

MOTIEJUS VALANČIUS

ANTRAS TOMAS

• ŽYVATAI ŠVENTŲJŲ •
GYVENIMAS ŠVENTŲJŲ
DIEVO

Raštai

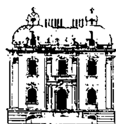
MOTIEJUS

VALANČIUS

Raštai

ANTRAS TOMAS

• ŽYVATAI ŠVENTŲJŲ • GYVENIMAI ŠVENTŲJŲ DIEVO •

Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas

VILNIUS 2003

UDK 888.2
Va-145

Parengė
Vytautas Vanagas
Tekstus redagavo
Birutė Vanagienė

Leidinį parėmė
LR Kultūros ministerija

ISBN 9955-475-04-8 (bendras)
ISBN 9955-475-53-6 (2 tomas)

ŽYVATAI ŠVENTŲJŲ

ŻIWATAJ SZWĘTUJU

Tu
Kuriu wardajs żemajczej uż wis
gieb wadinties.

EJŁU ABECIEŁAS SURASZITI
ir iszspausti.

Wilniuj

Kasztu ir Spaustuwieje Jozapa Zawadzkia

1858

ŽYVATAI ŠVENTŲJŲ

tų,
kurių vardais žemaičiai užvis
geba vadintis,

eile abėcėlės surašyti
ir išspausti

Vilniuj

Kaštu ir spaustuvėje Juozapo Zavadzkio

1858

Imprimatur. Datum Wornis 1857 anno mensis Octobris 5 die.
Episcopus Telsensis seu Samogitiensis,
MATHIAS WOŁONCZEWSKI.

Печатать позволяется съ тѣмъ, чтобы по напечатанiи представлено было въ Цензурный Комитетъ узаконенное число экземпляровъ. Вильно 7 Апрѣля, 1858 года.

Цензоръ Павелъ Кукольникъ

Imprimatur. Datum Wornis 1857 anno mensis Octobris 5 die.
Episcopus Telsensis seu Samogitiensis
MATHIAS WOŁONCZEWSKI

Печатать позволяется съ тѣмъ, чтобы по напечатанiи представлено было въ Цензурный Комитетъ узаконенное число экземпляровъ. Вильно 7 Апрѣля, 1858 года.

Цензоръ *Павелъ Кукольникъ*

Prakałba.

Pats tikt Wieszpats Diewas teźina kiek kataliku szwętajs palika. Baźnicze S. skajta pacziu muczelniku kielis kartus tukstanczę tukstancziu, ir nemaź kitu isztikiemu tarnu Wieszpaties. Todieł, jej kas norietu bęn wardus wisu szwętuju suraszitì, dideles priraszitu kningas. Kąn asz źinodamas, apsakimą darbu gaujes tarnu Diewa, palikau kitiems uź mani stipresnims; o pats surasziau źiwatus tun tiktaj szwętu-
↕ p. 5-6 ju, kuriun wardajs, musa kraszta źmones uź wis ↕ gieb wadinties. Uźtikra, graźu bus ne wienam źinoti: kuomi buwa jo uźtaritojas arba patronas? kąn giera padare, ir kajp ełgdamos szwętu tape? Diełto, ir linkieczio idant maloni katalikaj mana, skajtitu tą kningielę, o prisistebieji gierępms darbams Szwętuju, pradietu sekti ju pawejzdą ir patis szwętajs paliktu. Kąn łaj Wieszpats Diewas kiekwienam sutejk.

Rasziau Warniusi 1854 metusi.

↕ p. 6-7 Matejus Wolonczewskis *Wiskupas.* ↕

Prakalba

Pats tik Viešpats Dievas težino, kiek katalikų šventais paliko. Bažnyčia šv. skaito pačių mūčelninkų kelis kartus tūkstantį tūkstančių ir nemaž kitų ištikimų tarnų Viešpaties. Todėl, jei kas norėtų bent vardus visų šventųjų surašyti, dideles prirašytų knygas. Ką aš žinodamas, apsakymą darbų gaujos tarnų Dievo palikau kitiems už mane stipresniems, o pats surašiau žyvatus tų tiktai šventųjų, kurių vardais mūsų krašto žmonės užvis geba vadintis. Už tikro gražu bus ne vienam žinoti, kuomi buvo jo užtarytojas, arba patronas, ką gero padarė ir kaip elgdamos šventu tapo. Dėl to ir linkėčiau, idant malonūs katalikai mano skaitytų tą knygelę, o prisistebėję geriems darbams šventųjų, pradėtų sekti jų paveizdą ir patys šventais paliktų. Ką lai Viešpats Dievas kiekvienam suteikia.

Rašiau Varniuose 1854 metuose.

Motiejus Volončevskis Vyskupas

ŹIWATAJ SZWĘTUJU
Ejłu abeciełas surasziti.

Źiwatas S. Agatos mergajtes muczelnikies,

giwenuses szioj pasaulej po uźgimima Kristaus treczemi amźiej.

I źiemos saulieteki ira sała wadinama Sycylia. Ant tu sału miesti Panormoj buwa łabaj dajli mergajcze wardu Agate, duktie turtingu tiewu kataliku, kurij tąn sawa wajką ne węn apkriksztidina; bet ir gieraj iszmokie tiekieima szwęnta. Rima Ciecoriu buwa tuokart bajsus kraugieris Decius: kurs kajpo pagonis iszlejda i wisas puses isakimą,
↕ p. 7–8 kad ↕ wisi katalikaj padaritu apieras diewajtems; o nenorętis dariti idant butu źudomis lig smercze. Atejus tam isakimuj i Sycylią, jos waldimieras Kwincianus uźnika warginti wisur katalikus; nes tie niekajp nenorieje garbinti diewajcziu. Kwinczianus źudidamas kitus, nedowinoje ir jaunaj Agataj. Paźina is aną senej, źinoje jogiej ira katalikie, ir norieje, ję ant pikta atwesti; bet niekajp negalieje jos prigauti. Dabar tada igijes wisokię waldę ant kataliku; isakie tarnams sawa, idant nuwaźiawi i Panormą, sugautu Agatą ir pri jo i miestą Kataną atwesztu. Tarnaj nieko netruki nuwaźiawa i Panormą: atrada S. Agatą ir tare: „Szitaj siunsti esma nu Kwinciana sałos waldimiera idant tawi nuwesztumem i Kataną: jej busi iszmintingu o iszpildidama isakimą Ciecoriaus diewajczius pagarbinsi; didej źmoniszkaj priims tawi ponas musu. Tuotarpu siesk ir waźiok su mamis. Szi taj iszgirdusi atsakie: gieraj, noriu tikt truputeli pasitajsiti. O ibiegusi i sawa kąmbareli kłaupies ir pradieje melsties taridama". Oj gieriausis Wieszpatie! tu źinaj szirdi maną ir tikieimą mana. Numanau diełko mani weź i Kataną ir diełto meldziu tawęs sutijk man tiek twirtibes, idant siłpnomis
↕ p. 8–9 siłomis mo↕triszkas, pargaleczio ir uźgiedinczio nedorą stabmeldi

ŽYVATAI ŠVENTŲJŲ
Eile abėcėlės surašyti

Žyvatas šv. Agotos mergaitės mūčelninkės,

gyvenusios šioj pasaulėj po užgimimo Kristaus trečiame amžiuj

Į žiemos saulėtekį[1] yra sala, vadinama Sicilija. Ant tos salos, mieste Panormoj[2], buvo labai daili mergaitė, vardu Agatė, duktė turtingų tėvų katalikų, kurie tą savo vaiką ne vien apkrikštydino, bet ir gerai išmokė tikėjimo švento. Rymo ciesorium buvo tuokart baisus kraugerys Decijus[3], kurs kaipo pagonis išleido į visas puses įsakymą, kad visi katalikai padarytų apieras dievaičiams, o nenorintys daryti idant būtų žudomi lig smerčio. Atėjus tam įsakymui į Siciliją, jos valdymieras Kvincianas[4] užniko varginti visur katalikus, nes tie niekaip nenorėjo garbinti dievaičių. Kvincianas, žudydamas kitus, nedovanojo ir jaunai Agotai. Pažino jis aną seniai, žinojo, jogei yra katalikė, ir norėjo ją ant pikto atvesti, bet niekaip negalėje jos prigauti. Dabar tada įgijęs visokią valdžią ant katalikų, įsakė tarnams savo, idant nuvažiavę į Panormą, sugautų Agotą ir prie jo į miestą Kataną[5] atvežtų. Tarnai nieko netrukę nuvažiavo į Panormą, atrado šv. Agotą ir tarė: „Šitai siųsti esam nuo Kvinciano, salos valdymiero, idant tave nuvežtumėm į Kataną; jei būsi išmintinga, o išpildydama įsakymą ciesoriaus dievaičius pagarbinsi, didžiai žmoniškai priims tave ponas mūsų. Tuo tarpu sėsk ir važiuok su mumis". Ši, tai išgirdusi, atsakė: „Gerai, noriu tik truputėlį pasitaisyti". O įbėgusi į savo kambarėlį, klaupės ir pradėjo melstis tarydama: „Oi, geriausias Viešpatie! Tu žinai širdį mano ir tikėjimą mano. Numanau dėl ko mane veža į Kataną ir dėl to meldžiu tavęs suteik man tiek tvirtybės, idant silpnomis sylomis motriškos pergalėčiau ir užgėdinčiau nedorą stabmeldį,

arba pagoni. Tawiep padedu wisą wilti, nes tu esi ir busi Diewu mana par amźiu amźius. Amen.

Tejp par maldą pasistiprinusi, sieda i weźimą ir waźiawa i Kataną. Isz miesta iszwaźiuodama kartkartiems źwilgterieje i uźpakali, bet niewiena su diewu sakąncze, nie wiena werkancze neiszwida; nes wisi jos prietelej su kurejs węnkart iszauga, iszwidi jos nełajmę pasislepe ir iszbiegioje. Pats tiktaj Diewas kurs niekumet neaplejd nełajmingu, wienatiniu jos głobieju be palika.

Katanoj buwa wiena Poni pagonka wardu Aprodyzia, kuri turieje pęnkies dukteris, taj ponej Kwinczianus atidawe atwaźiawusię S. Agatą, kad su jos dukterimis bebudama prigustu pagoniszkaj giwenti ir diewajczius garbinti. Aprodyzia kajp imanidama norieje papiktinti S. Agatą: puosze aną su auksa ir sidabra lenciugajs, su manelejs, dare brąngiejs drabuźejs, wadzioje i wakarines i parietkas i tances, kur jaunume ne iwajrej juokawa, kuo skaniausej ję wajszina ir węn kłausinieje ar patika anaj wisas tos linksmibes? Bet S. Agata wisados atsakie: jogiej wisi tie iszmonej ira niekriekiejs newertajs iszmintinga
↕ p. 9–10 źmo↕gaus. Ira taj wiejej pajudinantis łapus medziu, bet pacziu medziu negalęntis pałauźti. Matidamos nieka nepeszęnti Aprodyzia, nuwede S. Agatą pri Kwinciana ir tare: „wejkiaus akmuo pataps minkształ ir gielźis parwirs i szwina ne kajp to mergajczes szirdis parsimajnis. Dariau kąn galiedama, nebnoriu su anu beźudities; darik pats kąn tinkamas.

Apmaudingas Kwinczianus atwadindines S. Agatą siedos i sostą sawa ir kłause jos taridamas: kokios esi giminies? Szi atsakie auksztos esmi giminies, jej netiki kłauskies mana giminajcziu. Tare tolaus Kwinczianus: o diełko wajkszczioi apdriskusi it kokie wergie? Atsakie S. Agata: nes Kristusuj wergauju o tarnawimas Jam ira didi bajoristu ir garbi. Sakie Kwincianus, kajpgi tad: ne jau mes kurie tąn Kristusuj tarnawimą uź nieko skajtom, nebesma jau luosajs ir bajorajs? Tare S. Agata tejsibe sakaj, jus wisi stabmeldej este wergajs welne ir tarnajs stowiłu arba bałwonu. Kłause Kwincianus: ar iłgaj mąn tauzisi, pasakik diełko bajdajs diewajtejs Ciecoriaus? Atsakie Szwęnta, dielto jogiej niera diewajtejs bet welnejs, o patis sau jus padirbat isz medze ir isz ware. Jusu diewiene Wenus ira tokie pat kajpje

arba pagonį. Taviep padedu visą viltį, nes tu esi ir būsi Dievu mano per amžių amžius. Amen".

Taip per maldą pasistiprinusi, sėdo į vežimą ir važiavo į Kataną. Iš miesto išvažiuodama, kartkartėmis žvilgterėjo į užpakalį, bet nė vieno sudievu sakančio, nė vieno verkiančio neišvydo, nes visi jos prieteliai, su kuriais vienkart išaugo, išvydę jos nelaimę, pasislėpė ir išbėgiojo. Pats tiktai Dievas, kurs niekuomet neapleidžia nelaimingų, vienatiniu jos globėju bepaliko.

Katanoj buvo viena ponia pagonka, vardu Afrodizija, kuri turėjo penkias dukteris; tai poniai Kvincianas atidavė atvažiavusią šv. Agotą, kad su jos dukterimis bebūdama prigustų pagoniškai gyventi ir dievaičius garbinti. Afrodizija kaip įmanydama norėjo papiktinti šv. Agotą: puošė aną su aukso ir sidabro lenciūgais, su maneliais, darė brangiais drabužiais, vadžiojo į vakarines, į parėdkas, į tances, kur jaunuomenė įvairiai juokavo, kuo skaniausiai ją vaišino ir vien klausinėjo, ar patiko anai visos tos linksmybės. Bet šv. Agota visados atsakė, jogei visi tie išmoniai yra niekniekiais, nevertais išmintingo žmogaus. Yra tai vėjai, pajudinantys lapus medžių, bet pačių medžių negalintys palaužti. Matydamos nieko nepešianti, Afrodizija nuvedė šv. Agotą prie Kvinciano ir tarė: „Veikiau akmuo pataps minkštu ir geležis pervirs į šviną, nekaip tos mergaitės širdis persimainys. Dariau ką galėdama, nebnoriu su ana besižudyti; daryk pats, ką tinkamas".

Apmaudingas Kvincianas, atvadindinęs šv. Agotą, sėdos į sostą savo ir klausė jos tarydamas: „Kokios esi giminės?" Ši atsakė: „Aukštos esmi giminės, jei netiki klauskis mano giminaičių". Tarė toliau Kvincianas: „O dėl ko vaikščioji apdriskusi it kokia vergė?" Atsakė šv. Agota: „Nes Kristui vergauju, o tarnavimas Jam yra didžia bajorysta ir garbe". Sakė Kvincianas: „Kaipgi tad: nejau mes, kurie tą Kristui tarnavimą už nieką skaitom, nebesam jau liuosais ir bajorais?" Tarė šv. Agota: „Teisybę sakai, jūs visi stabmeldžiai esate vergais velnio ir tarnais stovylų, arba balvonų". Klausė Kvincianas: „Ar ilgai man tauzysi, pasakyk dėl ko baidais dievaičiais ciesoriaus?" Atsakė šventa: „Dėl to, jogei nėra dievaičiais, bet velniais, o patys sau juos padirbat iš medžio ir iš vario. Jūsų dievienė Venus[6] yra tokia pat kaip jei

↕ p. 10–11 tawa mo↕ters, o Jowiszas diewas ira toks pat kajp tu. Taj iszgirdes
Kwinczianus lijpe tarnuj sawa kad duotu S. Agataj stiprej par ausi ir
tare, argi tu ir mani pati pejzosi? O szi szłuostidama aszaras atsakie,
kami tawa protas meldamasis? asz linkiejau kad tu butumi tokiuo,
kokiejs ira diewaj tawa kurius garbini, o tu nenori ir giedis? Tare
Kwinczianus, didej esi płaktina ir gausi par kajli jej neatliksi isaki-
ma Ciecoriaus. Atsakie Swęntas: nebijaus nieka, Diewas isz dan-
gaus mani pastiprins.

Supikies Kwinczianus lijpe westi S. Agatą i tąmsi ir dwokancze
kaleni, i kuri ta linksmesnej eje nekajp kitas mergajczes ejn i parietką.
Ritameta atwedinis Kwincianus S. Agatą, tare: gielbiek pati sawi, isz-
siżadiek Kristaus. O szi atsakie, tu pats iszsiżadiek sawa diewajcziu
kuręms tarnaudamas ejni ing pragarą. Iszgirdes tus żodzius Kwin-
czianus lijpe ję uż pirsztus użriszus pakarti ir bajsej twoti rikisztie-
mis. Płakama sakie, Kwincianaj lijpk gieraj mani diżti; nes jej ne-
nużudisti kuna mana, dusze negalies iejti i dangu su wajniku
muczelniku. Tare pardietinis, nu gieraj: negajliekieties wiraj rąku, su
↕ p. 11–12 gielżies mastajs suduokiet anaj par nugarą, stajbiu ↕ swejku nepali-
kiet, su gielżies repliemis draskikiet jos krutis. Tie kajp pradieje muszti
ir draskiti, wieną kruti butinaj nutraukie. Kientiedama taj Szwenta
tare: oj tu bediewi! argi negiedis motriszkaj atpiauti tą, kurę pats ku-
dikistiej żindaj? Kwinczianus matidams didej sumusztą, tare jogiej
neużiłga numirs, todieł lijpe nunieszti aną i kaleni. Nakties widu, ateje
i kalini wajkielis su żwaki ir każikoks senis su żoliemis neszens,
kurs tare: duktie mana, neprietelej Kristaus didej tawi sumusze,
atejau tawęs iszgiditi. S. Agata tardama ji esant tikrą giditoi arba
daktarą, atsakie, kunas mana niekokiu nepażist żolu, todieł ir da-
bar ju nenoriu. Acziu tau tiewaj jogiej atejej, wienok nenoriu to,
kad mani gidituni. Atsakie senis, o diełko nenori? Tare Szwęta,
nes turiu giditoi Jezusa Kristusa. Sakie tolaus senis, asz esmi pa-
siuntinis Kristaus Petras Apasztołas, kurs atejau tawi iszgiditi; kaj-
pogi tujaus busi swejka. Taj isztares iszgajsza o S. Agata ant wisa
kuna butinaj iszgije. Matidamos jau swejku, pradieje melsties szejs
żodzejs; acziu tau milausis Jezau Kristau, jogiej manęs ne użmir-
szaj ir atsiuntej Apasztołą sawa kursaj mani pastiprines, butinaj

tavo moteris, o Jovišas[7] dievas yra toks pat kaip tu". Tai išgirdęs,
Kvincianas liepė tarnui savo, kad duotų šv. Agotai stipriai per ausį ir
tarė: „Argi tu ir mane patį peizosi?" O ši šluostydama ašaras atsakė:
„Kame tavo protas meldžiamasis? Aš linkėjau, kad tu būtum tokiu,
kokiais yra dievai tavo, kuriuos garbini, o tu nenori ir gėdies". Tarė
Kvincianas: „Didžiai esi plaktina ir gausi per kailį, jei neatliksi įsaky-
mo ciesoriaus". Atsakė šventa: „Nesibijau nieko, Dievas iš dangaus
mane pastiprins".

Supykęs Kvincianas liepė vesti šv. Agotą į tamsų ir dvokiantį ka-
linį, į kurį ta linksmiau ėjo, nekaip kitos mergaitės eina į parėdką.
Ryto metą atvedinęs Kvincianas šv. Agotą tarė: „Gelbėk pati save,
išsižadėk Kristaus". O ši atsakė: „Tu pats išsižadėk savo dievaičių,
kuriems tarnaudamas eini ing pragarą". Išgirdęs tuos žodžius, Kvin-
cianas liepė ją už pirštų užrišus pakarti ir baisiai tvoti rykštėmis. Pla-
kama sakė Kvincianui: „Liepk gerai mane dyžti; nes jei nenužudysit
kūno mano, dūšia negalės įeiti į dangų su vainiku mūčelninkų". Ta-
rė perdėtinis: „Nu gerai: nesigailėkit, vyrai, rankų, su geležies mas-
tais suduokit anai per nugarą, staibių sveikų nepalikit, su geležies
replėmis draskykit jos krūtis". Tie, kaip pradėjo mušti ir draskyti,
vieną krūtį būtinai nutraukė. Kentėdama tai šventa tarė: „Oi, tu
bedievi! Argi nesigėdi motriškai atpjauti tą, kurią pats kūdikystėj
žindai?" Kvincianas, matydamas didžiai sumuštą, tarė jogei neuž-
ilgo numirs, todėl liepė nunešti aną į kalinį. Nakties vidu atėjo į
kalinį vaikelis su žvake ir kaži koks senis su žolėmis nešinas, kurs
tarė: „Duktė mano, neprieteliai Kristaus didžiai tave sumušė, at-
ėjau tavęs išgydyti". Šv. Agota, tardama jį esant tikrą gydytoją, ar-
ba daktarą, atsakė: „Kūnas mano nė kokių nepažįsta žolių, todėl ir
dabar jų nenoriu. Ačiū tau, tėvai, jogei atėjai, vienok nenoriu to,
kad mane gydytum". Atsakė senis: „O dėl ko nenori?" Tarė šventa:
„Nes turiu gydytoją Jėzų Kristų". Sakė toliau senis: „Aš esmi pa-
siuntinys Kristaus Petras apaštalas, kurs atėjau tave išgydyti; kaj-
pogi tuojau būsi sveika". Tai ištaręs, išgaišo, o šv. Agota ant viso
kūno būtinai išgijo. Matydamos jau sveika, pradėjo melstis šiais
žodžiais: „Ačiū tau, mieliausias Jėzau Kristau, jogei manęs neuž-
miršai ir atsiuntei apaštalą savo, kursai mane pastiprinęs būtinai

↕ p. 12–13 iszgidze. Penkies dienas pra↕lejdes Kwinczianus, atwedina S. Agatą ir tare: argi tu nepamesi atkalibes sawa? nejuokok apierawok diewam; nes dar piktesnej bus su tawi nekajp lig sziolej buwa. Atsakie Szwenta: ar gał buti kas tejp neiszmintingu, kurs pri akmenu ir pri medziu szauktumes? Asz pri to szaukiuos ir tą garbinu kurs mąn ir krutis ir swejkatą sugrążina. Kwinczianus taj iszgirdes lijpe ję atidęnkti ir iszwides butinaj swejką kłause, kas tawi iszgidze? Atsakie Agata: Jezus Kristus Sunus Diewa. Tare pardietinis: nekienczi asz to warda, laukies ji minawoti, o moteriejes tarnams suszuka: sukurkiet didę ugni, asztriu szukiu daug i pirksznis imeskiet ir paguldikiet tą atkaklę mergajtę taj iszkiep. Tarnams taj padarius, S.Agata giwa kiapama, szaukies pri Wieszpaties ir meldźe, idant sutijktu anaj kątribę. Tuotarpu sukrutieje źiame, grunantis trobesej kieletą didźiu źmnoiu uźmusze; parsigąnduses mines skubieje pri Kwinciana szaukdamas idant kuo grejcziaus palejstu źudomąje mergajtę. Kan girdiedamas pardietinis, lijpe muczelnikię nuneszti wieł i kalini. Kuri ineszta pakiele dar sawa rąnkas i dangu ir meldies taridama: tu Wieszpatie kurs dawej wisas mukas kąntrej isz-
↕ p. 13–14 kiętieti dieł warda Ta↕wa, susimiles dalejsk man jau numirti; nes troksztu kuo grejcziausej regieti wejdą Tawa. Taj pasakiusi numire. Kuną jos gieri źmones padorej pałajdoje. Kwinczianus iszsigirdes S. Agatą mirus, szarpawa i Panormos miestą uźgrobti wisus turtus muczelnikies, bet kielone jam nepasikłoje; nes per upę Premitę besikiełąnt patraka arklej, wienas parkąnda jam burną o antras besispardidamas nustume aną i undeni ir nuskądina. O tejp ir pats nieka nepelne ir S. Agatą nuźudźe.

Ties miestu Katanu, kuremi S. Agata palika pałajdotu, ira nu amźiu degans kałnas wardu Etna. Tas par szwentos muczelnikies metu sukaktuwes, kaźikumet didelej pradieje wirpieti ir wempti ne węn ugni, bet ir akminejs. Wisi giwentojej miesta taries jau praźusentis, nemiti skubieje pri graba S. Agatos, grobe jos jupelę ir iszklieste prisz ugni. Diewas par uźtarima muczelnikies sawa, padare stebukłą; nutilde tujaus ugni ir tejp uźłajkie miestą nu prapulties. Su lig tuo kartu kumet tiktaj degąs kałnas ugni spiaudi, wisumet giwentojej Katanas miesta małdawa uźtarima S. Agatos. O jog

išgydė. Penkias dienas praleidęs Kvincianas atvedino šv. Agotą ir tarė: „Argi tu nepamesi atkalybės savo? Nejuokuok, apieravok dievam, nes dar pikčiau bus su tavim, nekaip lig šiolei buvo". Atsakė šventa: „Ar gali būti kas taip neišmintingu, kurs prie akmenų ir prie medžių šauktųsi? Aš prie to šaukiuos ir tą garbinu, kurs man ir krūtis, ir sveikatą sugrąžino". Kvincianas, tai išgirdęs, liepė ją atidengti ir, išvydęs būtinai sveiką, klausė: „Kas tave išgydė?" Atsakė Agota: „Jėzus Kristus Sūnus Dievo". Tarė perdėtinis: „Nekenčiu aš to vardo, liaukis jį minavoti", o mosterėjęs tarnams sušuko: „Sukurkit didžią ugnį, aštrių šukių daug į pirkšnis įmeskit ir paguldykit tą atkaklią mergaitę lai iškepa". Tarnams tai padarius, šv. Agota gyva kepama šaukės prie Viešpaties ir meldė, idant suteiktų anai kantrybę. Tuo tarpu sukrutėjo žemė, griūnantys trobesiai keletą didžių žmonių užmušė; persigandusios minios skubėjo prie Kvinciano šaukdamos, idant kuo greičiau paleistų žudomąją mergaitę. Ką girdėdamas, perdėtinis liepė mūčelninkę nunešti vėl į kalinį. Kuri įnešta pakėlė dar savo rankas į dangų ir meldės tarydama: „Tu, Viešpatie, kurs davei visas mūkas kantriai iškentėti dėl vardo Tavo, susimilęs daleisk man jau numirti, nes trokštu kuo greičiausiai regėti veidą Tavo". Tai pasakiusi numirė. Kūną jos geri žmonės padoriai palaidojo. Kvincianas, išsigirdęs šv. Agotą mirus, šarpavo į Panormos miestą užgrobti visus turtus mūčelninkės, bet kelionė jam nepasiklojo; nes per upę Premitę[8] besikeliant patrako arkliai, vienas perkando jam burną, o antras besispardydamas nustūmė aną į vandenį ir nuskandino. O taip ir pats nieko nepelnė, ir šv. Agotą nužudė.

Ties miestu Katana, kuriame šv. Agota paliko palaidota, yra nuo amžių degąs kalnas, vardu Etna[9]. Tas per šventos mūčelninkės metų sukaktuves, kaži kuomet dideliai pradėjo virpėti ir vemti ne vien ugnia, bet ir akmeniais. Visi gyventojai miesto tarės jau pražūsiantys, nemitę skubėjo prie grabo šv. Agotos, grobė jos jupelę ir išklėstė prieš ugnį. Dievas per užtarymą mūčelninkės savo padarė stebuklą; nutildė tuojau ugnį ir taip užlaikė miestą nuo prapulties. Sulig tuo kartu, kuomet tiktai degąs kalnas ugnį spjaudė, visuomet gyventojai Katanos miesto maldavo užtarymo šv. Agotos. O jog

rubeli tos Szwętos newisur tegał turieti, todieł baźnicze S. dalejda
↕ p. 14–15 kunegams S. Agatos diena par miszes, szwęsti ↕ duoną ir undeni, kurejs katalikaj ligi dali par uźtarima S. muczelnikies galietu ginties nu gajsru.

Źiwatas S. Anastazies arba Nastazies mergajtes muczelnikies.

Kad jau maźne tris szimtaj metu nu Kristaus Wieszpaties uźgimima buwa praejusis; giwena miesti Rimi łabaj turtinga ir dajli mergajcze wardu Anastazia pagonka. Rima Ciecoriu to gadinie buwa Deoklecianas, didis kataliku parsakiotos. To: pirmuoju tarnu skajties Chrizogonas, wirs iszmintingas, bukłus ir kataliks. Wiena karta tas pasiźines su Anastazii pradieje aną mokiti kataliku tikieimą o pramokies apkriksztidina. Jau kataliki esanczę Anastazią tiewaj priwerti isztekieti uź turtingą jaunikajti wardu Publiusa. Bet nenoriedama isztekiejusi, giejdi czistatoj giwenti ir nemilieje wira pagonies. Nu jo pasisliepusi naktimis łąnkie katalikus kaliniej uź sawa tikieimą siedanczius, szelpe jus ir tarnawa jems kajp imanidama.
↕ p. 15–16 Iszsigirdes apej taj Publiusas, pastate pri jos duru ↕ sargibą, kuri nebdalejda nej anaj iszejti, nej niekam prijos ejti. Ir tejp uźdarita kartkartiems par seną motriszkię łajde rasztus pri Chrizogona, ligi dali uź tikieimą kaliniej siedanczi ir nu jo gaudawa atraszus. Tuo tarpu Publiusas Ciecoriuj lijpąnt iszwaźiawa pri Persu karalaus ir kieloniej numire: luosa palikusi S. Anastazie, dar didesnej szelpe katalikus kaliniusi wajtojenczius. Deoklecianas Ciecorius daug kataliku nuźudes Akwileos miesti, isakie atwesti tęn S. Chrizogoną ir prisz sawa sudą statiti. Iszsigirdusi apej taj S. Anastazie, kielawa su juomi draugi ir wisur ji głobe. Kad S. Chrizogoną pagonis tęn nuźudźe, S. Anastazie padorej jo kuna pałajdojusi, szelpe kitus muczelnikus. Kietures mergajtes: Agapę, Chronią, Irenę ir Teodorę tejp źodzejs sawa pastiprina, jogiej tos su noru uź Kristusa kraui

rūbelį tos šventos ne visur tegal turėti, todėl Bažnyčia šv. daleido kunigams šv. Agotos dieną per mišias švęsti duoną ir vandenį, kuriais katalikai lygia dalia per užtarymą šv. mūčelninkės galėtų gintis nuo gaisrų.

Žyvatas šv. Anastazijos, arba Nastazijos, mergaitės mūčelninkės

Kad jau mažne trys šimtai metų nuo Kristaus Viešpaties užgimimo buvo praėję, gyveno mieste Ryme labai turtinga ir daili mergaitė, vardu Anastazija, pagonka. Rymo ciesorium toj gadynėj buvo Dioklecianas[1], didis katalikų persekiotojas. To pirmuoju tarnu skaitės Chrizogonas, vyras išmintingas, buklus ir katalikas. Vieną kartą tas pasižinęs su Anastazija pradėjo aną mokyti katalikų tikėjimo, o pramokęs apkrikštydino. Jau katalike esančią Anastaziją tėvai privertė ištekėti už turtingo jaunikaičio, vardu Publijaus. Bet, nenorėdama ištekėjusi, geidė čystatoj gyventi ir nemylėjo vyro pagonies. Nuo jo pasislėpusi naktimis lankė katalikus kalinyj už savo tikėjimą sėdinčius, šelpė juos ir tarnavo jiems kaip įmanydama. Išsigirdęs apie tai Publijus, pastatė prie jos durų sargybą, kuri nebdaleido nei anai išeiti, nei niekam prie jos eiti. Ir taip uždaryta kartkartėmis per seną moteriškę laidė raštus prie Chrizogono, lygia dalia už tikėjimą kalinyj sėdinčio, ir nuo jo gaudavo atrašus. Tuo tarpu Publijus, ciesoriui liepiant, išvažiavo prie Persų karaliaus ir kelionėj numirė; liuosa palikusi šv. Anastazija dar didžiau šelpė katalikus, kaliniuose vaitojančius. Dioklecianas ciesorius, daug katalikų nužudęs Akvilėjos[2] mieste, įsakė atvesti ten šv. Chrizogoną ir prieš savo sūdą statyti. Išsigirdusi apie tai, šv. Anastazija keliavo su juomi drauge ir visur jį globė. Kad šv. Chrizogoną pagonys ten nužudė, šv. Anastazija, padoriai jo kūną palaidojusi, šelpė kitus mūčelninkus. Keturias mergaites: Agapę, Chronią, Irenę ir Teodorę taip žodžiais savo pastiprino, jogei tos su noru už Kristų kraują

pralieje. Paskiaus S. Anastazie kielawa par iwajrius miestus ir so-
das, wisur szełpdama katalikus o uźwis iszpaźintojus wieros. Tejp
anaj besiwarginant, kaźikas pranesze wiresnibej jog ir turtinga Anas-
tazie ira kataliki. Deoklecianas ję pawadines tare: ar tepturi turtus
nu tiewu paliktus? Szi atsakie: nebturiu wisus iszklejdau beszełpda-
↕ p. 16–17 ma katalikus ir diełto ant gała pakluwau ↕ i rankas tawa szwiesiau-
sis Ciecoriau idant uź Kristusą gałwa padieczio. To iszkłauses Cie-
corius atidawe aną pagonu kuneguj Ulpianuj, ir isakie idant kajp
nor atitrauktu ję nu wieros kataliku. Ulpianus pirmu aną małonej
lecina, paskiaus badu stapina, ant gała uźsigiejdes ję ant sawa pik-
tu noru atwesti, stajgu apjeka ir szaukdamos pri diewajcziu spierej
numire.

To nebtekus S. Anastazie i kita pardietine nagą ikluwa. Kaźikoks
storasta Bitinios, pajutes S. Anastazią esant kataliki, idieje aną i dib-
kas, paswadina kaliniej, ir par tris deszimtis dienu badu stapina.
Uźtikra Szwęta niekumet tejp iłgaj be walgie but neiszturiejusi, kad
Wieszpats Diewas ipatingaj nebut jos pastiprines. Kumet nekumet
storasta ję łąkidamas kad swejką ir linksmą atrada, tare jogiej sar-
gaj pakisz anaj ką norint walgiti; todieł uźpecziotijes duris kaline
wieł ję uźrakina, idant par antras trisdeszimtis dienu badu mirtu.
Bet ir toms praslinkus tebrada szwętą giwą ir swejką. Matidamas
storasta S. Anastazies nemarumą, tare sawa źalnierems; argi jau anu
asz nebnusikratisiu? Tujaus sujemusis paswadinkiet ję i waltelę, nu-
↕ p. 17–18 weszkiet tolij i jurą ir paleskiet be kokiu ir↕klu, łaj praźun unde-
niej. Kajpogi źalnierej tujaus teip ir padare, bet Szwęta su walteli
sawa, prisz wiei atpłaukie pri paszale. Szimts ir dwideszimti źal-
nieriu kad tą stebkła iszwida, itikieje i Kristusą, kurius storasta iwaj-
rej nuźudes, lijpe ikasti kieturis sztułpus, pri tu piriszti rankas ir
kojas S. Anastazios, gieraj isztępti ir sukurti po apati ugni. Tejp źal-
nierems padarius, szwęta spierej sudegie ir numire. Wejziek źmo-
gau kąn kientieje Szwętijej dieł wieros kataliku!

praliejo. Paskiau šv. Anastazija keliavo per įvairius miestus ir sodas, visur šelpdama katalikus, o užvis išpažintojus vieros. Taip anai besivarginant, kaži kas pranešė vyresnybei, jog ir turtinga Anastazija yra katalike. Dioklecianas ją pavadinęs tarė: „Ar tebturi turtus nuo tėvų paliktus?" Ši atsakė: „Nebturiu, visus iškleidau bešelpdama katalikus ir dėl to ant galo pakliuvau į rankas tavo, šviesiausias ciesoriau, idant už Kristų galvą padėčiau". To išklausęs, ciesorius atidavė aną pagonų kunigui Ulpianui ir įsakė, idant kaip nor atitrauktų ją nuo vieros katalikų. Ulpianas pirma aną maloniai lecino, paskiau badu stapino, ant galo, užsigeidęs ją ant savo piktų norų atvesti, staiga apjako ir šaukdamos prie dievaičių spėriai numirė.

To nebtekus šv. Anastazija į kito perdėtinio nagą įkliuvo. Kaži koks storasta Bitinijos[3], pajutęs šv. Anastaziją esant katalike, įdėjo aną į dibkas, pasvadino kalinyj, ir per tris dešimtis dienų badu stapino. Už tikro šventa niekuomet taip ilgai be valgio būt neištūrėjusi, kad Viešpats Dievas ypatingai nebūt jos pastiprinęs. Kuomet ne kuomet storasta ją lankydamas kad sveiką ir linksmą atrado, tarė jogei sargai pakiša anai ką norint valgyti, todėl užpečiotijęs duris kalinio vėl ją užrakino, idant per antras tris dešimtis dienų badu mirtų. Bet ir toms praslinkus tebrado šventą gyvą ir sveiką. Matydamas storasta šv. Anastazijos nemarumą tarė savo žalnieriams: „Argi jau ana aš nebnusikratysiu? Tuojau suėmę pasvadinkit ją į valtelę, nuvežkit toli į jūrą ir paleiskit be kokių irklų, lai pražūna vandeny". Kaipogi žalnieriai tuojau taip ir padarė, bet šventa su valtele savo prieš vėją atplaukė prie pašalio. Šimtas ir dvi dešimti žalnierių, kad tą stebuklą išvydo, įtikėjo į Kristų, kuriuos storasta įvairiai nužudęs liepė įkasti keturis stulpus, prie tų pririšti rankas ir kojas šv. Anastazijos, gerai ištempti ir sukurti po apačia ugnį. Taip žalnieriams padarius, šventa spėriai sudegė ir numirė. Veizėk, žmogau, ką kentėjo šventieji dėl vieros katalikų!

Źiwatas Antros S. Anastazios mergajtes muczelnikies,

kuri giwena szioj pasaulej tretemi amźiej.

Anastazie kataliku tiewu duktie; nu pat kudikistes iprata padorej
ir diewabajmingaj giwenti. Prakutusę kartkartiems źmones pirsza
uź gierus ir turtingus jaunikajczius, bet szi tekieti nenorieje. Rime bu-
wa wiena diewabajminga dawatkiele, wardu Zopije, pri tos S. Anas-
tazie woz dwideszimtus metus amźiaus sawa uźkliudiusi prisigłau-
↕ p. 18–19 dze, ir mokies gieriaus tarnauti Diewuj. Cze budama milieje ↕ karsztu
szirdi Wieszpati, nu pagundinimu wienok luosu nebuwa. Welnias
węn kisza anaj sziokies misles: dielko netekiejej, but tau gieresniej
buwi? kam i nieka apwerti sawa jaunas dienas? kas isz tu iłgu maldu,
juk ir be to gali buti iszganitu? Jaunistiej rejk pasilinksminti ir pajuo-
kuoti su jaunumeni. Pamesk tą uźkąpi, ką iszsimanej su tu bobu źudi-
ties; łaj senolej su senoliems warginas, ir tejp tolaus. S. Anastazie wi-
sus tus pagundinimus pargalieje ir tejp pasiriede dar didesnius
iszturieti datirimus.

Rima Ciecoriu buwa tuokart Deoklecianus didis kataliku parsa-
kiotojas o pardietiniu miesta Rima buwa Probus. Tam kaźikas pra-
nesze jogiej jauna mergajcze wardu Anastazie nenor tekieti, giwen
ipatingaj, slepas nu źmoniu ir garbęn Diewą kataliku. Probus isakie
źalnierems sawa kad ję atwestu. Tie nueję iszłauźe duris namu da-
watkas Zopijes ir pasisakie jeszkantis Anastazies. Senute taj iszgir-
dusi nuwede Anastazią pri abrozda Motinos Diewa, lijpe kłaupties
ir tare: mana wajkas: auginau tawi ir mokiau bajmes Diewa kajp ima-
nidama, dabar atejej i tikrą protą, ejk tad pri jaunikajcze tawa Kris-
↕ p. 19–20 taus Wieszpaties, kuri nu kudikistes mili. Is tawi wadęn ↕ pri sawęs,
Is wajniką tau kajpo muczelnikiej nupine. Kientiek wiską uź Jo wardą.
Jejgi Is Diewu budamas nedrowiejos uź mamis kiętieti, ko mes isz-
kiętieti dieł Jo neturem? Atsakie S. Anastazie: Motin mana! wisu szirdi
noriu taj wis padariti ko mani mokiej. Troksztu kiętieti dieł Kristaus,

Žyvatas antros šv. Anastazijos mergaitės mūčelninkės,

kuri gyveno šioj pasaulėj trečiame amžiuj

Anastazija, katalikų tėvų duktė, nuo pat kūdikystės įprato padoriai ir dievabaimingai gyventi. Prakutusią kartkartėmis žmonės piršo už gerų ir turtingų jaunikaičių, bet ši tekėti nenorėjo. Ryme buvo viena dievabaiminga davatkėlė, vardu Zofija, prie tos šv. Anastazija, vos dvidešimtus metus amžiaus savo užkliudžiusi, prisiglaudė ir mokės geriau tarnauti Dievui. Čia būdama mylėjo karšta širdžia Viešpatį, nuo pagundinimų vienok liuosa nebuvo. Velnias vien kišo anai šiokias mislias: dėl ko netekėjai, būt tau geriau buvę; kam į nieką apverti savo jaunas dienas; kas iš tų ilgų maldų, juk ir be to gali būti išganyta. Jaunystėj reikia pasilinksminti ir pajuokuoti su jaunuomene. Pamesk tą užkampį, ką išsimanei su ta boba žudytis, lai senoliai su senolėmis varginas ir taip toliau. Šv. Anastazija visus tuos pagundinimus pergalėjo ir taip pasirėdė dar didesnius ištūrėti datyrimus.

Rymo ciesorium buvo tuokart Dioklecianas[1] didis katalikų persekiotojas, o perdėtiniu miesto Rymo buvo Probas. Tam kaži kas pranešė, jogei jauna mergaitė, vardu Anastazija, nenori tekėti, gyvena ypatingai, slepias nuo žmonių ir garbina Dievą katalikų. Probas įsakė žalnieriams savo, kad ją atvestų. Tie nuėję išlaužė duris namų davatkos Zofijos ir pasisakė ieškantys Anastazijos. Senutė, tai išgirdusi, nuvedė Anastaziją prie abrozdo Motinos Dievo, liepė klauptis ir tarė: „Mano vaikas, auginau tave ir mokiau baimės Dievo kaip įmanydama, dabar atėjai į tikrą protą, eik tad prie jaunikaičio tavo Kristaus Viešpaties, kurį nuo kūdikystės myli. Jis tave vadina prie savęs, Jis vainiką tau kaipo mūčelninkei nupynė. Kentėk viską už Jo vardą. Jeigi jis Dievu būdamas nesidrovėjo už mus kentėti, ko mes iškentėti dėl Jo neturim?" Atsakė šv. Anastazija: „Motin mano! Visa širdžia noriu tai visa padaryti, ko mane mokei. Trokštu kentėti dėl Kristaus,

melskies tiktaj idant Wieszpats mani pastiprintu; nes be Jo padieima nieka newejksiu. Tejp aniedwim besisznekant ir wiena antraj su Diewu besakant, isigriowe i kąbari pasiunsti źalnierej, sugrobe S. Anastazią, uź niere lenciuga uź jos kakłą ir nuwede pri Probusa. Tas matidamas aną paczioj jaunistiej tare; jauna ir graźi esi, gausi piningu, iszpirsziu tawi uź turtingą jaunikajti, busi łajminga; tiktaj pagał isakima Ciecoriaus padarik apieras diewajczems musu. Atsakie S. Anastazie: nenoriu asz wira, nej piningu tawa, uź wis ką brangiesnis ira man Kristus. Diewajcziu tawa negarbinsiu; nes ira negiwajs akminiemis. Taj iszgirdes Probus tare: oj ikiszi tu sawa kajli, ikiszi! źalnierej muszkiet aną par ausis, par burną ir nuwiłkusis drabuźius pastatikiet butinaj nuogą, idant wisi galietu matiti. Wis kąn źalnierems padarius, sakie S. Anastazie: ne man taj gieda,
↕ p. 20–21 bet tau, jogiej mani mergajtę stataj pliką aki↕wajzdo źmoniu. Kietinaj mani źuditi, kraui mana pralieti, ko be tęsis, darik kąn źadiejej. Atsakie Probus: gieraj, gieraj: tujaus datirsi rankas mana. O atsisukies i źalnierius tare: isztępkiet ję tarp kieturiu sztułpu, apaczioj ugni sukurkiet, o par nugara ir uźpakali twokiet diktaj rikszticmis. Zalnierej tą isakimą atlikdamis rąnku negajliejos, ne węn Szwętą Mergajtę nuswilina ir bajsej nutwoje; bet dar pririszi aną pri kaźikokie tekine, suka tą ir draskie szwętą kuną muczelnikies. Wis taj kiętiedama szwęta be partrukie duksawa pri Kristaus ir meldze pastiprinima. Kajpogi neaplejda jos Wieszpats, atriszta nu tekine Szwęta, atsirada butinaj swejku.

Tas stebukłas niebiszkie nesuminksztina szirdies Probusa: jam lijpąnt źalnierej wieł jeme źuditi S. Anastazią. atpiowe jos krutis, su apcugomis nutraukioje nagus, lieźuwi isztraukię atpiowe ir iszmusze wisus jos dantis. Taj kiętiedama węn kraujuj tekąnt, pradieje ałpuluoti ir meldze gierti. Kaźikoks Cirillus susimiles atbogina anaj taurę undens ir idawe; muczelnikie pasistiprina: bet Probus suprates Cirillu esant kataliku, tujaus isakie ji nukirsti. Tej pat padare ir su S. muczelniki, isz-
↕ p. 21–22 wedina ję isz miesta Rima ir nukirtina jos gałwą. ↕ Kunas szwętas nepałajdotas kieletą dienu gulieje, wienok nej szuo nej niekoks gires paukusztis kuszinti jo nedrinsa. Pajutusi apej taj sena Zopije, ateje łazdeli pasirempdama, bucziawa ronas dieł Kristaus iszkiętietas ir tare:

melskis tiktai, idant Viešpats mane pastiprintų, nes be Jo padėjimo nieko neveiksiu". Taip aniedviem besišnekant ir viena antrai su Dievu besakant, įsigriovė į kambarį pasiųsti žalnieriai, sugrobė šv. Anastaziją, užnėrė lenciūgą už jos kaklo ir nuvedė prie Probo. Tas, matydamas aną pačioj jaunystėj, tarė: „Jauna ir graži esi, gausi pinigų, išpiršiu tave už turtingo jaunikaičio, būsi laiminga; tiktai pagal įsakymą ciesoriaus padaryk apieras dievaičiams mūsų". Atsakė šv. Anastazija: „Nenoriu aš vyro nei pinigų tavo, už viską brangesnis yra man Kristus. Dievaičių tavo negarbinsiu, nes yra negyvais akmenimis". Tai išgirdęs, Probas tarė: „Oi įkiši tu savo kailį, įkiši! Žalnieriai, muškit aną per ausis, per burną ir nuvilkę drabužius pastatykit būtinai nuogą, idant visi galėtų matyti". Viską žalnieriams padarius, sakė šv. Anastazija: „Ne man tai gėda, bet tau, jogei mane mergaitę statai pliką akivaizdoj žmonių. Ketinai mane žudyti, kraują mano pralieti, ko besitęsi, daryk ką žadėjai". Atsakė Probas: „Gerai, gerai: tuojau datirsi rankos mano". O atsisukęs į žalnierius tarė: „Ištempkit ją tarp keturių stulpų, apačioj ugnį sukurkit, o per nugarą ir užpakalį tvokit diktai rykštėmis". Žalnieriai tą įsakymą atlikdami rankų nesigailėjo, ne vien šventą mergaitę nusvilino ir baisiai nutvojo, bet dar pririšę aną prie kaži kokio tekinio, suko tą ir draskė šventą kūną mūčelninkės. Visa tai kentėdama, šventa be pertrūkio dūksavo prie Kristaus ir meldė pastiprinimo. Kaipogi neapleido jos Viešpats, atrišta nuo tekinio šventa atsirado būtinai sveika.

Tas stebuklas nė biškio nesuminkštino širdies Probo: jam liepiant, žalnieriai vėl ėmė žudyti šv. Anastaziją; atpjovė jos krūtis, su apcūgomis nutraukiojo nagus, liežuvį ištraukę atpjovė ir išmušė visus jos dantis. Tai kentėdama, vien kraujui tekant, pradėjo alpuliuoti ir meldė gerti. Kaži koks Kirilas susimilęs atbogino anai taurę vandens ir įdavė; mūčelninkė pasistiprino; bet Probas, supratęs Kirilą esant kataliku, tuojau įsakė jį nukirsti. Taip pat padarė ir su šv. mūčelninke, išvedino ją iš miesto Rymo ir nukirtino jos galvą. Kūnas šventas nepalaidotas keletą dienų gulėjo, vienok nei šuo, nei nė koks girios paukštis kušinti jo nedrįso. Pajutusi apie tai, sena Zofija atėjo lazdele pasiremdama, bučiavo ronas, dėl Kristaus iškentėtas, ir tarė:

acziu tau duktie milause jogiej kłausej żodziu mana, jau dabar neszioi wajniką kuri tau anczmowe Kristus, jau esi uź mamis wisus giwus łajmingiesne. Neuźmirszk ir manęs, mełsk Wieszpaties idant ir asz galeczio su tawęm dangui buti, su tawęm isz wejda Diewa dziaukties.

Tejp anaj besimełdant, ateje du nepaźistamu wiru ir dajlej pałajdoje Szwętą kuną muczelnikies.

S. Anastazie nors turieje: nugarą mieliną nu płaktą, piłwą apdegintą, wisus nagus nutraukitus, dantis iszmusztus; nors buwa krauju aptekusi, o wienok taries dar mazką tekientanczi dieł Kristaus, dieł tikieima sawa. O tu skajtitojau kurs su tu szwętoje nori danguj
↕ p. 22–23 buti, kąn kięti dieł iźganima tawa, dieł tos paczios wieros? ↕

Źiwatas S. Antona arba Untona isz Padwos pręciszkonies, giwenuse szioj pasauliej dwilektami amźiej.

Ipat pietus ira krasztas wadinamas Portugalia: to kraszta wisudidesis miestas ira Lizbona, kuremi begiwendamu wiru moteri Martins su Marij; pagimdźe sunu ir apkriksztije wardu Fernandas. Daug ira tiewu kurie pagimdi wajkus, augięn jus be kokie moksła it egles miszki: ne tejp dare Martinas su Marii, tuodu sunu sawa Fernandą nu pat kudikistes mokie raszta ir bajmes Diewa; todieł ir iszaugina didej dora jaunikajti. Tas nezgandodamas idant jaunistej neapsibristu, lig łajku istoje Lizbonoj i zokana S. Augustina. Cze budams łabaj karsztaj pradieje tarnauti Diewuj, bet jogiej gientis ir kiti paźistamis tankiej ij łąkie ir jo małdoms pariszkadije; todieł pradieje melsti wiresnibes kad ji parkiełtu i kitą klosztoriu, tarp źmoniu nepaźistamu. Wiresnibe pagirusi jo norą, dawe jam wietą Koimbrioj, kur Fernandas ir iszwaźiawa.

Jam tęn begiwenant, Petras Karałajtis parweźe isz Maroko źiames
↕ p. 23–24 pęnkis kunus Pręcisz↕konu uźmusztu dieł kataliku tikieima. Wisi garbina

„Ačiū tau, duktė mieliausia, jogei klausei žodžių mano, jau dabar nešioji vainiką, kuri tau ančmovė Kristus, jau esi už mus visus gyvus laimingesnė. Neužmiršk ir manęs, melsk Viešpaties, idant ir aš galėčiau su tavim danguj būti, su tavim iš veido Dievo džiaugtis".

Taip anai besimeldžiant, atėjo du nepažįstamu vyru ir dailiai palaidojo šventą kūną mūčelninkės.

Šv. Anastazija, nors turėjo nugarą mėlyną nuplaktą, pilvą apdegintą, visus nagus nutraukytus, dantis išmuštus, nors buvo krauju aptekusi, o vienok tarės dar mažką tekenčianti dėl Kristaus, dėl tikėjimo savo. O tu, skaitytojau, kurs su ta šventąja nori danguj būti, ką kenti dėl išganymo tavo, dėl tos pačios vieros?

Žyvatas šv. Antano, arba Untono, iš Padvos, pranciškonies, gyvenusio šioj pasaulėj dvyliktame amžiuj

Į pat pietus yra kraštas, vadinamas Portugalija; to krašto visų didysis miestas yra Lisabona, kuriame begyvendamu vyru moteria Martynas su Marija pagimdė sūnų ir apkrikštijo vardu Fernandas. Daug yra tėvų, kurie pagimdę vaikus augina juos be kokio mokslo it egles miške. Ne taip darė Martynas su Marija; tuodu sūnų savo Fernandą nuo pat kūdikystės mokė rašto ir baimės Dievo, todėl ir išaugino didžiai dorą jaunikaitį. Tas nesganduodamas, idant jaunystėj neapsibristų, lig laiku įstojo Lisabonoj į zokaną šv. Augustino.[1] Čia būdamas labai karštai pradėjo tarnauti Dievui, bet jogei gentys ir kiti pažįstami tankiai jį lankė ir jo maldoms periškadijo, todėl pradėjo melsti vyresnybės, kad jį perkeltų į kitą kliōštorių, tarp žmonių nepažįstamų. Vyresnybė, pagyrusi jo norą, davė jam vietą Koimbroj[2], kur Fernandas ir išvažiavo.

Jam ten begyvenant, Petras karalaitis parvežė iš Maroko žemės penkis kūnus pranciškonų, užmuštų dėl katalikų tikėjimo. Visi garbino

tus Szwętusius, wisi apsakinieje ju darbus. Taj girdiedamas Fernandas panora i Prąciszkonis stoti o taj diełto idant tami zokani budamas, galietu waźiuoti i swietimas szalis ir apsakiniedamas Kristusą, kraui pralieti. Tejp padariti jam bekietant, isz artima klosztoriaus ateje i Koimbrią du Prąciszkonu paszałpos jeszkodamu: kuriuodu iszwides S. Fernandas prasidźiuga ir pasisakie noris stoti i Prąciszkonu zokana. Sweczių pasijeme priimti, bet numiszkiej zokaninkaj S. Augutina, nenorieje iszlejsti jauna ir milema S. Fernanda. Kad tas wienok neparstoje melsti, wiresnibe ant gała iszlejda. Isz ejnant wienas apmaudingas zokaninkas tare S. Fernanduj: ejk, ejk, rasi Szwętu patapsi. Atsakie su nusiźiaminimu Fernandas „iszgirdes mani Szwętu palikus, juk garbinsi Diewą."

Fernandas zokaniku S. Franciszkaus palikies, gawa wardą Antonas ir nieko netrukies lejdos i Apriką wersti Turkus i kataliku tikieimą. Bet ne ant to Diewas ji buwa paskires: norieje Wieszpats idant is ne Turkus bet piktus katalikus westu ant kiale doribes; todieł bepłaukanti par jurą Źemwidę (śródziemne) uźpuoli wiejej nunesze i
↕ p. 24–25 sałą Sycylią. Ma↕tidamos negaliesis netikielu mokiti, kielawa i Rima. Cze atwikies, pajuta Frąciszkonis brolus sawa, susiejus i Assiziu dieł atlikima rodas ir tujau spudina i tąn miestą: o taj diełto idant pardietinis zokana duotu jam wietą, kuremi nor klosztoriej. S. Antonas tuokart nebuwa dar kunegu, pagalau nie klieriku; bet tikt zokaniku. Par nusiźeminima, nemeldze idant kas ji mokitu dajktu kunegams rejkalingu. Wejdas jo buwa didej iszblieszkies; nes woz buwa pakiles isz ligos, kurios juru płaukdamas datire: Diełto nors Assiźiuj daug buwa susirinkusiu gwardyonu, niewienas tecziaus nenorieje imti S. Antona. Ką matidamas aukszcziausis zokana pardietinis, atidawe ji Gracianuj, gwardionuj wiena klosztoriaus esancze szalej wadinamoj Romania. Tejp Wałaku ziamiej palikies S. Antonas, pardietiniuj klosztoriaus lejdant, nueje ant wieną ipatingą kałną ir tęn tejp asztri giwenimą wedze, jogiej isz silpnibes woz begalieje paejti; todieł pabugies idant nenumirtu, sugriźa i klosztoriu.

Po kieletas metu gwardionas nuweźe sawa jaunumenę i miestą Forlą ir melde tos wietos Wiskupa idant tejktumes jaunus zokanin-
↕ p. 25–26 kus i kunegus iszszwęsti. Miesti Forloj buwa ↕ klosztorius Prąciszkonu:

tuos šventuosius, visi apsakinėjo jų darbus. Tai girdėdamas, Fernandas panoro į pranciškonis stoti, o tai dėl to, idant tame zokane būdamas, galėtų važiuoti į svetimas šalis ir, apsakinėdamas Kristų, kraują pralieti. Taip padaryti jam beketant, iš artimo kliošториaus atėjo į Koimbrą du pranciškonu pašalpos ieškodamu, kuriuodu išvydęs šv. Fernandas prasidžiugo ir pasisakė norįs stoti į pranciškonų zokaną. Svečiu pasiėmė priimti, bet namiškiai zokaninkai šv. Augustino nenorėjo išleisti jauno ir mylimo šv. Fernando. Kad tas vienok neperstojo melsti, vyresnybė ant galo išleido. Išeinant vienas apmaudingas zokaninkas tarė šv. Fernandui: „Eik, eik, rasi šventu patapsi". Atsakė su nusižeminimu Fernandas: „Išgirdęs mane šventu palikus, juk garbinsi Dievą".

Fernandas, zokaninku šv. Pranciškaus palikęs, gavo vardą Antanas ir nieko netrukęs leidos į Afriką versti turkus į katalikų tikėjimą. Bet ne ant to Dievas jį buvo paskyręs: norėjo Viešpats, idant jis ne turkus, bet piktus katalikus vestų ant kelio dorybės, todėl beplaukiantį per jūrą Žemvidę (Śródziemne)[3] užpuolę vėjai nunešė į salą Siciliją. Matydamas negalėsiąs netikėlių mokyti, keliavo į Rymą. Čia atvykęs, pajuto pranciškonis, brolius savo, susiėjus į Asyžių[4] dėl atlikimo rodos ir tuojau spūdino į tą miestą: o tai dėl to, idant perdėtinis zokano duotų jam vietą, kuriame nor klioštoriuj. Šv. Antanas tuokart nebuvo dar kunigu, pagaliau nė klieriku, bet tik zokaninku. Per nusižeminimą nemeldė, idant kas jį mokytų daiktų, kunigams reikalingų. Veidas jo buvo didžiai išblėškęs, nes vos buvo pakilęs iš ligos, kurios jūra plaukdamas datyrė. Dėl to, nors Asyžiuj daug buvo susirinkusių gvardijonų, nė vienas tačiau nenorėjo imti šv. Antano. Ką matydamas, aukščiausias zokano perdėtinis atidavė jį Gracianui, gvardijonui vieno klioštoriaus, esančio šalyj, vadinamoj Romanija.[5] Taip Valakų žemėj[6] palikęs šv. Antanas, perdėtiniui klioštoriaus leidžiant, nuėjo ant vieno ypatingo kalno ir ten taip aštrų gyvenimą vedė, jogei iš silpnybės vos begalėjo paeiti; todėl pabūgęs, idant nenumirtų, sugrįžo į kliošторių.

Po keletos metų gvardijonas nuvežė savo jaunuomenę į miestą Forlą[7] ir meldė tos vietos vyskupo, idant teiktųsi jaunus zokaninkus į kunigus iššvęsti. Mieste Forloj buvo klioštorius pranciškonų;

S. Antonas su kitajs cze atważiawes, par nusiżeminima nueje pri gwardiona ir meldże kad jam lejstu wireniej puodelus płauti, szauksztus, samczius ir kitus indus mazgoti; ką dariti gwardionas jam ir dalejdą. Tuotarpu atważiawa i klosztoriu kieletas kunegu Dominikonu: wietas pardietinis noriedamas sweczius ne węn isz puses kuna, bet ir isz duszes szalies pawajszinti, lijpe isz kuknes atejti S. Antonuj ir pasakiti zokaninkams bepietuojent pamokslą. S. Antonas tebibudamas dar kleriku, nedrises but kunegu mokiti; wienok wiresnibej lijpant paszoka ant suołą, ir pasaki toki pamoksła, jogiej kłausitoju ir ausis tirpa. Tuokart pażina jogiej S. Antonas lig sziolej skajtomas uż nemokitą, tur didi mokslą ir karsztibę dwases. Patis Dominikonis pasisakie niekumet tokie pamoksła negirdiejusis. Dasiżinojes apej taj wisuauksztajsis Frąciszkonu zokana pardietinis, pakiele aną i sakitojus arba koznadijes.

Tejp S. Antonas i apsakinietojus żode Diewa paszokies, pradieje graudżius sakiti pamoksłus: ne węn praszcziokielej ir didżiunaj, bet ir Wiskupaj, Kardinołaj, pagalau pats Tiewas Szwętasis stebiedamos
↕ p. 26–27 kłause jo pamoksłu. Wiena karta Popieżius gierdiedamas ↕ S. Antona sakimą, pramine ji *skrini sandara*, diełto jogiej żodzius raszta S. it isz skrinies sempdamas, barste ant grieszniku. Didżius ir mażus, turtingus ir plikius, wadina pri pakutas. Żodżej jo it perkunije growia ant gałwomis nusidiejusiu żmoniu.

Burius netikiełu i katalikus parwerte, daugibę piktu kataliku, dorajs padare o uż wis diełto, jogiej ne węn żodzejs, bet ir darbajs sawa żmones mokie. Matidamas brolus sawa ne wisaj tewejzant moksłu, pats jus mokie dajktu pri tikieima prigulencziu ir gan iłgaj kajpo gwardionas waldże klosztoriu miesti Podium esanczi.

Wiena karta pri giwos dar gałwos S. Prąciszkaus, susirinkusi wiresnibe zokana ant rodas dalejda S. Antonuj ejti kur tinkamam ir mokiti żmones: prasidżiugies isz to Szwętas, nueje i miestą Padwą ir pradieje diena isz dienos pamoksłus sakiti. I tris deszimtis tukstanczius kartajs buwa kłausitoju, kurie kad baźniczioj netiłpa. S. Antonas turieje ejti i łaukus ir tęn aprinkies wietą mokiti. Kunegaj ir Wiskups Padwos tankiej sakimu kłause. Daug palejstuwingu, atkaklu, nedoru ir łupiku; pamete idas sawa. Noręcziu spawiedoties kunegaj

šv. Antanas, su kitais čia atvažiavęs, per nusižeminimą nuėjo prie gvardijono ir meldė, kad jam leistų virenėj puodelius plauti, šaukštus, samčius ir kitus indus mazgoti; ką daryti gvardijonas jam ir daleido. Tuo tarpu atvažiavo į klioštorių keletas kunigų dominikonų; vietos perdėtinis, norėdamas svečius ne vien iš pusės kūno, bet ir iš dūšios šalies pavaišinti, liepė iš kuknės ateiti šv. Antanui ir pasakyti zokaninkams bepietuojant pamokslą. Šv. Antanas, tebebūdamas dar klieriku, nedrįses būt kunigų mokyti, vienok vyresnybei liepiant pašoko ant suolo ir pasakė tokį pamokslą, jogei klausytojų ir ausys tirpo. Tuokart pažino, jogei šv. Antanas, lig šiolei skaitomas už nemokytą, turi didį mokslą ir karštybę dvasios. Patys dominikonys pasisakė niekuomet tokio pamokslo negirdėję. Dasižinojęs apie tai visų aukštasis pranciškonų zokano perdėtinis pakėlė aną į sakytojus, arba koznadiejas.

Taip šv. Antanas, į apsakinėtojus žodžio Dievo pašokęs, pradėjo graudžius sakyti pamokslus; ne vien prasčiokėliai ir didžiūnai, bet ir vyskupai, kardinolai, pagaliau pats Tėvas Šventasis stebėdamos klausė jo pamokslų. Vieną kartą popiežius, girdėdamas šv. Antano sakymą[8], praminė jį *Skrynia sandoro*[9] dėl to, jogei žodžius Rašto Šv. it iš skrynios semdamas, barstė ant griešninkų. Didžius ir mažus, turtingus ir plikius vadino prie pakūtos. Žodžiai jo it perkūnija grovė ant galvų nusidėjusių žmonių.

Būrius netikėlių į katalikus pervertė, daugybę piktų katalikų dorais padarė, o užvis dėl to, jogei ne vien žodžiais, bet ir darbais savo žmones mokė. Matydamas brolius savo ne visai teveizint mokslų, pats juos mokė daiktų, prie tikėjimo prigulinčių, ir gan ilgai kaipo gvardijonas valdė kliošktorių, mieste Podium[10] esantį.

Vieną kartą prie gyvos dar galvos šv. Pranciškaus susirinkusi vyresnybė zokano ant rodos daleido šv. Antanui eiti kur tinkamam ir mokyti žmones; prasidžiugęs iš to šventas nuėjo į miestą Padvą ir pradėjo diena iš dienos pamokslus sakyti. Į tris dešimtis tūkstančių kartais buvo klausytojų, kurie kad bažnyčioj netilpo, šv. Antanas turėjo eiti į laukus ir ten aprinkęs vietą mokyti. Kunigai ir vyskupas Padvos tankiai sakymų klausė. Daug paleistuvingų, atkaklių, nedorų ir lupikų pametė ydas savo. Norinčių spaviedotis kunigai

p. 27–28 pawaloti negalieje. Dar giwą ↕ Antoną wisi uź szwętą skajcze, motriszkoses uź wis tiłomis spustiej prilinduses, karpe jo drabuźi ir atkirptus szmotelus kajpo szwętinibę łajkie. Po pamoksła namon grisztanti S. Antoną, stipri wiraj turiei ginti nu mines; idant źmones norenczis jo abdara dasilitieti, paties nenuspaustu.

Ne węn katalikus bet ir netikielus su didźiu itempimu mokie. Miestusi: Ariminoj, Toluzoj, ir Mediolani, daugibę kitejp tikanczių i katalikus parwerte; diełto ir buwa wadinamas kuju trupinanczių netikielus.

Prancuzijoj ties miestu Toluzu szejp atsitika: S. Antonuj stigawojent jogiej Szwęcziausemi Sakramenti ira tikras Kunas ir Kraujes Jezaus Kristaus; tare wienas netikielis, darodik to kokiuo nor stebukłu, turokart itikiesiu jogiej tejp ira kajp tu sakaj. Kłause Szwętas, o kokie nori stebukła? Atsakie netikielis: łaj tejp bun, asz neduosiu sawa asiłuj paszara, po triju dienu tu iszneszk sawa szwęcziausi Sakramentą, o asz iszwesiu asiłą ir padiesiu pintinę su awiźomis, jej tas asiłas pirmiaus nusiźiamis prisz Diewa Sakramenti esanczi, ne kajp szoks pri awiźu; tuokart paźisiu jogiej tawa ira tejsibe. Tare S. Antonas, nu

p. 28–29 gieraj padarikiem tejp. Tretęje dieną ↕ pri wienos kopliczes susieje daug netikielu ir atsiwedźe sawa bąmbizą su ałkanu asiłu. Nieko netrukus, S. Antonas miszes atłajkies iszeje isz kopliczes su szwęcziausiu Sakramentu neszinas, o netikielej palejda asiłą ir pastate artij pintinę su awiźomis. Tujaus suszuka Szwętas: asili wardon sutwertojaus kuri nors newertas rankosi neszioju, isakau tau, idant kajp mokiedamas, atiduotumi garbę Diewuj cze esanczem! Iszgirdes taj galwiis, tujaus puole ant kielu priesz Szwencziausi sakramentą o i awiźas ne skiersus newejzieje. Iszwidė taj Katalikaj dźiaugies, o netikielej nulejda nosis ir wisi su bąmbizu sawa palika katalikajs.

Wiena karta Prancuzu źiamiej, ties miestu Bikuriku S. Antonuj pamoksła sakant, mine źmoniu matidama antejnanti tąmsi debesi su litu, norieje sprukti kur po stoga; bet Szwętas suszuka, stowiekiet wisi ir źinokiet jogiej nesuszłapste. Tejp ir atsitika, apsukuj wisur gausus litus lije, o ant kłausitoju nie łaszas nekrita.

Kaźikumet tejpat Prąncuzijoj wiena Motriszkie giejdze kłausiti źodźiu S. Antona, bet wiras tare, ką cze iszsimanej su tajs pamoksłajs,

p. 29–30 tebuk namie turem daug darba. Nu ↕ ludusi motriszkie palipa ant

pavalioti negalėjo. Dar gyvą Antaną visi už šventą skaitė, motriškosios, užvis tylomis spūstėj prilindusios, karpė jo drabužį ir atkirptus šmotelius kaipo šventenybę laikė. Po pamokslo namon grįžtantį šv. Antaną stiprūs vyrai turėjo ginti nuo minios, idant žmonės, norintys jo apdaro dasilytėti, paties nenuspaustų.

Ne vien katalikus, bet ir netikėlius su didžiu įtempimu mokė. Miestuose Ariminoj, Tulūzoj ir Mediolane[11] daugybę kitaip tikinčių į katalikus pervertė; dėl to ir buvo vadinamas kūju, trupinančiu netikėlius.

Prancūzijoj ties miestu Tulūza šiaip atsitiko: šv. Antanuj stigavojant, jogei Švenčiausiame Sakramente yra tikras kūnas ir kraujas Jėzaus Kristaus, tarė vienas netikėlis: „Darodyk to kokiu nor stebuklu, tuokart įtikėsiu, jogei taip yra, kaip tu sakai". Klausė šventas: „O kokio nori stebuklo?" Atsakė netikėlis: „Lai taip būna, aš neduosiu savo asilui pašaro, po trijų dienų tu išnešk savo Švenčiausią Sakramentą, o aš išvesiu asilą ir padėsiu pintinę su avižomis; jei tas asilas pirmiau nusižemins prieš Dievą, sakramente esantį, nekaip šoks prie avižų, tuokart pažinsiu, jogei tavo yra teisybė". Tarė šv. Antanas: „Nu gerai, padarykim taip". Trečiąją dieną prie vienos koplyčios susiėjo daug netikėlių ir atsivedė savo bambizą su alkanu asilu. Nieko netrukus, šv. Antanas mišias atlaikęs išėjo iš koplyčios su Švenčiausiu Sakramentu nešinas, o netikėliai paleido asilą ir pastatė arti pintinę su avižomis. Tuojau sušuko šventas: „Asile, vardan Sutvertojo, kurį, nors nevertas, rankose nešioju, įsakau tau, idant kaip mokėdamas atiduotum garbę Dievui čia esančiam!" Išgirdęs tai, galvijas tuojau puolė ant kelių prieš Švenčiausią Sakramentą, o į avižas nė skersas neveizėjo. Išvydę tai, katalikai džiaugės, o netikėliai nuleido nosis ir visi su bambizu savo paliko katalikais.

Vieną kartą Prancūzų žemėj, ties miestu Bikuriku[12], šv. Antanui pamokslą sakant, minia žmonių, matydama ateinantį tamsų debesį su lytu, norėjo sprukti kur po stogu, bet šventas sušuko: „Stovėkit visi ir žinokit, jogei nesušlapsite!" Taip ir atsitiko, apsukui visur gausus lytus lijo, o ant klausytojų nė lašas nekrito.

Kaži kuomet taip pat Prancūzijoj viena moteriškė geidė klausyti žodžių šv. Antano, bet vyras tarė: „Ką čia išsimanei su tais pamokslais, tebūk namie, turim daug darbo". Nuliūdusi moteriškė palipo ant

stoga, iszplietusi ausis kłausies ir iszgirda par kieletą milu tolij sakanti S. Antoną. Dżiaugdamos pawadina wira sawa, kurs tejpat girdieje źodzius isz atstu sakąncze mokitojaus. Su lig tuo kartu abudu waźiojos kłausiti pamoksła S. Antona ir darbus Diewuj padedant nudirba. Du swetimos szalies źmogu, nietrupucze Wałaku kałbos nemokanczių, kiauraj parmane źodźius to szwętoje, Rimi par beleusza sakancze. Kudiki nu uźgimima łuoszą ir mergielę puolemoję ligą turęczę, S. Antonas wienu źegnoni iszgidźe. Kaźikumet numirus turtingam gobszuj arba łokąmcziuj, jo giminajtej meldźe S. Antona, idant par łajdotuwes atsiźegnotu. Szwętasis pasijemes atsiźegnoti, pradieje pamoksłą nu sziu źodźiu Wieszpaties Jezaus: „*kami ira iżdas* arba skarbas *jusu, tęn ir szirdis jusu.*" Tolaus sakidamas graudingaj suszuka, mire tas turtingas sukczius ir pałajdotas ira pragari, bet szirdis jo palika pri piningu, jej netikiet, ejkiet ir pawejziekiet. Supiki ant Szwętoje gięntis skubieje namon, atidare skrinę ir atrada ant piningajs teb garuojęczę szirdi gobsza. Taj iszwidi nuluda ir susigieda.

↕ p. 30–31 Dar kaźikumet szejp atsitika. Kaźikokie tur↕tinga motriszkie su itęmpimu kłause pamoksła S. Antona: tuotarpn nepaźistamas pri jos atejes tare sznibźdu, griszk namon; nes neprietelej sugawę sunu tawa uźmusze. S. Antonas nors negirdieje tu źodziu, wienok suszuka, motin mana, netikiek tam abgaudinietojuj, nes ira ne źmogus, bet welnias. Su lig taj źodźejs, szmiekła pragajsza. Oj ar karta nors neregiemaj atitrauk kipszus musu uź wis wiriszkusius nu kłausima źodźe Diewa, diełto taj Ewaneliją parskajczius bruzd łaukon isz baźniczes! Weronas miesti giwena wienas turtingas ir bajsus wiras wardu Ecelinus, kurs daugibę źmoniu nekałtaj buwa nuźudźes. Pri to nuejes S. Antonas drąnsej tare: „patrakies źmogau, pakolej giersi kraui nekałtą, szitas rustibe Diewa kiba ant sprandu tawa." Wisi taj girdanczis parsiganda ir tare jogiej didźturtis tujaus uźmusz Szwętąi; bet kitejp atsitika. Sukrutintas nedoras źmogus puole po koju S. Antona, sulig tuo kartu pamecze nedoribę sawa ir daridamas pakutą lig pat smercze dajlej giwena.

S. Antonas par kiaura amźi sawa su karsztu szirdi jeszkoje iszganima dusziu źmoniu, diełto taj Wieszpats par jo rankas tejp daug
↕ p. 31–32 stebukłu dare. ↕

stogo, išplėtusi ausis klausės ir išgirdo per keletą mylių toli sakantį šv. Antaną. Džiaugdamos pavadino vyrą savo, kurs taip pat girdėjo žodžius iš atstu sakančio mokytojo. Sulig tuo kartu abudu važiojos klausyti pamokslo šv. Antano ir darbus Dievui padedant nudirbo. Du svetimos šalies žmogu, nė trupučio valakų kalbos nemokančiu, kiaurai permanė žodžius to šventojo, Ryme per beleušą sakančio. Kūdikį, nuo užgimimo luošą, ir mergelę, puolamąją ligą turinčią, šv. Antanas viena žegnone išgydė. Kaži kuomet numirus turtingam gobšui, arba lokamčiui, jo giminaičiai meldė šv. Antano, idant per laidotuves atsižegnotų. Šventasis, pasiėmęs atsižegnoti, pradėjo pamokslą nuo šių žodžių Viešpaties Jėzaus: „*Kame yra iždas*, arba skarbas, *jūsų, ten ir širdis jūsų*"[13]. Toliau sakydamas graudingai sušuko: „Mirė tas turtingas sukčius ir palaidotas yra pragare, bet širdis jo paliko prie pinigų, jei netikit, eikit ir paveizėkit". Supykę ant šventojo gentys skubėjo namon, atidarė skrynią ir atrado ant pinigų tebgaruojančią širdį gobšo. Tai išvydę, nuliūdo ir susigėdo.

Dar kaži kuomet šiaip atsitiko. Kaži kokia turtinga moteriškė su įtempimu klausė pamokslo šv. Antano; tuo tarpu nepažįstamas prie jos atėjęs tarė šnibždu: „Grįžk namon, nes neprieteliai sugavę sūnų tavo užmušė". Šv. Antanas, nors negirdėjo tų žodžių, vienok sušuko: „Motin mano, netikėk tam apgaudinėtojui, nes yra ne žmogus, bet velnias". Sulig tais žodžiais šmėkla pragaišo. Oi, ar kartą nors neregimai atitraukia kipšas mūsų užvis vyriškuosius nuo klausymo žodžio Dievo, dėl to tai Evangeliją perskaičius bruzda laukan iš bažnyčios! Veronos mieste gyveno vienas turtingas ir baisus vyras, vardu Ecelinus[14], kurs daugybę žmonių nekaltai buvo nužudęs. Prie to nuėjęs šv. Antanas drąsiai tarė: „Patrakęs žmogau, pakolei gersi kraują nekaltą, šitai rūstybė Dievo kybo ant sprando tavo". Visi tai girdintys persigando ir tarė, jogei didžturtis tuojau užmuš šventąjį, bet kitaip atsitiko. Sukrutintas nedoras žmogus puolė po kojų šv. Antano, sulig tuo kartu pametė nedorybę savo ir darydamas pakūtą lig pat smerčio dailiai gyveno.

Šv. Antanas per kiaurą amžių savo su karšta širdžia ieškojo išganymo dūšių žmonių, dėl to tai Viešpats per jo rankas taip daug stebuklų darė.

Nusimanidamas S. Antonas jau mirsis, atsitolina nu źmoniu, uźsidare darźi kłosztoriaus ir par kieletą dienu tajsies ant suda Diewa. Cze besimełzdamas isirga ir parsikiele i klosztoriu. Kami apwejzietas Szwętajs Sakramentajs, kalbiedamas aną giesmę *Oj garbinga Poni!* metusi po uźgimima Kristaus tukstancze du szimtu tris deszimtis pirmusius, trilektoj dienoj siejes mienese, pasirinka. Kunas jo su didi iszkilmi palika pałajdotas baźniczioj Padwos miesta. Tąn pat diena pasirodźe S. Antonas serganczem prieteluj sawa pardietiniuj zokaniku S. Benedykta ir tare, szitaj gieradieje, palikies asiłą sawa Padwos miesti, skubu i tiewiszkię. Pardietinis tardamas S. Antoną atwaźiawus, iłgaj jeszkoje po klosztoriu, pakol suprata ji mirus.

O jogiej pri graba S. Antona Wieszpats daug stebukłu rodźe, diełto Grigalus dewintasis, woz metams po smercze Antona prasilinkus
↕ p. 32–33 iszpaźina ji uź Szwętą. ↕

Źiwatas S. Augustina
Hiponos miesta wiskpa ir daktara
arba mokitojaus Baźniczes S.
kurs giwena szioj pasaulkj pradźioj pęnktoje amźiaus.

Karsztoj szalej Apriku wadinamoj, Tagastas miesti krikszczionis tiewaj pagimdźe derlingą suną, kuri pramine Augustinu. Noriedamis isz jo sułaukti dźiauksma, woz prakuteriejusi iszlejda i moksłus. Augustinas isz prigimima didelis gałwoczius, wejkiej moksłusi paszoka, bet par nełajmę pamiega mełagingami moksli Manicheuszu ir palika netikiełu arba heretiku. Iszsigirdusi apej taj jo motina S. Monika łabaj werkie, tiewas wienok wardu Patriciusas ne isipile; nes ir pats negudrej tetikieje.

Nusimanydamas šv. Antanas jau mirsiąs atsitolino nuo žmonių, užsidarė darže kliošoriaus ir per keletą dienų taisės ant sūdo Dievo. Čia besimelsdamas įsirgo ir persikėlė į kliošorių. Kame apveizėtas šventais sakramentais, kalbėdamas aną giesmę *Oi, garbinga Ponia!*[15], metuose po užgimimo Kristaus tūkstantis du šimtu trys dešimtys pirmuosiuos tryliktoj dienoj sėjos mėnesio[16] pasirinko. Kūnas jo su didžia iškilme paliko palaidotas bažnyčioj Padvos miesto. Tą pat dieną pasirodė šv. Antanas sergančiam prieteliui savo perdėtiniui zokaninkų šv. Benedikto[17] ir tarė: „Šitai, geradėjau, palikęs asilą savo Padvos mieste, skubu į tėviškę". Perdėtinis, tardamas šv. Antaną atvažiavus, ilgai ieškojo po kliošorių, pakol suprato jį mirus.

O jogei prie grabo šv. Antano Viešpats daug stebuklų rodė, dėl to Grigalius devintasis, vos metams po smerčio Antano praslinkus, išpažino jį už šventą.

Žyvatas šv. Augustino,
Hiponos miesto vyskupo ir daktaro,
arba mokytojo, Bažnyčios šv.,
kurs gyveno šioj pasaulėj pradžioj penktojo amžiaus

Karštoj šalyj, Afrika vadinamoj, Tagastos[1] mieste, krikščionys tėvai pagimdė derlingą sūnų, kurį praminė Augustinu. Norėdami iš jo sulaukti džiaugsmo, vos prakuterėjusį išleido į mokslus. Augustinas, iš prigimimo didelis galvočius, veikiai moksluose pašoko, bet per nelaimę pamėgo melagingame moksle manichėjų[2] ir paliko netikėliu, arba heretiku. Išsigirdusi apie tai, jo motina šv. Monika[3] labai verkė, tėvas vienok, vardu Patricijus, neįsipylė, nes ir pats negudriai tetikėjo.

Augustinas netikielu patapes: pirmu Tagastas, paskiaus Kartaginas miesti; mokie wajkus gramatikas. Isz cze parsikieles i Rima o nieko netrukus i Mediolana, mokie gan iłgaj jaunumenę Retorikas.

To gadiniej Medyolana Wiskupu buwa garsingas S. Embraźiejus:
↕ p. 33–34 Augustinas to Szwętoje pamoksłu tankiej kłausidamas, pradieje ↕ abejoti apej sawa Manicheuszu tikieima, o paskiaus apturiejes łoską Dwases S. nueje pri Wiskupa ir pasisakie kataliku noris buti. Embraźiejus mejlingaj ji prijemes, pramokie wieros kataliku ir apkriksztije.

Katalikų tapes pasijeme isztikiemaj tarnauti Diewuj: nebnoriedamas jau nej turtu nej wiresnibiu, nej moteristes; aplejda Mediolaną ir griźa namon i Apriką. Łajmingas S. Austinas jogiej wienakarta riźęs tarnauti Wieszpacziuj daturieje źodźe! o mes kiek atweju priźadam nebgrieszíti, tuotarpu wieł nusidedam.

Kieloniej netolij nu Rima, sunkiej isirga S. Monika ir nieko netrukusi numire S. Augustinas ję kajpo sawa motiną dajlej pałajdojes; sieda i łajwą ir nupłaukie i Apriką.

Namon sugriźes o tiewa sawa giwa nebrades: par trejus metus diena isz dienos meldies, kningas rasze, ir tankiej wajkszczioje i baźniczę artimami miesti Hiponoj esanczę. Hiponas Wiskupu buwa tuokart Walerius: tas kaźikumet pritrukies kunegu tare źmoniems sawa „paskirusis diewabajmingą wirą atweskiet pri manęs idant ji paszwęszczio i kunegus." Żmones gieraj paźindamis S. Augustiną ir źinodamis, kajp didej
↕ p. 34–35 ira mokitu sugrobe ↕ ji baźniczioj ir wede pri Wiskupa. S. Augustinas neskajtidamas sawi uź wertą kunegistes ir numanidamas sunkibes to S. stona, tęsies, nenorieje ejti; bet źmones werkanczi nuwedźe ir meldźe wiskupa idant tejktumes iszwęsti. Wiskupas iszpaźindamas tami daliki walę Diewa, paszwęcze ji pirmu i klerikus paskiaus i kunegus. S. Augustinas kunegu palikies, draugi su kielejs gieradiejejs, giwena it zokanikas: diena iszdienos, toj paczioj wałandoj, kiele, toj gule, kartu su kitajs wajkszczioje i baźniczę, poteru kalbieti, draugi sieda walgiti; diełto taj ira sakoma, jogiej S. Augustinas pirmąi Aprikoj istejgie klosztoriu.

Hiponoj ir apsukuo to miesta wisi źmones łotiniszkaj kalbieje: Walerius Wiskupas budamas Greku, nemokieje gieraj tos kałbos, todieł S. Augustinuj lijpe pamoksłus sakiti. Toj gadiniej patis tikt Wiskupaj baźnicziosi źmonis mokie, todieł kiti Wiskupaj pradieje rugoti ant

Augustinas, netikėliu patapęs, pirma Tagastos, paskiau Kartaginos[4] mieste mokė vaikus gramatikos. Iš čia persikėlęs į Rymą, o nieko netrukus į Mediolaną[5], mokė gan ilgai jaunuomenę retorikos.

Toj gadynėj Mediolano vyskupu buvo garsingas šv. Ambraziejus[6]. Augustinas, to šventojo pamokslų tankiai klausydamas, pradėjo abejoti apie savo manichėjų tikėjimą, o paskiau, apturėjęs loską Dvasios Šv., nuėjo prie vyskupo ir pasisakė kataliku norįs būti. Ambraziejus, meilingai jį priėmęs, pramokė vieros katalikų ir apkrikštijo.

Kataliku tapęs, pasiėmė ištikimai tarnauti Dievui: nebnorėdamas jau nei turtų, nei vyresnybių, nei moterystės, apleido Mediolaną ir grįžo namon į Afriką. Laimingas šv. Augustinas, jogei vieną kartą ryžęs tarnauti Viešpačiui datūrėjo žodžio! O mes kiek atvejų prižadam nebgriešyti, tuo tarpu vėl nusidedam.

Kelionėj netoli nuo Rymo sunkiai įsirgo šv. Monika ir nieko netrukusi numirė. Šv. Augustinas, ją kaipo savo motiną dailiai palaidojęs, sėdo į laivą ir nuplaukė į Afriką.

Namon sugrįžęs, o tėvo savo gyvo nebradęs, per trejus metus diena iš dienos meldės, knygas rašė ir tankiai vaikščiojo į bažnyčią, artimame mieste Hiponoj[7] esančią. Hiponos vyskupu buvo tuokart Valerijus; tas, kaži kuomet pritrūkęs kunigų, tarė žmonėms savo: „Paskyrę dievabaimingą vyrą, atveskit prie manęs, idant jį pašvęsčiau į kunigus". Žmonės, gerai pažindami šv. Augustiną ir žinodami, kaip didžiai yra mokytu, sugrobė jį bažnyčioj ir vedė prie vyskupo. Šv. Augustinas, neskaitydamas save už vertą kunigystės ir numanydamas sunkybes to šv. stono, tęsės, nenorėjo eiti, bet žmonės verkiantį nuvedė ir meldė vyskupo, idant teiktųsis įšvęsti. Vyskupas, išpažindamas tame dalyke valią Dievo, pašventė jį pirma į klierikus, paskiau į kunigus. Šv. Augustinas, kunigu palikęs, drauge su keliais geradėjais gyveno it zokaninkas: diena iš dienos toj pačioj valandoj kėlė, toj gulė, kartu su kitais vaikščiojo į bažnyčią poterių kalbėti, drauge sėdo valgyti; dėl to tai yra sakoma, jogei šv. Augustinas pirmąjį Afrikoj įsteigė kliöštorių.

Hiponoj ir apsukui to miesto visi žmonės lotyniškai kalbėjo. Valerijus vyskupas, būdamas graiku, nemokėjo gerai tos kalbos, todėl šv. Augustinui liepė pamokslus sakyti. Toj gadynėj patys tik vyskupai bažnyčiose žmones mokė, todėl kiti vyskupai pradėjo rūgoti ant

Waleriusa, jogiej S. Augustinuj kunegu tebesanczem lejda pamoksłus tejgti. Szwętasis wienok to newejziedamas tankiej mokie źmones ir pradieje it źwakie baźniczioj Diewa źibieti.

↕ p. 35–36 Buwa tuokart Hiponos miesti pardietinis ↕ netikielu Manicheuszu, wardu Portunatas. Tą S. Augustinas pawadines, daugieł kam girdant, tejp kałboj pargalieje, jogiej giediedamos sawa paklidima iszsikiele ir isz miesta. O tejp Manicheuszaj nutiła. Ligi dali Augustinas par sawa rasztus ir pamoksłus nułauźe ragus netikielems Donatistams ir Pelagianams, kurie buwa didźej iwisusis Aprikoj.

Walerius nezgąndodamos idant kartajs kits Wiskupas sau S. Augustina nepagwełztu; lig łajku aną paszwęcze i Wiskupus. Wiskupu patapes S. Augustinas, wisu sawa gali wercze netikielus i katalikus: baźnicziosi par pamoksłus ir kningose sawa, ajszkiausej rodźe jus klistant. Todieł daugibes Donatistu katalikajs palika. O kiti ipiki ant S. Augustina, norieje ji uźmuszti, ant puldinieje ant namu kataliku, plesze ju turtą ir nemaź nuźudźe.

S. Augustinas kajpo didis gałwoczius par amźi sawa tokię daugibę kningu parasze, jogiej woz gał kas anas parskajtiti. Likusemij nu raszima łajki sudije iwajrius rejkałus tarp kataliku tu; kurie nenoriedamis i szejp jau sudus ejti, jam skundies. Netejsingaj kropanczius artimą sawa, kartajs ir gieraj pakaroje o uź wis to troszka, idant tarp

↕ p. 36–37 kataliku butu wienibe, tejsibe, ir mejle. Nieka ↕ negiebieje nu kitu melsti nej źodzejs, nej par raszta.

Abdaraj, pataline ir walgiej S. Augustina buwa nej pardaug gieri, nej pardaug menki. Norieje tame daliki tarpu iszejti, nie i wieną szali neszlidamas, walgie: morkines, sietinines; kąkolines, sałoczius o kartajs ir mejsą uź wis swecziuj pasitikus. Wina pri walgie wisumet turieje. Kad sweczej walgidamis ko nerejkalinga netauzitu, paraszidina ant duriemis szius źodzius: *„katras kitu darbus parkratinie, tas łajkiełas nu stała."* Kaźikumet wienam swecziuj pradiejus artima szłowę plieszti, tare Augustinas: „ar tus źodzius iszpajszikiem, arba asz kielsiuos nu walgie." Susigribes swets nutiła. Pawargielus isz pastaroses szelpe, ne węn duoną ir piningus dalije, bet kartajs bada metajs ir brangius kielikus baźniczes sułauźes, atidawe dieł parmajtinima ałkanu. Apej turtus baźniczes nedaug te rupinos, raktu nuklecziu niekumet

Valerijaus, jogei šv. Augustinui, kunigu tebesančiam, leido pamokslus teigti. Šventasis vienok to neveizėdamas tankiai mokė žmones ir pradėjo it žvakė Bažnyčioj Dievo žibėti.

Buvo tuokart Hiponos mieste perdėtinis netikėlių manichėjų, vardu Fortūnatas. Tą šv. Augustinas pavadinęs, daugel kam girdint, taip kalboj pergalėjo, jogei gėdėdamos savo paklydimo išsikėlė ir iš miesto. O taip manichėjai nutilo. Lygia dalia Augustinas per savo raštus ir pamokslus nulaužė ragus netikėliams donatistams ir pelagianams[8], kurie buvo didžiai įvisę Afrikoj.

Valerijus, nesganduodamos, idant kartais kitas vyskupas sau šv. Augustino nepagvelstų, lig laiku aną pašventė į vyskupus. Vyskupu patapęs, šv. Augustinas visa sava galia vertė netikėlius į katalikus: bažnyčiose per pamokslus ir knygose savo aiškiausiai rodė juos klystant. Todėl daugybės donatistų katalikais paliko. O kiti, įpykę ant šv. Augustino, norėjo jį užmušti, antpuldinėjo ant namų katalikų, plėšė jų turtą ir nemaž nužudė.

Šv. Augustinas kaipo didis galvočius per amžių savo tokią daugybę knygų parašė, jogei vos gali kas anas perskaityti. Likusiajame nuo rašymo laike sūdijo įvairius reikalus tarp katalikų, tų, kurie, nenorėdami į šiaip jau sūdus eiti, jam skundės. Neteisingai kropiančius artimą savo kartais ir gerai pakarojo, o užvis to troško, idant tarp katalikų būtų vienybė, teisybė ir meilė. Nieko negebėjo nuo kitų melsti nei žodžiais, nei per raštą.

Apdarai, patalynė ir valgiai šv. Augustino buvo nei per daug geri, nei per daug menki. Norėjo tame dalyke tarpu išeiti, nė į vieną šalį nešlydamas; valgė morkynes, sėtinynes, kankolynes, saločius, o kartais ir mėsą užvis svečiui pasitikus. Vyno prie valgio visuomet turėjo. Kad svečiai valgydami ko nereikalingo netauzytų, parašydino ant durų šiuos žodžius: *„Katras kitų darbus perkratinėja, tas lai kelias nuo stalo"*. Kaži kuomet vienam svečiui pradėjus artimo šlovę plėšti, tarė Augustinas: „Ar tuos žodžius išpaišykim, arba aš kelsiuos nuo valgio". Susigribęs svečias nutilo. Pavargėlius iš pastarosios šelpė, ne vien duoną ir pinigus dalijo, bet kartais bado metais ir brangius kielikus bažnyčios sulaužęs atidavė dėl parmaitinimo alkanų. Apie turtus bažnyčios nedaug tesirūpino, raktų nuo klėčių niekuomet

pats neneszioje ir piningu pri sawęs nełajkie. Su sawa Kunegajs ir klerikajs wępkart giwena, kartu walgie ir wienejp daries. Jej kurs kumet isztare Diwźi, tam pri walgie neblejda wina gierti. Motriszkuju pagalau nie artimu giminajcziu namusi sawa nełajkie, o taj dieł ↕ to, jogiej pri tu swetimas tarnawa mergajczes. Su motriszku niekumet wienas pats nepalika, kumet nor tada motriszka norieje su juomi kalbieties, wisumet turieje buti kartu ir kunegas. Iswetimus namus didzej retaj teeje, miniczku maźne niekumet nełąnkie.

↕ p. 37–38

S. Augustinas tankiej sakies nenoris: moters kitam pirszti, tarna roditi ir i swetimus namus dieł walgima ir gierima wajkszczioti. Tankiej giebieje sakiti, jogiej koźnas źmogus, nor nejaustu sawiep grieka, wienok smercziuj artinantes tur spawiedoties ir pakutoj mirti.

S. Augustinas dar sakies girdiejes sziokię pasakielę. Kad wienas kunegas su ligu źudies o mirti nenorieje, pasirodze jam kaźikas it aniołas, ir tare, sopulu iszkięntieti negali o mirti nenori, ką su tawi turiu dariti? padarisiu tejp kajp dieł tawęs ira gieresnej. Po wałąndos kunegas nu mire.

Senatwiej S. Augustinas daug nuludimu datire, uźwis kada bajsi Gotaj Apriką uźei, baźniczes degina, źmones źudźe ir niewienam neparlejda. Jau sirgdamas uźdieje ant wiena ligonis rankas sawa ir iszgidźe, Sakramentus SS. prijeme o par deszimti paskutiniu dienu woz giditoi pri sawęs ilejda. Be partrukie meldies ir tajsies stoti i sudą Diewa. Ant gała ↕ par kiatures deszimtis metu Wiskupu buwes, o septines deszimtis szeszerius metus szioj pasaulej pargiwenes; dajlej pasirinka.

↕ p. 38–39

Paskutini jo źodźej buwa: „brolej mana miliekiet gieriausi Diewą, miliekiet wienas kita ir turiekieties wieros kataliku; nes ta wiena tegał jumis i dangu nuwesti."

Tujaus po smercze didis tas mokitojas baźniczioj Diewa uź szwętą palika paskajtitu.

Źiwatas S. Bałtramiejaus Apasztoła.

Turem pasisakiti maźką apej S. Bałtramiejaus teźinantis: nes tas ir kiti szwęti mokitinej Kristaus Wiespaties, newejzieje to idant kas ju

pats nenešiojo ir pinigų prie savęs nelaikė. Su savo kunigais ir klierikais vienkart gyveno, kartu valgė ir vienaip darės. Jei kurs kuomet ištarė dievži, tam prie valgio nebleido vyno gerti. Motriškųjų pagaliau, nė artimų giminaičių, namuose savo nelaikė, o tai dėl to, jogei prie tų svetimos tarnavo mergaitės. Su motriška niekuomet vienas pats nepaliko, kuomet nor kada motriška norėjo su juomi kalbėtis, visuomet turėjo būti kartu ir kunigas. Į svetimus namus didžiai retai teėjo, minyčkų mažne niekuomet nelankė.

Šv. Augustinas tankiai sakės nenorįs moters kitam piršti, tarno rodyti ir į svetimus namus dėl valgymo ir gėrimo vaikščioti. Tankiai gebėjo sakyti, jogei kožnas žmogus, nor nejaustų saviep grieko, vienok smerčiui artinantis turi spaviedotis ir pakūtoj mirti.

Šv. Augustinas dar sakės girdėjęs šiokią pasakėlę. Kad vienas kunigas su liga žudės, o mirti nenorėjo, pasirodė jam kaži kas it aniolas ir tarė: „Sopulių iškentėti negali, o mirti nenori, ką su tavim turiu daryti? Padarysiu taip, kaip dėl tavęs yra geriau". Po valandos kunigas numirė.

Senatvėj šv. Augustinas daug nuliūdimų datyrė, užvis kada baisūs gotai Afriką užėję[9] bažnyčias degino, žmones žudė ir nė vienam neperleido. Jau sirgdamas uždėjo ant vieno ligonies rankas savo ir išgydė, sakramentus šv. šv. priėmė, o per dešimtį paskutinių dienų vos gydytoją prie savęs įleido. Be pertrūkio meldės ir taisės stoti į sūdą Dievo. Ant galo, per keturias dešimtis metų vyskupu buvęs, o septynias dešimtis šešerius metus šioj pasaulėj pergyvenęs, dailiai pasirinko.

Paskutiniai jo žodžiai buvo: „Broliai mano, mylėkit geriausią Dievą, mylėkit vienas kitą ir tūrėkitės vieros katalikų, nes ta viena tegali jus į dangų nuvesti".

Tuojau po smerčio didis tas mokytojas Bažnyčioj Dievo už šventą paliko paskaitytu.

Žyvatas šv. Baltramiejaus apaštalo

Turim pasisakyti mažką apie šv. Baltramiejų težinantys, nes tas ir kiti šventi mokytiniai Kristaus Viešpaties neveizėjo to, idant kas jų

darbus uźraszitu; bet to troszka, idant moksłą Ewangelios ir wierą kataliku szioj pasaulej prapłatintu. Nejgi wełtuo darbawos, tikieimas nu ju apskiełptas, tebtwer lig sziolej, kuri mes iszpaźindamis, tikiemos igisęntis dangaus karalistę.

Bałtramiejus kitejp wadinamas Nataniela, gime ir uźauga Galileoj. Kad Wieszpats Jezus pradiei apsakinieti Ewanelią; Bałtramiejus

↕ p. 39–40 pakluwa pri jo uź mokitini, par trejus ↕ metus wisur su Iszganitoju wajkszczioje ir daugibę regieje stebukłu.

Kristusuj Wieszpaczem i dangu iźęngius. S. Bałtramiejus draugi su kitajs apasztołas gawes dowenas Dwases Szwęcziauses, lejdos i pat saulieteki i krasztą India wadinamą, kami budamas, par sawa stebukłus, pamoksłus, ir pawejzdą; daugibę stabmeldziu arba pagonu i katalikus parwercze. Tejp istejgies cze baźniczę tikra Diewa, eje i źiamę wadinamą Armenia. Giwentojej to kraszta garbina saulę ir kitus diewajczius: S. Apasztołas jams darodze jogiej tie wisi niera diewajs, jogiej wienas tiera Diewas sutwertojas saules ir wisu dajktu, jogiej tą giwą ir neregiemą te prider garbinti. Źodźems jo daugibe źmoniu su pacziu karalu Polimiusu patikieje ir prijeme kriksztą S.

Bet isz tos priźasties łabaj ituźa ant apasztoła kunegaj pagonu, kurie dabar prikalbiejusis broli karalaus Astiagesa, sugrobe szwętąi, nudire jam giwam kajli, ir ant gała lijpe sawa tarnams jo gałwą nukirsti. S. Bałtramiejus wis taj kąntrej dieł Kristaus iszkięntieje o wedamas ant smercze jau be kajle, ragina naujus katalikus idant turietu

↕ p. 40–41 ↕ mes Kristaus ir bewelitu numirti nekajp tikieima iszsiźadieti.

Kunas to Apasztoła wisupirmu buwa pałajdotas Albanioj didziojej Armenioj, kami tas Szwętasis gałwą padieje; paskiaus nuweźtas buwa i sałą Lipara wadinamą, ant gała regas metusi po uźgimima Kristaus dewini szimtaj dewines deszimtis pęktusius, Grigalus V. popieźius nuneszindina aną i Rima. Oj łajmingas Rimi, kurs maźne wisu Apasztołu ir daugibęs muczelniku kunus sawiep turi! Uźtikra tawiep ira ne węn kunaj bet ir moksłas Apasztołu. Pri tawęs taj wisos pasaules gimines tur tejrauties tejsibes.

darbus užrašytų, bet to troško, idant mokslą Evangelijos ir vierą katalikų šioj pasaulėj praplatintų. Neigi veltui darbavos: tikėjimas, nuo jų apskelbtas, tebtveria lig šiolei, kurį mes išpažindami tikimės įgysiantys dangaus karalystę.

Baltramiejus, kitaip vadinamas Natanelis, gimė ir užaugo Galilėjoj. Kad Viešpats Jėzus pradėjo apsakinėti Evangeliją, Baltramiejus pakliuvo prie jo už mokytinį, per trejus metus visur su Išganytoju vaikščiojo ir daugybę regėjo stebuklų.

Kristui Viešpačiui į dangų įžengus, šv. Baltramiejus, drauge su kitais apaštalais gavęs dovanas Dvasios Švenčiausios, leidos į pat saulėtekį, į kraštą, Indija vadinamą, kame būdamas, per savo stebuklus, pamokslus ir paveizdą daugybę stabmeldžių, arba pagonų, į katalikus pervertė. Taip įsteigęs čia Bažnyčią tikro Dievo, ėjo į žemę, vadinamą Armėnija. Gyventojai to krašto garbino saulę ir kitus dievaičius. Šv. apaštalas jiems darodė, jogei tie visi nėra dievais, jogei vienas tėra Dievas sutvertojas saulės ir visų daiktų, jogei tą gyvą ir neregimą tepridera garbinti. Žodžiams jo daugybė žmonių su pačiu karalium Polimiusu[1] patikėjo ir priėmė krikštą šv.

Bet iš tos priežasties labai įtūžo ant apaštalo kunigai pagonų, kurie, dabar prikalbėję brolį karaliaus Astiagesą, sugrobė šventąjį, nudyrė jam gyvam kailį ir ant galo liepė savo tarnams jo galvą nukirsti. Šv. Baltramiejus visa tai kantriai dėl Kristaus iškentėjo, o vedamas ant smerčio jau be kailio, ragino naujus katalikus, idant tūrėtųsi Kristaus ir bevelytų numirti, nekaip tikėjimo išsižadėti.

Kūnas to apaštalo visu pirma buvo palaidotas Albanoj[2], Didžiojoj Armėnijoj, kame tas šventasis galvą padėjo; paskiau nuvežtas buvo į salą, Lipara[3] vadinamą, ant galo, regis, metuose po užgimimo Kristaus devyni šimtai devynios dešimtys penktuosiuos Grigalius V, popiežius[4], nunešindino aną į Rymą. Oi, laimingas Ryme, kurs mažne visų apaštalų ir daugybės mūčelninkų kūnus saviep turi! Už tikro taviep yra ne vien kūnai, bet ir mokslas apaštalų. Prie tavęs tai visos pasaulės giminės turi teirautis teisybės.

Źiwatas S. Barboras mergajtes muczelnikies,
giwenuses szioj pasaulej tretemi amźiej.

Szios dienos Turkijoj, ira senu dienu miestas wardu Nikomedia. Tretemi po uźgimima Kristaus Wieszpaties amźiej, tami miesti giwena turtingas bet nedoras wiras wardu Dioskoras, kurio moters pagimdziusi dukteri, pramine Barboru. Jawną tą mergajczę, motina isz-
↕ p. 41–42 mokie tikieima pagoniszka; nes ir pati ↕ ir jos wiras buwa stabmeldźiu. Pusiej trecziojе amźiaus wisur jau buwa paskidi katalikaj, kaźikurs isz tu słaptu iszmokie jauną Barborą tikieima kataliku ir apkriksztije. Tuotarpu motina S. Barboras numire o tiewas Dioskoras taries aną iszlejsis uź turtingą jaunikajti. Kad dukterij ko ne truktu, tiewas iszdirbina trobą it boksztą su pirti; patalpina toj S. Barborą, o pats kaźikur tolij iszwaźiawa. Szwętoi wisu kuo apwejzieta diena isz dienos meldies ir garbina Sutwertoi sawa. Ant sienu naujuju namu iszrasze kriźiu, dar iszkirtina tretii langą idant gieriaus galietu minieti Diewą Trajcioj wieną.

Tuotarpu parwaźiuo isz kielones tiewas, tujaus kłausas ar swejka ira mana Barbele? Tarnaj atsakie, dieł swejkuma swejka, bet kaźikas anaj pasidare, nebgarbęn musu diewajcziu ir sakos garbinanti kaźiki Kristusą. Taj iszgirdis Dioskaras paszoka it źalti pamates; tujaus skubieje pri dukteries ir kłausies ar tiesa kąn źmones apej ję saka? Ar palikaj kataliki? Szi atsakie, palikau. Supikies Dioskoras norieje ję tujaus uźmuszti, bet szi iszspruka łaukon ir pasisliepe po growiu artima kałna.

↕ p. 42–43 Nors Szwęta kieletą dienu pasisliepusi twi↕łoje, tecziaus iłgaj be walgie iszturieti negaliedama, nueje pri piemenu ir meldźe duonas szmotele. Wienas piemuo namon sugriźes pasakie Dioskoruj kame ira jo duktie. Tas lejdos jeszkoti, o atrades, grobe anaj uźpłaukus, draskie, musze, spardźe, ir sumusztą namon parwedźe. Cze iswadines ję i kalini, gan iłgaj badu stapina.

Žyvatas šv. Barboros mergaitės mūčelninkės,
gyvenusios šioj pasaulėj trečiame amžiuj

Šios dienos Turkijoj yra senų dienų miestas, vardu Nikomedija[1]. Trečiame po užgimimo Kristaus Viešpaties amžiuj tame mieste gyveno turtingas, bet nedoras vyras, vardu Dioskoras, kurio moteris pagimdžiusi dukterį praminė Barbora. Jauną tą mergaitę motina išmokė tikėjimo pagoniško, nes ir pati, ir jos vyras buvo stabmeldžiu. Pusėj trečiojo amžiaus visur jau buvo paskydę katalikai; kaži kurs iš tų slapta išmokė jauną Barborą tikėjimo katalikų ir apkrikštijo. Tuo tarpu motina šv. Barboros numirė, o tėvas Dioskoras tarės aną išleisiąs už turtingo jaunikaičio. Kad dukteriai ko netrūktų, tėvas išdirbino trobą it bokštą su pirčia; patalpino toj šv. Barborą, o pats kaži kur toli išvažiavo. Šventoji, visu kuo apveizėta, diena iš dienos meldės ir garbino Sutvertoją savo. Ant sienos naujųjų namų išrašė kryžių, dar iškirtino tretįjį langą, idant geriau galėtų minėti Dievą Traicioj vieną.

Tuo tarpu parvažiuoja iš kelionės tėvas, tuojau klausias: „Ar sveika yra mano Barbelė?“ Tarnai atsakė: „Dėl sveikumo sveika, bet kaži kas anai pasidarė, nebgarbina mūsų dievaičių ir sakos garbinanti kaži kokį Kristų“. Tai išgirdęs Dioskoras pašoko it žaltį pamatęs; tuojau skubėjo prie dukteries ir klausės, ar tiesa ką žmonės apie ją sako. „Ar palikai katalike?“ Ši atsakė: „Palikau“. Supykęs Dioskoras norėjo ją tuojau užmušti, bet ši išspruko laukan ir pasislėpė po groviu artimo kalno.

Nors šventa keletą dienų pasislėpusi tvylojo, tačiau, ilgai be valgio ištūrėti negalėdama, nuėjo prie piemenų ir meldė duonos šmotelio. Vienas piemuo namon sugrįžęs pasakė Dioskorui, kame yra jo duktė. Tas leidos ieškoti, o atradęs grobė anai už plaukų, draskė, mušė, spardė ir sumuštą namon parvedė. Čia įsvadinęs ją į kalinį, gan ilgai badu stapino.

Negana to: buwa tuokart Nikomedioj kažikoks Marcionas padietas nu Maksimiana Ciecoriaus dieł žudima kataliku; tam Dioskoras atidawe dukteri sawa idant numuczitu. Marcions pirmu ję padorejs ir lipsznejs žodžejs łukoje, idant pametusi Kristusą, garbintu senu paprocziu diewajczius; bet S. Barbora newęn nekłause, bet dar stejgies ir pati parsakiotoi parwersti i katalikus. Marcionas taj regiedamas lijpe tarnams sawa, szwętą mergajtę nuogą pririszti, ir skaudej su wotegajs nupłakti. Taj tarnams padarius, Marcionas wiłdamos iłgajniu pargaliesis muczelnikies stipribę; nuwedina ję i kalini.

S. Barboraj kalinie besiedęnt pasirodže Kristus Wieszpats, palinksmina ję ir iszgidže wisas jos ronas. Kąn matidama Juliona tarnajcze S. Barboras, didelej stebiejos, pati i Kristusą itikieje ir tajsies už jo
↕ p. 43–44 wardą gałwą ↕ sawa padieti. Kieletuj dienuj praslinkus, lijpe tarnams atwesti isz kaline S. muczelnikię; pamates swejką tare: argi tau negieda, negarbinti tu diewu, kurie tawi tejp wejkiej swejku padare? Atsakie S. Barbora: ne tawa diewajczej, kurie ira negiwomis stowiłomis, bet Wieszpats Jezus, man pasirodže ir akiesmirksniej mani iszgidže. Tau prider giedieties jogiej lig sziolej tebesi akłus ir matidamas stebukła, nemataj galibes Diewa kataliku.

Tus žodžius muczelnikiej sakąnt, paszoka apmaudas sudžej: itužes lijpe ję nuogą pririszti, su gielžies asztrejs dąntimis szonus draskiti, ronas su karsztomis bliekomis swilinti ir su kujelejs par gałwą muszti. Wis taj Szwęta dieł Kristaus kięntiedama; pakiele akis i dangu ir szaukies pri Wieszpaties idant jos neaplejstu. Julione pri jos stowiedama, kajp imane tejp Szwętą stiprina ir głobe. Iszwides taj Marcionas abidwims krutis atpiaudindina ir nuogas po uliczes miesta wadiodina. Kiętiedami tą giedą, džiaugies diełto jogiej didesnę sau uždirbs užmokiesni danguoje. Ant gała sudže lijpe abidwi nukirsti. Eje dziaugdamos to wiltiej jogiej spierej iszwis Izganitoi sawa.

↕ p. 44–45 Nedoras Dioskoras buwa budelu wajka sawa; ↕ nes pats S. Barboras gałwą nukirta o S. Juliones kitas budelis nujeme gałwą. Tejp tie dwi Szwętije garbingaj pabęngie dienas sawa ir pasiskubina i dangu, kami ir lig szioł linksminas su Kristusu. Amen.

Negana to: buvo tuokart Nikomedijoj kaži koks Marcijonas, padėtas nuo Maksimiano[2] ciesoriaus dėl žudymo katalikų; tam Dioskoras atidavė dukterį savo, idant numūčytų. Marcijonas pirma ją padoriais ir lipšniais žodžiais lūgojo, idant pametusi Kristų garbintų senu papročiu dievaičius; bet šv. Barbora ne vien neklausė, bet dar steigės ir patį persekiotoją perversti į katalikus. Marcijonas, tai regėdamas, liepė tarnams savo šventą mergaitę nuogą pririšti ir skaudžiai su botagais nuplakti. Tai tarnams padarius, Marcijonas, vildamos ilgainiui pergalėsiąs mūčelninkės stiprybę, nuvedino ją į kalinį.

Šv. Barborai kaliny besėdint, pasirodė Kristus Viešpats, palinksmino ją ir išgydė visas jos ronas. Ką matydama Julijona, tarnaitė šv. Barboros, dideliai stebėjos, pati į Kristų įtikėjo ir taisės už jo vardą galvą savo padėti. Keletui dienų praslinkus, liepė tarnams atvesti iš kalinio šv. mūčelninkę; pamatęs sveiką tarė: „Argi tau ne gėda negarbinti tų dievų, kurie tave taip veikiai sveika padarė?" Atsakė šv. Barbora: „Ne tavo dievaičiai, kurie yra negyvomis stovylomis, bet Viešpats Jėzus man pasirodė ir akies mirksnyj mane išgydė. Tau pridera gėdėtis, jogei lig šiolei tebesi aklas ir, matydamas stebuklą, nematai galybės Dievo katalikų".

Tuos žodžius mūčelninkei sakant, pašoko apmaudas sūdžiai: įtūžęs liepė ją nuogą pririšti, su geležies aštriais dantimis šonus draskyti, ronas su karštomis blėkomis svilinti ir su kūjeliais per galvą mušti. Visa tai šventa dėl Kristaus kentėdama pakėlė akis į dangų ir šaukės prie Viešpaties, idant jos neapleistų. Julijonė, prie jos stovėdama, kaip įmanė taip šventą stiprino ir globė. Išvydęs tai, Marcijonas abiedviejų krūtis atpjaudindino ir nuogas po ūlyčias miesto vadžiodino. Kentėdami tą gėdą, džiaugės dėl to, jogei didesnį sau uždirbs užmokesnį danguje. Ant galo sūdžia liepė abidvi nukirsti. Ėjo džiaugdamos toj viltyj, jogei spėriai išvys Išganytoją savo.

Nedoras Dioskoras buvo budeliu vaiko savo, nes pats šv. Barboros galvą nukirto, o šv. Julijonės kitas budelis nuėmė galvą. Taip tiedvi šventieji garbingai pabengė dienas savo ir pasiskubino į dangų, kame ir lig šiol linksminas su Kristum. Amen.

Żiwatas S. Benedikta Tiewa Zokaniku Benediktinajs wadinamus,

apraszitas par Grigalu didii Popieżiu. Giwena S. Benediktas szioj pasauliej szesztami ir sekmami amziej.

Benediktas arba isz łotiniszka lieżuwe pałajmintas, użgime Wałaku żiamiej, pawietie Nursios. Tiewaj turtingi ir Diewą mili, jauną Benediktą nuweże i Rima idant prasimokitu. Cze budamas jaunikajtis netejp mislije apej moksłus, kajp apej garbę Diewa. Todieł aplejdes Rimą ir moksłus, eje i girę. Bekielaudamas użeje i miesteli Efridą kami rada kielis sawa prietelus ir motriszkię, kuri kudikistiej jo mamku buwa. Nełajmingu pripuolu ta motriszkie sukułusi indą, didelej werkie, ką regiedamas S. Benediktas pasimeldże ir atidawe motriszkiej indą butinaj cielą. ↕ p. 45–46 Tas ↕ indas paskiaus pri bażniczes angas atminimuj prikiergtas kiboje.

S. Benediktas nenoriedamas garbies, wejkiej pasisliepie ir eje i kałnus, idant tęn wienas pats galietu kajp rejkięnt tarnauti Diewuj. Kieloniej sutika zokanika wardu Romana, pasisakie ejnus i girę ir meldże idant kumet nekumet duonas szmoteli tejktumes atneszti. Kąn padariti Romanas apsijeme. Palipes ant auksztą kałną jaunas Szwętasis, isilejda i pliszę ir tęn giwena. Romanus atneszdamas duonas, kad negalieje ilipti, skąnbina pakalniej su warpelu, tą bałsą Benediktas iszgirdes, nulejda wirwę ir itraukie pririszta duonas kiepaleli. Par trejus metus S. Benediktą tejp majtina.

Iłgajniu ikirieje Romanuj szelpti pustelnika, didżej retaj benesze jam duoną. Aplejstas S. Benediktas, pradieje badu stipti, wienok isz sawa urwa nelinda. Kąn matidamas Wieszpats szejp padare: kad weliku rita wienas kunegas giarus sau pietus iszwirdines sieda walgiti, pasirodże jam Kristus ir tare: tu wałgaj riebus pietus o tarnas mana mirszt badu Sublaku kalni; ejk ir papeniek ji. Paszoka tujaus kunegas o walgiejs neszinas iłgaj łajpioje po kałnus, pakol

Žyvatas šv. Benedikto, tėvo zokaninkų, benediktinais vadinamų,

aprašytas per Grigalių Didįjį popiežių[1]. Gyveno šv. Benediktas šioj pasaulėj šeštame ir sekmame amžiuj

Benediktas, arba iš lotyniško liežuvio palaimintas, užgimė Valakų žemėj, paviete Nursijos[2]. Tėvai, turtingi ir Dievą mylį, jauną Benediktą nuvežė į Rymą, idant prasimokytų. Čia būdamas jaunikaitis ne taip mislijo apie mokslus, kaip apie garbę Dievo. Todėl, apleidęs Rymą ir mokslus, ėjo į giria. Bekeliaudamas užėjo į miestelį Efridą, kame rado kelis savo prietelius ir moteriškę, kuri kūdikystėj jo mamka buvo. Nelaimingu priepuoliu ta moteriškė sukūlusi indą dideliai verkė, ką regėdamas, šv. Benediktas pasimeldė ir atidavė moteriškei indą būtinai cielą. Tas indas paskiau prie bažnyčios angos atminimui prikergtas kybojo.

Šv. Benediktas, nenorėdamas garbės, veikiai pasislėpė ir ėjo į kalnus, idant ten vienas pats galėtų kaip reikiant tarnauti Dievui. Kelionėj sutiko zokaninką, vardu Romaną, pasisakė einąs į giria ir meldė, idant kuomet ne kuomet duonos šmotelį teiktųsi atnešti. Ką padaryti Romanas apsiėmė. Palipęs ant aukšto kalno, jaunas šventasis įsileido į plyšį ir ten gyveno. Romanas, atnešdamas duonos kad negalėjo įlipti, skambino pakalnėj su varpeliu, tą balsą Benediktas išgirdęs nuleido virvę ir įtraukė pririštą duonos kepalėlį. Per trejus metus šv. Benediktą taip maitino.

Ilgainiui įkirėjo Romanui šelpti pūstelninką, didžiai retai benešė jam duoną. Apleistas šv. Benediktas pradėjo badu stipti, vienok iš savo urvo nelindo. Ką matydamas, Viešpats šiaip padarė: kad Velykų rytą vienas kunigas, gerus sau pietus išvirdinęs, sėdo valgyti, pasirodė jam Kristus ir tarė: „Tu valgai riebius pietus, o tarnas mano miršta badu Sublakų[3] kalne; eik ir papenėk jį". Pašoko tuojau kunigas, o valgiais nešinas ilgai laipiojo po kalnus, pakol

↕ p. 46–47 atrada S. Benedikta ↕ Atrades tare: kielkies sztaj Wieszpats par welikas tau walgi atsiuncze. Atsakie Szwętas; tejsibe jog tawa ateimas ira dieł manęs welikomis. Kunegas darodźe jog tikraj ira welikas; nes pustelnikas iłgaj wienas giwendamas, buwa pametes skajtlu ir dienu ir Szwęcziu.

Paskiaus atradi S. Benediktą piemenis, źmoniems papasakioje, kurie pradieje kas diena ji łąkiti ir kłausiti jo pamoksłu. Wiena karta dar tami kalni tebesanczi, uźpuole didi neczisti pagundinimaj. Nemites Szwętasię, iszsidare nuogaj ir wołojes po erszkieczius ir notrines o isztekines apstej nedora krauje, butinaj pagąndinimajs nusikracze.

Trupuczi paskiaus ateje zokaninkaj isz netolima klosztoriaus pri S. Benedikta ir meldźe idant tejktumes ju pardietiniu buti. Szwętasis tare: neitiksiu jums, nes netikiu idant wisi wienejp ełgtumemos; gieriaus paskirkieties kitą wirsziniką. Bet szij patoł jo neatstoje, pakoł neeje i ju klosztoriu ir wiresniu nepalika. Pardietiniu tapes, suwarźe zokaninkas ir neblejda jams kajp tinkamims elgties: uźtaj ipiki zokaninkaj, pirmiaus słaptu murmieje, paskiaus susitare nutrucziti
↕ p. 47–48 S. Benedikta, o szis apej taj nieka neźinoje. Kaźikumet par ↕ pietus Szwętasis kietęndamas winą gierti, parźegnoje, o ałutine arba stikłas tujaus sutrupieje. Suprates S. Benediktas buwus indi truczizną: tiłomis kielies, suwadina zokaninkus ir tare: „Diewe atlejsk jums griekus mejlingi brolej, kąn taj mąn padariti noriejot? Argi asz jums nesakiau jogiej nesutiksma? Todieł iszrinkieties sau kitą tiewą, asz su jumis nebibusiu. Taj pasakies jeme po paźastę kningas ir iszeje wieł i kałnus Sublaku.

Cze bebudamas tape garsingu, daugibe źmoniu ji łąkie, nemaź jaunikajcziu meldźe jo idant priimtu uź mokitinius sawa. Matidamas ju buri S. Benediktas iszdirbiną dwilika klosztoriu, koźnami patalpina po dwileką zokaninku, nekurius dar pri sawęs uźturieje ir dawe zokaninkams istatimus arba regułą, kajp tur giwenti. Tiewaj pagalaus weźe wajkus sawa pri to Szwętoje, idant klosztoriej iszmoktu raszta ir mejles Diewa.

Tarp kitu mokitiniu turieje S. Benediktas du jaunu ir milemu: Placida su Mauru. Wienas zokaninkas nepaslinkdamas melsties, giebieje

atrado šv. Benediktą. Atradęs tarė: „Kelkis, štai Viešpats per Velykas tau valgį atsiuntė". Atsakė šventas: „Teisybė, jog tavo atėjimas yra dėl manęs Velykomis". Kunigas darodė, jog tikrai yra Velykos, nes pūstelninkas, ilgai vienas gyvendamas, buvo pametęs skaitlių ir dienų, ir švenčių.

Paskiau atradę šv. Benediktą piemenys žmonėms papasakojo, kurie pradėjo kas dieną jį lankyti ir klausyti jo pamokslų. Vieną kartą dar tame kalne tebesantį užpuolė didi nečysti pagundinimai. Nemitęs šventasis išsidarė nuogai ir voliojos po erškėčius ir notrynes, o ištekinęs apsčiai nedoro kraujo, būtinai pagundinimais nusikratė.

Truputį paskiau atėjo zokaninkai iš netolimo klioštoriaus prie šv. Benedikto ir meldė, idant teiktųsi jų perdėtiniu būti. Šventasis tarė: „Neįtiksiu jums, nes netikiu, idant visi vienaip elgtumėmės; geriau pasiskirkit kitą viršininką". Bet šie patol jo neatstojo, pakol nėjo į jų klioštorių ir vyresniu nepaliko. Perdėtiniu tapęs, suvaržė zokaninkus ir nebleido jiems kaip tinkamiems elgtis; užtai įpykę zokaninkai pirmiau slapta murmėjo, paskiau susitarė nutručyti šv. Benediktą, o šis apie tai nieko nežinojo. Kaži kuomet per pietus šventasis, ketindamas vyną gerti, peržegnojo, o alutinė, arba stiklas, tuojau sutrupėjo. Supratęs šv. Benediktas buvus inde tručizną tylomis kėlės, suvadino zokaninkus ir tarė: „Dieve atleisk jums griekus, meilingi broliai, ką tai man padaryti norėjot? Argi aš jums nesakiau, jogei nesutiksim? Todėl išsirinkit sau kitą tėvą, aš su jumis nebebūsiu". Tai pasakęs ėmė po pažaste knygas ir išėjo vėl į kalnus Sublakų.

Čia bebūdamas tapo garsingu, daugybė žmonių jį lankė, nemaž jaunikaičių meldė jo, idant priimtų už mokytinius savo. Matydamas jų būrį, šv. Benediktas išdirbino dvylika klioštorių, kožname patalpino po dvylika zokaninkų, nekuriuos dar prie savęs užtūrėjo ir davė zokaninkams įstatymus, arba regulą, kaip turi gyventi. Tėvai pagaliau vežė vaikus savo prie to šventojo, idant klioštoriuj išmoktų rašto ir meilės Dievo.

Tarp kitų mokytinių turėjo šv. Benediktas du jaunu ir mylimu: Placidą su Mauru. Vienas zokaninkas, nepaslinkdamas melstis, gebėjo

nełajku ejti isz baźniczes. Kaźikumet Szwętasis tare Mauruj, ar mataj kas tą trauk isz baźniczes? Mauras tare matau, matau, kipszuks ne-didis bet juodas it unglis. S. Be↕nediktas atrades tą slinki bestowen-czi, giaraj nupłakie su rikszti. Nu to łajka nie welnias nebgalieje isz traukti jo nełajku isz baźniczes. Tejp taj rikszte jaunęms prawer.

↕ p. 48–49

Wienas ant auksztu kałnu pastatitas klosztorius neturieje undens; ką iszwides S. Benediktas iszwedźe undeni isz akminies ant kałna wirszu. Tejp zokaninkams nebrejkieje jau neszioti isz pakalnes i auksztą kałną. Jaunas Placidus kaźikumet besemdamas isz upes un-deni, paslida, ikrita ir pradieje skięsti. S. Benediktas pajutes, pasiuncze Maurą idant isztrauktu skięstąnti. Maurus biega spierej, wirszu un-dens priejes, isztraukie Placidą uź płaukus gawęs, ir i klosztoriu nuwedźe. Wiena wajkieli namus bedirbanczi, prigriuwa siena ir bu-tinaj sutrieszkie; S. Benediktas lijpe ji atneszti i sawa kąmbari, pasi-meldźe ir prikieli isz numirusiu. O wajkiukas tą pat diena wieł su-griźa pri darba.

Toj gadiniej ateje i wałaku źiamę bajsus Gotu Karalus Totyla, kurs girdiedamas daug apej stebukłus S. Benedikta, norieje szejp jo datir-ti. Apdares wiena dwariszki rubajs sawa, nusiuncze pri szwętoje it tarsi but pats esus. S. Benediktas pamates tą dwariszki tare: „padiek sunau, pamesk swetimus drobuźius, ↕kam swieta abgaudiniei." Tas parsigąndes puole ant wejda, o sugriźes pri karalaus wiską pasako-je. Tuokart pats Totyla nuejes paswejkinti S. Benedikta, puole ant źiames ir patoł gulieje, pakoł jo szwętas nepakiele. Paskiaus tare S. Be-nediktas: „newolukies, nebuk tokiu kraugieriu, daug jau pikta pada-rej, nebdarik daugiesni, i Rima isigriausi, nupłauksi uź jurą i Apriką o desimti metu karalawis mirsi." Wis taj iwika, bet Totylus su lig tuokartu nebmusze źmoniu berejkała.

↕ p. 49–50

Wiena karta zokaninkas Teobrobus iejes i kąmbareli, atrada S. Be-nepikta didźej bewerkięnti ir kłause ko wertu? O szis atsakie, kąn dirbsiu newerkies, tą klosztoriu su didźiu wargu pastaczíau, tuotar-pu nieko netrukus iszgraus ji neprietelej. Woz wieszpaties Diewa isz-meldźiau idant zokaninkaj giwi paliktu. Kajp pasakie tejp iwika, nakti isigriowi i klosztoriu Longobardaj, wiską paglęmźe, bet niewiena źmogaus rasti negalieje, ant gała ir pati klasztoriu iszgriowe.

nelaiku eiti iš bažnyčios. Kaži kuomet šventasis tarė Maurui: „Ar matai, kas tą traukia iš bažnyčios?" Mauras tarė: „Matau, matau, kip-šukas nedidis, bet juodas it anglis". Šv. Benediktas atradęs tą slinkį bestovintį gerai nuplakė su rykšte. Nuo to laiko nė velnias nebgalėjo ištraukti jo nelaiku iš bažnyčios. Taip tai rykštė jauniems praveri.

Vienas ant aukšto kalno pastatytas kliōštorius neturėjo vandens; ką išvydęs šv. Benediktas išvedė vandenį iš akmenies ant kalno viršaus. Taip zokaninkams nebreikėjo jau nešioti iš pakalnės į aukš-tą kalną. Jaunas Placidas, kaži kuomet besemdamas iš upės van-denį, paslydo, įkrito ir pradėjo skęsti. Šv. Benediktas pajutęs pa-siuntė Maurą, idant ištrauktų skęstantį. Mauras bėgo spėriai viršum vandens, priėjęs ištraukė Placidą už plaukų gavęs ir į klioš-torių nuvedė. Vieną vaikelį, namus bedirbantį, prigriuvo siena ir būtinai sutrėškė; šv. Benediktas liepė jį atnešti į savo kambarį, pa-simeldė ir prikėlė iš numirusių. O vaikiukas tą pat dieną vėl su-grįžo prie darbo.

Toj gadynėj atėjo į Valakų žemę baisus gotų karalius Totila[4], kurs, girdėdamas daug apie stebuklus šv. Benedikto, norėjo šiaip jo datir-ti. Apdaręs vieną dvariškį rūbais savo, nusiuntė prie šventojo it tarsi būt pats esąs. Šv. Benediktas, pamatęs tą dvariškį, tarė: „Padėk, sū-nau, pamesk svetimus drabužius, kam svietą apgaudinėji". Tas per-sigandęs puolė ant veido, o sugrįžęs prie karaliaus viską pasakojo. Tuokart pats Totila, nuėjęs pasveikinti šv. Benedikto, puolė ant že-mės ir patol gulėjo, pakol jo šventas nepakėlė. Paskiau tarė šv. Bene-diktas: „Nesivoliok, nebūk tokiu kraugeriu, daug jau pikto padarei, nebdaryk daugiau; į Rymą įsigriausi, nuplauksi už jūros į Afriką, o dešimtį metų karaliavęs mirsi". Visa tai įvyko, bet Totila sulig tuo kartu nebmušė žmonių be reikalo.

Vieną kartą zokaninkas Teobrobas, įėjęs į kambarėlį, atrado šv. Benediktą didžiai beverkiantį ir klausė, ko verktų. O šis atsakė: „Ką dirbsiu neverkęs, tą kliōštorių su didžiu vargu pastačiau, tuo tarpu nieko netrukus išgriaus jį neprieteliai. Vos Viešpaties Dievo išmel-džiau, idant zokaninkai gyvi paliktų". Kaip pasakė, taip įvyko; nak-tį įsigriovę į kliōštorių longobardai[5] viską paglemžė, bet nė vieno žmo-gaus rasti negalėjo, ant galo ir patį kliōštorių išgriovė.

Kita karta zokaninkaj pritruki duonas węn dejawa taridamis: kas bus, kas bus, duonas maź beturem? O S. Benediktas tare: nerupinkieties ir nedejuokiet duos mums Wieszpats duonas. Kajpogi rita-
↕ p. 50–51 meta atrada pri kloszto↕riaus wartu du szimtu puru miłtu, kurius kas atweźe, nieks neźinoje.

Wiena nedora zokaninka S. Benediktas iszware isz klosztoriaus, bet tas woz uź wartus iszejes pamacze dideli kirminą kurs ji prariti norieje; todzieł szaukdamas gielbiekiet! gelbiekiet! ispruka i klosztoriu. Kiti zokaninkaj iszei niekokios giwączes neregieje. Su lig tuokartu nedoras zokaninkas metawojes, ir dajlej klosztoriej amźi sawa pabęngie.

Kaźikumet mire wienas jaunikajtis: nuludes tiewas nuweźe numirieli pri S. Benedikta ir su didźiu werksmu meldźe idant atgajwintu. Szwętasis brolems tare: ejkiem szalęn, ne musu taj, bet apasztołu darbas prikielti numirielus. Kad wienok tiewas nelowies szaukti, S. Benediktas suwadines zokaninkus pasimeldźe ir prikiele isz numirusiu jaunikajti.

Pastarąi meta amźiaus sawa tare zokaninkams, atidarikiet grabą kuri senej sau patijkiau; nes po szesziu dienu mirsiu. Brolems taj padarius S. Benediktas tujaus sunkiej isirga. Nu pradźios ligos skajtąt, szesztoje dienoj nusineszindina i baźniczę, prijeme szwętus Sakramentus ir ant rankomis sawa mokitiniu numire.
↕ p. 51–52 Taj atsitika po uźgimima Kristaus: pęnki ↕ szimtaj kietures deszimtis antrusi metusi. Kunas palika pałajdotas miesti Kassyny baźniczioj S. Jona Krikszititojaus.

Wieszpats Diewas par uźtarima S. Benedikta lig sziolej tebroda stebukłus uźwis tame urwi, kuremi is jaunistiej giwena.

Tejp Wieszpats pagarbęn szwętusius sawa: oj negieraj jogiej ir mes dar szwętajs neesma! Jej Benediktas, jej Jonas, jej Barbora ir kitu daugibe źmoniu szwętajs palika, diełko mes dar lig sziolej griesznikajs tebesma? Metawokiemos, sekiem pawejzdą Szwętuju, o ir mamis Wieszpats paskajtis tarp iszrinktu tarnu sawa. Amen.

Kitą kartą zokaninkai pritrūkę duonos vien dejavo tarydami: „Kas bus, kas bus, duonos maž beturim". O šv. Benediktas tarė: „Nesirūpinkit ir nedejuokit, duos mums Viešpats duonos". Kaipogi ryto metą atrado prie kliošioriaus vartų du šimtu pūrų miltų, kuriuos kas atvežė, nieks nežinojo.

Vieną nedorą zokaninką šv. Benediktas išvarė iš kliošioriaus, bet tas, vos už vartų išėjęs, pamatė didelį kirminą, kurs jį praryti norėjo; todėl šaukdamas gelbėkit! gelbėkit! įspruko į kliošiorių. Kiti zokaninkai išėję nė kokios gyvatės neregėjo. Sulig tuo kartu nedoras zokaninkas metavojos ir dailiai kliošioriuj amžių savo pabengė.

Kaži kuomet mirė vienas jaunikaitis; nuliūdęs tėvas nuvežė numirėlį prie šv. Benedikto ir su didžiu verksmu meldė, idant atgaivintų. Šventasis broliams tarė: „Eikim šalin, ne mūsų tai, bet apaštalų darbas prikelti numirėlius". Kad vienok tėvas nesiliovė šaukti, šv. Benediktas suvadinęs zokaninkus pasimeldė ir prikėlė iš numirusių jaunikaitį.

Pastarąjį metą amžiaus savo tarė zokaninkams: „Atidarykit grabą, kurį seniai sau patiekiau, nes po šešių dienų mirsiu". Broliams tai padarius, šv. Benediktas tuojau sunkiai įsirgo. Nuo pradžios ligos skaitant, šeštojoj dienoj nusinešindino į bažnyčią, priėmė šventus sakramentus ir ant rankų savo mokytinių numirė.

Tai atsitiko po užgimimo Kristaus penki šimtai keturios dešimtys antruose metuose. Kūnas paliko palaidotas mieste Kasine[6], bažnyčioj šv. Jono Krikštytojo.

Viešpats Dievas per užtarymą šv. Benedikto lig šiolei tebrodo stebuklus, užvis tame urve, kuriame jis jaunystėj gyveno.

Taip Viešpats pagarbina šventuosius savo. Oi negerai, jogei ir mes dar šventais nesam! Jei Benediktas, jei Jonas, jei Barbora ir kitų daugybė žmonių šventais paliko, dėl ko mes dar lig šiolei griešninkais tebesam? Metavokimės, sekim paveizdą šventųjų, o ir mus Viešpats paskaitys tarp išrinktų tarnų savo. Amen.

Źiwatas S. Bernota arba Bernarda isz Klarewales Opata.

Kurs giwena szioj pasaulej dwilektami amźiej.

Prąncuzu źiamiej Fontanas miestelej, uźgime wajkielis, kurem pri kriksztą dawe wardą Bernardas arba źiamajtiszkaj Bernotas. Tiewas jo Teselinus sens źalnierius su motinu Aletu, mileje Diewą ir padorej
↕ p. 52–53 elgies, diełto ↕ taj ir wajka sawa pagał tikieima kataliku, bajmiej Wieszpaties iszaugina. Jauniteliuj Bernotuj kažikumet gałwu susirgus: ateje sena motriszkie ir norieje warduoti; bet szis paszokies isz łowas pragine tarnajtę welnia prakiejktoje. Kaliedu nakti bełaukdamas su kitajs wajkajs berneliu misziu, truputi uźsnuda ir pamacze ant rankomis Szwęcziauses Motinas neiszpasakitaj pujki wajkieli Jezusą tarsi woz uźgimusi. Tas regieimas stebuklingaj uźdegie jo szirdi małoni Diewa ir tejp aną isidieje, jogiej kartkartiems par kiaurą amźi sawa minawoje.

S. Bernota motina Aleta it kokie miniczka – dajlej mełzdamos, pabęngie dienas sawa. Dewiniolektus metus amźiaus sawa uźkludes S, Bernotas, buwa łabaj ajszkus ir padorus, todieł newiena motriszkoi smejgies ji ant pikta atwesti. Wiena Poni uźdariusi szwętąi troboj kibina; bet szis gwałtas szaukdamas iszspruka łaukon. Kieloniej kaźikumet gaspadine pamiegusi jo graźuma, dajlej łową jam patajse o nakti pati ateje; bet S. Bernotas ję iszwides suszuka, wagis! wagis! tejp jog wisi namiszkiej sukiła. Nedora moters antra ir treti karta pri jo ateje, bet szis
↕ p. 53–54 węn szaukie. Kłausamas diełko jam tejp tankiej wagis sap↕nuojes? Atsakie, argi taj newagis kurs nor man czistatą iszplieszti? Kaźikumet pats prisistebiejes mergajczej, pajuta pagundinimus, bet susizgribes nubiega i eźera ir iszoka i łabaj szałtą undeni. Tuokart bajsej suszales iszmeldźe sau nu Wieszpaties amźinos czistatas.

S. Bernotas matidamas isz wisur paoju ir priźastis wedanczes i grieką; gieraj pamislije ir istoje i zokaną Cystersu. Zokanas tas buwa newajsingas, taj ira: kajpo i didźej asztri, nieks nenorieje stoti; bet S. Bernotuj istojus, daugibe jaunumenes pradieje ejti. Wisupirmu sawa diedę

Žyvatas šv. Bernoto, arba Bernardo, iš Klarevalės, opato,

kurs gyveno šioj pasaulėj dvyliktame amžiuj

Prancūzų žemėj, Fontanos miestelyj, užgimė vaikelis, kuriam prie krikšto davė vardą Bernardas, arba žemaitiškai Bernotas. Tėvas jo Teselinas, senas žalnierius, su motina Aleta mylėjo Dievą ir padoriai elgės, dėl to tai ir vaiką savo pagal tikėjimą katalikų baimėj Viešpaties išaugino. Jauniteliui Bernotui kaži kuomet galva susirgus, atėjo sena moteriškė ir norėjo varduoti, bet šis, pašokęs iš lovos, praginė tarnaitę velnio prakeiktojo. Kalėdų naktį, belaukdamas su kitais vaikais Bernelių mišių, truputį užsnūdo ir pamatė ant rankų Švenčiausios Motinos neišpasakytai puikų vaikelį Jėzų, tarsi vos užgimusį. Tas regėjimas stebuklingai uždegė jo širdį malone Dievo ir taip aną įsidėjo, jogei kartkartėmis per kiaurą amžių savo minavojo.

Šv. Bernoto motina Aleta, it kokia minyčka dailiai melsdamos, pabengė dienas savo. Devynioliktus metus amžiaus savo užkliudęs, šv. Bernotas buvo labai aiškus ir padorus, todėl ne viena motriškoji smeigės jį ant pikto atvesti. Viena ponia uždariusi šventąjį troboj kybino, bet šis, gvaltos šaukdamas, išspruko laukan. Kelionėj kaži kuomet gaspadinė, pamėgusi jo gražumą, dailiai lovą jam pataisė, o naktį pati atėjo; bet šv. Bernotas ją išvydęs sušuko vagis! vagis! taip, jog visi namiškiai sukilo. Nedora moteris antrą ir trečią kartą prie jo atėjo, bet šis vien šaukė. Klausiamas, dėl ko jam taip tankiai vagis sapnuojas, atsakė: „Argi tai ne vagis, kurs nori man čystatą išplėšti?" Kaži kuomet pats, prisistebėjęs mergaitei, pajuto pagundinimus, bet susizgribęs nubėgo į ežerą ir įšoko į labai šaltą vandenį. Tuokart baisiai sušalęs išmeldė sau nuo Viešpaties amžinos čystatos.

Šv. Bernotas, matydamas iš visur pavojų ir priežastis, vedančias į grieką, gerai pamislijo ir įstojo į zokaną cistersų[1]. Zokanas tas buvo nevaisingas, tai yra kaipo į didžiai aštrų nieks nenorėjo stoti; bet šv. Bernotui įstojus, daugybė jaunuomenės pradėjo eiti. Visų pirma savo dėdę

Galdryka żalnieriu prisuokie, paskiaus pękis tikrusius brolus zokaninkajs padare. Wisuwiresnesis brolis Gwido, turieje jau moteri, kuri nenorieje wira palejsti; bet S. Bernotas tare, ar wejkiej numirsi, ar dalejsi wiruj Cystersu palikti. Nieko netrukusi moters susirga o parsigąndusi kad ne mirtu, dalejda wiruj i zokana stoti ir pati miniczku palika. Kad Gierardus ticziojos isz sawa brolu jog wisi zokaninkajs tape, tare S. Bernotas: pałauk biszkieli, wilicze i szona ismegusi, atidaris szirdi tawa ant giera. Nieko netrukus kariej Gierardas parszau-
↕ p. 54–55 tas, woz iszsigidźe ir palika zokaninku. Swętasis pamates ↕ kaźikumet wisu maźąi broli sawa Wiwerdą besikulent tare: „nu palikaj waldimieru wisu turtu musu." O szis atsakie, neligiej dalijemos, jus sau jemat dangu o man źiamę palijktat. Kajpogi woz paukterieje ir tas ilinda i Cystersus.

Su lig tu łajku, wiriszki tejp papuole i zokana stoti, jogiej S. Bernotas daugibę klosztoriu pripildźe, o tiewaj sunus sawa, moteris wirus sliepe nu S. Bernota, idant ju i zokana neitrauktu. Tas wietoj wadinamoj Willetum istejgie dar klosztoriu dieł motriszkuju noręncziu miniczkoms palikti.

Pirmus metus klosztoriej budams S. Bernotas tejp karsztaj tarnawa Diewuj, jogiej ir apejwalgi uźmirsza. Tuo tarpu węn kłausinieje pats sawęs, Bernotaj ko cze atejej? diełko stojej i zokana? Argi ne diełto idant Diewuj tarnautumi, diełko dabar netarnaui? Ne węn klosztoriej bet ir miszki par kiauras dienas mełzdamos, mislije apej Diewa. O tejp bedaridamas łabaj auksztaj moksłusi paszoka. Kłausawas kami mokies? Atsakie po uźuołajs ir pusziemis. Kartajs wienok skajte kningas tiewu szwętuju.

Staponas Opatas pasiunte S. Bernotą, idant nuejes i girę wadinamą,
↕ p. 55–56 *Walis umbroza*, is↕stejgtu klosztoriu ir but jo pardietiniu. Szwętasis nukielawes dieł stejgima istejgie, bet tokiemi neturti giwena, jog priwerstas buwa isz uźuoła łapu sau szautą wirti.

Senis tiewas S. Bernota ateje i klosztoriu ir kajpo zokaninkas pabengi amźi. Wienakarta atwaźiawa i klosztoriu sesuo S. Bernota su sawa wiru ir norieje pasimatiti. Sargas wartu pasakie jogiej dajlej ira apsidariusi. Szwętas tare: „tinkłas welnia ant jos ira, nenoriu jos ne matiti. O szi uź wartajs wergdama tare mełdamijej nors asz grieszna

Galdriką, žalnierių, prisuokė, paskiau penkis tikruosius brolius zokaninkais padarė. Visų vyresnysis brolis Gvidas, turėjo jau moterį, kuri nenorėjo vyro paleisti, bet šv. Bernotas tarė: „Ar veikiai numirsi, ar daleisi vyrui cistersu palikti". Nieko netrukusi moteris susirgo, o persigandusi, kad nemirtų, daleido vyrui į zokaną stoti ir pati minyčka paliko. Kad Gerardas tyčiojos iš savo brolių, jog visi zokaninkais tapo, tarė šv. Bernotas: „Palauk biškelį, vylyčia į šoną įsmegusi atidarys širdį tavo ant gero". Nieko netrukus, karėj Gerardas peršautas vos išsigydė ir paliko zokaninku. Šventasis, pamatęs kaži kuomet visų mažąjį brolį savo Viverdą besikuliant, tarė: „Nu, palikai valdymieru visų turtų mūsų". O šis atsakė: „Nelygiai dalijamės, jūs sau imat dangų, o man žemę paliekat". Kaipogi vos paūgterėjo ir tas įlindo į cistersus.

Sulig tuo laiku vyriški taip papuolė į zokaną stoti, jogei šv. Bernotas daugybę kliōštorių pripildė, o tėvai sūnus savo, moterys vyrus slėpė nuo šv. Bernoto, idant jų į zokaną neįtrauktų. Tas vietoj, vadinamoj Villetum, įsteigė dar kliōštorių dėl motriškųjų, norinčių minyčkomis palikti.

Pirmus metus kliōštoriuj būdamas, šv. Bernotas taip karštai tarnavo Dievui, jogei ir apie valgį užmiršo. Tuo tarpu vien klausinėjo pats savęs: „Bernotai, ko čia atėjai? Dėl ko stojai į zokaną? Argi ne dėl to, idant Dievui tarnautum, dėl ko dabar netarnauji?" Ne vien kliōštoriuj, bet ir miške per kiauras dienas melsdamos, mislijo apie Dievą. O taip bedarydamas, labai aukštai moksluose pašoko. Klausiamas, kame mokės, atsakė: „Po ąžuolais ir pušimis". Kartais vienok skaitė knygas tėvų šventųjų.

Steponas, opatas, pasiuntė šv. Bernotą, idant nuėjęs į girią, vadinamą *Vallis umbrosa*[2], įsteigtų kliōštorių ir būtų jo perdėtiniu. Šventasis nukeliavęs dėl steigimo įsteigė, bet tokiame neturte gyveno, jog priverstas buvo iš ąžuolo lapų sau šautą virti.

Senis tėvas šv. Bernoto atėjo į kliōštorių ir kaipo zokaninkas pabengė amžių. Vieną kartą atvažiavo į kliōštorių sesuo šv. Bernoto su savo vyru ir norėjo pasimatyti. Sargas vartų pasakė, jogei dailiai yra apsidariusi. Šventas tarė: „Tinklas velnio ant jos yra, nenoriu jos nė matyti". O ši, už vartų verkdama, tarė: „Meldžiamieji, nors aš griešna

esmi, duokiet man wienok roda; juk ir Kristus uź griesznus numire! Tuokart S. Bernotas iszeje ir tujaus linkieje idant abudu su wiru stotu i zokana. Wiras nenorieje to dariti; wienok po dweju metu, sesuo palika miniczku, o wiras Cystersu.

S. Bernotas tape didźej garsingu: daugibe źmoniu turtingu ir mokitu eje pri jo, stoje i zokana ir giwena didźiausemi neturti. Brolis Karalaus Prąncuzu pagalau Henrikas palika Cystersu ir mokitiniu S. Bernota.

Wisi zokaninkaj ne węn pasnikawa, bet dar łabaj maź te walgie. Pats S. Bernotas par newalgima tejp pagadina sau piłwą, jogiej dwa-
↕ p. 56–57 se jo isztoła dwokie. Kad wiena karta ↕ isirga woz Wiskupas Wilhelmas de Kapelis iszmeldźe, idant daugiaus walgitu dieł pastiprinima kuna Sawa. Tejp siłpnos budamas swejkatos, wienok łabaj tankiej pamoksłus sakie ir daugibe parasze kningu, kures ir lig sziolej źmones tebskajta. Nemaź tejpogi netikiału ir atskałuniu i katalikus parwercze.

Kunegajksztis Akwitanios Wilhelmas nedoraj elgies, iszgine berejkała Wiskupą ir nedawe katalikams pakajaus. Kąn matidamis netolij giwenantis Wiskupaj, pawadina S. Bernotą ir susiwaźiawa i Pertinaką. Cze budamis: pakwiete Kunegajkszti Wilhelma, meldźe idant nutiłtu ir butu wienibiej su baźnicze szwętu. Kunegajkszcziuj nekłausant, S. Bernotas szejp padare: łajkie miszes, o kunegajksztis su Wiskupajs kłause. Kad jau artij buwa gałas misziu, szwęcziausiu Sakramentu neszinas eje pas kunegajkszti ir grausmingu bałsu tare, meldiem tawęs, bet nekłausej, szitaj ateje tawęs melsti Sunus Diewa. Szitaj sudźia tawa, szitaj gałwa tos baźniczes kurę tu parsakioi. Argi ir tąn tejp kieti paniekinti, kajp paniekinaj mumis jo tarnajs. Kunegajksztis matidamas szwęcziausi Sakramęntą rąkosi S. Bernota, parsigąda ir puole ant
↕ p. 57–58 źiames. O Szwętas tare: kielkies ir kłausik! ↕ szitaj cze ira Wiskupas Piktawios, kuri iszginej, ejk pargłabok kajpo tiewa, sugrąźink ji soston sawa, kłausik Innocenciusa Popieźiaus ir nebkiszkies i rejkałus baźniczes szwętos. Kunigajksztis sukrutintas, wis taj tujaus padare.

Tas pats szwętasis sukiele maźne wisas źiames Europas ir iszsiunte i Azią idant musztu Turkus; kurie skajties ponajs Jerozolimos ir źiames szwętos. Eugieniusas III. Popieźius, buwa mokitiniu S. Bernota. Daug tejpogi kitu jo mokitiniu Wiskupajs palika.

esmi, duokit man vienok rodą; juk ir Kristus už griešnus numirė!" Tuokart šv. Bernotas išėjo ir tuojaus linkėjo, idant abudu su vyru stotų į zokaną. Vyras nenorėjo to daryti; vienok po dvejų metų sesuo paliko minyčka, o viras cistersu.

Šv. Bernotas tapo didžiai garsingu: daugybė žmonių turtingų ir mokytų ėjo prie jo, stojo į zokaną ir gyveno didžiausiame neturte. Brolis karaliaus prancūzų pagaliau Henrikas paliko cistersu ir mokytiniu šv. Bernoto.

Visi zokaninkai ne vien pasninkavo, bet dar labai mаž tevalgė. Pats šv. Bernotas per nevalgymą taip pagadino sau pilvą, jogei dvasia jo iš tolo dvokė. Kad vieną kartą įsirgo, vos vyskupas Vilhelmas de Kapelis išmeldė, idant daugiau valgytų dėl pastiprinimo kūno savo. Taip silpnos būdamas sveikatos, vienok labai tankiai pamokslus sakė ir daugybę parašė knygų, kurias ir lig šiolei žmonės tebskaito. Nemаž taipogi netikėlių ir atskalūnų į katalikus pervertė.

Kunigaikštis Akvitanijos[3] Vilhelmas nedorai elgės, išginė be reikalo vyskupą ir nedavė katalikams pakajaus. Ką matydami, netoli gyvenantys vyskupai pavadino šv. Bernotą ir susivažiavo į Pertinaką. Čia būdami pakvietė kunigaikštį Vilhelmą, meldė, idant nutiltų ir būtų vienybėj su Bažnyčia šventa. Kunigaikščiui neklausant, šv. Bernotas šiaip padarė: laikė mišias, o kunigaikštis su vyskupais klausė. Kad jau arti buvo galas mišių, Švenčiausiu Sakramentu nešinas ėjo pas kunigaikštį ir griausmingu balsu tarė: „Meldėm tavęs, bet neklausei, šitai atėjo tavęs melsti Sūnus Dievo. Šitai sūdžia tavo, šitai galva tos Bažnyčios, kurią tu persekioji. Argi ir tą taip keti paniekinti, kaip paniekinai mumis, jo tarnais?" Kunigaikštis, matydamas Švenčiausią Sakramentą rankose šv. Bernoto, persigando ir puolė ant žemės. O šventas tarė: „Kelkis ir klausyk! Šitai čia yra vyskupas Piktavijos[4], kurį išginei, eik perglabok kaipo tėvą, sugrąžink jį soston savo, klausyk Inocento[5] popiežiaus ir nebsikišk į reikalus Bažnyčios šventos". Kunigaikštis sukrutintas visa tai tuojau padarė.

Tas pats šventasis sukėlė mažne visas žemes Europos ir išsiuntė į Aziją, idant muštų turkus, kurie skaitės ponais Jeruzolimos ir Žemės Šventos. Eugenijus III[6], popiežius, buvo mokytiniu šv. Bernoto. Daug taipogi kitų jo mokytinių vyskupais paliko.

Bernotas tejp buwa uź didi ir szwętą skajtomas, jogiej daugibe turtingu ir galingu źmoniu waźiawa i Klarewellos i kosztoriu diełto tiktaj idant ji matiti gautu. Kaźikumet atejes pri S. Bernota Kanauninkas zokaninks (canonicus regularis) meldźe dant priimtu aną i Cystersus. Szwęts Bernotas źinodamas apej negudri jo giwenimą, neprijeme. Diełto supikies swets dawe S. Bernotuj par ausi. Szwętas wienok nie źodźe jam netare, ir iszlejda. Kartkartiems luobieje sakiti: „milu neturtą, bet neuźkienczių nepadoruma" todieł drabuźej jo buwa nebrągi, bet wisumet czisti ir dajlej sułopiti.

↕ p. 58–59 Ant gała tas Szwętasis nemaź gieru darbu ↕ atlikies, daugiełko dieł iszganima dusziu źmoniu padares, susirga ir mire. Taj atsitika metusi po uźgimima Kristaus tukstancze szimtas kiatures deszimtis pirmusi. Pargiwena szioj pasaulej, szeszes deszimtis kietwerius metus. Par sawa amźi padirbina szimta szeszesdeszimtis klosztoriu, kuriusi patalpina septinis szimtus septines deszimtis zokaninku.

Źiwatas S. Cecilios mergajtes muczelnikie,

giwenuses szioj pasaulej pradźioj trecziojе amźiaus.

Pradźioj trecziojе amźiaus, kad Popieźiu buwa S. Urbanas, giwena Rimi wiena turtinga ir jauna mergajcze wardu Cecilia: kuri lig łajku kataliki tapusi, karsztaj tarnawa Wieszpacziuj ir kietina iki smercze parbuti czistatoj. Kad jau ateje i toki amźiu, kuremi galieje isztekieti, didelej antsiklimpa anu, turtingas ir graźus jaunikajtis, wardu Walerionas pagonis. Prikalbieje tiewus Cecilios ir tiesą pasakius, paczej mergajczej tika; bet kludźe priźadaj amźinos czistatos. Negaliedama noruj tiewu ir jaunikajcze atsispirti Cecilia, pasisakie tekie-
↕ p. 59–60 senczi; o słaptu meldźe ↕ Wieszpaties tos łoskas, idant ir wira gawusi, galietu czistatoj giwenti.

Bernotas taip buvo už didį ir šventą skaitomas, jogei daugybė turtingų ir galingų žmonių važiavo į Klarevalės kliōštorių dėl to tiktai, idant jį matyti gautų. Kaži kuomet atėjęs prie šv. Bernoto kanauninkas zokaninkas (canonicus regularis) meldė, idant priimtų aną į cistersus. Šventas Bernotas, žinodamas apie negudrų jo gyvenimą, nepriėmė. Dėl to supykęs svečias davė šv. Bernotui per ausį. Šventas vienok nė žodžio jam netarė ir išleido. Kartkartėmis sakydavo: „Myliu neturtą, bet neužkenčiu nepadorumo". Todėl drabužiai jo buvo nebrangūs, bet visuomet čysti ir dailiai sulopyti.

Ant galo tas šventasis, nemaž gerų darbų atlikęs, daugel ko dėl išganymo dūšių žmonių padaręs, susirgo ir mirė. Tai atsitiko metuose po užgimimo Kristaus tūkstantis šimtas keturios dešimtys pirmuose. Pergyveno šioj pasaulėj šešias dešimtis ketverius metus. Per savo amžių padirbino šimtą šešias dešimtis kliōštorių, kuriuose patalpino septynis šimtus septynias dešimtis zokaninkų.

Žyvatas šv. Cecilijos mergaitės mūčelninkės,

gyvenusios šioj pasaulėj pradžioj trečiojo amžiaus

Pradžioj trečiojo amžiaus, kad popiežium buvo šv. Urbonas[1], gyveno Ryme viena turtinga ir jauna mergaitė, vardu Cecilija, kuri, lig laiku katalike tapusi, karštai tarnavo Viešpačiui ir ketino iki smerčio perbūti čystatoj. Kad jau atėjo į tokį amžių, kuriame galėjo ištekėti, dideliai antsiklimpo ana turtingas ir gražus jaunikaitis, vardu Valerijonas, pagonis. Prikalbėjo tėvus Cecilijos ir, tiesą pasakius, pačiai mergaitei tiko; bet kliudė prižadai amžinos čystatos. Negalėdama norui tėvų ir jaunikaičio atsispirti, Cecilija pasisakė tekėsianti, o slapta meldė Viešpaties tos loskos, idant ir vyrą gavusi galėtų čystatoj gyventi.

Daroma jau parietkas brangiejs drabužejs, idant kunas ko pikta negiejstu, palika po apati asztrę aszutinę, o nieko netrukus isztekieje. Par parietką skripkorems dżirzginant ir dajniuotojems dajniojęt, S. Cecilia sznibżdu niuniawa anus żodzius pasalmes: „Łaj palijkta Wieszpatie dusze mana ir kunas mana nesuteptas idant akiwajzdoj Tawa nebuczio użgiedinta."

Wakaruj atejus jaunuoi su jaunuoju nueje i gułtą. Cze kad wienudu palika, tare S. Cecilia: ar żinaj ką Walerionaj, asz esmi katalikie, ir turiu pri sawęs Aniołą sargą czistatas mana; todieł meldżiu tawęs nedarik man nieka, idant nepaliktumi kałtu akiwajzdoj Diewa mana. Atsakie Walerionas, parodik man tą Aniołą? Tare S. Cecilia: tu nepażisti tikra Diewa, esi neczistas stabmeldis; todieł ir negali matiti Anioła patolej, pakoł neapsicziştisi. Kłause Walerionas, kajp asz galu apsicziştiti? Atsakie szwęta: cze musu miesti Rimi ira senelis wardu Urbanas Popieżius, ejk pri jo, pasakik jogiej asz tawi atsiuncziau ir kłausikies kąn is tau lijps dariti, idant galietumi regieti Aniołą. Kad
↕ p. 60–61 wej ↕ kiaus ji atrastumi, ejk ant kieli kuri wadęn Apia, ten atrasi pawargielus ałużnas rejkałaujęcius, pakłausk ju kami ira Urbanas, o anie tau parodis. Walerionas pakłause sawa jaunos moters, nueje ant kieli Apios, atrada pawargielus nu S. Cecilios kas diena szełpamus ir kłausies, kami giwen Urbanas? Tas szwętas tuokart isz prizasties parsakoima kataliku, sliepies urwi po żiami; pawargielej minawoti, budamis katalikajs, żinoje jo użdągą, todieł ir nuwedże pri jo Waleriona.

Cze budamas Walerionas tare: tiewali, wedżiau moteri Cecilią, kuri pasisakie kataliki esanczi ir turenczi pri sawęs każikoki Aniołą. Tąn kad asz noriejau iszwisti, atsakie moters, jogiej asz kitejp tikiedamas ir budamas neczistu, regieti Anioła negalu, o dieł apsicziştijma siuncze mani pri tamistas. Pasakik dabar kąn turiu dariti? Iszgirdes tus żodżius S. Urbanas prasidżiuga, puole ant kialu ir szejp meldies. „Tarnajcze tawa Cecilia Wieszpatiej Jazau milausis, kajpo bitele medu nesz i baźnicz̨ę tawa. Tą jaunikajti kajpo lawa łowoj sugawusi, pri manęs it awineli atsiuncze. Atidarik Wieszpatie szirdi jo, idant pażin-
↕ p. 61–62 tu tawi tikrą Diewą ir iszsiżadietu welne su wisajs darbajs jo." ↕

Tejp jam besimełdant, pasirodże każikoks senis, atidare kningas kures rankosi turiejos ir tare: sunau idant galietumi apsicziştiti ir

Daroma jau parėdkos brangiais drabužiais, idant kūnas ko pikto negeistų, paliko po apačia aštrią ašutinę, o nieko netrukus ištekėjo. Per parėdką skripkoriams džirzginant ir dainuotojams dainuojant, šv. Cecilija šnibždu niūniavo anuos žodžius pasalmės: „Lai palieka, Viešpatie, dūšia mano ir kūnas mano nesuteptas, idant akivaizdoj Tavo nebūčiau užgėdinta".

Vakarui atėjus jaunoji su jaunuoju nuėjo į gultą. Čia kad vienudu paliko, tarė šv. Cecilija: „Ar žinai ką, Valerijonai, aš esmi katalikė ir turiu prie savęs aniolą sargą čystatos mano, todėl meldžiu tavęs, nedaryk man nieko, idant nepaliktum kaltu akivaizdoj Dievo mano". Atsakė Valerijonas: „Parodyk man tą aniolą". Tarė šv. Cecilija: „Tu nepažįsti tikro Dievo, esi nečystas stabmeldys, todėl ir negali matyti aniolo patolei, pakol neapsičystysi". Klausė Valerijonas: „Kaip aš galiu apsičystyti?" Atsakė šventa: „Čia mūsų mieste Ryme yra senelis, vardu Urbonas, popiežius, eik prie jo, pasakyk, jogei aš tave atsiunčiau, ir klausykis, ką jis tau lieps daryti, idant galėtum regėti aniolą. Kad veikiau jį atrastum, eik ant kelio, kurį vadina Apia,[2] ten atrasi pavargėlius, alūžnos reikalaujančius, paklausk jų kame yra Urbonas, o anie tau parodys". Valerijonas paklausė savo jaunos moters, nuėjo ant kelio Apijos, atrado pavargėlius, nuo šv. Cecilijos kas dieną šelpiamus, ir klausės, kame gyvena Urbonas. Tas šventas tuokart iš priežasties persekiojimo katalikų slėpės urve po žeme; pavargėliai minavoti, būdami katalikais, žinojo jo uždangą, todėl ir nuvedė prie jo Valerijoną.

Čia būdamas Valerijonas tarė: „Tėvali, vedžiau moterį Ceciliją, kuri pasisakė katalike esanti ir turinti prie savęs kaži kokį aniolą. Tą kad aš norėjau išvysti, atsakė moteris, jogei aš, kitaip tikėdamas ir būdamas nečystu, regėti aniolo negaliu, o dėl apsičystijimo siuntė mane prie tamistos. Pasakyk dabar, ką turiu daryti?" Išgirdęs tuos žodžius, šv. Urbonas prasidžiugo, puolė ant kelių ir šiaip meldės: „Tarnaitė tavo Cecilija, Viešpatie Jėzau mieliausias, kaipo bitelė medų neša į Bažnyčią tavo. Tą jaunikaitį kaipo levą lovoj sugavusi prie manęs it avinėlį atsiuntė. Atidaryk, Viešpatie, širdį jo, idant pažintų tave, tikrą Dievą, ir išsižadėtų velnio su visais darbais jo".

Taip jam besimeldžiant, pasirodė kaži koks senis, atidarė knygas, kurias rankose tūrėjos, ir tarė: „Sūnau, idant galėtum apsičystyti ir

iszwisti aniołą, kuri tau Cecilia paroditi kietina, skajtik tas kningas. Walerionas parsigąda ir puole ant źiames, o atsikieles skajte szius źodźius Powiła S. „*Wienas Diewas, wienas tikieimas, wienas kriksztas, wienas Diewas ir tiewas wisako, kursaj ira ant wisako ir wisamikami. Amen.*" (pas Efez. 4). Taj par skajczius kłause Urbanas, ar tiki jogiej tejp ira? Atsakie Walerionas wisu szirdi tikiu, jogiej wienas tiera Diewas. Senis akiesmirksniej iszgajsza, o S. Urbonas pramokies jaunikajti tikieima kataliku apkrikszttije ir pasiuncze pri Cecilios.

Pri sawa moters sugriźes Walerionas, atrada ję tebsimełdanczę ir anioła didelej szwiesi pri jos bestowenczi. Tas aniołas pakiele du wajnikielu isz erszkietroźiu su lelijoms nupintu ir tare: szitaj anczdedu ant gałwu judums wajnikielus isz dangaus atnesztus, kurie patoł neparstos kwepieti, pakolej mejliej, wienibiej ir czestatoj giwensetau. O dabar jej ko neretau, melskietau nu manęs. Szuodu meldźe idant jaunesnesis brolis Waleriona ↕ p. 62–63 Tiburcius ↕ itikietu i Kristusą. Aniołas pasisakie taj padarisis ir iszgajsza.

Iszauszus atejn Tiburcius, swejkindamos bucziuo gałwą brolienes sawa Cecilios ir saka; mełdamii kami cze ira erszkietroźes, nes wisa troba ira prikwepusi? Atsakie Walerionas: giera kwapa paragawaj broleli; nes asz meldźiau uź tawi Wieszpaties, gausi ir tu newistanti wajniką. Lig sziolej giwenom kajp sapniej, bet dabar paźistam tejsibę ir tikrą Diewą. Tare Tiburcius: o kas tawi to iszmokie? Atsakie brolis: Aniołas kuri ir tu iszwisi iej itikiesi, jogiej Kristus ira tikru ir wienu Diewu. Tiburcius tujaus uźsigiejdi tas aniołą regieti ir suprasti moksłą kataliku wieros.

Tuokart Cecilia atidare burną sawa ir mokie Tiburciusa wieros, tiek kiek pati mokieje. Paskiaus tare: rejk tau ejti pri Urbana. Tare Tiburciusas, ar pri to, kuri krikszczionis wadęn Popieźiu sawa ir kurs jau du kartu ira ant smercze apsuditas, bet lig sziolej slepas? Atsakie Cecilia pri to paties. Tare jaunikajtis: kas bus? ir mamis węnkart su juomi uźmusz. Sakie Cecilia: kad itikiesi, nebibijosi uź Kristusą numirti. Tuokart Tiburciusas sakie; nu brołau wesk mani kuo grejcziaus ↕ p. 63–64 pri Popieźiaus; nes nebnoriu bebuti pagonimi. ↕

Popieźius atwestą Tiburciusą par septines dienas mokie tikieima o pramokies apkrikszttije. Paskiaus Tiburciusas daug stebukłu dare ir gidźe iwajrius ligonis. Daugibę tejpogi szelpe pawargielu ir łajdoje kunus muczelniku.

išvysti aniolą, kurį tau Cecilija parodyti ketina, skaityk tas knygas". Valerijonas persigando ir puolė ant žemės, o atsikėlęs skaitė šiuos žodžius Povilo šv.: *Vienas Dievas, vienas tikėjimas, vienas krikštas, vienas Dievas ir tėvas visa ko, kursai yra ant visa ko ir visame kame. Amen.* (pas Efez. 4)[3]. Tai perskaičius klausė Urbonas: „Ar tiki, jogei taip yra?" Atsakė Valerijonas: „Visa širdžia tikiu, jogei vienas tėra Dievas". Senis akies mirksnyj išgaišo, o šv. Urbonas, pramokęs jaunikaitį tikėjimo katalikų, apkrikštijo ir pasiuntė prie Cecilijos.

Prie savo moters sugrįžęs Valerijonas atrado ją tebsimeldžiančią ir aniolą dideliai šviesų prie jos bestovintį. Tas aniolas pakėlė du vainikėliu, iš erškėtrožių su lelijoms nupintu, ir tarė: „Šitai ančdedu ant galvų judviejų vainikėlius iš dangaus atneštus, kurie patol neperstos kvepėti, pakolei meilėj, vienybėj ir čystatoj gyvensita. O dabar jei ko norita, melskita nuo manęs". Šiuodu meldė, idant jaunesnysis brolis Valerijono Tiburcijus įtikėtų į Kristų. Aniolas pasisakė tai padarysiąs ir išgaišo.

Išaušus ateina Tiburcijus, sveikindamos bučiuoja galvą brolienės savo Cecilijos ir sako: „Meldžiamieji, kame čia yra erškėtrožės, nes visa troba yra prikvipusi?" Atsakė Valerijonas: „Gero kvapo paragavai, broleli, nes aš meldžiau už tave Viešpaties, gausi ir tu nevystantį vainiką. Lig šiolei gyvenom kaip sapne, bet dabar pažįstam teisybę ir tikrą Dievą". Tarė Tiburcijus: „O kas tave to išmokė?" Atsakė brolis: „Aniolas, kurį ir tu išvysi, jei įtikėsi, jogei Kristus yra tikru ir vienu Dievu". Tiburcijus tuojau užsigeidė tą aniolą regėti ir suprasti mokslą katalikų vieros.

Tuokart Cecilija atidarė burną savo ir mokė Tiburcijų vieros tiek, kiek pati mokėjo. Paskiau tarė: „Reikia tau eiti prie Urbono". Tarė Tiburcijus: „Ar prie to, kurį krikščionys vadina popiežium savo ir kurs jau du kartu yra ant smerčio apsūdytas, bet lig šiolei slepias?" Atsakė Cecilija: „Prie to paties". Tarė jaunikaitis: „Kas bus? Ir mus vienkart su juomi užmuš". Sakė Cecilija: „Kad įtikėsi, nebebijosi už Kristų numirti". Tuokart Tiburcijus sakė: „Nu, brolau, vesk mane kuo greičiau prie popiežiaus, nes nebnoriu bebūti pagonimi".

Popiežius atvestą Tiburcijų per septynias dienas mokė tikėjimo, o pramokęs apkrikštijo. Paskiau Tiburcijus daug stebuklų darė ir gydė įvairius ligonis. Daugybę taipogi šelpė pavargėlių ir laidojo kūnus mūčelninkų.

Tuotarpu pajutes apej wis taj Almakius, kurs pagał isakima Cieсoriaus katalikus źudźe: sugaudina Waleriona Cecilią ir Tiburcią, pri sawęs atwedina ir tare: girdiejau jogiej szełpał wełt jedźius ir łajdojet krikszczionu kunus; pasakikiet man tiesą, bene palikot ir jus katalikajs? Atsakie Walerionas: par milestą Diewa palikom. Tare Almakius; kąn taj iszsimaniet sawa garsingą giminę i niekus wersti? Ar nesuprantat jogiej jumis it kitus krikszczionis gał nełajmes sutikti? Szij atsakie, dieł supratima suprantam, bet ir mukas ir giwenima szios pasaules uź nieka skajtom; nes wiłamos gausętis gierenę tiewiszkię kurioj linksminsimos par amźiu amźius.

Taj girdiedamas Almakius lijpe źalnierems idant Walerioną didźej nupłaktu. Źalnierej tujaus ji bajsej diźti pradieje, o isaj bałsu sakie, taj ira diena senej łaukoma, ta diena linksmibes mana! Rimionis matidamis kiętieimą mana nenugąstaukiet ir pamieskiet sawa diewajczius, kurie
↕ p. 64–65 nuwes jumis tiesiau i pra↕garą. Kaźikoks Tarkwinianus pri szalies Almaka stowiedamas tare jem pusbalsiu: kąn cze źudajs su tajs krikszczionimis, lijpk jus uźmuszti; nes ilgiaus giwajs budamis, iszklejs turtą sawa, ir iszdalis pawargielems, o tau nieka nebteks. Atsakie Almakius, tejsibę sakaj. O atsisukies pri Maksima źemesne uź sawi pardietine tare: „nuwedink Waleriona su Tiburciu i wietą wadinamą Pagus, ir nukirtink anuodums gałwas. Atsakie Maximus: „tujau, tujau."

Maksimas matidamas anuodu drąsej ejnancziu ant smercze, werkie ir tare: „meldamuoju diełko judu jaunoj jaunistoj tebibudamu, tejp skubinataus mirti? Sziuodu atsakie, diełto skubinawos, jogiej źinowos tujaus gausęncziu naui ir neligiej gieresni giwenimą danguoje, kami ira linksmibes nepabengtas. Tare Maksimus, o asz ar negaleczio pakluti i tas linksmibes? Atsakie muczelniku: kodieł negalietumi, bili itikietumi. Tare Maksimus, kajp asz galu i tą jusu Diewą tikieti, apej kuri nieka neźinau? Atsakie Walerius: nu gieraj uźejkiem i namus musu, ten iszgirsi pamoksłą apej tikrą ir wieną Diewą.

Kad Maksimuj lejdąt uźeje. S. Cecilia tujaus parbogina kunegus,
↕ p. 65–66 kurie kiektiek pra↕moki; ne węn Maksimą bet ir sargus źalnierius apkriksztije.

Isakimą Almakiusa wienok rejkieje atlikti: todieł Maksimus nuwedźe Walerioną su Tiburciu i wietą Pagus wadinamą ir nukirtina.

Tuo tarpu pajutęs apie visa tai Almakijus, kurs pagal įsakymą ciesoriaus katalikus žudė, sugaudino Valerijoną, Ceciliją ir Tiburcijų, prie savęs atvedino ir tarė: „Girdėjau, jogei šelpiat veltėdžius ir laidojat krikščionų kūnus; pasakykit man tiesą, bene palikot ir jūs katalikais?" Atsakė Valerijonas: „Per mylistą Dievo palikom". Tarė Almakijus: „Ką tai išsimanėt savo garsingą giminę į niekus versti? Ar nesuprantat, jogei jus it kitus krikščionis gali nelaimės sutikti?" Šie atsakė: „Dėl supratimo suprantam, bet ir mūkas, ir gyvenimą šios pasaulės už nieką skaitom, nes viliamės gausiantys geresnę tėviškę, kurioj linksminsimės per amžių amžius".

Tai girdėdamas, Almakijus liepė žalnieriams, idant Valerijoną didžiai nuplaktų. Žalnieriai tuojau jį baisiai dyžti pradėjo, o jisai balsu sakė: „Tai yra diena seniai laukiama, ta diena linksmybės mano! Rymionys, matydami kentėjimą mano, nenuogąstaukit ir pameskit savo dievaičius, kurie nuves jus tiesiai į pragarą". Kaži koks Tarkvinianas, prie šalies Almako stovėdamas, tarė jam pusbalsiu: „Ką čia žudais su tais krikščionimis, liepk juos užmušti, nes, ilgiau gyvais būdami, iškleis turtą savo ir išdalys pavargėliams, o tau nieko nebteks". Atsakė Almakijus: „Teisybę sakai". O atsisukęs prie Maksimo, žemesnio už save perdėtinio, tarė: „Nuvedink Valerijoną su Tiburcijum į vietą, vadinamą Pagus, ir nukirtink anųdviejų galvas". Atsakė Maksimas: „Tuojau, tuojau".

Maksimas, matydamas anuodu drąsiai einančiu ant smerčio, verkė ir tarė: „Meldžiamuoju, dėl ko judu, jaunoj jaunystoj tebebūdamu, taip skubinatos mirti?" Šiuodu atsakė: „Dėl to skubinavos, jogei žinovos tuojau gausiančiu naują ir nelygiai geresnį gyvenimą danguje, kame yra linksmybės nepabengtos". Tarė Maksimas: „O aš ar negalėčiau pakliūti į tas linksmybes?" Atsakė mūčelninku: „Kodėl negalėtum, bile įtikėtum". Tarė Maksimas: „Kaip aš galiu į tą jūsų Dievą tikėti, apie kurį nieko nežinau?" Atsakė Valerijus: „Nu gerai, užeikim į namus mūsų, ten išgirsi pamokslą apie tikrą ir vieną Dievą".

Kad Maksimui leidžiant užėjo, šv. Cecilija tuojau parbogino kunigus, kurie, kiek tiek pramokę, ne vien Maksimą, bet ir sargus žalnierius apkrikštijo.

Įsakymą Almakijaus vienok reikėjo atlikti. Todėl Maksimas nuvedė Valerijoną su Tiburcijum į vietą, Pagus vadinamą, ir nukirtino.

Wieszpacziuj dalejdant Maksimus iszwida anuodums duszes ejnant i dangą ir didelej linksminos. Dasiźinojes Almakius jogiej ir Maksimus kataliku palika, lijpe ji patoł su szwina kułkoms muszti, pakoł nenumirs. Nebtekus dwases Cecilia pałajdoje kuna jo gret kunu Waleriona ir Tiburciusa.

Nieko netrukus tare Almakius tarnams sawa; ejkiet pri Cecilios ir pasakikiet idant atiduotu turtus Waleriona su Tiburciju o pati pri manęs atejtu. Cecilia jau buwa wiską pawargielems iszdalijusi, todieł numanidama, jogiej Almakius negieraj aną priims, pradieje pasiuntinius mokiti wieros kataliku, o paskiaus tare; griszkiet pri jusu wirszininka ir pasakikiet jogiej to wiena nu jo meldźiu, idant dalejstu man par kieletą dienu spakajnej pargiwenti. Almakius ir dalejda: o szi tuotarpu parwadina i namus sawa S. Urbaną Popieźiu su kitajs kunegajs, pradieje mokiti stabmeldźius, o tas apsakinieimas
↕ p. 66–67 tejp jems pasikłoje, ↕ jogiej keletas dienu buwiej, apkriksztije kieturis szimtus źmoniu.

Kad ir apej taj Almakius pajuta, lijpe Ceciliją nejuokuodamas tujaus atwesti. Atwestaj sakie, girdźiu kań tu daraj, apierawok diewajczems, nes kitejp gałwos neiszneszi. Atsakie Szwęta, meldamasis argi galu apierawoti medźems ir akminiems? Dasilitiek pats, pacziupnok diewajczius sawa, o suprasi jogiej isz medźe ira padirbti. Taj girdiedamas Almakius, lijpe ję pirtiej nutroszkinti, bet tarnaj par kiaurą dieną kurindamis pirties pecziuj, nuszłopinti negalejo. Ant gała prisakie jos gałwą nukirsti. Bet ir cze klutis: budelis tris atwejus i jos spranda kirtes, gałwos nukirsti newaloje. Sukruwinta szwętoi par tris dienas dar giwa buwa, pawadinusi S. Urbaną meldźe idant jos namus i baźniczę apwerstu, ant gała dwideszimti antroj dienoj łapkriste, nu uźgimima Kristaus du szimtu septiniolektusi metusi atidawe szwętą duszę sawa, Diewuj.

Popieźius su kunegajs nakti pagał, pałajdojes kuna, namus jos apwerti i baźniczę ir paszwęcze ant garbies Wiespaties Diewa. Amen.

Skajtitojau pamislik sau kiek taj źmoniu smejgas ir pri uźgintu ras-
↕ p. 67–68 kaźiu, o tuotarpu S. Cecilia idant Diewuj sawa itiktu ir nu da↕ lejstu moteristiej uźsiturieje. Mokikies nu jos nekumet neduoti wales piktiems norams sawa, o tejp daridamas ir tu galesi szwętu patapti.

Viešpačiui daleidžiant, Maksimas išvydo anųdviejų dūšias einant į dangų ir dideliai linksminos. Dasižinojęs Almakijus, jogei ir Maksimas kataliku paliko, liepė jį patol su švino kulkomis mušti, pakol nenumirs. Nebtekus dvasios, Cecilija palaidojo kūną jo gret kūnų Valerijono ir Tiburcijaus.

Nieko netrukus tarė Almakijus tarnams savo: „Eikit prie Cecilijos ir pasakykit, idant atiduotų turtus Valerijono su Tiburcijum, o pati prie manęs ateitų". Cecilija jau buvo viską pavargėliams išdalijusi, todėl numanydama, jogei Almakijus negerai aną priims, pradėjo pasiuntinius mokyti vieros katalikų, o paskiau tarė: „Grįžkit prie jūsų viršininko ir pasakykit, jogei to vieno nuo jo meldžiu, idant daleistų man per keletą dienų spakainiai pergyventi". Almakijus ir daleido, o ši tuo tarpu parvadino į namus savo šv. Urboną popiežių su kitais kunigais, pradėjo mokyti stabmeldžius, o tas apsakinėjimas taip jiems pasiklojo, jogei keletos dienų būvyj apkrikštijo keturis šimtus žmonių.

Kad ir apie tai Almakijus pajuto, liepė Ceciliją nejuokuodamas tuojau atvesti. Atvestai sakė: „Girdžiu, ką tu darai, apieravok dievaičiams, nes kitaip galvos neišneši". Atsakė šventa: „Meldžiamasis, argi galiu apieravoti medžiams ir akmenims? Dasilytėk pats, pačiupnok dievaičius savo, o suprasi, jogei iš medžio yra padirbti". Tai girdėdamas, Almakijus liepė ją pirtyj nutroškinti, bet tarnai, per kiaurą dieną kūrindami pirties pečiuj, nušlopinti negalėjo. Ant galo prisakė jos galvą nukirsti. Bet ir čia kliūtis: budelis, tris atvejus į jos sprandą kirtęs, galvos nukirsti nevaliojo. Sukruvinta šventoji per tris dienas dar gyva buvo, pavadinusi šv. Urboną meldė, idant jos namus į bažnyčią apverstų, ant galo dvi dešimti antroj dienoj lapkrisčio nuo užgimimo Kristaus du šimtu septyniolikruose metuose atidavė šventą dūšią savo Dievui.

Popiežius, su kunigais nakčia pagal palaidojęs kūną, namus jos apvertė į bažnyčią ir pašventė ant garbės Viešpaties Dievo. Amen.

Skaitytojau, pamislyk sau, kiek tai žmonių smeigias ir prie užgintų raskažių, o tuo tarpu šv. Cecilija, idant Dievui savo įtiktų, ir nuo daleistų moterystėj užsitūrėjo. Mokykis nuo jos niekuomet neduoti valios piktiems norams savo, o taip darydamas ir tu galėsi šventu patapti.

Źiwatas S. Cipriona, Kartaginos Wiskupa ir muczelnika,

kurs giwena szioj pasaulej pirmojej pusiej treczioje amźiaus.

Senowes katalikaj łabaj mileje ir uź didźius skajcze tus wisus źmones, kurie kan norint pikta dieł tikieima iszkięntieje; diełto taj ir ju darbus surasziusis dieł pamoksła musu palika. Tarp kitu skajtom szius dajktus apej S. Cipriona.

Szaliej wadinamoj Aprika, uźgime wajkielis, kuri tiewaj pagonis pramine Ciprionu. Tas paugteriejes wejkiej pagoniszkusi moksłusi paszoka, o jaunikajcziu tapes, pats buwa Kartaginas miesti garsingu mokitoju Retorikas ir wedźe moteri.

Bemokidamas pasiźina su kataliku kunega Ceciliusu, kurs kajp pradieje prikalbinieti iłgajniu ir parwerte aną i katalikus. Ciprionas ↕ p. 68–69 rodidamas uź taj kuneguj sawa giera szirdi, ↕ prijeme jo wardą ir wadinos nu to łajka Ciprionu Ceciliusu.

Nauju źmogumi tapes ir noriedamas Wieszpatem Diewuj itikti; uź wis pamilieje czistatą su neturtu. Todieł newejziedamas ant paczios, nej ant wajku; kas diena dalije pawargielems piningus. Niewiena naszlie nepaguosta, niewienas neturtingas nesuszełptas, jo namu neaplejda. Karsztaj tarnawa Diewuj, kningas tiewu szwętuju tankiej skajcze. Tertuliona rasztus sawa mokitoju wadinti giebieje.

Kieletuj metu praslinkus, Kartaginas Wiskupas matidamas łabaj dorą giwenima S. Cipriona iszszwęcze aną i kunegus. Tuo budamas Ciprionas kad dar szwętesniu tape, Wiskupuj mirus palika pakiełtu i Kartaginos Wiskupus.

Tejp auksztu wirszininku baźniczioj szwętoj palikies, elgies wisusi dajktusi didźej padorej: drapanas jo buwa ne brangies, bet wisumet czistas, wejdas węnkart linksmas ir paoźnus. Niekumet newajkszczioje nepar grejtaj nej łabaj pamaźu. Didźej sugiebieje: kiersztaujenczius i wienibę suwesti, katalikus idant su noru dietu gałwą

Žyvatas šv. Ciprijono, Kartaginos vyskupo ir mūčelninko,

kurs gyveno šioj pasaulėj pirmojoj pusėj trečiojo amžiaus

Senovės katalikai labai mylėjo ir už didžius skaitė tuos visus žmones, kurie ką norint pikto dėl tikėjimo iškentėjo; dėl to tai ir jų darbus surašę dėl pamokslo mūsų paliko. Tarp kitų skaitom šiuos daiktus apie šv. Ciprijoną.

Šalyj, vadinamoj Afrika, užgimė vaikelis, kurį tėvai pagonys praminė Ciprijonu. Tas paūgtėrėjęs veikiai pagoniškuose moksluose pašoko, o jaunikaičiu tapęs, pats buvo Kartaginos mieste garsingu mokytoju retorikos ir vedė moterį.

Bemokydamas pasižino su katalikų kunigu Cecilijum, kurs, kaip pradėjo prikalbinėti, ilgainiui ir pervertė aną į katalikus. Ciprijonas, rodydamas už tai kunigui savo gerą širdį, priėmė jo vardą ir vadinos nuo to laiko Ciprijonu Cecilijum.

Nauju žmogumi tapęs ir norėdamas Viešpačiui Dievui įtikti, užvis pamylėjo čystatą su neturtu. Todėl, neveizėdamas ant pačios nei ant vaikų, kas dieną dalijo pavargėliams pinigus. Nė viena našlė nepaguosta, nė vienas neturtingas nesušelptas jo namų neapleido. Karštai tarnavo Dievui, knygas tėvų šventųjų tankiai skaitė. Tertulijono[1] raštus savo mokytoju vadinti gebėjo.

Keletui metų praslinkus, Kartaginos vyskupas, matydamas labai dorą gyvenimą šv. Ciprijono, iššventė aną į kunigus. Tuo būdamas, Ciprijonas, kad dar šventesniu tapo, vyskupui mirus, paliko pakeltu į Kartaginos vyskupus.

Taip aukštu viršininku Bažnyčioj šventoj palikęs, elgės visuose daiktuose didžiai padoriai: drapanos jo buvo nebrangios, bet visuomet čystos, veidas vienkart linksmas ir pavožnus. Niekuomet nevaikščiojo nei per greitai, nei labai pamažu. Didžiai sugebėjo kerštaujančius į vienybę suvesti, katalikus idant su noru dėtų galvą

sawa uź wierą raginti, mergajczes czistatoj uźsiłajkiti ir netikielus,
↕ p. 69–70 katalikajs padariti. ↕

I Kartaginas miestą marams uźsisukus, ne węn S. Ciprionas nebiega, bet dar kajp imanidamas głobe serganczius. Dar prisuokie giwentojus idant łajdotu numirielu kunus, kurie tipsoje ulicziosi.

Kad Walerionas ir Galienus abudu Ciecoriu iszlejda isakimus idant katalikaj wisur but parsakioimis, Aprikas wiresnibe daug szejp jau źmoniu, kunegu ir pagałau Wiskupu iszware i Atlasa kałnus ware su sidabru kasti. S. Ciprionas kaźikajp namusi palikies, kartkartiems su grometomis ir piningajs siuntinieje pri ju sawa diakonus; kurie kajp imanidamis guodźe ir szelpe szwętus kataliku tikieima iszpaźintojus.

Pakarczujuj ateje nełajme ir ant S. Cipriona: pawadines ji pri sawęs Paternus tos szalies Waldimieras tare: Ciecorius pas manęs rasze, idant wisus źmones priwerszczio garbinti diewajczius Rimionu paprocziu, o tu ką sakaj? Tare S. Wiskupas: asz esmi kataliku ir Wiskupu kataliku, wiena tiktaj Diewa sutwertoi dangaus ir źiames iszpaźistu. To diena ir nakti meldźiu idant swejkatoj uźłajkitu wisus Rimionis ir abudu Ciecoriu. Tare Paternus; argi ir neiszsiźadiesi to sawa Die-
↕ p. 70–71 wa? Atsakie szwętas, ne. Tare wieł Paternus: ↕ tad busi isztręptas ir turiesi waźiuoti i Kukurbinatos miestą. Atsakie S. Ciprionas: gieraj, waźiuosiu. Tare dar Paternus, bet ira man isakita kad ne węn Wiskupas bet ir kunegus źudiczio, pasakik man kurij musa miesti ira kunegajs? Atsakie S. Wiskupas: musu istatimaj nedalejd to, idant kits kita iszduotumem, tamsta ir bemanęs daseksi kurie ira kunegajs. Sakie Paternus: uźginta ira idant jus i sawa baźniczes nejtumet melsties, o jej kurs ejtu tur buti nukirstu. Tare S. Ciprionas: darik kas tau ira isakitu.

Poto sznekiesne źalnierej iszweźe S. Cipriona i swetimą szali. Cze budamas ir daugieł ko pikta datirdamas; dźiaugies isz to, jogiej gał kiętieti nełajmes dieł mejles Kristaus ir dieł wieros sawa. Iłgajniu i wietą Paternusa pakluwa Galerius Maximus. Tas nieko netrukies isakie dum turtingum wirum, parweszti S. Ciprioną isz Kukurbitanas i Kartaginą. Tuodum atwikus szwętas Wiskupas gieraj numane, atejus jau pastarajej; wienok nej sliepies nej biega; bet tujaus sieda i ratus. Parwaźiawes i Kartaginą eje pri Galeriusa, bet tas kaźikuo neigaliedamas,

savo už vierą raginti, mergaites čystatoj užsilaikyti ir netikėlius katalikais padaryti.

Į Kartaginos miestą marams užsisukus, ne vien šv. Ciprijonas nebėgo, bet dar kaip įmanydamas globė sergančius. Dar prisuokė gyventojus, idant laidotų numirėlių kūnus, kurie typsojo ūlyčiose.

Kad Valerijonas ir Galienas[2], abudu ciesoriu, išleido įsakymus, idant katalikai visur būt persekiojami, Afrikos vyresnybė daug šiaip jau žmonių, kunigų ir pagaliau vyskupų išvarė į Atlaso kalnus[3] vario su sidabru kasti. Šv. Ciprijonas, kaži kaip namuose palikęs, kartkartėmis su gromatomis ir pinigais siuntinėjo prie jų savo diakonus, kurie kaip įmanydami guodė ir šelpė šventus katalikų tikėjimo išpažintojus.

Pakarčiui atėjo nelaimė ir ant šv. Ciprijono: pavadinęs jį prie savęs Paternas, tos šalies valdymieras, tarė: „Ciesorius pas mane rašė, idant visus žmones priversčiau garbinti dievaičius rymionų papročiu, o tu ką sakai?" Tarė šv. vyskupas: „Aš esmi kataliku ir vyskupu katalikų, vieną tiktai Dievą sutvertoją dangaus ir žemės išpažįstu. To dieną ir naktį meldžiu, idant sveikatoj užlaikytų visus rymionis ir abudu ciesoriu". Tarė Paternas: „Argi ir neišsižadėsi to savo Dievo?" Atsakė šventas: „Ne". Tarė vėl Paternas: „Tad būsi ištremptas ir turėsi važiuoti į Kukurbitanos miestą". Atsakė šv. Ciprijonas: „Gerai, važiuosiu". Tarė dar Paternas: „Bet yra man įsakyta, kad ne vien vyskupus, bet ir kunigus žudyčiau, pasakyk man, kurie mūsų mieste yra kunigais?" Atsakė šv. vyskupas: „Mūsų įstatymai nedaleidžia to, idant kits kitą išduotumėm, tamsta ir be manęs daseksi, kurie yra kunigais". Sakė Paternas: „Užginta yra, idant jūs į savo bažnyčias neitumėt melstis, o jei kurs eitų turi būti nukirstu". Tarė šv. Ciprijonas: „Daryk, kas tau yra įsakyta".

Po to šnekesnio žalnieriai išvežė šv. Ciprijoną į svetimą šalį. Čia būdamas ir daugel ko pikto datirdamas, džiaugės iš to, jogei gali kentėti nelaimes dėl meilės Kristaus ir dėl vieros savo. Ilgainiui į vietą Paterno pakliuvo Galerijus Maksimas. Tas nieko netrukęs įsakė dviem turtingiem vyram parvežti šv. Ciprijoną iš Kukurbitanos į Kartaginą. Tiedviem atvykus, šventas vyskupas gerai numanė, atėjus jau pastarajai; vienok nei slėpės, nei bėgo, bet tuojau sėdo į ratus. Parvažiavęs į Kartaginą, ėjo prie Galerijaus, bet tas, kaži kuo neįgalėdamas,

ne norieje tąn pat diena su juomi sznekieties, ir isakie kad parnak-
↕ p. 71-72 wotu namusi wiena Pona. Tuotarpu Kartaginas ↕ katalikaj pajutusis sawa Wiskupą sugriźus, apgule tus namus kuriusi is nakwoje. Wiskupas regiedamas pro łąga didi buri źmoniu o sargams nelejdąt łaukon iszejti negaliedamas; i sakie iszmintingims źmoniems idant saugotu jaunumenes, kad nakti pagał, ko pikta nedasilejstu. Tejp szwętas piemuo ir smercziuj artinantes neparstoje saugoti nu pikta awelu sawa. Ritameta woz Wiskupas pasirodźe, apstoje ji daugibe źmoniu ir nulejda su aszaromis lig pat namu sudźes Galeriusa. Tas kłause S. Cipriona ar tu esi Wiskupu kataliku? Szis atsakie: asz esmi. Tare tolaus Galerius, prisaka tau Ciecorius idant apierawotumi diewajczems. Atsakie szwętas: to nepadarisiu. Tare dar sudźe: mislik apej sawa swejkatą. Atsakie Wiskupas: asz neturiu ko misliti, o tu darik kas tau ira isakitu. Tuokart Galerius pagrobes łaksztą popieriaus parasze: „Tescius Cecilius Ciprionas tur buti nukirstu." Ką wisiems girdant parskajczius, tare szwętas Wiskupas, „garbie Diewuj." Iszgirdusi apej toki isakimą mine suszuka: „nukirskiete tad su juomi mamis wisus." Pakiła didis klegiesis, motriszkoses uźwis bałsu wajtoje. Źalnierej tujaus wede szwętą muczelniką i tą wietą, kurioj turieje buti nukirstu.
↕ p. 72-73 Daugibe źmoniu ↕ lidieje piemeni sawa. Atejes ant tos wietos, Wiskupas nuwiłka sawa jupą ir kłaupies budeliuj lijpe duoti dwideszimti pękis auksinus pats sau akis uźrisza. Źmones kłoste apsukuo jo drobules idant jo szwętas kraujes suszłaksztitu. Kunegas Julionas surisza jo rankas, o budelis tujaus nukirta gałwą S. Wiskupuj. Kuna jo katalikaj su źwakiems ir su iszkilmi pałajdoje. Drobules krauju suszłaksztitas, źmones łajkie atminimuj kajpo relikwies, o nieko netrukus toj wietoj kurioj szwętas gałwą uź Kristusą padieje; katalikaj pastate graźę baźniczę.

S. Ciprionas giwenimu sawa mokidamas mumis kajp stiprej prider turieties wieros kataliku ir kajp dransej rejk uź tą wierą gałwą gulditi; kningosi dar sawa ajszkiej moka: jogiej wiena tiera tikra wiera kataliku, jogiej nej dwi, nej tris negał buti (In tractat. de simpl. prael.) Jogiej Popieźius kajpo ipiedinis S. Petra ira gałwu tikieima kataliku, jogiej betos gałwos negał buti wienibes tikieima, ir jog nekłausantis tiewa szwętoje, ira netikielejs. (Ep. ad Cornel.) Jogiej kas niera

nenorėjo tą pat dieną su juomi šnekėtis ir įsakė, kad pernakvotų namuose vieno pono. Tuo tarpu Kartaginos katalikai, pajutę savo vyskupą sugrįžus, apgulė tuos namus, kuriuose jis nakvojo. Vyskupas, regėdamas pro langą didį būrį žmonių, o sargams neleidžiant laukan išeiti negalėdamas, įsakė išmintingiems žmonėms, idant saugotų jaunuomenės, kad nakčia pagal ko pikto nedasileistų. Taip šventas piemuo ir smerčiui artinantis neperstojo saugoti nuo pikto avelių savo. Ryto metą, vos vyskupas pasirodė, apstojo jį daugybė žmonių ir nuleido su ašaromis lig pat namų sūdžios Galerijaus. Tas klausė šv. Ciprijoną: „Ar tu esi vyskupu katalikų?" Šis atsakė: „Aš esmi". Tarė toliau Galerijus: „Prisako tau ciesorius, idant apieravotum dievaičiams". Atsakė šventas: „To nepadarysiu". Tarė dar sūdžia: „Mislyk apie savo sveikatą". Atsakė vyskupas: „Aš neturiu ko mislyti, o tu daryk, kas tau yra įsakyta". Tuokart Galerijus, pagrobęs lakštą popieriaus, parašė: „Tescius Cecilius Ciprijonas turi būti nukirstu". Ką visiems girdint perskaičius, tarė šventas vyskupas: „Garbė Dievui". Išgirdusi apie tokį įsakymą, minia sušuko: „Nukirskite tad su juomi mus visus". Pakilo didis klegesys, motriškosios užvis balsu vaitojo. Žalnieriai tuojau vedė šventą mūčelninką į tą vietą, kurioj turėjo būti nukirstu. Daugybė žmonių lydėjo piemenį savo. Atėjęs ant tos vietos, vyskupas nuvilko savo jupą ir klaupės, budeliui liepė duoti dvi dešimti penkis auksinus, pats sau akis užrišo. Žmonės klostė apsukui jo drobules, idant jo šventas kraujas sušlakštytų. Kunigas Julijonas surišo jo rankas, o budelis tuojau nukirto galvą šv. vyskupui. Kūną jo katalikai su žvakėmis ir su iškilme palaidojo. Drobules, krauju sušlakštytas, žmonės laikė atminimui kaipo relikvijas, o nieko netrukus toj vietoj, kurioj šventas galvą už Kristų padėjo, katalikai pastatė gražią bažnyčią.

Šv. Ciprijonas, gyvenimu savo mokydamas mus, kaip stipriai pridera tūrėtis vieros katalikų ir kaip drąsiai reikia už tą vierą galvą guldyti, knygose dar savo aiškiai moko: jogei viena tėra tikra viera katalikų, jogei nei dvi, nei trys negali būti (In tractat. de simpl. prael.)[4], jogei popiežius, kaipo įpėdinis šv. Petro, yra galva tikėjimo katalikų, jogei be tos galvos negali būti vienybės tikėjimo ir jog neklausantys Tėvo Šventojo yra netikėliais. (Ep. ad Cornel.)[5], jogei kas nėra

wienibiej su baźniczi kataliku, tas iszganitu negał buti (de simpl. prael.) Todieł ir mes sekdamis pawejzdą to S. muczelnika, noriekiem koźnoj
↕ p. 73–74 ↕ wałondoj padieti gałwą uź tikieimą sawa, o kłausidamis jo moksła, milekiem Tiewą Szwętąii ir sakikiem Wieszpacziuj tankiej acziu, jogiej dalejda mums uźgimti kataliku tikieimi.

Źiwatas S. Daratos muczelnikies, giwenuses szioj pasauliej tretemi amźiej.

I pat saulieteki ira krasztas senowiej wadinamas Kapadocia: tami kraszti buwa miestas wardu Cezarea, kuremi pradźioj treczioje amźiaus uźgime mergajcze paskiaus praminta Daratu. Ta nu tiewu regas kataliku lig łajku iszmokita milieti tikrą Diewą, dar jaunitelie tebibudama, riźos amźinaj czistatoj giwenti. Wiskas gieraj kłojes: mergajcze auga, raszta iszmoka, dajlej elgies, mileje Diewą ir pati nu wisu milema buwa. Tuotarpu uźeje gadine kurioj pagonis pradieje katalikus parsakioti: atwaźiawes i Cezareą auksztas pardietinis Sapricius, tarp kitu paszaukie pri sawęs ir S. Daratą, kurej atejusej tare: pawadinau tawi diełto, idant daritumi apieras Diewams
↕ p. 74–75 ir atliktumi isakimą Ciecoriaus. Atsakie Szwętoi: ↕ bet auksztesnis uź Ciecoriu ira Wieszpats musu kurs tejp pasakie: „Patem tiktaj Diewuj kłoniosis ir jam wienam tarnausi." Jusu diewajczej źmonis buwa, Ciecorius źmogus ira; todieł prider juoba Diewa kłausiti nekajp źmoniu.

Tare Sapricius, nutilsi kad pradies tau kajli ęgti, ej! wajkaj imkiet ję isztępkiet tarp sztułpu ir twokiet. Tiems bewejzent taj padarius, płakti ir draskiti pradiejus; atsiliepe S. Darata: „kąn cze kasot kajli mana, negajliekieties ranku ir stiprej diźkiet idant spieriaus iszwiszczio suźiedotini mana Kristusą. Kłause Sapricius o kami ira tawa tas Kristus? Szi atsakie, Kristus iźengie idangu, wienok ira wisur nematomas. Tare pardietinis: kąn turi tauziti apej Kristusą, gieriaus padarik apieras diewams, isztekiek ir pagiwenk ant swieta kajp rejkient.

vienybėj su Bažnyčia Katalikų, tas išganytu negali būti (de simpl. prael.). Todėl ir mes, sekdami paveizdą to šv. mūčelninko, norėkim kožnoj valandoj padėti galvą už tikėjimą savo, o klausydami jo mokslo, mylėkim Tėvą Šventąjį ir sakykim Viešpačiui tankiai ačiū, jogei daleido mums užgimti katalikų tikėjime.

Žyvatas šv. Daratos mūčelninkės, gyvenusios šioj pasaulėj trečiame amžiuj

Į pat saulėtekį yra kraštas, senovėj vadinamas Kapadokija[1]; tame krašte buvo miestas, vardu Cezarėja[2], kuriame pradžioj trečiojo amžiaus užgimė mergaitė, paskiau praminta Darata. Ta nuo tėvų, regis katalikų, lig laiku išmokyta mylėti tikrą Dievą, dar jaunitelė tebebūdama, ryžos amžinai čystatoj gyventi. Viskas gerai klojos: mergaitė augo, rašto išmoko, dailiai elgės, mylėjo Dievą, ir pati nuo visų mylima buvo. Tuo tarpu užėjo gadynė, kurioj pagonys pradėjo katalikus persekioti: atvažiavęs į Cezarėją aukštas perdėtinis Sapricijus tarp kitų pašaukė prie savęs ir šv. Daratą, kuriai atėjusiai tarė: „Pavadinau tave dėl to, idant darytum apieras dievams ir atliktum įsakymą ciesoriaus". Atsakė šventoji: „Bet aukštesnis už ciesorių yra Viešpats mūsų, kurs taip pasakė: „Pačiam tiktai Dievui kloniosies ir jam vienam tarnausi". Jūsų dievaičiai žmonės buvo, ciesorius žmogus yra, todėl pridera juoba Dievo klausyti, nekaip žmonių".

Tarė Sapricijus: „Nutilsi, kad pradės tau kailį engti; ei vaikai! imkit ją, ištempkit tarp stulpų ir tvokit". Tiems beveizint tai padarius, plakti ir draskyti pradėjus, atsiliepė šv. Darata: „Ką čia kasot kailį mano, nesigailėkit rankų ir stipriai dyžkit, idant spėriau išvysčiau sužieduotinį mano Kristų". Klausė Sapricijus: „O kame yra tavo tas Kristus?" Ši atsakė: „Kristus įžengė į dangų, vienok yra visur nematomas". Tarė perdėtinis: „Ką turi tauzyti apie Kristų, geriau padaryk apieras dievams, ištekėk ir pagyvenk ant svieto kaip reikiant".

Atsakie Szwętoi; welnems kłonioties neprider, o isztekieti negalu, nes turiu grażiausi jaunikajti Kristusą, kurs mani iwes i dangaus karalistę.

Giwena Cezareos miesti dwi motriszki, Krista ir Kalista, kurie dwi buwusi pirmu katalikiems nedaturieje muku ir iszsiżadieje Kristaus. Pri tiedwims tada Sapriciusas nuwedina S. Daratą ir priżadiei didi
↕ p. 75–76 duoti użmokiesni, bili tikta, prisuoktu Daratą iszsiżadieti ↕ kataliku wieros. Tiedwi kłausidami isakima tare S. Daratai: „kąn cze isidomiejej tuo Kristusu, iszsiżadiek jo o giwensi dajlej kajp je wedwi. Sewętoi atsakie, kąn cze sznekatau: judwim prider griszti pri Kristaus kurio begiedingaj isziżadiejetau. Tare sziedwi: wiena karta prapuolieu, nebipriims wedwems Kristus. Atsakie S. Darata, kodieł nebipriims, didesne jo ira gieribe ne kajp griekaj wisa swieta. Niera tokie nusidieima kurio Wieszpats pakutawojenczem żmoguj neatłajstu. Taj iszgirdusi Krista su Kalistu pradieje graudej werkti ir gajlieties silpnibes sawa.

Kieletuj dienu praejus Sapricius paszaukie Kristu su Kalistu pri sawęs ir kłause taridamas „no kąn: ar kiet jau Darata garbinti diewus musu? Sziedwi atsakie: kąn kietens pałajminta mergajcze! wedwi piktaj padarieu jogiej nusigądnsi neiszturiejeu muku, wedwi to gajlewos ir pasitajsieu wiską kiętieti dieł Kristaus. Kad tus żodźius Sapricius iszgirda, paszoka jam apmaudas, neko netrukies tare tarnams sawa, imkiet tiedwi ir suwirinkiet katili. Tarnaj tujaus grobe aniedwie ir sumurdi i katiłą o pakurusis ugni wejziei kad neiszszoktu. S. Darata szalip stowiedama tare, gieraj, gieraj, ejkietau pirm manęs
↕ p. 76–77 pri Kri↕staus ir asz ten wejkiej atejsiu, o sziedwi mełzdami idant Wieszpats atlejstu griekus; numire ir palika suwirintu.

Sapricius lijpe S. Daratą wieł isztępti tarp kieturiu sztułpu ir płakti: bet ta płakama juokies. Isakie jos szonus su karsztomis bliekomis deginti, bet szwętoi ir deginąt isz jo nedoruma ticziojos. Tada Sapricius tare, nukabinkiet ir muszkiet su kumstiemis par jos burną. Ant gała suszuka atkaklos mergajczes Daratos kuri nenor garbinti diewu musu, isakau gałwą nukirsti!

Toki sudą apskiałbus tare S.Darata, acziu tau Kristau jogiej tejp wejkiej wadini mani i roją sawa. Girdiedamas tus jos żodźius wienas ten pat stowis jaunikajtis wardu Teopilus, juokawa taridamas:

Atsakė šventoji: „Velniams kloniotis nepridera, o ištekėti negaliu, nes turiu gražiausią jaunikaitį Kristų, kurs mane įves į dangaus karalystę".

Gyveno Cezarėjos mieste dvi motriški, Krista ir Kalista, kuriedvi buvusi pirma katalikėmis nedatūrėjo mūkų ir išsižadėjo Kristaus. Prie tųdviejų tada Sapricijus nuvedino šv. Daratą ir prižadėjo didį duoti užmokesnį, bile tiktai prisuoktų Daratą išsižadėti katalikų vieros. Tiedvi, klausydami įsakymo, tarė šv. Daratai: „Ką čia įsidomėjai tuo Kristum, išsižadėk jo, o gyvensi dailiai kaip jei vedvi. Šventoji atsakė: „Ką čia šnekata: judviem pridera grįžti prie Kristaus, kurio begėdingai išsižadėjota". Tarė šiedvi: „Vieną kartą prapuolėva, nebepriims vedvims Kristus". Atsakė šv. Darata: „Kodėl nebepriims, didesnė jo yra gerybė nekaip griekai viso svieto. Nėra tokio nusidėjimo, kurio Viešpats pakūtavojančiam žmogui neatleistų". Tai išgirdusi, Krista su Kalista pradėjo graudžiai verkti ir gailėtis silpnybės savo.

Keletui dienų praėjus, Sapricijus pašaukė Kristą su Kalista prie savęs ir klausė tarydamas: „Nu ką: ar keta jau Darata garbinti dievus mūsų?" Šiedvi atsakė: „Ką ketins palaiminta mergaitė! Vedvi piktai padarėva, jogei nusigandusi neištūrėjova mūkų, vedvi to gailivos ir pasitaisėva viską kentėti dėl Kristaus". Kad tuos žodžius Sapricijus išgirdo, pašoko jam apmaudas, nieko netrukęs tarė tarnams savo: „Imkit tiedvi ir suvirinkit katile". Tarnai tuojau grobė aniedvi ir sumurdė į katilą, o pakūrę ugnį veizėjo, kad neiššoktų. Šv. Darata, šalip stovėdama, tarė: „Gerai, gerai, eikita pirm manęs prie Kristaus, ir aš ten veikiai ateisiu". O šiedvi, melsdami, idant Viešpats atleistų griekus, numirė ir paliko suvirinti.

Sapricijus liepė šv. Daratą vėl ištempti tarp keturių stulpų ir plakti; bet ta plakama juokės. Įsakė jos šonus su karštomis blėkomis deginti, bet šventoji ir deginant iš jo nedorumo tyčiojos. Tada Sapricijus tarė: „Nukabinkit ir muškit su kumstėmis per jos burną". Ant galo sušuko: „Atkaklios mergaitės Daratos, kuri nenori garbinti dievų mūsų, įsakau galvą nukirsti!"

Tokį sūdą apskelbus, tarė šv. Darata: „Ačiū tau, Kristau, jogei taip veikiai vadini mane į rojų savo". Girdėdamas tuos jos žodžius, vienas ten pat stovįs jaunikaitis, vardu Teofilius, juokavo tarydamas:

Darata atsiunsk man isz to rojaus i kuri skubinis, wobułu arba erszkietroźiu. Szi atsakie; gieraj, gieraj, atsiusiu.

Woz S. Darata ateje itan wietą, kurioj turieje buti nukirstu, pasirodźe anaj graźus wajkielis, besituris rankosi mazgineli su trimis wobułajs ir trimis erszkietroźiemis. Iszwidusi aną Szwętoi tare: bogink tus wobułus ir erszkietroźes Teopiluj; nes jam priźadiejau. Wajkielis paeje o S. Darata tujaus nukirsta palika.

↕ p. 77–78 Wajkielis nuejes pri Teopilaus tare: szitaj ↕ atsiuncze tau pałajminta Darata tąn, ko noriejej. Taj pasakies palika kreźeli su wobelejs ir erszkietroźiemis o pats iszgajsza. Teopilus tus dajktus atiemes suszuka, tikrus ir didis ira Diewas Kristus. Kiti apsukuo stowenczis jaunikajczej tare: „mełdamas ar isz prota iszejej? Ar senej pats isz krikszczionu ticziojejs o dabar Kristusą garbini? Atsakie Teopilus: neiszejau isz prota, bet su protu tikrą tejsibę sakau, jog Kristus isztiesu ira Diewu. Źinot jogiej dabar ira sausis o ar matiet kumet sausi mienesie tokies erszkietroźes, su tejp źalejs łapelejs? Taj man S. Darata isz rojaus atsiuncze, asz juokawau o ant ko tie juokaj iszeje.

Nieko netrukus kaźikas pranesze Sapriciusuj jogiej ir Teopilus kataliku palika. Todieł paszaukies ji pri sawęs tare, kąn taj girdźiu apej tawi, saka tawi kataliku tapus? Atsakie Teopilus: tikra tejsibe, nes paźinau jogiej Kristus ira Diewumi. Tare Sapricius: kajp gał buti diewumi źmogus nukriźiawotas? Atsakie Teopilus, ir asz nesenej tejpat sznekiejau, bet szędiena łosku Diewa apszwiestas, kitejp tus dajktus iszmanau ir suprantu jogiej Kristus noriedamas źmones at-

↕ p. 78–79 pirkti, numire ant kriźiaus. Tare Sapricius: kąn cze su tawi iłgaj ↕ biłoti, ar iszsiźadiek Kristaus, ar numirsi? Atsakie Teopilus gieriaus numirsiu.

Taj iszgirdes pardietinis lijpe tarnams sawa pakabinti Teopilu ant sztułpu ir draskiti jo kuna. Draskąt muczelnikas buwa łabaj linksmas. Tarnaj pradieje dar ji deginti o Szwętasis tare: „Jezau Sunau Diewa padiek man wis taj iszkiętieti. Ant gała Sapriciuj lijpant, S. Teopilus nukirstas palika. Tejp sawa krauju apsikrisztijes nueje i karalistę dangaus, kami linkminas ir linksminses par amźius. Amen.

Łajmingi łajkaj kuriusi źmones tejp kątrej guldi gałwą sawa uź tikieima kataliku!

„Darata, atsiųsk man iš to rojaus į kurį skubinies, obuolių arba erškėtrožių". Ši atsakė: „Gerai, gerai, atsiųsiu".

Vos šv. Darata atėjo į tą vietą, kurioj turėjo būti nukirsta, pasirodė anai gražus vaikelis, besitūrįs rankose mazginėlį su trimis obuoliais ir trimis erškėtrožėmis. Išvydusi aną, šventoji tarė: „Bogink tuos obuolius ir erškėtrožes Teofiliui, nes jam prižadėjau". Vaikelis paėjo, o šv. Darata tuojau nukirsta paliko.

Vaikelis, nuėjęs prie Teofiliaus, tarė: „Šitai atsiuntė tau palaiminta Darata tą, ko norėjai". Tai pasakęs, paliko krežėlį su obuoliais ir erškėtrožėmis, o pats išgaišo. Teofilius, tuos daiktus atėmęs, sušuko: „Tikras ir didis yra Dievas Kristus". Kiti apsukui stovintys jaunikaičiai tarė: „Meldžiamas, ar iš proto išėjai? Ar seniai pats iš krikščionų tyčiojais, o dabar Kristų garbini?" Atsakė Teofilius: „Neišėjau iš proto, bet su protu tikrą teisybę sakau, jog Kristus iš tiesų yra Dievu. Žinot, jogei dabar yra sausis, o ar matėt kuomet sausio mėnesy tokias erškėtrožes su taip žaliais lapeliais? Tai man šv. Darata iš rojaus atsiuntė, aš juokavau, o ant ko tie juokai išėjo".

Nieko netrukus kaži kas pranešė Sapricijui, jogei ir Teofilius kataliku paliko. Todėl pašaukęs jį prie savęs tarė: „Ką tai girdžiu apie tave, sako, tave kataliku tapus?" Atsakė Teofilius: „Tikra teisybė, nes pažinau, jogei Kristus yra Dievumi". Tarė Sapricijus: „Kaip gali būti Dievumi žmogus nukryžiavotas?" Atsakė Teofilius: „Ir aš neseniai taip pat šnekėjau, bet šiandieną, loska Dievo apšviestas, kitaip tuos daiktus išmanau ir suprantu, jogei Kristus, norėdamas žmones atpirkti, numirė ant kryžiaus". Tarė Sapricijus: „Ką čia su tavim ilgai byloti, ar išsižadėk Kristaus, ar numirsi". Atsakė Teofilius: „Geriau numirsiu".

Tai išgirdęs, perdėtinis liepė tarnams savo pakabinti Teofilių ant stulpo ir draskyti jo kūną. Draskant mūčelninkas buvo labai linksmas. Tarnai pradėjo dar jį deginti, o šventasis tarė: „Jėzau, Sūnau Dievo, padėk man visa tai iškentėti". Ant galo Sapricijui liepiant, šv. Teofilius nukirstas paliko. Taip savo krauju apsikrištijęs nuėjo į karalystę dangaus, kame linkminas ir linksminsis per amžius. Amen.

Laimingi laikai, kuriuose žmonės taip kantriai guldė galvą savo už tikėjimą katalikų!

Źiwatas S. Dominika istatitojaus Dominikonu zokãna, giwenusi szioj pasauliej dwilektami amźiej.

Rejk źinoti jogiej po uźgimima Kristaus dwiliktami amźiej, kiła iwajri netikielej, daug ko pikta darątis bażniczej szwętaj, kurę noriedamas Wieszpats ginti, paskire kąn S. Dominika idant ue węn pats bet ir jo sunaj spirtumes prisz neprietelus kataliku.

↕ p. 79–80 Hiszpanios źiamiej miesti Kalaguroj, gime ↕ wajkielis kurs pri krikszta S. gawa wardą Dominikas. Jo tiewas Peliksas Guzmanas su motina Jonki buwa łabaj turtingu: todieł ir paukteriejusi sunu, iszlejda pri sawa gięties Erciwiskupa, idant nu pat kudikistes prigustu Diewuj tarnauti. Kajpogi wajkielis su noru mokies raszta, kas rita miszioms słuźije, nekulies, ir łabaj buwa pakłusnus wiresnibej.

Juoba paugusi tiewas nuweźe i Walencią. Cze tebudamas Dominikas ne węn moksłusi bet ir bajmiej Diewa auksztin paeje, Idant galietu czistatą su wisu uźłajkiti, wina butinaj negiere, o badams uźejus ir kningas sawa pagalau iszpardawoje, bili tikt paszełptu ałkanus.

Oksonios Wiskupas Dydakus iszsigirdes apej diewabajminguma S. Dominika, atieme ji pri sawęs, pakiele i kanauninkus o waźiuodamas i Wokicziu źiamę iszsiweźe ji ligiej. Atwikies i Tolossą Prącuzios miestą, atrada naujej kiłusius netikielus Waldensajs wadinamus. Matidamas daugibę klistanczių źmoniu susimiła ant ju ir pradieje pats su S. Dominiku mokiti tikros kataliku wieros. Niepawidała nebuwa tąn darbą wejkiej pabęgti, todieł S. Dydakus pametes netikielus lejdos i Wokieczių źiamę, atlika rejkałą o griźdamas ticziomis

↕ p. 80–81 uźwaźia ↕ wa i Rima ir meldźe Tiewa szwętoje idant atjemes nu jo Wiskupistę, dalejstu Tolossoj netikielus mokiti. Popieźius S. Dydakuj Wiskupistes iszsiźadieti nedalejdes, pasiuncze i Tolossą dwilekąą zokaninku Cystersu, o su tajs wękart ir S. Domininka. S. Dydakus namon sugriźes wejkiej mire. Kunegaj i Tolossą pasiusti kiek

Žyvatas šv. Domininko, įstatytojo Dominikonų zokano, gyvenusio šioj pasaulėj dvyliktame amžiuj

Reikia žinoti, jogei po užgimimo Kristaus dvyliktame amžiuj kilo įvairūs netikėliai, daug ko pikto darantys Bažnyčiai šventai, kurią norėdamas Viešpats ginti paskyrė tą šv. Domininką, idant ne vien pats, bet ir jo sūnai spirtųsi prieš neprietelius katalikų.

Ispanijos žemėj, mieste Kalaguroj[1], gimė vaikelis, kurs prie krikšto šv. gavo vardą Domininkas. Jo tėvas Feliksas Guzmanas su motina Jonke buvo labai turtingu, todėl ir paūgterėjusį sūnų išleido prie savo genties arkivyskupo, idant nuo pat kūdikystės prigustų Dievui tarnauti. Kaipogi vaikelis su noru mokės rašto, kas rytą mišioms slūžijo, nesikūlė ir labai buvo paklusnus vyresnybei. ✝

Juoba paaugusį tėvas nuvežė į Valensiją[2]. Čia tebūdamas, Domininkas ne vien moksluose, bet ir baimėj Dievo aukštyn paėjo. Idant galėtų čystatą suvisu užlaikyti, vyno būtinai negėrė, o badams užėjus ir knygas savo pagaliau išpardavojo, bile tik pašelptų alkanus.

Oksonijos vyskupas Didakas, išsigirdęs apie dievabaimingumą šv. Domininko, atėmė jį prie savęs, pakėlė į kanauninkus, o važiuodamas į Vokiečių žemę išsivežė jį lygiai. Atvykęs į Tulūzą[3], Prancūzijos miestą, atrado naujai kilusius netikėlius, valdensais vadinamus[4]. Matydamas daugybę klystančių žmonių, susimilo ant jų ir pradėjo pats su šv. Domininku mokyti tikros katalikų vieros. Nė pavidalo nebuvo tą darbą veikiai pabengti, todėl šv. Didakas, pametęs netikėlius, leidos į Vokiečių žemę, atliko reikalą, o grįždamas tyčiomis užvažiavo į Rymą ir meldė Tėvo Šventojo, idant, atėmęs nuo jo vyskupystę, daleistų Tulūzoj netikėlius mokyti. Popiežius, šv. Didakui vyskupystės išsižadėti nedaleidęs, pasiuntė į Tulūzą dvylika zokaninkų cistersų, o su tais vienkart ir šv. Domininką. Šv. Didakas, namon sugrįžęs, veikiai mirė. Kunigai, į Tulūzą pasiųsti, kiek

galiedamis mokie netikielus ir wercze i katalikus, bet iłgajniu pawargi iszskida, woz S. Domininkas su draugajs sawa bepalika. Kas diena łabaj graudingus pamoksłus sakie, asztres aszutines diewieje, duonu pati mita, ant plikos lętos gulieje; todieł neuźkięcze jo netikielej, bet katalikaj milieje ir uź szwętą skajcze, nemaź wienok ir netikielu i tikrą wierą sugriźa.

Netikielej parasze kningą baźniczej S. priszingą, S. Domininkas parasze kitą ir parodźe wisas mełagistes ju kningoj esanczes. Paskiaus netikielu kninga kajpo mełagingą sudeginta palika o S. Dominika tebier ir lig sziolej.

Wiena karta atsiliepe netikielej „mes tawi uźmuszma. Atsakie S. Domininkas, dar nesmi wertas buti muczelniku. Kita karta uźszoki ji netikielej wiena pati, tare: kąn daritumi kad mes tawi norietu-
↕ p. 81–82 mem uźmuszti? ↕ Szis atsakie: melszczio idant mani ne wękart bet palęgwaj źuditumet, kad daugiaus galieczio iszkiętieti dieł Kristaus. Netikielej matidamis jo tokię drąsibę, palejda swejką.

S. Domininkas priskiries szeszioliką kunegu: tus kad turietu kuo majtinti, Jomilesta Simones dawe jam szmotą źiames ir suszelpe ji tejpogi Tolossas Wiskupas Fulko ir tejp pasidare it koks zokanas turtajs apwejzietas.

Kad Fulko i Rima waźiawa nusiweźe kartu ir S. Dominika, kurs cze budamas meldźe Innocenciusa popieźiaus idant daleistu jam naui zokaną *Koznadiju* istejgti. Popieźius par źodi dalejda ir isakie kad giwentu pagał istatima arba regułas S. Augustina.

Innocenciusuj mirus S. Domininkas wieł lejdos i Rima ir meldźe Honoriusa III. Popieźiaus, idant naui Koznadieju arba Dominikonu zokaną patwirtintu. Ką Tiewas Szwętasis ir padare. Rimi pasirodźe par sapna S. Dominikuj Motina Szwęcziause kuri tare Kristusuj: „Suneli milausis, nespausk źmoniu dieł ju grieka, szitaj turiu du wiru, kuriuodu sudraus swietą ir priwers pakutą dariti." Taj tarusi parodźe i S. Dominiką ir S. Prąciszką. Rita meta S. Dominikas atrades S. Prą-
↕ p. 82–83 ciszką baźniczioj besimełdanczi, paźina aną ir szirdin ↕ gaj pabucziawa. Su lig tuokartu tarp tuodums Szwętuosiums didźe buwa prieteliste, kuriuodu ir Sunams sawa isakie, idant tarp sawęs milietumes. Diełto taj Dominikonis su Bernadinajs brotaujes.

galėdami mokė netikėlius ir vertė į katalikus, bet ilgainiui pavargę išskydo, vos šv. Domininkas su draugais savo bepaliko. Kas dieną labai graudingus pamokslus sakė, aštrias ašutines dėvėjo, duona pačia mito, ant plikos lentos gulėjo; todėl neužkentė jo netikėliai, bet katalikai mylėjo ir už šventą skaitė, nemaž vienok ir netikėlių į tikrą vierą sugrįžo.

Netikėliai parašė knygą Bažnyčiai šv. priešingą, šv. Domininkas parašė kitą ir parodė visas melagystes, jų knygoj esančias. Paskiau netikėlių knyga kaipo melaginga sudeginta paliko, o šv. Domininko tebėra ir lig šiolei.

Vieną kartą atsiliepė netikėliai: „Mes tave užmušim". Atsakė šv. Domininkas: „Dar nesmi vertas būti mūčelninku". Kitą kartą užšokę jį netikėliai vieną patį tarė: „Ką darytum, kad mes tave norėtumėm užmušti?" Šis atsakė: „Melsčiau, idant mane ne vienkart, bet palengvai žudytumėt, kad daugiau galėčiau iškentėti dėl Kristaus". Netikėliai, matydami jo tokią drąsybę, paleido sveiką.

Šv. Domininkas prisiskyrė šešiolika kunigų; tuos kad turėtų kuo maitinti, jomylista Simones davė jam šmotą žemės, ir sušelpė jį taipogi Tulūzos vyskupas Fulko, ir taip pasidarė it koks zokanas, turtais apveizėtas.

Kad Fulko į Rymą važiavo, nusivežė kartu ir šv. Domininką, kurs čia būdamas meldė Inocencijaus[5] popiežiaus, idant daleistų jam naują zokaną *Koznadiejų*[6] įsteigti. Popiežius per žodį daleido ir įsakė, kad gyventų pagal įstatymą, arba regulą, šv. Augustino.

Inocencijui mirus, šv. Domininkas vėl leidos į Rymą ir meldė Honorijaus III[7], popiežiaus, idant naują Koznadiejų, arba Dominikonų, zokaną patvirtintų. Ką Tėvas Šventasis ir padarė. Ryme pasirodė per sapną šv. Domininkui Motina Švenčiausia, kuri tarė Kristui: „Sūneli mieliausias, nespausk žmonių dėl jų grieko, šitai turiu du vyru, kuriuodu sudraus svietą ir privers pakūtą daryti". Tai tarusi, parodė į šv. Domininką ir šv. Pranciškų[8]. Ryto metą šv. Domininkas, atradęs šv. Pranciškų bažnyčioj besimeldžiantį, pažino aną ir širdingai pabučiavo. Sulig tuo kartu tarp tųdviejų šventųjų didi buvo prietelystė, kuriuodu ir sūnams savo įsakė, idant tarp savęs mylėtųsi. Dėl to tai dominikonys su bernardinais brotaujas.

S. Domininkas Wiskupuj lejdant, Tolossas miesti pas baźniczes S. Romana pastati pirmąi sawa zokana klosztoriu isz kurio i wisas szalis iszsiuncze zokaninkus idant statitu klosztorius ir mokitu źmones. Daugibe ne węn jaunikajcziu bet ir mokitu wiru stoje i tą naui zokaną. S. Dominikas treti atwei Rimi budamas, par sawa pamokslus daugieł nedoru griesznikų pri Diewa sugrąźina. Dar wieną wajką numirusi, murininką bajsej susikułusi ir kaźikoki Stapona uźsimuszusi; isznumirusiu prikiele. Didźej tika jam neturtas, tiewiszkiu negiejdźe, seną jupą diewieje ir pats giebieje ubagauti. Su kitajs brolejs iłgaj baźnicziој meldies, ant pliku lentu gulieje, ankstij kieles tujaus eje i baźniczę melsties, mejsos newalgie, gielźies asztrę juostą wisados ant pliku kunu neszioje, miszes kas diena łajkie o pastininką ir sirgdamas pasnikawa, tankiej par kiauras naktis baźnicziој meldies, ałtorius szłuoste, kas nakti tris kartus płakie sawi su gielźies lęciu-
↕ p. 83–84 gielu pirmąi uź sawa nusidieimus, antrąi uź ↕ griekus kitu, a tretii uź duszes numirusiuju.

S. Domininkas noriedamas patraukti szirdis źmoniu ant mejles Diewa ir Szłowinima Marios Panos, iszmane Roźancziu. Ta ira sudieje it koki wajniką isz tajemnicziu wieros Szwętos, ir lijpe baźnicziosi sawa zokana diena isz dienos giedoti. Dar dieł nemokancziu skajtiti ir dieł pasenusiu, iszrada poterelius ant siułu suwertus, idant źmones mełzdamos nesuostumes skajtimu poteru.

Kaźikumet S. Dominikas tare brolems sawa: priesz źolu szwęczę jumis butinaj pamesiu. Sakie taj apej smerti sawa. Źodis jo iwika nes prieszta szwętą łabaj isirgies, kuneguj Wenturuj isz wisa amźiaus sawa iszsispawiedojes ir szwęcziausi Sakramętą prijemes; tare brolems sawa; wejkiej mirsiu, bukiet wienibiej, miliekiet nusiźiaminęma ir miegkiet neturti. Pamates zokaninkus werkięt tare: newerkiet, neuźmiriszu asz jusu ir antrami swieti budamas. Taj pasakies atidawe duszę Diewuj. Kunas jo guł Wałaku źiamiej Bononios miesti, kami Wieszpats Diewas par uźtarima S. Domininka daugieł stebukłu dara.

Grigalus dewintasis Popieźius, metusi tukstancze du szimtu tris
↕ p. 84–85 deszimtis trecziusi mi ↕ nawotą Dominiku iszpaźina uź Szwętą ant garbies Wisagalencze Diewa. Amen.

Šv. Domininkas, vyskupui leidžiant, Tulūzos mieste pas bažnyčią šv. Romano pastatė pirmąjį savo zokano kliōštorių, iš kurio į visas šalis išsiuntė zokaninkus, idant statytų kliōštorius ir mokytų žmones. Daugybė ne vien jaunikaičių, bet ir mokytų vyrų stojo į tą naują zokaną. Šv. Domininkas, trečią atvejį Ryme būdamas, per savo pamokslus daugel nedorų griešninkų prie Dievo sugrąžino. Dar vieną vaiką numirusį, mūrininką baisiai susikūlusį ir kaži kokį Steponą užsimušusį iš numirusių prikėlė. Didžiai tiko jam neturtas, tėviškių negeidė, seną jupą dėvėjo ir pats gebėjo ubagauti. Su kitais broliais ilgai bažnyčioj meldės, ant plikos lentos gulėjo, anksti kėlęs tuojau ėjo į bažnyčią melstis, mėsos nevalgė, geležies aštrią juostą visados ant pliko kūno nešiojo, mišias kas dieną laikė, o pastininką ir sirgdamas pasninkavo, tankiai per kiauras naktis bažnyčioj meldės, altorius šluostė, kas naktį tris kartus plakė save su geležies lenciūgėliu: pirmąjį už savo nusidėjimus, antrąjį už griekus kitų, o trečiąjį už dūšias numirusiųjų.

Šv. Domininkas, norėdamas patraukti širdis žmonių ant meilės Dievo ir šlovinimo Marijos Panos, išmanė Rožančių. Tai yra sudėjo it kokį vainiką iš tajemnyčių vieros šventos ir liepė bažnyčiose savo zokano diena iš dienos giedoti. Dar dėl nemokančių skaityti ir dėl pasenusių išrado poterėlius ant siūlo suvertus, idant žmonės melsdamos nesisuostų skaitymu poterių.

Kaži kuomet šv. Domininkas tarė broliams savo: „Prieš Žolių šventę jus būtinai pamesiu". Sakė tai apie smertį savo. Žodis jo įvyko, nes prieš tą šventę labai įsirgęs, kunigui Venturui iš viso amžiaus savo išsispaviedojęs ir Švenčiausią Sakramentą priėmęs, tarė broliams savo: „Veikiai mirsiu, būkit vienybėj, mylėkit nusižeminimą ir mėkit neturte". Pamatęs zokaninkus verkiant, tarė: „Neverkit, neužmiršiu aš jūsų ir antrame sviete būdamas". Tai pasakęs, atidavė dūšią Dievui. Kūnas jo guli Valakų žemėj, Bononijos mieste[9], kame Viešpats Dievas per užtarymą šv. Domininko daugel stebuklų daro.

Grigalius devintasis[10], popiežius, metuose tūkstantis du šimtu trys dešimtys trečiuose minavotą Domininką išpažino už šventą ant garbės Visagalinčio Dievo. Amen.

Żywatas S. Egnieszkies,

giwenuses szioj pasauliej tretemi amźiej, numuczitas 304 metusi.

Miesti łajmingami, miesti atweju atwejejs sułajstitami krauju Szwętuju muczelniku taj ira Rimi; uźgime mergajcze kurę jos gimditojej pramine Egnieszki. Ta diewabajmingaj kataliku tikieimi auginama, wajkszczioje kas diena i swetimus namus mokities raszta ir siuwene. Wiena karta namon grisztątę Egnieszkię pamacze sunus turtinga storastas Semproniusa, ir tujaus didelej anoj isimilieje; nes buwa łabaj dajli. Todieł nieko netrukies pasiuncze anaj nemaźas dowenas ir leldźe idant źadietu jam sawą rąką. S. Egnieszkie eje tuokart trilektus metus amźiaus sawa: sunus storastas buwa turtingas, jaunas, graźus, rodies tada wisiems jogiej gał wejkiej anuodu i porą suejti; wienok Szwętoi pasisakie nenoręti tekieti. Jaunikajtis tardamas maźas dowenas tepasiunczes, antra karta dar brangiesnes anaj nusiuncze ir pats pri jos nueje. ↕ p. 85–86 ↕ Tuokart Szwętoi tare jaunikajcziuj: be rejkała man giejdi itikti: asz tamstas moteri buti negalu; nes sukitu jau suderiejau. Tas suźiedotinis mana apdare mani su manelejs, ausis mana papuosze su auksinejs aukskarajs, krutinę uźdęgie su siłku skiepetu, didźiausius turtus man duoti priźadieje, graźumuj jo stebas paties aniołaj. Paskiaus ajszkiej tare, su źiedotiniu mana ira Kristus, jam czistatą priźadiejau ir negalu nestowieti pri źodźe. Iszgirdes tus źodźius jaunikajtis didelej isirupina ir isirga.

Sempronius gajliedamos sunaus sawa, pats eje pri tiewu S. Egnieszkies ir meldźe idant źadietu dukteri, bet ir tuokart ta pasisakie netekiesęczi. Kad Sempronius didźej stebiejos ir kłausinieje diełko nenorietu ejti, tare kaźikas, Egnieszkie diełto nekięt sunaus tawa jogiej ira kataliku raganu. Taj iszgirdes prasidźiuga, eje namon ir tare: nu gieraj: prispausiu asz ję kajpo nekłausanczią isakima Ciecoriaus ir turies mana marti buti.

Sempronius tarsi i tuźes, atwedina pirmu prisawęs tiewus S. Egnieszkies ir linkieje idant lejstu dukteri sawa. Kad tie sakies negalęczis jos priwersti, atwedina ir S. Egnieszkię. Kurej po iłga sznekiesi tare:

Žyvatas šv. Agnieškės,

gyvenusios šioj pasaulėj trečiame amžiuj, numūčytos 304 metuose

Mieste laimingame, mieste atvejų atvejais sulaistytame krauju šventųjų mūčelninkų, tai yra Ryme, užgimė mergaitė, kurią jos gimdytojai praminė Agnieške. Ta, dievabaimingai katalikų tikėjime auginama, vaikščiojo kas dieną į svetimus namus mokytis rašto ir siuvinio. Vieną kartą namon grįžtančią Agnieškę pamatė sūnus turtingo storastos Sempronijaus[1] ir tuojau dideliai anoj įsimylėjo, nes buvo labai daili. Todėl nieko netrukęs pasiuntė anai nemažas dovanas ir meldė, idant žadėtų jam savo ranką. Šv. Agnieškė ėjo tuokart tryliktus metus amžiaus savo; sūnus storastos buvo turtingas, jaunas, gražus, rodės tada visiems, jogei gali veikiai anuodu į porą sueiti; vienok šventoji pasisakė nenorinti tekėti. Jaunikaitis, tardamas mažas dovanas tepasiuntęs, antrą kartą dar brangesnes anai nusiuntė ir pats prie jos nuėjo. Tuokart šventoji tarė jaunikaičiui: „Be reikalo man geidi įtikti: aš tamstos moteria būti negaliu, nes su kitu jau suderėjau. Tas sužieduotinis mano apdarė mane su maneliais, ausis mano papuošė su auksiniais auskarais, krūtinę uždengė su šilkų skepeta, didžiausius turtus man duoti prižadėjo, gražumui jo stebis patys aniolai". Paskiau aiškiai tarė: „Sužieduotiniu mano yra Kristus, jam čystatą prižadėjau ir negaliu nestovėti prie žodžio". Išgirdęs tuos žodžius, jaunikaitis dideliai įsirūpino ir įsirgo.

Sempronijus, gailėdamas sūnaus savo, pats ėjo prie tėvų šv. Agnieškės ir meldė, idant žadėtų dukterį, bet ir tuokart ta pasisakė netekėsianti. Kad Sempronijus didžiai stebėjos ir klausinėjo dėl ko nenorėtų eiti, tarė kaži kas: „Agnieškė dėl to nekenčia sūnaus tavo, jogei yra katalikų ragana". Tai išgirdęs, prasidžiugo, ėjo namon ir tarė: „Nu gerai, prispausiu aš ją kaipo neklausančią įsakymo ciesoriaus, ir turės mano marti būti".

Sempronijus tarsi įtūžęs atvedino pirma prie savęs tėvus šv. Agnieškės ir linkėjo, idant leistų dukterį savo. Kad tie sakės negalintys jos priversti, atvedino ir šv. Agnieškę, kuriai po ilgo šnekesio tarė:

↕ p. 86–87 kad tejp esi atkakli ir ↕ niekini sunu mana, turi wieną iszrinkti, ar apierawoti diewienej Westej, kuri rejkałau apieros nu nekałtu mergajcziu, arba ejti i numus palejstuwiu idant tęn butumi uźgiedinta. Atsakie Szwęta, prisz tawa Westę gałwos nenulęksiu nes ira tiktaj stowiłu isz akmenies nukałtu, o galingas Diewas mana, apgis mani nuog wisokiu biauribiu.

Tuokart Sempronius ipikies isakie tarnams sawa, szwętos mergajczes wisus drobuźius nuwiłkti ir nuogą westi i namus palejstuwistes. Tarnams wedant, Kristus tejp pailgina S. Egnieszkos płaukus, jog tie gieresnej uźdęgie jos kuną, nekajp drabuźej. Atwesta i nepadorius namus, atrada jupilelę, su kuri tujaus apsiwiłka. Daug jaunikajcziu atejdawa i tąn wietą, newienas tecziaus nedrisa jos kuszinti, nes szwęta mergajcze meldies ir garbina Diewą. Nieko netrukus atejn ir sunus Semproniusa, nor Szwętos nepadorej dasilitieti; bet pakarotas nuog Diewa parpuł ant źiames nebgiwas.

Wisa ten buwusi jaunumene suszuka, gielbiekiet Rimionis, gielbiekiet; szitaj, ta ragana uźmusze sunu storastas! Daugibe źmoniu subiega, wisi stebiejos ir iwajrej sznekieje o kaźikas nubiegies pranesze storastaj,
↕ p. 87–88 jogiej ↕ sunus jo numire. Ateje wergdamas Sempronius ir tare S. Egnieszkiej: „Susimiłdamoi diełko uźmuszej sunu mana par sawa, źawieimus? Atsakie Szwęta, ne asz uźmusziau bet rikszte Diewa. Juk daug buwa kitu jaunikajcziu o giwi palika, nes nieka nepadore man dariti nedrisa, o tawa sunus buwa begiedis, diełto galibe Diewa ji pasmerkie.

Werksmingas tiewas pradieje łabaj melsti S. Egnieszkies idant tejktumes atgiditi jo sunu. Szi atsakie ne asz, bet Diewas mana taj tegał padariti. Susimiłusi wienok ant nuluduse, atsikłaupe ir meldźe Kristaus Wieszpaties idant dieł parodima galibes sawa sugrąźintu giwibą jaunikajcziuj. Dar szwęta małdos nebęgie o jaunikajties swejkas atsikieles suszuka, wienas tiera tikras Diewas kataliku. o musu diewajczej nieku ira! Iszgirdusi tus źodźius mine, atsilijpe, uźmuszkiet tąn raganą kuri źuda rimionis. Sempronius iszwides tąn stebukłą susizgriba ir nebnorieje S. Egnieszkies be warginti, bet antrus sudźe Aspazius jos nepalejda.

Tas sukurdines didę ugni S. Egnieszkię imetina, wienok ugnis i dwi szali iszsisklejdusi jos neswilina. Szwętoi rankas idangu pakiełusi

„Kad taip esi atkakli ir niekini sūnų mano, turi vieną išrinkti: ar apieravoti dievienei Vestei[2], kuri reikalauja apieros nuo nekaltų mergaičių, arba eiti į namus paleistuvių, idant ten būtum užgėdinta". Atsakė šventa: „Prieš tavo Vestę galvos nenulenksiu, nes yra tiktai stovyla iš akmenies nukalta, o galingas Dievas mano apgins mane nuog visokių bjaurybių".

Tuokart Sempronijus įpykęs įsakė tarnams savo šventos mergaitės visus drabužius nuvilkti ir nuogą vesti į namus paleistuvystės. Tarnams vedant, Kristus taip pailgino šv. Agnieškos plaukus, jog tie geriau uždengė jos kūną, nekaip drabužiai. Atvesta į nepadorius namus, atrado jupilėlę, su kuria tuojau apsivilko. Daug jaunikaičių ateidavo į tą vietą, nė vienas tačiau nedrįso jos kušinti, nes šventa mergaitė meldės ir garbino Dievą. Nieko netrukus ateina ir sūnus Sempronijaus, nori šventos nepadoriai dasilytėti, bet pakarotas nuo Dievo parpuola ant žemės nebgyvas.

Visa ten buvusi jaunuomenė sušuko: „Gelbėkit, rymionys, gelbėkit! Šitai ta ragana užmušė sūnų storastos!" Daugybė žmonių subėgo, visi stebėjos ir įvairiai šnekėjo, o kaži kas nubėgęs pranešė storastai, jogei sūnus jo numirė. Atėjo verkdamas Sempronijus ir tarė šv. Agnieškei: „Susimildamoji, dėl ko užmušei sūnų mano per savo žavėjimus?" Atsakė šventa: „Ne aš užmušiau, bet rykštė Dievo. Juk daug buvo kitų jaunikaičių, o gyvi paliko, nes nieko nepadoraus man daryti nedrįso, o tavo sūnus buvo begėdis, dėl to galybė Dievo jį pasmerkė".

Verksmingas tėvas pradėjo labai melsti šv. Agnieškės, idant teiktųsi atgydyti jo sūnų. Ši atsakė: „Ne aš, bet Dievas mano tai tegali padaryti". Susimilusi vienok ant nuliūdusio, atsiklaupė ir meldė Kristaus Viešpaties, idant dėl parodymo galybės savo sugrąžintų gyvybą jaunikaičiui. Dar šventa maldos nebengė, o jaunikaitis sveikas atsikėlęs sušuko: „Vienas tėra tikras Dievas katalikų, o mūsų dievaičiai nieku yra!" Išgirdusi tuos žodžius, minia atsiliepė: „Užmuškit tą raganą, kuri žudo rymionis". Sempronijus, išvydęs tą stebuklą, susizgribo ir nebnorėjo šv. Agnieškės bevarginti, bet antras sūdžia Aspazijus jos nepaleido.

Tas, sukurdinęs didžią ugnį, šv. Agnieškę įmetino, vienok ugnis, į dvi šali išsiskleidusi, jos nesvilino. Šventoji, rankas į dangų pakėlusi,

szep meldies, oj! Wieszpatie gieriausis kurs nedalejdaj idant kunas ma-
↕ p. 88–89 na but suteptas, ↕ priimk jau duszę mana i amźiną linksmibę troksztu
kuo grejcziaus tawi iszwisti. Woz małdą pabęgie, Aspaziusuj lijpąt wienas tarnas priszokięs, parpiowe su szobli gierklę S. Egnieszkies, o ta krauju apsilijusi tujaus numire. Tiewas su motinu atiemusiu kuna dukteries sawa, pałajdoje dajlej, netolie nu miesta Rima, kami wejkiej buwa pastatita baźnicze warduj S. Egnieszkies paszwęsta.

Nes ta baźnicze buwa uź miestuj, diełtc katalikaj parsakioiemis giebieje naktimis pagał, susiejti pri grąba S. Muczelnikies ir melsties. Kaźikumet uźpuole jus pagonis ir kuri pakluk musze. Wisiems iszsibłaszkius bepalika wiena S. Emerenciana kuri tare, bediewej uź kąn muszat nekałtus źmones, anie par małdas sawa daug jums giera dara. Bet pagonis to nekłausidami, sugrobe ję ir uźmusze su kulejs arba akminimis. Tiewaj wienakarta toj baźniczio lig wiełuma besimełzdamis iszwida buri Szwętu mergajcziu o tarp tu ir dukteri sawa S. Egnieszkię, kuri tare, ne werkietau manęs asz esmi łajminga ir wisako partesu, su tomis wisomis linksminuos nes igijau tą kuri giwendama miliejau. Su lig tuokartu tiewaj jos lowies werkti.

↕ p. 89–90 Motinas kurios tankiej pardaug werkiet mi↕rusiu wajku jusu, su-
sipraskiet negieraj darantes ir źinokiet jogiej nekałtiems wajkams ir dajlej su Sakramentajs mirusiems źmoniems, gieriaus ira anami swieti, ne kajp cze ant źiames.

Źiwatas S. Elzbietos naszlies Węgru Karalienes,

giwenuses szioj pasaulej pradzioj trilektoje amźiaus.

S. Elzbieti, duktie Gietrudes ir Ędriejaus Węgru źiames karalaus, kudikiu tebibudama suderieje su Ludwiku Turingios kunegajkszt ajcziu. Tas atęczę sawa moteri woz treczius metus amźiaus sawa

šiaip meldės: „Oi, Viešpatie geriausias, kurs nedaleidai, idant kūnas mano būt suteptas, priimk jau dūšią mano į amžiną linksmybę, trokštu kuo greičiau tave išvysti". Vos maldą pabengė, Aspazijui liepiant, vienas tarnas prišokęs perpjovė su šoble gerklę šv. Agnieškės, o ta krauju apsiliejusi tuojau numirė. Tėvas su motina, atėmusiu kūną dukteries savo, palaidojo dailiai netoli nuo miesto Rymo, kame veikiai buvo pastatyta bažnyčia, vardui šv. Agnieškės pašvęsta.

Nes ta bažnyčia buvo už miesto, dėl to katalikai persekiojami gebėjo naktimis pagal susieiti prie grabo šv. mūčelninkės ir melstis. Kaži kuomet užpuolė juos pagonys ir kurį pakliūk mušė. Visiems išsiblaškius, bepaliko viena šv. Emerenciana[3], kuri tarė: „Bedieviai, už ką mušat nekaltus žmones, anie per maldas savo daug jums gero daro". Bet pagonys, to neklausydami, sugrobė ją ir užmušė su kūliais, arba akmenimis. Tėvai, vieną kartą toj bažnyčioj lig vėlumo besimelsdami, išvydo būrį šventų mergaičių, o tarp tų ir dukterį savo šv. Agnieškę, kuri tarė: „Neverkita manęs, aš esmi laiminga ir viso ko pertesiu, su tomis visomis linksminuos, nes įgijau tą, kurį gyvendama mylėjau". Sulig tuo kartu tėvai jos liovės verkti.

Motinos, kurios tankiai per daug verkiat mirusių vaikų jūsų, susipraskit negerai darančios ir žinokit, jogei nekaltiems vaikams ir dailiai su sakramentais mirusiems žmonėms geriau yra aname sviete, nekaip čia ant žemės.

Žyvatas šv. Elzbietos, našlės Vengrų karalienės,

gyvenusios šioj pasaulėj pradžioj tryliktojo amžiaus

Šv. Elzbieta, duktė Gertrūdos ir Andriejaus, Vengrų žemės karaliaus[1], kūdikiu tebebūdama suderėjo su Liudviku, Tiuringijos kunigaikštaičiu. Tas atenčią savo moterį, vos trečius metus amžiaus savo

uźkludusę, nuweźe i Turingią ir ten wękart su sawa seseri Egnieszki augina. S. Elzbieta septineriu dar metu, jau kiauraj wisus poterus mokieje, tankiej meldies, duksawa, ubagus maldze ir łąkie artimą baźniczę, radusi kumet uźdaritą, pri duru meldies ir slęksti bucziawa.

Dwariszkiej o uźwis Egnieszkie Ludwika sesuo matidama tą die-

↕ p. 90–91 wabajminguma S. Elzbietos pradieje isz jos ticzioties ir sakie, kam↕ cze ję parweźiet, rejk ję pasiusti i klosztoriu, ana tikt i miniczkas teder. Netruka ir tokiu kurie ajszkiej prikalbinieje jauną kunegajkszti Ludwiką, idant karałajtę S. Elzbietą pri tiewa nuweźines, kitos sau mergajczes pajeszkotumes. Bet szis atsakie, ne duok Diewi idant asz tejp Szwętaj panelej źodźe nedaturieczio, asz su anu suderiejau, asz aną ir imsiu uź moteri. Negi pamaława; nes woz tiktaj S. Elzbieta ateje i toki amźiu, kuremi jau motinu buti galieje, Ludwiks pajeme ję sau uź moteri.

S. Elzbieta moteri palikusi dar diewabajmingiesnej giwena: wira tikraj milieje, kad is kur waźiuoti riedies, szi nenorieje iszlejsti, lig isznaktu giebieje melsties, pawarguse gule i kijtą łową, wiras ne węn anaj to negine, bet dar tankiej ir pats kartu meldies. S. Elzbieta kas diena misziu S. kłause, łabaj tankiej pasnikawa, kas pertnicze su riksztiems płakies o gawienioj koźna diena ir sawa tarnajtiems isakie płakties, spawiednika sawa Konrada wisumet it tiewa kłause. Kaźikumet brangiejs apsidariusi drabuźejs kad ieje i baźniczę, źwilkterieje i Diewa muką, łabaj susigieda ir tare pati sawiep: Kristus nuogas kiba

↕ p. 91–92 ant kriźiaus o asz apsiriedziau su siłkajs↕ ir manelejs, nu Kristusa ir apasztołaj pabiega, o sumanęm tokie daugibe tarnu ejn, oj biauribe argi tau padoru tejp dariti? Su lig tuokartu saugojes brangiu drabuźiu. Wiruj nesąt dar mękiesnej daries, o jam parwaźiawus padoresnej giebieje riedities idant wiruj itiktu.

Didej buwa miłaszirdinga: ne węn pawargielus maldźe bet ir pati jems tarnawa. Wiena ubagajti paczi apkirpa apgierbe nu giwe ir szukawa, siratuczius mokie poteru, drabuźelius ju łope ir źekies jems niere. Kaźikumet neturiedama ko duoti pawargielems, sawa cziujką atidawe. Didemij kietwergi ubagams kojes mazgoje o nupłowusi bucziawa, didźiojej subato su majszelu neszina, dalije neturtingims piningus, ant ałtorejs dowinas krowe it szejpjau źmones.

užkliudžiusią, nuvežė į Tiuringiją ir ten vienkart su savo seseria Agnieške augino. Šv. Elzbieta septynerių dar metų jau kiaurai visus poterius mokėjo, tankiai meldės, dūksavo, ubagus maldė ir lankė artimą bažnyčią, radusi kuomet uždarytą, prie durų meldės ir slenkstį bučiavo.

Dvariškiai, o užvis Agnieškė, Liudviko[2] sesuo, matydama tą dievabaimingumą šv. Elzbietos, pradėjo iš jos tyčiotis ir sakė, kam čia ją parvežėt, reikia ją pasiųsti į kliošторių, ana tik į minyčkas tedera. Netrūko ir tokių, kurie aiškiai prikalbinėjo jauną kunigaikštį Liudviką, idant, karalaitę šv. Elzbietą prie tėvo nuvežinęs, kitos sau mergaitės pasiieškotų. Bet šis atsakė: „Neduok Dieve, idant aš taip Šventai Panelei žodžio nedatūrėčiau; aš su ana suderėjau, aš aną ir imsiu už moterį". Negi pamelavo, nes vos tiktai šv. Elzbieta atėjo į tokį amžių, kuriame jau motina būti galėjo, Liudvikas paėmė ją sau už moterį.

Šv. Elzbieta, moteria palikusi,dar dievabaimingiau gyveno: vyrą tikrai mylėjo, kad jis kur važiuoti rėdės, ši nenorėjo išleisti, lig išnaktų gebėjo melstis, pavargusi gulė į kietą lovą; vyras ne vien anai to negynė, bet dar tankiai ir pats kartu meldės. Šv. Elzbieta kas dieną mišių šv. klausė, labai tankiai pasninkavo, kas pertnyčią su rykštėmis plakės, o gavėnioj kožną dieną ir savo tarnaitėms įsakė plaktis, spaviednінko savo Konrado visuomet it tėvo klausė. Kaži kuomet brangiais apsidariusi drabužiais kad įėjo į bažnyčią, žvilgterėjo į Dievo mūką, labai susigėdo ir tarė pati saviep: „Kristus nuogas kybo ant kryžiaus, o aš apsirėdžiau su šilkais ir maneliais, nuo Kristaus ir apaštalai pabėgo, o su manim tokia daugybė tarnų eina. Oi, bjaurybe, argi tau padoru taip daryti?" Sulig tuo kartu saugojos brangių drabužių. Vyrui nesant, dar menkiau darės, o jam parvažiavus padoriau gebėjo rėdytis, idant vyrui įtiktų.

Didžiai buvo mielaširdinga: ne vien pavargėlius maldė, bet ir pati jiems tarnavo. Vieną ubagaitį pati apkirpo, apgerbė nuo gyvio ir šukavo, siratūčius mokė poterių, drabužėlius jų lopė ir žekes jiems nėrė. Kaži kuomet neturėdama ko duoti pavargėliams, savo čiuiką atidavė. Didžiajame ketverge ubagams kojas mazgojo, o nuplovusi bučiavo, Didžiojoj subatoj su maišeliu nešina dalijo neturtingiems pinigus, ant altorių dovanas krovė it šiaip jau žmonės.

Kad metusi tukstancze du szimtu dwideszimti pęktusius badaj kiła o kunegajksztis Ludwikas i Wałaku źiamę iszwaźiawa, S. Elzbieta daugibę grudu ałkanęms iszdawi ir dewinis szimtus neturtingu pati sawa rankomis penieje. Pagimdźe sunu kurem dawe warda Hermanas ir dwi dukteri. Tus wajkus sawa nu pat kudikistes łabaj dajlej

↕ p. 92–93 augina ir mokie Diewa milieti.↕

Wisam kam kłojętes: Popieźius paszaukie Europas karalus idant ejtu Turku muszti. Diewabajmingas kunegajksztis Ludwikas pakłauses bałsa Tiewa Szwętoje, pats su buriu źmoniu sawa iszeje; bet woz i sałą Sycilios atpłaukies, susirga ir mire. S. Elzbieta apej taj źinę gawusi, apsiwerkie ir atsidawe Diewuj. Sunus jos Hermanas jaunas tebibuwa, diełto ponibe pakiele i kunegajkszczius, broli mirusioje Ludwika, Henriką.

Tas noriedamas tikru Ponu buti, S. Elzbietą su jos sunu ir dwęm dukteręm iszgine isz rumu, uźgine pagalaus źmoniems ję priimti. Neturiedama kur pasidieti, prisigłaudźe pri wiena kunega ir toki neturtą kiętieje, jogiej wajkus sawa siuncze par źmones ubagauti. Wisi isz jos ticziojos, wiena sena motriszkie sutikusi ąksztoj ulicziojs, ticziomis S. Elzbietą parwerte i purwą. Szwęta wienok nepika bet juokies.

Wiena karta misziu bekłausidama, iszwida Wieszpati Kristusą kurs anaj tare: „ar nori tejp su manęm buti, kajp asz noriu? Atsakie Szwęta, tejp Wieszpatie mana, tejkies buti su manęm o asz niekumet ne noriu nu tawęs atsiskirti, ir tawęs wisumet turiesiuos. Nu to łajka didę

↕ p. 93–94 linksmibę szirdiej sawa jaucze.↕

Wiskupas Bemberga, S. Elzbietos diede, iszsigirdes apej jos neturtą, parweźina tę pri sawęs, ir wisuo ko aprupina. Paskiaus nuwaźiawa pri kunegajkszcze Henrika ir darodźe jo bajsę nedoribę ir netejsibę. Tas susizgribes źadieje S. Elzbietaj turtus ir tiewiszkies, bet szi neprijeme. Kietina ję antra karta iszpirszti, bet szi nors dar łabaj jauna tebibuwa, pasisakie wienok nebtekiesęczi.

Miesti Marpurgi, padirbinos sau ertus namus, kuremi it klosztoriuo giwena. Maźne kas diena pijtawa su ubagajs. Tankiej raupuotus kuriu kiti źmones nie wejzieti neapweźieje, szi swadina uź stałą. Turieje dwi isztikiemi tarnajczi, Gutkę ir Jętrudę, kurie dwi pardaug milieje.

Kad metuose tūkstantis du šimtu dvi dešimti penktuosiuos badai kilo, o kunigaikštis Liudvikas į Valakų žemę išvažiavo, šv. Elzbieta daugybę grūdų alkaniems išdavė ir devynis šimtus neturtingų pati savo rankomis penėjo. Pagimdė sūnų, kuriam davė vardą Hermanas, ir dvi dukteri. Tuos vaikus savo nuo pat kūdikystės labai dailiai augino ir mokė Dievą mylėti.

Visam kam klojantis, popiežius pašaukė Europos karalius, idant eitų turkų mušti[3]. Dievabaimingas kunigaikštis Liudvikas, paklausęs balso Tėvo Šventojo, pats su būriu žmonių savo išėjo; bet vos į salą Sicilijos atplaukęs, susirgo ir mirė. Šv. Elzbieta, apie tai žinią gavusi, apsiverkė ir atsidavė Dievui. Sūnus jos Hermanas jaunas tebebuvo, dėl to ponybė pakėlė į kunigaikščius brolį mirusiojo Liudviko Henriką[4].

Tas, norėdamas tikru ponu būti, šv. Elzbietą su jos sūnum ir dviem dukterim išginė iš rūmų, užgynė pagaliau žmonėms ją priimti. Neturėdama kur pasidėti, prisiglaudė prie vieno kunigo ir tokį neturtą kentėjo, jogei vaikus savo siuntė per žmones ubagauti. Visi iš jos tyčiojos, viena sena moteriškė, sutikusi ankštoj ūlyčioj, tyčiomis šv. Elzbietą parvertė į purvą. Šventa vienok nepyko, bet juokės.

Vieną kartą mišių beklausydama išvydo Viešpatį Kristų, kurs anai tarė: „Ar nori taip su manim būti, kaip aš noriu?" Atsakė šventa: „Taip, Viešpatie mano, teikis būti su manim, o aš niekuomet nenoriu nuo tavęs atsiskirti ir tavęs visuomet tūrėsiuos". Nuo to laiko didžią linksmybę širdyj savo jautė.

Vyskupas Bembergo, šv. Elzbietos dėdė, išsigirdęs apie jos neturtą, parvežino ją prie savęs ir visu kuo aprūpino. Paskiau nuvažiavo prie kunigaikščio Henriko ir darodė jo baisią nedorybę ir neteisybę. Tas susizgribęs žadėjo šv. Elzbietai turtus ir tėviškes, bet ši nepriėmė. Ketino ją antrą kartą išpiršti, bet ši, nors dar labai jauna tebebuvo, pasisakė vienok nebtekėsianti.

Mieste Marburge[5] pasidirbino sau ertus namus, kuriame it kliōštoriuj gyveno. Mažne kas dieną pietavo su ubagais. Tankiai raupuotus, kurių kiti žmonės nė veizėti neapvežėjo, ši svadino už stalo. Turėjo dvi ištikimi tarnaiti, Gutkę ir Jentrudę, kuriedvi per daug mylėjo.

Ką pamates S. Elzbietos spawiednikas Kondratas, isakie kad atlejstu. Kajpogi Szwęta nors werkdama tecziaus atlejda, o su lig tuo kartu nebturiedama ko ant swieta bemilieti; dar didesnej Diewą milieje.

Par werpałą duoną sau ir pawargielems pelne, skanesni walgi gawusi ubagams atidawe, o pati pawirinusi undeniej duonas płuteles, walgie ir tą sriubą sriebe. Węgru Karalus S. Elźbietos tiewas,
↕ p. 94–95 norieje ję pri sawęs pargauti, bet szi newaźiawa. Atiemusi ↕ nu Henrika kunegajkszcze, sawa pasogas piningus, woz newisus pawargielems iszdalije.

Kad jau pastarąi kietina susirgti, pasirodźes anaj Kristus tare, ejk iszrinktoje mana, atidarisiu tau łową nu amźiu patajsitą. Po to regieima isirga ir woz kietures dienas tesirgusi, apwejzieta Szwętajs Sakramętajs pasirinka. Pri jos kuna Wieszpats daugieł stebukłu dare, dielto Grigalus dewintasis Popieźius, wejkiej iszpaźina ję uź szwętą.

Skajtidamis tą źiwatą, wajkaj: mokikieties nu kudikistes Diewą milieti; mergajczes: supraskiet kajp rejk nekaltibiej jaunas dienas parlejsti; moteris: numanikiet kajp iszpuł ir Diewa ne uźmirszti ir wirą milieti; naszles: dieł jusu cze didźiausis pamoksłas, kajp rejk czistatą łajkiti ir neuźmirszti pawargielu.

Źiwatas S. Ędriejaus Apasztoła,

kuri aprasze kunegaj Achajas miesta.

Nemaźas tarnas Diewa, mokitinis Wieszpaties Kristaus: S. Ędriejus gime źidu źiamiej, szaliej wadinamoj Galilea, miesti Betsajdoj.
↕ p. 95–96 Jaunosi dienosi sawa, buwa źweju: ↕ bet pajutes S. Joną Kriksztitoi pajordaniej graudingus pamoksłus sakant, nueje pri to Wieszpaties pranokieje ir palika jo mokitiniu. Kad wiena karta Kristus Jezus ateje i Pajordani, S. Jonas su pirsztu Iszganitoi rodidamas suszuka: „Szitaj awinelis Diewa, szitaj kurs najkien griekus swieta." S. Ędriejus tus jo źodźius iszgirdes, tujaus eje paskuo Kristaus. Nieko netrukus wienok

Ką pamatęs, šv. Elzbietos spaviedninkas Kondratas įsakė, kad atleistų. Kaipogi šventa, nors verkdama, tačiau atleido, o sulig tuo kartu, nebturėdama ko ant svieto bemylėti, dar didžiau Dievą mylėjo.

Per verpalą duoną sau ir pavargėliams pelnė, skanesnį valgį gavusi ubagams atidavė, o pati, pavirinusi vandenyj, duonos pluteles valgė ir tą sriubą srėbė. Vengrų karalius, šv. Elzbietos tėvas, norėjo ją prie savęs pargauti, bet ši nevažiavo. Atėmusi nuo Henriko kunigaikščio savo pasogos pinigus, vos ne visus pavargėliams išdalijo.

Kad jau pastarai ketino susirgti, pasirodęs anai Kristus tarė: „Eik, išrinktoji mano, atidarysiu tau lovą, nuo amžių pataisytą". Po to regėjmo įsirgo ir, vos keturias dienas tesirgusi, apveizėta šventais sakramentais, pasirinko. Prie jos kūno Viešpats daugel stebuklų darė, dėl to Grigalius devintasis[6], popiežius, veikiai išpažino ją už šventą.

Skaitydami tą žyvatą, vaikai, mokykitės nuo kūdikystės Dievą mylėti; mergaitės, supraskit, kaip reikia nekaltybėj jaunas dienas perleisti; moterys, numanykit, kaip išpuola ir Dievo neužmiršti, ir vyrą mylėti; našlės, dėl jūsų čia didžiausias pamokslas, kaip reikia čystatą laikyti ir neužmiršti pavargėlių.

Žyvatas šv. Andriejaus apaštalo,

kurį aprašė kunigai Achajos miesto

Nemažas tarnas Dievo, mokytinis Viešpaties Kristaus, šv. Andriejus gimė Žydų žemėj, šalyj, vadinamoj Galilėja, mieste Betsaidoj. Jaunose dienose savo buvo žveju; bet, pajutęs šv. Joną Krikštytoją pajordanyj graudingus pamokslus sakant, nuėjo prie to Viešpaties pranokėjo ir paliko jo mokytiniu. Kad vieną kartą Kristus Jėzus atėjo į pajordanį, šv. Jonas, su pirštu Išganytoją rodydamas, sušuko: „Šitai avinėlis Dievo, šitai kurs naikina griekus svieto". Šv. Andriejus, tuos jo žodžius išgirdęs, tuojau ėjo paskui Kristų. Nieko netrukus vienok

wieł pamecze Wieszpati. Kaźikumet Izganitojas pakrasztejs juras Galileos bewajkszcziodamas, iszwida tą pati Ędrieju su sawa brolu Simonu beźwejojęcziu ir tare anuodum: ejkitau po manęs o padarisiu judu źweju źmoniu." Sziuodu tu źodźiu pakłausiusiu beregięt pamecze tinkłus ir sekie Wieszpati.

Kad Iszganitojas isz numirusiu prisikieles iźęgie i dangu, S. Ędriejus apsakinieje Kristusą Tutorems arba Scitams. Nieko netrukies nukielawa i Tracią, Epirą ir Achają. Tami kraszti jam beesant atwaźiawa i miestą Patras pardietinis wardu Egeas ir werte źmones idant diewajczems apieras daritu. S. Ędriejus aną sutikies tare: źmones sudyi o sudźies tawa dangiszkoje nepaźisti, rejk ji paźinti o męku diewajcziu iszsiźadieti. Atsakie Egeas, bene tu esi Ędriejus kurs

↕ p. 96–97 naują wierą nu Rima Cie↕coriaus uźgintą płatini? Tare Szwętas: Rima Ciecorius dar nepaźina, jogiej Kristus Jezus ateje dieł iźganima źmoniu. Atsakie Egeas, kas isz to jog Jezus sakies źmoniems gierą darus, o wienok źidaj ji pri kriźiaus prikała? Atsakie Apasztołas, kriźiaus muka dide ira pasłapte, kurios nesuprant netikanczis i Kristusą. Tajs ir kitajs źodźejs S. Ędriejus biłodamas su Egeasu: norieje aną i katalikus parwersti; to wienok nedarodźe, nes sudźej truka łoskas Diewa.

Po iłga sznekiesi Egeas lijpe S. Apasztołą nuwesti i kalini. Pajuti apej taj źmones szwętąi milenczis, apstoi kalini ir norieje atmuszti; bet Apasztołas tare, nedarikiet to wajkaj, nedarikiet. Juk ir Kristus smerczion wedamas galiejes but atsispirti o wienok nespiries. Daugiaus pasakisiu: patis bukiet pasitajsi koźnoj wałąndoj wiską kiętieti dieł Kristaus. Taj girdiedamis źmones, kaline nebkuszina, wienok par kiaura nakti stowieje pri duru ir kłause pamokslu S. Apasztola.

Rituj iszauszus ateje Egeas ir kłause Apasztoła taridamas: nu kąz ar nori su mamis giwas linksminties ar bajsiu smercziu mirti? Atsakie Szwętas, jej itikiesi i Kristusą linksminsiuos su tawęm; nes dieło

↕ p. 97–98 mani pasiun↕cze itąn krasztą Kristus, idant neszczio apszwietimą źmoniems. Tare Egeas o asz idiem dieło tawi wertu kad diewams apierawotumi, jogiej daug źmoniu pakłajdinaj ir jej neapierawosi ne maźką nukiętiosi. Atsakie Apasztołas: neapierawosiu darik kąn tinkamas.

vėl pametė Viešpatį. Kaži kuomet Išganytojas, pakraščiais jūros Galilėjos bevaikščiodamas, išvydo tą patį Andriejų su savo broliu Simonu bežvejojančiu ir tarė aniedviem: „Eikita po manęs, o padarysiu judu žveju žmonių". Šiuodu, tų žodžių paklausiusiu, beregint pametė tinklus ir sekė Viešpatį.

Kad Išganytojas iš numirusių prisikėlęs įžengė į dangų, šv. Andriejus apsakinėjo Kristų totoriams, arba skitams. Nieko netrukęs nukeliavo į Trakiją, Epyrą ir Achają[1]. Tame krašte jam beesant, atvažiavo į miestą Patras[2] perdėtinis, vardu Egėjas, ir vertė žmones, idant dievaičiams apieras darytų. Šv. Andriejus, aną sutikęs, tarė: „Žmones sūdiji, o sūdžios tavo dangiškojo nepažįsti; reikia jį pažinti, o menkų dievaičių išsižadėti". Atsakė Egėjas: „Bene tu esi Andriejus, kurs naują vierą, nuo Rymo ciesoriaus užgintą, platini?" Tarė šventas: „Rymo ciesorius dar nepažino, jogei Kristus Jėzus atėjo dėl išganymo žmonių". Atsakė Egėjas: „Kas iš to, jog Jėzus sakės žmonėms gerą darąs, o vienok žydai jį prie kryžiaus prikalė?" Atsakė apaštalas: „Kryžiaus mūka didžia yra paslapčia, kurios nesupranta netikintys į Kristų". Tais ir kitais žodžiais šv. Andriejus bylodamas su Egėju norėjo aną į katalikus perversti, to vienok nedarodė, nes sūdžiai trūko loskos Dievo.

Po ilgo šnekesio Egėjas liepė šv. apaštalą nuvesti į kalinį. Pajutę apie tai žmonės, šventąjį mylintys, apstojo kalinį ir norėjo atmušti; bet apaštalas tarė: „Nedarykit to, vaikai, nedarykit. Juk ir Kristus smertin vedamas galėjęs būt atsispirti, o vienok nesispyrė. Daugiau pasakysiu: patys būkit pasitaisę kožnoj valandoj viską kentėti dėl Kristaus". Tai girdėdami, žmonės kalinio nebkušino, vienok per kiaurą naktį stovėjo prie durų ir klausė pamokslų šv. apaštalo.

Rytui išaušus, atėjo Egėjas ir klausė apaštalo tarydamas: „Nu ką, ar nori su mumis gyvas linksmintis, ar baisiu smerčiu mirti?" Atsakė šventas: „Jei įtikėsi į Kristų, linksminsiuos su tavim, nes dėl to mane pasiuntė į tą kraštą Kristus, idant neščiau apšvietimą žmonėms". Tarė Egėjas: „O aš įdėm dėl to tave verčiu, kad dievams apieravotum, jogei daug žmonių paklaidinai, ir jei neapieravosi, ne mažką nukentėsi". Atsakė apaštalas: „Neapieravosiu, daryk ką tinkamas".

Tada Egeas lijpe ji pagulditi ir didelej płakti. Nupłakus pakieldina ir wieł kłause benenorietu diewams apierawoti? Apasztoluj gienątes lijpe ji pri kriźiaus prikiergti.

S. Ędriejuj pri kriźiaus ejnant, susirinka daugibe źmoniu, wisi bałsu sakie: kuo nukałta wiras Szwętas, tejsingas prietelus Diewa? Uź ką ji wed pri kriźiaus? S. Apasztołas kriźiu iszwides suszuka: „buk swejkas kriźiau par kączę Wieszpaties paszwęstas! oj gieras kriźiau par dasilitieima sunariu Kristaus papuosztas! senej tawęs jeszkojau, atimk mani nu źmoniu ir atiduok Mokitojuj mana Jezusuj; idant kajp par kriźiu mani atpirka, tejp par kriźiu priimtu.

Isztares tus źodźius nuwiłka ciujkę sawa ir atsidawe i rankas budelu. Tie tujaus pakielę ji ant kriźiaus, rankas ir kojes jo su wirwiemis prirajszioje. Par dwi dieni giwas kibodamas ant kriźiu mokie
↕ p. 98–99 źmones ir kartkartiems isakie idant bewelitu: turtu, wajku ↕ ir paczios giwibas nustoti, ne kajp kataliku wieros iszsiźadieti.

Ne węn katalikams, bet ir pagonęms i kirieje wejzieti i nekałtą seni iłgaj źudantis ant kriźiu; todieł nuejusis pri sudźes meldźe idant lijptu nulejsti źemęn. Egeas sąprotaudamas jogiej gał kilti sumiszimas, pats nueje pri kriźiaus ir lijpe atriszti kibanczi Apasztołą. Tas iszwides kąn su juomi kiet dariti, meldźe Wieszpaties idant dalejstu jam numirti. Kajpogi źmoniems dar tebrisząt, S. Ędriejus atidawe dwasę Diewuj. Motriszkie Maksimilla auksztos giminies, kuna to Szwęta Apasztoła dajlej miesti Patras pałajdoje. Egeas nesugriźes namon, stajgu pawirta ir numire.

Nors S. Apasztołą nedori stabmeldźej nugalabije, wienok tikieimas kataliku Achajos kraszti bepalaubos płatinos; nes źmones pasakodamis kits kitam wisus źodźius kibancze S. Ędriejaus ir atmindamis jo gierus darbus, kas kart juoba miega naujemi tikieimi.

Cze matom jogiej źmogus padorej giwenes ir mires, dar kitus wed ant giera; todieł mokikiemos gieraj dariti ne węn dieł sawęs bet ir
↕ p. 99–100 dieł artima. ↕

Tada Egėjas liepė jį paguldyti ir dideliai plakti. Nuplakus pakeldino ir vėl klausė, be nenorėtų dievams apieravoti. Apaštalui ginantis, liepė jį prie kryžiaus prikergti.

Šv. Andriejui prie kryžiaus einant, susirinko daugybė žmonių, visi balsu sakė: „Kuo nukalto vyras šventas, teisingas prietelius Dievo? Už ką jį veda prie kryžiaus?" Šv. apaštalas, kryžių išvydęs, sušuko: „Būk sveikas, kryžiau, per kančią Viešpaties pašvęstas! Oi, geras kryžiau, per dasilytėjimą sąnarių Kristaus papuoštas! Seniai tavęs ieškojau, atimk mane nuo žmonių ir atiduok Mokytojui mano Jėzui, idant kaip per kryžių mane atpirko, taip per kryžių priimtų".

Ištaręs tuos žodžius, nuvilko čiuikę savo ir atsidavė į rankas budelių. Tie tuojau pakėlę jį ant kryžiaus, rankas ir kojas jo su virvėmis pririšiojo. Per dvi dieni gyvas kybodamas ant kryžiaus, mokė žmones ir kartkartėmis įsakė, idant bevelytų turtų, vaikų ir pačios gyvybos nustoti, nekaip katalikų vieros išsižadėti.

Ne vien katalikams, bet ir pagonims įkyrėjo veizėti į nekaltą senį ilgai žudantis ant kryžiaus, todėl nuėję prie sūdžios meldė, idant lieptų nuleisti žemėn. Egėjas, samprotaudamas, jogei gali kilti sumišimas, pats nuėjo prie kryžiaus ir liepė atrišti kybantį apaštalą. Tas išvydęs, ką su juomi keta daryti, meldė Viešpaties, idant daleistų jam numirti. Kaipogi žmonėms dar tebrišant, šv. Andriejus atidavė dvasią Dievui. Moteriškė Maksimila aukštos giminės kūną to švento apaštalo dailiai mieste Patras palaidojo. Egėjas, nesugrįžęs namo, staiga pavirto ir numirė.

Nors šv. apaštalą nedori stabmeldžiai nugalabijo, vienok tikėjimas katalikų Achajos krašte be paliaubos platinos, nes žmonės, pasakodami kits kitam visus žodžius kybančio šv. Andriejaus ir atmindami jo gerus darbus, kaskart juoba mėgo naujame tikėjime.

Čia matom, jogei žmogus, padoriai gyvenęs ir miręs, dar kitus veda ant gero, todėl mokykimės gerai daryti ne vien dėl savęs, bet ir dėl artimo.

Źiwatas S. Gietrudes mergajtes,
giwenuses szjoj pasaulej amźiej.

Dagobertuj Prącuzu karalu esant, pirmuoju jo dwariszkiu buwa Pipinus, kurs turieje moteri wardu Iranę. Ta pagimdźe tą S. Gietrudę kurios giwenimą cze kietu apraszitì:

S. Gietruda nu pat maźu dienu, wękart su motinu kas rita ir wakara iłgaj meldies, nuejusi i baźniczę kningeles skajcze ir poterus kalbieje, ne rupieje anaj kas kami stou ir kajp kuri ira apsidariusi, namon sugriźusi niekumet wełtuo netruka, kas rita ir kas wakara wisus sawa knebinius Diewuj apierawoje, o idant galietu juoba dar itikti Wieszpacziuj, padare priźadą niekumet netekieti.

Tiewas apej toki norą dukteries sawa nieka neźinodamas, wisumet kietina iszriediti, bili tiktaj padorej atsitiktu. Turtingoms mergajtiems niekumet netrukst jaunikajti, negi truka S. Gietrudej. Nieko nebuwus atwaźiawa i zalietas sunus kunegajkszcze Austrazios ir prikalbiejos karalu Dagoberta, kurs par pietus tare Szwętaj: „ar nenorietumi buti moteri to graźe jaunikajcze?" Bet szi tujaus pasisakie ↕ ↕ p. 100–101 źadiejusi Diewuj czistatą ir nekietączi nej to, nej kita jaunikajcze buti moteri. Pipinuj mirus kad Irane motina S. Gietrudes suosies su turtajs sawa, Wiskupas Amandus patare idant tus iwajrius źigius pametusi, padirbintumes sau klosztoriu ir tami wękart su dukteri giwentu. Pakłause Irane Wiskupa ir padirbinos Niwelloj klosztoriu kuremi su dukteri miniczku palika.

Daugiem nepatika toks aniedwęms giwenimas: wieni norieje iszgauti isz klosztoriaus S. Gietrudę ir uź moteri paimti, kiti pliesze aniedwęms turtus tejp jogiej kartas ir misti kuo neturieje, dar kiti ticziojos isz aniedwęms diełto, jogiej galiedami padorej tarp źmoniu giwenti i miniczkas ilinda. Irane idant nieks nebwiłtams S. Gietrudes gauti, pati anos iłgas kassas nukirpa. Su tig tuo kartu Szwęta duktie isz wisos sawa gales stejgies itikti Izganitojuj: pasnikawa, daug pawargielu szelpe, łabaj iłgaj kas diena meldies ir pradieje i sawa klosztoriu kitas mergajczes rinkti, kuriu Irane pardietini palika.

Žyvatas šv. Gertrūdos mergaitės,
gyvenusios šioj pasaulėj [septintame] amžiuj

Dagobertui prancūzų karalium esant[1], pirmuoju jo dvariškiu buvo Pipinas[2], kurs turėjo moterį, vardu Iranę. Ta pagimdė tą šv. Gertrūdą, kurios gyvenimą čia ketu aprašyti.

Šv. Gertrūda nuo pat mažų dienų vienkart su motina kas rytą ir vakarą ilgai meldės, nuėjusi į bažnyčią knygeles skaitė ir poterius kalbėjo, nerūpėjo anai, kas kame stovi ir kaip kuri yra apsidariusi, namon sugrįžusi niekuomet veltui netruko, kas rytą ir kas vakarą visus savo knebinius Dievui apieravojo, o idant galėtų juoba dar įtikti Viešpačiui, padarė prižadą niekuomet netekėti.

Tėvas, apie tokį norą dukteries savo nieko nežinodamas, visuomet ketino išrėdyti, bile tiktai padoriai atsitiktų. Turtingoms mergaitėms niekuomet netrūksta jaunikaičio, neigi trūko šv. Gertrūdai. Nieko nebuvus, atvažiavo į zalietas sūnus kunigaikščio Austrazijos[3] ir prisikalbėjo karalių Dagobertą, kurs per pietus tarė šventai: „Ar nenorėtum būti moteria to gražaus jaunikaičio?" Bet ši tuojau pasisakė žadėjusi Dievui čystatą ir neketanti nei to, nei kito jaunikaičio būti moteria. Pipinui mirus, kad Iranė, motina šv. Gertrūdos, suosės su turtais savo, vyskupas Amandas patarė, idant tuos įvairius žygius pametusi, pasidirbintų sau kliōštorių ir tame vienkart su dukteria gyventų. Paklausė Iranė vyskupo ir pasidirbino Niveloj kliōštorių, kuriame su dukteria minyčka paliko.

Daugiam nepatiko toks anųdviejų gyvenimas: vieni norėjo išgauti iš kliōštoriaus šv. Gertrūdą ir už moterį paimti, kiti plėšė anųdviejų turtus taip, jogei kartais ir misti kuo neturėjo, dar kiti tyčiojos iš anųdviejų dėl to, jogei, galėdami padoriai tarp žmonių gyventi, į minyčkas įlindo. Iranė, idant nieks nebsiviltų šv. Gertrūdos gauti, pati anos ilgas kasas nukirpo. Sulig tuo kartu šventa duktė iš visos savo galios steigės įtikti Išganytojui: pasninkavo, daug pavargėlių šelpė, labai ilgai kas dieną meldės ir pradėjo į savo kliōštorių kitas mergaites rinkti, kurių Iranė perdėtine paliko.

Motinaj klosztoriej mirus, S. Gietruda pardietini palika. Pakiełta i tą wiresnibę, palikusejs motinas piningajs state baźniczes, klosztorius ir szpitoles. ↕ p. 101–102 Daugibę naszlu, pare ↕ junu, łuoszu ir pawargielu sawa gieru majtina. Tankiej kalinems piningus ir walgius siuntinieje. Kajp pirma buwa pagał wiresnibes klosztoriej, tejp wisupirmu eje melsties. Giebieje kningas apej Diewa garbę suraszitas skajtiti ir kiauraj wisą rasztą Szwętą iszmoka. Kaźikumet pas ałtoriu S.Sykstusa besimełdant, apdęgie jos gałwą didźe szwiesibę, tejp jog wisa baźnicze praszwita. Kitas miniczkas mate tą prajową ir stebiejos.

Dar jaunami amźiej tebibudama, pradieje tankiej sargaloti; todieł nebnoriedama besuosties meldźe seseru sawa miniczku idant kitą mergajczę paskirtumes sau i pardietines. Tos paskire Wilfertrudę S. Gietrudas giminajczę. Ta Wilfertruda tejpogi uź didźę klosztoriej skajties: nes kiłusi isz senos prącuzu karalu giminies, łabaj buwa turtinga. Daug kunegajkszcziu ir karalu norieje isztraukti ję isz klosztoriaus ir uź moteri paimti; szi wienok nepasidawe ir ne norieje tekieti. Kad i pardietines pakiełta buwa, woz dwideszimtus metus amźiaus sawa teturieje.

S. Gietruda taj mergajczej wiresnibę atidawusi, sawęs bewejzieje: be partrukie meldies, kuna sawa gan jau siłpną wargina pasnikajs, ir kas diena tajsies mirti. ↕ p. 102–103 Jauźdawa ↕ sawiep didźę silpnibę nusiuncze wieną tarnajczę pri zokaninka Ultana, kuri nuejusi tare: „Kristaus mergajcze Gietruda kłaus tawęs kumet rejks anaj mirti? O tas atsakie, rito diena misziu łajkie Wieszpaties tarnajcze Gietrude iszejs isz kuna. Ir pasakik anaj idant nenugąstautu, nes S. Patriciusas su buriu aniołu ję priims." Ta sugriźusi wis kąn pasakie S. Gietrudej, kuri rituj iszauszus iszsispawiedoje, prijemi Szwęcziausi Sakramętą su paskutiniu patepimu ir nieko netrukus atidawe duszę Diewuj. Taj atsitika po uźgimima Kristaus metusi szeszi szimtaj, szeszes deszimtis kietwirtusi, o trisdeszimtis trecziusi amźiaus S. Gietrudes. Pas jos grabą Wieszpats daugieł stebukłu dare, diełto ta miniczka uź szwętą palika paskajtitu.

Pałajmintas mergajczes kurios par kiaura amźi iszsisaugo nepadoriu darbu; nes kuni budamas giwen it aniołaj!

Motinai kliōštoriuj mirus, šv. Gertrūda perdėtine paliko. Pakelta į tą vyresnybę, palikusiais motinos pinigais statė bažnyčias, kliōštorius ir špitoles. Daugybę našlių, perėjūnų, luošų ir pavargėlių savo geru maitino. Tankiai kaliniams pinigus ir valgius siuntinėjo. Kaip pirma buvo pagal vyresnybę kliōštoriuj, taip visų pirma ėjo melstis. Gebėjo knygas, apie Dievo garbę surašytas, skaityti ir kiaurai visą Raštą Šventą išmoko. Kaži kuomet pas altorių šv. Siksto[4] besimeldžiant, apdengė jos galvą didi šviesybė taip, jog visa bažnyčia prašvito. Kitos minyčkos matė tą prajovą ir stebėjos.

Dar jauname amžiuj tebebūdama, pradėjo tankiai sargalioti; todėl nebnorėdama besisuosti meldė seserų savo minyčkų, idant kitą mergaitę pasiskirtų sau į perdėtines. Tos paskyrė Vilfertrudą, šv. Gertrūdos giminaitę. Ta Vilfertruda taipogi už didžią kliōštoriuj skaitės, nes kilusi iš senos prancūzų karalių giminės, labai buvo turtinga. Daug kunigaikščių ir karalių norėjo ištraukti ją iš kliōštoriaus ir už moterį paimti, ši vienok nepasidavė ir nenorėjo tekėti. Kad į perdėtines pakelta buvo, vos dvidešimtus metus amžiaus savo teturėjo.

Šv. Gertrūda, tai mergaitei vyresnybę atidavusi, savęs beveizėjo: be pertrūkio meldės, kūną savo gan jau silpną vargino pasninkais ir kas dieną taisės mirti. Jausdavo saviep didžią silpnybę, nusiuntė vieną tarnaitę prie zokaninko Ultano, kuri nuėjusi tarė: „Kristaus mergaitė Gertrūda klausia tavęs, kuomet reiks anai mirti?" O tas atsakė: „Rytoj dieną, mišių laike, Viešpaties tarnaitė Gertrūda išeis iš kūno. Ir pasakyk anai, idant nenuogąstautų, nes šv. Patricijus[5] su būriu aniolų ją priims". Ta sugrįžusi visa ką pasakė šv. Gertrūdai, kuri rytui išaušus išsispaviedojo, priėmė Švenčiausią Sakramentą su paskutiniu patepimu ir nieko netrukus atidavė dūšią Dievui. Tai atsitiko po užgimimo Kristaus metuose šeši šimtai šešios dešimtys ketvirtuose, o trys dešimtys trečiuose amžiaus šv. Gertrūdos. Pas jos grabą Viešpats daugel stebuklų darė, dėl to ta minyčka už šventą paliko paskaityta.

Palaimintos mergaitės, kurios per kiaurą amžių išsisaugoja nepadorių darbų, nes kūne būdamos gyvena it aniolai!

Źiwatas S. Grigalaus Didźioje Popieźiaus,
kurs giwena szioj pasaulej szesztami amźiej.

↕ p. 103–104 Nors S. Grigalus apej kuri pradedu rasziti, ↕ nerejkałau garbies nu predku: nes gana jos tur par darbus sawa; wienok pasakisiu jogiej buwa turtinga Gordiusa Rima Senatoriaus ir Sylwios sunu. Tejp auksztaj gimes ir prideranczej wisokie raszta iszmokitas, wejkiej but galiejes pasijkti didźes wiresnibes; tecziaus tu nenoriedamas riźos stoti i kunegus.

Pałajdojes tiewa ir wisus jo turtus igijes, iszdirbina szeszis kłosztorius Sycylioj ir wisiems tiewiszkies dowenoje. Namus pagalau sawa Rimi esanczius i kłosztoriu pardirbines wisus tiewu sawa brangius dajktus cze sudieje ir pats zokaninku palika. Kłosztoriej giwendamas: meldies, kningas skajcze, rasze ir saugojes wisokie grieka. Wiena karta atejes pri S. Grigalaus źmogus, sakies par twanus wisa sawa turtele nustojes ir meldźe idant suszełptu. Szwętas susimiles dawe jam szeszis auksinus. Nieko netrukus tas pats źmogus wieł sugriźes tare: daugieł ko nustojau, o maź mąn piningu tedawej. S. Grigalus wieł jam dawe szeszis auksinus. Tris dienas pralejdes dar tas pats źmogus meldźe paszałpas. S. Grigalus norieje dar duoti, bet tarnas tare, piningu jau nebiera, tiktaj ira sidabra palmiskas kuremi tamstaj motina siuntinie walgius. Atsakie Szwętas, atiduok tą pati szem
↕ p. 104–105 pawar↕gieluj, tas ir atidawe. Paskiaus pasirodźe jogiej tuo pawargielu buwa Aniołas, kurs Szwętą gieradiei sawa, tankiej rejkałusi jo głobe.

Kaźikumet S. Grigalus ejdamas par miestą pamacze łabaj graźi wajkieli parduodamą ir kłause isz kur ira tas wajkielis? Atsakie wartauninkas isz Ąglios źiames, kami kiek noręt gał źmoniu pirkti. Tare Szwętas: pasakik man o Ąglios giwentojej ar katalikaj ira? Atsakie swetimas, nej: wisi tebier pagonimis. Atsiduksieje S. Grigalus ir tare, oj kokia taj nełajme, jogiej tejp dajli źmones, netur szwiesibes wieros! po to sznekiese, nueje pri Popieźiaus Benedikta I. ir meldźe idant tejktumes pasiunsti i Ąglios źiamę kunigus, kurie apsakinietu Kristusą. Tiewas Szwętasis pakłause tujaus jo bałsa ir iszsiuncze Ąglią

Žyvatas šv. Grigaliaus Didžiojo popiežiaus,
kurs gyveno šioj pasaulėj šeštame amžiuj

Nors šv. Grigalius, apie kurį pradedu rašyti, nereikalauja garbės nuo predkų, nes gana jos turi per darbus savo, vienok pasakysiu, jogei buvo turtingo Gordijaus, Rymo senatoriaus, ir Silvijos sūnum. Taip aukštai gimęs ir priderančiai visokio rašto išmokytas, veikiai būt galėjęs pasiekti didžias vyresnybes, tačiau, tų nenorėdamas, ryžos stoti į kunigus.

Palaidojęs tėvą ir visus jo turtus įgijęs, išdirbino šešis kliōštorius Sicilijoj ir visiems tėviškes dovanojo. Namus pagaliau savo, Ryme esančius, į kliōštorių perdirbinęs, visus tėvų savo brangius daiktus čia sudėjo ir pats zokaninku paliko. Kliōštoriuj gyvendamas meldės, knygas skaitė, rašė ir saugojos visokio grieko. Vieną kartą atėjęs prie šv. Grigaliaus žmogus sakės per tvanus viso savo turtelio nustojęs ir meldė, idant sušelptų. Šventas susimilęs davė jam šešis auksinus. Nieko netrukus tas pats žmogus vėl sugrįžęs tarė: „Daugel ko nustojau, o maž man pinigų tedavei". Šv. Grigalius vėl jam davė šešis auksinus. Tris dienas praleidęs, dar tas pats žmogus meldė pašalpos. Šv. Grigalius norėjo dar duoti, bet tarnas tarė: „Pinigų jau nebėra, tiktai yra sidabro palmiskas, kuriame tamstai motina siuntinėja valgius". Atsakė šventas: „Atiduok tą patį šiam pavargėliui". Tas ir atidavė. Paskiau pasirodė, jogei tuo pavargėliu buvo aniolas, kurs šventą geradėją savo tankiai reikaluose jo globė.

Kaži kuomet šv. Grigalius, eidamas per miestą, pamatė labai gražų vaikelį parduodamą ir klausė, iš kur yra tas vaikelis. Atsakė vartauninkas: „Iš Anglijos žemės, kame kiek norint gal žmonių pirkti". Tarė šventas: „Pasakyk man, o Anglijos gyventojai ar katalikai yra?" Atsakė svetimas: „Nei, visi tebėra pagonimis". Atsidūksėjo šv. Grigalius ir tarė: „Oi, kokia tai nelaimė, jogei taip dailūs žmonės neturi šviesybės vieros!" Po to šnekesio nuėjo prie popiežiaus Benedikto I[1] ir meldė, idant teiktųsi pasiųsti į Anglijos žemę kunigus, kurie apsakinėtų Kristų. Tėvas Šventasis paklausė tuojau jo balso ir išsiuntė [į] Angliją

kieletą kunegu o tarp tu, ir pati S. Grigalu. Woz jam iszważiawus isz Rima buris żmoniu apstoje Popieżiu ir tare: kąn padarej iszsiusdamas Grigalą uźrustinaj S. Petrą ir giwentojus Rima? Susizgribes Tiews Szwętasis, lijpe pawiti S. Grigalu ir sugrąźinti i Rima.

Po piedu Benedikta, pastoje Popieżiu Pelagius. Tas iszsiuncze S. Grigalu pri Ciecoriaus Tiberiusa i Konstantinopolaus miestą. Cze buda-

↕ p. 105–106 mas S. Grigalus darodźe jogiej Euti↕ches patriarka ira netikielu (heretiku) jo kningas sudegindina ir ji pati i katalikus pawercze.

Pelagiuj Tiewuj Szwętam mirus, wisi Rima giwentojej paskiri S. Grigalu i Popieżius, bet is tuo buti nenoriedamas, pasisliepe kałnusi. Katalikaj matidamis nauje Popieżiaus neesąt, wisuotinu iszeje jeszkoti, atrada wienami urwi, bekiutanczi ir parwiedława su dziauksmu i miestą.

S. Grigalus i Popieżius paszwęstas; surasze iszpaźinimą wieros sawa, ir pasiuncze Eulogiusuj patriarkaj Aleksandrios, Jonuj Patriarkaj Konstantinopolaus, Grigaluj Antiokios ir Jonuj Jerozolimos patriarkuj. Surinka pri sawęs łabaj iszmintingus źmones, wirus ir wajkus gieros gajdas priskires, iszmokie jus dajlej baźniczioj giedoti. Sawa piningajs padirbina szpitolę Jerozolimos miesti ir Probusa zokaninka padare jos pardietiniu. Cieła kninga buwa priraszita wardajs tu neturtingu źmoniu, kurius Popieźius kas diena szelpe. Kielusi Rima klosztoriusi tris tukstanczes łajkie miniczku, kurios kad turietu kuo misti, kas meta dawinieje po asztuonis szimtus ir pękioliką swaru auksa.

Maźne kas diena swadina i sawa stała dwileką parejunu arba

↕ p. 106–107 pałgrimu: kaźikumet isa↕kies tarnuj idant tiek pat parejunu pakwiestu, pamacze siedanczu uź stałuo trileką. O pawadines tarną tare, diełko manęs nekłausaj? Kam trilektąi sweczi pakwietej? Tas twirtina dwileką teesant, Popieźius isistebieje wiena swecze wejdą majnantes. Po pietu prispire ji taridamas pasisakik kas tu esi? O szis tare asz esmi tas pats kurem tu dawej dwileką auksinu ir sidabra palmiską, dabar esmi priduotas tau uź sargą. Taj tares iszgajsza o S. Grigalus suprata Aniołą buwus.

Żinodamas Ąglios źiames giwentojus stabmeldźejs tebesant, iszsiuncze ten S. Augustina zokaninka su draugajs, kuręms tejp pasikłoje

keletą kunigų, o tarp tų ir patį šv. Grigalių. Vos jam išvažiavus iš Rymo, būrys žmonių apstojo popiežių ir tarė: „Ką padarei, išsiųsdamas Grigalių, užrūstinai šv. Petrą ir gyventojus Rymo". Susizgribęs Tėvas Šventasis liepė pavyti šv. Grigalių ir sugrąžinti į Rymą.

Po pėdų Benedikto pastojo popiežium Pelagijus[2]. Tas išsiuntė šv. Grigalių prie ciesoriaus Tiberijaus[3] į Konstantinopolio miestą. Čia būdamas, šv. Grigalius darodė, jogei Eutichas[4], patriarchas, yra netikėliu (heretiku), jo knygas sudegindino ir jį patį į katalikus pavertė.

Pelagijui Tėvui Šventam mirus, visi Rymo gyventojai paskyrė šv. Grigalių į popiežius, bet jis, tuo būti nenorėdamas, pasislėpė kalnuose. Katalikai, matydami naujo popiežiaus nesant, visuotinu išėjo ieškoti, atrado viename urve bekiūtantį ir parvėdlavo su džiaugsmu į miestą.

Šv. Grigalius, į popiežius pašvęstas, surašė išpažinimą vieros savo ir pasiuntė Eulogijui, patriarchui Aleksandrijos, Jonui, patriarchui Konstantinopolio, Grigaliui, Antiochijos[5], ir Jonui, Jeruzolimos patriarchui. Surinko prie savęs labai išmintingus žmones, vyrus ir vaikus, geras gaidas priskyręs, išmokė juos dailiai bažnyčioj giedoti. Savo pinigais padirbino špitolę Jeruzolimos mieste ir Probą zokaninką padarė jos perdėtiniu. Ciela knyga buvo prirašyta vardais tų neturtingų žmonių, kuriuos popiežius kas dieną šelpė. Keliuose Rymo klioštoriuose tris tūkstančius laikė minyčkų, kurios kad turėtų kuo misti, kas metą davinėjo po aštuonis šimtus ir penkiolika svarų aukso.

Mažne kas dieną svadino į savo stalą dvylika perėjūnų, arba palgrimų; kaži kuomet įsakęs tarnui, idant tiek pat perėjūnų pakviestų, pamatė sėdinčių už stalo trylika. O pavadinęs tarną tarė: „Dėl ko manęs neklausai? Kam tryliktąjį svečią pakvietei?" Tas tvirtino dvylika tesant. Popiežius įsistebėjo vieno svečio veidą mainantis. Po pietų prispyrė jį tarydamas: „Pasisakyk, kas tu esi?" O šis tarė: „Aš esmi tas pats, kuriam tu davei dvylika auksinų ir sidabro palmiską, dabar esmi priduotas tau už sargą". Tai taręs, išgaišo, o šv. Grigalius suprato aniolą buvus.

Žinodamas Anglijos žemės gyventojus stabmeldžiais tebesant, išsiuntė ten šv. Augustiną[6] zokaninką su draugais, kuriems taip pasiklojo

apsakinieti Kristusą, jogiej dar pri giwos gałwos S. Grigalaus, wisi Ąglios giwentojej katalikajs palika.

Baźniczi Wieszpaties waldźe su didi iszminti ir bukłumu, daugibę kningu parasze, kures ir lig szioł źmones tebskajta. Petras Diakonas sakies mates Dwasę S. it bałądeli tupąt ant pecziu S. Grigalaus tuokart kada kningas rasze. Jonas Patriarka Konstantinopolaus pasiputes, daries auksztesniu uź wisus Wiskupus. S. Grigalus taj pajutes, tąn Joną iszkiejkie ir subaudźe, opats wadinos tarnu, tarnu Diewa.

↕ p. 107–108 Mauricius Ciecorius daugieł ko pikta dare ↕ źmoniems ir baźniczej Szwętaj: dielto S. Grigalus sudraudźe ji ir uźsakie jogiej neuźiłga stos priesz bajsi sudą Wieszpaties o jo Ciecoriste klus pardietiniuj źalnieriu Fokasuj. Iszgirdes taj Ciecorius parsiganda, susizgriba ir dare pakuta; wienok nieko netrukus ciecoristę jem iszpliesze Fokas.

Ant gała Grigalus tiewas S. pasirinka, o Wieszpats daugieł stebukłu pri jo graba daridamas, parodźe jogiej szwętu ira. Pagalaus Grekaj iszpaźist tąn Popieźiu uź Szwętą, todieł łaj bus garbie Diewuj par amźiu amźius. Amen.

Źiwatas S. Ignaciaus Lojola, istatitojaus Zokana Jezawitu,
kurs giwena szioj pasaulej szeszioliktami amźiej.

Iszpanios źiamiej giwena turtingas wiras wardu Bertramus, kurs wedźes moteri wardu Morinę, sułaukie pękiu dukteru ir asztuoniu sunu. Isztu wisu maźasis Ignacius atejes i metus jaunikajcze, istoje i
↕ p. 108–109 źalnierius, o kad muszies su Prącuzu, ties miestu Pompelunu, ↕ palika paszautu. Kułka i stajbi ilindusi dideli jam sopuli dare. Szpitolej gulenczem ir kietączem jau mirti S. Ignaciuj, pasirodes S. Petras źadieje swejkatą. Sulig tu dienu pradiejes giti, skajcze źiwatus szwętuju, riźos atmajniti giwenimą ir uźsidegi didi mejli Diewa.

apsakinėti Kristų, jogei dar prie gyvos galvos šv. Grigaliaus visi Anglijos gyventojai katalikais paliko.

Bažnyčią Viešpaties valdė su didžia išminčia ir buklumu, daugybę knygų parašė, kurias ir lig šiol žmonės tebskaito. Petras diakonas sakės matęs Dvasią Šv. it balandėlį tupint ant pečių šv. Grigaliaus tuokart, kada knygas rašė. Jonas, patriarchas Konstantinopolio, pasipūtęs darės aukštesniu už visus vyskupus. Šv. Grigalius, tai pajutęs, tą Joną iškeikė ir subaudė, o pats vadinos tarnu, tarnu Dievo.

Mauricijus[7], ciesorius, daugel ko pikto darė žmonėms ir Bažnyčiai šventai, dėl to šv. Grigalius sudraudė jį ir užsakė, jogei neužilgo stos prieš baisų sūdą Viešpaties, o jo ciesorystė klius perdėtiniui žalnierių Fokui[8]. Išgirdęs tai, ciesorius persigando, susizgribo ir darė pakūtą, vienok nieko netrukus ciesorystę jam išplėšė Fokas.

Ant galo Grigalius, Tėvas Šv., pasirinko, o Viešpats, daugel stebuklų prie jo grabo darydamas, parodė, jogei šventu yra. Pagaliau graikai išpažįsta tą popiežių už šventą, todėl lai bus garbė Dievui per amžių amžius. Amen.

Žyvatas šv. Ignacijaus Lojolos, įstatytojo Zokano jezavitų,
kurs gyveno šioj pasaulėj šešioliktame amžiuj

Ispanijos žemėj gyveno turtingas vyras, vardu Bertramas, kurs vedęs moterį, vardu Morinę, sulaukė penkių dukterų ir aštuonių sūnų. Iš tų visų mažasis Ignacijus, atėjęs į metus jaunikaičio, įstojo į žalnierius, o kad mušės su prancūzu ties miestu Pompelunu[1], paliko pašautu. Kulka, į staibį įlindusi, didelį jam sopulį darė. Špitolėj gulinčiam ir ketančiam jau mirti šv. Ignacijui pasirodęs šv. Petras žadėjo sveikatą. Sulig ta diena pradėjęs gyti, skaitė žyvatus šventųjų, ryžos atmainyti gyvenimą ir užsidegė didžia meile Dievo.

Po atsigręźima par kiaurą nakti mełzdamos, iszwida didźej szwiesę Motiną szwęcziausę su sunelu, tuo regieimu łabaj pastiprintas iszkielawa pieszcze i miestą Monzerato. Cze budamas iszsispawiedoje isz wisa amźiaus, piningus su brangiejsejs drabuźejs pawargielems iszdalije, o pats nuoszukiniu majszu apsiwiłkies ir wirwi parsijuoses nueje i miestą Manzerą. Paszauta jo koje nebuwa dar butinaj iszgijusi, diełto kajpo rajszus gawa wietą szpitolej to miesta. Tarp ubagu budamas: lig iszwakariu kas diena meldies, ant pliku suołu ar źiami neiszsidares gulieje, mejsos newalgie ir undeni tegiere.

Nepatika welniuj tejp diewabajmingas giwenimas S. Ignaciuj: todieł uźlejda ant jo bajmę apej praejuses spawiednes, węn jam iszmetinieje taridamas: kas isz tawa tankiu spawiedniu, pasniku ir małdu, kad tawa seni griekaj niera atlejsti? Szwętas noriedamas tomis mislomis nusikra-
⇕ p. 109–110 titi, pasnikawa par septi⇕nes dienas nej walgidamas nej gierdamas. Ir ilgiesnej dar kietina pasnikauti, bet sudraustas nu spawiednika, parstoje. Po tos gawienes, woz par dwi dieni tebuwa luosu nu tu mislu, ilgajniu wienok suprata źabągus esant welne ir igije didi atilsi.

S. Ignacius ejdamas i baźniczę S. Powiła, ties wienu upalu, stajgu igije didi apszwietimą apej dajktus wieros. Nuejes i tąn baźniczę, par miszes iszwida Szwęcziausemi Sakramęti Diewą. O nu to łajka pradieje łabaj trokszti iszganima dusziu źmoniu.

Manrezoj artie metu patrukies, nupłaukie i Rima. Paskiaus par padwą nuejes i Wenecios miestą, sieda i łajwą ir pakluwa i Źidu źiamę. I Jerozolimą tukstancze pęki szimtaj dwideszimti trecziusi metusi atkielawes, su aszaromis stebiejos wietoms krauju Iszganitojaus suszłaksztitoms. Norieje ten ir palikti, bet Turkams nelejdant negaliedamas to padariti, turieje namon griszti. Woz sugriźes panora i kunegus stoti, bet nemokanczi łotiniszkaj, nieks negaliei priimti; todieł turiedamas jau trisdeszimtis treczius metus amźiaus sawa pradieje mokities łotiniszkaj. Rots gieda jam buwa su wajkajs uź stałuo
⇕ p. 110–111 siedieti, tecziaus tąn giedą iszkiętieje bili tiktaj tarnu ⇕ Diewa palikti galietu. Mokitiniu budamas, ne węn sawa draugus, bet ir swetimus źmones kur pakluk mokie ir wedźe ant giera.

Barcenonoj ir Salamankoj par kielis metus suitępimu mokidamos, gan moksłusi paszoka, tecziaus tajs nekakindamos, sudieje sawa

Po atsigręžimo per kiaurą naktį melsdamos, išvydo didžiai šviesią Motiną Švenčiausią su sūneliu, tuo regėjimu labai pastiprintas iškeliavo pėsčia į miestą Monzerato. Čia būdamas, išsispaviedojo iš viso amžiaus, pinigus su brangiaisiais drabužiais pavargėliams išdalijo, o pats, nuošukiniu maišu apsivilkęs ir virve persijuosęs, nuėjo į miestą Manzerą[2]. Pašauta jo koja nebuvo dar būtinai išgijusi, dėl to kaipo raišas gavo vietą špitolėj to miesto. Tarp ubagų būdamas, lig išvakarių kas dieną meldės, ant pliko suolo ar žemės neišsidaręs gulėjo, mėsos nevalgė ir vandenį tegėrė.

Nepatiko velniui taip dievabaimingas gyvenimas šv. Ignacijaus, todėl užleido ant jo baimę apie praėjusias spaviednes, vien jam išmetinėjo tarydamas: „Kas iš tavo tankių spaviednių, pasninkų ir maldų, kad tavo seni griekai nėra atleisti?" Šventas, norėdamas tomis misliomis nusikratyti, pasninkavo per septynias dienas nei valgydamas, nei gerdamas. Ir ilgiau dar ketino pasninkauti, bet sudraustas nuo spaviedninko perstojo. Po tos gavėnios vos per dvi dieni tebuvo liuosu nuo tų mislių, ilgainiui vienok suprato žabangus esant velnio ir įgijo didį atilsį.

Šv. Ignacijus, eidamas į bažnyčią šv. Povilo, ties vienu upaliu staiga įgijo didį apšvietimą apie daiktus vieros. Nuėjęs į tą bažnyčią, per mišias išvydo Švenčiausiame Sakramente Dievą. O nuo to laiko pradėjo labai trokšti išganymo dūšių žmonių.

Manrezoj arti metų patrukęs, nuplaukė į Rymą. Paskiau per Padvą nuėjęs į Venecijos miestą[3], sėdo į laivą ir pakliuvo į Žydų žemę. Į Jeruzolimą tūkstantis penki šimtai dvi dešimti trečiuose metuose atkeliavęs, su ašaromis stebėjos vietoms, krauju Išganytojaus sušlakstytoms. Norėjo ten ir palikti, bet, turkams neleidžiant negalėdamas to padaryti, turėjo namon grįžti. Vos sugrįžęs panoro į kunigus stoti, bet nemokantį lotyniškai nieks negalėjo priimti; todėl, turėdamas jau tris dešimtis trečius metus amžiaus savo, pradėjo mokytis lotyniškai. Rods, gėda jam buvo su vaikais už stalo sėdėti, tačiau tą gėdą iškentėjo bile tiktai tarnu Dievo palikti galėtų. Mokytiniu būdamas, ne vien savo draugus, bet ir svetimus žmones kur pakliūk mokė ir vedė ant gero.

Barselonoj ir Salamankoj[4] per kelis metus su įtempimu mokydamos, gan moksluose pašoko, tačiau, tais nekakindamos, sudėjo savo

kningas i sunkas, ąntswiere ąnt asiła ir tuomi waręns iszkielawa i Pariźiu dar auksztesniu mokslu ragauti. Pariźiuj Teologios ir Pilozopios gan iszmokies, ne norieje stoti ne i wiena zokana, bet pats pradieje mokitinius rinkti. Pirmajsejs jo mokitinejs buwa: Petrus Pebras, Pręciszkus Ksawieras, Jokubas Lajnesas, Alponsas Salmeronas, Simonas Roderykus, Mikałojus Bobadilas, Klaudius Jajas, Paschaziusas Broeta ir Jonas Kodurius iwajriose źiamiesi gimusis.

Su tajs wisajs S. Ignacius nuejes i baźniczę apsiźadieje: swietą aplejsti, neturti giwenti, źmones ant giara westi, kielauti i Jerozolimą ir wersti turkus i kataliku wierą. O jej butu koki pariszkada atsiduoti i walę Popieźiaus.

Łajkuj atejus dieł rinkima susirinka wisi Wenecios miesti, bet tam su Turku susimuszus, nebgaliodamis i uźmari be płaukti, iszsiszwę- ↕ p. 111–112 cze i kunegus ir paskida po Wałaku źiamę. ↕

Du pakluwa i Senną, du i Padwą, du i Bononią o pats S. Ignacius su dum brolum eje i Rima. Beejdamas kielej pamacze Diewą Tiewą ir Wieszpati Jezusa kriźiu beneszanti, kurem tare Diewas Tiewas, priimk tąn Ignaciu su jo mokitinejs i draugistę sawa. Nu to łajka S. Ignacius pramine sawa zokoną *draugisti Jezaus* arba *Jezawitajs.* Nieko netrukus parasze S. Ignacius istatimus zokana sawa, kurius Tiewas Szwętasis Powiłas treczesis patwirtina.

Dar pri giwos gałwos S. Ignaciaus Jezawitaj paskieda i wisas puses: Portugalioj, Indioj, Rimi, Iszpanioj, Pręcuzijoj ir Wokitiu źiamiej, turieje klosztorius sawa. Wisur mokie wajkus o mokslesniusius i sawa zokana traukie. S. Ignacius istejgie Rimi namus; dieł parkrikusztu Źidu, dieł motriszkuju pametusiu nepadori giwenimą ir dieł wajku szejp jau gautu, o nu motinu aplejstu. Wisus tus namus apwejzieje piningajs, idant giwentojej turietu kuo misti. Tas Szwętasis łabaj tankiej poterus kalbieje ir tejp karsztaj meldies, jogiej aszaras bepartrukie płuda; milieje nusiźiaminęma ir dieło taj su noru ubagawa; isz prigimima buwa piktas, bet tejp mokieje nusiturieti, jogiej nieks ir niekumet jo supikusi neregieje; apej idas ar- ↕ p. 112–113 timu ne węn pats nesznekieje, bet ↕ dar nedalejda ir kitiems sznekieti, taridamas; Diewas szirdis źina, Diewas pajeszkos klistaucziuju sawa, o kas mums darba.

knygas į sunkas, antsvėrė ant asilo ir tuomi varinas iškeliavo į Paryžių dar aukštesnių mokslų ragauti. Paryžiuj teologijos ir filosofijos gan išmokęs, nenorėjo stoti nė į vieną zokaną, bet pats pradėjo mokytinius rinkti. Pirmaisiais jo mokytiniais buvo: Petras Pebras, Pranciškus Ksaveras, Jokūbas Lainesas, Alfonsas Salmeronas, Simonas Roderykas, Mikalojus Bobadilas, Klaudijus Jajas, Paschazijus Broeta ir Jonas Kodurijus, įvairiose žemėse gimę.

Su tais visais šv. Ignacijus nuėjęs į bažnyčią apsižadėjo: svietą apleisti, neturte gyventi, žmones ant gero vesti, keliauti į Jeruzolimą ir versti turkus į katalikų vierą. O jei būtų kokia periškada, atsiduoti į valią popiežiaus.

Laikui atėjus, dėl rinkimo susirinko visi Venecijos mieste, bet, tam su turku susimušus, nebgaliodami į užmarį beplaukti, išsišventė į kunigus ir paskydo po Valakų žemę.

Du pakliuvo į Sieną, du į Padvą, du į Bononiją[5], o pats šv. Ignacijus su dviem broliais ėjo į Rymą. Beeidamas kelyj pamatė Dievą Tėvą ir Viešpatį Jėzų kryžių benešantį, kuriam tarė Dievas Tėvas: „Priimk tą Ignacijų su jo mokytiniais į draugystę savo". Nuo to laiko šv. Ignacijus praminė savo zokaną *Draugyste Jėzaus,* arba *Jezavitais.* Nieko netrukus, parašė šv. Ignacijus įstatymus zokano savo, kuriuos Tėvas Šventasis Povilas trečiasis[6] patvirtino.

Dar prie gyvos galvos šv. Ignacijaus jezavitai paskydo į visas puses: Portugalijoj, Indijoj, Ryme, Ispanijoj, Prancūzijoj ir Vokiečių žemėj turėjo klioštorius savo. Visur mokė vaikus, o mokslesniuosius į savo zokaną traukė. Šv. Ignacijus įsteigė Ryme namus dėl perkrikštų žydų, dėl motriškųjų, pametusių nepadorų gyvenimą, ir dėl vaikų šiaip jau gautų, o nuo motinų apleistų. Visus tuos namus apveizėjo pinigais, idant gyventojai turėtų kuo misti. Tas šventasis labai tankiai poterius kalbėjo ir taip karštai meldės, jogei ašaros be pertrūkio plūdo; mylėjo nusižeminimą ir dėl to tai su noru ubagavo; iš prigimimo buvo piktas, bet taip mokėjo nusitūrėti, jogei nieks ir niekuomet jo supykusio neregėjo; apie ydas artimų ne vien pats nešnekėjo, bet dar nedaleido ir kitiems šnekėti tarydamas: „Dievas širdis žino, Dievas paieškos klystančiųjų savo, o kas mums darbo".

Tejp diewabajmingaj pargiwenes szeszes deszimtis pękierius metus, pasirinka o dusze jo Karalau su Kristusu Jezusu ir karalaus par amźiu amźius. Amen.

Kajp S. Ignaciuj tejp ir daugiem źmoniu pikta dwase węn kajszio tąn mislę; negieras ira tawa spawiednes, spawiedokies isz nauje. O tejp niekumet nedalejd źmoguj nauje pradieti gieresne giwenima. Żinodamis tadaj misles tas kartajs nu welne paejnant, iszsispawiedokiem karta kajp rejkięt isz wisa amźiaus, pradiekiem butinaj naui giwenimą gieresni uź senąi, o jej kąn neticzioms sugrieszisma spawiedokiemos tikt tus naujusius nusidieimus.

Źiwatas S. Jeronima kunega, daktara baźniczes szwętos, giwenusi szioj pasaulej kietwirtami amźiej.

Kad Konstanciusas buwa Rima Ciecoriu, Dalmacios kraszti, Stri-
↕ p. 113–114 donios miesti giwena ↕ turtingas wiras Euzebiuszas wardu, kurs wedes moteri, sułaukie sunaus wardu Jeronima. Tąn nupat jaunistes pramokies raszta ir bajmes Diewa, lig łajku nułejda i Rima, kad auksztesniu dajktu pramoktu. Cze jaunas Jeronimas aprinkies sau uź mokitoi garsingą Donatą, kajp węn rejkięt łotiniszkaj ir grekiszkaj iszmoka, wisu senowes rasztininku kningas kiauraj parskajcze, tankiej meldies, ir kartkartiems łąkie grabus SS. Apasztołu.

Szejp jau moksłus iszejes, su draugu jaunistes sawa Bonosu iszkielawa i Prącuzu źiamę, mokities Teologios ir wisokie moksła dwasiszka. Cze su daug buklejs wirajs pasiźines, daugieł ko giera iszmokies ir kieletą Szwętu kningu sawa rąką parraszes; sugriźa wieł i Rima. O nors tas miestas buwa jam paprastas ir małonus, wienok riźos ji aplejsti, nes numane tarp gauje źmoniu daug busęt pagundinimu. Todieł wisupirmu kningomis sawa neszęns, lejdos i Grecią o pakluwes pri S. Grigalaus Nazienzenskoje, gan iłgaj mokies iszguldima raszta

Taip dievabaimingai pergyvenęs šešias dešimtis penkerius metus pasirinko, o dūšia jo karaliauja su Kristum Jėzum ir karaliaus per amžių amžius. Amen.

Kaip šv. Ignacijui, taip ir daugiam žmonių pikta dvasia vien kaišioja tą mislią: negeros yra tavo spaviednės, spaviedokis iš naujo. O taip niekuomet nedaleidžia žmogui naujo pradėti geresnio gyvenimo. Žinodami tadai mislias tas kartais nuo velnio paeinant, išsispaviedokim kartą kaip reikiant iš viso amžiaus, pradėkim būtinai naują gyvenimą geresnį už senąjį, o jei ką netyčiomis sugriešysim, spaviedokimės tik tuos naujuosius nusidėjimus.

Żyvatas šv. Jeronimo kunigo, daktaro Bažnyčios šventos, gyvenusio šioj pasaulėj ketvirtame amžiuj

Kad Konstancijus[1] buvo Rymo ciesorium, Dalmatijos[2] krašte, Stridonijos mieste, gyveno turtingas vyras, Euzebijus vardu, kurs vedęs moterį sulaukė sūnaus, vardu Jeronimo. Tą, nuo pat jaunystės pramokęs rašto ir baimės Dievo, lig laiku nuleido į Rymą, kad aukštesnių daiktų pramoktų. Čia jaunas Jeronimas, aprinkęs sau už mokytoją garsingą Donatą[3], kaip vien reikiant lotyniškai ir graikiškai išmoko, visų senovės raštininkų knygas kiaurai perskaitė, tankiai meldės ir kartkartėmis lankė grabus šv. šv. apaštalų.

Šiaip jau mokslus išėjęs, su draugu jaunystės savo Bonosu iškeliavo į Prancūzų žemę mokytis teologijos ir visokio mokslo dvasiško. Čia su daug bukliais vyrais pasižinęs, daugel ko gero išmokęs ir keletą šventų knygų savo ranka perrašęs, sugrįžo vėl į Rymą. O nors tas miestas buvo jam paprastas ir malonus, vienok ryžos jį apleisti, nes numanė tarp gaujos žmonių daug būsiant pagundinimų. Todėl visų pirma knygomis savo nešinas leidos į Graikiją, o pakliuvęs prie šv. Grigaliaus Nazianzenskojo[4], gan ilgai mokės išguldymo Rašto

szwęta. Isz Konstantinopolaus miesta, kuremi tuokart S. Grigalus giwena, S. Jeronimas nuejes i Židu žiamę, apląkie wisas wietas raszti
↕ p. 114–115 szwętami paminietas, o taj diełto, idant tąn rasztą gieriaus galietu su↕prasti. Wajkszczioti ikiriejus apsistoje Syrios žiamiej, wietoj, kurioj daugiaus lawu, ne kajp žmoniu galieje rasti. Cze budamas pasnikawa, meldies ir kningas rasze. Heliodorus, Inocencius Hila ir kiti prietelej S. Jeronima, wieni iszwajkszczioje, antri jo akisu išmire. Wiens bepalikies pasamdies mokitą židą ir mokies sena židu liežuwe. Apej taj wienoj gromatoj pats szejp saka; oj kiek asz wargu datiriau su tuo židu liežuwiu: kartkartiems pradiejes mokities, apęt pameczіau o wałandaj praslinkus wieł grobiau tąn kningą kurę nesenej buwau pametes. Kiek taj kartu tariaus jau nebiszmoksis, o tuo tarpu tos wargingas siejos szędien wajsius renku.

Tejp bruzdamas łabaj asztri wedže giwenimą; undeni ir duoną te walgie, konorint wirta nie sirgdamas ne drisa walgiti. Sudegies buwa saules atkajtoj it murinas, kaułaj jo woz kajlu apdęgti braszkieje, tejp buwa sudžiuwes ir susrabes, jogiej woz paejti begalieje. O wienok tejp giwendamas nu pagundinimu luosu nebuwa; diełto atweju atwejejs turiei abkabinti kojas nukrižiawota Wieszpaties idant biauriomis mislomis nusikratitu. Ipatingaj nugąstawa suda Diewa o apej
↕ p. 115–116 tąn bajsę diena isimislijes, kartkartiems taries girdis bałsą ↕ ano graudinga truba: „kielkieties numirielej ir stokiet priesz sudą."

Wiena karta szejp parasze pri Damaza Popiežiaus „Antiochioj tris Wiskupus tarp sawęs nesutinkanczius turem, pasakik mums, kurio rejk mums prikłausiti? O asz esmi kataliks, pri bažniczes Rima prideru ir noriu toj wieroj numirti, kurioj esmi apkriksztitas. Kad tiewas Szwętasis parasze Pauliną esant tikru Wiskupu, S. Jeronimas aplejdes tirus kałnus, nueje prijo, giwena gan iłgaj o trisdeszimtis metu amžiaus sawa sukakies iszsiszwęcze i kunegus.

Paskiaus dar sugriža i Rima ir padieje iwajriusi rejkałusi mokitam Popiežiuj Damazuj. Nemaž tejpogi turtingu motriszkuju tikraj diewabajmingomis padare. Paula i Melania ano pakłausiusi parsikiele i židu žiamę, padirbinos pas Betlios miestą klosztoriu ir Szwętaj giwena S. Jeronimas dar cze bebudamas parasze nemaž kningu, pasalmes partajse ir daug kningu Szwętu isz liežuwe židiszka ant łotiniszka pardieje.

Švento. Iš Konstantinopolio miesto, kuriame tuokart šv. Grigalius gyveno, šv. Jeronimas, nuėjęs į Žydų žemę, aplankė visas vietas, Rašte Šventame paminėtas, o tai dėl to, idant tą Raštą geriau galėtų suprasti. Vaikščioti įkyrėjus, apsistojo Sirijos žemėj, vietoj, kurioj daugiau levų, nekaip žmonių, galėjo rasti. Čia būdamas pasninkavo, meldės ir knygas rašė. Heliodoras, Inocencijus Hila ir kiti prieteliai šv. Jeronimo vieni išvaikščiojo, antri jo akisu išmirė. Vienas bepalikęs pasisamdė mokytą žydą ir mokės seno žydų liežuvio. Apie tai vienoj gromatoj pats šiaip sako: „Oi, kiek aš vargų datyriau su tuo žydų liežuviu: kartkartėmis pradėjęs mokytis, apent pamečiau, o valandai praslinkus vėl grobiau tą knygą, kurią neseniai buvau pametęs. Kiek tai kartų tariaus jau nebišmoksiąs, o tuo tarpu tos vargingos sėjos šiandien vaisius renku".

Taip brūzdamas, labai aštrų vedė gyvenimą; vandenį ir duoną tevalgė, ko norint virto nė sirgdamas nedrįso valgyti. Sudegęs buvo saulės atkaitoj it murinas, kaulai jo vos kailiu apdengti braškėjo, taip buvo sudžiūvęs ir suskrabęs, jogei vos paeiti begalėjo. O vienok taip gyvendamas nuo pagundinimų liuosu nebuvo; dėl to atvejų atvejais turėjo apkabinti kojas nukryžiavoto Viešpaties, idant bjauriomis misliomis nusikratytų. Ypatingai nuogąstavo sūdo Dievo, o apie tą baisią dieną įsimislijęs, kartkartėmis tarės girdįs balsą ano graudingo trūbo: „Kelkitės, numirėliai, ir stokit prieš sūdą".

Vieną kartą šiaip parašė prie Damazo popiežiaus[5]: „Antiochijoj[6] tris vyskupus tarp savęs nesutinkančius turim, pasakyk mums, kurio reikia mums priklausyti? O aš esmi katalikas, prie Bažnyčios Rymo prideru ir noriu toj vieroj numirti, kurioj esmi apkrikštytas". Kad Tėvas Šventasis parašė Pauliną esant tikru vyskupu, šv. Jeronimas, apleidęs tyrus kalnus, nuėjo prie jo, gyveno gan ilgai, o tris dešimtis metų amžiaus savo sukakęs išsišventė į kunigus.

Paskiau dar sugrįžo į Rymą ir padėjo įvairiuose reikaluose mokytam popiežiui Damazui. Nemaž taipogi turtingų motriškųjų tikrai dievabaimingomis padarė. Paula ir Melanija, ano paklausiusi, persikėlė į Žydų žemę, padirbino pas Betliejaus miestą kliošторių ir šventai gyveno. Šv. Jeronimas, dar čia bebūdamas, parašė nemaž knygų, pasalmes pertaisė ir daug knygų šventų iš liežuvio žydiško ant lotyniško perdėjo.

Damazuj Popieźiuj mirus, S. Jeronimas pastara karta aplejdes
↕ p. 116–117 Rimą, nupłauki i źidu źiamę, uźsidares kąbareliej ties Betlios mie↕ stu, kajp pustelnikas giwena ir waldźia sumeniemis diewabajmingu motriszkiu.

Egipta źiamiej Aleksandrios miesti buwa wiras wardu Dydymus, dieł akłuma akłus, bet łabaj gilij parmanus rasztą szwętą. Apej tąn iszsigirdes S. Jeronimas senatwiej kielawa i Aleksandrią ir tape mokitiniu Dydymusa. Nu to sugriźes tejp garsingu palika, jogiej isz wisu szaliu buklausi wiraj par gromatas tejrawos kajp kurę wietą raszta S. prider iszmaniti. Jaunas tuokart S. Augustinas, raszes kielis kartus gromatas pri S. Jeronima, paskiaus pasiuncze pri jo sawa mokitini Powiła Oroziusa ir gajliejos to, jogiej pats jo mokitiniu palikti newaloje.

S. Jeronimas nors par kiaura amźi sawa pasnikawa, tecziaus sułaukie łabaj wieliba amźiaus. Parkarszes woz begaliedamas kaułus sawa paneszti łaukie diena isz dienos smercze. Kajpogi szimta metu szioj pasaulej pargiwenes, stajgu susirga o pokieletas dienu ir mire. Taj atsitika kieturi szimtaj dwideszimti antrusiusi metusi. Kunas jo pałajdotas Betlios klosztoriej, paskiaus parweźintas i Rima, lig sziolej tebtipsa baźniczioj Szwęcziauses Marios. Łaj Wieszpats bus pa-
↕ p. 117–118 garbintas szwętusi sawa. Amen. ↕

Źiwatas S. Jokuba maźesnioje apasztoła giminajcze Wieszpaties Jezaus.

Jokubas sunus Alfeusa źidu źiamiej gimes, nu pat jaunu metu szwętu buwa; nes paczios tikt garbies Diewa tewejzieje, wina nej niekokie gałwą apsukancze gierima negiere ir mejsos newalgie par kiaurą amźi, moters newedźe, płauku nekirpina, nagu nepiausti i pirti newajkszczioje ir niekokie wiłnona drabuźe nediewieje. Nu iłga kłupoima kajlis jo kielejs buwa sustoriejes it werbluda. Iszgirdes Wieszpati Jezusą apsakiniejęt Ewanelią, tujaus pri jo prikiba ir lig pat Wieszpacziuj numirsztąt nu jo nebatsitolina.

Damazui popiežiui mirus, šv. Jeronimas, pastarą kartą apleidęs Rymą, nuplaukė į Žydų žemę, užsidaręs kambarėlyj ties Betliejaus miestu, kaip pūstelninkas gyveno ir valdė sumenėmis dievabaimingų moteriškių.

Egipto žemėj, Aleksandrijos mieste, buvo vyras vardu Didimas, dėl aklumo aklas, bet labai giliai permanąs Raštą Šventą. Apie tą išsigirdęs, šv. Jeronimas senatvėj keliavo į Aleksandriją ir tapo mokytiniu Didimo. Nuo to sugrįžęs taip garsingu paliko, jogei iš visų šalių bukliausi vyrai per gromatas teiravos, kaip kurią vietą Rašto Šv. pridera išmanyti. Jaunas tuokart šv. Augustinas[7], rašęs kelis kartus gromatas prie šv. Jeronimo, paskiau pasiuntė prie jo savo mokytinį Povilą Orozijų[8] ir gailėjos to, jogei pats jo mokytiniu palikti nevaliojo.

Šv. Jeronimas, nors per kiaurą amžių savo pasninkavo, tačiau sulaukė labai vėlybo amžiaus. Perkaršęs vos begalėdamas kaulus savo panešti, laukė diena iš dienos smerčio. Kaipogi šimtą metų šioj pasaulėj pergyvenęs, staiga susirgo, o po keletos dienų ir mirė. Tai atsitiko keturi šimtai dvi dešimti antruosiuose metuose. Kūnas jo palaidotas Betliejaus klioštoriuj, paskiau parvežintas į Rymą lig šiolei tebtypso bažnyčioj Švenčiausios Marijos. Lai Viešpats bus pagarbintas šventuose savo. Amen.

Žyvatas šv. Jokūbo mažesniojo apaštalo, giminaičio viešpaties Jėzaus

Jokūbas, sūnus Alfėjaus, Žydų žemėj gimęs, nuo pat jaunų metų šventu buvo, nes pačios tik garbės Dievo teveizėjo, vyno nei nė kokio galvą apsukančio gėrimo negėrė ir mėsos nevalgė per kiaurą amžių, moters nevedė, plaukų nekirpino, nagų nepjaustė, į pirtį nevaikščiojo ir nė kokio vilnono drabužio nedėvėjo. Nuo ilgo klūpojimo kailis jo keliais buvo sustorėjęs it verbliūdo. Išgirdęs Viešpatį Jėzų apsakinėjant Evangeliją, tuojau prie jo prikibo ir lig pat Viešpačiui numirštant nuo jo nebatsitolino.

Kajpo wiras Szwętas nu wisu buwa gierbamas ir milemas; diełto taj Iszganitojes po isznumirusiu prisikielima sawa spierej jam ipatingaj pasirodźe (1. Cor. 15). Kristusuj i dangu iźęgus, tas S. Jokubas palika Wiskupu Jerozolimos, S. Petras iszsiluosawes isz kaline, tujaus jam dawe źinę, o S. Powiłas Apasztołas tuomi dźiaugies ir giries, jogiej ji sawa akimis regieje (Gal. 2). Kad SS. Apasztołaj susirinka Jerozolimoj
↕ p. 118–119 dieł isztarima ar prider ↕ krikszczioniems uźłajkiti źidu istatimus? Tas S. Jokubas tujaus po S. Petra prabiła ir sakie, jogiej krikszczionis tur buti luosi nu istatimu źidu. Kąn ir wisi Apasztołaj patwirtina.

Żidaj pagalaus patis tąn Apasztołą uź didi ir łabaj szwętą skajtidamis, wadina ji *tejsingu*. Jam tejpogi kumet węn norętdalejda iejti tretę dali Jerozolimos baźniczes, kur pats tiktaj aukszczausis kunegas metusi karta tegalieje iźęgti. Kas giws galis ji szinawoje ir wisur pirmą wietą dawe, o źmones uź łajmingus sawi skajcze, iej galieje dasilitieti padałku jo drabuźe.

Aukszcziausis kunegas Ananas ir wisa źidu wiresnibe, matidama jogiej ne węn źidu plikiej, bet ir turtingi Parizeuszaj kłausidamis pamokslu S. Jokuba i katalikus parwirst, szejp padare. Par welikas kad Jerozolimoj daug buwa atejunu, tare źidaj S. Jokubuj: ar źinaj kąn, źmones klist mislosi sawa apej Kristusą nukriźiawotą, mes tawi uź szwętą ir tejsingą skajtom, pasakik wisiems girdant ar buwa Is źadietu Messiosziu? Tare S. Apasztołas: gieraj pasakisiu, bet kami? Suszuka źidaj, lipk ant auksztą baźniczes priągi ir sakik, o mes ir daugibe źmoniu kłausisma. Woz senis apasztołas ant priągie antsirita, sukle-
↕ p. 119–120 ga źidaj ir ↕ tare, tejsingas wiri pasakik mums kajp tau rodos apej Jezusą nukriźiawotąi? O S. Jokubas didźiu bałsu suszuka: kłausat manęs apej Sunu Diewa, szitaj Is sied po deszinies Tiewa sawa amźinoje! Iszgirdi tus źodźius itikiejusije i Kristusą źidaj, didelej prasidźiuga. Bet pargalwej Parizeuszaj kriokie, apsirika, paklida tejsingas! Barejkała lejdom tejp wisiems girdant sakiti, o tujaus nusiuncze tarnus sawa ant baźniczes priągi, kurie palipusis sugrobe uź kojes S. Jokuba ir numecze źiamęn. Senis didelej susikule, sułauźe stajbiekaulus, wienok dar giwu tebibudamas, pakiele rankas sawa ir tare, Wieszpatie atlejsk jams nes neźinos kąn daru. To newejziedamis nedori źidaj, pagrobi akmenis ir pradieje mietlioti ant szwętoje. Wienas

Kaipo vyras šventas nuo visų buvo gerbiamas ir mylimas, dėl to tai Išganytojas po iš numirusių prisikėlimo savo spėriai jam ypatingai pasirodė (1. Cor. 15)[1]. Kristui į dangų įžengus, tas šv. Jokūbas paliko vyskupu Jeruzolimos, šv. Petras, išsiliuosavęs iš kalinio, tuojau jam davė žinią, o šv. Povilas apaštalas tuomi džiaugės ir gyrės, jogei jį savo akimis regėjo (Gal. 2)[2]. Kad šv. šv. apaštalai susirinko Jeruzolimoj dėl ištarimo, ar pridera krikščionims užlaikyti žydų įstatymus, tas šv. Jokūbas tuojau po šv. Petro prabilo ir sakė, jogei krikščionys turi būti liuosi nuo įstatymų žydų. Ką ir visi apaštalai patvirtino.

Žydai pagaliau patys tą apaštalą už didį ir labai šventą skaitydami, vadino jį *teisingu*. Jam taipogi kuomet vien norint daleido įeiti [į] trečią dalį Jeruzolimos bažnyčios, kur pats tiktai aukščiausias kunigas metuose kartą tegalėjo įžengti. Kas gyvas galįs jį šėnavojo ir visur pirmą vietą davė, o žmonės už laimingus save skaitė, jei galėjo dasilytėti padalkų jo drabužio.

Aukščiausias kunigas Ananas ir visa žydų vyresnybė, matydama, jogei ne vien žydų plikiai, bet ir turtingi fariziejai, klausydami pamokslų šv. Jokūbo, į katalikus pervirsta, šiaip padarė. Per Velykas, kad Jeruzolimoj daug buvo atėjūnų, tarė žydai šv. Jokūbui: „Ar žinai ką, žmonės klysta misliose savo apie Kristų nukryžiavotą, mes tave už šventą ir teisingą skaitom, pasakyk visiems girdint, ar buvo jis žadėtu Mesijošium". Tarė šv. apaštalas: „Gerai pasakysiu, bet kam?" Sušuko žydai: „Lipk ant aukšto bažnyčios prieangio ir sakyk, o mes ir daugybė žmonių klausysim". Vos senis apaštalas ant prieangio antsirito, suklego žydai ir tarė: „Teisingas vyre, pasakyk mums, kaip tau rodos apie Jėzų nukryžiavotą". O šv. Jokūbas didžiu balsu sušuko: „Klausiat manęs apie Sūnų Dievo, šitai Jis sėdi po dešinės Tėvo savo amžinojo!" Išgirdę tuos žodžius, įtikėjusieji į Kristų žydai dideliai prasidžiugo. Bet pergalviai fariziejai kriokė: „Apsiriko, paklydo teisingas! Be reikalo leidom taip visiems girdint sakyti". O tuojau nusiuntė tarnus savo ant bažnyčios prieangio, kurie palipę sugrobė už kojų šv. Jokūbą ir numetė žemėn. Senis dideliai susikūlė, sulaužė staibėkaulius, vienok dar gyvu tebebūdamas, pakėlė rankas savo ir tarė: „Viešpatie, atleisk jiems, nes nesižino, ką darą". To neveizėdami, nedori žydai pagrobė akmenis ir pradėjo mėtlioti ant šventojo. Vienas

kunegas draudźe jus taridamas, kąn dirbat szitaj tejsingas uź jumis meldas. Tuo tarpu priszokies kaźikoks źidas, tejp stiprej uź dauźe su mijtu par gałwą S. Jokubuj, jogiej kaukole iszira o smaginis apsukuo stowenczius źmones apdrapsti. Tejp pabęgie dienas sawa Apasztołas Wieszpaties, o kunas jo palika pałajdotas netolie nu baźniczes, Jerozolimoj.

Tas Apasztołas tejp uź szwętą buwa skajtomas, jogiej kad paskuo
↕ p. 120–121 Rima Ciecorius We↕spazianas Jerozolimą sugriowe, rasztininkaj sakie, diełto taj nełajmej atsitikus, jogiej źidaj netejsingaj ir bakokie rejkała uźmusze S. Jokubą. Dar swejku tebibudamas tas Apasztołas, parasze pri kataliku ertą grometą, kuri ir lig sziolej tebier raszti szwętami.

Katalikaj! jej źmones neskajta musu uź Szwętus, szilkiemos akisu Diewa szwętajs buti o be to neitilpsma i dangaus karalistę.

Źiwatas S. Jona Nepomucena kunega, giwenusi szioj pasaulej kieturioliktami amźiej.

I pietus, uź Lęku karalistej ira źiame wadinama Czechaj. Toj źiamiej ira miestelis Nepomuku wadinamas, kuremi giwena daug źmoniu o tarp tu ir to S. Jona gimditojej. Tie lig senatwes bewajkiej, par uźtarima Szwęcziauses Motinos iszmeldźe sau sunaus nu Wieszpaties Diewa. Wajkieluj giemąt didźe szwiesibe ant namajs gimditoju pasirodźe: tas prajowas rejszkie kudikieli iłgajniu tapsęt garsingu. Dźiaugies tiewaj
↕ p. 121–122 sunaus sułaukusis, bet neiłgaj, nes isirgies sunkiej kudikielis nemaź ↕ ju aszaru isztrieszkie. Nemitusi motina wieł gaudies pri Szwecziauses Paneles ir patoł duksawa, pakoł neiszmeldźe swejkatas wajkuj sawa.

Prakutusi Jonuka tiewaj nuweźe i miesteli Zatecza, kad mokitumes raszta, o pramokusi nuweźe i Pragos Akademią. Cze S. Jonas par kieletą metu mokidamos palika pirmu, magistru pilozopios paskiaus Daktaru Teologios ir bazniczes S. istatimu. Tejp wisako iszmokies istoje i kunegus ir palika koznadii pri baźniczes Motinos Diewa, Pragos miesti.

S. Jonas łabaj buwa isakus: graudingi jo pamoksłaj trupina miklauses szirdis. Daugibe źmoniu kłause jo pamoksłu ir griźa pas Diewa:

kunigas draudė juos tarydamas: „Ką dirbat, šitai teisingas už jus meldžias". Tuo tarpu prišokęs kaži koks žydas taip stipriai uždaužė su mietu per galvą šv. Jokūbui, jogei kaukolė iširo, o smaginys apsukui stovinčius žmones apdrapstė. Taip pabengė dienas savo apaštalas Viešpaties, o kūnas jo paliko palaidotas netoli nuo bažnyčios Jeruzolimoj.

Tas apaštalas taip už šventą buvo skaitomas, jogei kad paskui Rymo ciesorius Vespasianas[3] Jeruzolimą sugriovė, raštininkai sakė, dėl to tai nelaimei atsitikus, jogei žydai neteisingai ir be kokio reikalo užmušė šv. Jokūbą. Dar sveiku tebebūdamas, tas apaštalas parašė prie katalikų ertą gromatą, kuri ir lig šiolei tebėra Rašte Šventame[4].

Katalikai! Jei žmonės neskaito mūsų už šventus, šilkimės akisu Dievo šventais būti, o be to neįtilpsim į dangaus karalystę.

Žyvatas šv. Jono Nepomuceno kunigo, gyvenusio šioj pasaulėj keturioliktame amžiuj

Į pietus už Lenkų karalystės yra žemė, vadinama Čechai. Toj žemėj yra miestelis, Nepomuku vadinamas, kuriame gyveno daug žmonių, o tarp tų ir to šv. Jono gimdytojai. Tie lig senatvės bevaikiai per užtarymą Švenčiausios Motinos išmeldė sau sūnaus nuo Viešpaties Dievo. Vaikeliui gemant didi šviesybė ant namų gimdytojų pasirodė; tas prajovas reiškė kūdikėlį ilgainiui tapsiant garsingu. Džiaugės tėvai sūnaus sulaukę, bet neilgai, nes įsirgęs sunkiai kūdikėlis nemaž jų ašarų ištrėškė. Nemitusi motina vėl glaudės prie Švenčiausios Panelės ir patol dūksavo, pakol neišmeldė sveikatos vaikui savo.

Prakutusį Jonuką tėvai nuvežė į miestelį Zatečo, kad mokytųsi rašto, o pramokusį nuvežė į Prahos akademiją. Čia šv. Jonas per keletą metų mokydamos paliko pirma magistru filosofijos, paskiau daktaru teologijos ir Bažnyčios šv. įstatymų. Taip visa ko išmokęs įstojo į kunigus ir paliko koznadieja prie bažnyčios Motinos Dievo Prahos mieste.

Šv. Jonas labai buvo įsakus, graudingi jo pamokslai trupino mikliausias širdis. Daugybė žmonių klausė jo pamokslų ir grįžo pas Dievą,

diełto taj tos wietos Erciwiskupas, pakieles aną i kanaunikus Pragos baźniczes, lijpe jam buti karalaus koznadii, arba sakiti pamoksłus karaluj girdąt. Su lig tu dienu garsingas tape wardas S. Jona isz Nepomuka: źmones spaudies kłausiti jo pamoksłu, dawatkas ir pati karaliene Jonkie aprinkos sau ji uź spawiedninka, Karalus Wacłowas kietwirtasis, par jo rankas szelpe pawargielus ir jo pakłauses, daugieł ko giera dare. Norieje pagalau melsti Tiewa Szwętoje kad i Wiskupus ji pakiełtu, bet S. Jonas negiejde tos wiresnibes. Źodźiu sakąt
↕ p. 122–123 wis kas szwętam kłojes, o Wieszpats ↕ Diewas wisumet gieb tarnu sawa datirti, dalejzdamas ant ju nełajmes. Kajpogi karalus Wacłowas iłgajniu pasilejda ir tejp tape apmaudingu, jogiej sawa kukoriu lijpe giwą ant ijszma pamauti ir iszkiepti, uź taj, jogiej nedakiepusi gajdi padawe karaluj walgiti.

Matidamas tąn karalaus nedoribę S. Jonas, kart kartiems meldźe idant tejktumes metawoties, karaliene tejpogi Jonkie baudźe ji uź koźną nusidieimą ir wedźe ant giera. Todieł supikies ant abudums karalus szejp padare. Pawadines kaźikumet i sawa rumus S. Jona tare: ar źinaj kąn, moteris tur tejp wisumet ełgties, idant wisi jos darbaj but wirams źinomis. O jej tejp tur buti pri wisu źmoniu, tada łabiaus pri karalu; todieł pasakik man isz kokiu grieku tau spawiedojes pati mana? kad pasakisi gausi nu manęs ko wen noris. Atsakie S. Jonas, kąn iszmanej szwiesiausis karalau apej taj tejrauties, ko asz niekajp negalu pasakiti, nors mani uźmusztumi.

Karalus atsikieles biegioje po troba, susiraukie pasuka nosi ir tare sawa tarnams, nuweskiet tąn kunegą i kalini. Tie nuwedusis słukoje taridamis: gieradieje padarik ko nor karalus, papasakok griekus kara-
↕ p. 123–124 lienes, juk ana bus diełto karalieny o tu luosus busi. ↕ Atsakie Szwętas. Nej; nors mirczio to nepadarisiu. Po kieletas dienu karalus lijpe iszlejsti isz kaline S. Joną o iszlejdes tarsi gajliedamos darba sawa, pakwiecze ji ant pietu. Po walgie wieł pradieje źmoniszkaj kłausti isz kokiu grieku spawiedojes karaliene? S. Jonas atsakie, ne asz źinau, nej atminu, nej pasakisiu, nors su manęm kąn tinkams daritumej. Taj girdiedamas apmaudingas karalus, paszaukie tujaus budeli, lijpe suriszti S. Joną ir sawa akisu ji źuditi. Suszokusis tarnaj surisza S. Joną, isztępe, płakie pakabinę ir su źwakiemis szonus jo degina. Opats

dėl to tai tos vietos arkivyskupas, pakėlęs aną į kanauninkus Prahos bažnyčios, liepė jam būti karaliaus koznadieja, arba sakyti pamokslus karaliui girdint. Sulig ta diena garsingas tapo vardas šv. Jono iš Nepomuko: žmonės spaudės klausyti jo pamokslų, davatkos ir pati karalienė Jonkė apsirinko sau jį už spaviedninką, karalius Vaclovas ketvirtasis[1] per jo rankas šelpė pavargėlius ir jo paklausęs daugel ko gero darė. Norėjo pagaliau melsti Tėvo Šventojo, kad į vyskupus jį pakeltų, bet šv. Jonas negeidė tos vyresnybės. Žodžiu sakant, viskas šventam klojos, o Viešpats Dievas visuomet geba tarnų savo datirti, daleisdamas ant jų nelaimes. Kaipogi karalius Vaclovas ilgainiui pasileido ir taip tapo apmaudingu, jogei savo kukorių liepė gyvą ant iešmo pamauti ir iškepti už tai, jogei nedakepusį gaidį padavė karaliui valgyti.

Matydamas tą karaliaus nedorybę, šv. Jonas kartkartėmis meldė, idant teiktųsi metavotis, karalienė taipogi Jonkė baudė jį už kožną nusidėjimą ir vedė ant gero. Todėl supykęs ant abiedviejų, karalius šiaip padarė. Pavadinęs kaži kuomet į savo rūmus šv. Joną tarė: „Ar žinai ką, moteris turi taip visuomet elgtis, idant visi jos darbai būtų vyrams žinomi. O jei taip turi būti prie visų žmonių, tada labiau prie karalių; todėl pasakyk man: iš kokių griekų tau spaviedojas pati mano? Kad pasakysi, gausi nuo manęs ko vien norįs". Atsakė šv. Jonas: „Ką išmanei, šviesiausias karaliau, apie tai teirautis, ko aš niekaip negaliu pasakyti, nors mane užmuštum".

Karalius atsikėlęs bėgiojo po trobą, susiraukė, pasuko nosį ir tarė savo tarnams: „Nuveskit tą kunigą į kalinį". Tie nuvedę slūkojo tarydami: „Geradėjau, padaryk ko nori karalius, papasakok griekus karalienės, juk ana bus dėl to karaliene, o tu liuosas būsi". Atsakė šventas: „Nei, nors mirčiau, to nepadarysiu". Po keletos dienų karalius liepė išleisti iš kalinio šv. Joną, o išleidęs, tarsi gailėdamos darbo savo, pakvietė jį ant pietų. Po valgio vėl pradėjo žmoniškai klausti, iš kokių griekų spaviedojos karalienė. Šv. Jonas atsakė: „Nei aš žinau, nei atmenu, nei pasakysiu, nors su manim ką tinkamas darytumei". Tai girdėdamas, apmaudingas karalius pašaukė tuojau budelį, liepė surišti šv. Joną ir savo akisu jį žudyti. Sušokę tarnai surišo šv. Joną, ištempė, plakė pakabinę ir su žvakėmis šonus jo degino. O pats

karalus kłausinieje taridamas, nu kąn ar graźu, pasakik kąn tau sznibźdieje karaliene, lijpsiu tawi palejsti? Bet S. Jonas tikt szaukie, Jezus Maria gielbiek mani! Matidamas nieka nepeszis karalus, lijpe palejsti S. Joną, kurs iszejes iszkaline niewienam nie źodźe apej taj nekalbieje ko kalinie datire.

S. Jonas iszgides ronas sawa nueje i baźniczę S. Wita ir pasakie paskutini pamokslą, kuri pradieje nu anu źodziu Wieszpaties „ne poiłgo ir jau nebregieset manęs" (Jon. 16). Tami pamoksli it koks pranaszas iszskajcze wisas nełajmes kurios kietina uźtikti Czechu źiamę.
↕ p. 124–125 Uźsakie jogiej Czechaj pames kataliku ↕ wierą, iszgriaus klosztorius ir iszbłaszkis zokaninkus su miniezkoms it kokie neprietelej. Kąn is pasakie wis taj neuźiłga atsitika. Kieletą dienu pralejdes nueje i miesteli Bolesławowa ir łabaj meldźe Szwęcziausis Motinos idant padietu wis kąn iszkiętieti, lig pat wałądos smercze. Sugrisztąti pamaczes karalus, iszeje grejtaj isz rumu, kielejs źalnierejs wedęns ir tare: „Ar girdi kunegi! jej tu man wisu grieku moters mana neispasakosi, diwźi atsigiersi undens." Atsakie S. Jonas. Szwiesiausis karalau, barejkała to manęs kłausi, asz to negalu padariti.

Karaluj mosteriejus sugrobe źalnierej S. Joną ir istume i kalini. Naktij uźstojus nuwedźe ant tiłtą ir nustume i upi Mołdawą. Be stumdamis gałwą ir peti Szwętoje didelej sudauźe. Tejp S. Jonas muczelnikas nuskięda. Karalus norieje toki sawa darbą uźsliepti, bet stebukłaj Wieszpaties to nedalejda. Nes kunas Szwętoje iszkiła ant undens wirszu, ant juomi pęki źiuburej it źwajzdes źibieje o auksztaj ori kaźikas grijźe. Susibiega i paupi ir ant tiłtą wisi Pragos miesta giwentojej. Wisi stebiejos tam stebukłuj. Karalienie neźinodama kas atsitika, kłause karalaus, kas taj par ugnis ir ko bieg tie źmones? Bet tas bajsiausi
↕ p. 125–126 grau ↕ źima sauźines kiętiedamas, nie źodźe neatsakie, o par tris dienas niekam nieroditi nerodies.

Ritameta susirinka prałotaj, kanauninkaj, kunegaj zokaninkaj ir daugibe źmoniu. Nueje i paupi, isztraukie szwętą kuną ir nunesze su iszkilmi i baźniczę. Atliki priderauczej małdas, norieje ipatingoj wietoj pałajdoti, bet karaluj nedalejdus, buwa pałajdotas słaptu neźinomaj wietoj. Źmones wienok pajuta kami ira pałajdotas ir tąkiej tąn wietą łąkie.

karalus klausinėjo tarydamas: „Nu ką, ar gražu, pasakyk, ką tau šnibždėjo karalienė, liepsiu tave paleisti". Bet šv. Jonas tik šaukė: „Jėzus Marija, gelbėk mane!" Matydamas nieko nepešiąs, karalius liepė paleisti šv. Joną, kurs išėjęs iš kalinio nė vienam nė žodžio apie tai nekalbėjo, ko kaliny datyrė.

Šv. Jonas, išgydęs ronas savo, nuėjo į bažnyčią šv. Vito ir pasakė paskutinį pamokslą, kurį pradėjo nuo anų žodžių Viešpaties: „Ne po ilgo ir jau nebregėsit manęs" (Jon. 16)[2]. Tame pamoksle it koks pranašas išskaitė visas nelaimes, kurios ketino užtikti Čechų žemę. Užsakė, jogei čechai pames katalikų vierą, išgriaus kliošztorius ir išblaškys zokaninkus su minyčkomis it kokie neprieteliai. Ką jis pasakė, visa tai neužilgo atsitiko. Keletą dienų praleidęs, nuėjo į miestelį Boleslavovo ir labai meldė Švenčiausios Motinos, idant padėtų viską iškentėti lig pat valandos smerčio. Sugrįžtantį pamatęs karalius išėjo greitai iš rūmų keliais žalnieriais vedinas ir tarė: „Ar girdi, kunige! Jei tu man visų griekų moters mano neišpasakosi, dievži atsigersi vandens". Atsakė šv. Jonas: „Šviesiausias karaliau, be reikalo to manęs klausi, aš to negaliu padaryti".

Karaliui mosterėjus, sugrobė žalnieriai šv. Joną ir įstūmė į kalinį. Nakčiai užstojus, nuvedė ant tilto ir nustūmė į upę Moldavą[3]. Bestumdami galvą ir petį šventojo dideliai sudaužė. Taip šv. Jonas mūčelninkas nuskendo. Karalius norėjo tokį savo darbą užslėpti, bet stebuklai Viešpaties to nedaleido, nes kūnas šventojo iškilo ant vandens viršaus, ant jo penki žiburiai it žvaigždės žibėjo, o aukštai ore kaži kas griežė. Susibėgo į paupį ir ant tilto visi Prahos miesto gyventojai. Visi stebėjos tam stebuklui. Karalienė, nežinodama kas atsitiko, klausė karaliaus: „Kas tai per ugnis, ir ko bėga tie žmonės?" Bet tas, baisiausią graužimą saužinės kentėdamas, nė žodžio neatsakė, o per tris dienas niekam nė rodyti nesirodė.

Ryto metą susirinko pralotai, kanauninkai, kunigai, zokaninkai ir daugybė žmonių. Nuėjo į paupį, ištraukė šventą kūną ir nunešė su iškilme į bažnyčią. Atlikę priderančiai maldas, norėjo ypatingoj vietoj palaidoti, bet karaliui nedaleidus buvo palaidotas slapta nežinomoj vietoj. Žmonės vienok pajuto, kame yra palaidotas, ir tankiai tą vietą lankė.

Karaluj Wacłowuj ir jo moterij mirus, szwętą kuną kunegaj parkiele i pujki grabą katedras baźniczioj padirbtą, ant kurio szejp parasze „*Cze gul garsingas Jonas isz Nepomuka, kanaunikas Pragas baźniczes, spawiednikas karalienes Jonkies, kurs uź taj jogiej nenorieje pasakiti dajktu girdietu par spawiednę, Karaluj Wacławuj lijpąt daugieł ko iszkiętiejes, palika nuskądintu upiej Mołdawoj 1383 metusi.*"

Benediktas trilektasis Popieźius metusi tukstancze septini szimtaj dwideszimti dewintusiusi, paskajcze tąn Joną uź Szwętą. Nes tarp kitu stebukłu kurius Wieszpats pri graba to szwętoje dare, ir tas buwa nemaźas,
↕ p. 126–127 jogiej lieźuwi S. Jona atrada butinaj nepuwusi ir rau↕dona it giwa źmogaus. Tejp par 346 metu lieźuwis szwętoje nietrupucze nesutrinieje.

O jogiej Czechaj ne wisaj ira tolij ir skajtos susiedajs Lanku diełto taj Lanku Karalus Augustas II aprinka tą S. Joną uź patroną wisos Lanku karalistes, kąn dariti jam Tiewas Szwętasis dalejda. Nu to łajka ir musu źemajczej pradieje statiti ant upalejs kriźius to S. Jona, idant gintu nu nuskiędima.

Ejdamas pro toki kriźiu źmogau: nulęk gałwą ir sakik: „*par uźtarima S. Jona Wieszpatie, nedalejsk man skięsti nej griekusi, nej undeniej.*"

Źiwatas S. Jona Apasztoła ir Ewanelistas.

Wiena pasalme pasakie apej źmogu nekałtą: „*Wieszpatie padarej ji nedaug ką maźesniu uź Aniołus, garbi ir szłowi apriedej ji.*" Tąn pati galem tarti apej S. Joną Apasztołą, kurs kajpo pats nepaprastaj Diewą ir źmones milieje, tejp ipatingaj milemas buwa nu Kristaus ir źmoniu it koks Aniołas.

Uźgime tas Szwętasis Nazareta miesteliej, jo tiewas Zebedeuszas bu-
↕ p. 127–128 wa źweis, sunaus ↕ sawa butinaj raszta nemokie; nes kajpo pliks, neturieje kuo uźmokieti mokitojuj. Wiena karta Izganitojas ejdamas pakraszcziu eźera Genazaret iszwida seni Zebedeusza su dum sunąm sawa Jokubu ir tuo Jonu bełopanczi tinkłą. Kajpo Diewas źinodamas kas isz tuodums jaunikajcziums gał buti, tare anuodum; ejkitau paskuo manies. O sziuodu pametusiu tiewą ir seną tinkłą eje su Kristusu.

Karaliui Vaclovui ir jo moteriai mirus, šventą kūną kunigai perkėlė į puikų grabą, katedros bažnyčioj padirbtą, ant kurio šiaip parašė: „*Čia guli garsingas Jonas iš Nepomuko, kanauninkas Prahos bažnyčios, spaviedninkas karalienės Jonkės, kurs už tai, jogei nenorėjo pasakyti daiktų, girdėtų per spaviednę, karaliui Vaclovui liepiant, daugel ko iškentėjęs, paliko nuskandintu upėj Moldavoj 1383 metuose*".

Benediktas tryliktasis[4], popiežius, metuose tūkstantis septyni šimtai dvi dešimti devintuosiuose paskaitė tą Joną už šventą. Nes tarp kitų stebuklų, kuriuos Viešpats prie grabo to šventojo darė, ir tas buvo nemažas, jogei liežuvį šv. Jono atrado būtinai nepuvusį ir raudoną it gyvo žmogaus. Taip per 346 metų liežuvis šventojo nė trupučio nesutrynėjo.

O jogei Čechai ne visai yra toli ir skaitos susiedais Lenkų, dėl to tai Lenkų karalius Augustas II[5] aprinko tą šv. Joną už patroną visos Lenkų karalystės, ką daryti jam Tėvas Šventasis daleido. Nuo to laiko ir mūsų žemaičiai pradėjo statyti ant upalių kryžius to šv. Jono, idant gintų nuo nuskendimo.

Eidamas pro tokį kryžių,žmogau, nulenk galvą ir sakyk: „*Per užtarymą šv. Jono, Viešpatie, nedaleisk man skęsti nei griekuose, nei vandenyj*".

Žyvatas šv. Jono apaštalo ir evangelisto

Viena pasalmė pasakė apie žmogų nekaltą: „*Viešpatie, padarei jį ne daug ką mažesniu už aniolus, garbe ir šlove aprėdei jį*"[1]. Tą patį galim tarti apie šv. Joną apaštalą, kurs kaipo pats nepaprastai Dievą ir žmones mylėjo, taip ypatingai mylimas buvo nuo Kristaus ir žmonių it koks aniolas.

Užgimė tas šventasis Nazareto miestelyj, jo tėvas Zebediejus buvo žvejys, sūnus savo būtinai rašto nemokė, nes kaipo plikas neturėjo kuo užmokėti mokytojui. Vieną kartą Išganytojas, eidamas pakraščiu ežero Genazareto, išvydo senį Zebediejų su dviem sūnum savo, Jokūbu ir tuo Jonu, belopantį tinklą. Kaipo Dievas žinodamas, kas iš tųdviejų jaunikaičių gali būti, tarė aniedviem: „Eikita paskui mane". O šiuodu, pametusiu tėvą ir seną tinklą, ėjo su Kristum.

S. Jonas paczioj jaunistiej, mokitiniu Wieszpaties palikies, moters
niekumet newedźe ir tejp dajlej giwena, jogiej ji Kristus Jezus ipatin-
gaj pamilieje. Parsimajnidamas ant kałnu Tabora, turieje su sawi,
Petrą, Jokubą ir tąn S. Joną. Par paskutinę weczerę dalejda S. Jonuj
pri sawa szalies siedieti, darźelej Aliwu S. Joną su Petru ir Jokuba
tolaus pawedźe. Uź tą Wieszpaties mejlę noriedamas S. Jonas iszsi-
mokieti, ne biega nu Jo ir tuokart, kad wisi kiti apasztołaj iszsisłaps-
ti. Źidams isz darźele Kristusą wedant, S. Jonas eje paskuo. Buwa su
juomi namusi Ejnosziaus ir Kajposziaus, neaplejda Jo pagalau kiban-
cze ant kriźiaus. Diełto taj Wieszpats Jezus pawedźe jam uź Motiną
Szwęcziausę Panelę o par taj iszpaźina tąn Apasztołą, ne kajpo uź
↕ p. 128–129 broli sawa. S. Jonas palikies it sunu Szwęcziauses ↕ Motinas, wisur ję
szelpe, mileje ir gine. Łajmingas źmogus kurs skajties uź Sunu
Szwęcziauses Paneles! Łajmingas źmogus kurs galieje rupinties rej-
kałajs Motinos Diewa!

Po atsikielima Wieszpaties Jezaus isz numirusiu, S. Jonas su S. Pet-
ru szarpawa pri graba ir nebrada Wieszpaties. Paeźerie stowęczi Je-
zusą S. Jonas wisupirmu paźina ir tare: Wieszpats ira. Iszganitojuj i
dangu iźęgus S. Jonas lejdos i Azią maźesnęi wadinamą i miestą Epe-
zą. Cze gan iłgaj budamas septines Wiskupistes apsukuo istejgie ir
daugibe pagonu i katalikus parwercze.

Domicianuj Ciecoriuj katalikus parsakiojęt, S. Jonas buwa nuwes-
tas i Rima ir kaliniej paswadintas. Toj gadiniej wisi Apasztołaj Wiesz-
paties jau buwa iszmuszti. Woz tas węns beuźlika. Todieł Rima ka-
talikaj iszsigirdusis Izganitojaus milemąi mokitini i miestą atejus,
susibiega didemi burie it biteles apsukuo bitineli. O szis swejkina
jus, linksmina ir ragina idant kątrej kiętietu mukas dieł Kristaus.

Domicianas Ciecioriuś lijpe ji nutruczìti. Tarnaj tujaus atbogina
taurę truczizną pripiłtą, kurę S. Jonas iszgieres butinaj swejku pali-
ka. Matidamis pagonis truczizną nemaczijus, iszwede Szwętą isz
↕ p. 129–130 miesta, sukuri didi ↕ ugni, pakabina i ąsza płati trikoi, pripili aliejaus
ir iswadina S. Joną. Ugnis kurstoma tejp twatieje, jogiej par lipsną nie
Apasztoła nebgalieje uźmatiti. Iłgaj wirinusis, kad jau taries isz seni
kosiną turentis, nulejda trikoi, ir iszwida seni swejka besimełdanti. Apej
toki stebukłą pranesze Ciecoriuj, kurs paskajtes Joną S. uź źmogu

Šv. Jonas, pačioj jaunystėj mokytiniu Viešpaties palikęs, moters
niekuomet nevedė ir taip dailiai gyveno, jogei jį Kristus Jėzus ypa-
tingai pamylėjo. Persimainydamas ant kalno Taboro, turėjo su sa-
vim Petrą, Jokūbą ir tą šv. Joną. Per paskutinę večerę daleido šv. Jo-
nui prie savo šalies sėdėti, darželyj Alyvų šv. Joną su Petru ir Jokūbą
toliau pavedė. Už tą Viešpaties meilę norėdamas šv. Jonas išsimo-
kėti nebėgo nuo Jo ir tuokart, kad visi kiti apaštalai išsislapstė. Žy-
dams iš darželio Kristų vedant, šv. Jonas ėjo paskui. Buvo su juomi
namuose Einošiaus ir Kaipošiaus, neapleido Jo pagaliau kybančio
ant kryžiaus. Dėl to tai Viešpats Jėzus pavedė jam už motiną Šven-
čiausią Panelę, o per tai išpažino tą apaštalą ne kaipo už brolį savo.
Šv. Jonas, palikęs it sūnum Švenčiausios Motinos, visur ją šelpė,
mylėjo ir gynė. Laimingas žmogus, kurs skaitės už sūnų Švenčiau-
sios Panelės! Laimingas žmogus, kurs galėjo rūpintis reikalais Mo-
tinos Dievo!

Po atsikėlimo Viešpaties Jėzaus iš numirusių šv. Jonas su šv. Petru
šarpavo prie grabo ir nebrado Viešpaties. Paežerėj stovintį Jėzų šv.
Jonas visų pirma pažino ir tarė: „Viešpats yra". Išganytojui į dangų
įžengus, šv. Jonas leidos į Aziją, Mažesniąja vadinamą, į miestą Efe-
zą[2]. Čia gan ilgai būdamas, septynias vyskupystes apsukui įsteigė ir
daugybę pagonų į katalikus pervertė.

Domicianui[3] ciesoriui katalikus persekiojant, šv. Jonas buvo nu-
vestas į Rymą ir kalinyj pasvadintas. Toj gadynėj visi apaštalai Vieš-
paties jau buvo išmušti. Vos tas vienas beužliko. Todėl Rymo katali-
kai, išsigirdę Išganytojo mylimąjį mokytinį į miestą atėjus, susibėgo
didžiame būry it bitelės apsukui bitinėlį. O šis sveikino juos, links-
mino ir ragino, idant kantriai kentėtų mūkas dėl Kristaus.

Domicianas ciesorius liepė jį nutručyti. Tarnai tuojau atbogino tau-
rę, tručizna pripiltą, kurią šv. Jonas išgėręs būtinai sveiku paliko.
Matydami pagonys tručizną nemačijus išvedė šventą iš miesto, su-
kūrė didžią ugnį, pakabino į vąšą platų trikojį, pripylė aliejaus ir įsva-
dino šv. Joną. Ugnis kurstoma taip tvatėjo, jogei per liepsną nė apaš-
talo nebgalėjo užmatyti. Ilgai virinę, kad jau tarės iš senio koseną
turintys, nuleido trikojį ir išvydo senį sveiką besimeldžiantį. Apie
tokį stebuklą pranešė ciesoriui, kurs paskaitęs Joną šv. už žmogų

nemari iszweźina ji ant sałos wardu Patmos. Cze budamas, wisos sałos giwentojus i katalikus parwercze ir parasze kningą *Aprejszkima* piłną dangiszku pasłapcziu.

Domicianuj mirus, palika Cieeoriu Nerwa. Tas dalejda wisiems uź wierą isztremtiems, sugriszti i tiewiszki. Tuokart ir S. Jonas wieł parwika i Epezą. Iszsigirdes nedorą Cerintą su Ebionu gadinąt mokslą Wieszpaties, gilioj jau senatwiej parasze. Ewanelią, kurę ir lig szioł baźnicze S. tebskajta. S. Jonas łąkidamas apsukuo Epeza. Esanczius miestus, paźina wiena jaunikajti, iszmokie wieros ir pawedźe Wiskupuj tos wietos. Po kieletas metus sugriźes tare tam Wiskupuj, atiduok taj, kąn, tau pawedźiau. Bet Wiskupas atsakie, oj Apasztoli, nedoras taj buwa wajkiukas, wogie mana namusi budamas, o dabar ira kałnusi wiresniu razbajniku. Tare S. Jonas: ne tejp reikieje wejzie-
⇕ p. 130–131 ti jo, duokiet man arkli su wa↕dowu. Kajpogi gawęs arkli joje tarp razbajniku, razbajnikams apnikus apszoktas meldźe idant ju nuwestu pri pardietini. Tas iszwides S. Joną, susigieda, iszsigąda ir biega szalęn, bet S. Apasztołas szaukie, pałauk sunau mana, pałauk, asz atjojau tawęs pajeszkoti! Jaunikajcziuj apsistojus. S. Jonas kiba uź rąką ir parwedźe i Epezą it oźi i turgu, priwerti ji spawiedoties ir wieł gieru źmogu padare. Tiewaj kurie skundaties, jogiej wajkaj jusu ira negieri, prisistebiekiet bene patis esti kalti, jeszkokiet ju kajp S. Jonas, o padaristi jus gierajs.

S. Jonas łabaj parsenes, kad nebgaliei nuejti sawa kojemis i baźniczę, meldźe mokitiniu idant nuwestu, o nuwestas kokie źmones taridamas: „Sunelej mana miliekieties tarp sawęs." Mokitinej kartkartiems tus paczius źodzius isz jo burnos girdiejusis tare: „tiewali pasakik kąn norint daugiesnej dieł musu dwasiszkas naudos." O szis atsakie, tąn tiktaj uźłajkikiet o buset łajmingi, nes milieti artimą Kristus Wieszpats i sakie."

S. Jonas parasze pri Kataliku tris gromatas, kuriosi uź wis mejlę Diewa ir artima isakie. Tie rasztaj roda jogiej szirdis jo piłna buwa
⇕ p. 131–132 mejles artima. Pateka ilgiaus uź wisus apa↕sztołus, mire Epezi, szimta metu amźiaus turiedamas.

nemarų išvežino jį ant salos, vardu Patmas[4]. Čia būdamas, visos salos gyventojus į katalikus pervertė ir parašė knygą *Apreiškimo*[5], pilną dangiškų paslapčių.

Domicianui mirus, paliko ciesorium Nerva[6]. Tas daleido visiems už vierą ištremtiems sugrįžti į tėviškę. Tuokart ir šv. Jonas vėl parvyko į Efezą. Išsigirdęs nedorą Cerintą su Ebionu gadinant mokslą Viešpaties[7], gilioj jau senatvėj parašė Evangeliją, kurią ir lig šiol Bažnyčia šv. tebskaito. Šv. Jonas, lankydamas apsukui Efezą esančius miestus, pažino vieną jaunikaitį, išmokė vieros ir pavedė vyskupui tos vietos. Po keletos metų sugrįžęs tarė tam vyskupui: „Atiduok tai, ką tau pavedžiau". Bet vyskupas atsakė: „Oi, apaštale, nedoras tai buvo vaikiukas, vogė mano namuose būdamas, o dabar yra kalnuose vyresniu razbaininkų". Tarė šv. Jonas: „Ne taip reikėjo veizėti jo, duokit man arklį su vadovu". Kaipogi gavęs arklį jojo tarp razbaininkų, razbaininkams apnikus, apšoktas meldė, idant jį nuvestų prie perdėtinio. Tas, išvydęs šv. Joną, susigėdo, išsigando ir bėgo šalin, bet šv. apaštalas šaukė: „Palauk, sūnau mano, palauk, aš atjojau tavęs paieškoti!" Jaunikaičiui apsistojus, šv. Jonas kibo už rankos ir parvedė į Efezą it ožį į turgų, privertė jį spaviedotis ir vėl geru žmogum padarė. Tėvai, kurie skundžiatės, jogei vaikai jūsų yra negeri, prisistebėkit bene patys esate kalti, ieškokit jų kaip šv. Jonas, o padarysite juos gerais.

Šv. Jonas labai persenęs, kad nebgalėjo nueiti savo kojomis į bažnyčią, meldė mokytinių, idant nuvestų, o nuvestas mokė žmones tarydamas: „Sūneliai mano, mylėkitės tarp savęs". Mokytiniai, kartkartėmis tuos pačius žodžius iš jo burnos girdėję, tarė: „Tėvali, pasakyk ką norint daugiau dėl mūsų dvasiškos naudos". O šis atsakė: „Tą tiktai užlaikykit, o būsit laimingi, nes mylėti artimą Kristus Viešpats įsakė".

Šv. Jonas parašė prie katalikų tris gromatas[8], kuriose užvis meilę Dievo ir artimo įsakė. Tie raštai rodo, jogei širdis jo pilna buvo meilės artimo. Pateko ilgiau už visus apaštalus, mirė Efeze, šimtą metų amžiaus turėdamas.

Źiwatas S. Jurgi karejwe ir muczelnika, giwenusi szioj pasaulej treczemi amźiej.

Deoklecionas Ciecorius girdiedamas po wisas szalis karalistes sawa kaskarts juoba katalikus dauginanczes; surinka sawa Senatorius ir tare, kąbedarisma, katalikaj pri musu łabaj iwisa, asz ju kięsti negalu, o jus kąn sakot? Nekurie senatorej rasi but ir primeti koki źodeli katalikams, bet kad pats Ciecorius parsisakie ju neuźkiętąs, todieł nieks nebdisa ju ginti; o wisi ant to sutika, jogiej rejk jus źuditi ir nowinti kajp imanąt. Atlikies tąn rodą Ciecorius, isakie waldimierams karaliszcziu idant werstu katalikus apęt i pagonis, o nenoręczius griszti, idant uźmusztinaj musztu ir gałabitu.

Buwa tuokart Rima karejwiu, Jurgis, muczelnika sunus, wiras narsus ir stiprus, kuri uź didźius darbus Ciecorius *Jomilestu* pramine.

↕ p. 132–133 Tas regiedamas kas destis, pardawe tiewiszkies ↕ sawa Kapadocios źiamiej esanczius, źmones sawa luosus iszlejda, piningus pawargielems iszdalije, ieje drąsej pri Ciecoriaus ir tare: Szwiesiausis Ciecoriau! kas taj gał buti? Diełko rimionis wisusi dajktusi tejsingi, tejp ira netejsingajs dieł kataliku? Żinokiet taj gieraj, jogiej kataliku tikieimas neligiej gieresnis ira uź jusąi, anie garben giwa sutwertoi dangaus ir źiames, o jus kłoniojeties stowiłoms, kures patis padirbot isz medźe ir ware; todieł be jokie rejkała lijpat jus źuditi ir warginti. Wisi tuokart pri Ciecoriaus pasitikusis nutiła ir stebiejos drąsumuj jaunikajcze. O Magnecius konsuls i szali S. Jurgi pawedes kłause: kas tawi tejp drąsiu padare? Atsakie szwętas, tiesa man pridawe drąsibes. Tare konsuls, kas taj ira tiesa? Atsakie S. Jurgis, tiesu ira ta tejsibe, jogiej Kristus ira tikru Diewu, o asz jo tarnu. Iszgirdes tąn sznekiesi Deoklecionas tare S. Jurgiuj, uź tawa iszminti ir narsumą tawi iszauksztinau ir milu it sawa wajką; todieł meldźiu tawęs nepajniokies su tajs katalikajs, padarik apieras diewams o asz tawi juoba dar iszauksztinsiu. Atsakie szwętas, meldźiu Diewa sawa, idant tu szwiesiausis poni paźintumi jo galibę, o tuokart suprastumi jogiej is dau-

↕ p. 133–134 giaus tau gał duoti, ne ↕ kajp tu man źadieti. Ant tu źodźiu paszoka

Žyvatas šv. Jurgio kareivio ir mūčelninko, gyvenusio šioj pasaulėj trečiame amžiuj

Dioklecianas[1] ciesorius, girdėdamas po visas šalis karalystės savo kaskarts juoba katalikus dauginantis, surinko savo senatorius ir tarė: „Ką bedarysim, katalikai prie mūsų labai įviso, aš jų kęsti negaliu, o jūs ką sakot?" Nekurie senatoriai rasi būt ir primetę kokį žodelį katalikams, bet kad pats ciesorius persisakė jų neužkenčiąs, todėl nieks nebdrįso jų ginti; o visi ant to sutiko, jogei reikia juos žudyti ir novinti kaip įmanant. Atlikęs tą rodą, ciesorius įsakė valdymierams karalysčių, idant verstų katalikus apent į pagonis, o nenorinčius grįžti, idant užmuštinai muštų ir galabytų.

Buvo tuokart Rymo kareiviu Jurgis, mūčelninko sūnus, vyras narsus ir stiprus, kurį už didžius darbus ciesorius *Jomylista*[2] praminė. Tas, regėdamas kas destis, pardavė tėviškes savo, Kapadokijos žemėj[3] esančias, žmones savo liuosus išleido, pinigus pavargėliams išdalijo, įėjo drąsiai prie ciesoriaus ir tarė: „Šviesiausias ciesoriau! Kas tai gal būti? Dėl ko rymionys, visuose daiktuose teisingi, taip yra neteisingais dėl katalikų? Žinokit tai gerai, jogei katalikų tikėjimas nelygiai geresnis yra už jūsąjį: anie garbina gyvą Sutvertoją dangaus ir žemės, o jūs kloniojatės stovyloms, kurias patys padirbot iš medžio ir vario; todėl be jokio reikalo liepiat juos žudyti ir varginti". Visi, tuokart prie ciesoriaus pasitikę, nutilo ir stebėjos drąsumui jaunikaičio. O Magnecijus konsulas, į šalį šv. Jurgį pavedęs, klausė: „Kas tave taip drąsiu padarė?" Atsakė šventas: „Tiesa man pridavė drąsybės". Tarė konsulas: „Kas tai yra tiesa?" Atsakė šv. Jurgis: „Tiesa yra ta teisybė, jogei Kristus yra tikru Dievu, o aš jo tarnu". Išgirdęs tą šnekesį, Dioklecianas tarė šv. Jurgiui: „Už tavo išmintį ir narsumą tave išaukštinau ir myliu it savo vaiką, todėl meldžiu tavęs nesipainiok su tais katalikais, padaryk apieras dievams, o aš tave juoba dar išaukštinsiu". Atsakė šventas: „Meldžiu Dievo savo, idant tu, šviesiausias pone, pažintum jo galybę, o tuokart suprastum, jogei jis daugiau tau gali duoti, nekaip tu man žadėti". Ant tų žodžių pašoko

apmaudas Ciecoriuj, todieł nebsznekiedamas lijpe S. Jurgi nuwesti i kalini ir akmeniu priwersti. Kąn tarnaj beregięt ir padare.

Ritameta lijpe Ciecorius atwesti S. Jurgi pri sawęs ir tare: nu kąn ar nuwargaj po akmeniu beguliedamas? Rasi jau pameczej sawa Kristusą? Atsakie S. Jurgis, klisti szwiesiausis poni mislidamas mani dieł tejp mażos kączes atstosęt nu Kristaus. Pirmiaus Jomilesta nuwargsi mani beżudidamas, nekajp asz bekiętiedamas. Tare Ciecorius tarnams sawa, weskiet ji szalen ir żudikiet.

Budelej pririsza S. Jurgi pri rata, po kurio apati buwa lęta prisagstita su asztromis użkumpusioms winiemis. Pririszi sukiba wisi ratą sukti. Kajp tiktaj pakluwa i rata apatę S. Jurgis, anos winis bajsej draskie jo kuną. Tejp giwas draskomas: pirmu bałsu szaukies pri Kristaus, paskiaus murmieje kaźiką, ant gała nutiła. O jogiej kraujes czurkszlejs tekieje; todieł patis budelej tardamis jau muczelniką numirus szalęn paeje. Tuokart prisiartines Ciecorius tare, nu kąn Jurgi, kami ira dabar tawa Kristus, łaj iszgiełb tawi! Taj isztares nueje mels-
↕ p. 134–135 ties i Apolina diewajcze baźniczę. ↕

Woz Ciecoriuj i baźniczę iejus trękie perkunije, nużęgie grażus aniołas, atrisza S. Jurgi iszgidźe ir tare, nenugąstauk muczelniki, tawa Diewas ira su tawęm. Tarnaj kurie taj macze, nubiegusis i baźniczę pasakie Ciecoriuj, tas skubinos regieti tus stebukłus Diewa. Namon sugriźes, kad S. Jurgi swejką pamacze nenorieje tikieti jogiej tas pats ira. Anatolius su Protoleonu źalnieriu wiresnijej iszwidi tąn prajową, suszuka, didis ira Diewas Krikszczionu ir itikieje i Kristusą. Uź kąn Ciecorius tujaus lijpe anuodu nukirsti, o S. Jurgi prisakie i duobę imesti ir negiesitajs kałkajs uźpilti. Tarnaj tejp Szwętą muczelniką pałajdojusis, szalęn paeje. Potriju dienu kietędamis kaułus iszmesti, atkase kałkus, tebrada giwą S. Jurgi ir dawe źodi Ciecoriuj. Kurs pawadines S. muczelniką pri sawęs tare, pasakik man par kokius taj ciusłus (sztukę czarodziejską) tapej nemariu? Atsakie szwętas, ne źawieimaj taj ira bet stebukłaj Diewa, oj kajp nełajmingas esi jogiej wis taj regiedamas galibes Wieszpaties nepaźinsti!

Deoklecionas nepajudintas apaudina kojes S. Jurgie su batajs, kuriu padaj buwa didźiomis winiemis prisagstiti ir nuwedina i kalini.
↕ p. 135–136 Ritameta bajsej S. Muczelnika nupłakindina ir ↕ atidawe kaźikokiem

apmaudas ciesoriui, todėl nebšnekėdamas liepė šv. Jurgį nuvesti į kalinį ir akmeniu priversti. Ką tarnai beregint ir padarė.

Ryto metą liepė ciesorius atvesti šv. Jurgį prie savęs ir tarė: „Nu ką, ar nuvargai po akmeniu begulėdamas? Rasi jau pametei savo Kristų?" Atsakė šv. Jurgis: „Klysti, šviesiausias pone, mislydamas mane dėl taip mažos kančios atstosiant nuo Kristaus. Pirmiau jomylista nuvargsi mane bežudydamas, nekaip aš bekentėdamas". Tarė ciesorius tarnams savo: „Veskit jį šalin ir žudykit".

Budeliai pririšo šv. Jurgį prie rato, po kurio apačia buvo lenta, prisagstyta su aštriomis užkumpusiomis vinimis. Pririšę sukibo visi ratą sukti. Kaip tiktai pakliuvo į rato apačią šv. Jurgis, anos vinys baisiai draskė jo kūną. Taip gyvas draskomas, pirma balsu šaukės prie Kristaus, paskiau murmėjo kaži ką, ant galo nutilo. O jogei kraujas čiurkšliais tekėjo, todėl patys budeliai, tardami jau mūčelninką numirus, šalin paėjo. Tuokart prisiartinęs ciesorius tarė: „Nu ką, Jurgi, kame yra dabar tavo Kristus, lai išgelbi tave!" Tai ištaręs, nuėjo melstis į Apolino[4] dievaičio bažnyčią.

Vos ciesoriui į bažnyčią įėjus, trenkė perkūnija, nužengė gražus aniolas, atrišo šv. Jurgį, išgydė ir tarė: „Nenuogąstauk, mūčelninke, tavo Dievas yra su tavim". Tarnai, kurie tai matė, nubėgę į bažnyčią pasakė ciesoriui, tas skubinos regėti tuos stebuklus Dievo. Namon sugrįžęs, kad šv. Jurgį sveiką pamatė, nenorėjo tikėti, jogei tas pats yra. Anatolijus su Protoleonu, žalnierių vyresnieji, išvydę tą prajovą, sušuko: „Didis yra Dievas krikščionų!" – ir įtikėjo į Kristų. Už ką ciesorius tuojau liepė anuodu nukirsti, o šv. Jurgį prisakė į duobę įmesti ir negesytais kalkais užpilti. Tarnai, taip šventą mūčelninką palaidoję, šalin paėjo. Po trijų dienų, ketindami kaulus išmesti, atkasė kalkus, tebrado gyvą šv. Jurgį ir davė žodį ciesoriui. Kurs, pavadinęs šv. mūčelninką prie savęs, tarė: „Pasakyk man, per kokius tai ciuslus (sztukę czarodziejską)[5] tapai nemariu?" Atsakė šventas: „Ne žavėjimai tai yra, bet stebuklai Dievo. Oi, kaip nelaimingas esi, jogei visa tai regėdamas galybės Viešpaties nepažįsti!"

Dioklecianas nepajudintas apaudino kojas šv. Jurgio su batais, kurių padai buvo didžiomis vinimis prisagstyti, ir nuvedino į kalinį. Ryto metą baisiai šv. mūčelninką nuplakindino ir atidavė kaži kokiam

Atanaziusuj idant ji nuźuditu. Atanazius po tris kartus dawe S. Jurgiuj łabaj daug truezinas, kurę muczelnikas iszgieres buwa tejpat swejkas kajp jej pirmu. Pagonis matidamis ir tąn stebukłą wieł kłause, par kokius ciusłus negał is numirti? S. Jurgis antra atwei atsakie, jogiej taj dedas par galibę Diewa kurs atgajwęn ir numirusius. Tare pagonis, nu gieraj: ira cze źmogus pirm kieletas dienu numires atgajwink ji o mes itikiesma i Kristusą. S. Jurgis iszganima ju noriedamas pradieje melsties, tujaus sugrumieje perkunie o numirielis swejkas atsikiele. Taj matidamas Atanazius ir daugieł kitu itikieje i Kristusą.

Ciecorius apej taj iszsigirdes lijpe Anastaziusa nukirsti o S. Jurgi dar i kalini iswadinti. S. muczelnikas kaliniej budamas, diena isz dienos gidźe stebuklingaj iwajrius serganczas; todieł daugibe źmoniu pri jo spaudies. Tarp kitu atejes pri S. Jurgie Glicerius pliks łabaj artojas tare: mełdamasis Jurgali gielbiek mani! wiena jauteli teturiejau ir tas padwiese, dabar neturiu nej kuo bearti ne kuo kita pirkti. Atsakie Szwętas, ejk namon jautis tawa atgis, pakłause artojas: sugriźa
↕ p. 136–137 namon atrada sawa jauteli giwa besiganants ↕ ir itikieje i Kristusą. Diełto taj źmones ir lig sziolej mełd Diewa, idant par uźtarima S. Jurgie uźłajkitu ju galwijus.

Tuotarpu kaźikas tare ciecoriuj, kas bus, par tąn Jurgi wisas miestas itikies i Kristusą; nes daugibe źmoniu pri jo głaudas? Ciecorius dar karta atwedines ji pri sawęs, źadieje sutejkti didźius turtus, bili tiktaj diewams garbę atiduotu. S. Jurgis tare, nu paregiesma, ejkiem i baźniczę. Prasidźiugies Ciecorius eje pats ir daugibe dwariszkiu su juomi. Atejus S. muczelnikas, kłause wienos stowiłas: ar tu esi Diewu? O welnes toj buwes atsakie ne neesmi. Tare Szwętas, diełkogi rejkałaui diewiszkos garbies? woz taj isztare stabas nukrita ir susikuli. Tejpogi ir kitas stowiłas iszwirta ir sutrupieje. Tuokart pagonis szaukti pradieje, uźmuszk Ciecoriau tąn nedorą, kurs diewus musu sudauźe. Kajpogi Ciecoriuj lijpąt S. Jurgis nukirstu palika ir nueje i dangaus karalistę kami dźiaugses par amźiu amźius. Amen.

Rasztininkaj saka dar S. Jurgiuj szejp atsitikus. Syrioj ne par tolie nu miesta Bejruta ira łabaj pelkietas eźeras, i kuri pri giwos gałwos S. Jurgie, buwa isimetusis smakaj arba Krokodylej. Uź wis wienas łabaj di-
↕ p. 137–138 dis ↕ rije źmones kur tikt prigawa. Neprotingi pagonis paskajcziusis

Atanazijui, idant jį nužudytų. Atanazijus po tris kartus davė šv. Jurgiui labai daug tručynos, kurią mūčelninkas išgėręs buvo taip pat sveikas, kaip jei pirma. Pagonys, matydami ir tą stebuklą, vėl klausė, per kokius ciuslus negali jis numirti. Šv. Jurgis antrą atvejį atsakė, jogei tai dedas per galybę Dievo, kurs atgaivina ir numirusius. Tarė pagonys: „Nu gerai: yra čia žmogus pirm keletos dienų numiręs, atgaivink jį, o mes įtikėsim į Kristų". Šv. Jurgis, išganymo jų norėdamas, pradėjo melstis, tuojau sugrumėjo perkūnija, o numirėlis sveikas atsikėlė. Tai matydamas, Atanazijus ir daugel kitų įtikėjo į Kristų.

Ciesorius, apie tai išsigirdęs, liepė Atanazijų nukirsti, o šv. Jurgį dar į kalinį įsvadinti. Šv. mūčelninkas, kalinyj būdamas, diena iš dienos gydė stebuklingai įvairius sergančius, todėl daugybė žmonių prie jo spaudės. Tarp kitų atėjęs prie šv. Jurgio Glicerijus, plikas labai artojas, tarė: „Meldžiamasis Jurgali, gelbėk mane! Vieną jautelį teturėjau ir tas padvėsė, dabar neturiu nei kuo bearti, nei kuo kitą pirkti". Atsakė šventas: „Eik namon, jautis tavo atgis". Paklausė artojas, sugrįžo namon, atrado savo jautelį gyvą besiganantį ir įtikėjo į Kristų. Dėl to tai žmonės ir lig šiolei meldžia Dievo, idant per užtarymą šv. Jurgio užlaikytų jų galvijus.

Tuo tarpu kaži kas tarė ciesoriui: „Kas bus, per tą Jurgį visas miestas įtikės į Kristų, nes daugybė žmonių prie jo glaudžias?" Ciesorius, dar kartą atvedinęs jį prie savęs, žadėjo suteikti didžius turtus, bile tiktai dievams garbę atiduotų. Šv. Jurgis tarė: „Nu, paregėsim, eikim į bažnyčią". Prasidžiugęs ciesorius ėjo pats, ir daugybė dvariškių su juomi. Atėjus šv. mūčelninkas klausė vienos stovylos: „Ar tu esi Dievu?" O velnias, toj buvęs, atsakė: „Ne, neesmi". Tarė šventas: „Dėl ko gi reikalauji dieviškos garbės?" Vos tai ištarė, stabas nukrito ir susikūlė. Taipogi ir kitos stovylos išvirto ir sutrupėjo. Tuokart pagonys šaukti pradėjo: „Užmušk, ciesoriau, tą nedorą, kurs dievus mūsų sudaužė". Kaipogi ciesoriui liepiant, šv. Jurgis nukirstu paliko ir nuėjo į dangaus karalystę, kame džiaugsis per amžių amžius. Amen.

Raštininkai sako dar šv. Jurgiui šiaip atsitikus. Sirijoj, ne per toli nuo miesto Beiruto[6], yra labai pelkėtas ežeras, į kurį prie gyvos galvos šv. Jurgio buvo įsimetę smakai, arba krokodilai. Užvis vienas labai didis rijo žmones kur tik prigavo. Neprotingi pagonys, paskaitę

tąn smaką uź diewajczi sawa, patis ji źmoniemis penieje. O kad newejku tebuwa rasti źmogu kurs ant tokios apieros atsiduotu, isz pariedima wiresnibes wisi turiei mesti kaulelus arba losus, ant kurio krita, tąn kiti tujaus wedźe i paeźeri ir pastate, o prijaukintas Krokodylus tujaus iszejes atieme sawa daliką. Nie Kunegajkszczej arba tos wietos karalaus wajkaj, nebuwa luosi nu tos apieras: kajpogi wiena karta kritus kauleluj ant karałajczes, tarnaj su grobe ję, nuwedźe i paeźeri ir pastate. Drebieje nełajminga ir łaukie wałandos, kurioj nedoras diewajczis isz undens iszrieplòjes praris aną. S. Jurgis nu kudikistes katalikas, buwa tuokart źalnieriu, truka su draugajs Syrioj ir kaźikur jodamas, pamacze paeźeriej be stowęczę graźę mergajczę. Kart kartiems girdiejes apej tąn Smaką, wejkiej suprata ko cze stou ta nełajminga. Karałajcze ji iszwidusi tare, jok szalęn jaunikajczi, argi negana to jogiej asz prapułu? Susimiles ant jos Szwętas atsakie, nenugąstauk, asz tąn smaką kajp regi uźmusziu.

Nieko netrukus iszejt isz undens smakas, skub tujaus pri sawa dali-
↕ p. 138–139 ka, S. Jurgis sutęp ↕ arkli, szok ant smaka wirszaus ir parwer su driauciu kiauraj jo sprandą. Majta cipdama rajties, iszwirta ir padwiese. O szwętas źalnierius nuwedźes swejką karałajczę pri tiewa, ajszkiej darodźe smaka neesąt diewajcziu ir daug pagonu i katalikus parwercze. Nu to łajka S. Jurgis skajtos uźtaritoju drąsiu karejwiu arba źalnieriu.

(Joanes Bolandus. Vttae Sanctor. Tom. XV).

Źiwatas S. Juzupa arba Jozapa suźiedotine Motinas Szwęcziauses.

Lig łajku pasisakom maź ką te źinantis apej darbus S. Juzupa: tecziaus didis tas ira szwętasis, kuri Diewas Tiewas paskire i apekunus wienatinie sunaus sawa; ir diełto nedrąsej pradedam apsakinieti jo giwenima.

Źidu źiamiej dwi gimini buwa skajtomi uź wisuaukszcziausi, giminie Arona ir giminie Dowida. Isz pirmoses turieje wisumet kunegaj buti,

tą smaką už dievaitį savo, patys jį žmonėmis penėjo. O kad neveiku tebuvo rasti žmogų, kurs ant tokios apieros atsiduotų, iš parėdymo vyresnybės visi turėjo mesti kaulelius, arba liosus, ant kurio krito, tą kiti tuojau vedė į paežerį ir pastatė, o prijaukintas krokodilas tuojau išėjęs atėmė savo dalyką. Nė kunigaikščiai,arba tos vietos karaliaus vaikai, nebuvo liuosi nuo tos apieros, kaipogi vieną kartą kritus kauleliui ant karalaitės, tarnai sugrobė ją, nuvedė į paežerį ir pastatė. Drebėjo nelaiminga ir laukė valandos, kurioj nedoras dievaitis, iš vandens išrėpliojęs, praris aną. Šv. Jurgis, nuo kūdikystės katalikas, buvo tuokart žalnieriu, truko su draugais Sirijoj ir, kaži kur jodamas, pamatė paežerėj bestovinčią gražią mergaitę. Kartkartėmis girdėjęs apie tą smaką, veikiai suprato, ko čia stovi ta nelaiminga. Karalaitė, jį išvydusi, tarė: „Jok šalin, jaunikaiti, argi negana to, jogei aš prapuolu?" Susimilęs ant jos, šventas atsakė: „Nenuogąstauk, aš tą smaką kaip regi užmušiu".

Nieko netrukus išeina iš vandens smakas, skuba tuojau prie savo dalyko, šv. Jurgis sutempia arklį, šoka ant smako viršaus ir perveria su driaučiu kiaurai jo sprandą. Maita cypdama raitės, išvirto ir padvėsė. O šventas žalnierius, nuvedęs sveiką karalaitę prie tėvo, aiškiai darodė smaką nesant dievaičiu ir daug pagonų į katalikus pervertė. Nuo to laiko šv. Jurgis skaitos užtarytoju drąsių kareivių, arba žalnierių.

(Joanes Bolandus. Vttae Sanctor. Tom. XV.)

Žyvatas šv. Jūzupo, arba Juozapo, sužieduotinio Motinos Švenčiausios

Lig laiku pasisakom mаž ką težinantys apie darbus šv. Jūzupo, tačiau didis tas yra šventasis, kurį Dievas Tėvas paskyrė į apekūnus vienatinio sūnaus savo, ir dėl to nedrąsiai pradedam apsakinėti jo gyvenimą.

Žydų žemėj dvi gimini buvo skaitomi už visų aukščiausi: giminė Arono ir giminė Dovydo. Iš pirmosios turėjo visuomet kunigai būti,

isz pastaroses turieje buti karalej ir atejti aukszcziausis karalus Mes-sioszius Kristus Jezus. Giminie Dowida kajpo kara↕liszka buwa pirmu turtinga ir galinga, bet paskiaus butinaj nuplika. Tiesiau nu paties Dowida paejnus Jokubas wedźe moteri ir sułaukie sunaus, kuri Juzupu pramine. Tą nu jaunu metu pagudina milieti Diewą ir wisusi darbusi padorej elgties; o idant turietu kuo misti, iszmokie ji amata dajlidistes.

↕ p. 139–140

S. Juzupas jaunistiej sawa budamas pri amatninka, garbę predku sawa daugina ne wiresnibiemis ir turtąjs; bet dajlu, padoriu ir tikraj szwętu giwenimu. Kajpo neturtingas lig senatwes moters newedźe; nes to rejkieje idant ginieies Sunaus Diewa butu milietoju czistatas.

Oj kajp daug ira ir szędien ponu, kuriu senolej buwa plikiejs, mużikielejs arba ir wałkaczinomis żidajs. Ir priszingaj, nemaź ira szędien paniekintu źmoniu, duonas kąsni netnręnczių, kuriu tecziaus proboczej buwa turtingajs ir daug galęczejs!

O jej tejp ira ir tu źmogau turtingas nepuskies, negi troszk paźeminima kitu sau ligiu; nes neźinaj, kuo bus wajkaj ir anukaj tawa. Ligi dali tu pliki, kurs szędien neturti wajtoi neisipiłk; nes rasi wajkaj tawa Diewuj padedąt paszoks auksztin.

↕ p. 140–141

Żidu wiresnibe matidama S. Juzupą apej ↕ darbus amata sawa lig senatwes knebiniejęt, o moters westi nekietęti nekietąt; pradieje pirszti ir iszpirsza dukteri Jokima su Onu, jaunitelę Marią, kuri miestelej Nazareti namelus sawa turieje. Suwęcziawotas giwena su sawa moteri butinaj czistatoj it brolis su seseri.

Pirmusi metusi tus moteristes, Szwęcziausej Panelej atsitika aprejszkimas anioła ir isikuniimas Sunaus Diewa. Ko wienok S. Juzupas neźinoje; nes Maria par nusiźiaminima tos pasłapties jam nepapasakoje. Tuotarpu kieletuj mienesiu praslinkus S. Juzupas pasergieje sawa moteri nieszczi esant. Żinodamas apej diewabajminguma Marios, nedrisa ko pikta apej aną sąprotauti: wienok łabaj nuluda ir riźos słaptu ję aplejsti.

Tejp jam padariti bekietant, pasirodźe par sapna Aniołas ir tare: *Jozap sunau Dowida nesibijok priimti Marią moteri tawa: nes kas anoje uźgime ira isz dwases szwętos. O pagimdis sunu ir praminsi wardą jo Jezus: nes anas iszganis źmones sawo nug nusidieimu ju.* (Mat. 1. 20–22).

iš pastarosios turėjo būti karaliai ir ateiti aukščiausias karalius Mesijošius Kristus Jėzus. Giminė Dovydo kaipo karališka buvo pirma turtinga ir galinga, bet paskiau būtinai nupliko. Tiesiai nuo paties Dovydo paeinąs Jokūbas vedė moterį ir sulaukė sūnaus, kurį Jūzupu praminė. Tą nuo jaunų metų pagudino mylėti Dievą ir visuose darbuose padoriai elgtis; o idant turėtų kuo misti, išmokė jį amato dailidystės.

Šv. Jūzupas, jaunystėj savo būdamas prie amatninko, garbę predkų savo daugino ne vyresnybėmis ir turtais, bet dailiu, padoriu ir tikrai šventu gyvenimu. Kaipo neturtingas lig senatvės moters nevedė, nes to reikėjo, idant gynėjas Sūnaus Dievo būtų mylėtoju čystatos.

Oi, kaip daug yra ir šiandien ponų, kurių senoliai buvo plikiais, mužikėliais arba ir valkačinomis žydais. Ir priešingai, nemaž yra šiandien paniekintų žmonių, duonos kąsnio neturinčių, kurių tačiau probočiai buvo turtingais ir daug galinčiais!

O jei taip yra, ir tu, žmogau turtingas, nesipūski, neigi trokšk pažeminimo kitų sau lygių, nes nežinai, kuo bus vaikai ir anūkai tavo. Lygia dalia tu, pliki, kurs šiandien neturte vaitoji, neįsipilk, nes rasi vaikai tavo, Dievui padedant, pašoks aukštyn.

Žydų vyresnybė, matydama šv. Jūzupą apie darbus amato savo lig senatvės knebinėjant, o moters vesti nė ketinti neketant, pradėjo piršti ir išpiršo dukterį Jokimo su Ona, jaunitelę Mariją, kuri miestelyj Nazarete namelius savo turėjo. Suvenčiavotas gyveno su savo moteria būtinai čystatoj it brolis su seseria.

Pirmuose metuose tos moterystės Švenčiausiai Panelei atsitiko apreiškimas aniolo ir įsikūnijimas Sūnaus Dievo. Ko vienok šv. Jūzupas nežinojo, nes Marija per nusižeminimą tos paslapties jam nepapasakojo. Tuo tarpu keletui mėnesių praslinkus, šv. Jūzupas pasergėjo savo moterį nėščia esant. Žinodamas apie dievabaimingumą Marijos, nedrįso ko pikto apie aną samprotauti, vienok labai nuliūdo ir ryžos slapta ją apleisti.

Taip jam padaryti beketant, pasirodė per sapną aniolas ir tarė: *„Juozap, sūnau Dovydo, nesibijok priimti Mariją, moterį tavo, nes kas anoje užgimė yra iš Dvasios Šventos. O pagimdys sūnų ir praminsi vardą jo Jėzus, nes anas išganys žmones savo nuog nusidėjimų jų"*. (Mat. 1, 20-22).

Atsikieles ritameta S. Juzupas, eje pri Szwęcziauses moters sawa, pri-
↕ p. 141–142 spaźina kietines ję aplejsti, iszpasakoje wisus źodźius nakti pa↕sirodźiu-
sioje Anioła ir kłausinieje jos apej pasłapti isikunima sunaus Diewa. Matidama Szwęcziause Maria S. Juzupa woz ne wiską źinąt, iszpasakoje: kajp pri jos ateje Aniołas Diewa, ką sakie ir jogiej su lig tu wałądą nieszci palika. Tuokart abudu dźiaugies ir kartkartiems sakie Wieszpaczuj acziu uź taj jogiej anuodu tejkies aprinkti uź tiewus wienatini Sunaus sawa.

Dewintam nu aprejszkima Anioła mienesiuj bęgątes, ateje nu wiresnibes isakimas, idant wisi ejtu uźsirasziti i tą miesta isz kurio wedźe giminę sawa. Betlios miestas, wadinos miestu Dowida, nes anami tas karalus buwa gimes.

O jogiej S. Juzupas su Marii buwa to karalaus giminies, todieł ir priderieje anuodum ejti i Betlią dieł uźsiraszima. Su didźiu wargu atkielawusiu, nerada dieł sawęs wietas miestelej, nes turtingesni wisus namus buwa uźjemusis, nemitusiu prisigłaudźe wienoj kutelej tarp galwiju ir ten Szwęcziause Motina be sopulu pagimdźe Sunu Diewa.

Dźiaugies S. Juzupas sawa akimis isz wides Diewą kuni źmogaus, linksminos iszgirdes Aniołus giedant, pri kuteles, bernelus nakti pagał atejusius ir tris karalus atkielawusius; bet ta linksmibe kajp wis
↕ p. 142–143 kas ant źiames ne↕iłgam tebuwa. Woz kieletuj dienu praejus źadina ji nakti Aniołas Wieszpaties taridamas: *kiałkies ir imk wajkieli su motinu jo o biegk ing Egipta. Nes bus jog Herodas jeszkos wajkielo idant ji uźmusztu.* (Mat. 2. 13). Kielies skubej S. Juzupas, paźadina Szwęcziausę motiną, ta pajeme suriuźusi wajkieli ir iszkielawa wisi nakti pagał i swetimą szali. I Egiptą nuejusis be piningu woz rada kami prisigłausti. S. Juzupas par sawa amatą, pelne duoną ir majtina szwętą giminę.

Kieletą metu Egipti pargiwenusis Aniołuj lijpąt wieł sugriźa i źidu źiamę. Dwileką metus sukakies Wieszpats pasilika baźniczioj Jerozolimos ir ne maź szirdgiła tiewams padare. Ant gała: kad jau paugies Wieszpats nebrejkaława apiekas, Motinaj Szwęcziausej ir Izganitojuj pri łowas stowęt dajlej pasirinka. Kiek metu szioj pasaulej pargiwena neźinom.

Uźtikra didis taj buwa szwętasis, kuri Wieszpats draugu Szwęcziauses Motinas padare, didis szwętasis kurem dalejda wadinties Tiewu Sunaus Aukszcziausioje. Melskies uź mus S. Juzupaj idant ir mes ten
↕ p. 143–144 linksmintumemos kur tu karalausi par amźiu amźius. Amen. ↕

Atsikėlęs ryto metą, šv. Jūzupas ėjo prie Švenčiausios moters savo, prisipažino ketinęs ją apleisti, išpasakojo visus žodžius naktį pasirodžiusiojo aniolo ir klausinėjo jos apie paslaptį įsikūnymo Sūnaus Dievo. Matydama Švenčiausia Marija šv. Jūzupą vos ne viską žinant išpasakojo, kaip prie jos atėjo aniolas Dievo, ką sakė ir jogei sulig ta valanda nėščia paliko. Tuokart abudu džiaugės ir kartkartėmis sakė Viešpačiui ačiū už tai, jogei anuodu teikės aprinkti už tėvus vienatinio Sūnaus savo.

Devintam nuo apreiškimo aniolo mėnesiui bengiantis, atėjo nuo vyresnybės įsakymas, idant visi eitų užsirašyti į tą miestą, iš kurio vedė giminę savo. Betliejaus miestas vadinos miestu Dovydo, nes aname tas karalius buvo gimęs.

O jogei šv. Jūzupas su Marija buvo to karaliaus giminės, todėl ir priderėjo aniedviem eiti į Betliejų dėl užsirašymo. Su didžiu vargu atkeliavusiu, nerado dėl savęs vietos miestelyj, nes turtingesni visus namus buvo užėmę, nemitusiu prisiglaudė vienoj kūtelėj tarp galvijų, ir ten Švenčiausia Motina be sopulių pagimdė Sūnų Dievo.

Džiaugės šv. Jūzupas, savo akimis išvydęs Dievą kūne žmogaus, linksminos išgirdęs aniolus giedant prie kūtelės, bernelius nakčia pagal atėjusius ir tris karalius atkeliavusius; bet ta linksmybė, kaip viskas ant žemės, neilgam tebuvo. Vos keletui dienų praėjus, žadino jį naktį aniolas Viešpaties tarydamas: *„Kelkis ir imk vaikelį su motina jo, o bėk ing Egiptą. Nes bus, jog Herodas ieškos vaikelio, idant jį užmuštų".* (Mat. 2, 13). Kėlės skubiai šv. Jūzupas, pažadino Švenčiausią Motiną, ta paėmė suriužusį vaikelį ir iškeliavo visi nakčia pagal į svetimą šalį. Į Egiptą nuėję be pinigų, vos rado kame prisiglausti. Šv. Jūzupas per savo amatą pelnė duoną ir maitino šventą giminę.

Keletą metų Egipte pergyvenę, aniolui liepiant, vėl sugrįžo į Žydų žemę. Dvylika metus sukakęs, Viešpats pasiliko bažnyčioj Jeruzolimos ir nemaž širdgilo tėvams padarė. Ant galo, kad jau paaugęs Viešpats nebreikalavo apiekos, Motinai Švenčiausiai ir Išganytojui prie lovos stovint, dailiai pasirinko. Kiek metų šioj pasaulėj pergyveno, nežinom.

Už tikro didis tai buvo šventasis, kurį Viešpats draugu Švenčiausios Motinos padarė, didis šventasis, kuriam daleido vadintis tėvu Sūnaus Aukščiausiojo. Melskis už mus, šv. Jūzupai, idant ir mes ten linksmintumimės, kur tu karaliausi per amžių amžius. Amen.

Źiwatas S. Juliones mergajtes muczelnikies, giwenuses szioj pasaulej tretemi amźiej.

Maksiminuj Rima Ciecoriu esant, Kapadocioj giwena turtingas wiras Eleuzius, kurs turieje moteri ir dukteri wardu Julionę. Wisi garbina diewajczius; nes buwa stabmeldźejs arba pagonimis. Bet jogiej tretemi amźiej nemaź jau buwa tami kraszti kataliku; todieł jauna Julione nu kaźiko pamokita, słaptu kataliki palika. Kad jau turieje apej dwideszimti metu, pradieje źmones ję pirszti uź turtingą ir graźi jaunikajczi; bet szi nenorieje tekieti uź wis diełto, jogiej jaunajsis buwa pagonis. Nedrisdama wienok tos priźasties tiewams iszrejkszti; daboje kajp galietu nu moteristes iszsisukti. Todieł par sawa pasiuntini szejp pasakie jaunikajcziuj: „budama didźios giminies, turtinga tiewa dukteri, negalu uź tawi tekieti patolej pakoł nepaliksi pardietiniu wisos Kapadocios." Jaunikajtis noriedamas jos: pripuolies iwajrius wirszininkus, ir tejp apsisuka jogiej Ciecorius pakiele aną i pardietinius wisos Kapadocios. Tuokart wieł
↕ p. 144–145 iszlejda pri S. Juliones pasiuntini taridamas, nu dabar ↕ tekiek, nes jau esmi tuo kuo idant buezio, noriejej. Sugrobta szwętoi, kitą priźasti iszrada. Lijpe atsakiti jaunikajcziuj, jogiej kataliki budama negał tekieti uź pagoni.

Parsigądes isz to atsakima jaunikajtis, szarpawa pri tiewa jaunoses, o nuejes tare: „ar źinaj susiedali, jogiej duktie tamstas Julione ira katalikie. Szędien mąn pasisakie negalęczi uź mani tekieti, jogiej asz kitejp tikiu nekajp ana. Tiewas taj iszgirdes łabaj nuluda: paszaukie tujaus dukteri ir tare, kąn taj girdźiu apej tawi wajks mana, diełko nenori buti moteri to graźe jaunikajcze? Atsakie S. Julione: mełdamasis tiewali, kajp asz galu tekieti uź źmogu kitos wieros? Argi galiesiu milieti tąn, kurs kitejp ne kajp asz apej Diewą iszmana? Isaj trauks wajkus mana i sawa negierą wierą, kajp asz galiesiu wejzieti i kudikius sawa negieraj tikanczius ir ejnanczius tiesiau i pragarą? Asz

Žyvatas šv. Julijonės mergaitės mūčelninkės, gyvenusios šioj pasaulėj trečiame amžiuj

Maksiminui[1] Rymo ciesorium esant, Kapadokijoj[2] gyveno turtingas vyras Eleuzijus, kurs turėjo moterį ir dukterį, vardu Julijonę. Visi garbino dievaičius, nes buvo stabmeldžiais, arba pagonimis. Bet jogei trečiame amžiuj nemaž jau buvo tame krašte katalikų, todėl jauna Julijonė, nuo kaži ko pamokyta, slapta katalike paliko. Kad jau turėjo apie dvi dešimti metų, pradėjo žmonės ją piršti už turtingo ir gražaus jaunikaičio, bet ši nenorėjo tekėti užvis dėl to, jogei jaunasis buvo pagonis. Nedrįsdama vienok tos priežasties tėvams išreikšti, dabojo, kaip galėtų nuo moterystės išsisukti. Todėl per savo pasiuntinį šiaip pasakė jaunikaičiui: „Būdama didžios giminės, turtingo tėvo dukteria, negaliu už tavęs tekėti patolei, pakol nepaliksi perdėtiniu visos Kapadokijos". Jaunikaitis, norėdamas jos, prisipuolė įvairius viršininkus ir taip apsisuko, jogei ciesorius pakėlė aną į perdėtinius visos Kapadokijos. Tuokart vėl išleido prie šv. Julijonės pasiuntinį tarydamas: „Nu, dabar tekėk, nes jau esmi tuo, kuo idant būčiau norėjai". Sugrobta šventoji kitą priežastį išrado. Liepė atsakyti jaunikaičiui, jogei katalike būdama negali tekėti už pagonio.

Persigandęs iš to atsakymo, jaunikaitis šarpavo prie tėvo jaunosios, o nuėjęs tarė: „Ar žinai, susiedali, jogei duktė tamstos Julijonė yra katalikė. Šiandien man pasisakė negalinti už manęs tekėti, jogei aš kitaip tikiu nekaip ana". Tėvas, tai išgirdęs, labai nuliūdo. Pašaukė tuojau dukterį ir tarė: „Ką tai girdžiu apie tave, vaikas mano, dėl ko nenori būti moteria to gražaus jaunikaičio?" Atsakė šv. Julijonė: „Meldžiamasis tėvali, kaip aš galiu tekėti už žmogaus kitos vieros? Argi galėsiu mylėti tą, kurs kitaip nekaip aš apie Dievą išmano? Jisai trauks vaikus mano į savo negerą vierą, kaip aš galėsiu veizėti į kūdikius savo negerai tikinčius ir einančius tiesiai į pragarą? Aš

noriesiu łajmingus jus regieti ir westi i dangu, o wiras man to nedalejs? Asz troksziu iszmokiti wajkus tos paczios wieros, kurę pati iszpaźistu, o is wers i sawąje? Asz noriesiu pasnikauti, ejti i sawa baźniczę, o is prisakis man walgiti su mejsu, ir weses su sawi, i pago-
↕ p. 145–146 nu baźniezę? Todieł ↕ tiewali, jej bęn kiek mani mili, iszgielbiek mani nu tokios moteristes!

Apmaudingas tiewas nieka neatsakidamas, uźdaridina ję kutiej. Kiełetuj dienu praslinkus, iszlejdines kłause jos, ar norietu Kristaus iszsiźadieti ir uź tąn pati jaunikajczi tekieti? Szi pasisakie, nej Kristaus iszsiźadiesęti, nej tekiesęti. Tuokart inęrtes tiewas, bajsej ję nupłaktindina, o nieka nemaczijus, atidawe tam paczem jaunikajcziuj, kajpo aukszcziausem wirszininkuj, idant suditu.

Jaunikajczis pagawes i sawa naga milemąje, dieł bajdima pirmu bajdźe, bet źwilkteriejes i grajgszti jos wejdą, nieka anaj trąkiej pasakiti negalieje. Todieł palowes buksztinti, tare małonej: oj milemoi mana, asz tau neblijpsiu nie diewajcziu garbinti, dalejsu tikieti i Kristusu, tiktaj meldźiu tawęs, tekiek uź mani! Szi atsakie: negalu tekieti ir negu tuokart busiu tawa motieri, kad kataliku paliksi. Tare jaunikajtis; nelinkiek to man susimiłdamoi; nes woz palikus man kataliku, pajus Ciecorius, atims man wiresnibę ir wedu abudu uźmusz. Atsakie szwętoje: oj mękas źmogau! nugąstaui Ciecoriaus, kurs tau giwibą gał atimti, o newejzi aukszcziause Diewa, kurs ta-
↕ p. 146–147 wi ir cze gał nełajmingu padariti ir ↕ amźinaj praźuditi! Maźas dajktas kajp cze mums kłojes ant źiames; bet didis, kajp mums kłoses par amźiu amźius.

Jaunikajtis matidamas nieka anaj nepadarisis, atidawe budelems idant kajpo niekinanczę diewajczejs Rima, źuditu pagał istatimu, arba prowu. Tie jeme S. Julionę sawotiszkaj: pri koju ir pri ranku wirwes pririszi, isztępe aną it awi kajli ant kajłmaucziu ir diźe par nugara, kiek tik walodamis. Paskiaus atrajszioi rąkas ir kojes, pakore aną uź płaukus: nemaźa ta buwa muka, nes iłgaj bekibant, kajlis jos atstoje nu makaules ir akis uźtraukie. Negana to: su karsztomis bliekomis degindamis jos ronas ir szonus, węn kłausinieje, nu kąn: iszsiźadiesi Kristaus? Ar garbinsi diewajczius musu? Szi siłpnu balsu atsakie: ne iszsiźadiesiu Wieszpaties, nej jusu diewajcziu garbinsiu.

norėsiu laimingus juos regėti ir vesti į dangų, o vyras man to nedaleis? Aš trokšiu išmokyti vaikus tos pačios vieros, kurią pati išpažįstu, o jis vers į savąją? Aš norėsiu pasninkauti, eiti į savo bažnyčią, o jis prisakys man valgyti su mėsa ir vesis su savim į pagonų bažnyčią? Todėl, tėvali, jei bent kiek mane myli, išgelbėk mane nuo tokios moterystės!"

Apmaudingas tėvas, nieko neatsakydamas, uždarydino ją kūtėj. Keletui dienų praslinkus, išleidinęs klausė jos, ar norėtų Kristaus išsižadėti ir už to paties jaunikaičio tekėti. Ši pasisakė, nei Kristaus išsižadėsianti, nei tekėsianti. Tuokart įnirtęs tėvas baisiai ją nuplaktindino, o nieko nemačijus, atidavė tam pačiam jaunikaičiui, kaipo aukščiausiam viršininkui, idant sūdytų.

Jaunikaitis, pagavęs į savo nagą mylimąją, dėl baidymo pirma baidė, bet žvilgterėjęs į graikštų jos veidą, nieko anai trankiai pasakyti negalėjo. Todėl paliovęs bugštinti, tarė maloniai: „Oi, mylimoji mano, aš tau nebliepsiu nė dievaičių garbinti, daleisiu tikėti į Kristų, tiktai meldžiu tavęs, tekėk už manęs!" Ši atsakė: „Negaliu tekėti ir negu tuokart būsiu tavo moteria, kad kataliku paliksi". Tarė jaunikaitis: „Nelinkėk to man, susimildamoji, nes vos palikus man kataliku, pajus ciesorius, atims man vyresnybę ir vedu abudu užmuš". Atsakė šventoji: „Oi, menkas žmogau! Nuogąstauji ciesoriaus, kurs tau gyvybą gali atimti, o neveizi aukščiausio Dievo, kurs tave ir čia gali nelaimingu padaryti ir amžinai pražudyti! Mažas daiktas kaip čia mums klojas ant žemės, bet didis kaip mums klosis per amžių amžius".

Jaunikaitis, matydamas nieko anai nepadarysiąs, atidavė budeliams, idant kaipo niekinančią dievaičius Rymo, žudytų pagal įstatymus, arba provas. Tie ėmė šv. Julijonę savotiškai: prie kojų ir prie rankų virves pririšę, ištempė aną it avikailį ant kailmaučio ir dyžė per nugarą kiek tik valiodami. Paskiau atraišioję rankas ir kojas, pakorė aną už plaukų; nemaža ta buvo mūka, nes ilgai bekybant, kailis jos atstojo nuo makaulės ir akis užtraukė. Negana to: su karštomis blėkomis degindami jos ronas ir šonus, vien klausinėjo: „Nu ką, išsižadėsi Kristaus? Ar garbinsi dievaičius mūsų?" Ši silpnu balsu atsakė: „Neišsižadėsiu Viešpaties nei jūsų dievaičių garbinsiu".

Nuilsi beźudidamis: nuwedźe S. Julionę i kalini, parmowe su gielźies
ijszmu abidwi jos kiękli ir paguldźe ant źiames, łaukon gielźies ne-
traukdamis. Tejp guliedama szaukies pri Więszpaties ir tare: Diewi
mana, iszgielbiek mani nu tu sopulu. Tiewas su motinu aplejda ma-
ni, tu Wieszpatie priimk mani.

Szwętaj besimełdant pasirodes welnias tare: daug kięti Julione, kam
↕ p. 147–148 to rejk? iszsiźadiek ↕ Kristaus iszpakutawosi, juk ir kiti pamecze wierą
sawa, o dajlej giwen ant źiames, kąn cze iszsimanej su sawa atkakli-
bi? Szwętoi taj girdiedama pradieje dar didesnej duksauti pri Wiesz-
paties Jezaus, kurs pasirodźes tare: nenugąstauk muczelnikie ma-
na, asz su tawi esmi. Woz taj isztare welnias pragajsza, gielźinej nu
ranku nukrita, ijszmas isz kięklu iszlinda o S. Julione akiesmirks-
niej swejku tape.

Atsimines storasta, tare sawa tarnams, atweskiet cze Julionę jej
begiwa ira. Tie beregięt taj padare: iszwides aną jaunikajtis ligiej
swejką ir grajksztę, kajp pirmu buwa, tare: par kokius taj źawiei-
mus tejp wejkiej iszgijej? O szi atsakie: asz nemoku źawieti, Kristus
taj, kuri asz garbinu, tąn stebukłą padare. Atsiliepe jaunikajtis, wieł
apej sawa Kristusą szneki. Ej wajkaj, imkiet ir sudeginkiet tąn ra-
ganą. Tarnaj tujaus sukuri didę ugni imecze Szwętąje, bet ugnis
wejkiej uźgiesa, o muczelnikie palika ne nuswilinta. Paskiaus dieje
i kateła ir wirina, bet ir cze pasirodźe nesuwirinama. Pęki szimtaj
wiriszkuju ir szimtas trisdeszimtis motriszkuju tus stebukłus re-
giejusiu, tujaus i Kristusą itikieje. Tuo ipikintas jaunas storasta, lij-
↕ p. 148–149 pe S. Julionę ↕ nukirsti, kąn tarnaj nieko netruki ir padare. Tejp S. Ju-
liona su wajniku muczelnikies, nueje i dangu, kami dźiaugses par
amźiu amźius. Amen.

Jums uź wis mergajczes, ta S. Julione gierą pamoksłą palika. Ana
par mejlę czistatos, ne norieje tekieti uź turtinga ir graźi jaunikaj-
czi, o jus ar tejp darot? Kartajs rots tajsoties ejti i dawatkas; bet taj
darot tuokart, kad nieks nejem. Bet atsitikus wiriszkam, nebwejzat
jau, ar isaj gieras ira ar błogas, ar iszmintingas ir darbus, ar girtuk-
lis ir palejstuwis; ejnat tujaus o isztekiejuses werkat par kiaura sa-
wa amźi.

Nuilsę bežudydami, nuvedė šv. Julijonę į kalinį, permovė su geležies iešmu abidvi jos kenkli ir paguldė ant žemės, laukan geležies netraukdami. Taip gulėdama šaukės prie Viešpaties ir tarė: „Dieve mano, išgelbėk mane nuo tų sopulių. Tėvas su motina apleido mane, tu, Viešpatie, priimk mane".

Šventai besimeldžiant pasirodęs velnias tarė: „Daug kenti, Julijone, kam to reikia? Išsižadėk Kristaus, išpakūtavosi, juk ir kiti pametė vierą savo, o dailiai gyvena ant žemės, ką čia išsimanei su savo atkaklybe?" Šventoji, tai girdėdama, pradėjo dar didžiau dūksauti prie Viešpaties Jėzaus, kurs pasirodęs tarė: „Nenuogąstauk, mūčelninke mano, aš su tavim esmi". Vos tai ištarė, velnias pragaišo, gelžiniai nuo rankų nukrito, iešmas iš kenklių išlindo, o šv. Julijonė akies mirksnyj sveika tapo.

Atsiminęs storasta tarė savo tarnams: „Atveskit čia Julijonę, jei begyva yra". Tie beregint tai padarė. Išvydęs aną jaunikaitis lygiai sveiką ir graikščią, kaip pirma buvo, tarė: „Per kokius tai žavėjimus taip veikiai išgijai?" O ši atsakė: „Aš nemoku žavėti, Kristus tai, kurį aš garbinu, tą stebuklą padarė". Atsiliepė jaunikaitis: „Vėl apie savo Kristų šneki. Ei, vaikai, imkit ir sudeginkit tą raganą". Tarnai tuojau sukūrę didžią ugnį įmetė šventąją, bet ugnis veikiai užgeso, o mūčelninkė paliko nenusvilinta. Paskiau dėjo į katilą ir virino, bet ir čia pasirodė nesuvirinama. Penki šimtai vyriškųjų ir šimtas trys dešimtys motriškųjų, tuos stebuklus regėjusių, tuojau į Kristų įtikėjo. Tuo įpykintas jaunas storasta liepė šv. Julijonę nukirsti, ką tarnai nieko netrukę ir padarė. Taip šv. Julijona su vainiku mūčelninkės nuėjo į dangų, kame džiaugsis per amžių amžius. Amen.

Jums užvis, mergaitės, ta šv. Julijonė gerą pamokslą paliko. Ana per meilę čystatos nenorėjo tekėti už turtingo ir gražaus jaunikaičio, o jūs ar taip darot? Kartais, rods, taisotės eiti į davatkas, bet tai darot tuokart, kad niekas neima. Bet atsitikus vyriškam, nebveizit jau, ar jisai geras yra, ar blogas, ar išmintingas ir darbus, ar girtuoklis ir paleistuvis, einat tuojau, o ištekėjusios verkiat per kiaurą savo amžių.

Żywatas S. Kazimiera Karałajti iszpażintojaus,
giwenusi szioj pasaulie pękioliktami amźiej.

Jej norem źinote apej darbus szwętuju tolimusie krasztusie giwenusiu, uźtikra su didesniu noru skajtisma giwenima S. Kazimiera Lietuwi karałajti; diełto ir asz skubu apraszite.

↕ p. 149–150 Pirmoje pusie pękioliktoj amźiaus; buwa ↕ Lanku Karalu o Lietuwos ir Źemajtiu kunegajksztiu Kazimieras Jegiełła. Tas wedes moteri Elźbietę, ciecoriaus Albrechta dukteri, sułauki szesziu sunu; Władysłowa kurs paskiaus buwa karalu Czechu ir Węgru; Kazimiera, Albrechta, Aleksandra, Zygmunta ir Fryderika. Tiewuj Kazimieruj mirus, Albrechtas, Aleksandras ir Zygmuntas, po kits kita buwa karalejs Lanku. Friderikas istois i kunegus palika Erciwiskupu Gnieznos ir Kardynołu, o su Szwętu Kazimieru kajp atsitika paregiesma.

S. Kazimieras gimi tukstanti kieturi szimtaj pękiesdeszimtis aszmusie metusie, Kriokawoj. Nupat kudikistes mokomas bajmies Diewa, lig łajku paprata: nedidźioties, ilgaj melsties ir saugoties pikta. Mokitoju S. Kazimiera buwa Kriokawas Kanauninkas didis rasztininks Długoszus, kurs tąn Karałajti iszmokes iwajriu lieźuwiu, juoba dar iszmokie padorej ełgties. S. Jaunikajtis budamas nu kudikisties maźos swejkatos, to tikt daboje, idant sau uźdirbtu dągaus karalistę. O ipatingaj głauzdamos pri Szwęcziausies Motinos, pats paraszi łotiniszkaj ant jos szłowies trys giesmes, kures diena isz dienos kalbiei.

↕ p. 150–151 S. Kazimieras ateis i metus jaunikajti, ↕ idant kartajs ne ipułtu i pagundinimus priszingus czistataj: tankiej sawi twoje, newalgi karaliszku walgiu, su gielźies asztriu lęciugielu waźe sau strienas i wejdą motriszkuju nestebiejos, ir saugojes draugistes su jaunumene. Cziedije ir giebieje draugistię su wirajs iszmintingajs, mokitajs ir su Kunegajs. Wilniaus miesti giwendams, wajkszczioje kas dienas i baźniczes melsties, ir tejp karsztaj meldies, jog tarsi nebjaucze kas cze dedas

Žyvatas šv. Kazimiero karalaičio išpažintojo,
gyvenusio šioj pasaulėj penkioliktame amžiuj

Jei norim žinoti apie darbus šventųjų, tolimuose kraštuose gyvenusių, už tikro su didesniu noru skaitysim gyvenimą šv. Kazimiero lietuvio karalaičio, dėl to ir aš skubu aprašyti.

Pirmojoj pusėj penkioliktojo amžiaus buvo Lenkų karalium, o Lietuvos ir Žemaičių kunigaikščiu Kazimieras Jogaila[1]. Tas vedęs moterį Elžbietą, ciesoriaus Albrechto[2] dukterį, sulaukė šešių sūnų: Vladislovo, kurs paskiau buvo karalium Čechų ir Vengrų, Kazimiero, Albrechto, Aleksandro, Zygmunto ir Frideriko[3]. Tėvui Kazimierui mirus, Albrechtas, Aleksandras ir Zygmuntas po kits kito buvo karaliais Lenkų. Friderikas, įstojęs į kunigus, paliko arkivyskupu Gniezno ir kardinolu, o su šventu Kazimieru kaip atsitiko, paregėsim.

Šv. Kazimieras gimė tūkstantis keturi šimtai penkios dešimtys ašmuose metuose Krokuvoj. Nuo pat kūdikystės mokomas baimės Dievo, lig laiku paprato nesididžiuoti, ilgai melstis ir saugotis pikto. Mokytoju šv. Kazimiero buvo Krokuvos kanauninkas didis raštininkas Dlugošas[4], kurs tą karalaitį išmokęs įvairių liežuvių juoba dar išmokė padoriai elgtis. Šv. jaunikaitis, būdamas nuo kūdikystės mažos sveikatos, to tik dabojo, idant sau uždirbtų dangaus karalystę. O ypatingai glausdamos prie Švenčiausios Motinos, pats parašė lotyniškai ant jos šlovės tris giesmes, kurias diena iš dienos kalbėjo.

Šv. Kazimieras atėjęs į metus jaunikaičio, idant kartais neįpultų į pagundinimus priešingus čystatai, tankiai save tvojo, nevalgė karališkų valgių, su geležies aštriu lenciūgėliu varžė sau strėnas, į veidą motriškųjų nesistebėjo ir saugojos draugystės su jaunuomene. Čėdijo ir gebėjo draugystę su vyrais išmintingais, mokytais ir su kunigais. Vilniaus mieste gyvendamas, vaikščiojo kas dienas į bažnyčias melstis ir taip karštai meldės, jog tarsi nebjautė, kas čia dedas

ant źiames. Atrades baźniczes duris uźrakintas, kłaupies pri duru ir meldies. Nekarta sargaj miesta atrada ji pri baźniczes duru nakties łajki kriźejs begulenti.

Pawargielus, naszles ir naszłajtius, kajp imanidamas szelpe. Jej kas jam girdęt kąn nepadori isztare, tujaus toki parspieje ir nedalejda tauzite.

Władysłowuj, wisuwiresniojuj Karalaus sunuj, Węgru ir Czechu karalu palikus, priderieje po piedu tiewa, S. Kazimieruj karalaute: todieł nekurie dwariszkiej su diduomeni, noriedamis jam lig łajka itikte, pradieje apej ji szokiniete ir lipsznej kalbiete: bet szis atsakie: nenoriu asz karalauti, łaj mana tiewalis giwen kuo ilgiausej, asz pirm
↕ p. 151–152 jo mirsiu, asz no↕riu sau karalistę danguoj uźdirbtie, o karalisti szio swieta, man nerup.

Buwa S. Kazimieras augalotas, wejda dajle; bet maźos swejkatas. Dar dwiju deszimtu metu amźiaus neturentem, pradieje krutini skaudiete ir igawa dźiuti. Po kieletas metu ligaj isikieriejus, daktaraj gididamis Szwętą, patari jam, idant dieł spieresni iszgiima, dasilejstu grieka neczistatos. Bet S. Kazimieras atsaki, ne: to ne padarisiu: beweliju mirti, ne kajp grieszidamas. Diewa mana uźrustinte. Oj jaunumeni, koks cze dieł tawęs szwętas pawejzdas! Oj idant mes wisi, juoba nugąstautumem grieka nekajp smerti, uztikra nebut tiek palejstuwiszcziu kiek szędiena ira!

Pradźioj 1484 metu, S. Kazimieras tejp buwa siłpnas, jog woz kumet nekumet isz łowos bekieli. Jauzdamas netolij esant smerti, iszsispawiedoje, prijemi szwęcziausi Sakramętą ir paskutini patepimu. Par kiauras dienas ir nakties nusawęs kunegu neatlejda. Ant gała kietwirtoj dienoj kowa mienesi, turiedamas Diewa muką rąkosi, dajlej numiri. Pateka ant źiames wisa prowisu dwideszimti pękius metus.

Wiena karta Wilniuj mirusę mergajtę, tiewaj nuneszi i baźniczę,
↕ p. 152–153 pri graba S. Kazimiera ↕ ir meldźe Diewa, idant par uźtarima to szwętoi atgiditu wajką. Kajpogi mergieli tujaus atsikieli. Kita karta Lankams kariaujęt, pasirodźes ant bałtu arklu S. Kazimieras, padiei pargalete neprietelu. Kunas to Szwętoje guł Wilniuj sidabra grabi, kopliczioj łabaj graźioj kurę Zygmuntas ir Wladysłowas Lęku Karalej pastati.

ant žemės. Atradęs bažnyčios duris užrakintas, klaupės prie durų ir meldės. Ne kartą sargai miesto atrado jį prie bažnyčios durų nakties laike kryžiais begulintį.

Pavargėlius, našles ir našlaičius kaip įmanydamas šelpė. Jei kas jam girdint ką nepadorų ištarė, tuojau tokį perspėjo ir nedaleido tauzyti.

Vladislovui, visų vyresniajam karaliaus sūnui, Vengrų ir Čechų karalium palikus, priderėjo po pėdų tėvo šv. Kazimierui karaliauti, todėl nekurie dvariškiai su diduomene, norėdami jam lig laiko įtikti, pradėjo apie jį šokinėti ir lipšniai kalbėti, bet šis atsakė: „Nenoriu aš karaliauti, lai mano tėvalis gyvena kuo ilgiausiai, aš pirm jo mirsiu, aš noriu sau karalystę danguj uždirbti, o karalystė šio svieto man nerūpi".

Buvo šv. Kazimieras augalotas, veido dailaus, bet mažos sveikatos. Dar dviejų dešimtų metų amžiaus neturinčiam pradėjo krūtinę skaudėti ir įgavo džiūtį. Po keletos metų ligai įsikerėjus, daktarai gydydami šventą patarė jam, idant dėl spėresnio išgijimo dasileistų grieko nečystatos. Bet šv. Kazimieras atsakė: „Ne, to nepadarysiu: beveliju mirti, nekaip griešydamas Dievą mano užrūstinti". Oi, jaunuomene, koks čia dėl tavęs šventas paveizdas! Oi, idant mes visi juoba nugąstautumėm grieko nekaip smerčio, už tikro nebūt tiek paleistuvysčių, kiek šiandieną yra!

Pradžioj 1484 metų šv. Kazimieras taip buvo silpnas, jog vos kuomet ne kuomet iš lovos bekėlė. Jausdamas netoli esant smertį, išsispaviedojo, priėmė Švenčiausią Sakramentą ir paskutinį patepimą. Per kiauras dienas ir naktis nuo savęs kunigų neatleido. Ant galo ketvirtoj dienoj kovo mėnesio, turėdamas Dievo mūką rankose, dailiai numirė. Pateko ant žemės viso pro visa dvi dešimti penkius metus.

Vieną kartą Vilniuj mirusią mergaitę tėvai nunešė į bažnyčią prie grabo šv. Kazimiero ir meldė Dievo, idant per užtarymą to šventojo atgydytų vaiką. Kaipogi mergelė tuojau atsikėlė. Kitą kartą lenkams kariaujant, pasirodęs ant balto arklio šv. Kazimieras padėjo pergalėti neprietelių[5]. Kūnas to šventojo guli Vilniuj sidabro grabe, koplyčioj labai gražioj, kurią Zygmuntas ir Vladislovas, Lenkų karaliai, pastatė.

Źiwatas S. Klemensa Popieźiaus muczelnika,

giwenuse szioj pasaulej pirmami amźiej.

Kristusuj Wieszpacziuj i dangu iźęgus, S. Petras kunegajksztis Apasztołu atkielawes i Rima, daugibę pagonu i katalikus parwercze ir palika nukriźiawotas. Po jo piedu piermuojų Popieźiu buwa S. Linus, po to S. Kletus, o tam mirus palika tiewu szwętuoju, S. Klemensas. Buwa isz sunu Faustina senatoriaus, pats ji S. Petrus wieros kataliku iszmokis apkrikszţije ir i kunegus iszszwęcze.

S. Klemensas popieźiu palikies, daugibe pagonu katalikajs padare. Wienu kartu par Welikas apkrikszţije kieturis szimtus su wirszu
↕ p. 153–154 źmoniu, kilusiu isz auksztu giminiu, gięcziu ↕ paties Nerona Ciecoriaus. Tarp tu Zyzimusa ir Domityllę. Parsekioimuj kataliku kiłus, tas Popieźius isakie, idant septini jauni ir mokiti wiraj, raszitu wisus darbus muczelniku, kurie uź Kristusą gałwą sawa padieje. Nieko netrukus, Korynti Grecios miesti, kiła barnis tarp kunegu ir szejpjau źmoniu. Kunegaj to miesta ne skundies S. Jonuj Apasztołuj, kurs dabar giws tebi buwa ir Epezi giwena, bet szaukies pri S. Klemensa Popieźiaus. Tas parasze pri Korynta giwentoju, gromatą ir tujaus barni nutildźe. Tąn gromatą Korynta katalikaj par septines deszimtis metu po smercze S. Klemensa, skajcze baźnicziosi, it rasztą Szwętą. Cze matom kajp jau uź didźi skajcze ir ano gadiniej, Tiewą Szwętąi.

S. Klemensuj bedarbuojętes, katalikaj diena isz dienos dauginos. Kąn matidamas kaźikoks Tarkwinius suwadina buri pagonu ir tare: ar jus nematot jogiej tas Klemensus iszwartalos musu diewajczius, iszgriaus baźniczes ir isznajkis musu seną wierą; todieł skuskieties ant jo wiresnibej. Tie prasti źmones jo pakłausi, nuei pri Mamertina storastas arba Gubernatoriaus, apstoje namus jo ir szaukie: Klemensas najkien musu diewajczius, meldam Tamstas, pakarok ji. Wienęms
↕ p. 154–155 tejp szaukont kiti szne↕kieje, o kąn is pikta jums padare, juk is wisus pawargielus suszełp.

Žyvatas šv. Klemenso popiežiaus mūčelninko,

gyvenusio šioj pasaulėj pirmame amžiuj

Kristui Viešpačiui į dangų įžengus, šv. Petras, kunigaikštis apaštalų, atkeliavęs į Rymą, daugybę pagonų į katalikus perverté ir paliko nukryžiavotas. Po jo pėdų pirmuoju popiežium buvo šv. Linas, po to šv. Kletas[1], o tam mirus paliko Tėvu Šventuoju šv. Klemensas. Buvo iš sūnų Faustino senatoriaus, pats jį šv. Petras, vieros katalikų išmokęs, apkrikštijo ir į kunigus iššventė.

Šv. Klemensas, popiežium palikęs, daugybę pagonų katalikais padarė. Vienu kartu per Velykas apkrikštijo keturis šimtus su viršum žmonių, kilusių iš aukštų giminių, genčių paties Nerono ciesoriaus[2]. Tarp tų Zizimą ir Domitilę. Persekiojimui katalikų kilus, tas popiežius įsakė, idant septyni jauni ir mokyti vyrai rašytų visus darbus mūčelninkų, kurie už Kristų galvą savo padėjo. Nieko netrukus Korinte,[3] Graikijos mieste, kilo barnis tarp kunigų ir šiaip jau žmonių. Kunigai to miesto ne skundės šv. Jonui apaštalui, kurs dabar gyvas tebebuvo ir Efeze[4] gyveno, bet šaukės prie šv. Klemenso popiežiaus. Tas parašė prie Korinto gyventojų gromatą ir tuojau barnį nutildė. Tą gromatą Korinto katalikai per septynias dešimtis metų po smerčio šv. Klemenso skaitė bažnyčiose it Raštą Šventą. Čia matom, kaip jau už didį skaitė ir anoj gadynėj Tėvą Šventąjį.

Šv. Klemensui besidarbuojant, katalikai diena iš dienos dauginos. Ką matydamas kaži koks Tarkvinijus suvadino būrį pagonų ir tarė: „Ar jūs nematot, jogei tas Klemensas išvartalios mūsų dievaičius, išgriaus bažnyčias ir išnaikins mūsų seną vierą; todėl skųskitės ant jo vyresnybei". Tie prasti žmonės, jo paklausę, nuėjo prie Mamertino storastos, arba gubernatoriaus, apstojo namus jo ir šaukė: „Klemensas naikina mūsų dievaičius, meldžiam tamstos, pakarok jį". Vieniems taip šaukiant, kiti šnekėjo: „O ką jis pikto jums padarė, juk jis visus pavargėlius sušelpia".

Mamertinus to klegiese prisikłauses, pagine źmones szalęn, pawadina pri sawęs S. Klemensą ir tare: kokie taj nełajme, jogiej Tamsta budamas wiru didźe moksła ir auksztos giminies, prijemej tąn naują kataliku wierą; szitaj daugibe źmoniu skundas man ant Tamstas, o asz rasziau pri Ciecoriaus Trajana kłauzdamas kąn turiu su Tamstu dariti? Atsakie S. Klemensas, nerejk źmoniu szauksma kłausiti, bet prider paźinti, tos naujos wieros mokslą, rasi ir pats itikietumi i Kristusą. O su manim darik kąn tinkamas asz busiu tuo, kuo esmi. Mamertinus matidamas nieka su juomi nepeszis, dalejda jam namon griszti. Kieletuj nedielu praslinkus, tas pats Mamertinus pawadines S. Klemensą tare, szitaj ira isakimas ciecoriaus, kad płauktumi i Pontą, ties Chersonezu ir tęn giwentumi, jau ira ir łajwas sutajsitas, wejkiej gali aplejsti Rimą. Szis atsakie, gieraj, gieraj, koźnoj wałandoj taj galu padariti. Kajpogi pasakies su Diewu katalikams ir baźniczes rejkałus suriedes, lejdos i Chersonezą. Katalikaj palidieje ji lig juros krasz-
↕ p. 155–156 ta, o daug wiru su anuo kartu papłaukie. ↕

Atpłaukies S. Klemensas i Chersonezą atrada tęn isztręptus katalikus, beskałdanczius kałnusi akmenis. Buwa ju daugiaus ne dwi tukstanczi, tie wisi pajuti S. Klemensą esant popieźiu, swejkina ji ir dźiaugies jo sułauki. Tiewas Szwętasis tejpogi sakie, ir asz dźiauguos, jogiej Wieszpats padare mani draugu kiętieimu jusu uź wierą.

S. Klemensas twirtindamas iszblieszkusius katalikus ir su anajs wękart dirbdamas; pamacze, jogiej wargszaj artie gera undens neturiedamis, łabaj isz toła tur neszioti ir tare: melskiem Diewa idant tarnaus sawa sutejktu gera undens. Taj jam isztarus, wisi sukłaupe ir meldies. Woz pasimeldus, S. Klemensas iszwida ant kałnu awineli, su kojeli bekasant. Nueje i tąn wietą, kieletą łopetu źiames iszmete ir isztriszka apstus szaltenis, kurs nu kałna su trąksmu tekiedamas girdźe troksztanczius, iszrinktusius Diewa.

Apej tąn stebukła iszsigirdi pagonis, burejs eje pri S. Klemensa, kurs pramokies jus kiek tiek wieros kataliku, kriksztije tami patemi naujemi upalej.

Chersoneza Katalikaj, buwa taj kalinej: daboje ju sargaj nu Rima
↕ p. 156–157 wiresnibes paskirti. Tie praneszi Ciecoriuj Trajanuj, jogiej isz pri ↕ źasties atpłaukima Klemensa i Pontą, daugibe źmoniu palijkt katalikajs.

Mamertinas, to klegesio prisiklausęs, paginė žmones šalin, pavadino prie savęs šv. Klemensą ir tarė: „Kokia tai nelaimė, jogei tamsta, būdamas vyru didžio mokslo ir aukštos giminės, priėmei tą naują katalikų vierą; šitai daugybė žmonių skundžias man ant tamstos, o aš rašiau prie ciesoriaus Trajano[5] klausdamas, ką turiu su tamsta daryti". Atsakė šv. Klemensas: „Nereikia žmonių šauksmo klausyti, bet pridera pažinti tos naujos vieros mokslą, rasi ir pats įtikėtum į Kristų. O su manim daryk ką tinkamas, aš būsiu tuo, kuo esmi". Mamertinas, matydamas nieko su juomi nepešiąs, daleido jam namon grįžti. Keletui nedėlių praslinkus, tas pats Mamertinas pavadinęs šv. Klemensą tarė: „Šitai yra įsakymas ciesoriaus, kad plauktum į Pontą ties Chersonesu[6] ir ten gyventum; jau yra ir laivas sutaisytas, veikiai gali apleisti Rymą". Šis atsakė: „Gerai, gerai, kožnoj valandoj tai galiu padaryti". Kaipogi pasakęs sudievu katalikams ir bažnyčios reikalus surėdęs, leidos į Chersonesą. Katalikai palydėjo jį lig jūros krašto, o daug vyrų su anuo kartu paplaukė.

Atplaukęs šv. Klemensas į Chersonesą atrado ten ištremptus katalikus, beskaldančius kalnuose akmenis. Buvo jų daugiau nei du tūkstančiu, tie visi, pajutę šv. Klemensą esant popiežium, sveikino jį ir džiaugės jo sulaukę. Tėvas Šventasis taipogi sakė: „Ir aš džiaugiuos, jogei Viešpats padarė mane draugu kentėjimų jūsų už vierą".

Šv. Klemensas, tvirtindamas išblėškusius katalikus ir su anais vienkart dirbdamas, pamatė, jogei vargšai arti gero vandens neturėdami labai iš tolo turi nešioti, ir tarė: „Melskim Dievo, idant tarnams savo suteiktų gero vandens". Tai jam ištarus, visi suklaupė ir meldės. Vos pasimeldus, šv. Klemensas išvydo ant kalno avinėlį su kojele bekasant. Nuėjo į tą vietą, keletą lopetų žemės išmetė, ir ištryško apstus šaltenis, kurs nuo kalno su tranksmu tekėdamas girdė trokštančius išrinktuosius Dievo.

Apie tą stebuklą išsigirdę, pagonys būriais ėjo prie šv. Klemenso, kurs, pramokęs juos kiek tiek vieros katalikų, krikštijo tame pačiame naujame upalyj.

Chersoneso katalikai buvo tai kaliniai, dabojo jų sargai nuo Rymo vyresnybės paskirti. Tie pranešė ciesoriui Trajanui, jogei iš priežasties atplaukimo Klemenso į Pontą daugybė žmonių palieka katalikais.

Ciecorius atsiuncze pardietini wardu Ansydiana, kurs ne maź źmoniu iszźudźe o pati S. Klemensą, nuweźines tolij i Juodąje marę, nuskądina.

S. Klemensą i jura nuweźus, katalikaj ant paszalu stebiedamos łabaj werkie. Febus su Korneliusu to szwętoje mokitiniu tare: kąn maczis werkus, gieriaus melskiemos idant Wieszpats paroditu mums wietą, kurioj piemuo musu nuskięda. Woz taj isztare, wisi sunika melsties. Nieko netrukus, atsidare jura ir palika sausa kieli, kuriuo katalikaj ejdamis atrada ant juros dugnu padirbtą isz mermura baźniczę ir kuną S. Klemensa widuo begulenczi. Pagarbina Diewa ir sugriźa, o jura wieł uźsidare. Daugibe pagonu tąn stebukła regiejusiu i Kristusą itikieje.

S. Klemensas gromatoj sawa, pri Korynta giwentoju nulejstoj rasza, jogiej jau tuokart wisi katalikaj isztisą gawienę gawieje; todieł ir mes pasninkaukiem ne jeszkodamis niekokiu dispensu. ↕

↕ p. 157–158

Źiwatas S. Kotrinos Muczelnikies mergajczes, giwenuses szioj pasaulej tretemi amźiej.

Rejk źinoti, jogiej pusiej treczioje amźiaus, kas tinkams katalikus musze, diełto jogiej waldimieraj Rima ciecoristes newęn to ne gine, bet dar uź gera taj skajcze. Toj nełajmingoj gadiniej, atwaźiawes i Aleksandrios miestą Egipti esanczi Maksencius Azios ciecorius, isakie idant wisi źmones susirinki degintu apieras diewajczems. Tujaus pagonis jautejs wedinis ir awinajs neszinis, szarpawa uźkitskita i Aleksandrią, o kad sunika tus galwijus deginti, wisus miestas dwokie.

Buwa tuokart Aleksandrioj wiena graźi, turtinga ir łabaj mokita mergajcze wardu Kotrina. Ta matidama tąn pagonu neiszminti, pasipuosze, jeme su sawęm kieletą tarnajcziu, eje tiesiau i pagonu baźniczę, kurioj Ciecorius buwa, o atejusi balsu szejp prabiła: argi padoru tau Maksenciusaj, kurs esi Ciecoriu ant daugieł źiamiu, to

Ciesorius atsiuntė perdėtinį, vardu Ansidianą, kurs nemaž žmonių išžudė, o patį šv. Klemensą, nuvežinęs toli į Juodąją marę, nuskandino.

Šv. Klemensą į jūrą nuvežus, katalikai ant pašalio stebėdamos labai verkė. Febas su Kornelijum, to šventojo mokytiniu, tarė: „Ką mačys verkus, geriau melskimės, idant Viešpats parodytų mums vietą, kurioj piemuo mūsų nuskendo". Vos tai ištarė, visi suniko melstis. Nieko netrukus, atsidarė jūra ir paliko sausą kelią, kuriuo katalikai eidami atrado ant jūros dugno padirbtą iš marmuro bažnyčią ir kūną šv. Klemenso viduj begulintį. Pagarbino Dievą ir sugrįžo, o jūra vėl užsidarė. Daugybė pagonų tą stebuklą regėjusių į Kristų įtikėjo.

Šv. Klemensas gromatoj savo, prie Korinto gyventojų nuleistoj, rašo, jogei jau tuokart visi katalikai ištisą gavėnią gavėjo, todėl ir mes pasninkaukim neieškodami nė kokių dispensų.

Žyvatas šv. Kotrynos mūčelninkės mergaitės, gyvenusios šioj pasaulėj trečiame amžiuj

Reikia žinoti, jogei pusėj trečiojo amžiaus kas tinkamas katalikus mušė dėl to, jogei valdymierai Rymo ciesorystės ne vien to negynė, bet dar už gera tai skaitė. Toj nelaimingoj gadynėj atvažiavęs į Aleksandrijos miestą, Egipte esantį, Maksencijus, Azijos ciesorius[1], įsakė, idant visi žmonės susirinkę degintų apieras dievaičiams. Tuojau pagonys jaučiais vedini ir avinais nešini šarpavo už kits kito į Aleksandriją, o kad suniko tuos galvijus deginti, visas miestas dvokė.

Buvo tuokart Aleksandrijoj viena graži, turtinga ir labai mokyta mergaitė, vardu Kotryna. Ta, matydama tą pagonų neišmintį, pasipuošė, ėmė su savim keletą tarnaičių, ėjo tiesiai į pagonų bažnyčią, kurioj ciesorius buvo, o atėjusi balsu šiaip prabilo: „Argi padoru tau, Maksencijau, kurs esi ciesorium ant daugel žemių, to

nenumaniti, jogiej klistat garbindamis diewajczius sawa. Rejkietu tau
↕ p. 158–159 źinoti, jogiej diewajczej, kuręms szędien lijpi apieras ↕ dariti, ira niekniekiejs. O jej man netiki, tikiek senam jusu pacziu rasztininkuj Diodoruj, kurs pasakie, jogiej tie, kurius mines tur uź diewajczius, buwa taj źmones. Plutarkas ligi dali saka: jogiej diewajczej buwa źmones, kurie kąn norint ipatingaj gera ar pikta padari, iszmire. O jogiej ju wardas garsingas palika, diełto uź diewajczius buwa paskajtiti. Tie numirielej, niekokiu apieru nerejkałau, nes jau senej supuwa. Argi tad nepriderietu idant neźudidamas źmoniu tomis nenaudingomis apieromis ir pats itikietumi ir kitiems dalejstumi tikieti i wieną Diewą sutwertoi dangaus ir źiames?

Ciecorius drąsumuj jos stebiedamos tare: nu gieraj, pasznekiesiu paskuo su tawęm, o dabar bęgkiem apieras. Tas pabęgies, pawadina prisawęs S. Kotriną ir tare: kas tu esi par wiena mergajcze? Atsakie Szwętoi: esmi duktie Ciecoriaus, kurs pirm tawęs buwa, o wardas mana, Kotriną. Ciecorius stebiedamos i dajli jos wejdą, pradieje newisaj padorius dajktus sznekieti, o Szwętoi tare: kajp tiki tejp ir kalbi, jusu diewajczej ant swieta giwendamis palejstuwawa ir jus tejpat darot. Tare Ciecorius: nepejk musu diewu, kurie tecziaus, werti ira
↕ p. 159–160 amźina garbinima. Szi atsa↕kie: oj! kad paźintumi tikrą Diewą, gieraj suprastumi jusu diewajczius esant, niekam deranczius.

Ciecorius S. Kotriną atlejdes, suwadina pękies deszimtis mokitu wiru ir lijpe su anu sznekieties. Tie pradieje tauziti apej galibę diewajcziu sawa, bet Szwętoi tejp jus uźgine, jogiej wisi i Kristusą itikieje. Ciecorius negaliedamas S. Kotrinaj nieka tejp padariti, iszsimane kitejp jos datirti; tare anaj małonej: ar źinaj kąn, esi łabaj graźi, didelej man patikaj, sawa patę Augustą pametes, imsiu tawi uź moteri, tiktaj pagarbink diewajczius musu. Atsakie Szwęta, to nepadarisiu, wieros sawa nepamesiu, ne dieł sosta ciecoriszka. Tare Maksencius, kad tejp, tada asz busiu priwerstas tąn tawa dajli kuna muszti ir draskiti. Atsakie S. Kotrina: darik kąn tinkamas. Graźibe kuna mana neiłgam tiera, numirsiu, supus ir pawirs i źiamę, isz kurios iszeje.

Tuokart Ciecorius lijpe nuwiłkti jos wisus drabuźius ir płakti su wotegajs par dwi adini. Budelems bepłakąt pamielinawa jos kunas, dangiel wietos kraujes triszka, pagonis patis stebiedamos i aną

nenumanyti, jogei klystat garbindami dievaičius savo. Reikėtų tau žinoti, jogei dievaičiai, kuriems šiandien liepi apieras daryti, yra niekniekiais. O jei man netiki, tikėk senam jūsų pačių raštininkui Diodorui[2], kurs pasakė, jogei tie, kuriuos minios turi už dievaičius, buvo tai žmonės. Plutarchas[3] lygia dalia sako, jogei dievaičiai buvo žmonės, kurie, ką norint ypatingai gero ar pikto padarę, išmirė. O jogei jų vardas garsingas paliko, dėl to už dievaičius buvo paskaityti. Tie numirėliai nė kokių apierų nereikalauja, nes jau seniai supuvo. Argi tad nepriderėtų, idant, nežudydamas žmonių tomis nenaudingomis apieromis, ir pats įtikėtum, ir kitiems daleistum tikėti į vieną Dievą Sutvertoją dangaus ir žemės?"

Ciesorius, drąsumui jos stebėdamos, tarė: „Nu gerai, pašnekėsiu paskui su tavim, o dabar benkim apieras". Tas pabengęs, pavadino prie savęs šv. Kotryną ir tarė: „Kas tu esi per viena mergaitė?" Atsakė šventoji: „Esmi duktė ciesoriaus, kurs pirm tavęs buvo[4], o vardas mano Kotryna". Ciesorius, stebėdamos į dailų jos veidą, pradėjo ne visai padorius daiktus šnekėti, o šventoji tarė: „Kaip tiki, taip ir kalbi, jūsų dievaičiai ant svieto gyvendami paleistuvavo ir jūs taip pat darot". Tarė ciesorius: „Nepeik mūsų dievų, kurie tačiau verti yra amžino garbinimo". Ši atsakė: „Oi, kad pažintum tikrą Dievą, gerai suprastum jūsų dievaičius esant niekam derančius".

Ciesorius, šv. Kotryną atleidęs, suvadino penkias dešimtis mokytų vyrų ir liepė su ana šnekėtis. Tie pradėjo tauzyti apie galybę dievaičių savo, bet šventoji taip juos užgynė, jogei visi į Kristų įtikėjo. Ciesorius, negalėdamas šv. Kotrynai nieko taip padaryti, išsimanė kitaip jos datirti; tarė anai maloniai: „Ar žinai ką, esi labai graži, dideliai man patikai, savo pačią Augustą pametęs, imsiu tave už moterį, tiktai pagarbink dievaičius mūsų". Atsakė šventa: „To nepadarysiu, vieros savo nepamesiu nei dėl sosto ciesoriško". Tarė Maksencijus: „Kad taip, tada aš būsiu priverstas tą tavo dailų kūną mušti ir draskyti". Atsakė šv. Kotryna: „Daryk ką tinkamas. Gražybė kūno mano neilgam tėra, numirsiu, supus ir pavirs į žemę, iš kurios išėjo".

Tuokart ciesorius liepė nuvilkti jos visus drabužius ir plakti su botagais per dvi adyni. Budeliams beplakant, pamėlynavo jos kūnas, daugel vietos kraujas tryško, pagonys patys stebėdamos į aną

werkie, o szi nie aszaras neantlejda, nie aj, ne pasakie. Po dwiju adi-
↕ p. 160-161 nu ↕ isakie Ciecorius nuwesti szwętą mergajczę i kalini ir par dwi-
leką dienu badu stipinti.

S. Kotrinaj kaliniej beesant, ciecoriene Augusta użsigiejdźe su anu pasirokuoti: nugąstaudama tecziaus wira, nedrisa wiena ejti, bet wedies su sawęm Porfiriusa źalnieriu pardietini ir nueje. S. Muczelnikie tokius sweczius iszwidusi, łabaj prasidźiuga. Iłgaj rokawos ir to darodźe, jogiej Ciecoriene su Porpiriusu itikiei i Kristusą. Dar pridure tus źodzius, ir tu Augusta po triju dienu, busi źudita uź wierą. Atsakie ciecoriene, aj! kas bus, asz esmi łabaj silpna ir bukszti, ar iszturiesiu mukas! o mana wiras łabaj ira nedoras. Tare S. Kotrina, nenugąstauk, Kristus tawi pastiprins. Tejp pabiłojusis iszskida.

Woz dwileka dienu praeje, ciecorius wieł paszaukie S. Kotriną ant suda. Iszwides ję kaliniej, nie trupucze nesulisusi, bet dar ne kajp pirmu dajlesnę, tarę: Kotrina milu tawi, tujaus paliksi Ciecorieni, ant daugibes źmoniu poni busi, tiktaj mesk szalęn, tąn sawa Kristusą. Atsakie Szwętoi, to nepadarisiu, didesnę karalistę ir gausesnes linksmibes źad man Kristus; ne kajp tu gali duoti. Tuo tarpu wienas dwariszkis tare ciecoriuj: Szwiesiausis pone! padirbink asztri
↕ p. 161-162 tekini su pejlu pejlejs, ↕ lijpk ję pririszti ir sukti, paregiesi, jogiej ana
tulid pames sawa atkaklibę. Ciecoriuj lijpant tam nieko ne truki padirba toki ratą, pririsza muczelnikię ir pradieje sukti. S. Kotrina tilieje, bet nuźęgies nu dangaus Aniołas, tujaus ję atrisza, o ratą i dulkies sutrupina.

Tąn źenklą iszwidusi ciecoriene, ateje pri Ciecoriaus ir tare, palejsk tąn mergajcze, kurej nie rats nieka negalieje padariti; neiszmintingaj daraj, źudidamas tarnus tikra Diewa. Atsisukies Maksencius trąkiej suszuka, ar ir tu priesz mani, imkiet wajkaj szę motriszkię ir nuźudikiet. Woz taj isztare, tarnaj sugrobę Ciecorienę, nupliesze drabuźius, atweźe skrinę, su tos dągcziu priwiere Augustos krutis ir patoł waźioje skrinę, pakoł krutis ne nutruka. Ant gała uź miestuj nukirta jos gałwą. Tarnams Ciecorienę beźudąt atsilijpe Porpirius, szwiesiausis poni asz ir du szimtu sziu źalnieriu garbinam Kristusą, darik su mamis ką noris. Taj iszgirdis Ciecorius parsigąda ir tare pats sawiep, kas bus jej mani ir karejwej aplejs. Po wałandos wienok isakie

verkė, o ši nė ašaros neantleido, nė ai nepasakė. Po dviejų adynų įsakė ciesorius nuvesti šventą mergaitę į kalinį ir per dvylika dienų badu stipinti.

Šv. Kotrynai kalinyj besant, ciesorienė Augusta užsigeidė su ana pasirokuoti, nuogąstaudama tačiau vyro, nedrįso viena eiti, bet vedės su savim Porfirijų, žalnierių perdėtinį, ir nuėjo. Šv. mūčelninkė, tokius svečius išvydusi, labai prasidžiugo. Ilgai rokavos ir to darodė, jogei ciesorienė su Porfirijum įtikėjo į Kristų. Dar pridūrė tuos žodžius: „Ir tu, Augusta, po trijų dienų būsi žudyta už vierą". Atsakė ciesorienė: „Ai, kas bus, aš esmi labai silpna ir bugšti, ar ištūrėsiu mūkas! O mano vyras labai yra nedoras". Tarė šv. Kotryna: „Nenuogąstauk, Kristus tave pastiprins". Taip pabyloję, išskydo.

Vos dvylika dienų praėjo, ciesorius vėl pašaukė šv. Kotryną ant sūdo. Išvydęs ją kalinyj nė trupučio nesulysusią, bet dar nekaip pirma dailesnę, tarė: „Kotryna, myliu tave, tuojau paliksi ciesoriene, ant daugybės žmonių ponia būsi, tiktai mesk šalin tą savo Kristų". Atsakė šventoji: „To nepadarysiu, didesnę karalystę ir gausesnes linksmybes žada man Kristus nekaip tu gali duoti". Tuo tarpu vienas dvariškis tarė ciesoriui: „Šviesiausias pone! Padirbink aštrų tekinį su peilių peiliais, liepk ją pririšti ir sukti, paregėsi, jogei ana tūlyd pames savo atkaklybę". Ciesoriui liepiant, tam nieko netrukę padirbo tokį ratą, pririšo mūčelninkę ir pradėjo sukti. Šv. Kotryna tylėjo, bet nužengęs nuo dangaus aniolas tuojau ją atrišo, o ratą į dulkes sutrupino.

Tą ženklą išvydusi, ciesorienė atėjo prie ciesoriaus ir tarė: „Paleisk tą mergaitę, kuriai nė ratas nieko negalėjo padaryti; neišmintingai darai, žudydamas tarnus tikro Dievo". Atsisukęs Maksencijus trankiai sušuko: „Ar ir tu prieš mane, imkit, vaikai, šią moteriškę ir nužudykit". Vos tai ištarė, tarnai sugrobė ciesorienę, nuplėšė drabužius, atvežė skrynią, su tos dangčiu privėrė Augustos krūtis ir patol važiojo skrynią, pakol krūtys nenutrūko. Ant galo už miesto nukirto jos galvą. Tarnams ciesorienę bežudant, atsiliepė Porfirijus: „Šviesiausias pone, aš ir du šimtu šių žalnierių garbinam Kristų, daryk su mumis ką norįs". Tai išgirdęs, ciesorius persigando ir tarė pats saviep: „Kas bus, jei mane ir kareiviai apleis?" Po valandos vienok įsakė

tus wisus nukirsti. Kąn tarnaj ir padare. Ant gała apmaudingas Ciecorius lijpe nukirsti gałwą ir S. Kotrinos, kuri pasimeldusi isztijse
↕ p. 162–163 sprądą ↕ ir palika nukirstu. Kuna jos Aniołaj pałajdoje ant kałnu Sinai Arabios żiamiej. Amen.

Żiwatas S. Kristinos mergajczes muczelnikies, giwenuses szioj pasaulej antrami amżiej.

Tejsingaj S. Augustinas wadęn motriszkoses gimini diewabajmingu; nesgi tos nekarta pranok wiriszkusius dalikusi wieros. Kajp padare ir ta S. Kristina, kurios giwenimą cze kietu trumpaj apsakiti.

Wałaku żiamiej antrami amżiej, giwena stiprus ukininkas wardu Urbonas, kurs nu tiewu sawa iszmokitas pagonu wieros, tą kajpo wierą senolu sawa, didelej milieje, o priszingaj jauna jo duktie Kristine, ne wisaj domiedamos senomis pasakomis, słaptu kataliki palika. Pagał pagonu paprocze, mażne kożnoj kierczioj namu Urbona ant lintinoms, stipsoje diewajczej isz auksa ar sidabra nukalti, kuriu S. Kristina neużkięsdama, węn mislije, kajp galietu jus isznowiti. Matidama negaliesęti kitejp tajs nusikratiti, każikur tiewuj iszważiawus:
↕ p. 163–164 nulajpina diewajczius żemęn, kajp ga ↕ liedama sułąksti, sułauże ir iszdalije pawargielems. Kieletuj dienu praslinkus: parwaziuo tiewas, nebrąd diewajcziu, parsigąst ir teraujes nu namiszkiu, kur anie dinga? Szij tiesiaus pasaka, jogiej tawa duktie Kriste jus isznowije. Tiewas kłaus dukteries; dielko atiemej ir kur padiejej mana diewajczius? Szi atsaka: tiewali turi żinoti, jogiej asz esmi katalikie, negaliejau kięsti tu szmiekłu welne ir diełto sułaużiusi, pawargielems auksą su sidabru iszdalijau.

Woz nepatraka tus żodżius iszgirdes Urbonas: tujaus dawe anaj kielis kartus par ausi, paskiaus łaukon iszwedes, lijpe szejminaj idant patolej diżtu jos kajli su wotegajs, pakoł neiszsiżadies Kristaus. Tiems

tuos visus nukirsti. Ką tarnai ir padarė. Ant galo apmaudingas ciesorius liepė nukirsti galvą ir šv. Kotrynos, kuri pasimeldusi ištiesė sprandą ir paliko nukirsta. Kūną jos aniolai palaidojo ant kalno Sinai[5] Arabijos žemėj. Amen.

Žyvatas šv. Kristinos mergaitės mūčelninkės, gyvenusios šioj pasaulėj antrame amžiuj

Teisingai šv. Augustinas[1] vadina motriškąsias gimine dievabaiminga, nesgi tos ne kartą pranokia vyriškuosius dalykuose vieros. Kaip padarė ir ta šv. Kristina, kurios gyvenimą čia ketu trumpai apsakyti.

Valakų žemėj antrame amžiuj gyveno stiprus ūkininkas, vardu Urbonas, kurs nuo tėvų savo išmokytas pagonų vieros, tą, kaipo vierą senolių savo, dideliai mylėjo, o priešingai jauna jo duktė Kristina, ne visai domėdamos senomis pasakomis, slapta katalike paliko. Pagal pagonų paprotį mažne kožnoj kerčioj namų Urbono ant lentynų stypsojo dievaičiai iš aukso ar sidabro nukalti, kurių šv. Kristina neužkęsdama vien mislijo, kaip galėtų juos išnovyti. Matydama negalėsianti kitaip tais nusikratyti, kaži kur tėvui išvažiavus, nulaipino dievaičius žemėn, kaip galėdama sulankstė, sulaužė ir išdalijo pavargėliams. Keletui dienų praslinkus, parvažiuoja tėvas, nebranda dievaičių, persigąsta ir teiraujas nuo namiškių, kur anie dingo. Šie tiesiai pasako, jogei tavo duktė Kristė juos išnovijo. Tėvas klausia dukteries: „Dėl ko atėmei ir kur padėjai mano dievaičius?" Ši atsakė: „Tėvali, turi žinoti, jogei aš esmi katalikė, negalėjau kęsti tų šmėklų velnio ir dėl to sulaužiusi pavargėliams auksą su sidabru išdalijau".

Vos nepatrako tuos žodžius išgirdęs Urbonas; tuojau davė anai kelis kartus per ausį, paskiau laukan išvedęs liepė šeimynai, idant patolei dyžtų jos kailį su botagais, pakol neišsižadės Kristaus. Tiems

płakąt, pats węn kłause ar nebgarbisi Kristaus? Szi pasisakie garbisęti. Apkiriejus beplakti, tiewas antdiedina ant jos koju gielźinius ir i kalini iswadina. Po kieletas dienu iszwedines S. Kristiną isz kaline, lijpe ję prikiergti ir draskiti wisą jos kuną su linu szukuoczejs arba gielźies nagajs. Tarnaj tejp draskie, jogiej kunas muczelnikies szmotajs krita. Wieną szmotą pagawusi S. Kristina, mecze tiewuj, taridama: rik tiewaj mesą dukteries tawa, kurę pats pagimdej. Die-
↕ p. 164–165 wajcziu wietoj stowęczis welnej ↕ dara tejp tawi nemiłaszirdingu ant wajka sawa.

Tiewas tuo dar nekakindamas, ipine aną i gielźies tekini, sukure po apaczi ugni o łajstidamas isz wirszaus werdanczіu aleju, kiepe dukteri sawa it kokię źuwi. Matidamas jau muczelnikię nebjudant ir nebszaukięt atriszines nuneszdina wieł i kalini.

Cze besant S. Kristiną apłąkie Aniołas Diewa, bewejzęt wisas jos ronas iszgide ir pastiprines ję iszgajsza. Pajutes apej taj tiewas, dieł źinima ne paźina galibes Diewa, tecziaus isz dide szirdgiła isirga ir mire. To nebtekus, S. Kristina pakluwa i naga kita sudes, wardu Dyona: kurs wieł iszwedines Szwętą isz kaline antru atweju: musze, płakie, draskie jos kuna, kiepe pri ugnes ir pjauste i szmotus. Tąn wis iszturiejusę S. Muczelnikię, kad nuwedźe i pagonu baźniczę, idant diewajczi Apoliną pagarbintu, stowiła to diewajcze nukrita źemęn ir sutrupieje. Tąn źenklą iszwiduses tris tukstanczes pagonu i Kristusą itikieje. S. Kristina negarbina diewajcze; diełto pardietinis wieł ję nusiuncze i kalini.

Cze iłgaj Szwętaj bebunant palika sudźi kaźikoks Julionas. Tas
↕ p. 165–166 wieł taries priwersis S. Kristiną isiźadieti Kristaus, bet nieka ne↕galiedamas padariti, imetina ję i karsztą pecziu, kuremi Szwęta par pękies dienas kiepe, wienok neiszkiepusi swejka isz liepsnos iszeje. Julionas taj matidamas tare: źinau kas taj ira, tur ana buti raganu, diełto negał sudegti ugniej. Pałukiekiet asz ję kitejp igrobsiu. Lijpe tarnams sugauditi daug bajsiu giwacziu ir prilejsti pri plika kuna S. mergajczes. Tarnams taj padarius, giwaczes kąda kiek noriedamas, bet S. Kristinaj nieka neiszkadije. Tuotarpu wiena giwacze i kirta tarnuj o tas tujaus pusti pradieje; kuri tecziaus S. muczelnikie beregięt iszgidźe.

plakant, pats vien klausė, ar nebgarbinsi Kristaus. Ši pasisakė garbinsianti. Apkyrėjus beplakti, tėvas antdėdino ant jos kojų geležinius ir į kalinį įsvadino. Po keletos dienų išvedinęs šv. Kristiną iš kalinio, liepė ją prikergti ir draskyti visą jos kūną su linų šukuočiais, arba geležies nagais. Tarnai taip draskė, jogei kūnas mūčelninkės šmotais krito. Vieną šmotą pagavusi, šv. Kristina metė tėvui tarydama: „Ryk, tėvai, mėsą dukteries tavo, kurią pats pagimdei. Dievaičių vietoj stovintys velniai daro taip tave nemielaširdingu ant vaiko savo".

Tėvas, tuo dar nekakindamas, įpynė aną į geležies tekinį, sukūrė po apačia ugnį, o laistydamas iš viršaus verdančiu aliejum, kepė dukterį savo it kokią žuvį. Matydamas jau mūčelninkę nebjudant ir nebšaukiant, atrišinęs nunešdino vėl į kalinį.

Čia besant, šv. Kristiną aplankė aniolas Dievo, beveizint visas jos ronas išgydė ir pastiprinęs ją išgaišo. Pajutęs apie tai, tėvas dėl žinimo nepažino galybės Dievo, tačiau iš didžio širdgilo įsirgo ir mirė. To nebtekus, šv. Kristina pakliuvo į nagą kito sūdžios, vardu Diono, kurs, vėl išvedinęs šventą iš kalinio, antru atveju mušė, plakė, draskė jos kūną, kepė prie ugnies ir pjaustė į šmotus. Tą visa ištūrėjusią šv. mūčelninkę kad nuvedė į pagonų bažnyčią, idant dievaitį Apoliną[2] pagarbintų, stovyla to dievaičio nukrito žemėn ir sutrupėjo. Tą ženklą išvydusios trys tūkstantys pagonų į Kristų įtikėjo. Šv. Kristina negarbino dievaičio, dėl to perdėtinis vėl ją nusiuntė į kalinį.

Čia ilgai šventai bebūnant, paliko sūdžia kaži koks Julijonas. Tas vėl tarės priversiąs šv. Kristiną išsižadėti Kristaus, bet nieko negalėdamas padaryti, įmetino ją į karštą pečių, kuriame šventa per penkias dienas kepė, vienok neiškepusi sveika iš liepsnos išėjo. Julijonas, tai matydamas, tarė: „Žinau kas tai yra, turi ana būti ragana, dėl to negali sudegti ugnyj. Palūkėkit, aš ją kitaip įgrobsiu". Liepė tarnams sugaudyti daug baisių gyvačių ir prileisti prie pliko kūno šv. mergaitės. Tarnams tai padarius, gyvatės kando kiek norėdamos, bet šv. Kristinai nieko neiškadijo. Tuo tarpu viena gyvatė įkirto tarnui, o tas tuojau pusti pradėjo, kurį tačiau šv. mūčelninkė beregint išgydė.

Itużes Julionas pririszindina ję pri diba, atpjaudina jos krutis ir lieźuwi, ant gała isakie karejwems idant ję suszauditu. Taj wis iszkiętiejusi S. Kristina pati meldźe Wieszpaties, idant dalejstu anaj numirti. Iszkłause Kristus, ir akiesmirksniej prijeme jos szwętą duszę i dangu.

Prisistebiek źmogau, kajp drąsej geras katalikas wis kąn kięt uź
↕ p. 166–167 wierą sawa. ↕

Źiwatas S. Laona didżioje Popieźiaus,
giwenusi szioj pasalej pęktami amźiej.

Laonas Kwinciana sunus, Wałaku źiamiej kraszti wadinami Etruria gimes; lig łajku wisako giera pramoka. Atejes i jaunikajcze metus, Rimi istoje i Siminarią. Pius III. buwa tuokart tiewu szwętuoju. Tas gawęs źine apej mokslą ir gera elgimos jauna Laona, pakiele aną i Kardinołus Rima baźniczes, o nieko netrukus pasiuncze aną i Pracuziję dieł sutajkinima didźiu źmoniu, Aeriusa su Albinusu, kuriuodu nu sena kiersztawa. Cze jam bebruzdant mire Popieźius Piusas: o susirinkusis Rimi kardinołaj iszrinka i tiewus Szwętusius tąn S. Laoną. Tejp atsitikus nebgalieje trukti swetur; todieł dirbtinus dajktus padirbes griźa i Rima ir palika Popieźiu.

Su lig tuokartu, galem ajszkiej pasakiti, uź tikra szwętu tape, nes: tankiej meldies iwajres kningas rasze, pats neretaj sakie pamoksłus, diena ir nakti rupinos apej rejkałus baźniczes S. o darbaj jo tejp buwa
↕ p. 167–168 padori, jogiej ir neprietelus nieka ant jo iszrasti negalieje. ↕

S. Laona gadiniej szejp atsitika: Eutyches Konstantinopolej pardietinis zokaninku su Dioskoru patriarku Aleksandrios miesta; suklida wieros dalikusi. Par sawa atkaklibę surinkusiu i Epeza miestą daug Wiskupu, popieźiaus pasiuncziniu neprijeme o Plawianą Konstantinopolaus patriarką uźmusze. Apej tokią anuodums nedoribę iszsigirdes S. Laonas, ugźdina Ciecoriu Teodoziusza II. ir meldze idant nieka nauje dajktusi wieros nedalejstu patolej, pakolej susiwaźiawi

Įtūžęs Julijonas pririšindino ją prie dybo, atpjaudino jos krūtis ir liežuvį, ant galo įsakė kareiviams, idant ją sušaudytų. Tai visa iškentėjusi, šv. Kristina pati meldė Viešpaties, idant daleistų anai numirti. Išklausė Kristus ir akies mirksnyj priėmė jos šventą dūšią į dangų.

Prisistebėk, žmogau, kaip drąsiai geras katalikas viską kenčia už vierą savo.

Žyvatas šv. Leono Didžiojo popiežiaus,
gyvenusio šioj pasaulėj penktame amžiuj

Leonas, Kvinciano sūnus, Valakų žemėj, krašte, vadinamame Etrurija[1], gimęs, lig laiku visa ko gero pramoko. Atėjęs į jaunikaičio metus, Ryme įstojo į seminariją. Pijus III buvo tuokart Tėvu Šventuoju[2]. Tas, gavęs žinią apie mokslą ir gerą elgimos jauno Leono, pakėlė aną į kardinolus Rymo Bažnyčios, o nieko netrukus pasiuntė aną į Prancūziją dėl sutaikinimo didžių žmonių Aerijaus su Albinu, kuriuodu nuo seno kerštavo. Čia jam bebrūzdžiant, mirė popiežius Pijus, o susirinkę Ryme kardinolai išrinko į Tėvus Šventuosius tą šv. Leoną. Taip atsitikus, nebgalėjo trukti svetur, todėl, dirbtinus daiktus padirbęs, grįžo į Rymą ir paliko popiežium.

Sulig tuo kartu, galim aiškiai pasakyti, už tikro šventu tapo, nes tankiai meldės, įvairias knygas rašė, pats neretai sakė pamokslus, dieną ir naktį rūpinos apie reikalus Bažnyčios šv., o darbai jo taip buvo padorūs, jogei ir neprietelius nieko ant jo išrasti negalėjo.

Šv. Leono gadynėj šiaip atsitiko: Eutichas[3], Konstantinopolyj perdėtinis zokaninkų, su Dioskoru, patriarchu Aleksandrijos miesto, suklydo vieros dalykuose. Per savo atkaklybę surinkusiu į Efezo[4] miestą daug vyskupų, popiežiaus pasiuntinių nepriėmė, o Flavianą[5], Konstantinopolio patriarchą, užmušė. Apie tokią anųdviejų nedorybę išsigirdęs, šv. Leonas ugždino ciesorių Teodozijų II[6] ir meldė, idant nieko naujo daiktuose vieros nedaleistų patolei, pakolei susivažiavę

Wiskupaj, to rejkala neparkratis. To ciecoriaus ipiedinis Marcionas wękart su S. Laonu suwadina i Kalcedona miesta, szeszis szimtus tris deszimtis wiskupu ir padare didi susirinkimą (Synod) i kuri S. Laonas iszsiuncze: Paschaziusa su Lucenciusu abudu Wiskupu ir dar du kunegu. Tie wisi kajpo pasiuntinej tiewa Szwętoje, susirinkimi pirmojej, taj ira aukszcziausioj wietoj siedieje; nes popieźius wisumet buwa skajtomas uź aukszcziausi pardietini baźniczes S.

Kad surinkti Wiskupaj pradieje sznekieties apej dwejoki prigimima asaboj Kristaus Wieszpaties, nes tami daliki Dyoskorus su Eutychesu klida, pasiuntinis Popieźiaus atsikieles tare: kłausikieties tiewalej, koks ira mokslas tusi dajktusi tiewa Szwętoje. Wisiems nutiłus ↕ p. 168–169 par↕skajcze płatę gromatą S. Laona i susirinkimą atlejstą. Woz tąn rasztą pasiuntinis atskajcze, wisi Wiskupaj suszuka: „taj ira wiera kataliku, taj ira wiera apasztołu. S. Petras kunegajksztis Apasztołu par burną sawa ipiedine Laona atsilijpe ir mes wisi tejp tikam, łaj bun prakiejktas kas kitejp moka." Tąn bałsą iszgirdi netikielej susigieda ir susiprata klistątis.

Susirinkimuj bęganczes Anatolius patriarka Konstantinopolaus meldźe pasiuntiniu S. Laona idant pripaźintu jam pirmąje wietą wiresnibes po tiewa Szwętoje. Pasiuntinej tare, mes to negalem padariti; nes tiewas szwętasis nieka mums apej tąn dalika nesakie. Ant gała Wiskupaj wiską suraszi, meldźe S. Laona idant darbus to susirinkima tejktumes patwirtinti. Popieźius kad patwirtina, tuokart istatimaj susirinkima apskritoj pasauliej abskielbti ir priimti palika. Kas cze nemata wiresnibes Popieźiaus ant wisos baźniczes Szwętos?

Anatolius paskiaus par Ciecorią Marciona ir jo moteri Pulcherią meldźe S. Laona idant jam pripaźintu auksztesnę wietą uź sostą Patriarkas Aleksandrios. Tiewas szwętasis subaudźe Anatoliusą uź jo pujkibę, darodźe, jogiej toks jo iszauksztinimas priszingas ira wie↕ p. 169–170 ↕nibej Baźniczes S. ir nesutink su senajs baźniczes istatimajs. Anatolius iłgajniu susizgribes, pats iszpaźina nerejkalingos wiresnibes meldźes.

S. Laonas tus wargus pabęgies, su kitajs susitika. Atyllas Hunu karalus, Tracią, Grecią ir Wokiczius pamuszes, prisiartina pri

vyskupai to reikalo neperkratys. To ciesoriaus įpėdinis Marcijonas[7] vienkart su šv. Leonu suvadino į Kalcedono miestą[8] šešis šimtus tris dešimtis vyskupų ir padarė didį susirinkimą (Synod), į kurį šv. Leonas išsiuntė Paschazijų su Lucenciju, abudu vyskupu, ir dar du kunigu. Tie visi kaipo pasiuntiniai Tėvo Šventojo susirinkime pirmojoj, tai yra aukščiausioj, vietoj sėdėjo, nes popiežius visuomet buvo skaitomas už aukščiausią perdėtinį Bažnyčios šv.

Kad surinkti vyskupai pradėjo šnekėtis apie dvejokį prigimimą asaboj Kristaus Viešpaties, nes tame dalyke Dioskoras su Eutichu klydo, pasiuntinys popiežiaus atsikėlęs tarė: „Klausykitės, tėvaliai, koks yra mokslas tuose daiktuose Tėvo Šventojo". Visiems nutilus, perskaitė plačią gromatą šv. Leono, į susirinkimą atleistą. Vos tą raštą pasiuntinys atskaitė, visi vyskupai sušuko: „Tai yra viera katalikų, tai yra viera apaštalų. Šv. Petras, kunigaikštis apaštalų, per burną savo įpėdinio Leono atsiliepė, ir mes visi taip tikim, lai būna prakeiktas, kas kitaip moko". Tą balsą išgirdę, netikėliai susigėdo ir susiprato klystantys.

Susirinkimui bengiantis, Anatolijus, patriarchas Konstantinopolio, meldė pasiuntinių šv. Leono, idant pripažintų jam pirmąją vietą vyresnybės po Tėvo Šventojo. Pasiuntiniai tarė: „Mes to negalim padaryti, nes Tėvas Šventasis nieko mums apie tą dalyką nesakė". Ant galo vyskupai, viską surašę, meldė šv. Leono, idant darbus to susirinkimo teiktųsi patvirtinti. Popiežius kad patvirtino, tuokart įstatymai susirinkimo apskritoj pasaulėj apskelbti ir priimti paliko. Kas čia nemato vyresnybės popiežiaus ant visos Bažnyčios šventos?

Anatolijus paskiau per ciesorių Marcijoną ir jo moterį Pulcheriją meldė šv. Leono, idant jam pripažintų aukštesnę vietą už sostą patriarcho Aleksandrijos. Tėvas Šventasis subaudė Anatolijų už jo puikybę, darodė, jogei toks jo išaukštinimas priešingas yra vienybei Bažnyčios šv. ir nesutinka su senais Bažnyčios įstatymais. Anatolijus ilgainiui susizgribęs pats išpažino nereikalingos vyresnybės meldęs.

Šv. Leonas, tuos vargus pabengęs, su kitais susitiko. Atila, hunų karalius[9], Trakiją, Graikiją ir Vokiečius pamušęs, prisiartino prie

Wałaku źiames ir apgule miestą Akwileą. Iłgaj negaliedamas i tąn isigriauti, pamacze, jogiej gądraj arba guźuczej nesz jau sawa wajkus isz miesta, suprata miestą pasiduosęt, surieme ir isigriowe i Akwileą. Atidares sau tus wartus, drąsej galieje po wisą Wałaku źiamę kłajoti ir jau kielies par upę wadinamą Po. S. Laonas numanidamas nełajmę, kuri turieje uźtikti ne węn wałaku źiamę, bet ir pati Rima, szejp padare. Apsidares brangiejs Popieźiaus drabuźejs, uźdieje kiepurę arba karuną, ant źiłos gałwos sawa, sieda i bałtą arkli, kielejs Kardynołajs ir Ponajs wedinas, joje sutikti karalu Atyllą, o sutikies meldźe jo, idant neejtu i Wałaku źiamę, negi artintumes pri Rima; uź wis diełto, jogiej tami guł kunaj Apasztołu, Petra su Powiłu ir daug kitu Szwętuju. Ant gała tare: jej manęs nepakłausisi, wejkiej kris ant

⇕ p. 170–171 tawęs rustibe Diewa ir prapulsi su wisajs źalnierejs tawa. Atyl⇕las tujaus pakłause S. Laona ir sugriźa i Węgru źiamę. Kad paskiaus kunegajkszczej kłause karalaus, diełko taj su kitajs karalejs smarkiej ełgdamos, tejp wejkiej pakłause Popieźiaus? Atsakie Atyllas: rasi jus nematiet, bet asz regiejau, kajp Laonuj su manęm sznekant, du wiru it aniołu gret jo stowiedamu, graźoje man smerczių, jej tikt nekłausiczio Popieźiaus; todieł turiejau pakłausiti.

Woz wienu nedoru S. Laonas nusikracze, kits toks uźeje. Genzerikas Wandalu karalus isz Aprikas atpłaukies, ardźe Wałaku źiamę, ir prisiartina pri Rima, sutikies ji Popieźius meldźe, idant: trobesiu Rima miesti negriautu, giwentoju nemusztu ir nekuszintu mergajcziu. Genserikas Tiewa Szwętoje pakłauses, uźdraudze źalnierems sawa, idant nieka to nedaritu, tie ir nedare, o karalus auksa ir sidabra nemaź iszłupes, aplejda Rimą.

Pasenes S. Laonas, kaźikumet łabaj meldźe S. Petra, idant jam aprejksztu ar atlejsti ira jo griekaj. S. Petras pasirodźes, atsakie, ira atlejsti, tiktaj ir pats mełsk idant Diewas tawęs nekarotu uź taj, jogiej klierikus ne suwisu iszmokusius i kunegus Szwęczej: po to regieima nebiłgaj bepatekies numire. Buwa Popieźiu par dwideszimti ir wie-

⇕ p. 171–172 nus metus.⇕

Valakų žemės ir apgulė miestą Akvilėją[10]. Ilgai negalėdamas į tą įsigriauti, pamatė, jogei gandrai, arba gužučiai, neša jau savo vaikus iš miesto, suprato miestą pasiduosiant, surėmė ir įsigriovė į Akvilėją. Atidaręs sau tuos vartus, drąsiai galėjo po visą Valakų žemę klajoti ir jau kėlės per upę, vadinamą Po[11]. Šv. Leonas, numanydamas nelaimę, kuri turėjo užtikti ne vien Valakų žemę, bet ir patį Rymą, šiaip padarė. Apsidaręs brangiais popiežiaus drabužiais, uždėjo kepurę, arba karūną, ant žilos galvos savo, sėdo į baltą arklį, keliais kardinolais ir ponais vedinas jojo sutikti karalių Atilą, o sutikęs meldė jo, idant neitų į Valakų žemę neigi artintųsi prie Rymo užvis dėl to, jogei tame guli kūnai apaštalų Petro su Povilu ir daug kitų šventųjų. Ant galo tarė: „Jei manęs nepaklausysi, veikiai kris ant tavęs rūstybė Dievo ir prapulsi su visais žalnieriais tavo". Atila tuojau paklausė šv. Leono ir sugrįžo į Vengrų žemę. Kad paskiau kunigaikščiai klausė karaliaus, dėl ko tai su kitais karaliais smarkiai elgdamos taip veikiai paklausė popiežiaus, atsakė Atila: „Rasi jūs nematėt, bet aš regėjau, kaip Leonui su manim šnekant, du vyru it aniolu, gret jo stovėdamu, gražojo man smerčiu, jei tik neklausyčiau popiežiaus; todėl turėjau paklausyti".

Vos vienu nedoru šv. Leonas nusikratė, kitas toks užėjo. Genzerikas[12], vandalų karalius, iš Afrikos atplaukęs, ardė Valakų žemę ir prisiartino prie Rymo. Sutikęs jį, popiežius meldė, idant trobesių Rymo mieste negriautų, gyventojų nemuštų ir nekušintų mergaičių. Genzerikas, Tėvo Šventojo paklausęs, uždraudė žalnieriams savo, idant nieko to nedarytų; tie ir nedarė, o karalius, aukso ir sidabro nemaž išlupęs, apleido Rymą.

Pasenęs šv. Leonas kaži kuomet labai meldė šv. Petro, idant jam apreikštų, ar atleisti yra jo griekai. Šv. Petras pasirodęs atsakė: „Yra atleisti, tiktai ir pats melsk, idant Dievas tavęs nekarotų už tai, jogei klierikus ne suvisu išmokusius į kunigus šventei". Po to regėjimo nebilgai bepatekęs numirė. Buvo popiežium per dvi dešimti ir vienus metus.

Źiwatas S. Ludwika Prącuzu karalaus,

giwenuse dwilektami o miruse trilektami amźiej.

Ludwikas sunus tejpogi Ludwika ir Blankas, dwileką metu amźiaus sawa sukakies, Prącuzu karalu palika. Pirmu pati karaliene mokie ji raszta ir bajmes Diewa kartkartiems sakidama: „sunau beweliju tawi numirusi, nekajp suteptą grieku smertelnu regieti." Paskiaus priskire diewabajmingus kunegus, kurie jawną karalu mokie wisako gera. Ludwikas jaunikajcziu budamas, wedźe moteri wardu Margarietę, kuri pagimdźe du sunu, Ludwika ir Pilipa, kuriuodu beaugindamas, pats łabaj sunkiej isirga. Ligoj budamas apsiźadieje plaukti uź juras, kariauti su Turkajs ir atimti nu ju jej galies, źiamę szwętą.

Iszgijes wajkus sawa ant giera wedźe ir to wejzieje, kad niekokiu nedasilejstu nepadoriu darbu. Pats tejpogi tankiej pasnikawa, aszutinę neszioje, ir daugibę pawargielu szelpe.

Metusi 1248 Popieźius paszaukie nemaź kunegajkszcziu ir didźiunu, idant ejtu i Azią ir atimtu nu Turku źiamę Szwętą, kurę Wieszpats Kristus su sawa kojemis tripe. Iszgirdes tąn bałsą S. Ludwikas ir pri-

↕ p. 172-173 mines abźadus, pawe↕dźe karalistę motinaj sawa Blankaj; surinka daug źalnieriu, sieda i łajwus ir lejdos i Turku źiamę. Kad atpłaukie pri sałos wadinamos Cyprus, kunegajksztis jos Chanas tutorius, prijeme karalu łabaj źmoniszkaj ir dabar pasisakie noris kataliku buti, ko wienok nepadare. Cze Prącuzams betrunkąt, Armenu karalus atlejda sawa pasiuntinius, pri S. Ludwika ir źadieje duoti isz sawa puses wisokię pasząłpą, jej tos karalus rejkalautu. Gan ant Cypra sału patrukies S. Ludwiks, lejdos i Egiptą ir apgule miestą Damieta wadinamą. Turkaj ginies, bet Prącuzaj kajp sukiba, tujaus jus atmusze nu juras paszale ir isigriowe i miestą. S. Ludwikas wienus Turku namus młdos paszwętines i kataliku baźniczę, kas diena kłause misziu Szwętu; nes kunegus su sawęm turieje. Kieturis atwejus pamusze Turku galibę ir taries jau tapsis waldimieru Egipta: tuotarpu iłgaj Damietoj betrunkąnt isisukies i jo źalnierius maras, kas diena po tris deszimtis uźmusze. Ant gała

Žyvatas šv. Liudviko Prancūzų karaliaus,

gyvenusio dvyliktame, o mirusio tryliktame amžiuj

Liudvikas, sūnus taipogi Liudviko ir Blankos, dvylika metų amžiaus savo sukakęs, Prancūzų karalium paliko. Pirma pati karalienė mokė jį rašto ir baimės Dievo, kartkartėmis sakydama: „Sūnau, beveliju tave numirusį, nekaip suteptą grieku smertelnu regėti". Paskiau priskyrė dievabaimingus kunigus, kurie jauną karalių mokė visa ko gero. Liudvikas, jaunikaičiu būdamas, vedė moterį, vardu Margaretę, kuri pagimdė du sūnu, Liudviką ir Pilypą[1], kuriuodu beaugindamas, pats labai sunkiai įsirgo. Ligoj būdamas, apsižadėjo plaukti už jūros kariauti su turkais ir atimti nuo jų, jei galės, Žemę Šventą.

Išgijęs vaikus savo ant gero vedė ir to veizėjo, kad nė kokių nedasileistų nepadorių darbų. Pats taipogi tankiai pasninkavo, ašutinę nešiojo ir daugybę pavargėlių šelpė.

Metuose 1248 popiežius pašaukė nemaž kunigaikščių ir didžiūnų, idant eitų į Aziją ir atimtų nuo turkų Žemę Šventą[2], kurią Viešpats Kristus su savo kojomis trypė. Išgirdęs tą balsą šv. Liudvikas ir priminęs apžadus pavedė karalystę motinai savo Blankai, surinko daug žalnierių, sėdo į laivus ir leidos į Turkų žemę. Kad atplaukė prie salos, vadinamos Kipras[3], kunigaikštis jos Chanas, totorius, priėmė karalių labai žmoniškai ir dabar pasisakė norįs kataliku būti, ko vienok nepadarė. Čia prancūzams betrunkant, armėnų karalius atleido savo pasiuntinius prie šv. Liudviko ir žadėjo duoti iš savo pusės visokią pašalpą, jei tos karalius reikalautų. Gan ant Kipro salos patrukęs, šv. Liudvikas leidos į Egiptą ir apgulė miestą, Damieta[4] vadinamą. Turkai gynės, bet prancūzai kaip sukibo tuojau juos atmušė nuo jūros pašalio ir įsigriovė į miestą. Šv. Liudvikas, vienus turkų namus maldos pašventinęs į katalikų bažnyčią, kas dieną klausė mišių šventų, nes kunigus su savim turėjo. Keturis atvejus pamušė turkų galybę ir tarės jau tapsiąs valdymieru Egipto; tuo tarpu, ilgai Damietoj betrunkant, įsisukęs į jo žalnierius maras kas dieną po tris dešimtis užmušė. Ant galo

tejp iszmire karejwej, jog isz triju deszimtu tukstancziu, woz szeszes bepalika. Pajuti taj Turkaj, użpuoli Prącuzus, pamusze jus ir pati Lud-
↕ p. 173–174 wiką su dum brolum Alponsu ir Karolu giwus sugawa. ↕

Nemites S. Ludwikas: użmokieje Egipta karaluj daug piningu, sugrąźina jam Damietą ir prižadieje lig deszimties metu su juomi nebmuszties. O Egipta karalus kietina iszlejsti S. Ludwiką su wisajs jo żalnierejs.

Po to sądara S. Ludwikas iłgaj dar truka źidu źiamiej, katalikams tęn giwenanczems łabaj daug ko giera padare, nemaź Turku i katalikus parwercze, o iszgirdes motinaj sawa mirus, griźa namon.

Prącuzijoj budamas: padirbina daug szpitolu, pawargielus ne węn apwejzieje, bet tankiej pats penieje sawa rąkomis, ne maź iszstate klosztoriu su baźnicziomis, ir turtus jems dowenoje. Żinodamas jogiej sudusi naszles ir neturtingi źmones negał tejsibes atrasti, pats nedieloj du kartu, rejkałus ju parkratinieje ir sudije.

Iszsigirdes kajp Turkaj spaud katalikus źiamiej Szwętoj giwenanczius, wieł riźos kariauti arba muszties su netikanczejs. Kajpogi surinkies minę żalnieriu, sieda wieł i łajwus ir nupłaukie i miestą Tunis. Bet ir cze nełajme: użpuole bajsi maraj, kurie ne węn daugibę żalnieriu, bet ir pati S. Ludwiką su sunu Jonu iszware isz szios pasaules. Artie smercze budamas S. Karalus, dawe pamokslus sunams
↕ p. 174–175 sa↕wa, iszsispawiedoje, prijeme Szwęcziausi Sakramentą ir dajlej numire. Taj atsitika metusi 1270. Sunaj jo sądara padariusis su kunegajkszcziu miesta Tunis, namon sugriźa. O kad pri kuna diewabajminga Ludwika Wieszpats daug stebukłu dare, Bonifacius Popieźius paskajcze ji uź Szwętą.

Mirdamas S. Ludwikas, sziokius dawe parsergieimus sunuj sawa, kurs po jo piedu kietina karalauti.

1. Sunau miliek Wieszpati Diewą, nes be to ne iejsi i karalistę dangaus.

2. Saugokies grieka smertełna ir bewelik numirti ne kajp to dasilejsti.

3. Nełajme kiętiek kątrej, nusimanik pats tos esus priźasti, o nekłote iszejs tau ant giera.

4. Łajmiej nepuskies, bet sakik acziu Wieszpacziuj.

5. Tankiej spawiedokies, misziu neretaj kłausik, szełpk pawargielus, nebrolaukies su nedorajs źmoniemis, nedalejsk idant kas tau
↕ p. 175–176 girdąt piktaj kalkietu ir tejp tolaus. ↕

taip išmirė kareiviai, jog iš trijų dešimtų tūkstančių vos šešios bepaliko. Pajutę tai, turkai užpuolė prancūzus, pamušė juos ir patį Liudviką su dviem broliais, Alfonsu ir Karoliu, gyvus sugavo.

Nemitęs šv. Liudvikas užmokėjo Egipto karaliui daug pinigų, sugrąžino jam Damietą ir prižadėjo lig dešimties metų su juomi nebsimušti. O Egipto karalius ketino išleisti šv. Liudviką su visais jo žalnieriais.

Po to sandaro šv. Liudvikas ilgai dar truko Žydų žemėj, katalikams ten gyvenantiems labai daug ko gero padarė, nemaž turkų į katalikus pervertė, o išgirdęs motinai savo mirus, grįžo namon.

Prancūzijoj būdamas padirbino daug špitolių, pavargėlius ne vien apveizėjo, bet tankiai pats penėjo savo rankomis, nemaž išstatė kliošorių su bažnyčiomis ir turtus jiems dovanojo. Žinodamas, jogei sūduose našlės ir neturtingi žmonės negali teisybės atrasti, pats nedėlioj du kartu reikalus jų perkratinėjo ir sūdijo.

Išsigirdęs, kaip turkai spaudžia katalikus, Žemėj Šventoj gyvenančius, vėl ryžos kariauti, arba muštis, su netikinčiais. Kajpogi surinkęs minią žalnierių, sėdo vėl į laivus ir nuplaukė į miestą Tunis. Bet ir čia nelaimė: užpuolė baisūs marai, kurie ne vien daugybę žalnierių, bet ir patį šv. Liudviką su sūnum Jonu išvarė iš šios pasaulės. Arti smerčio būdamas šv. karalius davė pamokslus sūnams savo, išsispaviedojo, priėmė Švenčiausią Sakramentą ir dailiai numirė. Tai atsitiko metuose 1270. Sūnai jo, sandarą padarę su kunigaikščiu miesto Tunis, namon sugrįžo. O kad prie kūno dievabaimingo Liudviko Viešpats daug stebuklų darė, Bonifacius[5] popiežius paskaitė jį už šventą.

Mirdamas šv. Liudvikas šiokius davė persergėjimus sūnui savo, kurs po jo pėdų ketino karaliauti.

1. Sūnau, mylėk Viešpatį Dievą, nes be to neįeisi į karalystę dangaus.

2. Saugokis grieko smertelno ir bevelyk numirti nekaip to dasileisti.

3. Nelaimę kentėk kantriai, nusimanyk pats tos esąs priežasčia, o neklotė išeis tau ant gero.

4. Laimėj nesipūsk, bet sakyk ačiū Viešpačiui.

5. Tankiai spaviedokis, mišių neretai klausyk, šelpk pavargėlius, nesibroliauk su nedorais žmonėmis, nedaleisk, idant kas tau girdint piktai kalbėtų, ir taip toliau.

Źiwatas S. Łaurina Diakona,
giwenuse szioj pasaulej treczemi amźiej.

Walerionuj Ciecoriuj katalikus parsakioję̨t, kaźikas jam paczem pranesze: jogiej Rimi daug ira kataliku, jog tur nemaź piningu, ir jogiej gałwu, arba Popieźiu ju ira senis Sykstus. Iszgirdes taj Walerionas tare: atweskiet pri manęs, tąn Sykstusą. Woz taj pasakie, tarnaj nakti pagał nuejus, sugawa S. Sykstusą su dąm diakonąm, ir nuwedźe grejtaj pri Ciecoriaus. Tare jam źmoniszkaj Walerionas: gerbdamas senatwę tawa, nenoriu tawęs źuditi, padarik tiktaj apieras diewajczem, o tujaus tawi palejdinsiu ir wisukuo apwejziesiu. Atsakie S. Sykstus, asz kas diena apierawodamas nekałtą apierą Diewuj Trajcioj Szwętoj wienam, negalu tiems diewajczems apierawoti, kuriu nepaźistu. Ciecorius daugiesne nebsznekiedamos lijpe westi aną i kalini wadinamą Mamertina.

Źinom isz rasztu jogiej senowiej koźnas Wiskupas turieje pri sawęs wieną ipatingaj isztikiemą Arkidiakoną, kurs jo buwa deszini rąku. ↕ p. 176–177 Arkidiakonas taj saugoje piningus wisos ↕ Wiskupistes ir dalije jus pagał isakima Wiskupa kunegams. Is rupinos ubagajs, uź wis katalikajs, is szelpe słaptu katalikus uź wierą kaliniej siedanczius, ir be jo wiskupas niekados misziu nełajkie. Tokiuo taj arkidiakonu pri S. Sykstusa buwa S. Łaurinas, jaunikajczis graźus ir milietinas. Tas pajutes jogiej pagonis Popieźiu jau sugawa, szmiźinieje it łape nakti pagał aplink rumus Ciecoriaus ir stebiejos kas cze atsitiks S. Sykstusuj. Po wałandos iszwides Popieźiu beejnanczi i kalini, nenugąstaudamas źalnieriu, kurie ji wedźe, prisiartina ir tare su aszaromis. Kur ejni Tiewali be sunaus? kur skubi kunegi be diakona? Juk tu niekumet be manęs misziu S. nełajkiej! kuo neitikau milestaj tawa, jogiej su tawęm kartu negalu uź Kristusą krauje pralieti? Atsakie S. Sykstusas: nepalijktu tawęs wajkas mana, nej tawęs aplejdźiu, po triju dienu wieł pasimatiswa. Asz kajpo senis maźiaus kąn teiszkiętiesiu, bet tau kajpo jaunam didesnę rejks iszturieti muszą. Ejk tuotarpu ir iszdalik rejkalingiems piningus baźniczes Szwętos.

Žyvatas šv. Lauryno diakono,
gyvenusio šioj pasaulėj trečiame amžiuj

Valerijonui ciesoriui[1] katalikus persekiojant, kaži kas jam pačiam pranešė, jogei Ryme daug yra katalikų, jog turi nemaž pinigų ir jogei galva, arba popiežium, jų yra senis Sikstas. Išgirdęs tai, Valerijonas tarė: „Atveskit prie manęs tą Sikstą". Vos tai pasakė, tarnai nakčia pagal nuėjus sugavo šv. Sikstą su dviem diakonais ir nuvedė greitai prie ciesoriaus. Tarė jam žmoniškai Valerijonas: „Gerbdamas senatvę tavo, nenoriu tavęs žudyti, padaryk tiktai apieras dievaičiam, o tuojau tave paleidinsiu ir visu kuo apveizėsiu". Atsakė šv. Sikstas: „Aš, kas dieną apieravodamas nekaltą apierą Dievui Traicioj Šventoj vienam, negaliu tiems dievaičiams apieravoti, kurių nepažįstu". Ciesorius, daugiau nebšnekėdamos, liepė vesti aną į kalinį, vadinamą Mamertina[2].

Žinom iš raštų, jogei senovėj kožnas vyskupas turėjo prie savęs vieną ypatingai ištikimą arkidiakoną, kurs jo buvo dešine ranka. Arkidiakonas tai saugojo pinigus visos vyskupystės ir dalijo juos pagal įsakymą vyskupo kunigams. Jis rūpinos ubagais, užvis katalikais, jis šelpė slapta katalikus, už vierą kalinyj sėdinčius, ir be jo vyskupas niekados mišių nelaikė. Tokiu tai arkidiakonu prie šv. Siksto buvo šv. Laurynas, jaunikaitis gražus ir mylėtinas. Tas, pajutęs, jogei pagonys popiežių jau sugavo, šmižinėjo it lapė nakčia pagal aplink rūmus ciesoriaus ir stebėjos kas čia atsitiks šv. Sikstui. Po valandos išvydęs popiežių, beeinantį į kalinį, nenuogąstaudamas žalnierių, kurie jį vedė, prisiartino ir tarė su ašaromis: „Kur eini, Tėvali, be sūnaus? Kur skubi, kunige, be diakono? Juk tu niekuomet be manęs mišių šv. nelaikei! Kuo neįtikau mylistai tavo, jogei su tavim kartu negaliu už Kristų kraujo pralieti?" Atsakė šv. Sikstas: „Nepalieku tavęs, vaikas mano, nei tavęs apleidžiu, po trijų dienų vėl pasimatysiva. Aš kaipo senis mažiau ką teiškentėsiu, bet tau kaipo jaunam didesnę reiks ištūrėti mūšą. Eik tuo tarpu ir išdalyk reikalingiems pinigus Bažnyčios šventos".

Tus źodźius iszgirdes S. Łaurinas griźa namon, pajemes piningu,
↕ p. 177–178 nueje pri naszlies Cyriakas, kuri pri sawęs katalikus słaptu łaj↕kie, nupłowe kojes wisims, patę iszgidźe, apwejzieje piningajs ir iszeje.

Nuwikies pri kaźikokie Narcyssa, wieł numazgoje kojes, piningu sutijkie ir Krescencionuj akłam akis atidare. Dar nuejes i sau źinomus urwus po źiami, atrada trisdeszimtis septinis katalikus pasisliepusius, ir kunegą Justina, tus tejpogi piningajs suszelpe. Pakoł taj wis padare iszausza.

Ritameta pamaczes S. Sykstusa su Pelicissimu ir Agapitu diakonajs bewedamus ant smercze; uźbiega taka ir tare: tiewali jau piningus iszdalijau, nepalik manęs. Źalnierej apej piningus iszgirdi, sugawa S. Łaurina o S. Sykstusą su dąm diakonąm nukirta. Paterniusas źalnieriu wiresnesis pranesze Ciecoriuj, jogiej Arkidiakonas kurem Sykstus piningus palika ira sugautas. Walerionas lijpe ji atwesti, atwedus kłause kami ira piningaj kataliku? Bet S. Łaurinas nesakie ir palika nuvestas i kalini. Cze budamas kaźikoki Lucyllu akłą apkrikształtije ir atakina. Iszsigirdi apej taj kiti akli, źlibi ir spitrej; linda pri S. Łaurina swejkatas mełzdamis, o Szwętasis jus wisus iszgidźe. Hipolitas
↕ p. 178–179 kaline pardietinis tus stebukłus regiedamas itikieje i Kristusą ↕ su wisajs namiszkiejs sawa kurius S. Łaurinas apkriksztije.

Nieko netrukus pawadina wiresnibe S. Łauriną i suda. Atejus tare Walerionas, pamesk tąn atkaklibę; pasakik kame ira piningaj baźniczes? Atsakie S. Muczelnikas, duok man dwetą dienu, o asz surinkies parodisiu wisus turtus. Ciecorius tare, gieraj, tu Hipolitaj wejziek idant is nepasislieptu. Iszejes nu Waleriona S. Łaurinas meldies ir tajsies ant smercze, o treczios dienos ritą, suwedźe daugibę ubagu i kijmą Ciecoriaus ir tare, szitaj poni, wisi turtaj kataliku baźniczes. Tąn S. Łaurina darba Walerionas uź ticzes paskajtes, lijpe tujaus płakti ji su gielźies asztrejs lęciugajs, su pagalejs muszti, ir su karsztomis bliekomis szonus jo swilinti. Wis taj tarnams darąt S. muczelnikas duksawa pri Kristaus. Woz źalnierej S. muczelnika atrisza, wienas isz ju wardu Romanus atneszes kipi undens tare: meldamasis Łaurinali apkriksztik mani; nes jau itikiejau i Kristusą. Szwętas tujaus ji apkriksztije o Ciecorius bewejzęt nukirtina. Boterę wałądą pralejdes Ciecorius wieł atwedina S. Łauriną ir tare: isz kur tu esi? Szis

Tuos žodžius išgirdęs, šv. Laurynas grįžo namon, paėmęs pinigų, nuėjo prie našlės Cirijakos, kuri prie savęs katalikus slapta laikė, nuplovė kojas visiems, pačią išgydė, apveizėjo pinigais ir išėjo.

Nuvykęs prie kaži kokio Narciso, vėl numazgojo kojas, pinigų sutiekė ir Krescencijonui aklam akis atidarė. Dar nuėjęs į sau žinomus urvus po žeme, atrado tris dešimtis septynis katalikus pasislėpusius ir kunigą Justiną, tuos taipogi pinigais sušelpė. Pakol tai visa padarė, išaušo.

Ryto metą pamatęs šv. Sikstą su Felicisimu ir Agapitu, diakonais, bevedamus ant smerčio, užbėgo taką ir tarė: „Tėvali, jau pinigus išdalijau, nepalik manęs". Žalnieriai, apie pinigus išgirdę, sugavo šv. Lauryną, o šv. Sikstą su dviem diakonais nukirto. Paternijus, žalnierių vyresnysis, pranešė ciesoriui, jogei arkidiakonas, kuriam Sikstas pinigus paliko, yra sugautas. Valerijonas liepė jį atvesti, atvedus klausė, kame yra pinigai katalikų. Bet šv. Laurynas nesakė ir paliko nuvestas į kalinį. Čia būdamas, kaži kokį Lucilių aklą apkrikštijo ir atakino. Išsigirdę apie tai, kiti akli, žlibi ir spitriai lindo prie šv. Lauryno sveikatos melsdami, o šventasis juos visus išgydė. Hipolitas, kalinio perdėtinis, tuos stebuklus regėdamas, įtikėjo į Kristų su visais namiškiais savo, kuriuos šv. Laurynas apkrikštijo.

Nieko netrukus pavadino vyresnybė šv. Lauryną į sūdą. Atėjus tarė Valerijonas: „Pamesk tą atkaklybę, pasakyk, kame yra pinigai Bažnyčios?" Atsakė šv. mūčelninkas: „Duok man dvejetą dienų, o aš surinkęs parodysiu visus turtus". Ciesorius tarė: „Gerai, tu, Hipolitai, veizėk, idant jis nepasislėptų". Išėjęs nuo Valerijono, šv. Laurynas meldės ir taisės ant smerčio, o trečios dienos rytą suvedė daugybę ubagų į kiemą ciesoriaus ir tarė: „Šitai, pone, visi turtai Katalikų Bažnyčios". Tą šv. Lauryno darbą Valerijonas už tyčios paskaitęs, liepė tuojau plakti jį su geležies aštriais lenciūgais, su pagaliais mušti ir su karštomis blėkomis šonus jo svilinti. Visa tai tarnams darant, šv. mūčelninkas dūksavo prie Kristaus. Vos žalnieriai šv. mūčelninką atrišo, vienas iš jų, vardu Romanas, atnešęs kipį vandens, tarė: „Meldžiamasis, Laurynali, apkrikštyk mane, nes jau įtikėjau į Kristų". Šventas tuojau jį apkrikštijo, o ciesorius beveizint nukirtino. Boterę valandą praleidęs, ciesorius vėl atvedino šv. Lauryną ir tarė: „Iš kur tu esi?" Šis

atsakie, gimiau Iszpanioj, bet Rimi paugau, nu pat kudikistes esmi
↕ p. 179–180 tarnu Kristaus. Tare ↕ Ciecorius, ej laukies tauziti apej tąn Kristusą, apierawok diewams, nes lijpsiu tawi par kiaurą nakti żuditi. Atsakie Szwętas, mana naktis niera tamsi, man wiskas blisg, gali dariti su kunu mana kąn tinkamas.

Żalnierej Ciecoriuj lijpant, pirmu musze S. Łaurinuj par burną su akminejs, paskiaus isztiesi ji ant gielżies łowu, sukure po apati ugni, ir kiepi giwą muczelniką. Wienaj pusej jau iszkiepus, tare Szwętas, apsukiet ątrą pusę o tąn iszkiapusęję walgikiet. Ant gała tare acziu tau Kristau, jogiej dalejdi man iejti i dangu. Tajpasakies numire.

Ritameta Hipolitus su Justinu kunegu, nunesze iszkiepusi kuna S. Łaurina pri naszlies Cyryakas ir pałajdoje jos tiewiszkiej namoj wadinamoj Werena.

Katalikaj! juk tąn pati iszpaźistam wierą kataliku, kurę S. Łaurinas iszpaźina: pasikłaukiem patis sawęs, ar esma pasitajsi tiek pat
↕ p. 180–181 kiętieti uź aną, kiek tas Szwętasis kiętieje? ↕

Źiwatas S. Łukosziaus Ewanelistas, giwenuse szioj pasaulej pirmami amźiej.

Lig łajku galem iszpaźinti, jogiej apej darbus S. Łukosziaus, maź ką teźinom, bet tąn, kąn źinom ajszkiej cze padiesiu.

I musu saulieteki Turku źiamiej ira miestas wadinamas Antiokia, kuremi gimes S. Łukoszius, auga pri tiewu. Paugteriejes iszsimokie gieraj raszta ir daktaristes. Kad S. Powiłas jau Apasztołu Wieszpaties palikies, ateje i Antiokią, S. Łukoszius i Kristusą itikiejes priklida pri to Apasztoła ir wisur su juomi draugi wajkszczioje. Pri didźe źmoniu mokitojaus S. Powiła iłgaj bebudamas, gieraj suprata dajktus wieros, diełto ir parasze Ewanelią, kurę patis girdam kunegus skajtant baźnicziosi, *paraszitą pas Łukosziu S. padieimi tokiemi.*

Apej tąn S. Łukosziu nekarta minawo S. Powiłas grometosi sawa ir tejp; antroj gromatoj pri Koryntu nulejstoj saka: *„pasiuntem tejpogi*

atsakė: „Gimiau Ispanijoj, bet Ryme paaugau, nuo pat kūdikystės esmi tarnu Kristaus". Tarė ciesorius: „Ei, liaukis tauzyti apie tą Kristų, apieravok dievams, nes liepsiu tave per kiaurą naktį žudyti". Atsakė šventas: „Mano naktis nėra tamsi, man viskas blizga, gali daryti su kūnu mano ką tinkamas".

Žalnieriai, ciesoriui liepiant, pirma mušė šv. Laurynui per burną su akmeniais, paskiau ištiesę jį ant geležies lovos, sukūrė po apačia ugnį ir kepė gyvą mūčelninką. Vienai pusei jau iškepus, tarė šventas: „Apsukit antrą pusę, o tą iškepusiąją valgykit". Ant galo tarė: „Ačiū tau, Kristau, jogei daleidi man įeiti į dangų". Tai pasakęs, numirė.

Ryto metą Hipolitas su Justinu, kunigu, nunešė iškepusį kūną šv. Lauryno prie našlės Cirijakos ir palaidojo jos tėviškėj[3], vadinamoj Verena.

Katalikai! Juk tą pačią išpažįstam vierą katalikų, kurią šv. Laurynas išpažino; pasiklauskim patys savęs, ar esam pasitaisę tiek pat kentėti už aną, kiek tas šventasis kentėjo?

Žyvatas šv. Lukošiaus evangelisto, gyvenusio šioj pasaulėj pirmame amžiuj

Lig laiku galim išpažinti, jogei apie darbus šv. Lukošiaus maž ką težinom, bet tą, ką žinom, aiškiai čia padėsiu.

Į mūsų saulėtekį, Turkų žemėj, yra miestas, vadinamas Antiochija[1], kuriame gimęs šv. Lukošius augo prie tėvų. Paūgterėjęs išsimokė gerai rašto ir daktarystės. Kad šv. Povilas, jau apaštalu Viešpaties palikęs, atėjo į Antiochiją, šv. Lukošius, į Kristų įtikėjęs, priklydo prie to apaštalo ir visur su juomi drauge vaikščiojo. Prie didžio žmonių mokytojo šv. Povilo ilgai bebūdamas, gerai suprato daiktus vieros, dėl to ir parašė Evangeliją, kurią patys girdim kunigus skaitant bažnyčiose *parašytą pas Lukošių šv. padėjime tokiame.*

Apie tą šv. Lukošių ne kartą minavoja šv. Povilas gromatose savo; ir taip, antroj gromatoj, prie korintų nuleistoj, sako: *„pasiuntėm taipogi*

broli, kurio szłowe ira Ewanelioj po wisas baźniczias (par. 8. 18). Raszti ↕ p. 181–182 pri Kolosensu saka: *„swejkina jus Łukoszius gidito↕jas mielausis"* (par. 4. 14). Pri Timoteusa: *„Łukoszius pats wienas ira su manim"* (4.11).

S. Łukoszius parasze dar antrą kningą, kurios szioks ira paraszas. *Darbaj Apasztołu.* Kningoj toj iszrejszkie kajp grejtaj ir stebuklingaj wiera S. Kataliku iszsipliecze ant źiames. Nemaźas tas rasztininkas, pargiwenes szioj pasaulej be moters asztuones deszimtis ir kietwerius metus numire. Kunas jo ira pałajdotas miesti Konstantinopoliej.

Źiwatas S. Marios Magdelinos ir S. Mortas,

giwenusis szioj pasaulej kartu su Kristusu Wieszpacziu.

Źidu źiamiej, nepartolie nu Jerozolimos miestelej Betanioj, Kristusuj jau uźgimus; giwena turtingas źidas, kurs turieje wieną suną wardu Łozorią ir dwi dukteri Mortą su Marii Magdelinu. Tiewams wejkiej mirus, Łozorius buwa ukininku o jo seseri gaspadiniems. Motinos nebtekus niekam nebipriwejząt, jauna ir łabai dajli Magdalina, pradieje skanej walgiti, brangiejs drabuźejs darities, pati sawa graźuma ↕ p. 182–183 milieti, su wiriszkajs parstowinieti i wa↕karines wajkszczioti, wiriszku lipszniu lieźuwiu kłausiti ir susirinkimusi szokti. Tejp daridama pirmu tape begiedi misloj sawa, paskiaus pradrisa kieletą źodźiu nedajlu ir mergajczej neprideranczių isztarti, tolaus kartajs nepadoriu darbu słaptu dasilejda, ant gała iszeje i niekus; nes nuwaźiawusi i Jerozolimos miestą, tape wisiems źinomu begiedi ir palejstuwi.

Oj ar wiena mergajcze tajs patejs kielejs ejdama, palijkt toki!

Kad Wieszpats Jezus apsakiniedamas Ewanelią, ateje kaźikumet i Jerozolimą, kitęms spaudanczes Jo pamoksłu kłausiti ir Magdelina pritiłpa. Kajp tikt iszgirda diewiszkus źodźius Iszganitojaus, tulid pajuta atmajną szirdiej sawa. Apszwiesta łosku Dwases Szwęcziauses,

brolį, kurio šlovė yra Evangelijoj po visas bažnyčias" (per. 8, 18). Rašte prie kolosensų sako: *„sveikina jus Lukošius, gydytojas mieliausias"* (per. 4, 14). Prie Timotiejaus: *„"Lukošius pats vienas yra su manim"* (4,11)[2].

Šv. Lukošius parašė dar antrą knygą, kurios šioks yra parašas: *Darbai apaštalų*[3]. Knygoj toj išreiškė, kaip greitai ir stebuklingai viera šv. katalikų išsiplėtė ant žemės. Nemažas tas raštininkas, pergyvenęs šioj pasaulėj be moters aštuonias dešimtis ir ketverius metus, numirė. Kūnas jo yra palaidotas mieste Konstantinopolyj.

Žyvatas šv. Marijos Magdalenos ir šv. Mortos,

gyvenusių šioj pasaulėj kartu su Kristum Viešpačiu

Žydų žemėj, ne per toli nuo Jeruzolimos, miestelyj Betanijoj, Kristui jau užgimus, gyveno turtingas žydas, kurs turėjo vieną sūnų, vardu Lozorių, ir dvi dukteri, Mortą su Marija Magdalena. Tėvams veikiai mirus, Lozorius buvo ūkininku, o jo seseri gaspadinėmis. Motinos nebtekus, niekam nebepriveizint, jauna ir labai daili Magdalena pradėjo skaniai valgyti, brangiais drabužiais darytis, pati savo gražumą mylėti, su vyriškais perstovinėti, į vakarines vaikščioti, vyriškų lipšnių liežuvių klausyti ir susirinkimuose šokti. Taip darydama, pirma tapo begėde mislioj savo, paskiau pradrįso keletą žodžių nedailių ir mergaitei nepriderančių ištarti, toliau kartais nepadorių darbų slapta dasileido, ant galo išėjo į niekus, nes, nuvažiavusi į Jeruzolimos miestą, tapo visiems žinoma begėde ir paleistuve.

Oi, ar viena mergaitė, tais pačiais keliais eidama, palieka tokia!

Kad Viešpats Jėzus, apsakinėdamas Evangeliją, atėjo kaži kuomet į Jeruzolimą, kitiems spaudžiantis Jo pamokslų klausyti ir Magdalena pritilpo. Kaip tik išgirdo dieviškus žodžius Išganytojo, tūlyd pajuto atmainą širdyj savo. Apšviesta loska Dvasios Švenčiausios,

wejkiej suprata, jogiej tas mokitojas stebuklingas ira senej łaukamu Messiosziu ir Diewu. Susizgribusi nie pati nebnumane ko bedariti, pradieje giedieties praejusiu darbu sawa, o po wałandos tare pati sawiep: kas bus kas nebus, ejsiu pri to dangiszkoje mokitojaus, abkabisiu Jo kojes ir melsiu atlejdima grieku mana. Tejp riźusis padariti, pajuta Wieszpati Jezusą wałgąt pietus pri parizeusza wardu Simona, pagrobe indeli su brągi mąsti, ieje stajgu i namus parizeusza, szoka
↕ p. 183–184 pri koju Je ↕ zaus, łajste aszaromis, iłgajs sawa płaukajs nuszłuosti ir sutepe kojes Iszganitojaus su brangi mąsti. Wisi stebiejos taj nełauktaj wiesznej, ukininkas parizeuszas pradieje rugoti, jogiej Wieszpats dalejd tokiej motriszkiej koju sawa dasilitieti. O Wieszpats ant jos paźwelgies tare: „Atlejsti ira griekaj tawa motriszkie, ejk pakajuj." Tus iszgirdusi źodźius iszeje łaukon linksma.

Su lig tuo kartu iszeje isz Jerozolimos, nebnorieje cze bebuti, kami rada priźastę palejstuwistes. Ipatingu tape milietoi Wieszpaties Jezaus, jo mokslu niekumet prisisotinti negalieje ir diełto neretaj wajkszczioje paskuo jo. Tankiej tejpogi namusi tiewa sawa Betanioj giwena.

Kaźikumet Iszganitojas uźejes itus namus, atsisieda ir mokie źmones: Maria Magdelina tujaus tupies pri jo koju ir kłause pamoksła o Morta walgiejs suosdamos tare: Wieszpatie, szitaj sesuo mani wiena źigiejs aptekusę palika, lijpk idant man padietu. Iszganitojas atsakie: Morta, Morta daugieł dajktajs suosis, o wiena tau terejk, ta ira idant duszę tawa iszganitumi, Maria gieriausę dalę aprinka, kuri nebus nu jos atimta. Susigiedusi Morta, nieka
↕ p. 184–185 daugiaus nebsakie. ↕

Wiena karta isirga sunkiej Łozorius: Morta su Magdelinu tujaus dawe źodźi Wieszpacziuj, tas kieletą dienu pralejdes ateje i Betanią, prikiele pirm kieturiu dienu mirusi ir jau dwokanczi Łozoriu.

Kączes łajkuj artinanczes, Wieszpats Betanioj pri Łozoriaus walgie pietus. Bepietuojęt, Maria Magdelina jemusi cieła swarą brągies mąsties, sutepe kojes Iszganitojaus ir su płaukajs sawa apszłuoste. Tujaus wisa troba prikwepa. Kąn uźuodes Judoszius tare: kam cze to rejkieje, ar negieresnej buwa parduoti tąn mąsti o piningus iszdaliti ubagams? Atsakie Wieszpats: diełko ikiri este taj motriszkiej, ana gierą

veikiai suprato, jogei tas mokytojas stebuklingas yra seniai laukiamu Mesijošiu ir Dievu. Susizgribusi nė pati nebnumanė, ko bedaryti, pradėjo gėdėties praėjusių darbų savo, o po valandos tarė pati saviep: „Kas bus, kas nebus, eisiu prie to dangiškojo mokytojo, apkabinsiu Jo kojas ir melsiu atleidimo griekų mano". Taip ryžusis padaryti, pajuto Viešpatį Jėzų valgant pietus prie fariziejaus, vardu Simono, pagrobė indelį su brangia mąsčia, įėjo staiga į namus fariziejaus, šoko prie kojų Jėzaus, laistė ašaromis, ilgais savo plaukais nušluostė ir sutepė kojas Išganytojo su brangia mąsčia. Visi stebėjos tai nelauktai viešniai, ūkininkas fariziejus pradėjo rūgoti, jogei Viešpats daleidžia tokiai moteriškei kojų savo dasilytėti. O Viešpats, ant jos pažvelgęs, tarė: „Atleisti yra griekai tavo, moteriške, eik pakajuj"[1]. Tuos išgirdusi žodžius, išėjo laukan linksma.

Sulig tuo kartu išėjo iš Jeruzolimos, nebnorėjo čia bebūti, kame rado priežastį paleistuvystės. Ypatinga tapo mylėtoja Viešpaties Jėzaus, jo mokslu niekuomet prisisotinti negalėjo ir dėl to neretai vaikščiojo paskui jį. Tankiai taipogi namuose tėvo savo Betanijoj gyveno.

Kaži kuomet Išganytojas, užėjęs į tuos namus, atsisėdo ir mokė žmones. Marija Magdalena tuojau tūpės prie jo kojų ir klausė pamokslo, o Morta, valgiais suosdamos, tarė: „Viešpatie, šitai sesuo mane vieną žygiais aptekusią paliko, liepk, idant man padėtų". Išganytojas atsakė: „Morta, Morta, daugel daiktais suosies, o vieno tau tereikia, tai yra, idant dūšią tavo išganytum. Marija geriausią dalią aprinko, kuri nebus nuo jos atimta"[2]. Susigėdusi Morta nieko daugiau nebsakė.

Vieną kartą įsirgo sunkiai Lozorius. Morta su Magdalena tuojau davė žodį Viešpačiui, tas, keletą dienų praleidęs, atėjo į Betaniją, prikėlė pirm keturių dienų mirusį ir jau dvokiantį Lozorių.

Kančios laikui artinantis, Viešpats Betanijoj prie Lozoriaus valgė pietus. Bepietuojant Marija Magdalena, ėmusi cielą svarą brangios mąsties, sutepė kojas Išganytojo ir su plaukais savo apšluostė. Tuojau visa troba prikvipo. Ką užuodęs, Judošius tarė: „Kam čia to reikėjo, ar negeriau buvo parduoti tą mąstį, o pinigus išdalyti ubagams?" Atsakė Viešpats: „Dėl ko įkyrūs esate tai moteriškei, ana gerą

darbą padare. Ubagu niekumet jums netruks, bet manęs newisumet su sawęm teturiesete. Patepe ana kuna mana dielto, jogiej neuźiłga busiu pałajdotas. Uźtikra sakau jums, kami tiktaj bus apsakinieta Ewanelia po apsritą pasaulę, apsakinietoj priminies ir tąn jos darbą. Judoszius benesziodamas wakarti Wieszpaties, iguda wogti, dielto jam gajłu buwa jog Magdelina nepardawe mąsties ir piningu jam neatidawe; nes but galiejes didę ju dali pawogti.

Par muką S. Magdelina newejziedama to kąn sakis źidu wiresnibe,
↕ p. 185–186 eje paskuo Wiesz↕paties, po kriźiu stowieje, nu kriźiaus nulejstą pałajdoje ir dar kartą kuna Wieszapaties brangiomis mąstiemis patepe.

Nedielos rita su kitoms skubieje pri graba, kuna grabi neradusi jeszkoje werkdama darźi ir iszwida Wieszpati it darźininka pirm kitu.

Tejp daug daroda karszta mejle. Oj jauni źmones kurie buwot kartajs itaramis, kajp didi pawejzdą jums palika ta S. Magdelina! Karta iszpaźinusis nusidieimus sawa, daugiaus ju nedasilejskiet. Jeszkokiet Kristaus su itępimu, o uź tikra Ji atraste, miliekiet Ji su karsztu szirdi, ir Is numilies jumis. Mokiejot sekti S. Magdeliną grieszijęczę, mokiekiet ir tejp pakutą dariti kajp ana.

Kristusuj i dangu iźęgus, kad źidaj uźnika katalikus parsakioti, ir Mortaj su Marii Magdalenu ne parlejda. Apsudijusis aniedwi smerczion, iswadina i walti, nedawe nekokiu irkłu ir pastume i jurą, idant praźutu. Bet Wieszpats noriedamas paroditi galibę sawa, nugine tąn walti i Prącuzu źiamę i miestą Marsilią. Morta palikusi miesti, diewabajmingaj su kitoms mergajcziems gan iłgaj giwenusi, pasirinka. O S. Magdalena kałnusi wienami urwi pasisliepusi, pakutą dare uź
↕ p. 186–187 griekus sawa, szakneliems tikt ir undeniu mita. ↕ Ant gała par tris deszimtis metu tejp wargusi mire, nueje pri to Wieszpaties, kuri karsztaj milieje ir milies par amźiu amźius. Amen.

Musu Źemajcziu mergajczes kriksztitas Marioms Magdelinoms, maźne wisumet wadinas Marioniemis, tuotarpu nebuti nebuwa Szwętos Mariones; wienok nesepej Piusas dewintasis, szios dienos Popieźius 1853 metusu, mergajczę Amerikoj giwenusę wardu Marionę iszpaźina uź Szwętą; todieł ir jus jau turet uźtaritoję.

darbą padarė. Ubagų niekuomet jums netrūks, bet manęs ne visuomet su savim teturėsite. Patepė ana kūną mano dėl to, jogei neužilgo būsiu palaidotas. Už tikro sakau jums, kame tiktai bus apsakinėta Evangelija po apskritą pasaulę, apsakinėtojai priminės ir tą jos darbą". Judošius, benešiodamas vakartį Viešpaties, įgudo vogti, dėl to jam gaila buvo, jog Magdalena nepardavė mąsties ir pinigų jam neatidavė, nes būt galėjęs didžią jų dalį pavogti.

Per mūką šv. Magdalena, neveizėdama to, ką sakys žydų vyresnybė, ėjo paskui Viešpatį, po kryžium stovėjo, nuo kryžiaus nuleistą palaidojo ir dar kartą kūną Viešpaties brangiomis mąstimis patepė.

Nedėlios rytą su kitomis skubėjo prie grabo, kūno grabe neradusi, ieškojo verkdama darže ir išvydo Viešpatį it daržininką pirm kitų.

Taip daug darodo karšta meilė. Oi, jauni žmonės, kurie buvot kartais įtariami, kaip didį paveizdą jums paliko ta šv. Magdalena! Kartą išpažinę nusidėjimus savo, daugiau jų nedasileiskit. Ieškokit Kristaus su įtempimu, o už tikro Jį atrasite, mylėkit Jį su karšta širdžia, ir Jis numylės jumis. Mokėjot sekti šv. Magdaleną griešijančią, mokėkit ir taip pakūtą daryti kaip ana.

Kristui į dangų įžengus, kad žydai užniko katalikus persekioti, ir Mortai su Marija Magdalena neperleido. Apsūdiję aniedvi smertin, įsvadino į valtį, nedavė nė kokių irklų ir pastūmė į jūrą, idant pražūtų. Bet Viešpats, norėdamas parodyti galybę savo, naginė tą valtį į Prancūzų žemę, į miestą Marsiliją[3]. Morta, palikusi mieste, dievabaimingai su kitomis mergaitėmis gan ilgai gyvenusi, pasirinko. O šv. Magdalena, kalnuose viename urve pasislėpusi, pakūtą darė už griekus savo, šaknelėmis tik ir vandeniu mito. Ant galo per tris dešimtis metų taip vargusi mirė, nuėjo prie to Viešpaties, kurį karštai mylėjo ir mylės per amžių amžius. Amen.

Mūsų Žemaičių mergaitės, krikštytos Marijomis Magdalenomis, mažne visuomet vadinas Marijonėmis, tuo tarpu nė būti nebuvo šventos Marijonės; vienok neseniai Pijus devintasis[4], šios dienos popiežius, 1853 metuose mergaitę, Amerikoj gyvenusią, vardu Marijonę, išpažino už šventą; todėl ir jūs jau turit užtarytoją.

Źiwatas S. Martina Wiskupa iszpaźintojaus,

giwenuse szioj pasaulej kietwirtami amźiej.

Panonios miesti Sabaczi gimes ir paugteriejes S. Martinas, lig łajku tajsies kataliku palikti! nes nors tebibuwa dar nekriksztitu, wienok wisi dajktaj pri garbies Diewa prideranczis, łabaj jam tika. Dwilektusi metusi amźiaus sawa jau norieje i zokana stoti; bet jo tiewas senas źalnierius węn riedźe aną i źalnierius. Nesitikietaj iszeje isaki-
↕ p. 187–188 mas cieco↕riaus, idant wajkaj atlejstuju źalnieriu, ejtu kariauti; o tejp Martinas woz pękioliktus metus amźiaus sawa uźkludes, palika źalnieriu. Tarnaudamas pirmu Konstanciusuj, paskiaus Julionuj ciecorems; didźej buwa miłaszirdingu ir łabaj wisiems małoniu. Wiena karta vartusi miesta Ambiera pamaczes źmogu butinaj nuogą bemełdanczi paszałpas; susimiła ant jo, bet neturiedamas ko duoti, atpiowe pusę sawa kieriejaus ir atidawe nuogam. Atętę nakti pamacze Kristusą Wieszpati apsidęgusi pusi płoszcziaus ir sakanczi Aniołams, Martinas dar nekriksztitas tuo drabuźiu mani apdęgi. Palinksmintas tuo regieimu S. Martinas, asztuoniolektusi metusi amźiaus sawa prijeme Kriksztą. Kataliku tapes nebiłgaj be buwa źalnieriu, nueje pri S. Ilariusa Piktawios Wiskupa ir istoje i kunegus. Węn jam szirdi grauźe tas, jogiej tiewaj jo tebiera pagoniemis: todieł S. Ilariusuj lejdant kielawa i Sabacza. Cze atejes motiną parwercze i katalikies, bet tiewuj nieka padariti negalieje. Apsukuo to miesta łabaj buwa iwisusis Arianaj netikielej; kuriems S. Martinas pradieje prisztarauti, bet tie sukibi bajsej ji nupłakie ir isz sawa kraszta iszgine. S. Marti-
↕ p. 188–189 nas prigimtoj szaliej nekiętams, lejdos i Prącuziją, ↕ bet ir cze nełajkomas ateje i Mediolaną, o nieko netrukus, turieje pasisliepti sałoje wadinamoj Galinaria.

S. Ilariusuj nu Arianu isztręmtam i Piktawią sugriźus ir S. Martinas tęn nueje: Piktawoj klosztoriej giwendamas numirieli isz numirusiu prikiele. Tuotarpu mire Wiskupas Tura arba Turonios.

Žyvatas šv. Martyno vyskupo išpažintojo,

gyvenusio šioj pasaulėj ketvirtame amžiuj

Panonijos mieste Sabače[1] gimęs ir paūgterėjęs, šv. Martynas lig laiku taisės kataliku palikti, nes, nors tebebuvo dar nekrikštytu, vienok visi daiktai, prie garbės Dievo priderantys, labai jam tiko. Dvyliktuose metuose amžiaus savo jau norėjo į zokaną stoti, bet jo tėvas, senas žalnierius, vien rėdė aną į žalnierius. Nesitikėtai išėjo įsakymas ciesoriaus, idant vaikai atleistųjų žalnierių eitų kariauti; o taip Martynas, vos penkioliktus metus amžiaus savo užkliudęs, paliko žalnieriu. Tarnaudamas pirma Konstancijui, paskiau Julijonui[2], ciesoriams, didžiai buvo mielaširdingu ir labai visiems maloniu. Vieną kartą vartuose miesto Ambiero[3] pamatęs žmogų, būtinai nuogą bemeldžiantį pašalpos, susimilo ant jo, bet neturėdamas ko duoti, atpjovė pusę savo kyriejaus ir atidavė nuogam. Atenčią naktį pamatė Kristų Viešpatį, apsidengusį puse ploščiaus ir sakantį aniolams: „Martynas dar nekrikštytas tuo drabužiu mane apdengė". Palinksmintas tuo regėjimu, šv. Martynas aštuonioliktuose metuose amžiaus savo priėmė krikštą. Kataliku tapęs, nebilgai bebuvo žalnieriu, nuėjo prie šv. Ilarijaus, Piktavijos[4] vyskupo, ir įstojo į kunigus. Vien jam širdį graužė tas, jogei tėvai jo tebėra pagonimis. Todėl šv. Ilarijui leidžiant keliavo į Sabačą. Čia atėjęs motiną pervertė į katalikes, bet tėvui nieko padaryti negalėjo. Apsukui to miesto labai buvo įvisę arijonai netikėliai, kuriems šv. Martynas pradėjo prieštarauti, bet tie sukibę baisiai jį nuplakė ir iš savo krašto išginė. Šv. Martynas, prigimtoj šalyj nekenčiamas, leidos į Prancūziją, bet ir čia nelaikomas atėjo į Mediolaną[5], o nieko netrukus turėjo pasislėpti saloje, vadinamoj Galinarija[6].

Šv. Ilarijui, nuo arijonų ištremtam, į Piktaviją sugrįžus, ir šv. Martynas ten nuėjo, Piktavoj klioštoriuj gyvendamas numirėlį iš numirusių prikėlė. Tuo tarpu mirė vyskupas Turo, arba Turonijos[7].

Źmones su kunegajs susirinki, paskire i Wiskupus S. Martina, bet tas sliepies. Woz priligonies weźdamis, nuweźe aną i Turonią ir paszwęcze i Wiskupus.

Tejp auksztu wirszininku baźniczioj S. budamas, mękajs drabuźejs daries, węn pasnikawa, aszutinę neszioje ir giwena trobelej pri pat baźniczes. Kad cze źmoniemis ij łąkiti norętimis negalieje atsikratiti, padirbinos sau klosztoriu miszki, kuremi uźsidares su asztuoniomis deszimtiemis kunegu giwena.

Pajutes S. Martinas jog wieno wieto stabmeldźej tebgarbin senu paprocziu diewajczius sawa, nuwaźiawa i tąn wietą, mokie źmones wieros kataliku ir lijpe iszkirsti medi paszwęstą diewajczems. Atsakie pagonis: gieraj mes isźkirsma ir wersma medi ant tawęs jej iszliksi ne nubłokasztas, mes wisi itikiesma i Kristusą. Atsakie Szwętas, gie-
↕ p. 189–190 raj asz stowiesiu. Medźiuj jau beszlistant ir tiesiau ant ↕ Martina wirstant S. Wiskupas parźegnoje o medis pakripa i szali ir iszwirta, palikies aną swejka. Tąn stebukłą iszwidi źmones, skubieje pri krieszta S. Kitoj wietoj S. Martiną pagonu baźniczę ardanti, wienas źmogus norieje nukirsti; bet woz kirwi pakiele, iszwirta aukszinałkas, ir susizgribes meldźe Szwętoje idant nepiktu. S. Wiskupas ne węn dowenoje, bet dar iszmokies ji wieros kataliku apkriksztije.

Maksimuj ciecoriuj it pranaszas pasakie: jogiej Wałaku źiamiej muszdamos, pirma karta pargalies neprietelu, bet antra atwei pats bus pamusztas ir uźmusztas. Kas ir iwika. Kaźikumet S. Martina i baźniczę ejnancze pawargielis pradieje melsti jupeles: Wiskupas kuneguj draugi ejnanczem lijpe atneszti ir duoti; o kad tas neatnesze, S. Martinas sawa jupą nuwilkies atidawe ubaguj. Wiena karta S. Martinas pieszcze wiskupistę apwajkszcziodamas, susitika su ponajs bewaźiuojęczejs. Arklejs tu ponu kaźikuo pasibajdi, szoka stajgu į szali ir iszwercze weźimą. Apmaudingi Ponaj puole ant S. Wiskupa, didej ij sumusze ir tare: tu mums arklus pabajdej. S. Martina begulenczi palikusis, susieda ir norieje tolaus waźiuoti; bet źirgaj patol neeje, pakoł sugriźusis
↕ p. 190–191 Ponaj neparprasze Szwętoje. Kad pri ↕ siartina S. Martinas pri Miesta Karnotu, daugibe pagonu iszeje diełto tiktaj, idant galietu matiti garsingą Wiskupą. Szwętasis pasigajliejes ju, pradieje melsti Wieszpaties idant apszwiestu jus wieru kataliku. Tuotarpu motriszkie kaźikoki

Žmonės su kunigais susirinkę paskyrė į vyskupus šv. Martyną, bet tas slėpės. Vos prie ligonies veždami, nuvežė aną į Turoniją ir pašventė į vyskupus.

Taip aukštu viršininku Bažnyčioj šv. būdamas, menkais drabužiais darės, vien pasninkavo, ašutinę nešiojo ir gyveno trobelėj prie pat bažnyčios. Kad čia žmonėmis, jį lankyti norinčiais, negalėjo atsikratyti, pasidirbino sau kliōštorių miške, kuriame užsidaręs su aštuoniomis dešimtimis kunigų gyveno.

Pajutęs šv. Martynas, jog vienoj vietoj stabmeldžiai tebgarbina senu papročiu dievaičius savo, nuvažiavo į tą vietą, mokė žmones vieros katalikų ir liepė iškirsti medį, pašvęstą dievaičiams. Atsakė pagonys: „Gerai, mes iškirsim ir versim medį ant tavęs, jei išliksi nenublokštas, mes visi įtikėsim į Kristų". Atsakė šventas: „Gerai, aš stovėsiu". Medžiui jau bešlystant ir tiesiai ant Martyno virstant, šv. vyskupas peržegnojo, o medis pakrypo į šalį ir išvirto, palikęs aną sveiką. Tą stebuklą išvydę, žmonės skubėjo prie krikšto šv. Kitoj vietoj šv. Martyną, pagonų bažnyčią ardantį, vienas žmogus norėjo nukirsti, bet vos kirvį pakėlė, išvirto aukštynalkas ir susizgribęs meldė šventojo, idant nepyktų. Šv. vyskupas ne vien dovanojo, bet dar išmokęs jį vieros katalikų apkrikštijo.

Maksimui[8] ciesoriui it pranašas pasakė, jogei Valakų žemėj mušdamos, pirmą kartą pergalės neprietelių, bet antrą atvejį pats bus pamuštas ir užmuštas. Kas ir įvyko. Kaži kuomet šv. Martyno, į bažnyčią einančio, pavargėlis pradėjo melsti jupelės. Vyskupas kunigui drauge einančiam liepė atnešti ir duoti, o kad tas neatnešė, šv. Martynas savo jupą nuvilkęs atidavė ubagui. Vieną kartą šv. Martynas, pėsčia vyskupystę apvaikščiodamas, susitiko su ponais bevažiuojančiais. Arkliai tų ponų, kaži kuo pasibaidę, šoko staiga į šalį ir išvertė vežimą. Apmaudingi ponai puolė ant šv. vyskupo, didžiai jį sumušė ir tarė: „Tu mums arklius pabaidei". Šv. Martyną begulintį palikę, susėdo ir norėjo toliau važiuoti, bet žirgai patol nėjo, pakol sugrįžę ponai neperprašė šventojo. Kad prisiartino šv. Martynas prie miesto Karnoto[9], daugybė pagonų išėjo dėl to tiktai, idant galėtų matyti garsingą vyskupą. Šventasis, pasigailėjęs jų, pradėjo melsti Viešpaties, idant apšviestų juos viera katalikų. Tuo tarpu moteriškė kaži kokia

atnesze sawa wajką numirusi. S. Martinas tujaus prikiele ji isz numirusiu. Kąn matidamis pagonis, wisi į Kristusą itikieje. Kaźikumet S. Wiskupas pamaczes vieną dalę piewos iszknistą, antrą nuganitą, tretę źidancziemis źoleliems apdęgtą, tare: iszknistoi piewa ira taj pawejksłas palejstuwistes; nuganitoi, moteristes; o źidanczioi panistes ir nekaltibes.

Wiena naszłajti wardu Brikcyusa, S. Martins paugines, iszmokie ir paszwęcze į kunegus. Bet tas newisaj tuo stonu temiegdamas węn giejdźe dajlej neszioti, skanej walgiti ir graźejs arklejs waźiuoties ir newiena nekłausiti. Bara ji kartkartiems Wiskupas, bet jaunas Brikcyus niewaures newaurina. Kaźikumet dar apmaudingas iszoka i kąmbareli S. Martina ir tare: kąn cze iszsimanej mums priklities, pasenaj, tape pusprocziu, begała burgi. Taris Szwętu esus, o asz uź tawi esu szwętesnis, nes nupat jaunistes klosztoriej giwenu, o tu su
↕ p. 191–192 sawa źalnieristi biauriojejs. Tąn taławonę ↕ S. Martinas girdiedamas, nieźodźe neatsakie o Brikcyuszuj iszsprukus, nueje į baźniczę ir meldźe Diewa jam Dwases S. Paskiaus susigiedes jaunas kunegas, nueje pri S. Wiskupa ir su aszaromis meldźe atlejdima. S. Martinas tujaus atliźa o Brikcyuszas su lig tuo kartu didźej diewabaimingu tape.

Oj koks pawejzdas dieł musu Krikszczionis! o mes ar esma tejp kątri? Woz źodźiu uźgauti, tujaus kipszajs barstom. Laukiemos jej nenorem idant tie garbinamis nu musu welnej, burejs sustotu pri łowas musu, kad kietęsma mirti.

Kad S. Martinas susirga ir maties jau mirsis, mokitinej jo tare: „diełko mamis aplejdi, ir kam awiniczę tawa palijkti? Nebtekus tawęs, uźpuls aweles tawa wiłkaj draskątis." Senis taj girdiedamas tare: „Wieszpatie jej awiniczej tawa dar esmi rejkalingas, nebajdaus darbu, o jej ne, pawadink mani į garbę sawa. Paskiaus prijemes SS. Sakramentus węn stebiejos į dągu auksztinałkas gulęs. Kaźikas tare, tiewali gulkies szonajs, benebus gieresnej? o is atsakie: dalejskiet man wejzieti i dągu; nes tęn ira tiewiszkie mana. Ir tejp guliedamas po
↕ p. 192–193 wałandos atidawe duszę Diewuj. ↕

atnešė savo vaiką numirusį. Šv. Martynas tuojau prikėlė jį iš numirusių. Ką matydami, pagonys visi į Kristų įtikėjo. Kaži kuomet šv. vyskupas, pamatęs vieną dalį pievos išknistą, antrą nuganytą, trečią žydinčiomis žolelėmis apdengtą, tarė: „Išknistoji pieva yra tai paveikslas paleistuvystės, nuganytoji – moterystės, o žydinčioji – panystės ir nekaltybės".

Vieną našlaitį, vardu Brikcijus, šv. Martynas paauginęs išmokė ir pašventė į kunigus. Bet tas, ne visai tuo stonu temėgdamas, vien geidė dailiai nešioti, skaniai valgyti ir gražiais arkliais važiuotis ir nė vieno neklausyti. Barė jį kartkartėmis vyskupas, bet jaunas Brikcijus nė vaurės nevaurino. Kaži kuomet dar apmaudingas įšoko į kambarėlį šv. Martyno ir tarė: „Ką čia išsimanei mums priklytis, pasenai, tapai puspročiu, be galo burgi. Taries šventu esąs, o aš už tave esu šventesnis, nes nuo pat jaunystės klioštoriuj gyvenu, o tu su savo žalnieryste bjauriojais". Tą talavonę šv. Martynas girdėdamas nė žodžio neatsakė, o Brikcijui išsprukus, nuėjo į bažnyčią ir meldė Dievo jam Dvasios Šv. Paskiau susigėdęs jaunas kunigas nuėjo prie šv. vyskupo ir su ašaromis meldė atleidimo. Šv. Martynas tuojau atlyžo, o Brikcijus sulig tuo kartu didžiai dievabaimingu tapo.

Oi, koks paveizdas dėl mūsų, krikščionys! O mes ar esam taip kantrūs? Vos žodžiu užgauti, tuojau kipšais barstom. Liaukimės, jei nenorim, idant tie garbinami nuo mūsų velniai būriais sustotų prie lovos mūsų, kad ketinsim mirti.

Kad šv. Martynas susirgo ir matės jau mirsiąs, mokytiniai jo tarė: „Dėl ko mus apleidi ir kam avinyčią tavo palieki? Nebtekus tavęs, užpuls aveles tavo vilkai draskantys". Senis, tai girdėdamas, tarė: „Viešpatie, jei avinyčiai tavo dar esmi reikalingas, nesibaidau darbu, o jei ne, pavadink mane į garbę savo". Paskiau priėmęs šv. šv. sakramentus, vien stebėjos į dangų aukštynalkas gulęs. Kaži kas tarė: „Tėvali, gulkis šonais, bene bus geriau". O jis atsakė: „Daleiskit man veizėti į dangų, nes ten yra tėviškė mano". Ir taip gulėdamas, po valandos atidavė dūšią Dievui.

Źiwatas S. Mateusza Apasztoła ir Ewanelistas.

Nu senos gadines didesniusiusi miestusi ira źmones, kurie pagał istatima wiresnibes, jem piningus nu koźna dajkta į turgu parduoti atweszta.

Rinklawa ta wadinos mujtu, o rinkikaj, mujtininkaj daugiaus jeme piningu kajp priderieje; todieł nu źmoniu buwa skajtomis uź łupikus ir wagis.

Kad Wieszpats Jezus pradieje Ewanelią apsakinieti źidu źiamiej; wiras wardu Mateuszas, miesti Kaparnawi buwa tokiu mujtininku, kuri Kristus iszwides tare: ejk paskuo manęs. Woz tus źodzius iszgirda Mateuszas, pameczes sawa kolitas su piningajs, sekie Wieszpati.

S. Mateuszas isz mujtininka Apasztołu tapes, daug kitu tokiu atwedze ant giera kiele; diełto taj saka rasztas S.; Wieszpati walgius ir gierus su mujtininkajs; buwa taj prietelej S. Mateusza.

Apasztołas tas par trejus metus kłauses dągiszka moksła Kristaus Jezaus, su kitajs draugi prijeme dowenas Dwases Szwęcziauses, o ↕ p. 193–194 prijemes wisupirmu apsakinieje Ewanelią ↕ źidams ir aprasze darbus Wieszpaties Jezaus. Kninga ta wadinas *Ewanelii* pagał S. Mateusza, kurę nekarta girdam kunegus baźniczioj skajtanczius. Paskiaus S. Apasztołas lejdos i Etiopią arba Murinu źiamę. Cze budamas apsakinieje źodi Diewa ir daug stebukłu dare. Karalaus dukteri isz numirusiu prikiele: kąn iszwides karalus su wisu sawa gimini i Kristusą itikieje.

Tam karaluj mirus, pakiełtas buwa i karalus Irtakus pagonis, kurs uźsigejdźe westi Ipigenią dukteri senoje karalaus; bet ta źadiejusi Diewuj czistatą, nenoriei tekieti. Kłause Irtakus Ipigenies, kas tau patare, idant mergajczi lig smercze butumi? Szi atsakie: Apasztołs Mateuszus tejp linkieje. Uź kąn ipikies karalus, uźmusze S. Wieszpaties mokitini. Kuna jo S. Grigalus sekmasis Popieźius parweźina i Wałaku źiamę ir paguldźe miesti Salernoj, kami graźi ira baźnicze.

Žyvatas šv. Mateušo apaštalo ir evangelisto

Nuo senos gadynės didesniuosiuose miestuose yra žmonės, kurie pagal įstatymą vyresnybės ima pinigus nuo kožno daikto, į turgų parduoti atvežto.

Rinkliava ta vadinos muitu, o rinkikai muitininkai daugiau ėmė pinigų kaip priderėjo, todėl nuo žmonių buvo skaitomi už lupikus ir vagis.

Kad Viešpats Jėzus pradėjo Evangeliją apsakinėti Žydų žemėj, vyras, vardu Mateušas, mieste Kaparnave buvo tokiu muitininku, kurį Kristus išvydęs tarė: „Eik paskui mane". Vos tuos žodžius išgirdo, Mateušas, pametęs savo kolytas su pinigais, sekė Viešpatį.

Šv. Mateušas, iš muitininko apaštalu tapęs, daug kitų tokių atvedė ant gero kelio; dėl to tai sako Raštas Šv. Viešpatį valgius ir gėrus su muitininkais; buvo tai prieteliai šv. Mateušo.

Apaštalas tas per trejus metus klausės dangiško mokslo Kristaus Jėzaus, su kitais drauge priėmė dovanas Dvasios Švenčiausios, o priėmęs visų pirma apsakinėjo Evangeliją žydams ir aprašė darbus Viešpaties Jėzaus. Knyga ta vadinas *Evangelija* pagal šv. Mateušą, kurią ne kartą girdim kunigus bažnyčioj skaitančius. Paskiau šv. apaštalas leidos į Etiopiją, arba Murinų žemę[1]. Čia būdamas, apsakinėjo žodį Dievo ir daug stebuklų darė. Karaliaus dukterį iš numirusių prikėlė, ką išvydęs karalius su visa savo gimine į Kristų įtikėjo.

Tam karaliui mirus, pakeltas buvo į karalius Irtakas pagonis, kurs užsigeidė vesti Ifigeniją, dukterį senojo karaliaus, bet ta, žadėjusi Dievui čystatą, nenorėjo tekėti. Klausė Irtakas Ifigenijos: „Kas tau patarė, idant mergaite lig smerčio būtum?" Ši atsakė: „Apaštalas Mateušas taip linkėjo". Už ką įpykęs karalius užmušė šv. Viešpaties mokytinį. Kūną jo šv. Grigalius sekmasis[2], popiežius, parvežino į Valakų žemę ir paguldė mieste Salernoj[3], kame graži yra bažnyčia.

Źiwatas S. Morkaus Ewanelistas, giwenusi szioj pasaulej pirmami amźiej.

Morkus gime źidu: jau paugies itikieje i Kristusą ir palika Katali-
↕ p. 194–195 ku. Girdiedamas apej ↕ didźius darbus S. Petra Apasztoła, nueje i Rima ir tape jo draugu. Kad Rima giwentojej norieje turieti suraszitus darbus Wieszpaties, S. Morkus parasze Ewanelią, kurę lig sziolej baźnicze S. tebłajka. S. Petras parwejzieįes tąn Ewanelią, kad atrada butinaj gierą, dalejda baźniczіosi skajtiti, ir naujus iszraszus tajsiti. Nekurie mokiti wiraj saka, jogiej ir gromatas S. Petra ira S. Morkaus rąku raszitas; S. Petras tiktaj źodźejs sakie, o szis rasze.

Paskiaus Kunegajksztis Apasztołu matidamas S. Morką wisam kam derant; iszsiuncze aną i Egiptą, kad tami kraszti, wierą kataliku płatintu. Atpłaukies S. Morkus i Aleksandrią, ne węn tami miesti, bet wisami Egipti, Pentepolej, Libioj ir Marmarikoj, uźsieje mokslą Kristaus Wieszpaties.

Pirmi tusi krasztusi katalikaj giwena kuo padoriausej: kas rita atsikieli, tujaus kiba i poterus; ipatingaj wiriszki o ipatingaj motriszkoses meldźies arba pasalmes giedoje; wisi turtus uź nieka skajcze, sodosi sawa turieje baźniczes, nie wienas newalgie pirm saules uźsilejdima o nekurie ir po kieles dienas newalgi kiętieje; wina newienas negiere,
↕ p. 195–196 worielkas nieźinoti neźinoje, mejsos newal↕gie, duonu tiktaj drusku su undeniu sotinos; daug motriszkuju isz diewabajminguma lig smercze netekieje; nekurie eje i miszkus, kami dirbdamis duoną sau ir dągą pelne; palejstuwistas nieks niekumet tarp ju negirdieje.

Wis taj dare par sawa stebukłus ir mokslą S. Morkus: kąn źinodamis stabmeldźej, arba pagonis, kartkartiems susitardinieje ji uźmuszti; bet Szwętas sugiebieje iszsprukti isz ju ranku. Tankiej Pentepolej giwena o cze nepatełpams kielies i kitą wietą. Kad jau maties nebiszsisuksis, paskire i sawa ipiedinius Aniana iszwęcze kiek rejkięt kunegu ir wisus dalikus baźniczes S. suriedźe.

Wiena rita S. Morku miszes bełajkąti: uźpuole pagonis, atitraukie tujaus nu ałtoriaus, uźrisza su wirwi uź kakłą ir walkioje Szwętąi po

Žyvatas šv. Morkaus evangelisto, gyvenusio šioj pasaulėj pirmame amžiuj

Morkus gimė žydu; jau paaugęs įtikėjo į Kristų ir paliko kataliku. Girdėdamas apie didžius darbus šv. Petro apaštalo, nuėjo į Rymą ir tapo jo draugu. Kad Rymo gyventojai norėjo turėti surašytus darbus Viešpaties, šv. Morkus parašė Evangeliją, kurią lig šiolei Bažnyčia šv. teblaiko. Šv. Petras, perveizėjęs tą Evangeliją, kad atrado būtinai gerą, daleido bažnyčiose skaityti ir naujus išrašus taisyti. Nekurie mokyti vyrai sako, jogei ir gromatos šv. Petro yra šv. Morkaus ranka rašytos; šv. Petras tiktai žodžiais sakė, o šis rašė.

Paskiau kunigaikštis apaštalų, matydamas šv. Morkų visam kam derant, išsiuntė aną į Egiptą, kad tame krašte vierą katalikų platintų. Atplaukęs šv. Morkus į Aleksandriją ne vien tame mieste, bet visame Egipte, Pentapolėj, Libijoj ir Marmarikoj[1] užsėjo mokslą Kristaus Viešpaties.

Pirmi tuose kraštuose katalikai gyveno kuo padoriausiai: kas rytą atsikėlę, tuojau kibo į poterius; ypatingai vyriški, o ypatingai motriškosios meldės arba pasalmes giedojo; visi turtus už nieką skaitė, sodose savo turėjo bažnyčias, nė vienas nevalgė pirm saulės užsileidimo, o nekurie ir po kelias dienas nevalgę kentėjo; vyno nė vienas negėrė, arielkos nė žinoti nežinojo, mėsos nevalgė, duona tiktai, druska su vandeniu sotinos; daug motriškųjų iš dievabaimingumo lig smerčio netekėjo; nekurie ėjo į miškus, kame dirbdami duoną sau ir dangą pelnė; paleistuvystos nieks niekuomet tarp jų negirdėjo.

Visa tai darė per savo stebuklus ir mokslą šv. Morkus, ką žinodami stabmeldžiai, arba pagonys, kartkartėmis susitardinėjo jį užmušti, bet šventas sugebėjo išsprukti iš jų rankų. Tankiai Pentapolėj gyveno, o čia nepatelpamas kėlės į kitą vietą. Kad jau matės nebišsisuksiąs, paskyrė į savo įpėdinius Anianą, įšventė kiek reikiant kunigų ir visus dalykus Bažnyčios šv. surėdė.

Vieną rytą šv. Morkų mišias belaikantį užpuolė pagonys, atitraukė tuojau nuo altoriaus, užrišo su virve už kaklo ir valkiojo šventąjį po

uliczes miesta. Bewalkiodamis, bajsej jo kuną subrajźe ir sudraskie, wienok dar giwą nuwedźe i kalini. Ritameta wieł tejpat wirwgali uź sprądą uźriszi, patolej walkioje; pakol nenumire. Taj atsitika Neronuj Rima Ciecoriu esant. Kunas S. Morkaus isz Aleksandrios palika nuwesztas i Wenecyą, kami ir lig szioł tebier, o Wieszpats par jo uźta-
↕ p. 196–197 rimą daug stebukłu dara. Amen. ↕

Źiwatas S. Morines Mergajczes,
giwenuses sziој pasaulej pęktami amźiej.

Isz Wieszpaties pariedima, koźnami daliki szwętijej palika mums pawejzdą, idant tokiusi pat pripuolusi źinotumem kajp apsiejti. S. Morine ipatingaj moka mumis kątribes, bet kłausikiemos iszgalu jos giwenima.

Turku źiamiej ira krasztas, kuri senowiej wadina Bitynia: tami giwena stiprus ukininkas wardu Eugenius, kurs wedes moteri, sułaukie dukteries Morines. Motinaj wejkiej mirus, Morinę tiewas ne węn paugina, bet ir wisako giera iszmokie. Kada ta ateje i metus piłnos mergajtes, tare anaj Eugeniusas: duktie mana, ar źinaj kąn? Asz noriu senatwiej stoti i zokaną tau paliksiu wisa turta mana, gausi wira ir busi Diewuj padedant łajmingu. Atsakie S. Morine; mełdamasis tiewali, ar gieraj taj daraj, man palijkti źiamiszkus dajktus, o pats sau apręki dangiszkus? Argi negalieczio ir asz i zokana stoti? Tare tiewas, kajp tu stosi, motrtszkuju klosztoriaus niera o budama motriszku negali su manęm ejti. Sakie S. mergajcze: kodieł negalu? Asz apsi-
↕ p. 197–198 darisiu ↕ wiriszkajs drabuźejs, nukirpsiu płaubus ir pasisakisiu wajkielu esanczi. Prasidźiugies tiewas: pardawe turtus, iszdalije naszliems su neturtingajs, dukteri sawa pramine Marinusu, kuri wedęns nueje i klosztoriu ir istoje i zokana.

Kad ir kieletuj metu praejus jauna Marinusa nej uostaj nej barzda neźiele, o bałsas buwa łabaj lęwas: nekurie zokaninkaj pradieje sztikajloti kas ira par wienas tas Marinusus? Bet kiti sakie, isaj łabaj retaj

ūlyčias miesto. Bevalkiodami baisiai jo kūną subraižė ir sudraskė, vienok dar gyvą nuvedė į kalinį. Ryto metą vėl taip pat virvgalį už sprando užrišę patolei valkiojo, pakol nenumirė. Tai atsitiko Neronui Rymo ciesoriu esant[2]. Kūnas šv. Morkaus iš Aleksandrijos paliko nuvežtas į Veneciją, kame ir lig šiol tebėr, o Viešpats per jo užtarymą daug stebuklų daro. Amen.

Žyvatas šv. Morinės mergaitės,
gyvenusios šioj pasaulėj pentame amžiuj

Iš Viešpaties parėdymo kožname dalyke šventieji paliko mums paveizdą, idant tokiuose pat pripuoliuose žinotumėm kaip apsieiti. Šv. Morinė ypatingai moko mus kantrybės, bet klausykimės išgalių jos gyvenimo.

Turkų žemėj yra kraštas, kurį senovėj vadino Bitinija[1]. Tame gyveno stiprus ūkininkas, vardu Eugenijus, kurs vedęs moterį sulaukė dukteries Morinės. Motinai veikiai mirus, Morinę tėvas ne vien paaugino, bet ir visa ko gero išmokė. Kada ta atėjo į metus pilnos mergaitės, tarė anai Eugenijus: „Duktė mano, ar žinai ką? Aš noriu senatvėj stoti į zokaną, tau paliksiu visą turtą mano, gausi vyrą ir būsi Dievui padedant laiminga". Atsakė šv. Morinė: „Meldžiamasis tėvali, ar gerai tai darai, man palieki žemiškus daiktus, o pats sau aprenki dangiškus? Argi negalėčiau ir aš į zokaną stoti?" Tarė tėvas: „Kaip tu stosi, motriškųjų klioštoriaus nėra, o būdama motriška negali su manim eiti". Sakė šv. mergaitė: „Kodėl negaliu? Aš apsidarysiu vyriškais drabužiais, nukirpsiu plaukus ir pasisakysiu vaikeliu esanti". Prasidžiugęs tėvas pardavė turtus, išdalijo našlėms su neturtingais, dukterį savo pramінė Marinu, kuria vedinas nuėjo į klioštorių ir įstojo į zokaną.

Kad ir keletui metų praėjus jauno Marino nei uostai, nei barzda nežėlė, o balsas buvo labai tęvas, nekurie zokaninkai pradėjo štikailioti, kas yra per vienas tas Marinas? Bet kiti sakė: „Jisai labai retai

te wałga, tur buti diełto jo ir bałsus ira tęwas ir neaug barzda. Tuotarpu Eugeniusas numire.

Zokaninkaj to klosztoriaus, uź kieletas milu, turieje tiewiszkię su źmoniemis, i kurę kas mieta, kielis kartus waźiawa, duonas, źuwies ir kitako parsiweźti. Kaźikumet ir Marinus su pardietiniu waźioje i tąn tiewiszkię o parwaźiuodamu, nakwoje padorej pri wiena ukininka pakielej esancze ir sugriźa. Tas ukininkas turiei dukteri jau galęczę tekieti. Nieko netrukus uźeje pri ukininka źalnierius ir pasiźina su tu dukteri. Iszejdamas pasakie, jej kas bus, pasakik ant zokaninku, juk anie pri jusu buwo. Sawa łajki pasirodźe wajsej kulene, tiewas kłause nu ko turi? szi

↕ p. 198–199 atsakie nu jauna zokaninka Marinusa kurs man łabaj ↕ patika. Apmaudingas tiewas skubieje i klosztoriu, iszokies pri pardietine, pradieje grumzti ant wisu zokaninku o uź wis ant Marinusa. Pardietinis ji pawadines, tare; ar girdi kokię giedą mums wisiems padarej! O szis puoles pri koju pardietine, atsakje, kałtas esmi Diewuj iwajriusi dajktusi, o pardietinis pasznekiejes su brolejs, iszmecze Marinusa isz klosztoriaus.

Iszejes warkszas it pawargielis werki ir meldies. Kieletuj nedielu praslinkus, tiewas mergajczes atnesze jam wajką, szis ir tąn prijemes, kajp imanidamas majtina. Ubagaudamas daugibę iszjuokimu ir ticziu iszkiętieje, Ne isz wienu namu ji iszgine. O jej kas kłause diełko tawi iszmecze isz klosztoriaus? wisados atsakie: diełto iszmecze, jogiej sugrieszijau.

Po treju metu tokios pakutos, wiresnibe zokana wieł ji prijeme i klosztoriu, bet isakie jam trobas szłuoti, toriełkas płauti i wisus praszcziausius darbus dirbti. O szis dirba su noru. Wajkielis paskuo jo biegiodamas, nekarta tare: tiewali duok walgiti, duok kąn nor? S. Marinus kajp imanidamas ji majtina ir dare. Ant gała S. Marinus isirga: bet kajpo griesznika ir paniekinta nieks newejzieje. Tris dienas te sir-

↕ p. 199–200 gies numire. Pardietinis ga↕wes źinę nueje i jo kąbareli ir atrada nebgiwa. Wienas tiktaj wajkielis werkie pri jo gułtas taridamas, tiewelis numire, tiewelis numire!

Kad rejkieje kuna nupłauti dieł pałajdoima, pamacze tąn Marinusą esąt motriszku. Parsigądi dawe źodi pardietiniuj, tas iszwides tejsibę, puole ant kielu ir tare, dowinok man pałajminta mergajcze, abgautas tawi karojau! Pawadina paskiaus aną ukininką, kurio dukterij ne gieraj atsitika, tas paregiejes tejsibę susigieda ir prispire sawa

tevalgo, tur būti dėl to jo ir balsas yra tęvas ir neauga barzda". Tuo tarpu Eugenijus numirė.

Zokaninkai to klioštoriaus už keletos mylių turėjo tėviškę su žmonėmis, į kurią kas metą kelis kartus važiavo duonos, žuvies ir kita ko parsivežti. Kaži kuomet ir Marinas su perdėtiniu važiojo į tą tėviškę, o parvažiuodamu nakvojo padoriai prie vieno ūkininko, pakelėj esančio, ir sugrįžo. Tas ūkininkas turėjo dukterį, jau galinčią tekėti. Nieko netrukus užėjo prie ūkininko žalnierius ir pasižino su ta dukteria. Išeidamas pasakė: „Jei kas bus, pasakyk ant zokaninkų, juk anie prie jūsų buvo". Savo laike pasirodė vaisiai kulenio, tėvas klausė: „Nuo ko turi?" Ši atsakė: „Nuo jauno zokaninko Marino, kurs man labai patiko". Apmaudingas tėvas skubėjo į kliošторių, įšokęs prie perdėtinio, pradėjo grumzti ant visų zokaninkų, o užvis ant Marino. Perdėtinis, jį pavadinęs, tarė: „Ar girdi, kokią gėdą mums visiems padarei!" O šis, puolęs prie kojų perdėtinio, atsakė: „Kaltas esmi Dievui įvairiuose daiktuose," o perdėtinis, pašnekėjęs su broliais, išmetė Mariną iš kliošторiaus.

Išėjęs vargšas it pavargėlis verkė ir meldės. Keletui nedėlių praslinkus, tėvas mergaitės atnešė jam vaiką, šis ir tą priėmęs kaip įmanydamas maitino. Ubagaudamas daugybę išjuokimų ir tyčių iškentėjo. Ne iš vienų namų jį išginė. O jei kas klausė: „Dėl ko tave išmetė iš kliošторiaus?" visados atsakė: „Dėl to išmetė, jogei sugriešijau".

Po trejų metų tokios pakūtos vyresnybė zokano vėl jį priėmė į kliošторių, bet įsakė jam trobas šluoti, torielkas plauti ir visus prasčiausius darbus dirbti. O šis dirbo su noru. Vaikelis, paskui jį bėgiodamas, ne kartą tarė: „Tėvali, duok valgyti, duok ką nor". Šv. Marinas kaip įmanydamas jį maitino ir darė. Ant galo šv. Marinas įsirgo, bet kaipo griešninko ir paniekinto niekas neveizėjo. Tris dienas tesirgęs numirė. Perdėtinis, gavęs žinią, nuėjo į jo kambarėlį ir atrado nebgyvą. Vienas tiktai vaikelis verkė prie jo gulto tarydamas: „Tėvelis numirė, tėvelis numirė!"

Kad reikėjo kūną nuplauti dėl palaidojimo, pamatė tą Mariną esant motriška. Persigandę davė žodį perdėtiniui, tas, išvydęs teisybę, puolė ant kelių ir tarė: „Dovanok man, palaiminta mergaite, apgautas tave karojau!" Pavadino paskiau aną ūkininką, kurio dukteriai negerai atsitiko, tas, paregėjęs teisybę, susigėdo ir prispyrė savo

dukteri idant tejsibę pasakitu. Tuokart ta pasisakie brotawusis su żalnieriu. Negana to, beregiųt pradieje draskities ir każiką sznekieti, it beprocze. Buwa taj wajsius griauźima sauźines; bet nuwesta pri graba S. Morines, kad karsztaj pasimeldźe, wieł atsitajse.

Prisistebiek cze źmogau darbams S. Morines; aptarta galiedama ajszkiej daroditi nekaltibes sawa, wienok to nedare, bewelije buti paniekintą nu źinoniu, nekajp uź gierą skajtitu. Ne pika, nej kiejkie, bet sakies tiktaj griesznikі esanczi. O mes ar tejp darom? Łaj kas źodelu uźgaun, łaj kas ispie iszmetiniedamas negierus darbus musu, tujaus
↕ p. 200–201 apmauduojem ir kad galietumem wisą pragarą ↕ sujudintumem. O jej kas netejsingaj mumis apkałb, kajp szirdingaj skundamos; tas mani apłoje, tas priligina mani pri tokie, ta pasaki mani toki esant. Oj kajp tuokart kartej werkam. Tuotarpu sekdamis pawejzdą S. Morines bewelitumem kątrej pakielti ir uźtilieti o tuotarpu Wieszpats Diewas wejkiaus paroditu nekaltibę musu.

Źiwatas S. Motiejaus Apasztoła.

Wieszpats Jezus giwendamas ant źiames pats padieje pamatus baźniczes kataliku ir pats buwa jos gałwu. Priskires dar dwileką padietoju, kurius Apasztołajs pramine ir septines deszimtis du maźesniu priwejzietoju. Tejp baźnice Diewa tape it kokie Karaliste; kurioj ira karalus, auksztesni ir źemesni pardietinej. Pats ejdamas i dangu S. Petrą sawa wietoj palika gałwą baźniczes, arba pirmuoju popieźiu: kiti apasztołaj palika wiskupajs o źemesni mokitinej kunegajs. Kajpo baźnieze Diewa turieje twerti lig sudnos dienos, tejp rejkieje idant ir
↕ p. 201–202 tie wirszininkaj butu wisa ↕ dos. Dielto taj Wiskupuj mirus. Tiewas Szwętasis pakiał kitą: kuneguj mirus Wiskupas szwęt naui, ir toki ejłu isz Wieszpaties pariedima, niekumet netrukst priwejzietoju wieros.

Tejp dari ir patis Apasztołaj. Kristusuj Wieszpacziuj iźęgus i dangu, wisi katalikaj i wienus namus susiei meldies, S. Petrus atsikieles tare: wiraj brolej jus patis źinot jogiej Judoszius iszdawes Jezusą Kristusą neiszturieje szirdgiła ir iszejes isz miesta Jerozolimos pasikore i medźi.

dukterį, idant teisybę pasakytų. Tuokart ta pasisakė brotavusis su žalnieriu. Negana to, beregint pradėjo draskytis ir kaži ką šnekėti it beprotė. Buvo tai vaisius griaužimo saužinės; bet nuvesta prie grabo šv. Morinės, kad karštai pasimeldė, vėl atsitaisė.

Prisistebėk čia, žmogau, darbams šv. Morinės. Aptarta, galėdama aiškiai darodyti nekaltybės savo, vienok to nedarė, bevelijo būti paniekinta nuo žmonių, nekaip už gerą skaitytų. Nepyko nei keikė, bet sakės tiktai griešninke esanti. O mes ar taip darom? Lai kas žodeliu užgauna, lai kas įspėja išmetinėdamas negerus darbus mūsų, tuojau apmauduojam ir, kad galėtumėm, visą pragarą sujudintumėm. O jei kas neteisingai mus apkalba, kaip širdingai skundžiamės: tas mane aplojo, tas prilygino mane prie tokio, ta pasakė mane tokį esant. Oi kaip tuokart karčiai verkiam. Tuo tarpu sekdami paveizdą šv. Morinės bevelytumėm kantriai pakelti ir užtylėti, o tuo tarpu Viešpats Dievas veikiau parodytų nekaltybę mūsų.

Žyvatas šv. Motiejaus apaštalo

Viešpats Jėzus gyvendamas ant žemės pats padėjo pamatus Bažnyčios Katalikų ir pats buvo jos galva. Priskyręs dar dvylika padėtojų, kuriuos apaštalais praminė, ir septynias dešimtis du mažesnių priveizėtojų. Taip Bažnyčia Dievo tapo it kokia karalystė, kurioj yra karalius, aukštesni ir žemesni perdėtiniai. Pats eidamas į dangų, šv. Petrą savo vietoj paliko galva Bažnyčios, arba pirmuoju popiežium, kiti apaštalai paliko vyskupais, o žemesni mokytiniai kunigais. Kaipo Bažnyčia Dievo turėjo tverti lig sūdnos dienos, taip reikėjo, idant ir tie viršininkai būtų visados. Dėl to tai vyskupui mirus, Tėvas Šventasis pakelia kitą, kunigui mirus, vyskupas švenčia naują, ir tokia eile iš Viešpaties parėdymo niekuomet netrūksta priveizėtojų vieros.

Taip darė ir patys apaštalai. Kristui Viešpačiui įžengus į dangų, visi katalikai į vienus namus susiėję meldės, šv. Petras atsikėlęs tarė: „Vyrai broliai, jūs patys žinot, jogei Judošius, išdavęs Jėzų Kristų, neištūrėjo širdgilo ir išėjęs iš miesto Jeruzolimos pasikorė į medį.

Tejp belika wienoleka Apasztołu, o rejk idant but dwileka wiru, kurie swieczitu apej wisus darbus Wieszpaties. Prider tada mums iszskirti i Judosziaus wietą kitą. Niekam neprisztaraujęt wisas buris iszrinka du: S. Motieju ir Juzupą Barsaba. Tuodu widuo pastati meldźe Wieszpaties idant pats paroditu, katras isz tuodums tur buti Apasztołu. Pasimełdusis mecze kaulelus arba losus, ir krita losas ant Motiejaus, kurs tujaus palika paskajtitas uź dwilektąi Apasztołą.

Uźtikra pats Diewas pasuka kaulelus ant S. Motiejaus puses: o iszto numanom tąn szwętąi buwus senu Mokitiniu Wieszpaties Jezaus, ir pilnu wisokiu apasztoliszku doribiu, kurios padare ji wertu tejp auksztos wiresnibes.

↕ p. 202–203 Paskiaus kad Apasztołaj paskida i wisas ↕ salis, apsakiniete Ewanelios. S. Motiejus nusigawa i Macedonią cze par sawa moksłą ir stebukłus daug pagonu i katalikus parwercze. Kieletuj metu praslinkus, sugriźes i źidu źiamę, kad nelowies apsakinieti jogiej Kristus ira Diewu ir Messiosziu, źidaj ji apszoki, pradieje mietloti ant jo akmenis. Negana to, wienas źidas priszokięs parkirta su kirwiu jo gałwą. Tejp S. Apasztołas ir muczelnikas atidawe duszę Diewuj. Kunas jo nuwesztas i Rima ils ir lig sziolej baźniczioj wadinamoj, Marios didesnioses (Mariae majoris).

Źiwatą S. ONOS MOTINAS SZWĘCIAUSES MARIOS; atrasi kningoj wadinamoj: ŹIWATAS WIESZPATIES JEZAUS.

Źiwatas S. Palones arba Apalonies mergajczes muczelnikies, giwenuses szioj pasaulej treczemi amźiej.

Deciusuj Rima ciecoriu esant, Egipta źiamiej, Aleksandrios miesti
↕ p. 203–204 szejp atsitika. Pagonis matidamis naui krikszczionu tikieima ↕ kas diena pletanczes, baźniczes pagonu aplejstas, tuszczes ir diewajczius

Taip beliko vienuolika apaštalų, o reikia, idant būtų dvylika vyrų, kurie sviečytų apie visus darbus Viešpaties. Pridera tada mums išskirti į Judošiaus vietą kitą". Niekam neprieštaraujant, visas būrys išrinko du: šv. Motiejų ir Jūzupą Barsabą. Tuodu viduj pastatę meldė Viešpaties, idant pats parodytų, katras iš tųdviejų turi būti apaštalu. Pasimeldę metė kaulelius, arba liosus, ir krito liosas ant Motiejaus, kurs tuojau paliko paskaitytas už dvyliktąjį apaštalą.

Už tikro pats Dievas pasuko kaulelius ant šv. Motiejaus pusės, o iš to numanom tą šventąjį buvus senu mokytiniu Viešpaties Jėzaus ir pilnu visokių apaštališkų dorybių, kurios padarė jį vertu taip aukštos vyresnybės.

Paskiau kad apaštalai paskydo į visas šalis apsakinėti Evangelijos, šv. Motiejus nusigavo į Makedoniją, čia per savo mokslą ir stebuklus daug pagonų į katalikus pervertė. Keletui metų praslinkus, sugrįžęs į Žydų žemę, kad nesiliovė apsakinėti, jogei Kristus yra Dievu ir Mesijošium, žydai jį apšokę pradėjo mėtlioti ant jo akmenis. Negana to, vienas žydas prišokęs perkirto su kirviu jo galvą. Taip šv. apaštalas ir mūčelninkas atidavė dūšią Dievui. Kūnas jo nuvežtas į Rymą ilsi ir lig šiolei bažnyčioj, vadinamoj Marijos Didesniosios (Mariae Majoris).

Žyvatą šv. ONOS, MOTINOS ŠVENČIAUSIOS MARIJOS, atrasi knygoj, vadinamoj ŽYVATAS VIEŠPATIES JĖZAUS[1].

Žyvatas šv. Palonės, arba Apolonijos, mergaitės mūčelninkės, gyvenusios šioj pasaulėj trečiame amžiuj

Decijui Rymo ciesorium esant[1], Egipto žemėj, Aleksandrijos mieste, šiaip atsitiko. Pagonys, matydami naują krikščionų tikėjimą kas dieną plečiantis, bažnyčias pagonų apleistas, tuščias ir dievaičius

maź begarbinamus; wis taj priraszi katalikams, uźsigejdźe cielibiej uźłajkiti seną pagonu wierą ir padare bajsi sumiszimą. Wisuotinaj puole ant kataliku, pliesze ju gieribes, degina namus ir paczius kur pakluk musze. Nemiti katalikaj kajp imanidamis uźdangas ieszkoje: wieni sliepies sklepusi namu sawa, kiti isz miesta iszspruki kałnusi linda i urwus, kiti i tirus łaukus iszbiegi ginies nu medźes paukszcziu, kiti ant gała ikriti i nagus pagonu, padieje gałwą uź wierą sawa. Tarp tu skajtos S. Apolonie, kurios smerti cze noriu apraszíti.

S. Apolonie Aleksandrios miesti gimusi nu kudikistes kataliku wieros iszmokita; buwa jau nebjauna mergajcze, tecziaus łabaj diewabajminga. Ta sumiszimuj kiłus biega isz namu sawa kur nor pasisliepti: bet bebiegantę sugawa pagonis ir kłause ar tikraj ira kataliki? Kad szi pasisakie nu sena jau naują wierą iszpaźinstanczi; nedori pagonis, kajpo pradieje muszti par ausis i burną, iszmusze jos wisu wisus dantis. Negana to, sukure didę ugni ir giwą sudegina. Tejp pabęgie dienas sawa ta S. muczelnikie.

↕ p. 204–205 S. Apolonia musząt datirusi pati skausma ↕ dantu, meld Wieszpaties idant ir źmoniu dantis swejkus uźłajkitu; diełto taj ir lig sziolej ne wienas jos warda dieną pasnikau, idant swejkus dantis turietu.

Źiwatas S. Peliksa kunega miesta Nolos, giwenuse szioj pasaulej tretemi amźiej.

Wałaku źiames miesti Nola wadinami, giwena gieri źmones ir turieje du sunu Hermiasa ir Peliksa. Hermias paugies tarnawa ciecoruj o Peliksas dajktus dwasiszkus uź wiską brągindamas i kunegus ilinda ir didej buwa diewabajmingu. Wieszpats Diewas wisados gieb isztikiemu tarnu sawa datirti dalejsdamas ant ju nełajmes, tejp ir su S. Peliksu padare.

Anos gadines ciecoriuj lijpąt; pagonis pradieje łabaj źuditi wisus katalikus: wienus i tolemas szalis isztrieme, kitus wietoj źudźe ir uźmusztinaj musze, dar kitus o uź wis Wiskupus su kunegajs, kuo skaudźiausej gałabije.

maž begarbinamus, visa tai prirašę katalikams, užsigeidė cielybėj užlaikyti seną pagonų vierą ir padarė baisų sumišimą. Visuotinai puolė ant katalikų, plėšė jų gėrybes, degino namus ir pačius kur pakliūk mušė. Nemitę katalikai kaip įmanydami uždangos ieškojo: vieni slėpės sklepuose namų savo, kiti iš miesto išsprukę kalnuose lindo į urvus, kiti į tyrus laukus išbėgę gynės nuo medės paukščių, kiti ant galo, įkritę į nagus pagonų, padėjo galvą už vierą savo. Tarp tų skaitos šv. Apolonija, kurios smertį čia noriu aprašyti.

Šv. Apolonija, Aleksandrijos mieste gimusi, nuo kūdikystės katalikų vieros išmokyta, buvo jau nebjauna mergaitė, tačiau labai dievabaiminga. Ta, sumišimui kilus, bėgo iš namų savo kur nor pasislėpti, bet bebėgančią sugavo pagonys ir klausė, ar tikrai yra katalike. Kad ši pasisakė nuo seno jau naują vierą išpažįstanti, nedori pagonys, kaipo pradėjo mušti per ausis ir burną, išmušė jos visų visus dantis. Negana to, sukūrė didžią ugnį ir gyvą sudegino. Taip pabengė dienas savo ta šv. mūčelninkė.

Šv. Apolonija, mušant datyrusi pati skausmą dantų, meldžia Viešpaties, idant ir žmonių dantis sveikus užlaikytų, dėl to tai ir lig šiolei ne vienas jos vardo dieną pasninkauja, idant sveikus dantis turėtų.

Žyvatas šv. Felikso, kunigo miesto Nolos, gyvenusio šioj pasaulėj trečiame amžiuj

Valakų žemės mieste, Nola[1] vadinamame, gyveno geri žmonės ir turėjo du sūnu, Hermį ir Feliksą. Hermis paaugęs tarnavo ciesoriui, o Feliksas, daiktus dvasiškus už viską brangindamas, į kunigus įlindo ir didžiai buvo dievabaimingu. Viešpats Dievas visados geba ištikimų tarnų savo datirti, daleisdamas ant jų nelaimes; taip ir su šv. Feliksu padarė.

Anos gadynės ciesoriui liepiant, pagonys pradėjo labai žudyti visus katalikus: vienus į tolimas šalis ištrėmė, kitus vietoj žudė ir užmuštinai mušė, dar kitus, o užvis vyskupus su kunigais, kuo skaudžiausiai galabijo.

Nolos Wiskupu buwa tuokart senis wardu Maksimas, tąn pagonis buwa pasitajsi sugrobti; bet Wiskupas parsigądźes lig łajku pra-
↕ p. 205–206 sikrausti ↕ ir pasislepe kałnusi. Parsakiotojej Wiskupa nebradi sugawa S. Peliksą kunegą, sugawi łabaj musze o rankas su kojems suwerzi nunesze i tąmsi kalini ir paswadina. Cze S. Peliksas ritiniedamos ant asztriomis szukiemis, kuriu wisas kalinis buwa pribarstitas, negalieje nej pagulieti nej uźmigti. Pagonis dar parkieletą dienu nietrupucze nedawe jam walgiti.

Tuo tarpu senis Wiskupas bełajpiodamas po kałnus ligi dali be kokie walgie, tejp pailsa, jogiej nebgaliedamas jau nie źinksni źęgti, łaukie atejnancze smercze, o awiniczę sawa Diewuj pawedźe. Bet kada źmones tuodu Szwętoju aplejda, Diewas regieje anuodums nełajmę. Todieł pasiuncze Aniołą sawa, kurs iejes pri S. Peliksa tare: kielkies ir ejk paskuo manęs. Atsakie S. Peliksas: o kajp asz ejsiu budamas tejp surisztu? Tare wieł Aniołas, tu gielźiniu newejziedamas kielkies ir ejk i kałnus jeszkoti Wiskupa sawa. Woz S. Peliksus pasijudina, wisi gielźinej nukrita, atsikieles iszeje isz kaline ir kieława i kałnus o su Diewa padieimu wejkiej rada S. Maksima begulenczi jau be źada. S. Peliksus tujaus rades atkalniej wina uogas, itrieszkie Wis-
↕ p. 206–207 kupuj i burną ir atgajwina. Akis atidares S. Maksimas tare, ↕ aj sunali, kami tejp iłgaj trukaj: Wieszpats senej man pasakie tawi atejsęt, bet koł atejej man ir siłos nebteka. O szis atsakie mejlingas: tiewali mana ir mani buwa neprietelej sugrobi, woz szędien aniołas iszwedźe mani isz kaline.

Jemes tada S. Peliksas Wiskupą ant pecziu sawa, nunesze pri paźistamos naszlies katalikies ir paguldźe. Ta ji słaptu parłajkie lig pabągos parsakioima kataliku. Nors niekami kunegas pasiroditi negalieje: S. Peliksas wienok nakti pagał sugriźa pri awelu sawa. Siłpnus stiprina, iszsigandusius drąsina ir kiętiejusius dar kiętieti ragina. Wisęms ikalbinieje idant tejp giwentu kajp rito mirsętis, idant nemilietu łabaj; nej wajku, nej moteru, nej turtu; o bewelitu to wisa nustoti, nekajp wieros kataliku iszsiźadieti.

Nieko netrukus apęt pagonis pajuti S. Peliksą tarp kataliku esant, parwejzieje klebonię, bet nerada. Sutiki uliczioj aną pati, kłause ar neźinaj kami ira Peliksas. O szis atsakie, kąn asz źinau kokie Peliksa

Nolos vyskupu buvo tuokart senis, vardu Maksimas, tą pagonys buvo pasitaisę sugrobti; bet vyskupas persigandęs lig laiku prasikraustė ir pasislėpė kalnuose. Persekiotojai, vyskupo nebradę, sugavo šv. Feliksą kunigą, sugavę labai mušė, o rankas su kojomis suveržę nunešė į tamsų kalinį ir pasvadino. Čia šv. Feliksas ritinėdamos ant aštrių šukių, kurių visas kalinys buvo pribarstytas, negalėjo nei pagulėti, nei užmigti. Pagonys dar per keletą dienų nė trupučio nedavė jam valgyti.

Tuo tarpu senis vyskupas, belaipiodamas po kalnus lygia dalia be kokio valgio, taip pailso, jogei nebgalėdamas jau nė žingsnį žengti, laukė ateinančio smerčio, o avinyčią savo Dievui pavedė. Bet kada žmonės tuodu šventuoju apleido, Dievas regėjo anųdviejų nelaimę. Todėl pasiuntė aniolą savo, kurs, įėjęs prie šv. Felikso, tarė: „Kelkis ir eik paskui mane". Atsakė šv. Feliksas: „O kaip aš eisiu būdamas taip surištu?" Tarė vėl aniolas: „Tų gelžinių neveizėdamas, kelkis ir eik į kalnus ieškoti vyskupo savo". Vos šv. Feliksas pasijudino, visi gelžiniai nukrito, atsikėlęs išėjo iš kalinio ir keliavo į kalnus, o su Dievo padėjimu veikiai rado šv. Maksimą, begulintį jau be žado. Šv. Feliksas, tuojau radęs atkalnėj vyno uogas, įtrėškė vyskupui į burną ir atgaivino. Akis atidaręs šv. Maksimas tarė: „Ai, sūnali, kame taip ilgai trukai? Viešpats seniai man pasakė tave ateisiant, bet kol atėjai man ir sylos nebteko". O šis atsakė: „Meilingas tėvali mano, ir mane buvo neprieteliai sugrobę, vos šiandien aniolas išvedė mane iš kalinio".

Ėmęs tada šv. Feliksas vyskupą ant pečių savo nunešė prie pažįstamos našlės katalikės ir paguldė. Ta jį slapta perlaikė lig pabangos persekiojimo katalikų. Nors niekame kunigas pasirodyti negalėjo, šv. Feliksas vienok nakčia pagal sugrįžo prie avelių savo. Silpnus stiprino, išsigandusius drąsino ir kentėjusius dar kentėti ragino. Visiems įkalbinėjo, idant taip gyventų kaip rytoj mirsiantys, idant nemylėtų labai nei vaikų, nei moterų, nei turtų, o bevelytų to viso nustoti, nekaip vieros katalikų išsižadėti.

Nieko netrukus apent pagonys, pajutę šv. Feliksą tarp katalikų esant, perveizėjo kleboniją, bet nerado. Sutikę ūlyčioj aną patį klausė: „Ar nežinai, kame yra Feliksas?" O šis atsakė: „Ką aš žinau, kokio Felikso

jeszkote. O pats tajs nusikrates uźlinda uź siena, prikurios buwa prisikiszi seni muraj. Wienas pagonis belendant pamaczes, tujaus dawe
↕ p. 207–208 źodi jeszkotojems, o tie tujaus linda i tąn patę ↕ wietą; bet iszwidi skilę su wartinkliemis uźtęstą tare: nu meldamij ir bimbals butu tus tinkłus cze lizdamas sudraskies, argi jau Peliksas negalieje but sudraskiti kad cze butu lindes? Tejp nu skilies sugriźi, dawi pragumą Szwętam gieresne uźkąpe pajeszkoties. Matom jogiej Wieszpats cze Szwętąi par Ora uzgielbieje!

S. Peliksas par szeszis mienesius auksztoj wietoj sliepęs, sułaukie gieresnes gadines. Rima Ciecoriaus Deokleciana nebtekus, katalikaj gawa atilsi. Su kokiu tęn dźiauksmu likusęje swejkinos! Wieni isz urwu iszlindi, kiti isz kałnu ir miszku sugriźi werkdamis bucziawos. S. Peliksa ir S. Maksima sugrisztanczius i Nolą katalikaj prijeme su isztiestomis rankomis. Bet nieko netrukus senas S. Maksimas numire: źmones norieje idant S. Peliksus butu jo wietoj wiskupu, bet szis nenorieje ir pakisza kaźikoki Kwintą kuniegą, kurs buwa pakiełtas i Wiskupus.

S. Peliksas atilsi i gawęs: katalikus mokie nie nuwiena nieka negiejdźe, darźą wisa prowisą turiedamas, pats sawa rąkomis are, ir ne węn dajlej mita, bet dar nemaź pawargielu szelpe. Ant gała sułaukies senatwes, diewobajmingaj numire ir nueje ilsieti i dangu kami
↕ p. 208–209 karalaus par amźiu amźius. Amen. ↕

Źiwatas S. Petra kunegajksze Apasztołu.

S. Simonas kitejp Petru wadinamas, gime Galileos miesti Betsajdoj. Jo tiewas wardu Jonas źweis, sugiebieje tinkłus nerti ir źwejoti. O kita nieka nemokieje. Sunu sawa Simona lig łajku iszmokie to paties amata.

S. Ędriejus wisupirmu nuwedźe tikrąi sawa broli Simoną pri Wieszpaties, kuri Iszganitojas iszwides tare: Simonaj sunau Jona tu busi wadintu Cepas arba akmuo, łotiniszkaj Petra. Rodidamas par taj, jo-
↕ p. 209–210 giej źinioj Die↕wa tas Simonas arba Petras jau senej buwa paskirtu i gałwą baźniczes kataliku.

ieškote". O pats tais nusikratęs užlindo už sienos, prie kurios buvo prisikišę seni mūrai. Vienas pagonis belendant pamatęs tuojau davė žodį ieškotojams, o tie tuojau lindo į tą pačią vietą, bet išvydę skylę su vartinklėmis užtęstą tarė: „Nu, meldžiamieji, ir bimbalas būtų tuos tinklus čia lįsdamas sudraskęs, argi jau Feliksas negalėjęs būt sudraskyti, kad čia būtų lindęs?" Taip nuo skylės sugrįžę, davė pragumą šventam geresnio užkampio pasiieškoti. Matom, jogei Viešpats čia šventąjį per vorą užgelbėjo!

Šv. Feliksas, per šešis mėnesius ankštoj vietoj slėpęsis, sulaukė geresnės gadynės. Rymo ciesoriaus Diokleciano[2] nebtekus, katalikai gavo atilsį. Su kokiu ten džiaugsmu likusieji sveikinos! Vieni iš urvų išlindę, kiti iš kalnų ir miškų sugrįžę verkdami bučiavos. Šv. Feliksą ir šv. Maksimą sugrįžtančius į Nolą katalikai priėmė su ištiestomis rankomis. Bet nieko netrukus senas šv. Maksimas numirė. Žmonės norėjo, idant šv. Feliksas būtų jo vietoj vyskupu, bet šis nenorėjo ir pakišo kaži kokį Kvintą kunigą, kurs buvo pakeltas į vyskupus.

Šv. Feliksas, atilsį įgavęs, katalikus mokė, nė nuo vieno nieko negeidė, daržą viso pro visa turėdamas, pats savo rankomis arė ir ne vien dailiai mito, bet dar nemaž pavargėlių šelpė. Ant galo sulaukęs senatvės, dievobaimingai numirė ir nuėjo ilsėti į dangų, kame karaliaus per amžių amžius. Amen.

Žyvatas šv. Petro kunigaikščio apaštalų

Šv. Simonas, kitaip Petru vadinamas, gimė Galilėjos mieste Betsaidoj. Jo tėvas, vardu Jonas, žvejys, sugebėjo tinklus nerti ir žvejoti. O kito nieko nemokėjo. Sūnų savo Simoną lig laiku išmokė to paties amato.

Šv. Andriejus visų pirma nuvedė tikrąjį savo brolį Simoną prie Viešpaties, kurį Išganytojas išvydęs tarė: „Simonai, sūnau Jono, tu būsi vadintu Cepas,arba akmuo, lotyniškai Petra"[1], rodydamas per tai, jogei žinioj Dievo tas Simonas, arba Petras, jau seniai buvo paskirtu į galvą Bažnyčios Katalikų.

Tejp S. Petras użkarta mokitiniu Wieszpaties palikies, nenorieje dar mesti amata sawa ir pelne duoną par żweibą. Kitakarta kad Wieszpati paeżeriej Genazaret pamokslą sakanczi mine spaudże, Iszganitois sieda i walti S. Petra ir atstumes ne daug nu paszale mokie żmones. Pabęgies pamokslą tare, szioj gilmiej użmeskiet tinklus. Atsakie S. Petras, Wieszpatie wisa nakti wargdamis nieka nełajmiejom, tau wienok liepant użmesma. Kajp użmecze użgrejbe łabaj apstej żuwies. S. Petras żinodamas toj sijtuwoj żuwi negiebąt giwenti, suprata Kristusą padarius stebuklą, dielto puoles pri jo koju, tare, ejk tolaus Wieszpatie; nes asz griesznus żmogus, neesmi to wertas idant waltiej mana siedietumi. Atsakie Wieszpats, parodźiau kajp kłoses tau żmones gauditi. Ejk su manęm.

Noriedamas Iszganitojes dar didesnę żmonistą S. Petruj paroditi, użeje i jo męką butą. Cze atrades uoszwę ukininka drugiu ar karsztejs beserganczę, nutwiere anaj uż rąką ir tare, kielkies. Su lig tuo żodźiu aplejda ję karsztej o atsikiełusi wire sweczems żuwi. Matidamis tąn

↕ p. 210–211 stebuklą wisi prasidźiuga o S. ↕ Petrus nebatsitolina jau nu Wieszpaties, wisur su Iszganitoju wajkszczioje ir tape kajpo deszini Jo ranku.

Negi wełtuo Wieszpats tejp ji uż gierą skajcze: S. Petras ipatingaj ir uż kitus Apasztołus didesnej tikieje wisiems żodźems Iszganitojaus. Is tejpogi pirmas suprata Kristusą Jezusą esant senej łaukamu Messiosziu ir Diewu. Kajpogi kad Wieszpats Galileoj budamas pakłause Apasztołu uż kąn mani turete? S. Petras nełaukdamas kitu Apasztołu atsakima tare: tu esi Kristusu sunu Diewa giwoje. Uż tąn jo wierą Iszganitojas ji girdamas atsakie, Simonaj tu esi Petru arba uołu, ant tos uołos pastatisiu baźniczę mana, ir duosiu tau raktus nu duru karalistes dangaus.

Wieszpacziuj lijpant S. Petras wajkszczioje wirszu undens. S. Petruj, Jokubuj ir Jonuj matant Iszganitojas parsimajne ant kałnu Tabor. S. Petras użsigines Wieszpaties par muką, łabaj karsztomis aszaromis apmazgoje tąn grieką sawa. Iszganitojuj isz numirusiu prisikiełus, draugi su S. Jonu skubieje pri graba. Nieko netrukus Kristus Jezus pasirodźe patem jam wienam. Antra karta, kad Apasztołaj iszeje i eżerą Gienazaret żwejoti ir jau płaukie łaukon nieka negawi, pasirodes

↕ p. 211–212 Wieszpats ant ↕ paszalu tare: wajkaj ar turet ko walgiti? Szij atsakie

Taip šv. Petras, už kartą mokytiniu Viešpaties palikęs, nenorėjo dar mesti amato savo ir pelnė duoną per žvejybą. Kitą kartą kad Viešpatį, paežerėj Genezareto pamokslą sakantį, minia spaudė, Išganytojas sėdo į valtį šv. Petro ir, atstūmęs nedaug nuo pašalio, mokė žmones. Pabengęs pamokslą, tarė: „Šioj gilmėj užmeskit tinklus". Atsakė šv. Petras: „Viešpatie, visą naktį vargdami nieko nelaimėjom, tau vienok liepiant užmesim". Kaip užmetė, užgreibė labai apsčiai žuvies. Šv. Petras, žinodamas toj sietuvoj žuvį negebant gyventi, suprato Kristų padarius stebuklą, dėl to, puolęs prie jo kojų, tarė: „Eik toliau, Viešpatie, nes aš griešnas žmogus, neesmi to vertas, idant valtyj mano sėdėtum". Atsakė Viešpats: „Parodžiau, kaip klosis tau žmones gaudyti. Eik su manim".

Norėdamas Išganytojas dar didesnę žmonystą šv. Petrui parodyti užėjo į jo menką butą. Čia atradęs uošvę ūkininko, drugiu ar karščiais besergančią, nutvėrė anai už rankos ir tarė: „Kelkis". Sulig tuo žodžiu apleido ją karščiai, o atsikėlusi virė svečiams žuvį. Matydami tą stebuklą, visi prasidžiugo, o šv. Petras nebatsitolino jau nuo Viešpaties, visur su Išganytoju vaikščiojo ir tapo kaipo dešine Jo ranka.

Negi veltui Viešpats taip jį už gerą skaitė: šv. Petras ypatingai ir už kitus apaštalus didžiau tikėjo visiems žodžiams Išganytojo. Jis taipogi pirmas suprato Kristų Jėzų esant seniai laukiamu Mesijošiu ir Dievu. Kaipogi kad Viešpats Galilėjoj būdamas paklausė apaštalų, už ką mane turite, šv. Petras, nelaukdamas kitų apaštalų atsakymo, tarė: „Tu esi Kristum sūnum Dievo gyvojo". Už tą jo vierą Išganytojas jį girdamas atsakė: „Simonai, tu esi Petru, arba uola, ant tos uolos pastatysiu Bažnyčią mano ir duosiu tau raktus nuo durų karalystės dangaus".

Viešpačiui liepiant, šv. Petras vaikščiojo viršum vandens. Šv. Petrui, Jokūbui ir Jonui matant, Išganytojas persimainė ant kalno Taboro. Šv. Petras, užsigynęs Viešpaties per mūką, labai karštomis ašaromis apmazgojo tą grieką savo. Išganytojui iš numirusių prisikėlus, drauge su šv. Jonu skubėjo prie grabo. Nieko netrukus Kristus Jėzus pasirodė pačiam jam vienam. Antrą kartą, kad apaštalai išėjo į ežerą Genezareto žvejoti ir jau plaukė laukan nieko negavę, pasirodęs Viešpats ant pašalio tarė: „Vaikai, ar turit ko valgyti?" Šie atsakė:

neturem, nes nieka neuźgrejbiem. Tare Wieszpats uźmeskiet tinkłus po deszinies ir gausti. Kajp uźmecze, sugawa daugibę źuwiu. Tuokart S. Jonas prisistebiejes tare S. Petruj: ar źinaj kąn Wieszpats ira ant paszalu. Woz tus źodźius iszgirda S. Petras, wiską pameczes szoka i undeni ir płaukie o taj diełto, idant wejkiaus galietu pasisznekieti su Iszganitoju. Tejp karsztaj S. Petrus milieje Wieszpati, jogiej nebgalieje iszkięteti pakolej waltis, su źuwi pripłauks pri paszale.

Tuotarpu kiti Apasztołaj traukie tinkłus o iszwilki tujaus pradieje kiepti źuwi ir walgiti; nes buwa łabaj ałkani. Po walgie kłause Kristus Jezus taridamas: Simonaj sunau Jona, ar mili mani didźiaus ne kajp tie kiti? Atsakie S. Petrus: milu Wieszpatie. Tare Jezus ganik aweles mana. Wieł kłause Simonaj ar mili mani? S. Petras atsakie su aszaromis: tu źinaj Wieszpatie jogiej milu Tawi. Atsakie Iszganitojas, ganik aweles mana. Dar treti karta kłause ar mili mani? Kad S. Petras atsakie milis, tare Kristus, ganik awinelus mana. Tajs źodźejs pawedźe waldej S. Petra ne węn aweles taj ira, szejp jau ↕ p. 212–213 źmones, bet ir awinelus, taj ira Wiskupus su kunegajs. Pa↕dare ji pirmuoju tiewu szwętu arba popieźiu i pakiele aną i gałwas baźniczes sawa. Diełto taj ir lig szios dienos popieźius kajpo ipiedinis S. Petra, ira gałwu wisu kataliku ir aukszcziausiu wirszininku wieros musa.

Wieszpacziuj i dangu iźęgus S. Petras kajpo ukininkas arba gaspadorius baźniczioj Diewa tujaus pradieje rupinties jos rejkałajs: i wietą Judosziaus paskire S. Motieju; darodźe wisam buriuj kataliku, jogiej rejk iszrinkti septinis diakonus ir iszrinka; par sawa pamokslus tukstantiemis źidu wercze i katalikus; jo pagalau szaszuoletis akiesmirksniej gidźe ligonis; S. Petras wisupirmu prijeme pagonis i katalikus, prikiele isz numirusiu motriszkię Tabitą; apsakinieje Ewanelią Ponti, Bitinioj ir Kapadocioj o paskiaus lejdos i Rima.

Tami miesti giwena anoj gadiniej ciecorius pagonis, ponas wisa swieta, senatorej ir iwajri didźiunaj ligi dali netikantis, mokiti ir burtininkaj, woz ne isz wisos pasaules surinkti. Rimi buwa pastatiti ałtorej diewajczems wisu giminiu, palejstuwistas ant garbies diewu paszwęstas, iszmisłaj ant iszmisłu walgiusi ir gierimusi: I toki kad tejp tarsiu pragarą, spudina wienas mękas źwejelis isz Galileos,

„Neturim, nes nieko neužgreibėm". Tarė Viešpats: „Užmeskit tinklus po dešinės ir gausite". Kaip užmetė, sugavo daugybę žuvų. Tuokart šv. Jonas prisistebėjęs tarė šv. Petrui: „Ar žinai ką, Viešpats yra ant pašalio". Vos tuos žodžius išgirdo, šv. Petras viską pametęs šoko į vandenį ir plaukė, o tai dėl to, idant veikiau galėtų pasišnekėti su Išganytoju. Taip karštai šv. Petras mylėjo Viešpatį, jogei nebgalėjo iškentėti, pakolei valtis su žuvia priplauks prie pašalio.

Tuo tarpu kiti apaštalai traukė tinklus, o išvilkę tuojau pradėjo kepti žuvį ir valgyti, nes buvo labai alkani. Po valgio klausė Kristus Jėzus tarydamas: „Simonai, sūnau Jono, ar myli mane didžiau ne kaip tie kiti?" Atsakė šv. Petras: „Myliu, Viešpatie". Tarė Jėzus: „Ganyk aveles mano". Vėl klausė: „Simonai, ar myli mane?" Šv. Petras atsakė su ašaromis: „Tu žinai, Viešpatie, jogei myliu Tave". Atsakė Išganytojas: „Ganyk aveles mano". Dar trečią kartą klausė: „Ar myli mane?" Kad šv. Petras atsakė mylįs, tarė Kristus: „Ganyk avinėlius mano". Tais žodžiais pavedė valdžiai šv. Petro ne vien aveles, tai yra šiaip jau žmones, bet ir avinėlius, tai yra vyskupus su kunigais. Padarė jį pirmuoju Tėvu Šventu, arba popiežium, ir pakėlė aną į galvas Bažnyčios savo. Dėl to tai ir lig šios dienos popiežius kaipo įpėdinis šv. Petro yra galva visų katalikų ir aukščiausiu viršininku vieros mūsų.

Viešpačiui į dangų įžengus, šv. Petras kaipo ūkininkas, arba gaspadorius, Bažnyčioj Dievo tuojau pradėjo rūpintis jos reikalais: į vietą Judošiaus paskyrė šv. Motiejų, darodė visam būriui katalikų, jogei reikia išrinkti septynis diakonus, ir išrinko, per savo pamokslus tūkstančiais žydų vertė į katalikus, jo pagaliau šašuolėtis akies mirksnyj gydė ligonis. Šv. Petras visų pirma priėmė pagonis į katalikus, prikėlė iš numirusių moteriškę Tabitą, apsakinėjo Evangeliją Ponte, Bitinijoj ir Kapadokijoj[2], o paskiau leidos į Rymą.

Tame mieste gyveno anoj gadynėj ciesorius pagonis, ponas viso svieto, senatoriai ir įvairūs didžiūnai lygia dalia netikintys, mokyti ir burtininkai vos ne iš visos pasaulės surinkti. Ryme buvo pastatyti altoriai dievaičiams visų giminių, paleistuvystos ant garbės dievų pašvęstos, išmislai ant išmislų valgiuose ir gėrimuose. Į tokį, kad taip tarsiu, pragarą spūdino vienas menkas žvejelis iš Galilėjos,

p. 213–214 S. Petras. O ko? Szitaj idant ciecoriu ir wisus ↕ jo didźiaunus gieresnes wieros iszmokitu, stowiłas diewajcziu iszwartalotu, mokitus ir burtininkus pargalietu, palejstuwistes ir apsiriimus isznowitu. Argi nejuokaj? juk koźnas but sukies; ejk warkszaj Petrali, kąn tu padarisi tiems pasiputusęms ingiems? nejau dieł tawa pleszkieima pames anie sawa isikieriejuses idas? Tecziaus padare. O kajp taj? szitaj par stebukłus, par giwenimą szwętą, par pamoksłus ir ipatingą pagałbą Diewa.

Kad didźiausis burtininkas Simonas, nu welniu pakiałtas, pradiejes buwa łakioti, woz S. Petras pakiele rankas i dangu, tujaus burtininkas nukrita ir sułauźe sau błauzdas. Tas pats Apasztołas prikiele isz numirusiu źmogą, daug tukstancziu pagonu parwercze i katalikus ir pakase pamatus pagonu wieros. Kąn regiedamas didis kraugieris Neronas Ciecorius, lijpe sugauti S. Petrą ir i kalini iswadinti. Katalikaj jo gajliedamos, pradieje melsti kad biegtu isz kaline. Apasztołas Diewa pirmu nenorieje, bet paskiaus tare: nu gieraj iszweskiet mani. Szij ir iszwedźe. Iszejdamas isz miesta S. Petras sutika Kristusą Jezusą ir kłause; Wieszpatie kur ejti? Atsakie Iszganitojas, ejnu i
p. 214–215 Rima antra karta numirti. ↕ Taj pasakies iszgajsza o S. Petras susiprates negieraj darus, wieł sugriźa i kalini.

Ritameta nuwestas pri Nerona ciecoriaus drąsej pasisakie kataliku esus ir iszgirda szioki dekretą, iszweskiet aną isz miesta ir nukriźiawokiet. S. Petrą isz miesta wedant, daugibe kataliku eje kartu, o atejus i wietą meldźe apasztołas budelu idant aną kitejp nukriźiawotu, ne kajp Wieszpati, nes skajcze sawi uź newertą, tokie pat smercze. Budelej daridamis S. Petruj gierą, nukriźiawoję aną źemingalwiuj. Ir tejp Kunegajkszis Apasztołu buwes Rimi Popieźiu par dwideszimti pękierius metus, pabęgie amźi sawa ant kriźiaus, Kunas jo tebier ir lig sziolej Rimi.

S. Petra nebtekus kunegaj su katalikajs paskire i popieźius S. Liną. Tam numirus S. Kletą, paskiaus S. Klemensą. Ir tejp tolaus po kits kita ejdamis tebgana aweles ir awinelus Wieszpaties, lig pat szios dienos.

šv. Petras. O ko? Šitai idant ciesorių ir visus jo didžiaunus geresnės vieros išmokytų, stovylas dievaičių išvartaliotų, mokytus ir burtininkus pergalėtų, paleistuvystes ir apsirijimus išnovytų. Argi ne juokai? Juk kožnas būt sakęs: „Eik, vargšai Petrali, ką tu padarysi tiems pasipūtusiems ingiams? Nejau dėl tavo pleškėjimo pames anie savo įsikerėjusias ydas?" Tačiau padarė. O kaip tai? Šitai per stebuklus, per gyvenimą šventą, per pamokslus ir ypatingą pagalbą Dievo.

Kad didžiausias burtininkas Simonas, nuo velnių pakeltas, pradėjęs buvo lakioti, vos šv. Petras pakėlė rankas į dangų, tuojau burtininkas nukrito ir sulaužė sau blauzdas. Tas pats apaštalas prikėlė iš numirusių žmogų, daug tūkstančių pagonų pervertė į katalikus ir pakasė pamatus pagonų vieros. Ką regėdamas, didis kraugerys Neronas[3] ciesorius liepė sugauti šv. Petrą ir į kalinį įsvadinti. Katalikai jo gailėdamos pradėjo melsti, kad bėgtų iš kalinio. Apaštalas Dievo pirma nenorėjo, bet paskiau tarė: „Nu gerai, išveskit mane". Šie ir išvedė. Išeidamas iš miesto šv. Petras sutiko Kristų Jėzų ir klausė: „Viešpatie, kur eini?" Atsakė Išganytojas: „Einu į Rymą antrą kartą numirti". Tai pasakęs išgaišo, o šv. Petras, susipratęs negerai darąs, vėl sugrįžo į kalinį.

Ryto metą nuvestas prie Nerono ciesoriaus drąsiai pasisakė kataliku esąs ir išgirdo šiokį dekretą: išveskit aną iš miesto ir nukryžiavokit. Šv. Petrą iš miesto vedant, daugybė katalikų ėjo kartu, o atėjus į vietą meldė apaštalas budelių, idant aną kitaip nukryžiavotų, nekaip Viešpatį, nes skaitė save už nevertą tokio pat smerčio. Budeliai, darydami šv. Petrui gera, nukryžiavojo aną žemyngalviui. Ir taip kunigaikštis apaštalų, buvęs Ryme popiežium per dvi dešimti penkerius metus, pabengė amžių savo ant kryžiaus. Kūnas jo tebėr ir lig šiolei Ryme.

Šv. Petro nebtekus, kunigai su katalikais paskyrė į popiežius šv. Liną[4]. Tam numirus, šv. Kletą, paskiau šv. Klemensą[5]. Ir taip toliau po kits kito eidami tebgano aveles ir avinėlius Viešpaties lig pat šios dienos.

Źiwatas S. Petroneles mergajczes dukties S. Petra Apasztoła.

↕ p. 215–216 Kajp senowiej tejp ir szędiena moteriste ↕ skajtos uź stona Szwętą, diełto taj ir S. Petras nebudamas dar Apasztołu wedźe źmoną kuri pagimdźiusi dukteri, pramine Petroneli:

Nu kudikistes uźtikra ta buwa mokoma źidu wieros, bet paugusi itikieje i Kristusą ir palika apkriksztitu. Wieszpacziuj i dangu iźengus, kada S. Petrus nueje i Rima ir S. Petronele tęn nupłaukie, bet newisaj te kłojes anaj tami miesti giwenti; nes i kritusi i ligas, bepartraukie sirga. S. Petras daugibę daridamas stebukłu ir gididamas ligonu. S. Petroneles tecziaus negidźe. O kad katalikaj kłause diełko nenor sawa wajkuj swejkatas sugrąźinti? Atsakie; mana duktie ira jauna, swejka budama galietu ko pikta dasilejsti o dabar liga kuna uźłajka jos duszę nekaltibiej; diełto tataj negidau sawa wajka.

Iłgajniu pagijusi S. Petronele łabaj buwa graźi: todieł pamaczes aną kaźikami jaunas jomilesta Flakus, pamilieje aną ir uźsigiejdźe imti uź moteri. Bet Szwętoi noriedama czistatoj amźi sawa parbuti, nekłause lipszniu źodźiu jomilestes. Apmaudingas jaunikajczis tare wiena karta namiszkiems sawa: ar źinot kąn, man rodos jogiej rejk ↕ p. 216–217 sugrobti tąn atejunę Petronelę ir parwesti i namus mana? At↕sakie namiszkiej, tejsibę sakaj ponali, padarikiem tejp.

Linksmus tuokart jomilesta pajeme ginkłus, surinkies buri tarnu sawa eje pri S. Petroneles ir apstoje jos trobelę. Kąn iszwidusi Szwętoi tare: argi negieda jums Rima giwentojems tejp moters jeszkoti? tu jaunikajczi dalejsk man tris dienas, o toms praejus atsiusk padores motriszkies kurios mani kajp rejkięt parwiedłautu i namus Tamstas, ir tejp gausi źmoną. Susigiedes jaunikajczis tujaus lijpe tarnams atstoti ir pasisakie po triju dienu atsiusis mergajczes.

Tejp S. Petronele nusikracziusi zalietninkajs, par kiauras tris dienas, pasnikawa ir meldźe Wieszpaties idant gieriaus dalejstu numirti, ne kajp isztekiejus czistatos nustoti. Treczios dienos rita, jauzdama silpnibę kuni sawa, parwedinos kunegą Nikomeda, iszsispawiedoje,

Žyvatas šv. Petronėlės mergaitės, duktės šv. Petro apaštalo

Kaip senovėj taip ir šiandieną moterystė skaitos už stoną šventą, dėl to tai ir šv. Petras, nebūdamas dar apaštalu, vedė žmoną, kuri, pagimdžiusi dukterį, praminė Petronėle.

Nuo kūdikystės už tikro ta buvo mokoma žydų vieros, bet paaugusi įtikėjo į Kristų ir paliko apkrikštyta. Viešpačiui į dangų įžengus, kada šv. Petras nuėjo į Rymą, ir šv. Petronėlė ten nuplaukė, bet ne visai tesiklojo anai tame mieste gyventi, nes, įkritusi į ligas, be pertraukio sirgo. Šv. Petras, daugybę darydamas stebuklų ir gydydamas ligonų, šv. Petronėlės tačiau negydė. O kad katalikai klausė, dėl ko nenori savo vaikui sveikatos sugrąžinti, atsakė: „Mano duktė yra jauna, sveika būdama galėtų ko pikto dasileisti, o dabar liga kūno užlaiko jos dūšią nekaltybėj, dėl to tatai negydau savo vaiko".

Ilgainiui pagijusi šv. Petronėlė labai buvo graži, todėl pamatęs kaži kame jaunas jomylista Flakus[1], pamylėjo aną ir užsigeidė imti už moterį. Bet šventoji, norėdama čystatoj amžių savo perbūti, neklausė lipšnių žodžių jomylistos. Apmaudingas jaunikaitis tarė vieną kartą namiškiams savo: „Ar žinot ką, man rodos, jogei reikia sugrobti tą atėjūnę Petronėlę ir parvesti į namus mano". Atsakė namiškiai: „Teisybę sakai, ponali, padarykim taip".

Linksmas tuokart jomylista paėmė ginklus, surinkęs būrį tarnų savo, ėjo prie šv. Petronėlės ir apstojo jos trobelę. Ką išvydusi, šventoji tarė: „Argi negėda jums, Rymo gyventojams, taip moters ieškoti? Tu, jaunikaiti, daleisk man tris dienas, o toms praėjus atsiųsk padorias moteriškes, kurios mane kaip reikiant parvėdlautų į namus tamstos, ir taip gausi žmoną. Susigėdęs jaunikaitis tuojau liepė tarnams atstoti ir pasisakė po trijų dienų atsiųsiąs mergaites.

Taip šv. Petronėlė nusikračiusi zalietninkais per kiauras tris dienas pasninkavo ir meldė Viešpaties, idant geriau daleistų numirti, nekaip ištekėjus čystatos nustoti. Trečios dienos rytą, jausdama silpnybę kūne savo, parsivedino kunigą Nikomedą, išsispaviedojo,

prijeme SS. Sakramentus ir numire. Flakus nieka to neźinodamas eje i jos namus buriu graźej apdaritu mergajcziu wedinas; bet atejes atrada sawa milemaje jau ant lęntos. Taj iszwides trupuci apsiwerkie ir griźa namon it musi kądes. O S. Petroneles kuna katalikaj padorej pałajdoje.

↕ p. 217–218 Dabar priminkiet sau katalikaj, kajp elgie↕ties sirgdamis. Uźtikra nekarta buwot nekątri, rasi kumet ir ant paties Wieszpaties Diewa rugojet, o newejziejot to: jogiej Is jumis miliedamas ligą dalejda. Juk wajkas nekięt to, kad motina ji ant giera wezdama nupłak, motina tecziaus ji miliedama tejp dara. Todieł ir mes nebukiem wajkajs: neźinodamis diełko ant musu Diewas dalejd nełajmes, priimkiem tas su noru, ir źinokiem jogiej tos kajpo paejnanczes isz rankos gieriause tiewa, tur buti dieł musu rejkalingas.

Źiwatas S. Pilipa Apasztoła.

Szalej wadinamoj Galilea, S. Pilipas buwa ukininku kuri pamates Wieszpats tare; ejk paskuo manęs. Su lig tajs źodźejs S. Pilipas wiską pametes eje su Iszganitoju ir palika jo Apasztołu. Kaźikumet iszwides sawa prietelu Natanielu tare: „ar źinaj kąn atradom senej łaukamą Messiosziu, tuomi ira Jezus isz Nazareta. Ejk ir prisistebiek. Woz tiktaj S. Pilipas su Natanielu prisiartina, tare Wieszpats, szitaj tikrus Izraelita kurio szirdiej niera abgauties. Kłause Natanielus: o

↕ p. 218–219 kajp mani pa↕źisti kad niekumet nemaczej? Atsakie Wieszpats, regiejau tawi po pigas medźiu besiedenczi pirmiaus nekajp Pilips tawi pawadina. Didelej stebiedamos Natanaelus Iszganitojuj tare: „Tu esi sunus Diewa, tu esi karalus Izraelaus." Paskiaus kart kartiems sakie, acziu S. Pilipuj, jogiej ji suwedźe i paźintę su łauktu Messiosziu.

S. Pilipas nors su Kristusu diena isz dienos wajkszczioje, tecziaus neturieje tokios wieros, kokię apasztołuj turieti priderieje; diełto Wieszpats szejp padare: kaźikumet tirusi łaukusi matidamas didźę minę ałkanu źmoniu, kłause S. Pilipa, kami gausma duonas kad galietumem tus wisus papenieti? S. Pilipuj priderieje atsakiti, kodieł tu

priėmė šv. šv. sakramentus ir numirė. Flakus, nieko to nežinodamas, ėjo į jos namus būriu gražiai apdarytų mergaičių vedinas, bet atėjęs atrado savo mylimąją jau ant lentos. Tai išvydęs, truputį apsiverkė ir grįžo namon it musę kandęs. O šv. Petronėlės kūną katalikai padoriai palaidojo.

Dabar priminkit sau, katalikai, kaip elgiatės sirgdami. Už tikro ne kartą buvot nekantrūs, rasi kuomet ir ant paties Viešpaties Dievo rūgojot, o neveizėjot to, jogei Jis jus mylėdamas ligą daleido. Juk vaikas nekenčia to, kad motina jį ant gero vesdama nuplaka, motina tačiau jį mylėdama taip daro. Todėl ir mes nebūkim vaikais: nežinodami dėl ko ant mūsų Dievas daleidžia nelaimes, priimkim tas su noru ir žinokim, jogei tos, kaipo paeinančios iš rankos geriausio tėvo, tur būti dėl mūsų reikalingos.

Žyvatas šv. Pilypo apaštalo

Šalyj, vadinamoj Galilėja, šv. Pilypas buvo ūkininku, kurį pamatęs Viešpats tarė: „Eik paskui mane". Sulig tais žodžiais šv. Pilypas viską pametęs ėjo su Išganytoju ir paliko jo apaštalu. Kaži kuomet, išvydęs savo prietelių Natanelį, tarė: „Ar žinai ką, atradom seniai laukiamą Mesijošių, tuomi yra Jėzus iš Nazareto. Eik ir prisistebėk". Vos tiktai šv. Pilypas su Nataneliu prisiartino, tarė Viešpats: „Šitai tikras izraelitas, kurio širdyj nėra apgauties". Klausė Natanelis: „O kaip mane pažįsti, kad niekuomet nematei?" Atsakė Viešpats: „Regėjau tave po figos medžiu besėdintį pirmiau nekaip Pilypas tave pavadino". Dideliai stebėdamos Natanelis Išganytojui tarė: „Tu esi sūnus Dievo, tu esi karalius Izraelio". Paskiau kartkartėmis sakė ačiū šv. Pilypui, jogei jį suvedė į pažintį su lauktu Mesijošium.

Šv. Pilypas, nors su Kristum diena iš dienos vaikščiojo, tačiau neturėjo tokios vieros, kokią apaštalui turėti priderėjo, dėl to Viešpats šiaip padarė. Kaži kuomet tyruose laukuose matydamas didžią minią alkanų žmonių, klausė šv. Pilypo: „Kame gausim duonos, kad galėtumėm tuos visus papenėti?" Šv. Pilypui priderėjo atsakyti: „Kodėl tu

negausi budamas Diewu. Bet to nesakie, tikt tare: kas cze anus papenies, ir uź du szimtu auksinu pirkus duonas nebus gana. Tuokart Wieszpats lijpe źmoniems siesties, jeme łauźiti kieletą papłatelu ir pękies tukstanczes źmoniu papienieje. Iszwides taj S. Pilipas susigieda ir suprata jogiej Mokitojas jo ira Diewu wisagalencziu.

Par paskutinę weczerę S. Pilipas tare Wieszpacziuj: „parodik Diewą tiewą ir bus mums gana." O Iszganitojas atsakie; Pilipaj tiek łajka su

↕ p. 219–220 jumis esmi o nepaźinoti manęs, kas ↕ mani mata, reg ir tiewa mana. Argi neźinaj jogiej asz esmi Tiewi, o tiewas manieje? Par tus źodźius Wieszpats ajszkiej parodźe wienibę Trajces Szwęcziauses.

Po Wieszpaties i dangu iźengima S. Pilipas kartu su kitajs apasztołajs gawes dowenas Dwases S. iszkielawa i Azią, paskiaus pakluwa tarp Tutoriu ir tus par moksłą ir prajowus i katalikus parwercze. Ant gała ateje i Prigią i Jerapolaus miesta, kami pagonis ji nukriźiawoje. Kunas jo nuwesztas i Rima tebier ir lig musa gadines. Amen.

Ziwatas S. Ploriona muczelnika giwenuse szioj pasaulej treczemi amźiej.

Deoklecianuj su Maksimianu Rima Ciecorejs esant, katalikaj łabaj daug nukiętieje. Woz tuodu ciecoriu apskielbi isakimą idant wisur katalikaj butu parsakioimis. Tie warkszaj wieni bukszti aplejdi namus sawa słapsties po miszkus ir kałnus, o kiti dransi su dźiauksmu eje ant smercze dieł Kristaus. Pri tu pastaruju prigul ir S. Plorionas

↕ p. 220–221 kurio darbus cze surasziau. ↕

Wokicziu źiamiej miesti wadinami Laureakus, auksztas pardietinis Akwilinus, atrades kiatures deszimtis źalnieriu kataliku, bajsej jus źudźe. S. Plorionas nors buwa tu pacziu źalnieriu wiresniuoju, wienok tuokart Laureaki nepasitika; bet iszsigirdes kas tami miesti destis, pats skubieje uź Kristusą Kraui pralieti.

Bewaźiuodamas kielu, sutika źalnierius ir kłause, kur jojet? Szij atsakie, jojem jeszkoti kataliku ir wersti jus idant apieras diewajczems

negausi būdamas Dievu". Bet to nesakė, tik tarė: „Kas čia anuos papenės, ir už du šimtu auksinų pirkus duonos nebus gana". Tuokart Viešpats liepė žmonėms sėstis, ėmė laužyti keletą paplotėlių ir penkis tūkstančius žmonių papenėjo. Išvydęs tai, šv. Pilypas susigėdo ir suprato, jogei mokytojas jo yra Dievu visagalinčiu.

Per paskutinę večerę šv. Pilypas tarė Viešpačiui: „Parodyk Dievą Tėvą, ir bus mums gana". O Išganytojas atsakė: „Pilypai, tiek laiko su jumis esmi, o nepažinote manęs: kas mane mato, regi ir Tėvą mano. Argi nežinai, jogei aš esmi Tėve, o Tėvas manyje?" Per tuos žodžius Viešpats aiškiai parodė vienybę Traicės Švenčiausios.

Po Viešpaties į dangų įžengimo šv. Pilypas, kartu su kitais apaštalais gavęs dovanas Dvasios Šv., iškeliavo į Aziją, paskiau pakliuvo tarp totorių ir tuos per mokslą ir prajovus į katalikus pervertė. Ant galo atėjo į Frygiją[1], į Jerapolio miestą[2], kame pagonys jį nukryžiavojo. Kūnas jo nuvežtas į Rymą tebėr ir lig mūsų gadynės. Amen.

Žyvatas šv. Florijono mūčelninko, gyvenusio šioj pasaulėj trečiame amžiuj

Dioklecianui su Maksimianu[1] Rymo ciesoriais esant, katalikai labai daug nukentėjo. Vos tuodu ciesoriu apskelbė įsakymą, idant visur katalikai būtų persekiojami, tie vargšai vieni bugštūs apleidę namus savo slapstės po miškus ir kalnus, o kiti drąsūs su džiaugsmu ėjo ant smerčio dėl Kristaus. Prie tų pastarųjų priguli ir šv. Florijonas, kurio darbus čia surašiau.

Vokiečių žemėj, mieste, vadinamame Laureakas[2], aukštas perdėtinis Akvilinas, atradęs keturias dešimtis žalnierių katalikų, baisiai juos žudė. Šv. Florijonas, nors buvo tų pačių žalnierių vyresniuoju, vienok tuokart Laureake nepasitiko, bet, išsigirdęs kas tame mieste destis, pats skubėjo už Kristų kraują pralieti.

Bevažiuodamas keliu, sutiko žalnierius ir klausė: „Kur jojat?" Šie atsakė: „Jojam ieškoti katalikų ir versti juos, idant apieras dievaičiams

daritu. Tare S. Plorionas: kamcze tolie jeszkoti, asz esmi kataliku. Źalnierej tujaus ji apstoję ir nuwedźe pri Akwilina.

Tas kłause S. Ploriona: ar tiesa jogiej ir tu esi kataliku? Atsakie Szwętas: tiesa esmi kataliku ir senu kataliku. Tare Akwilinus: kas bus, darik apieras diewajczems; nes kitejp ikiszi kajli sawa. Atsakie S. Plorionas, apieru welnems nedarisiu, o su manęm tejp elgkies, kajp tau ira nu wiresnibes isakita.

Tuokart Akwilinus lijpe S. Ploriona muszti su medejs. Tas muszamas tare: „Wieszpatie atpirkiei mana ir wiltis mana, apgink mani nu tu, kurie neźinos kąn daru! Duok man twirtibę idant galieczio isztu-

↕ p. 221–222 rieti tąn sopuli! Taj girdiedamas Akwilinus ticziojos ir tare: ↕ apierawok Diewams o palejdinsiu tawi. Atsakie szwętas: kad ir daugiesnej mani źudisi, kad ir ugni ant manęs sukursi ir tejp Kristaus nepamesiu, negi diewajczems jusu apieru darisiu.

Ipikies Akwilinus, lijpe su gielźies nagajs draskiti S. Ploriona wisą kuną, o tas draskomas, krauju apsiliejes, dźiaugies jogiej dieł wieros kataliku gał taj kiętieti. Akwilinus matidamas jo nepargałamą kątribę isakie tarnams sawa, idant Szwętą nuskandintu.

S. Plorionas nusimanidamas wejkiej danguo busis, su linksmu wejdu eje itąn wietą, kurioj mirti turieje. Atejes tare: „jus este źalnierejs, su manęm kartu tarnawot ciecoriuj, dalejskiet man wałandelę pasimelsti! Kad dalejda: kłaupies ir meldies. Bet wienas źalnierius nebnoriedamas bełaukti, uźrisza uź jo sprandą didi akmeni ir nustume nu tiłta i upi. Tuotarpu bewejzęt pats apjeka.

Kunas S. Ploriona iłgajniu papłuda ir uźkluwa uź wieną akmeni: pajutus apej taj diewobajminga motriszkie Waleria nuwaźiawa i papi, irita kuną iweźimeli, apdieje wirbajs ir nuweźusi i kataliku ka-

↕ p. 222–223 pus, pałajdoje. Paskiaus kad parsakioimaj kataliku pasibęgie, die↕wobajmingi źmones iszkasi kuną S. Muczelnika ir paguldźe baźniczioj.

Senowiej: Kaźimieruj karalu esant, Lankaj panora igiti uźtaritoi, kurs jus gintu iwajriusi rejkałusi ir pripuolusi. Dielto iszlejda pasiuntini pri Luciusa popieźiaus ir meldźe idant kaułus, kurio noręt szwętoje tejktumes atsiusti i Lanku źiamę. Tiewas szwętasis metusi 1183 jeme kaulus to S. Ploriona idawe Wiskupuj Egidiusuj ir lijpe weszti i Krokawa. Jam pri to miesta prisiartinus, pats Karalus Kazimieras

darytų". Tarė šv. Florijonas: „Kam čia toli ieškoti, aš esmi kataliku". Žalnieriai tuojau jį apstojo ir nuvedė prie Akvilino.

Tas klausė šv. Florijono: „Ar tiesa, jogei ir tu esi kataliku?" Atsakė šventas: „Tiesa, esmi kataliku ir senu kataliku". Tarė Akvilinas: „Kas bus, daryk apieras dievaičiams, nes kitaip įkiši kailį savo". Atsakė šv. Florijonas: „Apierų velniams nedarysiu, o su manim taip elkis, kaip tau yra nuo vyresnybės įsakyta".

Tuokart Akvilinas liepė šv. Florijoną mušti su medžiais. Tas mušamas tarė: „Viešpatie, Atpirkėjau mano ir viltis mano, apgink mane nuo tų, kurie nesižino ką darą! Duok man tvirtybę, idant galėčiau ištūrėti tą sopulį!" Tai girdėdamas Akvilinas tyčiojos ir tarė: „Apieravok dievams, o paleidinsiu tave". Atsakė šventas: „Kad ir daugiau mane žudysi, kad ir ugnį ant manęs sukursi, ir taip Kristaus nepamesiu, neigi dievaičiams jūsų apierų darysiu".

Įpykęs Akvilinas liepė su geležies nagais draskyti šv. Florijono visą kūną, o tas draskomas, krauju apsiliejęs, džiaugės, jogei dėl vieros katalikų gali tai kentėti. Akvilinas, matydamas jo nepergalimą kantrybę, įsakė tarnams savo, idant šventą nuskandintų.

Šv. Florijonas, nusimanydamas veikiai danguj būsiąs, su linksmu veidu ėjo į tą vietą, kurioj mirti turėjo. Atėjęs tarė: „Jūs esate žalnieriais, su manim kartu tarnavot ciesoriui, daleiskit man valandėlę pasimelsti!" Kad daleido, klaupės ir meldės. Bet vienas žalnierius, nebnorėdamas belaukti, užrišo už jo sprando didį akmenį ir nustūmė nuo tilto į upę. Tuo tarpu beveizint pats apjako.

Kūnas šv. Florijono ilgainiui paplūdo ir užkliuvo už vieno akmens. Pajutus apie tai dievobaiminga moteriškė Valerija nuvažiavo į papį, įrito kūną į vežimėlį, apdėjo virbais ir nuvežusi į katalikų kapus palaidojo. Paskiau, kad persekiojimai katalikų pasibengė, dievobaimingi žmonės iškasė kūną šv. mūčelninko ir paguldė bažnyčioj.

Senovėj, Kazimierui karalium esant[3], lenkai panoro įgyti užtarytoją, kurs juos gintų įvairiuose reikaluose ir priepuoliuose. Dėl to išleido pasiuntinį prie Lucijaus popiežiaus[4] ir meldė, idant kaulus kurio norint šventojo teiktųsi atsiųsti į Lenkų žemę. Tėvas Šventasis metuose 1183 ėmė kaulus to šv. Florijono, įdavė vyskupui Egidijui ir liepė vežti į Krokuvą. Jam prie to miesto prisiartinus, pats karalius Kazimieras

su wisajs sawa dwariszkiejs iszeje sutikti szwętu kaułu. Paguldźe pirmu klosztoriej o paskiaus Karalus iszdirbes graźę baźniczę, sudieje tęn kanłus S. Pluriona. Nu to łajka skajtos tas szwętasis uźtaritoju wisu krasztu buwusioses Lanku źiames.

Nesgi kaźikumet kriokawoj gajsruj kiłus giwentojej ipatingos pagałbos datire nuog S. Pluriona; diełto tas muezelnikas palika paskajtitu uź gielbietoi nu ugnies. O jogiej ir miestelej musu nor buti luosajs nu apłąkima ugneles: diełto taj ju giwentojej stata ant sztułpu

↕ p. 223–224 S. Ploriona su kipelu belejęczi undeni ant deganczių namu. ↕

Źiwatas S. Powiła Apasztoła.

I saulieteki Turku źiamiej ira miestas wadinamas Tarsus, kuremi tiewaj źidaj, pagimdźiusis sunu pramine Saulu. Wajkieli tąn Tarsi iszmokiusis wisokiu źidiszku ir grekiszku moksłu, nusiuncze dar i Jerozolimą, idant tęn nugarsinga rebina Gamalielaus, dar daugiesne ko iszmoktu.

Jaunas Saulus atwaźiawa i Jerozolimą tuokart, kada Apasztołaj dar neiszskidi, par didźius stebukłus stajgu płatina wierą kataliku. Ta naui wiera rodies jam negieru: todieł wisu sawa gali norieje aną isznajkinti o źidu wierą uźłajkiti. Pradieje tada katalikus źuditi ir parsakioti. O kada taries Jerozolimoj jau jus iszgajszines, iszsigirda Damaszka miesti daug jau esant kataliku. Inirtes nueje pri aukszcziausiu źidu kunegu ir tare, duokiet man rasztus pri wiresnibes Damaszka, asz tęn nujojes wisus katalikus surisztus cze parweszių.

Gawes tus rasztus, joje skubej i Damaszką: kad jau netolie nu to miasta buwa, stajgu apszwiete ji didźe Szwiesibe isz dangaus. Wisu arklej parsigandi szoka i szalis. Saulus nukrita nu arkle ir nu didźios

↕ p. 224–225 Szwiesibes ap↕jeka. Guliedamas ant źiames iszgirda isz dangaus bałsą sakąti: „Saulau, kam mani parsakioi? Szis parsigandes atsakie, kas tu esi Wieszpatie? Atsilijpe bałsas „asz esmi Kristus, kąn maczis tau prisz mani kiszczioti? Tare Saulus, Wieszpatie ko nori idant dariczio? Atsakie Iszganitojas, ejk i Damaszką o tęn bus tau pasakitu, kąn turi dariti. Beregięt prajowas iszgajsza. Saulus kieles akłas: draugaj

su visais savo dvariškiais išėjo sutikti šventų kaulų. Paguldė pirma klioštoriuj, o paskiau karalius, išdirbęs gražią bažnyčią, sudėjo ten kaulus šv. Florijono. Nuo to laiko skaitos tas šventasis užtarytoju visų kraštų buvusiosios Lenkų žemės.

Nesgi, kaži kuomet Krokuvoj gaisrui kilus, gyventojai ypatingos pagalbos datyrė nuog šv. Florijono, dėl to tas mūčelninkas paliko paskaitytu už gelbėtoją nuo ugnies. O jogei ir miesteliai mūsų nori būti liuosais nuo aplankymo ugnelės, dėl to tai jų gyventojai stato ant stulpo šv. Florijoną, su kipeliu beliejantį vandenį ant degančių namų.

Žyvatas šv. Povilo apaštalo

Į saulėtekį Turkų žemėj yra miestas, vadinamas Tarsas[1], kuriame tėvai žydai pagimdę sūnų praminė Saulium. Vaikelį tą, Tarse išmokę visokių žydiškų ir graikiškų mokslų, nusiuntė dar į Jeruzolimą, idant ten nuo garsingo rabino Gamalielio[2] dar daugiau ko išmoktų.

Jaunas Saulius atvažiavo į Jeruzolimą tuokart, kada apaštalai dar neišskydę per didžius stebuklus staiga platino vierą katalikų. Ta nauja viera rodės jam negera, todėl visa savo galia norėjo aną išnaikinti, o žydų vierą užlaikyti. Pradėjo tada katalikus žudyti ir persekioti. O kada tarės Jeruzolimoj jau juos išgaišinęs, išsigirdo Damasko mieste daug jau esant katalikų. Įnirtęs nuėjo prie aukščiausių žydų kunigų ir tarė: „Duokit man raštus prie vyresnybės Damasko, aš ten nujojęs visus katalikus surištus čia parvešiu".

Gavęs tuos raštus, jojo skubiai į Damaską. Kad jau netoli nuo to miesto buvo, staiga apšvietė jį didi šviesybė iš dangaus. Visų arkliai persigandę šoko į šalis. Saulius nukrito nuo arklio ir nuo didžios šviesybės apjako. Gulėdamas ant žemės išgirdo iš dangaus balsą sakantį: „Sauliau, kam mane persekioji?" Šis persigandęs atsakė: „Kas tu esi, Viešpatie?" Atsiliepė balsas: „Aš esmi Kristus, ką mačys tau prieš mane kyščioti?" Tarė Saulius: „Viešpatie, ko nori, idant daryčiau?" Atsakė Išganytojas: „Eik į Damaską, o ten bus tau pasakyta, ką turi daryti". Beregint prajovas išgaišo. Saulius kėlės aklas, draugai

paswadina ji ant arkle, nuwedźe i Damaszką. Cze budamas Saulus par kiauras tris dienas nej walgie nej giere. Treczioj dienoj, pasirodźe jam kaźikoks kunegas bededans rąkas sawa ant jo gałwos.

Buwa Damaszki wienas Katalikas wardu Ananioszius, tam pasirodes Wieszpats tare: „Ejk i uliczę wadinamą Tiesi, ir jeszkok namusi Juda, Saulaus nes meldas" Atsakie Ananioszius, oj Wieszpati girdiejau tąn wirą łabaj nedorą esant! Tare Wieszpats ejk: wiras tas bus man indu iszrinktu, o asz jam parodisiu kiek dieł warda mana turies kiętieti. Ananioszius nuejes anczdieje ant gałwos Saulaus rankas sawa o tas tujaus praregieje ir palika apkrikszt itu. Pawalgies Saulus nueje i Szuolę źudu ir pradieje stigawoti, jogiej Jezus Nazarenskajsis

↕ p. 225–226 ira tikru Messiosziu. Sa↕kie źidaj kas jam rados, ar Senej parsakioje garbintojus to warda, o dabar pats apsakinie Kristusą? Kad S. Saulu j pamoksłus sakant daug źidu i Kristusą itikieje, supiki netikanczis, norieje ji sugauti ir uźdare wisus wartus miesta; bet katalikaj iswadini S. Saulą i kretiłą, su szniuru nulejda par murą, kuriuo buwa miestas apwestas.

Tejp iszsprukies isz ju ranku, lejdos i Arabią, paskiaus sugriźa wieł i Damaszką, bet neiłgaj trukies, eje j Jerozolimą idant pasimatitu su kitajs Apasztołajs. Atkielawes rada tikt kunegajkszti Apasztołu S. Petrą ir S. Jakubą maźesnii. Cze kad baźniczioj wiena karta łabaj karsztaj meldies, pagautas buwa i dangu, macze garbę Diewa ir palika pripilditu wisokiu dwasiszku moksłu. Jerozolimoj patrukies pękioleką dienu iszeje i Tarsą sawa prigimta miesta. S. Barnabas kits Apasztołas cze S. Saulą rades, nuwedźe aną i Antiokią, kami abudu apskritus metus parbuwa.

S. Petrus pirmu jau buwa buwes Antiokijoj ir daugibę zmoniu i kataiikus parwertes. Atejus S. Saulu j su S. Barnabu juoba dar pasidaugina skajtlus tikancziuju; kurius lig sziolej Nazarejczykas wadi-

↕ p. 226–227 namus, patis netikantis krikszczionimis pramine. Kaźikumet tare↕ Dwase Szwęta katalikams; atskirkiet Saulą su Barnabu ant darba, kuri anuodum uźdawiau. Tuokart katalikaj mełzdamos paszwęcze anuodu i Wiskupus ir iszlejda i Swietą.

Anuodu wardon Wieszpaties iszejusiu, nupłaukie i sałą Cyprą, Salaminoj ir kitusi miestusi apsakiniedamu, daugiel źmoniu i katalikus

pasvadino jį ant arklio, nuvedė į Damaską. Čia būdamas Saulius per kiauras tris dienas nei valgė, nei gėrė. Trečioj dienoj pasirodė jam kaži koks kunigas, bededąs rankas savo ant jo galvos.

Buvo Damaske vienas katalikas, vardu Ananijošius, tam pasirodęs Viešpats tarė: „Eik į ūlyčią, vadinamą Tiesi, ir ieškok namuose Judo Sauliaus, nes meldžias". Atsakė Ananijošius: „Oi, Viešpatie, girdėjau tą vyrą labai nedorą esant!" Tarė Viešpats: „Eik. Vyras tas bus man indu išrinktu, o aš jam parodysiu, kiek dėl vardo mano turės kentėti". Ananijošius nuėjęs ančdėjo ant galvos Sauliaus rankas savo, o tas tuojau praregėjo ir paliko apkrikštytu. Pavalgęs Saulius nuėjo į šuolę žydų ir pradėjo stigavoti, jogei Jėzus Nazarenskasis yra tikru Mesijošium. Sakė žydai: „Kas jam rados? Ar seniai persekiojo garbintojus to vardo, o dabar pats apsakinėja Kristų". Kad šv. Sauliui pamokslus sakant daug žydų į Kristų įtikėjo, supykę netikintys norėjo jį sugauti ir uždarė visus vartus miesto, bet katalikai, įsvadinę šv. Saulių į kretilą, su šniūru nuleido per mūrą, kuriuo buvo miestas apvestas.

Taip išsprukęs iš jų rankų, leidos į Arabiją, paskiau sugrįžo vėl į Damaską, bet neilgai trukęs, ėjo į Jeruzolimą, idant pasimatytų su kitais apaštalais. Atkeliavęs rado tik kunigaikštį apaštalų šv. Petrą ir šv. Jokūbą Mažesnįjį. Čia kad bažnyčioj vieną kartą labai karštai meldės, pagautas buvo į dangų, matė garbę Dievo ir paliko pripildytu visokių dvasiškų mokslų. Jeruzolimoj patrukęs penkiolika dienų išėjo į Tarsą, savo prigimtą miestą. Šv. Barnabas, kitas apaštalas, čia šv. Saulių radęs, nuvedė aną į Antiochiją[3], kame abudu apskritus metus perbuvo.

Šv. Petras pirma jau buvo buvęs Antiochijoj ir daugybę žmonių į katalikus pervertęs. Atėjus šv. Sauliui su šv. Barnabu, juoba dar pasidaugino skaitlius tikinčiųjų, kuriuos, lig šiolej nazareičikais vadinamus, patys netikintys krikščionimis praminė. Kaži kuomet tarė Dvasia Šventa katalikams: „Atskirkit Saulių su Barnabu ant darbo, kurį aniedviem uždaviau". Tuokart katalikai melsdamos pašventė anuodu į vyskupus ir išleido į svietą.

Anuodu vardan Viešpaties išėjusiu nuplaukė į salą Kiprą, Salaminoj[4] ir kituose miestuose apsakinėdamu daugel žmonių į katalikus

parwercze. Miesti Pafus wadinami, giwena waldimieras Sałos wardu Powiłas: tam kada S. Saulus pradieje Ewanelią apsakinieti, każikoks burtininakas wardu Elimas uźnika juokoti ir i niekus wersti kałbą S. Saulaus. Kąn matidamas Apasztołas Suszuka: „O piłnas wisokie apgawima, Sunau welnio, neprieielau tejsibes, dar tu nelausis! szitaj ranka Wieszpaties ant tawęs ir busi akłus" Beregięt Elimas apjeka. Iszwides tąn Stebukłą Powiłas itikiei i Wieszpati, o S. Saulus su lig tuo kartu pradieje wadinties Powiłu.

Parbiegusiu wisą Sałą, nupłaukie i Antiokią esanczę Azioj maźojej. Cze anuodnm źmones bemokant, sukusza źidaj ir iszware Apasztołus isz miesta. Sziuodu nietrupucze nerugodamu, nueje i miestą wadinamą Ikonium. S. Teklę ir daug kitu i katalikus parwercze; bet źidams sumiszimą darant, ir isz cze turieje prasikraustisi. Atejusiu i miestą
↕ p. 227–228 Listry, wieł pradieje apsakinieti źodi Diewa. ↕

S. Powiłs didźej kruwaj źmoniu matant, wienu źodźiu iszgidźe łuoszą, kurs nu prigimima turieje koję paźejstą Neiszmintingi pagonis paskajcze anuodu uź diewajczius sawa ir norieje annodum apieras dariti; kąn iszwides S. Powiłas suszuka: wiraj broloj kąn darot, źmonis esma jums ligi, nerejkałaujem apieru! Wienas tiera Diewas Sutwertojas dangaus ir Źiames, tąn paźinkiet ir jam apierawokiet. Tuotarpu źidaj atskubiei isz Ikonium, pradieje krokti, jogiej tie Apasztołaj ira apgaudinietojej źmoniu. Kiła sumiszimas: buris nedoru iszwiłka Apasztołus isz miesta ir su akmenimis primuszę palika.

Guliejusiu wałandu wałandas pasistiprina ir kielawa i miestą Derben-kami daug i katalikus parwertusiu, łajmingaj Sugriźa i Antiokią isz kur buwa iszejusiu.

Gan patrukies tami miesti S. Powiłas su S. Barnabu, wajkszczioje i Jerozolimą ir atlika Apasztołu Susirinkimą. Woz sugriźes, wieł pradieje tajsities i kielonę, bet palikies S. Barnaba, wedies su sawi Silą. Nueje i Cilicyą, parbiega woz ne wisus tus miestus, kuriusi pirmu buwa buwes. Wisur twirtina ir daugina katalikus. Listrusy prijeme
↕ p. 228–229 dar wieną mokitini S.Tymoteusza, nu kielawa i Mis↕syą o isz tęn i Macedonią. Miesti Pilipi szejp jam atsitika. Kad S. Powiłas su Syli giwena pri naujos katalikies Lidyas, kaźikokie nu welnia apsiesta mergajcze paskuo anuodums biegiodama, węn kalbieje; tuodu wiru

pervertė. Mieste, Pafas[5] vadinamame, gyveno valdymieras salos, vardu Povilas. Tam kada šv. Saulius pradėjo Evangeliją apsakinėti, kaži koks burtininkas, vardu Elimas, užniko juokuoti ir į niekus versti kalbą šv. Sauliaus. Ką matydamas apaštalas sušuko: „O pilnas visokio apgavimo, sūnau velnio, neprieteliau teisybės, dar tu nesiliausi! Šitai ranka Viešpaties ant tavęs, ir būsi aklas". Beregint Elimas apjako. Išvydęs tą stebuklą, Povilas įtikėjo į Viešpatį, o šv. Saulius sulig tuo kartu pradėjo vadintis Povilu.

Perbėgusiu visą salą, nuplaukė į Antiochiją, esančią Azijoj Mažojoj. Čia aniedviem žmones bemokant, sukušo žydai ir išvarė apaštalus iš miesto. Šiuodu nė trupučio nerūgodami nuėjo į miestą, vadinamą Ikonium[6]. Šv. Teklę[7] ir daug kitų į katalikus pervertė, bet, žydams sumišimą darant, ir iš čia turėjo prasikraustyti. Atėjusiu į miestą Listrai[8] vėl pradėjo apsakinėti žodį Dievo.

Šv. Povilas, didžiai krūvai žmonių matant, vienu žodžiu išgydė luošą, kurs nuo prigimimo turėjo koją pažeistą. Neišmintingi pagonys paskaitė anuodu už dievaičius savo ir norėjo aniedviem apieras daryti; ką išvydęs, šv. Povilas sušuko: „Vyrai broliai, ką darot, žmonės esam jums lygūs, nereikalaujam apierų! Vienas tėra Dievas, Sutvertojas dangaus ir žemės, tą pažinkit ir jam apieravokit". Tuo tarpu žydai, atskubėję iš Ikonium, pradėjo krokti, jogei tie apaštalai yra apgaudinėtojai žmonių. Kilo sumišimas: būrys nedorų išvilko apaštalus iš miesto ir su akmenimis primušę paliko.

Gulėjusiu valandų valandas pasistiprino ir keliavo į miestą Derben[9], kame daug į katalikus pervertusiu, laimingai sugrįžo į Antiochiją, iš kur buvo išėjusiu.

Gan patrukęs tame mieste šv. Povilas su šv. Barnabu vaikščiojo į Jeruzolimą ir atliko apaštalų susirinkimą. Vos sugrįžęs, vėl pradėjo taisytis į kelionę, bet, palikęs šv. Barnabą, vedės su savim Silą. Nuėjo į Kilikiją[10], perbėgo vos ne visus tuos miestus, kuriuose pirma buvo buvęs. Visur tvirtino ir daugino katalikus. Listruose priėmė dar vieną mokytinį šv. Tmotiejų[11], nukeliavo į Misiją[12], o iš ten į Makedoniją. Mieste Pilipe[13] šiaip jam atsitiko. Kad šv. Povilas su Silu gyveno prie naujos katalikės Lidijos, kaži kokia nuo velnio apsėsta mergaitė, paskui anųdviejų bėgiodama, vien kalbėjo: „Tuodu vyru

ira tarnu aukszcziause Diewa. Ilgajniu apkirieje S. Powiłuj to bekłausiti, todieł atsisukies tare: „Pikta dwase wardon Jezaus Kristaus isakau tau, ejk łaukon isz tos mergajczes" Woz taj isztare welnias ję aplejda. Rejk źinoti jogiej ta mergajcze koźnam uź piningus bure: todieł jos Ponas didi pełną isz jos turieje. O kad aplejsta nu welne iszgije, tape nieka neźinanti it kitas mergajczes. Pamates taj Ponas supika ir sujudina źmones. Tie Apasztołus bajsej sumusze, nupłakie ir nuwedźe i kalini. Naktij uźstojus, sudrebieje źiame, muraj suplejszeje ir duris kaline atsidare; Apasztołaj wienok nebiega. Pardietinis kaline namie miegoje: źiamej sudrebiejus pakirdes skubieje pri kaline. Bet iszwides duris adaras tare, jog wisi katalikaj iszbiegioje o nugąstaudamas atsakima, kietina pats sawi su dejgiuu pardurti: tuotarpu suszuka. Powiłas, nedarikto, wisi cze tebesma. Taj regiedamas pardietinis puole pri ko-
↕ p. 229–230 ju S. Powiła ir tare, matau wiralej jogiej esti nepaprasti źmones, pa↕ sakikiet man, kajp galu gauti duszes iszganima? Tuokart S. Apasztołas pramokies ji wieros kataliku apkrikszt ije. O ritameta wiresnibe iszlejda Apasztołus isz kaline, kuriuodu ir iszkielawa tolaus.

Nuejusiu i Tessaloniką, daug źmoniu wieros iszmokie, bet nedori źidaj padare Sumiszima tejp, jog Apasztołaj turieje biegti i Bereos miestą. Kad ir cze źidaj pradieje stirweloti, S. Powiłas iszeje i miestą Atenus o S. Sylę su Tymoteuszu palika wietoj. Tuodum i Atenus atwikus, S. Powiłas stojęs priesz aukszcziausę rodą Greku, sakie pamoksłą ir linkieje, idant pameti daugibę diewajcziu, tikietu i wieną tikrą Diewą kurs atejs suditi giwu ir numirusiu. Dionizus, Damaris ir nekurie kiti to pamoksła kłasiusis, itikieje i Kristusą.

Cze Apasztołaj gan patruki lejdos i Korynta. S. Powiłas gawes wierą pri źida wardu Akwila, tąn su jo moteri Priscilli i katalikus parwercze, kumet źmoniu ne mokie, darbą dirba ir tejp sau duoną pelne. Źidaj matidamis daug sawuju i kataliku wierą parejnant, predieje sziausztjes; bet Wieszpats pasirodźes S. Powiłuj, tare, stipruok, ne nugąstauk
↕ p. 230–231 daug dabar iszrinktu turiu tami mie↕sti. Par pusantrus metus giwenes S. Apasztołas Korinty, daugibę źmoniu katalikajs padare; todieł neiszturiejusis źidaj, su grobe aną ir nuwedźe pri waldimiera Galiona, o tas rejkała iszkłauses tare „et: kad butu Powiłs kąn padares, koroczio ji, o dabar i jusu apej wierą stigawones nenoriu kiszties.

yra tarnu aukščiausio Dievo". Ilgainiui apkyrėjo šv. Povilui to beklausyti, todėl atsisukęs tarė: „Pikta dvasia, vardan Jėzaus Kristaus įsakau tau, eik laukan iš tos mergaitės". Vos tai ištarė, velnias ją apleido. Reikia žinoti, jogei ta mergaitė kožnam už pinigus būrė, todėl jos ponas didį pelną iš jos turėjo. O kad apleista nuo velnio išgijo, tapo nieko nežinanti it kitos mergaitės. Pamatęs tai, ponas supyko ir sujudino žmones. Tie apaštalus baisiai sumušė, nuplakė ir nuvedė į kalinį. Nakčiai užstojus, sudrebėjo žemė, mūrai supleišėjo ir durys kalinio atsidarė; apaštalai vienok nebėgo. Perdėtinis kalinio namie miegojo. Žemei sudrebėjus pakirdęs skubėjo prie kalinio. Bet išvydęs duris atdaras tarė, jog visi katalikai išbėgiojo, o nuogąstaudamas atsakymo, ketino pats save su deigina perdurti. Tuo tarpu sušuko Povilas: „Nedaryk to, visi čia tebesam". Tai regėdamas perdėtinis puolė prie kojų šv. Povilo ir tarė: „Matau, vyraliai, jogei esat nepaprasti žmonės, pasakykit man, kaip galiu gauti dūšios išganymą?" Tuokart šv. apaštalas, pramokęs jį vieros katalikų, apkrikštijo. O ryto metą vyresnybė išleido apaštalus iš kalinio, kuriuodu ir iškeliavo toliau.

Nuėjusiu į Tesaloniką[14], daug žmonių vieros išmokė, bet nedori žydai padarė sumišimą taip, jog apaštalai turėjo bėgti į Berėjos[15] miestą. Kad ir čia žydai pradėjo stirvelioti, šv. Povilas išėjo į miestą Atėnus, o šv. Silą su Timotiejum paliko vietoj. Tiedviem į Atėnus atvykus, šv. Povilas, stojęs prieš aukščiausią rodą graikų, sakė pamokslą ir linkėjo, idant pametę daugybę dievaičių, tikėtų į vieną tikrą Dievą, kurs ateis sūdyti gyvų ir numirusių. Dionizas, Damaris ir nekurie kiti, to pamokslo klausę, įtikėjo į Kristų.

Čia apaštalai gan patrukę leidos į Korintą[16]. Šv. Povilas, gavęs vietą prie žydo, vardu Akvila, tą su jo moteria Priskile į katalikus pervertė, kuomet žmonių nemokė, darbą dirbo ir taip sau duoną pelnė. Žydai, matydami daug savųjų į katalikų vierą pereinant, pradėjo šiauštis, bet Viešpats, pasirodęs šv. Povilui, tarė: „Stipruok, nenuogąstauk, daug dabar išrinktų turiu tame mieste. Per pusantrus metus gyvenęs šv. apaštalas Korinte daugybę žmonių katalikais padarė, todėl neištūrėję žydai sugrobė aną ir nuvedė prie valdymiero Galijono[17], o tas reikalo išklausęs tarė: „Et, kad būtų Povilas ką padaręs, koročiau jį, o dabar į jūsų apie vierą stigavones nenoriu kištis".

Paskiaus S. Powiłas atlikies didę kielonę sugriźa i Efezą. Giwentojej to miesta, turieje łabaj garbinamą diewienę Dianą. Skrostojej kurie jos pawejksłus isz medźe dirba, didi pełną turieje. Tie iszgirdusis S. Powiłą wisus diewajczius pejkąt tare: kas bus mes be duonas paliksma, kas bepirks musu stowiłas? Isz tu pakiła sumiszimas, S. Apasztołas woz giwas beiszlika. Nuejes i Miletą surinka wiresnibę baźniczes, pasakie graudingą pamoksłą, sieda i łajwą ir lejdos i źidu źiamę.

Kaźikoks Agabus pranaszas nelinkieje idant S. Powiłas ejtu i Jerozolimą, diełto jogiej, turieje buti sugautu nu źidu. Atsakie S. Apasztołas, kam giłdot szirdi mana? asz newęn buti sugautu, bet ir giwiba esmi pasitajses padieti dieł rejkała wieros.

Nuwaźiawes i Jerozolimą ieje i baźniczę melsties: bet pamati ji
⁝ p. 231–232 źidaj, uź wis isz Azios atwiki, pradieje kriokti: neprietelus wieros ↕ musu cze ira! Supuoli źidaj norieje S. Powiłą uźmuszti, bet atszokies su źalnierejs wiresnesis, iszgielbieje Apasztołą. – Źidaj susitare kajd norint S. Powiłą nugałabiti, bet parsergietas źalnieriu wiresnejsis, iszsiuncze aną i Cezarea̜.

Cze kartkartiems statitas buwa S. Powiłas priesz Gubernatorius Festą, Feliksą ir karalą Eroda Agrypa; bet niewienas jo nepakaltina. – Festus noriedamas źidams itikti, kietina Apasztołą Sugrąźinti i Jerozoliwą, bet tas Szaukies pri ciecoriaus. Atsakie Festus. pri Ciecoriaus szaukiejs pri jo ir ejsi.

Łajkuj atejus Festus paswadina i łajwa du szimtu septines deszimtis szeszis kalinius tarp tu ir S. Powała: dawe uź pardietini kaźikoki Juliusa ir iszlejda i Rima. – Kad atpłaukie łajwas pri sałos Kretas. S. Powiłas patare, idant cze źiemą parbutu; bet Juliusas nepakłause. Kad lejdos i jurą pakiła wiejej: łajwą mietloje i wisas szalis – par kieturioliką dienu nej saule nej źwajzdis nebuwa matomas. Wisi jau taries prapulsi, bet Wieszpats pasirodes S. Powiłuj tare, ne nugąstauk Powiłaj, neprapulsi, dieł tawęs dowinojau giwibą wisiems tawa draugistiej płaukanczems, łajwa tikt nustoset. Rita meta palinksmina wi-
⁝ p. 232–233 sus ↕ Powiłas sakidamas, jogiej nie wienas isz ju ne pragajsz.

Nieko netrukus łajwas paszaliej sałos Melitas susikule – Kaźikas patare iszkirsti wisus kalinius, idant neiszbiegiotu; bet Juliusas

Paskiau šv. Povilas, atlikęs didžią kelionę, sugrįžo į Efezą.[18] Gyventojai to miesto turėjo labai garbinamą dievienę Dianą[19]. Skrostojai, kurie jos paveikslus iš medžio dirbo, didį pelną turėjo. Tie, išgirdę šv. Povilą visus dievaičius peikiant, tarė: „Kas bus, mes be duonos paliksim, kas bepirks mūsų stovylas?" Iš tų pakilo sumišimas, šv. apaštalas vos gyvas beišliko. Nuėjęs į Miletą[20], surinko vyresnybę bažnyčios, pasakė graudingą pamokslą, sėdo į laivą ir leidos į Žydų žemę.

Kaži koks Agabas pranašas nelinkėjo, idant šv. Povilas eitų į Jeruzolimą dėl to, jogei turėjo būti sugautu nuo žydų. Atsakė šv. apaštalas: „Kam gildot širdį mano? Aš ne vien būti sugautu, bet ir gyvybą esmi pasitaisęs padėti dėl reikalo vieros".

Nuvažiavęs į Jeruzolimą, įėjo į bažnyčią melstis, bet pamatę jį žydai, užvis iš Azijos atvykę, pradėjo kriokti: „Neprietelius vieros mūsų čia yra!" Supuolę žydai norėjo šv. Povilą užmušti, bet atšokęs su žalnieriais vyresnysis išgelbėjo apaštalą. Žydai susitarė kaip norint šv. Povilą nugalabyti, bet persergėtas žalnierių vyresnysis išsiuntė aną į Cezarėją[21].

Čia kartkartėmis statytas buvo šv. Povilas prieš gubernatorius Festą, Feliksą ir karalių Erodą Agripą[22], bet nė vienas jo nepakaltino. Festas, norėdamas žydams įtikti, ketino apaštalą sugrąžinti į Jeruzolimą, bet tas šaukės prie ciesoriaus. Atsakė Festas: „Prie ciesoriaus šaukeis, prie jo ir eisi".

Laikui atėjus Festas pasvadino į laivą du šimtus septynias dešimtis šešis kalinius, tarp tų ir šv. Povilą, davė už perdėtinį kaži kokį Julijų ir išleido į Rymą. Kad atplaukė laivas prie salos Kretos, šv. Povilas patarė, idant čia žiemą perbūtų, bet Julijus nepaklausė. Kad leidos į jūrą, pakilo vėjai: laivą mėtliojo į visas šalis per keturiolika dienų, nei saulė, nei žvaigždės nebuvo matomos. Visi jau tarės prapulsią, bet Viešpats, pasirodęs šv. Povilui, tarė: „Nenuogąstauk, Povilai, neprapulsi, dėl tavęs dovanojau gyvybą visiems tavo draugystėj plaukiantiems, laivo tik nustosit". Ryto metą palinksmino visus šv. Povilas sakydamas, jogei nė vienas iš jų nepragaiš.

Nieko netrukus laivas pašalėj salos Melitos[23] susikūlė. Kaži kas patarė iškirsti visus kalinius, idant neišbėgiotų, bet Julijus

nedalejda. Wisi iszbrida i paszali, o suszłapi sukuri ugni ir szildies – S. Powiłuj benesząt kliebi wirbu, kirminas ikądes i jo rąką kiboje wisi tare Apasztołą tujaus mirsęt, bet tas nukrates giwatę i ugni, butinaj swejku palika. Waldimieras Melitos wardu Publius turieje tiewa serganczi, tą S. Powiłas su wienu źodźiu iszgide. Pajuti apej taj giwentojej, kas diena daugibę serganczių pri S. Apasztoła bruzdina, o tas wisus iszgidźe.

Patrukusis Molitoj par tris mieresius, płaukie i Sirakuzą, o isz tęn i Rimą. Katalikaj sudźiauksmu ji prijeme ir tejp isztajse, jogiej Apasztołas maźne luosus buwa. Wienas tiktaj źalnierius jo saugoje, tecziaus su gielźinejs buwa apkałtas. Par dwejus metus Rimi źidams ir pagonęms apsakinieje Ewanelią, bet ant gała Neronuj Ciecoruj lijpant, wienoj dienoj su S. Petru palika nukirsta jo gałwa. Kunas S. Powiła, tebier ir lig musu gadines Rimi.

↕ p. 233–234 S. Powiłas parasze kieturioliką gromatu, ↕ kures nulejda pri kataliku iwajriosi wietosi giwenanczių. Wisas tos gromatas ira paskajtitas uź rasztą Szwętą, diełto taj kartkartiems kunegaj pamokslus sakidamis, priwed źodźius S. Powiła. Wienoj gromatoj pats szep pasisaka ką iszkiętieje dieł kristaus.

Giediedamos kałbu: *dnugiuosi darbusi, kaliniej apszcziaus, muszimusi par miera, smertiese tankiej* buwau. *Nu Židu gawau pękis kartus po kietures deszimtis pliegu be wienos. Tris kartus buwau płaktas riksztiemis, wiena karta buwau musztas akminiemis, tris kartus be płaukant łajwas susikule, diena ir nakti buwau gilibiej mariu. Kieloniese tankiej, paojusi ant upiu, paojusi tarp razbajniku, paojusi nug giminies,, paojusi nug pagonu paojusi miesti, paojusi girijoje, paojusi ant maries, paojusi nug netejsiu brolu. Darbi ir wargi, tankiemi nemiegoimi, bade ir troszkimi, pasnikusi tankiusi, szaltiej ir nuogistiej*, źuwau.

O tu kataliki nori pakluti i draugistę S. Powyła danguje nieka nekiętiedamas dieł wieros? Duok tau Diewie: tecziaus źinok jogiej wisi ↕ p. 234–235 muczelnikaj diełto skubieje ant muku, idant tikraj paklutu i dangu. ↕

nedaleido. Visi išbrido į pašalį, o sušlapę sukūrė ugnį ir šildės. Šv. Povilui benešant klėbį virbų, kirminas įkandęs į jo ranką kybojo. Visi tarė apaštalą tuojau mirsiant, bet tas, nukratęs gyvatę į ugnį, būtinai sveiku paliko. Valdymieras Melitos, vardu Publijus, turėjo tėvą sergantį, tą šv. Povilas su vienu žodžiu išgydė. Pajutę apie tai, gyventojai kas dieną daugybę sergančių prie šv. apaštalo bruzdino, o tas visus išgydė.

Patrukę Melitoj per tris mėnesius, plaukė į Sirakūzus[24], o iš ten į Rymą. Katalikai su džiaugsmu jį priėmė ir taip ištaisė, jogei apaštalas mažne liuosas buvo. Vienas tiktai žalnierius jį saugojo, tačiau su gelžiniais buvo apkaltas. Per dvejus metus Ryme žydams ir pagonims apsakinėjo Evangeliją, bet ant galo, Neronui[25] ciesoriui liepiant, vienoj dienoj su šv. Petru paliko nukirsta jo galva. Kūnas šv. Povilo tebėr ir lig mūsų gadynės Ryme.

Šv. Povilas parašė keturiolika gromatų[26], kurias nuleido prie katalikų, įvairiose vietose gyvenančių. Visos tos gromatos yra paskaitytos už Raštą Šventą, dėl to tai kartkartėmis kunigai, pamokslus sakydami, priveda žodžius šv. Povilo. Vienoj gromatoj pats šiaip pasisako, ką iškentėjo dėl Kristaus[27].

Gėdėdamos kalbu: *daugiuose darbuose, kalinyj apsčiau, mušimuose per mierą, smerčiuose tankiai buvau. Nuo žydų gavau penkis kartus po keturias dešimtis plėgų be vienos. Tris kartus buvau plaktas rykštėmis, vieną kartą buvau muštas akmenimis, tris kartus beplaukiant laivas susikūlė, dieną ir naktį buvau gilybėj marių. Kelionėse tankiai, pavojuose ant upių, pavojuose tarp razbaininkų, pavojuose nuog giminės, pavojuose nuog pagonų, pavojuose mieste, pavojuose girioje, pavojuose ant marės, pavojuose nuog neteisių brolių. Darbe ir varge, tankiame nemiegojime, bade ir troškime, pasninkuose tankiuose, šaltyj ir nuogystėj* žuvau.

O tu, katalike, nori pakliūti į draugystę šv. Povilo danguje, nieko nekentėdamas dėl vieros? Duok tau Dieve, tačiau žinok, jogei visi mūčelninkai dėl to skubėjo ant mūkų, idant tikrai pakliūtų į dangų.

Źiwatas S. Prącziszkaus Iszpaźintoje, gimuse dwilektami o miruse triliktami amźiej.

Pawejzdas nusiźiaminęma neturta ir diewobajminguma S. Prącziszkus, gime Wałaku źiamiej, miesti Asiźiuje. Tiewas jo paprates wartawoties, norieje ir sunu sawa wartauniku arba kupcziu regieti; bet tas niewejzieti newejzieje i tą szali. Su noru dawe ubagams piningus, bili tikt kąn duoti turieje, nie wiena kurs jo meldźe suszelpima wardon Wieszpaties, neapwejzieta nepalika. Kaźikumet brągi drabuźi nu sawa nugaras nuwilkies, atidawe nuogam. Po to giera darba pasirodes sapniej Kristus iwedźe aną i graźius rumus pilnus źalnieriu. Par taj rejszkie Wieszpats S. Prącziszką busęt waldimieru klosztoriu pripilditu zokaninkajs.

Wieną kartą jodams S. Prącziszkus kielu, pamacze biauri raupuotą źmogą tejp, jogiej ir wejzieti i aną negalieje; tecziaus noriedamas sawi pargalieti, sieda nu arkle o prisistebiejes gieraj raupams, anus bucziawa.

Assiźiaus miesti buwa łabaj męka baźniczeli S. Domiana: toj kad kaźikumet S. Prącziszkus meldies, pasirodźe jam Kristus ir ta ↕ p. 235–236 ↕ re: Prącziszkau patajsik tąn baźniczę. Szwętas tujaus eje namie, pajeme nu tiewa gan piningu ir giełumbies o nuneszes kuneguj, meldźe kad uź tus patajsitu baźniczelę. Klebons tos wietos nugąstaudamas tiewa Prącziszkaus, neprijeme piningu, bet szis imecze i widu pro łągą. Pajutes tiewas supika. Matidamas taj S. Prącziszkus iszbiega ir par kieletą dienu sliepies. Paralkies griźa pri tiewa: tas ji nupłakie ir i kalini iswadina.. Bet kad tiewas kaźikur iszwaźiawa, motina iszlejda S. Prącziszką isz kaline, kurs tujaus griźa i baźniczelę S. Domiana.

Parwaźiawes tiewas kad pradieje S. Prącziszku spausti uź piningus – tas kaźikame gawes źiupsni dwilekiu atidawe godem tiewuj. Nelaudamos bąbieti tiewas, nuwedźe S. Prącziszku pri Wiskupa idant jam matąt iszsiźadietu turtu tiewa. S. Prącziszkus nuwilkies paskutinęje jupilelę atidawe tiewuj taridamas, dabar nebturiedamas tiewa

Žyvatas šv. Pranciškaus išpažintojo, gimusio dvyliktame, o mirusio tryliktame amžiuj

Paveizdas nusižeminimo, neturto ir dievobaimingumo šv. Pranciškus gimė Valakų žemėj, mieste Asyžiuje[1]. Tėvas jo, papratęs vartavotis, norėjo ir sūnų savo vartauninku, arba kupčium, regėti, bet tas nė veizėti neveizėjo į tą šalį. Su noru davė ubagams pinigus, bile tik ką duoti turėjo, nė vieno, kurs jo meldė sušelpimo vardan Viešpaties, neapveizėto nepaliko. Kaži kuomet brangų drabužį, nuo savo nugaros nuvilkęs, atidavė nuogam. Po to gero darbo pasirodęs sapne Kristus įvedė aną į gražius rūmus pilnus žalnierių. Per tai reiškė Viešpats šv. Pranciškų būsiant valdymieru kliošторių, pripildytų zokaninkais.

Vieną kartą jodamas šv. Pranciškus keliu pamatė bjaurų raupuotą žmogų taip, jogei ir veizėti į aną negalėjo, tačiau, norėdamas save pergalėti, sėdo nuo arklio, o prisistebėjęs gerai raupams, anuos bučiavo.

Asyžiaus mieste buvo labai menka bažnyčėlė šv. Domiano. Toj kad kaži kuomet šv. Pranciškus meldės, pasirodė jam Kristus ir tarė: „Pranciškau, pataisyk tą bažnyčią". Šventas tuojau ėjo namo, paėmė nuo tėvo gan pinigų ir gelumbės, o nunešęs kunigui meldė, kad už tuos pataisytų bažnyčėlę. Klebonas tos vietos, nuogąstaudamas tėvo Pranciškaus, nepriėmė pinigų, bet šis įmetė į vidų pro langą. Pajutęs tėvas supyko. Matydamas tai šv. Pranciškus išbėgo ir per keletą dienų slėpės. Peralkęs grįžo prie tėvo, tas jį nuplakė ir į kalinį įsvadino. Bet kad tėvas kaži kur išvažiavo, motina išleido šv. Pranciškų iš kalinio, kurs tuojau grįžo į bažnyčėlę šv. Domiano.

Parvažiavęs tėvas kad pradėjo šv. Pranciškų spausti už pinigus, tas, kaži kame gavęs žiupsnį dvylekių, atidavė godžiam tėvui. Neliaudamos bambėti, tėvas nuvedė šv. Pranciškų prie vyskupo, idant jam matant išsižadėtų turtų tėvo. Šv. Pranciškus, nuvilkęs paskutiniąją jupilėlę, atidavė tėvui tarydamas: „Dabar, nebturėdamas tėvo

ant źiames, drąsiaus sakisiu tiewi musu kursaj esi danguosi. Wiskupas matidamas jo kursztuma szirdies ant mejles Diewa, pagire ir dawe jam seną płoszczelą – kuriuo S. Prącziszkus ant sawa aszutines
↕ p. 236–237 antwilkies, linksmus łaukon iszeje. ↕

Tujaus lejdos i kałnus idant wiens pats galietu melsties: bet nu razbajniku numusztas, griźa i Assiźiu, surinka piningus ir pradieje łopiti baźniczelę S. Domiana.

Dar patajse baźniczelę S. Petra ir gan didźius namu Diewa Szwęcziauses Marios *nu Parcinkule* wadinamus. Toj baźniczioj S. Prącziszkus padieje pamatą zokana sawa. Kaźikumet par pamokslą iszgirdes szius źodźius Wieszpaties „Jej kas nor ejti paskuo manęs, „łaj isiźad pats sawęs, tejem kziźiu sawa ir „łaj sek mani." – tare: to ir noriejau, i mani taj ira pasakita. Sn lig tuo łajku palika tikru zokaninku.

Łabaj diewobajmingas giwenimas S. Prącziszkaus patika daugiem; diełto ir atsirada wiraj norętis sekti jo pawejzdą. Wisupirmu pristoje pri jo kaźikoks Bernotas, paskiaus kiti ir kiti kas diena daugiaus.

Tie mokitinej negalieje giwenti kajp tinkamis, todieł S. Prącziszkus, parasze prową arba regułą ir eje pri Tiewa Szwętoje Inocenciusa III, idant tejktumes aną patwirtinti. Popieźius iszwides S. Prącziszku aptrukusi ubagą ir maź kąn temokitą, nenorieje nej patwirtinti, nej jo
↕ p. 237–238 kłausiti. Bet nakti par sapna iszwides tąn pati pawargieli besituręt ↕ sieną baźniczes idant nepawirstu; suprata aną busęt ramcziu wieros Szwętos, diełto nebtęsdamos patwirtina jo prowa.

S. Prącziszkus i Aissiźiu sugriźes didemi neturti giwena su draugajs pri baźniczes Marios Motinos Diewa Anioliszkos. O nieko netrukies, pradieje siuntinieti brolus sawa i wisas szalis dieł apsakinieima źodźe Diewa. Zokanas S. Prącziszkaus tejp płatinos, jogiej nu istatima kieletą metu pralejdus, jau buwa pękies tukstanczes Bernadinu.

S. Prącziszkus diena isz dienos: diewieje storą sułopitą majszą, wieto kiepures, neszioje ant sprądu ipatingą majszeli arba pokturu, wajkszczioje su wirwi parsijuoses, gali wirwes i mezgie mazgus, kurius kłupodamas po kielus sawa bruka, retaj kumet kąn wirtą te walgie ir tąn pati walgi giebieje su pelinajs suditi; marszkiniu niekokiu neturieje,

ant žemės, drąsiau sakysiu „Tėve mūsų, kursai esi danguose". Vyskupas, matydamas jo karštumą širdies ant meilės Dievo, pagyrė ir davė jam seną ploščelių, kuriuo šv. Pranciškus ant savo ašutinės antvilkęs linksmas laukan išėjo.

Tuojau leidos į kalnus, idant vienas pats galėtų melstis, bet, nuo razbaininkų numuštas, grįžo į Asyžių, surinko pinigus ir pradėjo lopyti bažnyčėlę šv. Domiano.

Dar pataisė bažnyčėlę šv. Petro ir gan didžius namus Dievo, Švenčiausios Marijos *nuo Parcinkulio*[2] vadinamus. Toj bažnyčioj šv. Pranciškus padėjo pamatą zokano savo. Kaži kuomet per pamokslą išgirdęs šiuos žodžius Viešpaties: „Jei kas nori eiti paskui mane, lai išsižada pats savęs, teima kryžių savo ir lai seka mane," - tarė: „To ir norėjau, į mane tai yra pasakyta". Sulig tuo laiku paliko tikru zokaninku.

Labai dievobaimingas gyvenimas šv. Pranciškaus patiko daugiam, dėl to ir atsirado vyrai, norintys sekti jo paveizdą. Visų pirma pristojo prie jo kaži koks Bernotas, paskiau kiti ir kiti, kas dieną daugiau.

Tie mokytiniai negalėjo gyventi kaip tinkami, todėl šv. Pranciškus parašė provą, arba regulą, ir ėjo prie Tėvo Šventojo Inocento III[3], idant teiktųsi aną patvirtinti. Popiežius, išvydęs šv. Pranciškų aptrūkusį ubagą ir maž ką temokytą, nenorėjo nei patvirtinti, nei jo klausyti. Bet naktį per sapną išvydęs tą patį pavargėlį besitūrint sieną bažnyčios, idant nepavirstų, suprato aną būsiant ramčiu vieros šventos, dėl to nebtęsdamos patvirtino jo provą.

Šv. Pranciškus, į Asyžių sugrįžęs, didžiame neturte gyveno su draugais prie bažnyčios Marijos Motinos Dievo Anioliškos. O nieko netrukęs pradėjo siuntinėti brolius savo į visas šalis dėl apsakinėjimo žodžio Dievo. Zokanas šv. Pranciškaus taip platinos, jogei nuo įstatymo keletą metų praleidus, jau buvo penki tūkstančiai bernardinų[4].

Šv. Pranciškus diena iš dienos dėvėjo storą sulopytą maišą, vietoj kepurės nešiojo ant sprando ypatingą maišelį, arba koptūrą, vaikščiojo su virve persijuosęs, gale virvės įmezgė mazgus, kuriuos klūpodamas po kelius savo bruko, retai kuomet ką virtą tevalgė ir tą patį valgį gebėjo su pelenais sūdyti; marškinių nė kokių neturėjo,

kojes sawe su medźe kłumpejs, maźne wisumet pasnikawa ir mel-
dies; motriszkas newienos isz wejda nepaźina, wisumet su anoms
łabej trumpaj te sznekiejos, wiens pats su motriszku niekumet nepa-
lika, nu małdu lukusemie łajki dirba darbą, maź te biłoje, brolems
wienok nelijpe par daug pasnikauti. Didelej dźiaugies kada kas ji
↕ p. 238–239 pejkie, diełto jogiej pa↕pejkimas uźłajka nu pujkibes; kartajs pats sa-
wa griekus kitiems pasakoje, idant tie neskajtitu jo uź szwętą, zo-
kaną sawa pramine, zokanu brolu maźesniuju o pardietinius minist-
rajs arba tarnajs, maźesniusius; priwejzietojejs arba Gwardionajs.
S. Prącziszkus i sawa zokana jeme tikt nieku nieka neturenczius jau-
nikajczius, negiediejos pats nu namu lig namu ejdamas, melsti duo-
nas, łabaj troszka iszganima dusziu źmoniu ir to wejzieje, idant wisi
jo sunaj padorej giwentu. Szwęcziausi Sakramentą tankiej priimdi-
nieje su neiszpasakitu saldibi szirdies pats sakies negalis suprasti gie-
ribes Diewa, kurę parodźe duodams źmoniems sawi pati.

Didźej giejdźe muczelniku buti: ir diełto tris atwejus lejdos i Tur-
ku źiamę dieł apsakinieima Ewanelios tarp netikancziu. Bet pirma
karta isiedes i łajwą susirga ir sugriźa namon. Antra karta audras
płaukti nedalejda. O treti karta nusigawa i karalistę Babilonios. Kartu
su draugu Jluminatu sugautas ir pri karalaus arba Sułtana nuwes-
tas, pasisakie esus pasiuntiniu Wieszpaties Jezaus. Karalus mati-
damas jo drąsuma, tare palikietau cze pri manęs. Atsakie S. Prączisz-
↕ p. 239–240 kus, busiu cze je kataliku paliksi. Dar daugiau ↕ pasakisiu: lijpk
sukurti didźę ugni, par kurę jej asz swejkas neapswiles parejsiu;
paźinsi jogiej moksłas Jezaus Kristaus ira tejsingas. Karalus wienok
nej kataliku wieros priimti, nej to stebukła regieti giejzdamas, da-
we S. Prącziszkuj dowena, kuriu szis imti nenorieje, nes wisumet
troszka buti neturtingu. Tejp S. Prącziszkus nieka nepeszes, sugriźa
i Wałaku źiamę.

Didźej milieje galwijus, o uź wis awinelus, o taj diełto, jogiej tie
rejszkie gieruma Wieszpaties. Matidams aweles piautinas: arba isz-
mełdźe nu smercze arba iszpirka. Kaźikumet ejdamas i Senor miestą
atrada awis, siedos ju widuo ir dźiaugies jej kuri wadinama pri jo
ateje. Gawes kaźikami awelę prigudina ję Diewo garbinti tejp, jo-
giej kumet węn S. Prącziszkus eje melsties i baźniczę ir ta pri duru

kojas avė su medžio klumpėmis, mažne visuomet pasninkavo ir mel-
dės; motriškos nė vienos iš veido nepažino, visuomet su anomis la-
bai trumpai tesišnekėjo, vienas pats su motriška niekuomet nepali-
ko, nuo maldų likusiame laike dirbo darbą, mаž tebylojo, broliams
vienok neliepė per daug pasninkauti. Dideliai džiaugės, kada kas jį
peikė dėl to, jogei papeikimas užlaiko nuo puikybės. Kartais pats
savo griekus kitiems pasakojo, idant tie neskaitytų jo už šventą, zo-
kaną savo praminė zokanu Brolių mažesniųjų, o perdėtinius minist-
rais, arba tarnais, mažesniuosius priveizėtojais, arba gvardijonais.
Šv. Pranciškus į savo zokaną ėmė tik niekų nieko neturinčius jauni-
kaičius, nesigėdėjo pats, nuo namų lig namų eidamas, melsti duo-
nos, labai troško išganymo dūšių žmonių ir to veizėjo, idant visi jo
sūnai padoriai gyventų. Švenčiausią Sakramentą tankiai priimdinė-
jo su neišpasakyta saldybe širdies, pats sakės negalįs suprasti gery-
bės Dievo, kurią parodė duodamas žmonėms save patį.

Didžiai geidė mūčelninku būti ir dėl to tris atvejus leidos į Turkų
žemę dėl apsakinėjimo Evangelijos tarp netikinčių. Bet pirmą kartą
įsėdęs į laivą susirgo ir sugrįžo namon. Antrą kartą audros plaukti
nedaleido. O trečią kartą nusigavo į karalystę Babilonijos[5]. Kartu
su draugu Iluminatu sugautas ir prie karaliaus, arba sultono, nu-
vestas, pasisakė esąs pasiuntiniu Viešpaties Jėzaus. Karalius, ma-
tydamas jo drąsumą, tarė: „Palikita čia prie manęs". Atsakė šv. Pran-
ciškus: „Būsiu čia, jei kataliku paliksi. Dar daugiau pasakysiu: liepk
sukurti didžią ugnį, per kurią jei aš sveikas neapsvilęs pereisiu, pa-
žinsi, jogei mokslas Jėzaus Kristaus yra teisingas". Karalius vienok,
nei katalikų vieros priimti, nei to stebuklo regėti geisdamas, davė
šv. Pranciškui dovanų, kurių šis imti nenorėjo, nes visuomet troško
būti neturtingu. Taip šv. Pranciškus, nieko nepešęs, sugrįžo į Vala-
kų žemę.

Didžiai mylėjo galvijus, o užvis avinėlius, o tai dėl to, jogei tie
reiškė gerumą Viešpaties. Matydamas aveles pjautinas, arba išmel-
dė nuo smerčio, arba išpirko. Kaži kuomet, eidamas į Sienos miestą[6],
atrado avis, sėdos jų viduj ir džiaugės, jei kuri vadinama prie jo
atėjo. Gavęs kaži kame avelę, prigudino ją Dievą garbinti taip, jo-
gei kuomet vien šv. Pranciškus ėjo melstis į bažnyčią, ir ta prie durų

baźniczes kłupoje. Saka ir zujkius pri jo biegus ir pauksztełus liekus. Wiena karta S. Prącziszkus su brolejs besimełdant, kad paukszczej giedoimu sawa pariszkadije, atsilijpe Szwętas; paukszteiej tiliekiet pakoł maldu nepabęgsma. Woz taj isztari wisi paukszczej nutiła.

S. Prącziszkus par sawa pamokslus be kokiu iszmisłu sakitus, daugieł ↕ p. 240–241 źmoniu pri Die↕wa sugrąźina. Sutrauktą źmogą miesti Tuskanelej ir mara ligu serganczi Narmijoj, stebuklingaj iszgidźe. Noriedamas kaźikumet bekokie partrukie darbus Diewa apmisliti, pamecze brolus, nuejes ant kałną Alwernu łabaj karsztaj meldies ir pasnikawa. Wiena nakti iszwida ant ora łabaj szwiesi Anioła su szeszejs sparnajs. Kad artie arliekie pamate tarp sparnu nu kriźiawotą źmogą. Wiskas bewejzęt iszgajsza bet rankas ir kojes S. Prącziszkaus, palika pardurtas su winiemis o szoni atsirada rona. Nu to łajka, lig pat smercze, rankosi ir kojesi S. Prącziszkaus buwa winis matomas, kures pats Popieźius Aleksandras cziupnoje. Tejp Wieszpats paźęklina tarną sawa, źękłu iszganiama musu. Winis rankosi ir kojosi neiszpasakitą jam dare sopuli; nebgaliei be pawajkszczioti, iszdźiuwa tejp, jogiej kaułaj ir kajlis belika. Taj matidamas wienas brolis tare, mełsk Diewa idant numaźintu skausmą. O szis puoles ant źiames tare: acziu Tau Wieszpatie uź tus sopulus, bet ir szimta kartu dar padaugink, su noru kiętiesiu, bili tau itikczio.

Pastaroj ligoj budamas S. Prącziszkus, meldźe brolu idant ji nunesztu i baźniczę Szwęcziauses Marios parcinkule. Cze ant plikomis ↕ p. 241–242 ↕ grindiemis guliedamas tare sunams sawa zokaninkams: bukiet wisumet stiprejs katalikajs. Rima Popieźiaus kajpo tiewa kłausikiet, giwenkiet mejlej Diewa ir wienibiej, asz darbą sawa atlikau ir jus atlikiet tejp kajp Wieszpats jums padies. Wejkiej bus didis parsakioimas, pałajmintas kurs iszturies iki gała. Miliekiet ubagistę, turtu negiejskiet, nors kas klosztorems jusu duotu tiewiszkies neprimkiet, jej noret sekti Kristusą, bukiet wisumet pawargielejs. Negiediekieties ubagisti; nes ir Kristus numire nuogas ant kriźiu be kokiu turtu. Matidamas artimą jau smerczi, węn i dangu źiurieje, prijeme SS. Sakramentus ir ant nuogos źiames guliedamas, dar paźicziotoj jupoj, diewobajmingaj pasirinka, metus 1226 Kunas jo lig sziolej tebguł miesti Assiźiuj:

bažnyčios klūpojo. Sako ir zuikius prie jo bėgus, ir paukštelius lėkus. Vieną kartą šv. Pranciškui su broliais besimeldžiant, kad paukščiai giedojimu savo periškadijo, atsiliepė šventas: „Paukšteliai, tylėkit, pakol maldų nepabengsim". Vos tai ištarė, visi paukščiai nutilo.

Šv. Pranciškus per savo pamokslus, be kokių išmislų sakytus, daugel žmonių prie Dievo sugrąžino. Sutrauktą žmogų mieste Tuskanelėj ir maro liga sergantį Narnijoj[7] stebuklingai išgydė. Norėdamas kaži kuomet be kokio pertrūkio darbus Dievo apmislyti, pametė brolius, nuėjęs ant kalno Alverno labai karštai meldės ir pasninkavo. Vieną naktį išvydo ant oro labai šviesų aniolą su šešiais sparnais. Kad arti atlėkė, pamatė tarp sparnų nukryžiavotą žmogų. Viskas beveizint išgaišo, bet rankos ir kojos šv. Pranciškaus paliko perdurtos su vinimis, o šone atsirado rona. Nuo to laiko lig pat smerčio rankose ir kojose šv. Pranciškaus buvo vinys matomos, kurias pats popiežius Aleksandras[8] čiupnojo. Taip Viešpats paženklino tarną savo ženklu išganymo mūsų. Vinys rankose ir kojose neišpasakytą jam darė sopulį: nebgalėjo bepavaikščioti, išdžiūvo taip, jogei kaulai ir kailis beliko. Tai matydamas, vienas brolis tarė: „Melsk Dievo, idant numažintų skausmą". O šis, puolęs ant žemės, tarė: „Ačiū Tau, Viešpatie, už tuos sopulius, bet ir šimtą kartų dar padaugink, su noru kentėsiu, bile tau įtikčiau".

Pastaroj ligoj būdamas, šv. Pranciškus meldė brolių, idant jį nuneštų į bažnyčią Švenčiausios Marijos Parcinkulio. Čia, ant plikų grindų gulėdamas, tarė sūnams savo zokaninkams: „Būkit visuomet stipriais katalikais. Rymo popiežiaus kaipo tėvo klausykit, gyvenkit meilėj Dievo ir vienybėj. Aš darbą savo atlikau, ir jūs atlikit taip, kaip Viešpats jums padės. Veikiai bus didis persekiojimas, palaimintas, kurs ištūrės iki galo. Mylėkit ubagystę, turtų negeiskit, nors kas klioštoriams jūsų duotų tėviškes, nepriimkit, jei norit sekti Kristų, būkit visuomet pavargėliais. Nesigėdėkit ubagyste, nes ir Kristus numirė nuogas ant kryžiaus be kokių turtų". Matydamas artimą jau smertį, vien į dangų žiūrėjo, priėmė šv. šv. sakramentus ir, ant nuogos žemės gulėdamas, dar pažyčiotoj jupoj dievobaimingai pasirinko metuos 1226. Kūnas jo lig šiolei tebguli mieste Asyžiuj.

Źiwatas S. Salomeos, tekiejuses mergajczes,
kuri giwena szioj pasaulej trilektami amźiej.

Krokawos ir Sandomiriaus kunegajksztis Lieszkas, wedes moteri Grzymisławą, sułaukie dukteries, kuri pri krikszta pramine Salomeu.
↕ p. 242–243 Tąn woz pirmus źodźius isztarti mo↕kączę, tiewaj jau gudina garbinti Diewa. Negana to: tiewas lig łajku jau buwa riźęs iszlejsti aną i miniczkas; łaukie tiktaj idant paugłu. Tuotarpu Ędriejus Węgru karalus pradieje melsti Lieszka, idant Salomeą iszlejstu uź jo Sunu Kolomaną. Kad Lieszkas tęsies ir sakies noris aną Wieszpacziuj Diewuj paszwęsti; tare nejuokodamas Karalus, jej tu Salomeos mana sunuj neźadiesi, asz tawa źiames uźpuoles atimsiu. Tuokartu Lieszkas suwadines ponibę sawa, tejrawos kąn tur dariti? Wisi patare, jogiej rejk Salomeą uź Karałajti lejsti ir jog neprider susiedistiej giwenancze Karalaus pikinti.

Taj girdiedamas Lieszkas nebspiries, pasisakie iszlejsis dukteri sawa ir dawe źodźi Karaluj Ędriejuj. Kurs woz treczius metus amźiaus sawa uźkludiusę Salomeą, iszweźe i miestą Budą, o taj dielto, idant su jo Sunu Kolomanu wękart augdamu, sugustu ir milietumes par kiaura amźi.

Abudu tuodu wajku bajmiej Diewa auginamu, susitare ir moteristiej uźłajkiti czistatą lig pat smercze. Kolomanus atejs i metus jaunikajcze, wedźe S. Salomeą uź moteri ir giwena su anu it su seseri.
↕ p. 243–244 Tankiej nakti pakirdes ir atrades sawa patą besimełdantą, pri↕kalbinieje idant tejp newargintumes ir ejtu gulti.

Salomea wisumet diewieje juodus drabuźius it naszlie, wiras to nenorieje, wienok łabaj neprisztarawa. Po judajs drabuźejs wisumet neszioje striupkielę iszaustą isz nuoszukiniu siułu ir arkle uodegos płauku. Tie aszutej trumpaj nukirti łabaj badźe kuną. Niekumet nenorieje buti draugistej wiriszkuju nu peties pagalau Kolomana wira sawa didźej saugojes.

Ędriejuj Karaluj mirus, Kolomanus wiras Salomeos palika karalu Galicios, o karalawes dwideszimti pękierius metus numire.

Žyvatas šv. Salomėjos, tekėjusios mergaitės,
kuri gyveno šioj pasaulėj tryliktame amžiuj

Krokuvos ir Sandomiriaus kunigaikštis Leškas[1], vedęs moterį Grzymislavą, sulaukė dukteries, kurią prie krikšto praminė Salomėja. Tą, vos pirmus žodžius ištarti mokančią, tėvai jau gudino garbinti Dievą. Negana to: tėvas lig laiku jau buvo ryžęsis išleisti aną į minyčkas, laukė tiktai, idant paaugtų. Tuo tarpu Andriejus, Vengrų karalius[2], pradėjo melsti Leško, idant Salomėją išleistų už jo sūnaus Kolomano. Kad Leškas tęsės ir sakės norįs aną Viešpačiui Dievui pašvęsti, tarė nejuokuodamas karalius: „Jei tu Salomėjos mano sūnui nežadėsi, aš tavo žemes užpuolęs atimsiu". Tuo kartu Leškas, suvadinęs ponybę savo, teiravos, ką turi daryti. Visi patarė, jogei reikia Salomėją už karalaičio leisti ir jog nepridera susiedystėj gyvenančio karaliaus pykinti.

Tai girdėdamas, Leškas nebsispyrė, pasisakė išleisiąs dukterį savo ir davė žodį karaliui Andriejui, kurs vos trečius metus amžiaus savo užkludžiusią Salomėją išvežė į miestą Budą[3], o tai dėl to, idant su jo sūnum Kolomanu, vienkart augdamu, sugustų ir mylėtųsi per kiaurą amžių.

Abudu tuodu vaiku, baimėj Dievo auginamu, susitarė ir moterystėj užlaikyti čystatą lig pat smerčio. Kolomanas, atėjęs į metus jaunikaičio, vedė šv. Salomėją už moterį ir gyveno su ana it su seseria. Tankiai naktį pakirdęs ir atradęs savo pačią besimeldžiančią, prikalbinėjo, idant taip nesivargintų ir eitų gulti.

Salomėja visuomet dėvėjo juodus drabužius it našlė, vyras to nenorėjo, vienok labai neprieštaravo. Po juodais drabužiais visuomet nešiojo striupkelę, išaustą iš nuošukinių siūlų ir arklio uodegos plaukų. Tie ašučiai trumpai nukirpti labai badė kūną. Niekuomet nenorėjo būti draugystėj vyriškųjų, nuo paties pagaliau Kolomano, vyro savo, didžiai saugojos.

Andriejui karaliui mirus, Kolomanas, vyras Salomėjos, paliko karalium Galicijos, o karaliavęs dvi dešimti penkerius metus numirė.

Tuokart S. Salomea su didźejs paningajs griźa i Krokawa, nupirka daugieł turtu ir state Klosztorius miniczku Bernardinku. Ant gała ir pati miniczku palikusi, łabaj diewobajmingaj giwena, seseris sawa idant dajlej ełgtumes wienumetu ragina ir daugibe neturtingu Szelpe.

Metusi 1268 misziu bekłausidama S. Salomea, stajgu susirga: toj ligoj łabaj buwa kątri, neskundies pagalau ir nepasakoje kas anaj skaud. Kad susiejuses seseris miniczkas, pradieje guoski ję taridamas, nenugąstauk iszgisi, mes mełsma Wieszpaties, idant tau swej-
↕ p. 244–245 katą sugrąźintu. Atsakie Szwęta: to wiena ↕ nemelskiet, pasenau, niekam nebderiu, noriu wejkiaus iszwisti milemąi mana Kristusą o par uźtarima Szwęcziauses Motinas wiluos Ji spierej regiesęczi. Kad seseris wieł sakie: mes numanom jog pagisi, nesunkiej te sergi. Szwęta atsakie, atęczioj subatoj, datirste jogiej mana liga didźe ira. Kietwiergie kąn węn turiedama atidawe pardietinej; seseru meldźe idant wienibiej ir mejliej Diewa uź siłajkitu, apej nauinas szio Swieta, netejrautumes ir kita kitaj szłowes nepliesztu. Subatoj wiena miniczka pamacziusi S. Salomeą szwipteriejus, kłause jos taridama, ko juokis motinele? Szi atsakie: kąn dirbsiu nedźiaugusis, matau Szwęcziausę Motiną priimti manęs atejnant. Taj pasakiusi pradieje mirti. Dwi miniczki pri łowas stowiejusi iszwida iszejnant isz burnos S. Salomeos szwiesę źwajźdelę, kuri pasikiele i dangu. Buwa taj szwęta duszele Salomeos. Kuna jos kunegaj Bernardinaj su iszkilmi pałajdoje sawa baźniczioj Krokawas miesti, kami tebier ir lig sziolej. Wiena akła apszłuostiusi su S. Salomeos, skiepetu akis sawa, tujaus praregieje, ir daug kitu stebukłu par uźtarima S. Karalienes Wieszpats padare.

↕ p. 245–246 Mergajczes jus giebat puoszties, uź nełaj ↕ mę skajtot jej neturet kuo apsiriediti, noret tekieti tankiej ir newejziedamas kas par wiras butu. O S. Salomea kajp pates matot ne tejp dare: turiedama kuo apsidariti graźej, ne riedies; turiedama wira, czistatoj par kiaura amźi iszbuwa. O taj diełko? Szitaj diełto jogiej netejp norieje źmoniems itikti, kajp Dewuj, kurs newejz i riedikłus ir drabuźius, bet i szirdi ir darbus. Sekiet pawejzdą tos Szwętoses, o negajlieseties.

Tuokart šv. Salomėja su didžiais pinigais grįžo į Krokuvą, nupirko daugel turtų ir statė klioštorius minyčkų bernardinkų. Ant galo ir pati minyčka palikusi labai dievobaimingai gyveno, seseris savo idant dailiai elgtųsi vienu metu ragino ir daugybę neturtingų šelpė.

Metuose 1268 mišių beklausydama šv. Salomėja staiga susirgo, toj ligoj labai buvo kantri, nesiskundė, pagaliau ir nepasakojo, kas anai skauda. Kad susiėjusios seserys minyčkos pradėjo guosti ją tarydamos, nenugąstauk, išgysi, mes melsim Viešpaties, idant tau sveikatą sugrąžintų, atsakė šventa: „To vieno nemelskit, pasenau, niekam nebderiu, noriu veikiau išvysti mylimąjį mano Kristų, o per užtarymą Švenčiausios Motinos viliuos Jį spėriai regėsianti". Kad seserys vėl sakė, mes numanom, jog pagysi, nesunkiai tesergi, šventa atsakė: „Atenčioj subatoj datirsite, jogei mano liga didi yra". Ketverge ką vien turėdama atidavė perdėtinei, seserų meldė, idant vienybėj ir meilėj Dievo užsilaikytų, apie naujienas šio svieto nesiteirautų ir kita kitai šlovės neplėštų. Subatoj viena minyčka, pamačiusi šv. Salomėją švypterėjus, klausė jos tarydama: „Ko juokies motinėle?" Ši atsakė: „Ką dirbsiu nesidžiaugusi, matau Švenčiausią Motiną priimti manęs ateinant". Tai pasakiusi, pradėjo mirti. Dvi minyčki, prie lovos stovėjusi, išvydo išeinant iš burnos šv. Salomėjos šviesią žvaigždelę, kuri pasikėlė į dangų. Buva tai šventa dūšelė Salomėjos. Kūną jos kunigai bernardinai su iškilme palaidojo savo bažnyčioj Krokuvos mieste, kame tebėr ir lig šiolei. Viena akla, apšluosčiusi su šv. Salomėjos skepeta akis savo, tuojau praregėjo, ir daug kitų stebuklų per užtarymą šv. karalienės Viešpats padarė.

Mergaitės, jūs gebat puoštis, už nelaimę skaitot, jei neturit kuo apsirėdyti, norit tekėti tankiai ir neveizėdamos, kas per vyras būtų. O šv. Salomėja, kaip pačios matot, ne taip darė: turėdama kuo apsidaryti gražiai, nesirėdė, turėdama vyrą, čystatoj per kiaurą amžių išbuvo. O tai dėl ko? Šitai dėl to, jogei ne taip norėjo žmonėms įtikti, kaip Dievui, kurs neveizi į rėdyklus ir drabužius, bet į širdį ir darbus. Sekit paveizdą tos šventosios, o nesigailėsit.

Źiwatas S. Skolastikas mergajczes, seseries S. Benedikta, kuri giwena szioj Pasaulej szesztami amźiej.

Żmoniems ne auksztos giminies maźne wisumet rodos, jogiej tarp turtingu didźiunu niera tikros mejles Diewa; tuotarpu Źiwataj Szwętuju butinaj kitką roda; kajp matisma skajtidamis iszgalus giwenima S. Skolastikos.

Ancius giminajtis Rima Ciecoriaus Justiniana, wiras łabaj turtingas, su sawa moteri kunegajksztajczé Abundanciu pagimdźe tąn S. Skolastiką, ir augina łabaj diewobajmingaj. Abundancia wejkiej mire. Brolis S. Skola [↕ p. 246–247] stikas S. Benediktas, jaunistej sawa iszejes i kałnus, słaptu mokies tarnauti Diewuj. Kąn pajutusi S. Skolastika meldźe tiewa sawa Anciusa, idant lejstu anaj stoti i miniczkas. Tiewas nors nusimane nekturiesis ir turtu sawa kam palikti, tecziaus negine S. Skolastikaj tejp padariti; todiełta nuwaźiawa i klosztoriu ir ten giwena.

Trims deszimtiems metu praslinkus, S. Benediktas parsikieles i Kassinu miestą, dideli klosztoriu pastate ir daug zokaninku surinka. Kąn iszgirdusi S. Skolastika nuwaźiawa i Kassiną ir ne tolie nu miesta iszdirba graźi klosztoriu dieł miniczku. S. Benediktas parasze jems prowas arba regułą, pardietine padaré sawa seseri ir tejp istejgie zokaną dieł motriszkuju.

S. Skolastika wisumet nu jo tejrawos: kajp giwenti, kajp klosztoriu ir zokaninkiems walditi, ir kajp kas diena didźiaus Wieszpati Diewo milieti.

Wiena karta S. Benediktuj iłgaj su seseri besirokuojęt, S. Skolastika iszmeldźe stebuklingaj litaus nu Wieszpaties Diewa (skajtik źiwatą S. Benedikta) Sznekiesis tas jau buwa paskutinis, nes po triju dienu S. Benediktas, sawa klosztoriej besiediedamas, pamate duszę [↕ p. 247–248] S. Skollastikas it bałandeli belekant i dangu ir pasakie zokaninkams jau seseri sawa mirus. Nieko netrukus dawe źodźi isz klosztoriaus miniczku jogiej isztiesu S. Skolastika pasirinka. Kunas jos palika pałajdotu, Kassina klosztorius baźniczioj.

Žyvatas šv. Skolastikos mergaitės, sesers šv. Benedikto, kuri gyveno šioj pasaulėj šeštame amžiuj

Žmonėms ne aukštos giminės mažne visuomet rodos, jogei tarp turtingų didžiūnų nėra tikros meilės Dievo; tuo tarpu žyvatai šventųjų būtinai kitką rodo, kaip matysim skaitydami išgalius gyvenimo šv. Skolastikos.

Ancijus, giminaitis Rymo ciesoriaus Justiniano[1], vyras labai turtingas, su savo moteria kunigaikštaite Abundancija pagimdė tą šv. Skolastiką ir augino labai dievobaimingai. Abundancija veikiai mirė. Brolis šv. Skolastikos šv. Benediktas[2], jaunystėj savo išėjęs į kalnus, slapta mokės tarnauti Dievui. Ką pajutusi, šv. Skolastika meldė tėvo savo Ancijaus, idant leistų anai stoti į minyčkas. Tėvas, nors nusimanė neturėsiąs ir turtų savo kam palikti, tačiau negynė šv. Skolastikai taip padaryti; todėl ta nuvažiavo į kliōštorių ir ten gyveno.

Trims dešimtims metų praslinkus, šv. Benediktas, persikėlęs į Kasino[3] miestą, didelį kliōštorių pastatė ir daug zokaninkų surinko. Ką išgirdusi, šv. Skolastika nuvažiavo į Kasiną ir netoli nuo miesto išdirbo gražų kliōštorių dėl minyčkų. Šv. Benediktas parašė jiems provas, arba regulą, perdėtine padarė savo seserį ir taip įsteigė zokaną dėl motriškųjų.

Šv. Skolastika visuomet nuo jo teiravos, kaip gyventi, kaip kliōštorium ir zokaninkėmis valdyti ir kaip kas dieną didžiau Viešpatį Dievą mylėti.

Vieną kartą šv. Benediktui ilgai su seseria besirokuojant, šv. Skolastika išmeldė stebuklingai lytaus nuo Viešpaties Dievo (skaityk žyvatą šv. Benedikto). Šnekesys tas jau buvo paskutinis, nes po trijų dienų šv. Benediktas, savo kliōštoriuj besėdėdamas, pamatė dūšią šv. Skolastikos it balandėlį belekiant į dangų ir pasakė zokaninkams jau seserį savo mirus. Nieko netrukus davė žodį iš kliōštoriaus minyčkų, jogei iš tiesų šv. Skolastika pasirinko. Kūnas jos paliko palaidotu Kasino kliōštoriaus bažnyčioj.

Żywatas S. Stanisłowa Krokawos Wiskupa Muczelnika, giwenuse szioj pasaulej wieniolektami amźiej.

S. Stanisłowas ir ipatingu uź taritoju Lanku źiames ir musu Żemajcziu kraszta: todieł skajtikiem jo źiwatą su noru ir atidi.

Senoj gadiniej, pirm asztuoniu szimtu metu; Lanku karalistiej, netolie nu Krokawas miesta buwa soda su dwaru wadinamu Szczepanow. To dwara ponu buwa Wielisłaus Szczepanowskis, kurs par tris deszimtis metu giwendamas su sawa moteri Bognu, wajku neturieje. Abudu jau pasenterieiusiu ir wiłdamos wajku nebturiesencziu; sawa piningajs pustacze baźniczę Szczepanowi ir wisu kuo rejkięt apwejzieje. Mirdamu kietina ir wisą sawa turtą ant garbies Diewa
↕ p. 248–249 atiduoti; bet tuotarpu nesitikietaj Bogna nieszczi palikusi ↕ pagimdźe sunu, kuri pri kriksztа S. pramine Stanisłowu.

Jaunitelis S. Stanisłowas, buwa lietus, iszmintingas ir diewobajmingas. Negiebieje kulties, su noru mokies raszta, rita ir wakara motinaj nelijpant, kalbieje gan iłgus poterus rąkieles sudiejęs; źodźiu sakant buwa wajkielis kajp węn rejkięt; dieło tiewaj ji łabaj milieje. Paugteriejusi nuweźe i Gniezną, idant moksłu mokitumes o cze moksłus pabęgus nulejda i Pariźiu. Tami miesti S. Stanisłowas mokidamos kietina i zokana stoti; bet netokie buwa wale Diewa. Namon sugriźes atrada tiewus dar giwus, ir buwa par giera sawa elgimos didźiausiu dieł ju dźiauksmu.

Matidamas iszminti S. Stanisłowa, Krokawas Wiskupas Zula, pradieje ji prikalbinieti idant stotu i kunegus. Netujaus pakłause linkieima Wiskupa: nes kietina dar buti zokaninku; bet paskiuaus eje i simunarią ir iszsiszwęcze i kunegus. Wadowu źmoniu tapes, par sawa gierus darbus ir pamoksłus, kurius tankiej sakie; stojos tikru pawejksłu dieł kitu kunegu ir szejp jau kataliku. Itika par taj didelej sawa Wisku-
↕ p. 249–250 puj, kurs tare S. Stanisłowuj, ar nori ar nenori, turiesi wienok ↕ po mana piedu buti Krokawas Wiskupu. Senatwiej sawa wisus rejkałus

Žyvatas šv. Stanislovo, Krokuvos vyskupo mūčelninko, gyvenusio šioj pasaulėj vienuoliktame amžiuj

Šv. Stanislovas yra ypatingu užtarytoju Lenkų žemės ir mūsų Žemaičių krašto, todėl skaitykim jo žyvatą su noru ir atide.

Senoj gadynėj, pirm aštuonių šimtų metų, Lenkų karalystėj, netoli nuo Krokuvos miesto, buvo soda su dvaru, vadinamu Ščepanovas. To dvaro ponu buvo Vielislavas Ščepanovskis, kurs, per tris dešimtis metų gyvendamas su savo moteria Bogna, vaikų neturėjo. Abudu jau pasenterėjusiu ir vildamos vaikų nebturėsiančiu savo pinigais pastatė bažnyčią Ščepanove ir visu kuo reikiant apveizėjo. Mirdamu ketino ir visą savo turtą ant garbės Dievo atiduoti, bet tuo tarpu nesitikėtai Bogna nėščia palikusi pagimdė sūnų, kurį prie krikšto šv. praminė Stanislovu.

Jaunitelys šv. Stanislovas buvo lėtas, išmintingas ir dievobaimingas. Negebėjo kultis, su noru mokės rašto, rytą ir vakarą, motinai neliepiant, kalbėjo gan ilgus poterius rankeles sudėjęs, žodžiu sakant, buvo vaikelis kaip vien reikiant, dėl to tėvai jį labai mylėjo. Paūgterėjusį nuvežė į Gniezną[1], idant mokslų mokytųsi, o čia mokslus pabengus, nuleido į Paryžių. Tame mieste šv. Stanislovas mokydamos ketino į zokaną stoti, bet ne tokia buvo valia Dievo. Namon sugrįžęs, atrado tėvus dar gyvus ir buvo per gerą savo elgimos didžiausiu dėl jų džiaugsmu.

Matydamas išmintį šv. Stanislovo, Krokuvos vyskupas Zula pradėjo jį prikalbinėti, idant stotų į kunigus. Ne tuojau paklausė linkėjimo vyskupo, nes ketino dar būti zokaninku, bet paskiau ėjo į seminariją ir išsišventė į kunigus. Vadovu žmonių tapęs, per savo gerus darbus ir pamokslus, kuriuos tankiai sakė, stojos tikru paveikslu dėl kitų kunigų ir šiaip jau katalikų. Įtiko per tai dideliai savo vyskupui, kurs tarė šv. Stanislovui: „Ar nori, ar nenori, turėsi vienok po mano pėdų būti Krokuvos vyskupu". Senatvėj savo visus reikalus

baźniczes S. jam pawedźe o mirdamas pasakie kunegams idant S. Stanisłowa iszrinktu, jo ipiedinius. Kąn tie Zulej mirus ir padare.

Nugąstaudamas atsakima priesz Diewa, ne wisaj te norieje priimti Wiskupistes, tecziaus karaluj Bolesławuj, kunegams ir szepjau źmoniems noręt, prijeme o Tiewas Szwętasis Aleksandros II patwirtina. Wiskupu tapes dar asztresnej giwena: pasnikawa, neszioje aszutinę, pawargielus maleźe, to wejzieje idant kunegaj padorej ełgtumes, turieje suraszitas naszles wisos sawa Wiskupites ir kajp galiedamas jes szelpe, sawa turtu giminajczems ne dalije, pats waźiniejos po apskritą Wiskupistę, dirmawodamas ir mokidamas źmones.

Wiena karta Jons Brzeznickis atwaźiawes pri S. Stanisłowa, meldźe idant tejktumes pri jo atwikti ir paszwęsti baźniczę. Nieko notrukus Wiskupas su kunegajs nuwaźiawa, bet Brzeznickis kaźiko ipikies, iszgine Wiskupą ir jo kunegus. Nemites S. Stanisłowas, turieje parnakwoti ant łauka. Ritameta susizgribes Brzeznickis atwaźiawa pri Wiskupa, puole po koju ir meldźe idant kaltibę atlejdes paszwęstu namus Die-

↕ p. 250-251 wa. S. Stanisłowas ↕ nietrupucze nepikdamas sugriźa ir paszwęcze baźniczę. Kas cze nemata kajp gieros buwa szirdies tas Szwętasis.

Anoj gadiniej Lanku karalu buwa wirs stiprus kariesi, bukłus rodoj, tiewiszkię sawa łabaj milis, Bolesłaus Drąsesis. Kurs turiedamas tąn sawa gierąje pusę, turieje ir idas, taj ira: tiesą sakąt łabaj pasilejda. Skaudieje szirdis gieram piemenij S. Stanisłowuj, diełto apsidrąsines nuwaźiawa pri karalaus ir dajlejs źodźejs meldźe jo, idant pametes nepadorius darbus, katalikiszkaj giwentu. Karalus maźką teatsakies ji iszlejda. Tuotarpu Wiskupuj iszejus, ticziojos isz jo ir sawotiszkaj giwena. Girdiedamas taj Wiskupas antra atwei nuwaźiawa pri Bolesława, darodźe jam, jogiej wisa karaliste apej jo negierus darbus sznek ir juokas; jogiej didumone sek jo pawejzdą ir wisako dasilejd pikta, ir jogiej diewobajmingi źmones mełdas uź ji. Ant gała dwariszkiems girdąt draudźe aną ir suokie idant metawotumes. Karalus nekątrej tu jo źodziu iszkłauses, pati iszgine isz rumu.

Nepartolij nu Krokawas, Wiskupas Stanisłowas pirka dieł baźni-

↕ p. 250-251 czes sodą wadinamą Piotrowin, bet neiszjemies rejkalingu popie ↕ riu arba Prowas, o Petras kurs tąn sodą pardawe spierej mire. Giejźdamas apmaudą karalas prikalbieje mirusioje Petra brole sunus idant

Bažnyčios šv. jam pavedė, o mirdamas pasakė kunigams, idant šv. Stanislovą išrinktų jo įpėdiniu. Ką tie, Zulai mirus, ir padarė.

Nuogąstaudamas atsakymo prieš Dievą, ne visai tenorėjo priimti vyskupystės, tačiau karaliui Boleslavui[2], kunigams ir šiaip jau žmonėms norint priėmė, o Tėvas Šventasis Aleksandras II[3] patvirtino. Vyskupu tapęs, dar aštriau gyveno: pasninkavo, nešiojo ašutinę, pavargėlius maldė, to veizėjo, idant kunigai padoriai elgtųsi, turėjo surašytas našles visos savo vyskupystės ir kaip galėdamas jas šelpė, savo turtų giminaičiams nedalijo, pats važinėjos po apskritą vyskupystę, dirmavodamas ir mokydamas žmones.

Vieną kartą Jonas Brzeznickis, atvažiavęs prie šv. Stanislovo, meldė, idant teiktųsi prie jo atvykti ir pašvęsti bažnyčią. Nieko netrukus vyskupas su kunigais nuvažiavo, bet Brzeznickis, kaži ko įpykęs, išginė vyskupą ir jo kunigus. Nemitęs šv. Stanislovas turėjo pernakvoti ant lauko. Ryto metą susizgribęs Brzeznickis atvažiavo prie vyskupo, puolė po kojų ir meldė, idant, kaltybę atleidęs, pašvęstų namus Dievo. Šv. Stanislovas, nė trupučio nepykdamas, sugrįžo ir pašventė bažnyčią. Kas čia nemato, kaip geros buvo širdies tas šventasis.

Anoj gadynėj Lenkų karalium buvo vyras stiprus karėse, buklus rodoj, tėviškę savo labai mylįs Boleslavas Drąsusis, kurs, turėdamas tą savo gerąją pusę, turėjo ir ydas, tai yra, tiesą sakant, labai pasileido. Skaudėjo širdis geram piemeniui šv. Stanislovui, dėl to apsidrąsinęs nuvažiavo prie karaliaus ir dailiais žodžiais meldė jo, idant, pametęs nepadorius darbus, katalikiškai gyventų. Karalius, mažką teatsakęs, jį išleido. Tuo tarpu, vyskupui išėjus, tyčiojos iš jo ir savotiškai gyveno. Girdėdamas tai, vyskupas antrą atvejį nuvažiavo prie Boleslavo, darodė jam, jogei visa karalystė apie jo negerus darbus šneka ir juokias, jogei diduomenė seka jo paveizdą ir visa ko dasileidžia pikto, ir jogei dievobaimingi žmonės meldžias už jį. Ant galo dvariškiams girdint draudė aną ir suokė, idant metavotųsi. Karalius, nekantriai tų jo žodžių išklausęs, patį išginė iš rūmų.

Ne per toli nuo Krokuvos vyskupas Stanislovas pirko dėl bažnyčios sodą, vadinamą Piotrovin, bet neišsiėmė reikalingų popierių, arba provos, o Petras, kurs tą sodą pardavė, spėriai mirė. Gieždamas apmaudą, karalius prikalbėjo mirusiojo Petro brolio sūnus, idant

apskustu S. Stanisłowa ir sodą nu jo atimtu. Tie pakłausi Karalus tujau apskundźe Wiskupą.

Stoje wisi priesz suda paties Karalaus Bolesława: S. Stanisłowas szaukies pri tu, kurie macze ji piningus Petruj uź sodą mokanczi; bet tie nugąstaudamis Karalaus nenorieje swiecziti. Nemites Wiskupas tare: jejgi tejsibes nebrandu tarp giwuju, szauksiuos pri numirielu, wardon Wieszpaties priźadu atwesti i sudą pati Petrą, kurs man sodą par dawes pirm treju metu numire. Wisi taj girdantis szwipterieje: o karalus juokdamos, tare, gieraj, gieraj, pakłausisma paties Petra.

S. Stanisłowas isz suda iszejes isakie wisiems kunegams melsties ir pasnikauti, pats tej pogi pasnikawa, o po triju dienu Wiskupiszkaj apsidares, su buriu kunegu nueje i baźniczę S. Tamosziaus, kurioj Petras buwa łajdotas, lijpe atidariti jo grabą ir suszuka: „Wardon Tiewa ir Sunaus ir Dwases Szwętos, Petraj lijpu tau kielkies ir ejk su manęm i sudą. Bewejzęt sutreniejes kajlis apdęgie kaułus ir atsikiele Petras, ku-
↕ p. 252–253 ri Wisku↕pas uź rąką gawęs, nuwedźe i sudą. Cze akiwajzdoj Karalaus ir daugibes didźiunu stojęs, pasisakie atiemes nu S. Stanisłowa piningus, ir bara brole sunus, jogiej berejkała wargięn S. Wiskupą. Parsigądes Karalus sodą Piotrowin prisudije S. Stanisłowuj. Kad źmones kłausinieje Petra, kajp ira anami swieti? Maźką te kalbieje, pasisakie tiktaj esus cziszcziuj ir wejkiej sawą pakutą par małdas S. Stanisłowa bęgsis. Ant swieta ilgiaus buti nebnorieje o taj diełto idant wieł i griekus neikristus, ant gała nuejes i sawa graba atsigule ir apęt numire.

Karalus matidamas Wiskupa tikraj szwętu esant, atliźa ir nebnorieje jo kuszinti: bet sztaj kita priźastis barne. Karalus surinkies daug karejwiu lejdos i tolimas szalis; nusigawa i Wołyniu su Ukrainą ir pamusze tuo du krasztu, o nieko netrukies isigriowe i miestą Kijawa. Cze su wisajs sawa źalnierejs kielis metus betrukdamas, kajp pats tejp ir jo draugaj, jeme palejstuwauti: tuotarpu ju moteris Lanku źiamiej iłgam paliktas, ligi dali swetmoterawa. Iszsigirdi apej taj Kijawi esanczis ju wiraj, ir karaluj nelejdant namon griźa, walditi moteru sawa. Karalus matidamas nebdaug źalnieriu belikus, apmaudingas parwaźia-
↕ p. 253–254 wa i Krio↕kawą, woz pagriźes patraukie po suda wisus isz Kijawa iszbiegusius ir daugieł ju smarkiej pakaroje. O moteriems kurios wieru pritrukuses swetmoterawa, wienoms krutis lijpe atpjaustiti, kitoms

apskųstų šv. Stanislovą ir sodą nuo jo atimtų. Tie, paklausę karaliaus, tuojau apskundė vyskupą.

Stojo visi prieš sūdą paties karaliaus Boleslavo. Šv. Stanislovas šaukės prie tų, kurie matė jį pinigus Petrui už sodą mokantį, bet tie, nuogąstaudami karaliaus, nenorėjo sviečyti. Nemitęs vyskupas tarė: „Jeigi teisybės nebrandu tarp gyvųjų, šauksiuos prie numirėlių, vardan Viešpaties prižadu atvesti į sūdą patį Petrą, kurs, man sodą pardavęs, pirm trejų metų numirė". Visi tai girdintys švypterėjo, o karalius juokdamos tarė: „Gerai, gerai, paklausysim paties Petro".

Šv. Stanislovas, iš sūdo išėjęs, įsakė visiems kunigams melstis ir pasninkauti, pats taipogi pasninkavo, o po trijų dienų, vyskupiškai apsidaręs, su būriu kunigų nuėjo į bažnyčią šv. Tamošiaus, kurioj Petras buvo laidotas, liepė atidaryti jo grabą ir sušuko: „Vardan Tėvo, ir Sūnaus, ir Dvasios Šventos, Petrai, liepiu tau - kelkis ir eik su manim į sūdą!" Beveizint sutrenėjęs kailis apdengė kaulus, ir atsikėlė Petras, kurį vyskupas už rankos gavęs nuvedė į sūdą. Čia, akivaizdoj karaliaus ir daugybės didžiūnų stojęs, pasisakė atėmęs nuo šv. Stanislovo pinigus ir barė brolio sūnus, jogei be reikalo vargina šv. vyskupą. Persigandęs karalius sodą Piotrovin prisūdijo šv. Stanislovui. Kad žmonės klausinėjo Petrą, kaip yra aname sviete, mažką tekalbėjo, pasisakė tiktai esąs čyščiuj ir veikiai savo pakūtą per maldas šv. Stanislovo bengsiąs. Ant svieto ilgiau būti nebnorėjo, o tai dėl to, idant vėl į griekus neįkristų; ant galo nuėjęs į savo grabą atsigulė ir apent numirė.

Karalius, matydamas vyskupą tikrai šventu esant, atlyžo ir nebnorėjo jo kušinti, bet štai kita priežastis barnio. Karalius, surinkęs daug kareivių, leidos į tolimas šalis, nusigavo į Volynę su Ukraina ir pamušė tuodu kraštu, o nieko netrukęs įsigriovė į miestą Kijevą. Čia, su visais savo žalnieriais kelis metus betrukdamas, kaip pats taip ir jo draugai ėmė paleistuvauti; tuo tarpu jų moterys, Lenkų žemėj ilgam paliktos, lygia dalia svetmoteravo. Išsigirdę apie tai, Kijeve esantys jų vyrai, ir karaliui neleidžiant, namon grįžo valdyti moterų savo. Karalius, matydamas nebdaug žalnierių belikus, apmaudingas parvažiavo į Krokuvą, vos pagrįžęs patraukė po sūdo visus iš Kijevo išbėgusius ir daugel jų smarkiai pakarojo. O moterims, kurios vyrų pritrūkusios svetmoteravo, vienoms krūtis liepė atpjaustyti, kitoms

szauniczius żinditi. Ant gała wisiems żmoniems par sawa nedoruma łabaj sunkiu tape. Matidamas taj S. Wiskupas, meldże idant palautu piktaj dariti, bet karalus niekłausities nenorieje.

Nebturiedamas ko bedariti S. Stanisłowas, iszkiejkie Karalu ir użgine lejsti aną i baźniczę. Tuokart Bolesławas grobies pastaroses: su żalnierejs apstoje baźniczę S. Mikoła, kurioj Wiskupas miszes łajkie, lijpe żalnierems ejti i baźniczę ir aną użmuszti. Bet żalnierej iei kad iszwida S. Stanisłową su kunegajs miszes bełajkąti, nebdrisa nieka dariti; kąn regiedamas karalus pats ipuole i baźniczę ir su sawa ręku parkirta su szobli gałwą Szwętoje. Tujaus priszoka jo żalnierej, iszwiłka kuną łaukon ir i szmotelus sukapoje. Taj padares griża namon.

Kunegaj newejziedamis Karalaus, surinka szmotelus kuna ir sudieje i grabą. Woz taj padare wisi atkirsti sunarej stebuklingaj prigije pri ku- ⁝ p. 254–255 na. Kunegaj pałajdoje sawa Wiskupą toj pacziој S. Mikoła baźniczioj. ↕

Iszsigirdes apej tąn nełajmę Grigalus sekmasis Popieźius, iszkiejkie wisą Lanku karalistę. Karalus sawa źiamiej nebtwerdamas, iszbiega i Węgriją ir tęn kaźikami numire.

Pri graba to szwętoje łabaj daug żmones datir ir lig sziolej stebukłu. Łaj Wieszpats bus pagarbintas Szwętusi sawa. Amen.

Źiwatas S. Stapona pirmoje muczelnika giwenusie szioj pasaulej pirmami amźiej.

Paczioj pradźioj wieros musu, katalikaj turtus sawa giebieje pawesti Apasztołams; o tie diena isz dienos wisus itikiejusius majtina. Kad katalikaj łabaj pasidaugina, newejku buwa apasztołams koźna wiena tejp priwejzieti, idant kurem ko netruktu; todieł iszrinka septinis wirus paszwęcze i diakonus ir padare jus użwejzdietojejs turtu baźniczes Szwętos.

Tarp tu diakonu wisupirmasis buwa S. Staponas, kurs pripilditas dowenomis Dwases Szwęciauses, papeniejes katalikus tankiej graudingus pamoksłus sakie. Inirta łabaj źidu mokitojej ir smejgies S. Sta- ⁝ p. 255–256 poną parspirti. Tankiej su juomi stigawodamos norieje darodití, ↕ jogiej

šunyčius žindyti. Ant galo visiems žmonėms per savo nedorumą labai sunkiu tapo. Matydamas tai, šv. vyskupas meldė, idant paliautų piktai daryti, bet karalius nė klausytis nenorėjo.

Nebturėdamas ko bedaryti, šv. Stanislovas iškeikė karalių ir užgynė leisti aną į bažnyčią. Tuokart Boleslavas grobės pastarosios: su žalnieriais apstojo bažnyčią šv. Mykolo, kurioj vyskupas mišias laikė, liepė žalnieriams eiti į bažnyčią ir aną užmušti. Bet žalnieriai įėję, kad išvydo šv. Stanislovą su kunigais mišias belaikantį, nebdrįso nieko daryti; ką regėdamas, karalius pats įpuolė į bažnyčią ir su savo ranka perkirto su šoble galvą šventojo. Tuojau prišoko jo žalnieriai, išvilko kūną laukan ir į šmotelius sukapojo. Tai padaręs, grįžo namon.

Kunigai, neveizėdami karaliaus, surinko šmotelius kūno ir sudėjo į grabą. Vos tai padarė, visi atkirsti sąnariai stebuklingai prigijo prie kūno. Kunigai palaidojo savo vyskupą toj pačioj šv. Mykolo bažnyčioj.

Išsigirdęs apie tą nelaimę, Grigalius sekmasis, popiežius[4], iškeikė visą Lenkų karalystę. Karalius, savo žemėj nebtverdamas, išbėgo į Vengriją ir ten kaži kame numirė.

Prie grabo to šventojo labai daug žmonės datiria ir lig šiolei stebuklų. Lai Viešpats bus pagarbintas šventuose savo. Amen.

Žyvatas šv. Stepono pirmojo mūčelninko, gyvenusio šioj pasaulėj pirmame amžiuj

Pačioj pradžioj vieros mūsų katalikai turtus savo gebėjo pavesti apaštalams, o tie diena iš dienos visus įtikėjusius maitino. Kad katalikai labai pasidaugino, neveiku buvo apaštalams kožną vieną taip priveizėti, idant kuriam ko netrūktų; todėl išrinko septynis vyrus, pašventė į diakonus ir padarė juos užveizdėtojais turtų Bažnyčios šventos.

Tarp tų diakonų visų pirmasis buvo šv. Steponas, kurs, pripildytas dovanomis Dvasios Švenčiausios, papenėjęs katalikus, tankiai graudingus pamokslus sakė. Įnirto labai žydų mokytojai ir smeigės šv. Steponą parspirti. Tankiai su juomi stigavodamos, norėjo darodyti, jogei

tikantis i Jezusą Nazaręnskąi bajsej apsirink: bet S. Diakonas su pagałbu Dwases Szwęcziauses ajszkiej jams rodźe Jezusą Nazarenskąi esant tikru Messioszju atejusiu pagał rasztu wisu pranaszu. Nebturieje źidaj kąn besakiti, bet atkalibes sawa nepamecze. Grijźdamis dątimis isz apmauda, to tikt wejzieje idant tąn jauną apsakinietoi źodźe Diewa, kuo wejkiaus uźmusztu; kajpogi sugrobusis ji traukie i suda.

S. Staponas stowiedamas akiwajzdoj wiresnibes źidu, buwa graźus it aniołas: pats wejdas rodźe jo nekaltibę, bet to newejzieje nedori źidaj. Tujaus atsirada swietkaj, kurie sakies girdiejusis S. Staponą kałbąt negierus źodźius i Diewą ir i Majzieszju.

Kad aukszcziausis kunegas pakłause jo ar tejsibę kałb swietkaj? Tuokartu S. Diakonas prabiła o iłgaj kalbiejes tare, newerti este kłausiti pasłapcziu wieros kataliku; nes atkalibe jusu parejn nu giminies lig giminies, pasakikiet man kurio isz pranaszu neparsakioje tiewaj jusu? Kurs apsakinieis apej atęczi Messioszju nu jusu rąnku iszlika? argi ne koźna uźmusziet? Jus gawot prową nu Diewa, bet tos nepiłdote. O

↕ p. 256–257 bęgdamas kałbą suszuka: „Szitaj regiu dangu atwertą ir Kristusą Jezusą siedenczi po deszinies Diewa! iszgirdusis tus źodźius Zidaj uźkisza ausis sawa, apszoki S. Staponą tujaus wiłka łaukon isz miesta, o iszwiłkusis musze ji akminiemis. Jau artie smercze budamas Szwętasis, meldies uź źidus ir suszuka: „Wieszpatie nepaskajtik jems uź kaltibę." Taj isztares numire. Nedori źidaj uźmuszę nekałtą S. Staponą, szalęn paeje o diewobajmingi katalikaj pałajdoje dajlej jo kuna ir apraudoje.

Źiwatas S. Symona ir Judas arba Tadeusza Apasztołu.

S. Symonas kitejp wadinamas Chananeus arba Zelotes, gimes Galileoj, nu Wieszpaties Jezaus paskirtas buwa i Apasztołus wajkszczioje su Iszganitoju par trejus metus. Wieszpacziuj i dangu iźengus, kartu su kitajs apasztołajs gawa dowenas Dwases Szwęcziauses. Kad Apasztołaj paskida i wisas szalis, S. Symonas lejdos i Egiptą; cze nemaź

tikintys į Jėzų Nazarenskąjį baisiai apsirinka, bet šv. diakonas su pagalba Dvasios Švenčiausios aiškiai jiems rodė Jėzų Nazarenskąjį esant tikru Mesijošium, atėjusiu pagal raštus visų pranašų. Nebturėjo žydai ką besakyti, bet atkalybės savo nepametė. Griežđami dantimis iš apmaudo, to tik veizėjo, idant tą jauną apsakinėtoją žodžio Dievo kuo veikiau užmuštų, kaipogi sugrobę jį traukė į sūdą.

Šv. Steponas, stovėdamas akivaizdoj vyresnybės žydų, buvo gražus it aniolas; pats veidas rodė jo nekaltybę, bet to neveizėjo nedori žydai. Tuojau atsirado svietkai, kurie sakės girdėję šv. Steponą kalbant negerus žodžius į Dievą ir į Maiziešių.

Kad aukščiausias kunigas paklausė jo, ar teisybę kalba svietkai, tuo kartu šv. diakonas prabilo, o ilgai kalbėjęs tarė: „Neverti esate klausyti paslapčių vieros katalikų, nes atkalybė jūsų pereina nuo giminės lig giminės. Pasakykit man, kurio iš pranašų nepersekiojo tėvai jūsų? Kurs apsakinėjąs apie atentį Mesijošių nuo jūsų rankų išliko? Argi ne kožną užmušėt? Jūs gavot provą nuo Dievo, bet tos nepildote". O bengdamas kalbą sušuko: „Šitai regiu dangų atvertą ir Kristų Jėzų sėdintį po dešinės Dievo!" Išgirdę tuos žodžius, žydai užkišo ausis savo, apšokę šv. Steponą tuojau vilko laukan iš miesto, o išvilkę mušė jį akmenimis. Jau arti smerčio būdamas, šventasis meldės už žydus ir sušuko: „Viešpatie, nepaskaityk jiems už kaltybę". Tai ištaręs, numirė. Nedori žydai, užmušę nekaltą šv. Steponą, šalin paėjo, o dievobaimingi katalikai palaidojo dailiai jo kūną ir apraudojo.

Žyvatas šv. Simono ir Judo, arba Tadeušo, apaštalų

Šv. Simonas, kitaip vadinamas Chananeus, arba Zelotes[1], gimęs Galilėjoj, nuo Viešpaties Jėzaus paskirtas buvo į apaštalus, vaikščiojo su Išganytoju per trejus metus. Viešpačiui į dangų įžengus, kartu su kitais apaštalais gavo dovanas Dvasios Švenčiausios. Kad apaštalai paskydo į visas šalis, šv. Simonas leidos į Egiptą, čia nemaž

źmoniu i katalikus parwertes, par Arabią nueje i Persią, kami Kristusą apsakiniejęczi, pagonis uźmusze. A.

S. Judas kitejp Tadeuszu arba Judu Jokuba wadinamas, ligi dali
↕ p. 257–258 buwa apasztołu Wiesz ↕ paties. Pripilditas dowenomis Dwases Szwęcziauses, nueje i Mezopotamią paskiaus i Persią, kami uź wierą Jezaus Kristaus ir gałwą sawa padieje. Ant garbies Wieszpaties Diewa. Amen.

Źiwatas S. Tamosziaus Apasztoła.

S. Tamoszius kitejp wadinamas Dydymus, gime Galileoj, paszauktas nu Wieszpaties Jezaus tape jo mokitiniu, wisur su juomi wajkszczioje.

S. Tamoszius patoł netikieje Wieszpati isz numirusiu prisikiełusi, pakoł sawa akimis jo neiszwida. Gawes dowenas Dwases Szwęcziauses pareje źiames: Partu, Medu, Persu, Brakmanu, Baktru ir Irkanu. Wisusi tusi krasztusi uźsieje moksłą Krikszczioniszką. Atkielawes ant gała i Indią par stebukłus, szwęta giwenima ir pamoksłus, daugibę pagonu i katalikus parwerte. Uź taj ipikies karalus tos wietas, lijpe S. Apasztołą ragotiniems subaditi. Tejp nuźuditas nueje i dangu atimti nu Wieszpaties uźmokiesne. Kunas to Szwęta Apasztola
↕ p. 258–259 palika pałajdotas miesti Kalaminoj. A. ↕

Źiwatas S. Tekles Mergajtes Muczelnikies, giwenuses szioj pasaulej pirmamij amźiej.

Szios gadines Turku źiamiej, senowiej buwa krasztas wardu Likaonia. Tos wisudidesis miestas wadinos Ikonium, kuremi pagonis tiewaj pagimdźiusis dukteri, Tekli pramine. Mergajcze ta nu pat kudikistes pagonu wieros iszmokita, pagonku taries ir mirsęti; bet ne tejp Diewas pariedźe.

žmonių į katalikus pervertęs, per Arabiją nuėjo į Persiją, kame Kristų apsakinėjantį pagonys užmušė. A.

Šv. Judas, kitaip Tadeušu, arba Judu Jokūbo, vadinamas, lygia dalia buvo apaštalu Viešpaties. Pripildytas dovanomis Dvasios Švenčiausios, nuėjo į Mezopotamiją, paskiau į Persiją, kame už vierą Jėzaus Kristaus ir galvą savo padėjo. Ant garbės Viešpaties Dievo. Amen.

Žyvatas šv. Tamošiaus apaštalo

Šv. Tamošius, kitaip vadinamas Didimus[1], gimė Galilėjoj, pašauktas nuo Viešpaties Jėzaus, tapo jo mokytiniu, visur su juomi vaikščiojo.

Šv. Tamošius patol netikėjo Viešpatį iš numirusių prisikėlusį, pakol savo akimis jo neišvydo. Gavęs dovanas Dvasios Švenčiausios, perėjo žemes: partų, medų, persų, brakmanų, baktrų ir irkanų[2]. Visuose tuose kraštuose užsėjo mokslą krikščionišką. Atkeliavęs ant galo į Indiją, per stebuklus, šventą gyvenimą ir pamokslus daugybę pagonų į katalikus pervertė. Už tai įpykęs, karalius tos vietos liepė šv. apaštalą ragotinėmis subadyti. Taip nužudytas, nuėjo į dangų atimti nuo Viešpaties užmokesnio. Kūnas to švento apaštalo paliko palaidotas mieste Kalaminoj. A.

Žyvatas šv. Teklės mergaitės mūčelninkės, gyvenusios šioj pasaulėj pirmajame amžiuj

Šios gadynės Turkų žemėj senovėj buvo kraštas, vardu Likaonija[1]. Tos visų didysis miestas vadinos Ikonium, kuriame pagonys tėvai pagimdę dukterį, Tekle praminė. Mergaitė ta, nuo pat kūdikystės pagonų vieros išmokyta, pagonka tarės ir mirsianti; bet ne taip Dievas parėdė.

S. Powiłas apsakiniedamas Ewanelią ateje i Ikonium: tarp jo kłausitoju pasitika ir S. Tekle i kurios szirdi źodźej apasztoła tejp ilinda, jog ne węn kataliki palika, bet dar pasijeme lig smercze czistatoj giwenti.

Motina to nieka neźinodama, pradieje rieditι S. Teklę uź kaźiko Tamirida; bet szi nie kajp tekieti nenorieje. Nedora mocze, diewobajmingą dukteri sawa: ir alkina ir płakie ir kaliniej łajkie; tecziaus nie kajp negalieje priwersti idant tekietu. Spaudama S. Tekle pasisakie iszmokusi kitokios wieros. Motina kad taj iszgirda, pati nuwedźe aną i suda ir
↕ p. 259–260 meldźe idant kajpo netikielę sudegintu. Wire↕snibe jos pakłausiusi sukurdina didi ugni ir imecze szwętąje. Bet woz tąn ugni Szwętoi parźegnoje, tujaus apstej nulije ir uźgiese ugni o S. Tekle butinaj neapdegusi palika. Prisistebiejes tam prajowuj sudźe, palejda luosą S. Mergajczę.

Łinksma S. Tekle pamecze namus negieru tiewu sawa ir wajkszczioje i tus miestus, kuriusi girdieje esant S. Powiła. Jo pamokslu kłause ir kaskarts dauginos mejliej Diewa. Antiokios miesti budama wieł szejp i krita i pagonu rankas: Kaźikas pranesze wiresnibej jogiej miesti ira mergajcze atejune wardu Tekle, kuri diewajczius uź nieka skajtidama, garbęn Kristusą. Wiresnibe ję sugaudinusi tare, ar tiesa jogiej tu diewajczius musu pametusi, garbini kaźikoki Kristusą? S. Tekle atsakie: tikra tejsibe; nes diewajczej jusu isz medźe arba isz sidabra padirbti ira niekniekiejs, o Kristus ira tikru ir giwu Diewu. Wiresnibe taj girdiedama tare, gieraj: musu lavaj ira ałkani, rito paszersma jus kunu tava. Kajpogi rituj iszauszus susieje daugibe źmoniu prisistebieti jos smercziuj. Darźi auksztaj aptwertami aną pastate ir iszlejda lawus, bet tie gieresnejs pasirodźe uź źmones; nes atbiegi pri szwętos mergajczes,
↕ p. 260–261 gierinos ↕ it szunis, o niewienas jos nekuszina. Pagonis matidamis tąn prajową, wieni tare: tur buti jos Diewas didis, kurs nedalejd lawams iszsiźioti; o sudźe tare: ragana ira ta mergajcze, ir diełto jos neką lawaj. Pałukiekiet asz rita bajsesnęms paukszczems ję atiduosiu. Tuotarpu lijpe S. Teklę nuwesti pri kaźikokios didźios ponios Tryfenios.

Rituj iszauszus, wieł susieje źmones; sudźe pastaczes darźej butinaj nuogą S. Teklę, uźlejda ant jos ałkanus lawus su Meszkomis; bet ir tie atszokusis łajźe kojes ir rankas S. Mergajczes. Reganezis taj suszuka, didis ira Diewas tos Tekles ir daugieł i Kristusą itikie ir Dar to negana: sudźe iszkasines duobę, pri mietlioje aną su kirminajs, giwatiems ir

Šv. Povilas, apsakinėdamas Evangeliją, atėjo į Ikonium. Tarp jo klausytojų pasitiko ir šv. Teklė, į kurios širdį žodžiai apaštalo taip įlindo, jog ne vien katalike paliko, bet dar pasiėmė lig smerčio čystatoj gyventi.

Motina, to nieko nežinodama, pradėjo rėdyti šv. Teklę už kaži ko[kio] Tamirido, bet ši niekaip tekėti nenorėjo. Nedora močia dievobaimingą dukterį savo ir alkino, ir plakė, ir kalinyj laikė, tačiau niekaip negalėjo priversti, idant tekėtų. Spaudžiama šv. Teklė pasisakė išmokusi kitokios vieros. Motina, kad tai išgirdo, pati nuvedė aną į sūdą ir meldė, idant kaipo netikėlę sudegintų. Vyresnybė, jos paklausiusi, sukurdino didžią ugnį ir įmetė šventąją. Bet vos tą ugnį šventoji peržegnojo, tuojau apsčiai nulijo ir užgesė ugnį, o šv. Teklė būtinai neapdegusi paliko. Prisistebėjęs tam prajovui, sūdžia paleido liuosą šv. mergaitę.

Linksma šv. Teklė pametė namus negerų tėvų savo ir vaikščiojo į tuos miestus, kuriuose girdėjo esant šv. Povilą. Jo pamokslų klausė ir kaskarts dauginos meilėj Dievo. Antiochijos[2] mieste būdama, vėl šiaip įkrito į pagonų rankas. Kaži kas pranešė vyresnybei, jogei mieste yra mergaitė atėjūnė, vardu Teklė, kuri, dievaičius už nieką skaitydama, garbina Kristų. Vyresnybė, ją sugaudinusi, tarė: „Ar tiesa, jogei tu, dievaičius mūsų pametusi, garbini kaži kokį Kristų?" Šv. Teklė atsakė: „Tikra teisybė, nes dievaičiai jūsų iš medžio arba iš sidabro padirbti yra niekniekiais, o Kristus yra tikru ir gyvu Dievu". Vyresnybė, tai girdėdama, tarė: „Gerai, mūsų levai yra alkani, rytoj pašersim juos kūnu tavo". Kaipogi rytui išaušus, susiėjo daugybė žmonių prisistebėti jos smerčiui. Darže aukštai aptvertame aną pastatė ir išleido levus, bet tie geresniais pasirodė už žmones, nes, atbėgę prie šventos mergaitės, gerinos it šunys, o nė vienas jos nekušino. Pagonys, matydami tą prajovą, vieni tarė: „Tur būti jos Dievas didis, kurs nedaleidžia levams išsižioti". O sūdžia tarė: „Ragana yra ta mergaitė, ir dėl to jos nekanda levai. Palūkėkit, aš rytą baisesniems paukščiams ją atiduosiu". Tuo tarpu liepė šv. Teklę nuvesti prie kaži kokios didžios ponios Trifenijos.

Rytui išaušus, vėl susiėjo žmonės; sūdžia, pastatęs darže būtinai nuogą šv. Teklę, užleido ant jos alkanus levus su meškomis, bet ir tie atšokę laižė kojas ir rankas šv. mergaitės. Regintys tai sušuko: „Didis yra Dievas tos Teklės", ir daugel į Kristų įtikėjo. Ir dar to negana: sūdžia, iškasinęs duobę, primėtliojo aną su kirminais, gyvatėmis ir

żaltiejs. Kad tie rajties, pagonis istume S. Teklą; bet ligi dali niewienas kirminas anaj ne ikąda. Sudźe tecziaus dar nepaźindamas galibes Diewa, nuwedina ję i kalini. Wieł dienaj iszauszus iszwedę pagonis i darźą S. Mergajtę rankas ir kojes jos pririsza pri dwiju stipriu jaucziu, idant tuodu muksziuodamu, parpliesztu pusiau S. Muczelnikię. Dar su deganczejs pagalejs tuodu pabajdźe; tecziaus jaucziu sutraukiusiu wirwes, palika S. Teklę swejką.

↕ p. 261–262 Sudźe regiedamas nebgalis ko bepadariti, ↕ suprata jogiej Kristus łabaj ira galingas: todieł paszaukies S. Tekle tare: kas tu esi jogiej niekoks galwijs tawęs nekuszęn? Atsakie Szwęta, asz esmi męka tarnajcze Diewa giwoje. Parsigądes tare: ejk sau kur tinkama asz tawęs daugiaus nebźudisiu. Tuokart S. Tekle sugriźa pri Tryfenios ir daug źmoniu wieros kataliku iszmokie. Paskiaus lejdosi Seleucios miestą, wisur Kristusą apsakiniedama. Ant gała kałnusi pasisliepusi łabaj diewobajmingaj lig diewiniu deszimtu metu amźiaus sawa pargiwena ir dajlej numire. Łaj bun Diewuj garbie kurs tejp gien szwętusius sawa. Amen.

Źiwatas S. Tereses Mergajtes Karmalitu Zokana.

S. Terese gime Iszpanios źiamiej, pradźioj szesziolektoje amźiaus. Jos gimditojej Sanchezus su Beatriksu łabaj buwa turtingi: wajkus sawa dajlej bajmiej Diewa angina ir sułaukie isz ju ne maźa dziauksma.

S. Teresa wajku tebibudama prisiskajcze źiwatu SS. Muczelniku

↕ p. 262–263 ir panora kraui dieł ↕ wieros pralieti; todieł su sawa brolu Roderiku tiewams nieka nesakiusi, iszeje isz miesta. Jau uź miestuo sutika anuodu diedźe ir kłause, kur ejtatau? Sziuodu pasisakie ejnancziu Turku į katolikus wersti. Prasijuokies diedźe paswadina anuodu su sawęm į weźima ir namon parweźe. Wieł antsiskajcziusiu, jogiej ir mukas pragara ir dangaus linksmibes ira amźinas, kartkartiems sakie amźinas! amźinas! O kad tas linksmibes igitu iszsimane pustelnikajs buti; diełto nuejusiu i darźą, dirba sau trobeles, bet tos wejkiej gruwa.

žalčiais. Kad tie raitės, pagonys įstūmė šv. Teklę; bet lygia dalia nė vienas kirminas anai neįkando. Sūdžia tačiau, dar nepažindamas galybės Dievo, nuvedino ją į kalinį. Vėl dienai išaušus, išvedė pagonys į daržą šv. mergaitę, rankas ir kojas jos pririšo prie dviejų stiprių jaučių, idant tuodu mukšiuodamu perplėštų pusiau šv. mūčelninkę. Dar su degančiais pagaliais tuodu pabaidė; tačiau jaučiu, sutraukiusiu virves, paliko šv. Teklę sveiką.

Sūdžia, regėdamas nebgalįs ko bepadaryti, suprato, jogei Kristus labai yra galingas, todėl pašaukęs šv. Teklę tarė: „Kas tu esi, jogei nė koks galvijas tavęs nekušina?" Atsakė šventa: „Aš esmi menka tarnaitė Dievo gyvojo". Persigandęs tarė: „Eik sau kur tinkama, aš tavęs daugiau nebžudysiu". Tuokart šv. Teklė sugrįžo prie Trifenijos ir daug žmonių vieros katalikų išmokė. Paskiau leidos į Seleucijos miestą[3], visur Kristų apsakinėdama. Ant galo kalnuose pasislėpusi labai dievobaimingai lig devynių dešimtų metų amžiaus savo pergyveno ir dailiai numirė. Lai būna Dievui garbė, kurs taip gina šventuosius savo. Amen.

Žyvatas šv. Teresės, mergaitės Karmelitų zokano

Šv. Teresė gimė Ispanijos žemėj pradžioj šešioliktojo amžiaus. Jos gimdytojai Sanchezas su Beatriks labai buvo turtingi, vaikus savo dailiai baimėj Dievo augino ir sulaukė iš jų nemažo džiaugsmo.

Šv. Teresė, vaiku tebebūdama, prisiskaitė žyvatų šv. šv. mūčelninkų ir panoro kraują dėl vieros pralieti, todėl su savo broliu Roderiku, tėvams nieko nesakiusi, išėjo iš miesto. Jau už miesto sutiko anuodu dėdė ir klausė: „Kur einata?" Šiuodu pasisakė einančiu turkų į katalikus versti. Prasijuokęs dėdė pasvadino anuodu su savim į vežimą ir namo parvežė. Vėl antsiskaičiusiu, jogei ir mūkos pragaro, ir dangaus linksmybės yra amžinos, kartkartėmis sakė: „Amžinos! amžinos!" O kad tas linksmybes įgytų, išsimanė pūstelninkais būti; dėl to, nuėjusiu į daržą, dirbo sau trobeles, bet tos veikiai griuvo.

S. Teresaj dwilektus metus uźkludius, mire jos motina Beatriks. Szwęta siratu palikusi, nueje pri abroza Szwęcziauses Paneles ir aprinka sau ję uź motiną, negi apsigaudina; nes ta wisumet ję gielbieje.

Turiedama S. Teresa jau kieturioliką metu, buwa pamiegusi swietiszkusi dajktusi, taj ira norieje pasipuoszti, kitiems pasiroditi ir buti draugistej, źmoniu, wienok tąn łajką pareje nedasilejdusi nie wiena grieka smertełna; uź ką paskiaus łabaj Diewuj diekawoje. Kielis metus pralejdusi uźsigiejdźe į zokaną stoti; bet tiewas nie girdieti to nenorieje, tecziaus nieka newejziedąma nueje į klosztoriu karmeli-
↕ p. 263–264 tonku ir zokaninki palika. Metus klosztorie ↕ parbuwusi, padare prisiką arba propessią ir nieko netrukus łabaj susirga. Sirgdama kątrej kiętieje sopulus, nieks jos wajtojęt negirdieje; bet kieletą nedielu pasirgusi apmire ir parbuwa maźne negiwa kietures dienas; bet paskiaus atsigawusi iszgije. Apmislidama muką Wieszpaties Jezaus, łabaj didźe jaucze saldibę:spawiednikaj paskajtiusis tąn saldibę uź dowiną Dwases Szwęcziauses, isakie kad kas diena po wałądą mełstumes dwasioj ir apmislitu wieną dalę kączes Wieszpaties. Dar spawiednikas anaj isakie, idant maź su źmoniemis te sznekietu ir saugotumes draugistes. Tejp pradiejusi dariti wiena karta apmire ir iszgirda bałsą sakanczi: „dabar su aniołajs draugausi ne su źmoniemis."

S. Teresa miesti Awilo par dwideszimti pękierius metus giwendama klosztoriej, dwideszimti du kartu łabaj sunkiej sirga; tecziaus jos Diewas neaplejda, nes par ję kietina istatiti naui zokaną. Kaźikumet atejusi į klosztoriu turtinga mergajcze Maria Okampia, pradieje sakiti S. Teresej; girdiejau jogiej tami klosztoriej ira szimtas asztuones deszimtis miniczku, argi ne anksztaj ira jums giwenti? Atsakie S. Te-
↕ p. 264–265 rese: dieł anksztuma anksztaj, ↕ bet kąn darisi? Rejkietu mums it pustelnikiems po wieną giwenti; bet kas padirbs mums tokius klosztorelus? Tare Okampia: dirbkiet asz jums duosiu tukstanczę raudonuju. Paskiaus atejusi į klosztoriu kita turtinga Poni Giomara, wieł priźadieje S. Teresej piningu duoti. Linksma szwętoi, pasisakie sawa spawiednikuj Alwarezuj kietąti maźą klosztorelu statiti; tas lijpe pasikłausti prawincioła Karmalitu. O kad ir tas negine berejkieje pradieti darbą. Tuotarpu sukiła ant S. Tereses giwentojej Akwilas miesta ir nenorieje dalejsti idant naui statitu klosztoriu; tecziaus szwęta

Šv. Teresei dvyliktus metus užkliudžius, mirė jos motina Beatriks. Šventa, sirata palikusi, nuėjo prie abrozo Švenčiausios Panelės ir aprinko sau ją už motiną; negi apsigaudino, nes ta visuomet ją gelbėjo.

Turėdama šv. Teresė jau keturiolika metų buvo pamėgusi svietiškuose daiktuose, tai yra norėjo pasipuošti, kitiems pasirodyti ir būti draugystėj žmonių, vienok tą laiką perėjo nedasileidusi nė vieno grieko smertelno, už ką paskiau labai Dievui dėkavojo. Kelis metus praleidusi, užsigeidė į zokaną stoti, bet tėvas nė girdėti to nenorėjo, tačiau, nieko neveizėdama, nuėjo į kliōštorių karmelitonkų[1] ir zokaninke paliko. Metus kliōštoriuj perbuvusi, padarė prisieką, arba profesą[2], ir nieko netrukus labai susirgo. Sirgdama kantriai kentėjo sopulius, niekas jos vaitojant negirdėjo; bet, keletą nedėlių pasirgusi, apmirė ir perbuvo mažne negyva keturias dienas, bet paskiau atsigavusi išgijo. Apmislydama mūką Viešpaties Jėzaus, labai didžią jautė saldybę. Spaviedninkai, paskaitę tą saldybę už dovaną Dvasios Švenčiausios, įsakė, kad kas dieną po valandą melstųsi dvasioj ir apmislytų vieną dalį kančios Viešpaties. Dar spaviedninkas anai įsakė, idant mažai su žmonėmis tešnekėtų ir saugotųsi draugystės. Taip pradėjusi daryti, vieną kartą apmirė ir išgirdo balsą sakant: „Dabar su aniolais draugausi, ne su žmonėmis".

Šv. Teresė, mieste Avilos[3] per dvi dešimti penkerius metus gyvendama kliōštoriuj, dvi dešimti du kartu labai sunkiai sirgo, tačiau jos Dievas neapleido, nes per ją ketino įstatyti naują zokaną. Kaži kuomet atėjusi į kliōštorių turtinga mergaitė Marija Okampia pradėjo sakyti šv. Teresei: „Girdėjau, jogei tame kliōštoriuj yra šimtas aštuonios dešimtys minyčkų, argi ne ankštai yra jums gyventi?" Atsakė šv. Teresė: „Dėl ankštumo ankštai, bet ką darysi? Reikėtų mums it pūstelninkėms po vieną gyventi, bet kas padirbs mums tokius kliōštorėlius?" Tarė Okampia: „Dirbkit, aš jums duosiu tūkstantį raudonųjų". Paskiau atėjusi į kliōštorių kita turtinga ponia Giomara vėl prižadėjo šv. Teresei pinigų duoti. Linksma šventoji pasisakė savo spaviedninkui Alvarezui ketanti mažą kliōštorėlių statyti; tas liepė pasiklausti provincijolo karmelitų. O kad ir tas negynė, bereikėjo pradėti darbą. Tuo tarpu sukilo ant šv. Teresės gyventojai Akvilos miesto ir nenorėjo daleisti, idant naują statytų kliōštorių, tačiau šventa

jus pargalieje ir jemusi padirba mażą klosztorelu. Negana to: amźiej sawa ta nieka neturęczi miniczka, pastacze tris deszimtis du klosztoriu, ir turtajs anus apwejzieje. Miniczkas tusi naujusi klosztoriusi giwenanczes, priwerte łabaj diewobajmingaj giwenti ir butinaj uźłajkiti regułą seną Karmalitu.

S. Teresa priskirusi du diewobajmingu Karmalitu: Antona isz Eredios ir S. Jona nukriźiaus istejgie naui atskiri karmalitu. Zokaninkus tus praminusi *karmalitajs basajsejs*, patalpina ipatingusi klosztoriusi ir isakie idant giwentu pagał regułas senoj gadiniej paraszitas.

↕ p. 265–266 Sutajsiusi tejp klosztorius, kad griźa na↕mon, miesti Awoj stajgu susirga. Matidamos kas karts silpnesni, parejkaława kunega. Kad tas iszspawiedojes atnesze Szwęcziausi Sakramentą S. Terese pati kłaupies ir szejp meldies: „Oj Wieszpatie mana, oj suźiedotini mana, jau ateje łaukama wałanda, kurioj tawi iszwisiu ir su tawęm dźiauksiuos. Acziu Tau jogiej tąn priskubinaj! Acziu Tau, jogiej dalejdaj man S. wieroj kataliku gimti ir ligi gała parbuti, jau dabar nieka nenoriu tiktaj regieti Tawi. Paskiaus ragina seseris: idant reguła uźłajkiti, o pajemusi i rankas Diewa muką bucziawa ir nieko netrukusi numire. Pargiwena szioj pasaulej metu szeszes deszimtis septinis. Mire 1582 metusi.

O jogiej pas jos kuna Wieszpats daug stebukłu dare; todieł Grigalus XV Popieźius paskajcze ję uź Szwętą. Ant garbies Wisagalencze Diewa. Amen.

Źiwatas S. Urszułes ir jos draugiu Muczelniku, kurios kiętieje kietwirtami amźiej.

Gracianuj Rima Ciecoriu esant, wienas jo jenerołas wardu Maksi-
↕ p. 266–267 mas kariawa Galioj arba ↕ Prącuzijoj. Armariku krasztą pamuszes iszgine wisus giwentojus, o atimtą źiamę atidawe źialnierems Englikams. Kad tie gaspadorauti be moteru negalieje, Maksimus iszlejda

juos pergalėjo ir ėmusi padirbo mažą klioštorėlių. Negana to: amžiuj savo ta nieko neturinti minyčka pastatė tris dešimtis du klioštoriu ir turtais anuos apveizėjo. Minyčkas, tuose naujuose klioštoriuose gyvenančias, privertė labai dievobaimingai gyventi ir būtinai užlaikyti regulą seną karmelitų.

Šv. Teresė, priskyrusi du dievobaimingu karmelitu: Antaną iš Eredijos ir šv. Joną nuo Kryžiaus[4] įsteigė naują atskyrį karmelitų. Zokaninkus tuos, praminusi *karmelitais basaisiais*[5], patalpino ypatinguose klioštoriuose ir įsakė, idant gyventų pagal regulą, senoj gadynėj parašytą.

Sutaisiusi taip klioštorius, kad grįžo namon, mieste Avoj[6] staiga susirgo. Matydamos kaskarts silpnesne, pareikalavo kunigo. Kad tas išspaviedojęs atnešė Švenčiausią Sakramentą, šv. Teresė pati klaupės ir šiaip meldės: „Oi, Viešpatie mano, oi, sužieduotini mano, jau atėjo laukiama valanda, kurioj Tave išvysiu ir su Tavim džiaugsiuos. Ačiū Tau, jogei tą priskubinai! Ačiū Tau, jogei daleidai man šv. vieroj katalikų gimti ir ligi galo perbūti, jau dabar nieko nenoriu, tiktai regėti Tave". Paskiau ragino seseris, idant regulą užlaikytų, o paėmusi į rankas Dievo mūką bučiavo ir nieko netrukusi numirė. Pergyveno šioj pasaulėj metų šešias dešimtis septynis. Mirė 1582 metuose.

O jogei pas jos kūną Viešpats daug stebuklų darė, todėl Grigalius XV, popiežius[7], paskaitė ją už šventą. Ant garbės Visagalinčio Dievo. Amen.

Žyvatas šv. Uršulės ir jos draugių mūčelninkių, kurios kentėjo ketvirtame amžiuj

Gracianui Rymo ciesorium esant[1], vienas jo jenerolas, vardu Maksimas[2], kariavo Galijoj, arba Prancūzijoj. Armarikų kraštą[3] pamušęs, išginė visus gyventojus, o atimtą žemę atidavė žalnieriams englikams. Kad tie gaspadorauti be moterų negalėjo, Maksimas išleido

pasiuntinius i Ąglios źiamę, idant tiek par wesztu jaunu mergajcziu, kiek ira źalnieriu. Pasiuntinis nupłaukies, surinka wienoliką tukstancziu mergajcziu o dieł Konana tu źalnieriu pardietine iszskire dukteri Karalaus Dionoka wardu Urszulę. Tas mergajczes i łajwus suswadines, weźe i Galią, bet kiłusi audra nunesze jes i Wokicziu krasztą. Woz pri paszale atpłaukuses mergajczes, ipuole i nagus Gauna, kurs wardu Graciana ciecoriaus waldźe Wokicziu źiamę. Gaunas ir jo źalnierej pamati toki buri mergajcziu, prasidźiuga ir norieje ant pikta atwesti; bet S. Urszule suszuka: „mergajtes draugies mana! esma katalikies nepasiduokiem tiems pagoniems, gieriaus mirkiem, nekajp turietumem palikti apjuoktuomis nu tu bediewiu! wisas atsakie, gieraj, gieraj, turiesmos lig pastaroses. Pagonis inirti nieka negaliedamis su mergajcziems wejkti; wisas lig paskutinioses iszmusze. Kunaj ju palika nuweszti i miestą Kolonią Agripina ir pałajdoti.

↕ p. 267–268 Mergajczes szios gadines, kurios wejkiej ↕ sekot *ar barsis:* prisistebiekiet kajp elgies senos gadines katalikies, wejziekiet kajp dare S. Urszule su sawa draugiemis. Susigieskiet nedoribiu sawa ir priźadiekiet metawoties.

Źiwatas S. Wiktories Mergajczes muczelnikies, giwenuses szioj pasaulej treczemi amźiej.

Deciusuj Rima Ciecoriuj katalikus parsakiojęt buwa Rimi dwi mergajczi, Anatolia ir Wiktoria. Abidwi turtingi, abidwi kataliki, abidwi Diewą milenczi. Tiewaj Anatolią paźadieje uź moteri Titusuj o Wiktorią Eugieniusuj. Wiktoria kietina tekieti o Anatolia ne norieje. Titus noriedamas gaute Anatolią nueje pri Wiktories ir meldźe idant prikalbietu seseri sawa. Wiktoria pakłause jo ir nuejusi pri Anatalias tare: kłausik manęs sesuo mana, jug ir asz esmi katalikie, gali tekieti uź Titusa, moteriste niera pejkama. Patriarkaj ir pranaszaj moteris

pasiuntinius į Anglijos žemę, idant tiek parvežtų jaunų mergaičių, kiek yra žalnierių. Pasiuntinys nuplaukęs surinko vienuolika tūkstančių mergaičių, o dėl Konano, tų žalnierių perdėtinio, išskyrė dukterį karaliaus Dionoko[4], vardu Uršulę. Tas, mergaites į laivus susvadinęs, vežė į Galiją, bet kilusi audra nunešė jas į Vokiečių kraštą. Vos prie pašalio atplaukusios, mergaitės įpuolė į nagus Gauno, kurs vardu Graciano ciesoriaus valdė Vokiečių žemę. Gaunas ir jo žalnieriai, pamatę tokį būrį mergaičių, prasidžiugo ir norėjo ant pikto atvesti, bet šv. Uršulė sušuko: „Mergaitės, draugės mano! Esam katalikės, nepasiduokim tiems pagonims, geriau mirkim, nekaip turėtumėm palikti apjuoktomis nuo tų bedievių!" Visos atsakė: „Gerai, gerai, tūrėsimės lig pastarosios". Pagonys, įnirtę nieko negalėdami su mergaitėmis veikti, visas lig paskutiniosios išmušė. Kūnai jų paliko nuvežti į miestą Koloniją Agripino[5] ir palaidoti.

Mergaitės šios gadynės, kurios veikiai sakot, *ar barsis*, prisistebėkit, kaip elgės senos gadynės katalikės, veizėkit, kaip darė šv. Uršulė su savo draugėmis. Susigėskit nedorybių savo ir prižadėkit metavotis.

Žyvatas šv. Viktorijos mergaitės mūčelninkės, gyvenusios šioj pasaulėj trečiame amžiuj

Decijui[1], Rymo ciesoriui, katalikus persekiojant, buvo Ryme dvi mergaiti, Anatolija ir Viktorija. Abidvi turtingi, abidvi kataliki, abidvi Dievą mylinti. Tėvai Anatoliją pažadėjo už moterį Titui, o Viktoriją Eugenijui. Viktorija ketino tekėti, o Anatolija nenorėjo. Titas, norėdamas gauti Anatoliją, nuėjo prie Viktorijos ir meldė, idant prikalbėtų seserį savo. Viktorija paklausė jo ir, nuėjusi prie Anatolijos, tarė: „Klausyk manęs, sesuo mano, juk ir aš esmi katalikė, gali tekėti už Tito, moterystė nėra peikiama. Patriarchai ir pranašai moteris

turieje o Diewas ju wajkus łajmina. Atsakie Anatolia: „sesuo mana pargaliek welni, o tuokart busi tikru Wiktorii arba pargaletoi. Pakol
↕ p. 268–269 žiame neturieje giwentoju, Diewas sakie augkiet dauginkieties ir ↕ pripildikiet žiamę; bet szędien, kad žmoniu ira daugibe Kristus saka: „augkiet wiero, dauginkieties mejliej ir pripildikiet dangu; nes ateje karaliste Diewa. Ar žinaj kąn: woz asz pardawusi sawa wisus gierusius drabužius, ubagams iszdalijau; pasirodže man par sapna jaunikajtis su auksa wajniku apsimowes, kurs tare: „pałajminta esi jogiej ne mili darbu tamsibes. Mergiste ira taj brągus žemcziugas ira skarbas nesuskajtomas; saugokies idant jo nenustotumi."

Girdiedama taj Wiktoria ligi dali puoszes sawa ir wisus brangius drabužius ubagams iszdalije. Tejp abidwi mergajczi rižos nebtekieti. Ipikusiu aniedwęms jaunikajcziu, apskunde Ciecoriuj Deciusuj. Tas lijpe abidwi iszginti isz Rima. Isztręmtas jeme pagonis i sawa nagus o iłgaj badu stapinusis, užmusze. Łajmingi mergajti kurie dwi niekindami szios pasaules turtus, wejkiej pakluwa i dangaus karalistę. Amen.

Žiwatas S. Wicenta isz Paulas. Istatitoje kunegu Missionoriu.

↕ p. 269–270 Lig łajku pasakau jogiej S. Wicentas, buwa ↕ sunu artoju; todieł skajtikiet jo žiwatą su atidi idant dwasiszką naudą dieł sawęs rastumet.

Metusi 1576. Prącuzu žiamiej gimes S. Wicentas, nu pat kudikistes tokiu wargu datire, kokiu datir wajkaj kožna prasta žmogaus. Woz prakusteriejes, gane galwijus tiewu sawa. Isz prigimima budamas łabaj giaros szirdies, kad pamacze kitus wajkus neturent ko walgiti; wakarcziu sawa su anajs dalijos. Wiena karta gawes nu tiewu kieletą auksinu, woz paregiei pawargieli, tujaus jam wisus tus piningus atidawe. Tiewas matidamas suną sawa turęt gierą ominą, nuweže i miestą. Ak, idant mokitumes raszta. Wicentas nieko netrukus pramokies, jau nebnorieje pri tiewa begriszti, bet tam lejdant nuwažiawa i miestą Toluzą o paskiaus Cezaraustą kami par kiaurus septinerius

turėjo, o Dievas jų vaikus laimino". Atsakė Anatolija: „Sesuo mano, pergalėk velnią, o tuokart būsi tikra Viktorija, arba pergalėtoja. Pakol žemė neturėjo gyventojų, Dievas sakė: „Aukit, dauginkitės ir pripildykit žemę"[2]. Bet šiandien, kad žmonių yra daugybė, Kristus sako: „Aukit vieroj, dauginkitės meilėj ir pripildykit dangų, nes atėjo karalystė Dievo"[3]. Ar žinai ką: vos aš, pardavusi savo visus geruosius drabužius, ubagams išdalijau, pasirodė man per sapną jaunikaitis, su aukso vainiku apsimovęs, kurs tarė: „Palaiminta esi, jogei nemyli darbų tamsybės. Mergystė yra tai brangus žemčiūgas, yra skarbas nesuskaitomas, saugokis, idant jo nenustotum".

Girdėdama tai, Viktorija lygia dalia puošes savo ir visus brangius drabužius ubagams išdalijo. Taip abidvi mergaiti ryžos nebtekėti. Įpykusiu anųdviejų jaunikaičiu apskundė ciesoriui Decijui. Tas liepė abidvi išginti iš Rymo. Ištremtas ėmė pagonys į savo nagus, o ilgai badu stapinę užmušė. Laimingi mergaiti, kuriedvi, niekindami šios pasaulės turtus, veikiai pakliuvo į dangaus karalystę. Amen.

Žyvatas šv. Vincento iš Paulo, įstatytojo kunigų misionorių

Lig laiku pasakau, jogei šv. Vincentas buvo sūnum artojų, todėl skaitykit jo žyvatą su atide, idant dvasišką naudą dėl savęs rastumėt.

Metuose 1576 Prancūzų žemėj gimęs šv. Vincentas nuo pat kūdikystės tokių vargų datyrė, kokių datiria vaikai kožno prasto žmogaus. Vos prakusterėjęs, ganė galvijus tėvų savo. Iš prigimimo būdamas labai geros širdies, kad pamatė kitus vaikus neturint ko valgyti, vakarčiu savo su anais dalijos. Vieną kartą gavęs nuo tėvų keletą auksinų, vos paregėjo pavargėlį, tuojau jam visus tuos pinigus atidavė. Tėvas, matydamas sūnų savo turint gerą omeną, nuvežė į miestą. Ak, idant mokytųsi rašto. Vincentas, nieko netrukus pramokęs, jau nebnorėjo prie tėvo begrįžti, bet, tam leidžiant, nuvažiavo į miestą Tulūzą, o paskiau Cezaraustą[1], kame, per kiaurus septynerius

metus mokidamos Teologios, palika pakiełtu i daktarus raszta szwęta. Tejp auksztu moksłu dasijkies iszsiszwęcze i kunegus, o Wiskupas tos wietos tujaus norieje duoti jam klebonija; bet kada kits kunegas pasiszawa, S. Wicentas atsitraukie ir palika tuotarpu wajku mokitoju wienami dwari. Be mokidamas tejp itika kunegajkszcziuj Esper-

↕ p. 270–271 nas, jogiej tas norieje S. Wicentą i Wisku↕pus pakielti; bet ne tokie buwa Wieszpaties wale.

Każikas miesti Toluzas mirdamas użrasze S. Wicentuj wisą sawa turtą; isz tos prizasties Szwętas płaukdamas isz Marsilios i Narboną, sugautas buwa nu juras razbajninku ir nuwestas i Apriką. Cze kaliniu budamas ne węn sawa wierą użłajkie, bet dar ir sawa Poną isz katalika i Turką parwirtusi, wieł kataliku padare. Paskiaus draugi su sawa ponu atpłaukie i Aweniona miestą o luosu tapes kielawa i Rima. Atejes i tąn Szwętą miestą krauju daugibes muczelniku suszłakstitu; meldies ir werkie isz dwasiszkas linksmibes. Pasotines duszę sawa griża i Pręcuziję ir palika klebonu baźniczes wadinamos Szatilion. Piemeniu budamas: milieje aweles sawa, diena isz dienos mokie anas wieros Szwętos ir szwiete wisiems sawa gierajs darbajs.

Nors gieru buwa S. Wincentas klebonu, tecziaus węn nugąstawa atsakima uż awis dienoj suda Diewa. Kąn regiedamas jo spawiednikas Kunegas Berulla, patare idant iszsiżadietu klebonijes. Kąn Szwętas tujaus padares pakluwa i dwara kunegajkszcze Emanuela de Gondy, ir jo moters Margarietes de Syli. Cze budamas mokie kunegajkszcze

↕ p. 271–272 wajkus ir tejp ↕ padorej elgies, jogiej nu wisu uż szwętą buwa skajtomas. Wiena karta pawadintas S. Wicentas pri sergancze artoje, iszkłause jo spawiednes isz wisa amżiaus ir kajp węn rejkięt prigatawoje ji ant smercze. Ligonas jau, jau kietędams mirti tare apsukuo stowenczems: acziu Diewuj, jogiej paskutiniojej atsiuncze man tąn kunegą. Wicentą, nes be jo uż slieptus senowes griekus mana, buczioj tiesiau nuejes i pragara. Girdiedama taj kunegajksztiene tare S. Wicentuj, oj gieradiei jej tas żmogielus uż diewobajmingą skajtomas sakos negieraj spawiedojęs jaunistiej sawa uż tikra ir kiti tejp spawiedojęs, ar negalietumi pasakiti pamokslą apej spawiednę isz wisa amżiaus? Szis atsakie: kokieł negalieczio pasakisiu. Atenczioj nedieloj kajp pasakie, wisi żmones norieje sawa spawiednes atnauinti. Su lig tuo kartu

metus mokydamos teologijos, paliko pakeltu į daktarus Rašto Švento. Taip aukštų mokslų dasiekęs, išsišventė į kunigus, o vyskupas tos vietos tuojau norėjo duoti jam kleboniją, bet, kada kitas kunigas pasišavo, šv. Vincentas atsitraukė ir paliko tuo tarpu vaikų mokytoju viename dvare. Bemokydamas taip įtiko kunigaikščiui Espernos, jogei tas norėjo šv. Vincentą į vyskupus pakelti, bet ne tokia buvo Viešpaties valia.

Kaži kas, mieste Tulūzos mirdamas, užrašė šv. Vincentui visą savo turtą; iš tos priežasties šventas, plaukdamas iš Marsilijos į Narboną[2], sugautas buvo nuo jūros razbaininkų ir nuvestas į Afriką. Čia, kaliniu būdamas, ne vien savo vierą užlaikė, bet dar ir savo poną, iš kataliko į turką pervirtusį, vėl kataliku padarė. Paskiau drauge su savo ponu atplaukė į Avinjono miestą[3], o liuosu tapęs, keliavo į Rymą. Atėjęs į tą šventą miestą, krauju daugybės mūčelninkų sušlakstytą, meldės ir verkė iš dvasiškos linksmybės. Pasotinęs dūšią savo, grįžo į Prancūziją ir paliko klebonu bažnyčios, vadinamos Šatilion[4]. Piemeniu būdamas, mylėjo aveles savo, diena iš dienos mokė anas vieros šventos ir švietė visiems savo gerais darbais.

Nors geru buvo šv. Vincentas klebonu, tačiau vien nuogąstavo atsakymo už avis dienoj sūdo Dievo. Ką regėdamas, jo spaviedninkas kunigas Berulla patarė, idant išsižadėtų klebonijos. Ką šventas tuojau padaręs pakliuvo į dvarą kunigaikščio Emanuelio de Gondy ir jo moters Margaretės de Syli. Čia būdamas, mokė kunigaikščio vaikus ir taip padoriai elgės, jogei nuo visų už šventą buvo skaitomas. Vieną kartą pavadintas šv. Vincentas prie sergančio artojo išklausė jo spaviednės iš viso amžiaus ir kaip vien reikiant prigatavojo jį ant smerčio. Ligonis, jau jau ketindamas mirti, tarė apsukui stovintiems: „Ačiū Dievui, jogei paskutiniojoj atsiuntė man tą kunigą Vincentą, nes be jo už slėptus senovės griekus mano būčiau tiesiai nuėjęs į pragarą". Girdėdama tai, kunigaikštienė tarė šv. Vincentui: „Oi, geradėjau, jei tas žmogelis, už dievobaimingą skaitomas, sakos negerai spaviedojęsis jaunystėj savo, už tikro ir kiti taip spaviedojęsi, ar negalėtum pasakyti pamokslą apie spaviednę iš viso amžiaus?" Šis atsakė: „Kodėl negalėčiau, pasakysiu". Atenčioj nedėlioj kaip pasakė, visi žmonės norėjo savo spaviednes atnaujinti. Sulig tuo kartu

S. Wicentas pakietina istatiti draugistę kunegu kurie ipatingaj rupintumes iszganimu dusziu źmoniu, o istates pramine draugistu *kunegu Missionoriu.*

Ludwikas XIII. prącuzu karalus girdiedamas apej gierus darbus S. Wincenta pakiele aną i pardietinius kaliniej siedanczių źmoniu. Pri jo priderieje wardu karalaus szelpti tus nełajmingus isz szalies

↕ p. 272–273 duszes ir isz kuna, o Wis↕kupas padare ji spawiedniku miniczku *Wizytkoms* wadinamuju.

S. Prąciszkus Sales Wiskupas nekarta sakies nepaźinstus gieresne kunegą uź S. Wicentą. Ipatingay S. Wicentas miliedamas artojus: su noru jus mokie, spawiednes kłause diena isz dienos, apej ju iszganima mislije, kartkartiems sakie, aj kajp buczio łajmingu kad atsitiktu man ko kiemi patuoriej numirti, spawiednes praszczioku bekłausant. Sunams tejpo sawa Missionorems isakie, kajp kałtajs i kała, idant maźu źmoniu neniekintu, wisą sawa galę dieł ju giera padietu ir to wejzietu, idant niewienas isz ju amźinaj nepraźutu.

Sunelej mana kaźikumet tare; prasti źmones uź wis musu kłausa, tie ipatingaj rejkałau moksła dwasiszka, tie szełp mamis kajp imanidamis, dieł ju giera ira kunegaj; todieł jus ipatingaj miliekiem, jus kajp galiedamis guoskiem ir weskiem i dangu.

S. Wicentas dar troszka idant kunegaj butu gieri, diełto istejgie semunarią isz kurios gan diewobajmingi kunegaj iszeje. Padaugines draugistę Missionoriu iszsiuncze sunus sawa i Algierą i Mdagaskarą i Ąglios źiamę i Lankus i Wałakus i Irlandią ir i Wokiczių krasztus. Dar istejgie daug szpitolu, kuriosi patalpina: beproczius patrauku-

↕ p. 273–274 sius, łuoszus, ↕ akłus, ir kitus negalenczius sau duonas uźdirbti. Tus wisus majtina ałuźnu iszmełstu nu źmoniu. Negana to: iszdirba Pariźiaus miesti ertus namus wajkams szejpjau gautiems ir nu motinu pamestęms. O kad butu kam ju priwejzieti, istacze miniczkas wadinamas *Seseriemis Miłaszirdistes.* Neaplejda pagalau mergajcziu isz priźasties neturta ant pikta slistanczių; motriszkuju uź negierus darbus kaliniej siedanczių; parejunu ir parkarszusiu amatniku duonas nebuź dirbanczių. Baduj uźtikus wisą Pikardią, Kampanią ir Lotaringią par sawa sunus Missionorius majtina. Dar kitas miniczkas istacze, kurioms uźdawe mokiti neturtingas mergajczes. Wis taj padare

šv. Vincentas paketino įstatyti draugystę kunigų, kurie ypatingai rūpintųsi išganymu dūšių žmonių, o įstatęs praminė draugysta *kunigų Misionorių*[5].

Liudvikas XIII, prancūzų karalius[6], girdėdamas apie gerus darbus šv. Vincento, pakėlė aną į perdėtinius kalinyj sėdinčių žmonių. Prie jo priderėjo vardu karaliaus šelpti tuos nelaimingus iš šalies dūšios ir iš kūno, o vyskupas padarė jį spaviedninku minyčkų, *Vizitkomis*[7] vadinamųjų.

Šv. Pranciškus, Sales vyskupas[8], ne kartą sakės nepažįstąs geresnio kunigo už šv. Vincentą. Ypatingai šv. Vincentas mylėdamas artojus su noru juos mokė, spaviednės klausė diena iš dienos, apie jų išganymą mislijo, kartkartėmis sakė: „Ai, kaip būčiau laimingu, kad atsitiktų man ko kieme patvorėj numirti, spaviednės prasčiokų beklausant". Sūnams taipo savo misionoriams įsakė, kaip kaltais įkalė, idant mažų žmonių neniekintų, visą savo galią dėl jų gero padėtų ir to veizėtų, idant nė vienas iš jų amžinai nepražūtų.

"Sūneliai mano, - kaži kuomet tarė, - prasti žmonės užvis mūsų klauso, tie ypatingai reikalauja mokslo dvasiško, tie šelpia mus kaip įmanydami, dėl jų gero yra kunigai, todėl juos ypatingai mylėkim, juos kaip galėdami guoskim ir veskim į dangų".

Šv. Vincentas dar troško, idant kunigai būtų geri, dėl to įsteigė seminariją, iš kurios gan dievobaimingi kunigai išėjo. Padauginęs draugystę misionorių, išsiuntė sūnus savo į Alžyrą, į Madagaskarą, į Anglijos žemę, į Lenkus, į Valakus, į Irlandiją ir į Vokiečių kraštus. Dar įsteigė daug špitolių, kuriose patalpino bepročius patrakusius, luošus, aklus ir kitus negalinčius sau duonos uždirbti. Tuos visus maitino alūžna, išmelsta nuo žmonių. Negana to: išdirbo Paryžiaus mieste ertus namus vaikams, šiaip jau gautiems ir nuo motinų pamestiems. O kad būtų kam jų priveizėti, įstatė minyčkas, vadinamas *Seserimis Mielaširdystės*[9]. Neapleido pagaliau mergaičių, iš priežasties neturto ant pikto slystančių, motriškųjų, už negerus darbus kalinyj sėdinčių, perėjūnų ir perkaršusių amatninkų, duonos nebuždirbančių. Badui užtikus visą Pikardiją, Kampaniją ir Lotaringiją[10] per savo sūnus misionorius maitino. Dar kitas minyčkas įstatė, kurioms uždavė mokyti neturtingas mergaites. Visa tai padarė

S. Wicentas, kunegas kurs ant metu teturieje pełna woz kielesdeszimtis auksinu! Argi taj nestebukłas Diewa?

Tiek giera dieł źmoniu padares, tecziaus sawi skajcze uź niekam deranczi. Wisumetu neszioje Diewa sawa szirdiej, wisumet buwa łietus, wisumet giers, wisumet nesusiraukies wisumet nusiźiamines. Kaźikumet S. Wicentuj su didejs ponajs besisznekant, i eje i trobą aprukies źmogus wargdienis; ponaj tujau klause S. Wicenta; kas tas ira parwienas ir diełko i linda i pat trobą? Atsakie szwętas, nepikiet ir ↕ p. 274–275 nerugokiet ant to praszczioka, ira taj wisuwiriausis isz gięcziu mana. ↕

S. Wicentas senatwiej norint turieje wieną koję suputusę, wienok kas rita kietwirtoj adinoj kiele ir par adiną kłupodamas mislije apej dajktus Diewa. Kłupojęt skaudieje jam koje, tecziaus ne guodiek ir neraukies. Artinantes smercziuj nekarta sakie: beregięt kunas sena griesznika Wicenta pawirs i źiamę, o jus ji minioste. Kartajs dejawa, taridamas: *aj man jogiej giwenimas mana pratisa.* Daug Wieszpatie sutijkie man gieribiu sawa o asz tas ant pikta apwercziau.

Smercziuj artinanczes kas karts juoba pradieje sargaloti o ant gala pargiwenes szioj pasaulej asztuones deszimtis pękierius metus, dajlej apwejzietas SS. Sakramentajs, pasirinka.

Skajtitojau! S. Wicentas źmogumi buwa o tejp dajlej ełgdamos szwętu tape; argi negalietumi ir tu gieraj giwendamas Szwętu palikti?

Ziwatas S. Zopijes naszlies ir smertis triju jos dukteru,

kurios wisas giwena szioj pasaulej antrami amźiej.

Woz antram szimtuj metu nu Kristusa Wieszpaties uźgimima ejnant, kada tukstanczes, tukstancziu kataliku gałwas sawa guldźe uź ↕ p. 275–276 wieras; giwena Rimi, wiena diewobajminga na↕szlie, wardu Zopije kuri turieje tris dukteris wadinamas: Wiera, Wiltis ir Mejle. Tos wisas katalikiems tapuses garbina tikrą Diewą o pagonu diewajczejs bajdies.

šv. Vincentas, kunigas, kurs ant metų turėjo pelno vos kelias dešimtis auksinų! Argi tai ne stebuklas Dievo?

Tiek gero dėl žmonių padaręs, tačiau save skaitė už niekam derantį. Visumetu nešiojo Dievą savo širdyj, visuomet buvo lėtas, visuomet geras, visuomet nesusiraukęs, visuomet nusižeminęs. Kaži kuomet šv. Vincentui su didžiais ponais besišnekant, įėjo į trobą aprukęs žmogus vargdienis; ponai tuojau klausė šv. Vincento, kas tas yra per vienas ir dėl ko įlindo į pat trobą. Atsakė šventas: „Nepykit ir nerūgokit ant to prasčioko, yra tai visų vyriausias iš genčių mano".

Šv. Vincentas senatvėj norint turėjo vieną koją suputusią, vienok kas rytą ketvirtoj adynoj kėlė ir, per adyną klūpodamas, mislijo apie daiktus Dievo. Klūpojant skaudėjo jam koja, tačiau nesiguodė ir nesiraukė. Artinantis smerčiui, ne kartą sakė: „Beregint kūnas seno griešninko Vincento pavirs į žemę, o jūs jį myniosite". Kartais dejavo tarydamas: *„Ai man, jogei gyvenimas mano pratįso.* Daug, Viešpatie, suteikei man gėrybių savo, o aš tas ant pikto apverčiau".

Smerčiui artinantis, kaskarts juoba pradėjo sargalioti, o ant galo, pergyvenęs šioj pasaulėj aštuonias dešimtis penkerius metus, dailiai apveizėtas šv. šv. sakramentais, pasirinko.

Skaitytojau! Šv. Vincentas žmogumi buvo, o taip dailiai elgdamos, šventu tapo; argi negalėtum ir tu, gerai gyvendamas, šventu palikti?

Žyvatas šv. Zofijos našlės ir smertis trijų jos dukterų,

kurios visos gyveno šioj pasaulėj antrame amžiuj

Vos antram šimtui metų nuo Kristaus Viešpaties užgimimo einant, kada tūkstančiai tūkstančių katalikų galvas savo guldė už vierą, gyveno Ryme viena dievobaiminga našlė, vardu Zofija, kuri turėjo tris dukteris, vadinamas Viera, Viltis ir Meilė. Tos visos, katalikėmis tapusios, garbino tikrą Dievą, o pagonų dievaičiais baidės.

Pajutes apej taj Starasta Antiokas, pranesze Ciecoriuj Adrianuj o tas lijpe jam paczem riszties su minawotomis motriszkomis. Antiokas wisas kiatures pawadines, kłause ju kajp wadinas, isz kur ira, ir kokię iszpaźist wierą? S. Zopije wardu wisu atsakie, esma Rimi gimuses tarnajczes Kristaus. Wieros kataliku pati iszmokusi, iszmokiau tejpogi dukteris mana ir wiluos su anoms kartu dastoti dangaus karalistę. Sudze matidamas su juomis nieka newejksis, nusiuncze wisas pri wienos ponios ir pristacze sargibą.

Cze budama S. Zopije węn prikalbinieje dukteris sawa idant twirtas butu wieroj, idant kantrej kiętietu wisas mukas dieł Kristaus ir idant negajliedamos jaunistes sawa skubietu i karalistę dangaus.

Trims dienoms praslinkus Antiokas pawadines wisas pri sawęs, gieruoju małonejs źodźejs anas sznekina ir meldźe idant ne priesztaraudamas isakimuj Ciecoriaus padaritu apierą diewajczems. Bet szios pasisakie kas diena apierawojętes małdas sawa Diewuj tikram o pa-
↕ p. 276–277 gonu diewajczems apierawoti negalęczes. Stebiedamos ↕ sudze ju twirtibej, kłause wisuwiresnioses dukties, kiek turi metu? Szi atsakie: dwileką. O tu Wiltis kielintus ejti metus? Atsakie, deszimtus, o tawa wisumaźoi ar didis ira amźis? Tare: mama saka mani dewintus ejnant. Tuokart kalbieje Antiokas: matot pates gajdźe amźi dar te turet, jums prider biegioti, szokinieti ir kulties, kajpo wajkams, ne kraui sawa łaszinti uź kaźikoki tęn Kristusą. Atsakie wisas: mes danguj dźiauksmos ir szokiniesma, o jej kąn dieł dangaus ir kiętiesma to pakaks.

Nebimanidamas ko bedariti Antiokas, pagał prowu Rima, lijpe anas źuditi. Tarnaj wisupirmu sugrobusis Wierą, nuwiłka jos drabuźius ir butinaj nuogą bajsej płakie; nupłakusis paguldźe ant pirkszniu, gan apkiapusę idieje i werdanti katiłą; bet kad nesuwire, sudźe isaki nukirsti jos gałwą. Matidama taj motina dźiaugies ir ragina likusęje dukteri, idant tejp kantrej wis kąn kiętietu kajp Wiera. Budeluj Wieros gałwą nukirtus tare Antiokas: nu dabar imkiet Wilti: Tarnaj tujaus aną isztępię it struną, łabaj płakie, paskiaus imecze i deganczi pecziu, nesudegus dieje i katiłu werdanti su derwu pripiłtą; bet ir isz tos negaliedamas kosinas turieti, lijpe nukirsti.

Dar taries sudźe wisumaźąję parkalbiesis, tecziaus ir ta jam sznekąnt
↕ p. 277–278 atsiliepe, kąn maczis ↕ tamstaj tauźijus, asz neuźgiedisiu seseru sawa,

Pajutęs apie tai, storasta Antiochas pranešė ciesoriui Adrianui[1], o tas liepė jam pačiam rištis su minavotomis motriškomis. Antiochas, visas keturias pavadinęs, klausė jų, kaip vadinas, iš kur yra ir kokią išpažįsta vierą. Šv. Zofija vardu visų atsakė: „Esam Ryme gimusios tarnaitės Kristaus. Vieros katalikų pati išmokusi išmokiau taipogi dukteris mano ir viliuos su anomis kartu dastoti dangaus karalystę". Sūdžia, matydamas su jomis nieko neveiksiąs, nusiuntė visas prie vienos ponios ir pristatė sargybą.

Čia būdama, šv. Zofija vien prikalbinėjo dukteris savo, idant tvirtos būtų vieroj, idant kantriai kentėtų visas mūkas dėl Kristaus ir idant, negailėdamos jaunystės savo, skubėtų į karalystę dangaus.

Trims dienoms praslinkus, Antiochas, pavadinęs visas prie savęs, geruoju maloniais žodžiais anas šnekino ir meldė, idant, neprieštaraudamos įsakymui ciesoriaus, padarytų apierą dievaičiams. Bet šios pasisakė kas dieną apieravojančios maldas savo Dievui tikram, o pagonų dievaičiams apieravoti negalinčios. Stebėdamos sūdžia jų tvirtybei klausė visų vyresniosios duktės, kiek turi metų. Ši atsakė: „Dvylika". „O tu, Viltis, kelintus eini metus?" Atsakė: „Dešimtus". „O tavo, visų mažoji, ar didis yra amžius?" Tarė: „Mama sako mane devintus einant". Tuokart kalbėjo Antiochas: „Matot pačios, gaidžio amžių dar teturit, jums pridera bėgioti, šokinėti ir kultis kaipo vaikams, ne kraują savo lašinti už kaži kokį ten Kristų". Atsakė visos: „Mes danguj džiaugsimės ir šokinėsim, o jei ką dėl dangaus ir kentėsim, to pakaks".

Nebįmanydamas ko bedaryti Antiochas pagal provą Rymo liepė anas žudyti. Tarnai, visų pirma sugrobę Vierą, nuvilko jos drabužius ir būtinai nuogą baisiai plakė; nuplakę paguldė ant pirkšnių, gan apkepusią įdėjo į verdantį katilą, bet kad nesuvirė, sūdžia įsakė nukirsti jos galvą. Matydama tai, motina džiaugės ir ragino likusieji dukteri, idant taip kantriai viską kentėtų kaip Viera. Budeliui Vieros galvą nukirtus, tarė Antiochas: „Nu, dabar imkit Viltį". Tarnai tuojau aną ištempė it strūną, labai plakė, paskiau įmetė į degantį pečių, nesudegus dėjo į katilą verdantį su derva pripiltą, bet ir iš tos negalėdamas kosenos turėti, liepė nukirsti.

Dar tarės sūdžia visų mažąją perkalbėsiąs, tačiau ir ta jam šnekant atsiliepė: „Ką mačys tamstai tauzijus, aš neužgėdysiu seserų savo,

noriu pri ju paskubieti, darik kąn kieti dariti. Antiokas tus źodźius iszgirdes lijpe ję diźti, o kad nupłakta gulieje, tare sudźe szitaj nemaźa ugnis, sudeginsiu tawi, jej ne suszuki tu źodźiu: „didźe ira diewiene Diana." Atsakie mejle: apsaugok Wieszpatie kad asz sutepczio tokiejs źodźejs łupas sawa. O taj isztarusi szoka pati i ugni, bet nedegie. Matomis dar buwa kiti su anu ugniej wajkszcziojęczis. Stebiedamos tam pagonis, szaukie didis ira Diewas kataliku! ir daug ju i Kristusą itikieje. Sudźe tecziaus uźkijtiejes neitikieje, bet iszwadines S. Mergajczę isz ugnies lijpe jos kuną su grąźtajs grąźiti o ant gała nukirtina jos gałwą.

Motinas kajpo senes, Antiokas nebźudes swejką palejda: o ta surinkusi kunus dukteru sawa su aszaromis pałajdoje. Tris dienas pralejdusi, nueje pri graba sawa wajku ir besimełzdama stajgu numire.

↕ p. 278–279

Gałas. ↕

noriu prie jų paskubėti, daryk, ką keti daryti". Antiochas, tuos žodžius išgirdęs, liepė ją dyžti, o kad nuplakta gulėjo, tarė sūdžia: „Šitai nemaža ugnis, sudeginsiu tave, jei nesušuki tų žodžių: „Didi yra dievienė Diana!"[2] Atsakė Meilė: „Apsaugok, Viešpatie, kad aš sutepčiau tokiais žodžiais lūpas savo". O tai ištarusi, šoko pati į ugnį, bet nedegė. Matomi dar buvo kiti su ana ugnyj vaikščiojantys. Stebėdamos tam, pagonys šaukė: „Didis yra Dievas katalikų!" Ir daug jų į Kristų įtikėjo. Sūdžia tačiau užkietėjęs neįtikėjo, bet, išvadinęs šv. mergaitę iš ugnies, liepė jos kūną su grąžtais grąžyti, o ant galo nukirtino jos galvą.

Motinos kaipo senės Antiochas nebžudęs sveiką paleido, o ta, surinkusi kūnus dukterų savo, su ašaromis palaidojo. Tris dienas praleidusi, nuėjo prie grabo savo vaikų ir besimelsdama staiga numirė.

Galas

Rodikle.

Łaksztas

Rodyklė

Lakštas

GYVENIMAI ŠVENTŲJŲ DIEVO

Giwenimaj
Szwentuju Diewa.

Tilzej.

pas Albreghs ir Comp.

1868.

Gyvenimai
Šventųjų Dievo

Tilžėj

pas Albreghs ir Comp.

1868

Prakałba.

Kajpo biteles tupdamas ąnt wisokiu źolelu, rąnd waszką su medu; tejp ir źmones skajtidamis giwenimus Szwentuju, rąnd koźnami gierą pamoksłą. Nu wieno Szwęntoje mokos nusiźiaminima, nu kito pasniku, dar nu kito karsztibes małdoj, kantribes ir tejp tolaus. Wiłdamos ir skajtitojus mana tejp darisęnt; surasziau cze kieles deszimtis giwenimu szwęntuju. Szwęntije źmonis buwa, duok Wieszpatie kad ir jus pawejzdą tarnu Diewa sekdamis, szwęntajs paliktumet.

Prakalba

Kaipo bitelės, tūpdamos ant visokių žolelių, randa vašką su medum, taip ir žmonės, skaitydami gyvenimus šventųjų, randa kožname gerą pamokslą. Nuo vieno šventojo mokos nusižeminimo, nuo kito pasninkų, dar nuo kito karštybės maldoj, kantrybės ir taip toliau. Vildamos ir skaitytojus mano taip darysiant, surašiau čia kelias dešimtis gyvenimų šventųjų. Šventieji žmonės buvo, duok Viešpatie, kad ir jūs, paveizdą tarnų Dievo sekdami, šventais paliktumėt.

Sause 12. dienoj.

Giwenimas S. Edwarda Ąnglios Karalaus Giwenusi szioj pasaulej wienioliktami ąmźiej.

Wiraj auksztos kilties, wiraj kitajs wałdąntis, daugibę tur neprietelu; nes didej ne wejku ira wisęms itikti. Dar turiedamis gausej piningu, nemaź sutink priźaszcziu wedąntiu i grieka; nes uź auksa ko szirdis pagiejd gał gauti. Todieł idant tokij galetu neprietelu ne nupelniti, grieku iszsisaugoti ir szwęntajs palikti; ipatingos rejk milestos Wieszpaties. Kurios tecziaus netruka S. Karaluj Edwarduj apej kuri cze kalbą pradedu.

Ęngliku Karalus Etelredus nors turieje du paugusiu jau sunu Edmunda su Alpredu, tecziaus tuodums maź te miledamas i sawa ipiedinius paskire woz uźgimusi Edwardą ir lijpe kad ponibe jam prisijktu, kuri ir prisijkie. Padorej augąnti Edwardą tiewas stejgies korejkięnt iszmokiti, o jogiej deszimtami amźiej uź wis mokitajs buwa zokanikaj; todieł ir pawede jams milemąi sunu sawa. Szij ne węn raszta ir iwajriu leźuwiu karałajti pramokie, bet dar pratina mileti Wieszpati isz tikros szirdies sawa.

Karałajtis sujunka su draugajs jaunistes sawa zokanikajs: uź wis su jaunajs juokawa, skrajoje kajp wajkas, małonej biłoje, giebieje wadinti i rumus tiewa sawa ir atejusius wajszina. Su tajs węnkart bu-
↕ p. 1–2 woje baźniczioj, kłause misziu ir dajlej meldies. ↕

Edwarduj paugteriejus atsitika Ąnglioj bajsi nełajme: ponibe neapweźiedama sawa karalaus Etelreda, słaptu iszlejdusi pas Danios karalu Kanuta pasiuntinius, melde kad atsipłowes i Ąnglią iszwaritu ju karalu ir pats karalautu. Kanutas pasiuntiniu iszklauses, nesnaude: atsibelde su sawa źalnierejs i Ąnglią, karalu Etelreda su jo paugusiuojum abudums sunum uźmusze, daugibę sau priszingu ponu iszterioje, iszgriowe nemaź klosztoriu, nuplesze baźniczes, wolawos begała, naszlę motiną S. Edwarda pajeme sau uź moteri ir pradieje Ąnglioj karalauti. Jaunas Edwardas paskutinis isz Ąnglios karalu, butu ligi dali giwibas pritrukies, kad nebutu suskubes i swetimą krasztą iszsprukti.

Sausio 12 dienoj

Gyvenimas šv. Edvardo Anglijos karalaus, gyvenusio šioj pasaulėj vienuoliktame amžiuj

Vyrai aukštos kilties, vyrai kitais valdantys, daugybę turi neprietelių, nes didžiai neveiku yra visiems įtikti. Dar turėdami gausiai pinigų, nemaž sutinka priežasčių, vedančių į grieką, nes už auksą ko širdis pageidžia gali gauti. Todėl, idant tokie galėtų neprietelių nenupelnyti, griekų išsisaugoti ir šventais palikti, ypatingos reikia mylistos Viešpaties. Kurios tačiau netrūko šv. karaliui Edvardui, apie kurį čia kalbą pradedu.

Englikų karalius Etelredas[1], nors turėjo du paaugusiu jau sūnu, Edmundą su Alfredu, tačiau, tųdviejų maž temylėdamas, į savo įpėdinius paskyrė vos užgimusį Edvardą ir liepė, kad ponybė jam prisiektų, kuri ir prisiekė. Padoriai augantį Edvardą tėvas steigės ko reikiant išmokyti, o jogei dešimtame amžiuj užvis mokytais buvo zokaninkai, todėl ir pavedė jiems mylimąjį sūnų savo. Šie ne vien rašto ir įvairių liežuvių karalaitį pramokė, bet dar pratino mylėti Viešpatį iš tikros širdies savo.

Karalaitis sujunko su draugais jaunystės savo zokaninkais: užvis su jaunais juokavo, skrajojo kaip vaikas, maloniai bylojo, gebėjo vadinti į rūmus tėvo savo ir atėjusius vaišino. Su tais vienkart buvojo bažnyčioj, klausė mišių ir dailiai meldės.

Edvardui paūgterėjus, atsitiko Anglijoj baisi nelaimė: ponybė, neapvežėdama savo karaliaus Etelredo, slapta išleidusi pas Danijos karalių Kanutą[2] pasiuntinius, meldė, kad atsiplovęs į Angliją išvarytų jų karalių ir pats karaliautų. Kanutas, pasiuntinių išklausęs, nesnaudė: atsibeldė su savo žalnieriais į Angliją, karalių Etelredą su jo paaugusiejiem abiedviem sūnum užmušė, daugybę sau priešingų ponų išteriojo, išgriovė nemaž klioštorių, nuplėšė bažnyčias, voliavos be galo, našlę motiną šv. Edvardo paėmė sau už moterį ir pradėjo Anglijoj karaliauti. Jaunas Edvardas, paskutinis iš Anglijos karalių, būtų lygia dalia gyvybos pritrūkęs, kad nebūtų suskubęs į svetimą kraštą išsprukti.

Jaunas Edwardas girdiedamas apej nełajmes tiewines sawa, ne karta werkie, tecziaus nenorieje par krauje pralijmą pajeszkoti iszpleszta sau karaliszka sosta. Wiena karta iłgaj pasimełdes apsiźadieje: ąmźiej sawa moters newesti, klosztorius nu neprietelu isznowitus atstatiti, padauginti garbę Wieszpaties Diewa, kielauti Rimon ir uź ipatingą uźtaritoi paskirti sau S. Petrą Apasztołą; bili tiktaj Wieszpats dalejstu i Ąnglią sugriszti ir karalu palikti.

Iszkłause jo małdos Wieszpats, neuźilga nusproga Kanutas karalus, wajkaj jo ir giminie ligi dali iszmire. Ęnglikaj pona pritrukusis patis pakwiete tąn S. Edwardą i Ąnglią o atwikusi i Londona su didi iszkilmi prijeme, pakiele i Karalus o Wiskupas patepe ji su S. aleju.

Su lig tu dienu atgije Ąnglioj tikieimas kataliku ir Wieszpaties garbie. Źmones tape linksmajs ir łajmingajs, wisu krasztu karalej padare su S. Edwardu sąndarą wienibes, Danie tiktaj grumzde bet Ęnglikaj jos nebibijoje.

Karalus buwa didej dosnus ir miłaszirdingas, szelpe pawargusius,
↕ p. 2–3 głobe neturtingas naszles su ju ↕ wajkajs ir kiek iszgaledamas nesze pagałbą tos rejkałaujęntims.

Piningus uź męnką dajktą skajtidamas tu negajlejos: kaźikumet jam tarsi mijgtąnt atejes i jo kąmbari wagis, atidare skrinę su piningajs pripiłtą, prisieme sau majszeli ir iszsinesze — po wałąndeles sugriźa neszinas su dąm majszelum, kuriuodu ligi dali prikopes iszspudina. Treti atwei atejusem tare S. Edwardas „prietelau pawieławaj, wartok isznesztus piningus ir spruk łaukon; kad priwejzietojas atejes wisu nu tawęns neatimtu." Wagis taj iszgirdes szarpawa pro duris. Priwejzietojuj iźda tajsąntes piningu pajeszkoti Karalus tare „budamas auksztu wirszinikiu spierej gali tąn wagi sugrobti, piningus atimti ir pati nucziźti; bet nedarik to, is buwa juoba rejkalingas piningu nekajp wedu; teguł sau warto swejkas tus niekniekius." Girdiedamas taj priwejzietojas prasijuokie ir nebjeszkoje naudos.

Ponibe matidama Karalu moters newedąnt nueje kaźikumet pri jo ir tare: Szwiesiausis Poni esi wiengungis, wajku neturi kas bus? Szwiesibej tawa pasirinkus, didźiunaj werszes i karalus, kiłs kare, tapsme nełajmingajs; todieł meldem kad tejktumis paskirties sau moteri. Atsakie karalus, gieraj mana wajkaj pamislisiu apej tąn daliką.

Jaunas Edvardas, girdėdamas apie nelaimes tėvynės savo, ne kartą verkė, tačiau nenorėjo per kraujo praliejimą paieškoti išplėšto sau karališko sosto. Vieną kartą, ilgai pasimeldęs, apsižadėjo: amžiuj savo moters nevesti, kliōštorius, nuo neprietelių išnovytus, atstatyti, padauginti garbę Viešpaties Dievo, keliauti Ryman ir už ypatingą užtarytoją paskirti sau šv. Petrą apaštalą, bile tiktai Viešpats daleistų į Angliją sugrįžti ir karalium palikti.

Išklausė jo maldos Viešpats, neužilgo nusprogo Kanutas karalius, vaikai jo ir giminė lygia dalia išmirė. Englikai, pono pritrūkę, patys pakvietė tą šv. Edvardą į Angliją, o atvykusį į Londoną su didžia iškilme priėmė, pakėlė į karalius, o vyskupas patepė jį su šv. aliejum.

Sulig ta diena atgijo Anglijoj tikėjimas katalikų ir Viešpaties garbė. Žmonės tapo linksmais ir laimingais, visų kraštų karaliai padarė su šv. Edvardu sandarą vienybės, Danija tiktai grumzdė, bet englikai jos nebebijojo.

Karalius buvo didžiai dosnus ir mielaširdingas, šelpė pavargusius, globė neturtingas našles su jų vaikais ir kiek išgalėdamas nešė pagalbą tos reikalaujantiems.

Pinigus už menką daiktą skaitydamas, tų nesigailėjo. Kaži kuomet, jam tarsi miegant, atėjęs į jo kambarį vagis atidarė skrynią, su pinigais pripiltą, prisėmė sau maišelį ir išsinešė. Po valandėlės sugrįžo nešinas su dviem maišeliais, kuriuodu lygia dalia prikopęs išspūdino. Tretį atvejį atėjusiam tarė šv. Edvardas: „Prieteliau, pavėlavai, vartok išneštus pinigus ir spruk laukan, kad priveizėtojas atėjęs visų nuo tavęs neatimtų." Vagis, tai išgirdęs, šarpavo pro duris. Priveizėtojui iždo taisantis pinigų paieškoti, karalius tarė: „Būdamas aukštu viršininku, spėriai gali tą vagį sugrobti, pinigus atimti ir patį nučyžti, bet nedaryk to, jis buvo juoba reikalingas pinigų nekaip vedu; tegul sau vartoja sveikas tuos niekniekius." Girdėdamas tai, priveizėtojas prasijuokė ir nebieškojo naudos.

Ponybė, matydama karalių moters nevedant, nuėjo kaži kuomet prie jo ir tarė: „Šviesiausias pone, esi viengungis, vaikų neturi, kas bus? Šviesybei tavo pasirinkus, didžiūnai veršis į karalius, kils karė, tapsime nelaimingais; todėl meldžiam, kad teiktumeis pasiskirti sau moterį". Atsakė karalius: „Gerai, mano vaikai, pamislysiu apie tą dalyką".

Iszlejdes swetius sawa ieje i kąmbari ir meldies karsztaj taridamas: „Wiespatie Tau źadiejau giwenti czistatoj, dabar mani wert ejti i stoną moteristes, nenoriu łauźiti apźadu sawa; todiel duok mąn tokię panelę, kuri budama mana pati, norietu giwenti czistatoj." Pasimeldes ir sawa rejkałą Wieszpatem pawedes, apsidrąnsina ir jeme uź moteri dukteri didźiuna wadinama Godwinu. Su tu szluba jemes pradieje suokti idant nepaźindama moteristes giwentu su juomi it se-
↕ p. 3–4 suo. Szi tujaus pasisakie giwensęnti ir dajlej giwena. Karaluj ta ↕ moteriste kłojes, mileje sawa moteri ir nu tos buwa milemu.

Ponibe matidama wajku nejsąnt, raukies it studęntelis nupłaktas, bet nieka dariti nebgaleje.

Kaźikumet Karalus baźniczioj misziu S. kłausidamas szwipterieje: dwariszkiej taj iszwidi łabay stebiejos; nes źinoje Karalu wisumet su didi atidi misziu kłausąnt. Wienas didźiunas apsidrąnsines tare „Szwiesiausis Karalau diełko taj par miszes prasijuokiej?" Szis atsakie „ar źinaj kąn Danios Karalus noriej su mamis muszties ir buwa jau łajwus sutajses, bet nu wiena i ąntrą łajwą beźęngdamas plumpt nukrita i undeni it warle ir nuskięnda. Taj mąn Wieszpatiuj aprejszkus, nenoriedamas szwipteriejau." Tuokart paszta dar nebuwa, todieł Karaluj lijpąnt ponibe iszlejda pasiuntini, kurs Danię apłąnkies parnesze źinę idiem Karalu nuskięndus.

S. Edwardas kaźikumet suwadines sawa ponibę tare: „źinot kąn praszalejtiu budamas apsiźadiejau kielauti Rimon ir apłąnkiti kuną S. Petra Apasztoła, dabar nusikratiem su wisajs neprietelejs, kajp jums rodos, ar galetio kielauti?" Ponaj it źidaj pirsztus suriemi i kaktas sawa mislije, o paskiaus tare „Szwiesibej tawa Ąnglioj esąnt nieka neatsitiks krasztuj pikta, bet iszwaźiawus gał kilti ermideris; todieł mełdamasis newaźiuok pats, bet pasiunsk isztikiemą tarną, kurs iszmełstu nu Popieźiaus parkijtima apźadu."

Karalus matidamas mejlę źmoniu sawa pasisakie tejp ir padarisis. Nejgi pameława, nes nieko netrukis iszlejda sawa dwariszki Rimon pas Laona Popieźiu. Didźiunuj nukielawus ir pardiejus rejkałą, Tiewas Szwęntasis su galibi sau nu Wieszpaties duotu, atlejda Karaluj padaritus apźadus ir isakie kad piningus kieloniej iszlejstinus padalitu ubagams o uź pakutą
↕ p. 4–5 patajsitu su sawa piningajs wieną aplejstą klosztoriu. ↕

Išleidęs svečius savo, įėjo į kambarį ir meldės karštai tarydamas: „Viešpatie, Tau žadėjau gyventi čystatoj, dabar mane verčia eiti į stoną moterystės; nenoriu laužyti apžadų savo, todėl duok man tokią panelę, kuri, būdama mano pati, norėtų gyventi čystatoj". Pasimeldęs ir savo reikalą Viešpačiui pavedęs, apsidrąsino ir ėmė už moterį dukterį didžiūno, vadinamo Godvinu[3]. Su ta šliūbą ėmęs, pradėjo suokti, idant nepažindama moterystės gyventų su juomi it sesuo. Ši tuojau pasisakė gyvensianti ir dailiai gyveno. Karaliui ta moterystė klojos, mylėjo savo moterį, ir nuo tos buvo mylimu.

Ponybė, matydama vaikų nesant, raukės it studentėlis nuplaktas, bet nieko daryti nebgalėjo.

Kaži kuomet karalius bažnyčioj, mišių šv. klausydamas, švypterėjo. Dvariškiai, tai išvydę, labai stebėjos, nes žinojo karalių visuomet su didžia atide mišių klausant. Vienas didžiūnas apsidrąsinęs tarė „Šviesiausias karaliau, dėl ko tai per mišias prasijuokei?" Šis atsakė: „Ar žinai ką, Danijos karalius norėjo su mumis muštis ir buvo jau laivus sutaisęs, bet, nuo vieno į antrą laivą bežengdamas, pliumpt nukrito į vandenį it varlė ir nuskendo. Tai man Viešpačiui apreiškus, nenorėdamas švypterėjau". Tuokart pašto dar nebuvo, todėl, karaliui liepiant, ponybė išleido pasiuntinį, kurs, Daniją aplankęs, parnešė žinią įdėm karalių nuskendus.

Šv. Edvardas, kaži kuomet suvadinęs savo ponybę, tarė: „Žinot ką, prašaleičiu būdamas, apsižadėjau keliauti Ryman ir aplankyti kūną šv. Petro apaštalo, dabar nusikratėm su visais neprieteliais, kaip jums rodos, ar galėčiau keliauti?" Ponai it žydai pirštus surėmę į kaktas savo mislijo, o paskiau tarė: „Šviesybei tavo Anglijoj esant, nieko neatsitiks kraštui pikto, bet išvažiavus gali kilti ermyderis; todėl, meldžiamasis, nevažiuok pats, bet pasiųsk ištikimą tarną, kurs išmelstų nuo popiežiaus perkeitimą apžadų".

Karalius, matydamas meilę žmonių savo, pasisakė taip ir padarysiąs. Neigi pamelavo, nes nieko netrukęs išleido savo dvariškį Ryman pas Leoną popiežių. Didžiūnui nukeliavus ir perdėjus reikalą, Tėvas Šventasis su galybe sau nuo Viešpaties duota atleido karaliui padarytus apžadus ir įsakė, kad pinigus kelionėj išleistinus padalytų ubagams, o už pakūtą pataisytų su savo pinigais vieną apleistą klioštorių.

Karalus pildidamas walę Popieźiaus, daug piningu iszdalije plikiems, papuosze klosztoriu Trojnejakoj esąnti, pramine ji S. Petra klosztoriu ir sutejkie nemaźus turtus. Tuotarpu mire Popieźius Laonas ir pastoje i jo wietą Mikałojus. Pagał istatimu anos gadines rejkieje kad uźraszus klosztorems padaritus patwirtintu Tiewas Szwęntasis; todieł ir S. Edwardas kąn rejkięnt padares, iszlejda pasiuntini pas Mikałoju Popieźiu su sziokiu rasztu.

„Aukszcziausem kataliku baźniczes Tiewuj Mikałojuj, Edwardas isz Diewa milestas Ąnglios karalus sawa padonistę ir paklusnumą roda. Acziu Wieszpatem jog gieram piemenij mirus, baźniczę sawa su ligiej gieru apwejzieje. Priderieje kad asz sawa darbus ant jusu uołu dajlintio ir datirtio ar tikraj ira gieri. Aprejszku jums ir mełdiu kad wisus priguleimus (przywileje) nu jusu pranokieju mąn paliktus patwirtintumet ir daugiaus dar tu pridurtumet. Lijpta mąn buwa kad wietoj kielones Rimon, dieł parodima nusiźiaminima ir pakutos mana, pastatitio klosztеriu S. Petra – asz pastatiau. Mełdu idant uźraszus taj wietaj padaritus patwirtintumet. Asz isz sawa puses newęn patwirtinu bet dar padauginu skatika S. Petra, paprastaj Ąnglioj ręnkama. Dabar naujej sulasitus draugi su kitomis karaliszkomis dowenomis jums siunzdamas noriu kad uź mani ir karalistę mana mełstumeties pas Wieszpati Diewa." Tiewas Szwęntasis toki rasztą atiemes su dowinomis, wis taj padare ko S. Edwardas norieje.

Łajminga toj gadiniej Ąnglia dźiaugies su szwęntu sawa karalu, Wieszpats dawe anaj wisusi dalikusi kłoti o pati karalu auksztina par stebukłus. Wiena karta S. Edwardas misziu S. kłausidamas pamate Kristu Jezu bestowęnti ąnt ałtoriu ir beźegnojęnti. Karalus taj
↕ p. 5–6 iszwides nulęnkie gałwą sawa. Dwa↕riszkis gret stowiejes tare „Szwiesiausis karalau ar mataj kas desnis?" Szis atsakie „tilek asz taj regiu kąn tu iszwidaj." Tejp Edwardą wisi uź szwentą skajte jog undeni su kuriuo is ritajs prausies grobste spitrej, płowe giełąntes akis sawa ir gawa swejkatą. Kiti butinaj akli nusimazgoi su tuo undeniu, ataka it katitej paugteriei. Kaźikumet ubagas turis abi koi suwitusi ir nebwałdomi, atsiunte pas karalu baźniczioj esąnti szioki źodi „Buwau sakie baźniczioj S. Petra ir meldiau Wieszpaties kad par uźtarima to apasztoła sugrąnźintu mąn kojes. Po tos małdos par

Karalius, pildydamas valią popiežiaus, daug pinigų išdalijo plikiams, papuošė kliošторių Troinejakoj[4] esantį, praminė jį šv. Petro kliošторium ir suteikė nemažus turtus. Tuo tarpu mirė popiežius Leonas, ir pastojo į jo vietą Mikalojus[5]. Pagal įstatymus anos gadynės reikėjo, kad užrašus, kliošториams padarytus, patvirtintų Tėvas Šventasis, todėl ir šv. Edvardas, ką reikiant padaręs, išleido pasiuntinį pas Mikalojų popiežių su šiokiu raštu.

„Aukščiausiam Katalikų Bažnyčios Tėvui Mikalojui Edvardas, iš Dievo mylistos Anglijos karalius, savo padonystę ir paklusnumą rodo. Ačiū Viešpačiui, jog, geram piemeniui mirus, Bažnyčią savo su lygiai geru apveizėjo. Priderėjo, kad aš savo darbus ant jūsų uolos dailinčiau ir datirčiau, ar tikrai yra geri. Apreiškiu jums ir meldžiu, kad visus prigulėjimus (przywileje), nuo jūsų pranokėjų man paliktus, patvirtintumėt ir daugiau dar tų pridurtumėt. Liepta man buvo, kad vietoj kelionės Ryman dėl parodymo nusižeminimo ir pakūtos mano pastatyčiau kliošторių šv. Petro – aš pastačiau. Meldžiu, idant užrašus, tai vietai padarytus, patvirtintumėt. Aš iš savo pusės ne vien patvirtinu, bet dar padauginu skatiką šv. Petro, paprastai Anglijoj renkamą. Dabar naujai sulasytus drauge su kitomis karališkomis dovanomis jums siųsdamas, noriu, kad už mane ir karalystę mano melstumėtės pas Viešpatį Dievą". Tėvas Šventasis, tokį raštą atėmęs su dovanomis, visa tai padarė, ko šv. Edvardas norėjo.

Laiminga toj gadynėj Anglija džiaugės su šventu savo karalium, Viešpats davė anai visuose dalykuose klotį, o patį karalių aukštino per stebuklus. Vieną kartą šv. Edvardas, mišių šv. klausydamas, pamatė Kristų Jėzų bestovintį ant altoriaus ir bežegnojantį. Karalius, tai išvydęs, nulenkė galvą savo. Dvariškis, gret stovėjęs, tarė: „Šviesiausias karaliau, ar matai kas desnis?" Šis atsakė: „Tylėk, aš tai regiu, ką tu išvydai". Taip Edvardą visi už šventą skaitė, jog vandenį, su kuriuo jis rytais prausės, grobstė spitriai, plovė geliančias akis savo ir gavo sveikatą. Kiti būtinai akli, nusimazgoję su tuo vandeniu, atako it katyčiai paūgterėję. Kaži kuomet ubagas, turįs abi koji suvytusi ir nebvaldomi, atsiuntė pas karalių, bažnyčioj esantį, šiokį žodį: „Buvau, – sakė, – bažnyčioj šv. Petro ir meldžiau Viešpaties, kad per užtarymą to apaštalo sugrąžintų man kojas. Po tos maldos per

sapna pasirode mąn S. Petras ir tare łaj tawi Edwardas nunesz pri ałtoriaus, busi swejku; todieł mełdu tawęs Szwiesiausis karalau kad inesztumi." S. Edwardas taj iszgirdes tujaus kieles, eje pro duris, biauri, abdriskusi ubagą jeme ąnt petiu sawa ir nesze. Tintelojęntes purwinas kojes ubaga sutepe rubus karalaus; todieł saki dwariszkiej, pamesk poni tąn apgaudinietoi, paskiaus is pats ticzioses isz Tawęs ir sakises par sawa sapnus apgawes karalu. Bet Szwęntas to nekłausidamas, nesze lig pat ałtoriaus. O atneszes palejda. Ubagas skrabt stojes ąnt sawa kojemis, kurios lig sziolej pałąnkies it wiedaraj buwa. Butinaj iszgijes puole po koju karalaus, pasakie jam kartkartiems acziu ir dźiaugdamos atidawe garbę Wieszpatem.

Kita karta szejp atsitika: węnkart su karalu siedieje pri walgie brolis karalenes Godwinus, kurs walgie atsijuoses prakajtaudamas, ir kimsza i piłwa walgius it szijna i rekszti, nes buwa didis piłwoczius. Karalus atsiduksiejes jam tare „tokioj dienoj palika uźmuszti brolej mana, kad butumi nenoriejes, anie tebgiwentu pasaulej. Godwinus atsakie „Szwiesiausis Karalau, asz nebuwau priźasti ju smerte, jej netejsibę kałbu łaj neprarinu szio kąnsne." Woz taj isztare uźspringies brinkt iszwirta it ąnźuołas pakirstas ir numire. Karalus lijpe ji

↕ p. 6-7 padorej pałajdoti. ↕

S. Edwardas źinodamas S. Jona Apasztolą ipatingaj milejus artimą sawa, głaudies pri jo ir sekie jo pawejzdą. Kaźikumet Karaluj bewajksztiojęnt prikiba driskis ir ąntpultinaj wardon S. Jona melde paszałpas. Karalus tuokart kiszeniej piningu neturiedamas, neimane kąn duoti. Driskiuj neatstojęnt numowe nu sawa pirszta brągi źijdą ir atidawe. Neuźiłga du ponu isz Ąnglios nukielawusiu i Zidu źiamę łąnkie wisą krasztą ir paklida. Besirupindamu nesitikietaj pamate seni kurs anuodum newęn kieli parode bet dar tare „neisipilkietau, dajlej sugrisztau i sawa źiamę, asz esmi apasztołas Wieszpaties Jonas neaplejsiu judums, o sugriźusiu paswejkinkitau sawa Karalu Edwardą kuri milu dieł jo czistatas, pasakikitau jog asz ji po szesziu mienesiu apłąnkisiu ir atiduokitau szin źijdą kuri buwa mąn paźicziojes." Taj wis pasakies Apasztołas iszgajsza. Ęngliku i sawa źiamę sugriźusiu wiskąn papasakoje karaluj ir atidawe źijdą kuri S. Edwardas pamates tare „mełdamuoju kami radotau ira taj mana paties źijdas,

sapną pasirodė man šv. Petras ir tarė: „Lai tave Edvardas nuneša prie altoriaus, būsi sveiku". Todėl meldžiu tavęs, Šviesiausias karaliau, kad įneštum". Šv. Edvardas, tai išgirdęs, tuojau kėlės, ėjo pro duris, bjaurų, apdriskusį ubagą ėmė ant pečių savo ir nešė. Tinteliojančios purvinos kojos ubago sutepė rūbus karaliaus, todėl sakė dvariškiai: „Pamesk, pone, tą apgaudinėtoją, paskiau jis pats tyčiosis iš tavęs ir sakysis per savo sapnus apgavęs karalių". Bet šventas, to neklausydamas, nešė lig pat altoriaus. O atnešęs paleido. Ubagas skrabt stojos ant savo kojų, kurios lig šiolei palankios it vėdarai buvo. Būtinai išgijęs, puolė po kojų karaliaus, pasakė jam kartkartėmis ačiū ir džiaugdamos atidavė garbę Viešpačiui.

Kitą kartą šiaip atsitiko: vienkart su karalium sėdėjo prie valgio brolis karalienės Godvinas, kurs valgė atsijuosęs prakaituodamas ir kimšo į pilvą valgius it šieną į regztį, nes buvo didis pilvočius. Karalius atsidūksėjęs jam tarė: „Tokioj dienoj paliko užmušti broliai mano, kad būtum nenorėjęs, anie tebgyventų pasaulėj. Godvinas atsakė: „Šviesiausias karaliau, aš nebuvau priežasčia jų smerčio, jei neteisybę kalbu, lai neprarynu šio kąsnio". Vos tai ištarė, užspringęs brinkt išvirto it ąžuolas pakirstas ir numirė. Karalius liepė jį padoriai palaidoti.

Šv. Edvardas, žinodamas šv. Joną apaštalą ypatingai mylėjus artimą savo, glaudės prie jo ir sekė jo paveizdą. Kaži kuomet karaliui bevaikščiojant prikibo driskis ir antpultinai vardan šv. Jono meldė pašalpos. Karalius, tuokart kišenėj pinigų neturėdamas, neįmanė ką duoti. Driskiui neatstojant, numovė nuo savo piršto brangų žiedą ir atidavė. Neužilgo du ponu, iš Anglijos nukeliavusiu į Žydų žemę, lankė visą kraštą ir paklydo. Besirūpindamu nesitikėtai pamatė senį, kurs aniedviem ne vien kelią parodė, bet dar tarė: „Neįsipilkita, dailiai sugrįšita į savo žemę, aš esmi apaštalas Viešpaties Jonas, neapleisiu judviejų, o sugrįžusiu pasveikinkita savo karalių Edvardą, kurį myliu dėl jo čystatos, pasakykita, jog aš jį po šešių mėnesių aplankysiu, ir atiduokita šį žiedą, kurį buvo man pažyčiojęs". Tai visa pasakęs, apaštalas išgaišo. Engliku, į savo žemę sugrįžusiu, viską papasakojo karaliui ir atidavė žiedą, kurį šv. Edvardas pamatęs tarė: „Meldžiamuoju, kame radota? Yra tai mano paties žiedas,

atiduotas kanakados driskiuj?" Sziuodu atsakie, ne driskuj Szwiesiausis Karalau musu, bet S. Jonuj kurs dabar dowenas grąnźen.

Neuźiłga isirga S. Edwardas, nusimanidamas nebtwersis tajsies priderąntej stoti priesz suda Wieszpaties ir prijeme szwęntus sakramęntus. Artij mirima budamas iszwida pats milemąi apasztołą S. Jona kurs ji patwirtina ir pakwiete i dąngaus karalistę. Mire tas Szwęntas Karalus metusi nu uźgimima Kristaus 1030. Karalawa 23. metus Doribe jo tejp buwa garsinga, jog Popieźius Aleksęndra III. woz tretuj deszimtu metu praslinkus iszpaźina uź Szwęntą.

Cze matom kajp senos gadines karalej: uź didi skajte, lęnkie ir mileje Tiewa Szwęntąi; dielto taj ir Wieszpats łajmina ne węn jus patius, bet ir ju karalistes. ↕

↕ p. 7–8

Wasere 26. dienoj.

Giwenimas S. Juliona Muczelnika

Buwusi szioj pasaulej gali tretioje ąmźiaus.

Senowes rasztinikaj kraui muczelniku paprastaj wadina siekłu kataliku; nes juo didesnej katalikus źude ir gałabije, tuo gausesnej tie dauginos. Tąn tejsibę paregiesma ir S. Juliona giwenimi, kuri cze kietu apsakiti.

Musu gadines Turkijoj nu uźgimima Kristaus Jezaus tretemi ąmźiej giwena moteristiej turtingas ponas, kurs wieną tikt sułaukie sunaus pri kriksztą S. praminta Julionu. Tas nupat kudikistes diewobajmingaj auginamas, prisiskajte gieru kningu ir padare Wieszpatem apźadus, giwenti czistatoj lig pat smerte.

Kad uźklude asztuonioliktus metus ąmźiaus sawa, tiewaj pradieje sakiti „nu sunali atejej i metus jaunikajte wesk moteri, łaj iszwistam ir pasidźiaugam su wajkajs tawa". Szis źinodamas negalis ejti i stoną moteristes, szwipterieje ir nieka neatsakie. Paskiaus tiewams prispirus riźos westi turtingą ir jauną mergielę wardu Bazilissa. Prasidźiugi tiewaj padare kąn rejkięnt ir pakiele gacznę parietką, bet asz

atiduotas kana kados driskiui". Šiuodu atsakė: „Ne driskiui, Šviesiausias karaliau mūsų, bet šv. Jonui, kurs dabar dovanas grąžina".

Neužilgo įsirgo šv. Edvardas; nusimanydamas nebtversiąs, taisės priderančiai stoti prieš sūdą Viešpaties ir priėmė šventus sakramentus. Arti mirimo būdamas, išvydo pats mylimąjį apaštalą šv. Joną, kurs jį patvirtino ir pakvietė į dangaus karalystę. Mirė tas šventas karalius metuose nuo užgimimo Kristaus 1030. Karaliavo 23 metus. Dorybė jo taip buvo garsinga, jog popiežius Aleksandras III[6], vos trejetui dešimtų metų praslinkus, išpažino už šventą.

Čia matom, kaip senos gadynės karaliai už didį skaitė, lenkė ir mylėjo Tėvą Šventąjį, dėl to tai ir Viešpats laimino ne vien juos pačius, bet ir jų karalystes.

Vasario 26 dienoj

Gyvenimas šv. Julijono mūčelninko,

buvusio šioj pasaulėj gale trečiojo amžiaus

Senovės raštininkai kraują mūčelninkų paprastai vadino sėkla katalikų, nes juo didžiau katalikus žudė ir galabijo, tuo gausiau tie dauginos. Tą teisybę paregėsim ir šv. Julijono gyvenime, kurį čia ketu apsakyti.

Mūsų gadynės Turkijoj nuo užgimimo Kristaus Jėzaus trečiame amžiuj gyveno moterystėj turtingas ponas, kurs vieno tik sulaukė sūnaus, prie krikšto šv. praminto Julijonu. Tas, nuo pat kūdikystės dievobaimingai auginamas, prisiskaitė gerų knygų ir padarė Viešpačiui apžadus gyventi čystatoj lig pat smerčio.

Kad užkliudė aštuonioliktus metus amžiaus savo, tėvai pradėjo sakyti: „Nu, sūnali, atėjai į metus jaunikaičio, vesk moterį, lai išvystam ir pasidžiaugiam su vaikais tavo". Šis, žinodamas negalįs eiti į stoną moterystės, švypterėjo ir nieko neatsakė. Paskiau tėvams prispyrus, ryžos vesti turtingą ir jauną mergelę, vardu Bazilisa. Prasidžiugę tėvai padarė ką reikiant ir pakėlė gačnią parėdką, bet aš

tęn nepasitikau. Buwa tuokart źijmos łajkas, jaunoi kamaron iwesta, uźuode małoni kwapą erszkietroźiu ir tare małdamasis duszelau kas taj ira? Kas tejp kwep? Szis atsakie ira taj kwapas czistatas. Ar źinaj kąn Bazilissa, asz giwenau ir norieczio giwenti czistatoj, ar nenorietumi ir tu tąn doribę uźłajkiti? Szi biszki susiraukusi atsakie: bet argi galeswa moteristiej budamu, czistatą uźłajkiti? Tare Julionas: kodieł negaletuweu bili abudu norietuwiau? Atsakie jaunoi, nu gieraj Die- ↕ p. 8–9 wuj padedąnt, łajkikiau. ↕

Tujaus abudu sukłaupusiu priesz abrozdą pasijeme giwenti czistatoj lig smerte.

Iłgajniu nugąnstaudamu silpnibes sawa szejp apsiwerte. Julionas nu patios atsiskires iszdirbos didi klosztoriu, kuremi patalpina deszimti tukstąntiu zokaniku. Juliona ligi dali iszstatidinos klosztoriu i kuri prijeme tukstąntę mergajcziu. Tejp daug buwa milęncziu Wieszpati toj gadiniej; diełto taj ir źudomis wieros nepamete.

Nesitikietaj Maximinuj Valeriuj ir Deoklecianuj lijpąnt; kiła bajsus parsakioimas kataliku. Marcionas Antiokios miesta waldimieras igawes Ciecoriaus isakimą pradieje wisus wersti kad apieras diewajtems daritu. Ne miti katalikaj spruka kur pakluk, bet diewajtiu negarbina. Marcionas kuri tiktaj sugrobe, tam iszęngie kajli. Kiek tinkamas nutwojes iwajrej jus gałabije. Tuotarpu kaźikas sznibźdu kraugieriuj tare, Szwiesus pone, diełko Juliona su jo zokanikajs nejemi inaga? Waldimieras kniosterieje ir tare: beto, beto, ar mataj jug buwau uźmirszes. Ejkiet wajkaj ir paźwelkiet kas tęn destis klosztoriej? Wajkiukaj tarsi audrą atejnąnt pamati beregięnt spruka, atrada pas Juliona Wiskupą, daugieł kunegu ir zokaniku. Nieka nesaki sugriźa pas Marciona ir ikisza leźuwi taridamis „Ponali klosztoriej pati nedoribe, atradom daugibę kataliku wirszininku pas Juliona, o wisus nuludusius ir besisznekąntius kajp isz tamstas rąnku iszsisukti. Atsakie Marcionas: gieraj, gieraj iszsisuks anie bewejząnt. Wajkaj! imkieties źalnierius, apstokiet tu nedoru lizdą, ir sudeginkiet su wisajs źmoniemis it wajkaj skruzdiną, tikt Julioną giwą mąn atweskiet.

Tarnaj tujaus nueje apstoje klosztoriu ir uźkure. Cipe kiepdamis muczelnikaj o pagonis łauki stowiedamis wipsoje it gielźeli radi. Dar ↕ p. 9–10 szejp tauzije „szitaj jums neklausiti galinga Ciecoriaus, szitaj jums ↕

ten nepasitikau. Buvo tuokart žiemos laikas; jaunoji, kamaron įvesta, užuodė malonų kvapą erškėtrožių ir tarė: „Meldžiamasis dūšeliau, kas tai yra? Kas taip kvepia?" Šis atsakė: „Yra tai kvapas čystatos. Ar žinai ką, Bazilisa, aš gyvenau ir norėčiau gyventi čystatoj, ar nenorėtum ir tu tą dorybę užlaikyti?" Ši, biškį susiraukusi, atsakė: „Bet argi galėsva, moterystėj būdamu, čystatą užlaikyti?" Tarė Julijonas: „Kodėl negalėtuva, bile abudu norėtuva?" Atsakė jaunoji: „Nu gerai, Dievui padedant, laikykiva".

Tuojau abudu suklaupusiu prieš abrozdą pasiėmė gyventi čystatoj lig smerčio.

Ilgainiui, nuogąstaudamu silpnybės savo, šiaip apsivertė. Julijonas, nuo pačios atsiskyręs, išsidirbo didį klioštorių, kuriame patalpino dešimtį tūkstančių zokaninkų. Julijona lygia dalia išsistatydino klioštorių, į kurį priėmė tūkstantį mergaičių. Taip daug buvo mylinčių Viešpatį toj gadynėj, dėl to tai ir žudomi vieros nepametė.

Nesitikėtai, Maksiminui Valerijui ir Dioklecianui[1] liepiant, kilo baisus persekiojimas katalikų. Marcijonas, Antiochijos[2] miesto valdymieras, įgavęs ciesoriaus įsakymą, pradėjo visus versti, kad apieras dievaičiams darytų. Nemitę katalikai spruko kur pakliūk, bet dievaičių negarbino. Marcijonas, kurį tiktai sugrobė, tam išengė kailį. Kiek tinkamas nutvojęs, įvairiai juos galabijo. Tuo tarpu kaži kas šnibždu kraugeriui tarė: „Šviesus pone, dėl ko Julijono su jo zokaninkais neimi į nagą?" Valdymieras kniosterėjo ir tarė: „Be to, be to, ar matai juk buvau užmiršęs. Eikit, vaikai, ir pažvelkit, kas ten destis klioštoriuj". Vaikiukai, tarsi audrą ateinant pamatę, beregint spruko, atrado pas Julijoną vyskupą, daugel kunigų ir zokaninkų. Nieko nesakę, sugrįžo pas Marcijoną ir įkišo liežuvį tarydami: „Ponali, klioštoriuj pati nedorybė, atradom daugybę katalikų viršininkų pas Julijoną, o visus nuliūdusius ir besišnekančius, kaip iš tamstos rankų išsisukti". Atsakė Marcijonas: „Gerai, gerai, išsisuks anie beveizint. Vaikai! imkitės žalnierius, apstokit tų nedorų lizdą ir sudeginkit su visais žmonėmis it vaikai skruzdyną, tik Julijoną gyvą man atveskit".

Tarnai tuojau nuėję apstojo klioštorių ir užkūrė. Cypė kepdami mūčelninkai, o pagonys, lauke stovėdami, vypsojo it geležėlę radę. Dar šiaip tauzijo: „Šitai jums neklausyti galingo ciesoriaus, šitai jums

terloties su kaźikokiu tęn Kristu, szitaj wadinties kalalikajs? Tokie taj buwa szirdis pagonu. Tejp wienos dienos buwiej daugiaus ne deszimtis tukstąncziu muczelniku nueje pas Kristu Jezu atimti nupelnita wajnika.

Bazilissa ir wisas jos mergajtes, regiedamas kas atsitika su klosztoriu wiriszkuju, didej nusimine ir isipile. Paskiaus nuejuses baźniczion karsztaj melde Wieszpaties idant tejktumes dalejsti iszmirti prigimtu smertiu, nekajp kiepti giwoms ugniej. Iszkłause Wieszpats ju małdos, kieletas dienu buwiej wisas iszmire, tikt wiena Bazilissa beuźsitwiere, kurej mirusioses par sapna pasirodiuses tare „ejksz motin i draugistę musu, mes esma linksmas ir wisako partekuses, trukst mums tikt tawęs kuri buwaj priźasti iszganima ir łajmes musu. Kajpogi Bazilissa tretioj dienoj po to sapna ligi dali pasirinka. Zalnieriej klosztoriu sudeginusis Juliona nubruzdina pas Marciona, kurs tare „nu kąn ar matej kajp tawa zokanikaj it sziaudaj sudegie, źinokies ir tu nepabusis ąnt źiami jej wales Ciecoriaus neiszpildisi ir nepagarbinsi diewajcziu." Julionuj tilęnt Marcionas suszuka „nu kąn, riszkies wejkiej ar apierawok ar prapułk mukosi?" Szis ątsakie „milu Szwiesiausi Ciecoriu Maksimina Valeriu ir wisusi dajktusi jo kłausau; bet kad mąn isaka sawa wieros iszsiźadieti, negalu jo kłausiti. Wiera mana, wiera kataliku ira gieriause, be jos negalu buti iszganitu; todieł ir negalu jos iszsiźadieti. Argi norietumi idant asz dieł mejles źiamiszkos wiresnibes butio pragari? Tokiusi dalikusi juoba rejk Wieszpaties Diewa kłausiti, nekajp wiresnibes. Darik su manęm kąn tinkamas, tecziaus wieros nepamesiu."

Kąn iszgirdes Marcionas tare „dabar tu cze bezlepicze stirwelosi,
↕ p. 10–11 wajkaj imkiet ji ir suduokiet jam sawotiszkaj." ↕

Tarnaj tujaus sugrobi Juliona it wiłkaj awiną, nudraskie jo drabuźius, isztęmpe it atsajlę ir talźe su pagalejs. Tejp it jawus bakułąnt Wiena budele stripinis iszbłoszkie ąntram aki. Tas su krauju aptekies paeje i szali ir wajtoje. Kąn regiedamas muczelnikas tare Marcionuj „ponali lijpk sawa kunegams stajgu iszgiditi aki to źmogaus, ko jams newejkąnt asz wardon Kristaus Jezaus iszgidisiu. Atsakie Marcionas, nu gieraj, wajkaj atriszi ji pawadinkiet musu kunegus i Minerwas diewes baźniczę, kami ir asz busiu. Pakwiesti pagonu kunegaj apwejzieje iszdauźtą aki ir tare „kas gał beiszgiditi kad akies nebiera, nes ta jau isztekieje." Kłausi paskiaus diewajtiu ar negaletu

terliotis su kaži kokiu ten Kristum, šitai vadintis katalikais". Tokia tai buvo širdis pagonų. Taip vienos dienos būvyj daugiau nei dešimtis tūkstančių mūčelninkų nuėjo pas Kristų Jėzų atimti nupelnyto vainiko.

Bazilisa ir visos jos mergaitės, regėdamos, kas atsitiko su kliōštoriu vyriškųjų, didžiai nusiminė ir įsipylė. Paskiau, nuėjusios bažnyčion, karštai meldė Viešpaties, idant teiktųsi daleisti išmirti prigimtu smerčiu, nekaip kepti gyvoms ugnyj. Išklausė Viešpats jų maldos, keletos dienų būvyj visos išmirė, tik viena Bazilisa beužsitvėrė, kuriai mirusiosios, per sapną pasirodžiusios, tarė: „Eikš, motin, į draugystę mūsų, mes esame linksmos ir visa ko pertekusios, trūksta mums tik tavęs, kuri buvai priežasčia išganymo ir laimės mūsų". Kaipogi Bazilisa trečioj dienoj po to sapno lygia dalia pasirinko. Žalnieriai, kliōštorių sudeginę, Julijoną nubrūzdino pas Marcijoną, kurs tarė: „Nu ką, ar matei, kaip tavo zokaninkai it šiaudai sudegė, žinokis ir tu nepabūsiąs ant žemės, jei valios ciesoriaus neišpildysi ir nepagarbinsi dievaičių". Julijonui tylint, Marcijonas sušuko: „Nu ką, ryžkis veikiai: ar apieravok, ar prapulk mūkose". Šis atsakė: „Myliu šviesiausią ciesorių Maksiminą Valerijų ir visuose daiktuose jo klausau, bet kad man įsako savo vieros išsižadėti, negaliu jo klausyti. Viera mano, viera katalikų, yra geriausia, be jos negaliu būti išganytu; todėl ir negaliu jos išsižadėti. Argi norėtum, idant aš dėl meilės žemiškos vyresnybės būčiau pragare? Tokiuose dalykuose juoba reikia Viešpaties Dievo klausyti, nekaip vyresnybės. Daryk su manim ką tinkamas, tačiau vieros nepamesiu".

Ką išgirdęs, Marcijonas tarė: „Dabar tu čia, bezliepyčia, stirveliosi, vaikai, imkit jį ir suduokit jam savotiškai".

Tarnai tuojau, sugrobę Julijoną it vilkai aviną, nudraskė jo drabužius, ištempė it atsailę ir talžė su pagaliais. Taip it javus bekuliant, vieno budelio stripinis išbloškė antram akį. Tas, su krauju aptekęs, paėjo į šalį ir vaitojo. Ką regėdamas, mūčelninkas tarė Marcijonui: „Ponali, liepk savo kunigams staiga išgydyti akį to žmogaus, ko jiems neveikiant, aš vardan Kristaus Jėzaus išgydysiu". Atsakė Marcijonas: „Nu gerai, vaikai, atrišę jį, pavadinkit mūsų kunigus į Minervos[3] dievės bažnyčią, kame ir aš būsiu." Pakviesti pagonų kunigai apveizėjo išdaužtą akį ir tarė: „Kas gali beišgydyti, kad akies nebėra, nes ta jau ištekėjo". Klausė paskiau dievaičių, ar negalėtų

iszgiditi? Bet welnej ju stowiłosi budamis atsakie: kajp mes tąmsibiesi patis budamis galem kitam szwiesibę sugrąnźinti?

Tuotarpu źalnierej atwede sukruwinta muczelnika: woz tas baźniczioj apsiźwalgie, wisi diewajtej isz auksa ir sidabra nukalti, bra, bra, bra nu sawa sztułpu nukrita ir sutrupieje i szmotelus. Tuokart Marcionas tare: ar matot tąn źawietoi, is taj par sawa ciusłus, sukule diewajtius musu, regiesma kajp jam pasikłos aki naują sutwerti ir i kakta ispausti? Szwęntas parźegnoje wienaki budeli o akis tujaus butinaj swejka atsirada. Bet wirszinikas ir tąn stebukłą źawieimams pripaźines, nietrupute gieresniu ne tape. Tikt iszgiditasis źmogus atsilijpe „isztiesu Kristus Jezus ira tikru Diewu, tąn kiekwienas tur iszpaźinti ir garbinti." Kąn iszgirdes Marcionas tare: argi ir tu dabar piktinsi isztikiemus tarnus Ciecoriaus? Wajkaj weskiet ji łaukon ir uź miestuo nukirskiet jam gałwą. Szij tujaus iszwedi nuręnte jo makaulę. O czista jo dusze su krauju apkriksztitą nueje i dangu. Oj bepigu ira uź wierą ne mirti! Lajmingas źmogus kurs gał kąn norint pikta uź wierą
⁝ p. 11–12 kięntieti, łajmingiesnis dar kurs gał uź ję numirti! ↨

Marcionas tujaus isakie płakti Julioną miesti wisęms matąnt. Zalnierej sujemusis muczelniką, nuwiłka jo wisus drabuźius, wadioje uliczioms miesta, czajźe su witiemis ir szaukie, to datirs wisi nekłausąntis Ciecoriaus.

Kad źalnierej atwede muczelniką pas namus Marciona to wienatinis sunus wardu Celsus pro łąnga stebiedamos suszuka „ar matot, ar matot?" Draugaj atsakie, o kąn? Szis, argi neregiet koks buris bałtu źmoniu apsiaute tąn kataliką, szitaj wienas ded jam wajniką ąnt gałwos, kiti uźdęng nu źalnieriu. Kiti atsakie, mes to nematom regiem tikt piktadiei katalika, ir źałnierius.

Bewejzęnt Celsus iszspruka isz namu, nuskrije pas muczelniką ir tare, oj tiewali ir asz noriu buti kataliku, ir asz Kristu Jezu uź Diewą iszpaźistu. Iszsigirdes apej taj Marcionas woź ne nuałpa, lijpe atwesti sunu bet to nu muczelnika nieks atitraukti newejkie. Wirszinikas atwedina abudu ir tare „sunau mana kąn taj iszsimanej terloties su tajs katalikajs, argi nemataj kajp ira paniekinti ir nełajmingi? Wiena tawi teturiedamas nenoriu nustoti, pamesk tus iszmisłus." Sunus tujaus papasakoje tiewuj sawa regieimą ir pridure, uźtikra tiewali milu tawi, bet dar didesnej milu Diewą kataliku ir noriu padieti uź ji gałwą sawa.

išgydyti. Bet velniai, jų stovylose būdami, atsakė: „Kaip mes, tamsybėse patys būdami, galim kitam šviesybę sugrąžinti?"

Tuo tarpu žalnieriai atvedė sukruvintą mūčelninką. Vos tas bažnyčioj apsižvalgė, visi dievaičiai, iš aukso ir sidabro nukalti, bra bra bra nuo savo stulpų nukrito ir sutrupėjo į šmotelius. Tuokart Marcijonas tarė: „Ar matot tą žavėtoją, jis tai per savo ciuslus sukūlė dievaičius mūsų, regėsime, kaip jam pasiklos akį naują sutverti ir į kaktą įspausti". Šventas peržegnojo vienakį budelį, o akis tuojau būtinai sveika atsirado. Bet viršininkas, ir tą stebuklą žavėjimais pripažinęs, nė trupučio geresniu netapo. Tik išgydytasis žmogus atsiliepė: „Iš tiesų Kristus Jėzus yra tikru Dievu, tą kiekvienas turi išpažinti ir garbinti". Ką išgirdęs, Marcijonas tarė: „Argi ir tu dabar piktinsi ištikimus tarnus ciesoriaus? Vaikai, veskit jį laukan ir už miesto nukirskit jam galvą". Šie tuojau išvedę nurentė jo makaulę. O čysta jo dūšia, su krauju apkrikštyta, nuėjo į dangų. Oi, bepigu yra už vierą nemirti! Laimingas žmogus, kurs gali ką norint pikto už vierą kentėti, laimingesnis dar, kurs gali už ją numirti!

Marcijonas tuojau įsakė plakti Julijoną mieste visiems matant. Žalnieriai, suėmę mūčelninką, nuvilko jo visus drabužius, vadžiojo ūlyčiomis miesto, čaižė su vytimis ir šaukė – to datirs visi neklausantys ciesoriaus.

Kad žalnieriai atvedė mūčelninką pas namus Marcijono, to vienatinis sūnus, vardu Celsas, pro langą stebėdamos, sušuko: „Ar matot, ar matot?" Draugai atsakė: „O ką?" Šis: „Argi neregit, koks būrys baltų žmonių apsiautė tą kataliką, šitai vienas deda jam vainiką ant galvos, kiti uždengia nuo žalnierių". Kiti atsakė: „Mes to nematom, regim tik piktadėją kataliką ir žalnierius".

Beveizint Celsas išspruko iš namų, nuskriejo pas mūčelninką ir tarė: „Oi, tėvali, ir aš noriu būti kataliku, ir aš Kristų Jėzų už Dievą išpažįstu". Išsigirdęs apie tai, Marcijonas vos nenualpo, liepė atvesti sūnų, bet to nuo mūčelninko nieks atitraukti neveikė. Viršininkas atvedino abudu ir tarė: „Sūnau mano, ką tai išsimanei terliotis su tais katalikais, argi nematai kaip yra paniekinti ir nelaimingi? Vieną tave teturėdamas nenoriu nustoti, pamesk tuos išmislus". Sūnus tuojau papasakojo tėvui savo regėjimą ir pridūrė: „Už tikro, tėvali, myliu tave, bet dar didžiau myliu Dievą katalikų ir noriu padėti už jį galvą savo".

Nesumodamas tiewas ko bedariti nusiunte abudu i kalini. Cze Julionas Celsą apkriksztidina ir abudu łaukie gała.

Pirmąi nakti stajgu praszwita kalinis ir wisus prikwepa. Zalnierej sargaj taj pamati ir uźuodi stebiejos sakidamis, oj teguł kas cze bus? Muczelnikaj pasakie, jog wis taj padare ju Diewas Kristus Jezus. Tare źalnierej jejgi tejp, uźtikra Kristus ira Diewumi ir mes itikam i aną. Dźiaugies

↕ p. 12–13 isz to Julionas, bet negaleje nauju kataliku apkriksztiti. ↕

Antiokioj buwa wienas auksztos kilmies giwentojas, kurem Ciecorius Deoklecianas dalejda iszpaźinti wierą kataliku. Turieje is septinis sunus ir łajkie pri sawęs kunegą wardu Ąntaną. Rita meta ateje i kalini apłąnkiti Celsa septini sunaj minawota didźiuna ir draugi kunegas Ąntanas. Julionuj mełdąnt tas apkriksztije itikiejusius źalnierius, o septini jaunikajtej tare „jau tikt mes nebejsma isz kaline rasi ir mamis Marcionas lijps uźmuzti, gausma wajniką muczelniku, ir nebeje namon."

Kieletaj dienu praslinkus Marcionas lijpe Julioną su Celsu sudeginti: źalnierej tujaus sukure didi ugni ir iswijde i aną muczelnikus. Bet sztaj pagoniems nełajme, sudegie medej o muczelniku niepłaukaj ne nuswile. Marionilla moters Marciona priszokusi bucziawa sunu ir tare, uźtikra galingas ira Diewas kataliku ir asz ji iszpaźistu ir asz ji garbinu. Kąn iszgirdes Marcionas woz nepatraka ir sakie ar giltine tus źmones apsieda, szitaj wienu bediewiu Julionu noriedamas nusikratiti; nustosiu ir moters ir wajka. Skaudieje szirdis jo, noriejes but wisus muczelnikus iszlejsti, bet nemaź buwa pagonu akiu wejząntiu kajp apsiwers, nusimane iszlejdes pats netwersis; todieł werkdamas isakie, Celsa sunu, septinis jaunikajtius, Juliona ir dwideszimti źalnieriu iszwesti isz miesta ir wisu gałwas nukapoti.

Budelej pri to darba priprati beregięnt jus iszbruzdina ir nukirta makaules. Tejp wienas muczelnikas Julionas, pristejgies nemaźą bureli szwęntuju, nueje pas Wieszpati atimti nupelnita wajnika.

Ar mataj skajtitojau su kokiuo noru muczelnikaj gulde gałwas sawa uź tąn patę wierą kataliku, kurę tu iszpaźisti! Tu woz kas pamojuos, woz pabars ar parpłaks uź wierą; tujaus sakaj: o kąn asz padarisiu, kad lijp, kad musz, kad isz giwenima wara, kad i swetimą

↕ p. 13–14 isztrem szali! Su kuo asz waj↕kus majtinsiu? Tujaus ir kłausaj wiresnibes, nors mataj jogiej tu ar wajkaj tawa gał wierą paklejsti. Todieł

Nesumodamas tėvas, ko bedaryti, nusiuntė abudu į kalinį. Čia Julijonas Celsą apkrikštydino, ir abudu laukė galo.

Pirmąją naktį staiga prašvito kalinys ir visas prikvepo. Žalnieriai sargai, tai pamatę ir užuodę, stebėjos sakydami: „Oi tegul, kas čia bus?" Mūčelninkai pasakė, jog visa tai padarė jų Dievas Kristus Jėzus. Tarė žalnieriai: „Jeigi taip, už tikro Kristus yra Dievu, ir mes įtikim į aną". Džiaugės iš to Julijonas, bet negalėjo naujų katalikų apkrikštyti.

Antiochijoj buvo vienas aukštos kilmės gyventojas, kuriam ciesorius Dioklecianas daleido išpažinti vierą katalikų. Turėjo jis septynis sūnus ir laikė prie savęs kunigą, vardu Antaną. Ryto metą atėjo į kalinį aplankyti Celso septyni sūnai minavoto didžiūno ir drauge kunigas Antanas. Julijonui meldžiant, tas apkrikštijo įtikėjusius žalnierius, o septyni jaunikaičiai tarė: „Jau tik mes nebeisime iš kalinio, rasi ir mus Marcijonas lieps užmušti, gausime vainiką mūčelninkų", – ir nebėjo namon.

Keletai dienų praslinkus, Marcijonas liepė Julijoną su Celsu sudeginti. Žalnieriai tuojau sukūrė didžią ugnį ir įsviedė į aną mūčelninkus. Bet štai pagonims nelaimė: sudegė medžiai, o mūčelninkų nė plaukai nenusvilo. Marionila, moteris Marcijono, prišokusi bučiavo sūnų ir tarė: „Už tikro galingas yra Dievas katalikų, ir aš jį išpažįstu, ir aš jį garbinu". Ką išgirdęs, Marcijonas vos nepatrako ir sakė: „Ar giltinė tuos žmones apsėdo, šitai vienu bedieviu Julijonu norėdamas nusikratyti, nustosiu ir moters, ir vaiko". Skaudėjo širdis jo, norėjęs būt visus mūčelninkus išleisti, bet nemaž buvo pagonų akių veizinčių, kaip apsivers; nusimanė išleidęs pats netversiąs, todėl verkdamas įsakė Celsą sūnų, septynis jaunikaičius, Julijoną ir dvi dešimti žalnierių išvesti iš miesto ir visų galvas nukapoti.

Budeliai, prie to darbo ipratę, beregint juos išbrūzdino ir nukirto makaules. Taip vienas mūčelninkas Julijonas, pristeigęs nemažą būrelį šventųjų, nuėjo pas Viešpatį atimti nupelnyto vainiko.

Ar matai, skaitytojau, su kokiu noru mūčelninkai guldė galvas savo už tą pačią vierą katalikų, kurią tu išpažįsti! Tu, vos kas pamojuos, vos pabars ar perplaks už vierą, tuojau sakai: „O ką aš padarysiu, kad liepia, kad muša, kad iš gyvenimo varo, kad į svetimą ištremia šalį! Su kuo aš vaikus maitinsiu?" Tuojau ir klausai vyresnybės, nors matai, jogei tu ar vaikai tavo gali vierą pakleisti. Todėl

źinok wisusi dalikusi rejkięnt wiresnibes kłausiti; bet taj lijpąnt kąn norint priszinga wieraj, nerejk ir negał kłausiti. Tokiusi dalikusi juoba Diewa nekajp źmoniu walę rejk pilditi. Amen.

Giwenimas S. Agnieszkies Muczelnikies
nuźuditas po uźgimima Kristaus 304 metusi.

Nemaź ira Zemajtiusi Agnieszkiu, kurioms noriedamas itikti aprasziau cze giwenimą ju uźtaritojas. Turiu wiltę musoses newęn su noru skajtisęnt, bet ir seksęnt pawejzdą Szwęntoses.

Miesti garsingami kuremi giwen gałwa kataliku baźniczes Tiewas Szwęntasis arba Popieźius, noriu sakiti Rimi, gali antroje ąmźiaus; mita didziunas Patricius katalikas.

Tarp kitu wajku turieje ir dukteri Agnieszkielę. Augina ję padorej ir pratina nu pat kudikistes newęn melsties, mileti Wieszpati, saugoties grieka; bet ir szelpti neturtingus.

Tas darbas jam kłojes. Agnieszkiele newęn auga nekałta it aniolelis, bet woz szesztus metus ąmźiaus sawa ejdama jau sugiebieje skaninius nu motinas gautus i skrijteli sudiejusi boginti netolij giwenąntes inumies wajkams. Kartajs ir skiepetą ir jupilelę sawa motinaj lejdąnt jams atiduodawa. Deszimtus metus uźkludiusi apsiźadieje Wieszpatem ąmźinaj netekieti ir giwenti czistatoj. Tiewaj to neźinodamis, lejda i mokslus ir kietina padorej iszrediti. ↕ ↕ p. 14–15

Wałaku źiamiej mergajtes ąnkstiaus ne kajp musoses iszbręnst: kad Agnieszkie dasijkie jau trilektus metus ąmźiaus sawa, pamate ję pri mokitojes bejnąntę jaunas sunus senatoriaus wardu Simpronius, isimileje ir uźsigiejde ję westi. Bet szi nie skiersa i aną ne wejzieje; nes buwa źadiejusi Kristuj Wieszpatem czistatą.

Simpronius tecziaus wiłdamos ję gausis, nusiunte anaj brąngies dowenas; szi tu neprijemusi pasisakie jau suderiejusi su jaunikajtiu ne ligiej graźesniu ir turtingiesniu uź Simproniu. Isimilejes jaunikajtis tardamos maź dowenu te nusiuntes nuneszina apstej brąngiu

žinok visuose dalykuose reikiant vyresnybės klausyti, bet tai liepiant ką norint priešingą vierai, nereikia ir negal klausyti. Tokiuose dalykuose juoba Dievo nekaip žmonių valią reikia pildyti. Amen.

Gyvenimas šv. Agnieškės mūčelninkės,
nužudytos po užgimimo Kristaus 304 metuose

Nemaž yra Žemaičiuose Agnieškių, kurioms norėdamas įtikti aprašiau čia gyvenimą jų užtarytojos. Turiu viltį mūsąsias ne vien su noru skaitysiant, bet ir seksiant paveizdą šventosios.

Mieste garsingame, kuriame gyvena galva Katalikų Bažnyčios Tėvas Šventasis, arba popiežius, noriu sakyti Ryme, gale antrojo amžiaus mito didžiūnas Patricijus, katalikas.

Tarp kitų vaikų turėjo ir dukterį Agnieškėlę. Augino ją padoriai ir pratino nuo pat kūdikystės ne vien melstis, mylėti Viešpatį, saugotis grieko, bet ir šelpti neturtingus.

Tas darbas jam klojos. Agnieškėlė ne vien augo nekalta it aniolėlis, bet, vos šeštus metus amžiaus savo eidama, jau sugebėjo skaninius, nuo motinas gautus, į skreitelį sudėjusi, boginti netoli gyvenančios įnamės vaikams. Kartais ir skepetą, ir jupilėlę savo, motinai leidžiant, jiems atiduodavo. Dešimtus metus užkliudžiusi, apsižadėjo Viešpačiui amžinai netekėti ir gyventi čystatoj. Tėvai, to nežinodami, leido į mokslus ir ketino padoriai išrėdyti.

Valakų žemėj mergaitės anksčiau nekaip mūsosios išbręsta. Kad Agnieškė dasiekė jau tryliktus metus amžiaus savo, pamatė ją prie mokytojos beeinančią jaunas sūnus senatoriaus, vardu Sempronijus, įsimylėjo ir užsigeidė ją vesti. Bet ši nė skersa į aną neveizėjo, nes buvo žadėjusi Kristui Viešpačiui čystatą.

Sempronijus tačiau, vildamos ją gausiąs, nusiuntė anai brangias dovanas; ši, tų nepriėmusi, pasisakė jau suderėjusi su jaunikaičiu nelygiai gražesniu ir turtingesniu už Sempronijų. Įsimylėjęs jaunikaitis, tardamos maž dovanų tenusiuntęs, nunešino apsčiai brangių

drabużiu, żemcziugu ir piningu o nieko netrukies pats pri jos nueje. Tuokart Agnieszkie ajszkiej tare „Atsitrauk nu manęs priżastis grieka, pagunda wedąnti i neczistatą. Jau kitas tamstą pranokie. Tas mani didesnej nekajp tu papuosze, sutejkie man żijdą ir suderieje, o tamstas jauniste niekumet liginties negał su jo grażibi. Mana jaunikajtis jau pakleste ąnt kakłu ir krutini mana brąngiausi su spindąntejs akminiemis prisiutą rubą, su auksa zijdajs apmauste rąnkas ir pirsztus mana ir su grażiausiu rubu apsiaute mani. Dar parode didi iżdą (skarbą) kuri żadieje mąn atiduoti. Niera pasaulej tejp dide, tejp graże ir małone jaunikajte; kajp milemasis mana. Aniołaj pagalaus stebas, kłoniojes jam ir su jo wejdu dźiaugas. Tąn miledama esmi grinu, dasilitiedama esmi nekaltu, uż ji tekiejusi mergistę użłajkisiu; todieł nenoriu jo pamesti, ir tamstas buti negalu."

Simpronius to wisa priwadioima iszkłauses; durina łaukon it musę kąndes ir sakie pats sawiej „ar giltine taj mergielej i gałwą ilinda? Kas tejp anaj patika? Argi gał buti ąnt żiami toks jaunikajtis, koki sakos milenti? Ee suprąntu: pirma małone ira stipriause, szirdingaj ji
↕ p. 15–16 pamileje, todieł anaj rodos ↕ grażesnis uż mani ir użkitus. Bet asz turiu dasiżinoti kas taj ira par wienas."

Tejp mislidamas sugriża namon, didej isirupina ir isirga. Jejes tiewas apłąnkiti Simproniaus, kłause jo kas tau ira? Szis werkdamas papasakoje kajp Agnieszkie nupine jam żirniu wajniką. Tiewas ąnt jo susimiles su sawa prietelejs eje pri gimditoju Agnieszkies ir tare „Susiedalej, seni tur mirti o jauni ejti i stoną moteristes: szitaj mana sunuj patika tamstu duktie, norietu ję westi bet ta sakos milenti każikoki tęn łabaj gaczni jaunikajti, neżinau kas gał mąnąi praejti ir didibi kilmies ir turtajs, negut Ciecorajtis, bet tas nenories Agnieszkieles. Todieł meldźiu jusu idant patis prikalbietumet sawa dukterij." Atsakie Patricius: gieraj, gieraj pritarsma ir prispirsma, bet neżinau ar bus kas isz to; nes mana duktie sakos nekietąnti tekieti.

Tiems bebiłąnt wienas swets atsilijpe: asz numanau tąn rejkalą, Agnieszkiele ira kataliku ragana, garben Kristu ir mieklinas busęnti jo moteri. Tou pasiklowusi pejzo wisus musu bernelus. Swets atsakies gał tas buti iszeje namon.

drabužių, žemčiūgų ir pinigų, o nieko netrukęs pats prie jos nuėjo. Tuokart Agnieškė aiškiai tarė: „Atsitrauk nuo manęs, priežastis grieko, pagunda, vedanti į nečystatą. Jau kitas tamstą pranoko. Tas mane didžiau nekaip tu papuošė, suteikė man žiedą ir suderėjo, o tamstos jaunystė niekuomet lygintis negali su jo gražybe. Mano jaunikaitis jau paklėstė ant kaklo ir krūtinės mano brangiausią su spindinčiais akmenimis prisiūtą rūbą, su aukso žiedais apmaustė rankas ir pirštus mano ir su gražiausiu rūbu apsiautė mane. Dar parodė didį iždą (skarbą), kurį žadėjo man atiduoti. Nėra pasaulėj taip didžio, taip gražaus ir malonaus jaunikaičio, kaip mylimasis mano. Aniolai pagaliau stebis, kloniojas jam ir su jo veidu džiaugias. Tą mylėdama, esmi gryna, dasilytėdama esmi nekalta, už jį tekėjusi, mergystę užlaikysiu, todėl nenoriu jo pamesti ir tamstos būti negaliu".

Sempronijus, to viso privadžiojimo išklausęs, dūrino laukan it musę kandęs ir sakė pats savyj: „Ar giltinė tai mergelei į galvą įlindo? Kas taip anai patiko? Argi gali būti ant žemės toks jaunikaitis, kokį sakos mylinti? Ee suprantu: pirma malonė yra stipriausia, širdingai jį pamylėjo, todėl anai rodos gražesnis už mane ir už kitus. Bet aš turiu dasižinoti, kas tai yra per vienas".

Taip mislydamas, sugrįžo namon, didžiai įsirūpino ir įsirgo. Įėjęs tėvas aplankyti Sempronijaus klausė jo: „Kas tau yra?" Šis verkdamas papasakojo, kaip Agnieškė nupynė jam žirnių vainiką. Tėvas, ant jo susimilęs, su savo prieteliais ėjo prie gimdytojų Agnieškės ir tarė: „Susiedaliai, seni turi mirti, o jauni eiti į stoną moterystės. Šitai mano sūnui patiko tamstų duktė, norėtų ją vesti, bet ta sakos mylinti kaži kokį ten labai gačnų jaunikaitį; nežinau, kas gali manąjį praeiti ir didybe kilmės, ir turtais, negut ciesoraitis, bet tas nenorės Agnieškėlės. Todėl meldžiu jūsų, idant patys prikalbėtumėt savo dukteriai". Atsakė Patricijus: „Gerai, gerai, pritarsime ir prispirsime, bet nežinau, ar bus kas iš to, nes mano duktė sakos nekentanti tekėti".

Tiems bebylant, vienas svečias atsiliepė: „Aš numanau tą reikalą: Agnieškėlė yra katalikų ragana, garbina Kristų ir mėklinas būsianti jo moteria. Tuo pasikliovusi peizoja visus mūsų bernelius". Svečias, atsakęs gali tas būti, išėjo namon.

Simpronius kieletą dienu pralejdes atwedina Agnieszkie kajpo katalikię i sudą, iwajrej bajde ir melde kad butu jo moteri; bet szi węn sakies negalęnti tekieti. Kłabina dar jos tiewus, bet tie pasakie nieku negalęntis wejkti su dukteri. Ąntrą atwei atwedines Agnieszkię iłgaj prikalbinieje paskiaus tare „kad nenori buti mana moteri, lijpsiu tawi paszwęnsti diewej Westej kuri rejkałau mergajtiu czistatoj giwenąnczių. Atsakie Agnieszkie „netarnawau ir netarnausiu diewajtems jusu, nes ira szmiekłas padirbtas isz mede ar naugie (metalu), asz garbinu Diewą tikrą, giwą,
↕ p. 16–17 sutwertoi wisu dajktu regiemu ir neregiemu. ↕

Tare didźiunas gana tau betauziti apej Diewą sawa, szitaj iszrinkies sau wieną ar pagarbinti Westę, ar ejti i namus palejstuwistes kami busi nu wisu apjuokta ir uźgiedinta.

Atsakie Agnieszkie kalbi kajpo pagonis nepaźistus galibes Diewa kataliku: nors lijpsi westi mani kur nerejkięnt, tecziaus apgins mani Wieszpats ir nedalejs jums isz manęs ticzioties. Tare Storasta: „nu gieraj, gieraj paregiesma ar bus tejp? Wajkaj imkiet tąn mergielę, nuwilkiet jos drabuźius su marszkinejs ir weskiet par miestą pliką i namus palęjstuwistes."

Woz tarnaj nuplesze jos drapanas Wieszpats tejp pailgina jos płaukus, jog tie wisą jos kuną apdęngie. Nuwesta i wietą atrada Anioła sarga czistatas sawa. Sueje wakarop i tus namus nemaź jaunikajtiu, tecziaus jos dasilitieti niewienas nedrisa. Temstąnt isistume ir Simpronius: tas iszwides pliką sawa milemąje norieje pakibinti ir jeme uź jos rąnką. Bet akiesmirksniej brinkt iszwirta it berzas pakirstas ir złaktarieje. Pamati taj kiti jaunikajtej iszspruka łaukon ir suszuka: Rimionis gielbiekiet, gielbiekiet, szitaj kataliku ragana uźmusze sunu storastas.

Tie patis dawe źodi storastaj: atszarpawa senis ełsuodamas, płucina nebgiwa sunu sawa it gajdi papjauta, bet dwases ikwiepti nebgaleje. Sukos paskiaus ąnt S. Agnieszkies ir sakie „tu taj bezłepicze ragana par sawa ciusłus nusmaugiej sunu mana! isztiesu tij katalikaj daugibę nełajmiu dara, tejsingaj spaud jus ciecorius! Atsakie Szwęnta ne asz pon, bet Wieszpats Diewas mana, apej kurio galibę asz sakiau; nes tamstas sunus buwa pasilejdes kajp ubaga wotegas. Storasta parneszina kuną Simproniaus namon, miauzgie wisa giminie it kates

Sempronijus, keletą dienų praleidęs, atvedino Agnieškę kaipo katalikę į sūdą, įvairiai baidė ir meldė, kad būtų jo moteria; bet ši vien sakės negalinti tekėti. Klabino dar jos tėvus, bet tie pasakė nieko negalintys veikti su dukteria. Antrą atvejį atvedinęs Agnieškę ilgai prikalbinėjo, paskiau tarė: „Kad nenori būti mano moteria, liepsiu tave pašvęsti dievei Vestei, kuri reikalauja mergaičių, čystatoj gyvenančių. Atsakė Agnieškė: „Netarnavau ir netarnausiu dievaičiams jūsų, nes yra šmėklos, padirbtos iš medžio ar naugio (metalu), aš garbinu Dievą tikrą, gyvą, sutvertoją visų daiktų regimų ir neregimų.

Tarė didžiūnas: „Gana tau betauzyti apie Dievą savo, šitai išsirink sau vieną: ar pagarbinti Vestę, ar eiti į namus paleistuvystės, kame būsi nuo visų apjuokta ir užgėdinta".

Atsakė Agnieškė: „Kalbi kaipo pagonis, nepažįstąs galybės Dievo katalikų. Nors liepsi vesti mane kur nereikiant, tačiau apgins mane Viešpats ir nedaleis jums iš manęs tyčiotis". Tarė storasta: „Nu gerai, gerai, paregėsime, ar bus taip. Vaikai, imkit tą mergelę, nuvilkit jos drabužius su marškiniais ir veskit per miestą pliką į namus paleistuvystės".

Vos tarnai nuplėšė jos drapanas, Viešpats taip pailgino jos plaukus, jog tie visą jos kūną apdengė. Nuvesta į vietą, atrado aniolą sargą čystatos savo. Suėjo vakarop į tuos namus nemaž jaunikaičių, tačiau jos dasilytėti nė vienas nedrįso. Temstant įsistūmė ir Sempronijus; tas, išvydęs pliką savo mylimąją, norėjo pakybinti ir ėmė už jos rankos. Bet akies mirksnyj brinkt išvirto it beržas pakirstas ir žlagterėjo. Pamatę tai, kiti jaunikaičiai išspruko laukan ir sušuko: „Rymionys, gelbėkit, gelbėkit, šitai katalikų ragana užmušė sūnų storastos".

Tie patys davė žodį storastai. Atšarpavo senis alsuodamas, plucino nebgyvą sūnų savo it gaidį papjautą, bet dvasios įkvėpti nebgalėjo. Sukos paskiau ant šv. Agnieškės ir sakė: „Tu tai, bezliepyčia ragana, per savo ciuslus nusmaugei sūnų mano! Iš tiesų tie katalikai daugybę nelaimių daro, teisingai spaudžia juos ciesorius!" Atsakė šventa: „Ne aš, pon, bet Viešpats Dievas mano, apie kurio galybę aš sakiau, nes tamstos sūnus buvo pasileidęs kaip ubago botagas". Storasta parnešino kūną Sempronijaus namon, miauzgė visa giminė it katės

źuwi matidamas o negaudamas. Paskiaus parwedines Szwęntąje tare ↕ p. 17–18 gieruoju „mełdamoi Agnieszkiele kajp su↕giebiejej nuźuditi sunu mana, bene sugiebietumi tejpat ir atgajwinti? Pasigajlek nełajminga sene! Szi atsakie: nors nejsti werti tos gieradieistas Wieszpaties, bet jogiej ateje jau łajkas paźinti tikrą Diewą, rasi Wieszpats ir parodis naui prajową. Ejkiet wisi łaukon. Namiszkiems isz rumu iszejus szi kłaupies ir szejp meldies „Wieszpatie parodik dar tęms netikielems galibę sawa, sugrąnźik duszę jaunikajcziuj, rasi metawoses ir pradies garbinti szwęntą wardą Tawa." Dar małdos nepabęngus Aniołas Diewa tare „gana Agnieszkiele jau iszkłause Aukszcziausis Tiewas małdos tawa. Szwęntoi kieles ilejda namiszkius i widu ir tare „Simporiani wardon Diewa kataliku isakau tau kielkies. Jaunikajtis tujaus kielęs pradieje szaukti „wienas tieras tikras Diewas kataliku, tąn wisi turem garbinti, o musu senus diewajtius pamesti. Storasta taj regiedamas susizgriba, neb drisa Szwęntos suditi, iszsiźadieje wiresnibes sawa ir pawede tąn Aspazijuj.

Rasi ir tas butu nebnoriejes su Szwęntu źudities, bet pagonu kunegaj pradieje klegieti „sudeginkiet tąn raganą, łaj prapuł kąn tur isztikiemus tarnus Ciecoriaus warginti. Jej to nepadaristi źinos ir ciecorius." Aspazius taj girdiedamas, sukurdina didi ugni o tarnaj sugrobi swijde i tąn mergielę it skiłąndi kad iszkieptu. Bet sztaj dar prajowas: ugnis iszsiskajde i szalis o Szwęntoi palika swejka tejp jog nie drabinelej nie płaukaj jos nenuswile. Tecziaus iwarginta pakiele rąnkas sawa i dąngu ir tare „Wieszpatie kurs mani iszgielbiejej isz rąnku nedoruju, kurs uźłajkiej kuną mana nu wisokie sutepima; dalejsk jau mąn mirti. Zmones neapweź, bet Tu mani mili, diełto dalejsk jau man Tawiep ejti. Nors trilektus metus teturiu ąmźiaus mana, tecziaus giwęnti ąnt źiami jau apkirieje. Noriu Tawi regieti Diewi
↕ p. 18–19 ir Wieszpatie mana." ↕

Aspazius regiedamas Szwęntą nedegąnt suszuka, szitaj tu raganu negalem nusikratiti. Silwiau paszok ir papjauk ję it karwelę. Tarnas beregięnt prisiartina ir parpjowe gierklę S. Agnieszkies. Tejp nueje pas Kristu kurem isztikimaj tarnawa par sawa ąmźeli. Garbie łaj bun Wieszpatem Diewuj kurs apgien szwęntus sawa. Amen.

Pagonis nuźudi Szwęntą mergajtę kuna jos palika bekłaksąnti pelini. Budelems pasinieszinus, ateje tiewaj pajeme szwęntą kuną ir su

žuvį matydamos, o negaudamos. Paskiau, parvedinęs šventąją, tarė geruoju: „Meldžiamoji Agnieškėle, kaip sugebėjai nužudyti sūnų mano, bene sugebėtum taip pat ir atgaivinti? Pasigailėk nelaimingo senio!" Ši atsakė: „Nors nesate verti tos geradėjystos Viešpaties, bet jogei atėjo jau laikas pažinti tikrą Dievą, rasi Viešpats ir parodys naują prajovą. Eikit visi laukan". Namiškiams iš rūmų išėjus, ši klaupės ir šiaip meldės: „Viešpatie, parodyk dar tiems netikėliams galybę savo, sugrąžink dūšią jaunikaičiui, rasi metavosis ir pradės garbinti šventą vardą Tavo". Dar maldos nepabengus, aniolas Dievo tarė: „Gana, Agnieškėle, jau išklausė Aukščiausias Tėvas maldos tavo". Šventoji kėlės, įleido namiškius į vidų ir tarė: „Sempronijau, vardan Dievo katalikų įsakau tau – kelkis". Jaunikaitis tuojau kėlęs pradėjo šaukti: „Vienas tėra tikras Dievas katalikų, tą visi turim garbinti, o mūsų senus dievaičius pamesti". Storasta, tai regėdamas, susizgribo, nebdrįso šventos sūdyti, išsižadėjo vyresnybės savo ir pavedė tą Aspazijui.

Rasi ir tas būtų nebnorėjęs su šventa žudytis, bet pagonų kunigai pradėjo klegėti: „Sudeginkit tą raganą, lai prapuola ką turi ištikimus tarnus ciesoriaus varginti. Jei to nepadarysite, žinos ir ciesorius." Aspazijus, tai girdėdamas, sukurdino didžią ugnį, o tarnai sugrobę sviedė į tą mergelę it skilandį, kad iškeptų. Bet štai dar prajovas: ugnis išsiskaidė į šalis, o šventoji paliko sveika taip, jog nė drobinėliai, nė plaukai jos nenusvilo. Tačiau įvarginta pakėlė rankas savo į dangų ir tarė: „Viešpatie, kurs mane išgelbėjai iš rankų nedorųjų, kurs užlaikei kūną mano nuo visokio sutepimo, daleisk jau man mirti. Žmonės neapveža, bet Tu mane myli, dėl to daleisk jau man Taviep eiti. Nors tryliktus metus teturiu amžiaus mano, tačiau gyventi ant žemės jau apkyrėjo. Noriu Tave regėti, Dieve ir Viešpatie mano".

Aspazijus, regėdamas šventą nedegant, sušuko: „Šitai ta ragana negalim nusikratyti. Silvijau, pašok ir papjauk ją it karvelę". Tarnas beregint prisiartino ir perpjovė gerklę šv. Agnieškės. Taip nuėjo pas Kristų, kuriam ištikimai tarnavo per savo amželį. Garbė lai būna Viešpačiui Dievui, kurs apgina šventus savo. Amen.

Pagonys, nužudę šventą mergaitę, kūną jos paliko beklaksantį pelene. Budeliams pasinėšinus, atėjo tėvai, paėmė šventą kūną ir su

werksmu pałajdoje sawa źiamiej gret miesta Rima. Daugibe źmoniu giebieje ties grabu szwęntoses melsties ir prasziti par jos uźtarimą iwajriu milestu nu Wieszpaties. Kaźikumet katalikams nakti pagał tęn besimełdąnt, uźpuole Rima skardęnkaktej ir pradieje wisus bajsej talźiti. Zmones kur pakluk spruka. Bet Emerenciana prietełka S. Agnieszkies, ligi dali jauna, iszsprukti nesuskubusi tare źalnierems „mełdamij ko noret, uź kąn muszat, jug mes nieka pikta nedarom? Atsakie źalnierej, tejp gieri jus esat o ar neźinot Ciecoriu uźginus jums susiejti ir sawa burtas prowiti? Girdiedamas taj kits źalnierius sakie, kąn cze tu dabar su tu iszgamu terlosis, biłosi, muszk ir gana. Woz taj isztare supuoli źalnierej nubłoszkie nekałtą mergielę, kuri nors buwa dar nekriksztita, wienok tikieje i Jezu Kristu ir su sawa krauju uź wierą pralijtą apsikriksztije; todieł baźnicze kataliku paskajte ir tąn muczelnikię uź Szwęntą. Wieszpatem kurs neaplejd źmo-
↕ p. 19–20 niu sawa łaj bun garbie par amźiu amźius. Amen. ↕

Gieguźies 16 dienoj.

Giwenimas S. Ąntoninas arba Ąntones ir Aleksęndras muczelniku,

kięntiejusiu ąntrami ąmźiej.

Szeszioliktami ąmźiej Luteriu tikieimuj kiłus Zwiedaj wiriszki wejkiej prijeme naui tikieima, bet motriszkoses niekajp nenorieje priimti, spiries kajp imanidamas ir nemaź ju daugieł parsakioimu isztuTiejuses, numire katalikiems. Tejp motriszkoses isz prigimima silpnes, trapes ir buksztes; suszełptas su milestu Wieszpaties tejp ira stipres, jogiej nieks negal ju parwejkti, nieks nu kataliku wieros atitraukti. Tąn tejsibę matom ir S. Antoninas giwenimi, kuri cze kietu apraszitі.

Nu uźgimima Kristaus Wieszpaties ąntram ąmźiuj bęngąntes Maximianas Ciecorius lijpe katalikus parsakioti. Szij apej taj iszgirdi, nedziaugies, atsidawe i walę Wieszpaties ir łaukie pakol ju ne uźpułs pagonis.

verksmu palaidoje savo žemėj gret miesto Rymo. Daugybė žmonių gebėjo ties grabu šventosios melstis ir prašyti per jos užtarymą įvairių mylistų nuo Viešpaties. Kaži kuomet, katalikams nakčia pagal ten besimeldžiant, užpuolė Rymą skardinkakčiai ir pradėjo visus baisiai talžyti. Žmonės kur pakliūk spruko. Bet Emerenciana, prietelka šv. Agnieškės, lygia dalia jauna, išsprukti nesuskubusi, tarė žalnieriams: „Meldžiamieji, ko norit, už ką mušat, juk mes nieko pikto nedarom?" Atsakė žalnieriai: „Taip, geri jūs esat, o ar nežinot ciesorių užgynus jums susieiti ir savo burtus provyti?" Girdėdamas tai, kitas žalnierius sakė: „Ką čia tu dabar su ta išgama terliosies, bylosi, mušk ir gana". Vos tai ištarė, supuolę žalnieriai nubloškė nekaltą mergelę, kuri, nors buvo dar nekrikštyta, vienok tikėjo į Jėzų Kristų ir su savo krauju, už vierą pralietu, apsikrikštijo; todėl Bažnyčia Katalikų paskaitė ir tą mūčelninkę už šventą. Viešpačiui, kurs neapleidžia žmonių savo, lai būna garbė per amžių amžius. Amen.

Gegužės 16 dienoj

Gyvenimas šv. Antaninos, arba Antanės, ir Aleksandro, mūčelninkų,

kentėjusių antrame amžiuj

Šešioliktame amžiuj liuterių tikėjimui kilus, švėdai vyriški veikiai priėmė naują tikėjimą, bet motriškosios niekaip nenorėjo priimti, spyrės kaip įmanydamos ir nemaž jų, daugel persekiojimų ištūrėjusios, numirė katalikėmis. Taip motriškosios, iš prigimimo silpnos, trapios ir bugščios, sušelptos su mylista Viešpaties, taip yra stiprios, jogei niekas negali jų perveikti, niekas nuo katalikų vieros atitraukti. Tą teisybę matom ir šv. Antaninos gyvenime, kurį čia ketu aprašyti.

Nuo užgimimo Kristaus Viešpaties antram amžiui bengiantis, Maksimianas[1] ciesorius liepė katalikus persekioti. Šie, apie tai išgirdę, nesidžiaugė, atsidavė į valią Viešpaties ir laukė, pakol jų neužpuls pagonys.

Kostantinapolaus miesti buwa tuokart auksztas wirszinikas wardu Pestus: tam wiena karta każikas tare „szitaj mana susiedistiej giwen jauna mergiele wardu Ąntonina kuri niekumet nejn i musu baźniczę, diewajtems neapierawo ir sakos garbinąnti każikoki tęn Kristu nukriźiawotą, tikraj ira katalikie. Wisi storastas kłausa Ciecoriaus ir najkięn nauję wierą prijemusius, tamsta wienas to nedaraj? Atsakie Pestus, gieraj, gieraj rejks pasitejrauti apej jos tikieimą.

Beregient pawadines Ąntoniną źmoniszkaj tare „ar źinaj kąn susiede: girdziu tawi atstojus nu Rima paprotiu ir ne garbinąnt diewajcziu musu." Ar tiesa? Szi atsakie „tikra tejsibe, ne garbinu diewajcziu nes tie niera diewajs, wienas tiera tikras Diewas sutwertojas dąngaus ir źia-
↕ p. 20–21 mes." Tare Pestus: tejp ↕ tau rodos, nes suklidaj, bet pamesk tus iszmonius elgkies kajp kiti źmones o busi łajminga ir wisa ko partekusi. Paszwęnsiu tawi diewej Dianaj kurej galesi tarnauti czistatą łajkidama. Szi atsakie „nenoriu asz praejnąntes łajmes, gieresne mąn bus ąmźina. Oj kad ir tamsta sawa stuobrius pametes garbinti pradietumi tikrą Diewą, uźtikra ne ligiej butumi łajmingiesnis. Tare Storasta: nedalejskiet diewaj to, kad turietio tikieti i nukriźiawota. Atsakie Szwęnta, newejziek to kad sawi dalejda nukriźiawoti, bet po triju dienu kieles isz numirusiu, i dąngą sugriźa, kami giwendamas karalaus par ąmźiu ąmźius. O jusu diewajtej kas ira? wełnutej, szmiekłas, stuobrej źmoniu iszmonej.

Taj iszgirdes storasta pursterieje it kate nu szunies kibinama ir tare, dar tu diewus musu welnejs wadinsi, wajkaj muszkiet ję par ausis, par burną. Tęms kielis kartus uźdawus sakie, gana. Bet tu mergajte źinok jej ne riszis musu diewajtiu pagarbinti pagał isakima Ciecoriaus lijpsiu tawi pirmu nuwesti i namus palejstuwistes, paskiaus nupłakines sudeginsiu it raganą. Duodu tau tris dienas pragumа, apsimislik ir tejp apsiwersk kajp tau rodises gieresnej. Wajkaj weskiet ję i kalini.

Priwejzietojuj kaline isakie kad S. Antoninaj nieka pikta nedaridamas su lipsznejs źodejs prikalbinietu idant nespirtumes ir sugrisztu i pagonu wierą. Pardietinis nuwedes, kajp imanidamas prikalbinieje: szi tecziaus tileje it źuwis undeniej. Tretioj dienoj spire perkunije i kalini, parplisza siena ir duris atsidare, wisi parsigąnda

Konstantinopolio mieste buvo tuokart aukštas viršininkas, vardu Pestus. Tam vieną kartą kaži kas tarė: „Šitai mano susiedystėj gyvena jauna mergelė, vardu Antanina, kuri niekuomet neina į mūsų bažnyčią, dievaičiams neapieravoja ir sakos garbinanti kaži kokį ten Kristų nukryžiavotą, tikrai yra katalikė. Visi storastos klauso ciesoriaus ir naikina naują vierą priėmusius, tamsta vienas to nedarai". Atsakė Pestus: „Gerai, gerai, reiks pasiteirauti apie jos tikėjimą".

Beregint pavadinęs Antaniną žmoniškai tarė: „Ar žinai ką, susiede, girdžiu tave atstojus nuo Rymo papročių ir negarbinant dievaičių mūsų. Ar tiesa?" Ši atsakė: „Tikra teisybė, negarbinu dievaičių, nes tie nėra dievais, vienas tėra tikras Dievas sutvertojas dangaus ir žemės". Tarė Pestus: „Taip tau rodos, nes suklydai, bet pamesk tuos išmonius, elkis kaip kiti žmonės, o būsi laiminga ir viso ko pertekusi. Pašvęsiu tave dievei Dianai[2], kuriai galėsi tarnauti čystatą laikydama". Ši atsakė: „Nenoriu aš praeinančios laimės, geresnė man bus amžina. Oi, kad ir tamsta, savo stuobrius pametęs, garbinti pradėtum tikrą Dievą, už tikro nelygiai būtum laimingesnis". Tarė storasta: „Nedaleiskit, dievai, to, kad turėčiau tikėti į nukryžiavotą". Atsakė šventa: „Neveizėk to, kad save daleido nukryžiavoti, bet po trijų dienų kėlės iš numirusių, į dangų sugrįžo, kame gyvendamas karaliaus per amžių amžius. O jūsų dievaičiai kas yra? Velnūčiai, šmėklos, stuobriai, žmonių išmoniai".

Tai išgirdęs, storasta pursterėjo it katė, nuo šunies kybinama, ir tarė: „Dar tu dievus mūsų velniais vadinsi. Vaikai, muškit ją per ausis, per burną". Tiems kelis kartus uždavus, sakė: „Gana. Bet tu, mergaite, žinok, jei nesiryši mūsų dievaičių pagarbinti pagal įsakymą ciesoriaus, liepsiu tave pirma nuvesti į namus paleistuvystės, paskiau nuplakinęs sudeginsiu it raganą. Duodu tau tris dienas pragumo, apsimislyk ir taip apsiversk, kaip tau rodysis geriau. Vaikai, veskit ją į kalinį".

Priveizėtojui kalinio įsakė, kad šv. Antaninai nieko pikto nedarydamas su lipšniais žodžiais prikalbinėtų, idant nesispirtų ir sugrįžtų į pagonų vierą. Perdėtinis nuvedęs kaip įmanydamas prikalbinėjo, ši tačiau tylėjo it žuvis vandenyj. Trečioj dienoj spyrė perkūnija į kalinį, perplyšo siena, ir durys atsidarė, visi persigando,

o Szwęntaj pasirodes Kristus Wieszpats tare „nenugąnstauk mana tarnajte, buk stipri parwejksi tąn nedorą storastą, tuotarpu uźsikąnsk duonas. Szi uźsikąndusi uźmiga, nes nakti isz priźasties audras buwa nemiegojusi.

↕ p. 21–22 Trims dienoms praslinkus Pestus atwadines ↕ Szwentą klause: nu kąn ar igijej protą, ar pagarbinsi diewus musu? Szi nieka neatsakidama szwipterieje. Suszuka storasta: ko juokis? Atsakie Antonina juokiaus isz apjekimą tamstas, ne uźiłga ikrisi i rąnkas Diewa mana, Diewa giwa ir galinga, tuokart susiprasi neiszmintingaj dares garbindamas tus diewajtius kurius nęsenej isz sidabra pats nukaldinaj. Apmaudingas Pestus suszuka, wajkaj muszkiet tąn bezlepiczę par ausis, par burną, łaj neiszdielo manęs ir nepejk diewu musu. Sudauźi weskiet i namus palejstuwistes, łaj bun iszstatita ąnt apjuokas wisaj jaunumenej. Tarnaj sugrobi gieraj ję apmusze, nuwede kur nerejkięnt ir uźdare kamaroj.

Tęn Szwęntaj mergajtej bewajtojęnt ateje pas Pestu jaunas źalnierius wardu Aleksęndra ir tare „Jomilestale dalejsk mąn ejti pas Antoniną, rasi kąn su anu padarisiu. Storasta ir dalejda. Szwęnta iszwidusi jauną wiriszką iejnąnt sudrebieje, nes nugąnstawa idant ko pikta nedaritu. Szis taj regiedamas atsilijpe, nebijokies szwęnta mergajte, asz tau padieti ne kriwidą dariti atejau. Imk mana kiepurę su płoszcziu, apsisiausk ir ejk oran. Szi apsisiautusi ir isztwilina laukon. Po wałąndos ieje kiti źalnierej, rada tikt sawa draugą ir dawe źodi Pestuj, kurs atwedines Aleksęndrą tare „ar mataj koks tu guwus maklorius, iszpildej norus sawa ir iszlejdaj mergajtę, benesi ir tu kataliku? Szis atsakie, jau tijk par milestą Diewa esmi. Pestuj to ir terejkieje, lijpe tarnams tujaus Aleksęndrą pakabinti uź rankas ir płakti. Tęms bediźąnt iszoka pri storastas S. Antonina ir tare, uź kąn źudot nekalta źmogu, jeszkot manęs, szitaj asz esmi. Pestus tujaus atsilijpe, wajkaj imkiet ir tąn pakabinkiet i gięnbę ir płakiet kiek walodamis.

Kad źalnierej bepłakdamis paiłsa tare Pestus „nukabinkiet tuodu ↕ p. 22–23 nedoru ir pribęnkiet, bet kajp? ↕ Nukapoi anuodum rąnkas, pakarkiet uź paźastes ir swilinkiet su didiomis źwakiemis anuodums kunus. Taj szęms padarius, isz rąnku stajbiu płuda łabaj kraujas, muczelnikaj

o šventai pasirodęs Kristus Viešpats tarė: „Nenuogąstauk, mano tarnaite, būk stipri, perveiksi tą nedorą storastą, tuo tarpu užsikąsk duonos". Ši užsikandusi užmigo, nes naktį iš priežasties audros buvo nemiegojusi.

Trims dienoms praslinkus, Pestus, atvadinęs šventą, klausė: „Nu ką, ar įgijai protą, ar pagarbinsi dievus mūsų?" Ši, nieko neatsakydama, švypterėjo. Sušuko storasta: „Ko juokies?" Atsakė Antanina: „Juokiaus iš apjakimo tamstos, neužilgo įkrisi į rankas Dievo mano, Dievo gyvo ir galingo, tuokart susiprasi neišmintingai daręs, garbindamas tuos dievaičius, kuriuos neseniai iš sidabro pats nukaldinai". Apmaudingas Pestus sušuko: „Vaikai, muškit tą bezliepyčią per ausis, per burną, lai neišdėlioja manęs ir nepeikia dievų mūsų. Sudaužę veskit į namus paleistuvystės, lai būna išstatyta ant apjuokos visai jaunuomenei". Tarnai sugrobę gerai ją apmušė, nuvedė kur nereikiant ir uždarė kamaroj.

Ten šventai mergaitei bevaitojant, atėjo pas Pestų jaunas žalnierius, vardu Aleksandras, ir tarė: „Jomylistale, daleisk man eiti pas Antaniną, rasi ką su ana padarysiu". Storasta ir daleido. Šventa, išvydusi jauną vyrišką įeinant, sudrebėjo, nes nuogąstavo, idant ko pikto nedarytų. Šis, tai regėdamas, atsiliepė: „Nesibijok, šventa mergaite, aš tau padėti, ne krividą daryti atėjau. Imk mano kepurę su plošču, apsisiausk ir eik oran". Ši apsisiautusi ir ištvylino laukan. Po valandos įėjo kiti žalnieriai, rado tik savo draugą ir davė žodį Pestui, kurs atvedinęs Aleksandrą tarė: „Ar matai koks tu guvus makliorius, išpildei norus savo ir išleidai mergaitę, be nesi ir tu kataliku?" Šis atsakė: „Jau tiek, per mylistą Dievo esmi". Pestui to ir tereikėjo, liepė tarnams tuojau Aleksandrą pakabinti už rankų ir plakti. Tiems bedyžiant, įšoko prie storastos šv. Antanina ir tarė: „Už ką žudot nekaltą žmogų, ieškot manęs, šitai aš esmi". Pestus tuojau atsiliepė: „Vaikai, imkit ir tą pakabinkit į gembę ir plakit kiek valiodami".

Kad žalnieriai beplakdami pailso, tarė Pestus: „Nukabinkit tuodu nedoru ir pribenkit. Bet kaip? Nukapoję aniedviem rankas, pakarkit už pažastų ir svilinkit su didžiomis žvakėmis anųdviejų kūnus". Tai šiems padarius, iš rankų staibių plūdo labai kraujas, mūčelninkai

pradieje alpti. Pestus dar krauje nesotus suszuka, gana swilinti, iszkaskiet duobę, sukurkiet ugni, Antoniną su Aleksęndru apipilkiet su derwu ir imeskiet łaj sudeg idant katalikaj negrobstitu anuodums kaułu. O sudegini uźkaskiet duobę. Zalnierej beregient taj padare ir sukurina Szwęntus. Taj atsitika subatoj, tretioj dienoj Gieguźies mienese metuse nu uźgimima Kristaus Wieszpaties 200. Kurem łaj bun garbie par ąmźiu ąmzius. Amen.

Pestus namon sugriźes tąn pat wakara isirga, paguleje septines dienas ir numire.

Giwenimas Pałajminta Mikoła Giedrajte zokana Kanauniku pakutą darąntiu.

Zemajtems ir Letuwems ne swetima ira kilmie Giedrajtiu, nes ta isz sena nu Letuwos kunegajksztiu pradę wezdama dasijkie musu gadines. Dar septiniolektami ąmźiej buwa źemajtiu wiskupu garsingas ir szwęntas Merkielis Kunegajksztis Giedrajtis, paskiaus Staponas, dar paskiaus Juzupas ąnt gała pawiskupis Simonas Kunegajksztej Giedrajtej; todieł tikiu su noru mususius skajtisęnt ir giwenimą Mikoła kurs isz tos patios kilmies pradę wezdamas diewobajmingaj elgies ir palika nu baźniczes S. uź pałajmintą paskajtitas.

Pałajmintas Mikołas gime Letuwoj ne partolej nu miestele Bistrzycu

↕ p. 23–24 wadinama. Wajku tebibuda ↕ mas łabaj isirga. Ta liga be gała ji suwargina; nes pritraukie wieną koję, padare neuźaugiu (karłem) ir szlubiu ąnt kiaura ąmźiaus. Isz tos priźasties patis tiewaj nekarta sakie „kas bus isz to iszgamas? Kajp is nupełnis sau duoną? Dar kajpo nemilema sunaus nelejda niekur i moksłus ir prikalbinieje kad paugies stotu i koki nor zokana. Pagalaus jaunumene tąnkiej isz jo ticziojes wadindama strubiu ar kliszu.

P. Mikołas źinodamos nekałtaj tokiuo esus, newęn isz priźasties ticziu nepika, bet dar draugi su jaunumeni juokies ir nekarta sakie „acziu Tau Wieszpatie uź tąn paźiaminimą; kad tu idu neturietio,

pradėjo alpti. Pestus, dar kraujo nesotus, sušuko: „Gana svilinti, iškaskit duobę, sukurkit ugnį, Antaniną su Aleksandru apipilkit su derva ir įmeskit, lai sudega, idant katalikai negrobstytų anųdviejų kaulų. O sudeginę užkaskit duobę". Žalnieriai beregint tai padarė ir sukūrino šventus. Tai atsitiko subatoj, trečioj dienoj gegužės mėnesio, metuose nuo užgimimo Kristaus Viešpaties 200. Kuriam lai būna garbė per amžių amžius. Amen.

Pestus, namon sugrįžęs, tą pat vakarą įsirgo, pagulėjo septynias dienas ir numirė.

Gyvenimas palaiminto Mykolo Giedraičio zokano kanauninkų pakūtą darančių

Žemaičiams ir lietuviams nesvetima yra kilmė Giedraičių, nes ta, iš seno nuo Lietuvos kunigaikščių pradžią vesdama, dasiekė mūsų gadynės. Dar septynioliktame amžiuj buvo Žemaičių vyskupu garsingas ir šventas Merkelis kunigaikštis Giedraitis, paskiau Steponas, dar paskiau Jūzupas, ant galo pavyskupis Simonas kunigaikščiai Giedraičiai[1]; todėl tikiu su noru mūsuosius skaitysiant ir gyvenimą Mykolo, kurs, iš tos pačios kilmės pradžią vesdamas, dievobaimingai elgės ir paliko nuo Bažnyčios šv. už palaimintą paskaitytas.

Palaimintas Mykolas gimė Lietuvoj, ne per toli nuo miestelio, Bistrica[2] vadinamo. Vaiku tebebūdamas labai įsirgo. Ta liga be galo jį suvargino, nes pritraukė vieną koją, padarė neužaugiu (karłem) ir šlubiu ant kiauro amžiaus. Iš tos priežasties patys tėvai ne kartą sakė: „Kas bus iš to išgamos? Kaip jis nupelnys sau duoną?" Dar kaipo nemylimo sūnaus neleido niekur į mokslus ir prikalbinėjo, kad paaugęs stotų į kokį nor zokaną. Pagaliau jaunuomenė tankiai iš jo tyčiojos, vadindama strubiu ar klišu.

P.[3] Mykolas, žinodamas nekaltai tokiu esąs, ne vien iš priežasties tyčių nepyko, bet dar drauge su jaunuomene juokės ir ne kartą sakė: „Ačiū Tau, Viešpatie, už tą pažeminimą; kad tų ydų neturėčiau,

kajpo gimes kunegajksztiu rasi pustios, dabar luosus esmi nu to grieka. Rasi ir isz priźasties tu patiu idu P. Mikołas negiebieje priderieti pri draugistas źmoniu, niekur newaźiojos i wijszes, swetems atwaźiawus twiłoje kamarelej sawa, meldies ir tekina uź wis graźius wogonelus łajkimuj nepaszwęnstu ostiju derąntius. Su priklu źodiu niekumet niewiena tarna neispieje, czistatą tejp uźłajkie jog rodies nieprasti nesuprąntus nepadoriu dajktu. Panedielus, seredas, petniczes ir subatas sausaj pasnikawa. Brostwas su kriźelu wisumet ąnt kakłu neszioje.

Uźkludes jau asztuonioliktus metus amźiaus sawa P. Mikołas lejdos i Bistrzycas miestą, kuremi buwa klosztorius Augustionu o jo pardietiniu Kunegas Augustinas. Pri to iejes su didiu nusiźiaminimu melde kad tejktumes priimti i zokaną. Pardietinis dawes jam kningą skajtiti, datire nieka nemokąnt todieł tare „rajszu ir nemokitu budamas, niekumet i kunegus iszsiszwęnsti negalesi, jej nori priimsiu tawi i awęnwedius, arba brolelus. Szis atsakie, gieraj, gieraj tiewali, bili tiktaj galetio giwenti klosztoriej ir Wieszpatem tarnauti.

Tejp pabiłojes P. Mikołas palika Bistrzycoj. Neuźiłga pardietinis
↕ p. 24–25 waźiawa i Krokawą ir nusiweźi ↕ draugi Giedrajti: kurs cze naujukistes metus pabęngies, padare paprastus zokanikuj apźadus. Pardietinis klosztoriaus par metus datire Giedrajti didej esąnt moksli: todieł riźos lejsti aną i szejp jau moksłus. Kuriusi iłgajniu tejp paszoka, jogięj metusi 1460 auksztа Krokawas iszkała (uniwersytet) pakiele aną i daktarus Pilozopios.

Nors P. Mikołas tape mokitu, wienok budamas łuoszu ir par daug maźa auguma; niekumet i kunegus neiszsiszwęnte. O par nnsiźiaminima niegiejsti to ne giejde. Par kiaurą sawa ąmźi buwa zokrastionu. Paprastaj szejp jau zokrastionaj apjunkst su baźniczi ir su Wieszpatiu Diewu: iłgaj namusi Sutwertojaus bebruzdamis rąndas it bediewej; bet P. Mikołas neapjunka. Su didziausiu noru: dagioje źwakies, dulkina ir dąnkste ałtorius, szławe baźniczą ir sługawoje miszioms. Zodiu sakąnt tejp jam graźiu buwa akiwajzdoj Wieszpaties baźniczioj brusti; kajp źuwij undeniej płaukities.

Kajpo zokrastionas gawa maźą gret baźniczes kąmbareli, kuremi łajkie staleli kningoms padieti, wieną męnką kiedalę, wietoj łowas

kaipo gimęs kunigaikščiu, rasi pūsčiaus, dabar liuosas esmi nuo to grieko". Rasi ir iš priežasties tų pačių ydų p. Mykolas negebėjo pridėrėti prie draugystos žmonių, niekur nesivažiojo į viešes, svečiams atvažiavus, tvylojo kamarėlėj savo, meldės ir tekino užvis gražius vogonėlius, laikymui nepašvęstų ostijų derančius. Su prikliu žodžiu niekuomet nė vieno tarno neįspėjo, čystatą taip užlaikė, jog rodės nė prasti nesuprantąs nepadorių daiktų. Panedėlius, seredas, pėtnyčias ir subatas sausai pasninkavo. Brostvas su kryželiu visuomet ant kaklo nešiojo.

Užkliudęs jau aštuonioliktus metus amžiaus savo, p. Mykolas leidos į Bistricos miestą, kuriame buvo kliōštorius augustijonų, o jo perdėtiniu kunigas Augustinas. Prie to įėjęs, su didžiu nusižeminimu meldė, kad teiktųsi priimti į zokaną. Perdėtinis, davęs jam knygą skaityti, datyrė nieko nemokant, todėl tarė: „Raišu ir nemokytu būdamas, niekuomet į kunigus išsišvęsti negalėsi, jei nori, priimsiu tave į avinvedžius, arba brolelius"[4]. Šis atsakė: „Gerai, gerai, tėvali, bile tiktai galėčiau gyventi kliōštoriuj ir Viešpačiui tarnauti".

Taip pabylojęs, p. Mykolas paliko Bistricoj. Neužilgo perdėtinis važiavo į Krokuvą ir nusivežė drauge Giedraitį, kurs čia, naujukystės metus pabengęs, padarė paprastus zokaninkui apžadus. Perdėtinis kliōštoriaus per metus datyrė Giedraitį didžiai esant mokslų, todėl ryžos leisti aną į šiaip jau mokslus. Kuriuose ilgainiui taip pašoko, jogei metuose 1460 aukšta Krokuvos iškala (uniwersytet) pakėlė aną į daktarus filosofijos.

Nors p. Mykolas tapo mokytu, vienok, būdamas luošu ir per daug mažo augumo, niekuomet į kunigus neišsišventė. O per nusižeminimą nė geisti to negeidė. Per kiaurą savo amžių buvo zakristijonu. Paprastai šiaip jau zakristijonai apjunksta su bažnyčia ir su Viešpačiu Dievu, ilgai namuose Sutvertojo bebrūzdami, randas it bedieviai; bet p. Mykolas neapjunko. Su didžiausiu noru dagiojo žvakes, dulkino ir dangstė altorius, šlavė bažnyčią ir slūgavojo mišioms. Žodžiu sakant, taip jam gražiu buvo akivaizdoj Viešpaties bažnyčioj brūzti, kaip žuviai vandenyj plaukytis.

Kaipo zakristijonas gavo mažą gret bažnyčios kambarėlį, kuriame laikė stalelį knygoms padėti, vieną menką kėdalę, vietoj lovos

truputi ilginiu ąnt kurejs guleje, rożąnczią dideli, Diewa muką ir dis-ciplinąsu kuri kas nakti sau nugarą płakie. Prejminelej buwa peli-nas, kuremi sukures ugnelę, dienoj kartą wire sau wieną walgi. Pa-prastaj jo milemajsejs wirałajs buwa: kosze, duonine, sietinine ir bulwine, o wisas be alejaus, be oliwa, be swijsta ir be mejsos. Pasnika dienoms użejus, retaj ir walgiti bewire, paprastaj obuleli ar gruszi suwalgies, pasimelde ir eje gulti.

Krokawas baźniczes widurie, buwa stebuklinga Diewa muka, priesz tąn P. Mikołas atsikłaupes uź wis i didzioses szwęntes iszausząnt par kiauras naktis meldies. Tos jo małdas netika kipszukams; kajp imani-
↕ p. 25–26 damis norieje ji atitraukti; bet wałąndu wa↕łąndas źudę spudina łau-kon raukidamos ir cziaudiedamis it szuniukaj teboka pauosti.

Karsztaj besimełzdamas nekarta pasikiele ganaukszta nu źiames, tarsi jau dąngon lekti kietina; pats tecziaus to nejusti nejuta. Kaźiku-met prabiles nukriźiawotas Wieszpats Jezus jam tare *„buk ligi smerte kąntrus, o gausi wajniką garbies"*. Iszgirda tus źodius Kristaus wienas zokanikas ir kitęms pranesze, bet pats P. Mikołas tikt priesz smerti sawa spawiednikuj Jonuj wis kajp buwus papasakoje. Wieszpats no-riedamas tarną sawa paaukszti nti sutejkie jam dwasę prajautima ar-ba pranaszistes. Suprati taj źmones burejs pradieje pri jo płusti ir tejrauties tąnkiej apej dajktus maź te rejkalingus, kąn szis regieda-mas atsakidawa, neźinau brolej mana, neźinau, kąn asz źinosiu griesz-nikas, melskieties uź mani, kad Wieszpats atlejstu nusidieimus.

Kaźikumet wiena motina su dum wajkąm wediną pri jo atejusi, ąntpultinaj melde kad pasakitu kas bus isz jos wajku? P. Mikołas padiejes rąnką ąnt wiena wajka gałweles tare „szis bus kunegu," taj pasakies nutiła. Bet motina prispire kłauzdama: o szis, o szis Joze kuo bus kunegieli? Nenoriedamas atsakie „tas bus wagimi ir pabęngs ąmźi sawa ąnt kartuwiemis." Nuludusi motina spudina szałęn. O uźsakimas P. Mikoła paskiaus iwika.

Zmones tąn zokrastioną uź szwęntą skajtidamis gauses dawinieje ałuźnas, bet szis kunkindamos su sawa pupiniemis, wis kąn gawes atiduodawa ubagams.

Wiena senatoriene negaledama iszsigiditi nu krauje płudima, atwaźia-wa kaźikumet i Krokawa ir eje i baźniczę Augustionu pasimelsti.

truputį ilginių, ant kurių gulėjo, rožančių didelį, Dievo mūką ir dis-ciplyną, su kuria kas naktį sau nugarą plakė. Priemenėlėj buvo pele-nas, kuriame, sukūręs ugnelę, dienoj kartą virė sau vieną valgį. Pa-prastai jo mylimaisiais viralais buvo: košė, duonynė, sėtinynė ir bulvynė, o visos be aliejaus, be alyvos, be sviesto ir be mėsos. Pasnin-ko dienoms užėjus, retai ir valgyti bevirė, paprastai obuolėlį ar grū-šią suvalgęs, pasimeldė ir ėjo gulti.

Krokuvos bažnyčios vidury buvo stebuklinga Dievo mūka, prieš tą p. Mykolas atsiklaupęs, užvis į didžiąsias šventes išauštant, per kiauras naktis meldės. Tos jo maldos netiko kipšukams; kaip įmany-dami, norėjo jį atitraukti, bet, valandų valandas žudę, spūdino lau-kan, raukydamos ir čiaudėdami it šuniukai tabokos pauostę.

Karštai besimelsdamas, ne kartą pasikėlė gan aukštai nuo žemės, tarsi jau dangun lėkti ketino, pats tačiau to nė justi nejuto. Kaži kuo-met prabilęs nukryžiavotas Viešpats Jėzus jam tarė: *„Būk ligi smerčio kantrus, o gausi vainiką garbės"*. Išgirdo tuos žodžius Kristaus vienas zokaninkas ir kitiems pranešė, bet pats p. Mykolas tik prieš smertį savo spaviedninkui Jonui visa kaip buvus papasakojo. Viešpats, no-rėdamas tarną savo paaukštinti, suteikė jam dvasią prajautimo, arba pranašystės. Supratę tai, žmonės būriais pradėjo prie jo plūsti ir tei-rautis tankiai apie daiktus maž tereikalingus, ką šis regėdamas atsa-kydavo: „Nežinau, broliai mano, nežinau, ką aš žinosiu griešninkas, melskitės už mane, kad Viešpats atleistų nusidėjimus".

Kaži kuomet viena motina, su dviem vaikais vedina prie jo atėju-si, antpultinai meldė, kad pasakytų, kas bus iš jos vaikų. P. Mykolas, padėjęs ranką ant vieno vaiko galvelės, tarė: „Šis bus kunigu". Tai pasakęs nutilo. Bet motina prispyrė klausdama: „O šis, o šis Juzė kuo bus, kunigėli?" Nenorėdamas atsakė: „Tas bus vagimi ir pabengs am-žių savo ant kartuvių". Nuliūdusi motina spūdino šalin. O užsaky-mas p. Mykolo paskiau įvyko.

Žmonės, tą zakristijoną už šventą skaitydami, gausias davinėjo alūžnas, bet šis, kankindamos su savo pupynėmis, visa, ką gavęs, atiduodavo ubagams.

Viena senatorienė, negalėdama išsigydyti nuo kraujo plūdimo, atva-žiavo kaži kuomet į Krokuvą ir ėjo į bažnyčią augustijonų pasimelsti.

Cze pamatiusi P. Mikołą miszioms besłużijęnti, sukrutieje szirdiej ir tare pati sawiep, oj kad asz dasijktio ben padałka jupas to szwęnta ↕ p. 26–27 zokanika użtikra iszgitio. Tejp isi↕diejusi priszlukszte su kieles it musu dawatkas, dasilitieje, pabucziawa jupą P. Mikoła ir tujaus iszgije. Senatoriene datirtos milestas nu Wieszpaties neslepe, todieł beregięnt paskida garsmas P. Mikołą esąnt stebuklingu ir nemaź jam warga padare; nes isz wisu pusiu kałtunuoti, rajszi, płatnosej, dziuti ir dusuli turęntis su gumbajs ir skaudulejs apteki; pradieje pri jo ejti ir melsti swejkatas. Szis nesugiebąns giditi ir nejsus daktaru: o ligonis melde tiktaj kad jus su S. Kriźiu parźegnotu. Kąn szem padarius atejunaj linksmi ir swejki namon griźa.

Wiena meta uźsidegie Kriokawas miestas: ugnis prisartina pri mede namu naszles Onos. Ta nebsumodama kąn bedariti skubieje pas P. Mikołą ir melde kad uźdęngtu jos namelus. Zokanikas tare ejk namon ir neisipiłk, o pats tujaus kłaupęns melde nu Wieszpaties pagałbas. Nejgi wełtuo: ugnele stebuklingaj parszoka par namus naszles, palika jus nekuszintus o tolesnius namus degina. Ąntrą ir treti atwei dar miestas uźsidegie, wiejas pute ąnt klosztoriaus Augustionu: parsigąndi zokanikaj melde pagałbas nu P. Mikoła, kurs oran iszejes parźegnoje gajsrą ir uźgiese ugni. Dar sakie brolems sawa, pri mana giwos gałwos nenugąnstaukiet ugnies bet manęs nebtekus Krokawa degs tris kartus, tuokart nebliks ir to klosztoriaus. Uźsakimas paskiaus iwika. Kriokawas miestas degie pirmą kartą 1494, ąntrą 1528 o treti 1544. Ugnis isisuka i Augustionu klosztoriu ir sudegina wiskąn isz mede padirbtą.

Dar Pałajmintas uźsakie klosztoriu Bistrzycas nustosęnt turtu sawa: nejgi wełtuo biłoje; nes paskiaus Zygmuntas I Lanku karalus, didelus turtus to klosztoriaus atidawe Wilniaus Kanaunikams.

Kas uźgime tas tur mirti. P. Giedrajtis kajpo nupat jaunistes ligotas, patekies tikt kietures deszimtis pęnkierius metus, pradieje sar↕ p. 27–28galoti ąnt gała ir ↕ butinaj isirga. Nełaukdamas pakol smertis bus su pirsztu prikiszamas su aszaromis iszsispawiedoje, prijeme Szwęntus sakramęntus ir łaukie wałąndos sawa.

Marinti brolems susiejus tare „tiewalej mana giwenkiet wienibiej ir bajmiej Diewa. Milekiet Wieszpati, milekiet ir kits kita. Uźłajkikiet

Čia, pamačiusi p. Mykolą mišioms beslūžijantį, sukrutėjo širdyj ir tarė pati saviep: „Oi, kad aš dasiekčiau bent padalko jupos to švento zokaninko, už tikro išgyčiau". Taip įsidėjusi, prišliūkštė su keliais it mūsų davatkos, dasilytėjo, pabučiavo jupą p. Mykolo ir tuojau išgijo. Senatorienė datirtos mylistos nuo Viešpaties neslėpė, todėl beregint paskydo garsmas p. Mykolą esant stebuklingu ir nemaž jam vargo padarė, nes iš visų pusių kaltūnuoti, raiši, platnosiai, džiūtį ir dusulį turintys, su gumbais ir skauduliais aptekę pradėjo prie jo eiti ir melsti sveikatos. Šis nesugebąs gydyti ir nesąs daktaru, o ligonys meldė tiktai, kad juos su šv. kryžium peržegnotų. Ką šiam padarius, atėjūnai linksmi ir sveiki namon grįžo.

Vieną metą užsidegė Krokuvos miestas. Ugnis prisiartino prie medžio namų našlės Onos. Ta, nebsumodama ką bedaryti, skubėjo pas p. Mykolą ir meldė, kad uždengtų jos namelius. Zokaninkas tarė: „Eik namon ir neįsipilk", o pats tuojau klaupęs meldė nuo Viešpaties pagalbos. Neigi veltui: ugnelė stebuklingai peršoko per namus našlės, paliko juos nekušintus, o tolesnius namus degino. Antrą ir trečią atvejį dar miestas užsidegė, vėjas pūtė ant kliošoriaus augustijonų. Persigandę zokaninkai meldė pagalbos nuo p. Mykolo, kurs oran išėjęs peržegnojo gaisrą ir užgesė ugnį. Dar sakė broliams savo: „Prie mano gyvos galvos nenuogąstaukit ugnies, bet manęs nebtekus Krokuva degs tris kartus, tuokart nebliks ir to kliošoriaus. Užsakymas paskiau įvyko. Krokuvos miestas degė pirmą kartą 1494, antrą 1528 o trečią 1544. Ugnis įsisuko į augustijonų kliošorių ir sudegino viską iš medžio padirbtą.

Dar palaimintas užsakė kliošorių Bistricos nustosiant turtų savo. Neigi veltui bylojo, nes paskiau Zigmantas I, Lenkų karalius[5], didelius turtus to kliošoriaus atidavė Vilniaus kanauninkams.

Kas užgimė, tas turi mirti. P. Giedraitis, kaipo nuo pat jaunystės ligotas, patekęs tik keturias dešimtis penkerius metus, pradėjo sargalioti, ant galo ir būtinai įsirgo. Nelaukdamas pakol smertis bus su pirštu prikišamas, su ašaromis išsispaviedojo, priėmė šventus sakramentus ir laukė valandos savo.

Marinti broliams susiėjus tarė: „Tėvaliai mano, gyvenkit vienybėj ir baimėj Dievo. Mylėkit Viešpatį, mylėkit ir kits kitą. Užlaikykit

istatimus zokana, par sawa graudius pamoksłus weskiet źmones ąnt giera. Łaj nie wałąnda nepraslęnk be darba apej iszganima dusziu." Taj besakidamas pradieje pats truputi werkti, sukrutieje ir melde kad wienas zokanikas pasalmes skajtitu. Tam skajtąnt ligonis kieles, kłaupies ir kłupodamas numire.

Kuna jo pałajdoje sklepi ties duriemis zokrastijes. Par łajdotuwes pri jo graba Wieszpats pradieje stebukłus dariti. Wienas akłas dasilitiejes kuna P. Mikoła, ataka. Atejunas Wingras nu sena sergąns, atsiwiłka par łajdotuwes i baźniczę, dasilitieje kuna ir stajgu iszgije. Tas pats Wingras i miestą Budą sugriźes pamate łabaj werkiętę motiną diełto jog sunus jos wakariksztej buwa nuskiędes.

Woz kuną atradus tare motinaj „susiede źadiekies pri P. Mikoła Giedrajti paregiesi stebukłą. Jug ir asz tęn iszgijau. Woz szi taj padare, sunus jos pradieje kwiepuoti ir atgije. Paskiaus motina atminimuj to prajowa pakabina pri graba blieką isz sidabra nukałtą.

Paskiaus dar tris numirielus prikiele P. Mikołas isz numirusiu ir daugieł kitu stebukłu padare. Kaułaj jo tebiera lig sziolej Krokawas baźni-
↕ p. 28–29 czioj sidabra grabelej. Kas nukielaus i Krokawa, gales regieti. ↕

Kowa 30. dienoj.

Giwenimas S. Kotrinos isz Sennas,

kuri surasze jos spawiednikas Rajmundas isz Kapuos Dominikonis. Buwa szioj pasaulej apej metus 1370.

Lajminga ira źiame Wałaku diełto, jogiej iszdawe daugibę tikru tarnu Wieszpaties Diewa, o tarp kitu ir tąn S. Kotriną kurios cze aprasziau giwenimą. Skajtikiet su atidi, nes iszsęmpste isz to skarbus, girdiedamis darbus szwęntus.

Jokubas daźiwinikas ir Lippa, giwentojas miesta Sennas, buwa gimditoju S. Kotrinas. Tąnkiej Wieszpats paskires koki źmogu i tikrus

įstatymus zokano, per savo graudžius pamokslus veskit žmones ant gero. Lai nė valanda nepraslenka be darbo apie išganymą dūšių". Tai besakydamas, pradėjo pats truputį verkti, sukrutėjo ir meldė, kad vienas zokaninkas pasalmes skaitytų. Tam skaitant, ligonis kėlės, klaupės ir klūpodamas numirė.

Kūną jo palaidojo sklepe ties durimis zakristijos. Per laidotuves prie jo grabo Viešpats pradėjo stebuklus daryti. Vienas aklas, dasilytėjęs kūno p. Mykolo, atako. Atėjūnas vengras, nuo seno sergąs, atsivilko per laidotuves į bažnyčią, dasilytėjo kūno ir staiga išgijo. Tas pats vengras, į miestą Budą[6] sugrįžęs, pamatė labai verkiančią motiną dėl to, jog sūnus jos vakarykščiai buvo nuskendęs.

Vos kūną atradus, tarė motinai: „Susiede, žadėkis prie p. Mykolo Giedraičio, paregėsi stebuklą. Juk ir aš ten išgijau". Vos ši tai padarė, sūnus jos pradėjo kvėpuoti ir atgijo. Paskiau motina atminimui to prajovo pakabino prie grabo blėką, iš sidabro nukaltą.

Paskiau dar tris numirėlius prikėlė p. Mykolas iš numirusių ir daugel kitų stebuklų padarė. Kaulai jo tebėra lig šiolei Krokuvos bažnyčioj sidabro grabelyj. Kas nukeliaus į Krokuvą, galės regėti.

Kovo 30 dienoj

Gyvenimas šv. Kotrynos iš Sienos[1],

kurį surašė jos spaviedninkas Raimundas iš Kapuos[2], dominikonis. Buvo šioj pasaulėj apie metus 1370

Laiminga yra žemė Valakų dėl to, jogei išdavė daugybę tikrų tarnų Viešpaties Dievo, o tarp kitų ir tą šv. Kotryną, kurios čia aprašiau gyvenimą. Skaitykit su atide, nes išsemsite iš to skarbus, girdėdami darbus šventus.

Jokūbas dažyvininkas ir Lipa, gyventojas miesto Sienos, buvo gimdytoju šv. Kotrynos. Tankiai Viešpats, paskyręs kokį žmogų į tikrus

tarnus sawa, lig łajku sutejk jam ipatingas milestas, tejp sutejkie ir S. Kotrelej su kuriomis szi paugźdinta woz pęnktus metus ąmźiaus sawa uźkłudiusi iszmoka poterus. Kumet nor eje trepiemis namu tiewa sawa; ąnt koźnu wirbału, prikłaupe ir kalbieje Swejka Maria. Negut motinaj skatinąnt atstoje nu to paprote.

Szesztusi metusi amźiaus sawa kaźiką stebuklinga iszwida ori: nu to łajka tape łabiaus diewobajmingu it paugies źmogus maź besznekieje, lelu newiste, sn wajkajs ne skrajoje, tąnkiej meldies ir isz wirwelu patajsiusi disciplinq, neretaj par nugarą sau czajźe. Atejuses kartajs jos apłąnkiti susiedu mergieles, kłupe pri poteru ir lijpe płakties su disciplinu. Bet tejp susiedes pawajszintas, nebnorieje pri jos bewajksztioti. Sekmus metus ejdama apsiźadieje niekumet netekieti ir amźinaj czistatą łajkiti. Ko tiewams niesakiti nesakie. Su lig tuo łajku tarsi dieł nuturieima kuna sawa, nebwalgie mejsos ir juoba

↕ p. 29–30 pradieje sawi płakti. ↕

Toj patioj gadiniej S. Dominikas dare daugieł stebukłu ir traukie źmones pri pakutas: kąn girdiedama S. Kotrina ne węn tąn Szwęntąi, bet ir wisus Dominikonis tejp uź didius skajte; jogiej piedas ju giebieje bucziuoti. Wałaku źiamiej mergiele turęnti dwileką metu jau skajtos suaugusi. S. Kotrina dasijkusi to ąmźiaus negiebieje padorej apsidariti kajp prider mergielems tekiesęntęms: kąn regiedama sesuo su motinu prispire kad dajlej apsidaritu; todieł szwęntoi pirka graźes jupileles ir pasipuosze. Bet neuźiłga susizgribusi pradieje gausej werkti ir sakiti: asz esmi suźiedotini Kristaus Wieszpaties, tas jaunikajtis mana puosziu kuniszku nerejkałau, kągi taj iszsimanau graźej riedidamos? Tejp wajtodama skubieje pas sawa spawiednika Rajmunda Dominikoni ir su aszaromis sawi skunde. Kunegas tare „nu kąn? puoszdamos ar noriejej kokiem źmoguj patikti? Szi atsakie: ojne ne! bet padariau taj priwersta nu motinas ir seseries. Tare spawiednikas: jejgi tejp, tad nedasilejdaj niekokie grieka. Szi suszuka: Oj Diewi mana asz biauribe graźindama dwokąnti kuną mana daug rejkalinga łajka nustojau o spawiednikas mani skajta uź nekałtą. Girdiedamas taj kunegas nutiła. S. Kotriną pęnkioleką metu sukakusę uźwis motinaj noręnt; pradieje pirszti wienam jaunikajtiuj. Bet szi to niegirdieti nenorieje.

tarnus savo, lig laiku suteikia jam ypatingas mylistas; taip suteikė ir šv. Kotrelei, su kuriomis ši paugždinta, vos penktus metus amžiaus savo užkliudžiusi, išmoko poterius. Kuomet nor ėjo trepėmis namų tėvo savo, ant kožno virbalo priklaupė ir kalbėjo „Sveika Marija". Negut motinai skatinant, atstojo nuo to papročio.

Šeštuose metuose amžiaus savo kaži ką stebuklingo išvydo ore. Nuo to laiko tapo labiau dievobaiminga, it paaugęs žmogus mаž bešnekėjo, lėlių nevystė, su vaikais neskrajojo, tankiai meldės ir, iš virvelių pataisiusi disciplyną, neretai per nugarą sau čaižė. Atėjusias kartais jos aplankyti susiedų mergeles klupė prie poterių ir liepė plaktis su disciplyna. Bet taip susiedės pavaišintos nebnorėjo prie jos bevaikščioti. Sekmus metus eidama, apsižadėjo niekuomet netekėti ir amžinai čystatą laikyti. Ko tėvams nė sakyti nesakė. Sulig tuo laiku, tarsi dėl nutūrėjimo kūno savo, nebvalgė mėsos ir juoba pradėjo save plakti.

Toj pačioj gadynėj šv. Domininkas[3] darė daugel stebuklų ir traukė žmones prie pakūtos, ką girdėdama, šv. Kotryna ne vien tą šventąjį, bet ir visus dominikonis taip už didžius skaitė, jogei pėdas jų gebėjo bučiuoti. Valakų žemėj mergelė, turinti dvylika metų, jau skaitos suaugusi. Šv. Kotryna, dasiekusi to amžiaus, negebėjo padoriai apsidaryti, kaip pridera mergelėms tekėsiančioms, ką regėdama, sesuo su motina prispyrė, kad dailiai apsidarytų, todėl šventoji pirko gražias jupilėles ir pasipuošė. Bet neužilgo susizgribusi pradėjo gausiai verkti ir sakyti: „Aš esmi sužieduotine Kristaus Viešpaties, tas jaunikaitis mano puošių kūniškų nereikalauja, ką gi tai išsimanau gražiai rėdydamos?" Taip vaitodama, skubėjo pas savo spaviedninką Raimundą dominikonį ir su ašaromis save skundė. Kunigas tarė: „Nu ką, puošdamos ar norėjai kokiam žmogui patikti?" Ši atsakė: „Oi, ne ne! Bet padariau tai priversta nuo motinos ir seseries". Tarė spaviedninkas: „Jeigi taip, tad nedasileidai nė kokio grieko". Ši sušuko: „Oi, Dieve mano, aš bjaurybė, gražindama dvokiantį kūną mano, daug reikalingo laiko nustojau, o spaviedninkas mane skaito už nekaltą". Girdėdamas tai, kunigas nutilo. Šv. Kotryną, penkiolika metų sukakusią, užvis motinai norint, pradėjo piršti vienam jaunikaičiui. Bet ši to nė girdėti nenorėjo.

Ne mitusi motina pripuoles wieną kunegą ir melde kad girdamas moteristę prisuoktu ję tekieti. Kunegas atejes kajp pradieje su szwęntu męrgajte rokuoties, suprata ję kietąnt miniczku buti, todieł ir patare kad niekam nesakidama nukirptu sawa grażius płaukus. Szi it balsą Wieszpaties iszgirdusi woz kuneguj iszejus nukirpa. O gałwą sawa tejp aptajse kad nieks negaletu suprasti kas su nebesąnt. Motina apdari gałwos atmajną pamatiusi, numowe skiepetus, pamate gałwą woz

↕ p. 30–31 nepliką, didelej supika, iszware ↕ isz kamareles, lijpe giwenti kukniej tarp szejminas ir draugi su tu wisus darbus dirbti. Dar pridure: biauriokies kajp tinkama, tuotarpu ar nori, ar nenori, tu riesi isztekieti.

S. Kotrina nietruputele nemurmiedama ąnt motinas, it sąmdita mergiele dirba wisus darbus, szejminaj błazgatiję̨nt szi tileje ir szalinos.

Parbuwusi toj wietoj gan iłgaj nueje kaźikumet pas tiewą sawa ir melde kad wisą giminę suwadintu. Tam suwadinus tare szitaj wisęms tamstoms girdąnt prisipaźistu jog dar maźu tebibudama źadiejau Wieszpatem czistatą, negalu tu apźadu sułauźiti nej uź wirą ejti; meldu jusu dalejskiet mąn stoti i miniczkas, noriu buti zokaniki S. Dominika.

Tiewas kurs S. Kotriną uź wis mileje atsakie „kamgi turem prieszstarauti jos szwęntam noruj, argi iszriedisme ję gieresnej? Taj pasakies dawe anaj ipatingą kąmbareli ir wisęms uźdraude kad jos nekluditu. Motina tecziaus szirdiej sawa nekietina jos lajsti i klosztoriu.

Su lig tu dienu S. Kotrina pradieje giwenti it miniczka: tąnkiej meldies, mejsos niekwapa kięnsti nebgaleje, stejgies atjunkti nu wirta walgie, duoną tiktaj su undeniu kumet ne kumet walgie, ąnt plikomis lęntomis guleje, nieka isz drobes pasiuta nie marszkiniu pagalaus nebdiewieje, pasiwos sau wiłnones, naktimis woz wieną adiną uźsnudusi kieles ir meldies, kam norę̨nt sznekąnt apej dajktus Wieszpaties Diewa, uźmirszdawa apej rejkałą walgie ir mijga. Su asztri gięlźies juosteli warze kuną sawa, kas diena su gięlźies lęnciugielu tris kartus sawi płakie. Kaźikumet motina uźejusi ję besipłakąnt, kad pamate wisą nugarą kruwiną, parsigąnda ir tejp suszuka jog ir susiedaj iszgirda.

Ta pati matidama kijtą dukteries łową, neretaj wadina i sawąje, bet

↕ p. 31–32 szi motinaj uźmigus twilina ↕ łaukon. Priwersta nu motinas ejti i pirti brida ticziomis i karsztą waną, o twilkidamos mislije kajp rejks iszturieti ugni czistiaus. Didej ikajtusi stajgu oran iszeje ir isirga drugiu.

Nemitusi motina pripuolės vieną kunigą ir meldė, kad, girdamas moterystę, prisuoktų ją tekėti. Kunigas atėjęs, kaip pradėjo su šventa mergaite rokuotis, suprato ją ketant minyčka būti, todėl ir patarė, kad, niekam nesakydama, nukirptų savo gražius plaukus. Ši, it balsą Viešpaties išgirdusi, vos kunigui išėjus nukirpo. O galvą savo taip aptaisė, kad niekas negalėtų suprasti kasų nebesant. Motina, apdare galvos atmainą pamačiusi, numovė skepetas, pamatė galvą vos ne pliką, dideliai supyko, išvarė iš kamarėlės, liepė gyventi kuknėj tarp šeimynos ir drauge su ta visus darbus dirbti. Dar pridūrė: „Bjauriokis kaip tinkama, tuo tarpu ar nori, ar nenori, turėsi ištekėti".

Šv. Kotryna, nė truputėlio nemurmėdama ant motinos, it samdyta mergelė dirbo visus darbus, šeimynai blazgatijant, ši tylėjo ir šalinos.

Perbuvusi toj vietoj gan ilgai, nuėjo kaži kuomet pas tėvą savo ir meldė, kad visą giminę suvadintų. Tam suvadinus, tarė: „Šitai visiems tamstoms girdint prisipažįstu, jog dar maža tebebūdama žadėjau Viešpačiui čystatą, negaliu tų apžadų sulaužyti nei už vyro eiti; meldžiu jūsų daleiskit man stoti į minyčkas, noriu būti zokaninke šv. Domininko".

Tėvas, kurs šv. Kotryną užvis mylėjo, atsakė: „Kam gi turim prieštarauti jos šventam norui, argi išrėdysime ją geriau?" Tai pasakęs, davė anai ypatingą kambarėlį ir visiems uždraudė, kad jos nekliudytų. Motina tačiau širdyj savo neketino jos leisti į kliośtorių.

Sulig ta diena šv. Kotryna pradėjo gyventi it minyčka: tankiai meldės, mėsos nė kvapo kęsti nebgalėjo, steigės atjunkti nuo virto valgio, duoną tiktai su vandeniu kuomet ne kuomet valgė, ant plikų lentų gulėjo, nieko iš drobės pasiūto, nė marškinių pagaliau nebdėvėjo, pasisiuvo sau vilnones, naktimis, vos vieną adyną užsnūdusi, kėlės ir meldės, kam norint šnekant apie daiktus Viešpaties Dievo, užmiršdavo apie reikalą valgio ir miego. Su aštria geležies juostele varžė kūną savo, kas dieną su geležies lenciūgėliu tris kartus save plakė. Kaži kuomet motina, užėjusi ją besiplakant, kad pamatė visą nugarą kruviną, persigando ir taip sušuko, jog ir susiedai išgirdo.

Ta pati, matydama kietą dukteries lovą, neretai vadino į savąją, bet ši, motinai užmigus, tvylino laukan. Priversta nuo motinos eiti į pirtį, brido tyčiomis į karštą vaną, o tvilkydamos mislijo, kaip reiks ištūrėti ugnį čysčiaus. Didžiai įkaitusi, staiga oran išėjo ir įsirgo drugiu.

Motinaj pri łowas siedęnt tare „jej nenori matuszeli prisistebieti mana smercziuj, lejsk mąn stoti i zokaną." Szi nusiminusi tujaus dalejda.

Sennas miesti buwa klosztorius miniczku Dominikonku, i tąn pati motina nuejusi melde pardietines idant tejktumes priimti jos dukteri; szi ir pasisakie priimsęnti. Kotrina kad taj iszgirda sukrutieje, spierej iszgije ir nuwika i klosztoriu. Tuokart it źuwis i undeni ilejsta prasidziugusi tare pati sawiep „nu Kotrele gawaj ko giejdej, nugis elgkies kaip tikra zokanikie."

Woz kieletuj nedielu praslinkus, pardietinej su spawiedniku nepriesztaraujęnt S. Kotrina apsiźadieje par trejus metus su niewienu nesznekieties ir isz sawa cielaus niekur neiszejti. Tikt par spawiednę biłoti ir i baźniczę wajkszczioti sau dalejda.

Ąmźinaj tiledama, bepartrukie sznekiejos su Wieszpatiu Diewu ir sułaukie nu to aprejszkimu, kurius spawiedodamos kunegaj pasakoje.

Wiena karta sakie anaj Kristus Wieszpats: duktie mana mislik bepartrukie apej mani ir asz tawęs neuźmirsziu. Su tajs źodejs pastiprinta S. Kotrina butinaj atsidawe Kristuj Wieszpatem, nełajmes atsitinkąntes kajpo dalejstas nugieriause Diewa małonej priimdawa ir kąntrej kięntieje. Neiłgam te pateka tos paguodas dwasiszkas, S. Kotrina dasijkusi tris deszimtis metu ąmźiaus sawa pradieje didius jausti kuniszkus pagundinimus. Węn tarsi welnias anaj szejp sznibźdieje „kąn cze isimanej klosztoriej warginties? Ar ne gieresni tau buwa isztekieti, źmoniszkaj giwenti su wiru ir su wejkajs pasidziaukti? Mileje tawi motina ir linkieje kad tekie↕tumi, o tu par atkaklibę nekłausej. Monika, Elźbieta, Ona, Jonkie ir kitas tekiejuses argi neszwęntas? Argi tu tekiejusi nebutumi galejusi dąngaus uździrbti? Kąn cze iszsiwersi biauriodamos klosztoriej ir sawi płakdama? Iszejnant isz baźniczes tare welnias: nu kąn griszti i szałtą ciełą, kas tęn tawęs łauk, kas rupinas tuo kad tu nieka dar newalgiej? Kas wejz to ar tu ałkana ar soti, ar tu swejka ar sergąnti? Kas dabar mił tawi: o kad butumi isztekiejusi, miletu wiras, miletu wajkaj, miletu namiszkiej ir t. t.

↕ p. 32–33

Tomis mislomis negaledama wargsze nusikratiti werkie, cziźe kuną sawa, niekumet wienok tu mislu szirdiej sawa neparkratinieje, arba nebiłoje su pagundinimu, bet woz jes pasergiejusi tujaus szaukies pri Kristaus taridama „Wieszpatie apnika mani neprietelej duszes

Motinai prie lovos sėdint, tarė: „Jei nenori, matušėle, prisistebėti mano smerčiui, leisk man stoti į zokaną". Ši nusiminusi tuojau daleido.

Sienos mieste buvo kliošторius minyčkų dominikonkų, į tą pati motina nuėjusi meldė perdėtinės, idant teiktųsi priimti jos dukterį; ši ir pasisakė priimsianti. Kotryna, kad tai išgirdo, sukrutėjo, spėriai išgijo ir nuvyko į kliošторių. Tuokart, it žuvis į vandenį įleista, prasidžiugusi tarė pati saviep: „Nu, Kotrele, gavai ko geidei, nugis elkis kaip tikra zokaninkė".

Vos keletui nedėlių praslinkus, perdėtinei su spaviedninku neprieštaraujant, šv. Kotryna apsižadėjo per trejus metus su nė vienu nesišnekėti ir iš savo cieliaus niekur neišeiti. Tik per spaviednę byloti ir į bažnyčią vaikščioti sau daleido.

Amžinai tylėdama, be pertrūkio šnekėjos su Viešpačiu Dievu ir sulaukė nuo to apreiškimų, kuriuos spaviedodamos kunigui pasakojo.

Vieną kartą sakė anai Kristus Viešpats: „Duktė mano, mislyk be pertrūkio apie mane ir aš tavęs neužmiršiu". Su tais žodžiais pastiprinta, šv. Kotryna būtinai atsidavė Kristui Viešpačiui, nelaimes atsitinkančias, kaipo daleistas nuo geriausio Dievo, maloniai priimdavo ir kantriai kentėjo. Neilgam tepateko tos paguodos dvasiškos; šv. Kotryna, dasiekusi tris dešimtis metų amžiaus savo, pradėjo didžius jausti kūniškus pagundinimus. Vien tarsi velnias anai šiaip šnibždėjo: „Ką čia įsimanei kliošториuj vargintis? Ar ne geriau tau buvo ištekėti, žmoniškai gyventi su vyru ir su vaikais pasidžiaugti? Mylėjo tave motina ir linkėjo, kad tekėtum, o tu per atkaklybę neklausei. Monika, Elžbieta, Ona, Jonkė[4] ir kitos tekėjusios argi ne šventos? Argi tu tekėjusi nebūtum galėjusi dangaus uždirbti? Ką čia išsiversi bjauriodamos kliošториuj ir save plakdama?" Išeinant iš bažnyčios, tarė velnias: „Nu ką, grįžti į šaltą cielių, kas ten tavęs laukia, kas rūpinas tuo, kad tu nieko dar nevalgei? Kas veizi to, ar tu alkana, ar soti, ar tu sveika, ar serganti? Kas dabar myli tave? O kad būtum ištekėjusi, mylėtų vyras, mylėtų vaikai, mylėtų namiškiai ir t.t."

Tomis misliomis negalėdama vargšė nusikratyti verkė, čyžė kūną savo, niekuomet vienok tų mislių širdyj savo neperkratinėjo, arba nebylojo su pagundinimu, bet, vos jas pasergėjusi, tuojau šaukės prie Kristaus tarydama: „Viešpatie, apniko mane neprieteliai dūšios

mana, gielbiek mani. Szitaj apsisakau wisaj Trajcej Szwęncziausej jogiej niekumet toms misloms ne prizwalisiu, atitolink nu manęs tąn welni kurs mani bepalaubos źuda. Jej nori idant ilgiaus dar kięntietio, sztaj esmi pasitajsiusi kięntieti patolej, pakolej Tu noriesi.

Tus źodius su aszaromis pasakius, pragajsza pagundinimaj ir pasirode Szwęntaj Kristus Wieszpats. Kłause Kotrina kami buwaj lig sziolej Wieszpatie? Szis atsakie, buwau szirdiej tawa ir diełto ne dziaugiejs isz pagundinimu nej sznekiejejs su jejs, bet szirdis tawa tajs bajdies ir skaudieje." Nu to łajka niekumet kuniszku pagundinimu nebjaute.

Tami patemi klosztorie buwa miniczka wardu Palmeria, kuri negaledama to pakielti jogiej Kotriną wadęn źmones szwęntu, pradieje bajsej jos neuźkięnsti ir koźnami źinksniej parsakioti. Kotrina uź taj newęn nepika, bet dar noriedama jos szirdi suminksztinti kajp sumodama anaj tarnawa. Nesitikietaj Palmeria sunkiej isirga. Kitoms
↕ p. 33–34 miniczkoms maź ↕ jos tewejząnt; Kotrina par kiauras naktis pri jos łowas siediedama słaugie ję su wisomis siłomis.

Tecziaus ligonis neatliźa. Matidama Krotina ję mirsęnt grieki rustibes, pradieje karsztaj melsti Wieszpaties, kad sutejktu anaj milestą sawa. Nejgi wełtuo małdawa: Palmeria iłgaj merdiejusi tarsi isz mijga pakirda, pradieje kartej werkti ir parpraszinieti Szwęntą. Szi su dziauksmu dowinoje ir pabucziawa sergantiję. Tujaus Palmeria prijeme Szwęntus sakramęntus ir dajlej numire. Wieszpats paskiaus dalejda S. Kotrinaj paregieti didoj szwiesibiej duszę mirusioses, isz ko szi nemaźą jaute linksmibę.

Negana to: ąntra miniczka wardu Andrea isirga wieźiu: bajsi ta liga padare bajsej dwokąntę roną. Kad kitas miniczkas dwokułu bajdidamos nenorieje sergąntioses nie łąnkiti, S. Kotrina riźos kas diena anaj tarnauti. Bajdies jos nosis dwokulu, bet szi noriedama sawi parłauźti, kwęmpies ticziomis pri ronos. Ilgaj tarnaudama apjunka su dwokulu ir nebibajdies, bet kas atsitika? Sergąnti miniczka kumet węn neregieje Kotrinas pri sawa łowas, sakie „jau ta kieksze iszspruka palejstuwauti, diełto taj pri manęs nebatejn? Iszgirda tąn kałbą kitas miniczkas ir pradieje S. Kotriną ispieloti, o szi ne pikdama atsakie „sesireles mana koźnaj kałbaj netikiekiet isz milestas Kristaus tebesmi nesuteptu mergajti. Po iłga tarnawima pasirode anaj Kristus

mano, gelbėk mane. Šitai apsisakau visai Traicei Švenčiausiai, jogei niekuomet toms mislioms neprizvalysiu, atitolink nuo manęs tą velnią, kurs mane be paliaubos žudo. Jei nori, idant ilgiau dar kentėčiau, štai esmi pasitaisiusi kentėti patolei, pakolei Tu norėsi".

Tuos žodžius su ašaromis pasakius, pragaišo pagundinimai, ir pasirodė šventai Kristus Viešpats. Klausė Kotryna: „Kame buvai lig šiolei, Viešpatie?" Šis atsakė: „Buvau širdyj tavo, ir dėl to nesidžiaugei iš pagundinimų nei šnekėjais su jais, bet širdis tavo tais baidės ir skaudėjo". Nuo to laiko niekuomet kūniškų pagundinimų nebjautė.

Tame pačiame klioštoriuj buvo minyčka, vardu Palmerija, kuri, negalėdama to pakelti, jogei Kotryną vadina žmonės šventa, pradėjo baisiai jos neužkęsti ir kožname žingsnyj persekioti. Kotryna už tai ne vien nepyko, bet dar, norėdama jos širdį suminkštinti, kaip sumodama anai tarnavo. Nesitikėtai Palmerija sunkiai įsirgo. Kitoms minyčkoms maž jos teveizint, Kotryna, per kiauras naktis prie jos lovos sėdėdama, slaugė ją su visomis sylomis.

Tačiau ligonis neatlyžo. Matydama Kotryna ją mirsiant grieke rūstybės pradėjo karštai melsti Viešpaties, kad suteiktų anai mylistą savo. Neigi veltui maldavo: Palmerija, ilgai merdėjusi, tarsi iš miego pakirdo, pradėjo karčiai verkti ir perprašinėti šventą. Ši su džiaugsmu dovanojo ir pabučiavo sergančiąją. Tuojau Palmerija priėmė šventus sakramentus ir dailiai numirė. Viešpats paskiau daleido šv. Kotrynai paregėti didžioj šviesybėj dūšią mirusiosios, iš ko ši nemažą jautė linksmybę.

Negana to: antra minyčka, vardu Andrėja, įsirgo vėžiu; baisi ta liga padarė baisiai dvokiančią roną. Kad kitos minyčkos, dvokuliu baidydamos, nenorėjo sergančiosios nė lankyti, šv. Kotryna ryžos kas dieną anai tarnauti. Baidės jos nosis dvokuliu, bet ši, norėdama save perlaužti, kvempės tyčiomis prie ronos. Ilgai tarnaudama, apjunko su dvokuliu ir nebesibaidė; bet kas atsitiko? Serganti minyčka, kuomet vien neregėjo Kotrynos prie savo lovos, sakė: „Jau ta kekšė išspruko paleistuvauti, dėl to tai prie manęs nebateina". Išgirdo tą kalbą kitos minyčkos ir pradėjo šv. Kotryną įspėlioti, o ši nepykdama atsakė: „Seserėlės mano, kožnai kalbai netikėkit, iš mylistos Kristaus tebesmi nesutepta mergaite". Po ilgo tarnavimo pasirodė anai Kristus,

wienoj rąnkoj besituris auksa karuną, ąntroj erszkietiu wajniką ir kłause S. Kotrinas iszskirkies tinkamąi. Szi smejgies pri erszkietu wajnika ir tare „idant galeczio apmisliti kąnczę Tawa Wieszpatie, pakol giwa noriu diewieti tąn wajnikieli. Kristus ir ąntmowe ąnt jos gałwos, o szi pajuta didi sopuli. Po to prajowa wieł tarnawa sergąntej Andreaj. Wiena karta ligonis akisu didej praszwita S. Kotrina, Andrea todieł parsigąndusi ir susizgribusi pradieje werkdama par↕praszinieti Szwęntąje uź apkałbas; o szi pasisakie nietrupute nepikusi.

↕ p. 34-35

Nekurie szwęnti giejzdamis buti pawiedejs aniołams, nebnorieje betarnauti kunams sawa. Troszka apsiejti be walgie, be gierima ir kitu jo rejkału. Tarp tokiu skajtos ir ta S. Kotrina, kuri kietwirtą deszimti metu ąmźiaus sawa uźkludiusi butinaj parstoje walgiti. Mita Szwęncziausiu sakramęntu, kuri paprastaj kas rita priimdawa. Jej priwersta ragawa kokie walgie, ne galeje to prariti o prarijusi sirga. Priszingaj prijemusi Szwęncziausi it papietawusi rasdawos linksmu, stipri ir galęnti wisus klosztoriaus źigius apejti. Pardietine miniczku pirmu raginaję kad uźsikąnstu walgie, bet kas destis regiedama; lowies raginti.

S. Kotrina neiszpasakitas jaute patiekas priimdama Szwęncziausi sakramęntą: kartajs regieje kommunioj kudikieli Jezu łabaj szwiesi, kartajs anaj ostije it źwajzdele źibieje o kartajs jaute kwapą pripiłdąnti wisą baźniczę. Paprastaj po prijemima Szwęncziause giebieje apmirti ir buti po kieles adinas be dwases. Wiena karta kietures dienas begiwibas parbuwa. Wisi tare jau mirus, klosztorius ikapes tajse; bet paskiaus wieł atgije.

Wienas kunegas drauzdamas Kotriną kad nejtu pri Szwęncziause, tare S. Augustinas „nej pejk, nej gir tąnkiej prijemąntiu kuną ir kraui Wieszpaties." Atsakie Szwęnta, o tamsta diełko pejki? Kunegas su lig tajs źodejs nutiła. Iwajri źmones negaledamis jos pawejzda sekti, nekarta ję iwajrej iszdieloje: wadina ję apgaudinietoi kitu, pusproti, netikszi. Szi taj girdiedama dziaugies ir sakie „tos apkałbas giesa ugni czistiaus, acziu Tau Wieszpatie uź tas itarles.

S. Kotrina pajutusi kami didi griesznika sergąnt o nenorępnt spawiedoties, paprastaj melde Wieszpaties kad ąnt ju susimiłtu ir siunte pri ligonu ku↕negus. O Wieszpats wisumet jos iszkłause. Tejp nemaź dusziu iszgielbieje nu pragara.

↕ p. 35-36

vienoj rankoj besitūrįs aukso karūną, antroj erškėčių vainiką, ir klausė šv. Kotrynos: „Išsiskirk tinkamąjį". Ši smeigės prie erškėčių vainiko ir tarė: „Idant galėčiau apmislyti kančią Tavo, Viešpatie, pakol gyva, noriu dėvėti tą vainikėlį". Kristus ir antmovė ant jos galvos, o ši pajuto didį sopulį. Po to prajovo vėl tarnavo sergančiai Andrėjai. Vieną kartą ligonės akisu didžiai prašvito šv. Kotryna, Andrėja todėl, persigandusi ir susizgribusi, pradėjo verkdama perprašinėti šventąją už apkalbas, o ši pasisakė nė trupučio nepykusi.

Nekurie šventi, geisdami būti pavėdžiais aniolams, nebnorėjo betarnauti kūnams savo. Troško apsieiti be valgio, be gėrimo ir kitų jo reikalų. Tarp tokių skaitos ir ta šv. Kotryna, kuri, ketvirtą dešimtį metų amžiaus savo užkliudžiusi, būtinai perstojo valgyti. Mito Švenčiausiu Sakramentu, kurį paprastai kas rytą priimdavo. Jei priversta ragavo kokio valgio, negalėjo to praryti, o prarijusi sirgo. Priešingai – priėmusi Švenčiausią, it papietavusi, rasdavos linksma, stipria ir galinčia visus kliošториaus žygius apeiti. Perdėtinė minyčkų pirma ragino ją, kad užsikąstų valgio, bet, kas destis regėdama, liovės raginti.

Šv. Kotryna neišpasakytas jautė patiekas, priimdama Švenčiausią Sakramentą: kartais regėjo komunijoj kūdikėlį Jėzų labai šviesų, kartais anai ostija it žvaigždelė žibėjo, o kartais jautė kvapą, pripildantį visą bažnyčią. Paprastai po priėmimo Švenčiausio gebėjo apmirti ir būti po kelias adynas be dvasios. Vieną kartą keturias dienas be gyvybos perbuvo. Visi tarė jau mirus, kliošторius įkapes taisė, bet paskiau vėl atgijo.

Vienas kunigas, drausdamas Kotryną, kad neitų prie Švenčiausio, tarė: „Šv. Augustinas nei peikia, nei giria tankiai priimančių kūną ir kraują Viešpaties". Atsakė šventa: „O tamsta dėl ko peiki?" Kunigas sulig tais žodžiais nutilo. Įvairūs žmonės, negalėdami jos paveizdo sekti, ne kartą ją įvairiai išdėliojo: vadino ją apgaudinėtoja kitų, pusprote, netikše. Ši, tai girdėdama, džiaugės ir sakė: „Tos apkalbos geso ugnį čyščiaus, ačiū Tau, Viešpatie, už tas įtarles".

Šv. Kotryna, pajutusi kame didį griešninką sergant, o nenorint spaviedotis, paprastai meldė Viešpaties, kad ant jų susimiltų ir siuntė prie ligonų kunigus. O Viešpats visuomet jos išklausė. Taip nemaž dūšių išgelbėjo nuo pragaro.

Metusi 1374 Wałaku źiamiej maraj buwa: wienas diewobajmingas klebonas wardu Mateuszas, par kiauras dienas ir naktis nesze sergąntęms dwasiszką pagałbą. Bet par nełajmę ir patem mara liga prikiba. Iszsigirdusi apej taj S. Kotrina skubieje jos apłąnkiti o iejusi i kleboniję suszuka „Mateuszaj klebonali kielkies, nełajks dabar guleti kad gauje źmoniu mirsztąntiu łauk tawęs. Sulig tajs źodejs Klebonas kieles butinaj swejkas ir iszeje tujaus pri ligonu.

Ąntrą kunegą wardu Rajmundą kurs tejpat bespawiedodamas mara ligą buwa igawes, ligi dali S. Kotrina par małdas sawa stebuklingaj iszgide.

Wiena karta S. Kotrina tarp kitu miniczku budama suszuka „oj mana brolis Tamoszius ikrita i didę nełajmę ir sząukas maniep." Taj isztarusi kłaupies ir meldies. Kitas miniczkas nieprasti tuokart nesuprata kąn kałb szwęntoi. Bet po kieletas dienu atejes i klosztoriu tas Tamoszius tare „ejau su kitajs par kalnus Padwon linkon, nesitikietaj apszoka mamis razbajnikaj, nuplesze drapanas, atjeme piningus ir wede i miszką uźmuszti. Asz nemites pradiejau szaukties pas Kotriną kad mełstu pagałbas nu Wieszpaties. Pardietinis razbajniku beregięnt tare, ar źinot kąn brolej, palejskiem tus kielejwius, kąn iszwersma jus uźmuszdamis; dasilejsma dide grieka be kokie rejkała. Tejp pasibiłoi palejda mamis ir drabuźius sugrąnźina. Tuokart wisi pripaźina małdą S. Kotrinas ju szirdis suminksztinus.

Rimi toj gadiniej kiła dides nełajmes – wajdaj skajde baźniczę Wieszpaties: kąn girdiedama S. Kotrina lejdos Rimon ir stejgies barnius nutilditi. Wisą jos nugarą nu płakimos apteka ronas, tecziaus Szwęta
↕ p. 36–37 nietrupute newajtoje. Iłgajniu wienok neb iszturie↕jusi atsigule i pałą. Kieletą nedielu pasirgusi prijeme Szwęntus sakramęntus ir tęn pat Rimi numire. Pateka szioj pasaulej trisdeszimtis trejus metus. Kuną jos kunegaj pałajdoje tęn pat Rimi Dominikonu baźnicziој.

Taj atsitika nu uźgimima Kristaus Wieszpaties metusi 1380.

Nu jos smerte asztuonioms deszimties metu praslinkus Pius ąntrasis Popieźius iszpaźina ję uź Szwęntą. Łaj bun garbie Wieszpatem kurs tąn sawa tarnajtę apdowinoje gausiomis milestomis. Amen.

Metuose 1374 Valakų žemėj marai buvo. Vienas dievobaimingas klebonas, vardu Mateušas, per kiauras dienas ir naktis nešė sergantiems dvasišką pagalbą. Bet per nelaimę ir pačiam maro liga prikibo. Išsigirdusi apie tai, šv. Kotryna skubėjo jo aplankyti, o įėjusi į kleboniją sušuko: „Mateušai klebonali, kelkis, ne laikas dabar gulėti, kad gauja žmonių mirštančių laukia tavęs". Sulig tais žodžiais klebonas kėlės būtinai sveikas ir išėjo tuojau prie ligonų.

Antrą kunigą, vardu Raimundą, kurs taip pat bespaviedodamas maro ligą buvo įgavęs, lygia dalia šv. Kotryna per maldas savo stebuklingai išgydė.

Vieną kartą šv. Kotryna, tarp kitų minyčkų būdama, sušuko: „Oi, mano brolis Tamošius įkrito į didžią nelaimę ir šaukias maniep". Tai ištarusi, klaupės ir meldės. Kitos minyčkos nė prasti tuokart nesuprato, ką kalba šventoji. Bet po keletos dienų, atėjęs į klioštorių, tas Tamošius tarė: „Ėjau su kitais per kalnus Padvon linkan, nesitikėtai apšoko mus razbaininkai, nuplėšė drapanas, atėmė pinigus ir vedė į mišką užmušti. Aš nemitęs pradėjau šauktis pas Kotryną, kad melstų pagalbos nuo Viešpaties. Perdėtinis razbaininkų beregint tarė: „Ar žinot ką, broliai, paleiskim tuos keleivius, ką išversime juos užmušdami, dasileisime didžio grieko be kokio reikalo". Taip pasibylojęs, paleido mus ir drabužius sugrąžino". Tuokart visi pripažino maldą šv. Kotrynos jų širdis suminkštinus.

Ryme toj gadynėj kilo didžios nelaimės – vaidai skaidė Bažnyčią Viešpaties[5]. Ką girdėdama, šv. Kotryna leidos Ryman ir steigės barnius nutildyti. Visą jos nugarą nuo plakimos apteko ronos, tačiau šventa nė trupučio nevaitojo. Ilgainiui vienok nebištūrėjusi atsigulė į patalą. Keletą nedėlių pasirgusi, priėmė šventus sakramentus ir ten pat Ryme numirė. Pateko šioj pasaulėj tris dešimtis trejus metus. Kūną jos kunigai palaidojo ten pat Ryme, Dominikonų bažnyčioj.

Tai atsitiko nuo užgimimo Kristaus Viešpaties metuose 1380.

Nuo jos smerčio aštuonioms dešimtims metų praslinkus, Pijus antrasis[6], popiežius, išpažino ją už šventą. Lai būna garbė Viešpačiui, kurs tą savo tarnaitę apdovanojo gausiomis mylistomis. Amen.

Gieguźies 23. dienoj.

Giwenimas Szwęnta Ęndriejaus Bobola Jezawita,

buwuse szioj pasaulej septiniolektami ąmźiej.

Jezawitaj ira taj zokanikaj kurie uź wis płatęn ir mil kataliku wierą. Anie apsakinieje tąn szwęntą tikieimą daugieł źiamesi o tarp kitu Źemajtiusi ir Letuwoj. Bet dirbdamis tąn szwęntą darbą nemaź nukięntieje: netruka ir padiejusiu gałwas sawa uź wierą. Tarp tokiu skajtos ir pałajmintas Ęndriejus Bobola kurio giwenimą cze apraszau.

Nu senos gadines ponaj Bobolej giwena Lanku karalistiej, wienas isz ju wardu Krisztupas, metusi 1591 sułaukie sunaus, kurem dawe wardą Ęndriejus. Wajkielis tas nu prigimima łabaj gieros gałwos dajlej augdamas, juoba linka ąnt dajktu dwasiszku nekajp źiamiszku. Ipatingaj tika jam kunegaj Jezawitaj: kumet nor tie pri jo tiewu at-
↕ p. 37–38 waźiawa, jaunas Ęn↕drele nu szales atstoti negaleje; todieł moksłus Sandomieriaus miesti iszejes 1611 metusi nuwaźiawa i Wilniu ir istoje i zokaną Jezawitu. Par metus naujukistes sawa buwa kitęms klerikielems pawejzdu wisokios doribes. Kajpo jaunikajti wisumet leti, wisumet giera, wisumet diewobajminga, wisi tikraj mileje.

Kunegiszkus moksłus pabęngies, kleriku tebibudamas par dwejus metus pats wajkus mokie Braunsbergi Prususi ir Pułtawoj. Paskiaus iszsiszwęntes i kunegus buwa apsakinietoju źode Diewa Wilniuo baźniczioj S. Kazimiera. Tas paszaukimas łabaj kłojes P. Ęndriejuj. Par sawa graudius pamoksłus riekina kłausitojus ir wede ąnt giera. Daugibę bediewiu, girtuklu ir palejstuwiu, priwerte pakutą dariti ir padorej giwenti.

Kad juoba dar ąnt mejles Wieszpaties źmones patrauktu iszmane brostwą Szwęncziauses paneles naują, i kurę isirasziusis turieje ipatingaj tarnauti Diewuj ir auksztinti Motiną Kristaus Jezaus.

Wiresnibe Jezawitu matidama jo karsztibę mejlej Diewa, buwa pakiełusi aną i pardietinius klosztorelaus Bobrujskie esąnte: bet szis

Gegužės 23 dienoj

Gyvenimas švento Andriejaus Bobolės jezavito,

buvusio šioj pasaulėj septynioliktame amžiuj

Jezavitai yra tai zokaninkai, kurie užvis platina ir myli katalikų vierą. Anie apsakinėjo tą šventą tikėjimą daugel žemėse, o tarp kitų Žemaičiuose ir Lietuvoj. Bet, dirbdami tą šventą darbą, nemaž nukentėjo, netrūko ir padėjusių galvas savo už vierą. Tarp tokių skaitos ir palaimintas Andriejus Bobolė, kurio gyvenimą čia aprašau.

Nuo senos gadynės ponai Bobolės gyveno Lenkų karalystėj, vienas iš jų, vardu Krištupas, metuose 1591 sulaukė sūnaus, kuriam davė vardą Andriejus. Vaikelis tas, nuo prigimimo labai geros galvos, dailiai augdamas, juoba linko ant daiktų dvasiškų nekaip žemiškų. Ypatingai tiko jam kunigai jezavitai: kuomet nor tie prie jo tėvų atvažiavo, jaunas Endrelė nuo šalies atstoti negalėjo; todėl mokslus Sandomiero mieste išėjęs, 1611 metuose nuvažiavo į Vilnių ir įstojo į zokaną jezavitų. Per metus naujukystės savo buvo kitiems klierikėliams paveizdu visokios dorybės. Kaipo jaunikaitį visuomet lėtą, visuomet gerą, visuomet dievobaimingą visi tikrai mylėjo.

Kunigiškus mokslus pabengęs, klieriku tebebūdamas, per dvejus metus pats vaikus mokė Braunsberge Prūsuose ir Pultavoj[1]. Paskiau, išsišventęs į kunigus, buvo apsakinėtoju žodžio Dievo Vilniuj, bažnyčioj šv. Kazimiero. Tas pašaukimas labai klojos p. Andriejui. Per savo graudžius pamokslus rėkino klausytojus ir vedė ant gero. Daugybę bedievių, girtuoklių ir paleistuvių privertė pakūtą daryti ir padoriai gyventi.

Kad juoba dar ant meilės Viešpaties žmones patrauktų, išmanė brostvą Švenčiausios Panelės naują, į kurią įsirašę turėjo ypatingai tarnauti Dievui ir aukštinti Motiną Kristaus Jėzaus.

Vyresnybė jezavitų, matydama jo karštybę meilėj Dievo, buvo pakėlusi aną į perdėtinius klioštorėliaus, Bobruiske esančio, bet šis

melde kad gieriaus pasiunstu ji mokiti netikielu ir atskałuniu. Kajpogi wiresnibe pasznekiejusi su Łucka Wiskupu Ujejskiu iszsiuntę jauną Ęndrieju i Pinska pawieti.

Rejk źinoti jogiej ta pawiete ira pelkieta, źmones tęn giwenąntis buwa su wisu neapszwiesti, woz ne wisi kałtunuoti ir pliki, wieros nekataliku, mintąntis źuwimis ir mede pauksztejs. Cze atwikies P. Ęndriejus, pasijuta sawa wietoj esus. It koks parejunas jeszkoje po krumus giwentoju, mokie jus małonej wieros, wajkams dalije abrozdelus, kriżelus, medalikielus o pramokies skajtiti ir kningieles. Kajp tikras Apasztołas ne karta sieda pabłaku ąnt źiames draugi su źmoniemis walgiti dziuwusi piplu — Su łazdu pasirimdamas wajkszczioje

↕ p. 38–39 nu sodos lig sodos. ↕ Niewiena nespaude nej bajde, bet letej prikalbinieje kad wirstu i katalikus.

Tas darbas gan jam kłojes, daugibę newęn artoju bet ir ponu su ponajs i katalikus parwerte. Sodu wadinamu Bałandizie ir Udrozinie kurie dwęms giwentojej buwa atskałunej, padare katalikajs, iszmokie poteru, katekizmas ir pripratina tąnkiej wajkszczioti spawiednes. Tejp dajlej darbawos par dwideszimti szeszerius metus.

Bet płatinimos tikros wieros nepatika kipszams, diełto paugzdina kazokus kurie źinodamis Lanku ir Letuwos źiamiej nejsąnt źalnieriu, metusi 1653 padare sumiszimą. Uźpuole krasztą wadinamą Wołyn ir Ukraina nowije jos ir nowije baźniczes kataliku, Szwęncziausi sakramęntą, ne wienoj wietoj ąnt źiames iszbierusis, su kojemis tripe. Apnika ponus: Kunegajkszti Czartoryjski su moteri jo ir wajkajs bajsej imusze ąnt gała giwus su pjukłu parpiowe. Pinski ir Neswiźiej wisus Jezawitus iszmusze, iszokusis i Jonawa miesteli isznowije katalikus lig pastaroje.

Cze ikisza jams leźuwi źidaj su burlokajs taridamis „sodoj Peredyla arba Mogilna ira Jezawitas Ęndriejus Bobola kurs daugieł źmoniu i katalikus parwerti." Iszgirdi taj kazokaj sieda i arklus, nujoje i Paradylą, atrada kunegą baźniczioj woz miszes pabęngusi besimełdąnti, tujaus sugrobi wilka łaukon ir ąntpultinaj ragina kad kataliku wieros iszsiźadietu. Bet szis atsakie „esmi pasitajses wisas mukas iszkięntieti uź wierą mana, darikiet kąn tinkamis. Newilkieties mani drąnsaujęnt, datirkiet stipribes Wiespaties maniep?" Kazokaj nuplesze

meldė, kad geriau pasiųstų jį mokyti netikėlių ir atskalūnių. Kaipogi vyresnybė, pašnekėjusi su Lucko vyskupu Ujeiskiu, išsiuntė jauną Andriejų į Pinsko pavietą.

Reikia žinoti, jogei tas pavietas yra pelkėtas, žmonės ten gyvenantys buvo suvisu neapšviesti, vos ne visi kaltūnuoti ir pliki, vieros nekatalikų, mintantys žuvimis ir medžio paukščiais. Čia atvykęs, p. Andriejus pasijuto savo vietoj esąs. It koks perėjūnas ieškojo po krūmus gyventojų, mokė juos maloniai vieros, vaikams dalijo abrozdėlius, kryželius, medalikėlius, o pramokęs skaityti, ir knygeles. Kaip tikras apaštalas ne kartą sėdo pablaka ant žemės drauge su žmonėmis valgyti džiūvusį pyplių. Su lazda pasiremdamas vaikščiojo nuo sodos lig sodos. Nė vieno nespaudė nei baidė, bet lėtai prikalbinėjo, kad virstų į katalikus.

Tas darbas gan jam klojos, daugybę ne vien artojų, bet ir ponų su ponais į katalikus pervertė. Sodų, vadinamų Balandyčiai ir Udrožiniai, kurių dviejų gyventojai buvo atskalūniai, padarė katalikais, išmokė poterių, katekizmo ir pripratino tankiai vaikščioti spaviednės. Taip dailiai darbavos per dvi dešimti šešerius metus.

Bet platinimos tikros vieros nepatiko kipšams, dėl to paugzdino kazokus, kurie, žinodami Lenkų ir Lietuvos žemėj nesant žalnierių, metuose 1653 padarė sumišimą. Užpuolė kraštą, vadinamą Volyne ir Ukraina, novijo jas ir novijo bažnyčias katalikų, Švenčiausią Sakramentą, ne vienoj vietoj ant žemės išbėrę, su kojomis trypė. Apniko ponus: kunigaikštį Čartoryskį[2] su moteria jo ir vaikais baisiai įmušė, ant galo gyvus su pjūklu perpjovė. Pinske ir Nesvyžiuj visus jezavitus išmušė, įšokę į Jonavo miestelį, išnovijo katalikus lig pastarojo.

Čia įkišo jiems liežuvį žydai su burliokais tarydami: „Sodoj Peredila arba Mogilna yra jezavitas Andriejus Bobolė, kurs daugel žmonių į katalikus pervertė". Išgirdę tai, kazokai sėdo į arklius, nujojo į Peredilą, atrado kunigą bažnyčioj vos mišias pabengusį besimeldžiantį, tuojau sugrobę vilko laukan ir antpultinai ragino, kad katalikų vieros išsižadėtų. Bet šis atsakė: „Esmi pasitaisęs visas mūkas iškentėti už vierą mano, darykit ką tinkami. Nesivilkit mane drąsaujant, datirkit stiprybės Viešpaties maniep". Kazokai nuplėšė

tujaus jo drabużius, pliką pririsza pri diba ir bajsej płakie su bizunajs ir su rikszticmis. Atsineszi apcugas iszplesze su mejsu jo nagus, iszkrusza dąntis, nu rąnku nułupa kajli, na nugaras dire kajle dirzus,
↕ p. 39–40 apipiowi ↕ kajli ąnt sprąndu, płaukuotą gałwos kajli użtraukie uż akis, wisa jo makaule palika pliku plika – tolaus atidęngi akis, tas iszkrapszte. Muczelnikas wis taj kięntiedamas szaukies pas Jezu ir Marią. Jo wajtoimas nepatiką budelems, todieł praduri ties ausi skilę, isztraukie pro tąn leżuwi ir butinaj iszplesze; ąnt gała surajszioju-sis pakore. Kad dwasej iszejnąnt kuṇas krutieje, kazokaj ticziodamos sakie „ar matot kajp szokinie lankas?" Tejp ąnt kartuwiemis pabęngie ąmżeli sawa, muczelnikas Wieszpaties.

Tujaus po smerte praszwita kunas, kąn pamati kazokaj sieda i arklus ir pajoje.

Taj atsitika 1657 metusi widuo miestele Jonawa ne tolij nu Pinska. Zidaj su burlokajs stebiejos darbams kazoku; tecziaus nepariszkadije.

Jonawa Klebonas Jonas Zalewskis, nulejdina kuna nu kartuwiu ir nuneszina i klebonijç, kami dajlej budinę atłajkius nuneszina i baźniczę ir dawe żodi Pinska Jezawitams. Kurie atważiawi atjeme szwęntą kunegą, nuweże i Pinską ir sklepi baźniczes ikasei źiamę.

Metusi 1700 Pinska Jezawitu klosztoriaus pardietinis kunegas Martinas Godebskis par miszes melde Wieszpaties kad sutejktu koki nor Szwęntąi, par kurio użtarima galetu padorej walditi klosztoriu. Po misziu i trobelę sugriżes apsnuda ir pamate atejnąnti szwiesi Jezawitą, kurs tare „kodieł tolij jeszkaj użtaritoje, czepat ji turi, asz esmi Ęndriejus Bobała, użmusztas Jonawi uż wierą kataliku, nor to Wieszpats kad kuną mana iszkases, padietumi padorioj wietoj. Taj pasakies iszgajsza. Tujaus kniooksteriejes kunegas paskajte tąn regieimą ne uż sapną, bet uż aprejszkimą; todieł wejkiej suwadines kunegus su szejminu eje i sklepą jeszkoti kuna, bet negaleje rasti. Po triju dienu wieł pasirodes. P. Ęndriejus kuneguj Prokopuj Łukaszewiczej ta-
↕ p. 40–41 re ↕ „kunas mana ira pakastas po kajrios rąnkas kiertioj sklepa, tęn atraste. Kunegaj nuei pradieje kasti ir atrada apipuwusi grabą su szio-kiu paraszu „*Ęndriejus Bobola, nu kazoku użmusztas,*" bet kuna suwisu nepuwusi. Iszkasy isz żiames padirbina naui grabą igulde kuną ir palika tęn pat ąnt sklepa grindiemis.

tuojau jo drabužius, pliką pririšo prie dybo ir baisiai plakė su bizūnais ir su rykštėmis. Atsinešę apcūgas, išplėšė su mėsa jo nagus, iškrušo dantis, nuo rankų nulupo kailį, nuo nugaros dyrė kailio diržus, apipjovę kailį ant sprando, plaukuotą galvos kailį užtraukė už akių, visa jo makaulė paliko plikų plika; toliau atidengę akis, tas iškrapštė. Mūčelninkas, visa tai kentėdamas, šaukės pas Jėzų ir Mariją. Jo vaitojimas nepatiko budeliams, todėl pradūrę ties ausim skylę, ištraukė pro tą liežuvį ir būtinai išplėšė; ant galo suraišioję pakorė. Kad, dvasiai išeinant, kūnas krutėjo, kazokai tyčiodamos sakė: „Ar matot, kaip šokinėja lenkas?" Taip ant kartuvių pabengė amželį savo mūčelninkas Viešpaties.

Tuojau po smerčio prašvito kūnas, ką pamatę kazokai sėdo į arklius ir pajojo.

Tai atsitiko 1657 metuose viduj miestelio Jonavo, netoli nuo Pinsko. Žydai su burliokais stebėjos darbams kazokų, tačiau neperiškadijo.

Jonavo klebonas Jonas Zalevskis nuleidino kūną nuo kartuvių ir nunešino į kleboniją, kame dailiai budynę atlaikius, nunešino į bažnyčią ir davė žodį Pinsko jezavitams. Kurie atvažiavę atėmė šventą kunigą, nuvežė į Pinską ir sklepe bažnyčios įkasė į žemę.

Metuose 1700 Pinsko jezavitų kliošoriaus perdėtinis kunigas Martynas Godebskis per mišias meldė Viešpaties, kad suteiktų kokį nors šventąjį, per kurio užtarymą galėtų padoriai valdyti kliošorių. Po mišių į trobelę sugrįžęs apsnūdo ir pamatė ateinantį šviesų jezavitą, kurs tarė: „Kodėl toli ieškai užtarytojo, čia pat jį turi, aš esmi Andriejus Bobolė, užmuštas Jonave už vierą katalikų, nori to Viešpats, kad kūną mano iškasęs padėtum padorioj vietoj". Tai pasakęs išgaišo. Tuojau kniooksterėjęs, kunigas paskaitė tą regėjimą ne už sapną, bet už apreiškimą, todėl veikiai suvadinęs kunigus su šeimyna ėjo į sklepą ieškoti kūno, bet negalėjo rasti. Po trijų dienų vėl pasirodęs, p. Andriejus kunigui Prokopui Lukaševičiai tarė: „Kūnas mano yra pakastas po kairios rankos kerčioj sklepo, ten atrasite". Kunigai nuėję pradėjo kasti ir atrado apipuvusį grabą su šiokiu parašu: *Andriejus Bobolė, nuo kazokų užmuštas,* bet kūną suvisu nepuvusį. Iškasę iš žemės, padirbino naują grabą, įguldė kūną ir paliko ten pat ant sklepo grindų.

Iszsigirdes apej taj Łucka wiskupas Aleksęndra Wyhowskis 1712 metusi ticziomis atwaźiawa i Pinską, apwejzieje nepunąnti kuną, parskajte kningą kurioj buwa suraszitu szimtas szeszi stebukłaj, datirti pri graba P. Ęndriejaus ir isakie kuną padieti baźniczioj.

Wieszpats Diewas tarną sawa paszwiete daugieł stebukłajs, kurius Jezawitaj surasze. Priwesiu cze nekurius. Lanku karalus Augustas II metusi 1726 susirga kojomis, newęn giele stajbej, bet atsidare ronas o wiena isz tu pajuodawa ir isimete gangrena. Daktaraj woz kieletą dienu beźadieje giwibas. Tuotarpu atejes Ponas Prąnciszkus Ossolinskis tare „Szwiesiausis Poni, daktaraj nebiszgidis jusu milestas, bet sztaj Pinski ira stebuklingas kunas Jezawita Bobolaus, źadiekies pri jo tikraj atrasi pagałbą." Karalus tujaus nukaldines auksa koję nusiunte i Pinską, kieles, wajksztioje ir pateka dar septinerius metus. Par uźtarimą P. Ęndriejaus, atgije asztuoni numirielej, ligonu daugibe iszgije.

Metusi 1773 Jezawitaj najkinamis kuną P. Ęndriejaus nusiweźe draugi i Połocka. Cze wieł nemaź milestu Wieszpaties datirdawa źmones par uźtarimą to pałajmintoje. Siudina Jezawitaj kiepureles ir mauste ąnt gałwos Bobolaus, tas jeme źmones waźjoje i tolimas szalis ir dielodamis ąnt gałwos sergąntiu, gidies.

Metusi 1824 Jezawitaj isz Maskolijos iszwaziuodamis kuną P. Ęndriejaus palika Połocki, o ju baźnicze su klosztoriu teka kunegams
⁝ p. 41–42 Piarams. Me⁝tusi 1850 Jezawitaj Rimi giwenąntis melde Tiewa Szwęntoje kad parwejziejes stebukłus pri graba P. Ęndriejaus datirtus, tejktumes nuspręnsti ar isaj ira szwęntu, ar ne? Pius IX. ir lijpe tąn rejkałą parkratiti. Ąnt to padietas Kardinołas (praeses Congregationis rituum) nekuriu daliku gieraj neźinodamas nulejda rasztą i Peterzburgą pas pardietini Dominikonu klosztoriaus Jozefawiczes ir melde kad duotu atraszą. Kunegas sijkie Połocka surinka źines apej P. Bobolu ir nusiunte i Rimą. Nesitikietaj pajuta apej taj szejpjau wiresnibe ir Sz. C. Mikał I. lijpąnt isztrieme kunegą Jozefawiczę i tolimą Maskoliję. Popieźius apej taj iszsigirdes atsiunte i Peterzburgą kaźikoki Prałota kurs tejrawos uź kąn kunegas palika iszwaritas tolij? Kajp tas rejkałas pasibęngie neźinau, girdiejau tiktaj jogiej Jozefawicze palika sugrąnźintu, o Pius IX. 1853 metusi Birzele 24. dienoj

Išsigirdęs apie tai, Lucko vyskupas Aleksandras Vyhovskis 1712 metuose tyčiomis atvažiavo į Pinską, apveizėjo nepūnantį kūną, perskaitė knygą, kurioj buvo surašyta šimtas šeši stebuklai, datirti prie grabo p. Andriejaus, ir įsakė kūną padėti bažnyčioj.

Viešpats Dievas tarną savo pašvietė daugel stebuklais, kuriuos jezavitai surašė. Privesiu čia nekuriuos. Lenkų karalius Augustas II[3] metuose 1726 susirgo kojomis: ne vien gėlė staibiai, bet atsidarė ronos, o viena iš tų pajuodavo ir įsimetė gangrena. Daktarai vos keletą dienų bežadėjo gyvybos. Tuo tarpu atėjęs ponas Pranciškus Osolinskis[4] tarė: „Šviesiausias pone, daktarai nebišgydys jūsų mylistos, bet štai Pinske yra stebuklingas kūnas jezavito Bobolės, žadėkis prie jo, tikrai atrasi pagalbą". Karalius, tuojau nukaldinęs aukso koją, nusiuntė į Pinską, kėlės, vaikščiojo ir pateko dar septynerius metus. Per užtarymą p. Andriejaus atgijo aštuoni numirėliai, ligonių daugybė išgijo.

Metuose 1773 jezavitai naikinami[5] kūną p. Andriejaus nusivežė drauge į Polocką. Čia vėl nemaž mylistų Viešpaties datirdavo žmonės per užtarymą to palaimintojo. Siūdino jezavitai kepurėles ir maustė ant galvos Bobolės, tas ėmė žmonės, vežiojo į tolimas šalis ir, dėliodami ant galvos sergančių, gydės.

Metuose 1824 jezavitai iš Maskolijos išvažiuodami kūną p. Andriejaus paliko Polocke, o jų bažnyčia su kliōštorium teko kunigams pijorams. Metuose 1850 jezavitai, Ryme gyvenantys, meldė Tėvo Šventojo, kad, perveizėjęs stebuklus, prie grabo p. Andriejaus datirtus, teiktųsi nuspręsti, ar jisai yra šventu, ar ne. Pijus IX[6] ir liepė tą reikalą perkratyti. Ant to padėtas kardinolas (praeses Congregationis rituum[7]), nekurių dalykų gerai nežinodamas, nuleido raštą į Petersburgą pas perdėtinį dominikonų kliōštoriaus Jozefavičią ir meldė, kad duotų atrašą. Kunigas siekė Polocko, surinko žinias apie p. Bobolę ir nusiuntė į Rymą. Nesitikėtai pajuto apie tai šiaip jau vyresnybė ir, š. c. Mikal. I liepiant, ištrėmė kunigą Jozefavičią į tolimą Maskoliją. Popiežius, apie tai išsigirdęs, atsiuntė į Petersburgą kaži kokį pralotą, kurs teiravos, už ką kunigas paliko išvarytas toli. Kaip tas reikalas pasibengė, nežinau, girdėjau tiktai, jogei Jozefavičia paliko sugrąžintu, o Pijus IX 1853 metuose birželio 24 dienoj

pripaźina tąn Ęndrieju uź Szwęnta muczelniką. Atminimą jo lijpe apwajksztioti 23 dienoj Gieguźies kas meta. Teguł bus garbie Wieszpatem kurs ir musu kraszti ir musu gadiniej rąnd isztikiemus tarnus. Amen.

Bałąnde 23. dienoj.

Giwenimas S. Wajtiekaus Gniezna Erciwiskupa Muczelnika,

buwusi szioj pasaulej deszimtami ąmźiej.

Giedodamis ar skajtidamis Litanią wisu Szwęntu rąndam ir tąn S. Wajtieką bet ne źinom kas is par wienas buwa ir kajp sau dąngu nupelne; todieł skajtikiem cze apraszitą jo giwenimą o ne węn to dasiźinosma, bet dar nemaź gieru pawejzdu dieł sawęs rasma. Uź Lan-
↕ p. 42–43 ku karalisti i pijtus ira krasztas ↕ wadinamas Czekaj: tami giwena auksztos kunegajksztiu kilmies wiras Słauniku wadinamas, o je moters Strzezisława. Tuodu taj dwari sawa Libiczu wadinamami 956 metusi sułaukie sunaus kurem pri krikszta dawe wardą Wajtiekus. Kudikis tas auga dajlej: bet sztaj kami buwusi nełajme; Wajtiekielis didelej isirga. Motina regiedama jau mirsęnt sakie wiruj sawa, ar źinaj kąn tiewaj, kąn turiau tąn wajką pałajdoti gieresne paźadiekiau ji Wieszpatem. Szis atsakie gieraj.

Tejp susitarusiu nunesze sergąnti kudiki baźniczion stojes priesz abrozdą ir tare „Szwęncziause panele, jej tas augs wajkas, bus kunegu, tarnaus Wieszpatem, wedu niekokie isz jo swietiszka dziauksma nenoriau. Tejp apźadiejusiu namon sugriźa o kudikis iszgije.

Nebuwa tuokart dar iszkału, todieł paugteriejusi Wajtieką tiewaj atidawe artimam klebonuj ir sutejkie sunuj tarną. Tas kaźiko supikies iszsinieszina isz klebonijes, kąn regiedamas Wajtiekus pareje pri tiewu ir sakie „tiewalej be tarna pradiejau ilgieties ir pametiau moksłus. Tiewas uź taj su rikszti nupłakies, wieł nuweźe pri klebona. Cze kiek tiek pramokusi wajkieli tiewaj nuweźe pri Magdeburga Erciwiskupa

pripažino tą Andriejų už šventą mūčelninką. Atminimą jo liepė apvaikščioti 23 dienoj gegužės kas metą. Tegul bus garbė Viešpačiui, kurs ir mūsų krašte, ir mūsų gadynėj randa ištikimus tarnus. Amen.

Balandžio 23 dienoj

Gyvenimas šv. Vaitiekaus, Gniezno arkivyskupo mūčelninko,

buvusio šioj pasaulėj dešimtame amžiuj

Giedodami ar skaitydami litaniją Visų šventų, randam ir tą šv. Vaitiekų, bet nežinom, kas jis per vienas buvo ir kaip sau dangų nupelnė; todėl skaitykim čia aprašytą jo gyvenimą, o ne vien to dasižinosime, bet dar nemaž gerų paveizdų dėl savęs rasime. Už Lenkų karalystės į pietus yra kraštas, vadinamas Čekai, tame gyveno aukštos kunigaikščių kilmės vyras, Slavniku[1] vadinamas, o jo moteris Strzezislava. Tuodu tai dvare savo, Libiču[2] vadinamame, 956 metuose sulaukė sūnaus, kuriam prie krikšto davė vardą Vaitiekus. Kūdikis tas augo dailiai, bet štai kame buvusi nelaimė: Vaitiekėlis dideliai įsirgo. Motina, regėdama jau mirsiant, sakė vyrui savo: „Ar žinai ką, tėvai, ką turiva tą vaiką palaidoti, geriau pažadėkiva jį Viešpačiui". Šis atsakė: „Gerai".

Taip susitarusiu, nunešė sergantį kūdikį bažnyčion, stojos prieš abrozdą ir tarė: „Švenčiausia Panele, jei tas augs vaikas, bus kunigu, tarnaus Viešpačiui, vedu nė kokio iš jo svietiško džiaugsmo nenoriva". Taip apžadėjusiu, namon sugrįžo, o kūdikis išgijo.

Nebuvo tuokart dar iškalų, todėl paūgtėrėjusį Vaitiekų tėvai atidavė artimam klebonui ir suteikė sūnui tarną. Tas, kaži ko supykęs, išsinėšino iš klebonijos, ką regėdamas, Vaitiekus parėjo prie tėvų ir sakė: „Tėvaliai, be tarno pradėjau ilgėtis ir pamečiau mokslus". Tėvas, už tai su rykšte nuplakęs, vėl nuvežė prie klebono. Čia kiek tiek pramokusį vaikelį tėvai nuvežė prie Magdeburgo arkivyskupo,

wardu Adalberta, kurs prijemes jaunikajti dirmawoje ir dawe jam sawa wardą Adalbertas. Wajtiekus par deszimti metu besimokidamas gan moksłusi paszoka ir sugriźa i Libicza dwarą tiewa sawa. Atrada jau tąn pałajdotą ir galeje buti ponu. Jaunumene pri jo szarpawa, auksztos kilmies paneles, juomi nebajdies, nes tare wesęnt ji moteri. Szis tecziaus su pariedku neskubindamos, pradieje su draugajs medioti, wakarines kielti o kartajs ir nepadorej pasikulti. Toks jaunikajte elgimos nepatika motinaj, todieł kaźikumet ji bauzdama tare
↕ p. 43–44 „atmink sunau jog esi apźadietas i stoną dwasiszką! Tie ↕ źodej Strzezisławas dikterieje i szirdi Wajtiekaus, nuluda ir neuźiłga nuwaźiawa i Pragas miesta pas sawa giminajti Dytmarą Pragas wiskupą.

Kad pasisakie kunegu buti noris, wiskupas spierej paszwęnte aną pirmu i klerikus, paskiaus i kunegus. S. Wajtiekuj baźniczioj Szwęntoj bebruzdąnt smagiej isirga wiskupas Dytmaras: priesz pat smerti pradieje didej wajtoti ir sakiti, aj nełajme jog nebuwau kajp rejkięnt wiskupu! dienas mana praslinka nebiera pakutaj łajka. Kunas mana supus, o kam teks piningaj surinkti? Nełajme mana jogiej noriejau buti paauksztintu, jeszkojau linksmibiu par ąmźi mana. Jog nesakiau pamoksłu, newediau awelu mana ąnt giera. Dabar ąmźinaj to gajlesiuos, sztaj welnej plesz duszę mana o bajsus smertis atidaris mąn ąmźiną pragarą! Kąn pasakies numire. Tie źodej mirsztąnte wiskupa bajsej sukrutina szirdi jauna Wajtiekaus; todieł riźos butinaj atmajniti giwenimą sawa.

Pasirinkus Dytmaruj palika paskirtu i piemenis S. Wajtiekus. Pagał paprote deszimtoje ąmźiaus naujus wokitiu kraszta wiskupus, turieje patwirtinti Ciecorius; todiel Bolesławas II. Czeku kunegajksztis pasiunte i Weronas miesta kuremi tuokart buwa Ottonas II. Ciecorius. Tas naui wiskupą kajpo sawa giminajti małonej prijeme ir patwirtina o Wigilis Moguncios Erciwiskupas su dąm pawiskupęm paszwęnte i wiskupus.

S. Wajtiekus isz prigimima buwa linksmus ir giebąns juokuoti; bet wiskupu tapes pamete butinaj juokawima. Pełną sawa padalije i kietures dalis; *pirmą* pawede patajsimuj ir papuoszimuj baźniczių, *antrą* parmajtinimuj kanauniku sawa, *tretę* paszałpaj neturtingu, *kietwirtą* sawa majtnastij.

vardu Adalberto, kurs priėmęs jaunikaitį dirmavojo ir davė jam savo vardą Adalbertas. Vaitiekus, per dešimtį metų besimokydamas, gan moksluose pašoko ir sugrįžo į Libičo dvarą tėvo savo. Atrado jau tą palaidotą ir galėjo būti ponu. Jaunuomenė prie jo šarpavo, aukštos kilmės panelės juomi nesibaidė, nes tarė vesiant jį moterį. Šis tačiau, su parėdka neskubindamos, pradėjo su draugais medžioti, vakarines kelti, o kartais ir nepadoriai pasikulti. Toks jaunikaičio elgimos nepatiko motinai, todėl kaži kuomet, jį bausdama, tarė: „Atmink, sūnau, jog esi apžadėtas į stoną dvasišką!" Tie žodžiai Strzezislavos dygterėjo į širdį Vaitiekaus, nuliūdo ir neužilgo nuvažiavo į Prahos miestą pas savo giminaitį Dytmarą, Prahos vyskupą.

Kad pasisakė kunigu būti norįs, vyskupas spėriai pašventė aną pirma į klierikus, paskiau į kunigus. Šv. Vaitiekui bažnyčioj šventoj bebrūzdžiant, smagiai įsirgo vyskupas Dytmaras. Prieš pat smertį pradėjo didžiai vaitoti ir sakyti: „Ai, nelaimė, jog nebuvau kaip reikiant vyskupu! Dienos mano praslinko, nebėra pakūtai laiko. Kūnas mano supus, o kam teks pinigai surinkti? Nelaimė mano, jogei norėjau būti paaukštintu, ieškojau linksmybių per amžių mano. Jog nesakiau pamokslų, nevedžiau avelių mano ant gero. Dabar amžinai to gailėsiuos. Štai velniai plėšia dūšią mano, o baisus smertis atidarys man amžiną pragarą!" Ką pasakęs, numirė. Tie žodžiai mirštančio vyskupo baisiai sukrutino širdį jauno Vaitiekaus, todėl ryžos būtinai atmainyti gyvenimą savo.

Pasirinkus Dytmarui, paliko paskirtu į piemenis šv. Vaitiekus. Pagal paprotį dešimtojo amžiaus naujus vokiečių krašto vyskupus turėjo patvirtinti ciesorius, todėl Boleslavas II, Čekų kunigaikštis[3], pasiuntė į Veronos miestą, kuriame tuokart buvo Otonas II ciesorius[4]. Tas naują vyskupą kaipo savo giminaitį maloniai priėmė ir patvirtino, o Vigilis, Moguncijos[5] arkivyskupas, su dviem pavyskupėm pašventė į vyskupus.

Šv. Vaitiekus iš prigimimo buvo linksmas ir gebąs juokuoti, bet vyskupu tapęs pametė būtinai juokavimą. Pelną savo padalijo į keturias dalis: *pirmą* pavedė pataisymui ir papuošimui bažnyčių, *antrą* permaitinimui kanauninkų savo, *trečią* pašalpai neturtingų, *ketvirtą* savo maitnasčiai.

Dwileką ubagu it apasztołu kas diena swadina pri sawa stała ir ↕ p. 44–45 pats jams tarnawa. Zinoje wisus ↕ namus plikiu, kurius uź wis nakti pagał apłąnkidamas, szelpe kajp imanidamas. Gulemoje kamaroj dieł buwima buwa graźej patijsta łowa, bet S. Wajtiekus łajkie ję tiktaj dieł źmonistas ir padoruma, o pats paprastaj guleje ąnt plikomis grindiemis, plitą po gałwą pasibrukies. Par kiauras dienas bruzde, rasze, kłause atejnąncziu, spręnde iwajrius rejkałus o didej retaj teje pawajksztioti. Kartajs tiktaj łaukus siejęnt eje i dirwas ir su sawa rąnku jawus sieje.

Czeku wiskupistes giwentojej nu ąmźinatilsi wiskupa Dytmara maź te priwejzamis, buwa suwisu pąsilejdi: daug dar tebibuwa pagonu, katalikaj palejstuwawa, musze smertiop kits kita, nepasnikawa, szwęntiu newejzieje ir wajkus sawa pardawinieje źidams. Kunegaj nesuwalditi, wede moteris, giere, wiskupa uź nieka skajte nekłause, prikalbinieje ponus uź wis didziuna Wrszowca kad wiskupuj priesztarautu, jo neapweźietu ir stejgtumes ji iszmesti. S. Wajtiekus igawes tokię wiskupistę taries wejkiej patajsisis par sawa gierą giwenima, bet apsigaudina. Aweles jo nie trupute ne metawojes. Kąn regiedamas S. Wajtiekus kajpo jaunas pritruka wejkiej kąntribes, iszsimane pamesti awiniczę sawa ir waźiuoti i Wałaku źiamę.

Tuotarpu nesitikietaj ateje pri jo Strokwacy zokanikas, brolis kunegajkszte Bolesława II. kurem S. Wajtiekus tare „pats Wieszpats Diewas tamstą atnesze pri manęs, noriu waźiuoti i Wałaku źiamę, tamstą paliksiu sawa wietoj, kajpo brolis kunegajkszte bene suwaldisi gieresnej atkakles aweles mana." Zokanikas neprijeme tos wieresnibes, tecziaus Szwęntas pametes wiskupistę iszwaźiawa.

Rimi ilinda i Benediktinu klosztoriu ir tape zokaniku. Pardietinis klosztoriaus jam sakie „Oj tiewali negieraj daraj, nerejkieje mesti nors ↕ p. 45–46 nedoru awelu sawa, tamsta turi sieti be gała, o wajsiu ir ↕ brąndą Wieszpats iłgajniu sutejks." S. Wajtiekus tecziaus negriźa.

Czekaj wiskupa pasilgię nulejda pasiuntini i Rima ir melde Popieźiaus Jona XV. kad sugrąnźintu jams S. Wajtieku. Tiewas Szwęntasis tujaus ji prispire kad grisztu o szis metusi 994, ir sugriźa. Woz i Czeku źiamę iwaźiawes szwęnta diena atrada źmoniu piłną turgą o baźniczę tusztę. Taj regiedamas tare „ar tataj tejp aweles mana

Dvylika ubagų it apaštalų kas dieną svadino prie savo stalo ir pats jiems tarnavo. Žinojo visus namus plikių, kuriuos, užvis nakčia pagal aplankydamas, šelpė kaip įmanydamas. Gulimojoj kamaroj dėl buvimo buvo gražiai patiesta lova, bet šv. Vaitiekus laikė ją tiktai dėl žmonystos ir padorumo, o pats paprastai gulėjo ant plikų grindų, plytą po galva pasibrukęs. Per kiauras dienas brūzdė, rašė, klausė ateinančių, sprendė įvairius reikalus, o didžiai retai tėjo pavaikščioti. Kartais tiktai laukus sėjant ėjo į dirvas ir su savo ranka javus sėjo.

Čekų vyskupystės gyventojai, nuo amžinatilsį vyskupo Dytmaro maž tepriveizimi, buvo suvisu pasileidę: daug dar tebebuvo pagonių, katalikai paleistuvavo, mušė smerčiop kits kitą, nepasninkavo, švenčių neveizėjo ir vaikus savo pardavinėjo žydams. Kunigai nesuvaldyti vedė moteris, gėrė, vyskupą už nieką skaitė, neklausė, prikalbinėjo ponus, užvis didžiūną Vršavcą, kad vyskupui prieštarautų, jo neapvežėtų ir steigtųsi jį išmesti. Šv. Vaitiekus, įgavęs tokią vyskupystę, tarės veikiai pataisysiąs per savo gerą gyvenimą, bet apsigaudino. Avelės jo nė trupučio nesimetavojo. Ką regėdamas, šv. Vaitiekus kaipo jaunas pritrūko veikiai kantrybės, išsimanė pamesti avinyčią savo ir važiuoti į Valakų žemę.

Tuo tarpu nesitikėtai atėjo prie jo Strokwacy, zokaninkas, brolis kunigaikščio Boleslavo II, kuriam šv. Vaitiekus tarė: „Pats Viešpats Dievas tamstą atnešė prie manęs, noriu važiuoti į Valakų žemę, tamstą paliksiu savo vietoj, kaipo brolis kunigaikščio bene suvaldysi geriau atkaklias aveles mano". Zokaninkas nepriėmė tos vyresnybės, tačiau šventas, pametęs vyskupystę, išvažiavo.

Ryme įlindo į benediktinų kliōštorių ir tapo zokaninku. Perdėtinis kliōštoriaus jam sakė: „Oi, tėvali, negerai darai, nereikėjo mesti nors nedorų avelių savo, tamsta turi sėti be galo, o vaisių ir brandą Viešpats ilgainiui suteiks". Šv. Vaitiekus tačiau negrįžo.

Čekai, vyskupo pasiilgę, nuleido pasiuntinį į Rymą ir meldė popiežiaus Jono XV[6], kad sugrąžintų jiems šv. Vaitiekų. Tėvas Šventasis tuojau jį prispyrė, kad grįžtų, o šis metuose 994 ir sugrįžo. Vos į Čekų žemę įvažiavęs, šventą dieną atrado žmonių pilną turgų, o bažnyčią tuščią. Tai regėdamas, tarė: „Ar tatai taip avelės mano

metawojes?" I Pragą parwikies mokie źmones ir kiek stęngdamas wede ąnt giera; tecziaus pełna dwasiszka neregieje.

Deszimtami amźiej szioks buwa istatimas: koźnus didis griesznikas galeje sprukti i baźniczę ir melsti pakutas. Tejp baźniczioj pasislepuse nieks nebgaleje westi łaukon ir karoti.

Pragoj wiena motriszkie par silpnibę kuna swetmoteristes dasilejdusi, iszoka i baźniczę, grobe uź kiertę ałtoriaus ir didej werkdama prasze pakutas. S. Wajtiekus anaj ir uźdawe. Bet wiras nieka newejziedamas isiłauźe su buriu źmoniu i baźniczę iszwiłka moteri sawa łaukon ir i szmotelus sukapoje. Isz tos priźasties didej nuluda S. Wajtiekus ir ąntra atwei riźos pamesti sawa wiskupistę.

Neiłgaj tetrukies S. Wajtiekus Czekusi 995 metusi wieł iszkielawa Rimon. Bet iszgirdes Wingru źiames waldimierą kunegajkszti Giejzą su wisu gimini i Kristu itikiejus nuwaźiawa i Ostrzyhowią. Cze nu kunegajkszte didej źmoniszkaj priimtas padirmawoje jo sunu Staponą ir mokie źmones. Wingraj su didziausiu noru jo kłause, wirta i katalikus ir state baźniczes. Tecziaus szis nie metu ne patrukies, lejdos tolaus lig Wałaku źiames ir wieł pasislepe Benediktinu klosztoriej. Tuotarpu Moguncios Erciwiskupas nulejda rasztą pas Popieźiu mełzdamas kad lijptu S. Wajtiekuj griszti i Czekus.

↕ p. 46–47 S. Wajtiekuj dar tebesąnt Rimi Wrszawcaj gi↕minies Sławniku neprietelej uźpuole ju dwarą ir norieje wisus iszmuszti. Wienok szij suskuba i baźniczę susprukti. Wrszawskiej nenoriedamis baźniczes su krauje pralijmu tepti, iszmasina priźadajs Sławnikus łaukon: o woz iszejusius uźmusze. Ne maź tejpogi bajoru, motriszkuju ir wajku iszterioje. Paskiaus sudegina Sławniku dwarą Libiczą ir wisą jo walstiu su ugni isznowije. S. Wajtiekus par Wokitiu źiamę waźiuodamas iszgirda apej tus ermiderius ir neb norieje i Czekus begriszti. Lanku źiamiej tuokart karalawa Bolesławas I. wadinamas chrobry arba narsus, pri to riźos wikti Szwęntas. Par Szląnska bewaźiodamas apsigule pri źmogaus artoje pagonies.

Ukinika to sirga duktie jau paugusi: S. Wajtiekus źadieje anaj swejkatą bili tiktaj namiszkiej i Kristu itikietu. Tęms netikięnt eje Szwęntas pri łowas, jeme uź rąnką mergielej ir tare „Wardon Wieszpaties Jezaus isakau tau kad kiałtumis ir butumi swejku". Woz taj isztare

metavojas?" Į Prahą parvykęs, mokė žmones ir kiek stengdamas vedė ant gero, tačiau pelno dvasiško neregėjo.

Dešimtame amžiuj šioks buvo įstatymas: kožnas didis griešninkas galėjo sprukti į bažnyčią ir melsti pakūtos. Taip bažnyčioj pasislėpusio niekas nebgalėjo vesti laukan ir karoti.

Prahoj viena moteriškė, per silpnybę kūno svetmoterystės dasileidusi, įšoko į bažnyčią, grobė už kertės altoriaus ir, didžiai verkdama, prašė pakūtos. Šv. Vaitiekus anai ir uždavė. Bet vyras, nieko neveizėdamas, įsilaužė su būriu žmonių į bažnyčią, išvilko moterį savo laukan ir į šmotelius sukapojo. Iš tos priežasties didžiai nuliūdo šv. Vaitiekus ir antrą atvejį ryžos pamesti savo vyskupystę.

Neilgai tetrukęs šv. Vaitiekus Čekuose 995 metuose vėl iškeliavo Ryman. Bet, išgirdęs Vengrų žemės valdymierą kunigaikštį Gejzą[7] su visa gimine į Kristų įtikėjus, nuvažiavo į Ostryhoviją[8]. Čia, nuo kunigaikščio didžiai žmoniškai priimtas, padirmavojo jo sūnų Steponą[9] ir mokė žmones. Vengrai su didžiausiu noru jo klausė, virto į katalikus ir statė bažnyčias. Tačiau šis, nė metų nepatrukęs, leidos toliau lig Valakų žemės ir vėl pasislėpė benediktinų klioštoriuj. Tuo tarpu Moguncijos arkivyskupas nuleido raštą pas popiežių melsdamas, kad lieptų šv. Vaitiekui grįžti į Čekus.

Šv. Vaitiekui dar tebesant Ryme, Vršavcai, giminės Slavnikų neprieteliai, užpuolė jų dvarą ir norėjo visus išmušti. Vienok šie suskubo į bažnyčią susprukti. Vršavcai, nenorėdami bažnyčios su kraujo praliejimu tepti, išmasino prižadais Slavnikus laukan, o vos išėjusius užmušė. Nemaž taipogi bajorų, motriškųjų ir vaikų išteriojo. Paskiau sudegino Slavnikų dvarą Libičą ir visą jo valsčių su ugnia išnovijo. Šv. Vaitiekus, per Vokiečių žemę važiuodamas, išgirdo apie tuos ermyderius ir nebnorėjo į Čekus begrįžti. Lenkų žemėj tuokart karaliavo Boleslavas I, vadinamas Chrobry, arba Narsus[10], prie to ryžos vykti šventas. Per Šlionską bevažiuodamas, apsigulė prie žmogaus artojo pagonies.

Ūkininko to sirgo duktė jau paaugusi. Šv. Vaitiekus žadėjo anai sveikatą, bile tiktai namiškiai į Kristų įtikėtų. Tiems netikint, ėjo šventas prie lovos, ėmė už rankos mergelei ir tarė: „Vardan Viešpaties Jėzaus įsakau tau, kad keltumeis ir būtum sveika". Vos tai ištarė,

mergajte kieles swejku swejka. Prasidziugi tiewaj beregięnt itikieje i Kristu. Garsas stebukła tujaus paskida tarp źmoniu, susieje buris ir atnesze ligonis, kurius szis iszgides pasakie pamoksła ir ne maź pagonu i katalikus parwerte.

Tolaus lejdos i Krokawą, cze małonej priimtas sakie pamokslus widuo miesta łauki, nes kłausitojej baźniczioj netiłpa. Ne maź tejpogi ligonu iszgide. Pabuwa cze gan iłgaj o gali 996 metu lejdos i Gniezna.

Cze igawa Erciwiskupa Moguncios grometą raginąntę kad griszttu i Pragą: nebsumanidamas ko bedariti iszlejda pasiuntinius i Pragą, kad pakłaustu ar nories Czekaj priimti sawa wiskupą? Tie nukielawi kad pakłause, Pragas giwentojej atsakie „nieks cze nełauk Wajtieka, mes netikiem jo diewobajmingumuj, is nor griszti ne diełto

↕ p. 47–48 kad mamis mokitu, bet kad ↕ atmonitu uźmuszusęms jo brolus". Tokie atsakima sułaukies S. Wajtiekus tare „Garbie Diewuj, luosus esmi jau nu Czeku nieks nebgales manęs raginti kad pri ju griszczio.

Buwa tuokart nesenej mires Robertas Gniezna Erciwiskupas, Karalus Bolesławas melde S. Wajtiekaus kad butu jo wietoj; bet szis to nenorieje ir sakies giejdąns tikt apsakinieti źmoniems źodi Diewa.

Kajpogi wajkszczioje po wisą karalistę, mokie źmones ir apkrikszttije Lanku źiames pagoni Goraju su jo sunu Rodogostu. Bet tuo nekąnkindamos kieletą draugu priskires Wisłu pagał nupłaukie i Prusus. Giwentojej to kraszta tebibuwa iny pagonis. Netolij nu juras iszsiedusius apasztołus, pamate źwejej ir stebiejos, o wienas dawe S. Wajtiekuj su męnti par nugarą ir tare „sakikiet kas este ir ko cze atejot?" S. Wajtiekus atsakie „esma katalikaj, norem jumis isz nagu welne iszpleszti." Tare źwejej „warkszalej nieka cze nepeszet, kielaukiet tolaus ar namon griszkiet.

Taj girdiedamas S. Wajtiekus su Radzinu ir Benediktu draugajs sawa sieda i walti ir tolaus juru pagał płaukie.

Iszsiedes nepartolij nu miesta Rus kuremi giwena aukszttiausis kunegas Prusu Kriwe Kriwejto, jeszkoje źmoniu. Atrades butą ieje pri źmogus ir dajlej parnakwoje. Rita meta i łaukus iszei, sukrowe małką akmenu ir łajkie miszes. Iszsigirda apej tokius swetius kunegaj pagonu ir buriej pri apasztołu ateje. Wienas uź kitus narsesnis, gał buti pagonu kunegas wardu Syggas pradieje szaukti „Zinom ko jus giejdat,

mergaitė kėlės sveikų sveika. Prasidžiugę tėvai beregint įtikėjo į Kristų. Garsas stebuklo tuojau paskydo tarp žmonių, susiėjo būrys ir atnešė ligonis, kuriuos šis išgydęs pasakė pamokslą ir nemaž pagonų į katalikus pervertė.

Toliau leidos į Krokuvą, čia, maloniai priimtas, sakė pamokslus viduj miesto lauke, nes klausytojai bažnyčioj netilpo. Nemaž taipogi ligonų išgydė. Pabuvo čia gan ilgai, o gale 996 metų leidos į Gniezną.

Čia įgavo arkivyskupo Moguncijos gromatą, raginančią, kad grįžtų į Prahą. Nebsumanydamas ko bedaryti, išleido pasiuntinius į Prahą, kad paklaustų, ar norės čekai priimti savo vyskupą. Tie nukeliavę kad paklausė, Prahos gyventojai atsakė: „Niekas čia nelaukia Vaitiekaus, mes netikim jo dievobaimingumui, jis nori grįžti ne dėl to, kad mus mokytų, bet kad atmonytų užmušusiems jo brolius". Tokio atsakymo sulaukęs, šv. Vaitiekus tarė: „Garbė Dievui, liuosas esmi jau nuo čekų, niekas nebgalės manęs raginti, kad prie jų grįžčiau".

Buvo tuokart neseniai miręs Robertas, Gniezno arkivyskupas. Karalius Boleslavas meldė šv. Vaitiekaus, kad būtų jo vietoj, bet šis to nenorėjo ir sakės geidžiąs tik apsakinėti žmonėms žodį Dievo.

Kaipogi vaikščiojo po visą karalystę, mokė žmones ir apkrikštijo Lenkų žemės pagonį Gorajų su jo sūnum Radegastu. Bet tuo nekankindamos, keletą draugų priskyręs Vysla pagal nuplaukė į Prūsus. Gyventojai to krašto tebebuvo yni pagonys. Netoli nuo jūros išsėdusius apaštalus pamatė žvejai ir stebėjos, o vienas davė šv. Vaitiekui su mente per nugarą ir tarė: „Sakykit, kas esate ir ko čia atėjot?" Šv. Vaitiekus atsakė: „Esame katalikai, norim jus iš nagų velnio išplėšti". Tarė žvejai: „Vargšaliai, nieko čia nepešit, keliaukit toliau ar namon grįžkit".

Tai girdėdamas, šv. Vaitiekus su Radzinu ir Benediktu, draugais savo, sėdo į valtį ir toliau jūra pagal plaukė.

Išsėdęs ne per toli nuo miesto Rus, kuriame gyveno aukščiausias kunigas prūsų Krivė Krivaitis, ieškojo žmonių. Atradęs butą, įėjo prie žmogaus ir dailiai pernakvojo. Ryto metą, į laukus išėjęs, sukrovė malką akmenų ir laikė mišias. Išsigirdo apie tokius svečius kunigai pagonų ir būryj prie apaštalų atėjo. Vienas už kitus narsesnis, gal būti pagonų kunigas, vardu Sigas, pradėjo šaukti: „Žinom, ko jūs geidžiat,

girdam wisur dauginąntes kriksztionis, noret ir mums tąn wierą ąnt mesti, musu diewas isznowiti paskiaus ir patius i wergus apwersti. Nerejk mums to wisa tujaus nieszinkieties isz musu źiames ar jumis
↕ p. 48–49 uźmuszma! Szims nesuskubus kie↕lauti Syggas pirmas parszawa krutinę S. Wajtiekaus su wiliczi, paskiaus dar septines wiliczes i jo kuną ismegina. Tejp S. Wajtiekus woz pęnkies dienas Prususi tepabuwes ir niewiena neapkriksztijes metusi 997 Kowa 23 dienoj padieje gałwa sawa uź Kristu Jezu. Jo draugus pagonis i kalini idieje.

Iszsigirdes apej taj Lanku karalus Bolesławas didej nuluda, riźos parweźinti kuną S. Wajtiekaus i Lanku źiamę ir iszlejda i Prusus pasiuntini. Prusaj kuna rejkałaujęnt iszsigirdi tare „ar matot kataliku Diewą uźmusziem, neduosma jo kuna wełtuo. Negut tuokart gaus kad atnesz mums tiek sidabra kiek swer numirielis. Bet sztaj stebukłas: kunas buwa par pasnikus iszdziuwes, łabaj lęnguos. Karalus dawe atswara sidabra, bet musu susiedaj nedaug naudas tegawa.

Kuna Szwęnta Karalus pirmu parweźina i miestą Trzemeszną, o paskiaus i Gniezną; kami tebier ir lig sziolej. Źmones lig szios dienos ne maź datir stebukłu par uźtarima S. Wajtiekaus. Teguł bus szłowe Wieszpatem garbingam szwęntusi sawa. Amen.

Wasere 18 dienoj.

Giwenimas S. Melanies

buwuses szioj pasaulej gali tretioje ąmźiaus.

Tarp kitu Szwęntu Poniu isz kuriu giwenima gał uź wis motriszkoses imti pawejzdą skajtos ir ta S. Melania, kurios darbus cze surasziau; łaj tada skajta su atidi o atras dwasiszką dieł sawęs naudą.

Didej senoj gadinioj ues dar po ateima Kristaus Wieszpaties trete-
↕ p. 49–50 mij ąmźiej giwena Rimi Ponas. ↕ Turieje is didius walstius, ne maź dwaru ir apstej piningu o wieną tiktaj iszbleszkusę dukteri, kurej pri kriszta S. teka wardas Melania. Mergiele ta paugusi nie trupute ne linka ąnt moteristes: tiewaj wienok neturiedamis kam palikti pełna

girdim visur dauginantis krikščionis, norit ir mums tą vierą antmesti, mūsų dievus išnovyti, paskiau ir pačius į vergus apversti. Nereikia mums to viso, tuojau nėšinkitės iš mūsų žemės ar jus užmušime!" Šiems nesuskubus keliauti, Sigas pirmas peršavo krūtinę šv. Vaitiekaus su vylyčia, paskiau dar septynias vylyčias į jo kūną įsmegino. Taip šv. Vaitiekus, vos penkias dienas Prūsuose tepabuvęs ir nė vieno neapkrikštijęs, metuose 997 kovo 23 dienoj padėjo galvą savo už Kristų Jėzų. Jo draugus pagonys į kalinį įdėjo.

Išsigirdęs apie tai, Lenkų karalius Boleslavas didžiai nuliūdo, ryžos parvežinti kūną šv. Vaitiekaus į Lenkų žemę ir išleido į Prūsus pasiuntinį. Prūsai, kūno reikalaujant išsigirdę, tarė: „Ar matot, katalikų Dievą užmušėm, neduosime jo kūno veltui. Negut tuokart gaus, kad atneš mums tiek sidabro, kiek sveria numirėlis". Bet štai stebuklas: kūnas buvo per pasninkus išdžiūvęs, labai lengvas. Karalius davė atsvarą sidabro, bet mūsų susiedai nedaug naudos tegavo.

Kūną švento karalius pirma parvežino į miestą Trzemeszną[11], o paskiau į Gniezną, kame tebėr ir lig šiolei. Žmonės lig šios dienos nemaž datiria stebuklų per užtarymą šv. Vaitiekaus. Tegul bus šlovė Viešpačiui garbingam šventuose savo. Amen.

Vasario 18 dienoj

Gyvenimas šv. Melanijos,

buvusios šioj pasaulėj gale trečiojo amžiaus

Tarp kitų šventų ponių, iš kurių gyvenimo gali užvis motriškosios imti paveizdą, skaitos ir ta šv. Melanija, kurios darbus čia surašiau; lai tada skaito su atide, o atras dvasišką dėl savęs naudą.

Didžiai senoj gadynėj, nes dar po atėjimo Kristaus Viešpaties trečiajame amžiuj, gyveno Ryme ponas. Turėjo jis didžius valsčius, nemaž dvarų ir apsčiai pinigų, o vieną tiktai išblėškusią dukterį, kuriai prie krišto šv. teko vardas Melanija. Mergelė ta paaugusi nė trupučio nelinko ant moterystės, tėvai vienok, neturėdami kam palikti pelno

sawa, bepartrukie prikalbinieje kad tekietu. Pakłusni duktie nenoriedama tiewu źuditi pasisakie tekiesęnti ir isztekieje uź turtingą jaunikajti wardu Apenieną.

Woz po szluba Melania pradieje melsti wira sawa kad giwentu su anu butinoj czistatoj it brolis su seseri. Szis to nenorieje ir sakie „kas bus Melania, tiewaj wedu suriede kad pasidziauktu su wedąms wajkajs, o mudu terlodamos su tu czistatu ir patiudu nej szejp nej tejp giwenswa ir gimditojus nuludinswa; gieriaus pałukiekiau, kad wajku sułaukswa ir pasenterieswa, galeswa tarnauti Wieszpatem czistatoj.

Po tokie pasznekiesne giwena moteristiej priderąntej ir sułaukie dukteries. Tuokart Melania wieł pradieje goktioti czistatas: bet wiras atsakie pałukiek motin dar noriu sunaus.

Iłgajniu ir to sułaukie: bet sugriuwusi Melania didej isirga o gimes wajkielis tujaus numire. Ne gana to pasirinka ir pirmutine duktie. Kąn regiedama Apenianiene tare „argi ne mataj tiewaj jog tokie ira wale Wieszpaties, kad wajku neturietuwiau? Szis atsakie „o kur dieswa turtus sawa?" Szi tare: parduoswa, iszdaliswa piningus plikiems o sau maź kąn palikswa.

Tejp susitarusiu riźos czistatoj giwenti. Melania tuokart woz dwideszimtus metus ąmźiaus sawa eje, Apenianus dwideszimti kietwirtus: tami augumi ne pigu atsieje łajkiti czistatą dar moteristiej; tecziaus turiejos it girtas tworos. Moters uź wis pratina wirą sawa
↕ p. 50–51 gawieti, aszutinę neszioti, nebuwoti draugistiesi źmoniu. ↕

Dieł tikima szem netika tie kuna prispaudimaj, wienok pasidawes kartą sawa jaunaj moterij, turieje neszti jos jungą tolaus ir pradieje pardawoti turtus. Beregięnt iszsigirda apej taj uoszwis, pawadina abudu pri sawęs ir tare „kąn taj iszsimanietau klejsti turtus, kurius judąms tiewaj be kriwidas artima surinka? Sziuodu nebimanidamu kajp tejsinties, źadieje daugiaus nebipardawoti. Ne uźiłga mire tiewas Melanias: tuokart sziuodu luosu tapusiu pardawinieje dwarus turemus Iszpanioj ir Aprikoj, su piningajs majtinti daugibę łuoszu, akłu, łabaj wajkuotu plikiu ir t. t. Kąn regiedamas brolis Apeniana Sewerus, supika ir tare „tuodu pusgalwiu iszklejs turtus giminies mana, negalu asz snausti. Taj pasakies uźgrobe kieletą dwaru Apeniana ir

savo, be pertrūkio prikalbinėjo, kad tekėtų. Paklusni duktė, nenorėdama tėvų žudyti, pasisakė tekėsianti ir ištekėjo už turtingo jaunikaičio, vardu Apeniano.

Vos po šliūbo Melanija pradėjo melsti vyro savo, kad gyventų su ana būtinoj čystatoj it brolis su seseria. Šis to nenorėjo ir sakė: „Kas bus, Melanija, tėvai vedu surėdė, kad pasidžiaugtų su vedums vaikais, o mudu, terliodamos su ta čystata, ir pačiudu nei šiaip, nei taip gyvensiva, ir gimdytojus nuliūdinsiva; geriau palūkėkiva, kad vaikų sulauksiva ir pasenterėsiva, galėsiva tarnauti Viešpačiui čystatoj".

Po tokio pašnekesnio gyveno moterystėj priderančiai ir sulaukė dukteries. Tuokart Melanija vėl pradėjo gokčioti čystatos, bet vyras atsakė: „Palūkėk, motin, dar noriu sūnaus".

Ilgainiui ir to sulaukė, bet sugriuvusi Melanija didžiai įsirgo, o gimęs vaikelis tuojau numirė. Negana to, pasirinko ir pirmutinė duktė. Ką regėdama, Apenianienė tarė: „Argi nematai, tėvai, jog tokia yra valia Viešpaties, kad vaikų neturėtuva?" Šis atsakė: „O kur dėsiva turtus savo?" Ši tarė: „Parduosiva, išdalysiva pinigus plikiams, o sau mažką paliksiva".

Taip susitarusiu, ryžos čystatoj gyventi. Melanija tuokart vos dvidešimtus metus amžiaus savo ėjo. Apenianas dvi dešimti ketvirtus. Tame augume nepigu atsiėjo laikyti čystatą, dar moterystėj, tačiau tūrėjos it girtas tvoros. Moteris užvis pratino vyrą savo gavėti, ašutinę nešioti, nebuvoti draugystėse žmonių.

Dėl tikimo šiam netiko tie kūno prispaudimai, vienok pasidavęs kartą savo jaunai moteriai, turėjo nešti jos jungą toliau ir pradėjo pardavoti turtus. Beregint išsigirdo apie tai uošvis, pavadino abudu prie savęs ir tarė: „Ką tai išsimanėta kleisti turtus, kuriuos judviejų tėvai be krividos artimo surinko?" Šiuodu, nebįmanydamu kaip teisintis, žadėjo daugiau nebepardavoti. Neužilgo mirė tėvas Melanijos. Tuokart šiuodu, liuosu tapusiu, pardavinėjo dvarus, turimus Ispanijoj ir Afrikoj, su pinigais maitinti daugybę luošų, aklų, labai vaikuotų plikių ir t. t. Ką regėdamas, brolis Apeniano Severas supyko ir tarė: „Tuodu pusgalviu iškleis turtus giminės mano, negaliu aš snausti". Tai pasakęs, užgrobė keletą dvarų Apeniano ir

kietina wisus paglęmzti. Sziuodu regiedamu Sewerą nejuokojęnt, pripuoles ciecorienes wardu Werynos, kuri neblejda Seweruj swetimu turtu kuszinti. Uź turtus pirkiejej priweźe sziuodum bajmę piningu su kurejs skrines pripile. Wiena dwara pajuriej rioksąnte ties kuriuo buwa graźiausi darźaj, prudu prudaj su źuwiemis, sałas, gauje gistąntiu paukszttiu, miszkaj mediokles ir tejp tolaus. Gajłu buwa anuodum tąn parduoti, wienok neuźiłga nenorą it pagundinimą pargalejusiu; pardawe. Suosli apej turtus nusikratiusiu, padorej giwena. Daugieł źmoniu anuodu uź apłamiu turieje ir sakie bekokie rejkała klejdąnt nupelnitus par tiewą turtus, bet paskiaus suprata iszmintingaj dariusiu; nes neuźiłga uźeje Wałaku źiamę Gotaj, griowe Rima ciecoristę, plesze turtus, daugibę didziunu iszmusze ir uźgrobe ju walstius. Tęms patęms teka ir dwaraj par Melanią parduoti.

Piningaj jos płuda pagalaus i atstes źiames: daug ju nusiunte baźniczioms ir klosztorems esąntęms Aprikoj, Egipti, Palestinoj, Mezopotamioj, Syrioj ir Penicioj. Kartajs uźpirkusi gierus łopus źiames, ↕ p. 51–52 ↕ dowinoje klosztorems — baźniczes su brąngiejs drabuźejs apdowinoti giebieje. Gotams Wałakusi wołuojęntes Melania su sawa wiru ir motinu lejdos i Sycylią kami apłąukie Wiskupa S. Paulinę sawa spawiedniką, paskiaus płaukie Aprikon. Miesti Tagastoj buwa didej isakus pamokslus kunegas Alpinus: ties jo klebonii Melania pastati du klosztoriu, wieną wiriszkuju kuremi patalpina 80 zokaniku, ąntrą motriszkuju i kuri sukisza 130 mergajtiu — abudu su turtajs apwejziejusi lejdos i Kartaginą kami septinerius metus patruka.

Pati elgies it uoli miniczka, kas ąntrą dieną te walgie o kartajs woz pęnktoj dienoj kąn norint uźkąnda. Nakties buwiej ąnt plikomis grindiemis guledama, woz dwi adini uźsnuda o par likusii łajką meldies, kłupoje, duksawa ir mislije apej dąngą.

Daugieł ir kitu mergielu pratina tejp giwenti: noręntes jos pawejksłą sekti su sawa duonu majtina; todieł ir ne truka dawatkielu pri jos kimbąntiu it musu pri medaus. Bet nekurios negaledamas bada iszturieti, atsikąnda ir spudina szalęn nu S. Melanies.

Lejdos dar Egipton: Aleksandrios miesti apłąnkie S. Cyrilu patriarką ir nuwika Jerozolimon. Cze prisimełdusi kiek tinkama pirka namus i kurius ne węn wira su motinu bet ir ne maź kitu diewobajmingu

ketino visus paglemžti. Šiuodu, regėdamu Severą nejuokuojant, prisipuolė ciesorienės, vardu Verinos, kuri nebleido Severui svetimų turtų kušinti. Už turtus pirkėjai privežė šiedviem baimę pinigų, su kuriais skrynias pripylė. Vieno dvaro, pajūryj riogsančio, ties kuriuo buvo gražiausi daržai, prūdų prūdai su žuvimis, salos, gauja gystančių paukščių, miškai medžioklės ir taip toliau, gaila buvo aniedviem tą parduoti, vienok neužilgo, nenorą it pagundinimą pergalėjusiu, pardavė. Suosle apie turtus nusikračiusiu, padoriai gyveno. Daugel žmonių anuodu už aplamiu turėjo ir sakė be kokio reikalo kleidžiant nupelnytus per tėvą turtus, bet paskiau suprato išmintingai dariusiu, nes neužilgo užėjo Valakų žemę gotai[1], griovė Rymo ciesorystę, plėšė turtus, daugybę didžiūnų išmušė ir užgrobė jų valsčius. Tiems patiems teko ir dvarai, per Melaniją parduoti.

Pinigai jos plūdo pagaliau į atsčias žemes: daug jų nusiuntė bažnyčioms ir kliοštoriams, esantiems Afrikoj, Egipte, Palestinoj, Mezopotamijoj, Sirijoj ir Penicijoj[2]. Kartais užpirkusi gerus lopus žemės dovanojo kliοštoriams, bažnyčias su brangiais drabužiais apdovanoti gebėjo. Gotams Valakuose voliuojantis, Melanija su savo vyru ir motina leidos į Siciliją, kame aplankė vyskupą šv. Pauliną, savo spaviedninką, paskiau plaukė Afrikon. Mieste Tagastoj[3] buvo didžiai įsakąs pamokslus kunigas Alpinas: ties jo klebonija Melanija pastatė du kliοštoriu, vieną vyriškųjų, kuriame patalpino 80 zokaninkų, antrą motriškųjų, į kurį sukišo 130 mergaičių; abudu su turtais apveizėjusi, leidos į Kartaginą[4], kame septynerius metus patruko.

Pati elgės it uoli minyčka, kas antrą dieną tevalgė, o kartais vos penktoj dienoj ką norint užkando. Nakties būvyj, ant plikų grindų gulėdama, vos dvi adyni užsnūdo, o per likusįjį laiką meldės, klūpojo, dūksavo ir mislijo apie dangų.

Daugel ir kitų mergelių pratino taip gyventi. Norinčias jos paveikslą sekti su savo duona maitino, todėl ir netrūko davatkėlių, prie jos kimbančių, it musių prie medaus. Bet nekurios, negalėdamos bado ištūrėti, atsikando ir spūdino šalin nuo šv. Melanijos.

Leidos dar Egiptan. Aleksandrijos mieste aplankė šv. Kirilą[5] patriarchą ir nuvyko Jeruzolimon. Čia, prisimeldusi kiek tinkama, pirko namus, į kuriuos ne vien vyrą su motina, bet ir nemaž kitų dievobaimingų

źmoniu ilejda. Sena motina kieloniu neiszturiejusi, numire: Melania padorej su misziomis ję pałajdojusi waźiawa i auksztąi Egiptą prisistebieti giwenimuj pustelniku kuriu tęn łabaj daug buwa, bet wieł sugriźa ir giwena Jerozolimoj.

Istejgie klosztoriu mergielu ir prijeme ju dewines deszimtis, dawe joms istatimus ir majtina. Pati ju pardietini buti nenorieje, nes sakies newerta esąnti priwejzieti mergieles wira turiedama. Tecziaus kajp imanidama ragina jes idant miletu Wieszpati Diewą, niekumet ne-
↕ p. 52–53 bartumes, ne kiwotumes, miletu ↕ kita kitą, sergąntes głobtu ir priwejzietu, padorej ełgtumes ir saugotumes pagalaus maźiause grieka. Tie parspieimaj smega i jaunu miniczku gałwą ir padare jes woz ne szwęntomis.

Tęn pat Jeruzolimoj mire Apenianus: Melania sukwijte daugieł kunegu su zokanikajs, kurie gan iłgaj pasimeldi uź duszę ąmźinatilsi Apeniana dajlej jo kuna pałajdoje. Melania wiena palikusi dar istejgie klosztoriu wiriszkiesęms ir su turtajs apdowinoje.

Rimi buwa palikies didźiunas, tikras diede Melanies wardu Woluzyanus pagonis: kuri Ciecorius Rima nusiunte pas Teodora ciecoriu Konstantinopolaus. Atwikies i tąn miestą Woluzyanus nurasze pas Melanią Jerozolimon mełzdamas idant tejktumes pri jo atwaźiuoti. Melania noriedama jo duszę gielbieti ir nuwaźiawa. Małonej primta patoł truka Konstantinopolej, pakoł Woluzyana i katalikus ne parwerte. Tąn pati didźiuna S. Augustinas Iponas wiskupas kartkartiems smejgies iszmokiti wieros ir apkrikszt iti, wienok tas nekłause. O sztaj szwęnta Poni daugiaus darode ne kajp garsingas daktaras baźniczes S. Oj motriszkoses uź wis motinas! jus daugieł giera dieł wieros galet padariti, jusu bałsas małonus tiesiau paklun i szirdis wajku o neretaj ir paugusiu wiriszku, numanikiet taj ir wejziekiet idant wisur ir wisumet wierą kataliku płatintumet, be kurios nieks negał buti iszganitu.

S. Melania iszganingą darbą nudirbusi linksma sugriźa Jerozolimon, dar pateka gan iłgaj, ąnt gała susirgusi prijeme Szwęntus Sakramęntus ir padorej numire. Kuna jos kąjpo didios gieradiejkas zokanikaj su iszkilmi pałajdoje, o dusze karalaus par ąmźiu ąmźius
↕ p. 53–54 dąnguoje. Amen. ↕

žmonių įleido. Sena motina, kelionių neištūrėjusi, numirė. Melanija, padoriai su mišiomis ją palaidojusi, važiavo į Aukštąjį Egiptą prisistebėti gyvenimui pūstelninkų, kurių ten labai daug buvo, bet vėl sugrįžo ir gyveno Jeruzolimoj.

Įsteigė klioštorių mergelių ir priėmė jų devynias dešimtis, davė joms įstatymus ir maitino. Pati jų perdėtine būti nenorėjo, nes sakės neverta esanti priveizėti mergeles, vyrą turėdama. Tačiau kaip įmanydama ragino jas, idant mylėtų Viešpatį Dievą, niekuomet nesibartų, nesikyvotų, mylėtų kita kitą, sergančias globtų ir priveizėtų, padoriai elgtųsi ir saugotųsi pagaliau mažiausio grieko. Tie perspėjimai smego į jaunų minyčkų galvą ir padarė jas vos ne šventomis.

Ten pat Jeruzolimoj mirė Apenianas. Melanija sukvietė daugel kunigų su zokaninkais, kurie, gan ilgai pasimeldę už dūšią amžinatilsį Apeniano, dailiai jo kūną palaidojo. Melanija, viena palikusi, dar įsteigė klioštorių vyriškiesiems ir su turtais apdovanojo.

Ryme buvo palikęs didžiūnas, tikras dėdė Melanijos, vardu Voluzianas, pagonis, kurį ciesorius Rymo nusiuntė pas Teodorą, ciesorių Konstantinopolio[6]. Atvykęs į tą miestą, Voluzianas nurašė pas Melaniją Jeruzolimon, melsdamas, idant teiktųsi prie jo atvažiuoti. Melanija, norėdama jo dūšią gelbėti, ir nuvažiavo. Maloniai priimta, patol truko Konstantinopolyj, pakol Voluziano į katalikus neperverte. Tą patį didžiūną šv. Augustinas Hiponos vyskupas[7] kartkartėms smeigės išmokyti vieros ir apkrikštyti, vienok tas neklausė. O štai šventa ponia daugiau darodė, nekaip garsingas daktaras Bažnyčios šv. Oi, motriškosios, užvis motinos! Jūs daugel gero dėl vieros galit padaryti, jūsų balsas malonus tiesiai pakliūna į širdis vaikų, o neretai ir paaugusių vyriškų, numanykit tai ir veizėkit, idant visur ir visuomet vierą katalikų platintumėt, be kurios niekas negali būti išganytu.

Šv. Melanija, išganingą darbą nudirbusi, linksma sugrįžo Jeruzolimon, dar pateko gan ilgai, ant galo susirgusi priėmė šventus sakramentus ir padoriai numirė. Kūną jos kaipo didžios geradeikos zokaninkai su iškilme palaidojo, o dūšia karaliaus per amžių amžius danguje. Amen.

Wasere 1. dienoj.

Giwenimas S. Ignaciaus mokitine S. Jona Apasztoła

apraszitas par S. Jeronimą, daktara baźniczes S.

Senowes rasztinikaj saka tąn S. Ignaciu apej kuri cze pradedu raszi-ti, gimus źidu źiamiej tuokart, kad Wieszpats Jezus wajkszcziodamas po tąn krasztą mokie źmones. Zinom isz Ewanelios jog Wieszpats kaźikumet pawadinęs sawiep wajką tare mokitiniems sawa *„uźtikra sakau jums jej neparsimajniste ir ne tapste kajpo maźutelej, neiejste karalistien dąngaus.“* (Mat. 18.)

Senolu padawimas twirtęn pawadintu wajku buwus tąn S. Ignaciu, kurs kudikistiej skajtiti pramokitas prikluwa jaunitelis pri S. Jona Apasztoła, tape jo mokitiniu ir auksztaj paszoka newęn moksli dwasiszkami, bet ir bajmiej Wieszpaties Diewa. Draugi su tuomi Apasztołu nukielawes Antiokion, iłgaj ten patruka ir istoje i kunegas.

S. Petras buwa pirmu Antiokios wiskupu, jam tolaus Ewanelią apsakinieti iszejus pakiełtu buwa i Antiokios wiskupus S. Ewodius o tam pasirinkus paskirtu palika i jo wietą S. Ignacius. Auksztu wirsziniku baźniczes tapes juoba dar pradieje elgties diewobajmingiesnej ir stebukłus dariti.

Isz łupu jo tegaleje girdieti patius tiktaj diewobajmingus źodius, diełto taj ir pramine ji źmones theophoros arba *Diewa nesziotojas*. Wardas jo tape garsingu ne węn tarp kataliku bet ir tarpo pagonu. Zodziu sakąnt wisokiu wieru źmones iwajriusi rejkałusi sawa pas ji patarmes ir sugłobima jeszkoje. Ligonis sawa pas ji nesze kad
↕ p. 54–55 uźdiedamas rąnkas sawa iszgiditu. Szis ir gide. ↕

Metusi po uźgimima Kristaus Wieszpaties 107 Rima Ciecorius Trajanus pamuszes Dakus traukie priesz Partu Karalu. Atkielawes Antiokion prijeme daugieł kunegajksztiu ir pakwiete tąn S. Ignaciu. Tujaus kłause ar tu esi Ignacius neprietelus diewajtiu musu? Szwęntas atsakie „asz esmi to miesta kataliku wiskupu? Tare Ciecorius „diełko

Vasario 1 dienoj

Gyvenimas šv. Ignacijaus, mokytinio šv. Jono apaštalo,

aprašytas per šv. Jeronimą[1], daktarą Bažnyčios šv.

Senovės raštininkai sako tą šv. Ignacijų, apie kurį čia pradedu rašyti, gimus Žydų žemėj tuokart, kad Viešpats Jėzus, vaikščiodamas po tą kraštą, mokė žmones. Žinom iš Evangelijos, jog Viešpats, kaži kuomet pavadinęs saviep vaiką, tarė mokytiniams savo: *Už tikro sakau jums, jei nepersimainysite ir netapsite kaipo mažutėliai, neįeisite karalystėn dangaus.* (Mat. 18.)

Senolių padavimas tvirtina pavadintu vaiku buvus tą šv. Ignacijų, kurs kūdikystėj skaityti pramokytas prikliuvo jaunitelys prie šv. Jono apaštalo, tapo jo mokytiniu ir aukštai pašoko ne vien moksle dvasiškame, bet ir baimėj Viešpaties Dievo. Drauge su tuomi apaštalu nukeliavęs Antiochijon[2], ilgai ten patruko ir įstojo į kunigus.

Šv. Petras buvo pirmu Antiochijos vyskupu, jam toliau Evangeliją apsakinėti išėjus, pakeltu buvo į Antiochijos vyskupus šv. Evodijus, o tam pasirinkus paskirtu paliko į jo vietą šv. Ignacijus. Aukštu viršininku Bažnyčios tapęs, juoba dar pradėjo elgtis dievobaimingiau ir stebuklus daryti.

Iš lūpų jo tegalėjo girdėti pačius tiktai dievobaimingus žodžius, dėl to tai ir praminė jį žmonės *theophoros*[3], arba *Dievo nešiotojas*. Vardas jo tapo garsingu ne vien tarp katalikų, bet ir tarpo pagonų. Žodžiu sakant, visokių vierų žmonės įvairiuose reikaluose savo pas jį patarmės ir suglobimo ieškojo. Ligonis savo pas jį nešė, kad, uždėdamas rankas savo, išgydytų. Šis ir gydė.

Metuose po užgimimo Kristaus Viešpaties 107 Rymo ciesorius Trajanas[4], pamušęs dakus, traukė prieš partų karalių[5]. Atkeliavęs Antiochijon, priėmė daugel kunigaikščių ir pakvietė tą šv. Ignacijų. Tuojau klausė: „Ar tu esi Ignacijus, neprietelius dievaičių mūsų?“ Šventas atsakė: „Aš esmi to miesto katalikų vyskupu“. Tarė ciesorius: „Dėl ko

tawi wadęn Diewą nesziojęntiu?" Wiskupas atsakie „kiekwienas katalikas gal tuo wardu wadinties, nes Wieszpati sawiep neszio." Tare Ciecorius „ejdamas kariauti rejkałauju diewu milestas idant mąn padietu, padarik ir tu jams apieras." Atsakie S. Ignacius „Swiesiausis poni lijpk kąn tinkamas tujaus padarisiu, bet nej wieros kataliku pamesiu nej diewajtems kurie ira szmiekłomis apierawosiu." Tare Ciecorius: źinau atkaklibę jusu, busi nuwestas Rimon kad tawi medes paukształ sułamintu. S. Ignacius linkterieje su gałwu ir iszeje łaukon o źalnierej tujaus sugrobusis apkała ir paswadina kaliniej. Nu sena jau noriejes S. Ignacius kraui uź Wieszpaties wierą pralijti, linksmaj neszioje gielźinius ir to tikt nugąnstawa kad kas nekluditu jam palikti muczelniku.

Isz Antiokios Rimon łabaj guwej butu galei nuweźti S. Ignaciu su łajwu juru pagał: tecziaus tejp nedaridami paskire deszimti nedoru źalnieriu ir lijpe wariti źiami pagał piesti seną wiskupą. Kielaudamas Szwęntas didej troszka buti muczelniku ir nugąnstawa idant Rima katalikaj nepariszkaditu jam gałwą padieti uź wierą kataliku; todieł nulejda pas giwentojus Rima grometą, kurioj rąndam szius źodzius „Surisztas Jezu Kristi, tikiuos su jumis pasimatisis, jej wale Diewa bus idant ligi gała paliktio muczelniku. Dabar tejp mąn kłojes kajp noriu idant tiktaj tos milestas dastoczio ir gautio dali be klutics; nes nugąnstauju mejles jusu idant ne daritu mąn kriwidas. Jus wej-
↕ p. 55–56 kiej galet daroditi ko noret, bet ↕ mąn sunku pri Wieszpaties pakluti jej nedalejstumet (mukas kięntieti.) Kita łajka dieł igiima Wieszpaties Diewa nebgausiu. Ne milekiet kuna mana, bet dalejskiet kad butio apierawotu, sztaj sutajsitas jau ira ałtorius, asz su noru mirsztu uź Kristu, tiktaj jus mąn nekludikiet. Te nedara mąn iszkadas mejle jusu, łaj prarin mani bestijes. Kwietejs Wieszpaties esmi, su dąntimis bestiju bajsiu sumałtas idant tapczio grinu duonu Kristaus... Isz Syrios lig Rima ejdamas grumuos su bestijomis źiami pagał ir juru. Diena ir nakti surisztas. Apsukuo manęs ira deszimtis lampartu (biauriu źwieriu) źalnieriu, kuręms kad gieraj daraj rąndas nedoresnejs, bet asz kriwidiimas jemu isz ju moksłą. Troksztu kad atraszczio bestijes pasitajsiuses mani prariti, kures kibinsiu idant grejcziaus mani sudraskitu. Kad kartajs ir manęs ne aplęnktu kajp kitu muczelniku.

tave vadina Dievą nešiojančiu?" Vyskupas atsakė: „Kiekvienas katalikas gali tuo vardu vadintis, nes Viešpatį saviep nešioja". Tarė ciesorius: „Eidamas kariauti, reikalauju dievų mylistos, idant man padėtų, padaryk ir tu jiems apieras". Atsakė šv. Ignacijus: „Šviesiausias pone, liepk ką tinkamas, tuojau padarysiu, bet nei vieros katalikų pamesiu, nei dievaičiams, kurie yra šmėklomis, apieravosiu". Tarė ciesorius: „Žinau atkaklybę jūsų, būsi nuvestas Ryman, kad tave medės paukščiai sulamintų". Šv. Ignacijus linkterėjo su galva ir išėjo laukan, o žalnieriai, tuojau sugrobę, apkalo ir pasvadino kalinyj. Nuo seno jau norėjęs šv. Ignacijus kraują už Viešpaties vierą pralieti linksmai nešiojo gelžinius ir to tik nuogąstavo, kad kas nekliudytų jam palikti mūčelninku.

Iš Antiochijos Ryman labai guviai būtų galėję nuvežti šv. Ignacijų su laivu jūra pagal, tačiau, taip nedarydami, paskyrė dešimtį nedorų žalnierių ir liepė varyti žeme pagal pėsčia seną vyskupą. Keliaudamas šventas didžiai troško būti mūčelninku ir nuogąstavo, idant Rymo katalikai neperiškadytų jam galvą padėti už vierą katalikų; todėl nuleido pas gyventojus Rymo gromatą, kurioj randam šiuos žodžius: „Surištas Jėzuje Kristuje, tikiuos su jumis pasimatysiąs, jei valia Dievo bus, idant ligi galo palikčiau mūčelninku. Dabar taip man klojas, kaip noriu, idant tiktai tos mylistos dastočiau ir gaučiau dalį be kliūties, nes nuogąstauju meilės jūsų, idant nedarytų man krividos. Jūs veikiai galit darodyti, ko norit, bet man sunku prie Viešpaties pakliūti, jei nedaleistumėt (mūkas kentėti). Kito laiko dėl įgijimo Viešpaties Dievo nebgausiu. Nemylėkit kūno mano, bet daleiskit, kad būčiau apieravotu; štai sutaisytas jau yra altorius, aš su noru mirštu už Kristų, tiktai jūs man nekliudykit. Te nedaro man iškados meilė jūsų, lai praryna mane bestijos. Kviečiais Viešpaties esmi, su dantimis bestijų baisių sumaltas, idant tapčiau gryna duona Kristaus. <...> Iš Sirijos lig Rymo eidamas, grumiuos su bestijomis žeme pagal ir jūra. Dieną ir naktį surištas. Apsukui manęs yra dešimtys lampartų (bjaurių žvėrių) žalnierių, kuriems, kad gerai darai, randas nedoresniais, bet aš krividijamas imu iš jų mokslą. Trokštu, kad atrasčiau bestijas, pasitaisiusias mane praryti, kurias kybinsiu, idant greičiau mane sudraskytų. Kad kartais ir manęs neaplenktų, kaip kitų mūčelninkų.

Dowinokiet brolej, źinau kas mąn ira naudingu. Dabar pradedu buti Kristaus mokitiniu idant Jezu Kristu igiczio. Ugnis, kriźius, bestijes, sukapoimas, łauźimas kaułu, atkirtimas sanariu, sutrinimas wisa kuna ir kitas bajsiauses mukas te atejn ąnt manęs; bili tiktaj Kristu turieczio. Kąn asz datirtio giera, gawes karalistes wisos pasaules? Gieresnis ira diel manęs smertis Kristusi. To mąn rejk kurs uź mani numire."

Ątwestas i miestą Smirną paswejkina sawa draugą S. Polikarpą wiskupą, kurem pawede sawa Antiokios awiniczę. Rasze daugieł kitu grometu kures nusiunte iwajrioms baźniczioms.

Rimon atejus źalnierej atidawe raszta Ciecoriaus waldimieruj miesta, tas aprinkies dieną, kurioj S. Ignacius turieje numirti, apskielbe wisam Rimuj. Taj dienaj atejus, daugibe źmoniu susirinka prisistebieti kajp lawaj draskis seną Syrios wiskupą. S. Ignacius iwestas i apskritą darźą paregieje daugibę źmoniu be źiopsąntiu uź aptwaru
⁝ p. 56–57 ir sakie „Rimionis ⁝ netarkiet mani cze atwedus uź kokius nor griekus, nieka pikta nepadariau, praris tecziaus mani bestijes diełto kad pakluczio pri Diewa mana kuri karsztaj milu. Jam taj besakąnt tarnaj iszlejda ałkanus lawus kurie ąnt seni suszoki, tujaus pawerte, sudraskie, wisą mejsą prarije woz stąmbiusius kaułus apgrauźtus bepalika. Tus katalikaj paskiaus surąnkioi, nuneszina kajpo brąngiausius pałajkus i Antiokią. O grina ir szwęnta muczelnika dusze pakluwa i rąnkas Wieszpaties, kurem łaj bun garbie szwęntusi Jo par ąmźius. Amen.

Muczelnikaj Ęngliku źiamiej.

Nu uźgimima Kristaus Wieszpaties szeszioliktami ąmźiej Saksonios źiamiej kiła kunegas karmelita wadinamas Martinas Luderis, kurs pametes zokaną wede moteri miniczką, paniekina wieru szwęntu kataliku ir giwena kajpo bediewis. Tas jo darbas patika daugiem kunegajksztiu, kurie su sawa galibi ji sugłobe tejp, jogiej niekokie wiresnibe jo patajsiti neb galeje. Wokitęms paskuo Ludere ejnąnt Ęnglikaj stiprej turiejos wieros kataliku, nes ju Karalus Enrikas aszmas

Dovanokit, broliai, žinau, kas man yra naudingu. Dabar pradedu būti Kristaus mokytiniu, idant Jėzų Kristų įgyčiau. Ugnis, kryžius, bestijos, sukapojimas, laužymas kaulų, atkirtimas sąnarių, sutrynimas viso kūno ir kitos baisiausios mūkos teateina ant manęs, bile tiktai Kristų turėčiau. Ką aš datirčiau gero, gavęs karalystes visos pasaulės? Geresnis yra dėl manęs smertis Kristuje. To man reikia, kurs už mane numirė".

Atvestas į miestą Smirną[6], pasveikino savo draugą šv. Polikarpą vyskupą[7], kuriam pavedė savo Antiochijos avinyčią. Rašė daugel kitų gromatų, kurias nusiuntė įvairioms bažnyčioms.

Ryman atėjus, žalnieriai atidavė raštą ciesoriaus valdymierui miesto, tas, aprinkęs dieną, kurioj šv. Ignacijus turėjo numirti, apskelbė visam Rymui. Tai dienai atėjus, daugybė žmonių susirinko prisistebėti, kaip levai draskys seną Sirijos vyskupą. Šv. Ignacijus, įvestas į apskritą daržą, paregėjo daugybę žmonių, bežiopsančių už aptvarų, ir sakė: „Rymionys, netarkit mane čia atvedus už kokius nor griekus, nieko pikto nepadariau, praris tačiau mane bestijos dėl to, kad pakliūčiau prie Dievo mano, kurį karštai myliu". Jam tai besakant, tarnai išleido alkanus levus, kurie, ant senio sušokę, tuojau pavertė, sudraskė, visą mėsą prarijo, vos stambiuosius kaulus apgraužtus bepaliko. Tuos katalikai, paskiau surankioję, nunešino kaipo brangiausius palaikus į Antiochiją. O gryna ir šventa mūčelninko dūšia pakliuvo į rankas Viešpaties, kuriam lai būna garbė šventuose Jo per amžius. Amen.

Mūčelninkai Englikų žemėj

Nuo užgimimo Kristaus Viešpaties šešioliktame amžiuj Saksonijos žemėj kilo kunigas karmelitas, vadinamas Martynas Liuderis[1], kurs, pametęs zokaną, vedė moterį minyčką, paniekino viera šventa katalikų ir gyveno kaipo bedievis. Tas jo darbas patiko daugiam kunigaikščių, kurie su savo galybe jį suglobė taip, jogei nė kokia vyresnybė jo pataisyti nebgalėjo. Vokiečiams paskui Liuderį einant, englikai stipriai tūrėjos vieros katalikų, nes jų karalius Henrikas ašmas[2]

ne węn nauje moksła neprijeme, bet dar pats kningą parasze kurioj darode jogiej wienas tiera kataliku tikieimas galis źmogu iszganiti. Tiewas Szwęntasis uź taj ji pagire ir pramine ji *Apginieju wieros*.

Bet ne uźiłga tas pats Karalus panijkies sawa moteri Kotriną Iszpanios karałajtę, pamileje panelę wardu Oną Boleną ir melde Popieźiaus kad parskires su Kotrinu dalejstu westi Oną. Tiewas Szwęntasis matidamas jo moteristę esąnt pagał istatimu baźniczes S. padaritu, nedalejda pawariti szalęn Kotrinos. Supikies uź taj Karalus pats sa-
↕ p. 57–58 wa galibi pragine Kotriną, jeme szlubą su Onu ir nebkłause gałwos ↕ baźniczes kataliku. Dar metusi 1535, surinkies ponibę pasisakie esus Ąnglios popieźiu, uźdraude rejkałusi dwasiszkusi szaukties pas Tiewą szwęntąi ir kietina wisus pats nuspręnsti. Tam Enrika pariedimuj priesztarawa daugieł senatoriu ir wisi wiskupaj su kunegajs. Dar wienas wiskupas Jonas Fiserus parasze naują kningą kurioj darode Wieszpati Jezu S. Petrą su jo ipiedinejs pakiełus i gałwas baźniczes sawa. Apmaudingas Karalus paswadina wiskupą i kalini o Popieźius apej taj pajutes pakiele aną i Kardynołus. Isz tos priźasties dar didesnej ituźes karalus lijpe wiskupa Jona nukirsti gałwą. Szwęntas senis isz miesta wedamas giedoje giesmę Tawi Diewi garbinam o budelis iszbruzdines nukirta ir pamowe gałwą ąnt ragotines. Bet paskiaus gałwaj nej juoduojęnt, nej punąnt, o źmoniu kruwaj stebąntes ikase gilij i źiamę. Tejp smertiu muczelniku pabęngie ąmźi sawa diewobajmingas wiskupas Jonas.

Toj patioj gadiniej giwena Londona miesti szejp jau źmogus bet auksztas wirszinikas Tamoszius Morus: kurs ligi dali kajpo nenoris pripaźinti karalaus Enrika uź gałwą baźniczes parsiedieje septinerius metus kaliniej. Tiems praslinkus sudes iszwedini isz kaline kłause taridamis „ar iszpaźisti nugis musu szwiesiausi karalu uź aukszcziausi wieros wirsziniką?" Szis atsakie „par ąmźi mana kningas skajtidamas to tikraj dasekiau, jogiej Wieszpats Jezus Rima Popieźiuj tąn wiresnibę pawede o niekumet to negirdiejau kad skajtitumes aukszcziausiu kunegu szejp jau źmogus." Tas jo atsakimas didej nepatika sudiems, todieł ir lijpe budeluj nukirsti jo gałwą. Wedąnt i wietą korones po du atweju uźbiega kieli Tamosziaus duktie Magriete, bucziawa ir alpuluodama sakie su Diewu. Szis tecziaus nietrupute

ne vien naujo mokslo nepriėmė, bet dar pats knygą parašė, kurioj darodė, jogei vienas tėra katalikų tikėjimas, galįs žmogų išganyti[3]. Tėvas Šventasis už tai jį pagyrė ir praminė jį Apgynėju vieros[4].

Bet neužilgo tas pats karalius, paniekęs savo moterį Kotryną, Ispanijos karalaitę, pamylėjo panelę, vardu Oną Boleną[5], ir meldė popiežiaus[6], kad, perskyręs su Kotryna, daleistų vesti Oną. Tėvas Šventasis, matydamas jo moterystę esant pagal įstatymus Bažnyčios šv. padaryta, nedaleido pavaryti šalin Kotrynos. Supykęs už tai, karalius pats savo galybe praginė Kotryną, ėmė šliūbą su Ona ir nebklausė galvos Bažnyčios Katalikų. Dar metuose 1535, surinkęs ponybę, pasisakė esąs Anglijos popiežium, uždraudė reikaluose dvasiškuose šauktis pas Tėvą Šventąjį ir ketino visus pats nuspręsti. Tam Henriko parėdymui prieštaravo daugel senatorių ir visi vyskupai su kunigais. Dar vienas vyskupas Jonas Fišeris[7] parašė naują knygą, kurioj darodė Viešpatį Jėzų šv. Petrą su jo įpėdiniais pakėlus į galvas Bažnyčios savo. Apmaudingas karalius pasvadino vyskupą į kalinį, o popiežius, apie tai pajutęs, pakėlė aną į kardinolus. Iš tos priežasties dar didžiau įtūžęs, karalius liepė vyskupo Jono nukirsti galvą. Šventas senis, iš miesto vedamas, giedojo giesmę „Tave, Dieve, garbinam", o budelis išbrūzdinęs nukirto ir pamovė galvą ant ragotinės. Bet paskiau, galvai nei juoduojant, nei pūnant, o žmonių krūvai stebintis, įkasė giliai į žemę. Taip smerčiu mūčelninkų pabengė amžių savo dievobaimingas vyskupas Jonas.

Toj pačioj gadynėj gyveno Londono mieste šiaip jau žmogus, bet aukštas viršininkas Tamošius Morus[8], kurs lygia dalia, kaipo nenorįs pripažinti karaliaus Henriko už galvą Bažnyčios, persėdėjo septynerius metus kalinyj. Tiems praslinkus, sūdžios, išvedinę iš kalinio, klausė tarydami: „Ar išpažįsti nugis mūsų šviesiausią karalių už aukščiausią vieros viršininką?" Šis atsakė: „Per amžių mano knygas skaitydamas, to tikrai dasekiau, jogei Viešpats Jėzus Rymo popiežiui tą vyresnybę pavedė, o niekuomet to negirdėjau, kad skaitytųsi aukščiausiu kunigu šiaip jau žmogus". Tas jo atsakymas didžiai nepatiko sūdžioms, todėl ir liepė budelui nukirsti jo galvą. Vedant į vietą koronės, po du atveju užbėgo kelią Tamošiaus duktė Magrietė, bučiavo ir alpuliuodama sakė su Dievu. Šis tačiau, nė trupučio

newerkdamas eje, isztęnse sprąndą ir buwa nukirstu. Gałwą jo pir-
↕ p. 58–59 mu iszwirina, paskiaus ąnt ragotines pamowe. ↕

Ne uźiłga Karalus uźdraude wisęms Ąnglioj giwenantęms isz-paźinti Popieziu uź gałwą baźniczes S: dar uźsakie jogiej koźnus tami daliki jo nekłausus, bus smertiu korotas. Tiesą pasakius nieks nekłause to isakima Karalaus, bet susitaupi łaukie praejnąnt taj audraj. Tuotarpu kieturi Kapucinaj S. Pranciszkaus zokanikaj: Jonas Houtonas, Robertas Laureus, Augustinas Websteras klosztoriu pardietinej ir mokitas Reginaldus iszsitare ne pripaźistąntis karalaus uź gałwą baźniczes. Kaźikam apej taj daneszus, wiresnibe tujaus idieje jus i dibkas. Iłgaj kaliniej siediejusius, sudes Kartkartiems jus pawadindamis, smejgies prikalbieti kad kłausitu Karalaus, o matidamis kunegu nekaltibę, nenorieje ju suditi. Bet kad auksztа wiresnibe jams uźsakie jogiej nesudidamis patis gałwu nustos, apsudije ąnt bajsiause smerte.

Budelis igawes muczelnikus i sawa naga tare „tiewalej nepikiet ąnt manęs uź wis taj kąn jums darisiu, asz turiu iszpilditi prisakimą wiresnibes, nes esmi budelu." Szij atsakie „dirbk sawą darbą nie trupute ąnt tawęs nerugosma." Tujaus szis pajemes kietweres ragies pagulde i koźnas po wieną zokaniką prirajszioje ir weźe par miestą it parszus i turgą. Po kartuwiemis apsistojes wisupirmu atrisza Londona gwardioną Jonu Houtoną pałajpina i kartuwes ir apsistoje. Tulid wirszinikas wardu karalaus tare „Szwiesiausis ponas dowinos jums giwibą, tiktaj iszpaźinkiet ji uź gałwą Ęngliku baźniczes." Zokanikaj atsakie „norietumem kłausiti karalaus, bet sumene mums isakie juoba kłausiti Diewa kajp źmoniu; todieł darikiet su mamis kąn tinkamis, neatstosma tecziaus istatimu baźniczes S., tiktaj susimilkiet ąnt brolu musu klosztoriusi palikusiu." Tejp atsakius tujaus budelis Joną pakore, bet dar nenumirus papiowe wirwę o muczelnikas bimt nukrita. Po
↕ p. 59–60 wałąndos atsigawusi budelis wieł pririsza pri ragiu, ↕ atpiowe wiriszka teszmini, parskriode piłwą, isztraukies grobus swijde i ugni ąnt pardure szirdi o zokanikas numire. Ne gana to, budelis sukapoje i kietures dalis kuną ir atkirta gałwą. Paskiaus tris likusius zokanikus tejpat nugałabije. Niewienas tecziaus ne werkie: dabar parspieje apsukuo stowęnczius idant diewobajmingaj giwentu, karalaus ir wisokios wiresnibes patolej kłausitu, pakolej tas nieka nelijp wieraj priszinga.

neverkdamas, ėjo, ištęsė sprandą ir buvo nukirstu. Galvą jo pirma išvirino, paskiau ant ragotinės pamovė.

Neužilgo karalius uždraudė visiems Anglijoj gyvenantiems išpažinti popiežių už galvą Bažnyčios šv., dar užsakė, jogei kožnas, tame dalyke jo neklausąs, bus smerčiu korotas. Tiesą pasakius, niekas neklausė to įsakymo karaliaus, bet susitaupę laukė praeinant tai audrai. Tuo tarpu keturi kapucinai šv. Pranciškaus zokaninkai: Jonas Houtonas, Robertas Laureus, Augustinas Vebsteris, kliōštorių perdėtiniai, ir mokytas Reginaldas išsitarė nepripažįstantys karaliaus už galvą Bažnyčios. Kaži kam apie tai danešus, vyresnybė tuojau įdėjo juos į dibkas. Ilgai kalinyj sėdėjusius, sūdžios, kartkartėmis juos pavadindami, smeigės prikalbėti, kad klausytų karaliaus, o matydami kunigų nekaltybę, nenorėjo jų sūdyti. Bet kad aukšta vyresnybė jiems užsakė, jogei nesūdydami patys galvų nustos, apsūdijo ant baisiausio smerčio.

Budelis, įgavęs mūčelninkus į savo nagą, tarė: „Tėvaliai, nepykit ant manęs už visa tai, ką jums darysiu, aš turiu išpildyti prisakymą vyresnybės, nes esmi budeliu". Šie atsakė: „Dirbk savo darbą, nė trupučio ant tavęs nerūgosime". Tuojau šis, paėmęs ketverias roges, paguldė į kožnas po vieną zokaninką, pririšiojo ir vežė per miestą it paršus į turgų. Po kartuvėmis apsistojęs, visų pirma atrišo Londono gvardijoną Joną Houtoną, palaipino į kartuves ir apsistojo. Tūlyd viršininkas vardu karaliaus tarė: „Šviesiausias ponas dovanos jums gyvybą, tiktai išpažinkit jį už galvą Englikų bažnyčios". Zokaninkai atsakė: „Norėtumėm klausyti karaliaus, bet sumenė mums įsakė juoba klausyti Dievo kaip žmonių, todėl darykit su mumis ką tinkami, neatstosime tačiau įstatymų Bažnyčios šv., tiktai susimilkit ant brolių mūsų, kliōštoriuose palikusių". Taip atsakius, tuojau budelis Joną pakorė, bet dar nenumirus papjovė virvę, o mūčelninkas bimt nukrito. Po valandos atsigavusį budelis vėl pririšo prie rogių, atpjovė vyrišką tešmenį, perskriodė pilvą, ištraukęs grobus sviedė į ugnį, ant[9] perdūrė širdį, o zokaninkas numirė. Negana to, budelis sukapojo į keturias dalis kūną ir atkirto galvą. Paskiau tris likusius zokaninkus taip pat nugalabijo. Nė vienas tačiau neverkė, dabar perspėjo apsukui stovinčius, idant dievobaimingai gyventų, karaliaus ir visokios vyresnybės patolei klausytų, pakolei tas nieko neliepia vierai priešingo.

Metusi 1535 Gieguźies 4. dienoj tejpat palika nuźuditas szejpjau kunegas Jonas Hojlus. Tie wisi darode jogiej gieresni ira sopulingu smercziu mirti, nekajp atstoti nu moksła baźniczies kataliku.

Karalaus dwariszkiej dar nesoti iszwarwinta krauje muczelniku, ticziomis nuei klosztorien Kartuzu zokaniku Londoni, pradieje ticzioties isz Popieźiaus ir kataliku wieros. Kunegaj: Undrikas Middelmore, Wilelmas isz Mewes ir Sebestionas Nendegare, negaledamis iszkięntieti, pradieje spirties ir stigawoti jogiej Popieźius tur buti sawa wietoj, o kataliku baźniczę palikti cielibiej. Dwariszkiej klosztoriu aplejdusis, tujaus pranesze wiresnibej ir pasakie minawotus zokanikus prisztaraujęnt istatimuj karalaus. Enrikuj VIII lijpąnt 1535 metusi Birzele 16 dienoj, wirszinikaj sujeme wisus kieturis ir kaliniej paswadina. Paskiaus ligi dali kajp pirmusius kore, paskiaus giwus skrode, mejsinieje, isz nukapotu gałwu wire kosiną; teeziaus newalgie.

Metusi 1537. deszimti zokaniku Kartuzu, kajpo nekłausąntiu dajktusi wieros karalaus szejp jau wiresnibe iswadina i kalini ir badu wisus nustapina.

Tąn pat meta nedora wiresnibe sugrejbusi Jona Roszera ir Jokuba Waneta abudu Kartuzu, kajpo nekłausąntiu dajktusi wieros karalaus, pakore su lęnciugajs ir patol kunams lejda korulti, pakol warnas ne
↕ p. 60–61 sulese. Jonas Stoneus zokana S. Augustina ↕ siediedamas kaliniej uź wiera, iszgirda bałsą sakąnti „buk stiprus ir nedrowiekies uź tąn wierą mirti kurę iszpaźinaj." Ne kokie źmogaus nebuwa, todieł muczelnikas paskajte uź bałsą anioła ir be bajmes numire uź wierą.

Jonas Trawersius mokitas Irlandios kunegas; parasze kningą, kurioj darode nesąnt nej galęnt karalu buti gałwu baźniczes S. Uź taj patrauktas sudon, pasisakie tejp tikąns kajp sawa kningoj padieje. Po tokie apsisakima iłgaj giwas buti nebgaleje: szejp jau wiresnibe ji sugrobusi kore ir źude kajpje kitus. Budelis atkirtes jam deszinę rąnką swijde i ugni, ta apswile bet tris pirsztaj su kurejs kningą rasze niekajp nedegie. Par tąn stebukłą Wieszpats Diewas norieje paroditi tejsingaj muczelniką paraszius.

Karalaus tarnaj tejpogi buri Bernadinu isz tos patios priźasties kaliniej badu nustapina.

Metuose 1535 gegužės 4 dienoj taip pat paliko nužudytas šiaip jau kunigas Jonas Hailus. Tie visi darodė, jogei geriau yra sopulingu smerčiu mirti, nekaip atstoti nuo mokslo Bažnyčios Katalikų.

Karaliaus dvariškiai, dar nesoti išvarvinto kraujo mūčelninkų, tyčiomis nuėję kliōštoriun kartūzų[10] zokaninkų Londone, pradėjo tyčiotis iš popiežiaus ir katalikų vieros. Kunigai: Undrikas Midelmorė, Vilhelmas iš Mevės ir Sebastijonas Nendegatė, negalėdami iškentėti, pradėjo spirtis ir stigavoti, jogei popiežius turi būti savo vietoj, o Katalikų Bažnyčia palikti cielybėj. Dvariškiai, kliōštorių apleidę, tuojau pranešė vyresnybei ir pasakė minavotus zokaninkus prieštaraujant įstatymui karalaus. Henrikui VIII liepiant, 1535 metuose birželio 16 dienoj viršininkai suėmė visus keturis ir kalinyj pasvadino. Paskiau lygia dalia kaip pirmuosius korė, paskiau gyvus skrodė, mėsinėjo, iš nukapotų galvų virė koseną, tačiau nevalgė.

Metuose 1537 dešimtį zokaninkų kartūzų, kaipo neklausančių daiktuose vieros karaliaus, šiaip jau vyresnybė įsvadino į kalinį ir badu visus nustapino.

Tą pat metą nedora vyresnybė, sugreibusi Joną Rošerą ir Jokūbą Vanetą, abudu kartūzu, kaipo neklausančiu daiktuose vieros karaliaus, pakorė su lenciūgais ir patol kūnams leido korulti, pakol varnos nesulesė. Jōnas Stoneus zokano šv. Augustino, sėdėdamas kalinyj už vierą, išgirdo balsą sakant: „Būk stiprus ir nesidrovėk už tą vierą mirti, kurią išpažinai". Nė kokio žmogaus nebuvo, todėl mūčelninkas paskaitė už balsą aniolo ir be baimės numirė už vierą.

Jonas Traversijus, mokytas Irlandijos kunigas, parašė knygą, kurioj darodė, nesant nei galint karalių būti galva Bažnyčios šv. Už tai patrauktas sūdan, pasisakė taip tikįs, kaip savo knygoj padėjo. Po tokio apsisakymo ilgai gyvas būti nebgalėjo; šiaip jau vyresnybė jį sugrobusi korė ir žudė kaip jei kitus. Budelis, atkirtęs jam dešinę ranką, sviedė į ugnį, ta apsvilo, bet trys pirštai, su kuriais knygą rašė, niekaip nedegė. Per tą stebuklą Viešpats Dievas norėjo parodyti teisingai mūčelninką parašius.

Karaliaus tarnai taipogi būrį bernardinų iš tos pačios priežasties kalinyj badu nustapino.

Buwa tuokart auksztas wirszinikas wardu Kromwelus, kurs uź wis ugźdina karalu kad źuditu zokanikus: tąn wisupirmu rąnka Wieszpaties uźtika; nes ir jo karalus gałwą nukirtina. Giminie karalaus tejpogi palika subiauriota. Ona Bolena taramoi karalene pagimdiusi dwi dukteri, butinaj norieje sunaus kurs po tiewa karalautu. Negaledama to isz wira sulaukti, pradieje palejstuwauti su dwariszkiejs karalaus: Bretronu, Norejusu ir Westianiu. Bet kad wiena karta uźgawa tarnajtę mergielę, ta nuejusi pranesze karaluj. Szis wisumet bajsej nedoras, tujaus lijpe nukirsti gałwas wisu kieturiu dwariszkiu ir patios karalenes. Kąn budelis wejkiej padare.

Karalus Enrikas VIII. pirmąje moteri turieje kajp sakiem Kotrinę karałajtę Iszpanios, ąntrą Oną Boleną kurę nukirtina, tretę Semerią kaźikokię, kietwirtą Oną kunegajksztajtę, pęnktą Kotrinę sawa brole dukteri,
↕ p. 61–62 kurios tejpat gałwą nujeme, szesztą Kotrinę ↕ naszlę su kuri begiwendamas mire. Sosta jo uźjeme gimusi isz pirmoses patios, duktie Maria. Ta kajpo tikra katalikie iszlejda isz kaline wiskupus isz priźasties wieros paswadintus ir tu kłausidama suriede baźniczes kataliku rejkałus.

Marej bewajki mirus paszoka i karalenes Elźbieti duktie Onos Bolenas: kuri palinkusi ąnt nekataliku szales, wisupirmu surinka ponibę i sueimą, woz pargaleje katalikus o pargalejusi tujaus iwedę i Ąnglią naujus moksłus Ludere.

Katalikams priesztaraujęnt iszsiunte i Ąnglią, Irlandyą ir Szkotiją sawa bąmbizus, kurie kajp imanidamis skielbe istatimus wieraj prieszingus. Dar karalene sukisza i kalini wiskupus su kunegajs nenorętius kataliku wieros pamesti. Wieni isz tu kałiniej iszmire, kitus karalene bajsiu smercziu nugatabije. Nuźuditu skajtos 23 wiskupaj, 13 prałotu, 47 kanaunikaj, 14 Arkidiakonu, 15 pardietiniu studentu, 86 kunegaj, 50 łabaj mokitu kunegu daktarajs wadinamu, zokaniku beskajtlaus, 50 Jomilestu arba grapu, 12 didziunu, 43 bajoru, 13 ponu ir naszlu. Tie wisi patwirtina wierą kataliku sawa iszpaźinimu ir łabaj bajsiomis nukomis. Dar i nagus nedoros karalenes pakluwa Jonas Storeus didziunas: kurs negaledamas iszsiźadieti wieros kataliku buwa iszsprukies i Plandryą. Bet ir cze par netikielus sugautas ir Ąnglion nuwesztas iszkięntieje wis taj kąn kiti, taj ira: buwa pirmu kartas, paskiaus skrostas, mejsinietas, degintas ir i dalis zukapotas.

Buvo tuokart aukštas viršininkas, vardu Kromvelis[11], kurs užvis ugždino karalių, kad žudytų zokaninkus. Tą visų pirma ranka Viešpaties užtiko, nes ir jo karalius galvą nukirtino. Giminė karaliaus taipogi paliko subjauriota. Ona Bolena, tariamoji karalienė, pagimdžiusi dvi dukteri, būtinai norėjo sūnaus, kurs po tėvo karaliautų. Negalėdama to iš vyro sulaukti, pradėjo paleistuvauti su dvariškiais karaliaus: Bretronu, Norejusu ir Vestianiju. Bet kad vieną kartą užgavo tarnaitę mergelę, ta nuėjusi pranešė karaliui. Šis, visuomet baisiai nedoras, tuojau liepė nukirsti galvas visų keturių dvariškių ir pačios karalienės. Ką budelis veikiai padarė.

Karalius Henrikas VIII pirmąją moterį turėjo, kaip sakėm, Kotryną, karalaitę Ispanijos, antrą Oną Boleną, kurią nukirtino, trečią Semeriją kaži kokią, ketvirtą Oną kunigaikštaitę, penktą Kotryną, savo brolio dukterį, kurios taip pat galvą nuėmė, šeštą Kotryną našlę, su kuria begyvendamas mirė. Sostą jo užėmė gimusi iš pirmosios pačios duktė Marija[12]. Ta kaipo tikra katalikė išleido iš kalinio vyskupus, iš priežasties vieros pasvadintus, ir tų klausydama surėdė Bažnyčios Katalikų reikalus.

Marei bevaike mirus, pašoko į karalienes Elžbieta[13], duktė Onos Bolenos, kuri, palinkusi ant nekatalikų šalies, visų pirma surinko ponybę į suėjimą, vos pergalėjo katalikus, o pergalėjusi tuojau įvedė į Angliją naujus mokslus Liuderio.

Katalikams prieštaraujant, išsiuntė į Angliją, Irlandiją ir Škotiją savo bambizus, kurie kaip įmanydami skelbė įstatymus, vierai priešingus. Dar karalienė sukišo į kalinį vyskupus su kunigais, nenorinčius katalikų vieros pamesti. Vieni iš tų kalinyj išmirė, kitus karalienė baisiu smerčiu nugalabijo. Nužudytų skaitos 23 vyskupai, 13 pralotų, 47 kanauninkai, 14 arkidiakonų, 15 perdėtinių studentų, 86 kunigai, 50 labai mokytų kunigų, daktarais vadinamų, zokaninkų be skaitliaus, 50 jomylistų, arba grafų, 12 didžiūnų, 43 bajorų, 13 ponų ir našlių. Tie visi patvirtino vierą katalikų savo išpažinimu ir labai baisiomis mūkomis. Dar į nagus nedoros karalienės pakliuvo Jonas Storeus, didžiūnas, kurs, negalėdamas išsižadėti vieros katalikų, buvo išsprukęs į Flandriją. Bet ir čia per netikėlius sugautas ir Anglijon nuvežtas, iškentėjo visa tai, ką kiti, tai yra: buvo pirma kartas, paskiau skrostas, mėsinėtas, degintas ir į dalis sukapotas.

Kad jau nedora karalene taries isznajkinsęnti Ąnglioj kataliku wierą, Popieźius pasiunte Irlandion ir Ąnglion kieletą Jezawitu, kurij apsidari kajp szejp jau wiraj wajkszczioje po sodas słaptu. Atkielawi kriksztije wajkus, spawiedoje źmones, miszes łajkie ir dalije Szwęnciausi sakramęntą. Jej kuri Jezawita wiresnibe sugawa tujaus uźmusze, tuotarpu kiti ↕ ąntpłuda. Tejp uźlika szwęnta wiera musu. Lig pat szios dienos Irlandios giwentojej tikrajs ira katalikajs.

↕ p. 62–63

Elźbietej nuspindiejus dar nemaź nełajmiu iszkięntieje katalikaj, iłgajniu wienok ir tas juodas debesis praslinka. Dar daugiaus pasakisiu: ejna gadine kurioj wisos Ąnglios giwentojej parwirs i katalikus; nes tami kraszti kas meta statos daugibe baźniczius kataliku ir nemaź wisokie paszaukima źmoniu griszti tikrą kataliku wierą. Tejp maźne wisumet atsitink: prispausta wiera atsigiem dar graźesne ne kajp pirmu buwa. Neprietelej wełtuo sziłas je iszgajszinti. Pirmiaus tus giltine pasuks, ne kajp tikieimas tikriausis pragajsz; nes pats Wieszpats Kristus pasakie, jogiej ir wartaj pragara jo nepargales.

Gieguźies 3. dienoj.

Giwenimas Pałajminta Stanisłowa isz miestele Kazimierczyk wadinama.

Ne par tolij nu sena miesta Krokawas ira miestelis Kaźimieru wadinamas, kuremi pradioj pęnkioliktoje ąmźiaus giwena diewobajmingas Motiejus Sołtys su sawa moteri Jedwigi. Wisa ko buwa partekusiu – tas tiktaj anuodum kajte jogiej moteristiej giwendamu wajku neturieje. Uźwis Sołtysiene isz tos priźasties isipiłusi, kartkartiems melde Wieszpaties kad sutejktu sunu. Malde tejpogi ubagus ir dides apieras dare baźniczioms.

Iłgajniu iszkłause jos Wieszpats: metusi 1433, gieguźies 3 dienoj, pagimde sunu, kurem pri krik↕szta S. teka wardas Stanisłowas. Sułaukusiu wajka, tikraj ji mileje, o miledamu to wejzieje idant kajpo wienatinis, neiszejtu i wales. Dar tebszwełpąnti Stąnslelę mokie poteru,

↕ p. 63–64

Kad jau nedora karalienė tarės išnaikinsianti Anglijoj katalikų vierą, popiežius pasiuntė Irlandijon ir Anglijon keletą jezavitų, kurie, apsidarę kaip šiaip jau vyrai, vaikščiojo po sodas slapta. Atkeliavę krikštijo vaikus, spaviedojo žmones, mišias laikė ir dalijo Švenčiausią Sakramentą. Jei kurį jezavitą vyresnybė sugavo, tuojau užmušė, tuo tarpu kiti antplūdo. Taip užliko šventa viera mūsų. Lig pat šios dienos Irlandijos gyventojai tikrais yra katalikais.

Elžbietai nuspindėjus, dar nemaž nelaimių iškentėjo katalikai, ilgainiui vienok ir tas juodas debesis praslinko. Dar daugiau pasakysiu: eina gadynė, kurioj visos Anglijos gyventojai pervirs į katalikus, nes tame krašte kas metą statos daugybė bažnyčių katalikų, ir nemaž visokio pašaukimo žmonių grįžta į tikrą katalikų vierą. Taip mažne visuomet atsitinka: prispausta viera atsigema dar gražesnė nekaip pirma buvo. Neprieteliai veltui šilias ją išgaišinti. Pirmiau tuos giltinė pasuks, nekaip tikėjimas tikriausias pragaiš, nes pats Viešpats Kristus pasakė, jogei ir vartai pragaro jo nepergalės.

Gegužės 3 dienoj

Gyvenimas palaiminto Stanislovo iš miestelio, Kazimierčikas vadinamo[1]

Ne per toli nuo seno miesto Krokuvos yra miestelis, Kazimieru vadinamas, kuriame pradžioj penkioliktojo amžiaus gyveno dievobaimingas Motiejus Soltys su savo moteria Jadvyga. Visa ko buvo pertekusiu, tas tiktai aniedviem kaitė, jogei, moterystėj gyvendamu, vaikų neturėjo. Užvis Soltysienė, iš tos priežasties įsipylusi, kartkartėmis meldė Viešpaties, kad suteiktų sūnų. Maldė taipogi ubagus ir didžias apieras darė bažnyčioms.

Ilgainiui išklausė jos Viešpats: metuose 1433 gegužės 3 dienoj pagimdė sūnų, kuriam prie krikšto šv. teko vardas Stanislovas. Sulaukusiu vaiko, tikrai jį mylėjo, o mylėdamu to veizėjo, idant kaipo vienatinis neišeitų į valias. Dar tebšvelpiantį Stanslelę mokė poterių,

tąnkiej priwadzioje ir to wejzieje kad butu diewobajmingu. Sunus tu pamoksłu kłausidamas auga it gurgźdis ir tejp dajlej elgies jogiej tiewaj ne węn nerejkaława jo barti, bet dar atweju atwejes sakie Wieszpatem acziu uź tejp małoni wajką.

Paugteriejusi Stanisłowa atidawe i iszkała klebona tęn pat Kazimiera miesti, kurioj budamas beregięnt paźina literas iszmoka gieraj skajtiti it źirnius berti. Tiewaj matidamis ji newełtuo duoną wałgąnt, nuweźe i Krokawą ir patalpina auksztoj iszkałoj. Jaunikajtis nuwesztas i didi miesta źwalgies it pełutis pirma karta isz urwa iszlindes. Dźiaugies su didejs trobesejs ir su płatejs klosztorejs kuriusi daug tuokart giwena diewobajmingu wiru. Tika tejpogi jam graźes baźniczes, kuriosi neretaj buwodamas, pasiźina su Pałajmintu Izajosziu Boneru, Symonu isz Lipnicas Bernadinu, Swiętosławu ir Mikołu Giedrajtiu, kurius wisus paskiaus Tiewas Szwęntasis iszpaźina uź dąngaus giwentojus. Stanisłowas su tokiejs draugaudamas uźsidegi mejli Diewa ir tare su S. Augustinu, jej tie gał buti szwęntajs, diełko ne asz? Tejp riźęns tolinos nu jaunumenes galęntios ji papiktinti, czistatą uźłajkie nepaźindamas pagalaus niekokiu pagiejdimu, mokies kajp węn rejkięnt ir buwa pawejzdu doribes kitęms mokitinems.

Gan moksłusi paszokies ir Daktaru pramintas neputies, nejgi norieje wiresnibiu. Bet kad kartajs ir nenorędntem tu kas neąntmestu, dwideszimti tretiusi metusi ąmźiaus sawa istoje i zokana kanauniku. Prijeme ji pardietinis wardu Kasparas metusi 1456. Ilindes i klosztoriu dziaugies it wieźis i undeni ilejstas ir sakie „Cze atilsis mana,
↕ p. 64–65 cze giwensiu nes ji isz↕rinkaus". Iszsigirdi tiewaj wienatini sunu sawa i zokana istojus kąn nedirba kad ji isztrauktu isz klosztoriaus, tecziaus szis nenorieje iszejti ir spiries it studentelis płakti wedamas.

Naujukistes metusi nors turieje draugu butinaj nemokitu, wienok sawęs didesniu uź jus neskajte, isz sawa moksła neputies, płowe kojes atejnąntiu i klosztoriu swetiu, skalbe drabuźius zokaniku, szwijte ręndelus klosztoriaus kukniej, tarnawa brolems wałgąntęms, szauksztus su toriełkomis mazgoje parspieimu pardietine kłaupęns kłause, niewienam neikirieje, maź te kalbieje, po małdu wakarop kałbamu lig pusrites butinaj tileje. Kurem nor zokanikuj susirgus szis tujaus

tankiai privadžiojo ir to veizėjo, kad būtų dievobaimingu. Sūnus, tų pamokslų klausydamas, augo it gurgždis ir taip dailiai elgės, jogei tėvai ne vien nereikalavo jo barti, bet dar atvejų atvejais sakė Viešpačiui ačiū už taip malonų vaiką.

Paūgterėjusį Stanislovą atidavė į iškalą klebono ten pat Kazimiero mieste, kurioj būdamas beregint pažino literas, išmoko gerai skaityti it žirnius berti. Tėvai, matydami jį ne veltui duoną valgant, nuvežė į Krokuvą ir patalpino aukštoj iškaloj. Jaunikaitis, nuvežtas į didį miestą, žvalgės it pelūtis, pirmą kartą iš urvo išlindęs. Džiaugės su didžiais trobesiais ir su plačiais kliōštoriais, kuriuose daug tuokart gyveno dievobaimingų vyrų. Tiko taipogi jam gražios bažnyčios, kuriose, neretai buvodamas, pasižino su palaimintu Izajošiu Boneriu, Simonu iš Lipnicos, bernardinu, Sventoslavu ir Mykolu Giedraičiu[2], kuriuos visus paskiau Tėvas Šventasis išpažino už dangaus gyventojus. Stanislovas, su tokiais draugaudamas, užsidegė meile Dievo ir tarė su šv. Augustinu[3] – jei tie gali būti šventais, dėl ko ne aš? Taip ryžęsis, tolinos nuo jaunuomenės, galinčios jį papiktinti, čystatą užlaikė, nepažindamas pagaliau nė kokių pageidimų, mokės kaip vien reikiant ir buvo paveizdu dorybės kitiems mokytiniams.

Gan moksluose pašokęs ir daktaru pramintas, nesipūtė neigi norėjo vyresnybių. Bet kad kartais ir nenorinčiam tų kas neantmestų, dvi dešimti trečiuose metuose amžiaus savo įstojo į zokaną kanauninkų. Priėmė jį perdėtinis, vardu Kasparas, metuose 1456. Įlindęs į kliōštorių džiaugės, it vėžys į vandenį įleistas, ir sakė: „Čia atilsis mano, čia gyvensiu, nes jį išsirinkau". Išsigirdę tėvai vienatinį sūnų savo į zokaną įstojus ką nedirbo, kad jį ištrauktų iš kliōštoriaus, tačiau šis nenorėjo išeiti ir spyrės it studentėlis, plakti vedamas.

Naujukystės metuose, nors turėjo draugų būtinai nemokytų, vienok savęs didesniu už juos neskaitė, iš savo mokslo nesipūtė, plovė kojas ateinančių į kliōštorių svečių, skalbė drabužius zokaninkų, šveitė rendelius kliōštoriaus kuknėj, tarnavo broliams valgantiems, šaukštus su torielkomis mazgojo, perspėjimų perdėtinio klaupęs klausė, nė vienam neįkyrėjo, maž tekalbėjo, po maldų, vakarop kalbamų, lig pusrytės būtinai tylėjo. Kuriam nor zokaninkui susirgus, šis tuojau

spruka pri pardietine ir melde kad lejstu ligonij tarnauti. Lejdamas tarnawa gieriaus ne kajp koźnas pakalikas.

Prisijkies ąmźinaj zokani buti, asztresni dar pradieje westi giwenimą, daug meldies, skajte, apej Wieszpati mislije ir maź te walgie; todieł taj iszbleszkies it awiźu grudas kioblinieje po klosztoriu. Uź wis gawienej atejus paprastaj uźsikąndes dienoj karta mieźines sausos duonas o su undeniu atsigieres, buwa stiprus it artojas łasziniu pawalgies. Paszwęnstas i kunegus nekarta pats sawi ragina sakidamas „Stanisłowaj! pakol buwaj szejp jau źmogumi sawa iszganima tewejziejej: bet dabar kunegu tapes turi wisas wałąndas giwenima tawa paszwęnsti iszganimuj artimu; todieł nesnausk, bet szilkies su darbajs ir źodejs westi kitus ąnt giera".

Neuźiłga wiresnibe lijpe jam buti skielbieju źodze Diewa: tąn auksztą paszaukimą pilde su karsztu szirde. Newejzieje to ar tiks źmoniems. ar ji girs ar pejks; bet to źiurieje kad jo pamoksłaj atnesztu gausę naudą dwasiszką kłausitojems.

↕ p. 65–66 Pardietinis klosztoriaus matidamas jo karsztą ↕ szirdi isakie buti priwejzietoju naujuku arba naujej priimtu i zokana.

P. Stanisłowas par mejlę tujaus tape ju brolu, draugi su jejs gule, draugi kiele, draugie meldies ir draugi wajkszczioje. Moki jus ir priwadioje. Parspieti noriedamas, darbajs sawa rode kajp tur elgties, o parspiedamas juoba melde ne kajp bara.

Mileje draugus sawa ir buwa milemu, o tejp sugrobes jams uź szirdi wede it piemuo aweles koźnami źinksniej ąnt giera. Dziaugies wiresnibe toki zokanika gawusi ir wiles ji naujukus szwęntajs padarisęnt. Nejgi apsigaudina: nes tij i kunegus isikasi buwa tikrajs tarnajs Wieszpaties Diewa ir paszwajtajs zokana kanauniku.

Tejp P. Stanisłowas bruzdamas klosztoriej, kumet tiktaj spieje sieda spawiedoti źmoniu. Cze wieł karszti jo źodej smega i szirdis grieszniku ir wede ąnt giera. Kiek is papratusiu gierti, palejstuwauti ir pikti patajse; kas iszskajtis? Wagis pagalaus par jo rąnkas paglęmźtus dajktus newienam sugrąnźina. Ligonis dar jam atlidas ne dawe: koźnas norieje tąn szwęntą kunegą turieti pri smerte. O szis nors naktowidu nors pusniej ar szłapdraboj, wajkszczioje piesti po wisą Krokawas miestą ir szarpawa neszti mirsztąntęms dwasiszką pagałbą.

spruko prie perdėtinio ir meldė, kad leistų ligoniui tarnauti. Leidžiamas tarnavo geriau nekaip kožnas pakalikas.

Prisiekęs amžinai zokane būti, aštresnį dar pradėjo vesti gyvenimą, daug meldės, skaitė, apie Viešpatį mislijo ir mаž tevalgė, todėl tai išblėškęs it avižų grūdas kioblinėjo po klioštorių. Užvis gavėniai atėjus, paprastai užsikandęs dienoj kartą miežinės sausos duonos, o su vandeniu atsigėręs, buvo stiprus it artojas lašinių pavalgęs. Pašvęstas į kunigus, ne kartą pats save ragino sakydamas: „Stanislovai! Pakol buvai šiaip jau žmogumi, savo išganymo teveizėjai, bet dabar, kunigu tapęs, turi visas valandas gyvenimo tavo pašvęsti išganymui artimų, todėl nesnausk, bet šilkis su darbais ir žodžiais vesti kitus ant gero".

Neužilgo vyresnybė liepė jam būti skelbėju žodžio Dievo. Tą aukštą pašaukimą pildė su karšta širdžia. Neveizėjo to, ar tiks žmonėms, ar jį girs, ar peiks, bet to žiūrėjo, kad jo pamokslai atneštų gausią naudą dvasišką klausytojams.

Perdėtinis klioštoriaus, matydamas jo karštą širdį, įsakė būti priveizėtoju naujukų, arba naujai priimtų į zokaną.

P.[4] Stanislovas per meilę tuojau tapo jų broliu, drauge su jais gulė, drauge kėlė, draugėj meldės ir drauge vaikščiojo. Mokė juos ir privadžiojo. Perspėti norėdamas, darbais savo rodė, kaip turi elgtis, o perspėdamas juoba meldė nekaip barė.

Mylėjo draugus savo ir buvo mylimu, o taip sugrobęs jiems už širdį, vedė it piemuo aveles kožname žingsnyj ant gero. Džiaugės vyresnybė, tokį zokaninką gavusi, ir vylės jį naujukus šventais padarysiant. Neigi apsigaudino, nes tie, į kunigus įsikasę, buvo tikrais tarnais Viešpaties Dievo ir pašvaitais zokano kanauninkų.

Taip p. Stanislovas, brūzdamas klioštoriuj, kuomet tiktai spėjo, sėdo spaviedoti žmonių. Čia vėl karšti jo žodžiai smego į širdis griešninkų ir vedė ant gero. Kiek jis papratusių gerti, paleistuvauti ir pykti pataisė, kas išskaitys? Vagys pagalau per jo rankas paglemžtus daiktus ne vienam sugrąžino. Ligonys dar jam atlydos nedavė: kožnas norėjo tą šventą kunigą turėti prie smerčio. O šis, nors naktovidu, nors pusnyj ar šlapdraboj, vaikščiojo pėsčia po visą Krokuvos miestą ir šarpavo nešti mirštantiems dvasišką pagalbą.

Kumet węn spiedamas P. Stanisłowas beregięnt szoka melsties. Tarsi dar nekąnkindamos sawa baźniczi kitas łąnkie ir wisur meldies. Uź wis giebieje szaukties pas Wieszpati baźniczioj sawa uźtaritojaus S. Stanisłowa Wiskupa ir muczelnika. Toj wiena karta besimełdąntem pasirode S. Stanisłowas ir Szwęncziause Panele kuri tare „dziauguos sunau mana isz tawa małdu, stipruok ligi gała o atrasi didi uźmokiesni dąnguoje." Po to aprejszkima P. Stanisłowas dar juo-
↕ p. 66–67 ba pradieje melsties, gawieti ir płakti sawi su szikssznu. ↕

Kas newert asztrej giwendamas nusilpnieje, nebgaleje sugromulti walgiu, nieks pri szirdies nebeje, iszbleszka it numirielis ąnt gała butinaj isirga. Iłgaj beguledamas kaźikumet atmine źodzius isztartus par Pranasza wardon Wieszpaties Diewa *„kad gausiu łajka ir tejsibes jusu sudisiu."* Apej tus mislidamas didelej isipile, pradieje dejuoti ir bałsu szaukti. Brolej priwadiodamis jam Wieszpaties miłaszirdistę tilde ji, bet nieka tas nemaczije; węn jam rodies kad tur buti prakiejktu.

Bet Wieszpats niekumet nedalejd pardaug prispausti źmoniu, todieł pasirodes Stanisłowuj Kristus tare „Kielkies pasiskubink sunau mana Stanisłowi, szęndiena su manęm busi rojuj." Taj ligonis iszgirdes szoka isz łowas ir pradieje szaukti. Susiejusiu brolu melde kad wejkiej duotu jam Szwęntus sakramęntus, kurius su karsztu szirdi prijemes, źegnoje zokanikus taridamas „Teguł jumis łajmęn Diewas Tiewas, Sunus Diewa ir Dwase Szwęntą, łaj sutejk jums wienibę ir mejlę, teguł wisą zokaną, kuo ilgiausej uźłajka."

Kad taj girdiedamis zokanikaj pradieje werkti, ligonis paszoka isz łowas su sawa siłomis, kłaupies, pakiele auksztin rąnkas, tare „Wieszpatie Jezau Kristau Sunau Diewa giwoje i rąnkas Tawa atiduodu duszę mana." Taj pasakies nusikwępe ąnt łowas ir numire. Taj atsitika metusi 1489. Pateka szioj pasaulej metu 56. Kuna jo brolej pridera̧ntej baźniczioj pałajdoje. O kad źmones datirdamis par jo uźtarimą stebukłu pradieje płusti, dar i graźesnę wietą jo kuną parkiele,
↕ p. 67–68 kurioj tebguł ir lig sziolej. Amen. ↕

Kuomet vien spėdamas, p. Stanislovas beregint šoko melstis. Tarsi dar nekankindamos savo bažnyčia, kitas lankė ir visur meldės. Užvis gebėjo šauktis pas Viešpatį bažnyčioj savo užtarytojo šv. Stanislovo, vyskupo ir mūčelninko[5]. Toj vieną kartą besimeldžiančiam pasirodė šv. Stanislovas ir Švenčiausia Panelė, kuri tarė: „Džiaugiuos, sūnau mano, iš tavo maldų, stipruok ligi galo, o atrasi didį užmokesnį danguje". Po to apreiškimo p. Stanislovas dar juoba pradėjo melstis, gavėti ir plakti save su šikšna.

Kasnevert aštriai gyvendamas, nusilpnėjo, nebgalėjo sugromulti valgių, niekas prie širdies nebėjo, išblėško it numirėlis, ant galo būtinai įsirgo. Ilgai begulėdamas, kaži kuomet atminė žodžius, ištartus per pranašą vardan Viešpaties Dievo – *kad gausiu laiko, ir teisybes jūsų sūdysiu.* Apie tuos mislydamas, dideliai įsipylė, pradėjo dejuoti ir balsu šaukti. Broliai, privadžiodami jam Viešpaties mielaširdystę, tildė jį, bet nieko tas nemačijo; vien jam rodės, kad turi būti prakeiktu.

Bet Viešpats niekuomet nedaleidžia per daug prispausti žmonių, todėl pasirodęs Stanislovui Kristus tarė: „Kelkis, pasiskubink, sūnau mano Stanislovai, šiandieną su manim būsi rojuj". Tai ligonis išgirdęs šoko iš lovos ir pradėjo šaukti. Susiėjusių brolių meldė, kad veikiai duotų jam šventus sakramentus, kuriuos su karšta širdžia priėmęs, žegnojo zokaninkus tarydamas: „Tegul jus laimina Dievas Tėvas, Sūnus Dievo ir Dvasia Šventa, lai suteikia jums vienybę ir meilę, tegul visą zokaną kuo ilgiausiai užlaiko".

Kad, tai girdėdami, zokaninkai pradėjo verkti, ligonis pašoko iš lovos su savo sylomis, klaupės, pakėlė aukštyn rankas, tarė: „Viešpatie Jėzau Kristau, Sūnau Dievo gyvojo, į rankas Tavo atiduodu dūšią mano". Tai pasakęs, nusikvempė ant lovos ir numirė. Tai atsitiko metuose 1489. Pateko šioj pasaulėj metų 56. Kūną jo broliai priderančiai bažnyčioj palaidojo. O kad žmonės, datirdami per jo užtarymą stebuklų, pradėjo plūsti, dar į gražesnę vietą jo kūną perkėlė, kurioj tebguli ir lig šiolei. Amen.

Birżele 14. dienoj.

Giwenimas S. Ludgardas Mergajtes

buwuses szioj pasaulej gali dwilektoje ąmźiaus.

S. Powiłas Apasztołas wienami raszti pasakie „jej kurs tiewas iszrieda dukteri sawa, gieraj dara; bet kurs nelejd gieriaus dara." Nu to łajka mergista wisumet baźniczioj kataliku buwa uź didi dajkta skajtoma. Ir diełto taj wisusi ąmźiusi rąndam daug wiriszku be patiu, ir daug mergajtiu netekąntiu. Tarp tokiu skajtos ir S. Ludgarda kurios darbus kietu cze aprasziti. Kraszti szęndien wadinami Belgia ira miestelis Turgow pramintas, kuremi dwilektami amźiej giwena prekiejas (kupczius) su sawa moteri ir augina dukteri wardu Ludgardą. Tiewas kietina ję padorej iszriediti ir wajku dar tebesąnt dawe kitam turtingam piningus, kad augdamis pracentaj daugintu paswogą.

Ludgarda neretaj apej tąn girdiedama woz dwilektus metus ąmźiaus sawi uźkludiusi pradieje puoszties, gacznej elgties ir lig łajku misliti apej moteristę.

Regiedama taj diewobajminga motina nuluda ir pawadinusi ję sakie „kąn taj daraj wajkas mana, nełajku jau kimbi pri wiriszku, tau rodos didę esąnt łajmę moteristiej giwenti: jug asz buwau mergieli, paregau moteristę o szęndien matau kas ira giresniu. Linkiu tau idant pradietumi tikraj Wieszpati mileti ir juoba mislitumi apej klosztoriu, ne kajp apej jaunumenę." Kłause Ludgarda tu źodziu motinas juokdamos o iszejusi isz kąmbare sakie „pasenusi matute sznek apej miniczkas kuriu ąsz kięnsti negalu, o pati jaunu budama nelinda i klosz-
↕ p. 68–69 toriu, bet isztekieje. Kad pasensiu jos pakłausisiu bet nedabar." ↕

Tejp apsisakiusi wieł sawotiszkaj elgies: lig wiełuma guleje, kiełusi iłgaj prausies ir puoszies, su jaunikajtejs juokawa ir beju ilgiejos. Ludgardaj dasijkus szeszioliktu metu ijunka pri jos wajkszczioti wienas turtingas ir graźus jaunikajtis. Szi wisumet linksmaj priimdawa ir iłgaj juokawa.

Kaźikumet tas pats nakti pagał ilinda i jos kąmbareli, bet kaźiko parsigąndes iszspruka. Iszgirdusi apej taj motina didej dukteri subara; tecziaus szi mileti jaunikajtiu nelowies.

Birželio 14 dienoj

Gyvenimas šv. Liudgardos mergaitės,

buvusios šioj pasaulėj gale dvyliktojo amžiaus

Šv. Povilas apaštalas viename rašte pasakė: „Jei kurs tėvas išrėdo dukterį savo, gerai daro, bet kurs neleidžia, geriau daro"[1]. Nuo to laiko mergysta visuomet Bažnyčioj Katalikų buvo už didį daiktą skaitoma. Ir dėl to tai visuose amžiuose randam daug vyriškų be pačių ir daug mergaičių netekančių. Tarp tokių skaitos ir šv. Liudgarda, kurios darbus ketu čia aprašyti. Krašte, šiandien vadinamame Belgija, yra miestelis, Turgov[2] pramintas, kuriame dvyliktame amžiuj gyveno prekėjas (kupčius) su savo moteria ir augino dukterį, vardu Liudgardą. Tėvas ketino ją padoriai išrėdyti ir, vaiku dar tebesant, davė kitam turtingam pinigus, kad augdami procentai daugintų pasogą.

Liudgarda, neretai apie tą girdėdama, vos dvyliktus metus amžiaus savo užkliudžiusi, pradėjo puoštis, gačniai elgtis ir lig laiku mislyti apie moterystę.

Regėdama tai, dievobaiminga motina nuliūdo ir, pavadinusi ją, sakė: „Ką tai darai, vaikas mano, nelaiku jau kimbi prie vyriškų, tau rodos didžią esant laimę moterystėj gyventi; juk aš buvau mergele, paregau moterystę, o šiandien matau, kas yra geresniu. Linkiu tau, idant pradėtum tikrai Viešpatį mylėti ir juoba mislytum apie klioštorių, nekaip apie jaunuomenę". Klausė Liudgarda tų žodžių motinos juokdamos, o išėjusi iš kambario sakė: „Pasenusi matutė šneka apie minyčkas, kurių aš kęsti negaliu, o pati, jauna būdama, nelindo į klioštorių, bet ištekėjo. Kad pasensiu, jos paklausysiu, bet ne dabar".

Taip apsisakiusi, vėl savotiškai elgės: lig vėlumo gulėjo, kėlusi ilgai prausės ir puošės, su jaunikaičiais juokavo ir be jų ilgėjos. Liudgardai dasiekus šešioliktų metų, įjunko prie jos vaikščioti vienas turtingas ir gražus jaunikaitis. Ši visuomet linksmai priimdavo ir ilgai juokavo.

Kaži kuomet tas pats nakčia pagal įlindo į jos kambarėlį, bet kaži ko persigandęs išspruko. Išgirdusi apie tai, motina didžiai dukterį subarė, tačiau ši mylėti jaunikaičių nesiliovė.

Kas źina kajp butu su Ludgardu atsitiki, kad ne ipatinga milesta Wieszpaties. Kaźikumet pasirodis anaj Kristus su tarsi atnauintomis ronomis tare „sze wejziek duktie mana, sze apwersk mejlę tawa o niekniekius źiamiszkus pamesk." Tie źodej it su wiliczi parwieri szirdi jaunos mergajtes. Wienoj wałąndoj susizgribusi nie pati nebsumoje kąn tur dariti. O kad neuźiłga tas pats jaunikajtis pri jos ateje szi tare „atstok nu manęs priźastie grieku, asz jau kitą graźesni jaunikajti pamilejau.

Jaunikajtis taj girdiedamas, tare źmones wajnojęnt jo mergielę ir sztikajloje kas gal buti par jaunikajtis kurs stajgu uź szirdi Ludgardas sugrobe? Tuokart szi ajszkiej apsisakie: milenti uź wis Kristu, nebnorętni betekieti ir kietąnti miniczku buti. Jaunikajtis matidamas ję nebjuokojęnt durina szalęn it musi kąndes. Atsikratiusi jaunikajtiu Ludgarda nueje pas sawa matutę ir pasisakie norętni miniczku buti. Motina isz to prasidziuga o tiewas ne priesztarawa; todieł mergajte wejkiej pakluwa i klosztoriu S. Trudona pri miniczku S. Benedykta.

Cze iłgą wałąndą pargiwenusi uźsigiejde waźiuoti pri seseries. Wiresnibe dar uź naujukię nei skajtidama iszlejda. Szi ir waźiawa. Kieloniej miszk uźpuole ję źalnieriu wiresnelis nu sena ję milis ir noris
↕ p. 69-70 uź moteri paimti, bet szi iszsprukusi słapsties ↕ krumy, paskiaus pakluwa i namus sawa giminajte, kurs ję wieł nuweźe i klosztoriu.

Cze budama iszsiźadieje wisokiu źiamiszku linksmibiu ir kwiepawa pati mejli Wieszpaties, kąn miniczkas regiedamas sakie „tejp, tejp: woz istojusi i zokaną esi karszta it gielźis kalwiej ikajtintas, bet ilgiaus pabuwusi uźwiesi ir busi kajpje mes". To nugąnstaudama S. Ludgarda węn melde Wieszpaties kad nedalejzdamas ana uźauszti kas kartas daugiaus primestu mejles tikros.

Sawa kamarelej siediedama bepartrukie mislije apej Kristu kuri uź wis mileje. Atsitikus iszejti paprastaj sakie, pałukiek Wieszpati Jezau asz tujaus sugrisziu. Norieje szelpti neturtingus, bet neturieje su kuo; todieł iszsimane giditi. Su sawa sejlemis tapioje ligoni ir tejp kartajs pagide. Źmonis atejnąntis nedawe anaj niewałąndos kąmbarelej pabuti; todiel iłgajniu pritrukusi kąntribes pati melde Wieszpaties, kad jos gidimas nieka nebmaczitu.

Iszkłause Wieszpats atjeme nu jos stebuklingą gidimą, bet sutejkie didi protą par kuri galeje suprasti auksztas pasłaptis raszta szwęnta.

Kas žino, kaip būtų su Liudgarda atsitikę, kad ne ypatinga mylista Viešpaties. Kaži kuomet pasirodęs anai Kristus su tarsi atnaujintomis ronomis tarė: „Še veizėk, duktė mano, še apversk meilę tavo, o nieknie-kius žemiškus pamesk". Tie žodžiai it su vylyčia pervėrė širdį jaunos mergaitės. Vienoj valandoj susizgribusi, nė pati nebsumojo, ką turi daryti. O kad neužilgo tas pats jaunikaitis prie jos atėjo, ši tarė: „Atstok nuo manęs, priežastie griekų, aš jau kitą gražesnį jaunikaitį pamylėjau".

Jaunikaitis, tai girdėdamas, tarė žmones vainojant jo mergelę ir štikailiojo, kas gali būti per jaunikaitis, kurs staiga už širdį Liudgardos sugrobė? Tuokart ši aiškiai apsisakė mylinti užvis Kristų, nebnorinti betekėti ir ketanti minyčka būti. Jaunikaitis, matydamas ją nebjuokuojant, dūrino šalin it musę kandęs. Atsikračiusi jaunikaičiu, Liudgarda nuėjo pas savo matutę ir pasisakė norinti minyčka būti. Motina iš to prasidžiugo, o tėvas neprieštaravo, todėl mergaitė veikiai pakliuvo į kliOštorių šv. Trudono prie minyčkų šv. Benedikto[3].

Čia ilgą valandą pergyvenusi, užsigeidė važiuoti prie seseries. Vyresnybė, dar už naujukę neįskaitydama, išleido. Ši ir važiavo. Kelionėj miške užpuolė ją žalnierių vyresnėlis, nuo seno ją mylįs ir norįs už moterį paimti, bet ši išsprukusi slapstės krūme, paskiau pakliuvo į namus savo giminaičio, kurs ją vėl nuvežė į kliOštorių.

Čia būdama išsižadėjo visokių žemiškų linksmybių ir kvėpavo pačia meile Viešpaties, ką minyčkos regėdamas sakė: „Taip, taip. Vos įstojusi į zokaną esi karšta it geležis, kalvėj įkaitinta, bet ilgiau pabuvusi užvėsi ir būsi kaip jei mes". To nuogąstaudama, šv. Liudgarda vien meldė Viešpaties, kad, nedaleisdamas aną užaušti, kas kartas daugiau primestų meilės tikros.

Savo kamarėlėj sėdėdama, be pertrūkio mislijo apie Kristų, kurį užvis mylėjo. Atsitikus išeiti, paprastai sakė: „Palūkėk, Viešpatie Jėzau, aš tuojau sugrįšiu". Norėjo šelpti neturtingus, bet neturėjo su kuo, todėl išsimanė gydyti. Su savo seilėmis tapiojo ligonį ir taip kartais pagydė. Žmonės ateinantys nedavė anai nė valandos kambarėlyj pabūti, todėl, ilgainiui pritrūkusi kantrybės, pati meldė Viešpaties, kad jos gydymas nieko nebmačytų.

Išklausė Viešpats, atėmė nuo jos stebuklingą gydymą, bet suteikė didį protą, per kurį galėjo suprasti aukštas paslaptis Rašto Švento.

Iłgajniu ir ta dowina Wieszpaties Szwęntajej ikirieje; todieł tare, kam Wieszpatie kam rejk mąn tos iszminties? gana mąn to kad sugiebu Tau tarnauti. Wieszpats ir tąn atjemes dawe anaj czistą szirdi, jog niekokie neczista misle jos nebźude.

Pardietine klosztoriaus pakwiete Wiskupą Leodiceos Uarda ir melde kad paszwęnstu jaunas miniczkas. Tas szwęnsdamas dieje ąnt gałwos wisoms paprastus wajnikielus, źmones tecziaus baźnicziој buwusis regieje wiskupą dedąnt ąnt gałwos Ludgardos brąngię auksa karuną. Ne kuręms kłausąnt diełko Ludgardą tejp iszauksztina? Wiskupas pasisakie wisoms wienokius diejes. Tuokart źmones suprata buwus stebukłą rodąnti Ludgardą Szwęntu esąnt. ‡

‡ p. 70–71

Paszwęnsta Ludgarda pradieje su wisu szirdi tarnauti Wieszpatem, nors jauna tebibuwa, tecziaus gieresnej elgies uź wisas senas miniczkas diełto ta pardietinej mirus wisas klosztorius paskire ję i wirszinikies.

Par dwileką metu klosztoriu waldidama, tejp wis kąn sutajse jogiej miniczkas jos waldej paduotas uź szwęntas galeje skajtities.

Prąncuzu źiamiej miesti Akwitanu buwa miniczkas Cisterkas, kurios neturiedamas gieros pardietines baros ir piktina źmones. Kąn regiedamas mokitas wiras Jonas Liranus pradieje melsti S. Ludgardas idant parsikiełusi i Prąncuzię surieditu kajp rejkięnt minawotą klosztoriu Cisterku. Szi kajpo wokitkie nemokiedama Prąncuziszkaj ne norieje waźiuoti. Iłgajniu wienok dawies prikalbieti ir parsidąngina woz 28 metus amźiaus sawa turiedama i Akwitanią. Cze giwendama patraukie daug mergielu i klosztoriu, par sawa gierą pawejzdą priwerte cisterkas dajlej elgties; wirsziniki tecziaus negaleje buti, nes Prąncuziszkaj nie ąmźiej sawa neiszmoka.

Matidama daug źmoniu dajktusi wieros klistąnt, melde Wieszpaties idant duotu jams paźinti tejsibę. O kad gieriaus iszmełstu, apsiźadieje pasnikauti par septinerius metus. Apźadu daturieje: nes walgie pati tikt duoną su ału, nej mejsos, nej niekokie wirała nieragauti neragawa. Tecziaus tejp gawiedama, buwa rijbi ir derlinga.

Pabęngusi septinerius metus pasnika uź netikielus, pradieje pasnikauti ąntrus septinerius uź wisus grieki sunkiemi esąntius. Tejpat duoną su ału te walgie, bet dieł siłpnuma piłwa pradieje kartajs sriebti pupines, źirnines, morkines, sietinines, roputines ir batwinius be mejsos wirtus.

Ilgainiui ir ta dovana Viešpaties šventajai įkyrėjo, todėl tarė: „Kam, Viešpatie, kam reikia man tos išminties? Gana man to, kad sugebu Tau tarnauti". Viešpats, ir tą atėmęs, davė anai čystą širdį, jog nė kokia nečysta mislia jos nebžudė.

Perdėtinė kliošloriaus pakvietė vyskupą Leodicėjos Uardą[4] ir meldė, kad pašvęstų jaunas minyčkas. Tas švęsdamas dėjo ant galvos visoms paprastus vainikėlius, žmonės tačiau, bažnyčioj buvę, regėjo vyskupą dedant ant galvos Liudgardos brangią aukso karūną. Nekuriems klausiant, dėl ko Liudgardą taip išaukštino, vyskupas pasisakė visoms vienokius dėjęs. Tuokart žmonės suprato buvus stebuklą, rodantį Liudgardą šventa esant.

Pašvęsta Liudgarda pradėjo su visa širdžia tarnauti Viešpačiui, nors jauna tebebuvo, tačiau geriau elgės už visas senas minyčkas, dėl to tai, perdėtinei mirus, visas kliošlorius paskyrė ją į viršininkes.

Per dvylika metų kliošlorių valdydama taip viską sutaisė, jogei minyčkos, jos valdžiai paduotos, už šventas galėjo skaitytis.

Prancūzų žemėj, mieste akvitanų[5], buvo minyčkos cisterkos[6], kurios, neturėdamos geros perdėtinės, barės ir piktino žmones. Ką regėdamas, mokytas vyras Jonas Liranas pradėjo melsti šv. Liudgardos, idant, persikėlusi į Prancūziją, surėdytų kaip reikiant minavotą kliošlorių cisterkų. Ši, kaipo vokytkė nemokėdama prancūziškai, nenorėjo važiuoti. Ilgainiui vienok davės prikalbėti ir parsidangino, vos 28 metus amžiaus savo turėdama, į Akvitaniją. Čia gyvendama patraukė daug mergelių į kliošlorių, per savo gerą paveizdą privertė cisterkas dailiai elgtis, viršininke tačiau negalėjo būti, nes prancūziškai nė amžiuj savo neišmoko.

Matydama daug žmonių daiktuose vieros klystant, meldė Viešpaties, idant duotų jiems pažinti teisybę. O kad geriau išmelstų, apsižadėjo pasninkauti per septynerius metus. Apžadų datūrėjo, nes valgė pati tik duoną su alum, nei mėsos, nei nė kokio viralo nė ragauti neragavo. Tačiau taip gavėdama buvo riebi ir derlinga.

Pabengusi septynerius metus pasninko už netikėlius, pradėjo pasninkauti antrus septynerius už visus grieke sunkiame esančius. Taip pat duoną su alum tevalgė, bet dėl silpnumo pilvo pradėjo kartais srėbti pupynes, žirnynes, morkynes, sėtinynes, roputynes ir batvinius, be mėsos virtus.

Paprastaj koźnoj nedieles dienoj priimdawa Szwęncziausi sakra-
↕ p. 71–72 męntą. Kaźikumet pardietine uź ↕ taj aną pabarusi, neblejda tejp tankiej ejti pri Szwęncziause stała. Atsakie Ludgarda S. gieraj motinele kłausau uź źodi, bet tamsta neiłgaj swejku bebusi. Kajpogi pardietine beregięnt susirga o dalejdusi Szwęntaj tąnkiej priimti Szwęncziause wieł iszgije. S. Ludgardaj iłgaj mełdąntes nekarta suklizdawa misles: kąn szi pasergiejusi isznauje poterus kalbieje. Tij partrukiej didej ję źude: tares niekumet kajp rejkięnt pasimelsti ne galęnti. Tuotarpu pawadina ję i prejminę pieminelis ir tare „numanau tawi warginąntes su poterajs, laukies warginties ir ne rupinkies, nes gieraj meldis; Wieszpats prijem tawa małdą." Taj pasakies iszeje o szi palika besinajrąnti it musi prarijusi. Węn i sawi sakie nugi wejziek isz kur tas wajkielis źinoje mąn nekłojęntes melsties? Tecziaus supratusi buwus pasiuntiniu Wieszpaties, nebrupinos.

Wiena karta ateje i klosztoriu mergiele butinaj pritrukusi wilties iszganima, prikalbinieje anaj kitas miniczkas, bet mergiele niewaures ne waurina. Taj regiedama S. Ludgarda wede ję i sawa kąmbareli, kajp pradieje anaj priwadioti ir miłaszirdistę Wieszpaties roditi, mergiele tarsi i prota atwirtusi atsikrate neturtu wilties iszganima.

Iszejuses nu Ludgardos mergieles kłause kitas miniczkas: nu kąn tęn girdiejej? Szi atsakie: oj gierus dajktus girdiejau kurij mąn szirdi atgajwina. Tare miniczkas: kajp tu su anu biłojej, kad ana nemok prąncuziszkaj? Szi atsakie: tiesa nemok, dar gieresnej uź mani kałb.

Metusi pęnkies deszimtis kietwirtusi ąmźiaus sawa, S. Ludgarda butinaj apjeka. Nuluda warksze it gajdiu nukapota, wienok sawa nełajmę kąntrej pakiele; todieł kaźikumet pasirodes anaj par sapna Wieszpats tare „duktie mana pasimatisi su sawa seseriemis dąnguo-
↕ p. 72–73 je o dabar źmoniu neregiedama ↕ juoba mani primatisi." Paskutini meta ąmźiaus sawa pamate Kristu, kurs anaj isakie: tąnkiej diekawoti uź datirtas gieradieistas, melsties uź griesznikus ir trokszti dąngaus. Szi tuo regieimu pastiprinta węn meldies, sakie acziu Wieszpatem ir uź taj jogiej akłu tape ir su atwertu szirdi łaukie wałąndos kurioj parsiskirusi su kunu iszwistu Jezu Kristu.

S. Ludgardaj jaunu tebesąnt, buwa jos spawiedniku kunegas Jokubas isz Witriaka, kurs paskiaus paszokai wiskupus ir kardynołus. Tas

Paprastai kožnoj nedėlios dienoj priimdavo Švenčiausią Sakramentą. Kaži kuomet perdėtinė, už tai aną pabarusi, nebleido taip tankiai eiti prie Švenčiausio stalo. Atsakė Liudgarda šv.: „Gerai, motinėle, klausau už žodį, bet tamsta neilgai sveika bebūsi". Kaipogi perdėtinė beregint susirgo, o daleidusi šventai tankiai priimti Švenčiausią vėl išgijo. Šv. Liudgardai ilgai meldžiantis ne kartą suklysdavo mislios, ką ši pasergėjusi iš naujo poterius kalbėjo. Tie pertrūkiai didžiai ją žudė: tarės niekuomet kaip reikiant pasimelsti negalinti. Tuo tarpu pavadino ją į priemenę piemenėlis ir tarė: „Numanau tave varginantis su poteriais, liaukis vargintis ir nesirūpinki, nes gerai meldies; Viešpats priima tavo maldą". Tai pasakęs, išėjo, o ši paliko besinairanti it musę prarijusi. Vien į save sakė: „Nugi veizėk, iš kur tas vaikelis žinojo man nesiklojant melstis?" Tačiau, supratusi buvus pasiuntiniu Viešpaties, nebsirūpino.

Vieną kartą atėjo į klioštorių mergelė būtinai pritrūkusi vilties išganymo, prikalbinėjo anai kitos minyčkos, bet mergelė nė vaurės nevaurino. Tai regėdama, šv. Liudgarda vedė ją į savo kambarėlį, kaip pradėjo anai privadžioti ir mielaširdystę Viešpaties rodyti, mergelė, tarsi į protą atvirtusi, atsikratė neturtu vilties išganymo.

Išėjusios nuo Liudgardos mergelės klausė kitos minyčkos: „Nu ką ten girdėjai?" Ši atsakė: „ Oi, gerus daiktus girdėjau, kurie man širdį atgaivino". Tarė minyčkos: „Kaip tu su ana bylojai, kad ana nemoka prancūziškai?" Ši atsakė: „Tiesa, nemoka, dar geriau už mane kalba".

Metuose penkios dešimtys ketvirtuose amžiaus savo šv. Liudgarda būtinai apjako. Nuliūdo vargšė it gaidžių nukapota, vienok savo nelaimę kantriai pakėlė, todėl kaži kuomet, pasirodęs anai per sapną, Viešpats tarė: „Duktė mano, pasimatysi su savo seserimis danguje, o dabar, žmonių neregėdama, juoba mane primatysi". Paskutinį metą amžiaus savo pamatė Kristų, kurs anai įsakė tankiai dėkavoti už datirtas geradėjystas, melstis už griešninkus ir trokšti dangaus. Ši, tuo regėjimu pastiprinta, vien meldės, sakė ačiū Viešpačiui ir už tai, jogei akla tapo, ir su atverta širdžia laukė valandos, kurioj, persiskyrusi su kūnu, išvystų Jėzų Kristų.

Šv. Liudgardai jauna tebesant, buvo jos spaviedninku kunigas Jokūbas iš Vitriako, kurs paskiau pašoko į vyskupus ir kardinolus. Tas

numires pasirode S. Lndgardaj ir tare „szitaj kietwirta diena jau kajp numiriau, par tris dienas buwau czistiuj o dabar ejnu i dąngu." Sakie Szwęnta „meldamasis tiewali ko biauriojejs dielko ne praneszej mires ir czistiuj esus, asz buczio uź tamstą pasimeldusi?" Atsakie Jokubas „mataj duktie mana Wieszpats nenorieje gilditi szirdies tawa su mana mukomis ir dielto dalejda mąn pasiroditi ejnąntem i dąngu, idant isz mana lajmes pasidźiauktumi. Zinok dar jogiej neuźilga pasimatiswa ąmźinami atilsiej." Taj tares iszgajsza o Szwęnta apsakie regieimą kitoms miniczkoms. Nieko tejpogi netrukus iszsigirda minawotą Kardynołą tikraj mirus.

Tąn pat meta subatoj priesz Szwęncziausę Trajcę S. Ludgarda susirga: parbuwa kieles dienas apmirusi, paskiaus atsigawa, prijeme Szwęntus sakramęntus ir 16 dienoj Birzele 1246 metu dajlej numire. Pateka szioj pasaulej 64 metus.

Pri kuna Ludgardas labaj daug stebuklu Wieszpats parode, kurius Popieźius parwejziejes iszpaźina ję uź Szwęntą. Amen. ↕

↕ p. 73–74

Sause 3 dienoj.

Giwenimas S. Gordyusa Muczelnika nuźudita metusi 319.

Kajp Rasztas Szwęntas saka, gieresni esąnt ejti i namus nuludusius, ne kajp i linksmus: tejp ir mums malonesni ira skajtiti darbus muczelniku, ne kajp szejp jau szwęntuju; nes ju pawejzdas moka mamis wierą kataliku mileti, aukszcziaus ję statiti uź turtus sawa ir beweliti giwibas nustoti, nekajp wieros kataliku iszsiźadieti.

Pradiekiemgi apsakinieti darbus S. Muczelnika.

Pradzioj kietwirtoje ąmźiaus buwa Rima Ciecoriu Azioj Licinius, kurs it jo pranokiejej wisęms sawa padonęms uźgine Jezu Kristu turieti uź Diewa ir Ji garbinti. Riźos isznajkinti katalikus, statidina diewajtius nukaltus isz akminies, nulijtus isz ware, sidabra ir auksa. Prisakie wisęms źmoniems tus garbinti o nenorętius to isakima pilditi lijpe warginti ir smertiop muszti.

numiręs pasirodė šv. Liudgardai ir tarė: „Šitai ketvirta diena jau kaip numiriau, per tris dienas buvau čysčiuj, o dabar einu į dangų". Sakė šventa: „Meldžiamasis tėvali, ko bjauriojais, dėl ko nepranešei miręs ir čysčiuj esąs, aš būčiau už tamstą pasimeldusi". Atsakė Jokūbas: „Matai, duktė mano, Viešpats nenorėjo gildyti širdies tavo su mano mūkomis ir dėl to daleido man pasirodyti einančiam į dangų, idant iš mano laimės pasidžiaugtum. Žinok dar, jogei neužilgo pasimatysiva amžiname atilsyj". Tai taręs, išgaišo, o šventa apsakė regėjimą kitoms minyčkoms. Nieko taipogi netrukus išsigirdo minavotą kardinolą tikrai mirus.

Tą pat metą subatoj prieš Švenčiausią Traicę šv. Liudgarda susirgo: perbuvo kelias dienas apmirusi, paskiau atsigavo, priėmė šventus sakramentus ir 16 dienoj birželio 1246 metų dailiai numirė. Pateko šioj pasaulėj 64 metus.

Prie kūno Liudgardos labai daug stebuklų Viešpats parodė, kuriuos popiežius perveizėjęs išpažino ją už šventą. Amen.

Sausio 3 dienoj

Gyvenimas šv. Gordijaus mūčelninko, nužudyto metuose 319

Kaip Raštas Šventas sako, geriau esant eiti į namus nuliūdusius nekaip į linksmus, taip ir mums maloniau yra skaityti darbus mūčelninkų nekaip šiaip jau šventųjų, nes jų paveizdas moko mus vierą katalikų mylėti, aukščiau ją statyti už turtus savo ir bevelyti gyvybos nustoti nekaip vieros katalikų išsižadėti.

Pradėkim gi apsakinėti darbus šv. mūčelninko.

Pradžioj ketvirtojo amžiaus buvo Rymo ciesorium Azijoj Licinijus[1], kurs it jo pranokėjai visiems savo padonims užgynė Jėzų Kristų turėti už Dievą ir Jį garbinti. Ryžos išnaikinti katalikus, statydino dievaičius, nukaltus iš akmens, nulietus iš vario, sidabro ir aukso. Prisakė visiems žmonėms tuos garbinti, o nenorinčius to įsakymo pildyti liepė varginti ir smerčiop mušti.

Katalikaj buwa tuokart stipri it suberbiejusis ąnźuołaj, kuriu niekokie audra iszwersti negaleje: tecziaus matidamis kas destis, wieni spruka i kałnus wis kąn pameti, kiti didej twirti patis ticziomis eje pri pagonu ir pasisakie esąntis katalikajs, idant jus nuźuditu. Szios dienos Turkijoj buwa miestas wadinamas Cezarea kuremi giwena Rima źalnieriu wiresnelis wardu Gordias. Tas parskajtes isakima Ciecoriaus lijpąnti katalikus parsakioti; iszsinieszina i kałnus ir gan iłgaj łabaj diewobajmingaj parbuwa. Rimionis paprastaj turiej paskirtas dienas kuriosi i wieną wietą łauki susiei, giere, walgie, dajniawa, juokawa ir stebiejos rajtorems guwej jodąntęms. Tokiej dienaj uźejus S. Gordias pamete miszką ir szmaksz pagonu buriej stojęns pradie-
↕ p. 74–75 je szaukti ↕ „Rimionis kataliku jeszkot szitaj asz juomi esu, darikiet kąn tinkamis."

Szwęntas kajpo iłgaj girioj giwines buwa sulises, iszbleszkies, su płaukajs apźieles, tie dar neszukuoti kiszoje it kieras, drabuźej jo buwa nudriski it ubaga, woz kuną uź dęngąntis. Wisi pagonis ji iszwidi ir szauksmą iszgirdi, kłausinieje kits kita „mełdamij kas tas toks? Ar meszka, ar gajdis, tikra szmiekła, biauri ir wejzieti, ko is cze isisuka, warikiet ji szalęn it oźi isz kopustu." Kiti artij priei ir prisistebiei pradieje bałsu sakiti, tataj źalnierbuwis Gordias senej pragajszes isz kaźikur pareje." Dar kiti sugrobi Gordiu traukie pri wiresnioje. Tas wisupirmu kłause jo, kas tu esi? Szis atsakie „esmi Gordius isz Cezareos miesta źalnieriu pardietinis." Tare sude „kami lig sziolej buwaj? Szis: „słaptiaus kałnusi." Kąn tęn walgiej? „Et walgiau kąn rades uogas, obelus, rijszutus ir giles it kieksztas. Tare sude bet ir esi it kieksztas pasisziauszes. Ko atejej i miesta? Szis „atejau gałwas padieti uź Kristu. Sude: tadgi tu esi kataliku? Szwęntas: kas ar asz? Sude: Tu, tu jug tawęs kłausu. Szwęntas: kąn dirbsiu nebuwes, esmi. Tare sude oj laukies taj tauziti, nes bajsej kajli sawa ikiszi. Szwęntas „giejdu ikiszti ne węn kajli, bet ir wisą kuną."

Sude noriedamas ji pabajditi suszuka „nu wajkaj atneszkiet wisas pabukles źudimuj kataliku derąntes, szis taj beprotis ticziomis sugriźa isz miszka idant ju paragautu.

Szij tus źodius iszgirdi, tujaus atnesze mede oźi i kuri Gordiu pakabini it kriautiej mejsą, pirmu swilina su didiomis waszka źwakiemis,

Katalikai buvo tuokart stiprūs it suberbėję ąžuolai, kurių nė kokia audra išversti negalėjo, tačiau matydami, kas destis, vieni spruko į kalnus viską pametę, kiti didžiai tvirti patys tyčiomis ėjo prie pagonų ir pasisakė esantys katalikais, idant juos nužudytų. Šios dienos Turkijoj buvo miestas, vadinamas Cezarėja[2], kuriame gyveno Rymo žalnierių vyresnėlis, vardu Gordijus. Tas, perskaitęs įsakymą ciesoriaus, liepiantį katalikus persekioti, išsinėšino į kalnus ir gan ilgai labai dievobaimingai perbuvo. Rymionys paprastai turėjo paskirtas dienas, kuriose, į vieną vietą lauke susiėję, gėrė, valgė, dainiavo, juokavo ir stebėjos raitoriams guviai jodantiems. Tokiai dienai užėjus, šv. Gordijus pametė mišką ir, šmakš pagonų būryj stojęsis, pradėjo šaukti: „Rymionys, katalikų ieškot? Šitai aš juomi esu, darykit ką tinkami".

Šventas, kaipo ilgai girioj gyvenęs, buvo sulysęs, išblėškęs, su plaukais apžėlęs, tie dar nešukuoti kyšojo it keras, drabužiai jo buvo nudriskę it ubago, vos kūną uždengiantys. Visi pagonys, jį išvydę ir šauksmą išgirdę, klausinėjo kits kito: „Meldžiamieji, kas tas toks? Ar meška, ar gaidys, tikra šmėkla, bjauri ir veizėti. Ko jis čia įsisuko, varykit jį šalin it ožį iš kopūstų". Kiti, arti priėję ir prisistebėję, pradėjo balsu sakyti: „Tatai žalnierbuvis Gordijus, seniai pragaišęs, iš kaži kur parėjo". Dar kiti sugrobę Gordijų traukė prie vyresniojo. Tas visų pirma klausė jo: „Kas tu esi?" Šis atsakė: „Esmi Gordijus iš Cezarėjos miesto, žalnierių perdėtinis". Tarė sūdžia: „Kame lig šiolei buvai?" Šis: „Slapsčiaus kalnuose". – „Ką ten valgei?" – „Et, valgiau ką radęs: uogas, obuolius, riešutus ir giles it kėkštas". Tarė sūdžia: „Bet ir esi it kėkštas pasišiaušęs. Ko atėjai į miestą?" Šis: „Atėjau galvos padėti už Kristų". Sūdžia: „Tadgi tu esi kataliku?" Šventas: „Kas, ar aš?" Sūdžia: „Tu, tu, juk tavęs klausiu". Šventas: „Ką dirbsiu nebuvęs, esmi". Tarė sūdžia: „Oi, liaukis tai tauzyti, nes baisiai kailį savo įkiši". Šventas: „Geidžiu įkišti ne vien kailį, bet ir visą kūną".

Sūdžia, norėdamas jį pabaidyti, sušuko: „Nu, vaikai, atneškit visus pabūklus, žudymui katalikų derančius, šis tai beprotis tyčiomis sugrįžo iš miško, idant jų paragautų".

Šie, tuos žodžius išgirdę, tuojau atnešė medžio ožį, į kurį Gordijų pakabinę it kriautėj mėsą pirma svilino su didžiomis vaško žvakėmis,

pauskiaus ikajtini smąłą idieje pakułu uźdegie ir dieje ąnt kuna kibąnte Muczelnika. Dar to ne gana: nujemi nu oźe pririsza pri diba ir
↕ p. 75–76 draskie jo kuną su gielźies szu↕kuoczejs. Tolaus atriszi pagulde i degąntis unglis ritinieje su szakiemis it swilinimą parszą. Wis taj kięntiedamas Szwęntas ne wajtoje, bet sakie „Zudikiet dar daugiaus, źudikiet kajp tinkamis, neatimset wilties iszganima mana. Juo daugiaus cze diel wieros kataliku iszkięntiesiu, tuo graźesni wajniką dąnguoje dastosiu." Woz begiwam Gordiuj sude tare „pamesk sawa atkaklibę, ar neregi jogiej kataliku nie likti neblika? Wienus iszmusziem, kiti iszsibłaszkie. Baźniczes ju atjemiem, i sawa apwertiem arba iszgriowiem; kur tu wienas su sawa wieru szioj gadiniej bepasidiesi?" Atsakie Szwęntas „kad ir nebibutu kataliku, wisumet gieresni ira wienam i dąngu ejti, ne kajp buriej i pękłą bruzdieti. Sude matidamas tokię twirtibę pradieje Szwęntą kitejp masinti ir tare „asz paraszisiu pas Ciecoriu, gausi piningu, duosma źiames szmotą, busi turtingu ir łajmingu; tiktaj pamesk sawa isidieimą, iszsiźadiek wieros kataliku." Szwęntas atsakie „Kristus Wieszpats neligiej didesnius mąn patijkie turtus, źiamiszku turtu nerejkałauju." Tuokart sude tare „mataus nieka tam atkaklem nopadarisis, wajkaj weskiet ji isz miesta ir nukirskiet jo gałwą.

Tarnams wedąnt daugibe źmoniu draugi eje. Ejdamis wieni Szwęntąi bare, wadina beprotiu, jogiej galedamas nu smerte iszsisukti, neiszsiźad wieros, kiti werkie ir gajlejos.

Kraujuj isz ronu didej płustąnt, Szwęntas alpti pradieje, kąn regiedamis pagonis grejcziaus ji bruzdina idant dekretas paliktu iszpilditas. Nuwedi i wietą pakłupe Szwęntąi ir nuręnte gałwą. Dusze muczelnika nueje dąngon ir gawa wajniką kuri diewies par ąmźius. Jej kas isz musu paklus i dąngu, matis garbę kurę nupelne kięntiedamas dieł wieros kataliku. Jejgi ir isz musu kurs iszkięnties
↕ p. 76–77 kokies nełajmes diełto jogiej ira kataliku; uźtikra bus pa↕skajtitu uź szwęntąi musu gadines ir atims dąnguoje uźmokiesni. Tęn dziaukses ir garbins draugi su. S. Gordiu Wieszpati sawa, par ąmźiu ąmźius. Amen.

paskiau, įkaitinę smalą, įdėjo pakulų, uždegė ir dėjo ant kūno kybančio mūčelninko. Dar to negana: nuėmę nuo ožio, pririšo prie dybo ir draskė jo kūną su geležies šukuočiais. Toliau atrišę paguldė į degančias anglis, ritinėjo su šakėmis it svilinamą paršą. Visa tai kentėdamas, šventas nevaitojo, bet sakė: „Žudykit dar daugiau, žudykit kaip tinkami, neatimsit vilties išganymo mano. Juo daugiau čia dėl vieros katalikų iškentėsiu, tuo gražesnį vainiką danguje dastosiu". Vos begyvam Gordijui sūdžia tarė: „Pamesk savo atkaklybę, ar neregi, jogei katalikų nė likti nebliko? Vienus išmušėm, kiti išsiblaškė. Bažnyčias jų atėmėm, į savo apvertėm arba išgriovėm; kur tu vienas su savo viera šioj gadynėj bepasidėsi?" Atsakė šventas: „Kad ir nebebūtų katalikų, visuomet geriau yra vienam į dangų eiti, nekaip būryj į peklą bruzdėti". Sūdžia, matydamas tokią tvirtybę, pradėjo šventą kitaip masinti ir tarė: „Aš parašysiu pas ciesorių, gausi pinigų, duosime žemės šmotą, būsi turtingu ir laimingu; tiktai pamesk savo įsidėjimą, išsižadėk vieros katalikų". Šventas atsakė: „Kristus Viešpats nelygiai didesnius man patiekė turtus, žemiškų turtų nereikalauju". Tuokart sūdžia tarė: „Mataus nieko tam atkakliam nepadarysiąs; vaikai, veskit jį iš miesto ir nukirskit jo galvą".

Tarnams vedant, daugybė žmonių drauge ėjo. Eidami vieni šventąjį barė, vadino bepročiu, jogei, galėdamas nuo smerčio išsisukti, neišsižada vieros, kiti verkė ir gailėjos.

Kraujui iš ronų didžiai plūstant, šventas alpti pradėjo, ką regėdami, pagonys greičiau jį bruzdino, idant dekretas paliktų išpildytas. Nuvedę į vietą, paklupė šventąjį ir nurentė galvą. Dūšia mūčelninko nuėjo dangun ir gavo vainiką, kurį dėvės per amžius. Jei kas iš mūsų paklius į dangų, matys garbę, kurią nupelnė, kentėdamas dėl vieros katalikų. Jeigi ir iš mūsų kurs iškentės kokias nelaimes dėl to, jogei yra kataliku, už tikro bus paskaitytu už šventąjį mūsų gadynės ir atims danguje užmokesnį. Ten džiaugsis ir garbins drauge su šv. Gordijum Viešpatį savo per amžių amžius. Amen.

Sause 8. dienoj.

Giwenimas S. Polieukta Muczelnika, giwenusi szioj pasaulej, gali tretioje ąmźiaus.

Rasztas Szwęntas saka „su Szwęntu (giwęndamas) szwęntu busi, su nedoru, nedoras paliksi." Tejp atsitika ir Polieuktuj, apej kuri cze pradedu kalbieti.

Walerionuj Rima ciecoristi wałdąnt, Armenios źiamiej buwa du źalnieriu: Nearkus ir Polieuktus. Pirmasis buwa kataliku o Polieuktus pagonimi. Nors ne wienejp abudu tikieje, tecziaus giwena tarp sawęs didioj prietelistiej. Kartkartiems Nearkus prikalbinieje Polieuktuj, kad pametes pagonu negiwus diewajtius tikietu i Kristu Jezu, tikrą ir giwą Diewą. Bet szis tęnsies ir atsakidawa, bus dar łajka, jaunas tebesu o tawa tikieimas rejkałau dora giwenima. Tuotarpu nesitikietaj tyc ateje isakimas Ciecoriaus lijpąns wisęms katalikams wierą sawa pamesti ir dariti apieras Rima diewajtems. Parskajtes toki isakimą Nearkus didej nuluda ir wajkszczioje it pakłajkies. Pamate taj Polieuktas ir tare „mełdamasis kas tau ira, ar sergi ar nełajme kokie spaud tawi? Ko nuludaj it seną moteri wedes ar źiamę pardawes?" Szis atsakie, ejk broleli kąn dirbsiu nenuludes, matidamas wedąms pritelistę sproksęnt it puslę prispaustą. Tare Polieuktus: diełko susimiłdamasis, ar asz kąn piktą padariau? Atsakie Nearkus: ne pikta, bet ar negirdijej koks isakimas Ciecoriaus ateje? ↕ Tu esi pagonis o asz katalikas, nebnoriesi su manęm nie uterieti nie wajkszczioti. Kas dar bajsesne, budamas pagoniemi prapulsi ąmźinaj, o asz miledamas tawi norietio idant dusze tawa butu iszganita. Tare Polieuktus, ne wilkies asz jau tikiu i Kristu. Praejusę nakti pasirode mąn szwijsus Wieszpats Jezus, apsiaute mani su łabaj brąngiu rubu ir dawe mąn arkli su sparnajs, i kuri siedes nulekiau i dąngu. Tariuos wejkiau iszwisis Kristu, nekajp tu. Ne źinau tiktaj ar galu buti iszganitu be kriksztą: norietio apsikriksztiti, bet kami dabar kunegą rasi? Jau wiresnibe wisus tiewus dwasiszkus i turmą sukisza.

↕ p. 77–78

Iszgirdes taj Nearkus, szoka pri Polieukta, kartkartiems ji bucziawa ir tare „acziu tau broli, dabar esi tikru mana prietelu, Kristus pati tawi

Sausio 8 dienoj

Gyvenimas šv. Poleukto mūčelninko, gyvenusio šioj pasaulėj gale trečiojo amžiaus

Raštas Šventas sako: „Su šventu (gyvendamas) šventu būsi, su nedoru – nedoras paliksi". Taip atsitiko ir Poleuktui, apie kurį čia pradedu kalbėti.

Valerijonui Rymo ciesoryste valdant[1], Armėnijos žemėj buvo du žalnieriu: Nearkas ir Poleuktas. Pirmasis buvo kataliku, o Poleuktas pagonimi. Nors ne vienaip abudu tikėjo, tačiau gyveno tarp savęs didžioj prietelystėj. Kartkartėmis Nearkas prikalbinėjo Poleuktui, kad, pametęs pagonų negyvus dievaičius, tikėtų į Kristų Jėzų, tikrą ir gyvą Dievą. Bet šis tęsės ir atsakydavo: „Bus dar laiko, jaunas tebesu, o tavo tikėjimas reikalauja doro gyvenimo". Tuo tarpu nesitikėtai tic atėjo įsakymas ciesoriaus, liepiąs visiems katalikams vierą savo pamesti ir daryti apieras Rymo dievaičiams. Perskaitęs tokį įsakymą, Nearkas didžiai nuliūdo ir vaikščiojo it paklaikęs. Pamatė tai Poleuktas ir tarė: „Meldžiamasis, kas tau yra, ar sergi, ar nelaimė kokia spaudžia tave? Ko nuliūdai it seną moterį vedęs ar žemę pardavęs?" Šis atsakė: „Eik, broleli, ką dirbsiu nenuliūdęs, matydamas vedums prietelystę sprogsiant it pūslę prispaustą". Tarė Poleuktas: „Dėl ko, susimildamasis, ar aš ką piktą padariau?" Atsakė Nearkas: „Ne pikto, bet ar negirdėjai, koks įsakymas ciesoriaus atėjo? Tu esi pagonis, o aš katalikas, nebnorėsi su manim nė ūterėti, nė vaikščioti. Kas dar baisiau, būdamas pagonimi, prapulsi amžinai, o aš, mylėdamas tave, norėčiau, idant dūšia tavo būtų išganyta." Tarė Poleuktas: „Nesivilk, aš jau tikiu į Kristų. Praėjusią naktį pasirodė man šviesus Viešpats Jėzus, apsiautė mane su labai brangiu rūbu ir davė man arklį su sparnais, į kurį sėdęs nulėkiau į dangų. Tariuos veikiau išvysiąs Kristų nekaip tu. Nežinau tiktai, ar galiu būti išganytu be krikšto; norėčiau apsikrikštyti, bet kame dabar kunigą rasi? Jau vyresnybė visus tėvus dvasiškus į turmą sukišo".

Išgirdęs tai, Nearkas šoko prie Poleukto, kartkartėmis jį bučiavo ir tarė: „Ačiū tau, broli, dabar esi tikru mano prieteliu, Kristus patį tave

paszaukie i wierą sawa. Milejau tawi lig sziolej, nugis juoba dar milesiu. Jej atsitiktu tau mirti be kriksztа, su krauju sawa apsikriksztisi ir busi iszganitu.

Po to sznekiesi iszeje isz trobos i miestą Melityną kuremi giwena, pamate priklejuotą pri sienas kaźikoki popieriu ir skajte. Atrada isakimą Ciecoriaus lijpąnti katalikus nowiti. Tujaus atpliesze ir daugiem kam matąnt sudraskie. Jam tebstowęnt ateje pagonu bąmbizus o jo tarnaj atnesze dwileką diewajtiu kurius kietina sustatiti ir wersti źmones kad jams apieras daritu. Polieuktus wisus tus grobstidamas, sukule. Beregięnt apszoka ji wiresnibe surisza ir nuwede pri wiresnioje wardu Peliksa, kurio Polieuktus buwa źętu. Tas kłause Polieukta mełdamasis kas tau rados, jug tu esi pagonis, ar isz prota iszejej, diełko pleszej Ciecoriaus isakimą ir diewajtius musu sudauźej? Szis atsakie: mataj tamsta asz palikau kataliku kąn tikt Szwiesiausis Ponas Ciecorius prisaka ne priszinga wieraj ir sume-

↕ p. 78–79 nej, wis taj piłdau, bet kad lijp griesziti, wieros iszsi↕źadieti; negalu tuokart kłausiti. Isakimas toks ira netejsingas, asz turiuo juoba Wieszpaties Diewa kłausiti, ne kajp Ciecoriaus kurs ira źmogumi. Saki Peliksas: tejp atkaklu budamas nu smerte neb iszsisuksi, szitaj duodu tau łajką ejk ir pasakik sudiewu tawa patej su wajkajs. Tare Polieuktus: jau mąn nebrup moters su wajkajs, asz skubinuos i karalistę dąngaus. Jej nor duktie tamstas łaj tik i Kristu, bus łajminga, be to, prapuls ąmźinaj.

Taj regiedamas Peliksus pawadina sawa dukteri o Polieukta moteri su wajkajs. Ta małonej bucziuodama wira sawa tare: duszelau, diełko mani pameti? Szitaj wajkaj tawa werk naszłajtejs palikdamis? Kam sudauźej diewajtius musu? Szis atsakie: kad neb teka diewajtiu tikiek i Kristu kurs nemirszt o busi łajminga, wajkus wedąms tejpogi iszmokik wieros kataliku ir ąpkriksztidink. Szi werkdama atsakie, oj negalu to padariti negalu, nes ir asz giwibas nustoczio kajp tu!

Po to sznekiese Peliksus lijpe Polieuktą westi isz miesta ir nukirsti jo gałwą. Zalnierems wedąnt woz newisa miesta giwentojej draugi eje. Moters tejpogi su wajkajs wedina werkdama kielawa. Daugibe buwa nuludusiu: pats Peliksus źęnta nustodamas werkie, bet Polieuktus

pašaukė į vierą savo. Mylėjau tave lig šiolei, nugis juoba dar mylėsiu. Jei atsitiktų tau mirti be krikšto, su krauju savo apsikrikštysi ir būsi išganytu".

Po to šnekesio išėjo iš trobos į miestą Meliteną[2], kuriame gyveno, pamatė priklijuotą prie sienos kaži kokį popierių ir skaitė. Atrado įsakymą ciesoriaus, liepiantį katalikus novyti. Tuojau atplėšė ir daugiam kam matant sudraskė. Jam tebstovint, atėjo pagonų bambizas, o jo tarnai atnešė dvylika dievaičių, kuriuos ketino sustatyti ir versti žmones, kad jiems apieras darytų. Poleuktas visus tuos grobstydamas sukūlė. Beregint apšoko jį vyresnybė, surišo ir nuvedė prie vyresniojo, vardu Felikso, kurio Poleuktas buvo žentu. Tas klausė Poleukto: „Meldžiamasis, kas tau rados, juk tu esi pagonis, ar iš proto išėjai, dėl ko plėšei ciesoriaus įsakymą ir dievaičius mūsų sudaužei?" Šis atsakė: „Matai, tamsta, aš palikau kataliku; ką tik šviesiausias ponas ciesorius prisako nepriešingo vierai ir sumenei, visa tai pildau, bet kad liepia griešyti, vieros išsižadėti, negaliu tuokart klausyti. Įsakymas toks yra neteisingas, aš turiu juoba Viešpaties Dievo klausyti nekaip ciesoriaus, kurs yra žmogumi". Sakė Feliksas: „Taip atkakliu būdamas, nuo smerčio nebišsisuksi. Šitai duodu tau laiką, eik ir pasakyk sudievu tavo pačiai su vaikais". Tarė Poleuktas: „Jau man nebrūpi moteris su vaikais, aš skubinuos į karalystę dangaus. Jei nori, duktė tamstos lai tiki į Kristų, bus laiminga, be to prapuls amžinai".

Tai regėdamas, Feliksas pavadino savo dukterį, o Poleukto moterį su vaikais. Ta, maloniai bučiuodama vyrą savo, tarė: „Dūšeliau, dėl ko mane pameti? Šitai vaikai tavo verkia našlaičiais palikdami. Kam sudaužei dievaičius mūsų?" Šis atsakė, kad nebteko dievaičių: „Tikėk į Kristų, kurs nemiršta, o būsi laiminga; vaikus vedums taipogi išmokyk vieros katalikų ir apkrikštydink". Ši verkdama atsakė: „Oi, negaliu to padaryti, negaliu, nes ir aš gyvybos nustočiau kaip tu!"

Po to šnekesio Feliksas liepė Poleuktą vesti iš miesto ir nukirsti jo galvą. Žalnieriams vedant, vos ne viso miesto gyventojai drauge ėjo. Moteris taipogi su vaikais vedina verkdama keliavo. Daugybė buvo nuliūdusių. Pats Feliksas, žento nustodamas, verkė, bet Poleuktas

nietrupute, eje linksmus it i kokię parietką. Bejdamas pamate sawa prietelu Nearka ir tare „sudiewu tau tikras prietelau, pasiregieswa dąngaus karalistiej.

Nuejes i wietą pats skiepetą nu kakła nurisza, ne lejda sau akiu uźriszti ir kłaupies. O budelis wienu kirtiu nuręnte gałwą.

Łaj bun Wieszpatem garbie, kurs duod tokię twirtibę muczelnikams sawa. Amen. ↕

↕ p. 79–80

Sause 13 dienoj.

Giwenimas S. Luciana ir dąms wajkąms Muczelniku.

S. Lucianas kurio giwenimą trumpaj noriu papasakoti, mokitęms o uź wis miletojems raszta szwęnta ira źinomąs: nes buwa tikraj mokitu kajp tolaus iszgirset; todieł kłausikieties ausis pastatę.

Szi pus źidu źiames ira krasztas wadinamas Syria, kurios miesti senowiej Samozata, szęndien Ssamssat pramintąmi, giwena wiras su moteri ir turieje wiena tikt sunu wardu Luciana. Wajkieli tan uź wis motina łabaj diewobajmingaj augina.

Nejgi sunku buwa ko giera iszmokiti, nes wajkas nu prigimima buwa doras, moksłus ir pakłusnus. Motinąs sawa niekumet neuźrustina. Jaunitelu tebibudamas wiena karta dienos buwie tewałgie, tąnkiej pats sau pasnikus uździedawa, nieka wirta ne walgie, ko motina jam negine. Meldies, maź te kalbieje ir neretaj werkie.

Par Wieszpaties dalejdimą wienu metu mire tiewas ir motina: Lucianus woz dwilektus metus ąmźiaus sawa uźkludes palika naszłajtiu, ne pasilejda kajp tąnkiej jaunęms atsitink, bet pardawes turtą tiewu sawa szelpe plikius ir nuwaźiawa i Antiokią mokities.

Cze budamas didej moksłusi paszoka, nu kudikistes mokieje Syrios kałbą, Antiokioj iszmoka łotiniszkaj, grekiszkaj, źidiszkaj ir Arabiszkaj. Didej pamilejęe Biblią, o turiedamas rąnkosi tąn gan pagadintą, isznauje parwejzieje wisas kningas Raszta Szwęnta ir wisus

nė trupučio, ėjo linksmas it į kokią parėdką. Beeidamas pamatė savo prietelių Nearką ir tarė: „Sudievu tau, tikras prieteliau, pasiregėsiva dangaus karalystėj".

Nuėjęs į vietą, pats skepetą nuo kaklo nurišo, neleido sau akių užrišti ir klaupės. O budelis vienu kirčiu nurentė galvą.

Lai būna Viešpačiui garbė, kurs duoda tokią tvirtybę mūčelninkams savo. Amen.

Sausio 13 dienoj

Gyvenimas šv. Luciano ir dviejų vaikų mūčelninkų

Šv. Lucianas, kurio gyvenimą trumpai noriu papasakoti, mokytiems, o užvis mylėtojams Rašto Švento yra žinomas, nes buvo tikrai mokytu kaip toliau išgirsit; todėl klausykitės ausis pastatę.

Šiapus Žydų žemės yra kraštas, vadinamas Sirija, kurios mieste, senovėj Samosata[1], šiandien Ssamssat pramintame, gyveno vyras su moteria ir turėjo vieną tik sūnų, vardu Lucianą. Vaikelį tą užvis motina labai dievobaimingai augino.

Neigi sunku buvo ko gero išmokyti, nes vaikas nuo prigimimo buvo doras, mokslus ir paklusnus. Motinos savo niekuomet neužrūstino. Jauniteliu tebebūdamas vieną kartą dienos būvy tevalgė, tankiai pats sau pasninkus uždėdavo, nieko virto nevalgė, ko motina jam negynė. Meldės, mažtekalbėjo ir neretai verkė.

Per Viešpaties daleidimą vienu metu mirė tėvas ir motina. Lucianas, vos dvyliktus metus amžiaus savo užkliudęs, paliko našlaičiu, ne pasileido, kaip tankiai jauniems atsitinka, bet, pardavęs turtą tėvų savo, šelpė plikius ir nuvažiavo į Antiochiją[2] mokytis.

Čia būdamas didžiai moksluose pašoko; nuo kūdikystės mokėjo Sirijos kalbą, Antiochijoj išmoko lotyniškai, graikiškai, žydiškai ir arabiškai. Didžiai pamylėjo Bibliją, o turėdamas rankose tą gan pagadintą, iš naujo perveizėjo visas knygas Rašto Švento ir visus

apsirikimus, pagał senos źidu kałbos patajse. Tejp par ji parwejzieta Biblie lig sziolej ira źinoma wisęms Rasztą Szwęntą parkratiniejęn-
↕ p. 80–81 tims ir skajtoma uź gierą. Wisako pramokies ↕ pats pradieje kitus mokiti: surinka daug jaunumenes ir padare sawa iszkałą garsingu. Nebuwa tuokart drukas, kningas buwa dajktu retu ir brąngiu; todieł S. Lucianus paraszinieje senas kningas, gawa piningu, su kurejs szelpe neturtingus mokitinius sawa ir ubagus. Wejda buwa didej padore, iszkałbas ajszkios ir małonios; todieł gauje źmoniu ji mileje o uź wis jo mokitinej.

S. Luciana kajpo wirą mokitą ir łabaj doraj giwenąnti; Antiokios wiskupas paszwęnte i kunegus. Su lig tuo łajku juoba dar S. Lucianus diewobajmingaj elgties pradieje.

Tejp S. Lucianuj padorej begiwenąnt kiła bajsus parsakioimas kataliku isakitas nu Ciecoriaus Maksimiana Galeriaus. Nedoras tas ponas wisupirmu lijpe imti i nagą Wiskupus ir kunegus: uźmuszina Antypa wiskupa Nikomedios ir Petra wiskupa Aleksandrios; daugibę kunegu iszteriodina o woz newisus sukiszdina i kalinius. Kąn regiedamas S. Lucianus pasislepe, bet neiłgam. Buwa Antiokioj kunegas wardu Pankracius, tas nekięnte S. Luciana diełto ji mileje źmones ir auksztina; todieł nuejes pri pagonu wiresnibes pranecze kami slepas Lucianus.

Ta tujaus Szwęntą sugrobusi, kajpo garsingą źmogu wede piesti i Nikomedią pri paties Ciecoriaus.

Kieloniej S. Lucianus dasiźinojes nekurius źalnierius jo sargus, esąnt katalikajs bet nedręnsąnt pasisakiti, ajszkiej tare „wajkaj mana esat źalnierejs, gaudamis męnką uźmokiesni drąnsej dedat gałwas sawa dieł apginima karalistes o dieł iszganima ąmźina, dieł Kristaus kurs uź jumis wisą sawa kraui iszwarwina drowieties, kąn norint iszkięntieti; argi jums negieda? Argi prider tejp dariti katalikams Kristaus źalnierems? Tu kałbu patwirtinti źalnierej kuriu buwa kietures deszimtis, nuei Nikomedion pasisakie esąntis katalikajs ir palika iwaj-
↕ p. 81–82 rej nuźuditajs. ↕

S. Lucianus Nikomedion atejes rada nemaź sawa mokitiniu ir paźistamu, kurie uź kits kita linda pri jo pasiswejkinti. Tarp kitu ateje mergajte Pelagia wardu: bet pagonis suprati ję esąnt kataliki,

apsirikimus pagal seną žydų kalbą pataisė. Taip per jį perveizėta Biblija lig šiolei yra žinoma visiems Raštą Šventą perkratinėjantiems ir skaitoma už gerą. Viso ko pramokęs, pats pradėjo kitus mokyti: surinko daug jaunuomenės ir padarė savo iškalą garsinga. Nebuvo tuokart drukos, knygos buvo daiktu retu ir brangiu, todėl šv. Lucianas perrašinėjo senas knygas, gavo pinigų, su kuriais šelpė neturtingus mokytinius savo ir ubagus. Veido buvo didžiai padoraus, iškalbos aiškios ir malonios, todėl gauja žmonių jį mylėjo, o užvis jo mokytiniai.

Šv. Lucianą, kaipo vyrą mokytą ir labai dorai gyvenantį, Antiochijos vyskupas pašventė į kunigus. Sulig tuo laiku juoba dar šv. Lucianas dievobaimingai elgtis pradėjo.

Taip šv. Lucianui padoriai begyvenant, kilo baisus persekiojimas katalikų, įsakytas nuo ciesoriaus Maksimiano Galerijaus[3]. Nedoras tas ponas visų pirma liepė imti į nagą vyskupus ir kunigus: užmušino Antipą, vyskupą Nikomedijos[4], ir Petrą, vyskupą Aleksandrijos, daugybę kunigų išteriodino, o vos ne visus sukišdino į kalinius. Ką regėdamas, šv. Lucianas pasislėpė, bet neilgam. Buvo Antiochijoj kunigas, vardu Pankracijus, tas nekentė šv. Luciano, dėl to jį mylėjo žmonės ir aukštino; todėl, nuėjęs prie pagonų vyresnybės, pranešė, kame slepias Lucianas.

Ta, tuojau šventą sugrobusi, kaipo garsingą žmogų vedė pėsčia į Nikomediją prie paties ciesoriaus.

Kelionėj šv. Lucianas, dasižinojęs nekuriuos žalnierius jo sargus esant katalikais, bet nedrįsant pasisakyti, aiškiai tarė: „Vaikai mano, esat žalnieriais, gaudami menką užmokesnį, drąsiai dedat galvas savo dėl apgynimo karalystės, o dėl išganymo amžino, dėl Kristaus, kurs už jus visą savo kraują išvarvino, drovitės ką norint iškentėti, – argi jums ne gėda? Argi pridera taip daryti katalikams Kristaus žalnieriams?" Ta kalba patvirtinti, žalnieriai, kurių buvo keturios dešimtys, nuėję Nikomedijon pasisakė esantys katalikais ir paliko įvairiai nužudytais.

Šv. Lucianas, Nikomedijon atėjęs, rado nemaž savo mokytinių ir pažįstamų, kurie už kits kito lindo prie jo pasisveikinti. Tarp kitų atėjo mergaitė, Pelagija vardu, bet pagonys, supratę ją esant katalike,

norieje sugrejbti. Szi spruka i namus sawa. Cze nu żalnieriu użpułta ir ant pikta dar wedama, szoka pro łąnga isz ąntru trobu, didej isidauźe ir numire. Baźnicze kataliku, paskajte ję uź szwęntą muczelnikię, nes dieł apginima panistes sawa tejp padare.

Ciecorius Galerius buwa girdiejes jogiej S. Lucianus su sawa małoni iszkałbu, koźną patrauk i wierą kataliku; todieł bijodamos, kad tejp ir su juomi neatsitiktu, biłoje su Szwęntu isz toła. Zadieje jam daugieł ko giera bili tiktaj wieros iszsiźadietu, szem nenoręnt to padariti; lijpe warginti it kitus katalikus lig pat numirsztąnt.

Ciecoriuj isakius źalnierej pagawi S. Lucianą i sawa nagą, wisupirmu pagulde ji ąnt mede oźiu, uź rąnkas ir uź kojes wirwes uźriszi pradieje tęmpti didesnej uź atsajte ir isztraukie isz sawa wietas wisus narius. Paskiaus płakie kiek tinkamis, swilina su didiomis źwakiemis, ąnt gała nulejda ir woz begiwa pagulde kąmbariej ticziomis pribarstitami su stikła szukiemis. Ąnt tomis gulęntem par kieturiolika dienu nieka nedawe nej walgiti nej gierti.

Cze jam be ełsuojęnt ateje Szwęnte Triju Karalu. Katalikaj parpirki sargibą ilinda i kalini ir atnesze duonas su winu. Kąn Lucianus pamates tare „ar źinot kąn asz esmi kunegas, atłajkisiu miszes ąnt krutini sawa. Katalikaj tujaus pripile stikline wina padieje ant jo krutini su szmocziuku duonas. O muczelnikas łajkie miszes, paszwęnte kuną ir kraui Wieszpaties, prijeme pats ir kitęms dawe. Pęnkioliktaj dienaj iszauszus Ciecorius atsiunte i kalini tarnus dasiźinoti ar biera giwas Lucianus? Tiems tejraujęntes muczelnikas buwa marinamas,

↕ p. 82–83 iszsigirdes wienok ↕ Ciecoriaus tarnus atejus, pasakie „esmi krikszczionimi, ir numire.

Pagonis źinoje jogiej katalikaj gieb kunus muczelniku padorej łajdoti ir gierbti: uźwidiedamis tos jams łajmes, pririsza pri kuna S. Luciana didi akmeni, nuweźe i jurą ir paskąndina. Po tokiu łajdotuwiu pasirode sapniej S. Lucianus sawa mokitiniuj Gliceriuj ir tare, ejk lig pajure. Tas kieles ir eje kieles miles, nes jura atstej buwa. Nuejus paregieje didi źuwi, kuri atneszusi pri paszale kuna S. Muczelnika, pamete. O Glicerius atjemes dajlej pałajdoje.

Tioj patioj gadiniej szejp atsitika. Ciecoriuj Galeriuj isakius źuditi katalikus, tie warkszaj namus pameti spruka kur imanidamis.

norėjo sugreibti. Ši spruko į namus savo. Čia, nuo žalnierių užpulta ir ant pikto dar vedama, šoko pro langą iš antrų trobų, didžiai įsidaužė ir numirė. Bažnyčia Katalikų paskaitė ją už šventą mūčelninkę, nes dėl apgynimo panystės savo taip padarė[5].

Ciesorius Galerijus buvo girdėjęs, jogei šv. Lucianas su savo malonia iškalba kožną patraukia į vierą katalikų, todėl, bijodamos, kad taip ir su juomi neatsitiktų, bylojo su šventu iš tolo. Žadėjo jam daugel ko gero, bile tiktai vieros išsižadėtų; šiam nenorint to padaryti, liepė varginti it kitus katalikus lig pat numirštant.

Ciesoriui įsakius, žalnieriai, pagavę šv. Lucianą į savo nagą, visų pirma paguldė jį ant medžio ožio, už rankų ir už kojų virves užrišę, pradėjo tempti didžiau už atsaitės ir ištraukė iš savo vietos visus narius. Paskiau plakė kiek tinkami, svilino su didžiomis žvakėmis, ant galo nuleido ir vos begyvą paguldė kambaryj, tyčiomis pribarstytame su stiklo šukėmis. Ant tų gulinčiam per keturiolika dienų nieko nedavė nei valgyti, nei gerti.

Čia jam bealsuojant, atėjo šventė Trijų Karalių. Katalikai, perpirkę sargybą, įlindo į kalinį ir atnešė duonos su vynu. Ką Lucianas pamatęs tarė: „Ar žinot ką, aš esmi kunigas, atlaikysiu mišias ant krūtinės savo". Katalikai tuojau pripylė stiklinę vyno, padėjo ant jo krūtinės su šmočiuku duonos. O mūčelninkas laikė mišias, pašventė kūną ir kraują Viešpaties, priėmė pats ir kitiems davė. Penkioliktai dienai išaušus, ciesorius atsiuntė į kalinį tarnus dasižinoti, ar bėra gyvas Lucianas. Tiems teiraujantis, mūčelninkas buvo marinamas, išsigirdęs vienok ciesoriaus tarnus atėjus pasakė: „Esmi krikščionimi", ir numirė.

Pagonys žinojo, jogei katalikai geba kūnus mūčelninkų padoriai laidoti ir gerbti. Užvydėdami tos jiems laimės, pririšo prie kūno šv. Luciano didį akmenį, nuvežė į jūrą ir paskandino. Po tokių laidotuvių pasirodė sapne šv. Lucianas savo mokytiniui Glicerijui ir tarė: „Eik lig pajūrio". Tas kėlės ir ėjo kelias mylias, nes jūra atsčiai buvo. Nuėjus paregėjo didžią žuvį, kuri atnešusi prie pašalio kūną šv. mūčelninko pametė. O Glicerijus atėmęs dailiai palaidojo.

Toj pačioj gadynėj šiaip atsitiko. Ciesoriui Galerijui įsakius žudyti katalikus, tie vargšai, namus pametę, spruko kur įmanydami.

Nikomedioj giwena padorus ukinikas katalikas kurs biegdamas isz namu sawa, nebsuskuba iszsiwesti dąms wajkieląms. Wienas isz ju buwa kietwirtu metelu, ąntras szesztu. Zalnierej jeszkodamis kataliku isigriowe i namus kuriusi tuodu buwa. Tiewu nebradi suprata buwusius katalikajs, pajeme wajkielu ir nuwede pri wiresnibes. Ta prijeme małonej, pawajszina; nes buwa ałkanu, ir kłause kami tiewaj ju dąms. Sziuodu atsakie: iszeje kažikur o wedu wienudu palika. Taj sakidamu pradieje werkti.

Tolaus sude: ar estau judu kalaliku? Sziuodu atsakie, o kajpgi, eswa. Tare sude: nu jug pamestau tąn isidieimą tiewu sawa? Sziuodu: ne tiek nepameswa; nes eswa kriksztitu. Tolaus isziżes sude tare „kąn cze biauriosmos su tuodum wajkąm, atneszkiet riksztes; nebtauzis anuodu nieku. Sude riksztes atneszus lijpe wajku paturieti ir tejp nupłakina jog abudu su krauju apteka.

Palejdus wieł kłause sude: nu kąn ar bestau kataliku? Sziuodu at-
↕ p. 83–84 sakie, eswa. Sude apmaudingas ↕ tare „ar matot kajp tie katalikaj nu pat kudikistes gadęn wajkus sawa, jej tuodu nugis tejp stirwelo, kąn daris paugusiu? Gieriaus łaj nebun pasaulej. Taj pasakies lijpe anuodu pirtiej nužuditi. Pajemi tarnaj, nuwede abudu i pirti, nuskutina galweles, apdieje tas su koszi patajsitu isz miłtu garsticziu su uksusu. Paskiaus pakiele anuodu ąnt płautu. Mažesnejsis tujaus numire. Wiresnejsis taj pamates bucziawa jo kuneli taridamas, acziu tau broleli jogiej lig smerte iszturiejej. Taj pasakies ir pats karszte nebiszkięntiedamas, numire. Pagonis izsmete anuodums kunelus i sąmiežini it senus awałus. O katalikaj nakti pagał pałajdoje.

Prisistebiekiet musu gadines paugi katalikaj, pawejzduj tąmdums wajkąms: jus woz pabuksztinti ar nupłakti tujaus sakot: o kąn padarisi? Wiresnibe lijp, musz, wara isz giwenima, neduod wietas; rejk pamesti wierą kataliku." Kąn atsakiste Wieszpatiuj Jezuj, kad tas pastates jumis dienoj suda su wajkajs dieł wieros kięntiejusejs sakis „jejgi tie kudikiej galeje lig smerte už wierą kataliku kięntieti, diełko jus nekięntiejet?

Nikomedijoj gyveno padorus ūkininkas katalikas, kurs, bėgdamas iš namų savo, nebsuskubo išsivesti dviejų vaikelių. Vienas iš jų buvo ketvirtų metelių, antras šeštų. Žalnieriai, ieškodami katalikų, įsigriovė į namus, kuriuose tuodu buvo. Tėvų nebradę, suprato buvusius katalikais, paėmė vaikeliu ir nuvedė prie vyresnybės. Ta priėmė maloniai, pavaišino, nes buvo alkanu, ir klausė: „Kame tėvai judviejų?" Šiuodu atsakė: „Išėjo kaži kur, o vedu vienudu paliko". Tai sakydamu, pradėjo verkti.

Toliau sūdžia: „Ar esata judu kataliku?" Šiuodu atsakė: „O kaipgi, esava". Tarė sūdžia: „Nu, juk pamesita tą įsidėjimą tėvų savo?" Šiuodu: „Ne tiek, nepamesiva, nes esava krikštytu". Toliau įšyžęs sūdžia tarė: „Ką čia bjaurosimės su tiedviem vaikais, atneškit rykštes, nebtauzys anuodu niekų". Sūdžia, rykštes atnešus, liepė vaiku patūrėti ir taip nuplakino, jog abudu su krauju apteko.

Paleidus vėl klausė sūdžia: „Nu ką, ar besata kataliku?" Šiuodu atsakė: „Esava". Sūdžia apmaudingas tarė: „Ar matot, kaip tie katalikai nuo pat kūdikystės gadina vaikus savo; jei tuodu nugis taip stirvelioja, ką darys paaugusiu? Geriau lai nebūna pasaulėj". Tai pasakęs, liepė anuodu pirtyj nužudyti. Paėmę tarnai nuvedė abudu į pirtį, nuskutino galveles, apdėjo tas su koše, pataisyta iš miltų garstyčių su uksusu. Paskiau pakėlė anuodu ant plautų. Mažesnysis tuojau numirė. Vyresnysis, tai pamatęs, bučiavo jo kūnelį tarydamas: „Ačiū tau, broleli, jogei lig smerčio ištūrėjai". Tai pasakęs ir pats, karščio nebiškentėdamas, numirė. Pagonys išmetė anųdviejų kūnelius į sąmėžinį it senus avalus. O katalikai nakčia pagal palaidojo.

Prisistebėkit mūsų gadynės, paaugę katalikai, paveizdui tųdviejų vaikų. Jūs, vos pabukštinti ar nuplakti, tuojau sakot: „O ką padarysi? Vyresnybė liepia, muša, varo iš gyvenimo, neduoda vietos; reikia pamesti vierą katalikų". Ką atsakysite Viešpačiui Jėzui, kad tas, pastatęs jus dienoj sūdo su vaikais, dėl vieros kentėjusiais, sakys: „Jeigi tie kūdikiai galėjo lig smerčio už vierą katalikų kentėti, dėl ko jūs nekentėjot?"

Sause 19. dienoj.

Giwenimas S. S. Mariaus, Martas, Audypaksa ir Abakuka Muczelniku,

kięntiejusiu pradzioj tretioje ąmźiaus.

Daugibe buwa senowiej ir szęndien ira źmoniu su noru kięntąncziu uź wierą kataliku. Diełko taj? Diełto: jog ta wiera ira wienatine tikra, wienatine wedąnti duszes źmoniu dąngon.

Suprasdamis taj katalikaj bewelijes wis kąn kięntieti nekajp iszsiźadieti
↕ p. 84–85 to tikieima. Tejp dare ir Szwęnti kuriu kięntieimą cze noriu pabrajźiti. ↕

Plawiuj Klaudiuj II. i Rima Ciecorius paszokus, łabaj daug tebibuwa kaliniusi kataliku, nu sena uźdaritu, kurie nemaź ko pikta datirdawa. Kąn girdiedamas Persios źiames Kunegajksztis Marius, su sawa moteri Martu, su dąm sunąm Audypoku ir Abakuku; pardawes turtus sawa lejdos i pat Rima szelpti tu muczelniku. Atkielawi atrada uź upi Tybru piłną kalini prikisztą su katalikajs o tarp tu ir S. Kwiryną daugieł jau ko pikta uź Kristu nukięntiejusi.

Marius su wisu sawa gimini tarnawa kaliniej esąntęms muczelnikams: sutejkie apdarus, płowe ju drobinius ir neszioje walgius. Taj daridamis taries patem Kristuj tarnaujęntis. Neuźiłga Klaudius isakie iszwesti isz kaline ir suszauditi katalikus. Zalnierej iszwedi duszimtu szeszesdeszimtis kataliku sustate i ejłą. Kurius iszwidi pagonis ticziojos, ir sakie „szitaj jums pamesti diewus Rima, szitaj prisiriszti pri kokie tęn Kristaus, łaj dabar tas jumis iszgiełb isz rąnku musu. Iszblieszkot it awiźu grudas, sudziuwot it kięmpine, biauru i jumis ir wejzieti. O taj wis par atkaklibę sawa. Bet neb iłgaj be walkioseties pasaulej, tujaus jusu kunus it majtas iszmesma ir duosma szuniems prariti. Ciecorius ponas musu kitejp tik o jus mataj uź aną iszmintingiesni nenoret tejp tikieti kajp is."

Muczelnikaj taj girdiedamis tileje it medej sustatiti. Netrukdamis źalnierej surisza Szwęntus ir suszaude su wiliczıomis; nes tuokart paraka dar nebuwa. Kunus ju pagonis palika bekłaksąntius smiltini

Sausio 19 dienoj

Gyvenimas šv. šv. Mariaus, Martos, Audipakso ir Abakuko, mūčelninkų,

kentėjusių pradžioj trečiojo amžiaus

Daugybė buvo senovėj ir šiandien yra žmonių, su noru kenčiančių už vierą katalikų. Dėl ko tai? Dėl to, jog ta viera yra vienatinė tikra, vienatinė vedanti dūšias žmonių dangun.

Suprasdami tai, katalikai bevelijas viską kentėti, nekaip išsižadėti to tikėjimo. Taip darė ir šventi, kurių kentėjimą čia noriu pabraižyti.

Flavijui Klaudijui II į Rymo ciesorius pašokus[1], labai daug tebebuvo kaliniuose katalikų, nuo seno uždarytų, kurie nemaž ko pikto datirdavo. Ką girdėdamas, Persijos žemės kunigaikštis Marius su savo moteria Marta, su dviem sūnum, Audipaksu ir Abakuku, pardavęs turtus savo, leidos į pat Rymą šelpti tų mūčelninkų. Atkeliavę atrado už upės Tibro[2] pilną kalinį prikištą su katalikais, o tarp tų ir šv. Kviriną[3], daugel jau ko pikto už Kristų nukentėjusį.

Marius su visa savo gimine tarnavo kalinyj esantiems mūčelninkams: suteikė apdarus, plovė jų drobinius ir nešiojo valgius. Tai darydami, tarės pačiam Kristui tarnaujantys. Neužilgo Klaudijus įsakė išvesti iš kalinio ir sušaudyti katalikus. Žalnieriai, išvedę du šimtu šešias dešimtis katalikų, sustatė į eilę. Kuriuos išvydę, pagonys tyčiojos ir sakė: „Šitai jums pamesti dievus Rymo, šitai prisirišti prie kokio ten Kristaus, lai dabar tas jus išgelbi iš rankų mūsų. Išblėškot it avižų grūdas, sudžiūvot it kempinė, bjauru į jus ir veizėti. O tai vis per atkaklybę savo. Bet nebilgai besivalkiosit pasaulėj, tuojau jūsų kūnus it maitas išmesime ir duosime šunims praryti. Ciesorius ponas mūsų kitaip tiki, o jūs, matai, už aną išmintingesni, nenorit taip tikėti kaip jis".

Mūčelninkai, tai girdėdami, tylėjo it medžiai sustatyti. Netrukdami žalnieriai surišo šventus ir sušaudė su vylyčiomis, nes tuokart parako dar nebuvo. Kūnus jų pagonys paliko beklaksančius smiltyne

it piedus rugius piaunąnt. Nakti pagał Marius su sawa gimini skubej jus łajdoje: tuotarpu kaźikas pamates ikisza wiresnibej leźuwi taridamas „ira cze Rimi turtingas atejunas Marius wardu, kurs łajdo słaptu kunus nedoru kataliku." Wiresnibe lijpe jo jeszkoti, bet szis tejp guwej pasislepe jog nerada. Pagonis nakti uźmusze S. Kwiryną o ku-
↕ p. 85–86 na jo imete i ↕ upi Tybrą. Marius apej taj iszsigirdes sugrejbe ir pałajdo. Bebruzdamas nakti iszgirda wienusi namusi gijdąnt katalikus, ieje draugi su jejs giedoje ir didi dziauksma isz to turieje, jogiej ira dar kataliku kurie ne drowes bałsu garbinti Diewą.

Neuźiłga skardenkaktej (źalnierej) sugrobe Mariu su wisu jo gimini ir wede pri Ciecoriaus. Tas ju kłause: isz kur esat? Szij atsakie: isz Persios: kłause tolaus, ar bajoraj esat? Szij tiesanej ir kajp bajoraj. Dar kłause: ko cze atwikot? Szij: atejom pasimelsti, nes cze ira kaułaj Szwęntu Apasztołu. Tolaus Ciecorius, diełko pametiet wierą tiewu sawa ir itikiejot i Kristu numirusi? Szij: nes Kristus ira tikru Diewu. Ciecorius: girdiejau jumis apstej piningu turęnt, ar tiesa? Szij: dieł turieima turiejem biszkieli giełźgalu, bet iszlejdom beszełpdamis plikius katalikus. Klaudius paszaukies auksztą wirszininką Muscianą tare „szij źmones ira katalikajs, jej neapierawos diewajtems ir sawa atkaklibes turieses; lijp jus źuditi.

Muscianus pajemes Mariu, Martą, Audipaksa ir Abakuka, pastate su źalnierejs, nuwede kur priderieje ir kłause „nukąn ar apierawoste diewams Rima pagał isakima Ciecoriaus? Szij atsakie: netijk ponali ne apierawosmą, darik kąn tinkamas.

Muscianus tujaus suszuka „ej wajkaj ne gajlekieties rąnku, su łazdomis tęms nedoręms kajli iszdirbkiet. Zalnierej tujaus wiriszkusius sugrobi, nuwiłka ju drabuźius, pakore koźną uź wieną koję it kinkas i aksti ir pradieje talźiti su łazdomis. Musze kur pakluk, par błauzdus, par nugarą, par gałwą. Marta wis taj regiedama sakie „wajkielej mana turiekieties, nedrowiekieties gałwos gulditi uź Kristu, neiłgaj kięntieset o ąmźinaj dąnguo dziaukseties. — Nieka pasaulej niera giera — jug mes to ir atkielawom Rimon idant nupelnitumem wajni-
↕ p. 86–87 ką muczelniki." ↕

O źalnierej tare, nu nu łok tu cze cygoni imsma ir tawi i naga, nebtauzisi daugiesni — paragausi ir datirsi ar graźu ira kięntieti. Taj

it pėdus rugius pjaunant. Nakčia pagal Marius su savo gimine skubiai juos laidojo. Tuo tarpu kaži kas pamatęs įkišo vyresnybei liežuvį tarydamas: „Yra čia Ryme turtingas atėjūnas, Marius vardu, kurs laidoja slapta kūnus nedorų katalikų". Vyresnybė liepė jo ieškoti, bet šis taip guviai pasislėpė, jog nerado. Pagonys naktį užmušė šv. Kviriną, o kūną jo įmetė į upę Tibrą. Marius, apie tai išsigirdęs, sugreibė ir palaidojo. Bebrūzdamas naktį išgirdo vienuose namuose giedant katalikus, įėjo, drauge su jais giedojo ir didį džiaugsmą iš to turėjo, jogei yra dar katalikų, kurie nesidrovi balsu garbinti Dievą.

Neužilgo skardinkakčiai (žalnieriai) sugrobė Marių su visa jo gimine ir vedė prie ciesoriaus. Tas jų klausė: „Iš kur esat?" Šie atsakė: „Iš Persijos". Klausė toliau: „Ar bajorai esat?" Šie: „Tiesa nei, ir kaip bajorai". Dar klausė: „Ko čia atvykot?" Šie: „Atėjom pasimelsti, nes čia yra kaulai šventų apaštalų". Toliau ciesorius: „Dėl ko pametėt vierą tėvų savo ir įtikėjot į Kristų numirusį?" Šie: „Nes Kristus yra tikru Dievu". Ciesorius: „Girdėjau jus apsčiai pinigų turint, ar tiesa?" Šie: „Dėl turėjimo turėjom biškelį gelžgalių, bet išleidom bešelpdami plikius katalikus". Klaudijus, pašaukęs aukštą viršininką Muscianą, tarė: „Šie žmonės yra katalikais, jei neapieravos dievaičiams ir savo atkaklybės tūrėsis, liepk juos žudyti".

Muscianas, paėmęs Marių, Martą, Audipaksą ir Abakuką, pastatė su žalnieriais, nuvedė kur priderėjo ir klausė: „Nu ką, ar apieravosite dievams Rymo pagal įsakymą ciesoriaus?" Šie atsakė: „Ne tiek, ponali, neapieravosime, daryk ką tinkamas".

Muscianas tuojau sušuko: „Ei, vaikai, nesigailėkit rankų, su lazdomis tiems nedoriems kailį išdirbkit". Žalnieriai, tuojau vyriškuosius sugrobę, nuvilko jų drabužius, pakorė kožną už vieną koją it kinkas į akstį ir pradėjo talžyti su lazdomis. Mušė kur pakliūk, per blauzdas, per nugarą, per galvą. Marta, visa tai regėdama, sakė: „Vaikeliai mano, tūrėkitės, nesidrovėkit galvos guldyti už Kristų, neilgai kentėsit, o amžinai danguj džiaugsitės. Nieko pasaulėj nėra gero, juk mes to ir atkeliavom Ryman, idant nupelnytumėm vainiką mūčelninkų".

O žalnieriai tarė: „Nu nu, lok tu čia, cigone, imsime ir tave į nagą, nebtauzysi daugiau, paragausi ir datirsi, ar gražu yra kentėti". Tai

pasaki sugrobe Martą nudraskie jos drapanas, pririsza pri diba ir gieraj su łazdomis sudawe. Paskiaus wisus atriszi dar kłause ar dariste apieras diewajtems? Tuokart Marius atsakie „argi norietumi ponali kad mes uźdirbta jau nu Kristaus wajnika iszsiźadietumem? nej to nepadarisma ir jusu szmiekłoms neapierawosma. Cze Muscianus kriokterieje, ej wajkaj dar tęms nedoręms negana, prikabinkiet jus pri dibu, su gielźies szukuoczejs draskikiet ju kunus, ronas gieraj priswilinkiet. Zalnierej suszoki wis kąn lijpamis padare. Paskiaus Muscianuj lijpąnt źalnierej atkapoje wisu muczelniku rąnkas, suswiere ąnt koźna kakła ir wadioje po miesta szaukdamis „tejp bus koźnam diewu negarbinąntem." Ąnt gała woz begiwus muczelnikus iszwedi isz miesta nukapoje gałwas. O motriszkie wardu Pelicita nakti pagał pałajdoje ju kunus.

Sause. 20. dienoj.

Giwenimas S. Sebestiana jaunikajte tejpogi Marka ir Marcelina Muczelniku.

Wisą wiskupistę Zemajcziu parwaźiawes niewienoj baźniczioj neradau ałtoriaus S. Sebestiana. Tejpogi dirmawodamas daugibę źmoniu negirdiejau to, kad kurs imtu wardą Sebestiana. Diełko taj Zemajtej su Letuwejs tejp nemil to szwęntoje? Mąn rodos jogiej diełto, kad Se-bestia-nas ju leźuwiej negieraj iszejn. Tecziaus ir tas Wieszpaties
↕ 87–88 mu↕czelnikas ligiej it kiti ira baźniczioj kataliku garsingu, kajp taj regiesma skajtidamis jo giwenimą. S. Sebestianas łotiniszkaj Sebastianus gime miesti Norbonoj. Paugteriejusi turtingi tiewaj nuweźe i Wałaku miesta Mediolana kad moksłus parejtu. Cze jaunas Sebestianas gan iłgaj pabuwes iszmoka pagoniszku moksłu, bet uźgrejbe ir krikszczioniszka, nes tarp susirinkuses mokities jaunumenes buwa jau ir kataliku. Sebestianas źinodamas wiresnibę tos wieros neapwęźąnt, niekam ne sakies palikies kataliku, pagalaus nie tiewams sawa kurie buwa smurti pagonis. Pabęngies moksłus jaunikajtis, istoje i źalnierius.

pasakę, sugrobė Martą, nudraskė jos drapanas, pririšo prie dybo ir gerai su lazdomis sudavė. Paskiau visus atrišę dar klausė: „Ar darysite apieras dievaičiams?" Tuokart Marius atsakė: „Argi norėtum, ponali, kad mes uždirbto jau nuo Kristaus vainiko išsižadėtumėm? Nei, to nepadarysime ir jūsų šmėkloms neapieravosime". Čia Muscianas kriokterėjo: „Ei, vaikai, dar tiems nedoriems negana, prikabinkit juos prie dybų, su geležies šukuočiais draskykit jų kūnus, ronas gerai prisvilinkit". Žalnieriai sušokę viską liepiami padarė. Paskiau, Muscianui liepiant, žalnieriai atkapojo visų mūčelninkų rankas, susvėrė ant kožno kaklo ir vadžiojo po miestą šaukdami: „Taip bus kožnam, dievų negarbinančiam!" Ant galo, vos begyvus mūčelninkus išvedę iš miesto, nukapojo galvas. O moteriškė, vardu Felicita, nakčia pagal palaidojo jų kūnus.

Sausio 20 dienoj

Gyvenimas šv. Sebastiano jaunikaičio, taipogi Marko ir Marcelino, mūčelninkų

Visą vyskupystę Žemaičių pervažiavęs, nė vienoj bažnyčioj neradau altoriaus šv. Sebastiano. Taipogi, dirmavodamas daugybę žmonių, negirdėjau to, kad kurs imtų vardą Sebastiano. Dėl ko tai žemaičiai su lietuviais taip nemyli to šventojo? Man rodos, jogei dėl to, kad Se-bastia-nas jų liežuvyj negerai išeina. Tačiau ir tas Viešpaties mūčelninkas lygiai it kiti yra Bažnyčioj Katalikų garsingu, kaip tai regėsime skaitydami jo gyvenimą. Šv. Sebastianas, lotyniškai Sebastianus, gimė mieste Narbonoj[1]. Paūgterėjusį turtingi tėvai nuvežė į Valakų miestą Mediolaną[2], kad mokslus pereitų. Čia jaunas Sebastianas gan ilgai pabuvęs išmoko pagoniškų mokslų, bet užgreibė ir krikščioniško, nes tarp susirinkusios mokytis jaunuomenės buvo jau ir katalikų. Sebastianas, žinodamas vyresnybę tos vieros neapvežant, niekam nesisakė palikęs kataliku, pagaliau nė tėvams savo, kurie buvo smurti pagonys. Pabengęs mokslus, jaunikaitis įstojo į žalnierius.

Kajpo sunus turtingu tiewu wejkiej paszoka i wiresnelus: paźina ji Ciecorius Deoklecianas su Maksimianu ir łabaj mileje; nes buwa dajłus, tejsingas, błajwus, kariesi narsus ir wisusi dalikusi isztikiemas.

Parsakioimuj kataliku kyłus S. Sebestianas wienus głobe, kitus linksmina, uź kitus uźtare, daug isz kaliniu iszlejda, kitęms majtnasti dawe, kitus matidamas parsigąndusius drutina ir stiprina. Wezdamas katalikus ąnt smercze, nekarta prisiartines pri muczelniku sakie „nebijokieties, turikieties lig smerte, wejkiej Kristus uźmokies jums, negajlekieties giwibas." Matidamas mirsztantius uź wierą: dziaugies ir mełde Wieszpaties milestas par kurę galetu pats muczelniku tapti.

Nu sena buwa kaliniej du garsingu kataliku, Markus ir Marcelinus. Ciecorius Deoklecianas źinodamas anuodu esąnt auksztos giminies nenorieje uźmuszti ir diełto iłgaj łajkie kaliniej, kad apkiriejus wieros iszsiźadietu. Kaźikumet iszlejdes nuwedina pri wiena pona wardu Nikostrata, pawadina anuodums patiums moteris su wajkajs ir su wisu gimini. Kąn tuokart szirdis Marka su Marceliuu iszturieje
‡ p. 88–89 tas tegał suprasti, kurs to datire. Nes moteris werkdami ‡ kabiniejos ąnt kakłu ir sakie „susimilkitau ąnt wedwęms kąn dariswa su wajkajs naszlemis palikusi; wajkaj rąnkas ir kojes bucziuodamis werkie ir sakie, tieweli, titeli ne pamesk musu mes duoneles neturiesma. Gientis ligi dali aszarodamis sakie, pasigajlekietau sawęs, nedarikietau mums giedas, nieks isz musu giminies nebuwa suditu ąnt smerte niewienam budelis gałwos nenuręnte, pameskitau sawa atkaklibę.

Szuodu wis taj regiedamu pradieje draugi su sawajsejs werkti ir silpnieti wieroj. Ne daug betruka lig iszsiźadąnt Kristaus.

Namusi Nikostrata pasitika tuokart S. Sebestianas: kurs regiedamas tuodu muczelniku woz ne szlistąnt, prabiła szejs źodejs „Argi tas gał buti kad judu muczelniku Wieszpaties, kuriuodu daugibę muku dieł Kristaus iszkięntiejetau, kuriuodu par kielis metus dwokąntemi kaliniej siediejetau; kad judu sakau pargaletu aszaras moteru su wajkajs! Kad małoni źodej źmoniu pagonu, neźinąntiu dąngaus linksmibiu galetu nustumti judu i ąmźiną pragarą. Nedalejsk to milausis Jezau Kristau idant dieł trumpa ąnt źiames atilse, turietumem iszsiźadieti tawęs. Ir kąngi mums giera gał sutejkti tas giwenimas

Kaipo sūnus turtingų tėvų veikiai pašoko į vyresnėlius. Pažino jį ciesorius Dioklecianas su Maksimianu[3] ir labai mylėjo, nes buvo dailus, teisingas, blaivus, karėse narsus ir visuose dalykuose ištikimas.

Persekiojimui katalikų kilus, šv. Sebastianas vienus globė, kitus linksmino, už kitus užtarė, daug iš kalinių išleido, kitiems maitnastį davė, kitus, matydamas persigandusius, drūtino ir stiprino. Vesdamas katalikus ant smerčio, ne kartą prisiartinęs prie mūčelninkų sakė: „Nesibijokit, tūrėkitės lig smerčio, veikiai Kristus užmokės jums, nesigailėkit gyvybos". Matydamas mirštančius už vierą, džiaugės ir meldė Viešpaties mylistos, per kurią galėtų pats mūčelninku tapti.

Nuo seno buvo kalinyj du garsingu kataliku, Markas ir Marcelinas. Ciesorius Dioklecianas, žinodamas anuodu esant aukštos giminės, nenorėjo užmušti ir dėl to ilgai laikė kalinyj, kad apkyrėjus vieros išsižadėtų. Kaži kuomet išleidęs nuvedino prie vieno pono, vardu Nikostrato, pavadino anųdviejų pačių moteris su vaikais ir su visa gimine. Ką tuokart širdis Marko su Marcelinu ištūrėjo, tas tegali suprasti, kurs to datyrė. Nes moterys verkdami kabinėjos ant kaklo ir sakė: „Susimilkita ant vedvims, ką darysiva su vaikais, našlėmis palikusi". Vaikai, rankas ir kojas bučiuodami, verkė ir sakė: „Tėveli, titeli, nepamesk mūsų, mes duonelės neturėsime". Gentys lygia dalia ašarodami sakė: „Pasigailėkita savęs, nedarykita mums gėdos, niekas iš mūsų giminės nebuvo sūdytu ant smerčio, nė vienam budelis galvos nenurentė, pameskita savo atkaklybę".

Šiuodu, visa tai regėdamu, pradėjo drauge su savaisiais verkti ir silpnėti vieroj. Nedaug betrūko lig išsižadant Kristaus.

Namuose Nikostrato pasitiko tuokart šv. Sebastianas, kurs, regėdamas tuodu mūčelninku vos nešlystant, prabilo šiais žodžiais: „Argi tas gali būti, kad judu, mūčelninku Viešpaties, kuriuodu daugybę mūkų dėl Kristaus iškentėjota, kuriuodu per kelis metus dvokiančiame kalinyj sėdėjota, kad judu, sakau, pergalėtų ašaros moterų su vaikais! Kad malonūs žodžiai žmonių pagonų, nežinančių dangaus linksmybių, galėtų nustumti judu į amžiną pragarą. Nedaleisk to, mieliausias Jėzau Kristau, idant dėl trumpo ant žemės atilsio turėtumėm išsižadėti tavęs. Ir ką gi mums gero gali suteikti tas gyvenimas

ąnt źiames? Szitaj wargus, ligas, nełajmes o giera nieka. Ne duokitaus apgauti pasalem welniuj is taj nor judum iszpleszti uźmokiesni par sunkies mukas uździrbtą. Szitaj jau stowetau pri wartu dąngaus o namiszkiej nor judu atstumti. Ne tejp łąndi ira szoblie ciecoriaus, uźmusząnti kuną, kajp tie małoni źodej nuźudąntis duszę. Atminkietau kąn pasakie Kristus Wieszpats „*Nebijokieties tu kurie uźmusza kuną, o duszes negal uźmuszti; bet łabiaus bijokiete to kuris gal ir duszią ir kuną praźuditi pekłoje*. (Mat. 10, 28.) *Kas mil tewą arba motiną daugiaus nekajp*
⁝ p. 89–90 *mana, niera manęs wertas ir kas mil sunu* ⁝ *arba dukteri daugiaus uź mane niera manęs wertas*. (Mat. 10. 37.) Judum wis taj Wieszpats pasakie; todieł kłausikietau juoba jo bałsa nekajp wajpimos motriszkuju su wajkajs. Duok Diewi kad pirm judums gałwą sawa uź Kristu padieczio, idant stebiedamos i kączę mana apsidrąnsitumetau negajleties, nej moteru, nej giwibas dieł Kristaus."

Tejp S. Sebestianuj priwadiojęnt didis spindulis isz jo wejda iszeje kuri iszwidusi Nikostratiene wardu Zoe pagonka nebile puole po jo koju ir prabiła. Nikostratas tejpogi i Kristu itikiejes, melde szwęntoje kad apkrikszititu. Sebestianas tare „palukiek surinksma daugiesne norętiu krikszta, pramokisma wieros ir apkrikszkisma. Pagonis beregięnt iszsigirdi apej stebukłus, pradieje ejti i namus Nikostrata uźwis swejkatas jeszkodamis, kurius Szwęntas tujaus iszgide ir patraukie i wierą kataliku. Tarp kitu itikieje: Klaudius, Trankwilianus, jo moters Marcia, Koromancius, Tyburcius ir daugieł kitu. Susirinka szeszesdeszimtis kieturi źmones noręntis krikszta. Kurius Sebestianas truputi wieros pramokies, pawadina kunega Polikarpa ir apkrikszdidina.

Tuotarpu iszsigirda apej tus dalikus pagonis: naujęms katalikams buwa łabaj paoju Rimi begiwenti. Koromancius storasta turieje Wałaku źiamiej didius walstius; todieł Szwęntas patare kad buksztije waźiuotu i to pona turtus ir tilej giwentu. Tęms waźiojęnt tare Sebestianas Polikarpuj ar źinaj kąn tiewaj, musa tie brolej nemok dar wieros, mąn ar tamstaj rejk draugi su jejs waźiuoti ir pramokiti. Negaledamus sutikti kurems klus Rimą aplejsti nueje pas Popieźiu Gaju arba Kaju. Tas nuspręnde kad kunegas waźiuotu; todieł Polikarpus ir iszbrazdieje. Tiewas Szwęntasis Gajus, Trankwilinąpaszwęntes

ant žemės? Šitai vargus, ligas, nelaimes, o gero nieko. Nesiduokita apgauti pasaliam velniui, jis tai nori judviem išplėšti užmokesnį, per sunkias mūkas uždirbtą. Šitai jau stovita prie vartų dangaus, o namiškiai nori judu atstumti. Ne taip landi yra šoblė ciesoriaus, užmušanti kūną, kaip tie malonūs žodžiai, nužudantys dūšią. Atminkita, ką pasakė Kristus Viešpats: „*Nesibijokit tų, kurie užmuša kūną, o dūšios negali užmušti, bet labiau bijokite to, kuris gali ir dūšią, ir kūną pražudyti pekloje*". (Mat. 10, 28.) „*Kas myli tėvą arba motiną daugiau nekaip mane, nėra manęs vertas, ir kas myli sūnų arba dukterį daugiau už mane, nėra manęs vertas*". (Mat. 10, 37.) Judviem visa tai Viešpats pasakė, todėl klausykita juoba jo balso, nekaip vaipymos motriškųjų su vaikais. Duok Dieve, kad pirm judviejų galvą savo už Kristų padėčiau, idant, stebėdamos į kančią mano, apsidrąsintumėta nesigailėti nei moterų, nei gyvybos dėl Kristaus".

Taip šv. Sebastianui privadžiojant, didis spindulys iš jo veido išėjo, kurį išvydusi Nikostratienė, vardu Zoe, pagonka nebylė, puolė po jo kojų ir prabilo. Nikostratas, taipogi į Kristų įtikėjęs, meldė šventojo, kad apkrikštytų. Sebastianas tarė: „Palūkėk, surinksime daugiau norinčių krikšto, pramokysime vieros ir apkrikštysime". Pagonys, beregint išsigirdę apie stebuklus, pradėjo eiti į namus Nikostrato užvis sveikatos ieškodami, kuriuos šventas tuojau išgydė ir patraukė į vierą katalikų. Tarp kitų įtikėjo: Klaudijus, Trankvilianas, jo moteris Marcia, Koromancijus, Tiburcijus ir daugel kitų. Susirinko šešios dešimtys keturi žmonės, norintys krikšto. Kuriuos Sebastianas, truputį vieros pramokęs, pavadino kunigą Polikarpą ir apkrikštydino.

Tuo tarpu išsigirdo apie tuos dalykus pagonys. Naujiems katalikams buvo labai pavoju Ryme begyventi. Koromancijus, storasta, turėjo Valakų žemėj didžius valsčius, todėl šventas patarė, kad bugštieji važiuotų į to pono turtus ir tyliai gyventų. Tiems važiojant, tarė Sebastianas Polikarpui: „Ar žinai ką, tėvai, mūsų tie broliai nemoka dar vieros, man ar tamstai reikia drauge su jais važiuoti ir pramokyti". Negalėdamu sutikti, kuriam klius Rymą apleisti, nuėjo pas popiežių Gajų, arba Kajų[4]. Tas nusprendė, kad kunigas važiuotų, todėl Polikarpas ir išbrazdėjo. Tėvas Šventasis Gajus, Trankvilianą pašventęs

i Kunegus, lijpe mokiti wieros naujus katalikus Rimi esąntius o S. Se-
↕ p. 90–91 bestiana pakiele i apginiejus kataliku. ↕

Wienas isz dwariszkiu Ciecoriaus Deokleciana wardu Kostulus katalikas turieje namus sawa kuriusi slepies nemaź kataliku; nes kajpo artima ciecoriaus nieks nedrisa uźkabinti. Sebestianas kurio kajpo źalnieriaus tejpogi nieks nekuszina; tąnkiej buwoje namusi Kastulaus. Cze susirinkdamis, giedoje, mokie naujus katalikus, kunegaj łajkie miszes ir kriksztije itikiejusius i Kristu. Iłgajniu pagonis it sabalej uźuodi namusi Kastulaus esąnt baźniczę kataliku, nakti pagał tus apstoje ir sugrejbi ne maź musuju it źuwiu tinkli. Tarp kitu sugawa Zoę Nikostratinę, kurę par nedielę badu stapini pakore uź kojes sukure po gałwu mieszłus ir patolej rukie it mejsą pakriautiej, pakol ne nutroszkina. Miruses tecziaus źijmaj nebdziowina, bet iszmete it majtą i pijsa; o katalikaj nakti pagał pałajdoje.

Trankwilianus apej taj iszsigirdes tare, szitaj motriszkas wejkiesnej uź mamis gaun karuną, muczelniku, ar mums ne gieda. Taj pasakie nueje melsties pas graba S. Petra, kami pagonis ji sugawi uźpąmpije su akminimis.

Szwęntus Marka, Marcelina, Kastula ir Tyburciu wirszinikas Pabianus pririsza pri wiena diba, kojes ju prikała pri to paties su giełaźies winiemis ir pasakie „patol tejp prikalti stipsosti, pakol nepadaristi diewams apieru." Szij tecziaus ne wajtoje bet dziaugies tuo, jogiej dieł Kristaus gał sopulus kiętieti. Par diena ir nakti tejp stowiejusius, źalnierej subade su ragotiniemis ir numire.

Datire ąnt gała pagonis ir S. Sebestiana katalika esąnt: bet kajpo dide źmogaus nedrisdamis patis kibinti; panesze Ciecoriuj Deoklecianuj. Kurs Szwęntą paszaukies tare: kąn taj girdu apej tawi Sebestioni, saka tawi itikiejus i Kristu, ar tiesa? Szis atsakia tikra tejsibe Szwiesiausis Ciecoriau. Tare tolaus Deokłecianas „źinaj pats jogiej
↕ p. 91–92 tawi milejau, ↕ wiresnibes dawiau auksztas, i rumus mana kumet tinkamas galejej ejti; o dabar jau mana isakimu neb kłausaj." Szwentas atsakie „mataj Szwiesiausis poni, pakol asz nepaźinau kitos gieresnes wieros kajp Rima, tos turiejaus, bet paźines tikrą kataliku wierą, gieduos garbinti diewajtius su źmoniu rąnkomis padirbtus. Milu Szwiesiausi pona ir diełto norieczio idant wietoj parsakioima pats

į kunigus, liepė mokyti vieros naujus katalikus, Ryme esančius, o šv. Sebastianą pakėlė į apgynėjus katalikų.

Vienas iš dvariškių ciesoriaus Diokleciano, vardu Kastulius, katalikas, turėjo namus savo, kuriuose slėpės nemaž katalikų, nes kaipo artimo ciesoriaus niekas nedrįso užkabinti. Sebastianas, kurio kaipo žalnieriaus taipogi niekas nekušino, tankiai buvojo namuose Kastuliaus. Čia susirinkdami giedojo, mokė naujus katalikus, kunigai laikė mišias ir krikštijo įtikėjusius į Kristų. Ilgainiui pagonys, it sabaliai užuodę namuose Kastuliaus esant bažnyčią katalikų, nakčia pagal tuos apstojo ir sugreibė nemaž mūsųjų it žuvių tinkle. Tarp kitų sugavo Zoę Nikostratienę, kurią, per nedėlią badu stapinę, pakorė už kojų, sukūrė po galva mėšlus ir patolei rūkė it mėsą pakriautėj, pakol nenutroškino. Mirusios tačiau žiemai nebdžiovino, bet išmetė it maitą į piesą, o katalikai nakčia pagal palaidojo.

Trankvilianas, apie tai išsigirdęs, tarė: „Šitai motriškos veikiau už mus gauna karūną mūčelninkų, ar mums ne gėda?" Tai pasakęs, nuėjo melstis pas grabą šv. Petro, kame pagonys jį sugavę užpampijo su akmenimis.

Šventus Marką, Marceliną, Kastulių ir Tiburcijų[5] viršininkas Fabianas pririšo prie vieno dybo, kojas jų prikalė prie to paties su geležies vinimis ir pasakė: „Patol taip prikalti stypsosite, pakol nepadarysite dievams apierų". Šie tačiau nevaitojo, bet džiaugės tuo, jogei dėl Kristaus gali sopulius kentėti. Per dieną ir naktį taip stovėjusius žalnieriai subadė su ragotinėmis, ir numirė.

Datyrė ant galo pagonys ir šv. Sebastianą kataliką esant, bet kaipo didžio žmogaus nedrįsdami patys kybinti, pranešė ciesoriui Dioklecianui. Kurs, šventą pašaukęs, tarė: „Ką tai girdžiu apie tave, Sebastijonai, sako tave įtikėjus į Kristų, ar tiesa?" Šis atsakė: „Tikra teisybė, šviesiausias ciesoriau." Tarė tuojau Dioklecianas: „Žinai pats, jogei tave mylėjau, vyresnybes daviau aukštas, į rūmus mano kuomet tinkamas galėjai eiti, o dabar jau mano įsakymų nebklausai". Šventas atsakė: „Matai, šviesiausias pone, pakol aš nepažinau kitos geresnės vieros kaip Rymo, tos tūrėjaus, bet, pažinęs tikrą katalikų vierą, gėdžiuos garbinti dievaičius, su žmonių rankomis padirbtus. Myliu šviesiausią poną ir dėl to norėčiau, idant vietoj persekiojimo pats

itikietumi i Kristu ir iszgielbietumi duszę sawa nu ąmźinos prapulties." Iszgirdes tus źodius Ciecorius it boczius sutraukie ąnt kaktu wisus gięntis ir tare „dar tu ir mąn patem tauzisi niekus, storasta lijpk ji suszauditi". Tas tujaus su źalnierejs iszwede Szwęntą isz miesta, pririszą pliką pri mede ir lijpe źalnierems szauditi. Kieletuj wiliczіu i kuną ismegus, muczelnikas iszbała nulejda gałwa ir apsała. Motriszkoses uź wis pri to buwuses pradieje sakiti storastaj gana gana szauditi — jau numire.

Wisiems atstojus S. Sebestianas palika pri mede lig wakara bekibus: naktij uźejus Irena Kastulaus muczelnika pati su tarnajs atejusi, atrisza Szwęntą, pagulde ąnt źiames ir isztraukie ismeguses wiliczes.

Łajdoti bekietąnt szwęntas pradieje judieti. Irena prasidziugusi nunesze i namus sawa ir dajlej pagulde. Cze bebudamas S. Sebestianas stebuklingaj wejkiej iszgije. Irena ir kiti ji milęntis linkieje kad prasikraustitu isz Rima. Bet Szwęntas tare, argi negieraj bus ąntrą kartą uź Kristu kięntieti? Taj pasakies giwena Rimi.

Kaźikumet nesitikietaj susitika su Ciecoriu Deoklecianu: kurs ji pamates parsigąnda ir tare „kąn asz taj matau ar tu esi Sebestianas, ar kitas toks? Szis atsakie" tas pats esmi. Deoklecianas: kajp giwas iszlikaj? Szwęntas tare: Diewas kuri asz garbinu su czistu szirdi, stebuklingaj prikiele mani isz numirusiu ir iszgide; todieł didis poni
↕ p. 92–93 paźink jo galibę, pamesk sawa bałwonus kurie nieka negał pa↕dariti, laukies źuditi nekałtus źmones." Taj iszgirdes ciecorius purkszterieje it kate nu szunies apnikta ir suszuka, ej tarnaj uźmuszkiet tan bezlepiczę nebgiwaj. Didem ponuj lijpąnt negaleje tarnaj źiowauti, beregięnt sugrobi Szwęntą iszbogina isz miesta, pagulde, isztępe it atsajtę ir patoł su pagalejs talźe pakol negiwaj neuźmusa. Kuna jo imete i dwokąntę wietą. Bet S. Sebestianas pasirodes par sapną S. Lucynaj mergajtej, pasakie, kami ira kunas jo ir lijpe pałajdoti toj wietoj, kurioj kiti muczelnikaj buwa łajdojemis. Kąn szi su kunegajs ir padare. Tegul bus Wieszpatem garbie, kurs duod tokię twirtibę isztikiemims tarnams sawa. Amen.

įtikėtum į Kristų ir išgelbėtum dūšią savo nuo amžinos prapulties". Išgirdęs tuos žodžius, ciesorius it bočius sutraukė ant kaktos visus gentis ir tarė: „Dar tu ir man pačiam tauzysi niekus. Storasta, liepk jį sušaudyti". Tas tuojau su žalnieriais išvedė šventą iš miesto, pririšo pliką prie medžio ir liepė žalnieriams šaudyti. Keletui vylyčių į kūną įsmegus, mūčelninkas išbalo, nuleido galvą ir apsalo. Motriškosios užvis prie to buvusios pradėjo sakyti storastai: „Gana gana šaudyti – jau numirė".

Visiems atstojus, šv. Sebastianas paliko prie medžio lig vakaro bekybąs. Nakčiai užėjus, Irena, Kastuliaus mūčelninko pati, su tarnais atėjusi, atrišo šventą, paguldė ant žemės ir ištraukė įsmegusias vylyčias.

Laidoti beketant, šventas pradėjo judėti. Irena prasidžiugusi nunešė į namus savo ir dailiai paguldė. Čia bebūdamas šv. Sebastianas stebuklingai veikiai išgijo. Irena ir kiti jį mylintys linkėjo, kad prasikraustytų iš Rymo. Bet šventas tarė: „Argi negerai bus antrą kartą už Kristų kentėti?" Tai pasakęs, gyveno Ryme.

Kaži kuomet nesitikėtai susitiko su ciesorium Dioklecianu, kurs, jį pamatęs, persigando ir tarė: „Ką aš tai matau, ar tu esi Sebastianas, ar kitas toks?" Šis atsakė: „Tas pats esmi". Dioklecianas: „Kaip gyvas išlikai?" Šventas tarė: „Dievas, kurį aš garbinu su čysta širdžia, stebuklingai prikėlė mane iš numirusių ir išgydė; todėl, didis pone, pažink jo galybę, pamesk savo balvonus, kurie nieko negali padaryti, liaukis žudyti nekaltus žmones". Tai išgirdęs, ciesorius purkštėrėjo it katė, nuo šunies apnikta, ir sušuko: „Ei, tarnai, užmuškit tą bezliepyčią nebgyvai!" Didžiam ponui liepiant, negalėjo tarnai žiovauti, beregint sugrobę šventą išbogino iš miesto, paguldė, ištempė it atsaitę ir patol su pagaliais talžė, pakol negyvai neužmušė. Kūną jo įmetė į dvokiančią vietą. Bet šv. Sebastianas, pasirodęs per sapną šv. Liucinai mergaitei[6], pasakė, kame yra kūnas jo, ir liepė palaidoti toj vietoj, kurioj kiti mūčelninkai buvo laidojami. Ką ši su kunigais ir padarė. Tegul bus Viešpačiui garbė, kurs duoda tokią tvirtybę ištikimiems tarnams savo. Amen.

Giwenimas S. Erazma Wiskupa ir muczelnika
buwusi szioj pasaulej tretemi ąmźiej.

Ne duok Diewi niewienam źmoguj pakluti i kalini, ar buti isztręmptu i swetimas szalis, ar mukas kięntieti uź kokies nedoribes, uź didius griekus; nes tokies karones paźiamęn źmogu kięntąnti ir suligięn ji su galwijejs. Bet tokiu pat nełajmiu datirti ir pati smerti pakielti uź wierą kataliku; ira garbingiausiu dajktu. Nes koźnas kięntąns uź wierą musu ira muczelniku. Koźnus mirsztus parsakioimusi uź wierą kataliku; ira Szwęntu, o dusze jo tiesiau ejna i dąngu. Jejgi tad ir mes norem tapti Szwęntajs, parsakioimuj kiłus wiskąn kięntiekiem su noru uź wierą musu ir bukiem tejp stiprejs, kajp tas S. Erazmas kurio giwenimą cze pradedu apsakinieti.

Nu uźgimima Kristaus tretem amźiuj bęngąntes Azios szalej miesti
↕ p. 93–94 Antiokioj buwa Wiskupu Eraz↕mas; wiras diewobajmingas ir nu wisu uź didi skajtomas. Metusi 303, Azios Ciecorius Galerius riźos wisus katalikus isznowiti.

Iszsigirdes apej taj Erazmus pradieje ausis sklautiti o neźinodamas ar stęngs mukas iszturieti; słaptu prasikrausti isz Antiokios. Nueje i kałnus Libana, padirbos sau punelę ir myta. Bet su kuo? Iźe cedra mede kiauteles ir walgie tosi esąntius grudelus it owiris. Tu pritrukies rąnkioje rijszutus it krakie. Nebtekies tu, łase uogas. Su uogomis gał mysti tetirwinaj bet ne źmones. S. Erazmus su tajs miszka wajsejs bemysdamas, tejp siłpnu rados, jog niepaejti nebgaleje. Kąn regiedamas Wieszpats isakie juodwarniuj neszioti Szwęntam kas diena po abrakieli duonas, kuri gaudamas Erazmus atkuta.

Nors Szwęntas kajp imanidamas slepies, tecziaus źmones pajuta ji kałnusi giwenąnt. Burejs pradieje pri jo ejti uź wis ligonis, kurius szis wejkiej gide. Medes paukszteј: meszkas, wiłkaj ir lawaj pri jo atejdamis łajźe jo rąnkas ir kojes. Aniołaj pagalaus ne karta pri Szwęnta atejdamis su juomi uterieje, arba sznekiejos.

Gyvenimas šv. Erazmo vyskupo ir mūčelninko,
buvusio šioj pasaulėj trečiame amžiuj

Neduok Dieve nė vienam žmogui pakliūti į kalinį ar būti ištremptu į svetimas šalis, ar mūkas kentėti už kokias nedorybes, už didžius griekus, nes tokios karonės pažemina žmogų kenčiantį ir sulygina jį su galvijais. Bet tokių pat nelaimių datirti ir patį smertį pakelti už vierą katalikų yra garbingiausiu daiktu. Nes kožnas, kenčiąs už vierą mūsų, yra mūčelninku. Kožnas, mirštąs persekiojimuose už vierą katalikų, yra šventu, o dūšia jo tiesiai eina į dangų. Jeigi tad ir mes norim tapti šventais, persekiojimui kilus, viską kentėkim su noru už vierą mūsų ir būkim taip stipriais kaip tas šv. Erazmas, kurio gyvenimą čia pradedu apsakinėti.

Nuo užgimimo Kristaus trečiam amžiui bengiantis, Azijos šalyj, mieste Antiochijoj[1], buvo vyskupu Erazmas, vyras dievobaimingas ir nuo visų už didį skaitomas. Metuose 303 Azijos ciesorius Galerijus ryžos visus katalikus išnovyti .[2]

Išsigirdęs apie tai, Erazmas pradėjo ausis skliautyti, o nežinodamas, ar stengs mūkas ištūrėti, slapta prasikraustė iš Antiochijos. Nuėjo į kalnus Libano, pasidirbo sau pūnelę ir mito. Bet su kuo? Ižė cedro medžio kiauteles ir valgė tose esančius grūdelius it voveris. Tų pritrūkęs, rankiojo riešutus it krakė. Nebtekęs tų, lasė uogas. Su uogomis gali misti tetervinai, bet ne žmonės. Šv. Erazmas, su tais miško vaisiais bemisdamas, taip silpnu rados, jog nė paeiti nebgalėjo. Ką regėdamas, Viešpats įsakė juodvarniui nešioti šventam kas dieną po abrakėlį duonos, kurį gaudamas Erazmas atkuto.

Nors šventas kaip įmanydamas slėpės, tačiau žmonės pajuto jį kalnuose gyvenant. Būriais pradėjo prie jo eiti, užvis ligonys, kuriuos šis veikiai gydė. Medės paukščiai, meškos, vilkai ir levai, prie jo ateidami, laižė jo rankas ir kojas. Aniolai pagaliau, ne kartą prie švento ateidami, su juomi ūterėjo, arba šnekėjos.

Septinerius metus kałnusi pargiwenes iszgirda szioki bałsą Wieszpaties „Erazmaj gana tau kałnusi giwenti, griszk Antiokion." Szis tujaus sugriźes pradiej bałsu apsakinieti Kristu, krikszitii pagonis i katalikus parwirtusius ir daugieł stebukłu dariti.

Apej tokius jo darbus pagonu wiresnibe tujaus danesze ciecoriuj Galeriuj, kurs lijpe Swęntą atwesti Nikomedion. Atwestam żadieje piningus, milestą sawa ir wiresnibes; bili tiktaj iszsiźadietu Kristaus. Erazmuj nieka to nenoręnt nej Kristaus iszsiźadąnt Ciecorius isakie źuditi kajp je kitus muczelnikus.

Tarnaj sugrobi seną Wiskupą nuwede i miesta widu, mete i źiamę ↕ p. 94–95 it pełu majszą, nudraskie wisus ↕ jo drabuźius it wanagaj wisztu płuksnas ir pradieje twoti. Bet su kuo? Su szwininejs. Kas tie buwa szwininej? Buwa taj triszakiej bizunaj, ąnt kuriu koźnu szaku kiboje szwina bumbałaj. Su tokiejs szwininejs tejp bajsej sudawe seniuj, jogiej ir szonaj jo prakiura.

Palejstas ir atsikieles senis nej wajtoje, nej pika, rodies su wisu swejkas ir norieje apsidariti; bet budelej sakie „maź jam dar te kluwa, muszkiem ji su wiezdajs, jug ciecoriuj lijpąnt ji uźmuszti, neb gał giwu bebuti." Tejp susitari, surisza Wiskupa rąnkas, ir pakabina uź tas i gięmbę it skiłąndi dziuwusi. Pakabini musze su łazdomis, patis paiłsa. Paskiaus tare gana szej dienaj, nuwargom, weskiem seni i kalini. Tujaus nukabina ji nu gięmbes, apdare ir nuwede i tamsę wietą, kurioj daug buwa muczelniku.

Rita meta budelej atei, iszwede S. Erazmą isz kaline ir tare „nu szęndiena kitejp tawi imsma i naga, bene pasikłos tawi nuźuditi." Tejp pasaki uźkajte didi katiłą, pripile tąn su aleju, dieje cieros, szwina ir kąn tikt imanidamis. Iswadina i tąn wiskupą, wirina par dieną ir nakti; tecziaus nesuwirina. Iszlipes senis tare „acziu jums wajkaj, bęn senus kaułus sawa iszszildziau. Szij atsakie otaj sudziuwes i kięmpinę senis, negalejem suwirinti ir wiskupinę turieti; wienok tawi nugałabisma.

Garsmas to stebukła daeje lig pat ciecoriaus, tecziaus nej jo, nej kitu pagonu szirdies nesuminksztina.

Budelej sujemi Wiskupą, surisza rąnkas iszłauźe isz petiu, prikabina pri stułpa ir szaude su wiliczciomis. Kad toms i kuna Szwęnta

Septynerius metus kalnuose pergyvenęs, išgirdo šiokį balsą Viešpaties: „Erazmai, gana tau kalnuose gyventi, grįžk Antiochijon". Šis, tuojau sugrįžęs, pradėjo balsu apsakinėti Kristų, krikštyti pagonis, į katalikus pervirtusius, ir daugel stebuklų daryti.

Apie tokius jo darbus pagonų vyresnybė tuojau danešė ciesoriui Galerijui, kurs liepė šventą atvesti Nikomedijon[3]. Atvestam žadėjo pinigus, mylistą savo ir vyresnybes, bile tiktai išsižadėtų Kristaus. Erazmui nieko to nenorint nei Kristaus išsižadant, ciesorius įsakė žudyti kaip jei kitus mūčelninkus.

Tarnai, sugrobę seną vyskupą, nuvedė į miesto vidų, metė į žemę it pelų maišą, nudraskė visus jo drabužius it vanagai vištų plunksnas ir pradėjo tvoti. Bet su kuo? Su švininiais. Kas tie buvo švininiai? Buvo tai trišakiai bizūnai, ant kurių kožnos šakos kybojo švino bumbalai. Su tokiais švininiais taip baisiai sudavė seniui, jogei ir šonai jo prakiuro.

Paleistas ir atsikėlęs, senis nei vaitojo, nei pyko, rodės suvisu sveikas ir norėjo apsidaryti, bet budeliai sakė: „Maž jam dar tekliuvo, muškim jį su vėzdais, juk, ciesoriui liepiant jį užmušti, nebgali gyvu bebūti". Taip susitarę, surišo vyskupo rankas ir pakabino už tų į gembę it skilandį džiūvusį. Pakabinę mušė su lazdomis, patys pailso. Paskiau tarė: „Gana šiai dienai, nuvargom, veskim senį į kalinį". Tuojau nukabino jį nuo gembės, apdarė ir nuvedė į tamsią vietą, kurioj daug buvo mūčelninkų.

Ryto metą budeliai atėję išvedė šv. Erazmą iš kalinio ir tarė: „Nu, šiandieną kitaip tave imsime į nagą, bene pasiklos tave nužudyti". Taip pasakę, užkaitė didį katilą, pripylė tą su aliejum, dėjo sieros, švino ir ką tik įmanydami. Įsvadino į tą vyskupą, virino per dieną ir naktį, tačiau nesuvirino. Išlipęs senis tarė: „Ačiū jums, vaikai, bent senus kaulus savo išsildžiau". Šie atsakė: „O tai sudžiūvęs į kempinę senis, negalėjom suvirinti ir vyskupynę turėti; vienok tave nugalabysime".

Garsmas to stebuklo daėjo lig pat ciesoriaus, tačiau nei jo, nei kitų pagonų širdies nesuminkštino.

Budeliai, suėmę vyskupą, surišo rankas, išlaužė iš pečių, prikabino prie stulpo ir šaudė su vylyčiomis. Kad, toms į kūną švento

susmegus muczelnikas dar nemire, wienas budelis prisartines, parskriode piłwą su pejlu ir iszplesze giwam wisus widurius; tuokart
⁝ p. 95–96 S. Erazmas numire. Taj atsitika nedieles ⁝ diena metusi 310. Daugieł pagonu wis taj regiejusiu itikieje i Kristu ir palika uźmusztajs.

Duok Wieszpatie sekti pawejzdą Szwęntuju muczelniku ir dziaukties su jejs karalistiej dąngaus par ąmźiu ąmźius. Amen.

Sause 22 dienoj.

Giwenimas S. Wicęnta Muczelnika

buwusi szioj pasaulej tretemi ąmziej.

Kajp ruksztа wirała, nors źmones wałga kas diena, tecziaus neikir, nes jus pastipręn; tejp miletojas wieros nors daug skajta giwenimu szwęntuju, wienok tuo nebajdos; nes mata gierus pawejzdus brolu sawa kataliku. O jogiej tikiu aweles sawa milęnt wierą kataliku, todieł ir numanau su noru skajtisęnt źiwata to stipre muczelnika, nors ira nepirmas.

Iszpanios źiamiej miesti Oski tiewaj pagimdi cziujni wajkieli, pri krikszta S. pramine Wicęntu. Uźkludiusi deszimtus metus patis namie pradieje mokiti raszta o juoba paugusi atidawe Cezaraugustas miesta Wiskupuj Walerionuj. Pri to Szwęnta wira budamas jaunikajtis, newęn paszoka moksłusi; bet ir wisako giera iszmoka. Regiedamas taj Wiskupas paszwęnte ji pirmu i klerikus, paskiaus i diakonus. Tuo budamas S. Wicęntas tarnawa baźniczioj sawa Wiskupuj. Walerionas isz prigimima szwełpąns negaleje gieraj pamoksłu sakiti: priszingaj Wicęntas ajszkię turieje iszkałbą; todieł Wiskupas ir lij-
⁝ p. 96–97 pe jam baźniczioj pamoksłus sakiti. ⁝

S. Wicęntuj pradiejus graudius pamoksłus sakiti ejdawa i baźniczę ju kłausiti ne tiktaj katalikaj, bet ir pagonis. O kłausidamis wirta burejs i katalikus. Dziaugies tuo Wiskupas, dziaugies ir wisi tikąntijej.

Pąr nełajmę toj gadiniej buwa Rima cicoriu garsingas kraugieris Deoklecianas: kurs isznowijes daugibę tarnu Kristaus. Wałaku źiamiej

susmegus, mūčelninkas dar nemirė, vienas budelis prisartinęs perskriodė pilvą su peiliu ir išplėšė gyvam visus vidurius; tuokart šv. Erazmas numirė. Tai atsitiko nedėlios dieną metuose 310. Daugel pagonų, visa tai regėjusių, įtikėjo į Kristų ir paliko užmuštais.

Duok, Viešpatie, sekti paveizdą šventųjų mūčelninkų ir džiaugtis su jais karalystėj dangaus per amžių amžius. Amen.

Sausio 22 dienoj

Gyvenimas šv. Vincento mūčelninko,

buvusio šioj pasaulėj trečiame amžiuj

Kaip rūgštus viralas, nors žmonės valgo kas dieną, tačiau neįkyri, nes juos pastiprina, taip mylėtojas vieros, nors daug skaito gyvenimų šventųjų, vienok tuo nesibaido, nes mato gerus paveizdus brolių savo katalikų. O jogei tikiu aveles savo mylint vierą katalikų, todėl ir numanau su noru skaitysiant žyvatą to stipraus mūčelninko, nors yra ne pirmas.

Ispanijos žemėj, mieste Oske[1], tėvai, pagimdę čiuinų vaikelį, prie krikšto šv. praminė Vincentu. Užkliudžiusį dešimtus metus, patys namie pradėjo mokyti rašto, o juoba paaugusį atidavė Cezaraugustos miesto[2] vyskupui Valerijonui. Prie to švento vyro būdamas, jaunikaitis ne vien pašoko moksluose, bet ir visa ko gero išmoko. Regėdamas tai, vyskupas pašventė jį pirma į klierikus, paskiau į diakonus. Tuo būdamas, šv. Vincentas tarnavo bažnyčioj savo vyskupui. Valerijonas, iš prigimimo švelpiąs, negalėjo gerai pamokslų sakyti; priešingai, Vincentas aiškią turėjo iškalbą, todėl vyskupas ir liepė jam bažnyčioj pamokslus sakyti.

Šv. Vincentui pradėjus graudžius pamokslus sakyti, eidavo į bažnyčią jų klausyti ne tiktai katalikai, bet ir pagonys. O klausydami virto būriais į katalikus. Džiaugės tuo vyskupas, džiaugės ir visi tikintieji.

Per nelaimę toj gadynėj buvo Rymo ciesorium garsingas kraugerys Dioklecianas[3], kurs, išnovijęs daugybę tarnų Kristaus Valakų žemėj,

nusiunte Iszpanion auksztą wirszinika, Decyana it lideka i eźera, kad ir tęn karosaj katalikaj nesnaustu.

Decyanus i Walencią atwaźiawes, daugieł krauje kataliku iszwarwina: to wienok nekąnkindamos iszsiunte źalnierius i Cezaraugustą atwesti Waleriona Wiskupą su Wicęntu sakitoju pamoksłu. Zalnierej nujoi, uźpule kunegus nakties widu, iszdakanoje ju wisus dajktus, kąn tinkamis paglęmźe, wiskupą ir diakoną apkała su gielźinejs, uźwiere wirwes uź kakłus, patis juodamis sziuodu wede piesti it medinczaj szunis. Atwedi ałkanus ir nuwargusius i Walencią, nepawajszina bet atidawe Decyanuj. Tas noriedamas juoba dar prispausti, pasisakie nespieis anuodums tujaus kłausiti, uźdaridina kaliniej lig triju dienu ir nelejda duoti nieka walgiti.

Toms praslinkus atwedina Decyanus isz kaline o matidamas iszblieszkusiu, ticziojos isz anuodum ir sakie itukus. Tujaus szejp kłause Wiskupa: ar tu taj esi Walerionas kurs pajkini źmones, mokaj kokios tęn naujos wieros ir nedalejdi kłausiti pona musu Ciecoriaus? Senis parsigąndes tilej atsakie „asz esmi Walerionas, bet źmoniu nieka pikta ne mokau."

Paskiaus Decyanus tare Wicentuj, o tu jauniki kokius tęn pamoksłus sakaj par kurius iszwedi Rima źmones isz kiele? Szis drąnsej atsakie „newedu źmoniu isz kiele, bet mokau tikros tejsibes, mo-
↕ p. 97–98 kau paźinti Diewą wieną. Diewą giwą, kurs sutwiere ↕ dąngu ir źiamę. Oj kad ir tamsta ji paźintumi szimta kartu butumi łajmingiesnis, ne kajp nugis."

Decyanus iszgirdes tus źodius Wicenta sakie „tąn seni Waleriona iszweszkiet i tolimas szalis o su szuo jaunuoju asz pasznekiesiu." Woz taj isztare, źalnierej nuweźusis Waleriona i szios dienos Portugalią. atidawe tos wietas wiresnibej, kuri nedalejda Wiskupuj nej misziu łajkiti, nej niekokie kunegiszka darba dirbti, wienok ne źude.

Wiskupą źalnierems iszwedus tare Decyanus: nu wajkaj tas jaunas kunegas ira atkakłus, nesuprąnt mana galibes, nupłakiet ji prasiediedamis nu gałwos ligi koju; paregiesma ar bus tejp drąnsus kajp dabar. Zalnierems kraui gierti papratusęms, du kartu sakiti nerejkieje, beregięnt sujemi S. Wicentą iszwede łaukon, nuwiłka wisus drabuźius, mete ant źiames it kłuci, wieni uźgule ąnt koju kiti

nusiuntė Ispanijon aukštą viršininką Decianą[4] it lydeką į ežerą, kad ir ten karosai katalikai nesnaustų.

Decianas, į Valensiją atvažiavęs, daugel kraujo katalikų išvarvino. Tuo vienok nekankindamos, išsiuntė žalnierius į Cezaraugustą atvesti Valerijono vyskupo su Vincentu, sakytoju pamokslų. Žalnieriai nujoję užpuolė kunigus nakties vidu, išdakanojo jų visus daiktus, ką tinkami paglemžė, vyskupą ir diakoną apkalė su gelžiniais, užvėrė virves už kaklų, patys jodami, šiuodu vedė pėsčia it medinčai šunis. Atvedę alkanus ir nuvargusius į Valensiją, nepavaišino, bet atidavė Decianui. Tas, norėdamas juoba dar prispausti, pasisakė nespėjąs anųdviejų tuojau klausyti, uždarydino kalinyj lig trijų dienų ir neleido duoti nieko valgyti.

Toms praslinkus, atvedino Decianas iš kalinio, o matydamas išblėškusiu, tyčiojos iš anųdviejų ir sakė įtukus. Tuojau šiaip klausė vyskupo: „Ar tu tai esi Valerijonas, kurs paikini žmones, mokai kokios ten naujos vieros ir nedaleidi klausyti pono mūsų ciesoriaus?" Senis persigandęs tyliai atsakė: „Aš esmi Valerijonas, bet žmonių nieko pikto nemokau".

Paskiau Decianas tarė Vincentui: „O tu, jauniki, kokius ten pamokslus sakai, per kuriuos išvedi Rymo žmones iš kelio?" Šis drąsiai atsakė: „Nevedu žmonių iš kelio, bet mokau tikros teisybės, mokau pažinti Dievą vieną, Dievą gyvą, kurs sutvėrė dangų ir žemę. Oi, kad ir tamsta jį pažintum, šimtą kartų būtum laimingesnis nekaip nugis".

Decianas, išgirdęs tuos žodžius Vincento, sakė: „Tą senį Valerijoną išvežkit į tolimas šalis, o su šiuo jaunuoju aš pašnekėsiu". Vos tai ištarė, žalnieriai, nuvežę Valerijoną į šios dienos Portugaliją, atidavė tos vietos vyresnybei, kuri nedaleido vyskupui nei mišių laikyti, nei nė kokio kunigiško darbo dirbti, vienok nežudė.

Vyskupą žalnieriams išvedus, tarė Decianas: „Nu, vaikai, tas jaunas kunigas yra atkaklus, nesupranta mano galybės, nuplakit jį prasidėdami nuo galvos ligi kojų; paregėsime, ar bus taip drąsus kaip dabar. Žalnieriams, kraują gerti papratusiems, du kartu sakyti nereikėjo; beregint suėmę šv. Vincentą išvedė laukan, nuvilko visus drabužius, metė ant žemės it klucį, vieni užgulė ant kojų, kiti

ąnt gałwos o likusii tejp bajsej apsukdamos muczelniką nudiże, jos wisas su krauju apteka.

Kąn iszwides Decyanus sakie, gana pakielkiet ji. Pakiełus matidamas muczelniką cziuźąnt su krauju sawa tare „nu kąn ar bebusi tejp atkakłus kajp pirmu? Palikaj kajp gajdiu nukapotas." Atsakie muczelnikas ar źinaj kąn Decyanaj nieka tejp ąmźiej sawa nenoriejau, kajp kięntieti uź wierą kataliku: todieł ir tamsta niekumet negalejej manęs priimti kajp lijpdamas płakti, acziu tamstaj. To tikt nugąnstauju kad po to płakima ne lijptumi manęs palejsti; nes asz nedaug dar tekięntiejau.

Taj iszgirdes wirszinikas suszuka, ej wajkaj pririszkiet ji pri kriźiaus ir wieł sawotiszkaj źudikiet, matot ji to noręnt. Woz taj isztare budelej paprati kraui gierti: sujeme Szwęntą, pririsza pri źiama kriźiaus, płakie pasikijzdamis ir degina ronas su didiomis źwakiemis. Be warginamas muczelnikas padriba ir taksz nukrita nu kriźiaus it wieda-
↕ p. 98–99 ras nu ↕ aksties. Kojes tiktaj palika pririsztas. Kąn iszwidi budelej tare, ee jau tuomi nusikratiem, tujaus padwies, it arklis nuźuditas. Woz kojes muczelnika atrisza, tujaus tas paszoka ir pradieje sznekieti.

Decyus szalip stowiejes tare „nu kąn ar sotus jau esi muku? Ar apierawosi diewajtems musu? Nudire tau kajli źalnierej it awinuj papiautam, krauje burbułaj sukiepi isztęnse nosi tawa it kałakuta, biauru i tawi wejzieti. Matau tawi esąnt źmogumi stiprios wales: uźtikra kam gieram derietumi, gajłu mąn tawa jaunistes."

Atsakie Szwęntas, meldamasis Decyanaj ne susimiłk ąnt manęs nej gajlekies, mataj kokie ira galibe Kristaus Diewa musu; is taj duod mąn stipribę asz dieł jo noriu numirti." Kąn girdąntem wirszinikuj uźeje szirdis spiowe ir tare" dabar barszkies tawa leźuwis it tarszkine, wajkaj sudeginkiet tąn nedorą," taj pasakies stirina szalęn.

Budelej pildidamis isakimą pardietine, pagulde Szwęntą i giełaźies piedes, prikiergie su lęnciugielejs, sukure apatioj ugni ir iszkiepe muczelnika it werszi. Tejp szwęntą jo dusze nueje pas Wieszpati atimti wajniką muczelnika kami linksmises par ąmźiu ąmźius. Amen.

ant galvos, o likusieji taip baisiai apsukdamos mūčelninką nudyžė, jog visas su krauju apteko.

Ką išvydęs, Decianas sakė: „Gana, pakelkit jį". Pakėlus, matydamas mūčelninką čiužant su krauju savo, tarė: „Nu ką, ar bebūsi taip atkaklus kaip pirma? Palikai kaip gaidžių nukapotas". Atsakė mūčelninkas: „Ar žinai ką, Decianai, nieko taip amžiuj savo nenorėjau, kaip kentėti už vierą katalikų, todėl ir tamsta niekuomet negalėjai manęs priimti, kaip liepdamas plakti; ačiū tamstai. To tik nuogąstauju, kad po to plakimo nelieptum manęs paleisti, nes aš nedaug dar tekentėjau".

Tai išgirdęs, viršininkas sušuko: „Ei, vaikai, pririškit jį prie kryžiaus ir vėl savotiškai žudykit, matot jį to norint". Vos tai ištarė, budeliai, papratę kraują gerti, suėmė šventą, pririšo prie žemo kryžiaus, plakė pasikeisdami ir degino ronas su didžiomis žvakėmis. Bevarginamas mūčelninkas padribo ir takš nukrito nuo kryžiaus it vėdaras nuo aksties. Kojos tiktai paliko pririštos. Ką išvydę, budeliai tarė: „Ee, jau tuomi nusikratėm, tuojau padvės it arklys nužudytas". Vos kojas mūčelninko atrišo, tuojau tas pašoko ir pradėjo šnekėti.

Decijus, šalip stovėjęs, tarė: „Nu ką, ar sotus jau esi mūkų? Ar apieravosi dievaičiams mūsų? Nudyrė tau kailį žalnieriai it avinui papjautam, kraujo burbulai sukepę ištęsė nosį tavo it kalakuto. Bjauru į tave veizėti. Matau tave esant žmogumi stiprios valios: už tikro kam geram derėtum, gailu man tavo jaunystės".

Atsakė šventas: „Meldžiamasis Decianai, nesusimilk ant manęs nei gailėkis, matai, kokia yra galybė Kristaus Dievo mūsų, jis tai duoda man stiprybę, aš dėl jo noriu numirti". Ką girdinčiam viršininkui užėjo širdis, spjovė ir tarė: „Dabar barškės tavo liežuvis it tarškynė. Vaikai, sudeginkit tą nedorą!" Tai pasakęs, styrino šalin.

Budeliai, pildydami įsakymą perdėtinio, paguldė šventą į geležies pėdes, prikergė su lenciūgėliais, sukūrė apačioj ugnį ir iškepė mūčelninką it veršį. Taip šventa jo dūšia nuėjo pas Viešpatį atimti vainiką mūčelninko, kame linksminsis per amžių amžius. Amen.

Giwenimas S. Peliksa Kapucina
buwusi szioj pasauloj pęnkioliktami ąmźiej.

S. Prąnciszkus wiena teistate sawa zokana, bet jam pasirinkus zokanas jo paskida i kietures dalis, be je: Prąnciszkonu, Bernadinu, Re-
↕ p. 99–100 pormatu ir Kapucinu. Tu wisu dalu zokanikaj tures istatimu S. ↕ Prąnciszkaus ir tarp sawęs tajkinas. Szwęntasis kurio cze giwenima noriu aprasziti, priderieje pri Kapucinu. Kajp is dąngu sau uźdirba dasiźinosi skajtidamas cze padietus iszgalus.

Ne partolij nu Rima, Wałaku źiamiej, wienoj sodoj giwena prastas źmogielus, inas plikis bet diewobajmingas. Kurs wedes moteri sułaukie sunaus ir apkriksztidina Peliksu. Nu kudikistes motina iszmokie wajkieli poteru ir prisakimu, raszta nemokie, nes nie pati nemokieje skajtiti o i iszkałą neturieje kuo lejsti. Peliksis uźkludes dewintus metus ąmźiaus sawa jau gane karweles tiewu sawa. Par kiauras dienas łaukusi stipsodamas: sudegie saulej it cygonajtis, burną jo apteka storas plejkatas, płaukaj retaj teszukuojemis pasistate it eźe diglej, rąnkas ir kojes maź te płaunamas gierwes sukapoje, terbelej turieje paprastaj tikt duonas abrakieli kuri motina iszgienąntem bąndą idiedawa. Draugu jo buwa ałkanas partrukies szunelis kurs gierindamos iszmasindawa nu jo paskutini duonas szmoteli.

Neturiedamas su kuo misti S. Peliksas ne auga, buwa maźus it iszgama ar pagrąndinis.

Ganidamas galwijus kajp imanidamas slepies nu kitu piemenu, o taj diełto kad tie nekluditu jam melsties. Niekumet netolinos nu karwelu; nejgi lejda ju i jawus. Nemuszinieje ju berejkała; todieł tie ji mileje. Kurę karwelę pawadina, ta pri jo atejdawa. Karweloms priwalgius ir sugułus S. Peliksas padirbes isz dwiju łazdelu kriźiu ismejgdawa i źiamę ir mełzdawos priesz tąn atsikłaupes.

Dasijkies szeszioliktu metu ąmźiaus sawa pradieje arti dirwas tiewa sawa. Kartajs wieni źmones mate S. Peliksą be arąnti, o kiti baźniczioj besimełdąnti, regas jogiej aniołas are jo wietoj. Kaźikumet tiewas dawe S. Peliksuj dar ne aramus jautukus, kurius szis i jungą

Gyvenimas šv. Felikso kapucino,
buvusio šioj pasaulėj penkioliktame amžiuj

Šv. Pranciškus vieną tejstatė savo zokaną, bet, jam pasirinkus, zokanas jo paskydo į keturias dalis, beje: pranciškonų, bernardinų, reformatų ir kapucinų[1]. Tų visų dalių zokaninkai tūris įstatymų šv. Pranciškaus ir tarp savęs taikinas. Šventasis, kurio čia gyvenimą noriu aprašyti, priderėjo prie kapucinų. Kaip jis dangų sau uždirbo, dasižinosi skaitydamas čia padėtus išgalius.

Ne per toli nuo Rymo, Valakų žemėj, vienoj sodoj gyveno prastas žmogelis, ynas plikis, bet dievobaimingas. Kurs, vedęs moterį, sulaukė sūnaus ir apkrikštydino Feliksu. Nuo kūdikystės motina išmokė vaikelį poterių ir prisakymų, rašto nemokė, nes nė pati nemokėjo skaityti, o į iškalą neturėjo kuo leisti. Feliksis, užkliudęs devintus metus amžiaus savo, jau ganė karveles tėvų savo. Per kiauras dienas laukuose stypsodamas, sudegė saulėj it cigonaitis, burną jo apteko storos pleikatos, plaukai, retai tešukuojami, pasistatė it ežio dygliai, rankas ir kojas, maž teplaunamas, gervės sukapojo; terbelėj turėjo paprastai tik duonos abrakėlį, kurį motina išgenančiam bandą įdėdavo. Draugu jo buvo alkanas pertrūkęs šunelis, kurs gerindamos išmasindavo nuo jo paskutinį duonos šmotelį.

Neturėdamas su kuo misti, šv. Feliksas neaugo, buvo mažas it išgama ar pagrandinis.

Ganydamas galvijus, kaip įmanydamas slėpės nuo kitų piemenų, o tai dėl to, kad tie nekliudytų jam melstis. Niekuomet nesitolino nuo karvelių neigi leido jų į javus. Nemušinėjo jų be reikalo, todėl tie jį mylėjo. Kurią karvelę pavadino, ta prie jo ateidavo. Karvelėms privalgius ir sugulus, šv. Feliksas, padirbęs iš dviejų lazdelių kryžių, įsmeigdavo į žemę ir melsdavos prieš tą atsiklaupęs.

Dasiekęs šešioliktų metų amžiaus savo, pradėjo arti dirvas tėvo savo. Kartais vieni žmonės matė šv. Feliksą beariantį, o kiti bažnyčioj besimeldžiantį, regis, jogei aniolas arė jo vietoj. Kaži kuomet tėvas davė šv. Feliksui dar neariamus jautukus, kuriuos šis į jungą

↕ p. 100–101 ikiszes pradieje arti: ↕ jautej kaźikuo pasibajdi patraka, nebkłause artojaus ir eje i szali. S. Peliksas ismejgies źambi szoka pri gałwu bet jautej pamuszi ji po sawa koju parwiłka źąmbi par wirszą, tecziaus szis swejkas palika, sermiegą tiktaj noragaj parplesze.

Po to pripuole jaunikajtis pradieje misliti kajp galetu patogiesnej Wieszpatem tarnauti ir iszsimane stoti i zokaną. Tiewams nę gienąnt kieletą dienu pralejdes, pasakie namiszkiems su Diewu ir iszsinieszina piesti i Rima. Tami miesti ira wisi zokanaj, bet ubaguj Peliksuj uź wis tika ubagaj kapucinaj, todieł i tu klosztoriu nuejes, szirdingaj melde kad ji priimtu kajpo nemokita i brolus arba awęnwedius. Pardietinis ir prijeme.

S. Peliksas i klosztoriu ilindes, it wieźis i undeni ilejstas: dziaugies su storu apdaru, dziaugies su neturtu, bet uź wis su tuo kad artij ira baźnicze. Nie wałąndos wełtuo netruka: szławe uliczes, rąnte medius, neszioje kur węn rejkięnt, szłuoste ałtorius, skąmbina warpus; źodziu sakąnt skajtidamas sawi uź maźiausi klosztoriej, wisęms tarnawa newęn lijpąnt bet ir woz mosteriejus. Wis taj dare su linksmu wejdu, to tikt noriedamas kad Wieszpatem itiktu.

Wajkukaj klosztoriej tarnaujęntis, kartajs isz Szwęnta ticziojes, berejkała stumde ir wadina bernu; szis tecziaus niekumet nepika, draugi su tajs wipsoje ir sakie „tejsibe brolej mana esmi newęn bernas bet klosztoriaus bąndistis. S. Peliksas ąnt pliku kunu asztrę neszioje juostą, neretaj sawi płakie su szikisznogalejs ir pasnikawa wisumet. Naktimis meldies o pawargies, gule ąnt lęntu, jupas sawa newiłkdamas ir trumpaj uźsnuda. Pakirdes wieł meldies pakol kiti klosztoriej kuszieti nepradieje.

Naujukistes metus tebejdamas, panokie diewobajmingumi senus zokanikus.

↕ p. 101–102 Kapucinaj paprastaj netur, nej źiames nej ga↕spadoristes; ira tikrajs ubagajs. Mint duonu gaunamu nu źmoniu. Pardietinis klosztoriaus matidamas S. Peliksą łabaj esąnt darbi ir isztikiemą woz pirmus metus pabęngusi iszlejda i źmones duonas melsti. Szis su sunkomis ąntsiswieres iszkielawa.

Atejes kur pri źmogaus kajp tikras ubagas kalbieje poterus, paswejkina namiszkius paprotiu kataliku sakidamas „Tegułbus pagarbintas

įkišęs pradėjo arti. Jaučiai, kaži kuo pasibaidę, patrako, nebklausė artojo ir ėjo į šalį. Šv. Feliksas, įsmeigęs žambį, šoko prie galvų, bet jaučiai, pamušę jį po savo kojomis, pervilko žambį per viršų, tačiau šis sveikas paliko, sermėgą tiktai noragai perplėšė.

Po to priepuolio jaunikaitis pradėjo mislyti, kaip galėtų patogiau Viešpačiui tarnauti, ir išsimanė stoti į zokaną. Tėvams neginant, keletą dienų praleidęs, pasakė namiškiams su Dievu ir išsinėšino pėsčia į Rymą. Tame mieste yra visi zokanai, bet ubagui Feliksui užvis tiko ubagai kapucinai, todėl, į tą kliošturių nuėjęs, širdingai meldė, kad jį priimtų kaipo nemokytą į brolius arba avinvedžius. Perdėtinis ir priėmė.

Šv. Feliksas, į kliošturių įlindęs it vėžys į vandenį įleistas, džiaugės su storu apdaru, džiaugės su neturtu, bet užvis su tuo, kad arti yra bažnyčia. Nė valandos veltui netruko: šlavė ūlyčias, rantė medžius, nešiojo kur vien reikiant, šluostė altorius, skambino varpus; žodžiu sakant, skaitydamas save už mažiausią kliošturiuj, visiems tarnavo ne vien liepiant, bet ir vos mosterėjus. Visa tai darė su linksmu veidu, to tik norėdamas, kad Viešpačiui įtiktų.

Vaikiukai, kliošturiuj tarnaujantys, kartais iš švento tyčiojos, be reikalo stumdė ir vadino bernu, šis tačiau niekuomet nepyko, drauge su tais vypsojo ir sakė: „Teisybė, broliai mano, esmi ne vien bernas, bet kliošturiaus bandystis". Šv. Feliksas ant pliko kūno aštrią nešiojo juostą, neretai save plakė su šikšnogaliais ir pasninkavo visuomet. Naktimis meldės, o pavargęs gulė ant lentos, jupos savo nevilkdamas, ir trumpai užsnūdo. Pakirdęs vėl meldės, pakol kiti kliošturiuj kušėti nepradėjo.

Naujukystės metus tebeidamas, panokė dievobaimingume senus zokaninkus.

Kapucinai paprastai neturi nei žemės, nei gaspadorystės, yra tikrais ubagais. Minta duona, gaunama nuo žmonių. Perdėtinis kliošturiaus, matydamas šv. Feliksą labai esant darbų ir ištikimą, vos pirmus metus pabengusį, išleido į žmones duonos melsti. Šis, su sunkomis antsisvėręs, iškeliavo.

Atėjęs kur prie žmogaus, kaip tikras ubagas kalbėjo poterius, pasveikino namiškius, papročiu katalikų sakydamas: „Tegul bus pagarbintas

Jezus Kristus ir tare „Kapucinaj ubagaj małdau nu tamstu duonas szmotele, ar ziupsnele miłtu, bene tejkseties duoti?" Kajpo rinkiką nekurij ukinikaj ir pabara, ar nieka nedawi iszware, szis tecziaus niebiszki ne bąmbiedamas kielawa tolaus. Sunkas pririnkies griźa i klosztorju ir wajszina zokanikus. Wiena karta kaźikas S. Peliksuj ne sakidamas idieje i jo majszeli piningą: ejdamas Szwęntas jaute didę sunkibę ir nęźinoje kas taj gał buti? Parkratiniedamas nasztą atrada piningą mete i źiamę ir sutripę; nes tie zokanikaj bajdos piningajs. Paskiaus dajlej namon sugriźa. Par kietures deszimtis metu, wisumet basus, wisumet piesti, buwa tuo rinkiku ir majtina brolus sawa.

Pasenes S. Peliksas melde pardietine idant dalejstu jam klosztoriej palikti, wirszinikas ir dalejda. Tecziaus szis ir cze wełtuo netruka: bruzde nu rita lig wakara ir meldies. Wina nej oriełkas nej pagalaus stipre ałaus niekumet ne giere. Dajktusi neczistatas nieks jo nie tarti neitare. Nors S. Peliksus buwa tiktaj brolu ne kunegu, tecziaus paźina ji anos gadines Popieźius Powiłas pęnktasis ir wadina Szwęntu. Mileje ji tejpogi Kardynołas S. Karolus Baromeus su S. Pilipu Neriusu; abudum tika jo nekaltibe ir gieribe.

Kaźikumet sutikusi S. Peliksą nełajminga motriszkie puole pri jo koju ir tare „sunelis mana numire, gielbiek mani! Szis atsakie o kąn
↕ p. 102–103 asz pa↕darisiu kad jau mire? Motriszkie tare nepalejsiu tawis patoł, pakoł nuejes i mana numelus ne pasimelsi. Szis noriedamas ję paguosti nueje, atrada wajką paguldįtą ąnt lęntu, pasimelde ir padieje rąnką sawa ąnt galweli wajka. Tas tujaus atgijes stojos ir tare mama duok walgiti. Dziauksmą neiszpasakitą Szwęntas motinaj padares, griźa i klosztoriu. Nu to łajka nebgaleje atsikratiti ligoniemis, slepies klosztoriej ir uź wis to nugąnstawa kad nepradietu didziuoties.

Pargiwenes szioj pasaulej szeszesdeszimtis dwejus metus; pradieje sargaloti ir gulinieti. Wiena karta pasirodiusi jam Motina Szwęnczziausi atidawe jam suneli sawa. Zinojos mirsis ąntroj dienoj Sekminiu: todieł tam łajkuj artinąntes, kartkartiems spawiedojes, prijeme Szwęntus Sakramęntus ir dajlej numire. Kuna jo Kapucynaj sklepi baźniczes pałajdoje, bet źmoniems pri jo nusiźadąnt, turieje padieti priejtamoj wietoj.

Jėzus Kristus", ir tarė: „Kapucinai ubagai maldauja nuo tamstų duonos šmotelio ar žiupsnelio miltų, bene teiksitės duoti?" Kaipo rinkiką nekurie ūkininkai ir pabarė ar nieko nedavę išvarė, šis tačiau, nė biškį nebambėdamas, keliavo toliau. Sunkas pririnkęs, grįžo į klioštorių ir vaišino zokaninkus. Vieną kartą kaži kas, šv. Feliksui nesakydamas, įdėjo į jo maišelį pinigą. Eidamas šventas jautė didžią sunkybę ir nežinojo, kas tai gali būti. Perkratinėdamas naštą, atrado pinigą, metė į žemę ir sutrypė, nes tie zokaninkai baidos pinigais. Paskiau dailiai namon sugrįžo. Per keturias dešimtis metų visuomet basas, visuomet pėsčia buvo tuo rinkiku ir maitino brolius sava.

Pasenęs šv. Feliksas meldė perdėtinio, idant daleistų jam klioštoriuj palikti; viršininkas ir daleido. Tačiaus šis ir čia veltui netruko: brūzdė nuo ryto lig vakaro ir meldės. Vyno nei arielkos, nei pagaliau stipraus alaus niekuomet negėrė. Daiktuose nečystatos niekas jo nė tarti neįtarė. Nors šv. Feliksas buvo tiktai broliu, ne kunigu, tačiau pažino jį anos gadynės popiežius Povilas penktasis[2] ir vadino šventu. Mylėjo jį taipogi kardinolas šv. Karolis Baromėjus su šv. Pilypu Nerijum[3]; abiedviem tiko jo nekaltybė ir gerybė.

Kaži kuomet sutikusi šv. Feliksą nelaiminga moteriškė puolė prie jo kojų ir tarė: „Sūnelis mano numirė, gelbėk mane!" Šis atsakė: „O ką aš padarysiu, kad jau mirė?" Moteriškė tarė: „Nepaleisiu tavęs patol, pakol, nuėjęs į mano namelius, nepasimelsi". Šis, norėdamas ją paguosti, nuėjo, atrado vaiką paguldytą ant lentos, pasimeldė ir padėjo ranką savo ant galvelės vaiko. Tas tuojau atgijęs stojos ir tarė: „Mama, duok valgyti". Džiaugsmą neišpasakytą šventas motinai padaręs grįžo į klioštorių. Nuo to laiko nebgalėjo atsikratyti ligonimis, slepės klioštoriuj ir užvis to nuogąstavo, kad nepradėtų didžiuotis.

Pergyvenęs šioj pasaulėj šešias dešimtis dvejus metus, pradėjo sargalioti ir gulinėti. Vieną kartą pasirodžiusi jam Motina Švenčiausia atidavė jam sūnelį savo. Žinojos mirsiąs antroj dienoj Sekminių. Todėl tam laikui artinantis, kartkartėmis spaviedojos, priėmė šventus sakramentus ir dailiai numirė. Kūną jo kapucinai sklepe bažnyčios palaidojo, bet, žmonėms prie jo nusižadant, turėjo padėti prieitamoj vietoj.

Kad stebukłaj pri graba datiramis kas diena garsingiesni tape, Urbonas aszmasis Popieżius iszpażina Paliksą uż pałajmintą, o Klemensas wienoliktasis uż Szwęntą. Nu tos gadines wisa baźnicze kataliku
↕ p. 103–104 skajta ji uż tikrą tarną Wieszpaties. ↕

Wasere 3. dienoj.

Giwenimas S. Błaźiejaus Wiskupa ir jo draugu

giwenusiu tretemi ąmźiej.

Koźnami parsakioima kataliku wieros, wisupirmu neprietelej wargina Wiskupus ir kunegus; o taj dielto kad iszmuszi piemenis wejkiaus galetu parwersti i sawa kłajdi moksłą ju aweles. Tokioj taj gadiniej neiszsisuka nu smerte ir S. Błaźiejus, kurio giwenimą noriu cze apraszití.

Szios dienos Turkijoj kraszti senowiej wadinami Kapadocia, buwa miestas szaukamas Sebasta; kuremi giwena łabaj diewobajmingas kunegas wardu Błaźiejus. Wiskupuj to kraszta mirus pakiełtu palika i piemenis tas S. Błaźiejus ir łabaj padorej waldi wiskupistę sawa. Jam dajlej bebruzdąnt it źajbaj atlekie źine apej kataliku parsakioimą, par Ciecoriu Maksimiana Galeriu isakita. Katalikaj biegiodamis pri kits kita sakie: ar girdiejot ciecorius lijp mamis parsakioti? Kur be dingsma? Kur spruksma? Szęms dar tebsibaudąnt slepties, nakti pagał ąntpłuda źalnierej, beldies i koźnus namus isigrowi musze kuri tikt sutiki, glęmźe turtus, giere winą namusi rastą. Zodiu sakąnt isisuka it wiłkaj i awis ar kates i pelu buri. Tąn pat nakti S. Błaźiejus suskuba iszpłustieti isz miesta ir pasislepe kalni wadinami Argeus. Rita meta iszwesdamis po wiena katalika isz kaline, źude kajp tinkamis ir sumodamis. Uźmusztuju niełajdoti nedalejda.

Antiokios miesta pardietinis Agrikolus uźuodes daugieł tarnu Diewa i kałnus iszsprukus, iszlejda medinczius su szuniemis ju jeszkoti ir

Kad stebuklai, prie grabo datiriami, kas dieną garsingesni tapo, Urbonas ašmasis, popiežius, išpažino Feliksą už palaimintą, o Klemensas vienuoliktasis už šventą[4]. Nuo tos gadynės visa Bažnyčia Katalikų skaito jį už tikrą tarną Viešpaties.

Vasario 3 dienoj

Gyvenimas šv. Blažiejaus vyskupo ir jo draugų,

gyvenusių trečiame amžiuj

Kožname persekiojime katalikų vieros visų pirma neprieteliai vargino vyskupus ir kunigus, o tai dėl to, kad, išmušę piemenis, veikiau galėtų perversti į savo klaidų mokslą jų aveles. Tokioj tai gadynėj neišsisuko nuo smerčio ir šv. Blažiejus, kurio gyvenimą noriu čia aprašyti.

Šios dienos Turkijoj, krašte, senovėj vadinamame Kapadokija, buvo miestas, šaukiamas Sebasta[1], kuriame gyveno labai dievobaimingas kunigas, vardu Blažiejus. Vyskupui to krašto mirus, pakeltu paliko į piemenis tas šv. Blažiejus ir labai padoriai valdė vyskupystę savo. Jam dailiai bebrūzdžiant, it žaibai atlėkė žinia apie katalikų persekiojimą, per ciesorių Maksimianą Galerijų[2] įsakytą. Katalikai, bėgiodami prie kits kito, sakė: „Ar girdėjot, ciesorius liepia mus persekioti? Kur bedingsime? Kur spruksime?" Šiems dar tebsibaudžiant slėptis, nakčia pagal antplūdo žalnieriai, beldės į kožnus namus, įsigriovę mušė kurį tik sutikę, glemžė turtus, gėrė vyną, namuose rastą. Žodžiu sakant, įsisuko it vilkai į avis ar katės į pelių būrį. Tą pat naktį šv. Blažiejus suskubo išplustėti iš miesto ir pasislėpė kalne, vadinamame Argeus[3]. Ryto metą, išvesdami po vieną kataliką iš kalinio, žudė kaip tinkami ir sumodami. Užmuštųjų nė laidoti nedaleido.

Antiochijos[4] miesto perdėtinis Agrikolas, užuodęs daugel tarnų Dievo į kalnus išsprukus, išleido medinčius su šunimis jų ieškoti ir

↕ p. 104–105 gauditi. Tij bejeszkodamis atrada nemaź kataliku o tarp tu ir S. ↕ Błaźieju. Sugawi tare szitaj „sugrobiem pati stąmbii brijdi, jau tu warkszaj nebiszsisuksi isz musu rąnku. Tu uź wis buntawojej źmones kad diewu musu negarbintu ir kad nekłausitu Ciecoriaus; ateje ir tau gałas." Atsakie Wiskupas asz ir aweles mana wisusi dalikusi kłausom wiresnibes, bet jej ta isaka dalikus priszingus Diewuj musu, lijp iszsiźadieti wieros kataliku; nekłausom ir negalem kłausiti. Nes Diewa prisakimaj auksztesni ira uź isakimus źmoniu. Wieszpaties Kristaus juoba turem kłausiti nekajp ciecoriaus. Suszuka źalnierej „nu nu gana tau bestirweloti, gausi uź sawa atkaklibę toki uźmokiesni koki nupelnej."

Tujaus surisza Szwęntoje rąnkas, uźniere wirwę uź sprąnda ir wede piesti it meszką meszkinikaj. Parwedi Antiokion iswadina i kalini. Katalikaj ligoti parpirkdamis sargus łąndioje pri S. Wiskupa, kurius szis gide stebuklingaj. Wiena motina atnesze sunu sawa uźspringusi su źuwies aszaku, nu triju dienu nebkałbąnti ir tare, daktaraj mana wajka nebgał bepagiditi, mełdamasis gielbiek tamsta! Szwęntas dasilitieje kakła kudikie, aszaka tujaus iszlinda o wajkas iszgije. Par kieletą dienu Agrikolus wiskupą badu stapines iszwedina isz kaline ir tare „ar isztiesu tu esi kataliku? Szis atsakie isz milestas Diewa esmi kataliku ir Wiskupu kataliku. Tare Agrikolus, jej nori giwas palikti, pagarbink diewus musu, nes to nor Szwiesiausis ciecorius. Atsakie Wiskupas, garbinti diewajtiu jusu negalu darik su manęm kąn imanaj.

Tare Agrikolus, źinau atkaklibę kataliku, ej wajkaj imkiet tąn seni ir gieraj suduokiet su bizunajs. Taj pasakies eje szalęn o źalnierej paguldi Wiskupą bajsej nupłakie ir nuwede i kalini. Po dwiju dienu Agrikolus wieł iszwedines Wiskupą tare „nu kąn tiewaj ar girdi, ar
↕ p. 105–106 iszmokie tawi mana źalnierej ↕ prota? Ar padarisi uźganą isakimuj Ciecoriaus?" Szis atsakie „nej tiek diewams jusu neapierawosiu." Agrikolus suszuka, ej wajkaj imkiet wieł tąn seni i nagą, matau jog maź dar ji tepłakiet. Zalnierej tujaus Wiskupą sujemi, nuwiłka wisus drabuźius, surisza rąnkas ir pakabina i gięmbę. Paskiaus musze su ręndietinejs, draskie kuna su giełźies nagajs ir swilina ronas su karsztu gielźiu. Tejp wisą muczelniką sukruwini nunesze wieł i kalini.

gaudyti. Tie beieškodami atrado nemaž katalikų, o tarp tų ir šv. Blažieją. Sugavę tarė: „Šitai sugrobėm patį stambųjį briedį, jau tu, vargšai, nebišsisuksi iš mūsų rankų. Tu užvis buntavojai žmones, kad dievų mūsų negarbintų ir kad neklausytų ciesoriaus; atėjo ir tau galas". Atsakė vyskupas: „Aš ir avelės mano visuose dalykuose klausom vyresnybės, bet jei ta įsako dalykus priešingus Dievui mūsų, liepia išsižadėti vieros katalikų, neklausom ir negalim klausyti. Nes Dievo prisakymai aukštesni yra už įsakymus žmonių. Viešpaties Kristaus juoba turim klausyti nekaip ciesoriaus". Sušuko žalnieriai: „Nu nu, gana tau bestirvelioti, gausi už savo atkaklybę tokį užmokesnį, kokį nupelnei".

Tuojau surišo šventojo rankas, užnėrė virvę už sprando ir vedė pėsčia it mešką meškininkai. Parvedę Antiochijon, įsvadino į kalinį. Katalikai ligoti, perpirkdami sargus, landžiojo prie šv. vyskupo, kuriuos šis gydė stebuklingai. Viena motina atnešė sūnų savo, užspringusį su žuvies ašaka, nuo trijų dienų nebkalbantį, ir tarė: „Daktarai mano vaiko nebgali bepagydyti; meldžiamasis, gelbėk tamsta!" Šventas dasilytėjo kaklo kūdikio, ašaka tuojau išlindo, o vaikas išgijo. Per keletą dienų Agrikolas vyskupą badu stapinęs išvedino iš kalinio ir tarė: „Ar iš tiesų tu esi kataliku?" Šis atsakė: „Iš mylistos Dievo esmi kataliku ir vyskupu katalikų". Tarė Agrikolas: „Jei nori gyvas palikti, pagarbink dievus mūsų, nes to nori šviesiausias ciesorius". Atsakė vyskupas: „Garbinti dievaičių jūsų negaliu, daryk su manim ką įmanai".

Tarė Agrikolas: „Žinau atkaklybę katalikų; ei, vaikai, imkit tą senį ir gerai suduokit su bizūnais". Tai pasakęs, ėjo šalin, o žalnieriai paguldę vyskupą baisiai nuplakė ir nuvedė į kalinį. Po dviejų dienų Agrikolas, vėl išvedinęs vyskupą, tarė: „Nu ką, tėvai, ar girdi, ar išmokė tave mano žalnieriai proto? Ar padarysi užganą įsakymui ciesoriaus?" Šis atsakė: „Nei tiek, dievams jūsų neapieravosiu". Agrikolas sušuko: „Ei, vaikai, imkit vėl tą senį į nagą, matau, jog maž dar jį teplakėt". Žalnieriai, tuojau vyskupą suėmę, nuvilko visus drabužius, surišo rankas ir pakabino į gembę. Paskiau mušė su rendėtiniais, draskė kūną su geležies nagais ir svilino ronas su karšta geležia. Taip visą mūčelninką sukruvinę, nunešė vėl į kalinį.

Sudraskitas Wiskupas niepasijudinti nebgaleje, tecziaus gide stebuklingaj atejnąntius ligonis. Septines motriszkies pajemuses indelus ilinda i kalini ir warwina i tus kraui S. Błaźiejaus isz ronu tekąnti. Wienas źalnierius taj regiedamas pranesze Agrikoluj, kurs jes pawadines tare „girdiejau jumis łajkąnt kraui nedora Wiskupa, turet buti katalikiemis, padarikiet apieras diewajtems." Szios pasisakie esąntes katalikiemis ir tare, padarisma apieras tuokart kad lijpsi nuneszti kielis i paeźeri, mes nusiprausma, nupłausma nu rąnku kraui muczelnika ir mełsmos pri diewajtiu. Wirszinikas ir lijpe nuneszti wiena ąntra diewajti kurius szios sugrobuses plumt plumt sumete i eźera ir sakie „pri ko bemełsmos, kad nebiera diewajtiu? Iszsigirdes apej taj Agrikola lijpe źalnierems nuźuditi wisas. Zalnierej pirmu jes bajsej nutwoje, paskiaus ronas ju su gielźejs ikajtintajs swilina, ąnt gaławisu gałwas nukapoje.

Dar wieną kartą Agrikolus iszwedines isz kaline Wiskupą, ragina kad diewams apierawotu. Szis atsakie „to nepadarisiu." Tare pardietinis „nu kas bus lijpsiu tawi nuskąndinti kajp katina nebrejkalinga." Atsakie Szwęntas, lijpk źalnierems sawa westi mani pri eźera, paregiesi galibę Kristaus Diewa mana. Agrikolus tare „nu gieraj nu-
↕ p. 106–107 skąndinkiet tąn nedorą seni." ↕

Szwęntas nebipaeje: todieł źalnierej mete aną i gardes kajp sziaudu kuli nuweźe i gili paszali eźera ir swijde it akmeni i undeni. Tecziaus Szwęntas imestas ne skięnda bet biegioje undens wirszu kajp wajkas ąnt ledu. Zalnierej tąn stebukłą regiedamis sudrebieje, bijodamos kad S. Błaźiejus isz ju rąnku neiszspruktu, szoka ir patis i undeni, taries negrimsęntis kajp muczelnikas; tuotarpu sukrita i eźerą it warles i bałą. Nekurij pagalaus nuskięnda.

Szwęntas suprates ju nełajmę, iszeje pats isz eźera ir pasidawi. O szij parweźi wieł i miestą, apsakie regietą stebukłą su sawa pripuolu. Agrikolus wienok tuo nepakrutintas, lijpe nukirsti gałwą S. Błaźiejaus. Budelej todieł iszwedi ji isz miesta ir nukirta szwęntą gałwą. Amen.

Sudraskytas vyskupas nė pasijudinti nebgalėjo, tačiau gydė stebuklingai ateinančius ligonis. Septynios moteriškės, paėmusios indelius, įlindo į kalinį ir varvino į tuos kraują šv. Blažiejaus, iš ronų tekantį. Vienas žalnierius, tai regėdamas, pranešė Agrikolui, kurs, jas pavadinęs, tarė: „Girdėjau jus laikant kraują nedoro vyskupo, turit būti katalikėmis, padarykit apieras dievaičiams". Šios pasisakė esančios katalikėmis ir tarė: „Padarysime apieras tuokart, kad liepsi nunešti kelis į paežerį, mes nusiprausime, nuplausime nuo rankų kraują mūčelninko ir melsimės prie dievaičių". Viršininkas ir liepė nunešti vieną antrą dievaitį, kuriuos šios sugrobusios plumt plumt sumetė į ežerą ir sakė: „Prie ko besimelsim, kad nebėra dievaičių?" Išsigirdęs apie tai, Agrikolas liepė žalnieriams nužudyti visas. Žalnieriai pirma jas baisiai nutvojo, paskiau ronas jų su geležimis įkaitintomis svilino, ant galo visų galvas nukapojo.

Dar vieną kartą Agrikolas, išvedinęs iš kalinio vyskupą, ragino, kad dievams apieravotų. Šis atsakė: „To nepadarysiu". Tarė perdėtinis: „Nu kas bus, liepsiu tave nuskandinti kaip katiną nebreikalingą". Atsakė šventas: „Liepk žalnieriams savo vesti mane prie ežero, paregėsi galybę Kristaus Dievo mano". Agrikolas tarė: „Nu gerai, nuskandinkit tą nedorą senį".

Šventas nebepaėjo, todėl žalnieriai metė aną į gardes kaip šiaudų kūlį, nuvežė į gilų pašalį ežero ir sviedė it akmenį į vandenį. Tačiau šventas įmestas neskendo, bet bėgiojo vandens viršum kaip vaikas ant ledo. Žalnieriai, tą stebuklą regėdami, sudrebėjo, bijodamos, kad šv. Blažiejus iš jų rankų neišspruktų, šoko ir patys į vandenį, tarės negrimsiantys kaip mūčelninkas; tuo tarpu sukrito į ežerą it varlės į balą. Nekurie pagaliau nuskendo.

Šventas, supratęs jų nelaimę, išėjo pats iš ežero ir pasidavė. O šie, parvežę vėl į miestą, apsakė regėtą stebuklą su savo priepuoliu. Agrikolas, vienok tuo nepakrutintas, liepė nukirsti galvą šv. Blažiejaus. Budeliai todėl, išvedę jį iš miesto, ir nukirto šventą galvą. Amen.

Lijpas 20 dienoj.

Giwenimas S. Magrietes dawatkas
buwuses szioj pasaulej trilektami ąmźiej.

Musu kraszta neturtingas mergieles, jaunistiej sawa tarnau źmoniems, darbuojes kiek galedamas ir pełna sau duoną. Wiriszku paprastaj pri musu ira maźiaus nekajp motriszku, diełto daug mergielu ne gaun wiru. Pasenuses ir nebgaledamas dirbti, ar ejn ubagajs, ar prisigłaud kami pri baźniczes, mełdas ir wadinas dawatkomis. Giwenimas ju ira męnkas: trukst joms namu, duonas, apdara ir mede sziłumaj. Łauk idant źmones atejdamis i baźniczę kąn norint joms atnesztu. Paprastaj ira pejkamas ir uź negieras skajtomas. Uź wis pejk jes źmones nedori ir nesuprąntąntis to, jogiej mergieles paklun ↕ p. 107–108 ↕ i dawatkas be sawa kaltibes. Tecziaus daug ira tarp ju łabaj diewobajmingu ir tikraj tarnaujęntiu Wieszpatem. Toki buwa ir S. Magriete kurios giwenimą cze aprasziau.

Wałaku źiamej, Toskanios kraszti, miesti szęndien wadinamu Liworno gime mergiele ir gawa pri krikszta S. wardą Magriete. Tiewaj jos miestionis augina ję kajp rejkięnt; iszmokie ne węn poteru su prisakimajs, bet ir kningas skajtiti. Auga dajlej, elgies nu kudikistes padorej, bet jogiej buwa wejda łabaj graźe, diełto wajkiukaj lig łajku pradieje ję kibinti ir ąnt pikta westi. Szi pirmu bajdies suwalemis, bet paskiaus apjunka. Pasergiejusi taj motina didej ję subara.

Pabarta Magriete wałąndą sergiejos brotawimos su jaunumeni, bet paskiaus wieł sawotiszkaj elgties pradieje. Nemitusi motina sudawe dukterij skiersaj.

Isztos priźasties ipikusi Magriete pamete namus tiewu sawa, nuwaźiawa i miestą Montepulciano wadinama, priskiries sau milemą wardu Petrą, giwena su juomi nepadorej ir sułaukie wajka. Kaźikumet Petras susibara su sau ligiejs: kiersztas kas diena didinos ir negieraj pasibęngie; nes neprietelej wieną kartą ji uźpuoli, parwiere ji su didelu pejlu ir pakisza kuną po mediu kruwą.

Liepos 20 dienoj

Gyvenimas šv. Magrietės davatkos,
buvusios šioj pasaulėj tryliktame amžiuj

Mūsų krašto neturtingos mergelės jaunystėj savo tarnauja žmonėms, darbuojas kiek galėdamos ir pelno sau duoną. Vyriškų paprastai prie mūsų yra mažiau nekaip motriškų, dėl to daug mergelių negauna vyrų. Pasenusios ir nebgalėdamos dirbti, ar eina ubagais, ar prisiglaudžia kame prie bažnyčios, meldžias ir vadinas davatkomis. Gyvenimas jų yra menkas: trūksta joms namų, duonos, apdaro ir medžio šilumai. Laukia, idant žmonės, ateidami į bažnyčią, ką norint joms atneštų. Paprastai yra peikiamos ir už negeras skaitomos. Užvis peikia jas žmonės nedori ir nesuprantantys to, jogei mergelės pakliūna į davatkas be savo kaltybės. Tačiau daug yra tarp jų labai dievobaimingų ir tikrai tarnaujančių Viešpačiui. Tokia buvo ir šv. Magrietė, kurios gyvenimą čia aprašiau.

Valakų žemėj, Toskanijos[1] krašte, mieste, šiandien vadinamu Livorno[2], gimė mergelė ir gavo prie krikšto šv. vardą Magrietė. Tėvai jos miesčionys augino ją kaip reikiant, išmokė ne vien poterių su prisakymais, bet ir knygas skaityti. Augo dailiai, elgės nuo kūdikystės padoriai, bet jogei buvo veido labai gražaus, dėl to vaikiukai lig laiku pradėjo ją kybinti ir ant pikto vesti. Ši pirma baidės sauvalėmis, bet paskiau apjunko. Pasergėjusi tai, motina didžiai ją subarė.

Pabarta Magrietė valandą sergėjos brotavimos su jaunuomene, bet paskiau vėl savotiškai elgtis pradėjo. Nemitusi motina sudavė dukteriai skersai.

Iš tos priežasties įpykusi, Magrietė pametė namus tėvų savo, nuvažiavo į miestą, Montepulciano[3] vadinamą, prisiskyrė sau mylimą, vardu Petrą, gyveno su juomi nepadoriai ir sulaukė vaiko. Kaži kuomet Petras susibarė su sau lygiais; kerštas kas dieną didinos ir negerai pasibengė, nes neprieteliai, vieną kartą jį užpuolę, pervėrė jį su dideliu peiliu ir pakišo kūną po medžių krūva.

Petruj namon nebgrisztąnt Magriete rupesninga kajp imanidama jo jeszkoje; bet rasti negaleje. Kaźikumet namiszkis szunelis su Magrieti biegdamas, uźuodi dwokąnti jau kuną ir pradieje łoti. Tuokart szi atejusi iszwida sawa Petrą.

Kunas jo apipuwes, wejdas pamielinawes biaurus tejp pargąndina Magrietę jogiej werkdama suszuka: oj Jezus Maria! oj Diewi mana! kunas jo tejp bajsus o kokie ira jo dusze? Wieszpatie jau ji apsudijej, bet susimiła ąnt manęs, asz dar nedegu pragari! oj Wieszpatie

↕ p. 108–109 diełko manęs nepakarojej, ↕ jug asz nedoresni buwau uź Petrą! Gana mąn be grieszit, su lig szi dienu atmajnau giwenimą mana. Nebnoriu jau juokuoti isz gieribes tawa.

Tejp werkdama ir sawa rąnkas łauźidama pareje namon, sudieje dajktelus ir iszwaźiawa i prigimtą sawa miestą Liworno. Tiewu giwu nebradusi, nuskutina sau gałwą aprisza su pałajkiu skiepetu, su juodu jupileli apsiwiłka, iszsispawiedoje ir pakutawoje uź griekus.

Kam norint palejstuwi ispiejus, szi uźnierusi uź sprąndą sawa wirwe puole po koju ir sakie „tejsibe tejsibe esmi esmi palejstuwe, piktinau tamstas, bet szęndien taj pametiau, atszauku duotus papiktinimus.

Patrukusi pusę metu Liwornoj nueje i miestą Kortoną kami buwa klosztorius Bernadinu. Netolij nu baźniczes gawusi gaspadą, iszrinkos sau spawiednikę, pasisakie buwusi wisęms źinomu palejstuwi ir su aszaromis melde kad priimtu i tretij zokana S. Pranciszkaus.

Spawiednikas neisztikiedamas iłgaj nepriimdawa: bet po treju metu ąnt jos susimiles lijpe iszsispawiedoti isz wisa ąmźiaus; kąn szi su didiomis aszaromis padare. Par spawiedną kunegas uździaude kad daugiaus sawa palejstuwistu nebminawotu; o taj diełto idant priminimas nebutu priźasti nauju grieku. Tejp pasitajsiusę apwiłka su jupeli tretinikiu. S. Magrieti dziaugdamos su nauju stonu sawa, asztresnę dar pradieje dariti pakutą. Guleje naktimis ąnt pliku łęntu, po gałwą diedawa akmeni ar pagali, mejsos butinaj newalgie, nakti pakirdusi tujaus kłaupies ir mełdies. Dienomis wienok dirba darbą ir pelne sau duonas szmoteli; nes nenorieje buti źmoniems sunkinibi. Kad ko neaptartu, maź te kalbieje o kartajs par kieles dienas

Petrui namon nebgrįžtant, Magrietė rūpesninga kaip įmanydama jo ieškojo, bet rasti negalėjo. Kaži kuomet namiškis šunelis, su Magriete bėgdamas, užuodė dvokiantį jau kūną ir pradėjo loti. Tuokart ši atėjusi išvydo savo Petrą.

Kūnas jo apipuvęs, veidas pamėlynavęs, bjaurus taip pergandino Magrietę, jogei verkdama sušuko: „Oi, Jėzus Marija! Oi, Dieve mano! Kūnas jo taip baisus, o kokia yra jo dūšia? Viešpatie, jau jį apsūdijai, bet susimilai ant manęs, aš dar nedegu pragare! Oi, Viešpatie, dėl ko manęs nepakarojai, juk aš nedoresne buvau už Petrą! Gana man begriešyti, sulig šia diena atmainau gyvenimą mano. Nebnoriu jau juokuoti iš gerybės tavo".

Taip verkdama ir savo rankas laužydama, parėjo namon, sudėjo daiktelius ir išvažiavo į prigimtą savo miestą Livorno. Tėvų gyvų nebradusi, nuskutino sau galvą, aprišo su palaikiu skepetu, su juoda jupilėle apsivilko, išsispaviedojo ir pakūtavojo už griekus.

Kam norint paleistuve įspėjus, ši, užnėrusi už sprando savo virvę, puolė po kojų ir sakė: „Teisybė teisybė, esmi esmi paleistuvė, piktinau tamstas, bet šiandien tai pamečiau, atšaukiu duotus papiktinimus".

Patrukusi pusę metų Livornoj, nuėjo į miestą Kortoną[4], kame buvo klioštorius bernardinų. Netoli nuo bažnyčios gavusi gaspadą, išsirinko sau spaviedninką, pasisakė buvusi visiems žinoma paleistuve ir su ašaromis meldė, kad priimtų į trečiąjį zokaną šv. Pranciškaus[5].

Spaviedninkas neištikėdamas ilgai nepriimdavo, bet po trejų metų, ant jos susimilęs, liepė išsispaviedoti iš viso amžiaus, ką ši su didžiomis ašaromis padarė. Per spaviednę kunigas uždraudė, kad daugiau savo paleistuvystų nebminavotų, o tai dėl to, idant priminimas nebūtų priežasčia naujų griekų. Taip pasitaisiusią apvilko su jupele tretininkių. Šv. Magrietė, džiaugdamos su nauju stonu savo, aštresnę dar pradėjo daryti pakūtą. Gulėjo naktimis ant plikos lentos, po galva dėdavo akmenį ar pagalį, mėsos būtinai nevalgė, naktį pakirdusi tuojau klaupės ir meldės. Dienomis vienok dirbo darbą ir pelnė sau duonos šmotelį, nes nenorėjo būti žmonėms sunkenybe. Kad ko neaptartų, maž tekalbėjo, o kartais per kelias dienas

butinaj tileje. Nie wiena nepasudije; nes taries esąnti uź wisus di-
p. 109–110 desni griesznikі. Uźpułdawa ję kartajs biaures misles, bet tas beregięnt atmete. Nors S. Magriete pasnikawa ir maź te walgie, tecziaus kajpo dar jauna buwa dajli. Kąn szi regiedama neuźkięnte sawęs, skundies ąnt to jog negał sulisti, ir iszsimane brajźiti su nagajs burną sawa. Wienęms briźems uźgijus padare kitus ir węn tejp elgies pakol spawiednikas stiprej neuźgine to dariti. Iszsigirduses kitas dawatkas apej tejp diewobajmingą giwenimą S. Magrietes, susirinka pri jos isz wisu szalu it warnas rudini i miestą ir aprinkos sau uź motiną. Szi wede jes kielu iszganima, uź wis nelejda apej kitus kalbieti, swetimu darbu parkratinieti, tikraj mileti Wieszpati ir priwejzieje kad istatimus tretioje zokana S. Prąnciszkaus lig panagutes uźłajkitu.

S. Magriete apmislidama muką Wieszpaties Jezaus nekarta apmire ir buwa po kieles wałąndas it negiwa. Apmirusi regieje Kristu Jezu ir Szwęncziausę panelę. Gide stebuklingaj daugieł ligonu, wienos motinas werksma pasigajlejusi, prikiele isz numirusiu jos sunu.

Tejp giwenąntę wisi pradieje skajtiti uź Szwęntą, ko szi bijodamos kad pujkibe nepaszoktu, didej nenorieje. Bęngdama pęnktą deszimti ąmźiaus sawa, pradieje silpnieti ir sargaloti, nebgaleje sugromulti walgiu, kartajs po pęnkiolikę dienu parbuwa be kokie walgie. Ąnt gała butinaj isirgusi prijeme Szwęntus sakramęntus, apsiwiłka su zokana jupu, Diewa muką rąnkosi turiedamos, atidawe szwęntą duszą Wieszpatem. Taj atsitika 22 dienoj Wasere 1295 metusi. Kuna jos lig sziolej nepunąnti Bernadinaj pagulde baźnicziој sawa Krotonas miesti ir isz tos priźasties Szwęntoi ta wadinas Magrieti isz Krotonas.

Zmones tujaus pradieje pri jos graba źadieties ir daugieł milestu Wieszpaties datirdawa. Popieźius źadieties ne gine. Bet kas diena
p. 110–111 daugiaus źmoniems stebukłu datirąnt Popieźius Benediktas XIII. metusi 1728, iszpaźina ję uź Szwęntą. Musu mergatejs mokiedamas sekti pawejzdą S. Magrietes grieszijęntes, łaj sugieb ir pakuta dariti kajp ta Wieszpaties tarnajte.

būtinai tylėjo. Nė vieno nepasūdijo, nes tarės esanti už visus didesne griešninke. Užpuldavo ją kartais bjaurios mislios, bet tas beregint atmetė. Nors šv. Magrietė pasninkavo ir mаž tevalgė, tačiau kaipo dar jauna buvo daili. Ką ši regėdama neužkentė savęs, skundės ant to, jog negali sulysti ir išsimanė braižyti su nagais burną savo. Vieniems bryžiams užgijus, padarė kitus ir vien taip elgės, pakol spavіedninkas stipriai neužgynė to daryti. Išsigirdusios kitos davatkos apie taip dievobaimingą gyvenimą šv. Magrietės susirinko prie jos iš visų šalių it varnos rudenį į miestą ir apsirinko sau už motiną. Ši vedė jas keliu išganymo, užvis neleido apie kitus kalbėti, svetimų darbų perkratinėti, tikrai mylėti Viešpatį ir priveizėjo, kad įstatymus trečiojo zokano šv. Pranciškaus lig panagutės užlaikytų.

Šv. Magrietė, apmislydama mūką Viešpaties Jėzaus, ne kartą apmirė ir buvo po kelias valandas it negyva. Apmirusi regėjo Kristų Jėzų ir Švenčiausią Panelę. Gydė stebuklingai daugel ligonų, vienos motinos verksmo pasigailėjusi, prikėlė iš numirusių jos sūnų.

Taip gyvenančią visi pradėjo skaityti už šventą, ko ši, bijodamos, kad puikybė nepašoktų, didžiai nenorėjo. Bengdama penktą dešimtį amžiaus savo, pradėjo silpnėti ir sargalioti, nebgalėjo sugromulti valgių, kartais po penkiolika dienų perbuvo be kokio valgio. Ant galo būtinai įsirgusi priėmė šventus sakramentus, apsivilko su zokano jupa, Dievo mūką rankose tūrėdamos, atidavė šventą dūšią Viešpačiui. Tai atsitiko 22 dienoj vasario 1295 metuose. Kūną jos, lig šiolei nepūnantį, bernardinai paguldė bažnyčioj savo Kortonos mieste, ir iš tos priežasties šventoji ta vadinas Magriete iš Kortonos.

Žmonės tuojau pradėjo prie jos grabo žadėtis ir daugel mylistų Viešpaties datirdavo. Popiežius žadėtis negynė. Bet kas dieną daugiau žmonėms stebuklų datiriant, popiežius Benediktas XIII[6] metuose 1728 išpažino ją už šventą. Mūsų mergaitės, mokėdamos sekti paveizdą šv. Magrietės griešijančios, lai sugeba ir pakūtą daryti kaip ta Viešpaties tarnaitė.

Sause 26 dienoj.

Giwenimas S. Polikarpa Smirnos Wiskupa,

buwuse szioj pasaulej antrami ąmźiej.

Tami kraszti Turkijos kuremi szęndien ira miestaj: Smirna, Pergama, Aidin, Aksar ir t. t. łabaj senej nes pirmami ąmźiej apsakinieje wierą kataliku Szwęnti Wieszpaties Apasztołaj: Petras, Powiłas ir Jonas. Po tu dirba tąn szwęntą darbą S. Polikarpus, kurio giwenimą cze padiejau.

Kami S. Polikarpus gime ir auga; neźinom. Senowes rasztinikaj o uźwis S. Jreneus saka mokiuses pri S. Jona Apasztoła, giwenus łabaj diewobajmingaj ir buwus Smirnas miesta Wiskupu. S. Polikarpus S. Anicetuj Popieźiu esąnt waźioje Rimon, kami daugieł netikielu i katalikus parwerte; nes apsakinieje tąn pati moksłą, kuri girdieje nu S. Jona. Rimi sutikies ji netikielis Marcionas kłause, ar paźisti mani? Szwęntas atsakie, oj paźistu tawi pirmutini sunau welne! Ligi dali S. Jonas Apasztołas kaźikumet nuejes i pirti, woz pamate Cerinta, spruka łaukon ir sakie katalikams: biekiem szalęn idant karone Wieszpaties mus draugi su Cerintu ne uźlęnktu. Tuodu Marcionas su Cerintu buwa eretiku, mokie źmones kitejp nekajp baźnicze S; todieł
↕ p. 111–112 senowiej Szwęnti wiraj anuodum tejp bajdies. ↕

S. Polikarpus nulejda rasztą pri giwentoju miesta Pilipi wadinama: tąn grometą senowej katalikaj uź didi dajktą turieje ir skajte baźnicziosi susirinkusęms źmoniems maźne kajpo raszta szwęnta. Dajlej S. Polikarpuj Smirnos baźniczi bewałdąnt paszoka i Ciecorius Markus Aurelius ir isakie po wisą ciecoristę parsakioti katalikus. Zudimas musuju buwa didis. Senowes rasztinikaj saka jogiej kraujes muczelniku cziurkszlejs tekieje. Kantribę kataliku buwa neiszpasakita, nekuriu pagonis wisus narius isznarste ir tejp płakie jogiej grobaj, kiepinas ir płautej buwa matomis. Kitu su asztriomis szukiemis kunus draskie, kitus medes pauksztems atidawe prariti; tecziaus szij wieros neiszsiźadieje.

Kajp wisur tejp ir Smirnoj katalikus warginąnt, pagonis su źidajs krokie: jeszkokiet nedora Polikarpa, uźmuszkiet ji kuo grejcziaus is ira mokitoju krikszczionu, jo nebtekus pragajsz katalikaj! Tie bałsaj daeje

Sausio 26 dienoj

Gyvenimas šv. Polikarpo, Smirnos vyskupo,

buvusio šioj pasaulėj antrame amžiuj

Tame krašte Turkijos, kuriame šiandien yra miestai: Smirna, Pergama, Aidin, Aksar[1] ir t. t., labai seniai, nes pirmame amžiuj, apsakinėjo vierą katalikų šventi Viešpaties apaštalai: Petras, Povilas ir Jonas. Po tų dirbo tą šventą darbą šv. Polikarpas, kurio gyvenimą čia padėjau.

Kame šv. Polikarpas gimė ir augo, nežinom. Senovės raštininkai, o užvis šv. Ireniejus[2], sako mokiusis prie šv. Jono apaštalo, gyvenus labai dievobaimingai ir buvus Smirnos miesto vyskupu. Šv. Polikarpas, šv. Anicetui popiežium esant[3], važiojo Ryman, kame daugel netikėlių į katalikus pervertė, nes apsakinėjo tą patį mokslą, kurį girdėjo nuo šv. Jono. Ryme sutikęs jį netikėlis Marcijonas klausė: „Ar pažįsti mane?" Šventas atsakė: „Oi, pažįstu tave pirmutinį, sūnau velnio!" Lygia dalia šv. Jonas apaštalas, kaži kuomet nuėjęs į pirtį, vos pamatė Cerintą, spruko laukan ir sakė katalikams: „Bėkim šalin, idant karonė Viešpaties mus drauge su Cerintu neužlenktų". Tuodu, Marcijonas su Cerintu, buvo eretiku, mokė žmones kitaip nekaip Bažnyčia šv., todėl senovėj šventi vyrai aniedviem taip baidės.

Šv. Polikarpas nuleido raštą prie gyventojų miesto, Pilipu vadinamo[4]. Tą gromatą senovėj katalikai už didį daiktą turėjo ir skaitė bažnyčiose susirinkusiems žmonėms mažne kaipo Raštą Šventą. Dailiai šv. Polikarpui Smirnos bažnyčia bevaldant, pašoko į ciesorius Markus Aurelijus[5] ir įsakė po visą ciesorystę persekioti katalikus. Žudymas mūsųjų buvo didis. Senovės raštininkai sako, jogei kraujas mūčelninkų čiurkšliais tekėjo. Kantrybė katalikų buvo neišpasakyta, nekurių pagonys visus narius išnarstė ir taip plakė, jogei grobai, kepenos ir plaučiai buvo matomi. Kitų su aštriomis šukėmis kūnus draskė, kitus medės paukščiams atidavė praryti, tačiau šie vieros neišsižadėjo.

Kaip visur taip ir Smirnoj katalikus varginant, pagonys su žydais krokė: „Ieškokit nedoro Polikarpo, užmuškit jį kuo greičiau, jis yra mokytoju krikščionų, jo nebtekus pragaiš katalikai!" Tie balsai daėjo

Szwęntoje tecziaus nenorieje slepties, bet katalikams mełdąnt kad sawa giwibą dieł ju giera użłajkitu, iszsinieszinos senis i netolimą sodą pri miłemu żmoniu.

Wiena rita meta atsikieles Szwęntas tare „sapniej regiejau po mana gałwu degąnt poduszką, „użtikra busiu sudegintu. Laj iszsipiłda wale Wieszpaties." Tuotarpu iszsiunsti nu pagonu wiresnibes żalnierej, su atidi jeszkąntis S. Polikarpa ateje i kajmą kurioj slepies, sugawa du wajku, didej płakie ir kłause taridamis „pasakikitau kami ira Wiskupas?" Wajku skausma nebiszturiejusiu pasakie. Szwęntas buwęs ąnt wiszkomis, kad iszsigirda żalnierius isibełdusius; pats jus su linksmu wejdu sutika ir pakwiete ąnt pijtu. Zalnierej regiedamis żiłą seni patis tare argi rejkieje mums tejp skubej jeszkoti nekałta se-

↕ p. 112–113 nele? o kitas atsakie o kąn padarisi kad lijp wiresnibe. ↕

Zalnierems bewałgąnt ir begierąnt; Szwęntas meldies uź paauksztinima wieros kataliku. Pawalgi iswadina Wiskupą i asiłą ir wede rajti Smirnon. Kieloniej pagine jus du senatoriu pagonu Erodes su Nicetu, paswadina Wiskupą ratusi gret sawęs ir sakie „Tiewaj mes patis żinom tamstą esąnt nekałtą ir gierą żmogą, bet ciecoriuj lijpąnt katalikus warginti, negalem tamstas palejsti, ar żinaj kąn? Smirnon nuwestas pasisakik tiktaj diewajtems apierawosis ir bus to gana, wedu taj padariswa jog nerejkies apierawoti ir busi palejstas."

Wiskupas pirmu tileje, paskiaus tare „acziu tamstąms uź patarmę, bet asz niekumet tejp nepadarisiu kajp linkatau." Sziuodu suszuka: o diełko nepadarisi? Atsakie Szwęntas, diełto jogiej Kristus Wieszpats mana wiena karta tare „kas manęs użsigins priesz żmones, to asz użsiginsiu priesz tiewą mana." Pasisakidamas apierawosis diewajtems tuo patiu iszsiżadietio Kristaus, kuri milu su wisu szirdi. Senatoriu taj girdiedamu stume seni isz ratu, o szis pakabaksz nukrita ąnt żiames it gąndrutis isz lizda. Krisdamas dar parbrieżies koję i gielżies pasparti.

Atsikiełusi żalnierej wieł iswadina i asiłą, nuwede Smirnon it awina ant apieras ir atidawe wiresnibej.

Wienoj wałąndoj wisas miestas iszsigirda sugawus Wiskupą. Beregięnt susirinka daugibe żmoniu pri duru sudes it warnu pri strykta. Sude kłause Szwęnta: ar tu esi Polikarpas? Szis atsakie: asz. Tare sude: iszsiżadiek ir kiejk Kristu o asz tawi palejsiu. Polikarpas atsakie:

šventojo, tačiau nenorėjo slėptis, bet, katalikams meldžiant, kad savo gyvybą dėl jų gero užlaikytų, išsinėšinos senis į netolimą sodą prie mylimų žmonių.

Vieną ryto metą atsikėlęs šventas tarė: „Sapne regėjau po mano galva degant podušką, už tikro būsiu sudegintu. Lai išsipildo valia Viešpaties". Tuo tarpu išsiųsti nuo pagonų vyresnybės žalnieriai, su atide ieškantys šv. Polikarpo, atėjo į kaimą, kurioj slėpės, sugavo du vaiku, didžiai plakė ir klausė tarydami: „Pasakykita, kame yra vyskupas?" Vaiku, skausmo nebištūrėjusiu, pasakė. Šventas, buvęs ant viškų, kad išsigirdo žalnierius įsibeldusius, pats juos su linksmu veidu sutiko ir pakvietė ant pietų. Žalnieriai, regėdami žilą senį, patys tarė: „Argi reikėjo mums taip skubiai ieškoti nekalto senelio?" O kitas atsakė: „O ką padarysi, kad liepia vyresnybė".

Žalnieriams bevalgant ir begeriant, šventas meldės už paaukštinimą vieros katalikų. Pavalgę įsvadino vyskupą į asilą ir vedė raiti Smirnon. Kelionėj paginė juos du senatoriu pagonu, Erodas su Nicetu, pasvadino vyskupą ratuose gret savęs ir sakė: „Tėvai, mes patys žinom tamstą esant nekaltą ir gerą žmogą, bet, ciesoriui liepiant katalikus varginti, negalim tamstos paleisti. Ar žinai ką? Smirnon nuvestas pasisakyk tiktai dievaičiams apieravosiąs ir bus to gana, vedu tai padarysiva, jog nereikės apieravoti ir būsi paleistas".

Vyskupas pirma tylėjo, paskiau tarė: „Ačiū tamstoms už patarmę, bet aš niekuomet taip nepadarysiu kaip linkita". Šiuodu sušuko: „O dėl ko nepadarysi?" Atsakė šventas: „Dėl to, jogei Kristus Viešpats mano vieną kartą tarė: „Kas manęs užsigins prieš žmones, to aš užsiginsiu prieš tėvą mano"[6]. Pasisakydamas apieravosiąs dievaičiams, tuo pačiu išsižadėčiau Kristaus, kurį myliu su visa širdžia". Senatoriu, tai girdėdamu, stūmė senį iš ratų, o šis pakabakš nukrito ant žemės it gandrūtis iš lizdo. Krisdamas dar persibrėžė koją į geležies paspartį.

Atsikėlusį žalnieriai vėl įsvadino į asilą, nuvedė Smirnon it aviną ant apieros ir atidavė vyresnybei.

Vienoj valandoj visas miestas išsigirdo sugavus vyskupą. Beregint susirinko daugybė žmonių prie durų sūdžios it varnų prie strigto. Sūdžia klausė švento: „Ar tu esi Polikarpas?" Šis atsakė: „Aš". Tarė sūdžia: „Išsižadėk ir keik Kristų, o aš tave paleisiu". Polikarpas atsakė:

asztuones deszimtis szesztus metus tarnauju Kristuj ir nieka mąn pik-
ta nepadare, uź kągi turiezio ji kiejkti? Esmi kataliku nieka su ma-
nęm nepeszi. Tare sude: asz tawi atiduosiu lawams kad praritu.
Szwęntas: kad nori atiduok, asz gieresne i błogiesni nemajnisiu. Su-
↕ p. 113-114 de: ↕ asz lijpsiu tawi giwą sudeginti. Szis: tamsta mani bajdaj ugni
gięnstąnti, o pats ikrisi i ugni niekumet negięnstąntę, darik kąn tinka-
mas. Sziuodum besznekąnt, uźwis źidaj pri duru stowiedamis szau-
kie „tas ira mokitojas wisos Azios sudeginkiet ji, nebtekus jo wisu
kataliku sudrebies kiszka. Girdiedamas taj sude lijpe tarnuj apszaukti,
jogiej Polikarpas kajpo atkakłus katalikas tur buti sudegintu.

Tujaus źalnierej ikase sztułpą pri kurio turieje degti Szwęntas, o źidaj beregięnt sunesze kruwa mediu su sziaudajs. Źalnierej norieje Polikarpą prikalti pri sztułpa su wieniemis, bet szis tare „wajkaj nerejk to asz nebiegsiu ir wiluos iszturiesis. Todieł źalnierej ji surisza pastate pri sztułpa ir uźdegie małką. Bet sztaj stebukłas: ugnis iszsiplete i wisas szalis o muczelnikas palika giwas bestowis. Kąn iszwides pardietinis, pasiunte źalnieriu kad ji uźmusztu. Zalnierius priszokies parmowe Szwęntą kiauraj su dejginu. Tuokart szis iszwirta o krauje tokie gauje isztekieje, jogiej ir ugni uźgiese." Zidaj wieł pradieje szaukti: sudeginkiet jo kuną nes krikszczionis paskajtis ji uź Diewą. Wirszinikas ju pakłauses sudegina — woz kaułus be uźlikusius musijej surinki, lajkie it brąngius pałajkus. Tejp pabęngie ąnt źiames gąrsingą sawa giwenimą S. Polikarpas ir parsikiele i ąmziną kami dziaukses par ąmźius. Amen.

Sause 20. dienoj.

Giwenimas S. Tyburciaus Muczelnika,

buwuse szioj pasaulej tretemi ąmźiej.

↕ p. 114-115 Tretemi ąmźiej giwenus Rimi didźiunas wardu ↕ Koromancius, kaj-
po wiras auksztos kilmies, tikrus pagonis; didźiu buwa wirsziniku ar-
ba Storastu. Deoklecianas ciecorius isakies katalikus parsakioti, tąn

„Aštuonias dešimtis šeštus metus tarnauju Kristui, ir nieko man pikto nepadarė, už ką gi turėčiau jį keikti? Esmi kataliku, nieko su manim nepeši". Tarė sūdžia: „Aš tave atiduosiu levams, kad prarytų". Šventas: „Kad nori, atiduok, aš geresnio į blogesnį nemainysiu." Sūdžia: „Aš liepsiu tave gyvą sudeginti". Šis: „Tamsta mane baidai ugnia gęstančia, o pats įkrisi į ugnį niekuomet negęstančią, daryk ką tinkamas". Šiedviem bešnekant, užvis žydai, prie durų stovėdami, šaukė: „Tas yra mokytojas visos Azijos, sudeginkit jį, nebtekus jo, visų katalikų sudrebės kiška". Girdėdamas tai, sūdžia liepė tarnui apšaukti, jogei Polikarpas kaipo atkaklus katalikas turi būti sudegintu.

Tuojau žalnieriai įkasė stulpą, prie kurio turėjo degti šventas, o žydai beregint sunešė krūvą medžių su šiaudais. Žalnieriai norėjo Polikarpą prikalti prie stulpo su vinimis, bet šis tarė: „Vaikai, nereikia to, aš nebėgsiu ir viliuos ištūrėsiąs". Todėl žalnieriai jį surišo, pastatė prie stulpo ir uždegė malką. Bet štai stebuklas: ugnis išsiplėtė į visas šalis, o mūčelninkas paliko gyvas bestovįs. Ką išvydęs, perdėtinis pasiuntė žalnierių, kad ji užmuštų. Žalnierius prišokęs permovė šventą kiaurai su deigina. Tuokart šis išvirto, o kraujo tokia gauja ištekėjo, jogei ir ugnį užgesė. Žydai vėl pradėjo šaukti: „Sudeginkit jo kūną, nes krikščionys paskaitys jį už Dievą". Viršininkas, jų paklausęs, sudegino, vos kaulus beužlikusius mūsieji surinkę laikė it brangius palaikus. Taip pabengė ant žemės garsingą savo gyvenimą šv. Polikarpas ir persikėlė į amžiną, kame džiaugsis per amžius. Amen.

Sausio 20 dienoj

Gyvenimas šv. Tiburcijaus mūčelninko,

buvusio šioj pasaulėj trečiame amžiuj

Trečiame amžiuj gyvenąs Ryme didžiūnas, vardu Koromancijus, kaipo vyras aukštos kilmės, tikras pagonis, didžiu buvo viršininku, arba storasta. Dioklecianas ciesorius[1], įsakęs katalikus persekioti, tą

Koromanciu pakiele i parsakiotojus. Szis uźduotą sau darbą it kiti pagonu wirszinikaj dirba su didźiu itęmpimu. Bet jogiej giebieje siurbti winą, diełto senatwiej pradieje gielti jo kojes. Stajbej nu letinas ligi kielu apteka su neiszgidomajs puszkajs. Negaleje palęnkti koju ir wajkszczioje sustingies it basli prarijes. Tąn didźiuna S. Sebestianas kurio giwenimą wirsziaus apraszຍau, stebuklingaj iszgide. Kąn regiedamas sunus Koromanciaus Tyburcius puole po koju S. Sebestiana ir tare „didis ira Diewas tawa, priimk mani i katalikus! Szwęntas tujaus prijeme ir pradieje mokiti ji wieros.

Sunuj prikalbiniejęnt itikiejes i Kristu ir Koromancius, nebnorieje buti kataliku parsakiotoju ir melde ciecoriaus idant nu jo kajpo sergąnte atimtu tąn wiresnibę. Dioklecianas ir atjeme. Luosas tapes pakwiete pri sawęs kunegą wardu Polikarpą ir mokies nu jo istatimu wieros. Pramokies draugi su sunu eje pri krikszta. Polikarpus pradiejes kriksztiti kłause, ar tiki i tikrą Diewą trajcioj S. wiena? Koromancius atsakie: tikiu. Kunegas: ar atsiźadi pagonu wieros? Szis atsakie: at .... Kunegas: ar atsiźadi welne ir wisu darbu jo? Atsakie Koromancius: ne gieradieje partraukiem krikształ, lejsk mąn griszti namon padarisiu pirmu kąn rejkięnt, tuokart galesiu drąnsej sakiti, atsiźadu nełaboje su jo darbajs. Polikarpas ir dalejda.

Sugriźes namon storasta tukstąntę kieturis szimtus wergu sawa parwerte katalikajs buti, apkriksztidina, dwe jams dowenas ir butinaj luosajs padare. Dar sakie: argi gał tie buti mana wergajs kurie par kriksztą zwęntą rados sunajs aukszcziause Diewa? Ąnt kuriu ponu
↕ p. 115–116 turieje apmaudą, wisęms do↕winoje — iszmokieje wisas skołas — Moterij mirus łajkie pri sawęs dwi pałejstuwi: tiedwi iszpirsza padoręms jaunikajtems ir dawe pasogą. Tejp pasiriedes wieł melde krikszta ir palika draugi su Tyburciu apkriksztitu.

Dar apasztołaj uźgine katalikams walgiti walgius diewajtems apierawotus. (Actor XV. 29.) Zinodamis taj pagonis, Deokleciana parsakioima gadiniej, wisęms duonkiepems ir melnikams isakie iszkieptą duoną ir mejsą giwolu papiautu; pirmu diewajtems apierawoti, paskiaus pardawinieti. Pri szuliniu pagalaus pikabina maźus diewajtius it rupuźokus, lijpe koźną prisęmtą wiedrą tęms kiszti po nosi, paskiaus namon neszti. Paupiesi ikase sztułpelus, prikiergie pri tu

Koromancijų pakėlė į persekiotojus. Šis užduotą sau darbą it kiti pagonų viršininkai dirbo su didžiu įtempimu. Bet jogei gebėjo siurbti vyną, dėl to senatvėj pradėjo gelti jo kojos. Staibiai nuo letenos ligi kelių apteko su neišgydomais puškais. Negalėjo palenkti kojų ir vaikščiojo sustingęs it baslį prarijęs. Tą didžiūną šv. Sebastianas, kurio gyvenimą viršiau aprašiau, stebuklingai išgydė. Ką regėdamas, sūnus Koromancijaus Tiburcijus puolė po kojų šv. Sebastiano ir tarė: „Didis yra Dievas tavo, priimk mane į katalikus!" Šventas tuojau priėmė ir pradėjo mokyti jį vieros.

Sūnui prikalbinėjant įtikėjęs į Kristų, ir Koromancijus nebnorėjo būti katalikų persekiotoju ir meldė ciesoriaus, idant nuo jo kaipo sergančio atimtų tą vyresnybę. Dioklecianas ir atėmė. Liuosas tapęs, pakvietė prie savęs kunigą, vardu Polikarpą, ir mokės nuo jo įstatymų vieros. Pramokęs drauge su sūnum ėjo prie krikšto. Polikarpas, pradėjęs krikštyti, klausė: „Ar tiki į tikrą Dievą Traicioj Šv. vieną?" Koromancijus atsakė: „Tikiu". Kunigas: „Ar atsižadi pagonų vieros?" Šis atsakė: „At." Kunigas: „Ar atsižadi velnio ir visų darbų jo?" Atsakė Koromancijus: „Ne, geradėjau, pertraukim krikštą, leisk man grįžti namon, padarysiu pirma ką reikiant, tuokart galėsiu drąsiai sakyti – atsižadu nelabojo su jo darbais". Polikarpas ir daleido.

Sugrįžęs namon, storasta tūkstantį keturis šimtus vergų savo pervertė katalikais būti, apkrikštydino, davė jiems dovanas ir būtinai liuosais padarė. Dar sakė: „Argi gali tie būti mano vergais, kurie per krikštą šventą rados sūnais aukščiausio Dievo?" Ant kurių ponų turėjo apmaudą, visiems dovanojo, išmokėjo visas skolas. Moteriai mirus, laikė prie savęs dvi paleistuvi, tiedvi išpiršo padoriems jaunikaičiams ir davė pasogą. Taip pasirėdęs, vėl meldė krikšto ir paliko drauge su Tiburcijum apkrikštytu.

Dar apaštalai užgynė katalikams valgyti valgius, dievaičiams apieravotus. (Actor XV, 29.)[2] Žinodami tai, pagonys Diokleciano persekiojimo gadynėj visiems duonkepiams ir melninkams įsakė iškeptą duoną ir mėsą gyvulių papjautų pirma dievaičiams apieravoti, paskiau pardavinėti. Prie šulinių pagaliau pakabino mažus dievaičius it rupūžiokus, liepė kožną prisemtą viedrą tiems kišti po nosia, paskiau namon nešti. Paupėse įkasė stulpelius, prikergė prie tų

diewajtius ir pastate źalnierius; kad koźnus semąns, pirmu undeni diewajtems paroditu. Po tokie pariedima katalikaj uźwis miestusi giwenąntis, pritruka butinaj walgiu.

Koromancius dar uź pagoni teb skajtomas giwena be paojaus, bet matidamas kąn pagonis katalikams dara, riźos waźiuoti i sawa dwarus. Priesz iszwaźiuojęnt Popieźius Gajus ar Kajus łajkie miszes jo namusi. Po misziu tare „Małones aweles mana uźeje gadine nełajminga, negalem be paojaus garbinti Diewa sawa. Karuna muczelniku ne wisęms ira źadieta, dieło kurs isz jusu niera gan stiprus, łaj prasikrausta isz Rima. Gieras sunus mana Koromancius, sutejks jums nesuteptos duonas. Dransi tiktaj łaj palijkt miesti su manęm.

Po tos prakałbos Koromancius iszwaźiawa ir daug musuju paskuo jo isztwilina — O narsus Tyburcius tare Popieźiuj „Tiewi Szwęntas asz su tamstu paliksiu; nes wiluos iszturiesis wisas mukas. Teguł iwikst wale Wieszpaties. Popieźius pagire drąnsumą jaunikajte ji parźegnoje ir iszeje.

↕ p. 116–117 Kaźikumet ejdamas par miestą S. Tyburcius ↕ pamate jaunikajti betwaksąnti negiwą o tiewus pas jo kuna bewerkięntius ir besitajsąntius łajdoti. Apsistojes Szwęntas kłause: kas taj jums atsitika? Atsakie motina „Ejk ponajti tas wajkielis mudums taksz pro łąngą iszkrita ir uźsimusze, ar mataj ir kaułaj jo sutrupieje. Taj sakidama pakiele wieną koję wajka pałąnkomą it łunka. Szwęntas aszaru pasigajlejes sukalbieje *Tiewe musu* su *Tikiu i Diewa Tiewa*, jeme wajkiukuj uź rąnką ir tare „buk swejkas ir kielkies." Woz taj pasakie jaunikajtis paszoka butinaj swejkas it isz miega pakirdes.

Prasidźiugusiu tiewu puole po koju Szwęnta Tyburciaus ir sakie „ponajti imk tąn mudums wajką i wergus. O jej nori ir patiudu wergajs tamstas busma. Atsakie Szwęntas: ne to nenoriu, bet giejdu kad paźintumet galbę Kristaus kuri asz garbinu ir tikietumet ji esąnt tikru Diewumi. Szij atsakie oj kąn dirbsma netikiei, tiktaj pamokik mamis tos wieros. Szwęntas truputi pramokies nuwede jus pri Tiewa Szwęntoje ir melde kad tus naujus katalikus apkriksztitu — Szis ir apkriksztije.

Tami pat łajki szejp atsitika. Buwa Rimi gacznus jaunikajtis wardu Torkwatus: kurs musiesęms pasisakies esus kataliku, pasipaźina su Popieźiu Gaju, su S. Tyburciu ir su daugieł kitajs tikąntejsejs. Buwoje kartajs kataliku baźnicziosi ir draugi kajp tejp meldies.

dievaičius ir pastatė žalnierius, kad kožnas semiąs pirma vandenį dievaičiams parodytų. Po tokio parėdymo katalikai, užvis miestuose gyvenantys, pritrūko būtinai valgių.

Koromancijus, dar už pagonį tebskaitomas, gyveno be pavojaus, bet matydamas, ką pagonys katalikams daro, ryžos važiuoti į savo dvarus. Prieš išvažiuojant, popiežius Gajus ar Kajus[3] laikė mišias jo namuose. Po mišių tarė: „Malonios avelės mano, užėjo gadynė nelaiminga, negalim be pavojaus garbinti Dievo savo. Karūna mūčelninkų ne visiems yra žadėta, dėl to, kurs iš jūsų nėra gan stiprus, lai prasikrausto iš Rymo. Geras sūnus mano Koromancijus suteiks jums nesuteptos duonos. Drąsūs tiktai lai palieka mieste su manim".

Po tos prakalbos Koromancijus išvažiavo, ir daug mūsųjų paskui jį ištvylino. O narsus Tiburcijus tarė popiežiui: „Tėve Šventas, aš su tamsta paliksiu, nes viliuos ištūrėsiąs visas mūkas. Tegul įvyksta valia Viešpaties". Popiežius pagyrė drąsumą jaunikaičio, jį peržegnojo ir išėjo.

Kaži kuomet, eidamas per miestą, šv. Tiburcijus pamatė jaunikaitį betvaksantį negyvą, o tėvus pas jo kūną beverkiančius ir besitaisančius laidoti. Apsistojęs šventas klausė: „Kas tai jums atsitiko?" Atsakė motina: „Eik, ponaiti, tas vaikelis mudviejų takš pro langą iškrito ir užsimušė, ar matai ir kaulai jo sutrupėjo". Tai sakydama, pakėlė vieną koją vaiko palankomą it lunką. Šventas, ašarų pasigailėjęs, sukalbėjo *Tėve mūsų* su *Tikiu į Dievą Tėvą*, ėmė vaikiukui už rankos ir tarė: „Būk sveikas ir kelkis". Vos tai pasakė, jaunikaitis pašoko būtinai sveikas it iš miego pakirdęs.

Prasidžiugusiu tėvu puolė po kojų švento Tiburcijaus ir sakė: „Ponaiti, imk tą mudviejų vaiką į vergus. O jei nori, ir pačiudu vergais tamstos būsime". Atsakė šventas: „Ne, to nenoriu, bet geidžiu, kad pažintumėt galybę Kristaus, kurį aš garbinu, ir tikėtumėt jį esant tikru Dievumi". Šie atsakė: „Oi, ką dirbsime netikėję, tiktai pamokyk mus tos vieros". Šventas, truputį pramokęs, nuvedė juos prie Tėvo Šventojo ir meldė, kad tuos naujus katalikus apkrikštytų. Šis ir apkrikštijo.

Tame pat laike šiaip atsitiko. Buvo Ryme gačnus jaunikaitis, vardu Torkvatas, kurs, mūsiesiems pasisakęs esąs kataliku, pasipažino su popiežium Gajum, su šv. Tiburcijum ir su daugel kitais tikinčiaisiais. Buvojo kartais katalikų bažnyčiose ir drauge kaip taip meldės.

Todieł krikszczionis jo nebijojes ir skajte uź sawą. S. Tyburcius tecziaus matidamas ji płaukus ąnt kaktu sukąnt, kas rita tapiojęnt su iwajrejs kwepałajs i motriszkoses drąnsej stebąntes, su tuomis juokuojęnt, nenoręnt su katalikajs draugi giedoti nej iłgaj melsties; nekarta ji parspieje ir bara. Sakie nepriderąnt tejp elgties katalikuj uź wis parsakioima gadiniej ir sąmprotawa nejsąnt ji krikszczionimi. Tecziaus tiesiau pagonimi jo newadina. Bet paskiaus pasirode Tork-
↕ p. 117–118 wata buwus tiktaj pasiustu nu pagonu ↕ pasałuniu (szpiegu) dieł gawima źinios kurij Rima giwentojej ira katalikajs.

Kajpogi Torkwatus wisa ko dasiźinojes, nueje pri Pabiona parsakiotojaus, daugieł kataliku iszdawe ir pasakie kami tie mełdas. Dar idant to katalikaj nesuprastu lijpe sawi apkalti ir i kalini paswadinti. Katalikaj tecziaus beregięnt apej jo darbą nedorą dasiźinoje.

Pabionas tujaus nemaź kataliku tarp tu ir S. Tyburciu sujemes apkała ir suware i kalini. Szwęntas kaliniej Torkwatą pamates tare „o tu pasałus paukszteli ko cze siedi? kam neszioi tus giełźinius berejkała? Jug tu taj ikiszaj leźuwi Pabionuj, wisi katalikaj apej tąn nedorą darbą tawa jau źina. Kataliks ir piaunamas neiszduos brole sawa. Senej asz numaniau nesąnt tawi tikru kataliku, nejgi apsirikau. Pasidziauk dabar su krauju musu, jug to ir te norijej kad mamis iszmusztu. Girdiedamas taj Torkwatus tileje ir najries it katinas deszrą suwalgies.

Atęnti rita Pabionas S. Tyburciaus kłause: kas tu esi? Szis: esmi kataliku. Tare Pabionas: nu apierawok diewajtems pagał isakima ciecoriaus; nes kitejp ikiszi sawa kajli. Atsakie Szwęntas: asz apierawoju tikram Diewuj Jezuj Kristuj. Girdiedamas taj Torkwatus tare: ejk ponali Tyburcius ne węn pats ira kataliku, bet dar kitus moka, kitus ragięn kad wirstu i katalikus, isakima ciecoriaus butinaj nekłausa, diewajtius musu wadęn welnejs, isz musu senos Rima wieros ticziojes, diewę musu Wenerą pramęn palejstuwi, Jowisza aukszcziausi diewajti ligi dali iwajrej iszterlo, Saturną saka rinąnt wajkus sawa it kiaulę; kas toki źmogu gał kięnsti?

Pabionas to iszkłauses lijpe Torkwatą iszlejsti isz kaline o Tyburciuj sakie „nedarik giedas auksztaj kilmej tawa, didem tiewuj tawa! pamesk
↕ p. 118–119 tas burtas kataliku, kas tau ilinda i gałwą? Diełko uźsiraszej ↕ i paniekintus nu wisu katalikus? Lenkdamas tiewą tawa wis dowinosiu tiktaj

Todėl krikščionys jo nesibijojo ir skaitė už savą. Šv. Tiburcijus tačiau, matydamas jį plaukus ant kaktos sukant, kas rytą tapiojant su įvairiais kvepalais, į motriškąsias drąsiai stebintis, su tomis juokuojant, nenorint su katalikais drauge giedoti nei ilgai melstis, ne kartą jį perspėjo ir barė. Sakė nepriderant taip elgtis katalikui, užvis persekiojimo gadynėj, ir samprotavo nesant jį krikščionimi. Tačiau tiesiai pagonimi jo nevadino. Bet paskiau pasirodė Torkvatą buvus tiktai pasiųstu nuo pagonų pasalūniu (špiegu) dėl gavimo žinios, kurie Rymo gyventojai yra katalikais.

Kaipogi Torkvatas, visa ko dasižinojęs, nuėjo prie Fabijono, persekiotojo, daugel katalikų išdavė ir pasakė, kame tie meldžias. Dar idant to katalikai nesuprastų, liepė save apkalti ir į kalinį pasvadinti. Katalikai tačiau beregint apie jo darbą nedorą dasižinojo.

Fabijonas tuojau nemaž katalikų, tarp tų ir šv. Tiburcijų, suėmęs apkalė ir suvarė į kalinį. Šventas, kalinyj Torkvatą pamatęs, tarė: „O tu, pasalus paukšteli, ko čia sėdi? Kam nešioji tuos gelžinius be reikalo? Juk tu tai įkišai liežuvį Fabijonui, visi katalikai apie tą nedorą darbą tavo jau žino. Katalikas ir pjaunamas neišduos brolio savo. Seniai aš numaniau nesant tave tikru kataliku neigi apsirikau. Pasidžiauk dabar su krauju mūsų, juk to ir tenorėjai, kad mus išmuštų". Girdėdamas tai, Torkvatas tylėjo ir nairės it katinas dešrą suvalgęs.

Atentį rytą Fabijonas šv. Tiburcijaus klausė: „Kas tu esi?" Šis: „Esmi kataliku". Tarė Fabijonas: „Nu, apieravok dievaičiams pagal įsakymą ciesoriaus, nes kitaip įkiši savo kailį". Atsakė šventas: „Aš apieravoju tikram Dievui Jėzui Kristui". Girdėdamas tai, Torkvatas tarė: „Eik, ponali, Tiburcijus ne vien pats yra kataliku, bet dar kitus moko, kitus ragina, kad virstų į katalikus, įsakymo ciesoriaus būtinai neklauso, dievaičius mūsų vadina velniais, iš mūsų senos Rymo vieros tyčiojas, dievę mūsų Venerą pramena paleistuve, Jovišą, aukščiausią dievaitį, lygia dalia įvairiai išterlioja, Saturną[4] sako rynant vaikus savo it kiaulę; kas tokį žmogų gali kęsti?"

Fabijonas, to išklausęs, liepė Torkvatą išleisti iš kalinio, o Tiburcijui sakė: „Nedaryk gėdos aukštai kilmei tavo, didžiam tėvui tavo! Pamesk tas burtas katalikų, kas tau įlindo į galvą? Dėl ko užsirašei į paniekintus nuo visų katalikus? Lenkdamas tėvą tavo, visa dovanosiu, tiktai

padarik użganą walej ciecoriaus, pagarbink diewajtius. Atsakie Tyburcius, ne tijk to nepadarisiu elgkies su manęm kajp noriedamas.

Pabionas regiedamas neparsakomą atneszina degąntes ąnglis ir lijpe basam Tyburciuj tas tripti. Szis parsiżegnojes wajkszczioje tarsi nie trupute nejausdamas karszte ir sakie „ar mataj poni tariuos po dobiłus bewajkszcziois; galu ir kazoka szokti, nes Kristuj Diewuj mana nelejdąnt ugnis nedegięn." Tare Pabionas żinau jogiej tas Kristus iszmoka jumis żawieimu, par kurius galet ir ugni nuwarduoti. Atsakie Szwęntus „neciusłaj taj nej iszmonej bet galibe Wieszpaties wis taj dara. Pażink ir pats tikrą Diewą, tuokart suprasi żodius mana ir busi łajmingu.

Pabionas tare „kąn bernaczis mąn terlojuses su tuo drąnsiu jaunikajtiu: nekłausa nej manęs nej ciecoriaus; wajkaj iszwedi isz miesta nukirskiet jo makaulę. Zalnierej tujaus sukibi, iszwedi ąnt kiele wadinamą Lewikana ir nuręnte gałwą szwęntą. Atęntę nakti atei katalikaj pałajdoje jo kuną.

Nauda dwasiszka.

Pawejzdas to Koromanciaus moka mamis jogiej tikras katalikas ne gał nemokieti skołu, negał palejstuwingaj giwenti, negał rustibes szirdiej sawa ant kitu łajkiti. Dar tas giwenimas roda jogiej senowiej katalikas katalika niekumet neiszduodawa pagonu wiresnibiej. Kłausamas ne meława bet sakie, brolu sawa skunsti negalu, nepasakisiu niewiena, darikiet su manęm kąn tinkamis. O diełko taj neiszduodawa? Diełto jogiej kits kita mileje. Bet musu gadiniej ar tejp dedas,
↕ p. 119–120 patis pamislikiet. Katalikajs tecziaus wadinamos. ↕

Sause 28. dienoj.

Giwenimas S. Anastaziaus Persa nuźudita metusi 627.

I wasaras sauleteki niuksa krasztas wadinamas Persia, kurio giwentojej senowiej buwa didej narsi. Pradioje sekmoje ąmżiaus Eraklius Rima ciecorius susimusze su Saporu Persu karalu. Pirmoj

padaryk užganą valiai ciesoriaus, pagarbink dievaičius". Atsakė Tiburcijus: „Nei tiek to nepadarysiu, elkis su manim kaip norėdamas".

Fabijonas, regėdamas nepersakomą, atnešino degančias anglis ir liepė basam Tiburcijui tas trypti. Šis persižegnojęs vaikščiojo, tarsi nė trupučio nejausdamas karščio, ir sakė: „Ar matai, pone, tariuos po dobilus bevaikščiojąs; galiu ir kazoką šokti, nes, Kristui Dievui mano neleidžiant, ugnis nedegina". Tarė Fabijonas: „Žinau, jogei tas Kristus išmoko jus žavėjimų, per kuriuos galit ir ugnį nuvarduoti". Atsakė šventas: „Ne ciuslai tai nei išmoniai, bet galybė Viešpaties visa tai daro. Pažink ir pats tikrą Dievą, tuokart suprasi žodžius mano ir būsi laimingu".

Fabijonas tarė: „Ką bernačys man terliojusis su tuo drąsiu jaunikaičiu: neklauso nei manęs, nei ciesoriaus; vaikai, išvedę iš miesto nukirskit jo makaulę". Žalnieriai tuojau sukibę, išvedę ant kelio, vadinamo Levikano[5], ir nurentė galvą švento. Atenčią naktį atėję katalikai palaidojo jo kūną.

Nauda dvasiška

Paveizdas to Koromancijaus moko mus, jogei tikras katalikas negali nemokėti skolų, negali paleistuvingai gyventi, negali rūstybės širdyj savo ant kitų laikyti. Dar tas gyvenimas rodo, jogei senovėj katalikas kataliko niekuomet neišduodavo pagonų vyresnybei. Klausiamas ne melavo, bet sakė: „Brolių savo skųsti negaliu, nepasakysiu nė vieno, darykit su manim ką tinkami". O dėl ko tai neišduodavo? Dėl to, jogei kits kitą mylėjo. Bet mūsų gadynėj ar taip dedas, patys pamislykit. Katalikais tačiau vadinamės.

Sausio 28 dienoj

Gyvenimas šv. Anastazijaus perso, nužudyto metuose 627

Į vasaros saulėtekį niūkso kraštas, vadinamas Persija, kurio gyventojai senovėj buvo didžiai narsūs. Pradžioje sekmojo amžiaus Eraklius[1], Rymo ciesorius, susimušė su Saporu[2], persų karalium. Pirmoj

muszoj Saporas pawejkie Erakliu, Persaj iźęngie i Rima ciecoristę ir taries butinaj wirszu gausęntis. Bet paskius Eraklius pasitajses karts po karta tris atwejus pamusze Saporą. Tuokart Persu źalnierems i sawa źiamę grisztąnt wienas wardu Magundas palika miesti Jerapolej; nes patika jam kataliku tikieimas. Cze neturiedamas su kuo misti pradieje mokities amata załatoriu ir wieros szwęntos.

Mokie ji katekizmas pirmu szejp jau źmones, paskiaus kunegas wardu Elioszius. Kurs matidamas Magundada ne węn kataliku buti noręnt bet ir łabaj padorej ełgąntes; didej ji pamileje, pramokie kiek rejkięnt wieros, apkriksztije ir dawe jam wardą Anastazius.

Su lig tu dienu jaunikajtis kunega Eliosziu aprinkos sau uź tiewą ir wisusi dalikusi jo kłause. Kaźikumet sakie kuneguj: tiewali patark mąn kuo asz turiu buti, kajp sau duoną pelniti? Elioszius atsakie, ar źinaj kąn Anastaziau, ne turi cze nej tiewa nej motinas, esi wienas it pauksztutis, stok tu i zokana, kiti zokanikaj bus tau brolejs, giwenimą ir walgi turiesi patijktą, melsties cziedyi, galesi grusti poterus kijk tinkamas ir busi łajmingu. Tare Anastazius: bet ar priims mani łabaj maź grekiszkaj te mokąnti? Atsakie kunegas asz pamelsiu par-
↕ p. 120–121 dietine klosztoriaus ir priims. Tare S. Anastazius: nu ↕ gieraj, gieraj tiewali tad jau busiu zokaniku ir nesziosiu auksztą juodą kiepurę.

Kieletuj dienu praslinkus ateje pri S. Anastaziaus Eliosziu ir tare: nu ejkiau i klosztoriu asz jau patijkiau dieł tawęs wietą. Taj pasakies nuwede jaunikajti it awiną i turgą ir ikisza warkszą i zokana it i majszą kad źmoniu daugiaus nebregietu. Rejk źinoti jogiej Azioj zokanikaj: gawie par kiaura ąmźi, stimp pusbadiu, płak sawi tąnkiej su disciplinomis, kijtaj guł, trumpaj temijgt ir warginas begała. Isz pradzios wienok tika S. Anastaziuj ir toks giwenimas, tika ir pats kitęms zokanikams; nes kłause pardietiniu ir wisus istatimus stiprej uźłajkie. Bet paskiaus pradieje ilgieties, węn jam linda i gałwą ta misle: kas źina ar biera giwi tiewaj mana? kajp brolems ir seseręms kłojes giwenti? Rasi anie tejraujes apej mani? Nebgaledamas tu misli atsikratiti skundies sawa spawiednikuj. Tas patare kad mestu szalęn tas misles ir skajtitu uź pagundinimą welne. Szis dieł kratima kratinos tomis pagundomis, apniktas purtina su gałwu it oźelis badities noriedamas, tecziaus misles jo nekłause.

mūšoj Saporas paveikė Eraklių, persai įžengė į Rymo ciesorystę ir tarės būtinai viršų gausiantys. Bet paskiau Eraklius pasitaisęs karts po karto tris atvejus pamušė Saporą. Tuokart persų žalnieriams į savo žemę grįžtant, vienas, vardu Magundatas, paliko mieste Jerapoly[3], nes patiko jam katalikų tikėjimas. Čia, neturėdamas su kuo misti, pradėjo mokytis amato zalatorių ir vieros šventos.

Mokė jį katekizmo pirma šiaip jau žmonės, paskiau kunigas, vardu Elijošius. Kurs, matydamas Magundatą ne vien kataliku būti norint, bet ir labai padoriai elgiantis, didžiai jį pamylėjo, pramokė kiek reikiant vieros, apkrikštijo ir davė jam vardą Anastazijus.

Sulig ta diena jaunikaitis kunigą Elijošių apsirinko sau už tėvą ir visuose dalykuose jo klausė. Kaži kuomet sakė kunigui: „Tėvali, patark man, kuo aš turiu būti, kaip sau duoną pelnyti?" Elijošius atsakė: „Ar žinai ką, Anastazijau, neturi čia nei tėvo, nei motinos, esi vienas it paukštūtis, stok tu į zokaną, kiti zokaninkai bus tau broliais, gyvenimą ir valgį turėsi patiektą, melstis čėdiji, galėsi grūsti poterius kiek tinkamas ir būsi laimingu". Tarė Anastazijus: „Bet ar priims mane, labai maž graikiškai temokantį?" Atsakė kunigas: „Aš pamelsiu perdėtinio klioštoriaus ir priims". Tarė šv. Anastazijus: „Nu gerai, gerai, tėvali, tad jau būsiu zokaninku ir nešiosiu aukštą juodą kepurę".

Keletui dienų praslinkus, atėjo prie šv. Anastazijaus Elijošius ir tarė: „Nu, eikiva į klioštorių, aš jau patiekiau dėl tavęs vietą". Tai pasakęs, nuvedė jaunikaitį it aviną į turgų ir įkišo vargšą į zokaną it į maišą, kad žmonių daugiau nebregėtų. Reikia žinoti, jogei Azijoj zokaninkai gavėja per kiaurą amžių, stimpa pusbadžiu, plaka save tankiai su disciplynomis, kietai guli, trumpai temiega ir varginas be galo. Iš pradžios vienok tiko šv. Anastazijui ir toks gyvenimas, tiko ir pats kitiems zokaninkams, nes klausė perdėtinių ir visus įstatymus stipriai užlaikė. Bet paskiau pradėjo ilgėtis, vien jam lindo į galvą ta mislia: „Kas žino, ar bėra gyvi tėvai mano? Kaip broliams ir seserims klojas gyventi? Rasi anie teiraujas apie mane?" Nebgalėdamas ta mislia atsikratyti, skundės savo spaviedninkui. Tas patarė, kad mestų šalin tas mislias ir skaitytų už pagundinimą velnio. Šis dėl kratymo kratinos tomis pagundomis, apniktas purtino su galva it oželis badytis norėdamas, tačiau mislios jo neklausė.

Septinerius metus klosztoriej pargiwenes, mate par sapną atejnąnti źmogu, kurs idawes jam auksa taurę su łabaj skaniu winu pripiłtą, tare gierk ligi dugna. O szis pajemes wienu małku iszgiere ir didej skaninos. Pakirdes susiprata wejkiej mirsis; todieł eje isz wisa ąmźiaus spawiednes, apsakie kuneguj sawa sapną su tuo isidieimu, jog wejkiej tur mirti, melde atlejdima nusidieimu sawa ir tiesiau su Diewu pasakie. Kunegas kłause: kas tau ira? Bene sergi? Diełko tiki sapnams ir dabar tejp negieraj iszgułdaj? Ąnt gała iszrisza ji isz grieku.

Po tos spawiednes S. Anastazius niekam nieka nesakidamas, wiskąn palikies; iszdurina isz klosztoriaus ir eje tiesiau i Persu źiamę i

↕ p. 121–122 wietą sawa gimima. ↕

Parejes pamate miesta widuo burtinikus pagał sawa paprote be sztikajlojęntius atęntius dajktus ir sakie „ko cze terlojeties su tajs monajs? Nieka neźinot ir nieka negalet ąntsztikti o źmones apgaudiniejet." S. Anastazius buwa su płati jupu apsiwilkies su auksztu it kubiłajtiu kiepuri apsimowes ir su sziksznas dirzu parsijuoses. Kajp pradieje persu leźuwiu kalbieti ir burtinikus waksiti; apstoje ji buris źmoniu ir kłause: o tu kas esi ar meszka ar źąnsinas? Szis atsakie: nesmi nej szioks nej toks giwolis, bet esmi persas jusu brolis. Woz taj pasakie tujaus wienas źmogus nubiegies pri wirszinika Marzabana tare „kaźikoks kiejstas źmogus i musu miesta ateje, iszsikłausk jo kas ira persiszkaj biła gieraj.

Marzabanas ji atwedines kłause, kas tu esi? S. Anastazius tiesiau it musu źemajtej atsakie „Asz esmi Persas, gimiau tami miesti, Saporuj karalaujęnt buwau źalnieriu, kares gadiniej palikau Rima ciecoristiej o dabar sugriźau i sawa źiamę." Tare wirszinikas: o diełko tejp kiejstaj pasipuoszej? Szis atsakie: mataj tamsta asz swetimami krraszti budamas itikiejau i Kristau ir istojau i zokana. Tas apdaras ira apdaru zokaniku. Tare Marzabanas: tad tu pametej wierą tiewa tawa? Szis: tejp ira pametiau, nes kataliku wiera ira giresne uź jusąje. Suszuka wirszinikas: tu dar wierą musu pejksi! jej nori swejkas palikti pamesk musu neprietelu Rimionu wierą, o tikiek tejp kajp tawa tiewas tikieje. Szis atsakie: ne tijk to nepadarisiu.

Apmaudingas wirszinikas lijpe źalnierems prigrutiuoti S. Anastazią su gielźinejs pri wagies ir pristatiti pri nauje trobese kad plitas

Septynerius metus kliōštoriuj pergyvenęs, matė per sapną ateinantį žmogų, kurs, įdavęs jam aukso taurę, su labai skaniu vynu pripiltą, tarė: „Gerk ligi dugno". O šis paėmęs vienu malku išgėrė ir didžiai skaninos. Pakirdęs susiprato veikiai mirsiąs, todėl ėjo iš viso amžiaus spaviednės, apsakė kunigui savo sapną su tuo įsidėjimu, jog veikiai turi mirti, meldė atleidimo nusidėjimų savo ir tiesiai su Dievu pasakė. Kunigas klausė: „Kas tau yra? Bene sergi? Dėl ko tiki sapnams ir dabar taip negerai išguldai?" Ant galo išrišo jį iš griekų.

Po tos spaviednės šv. Anastazijus, niekam nieko nesakydamas, viską palikęs, išdūrino iš kliōštoriaus ir ėjo tiesiai į Persų žemę, į vietą savo gimimo.

Parėjęs pamatė miesto viduj burtininkus, pagal savo paprotį bėštikaliojančius atenčius daiktus, ir sakė: „Ko čia terliojatės su tais monais? Nieko nežinot ir nieko negalit antštikti, o žmones apgaudinėjat". Šv. Anastazijus buvo su plačia jupa apsivilkęs, su aukšta it kubilaičiu kepure apsimovęs ir su šikšnos diržu persijuosęs. Kaip pradėjo persų liežuviu kalbėti ir burtininkus vaksyti, apstojo jį būrys žmonių ir klausė: „O tu kas esi – ar meška, ar žąsinas?" Šis atsakė: „Nesmi nei šioks, nei toks gyvulys, bet esmi persas, jūsų brolis". Vos tai pasakė, tuojau vienas žmogus, nubėgęs prie viršininko Marzabano, tarė: „Kaži koks keistas žmogus į mūsų miestą atėjo, išsiklausk jo, kas yra; persiškai bylo gerai".

Marzabanas, jį atvedinęs, klausė: „Kas tu esi?" Šv. Anastazijus tiesiai it mūsų žemaičiai atsakė: „Aš esmi persas, gimiau tame mieste, Saporui karaliaujant, buvau žalnierium, karės gadynėj palikau Rymo ciesorystėj, o dabar sugrįžau į savo žemę". Tarė viršininkas: „O dėl ko taip keistai pasipuošei?" Šis atsakė: „Matai tamsta, aš, svetimame krašte būdamas, įtikėjau į Kristų ir įstojau į zokaną. Tas apdaras yra apdaru zokaninkų". Tarė Marzabanas: „Tad tu pametei vierą tėvo tavo?" Šis: „Taip yra, pamečiau, nes katalikų viera yra geresnė už jūsąją". Sušuko viršininkas: „Tu dar vierą mūsų peiksi! Jei nori sveikas palikti, pamesk mūsų nprietelių rymionų vierą, o tikėk taip, kaip tavo tėvas tikėjo". Šis atsakė: „Ne tiek, to nepadarysiu".

Apmaudingas viršininkas liepė žalnieriams prigručiuoti šv. Anastazijų su gelžiniais prie vagies ir pristatyti prie naujo trobesio, kad plytas

nesziotu. Zalnierems tejp padarius, szis ir neszioje. Iwajri źmones giminę Anastaziaus paźistąntis juokies isz jo, stumde ir ticziomis kro- ↕ p. 122–123 we jam daugiesne plitu ąnt ↕ kuksztерą; o szis szwipsoje nietrupute nepikdamas. Par kieletą nedielu tejp nesziojus Marzabanas wieł Szwęntą pawadines tare „nu kąn bene riźajs iszsiźadieti Kristaus? Szis atsakie „nej riźaus nej nieka, darik su manęm kan imanidamas. Suszuka wirszinikas: ar tejp! nu pałauk diede asz tawi kitejp igrobsiu. Wajkaj imkiet tąn iszdziuwusi krikszczionu zokanika ir gieraj iszskąmbinkiet jam kaułus. Taj girdiedamas Szwęntas sakie „ponali dwiju dajktu tamstas mełdu, kad płakindamas mani nedalejstumi jupas zokana su krauju biaurioti ir kad płakąnt niekas manęs neturietumes. Asz gulesiu pats kiek rejkięnt."

Marzabanas iszkłause jo meldima: todieł źalnierej nuwilki jam wisas drapanas mete pati ąnt źiames it linu stuką, pradieje czajźiti su bizunajs isz dwiju pusiu ir sukapoje it gienej supuwusi medi. Taj darąnt szis nej wajtoje. Marzabanas matidamas tokię kantribę tare „gana płakti, o tu sausokauli kielkies.

Szwęntam atsikiełus tare wirszinikas: nu dabar giwas palikaj, bet asz paraszisiu pas Karalu idant dalejstu tawi smertiop nuźuditi. Atsakie S. Anastazius, kąn cze mani bajdaj karalu it motina wajką ubagajs ir ju majszelejs, jug mataj pats mani noręnt numirti uź wierą kataliku ir uź Diewa mana Kristu Jezu.

Marzabanas tare: gana tau bepleszkieti, wajkaj nuwede ji kalinion sugrutuokiet su kokiuo nedoru. Szij tejp ir padare. Tuotarpu zokanikaj to klosztoriaus isz kurio S. Anastazius buwa iszejes iszsigirdi apej jo nełajmes, iszsiunte du brolu sawa, bet ir tuodu woz atejusiu pakluwa i tąn pati kalini, kuremi Szwęntas siedieje. Su didźiu dźiauksmu pasiswejkina ir łaukie gała. Kieletuj nedielu praejus Marzabanas pawadines Szwęntą tare „ar źinaj kąn tiesą pasakius asz nebnoriu ↕ p. 123–124 tawęs bewarginti, pasisakik ↕ tiktaj mąn wienam iszsiźadąns Kristaus, beregięnt tawi palejsiu. Szis atsakie „nedalejsk to Wieszpatie kad taj padaritio; nes iszsiźadiedamas nors źodiu tiktaj, nebibutio kataliku. Tare wirszinikas: gausi dides dowenas tiktaj pamesk nukriźiawotą Kristu. Szis atsakie: nej manęs peszk nej głostik asz sawa ne pamesiu; turiu wieną Kristą to mąn bus gana. Tare wirszinikas:

nešiotų. Žalnieriams taip padarius, šis ir nešiojo. Įvairūs žmonės, giminę Anastazijaus pažįstantys, juokės iš jo, stumdė ir tyčiomis krovė jam daugiau plytų ant kukšteros; o šis švypsojo nė trupučio nepykdamas. Per keletą nedėlių taip nešiojus, Marzabanas, vėl šventą pavadinęs, tarė: „Nu ką, bene ryžais išsižadėti Kristaus?" Šis atsakė: „Nei ryžaus, nei nieko, daryk su manim ką įmanydamas". Sušuko viršininkas: „Ar taip! Nu palauk, dėde, aš tave kitaip įgrobsiu. Vaikai, imkit tą išdžiūvusį krikščionų zokaninką ir gerai išskambinkit jam kaulus". Tai girdėdamas, šventas sakė: „Ponali, dviejų daiktų tamstos meldžiu, kad, plakindamas mane, nedaleistum jupos zokano su krauju bjaurioti ir kad plakant niekas manęs nesitūrėtų. Aš gulėsiu pats kiek reikiant".

Marzabanas išklausė jo meldimo, todėl žalnieriai, nuvilkę jam visas drapanas, metė patį ant žemės it linų stuką, pradėjo čaižyti su bizūnais iš dviejų pusių ir sukapojo it geniai supuvusį medį. Tai darant, šis nei vaitojo. Marzabanas, matydamas tokią kantrybę, tarė: „Gana plakti, o tu, sausokauli, kelkis".

Šventam atsikėlus, tarė viršininkas: „Nu, dabar gyvas palikai, bet aš parašysiu pas karalių, idant daleistų tave smerčiop nužudyti". Atsakė šv. Anastazijus: „Ką čia mane baidai karalium it motina vaiką ubagais ir jų maišeliais, juk matai pats mane norint numirti už vierą katalikų ir už Dievą mano Kristų Jėzų".

Marzabanas tarė: „Gana tau beplešketi, vaikai, nuvedę ji kalinin, sugrutuokit su kokiu nedoru". Šie taip ir padarė. Tuo tarpu zokaninkai to kliošториaus, iš kurio šv. Anastazijus buvo išėjęs, išsigirdę apie jo nelaimes, išsiuntė du broliu savo, bet ir tuodu, vos atėjusiu, pakliuvo į tą patį kalinį, kuriame šventas sėdėjo. Su didžiu džiaugsmu pasisveikino ir laukė galo. Keletui nedėlių praėjus, Marzabanas, pavadinęs šventą, tarė: „Ar žinai ką, tiesą pasakius, aš nebnoriu tavęs bevarginti, pasisakyk tiktai man vienam išsižadąs Kristaus, beregint tave paleisiu". Šis atsakė: „Nedaleisk to, Viešpatie, kad tai padaryčiau, nes, išsižadėdamas nors žodžiu tiktai, nebebūčiau kataliku". Tarė viršininkas: „Gausi didžias dovanas, tiktai pamesk nukryžiavotą Kristų". Šis atsakė: „Nei manęs pešk, nei glostyk, aš savo nepamesiu; turiu vieną Kristų, to man bus gana". Tarė viršininkas:

kad tejp stirweloi suriszines tawi iszsiusiu pri Karalaus. Szis atsakie: ne rejk manęs riszti kur lijpsi cze ejsiu.

Pri Karalaus nuwedus pasiustas nu to wirszinikas wieł prikalbinieje kad Kristaus iszsiźadietu, szem to nedarąnt, budelej pakore muczelniką uź wieną rąnką, pririsza pri koju didius akmenius ir bajsej su łazdomis sumusze. Paskiaus nulejdi su iszłauźtu isz pete rąnku, nuwede i kalini.

Kieletuj dienu praslinkus iszeje isakimas karalaus lijpąns septines deszimtis kaliniu iszsmaugiti. Woz tąn isakimą tarnaj parskajti, iszwede kalinius i paupi, nuwiłka wisus drabuźius, koźną pakłupe, apsiaute sprąndą su wirwi, stoję isz dwiju szalu werze patol pakoł nełajmingas źmogus ne numire. Tejp nusmaugusis swajde kunus i upi. Kitus gałabijęnt wienas budelis atejes pri S. Anastaziaus tare „ar mataj kajp źun źmones karalaus nekłausąntis? Jej neiszsiźadiesi Kristaus ir tu spierej ejsi wieźauti i upes gilmę." Szwęntas ąnt to nieka neatsakie ir łaukie matoma gała.

Budelej kitus wisus parjemi, sugrobi S. Anastazią, ligi dali su wirwi nu smaugi, atkirta gałwą o kuną mete i upi. Katalikaj tecziaus iszwilki, słaptu iszweźe i Palestiną i tąn pati klosztoriu isz kurio Szwęntas buwa iszejes. Paskiaus tąn nuweźe i Rima, kami tebier ir
‡ p. 124–125 lig sziolej. O dusze linksminas dąnguoje łajminga par ąmźius. Amen. ‡

Wasere. 8. dienoj.

Nuźudimas Szwęntu Juwentina ir Maksima, giwenusiu szioj pausaulej kietwirtami ąmźiej.

Rasziti ir skajtiti giwenimus szeij jau szwęntuju ira graźu; nes tusi matom pawejksłus wisokios doribes. Bet apsakinieti źiwatus muczelniku Wieszpaties dar ira graźesni; nes paźistam kajp stipri buwa ju wiera, kajp ta ira brąngi kad uź ję szwęntije nedrowiejos ir wisako nustoti ir gałwą sawa padieti. Tus pamoksłus rąndam ir darbusi Szwęntuojums Juwentina su Maksimu kuriuodums smerti noriu cze aprasziti.

„Kad taip stirvelioji, surišinęs tave išsiųsiu prie karalaus". Šis atsakė: „Nereikia manęs rišti, kur liepsi, čia eisiu".

Prie karaliaus nuvedus, pasiųstas nuo to viršininkas vėl prikalbinėjo, kad Kristaus išsižadėtų, šiam to nedarant, budeliai pakorė mūčelninką už vienos rankos, pririšo prie kojų didžius akmenis ir baisiai su lazdomis sumušė. Paskiau, nuleidę su išlaužta iš peties ranka, nuvedė į kalinį.

Keletui dienų praslinkus, išėjo įsakymas karaliaus, liepiąs septynias dešimtis kalinių išsmaugyti. Vos tą įsakymą tarnai perskaitę išvedė kalinius į paupį, nuvilko visus drabužius, kožną paklupė, apsiautė sprandą su virve, stoję iš dviejų šalių, veržė patol, pakol nelaimingas žmogus nenumirė. Taip nusmaugę, svaidė kūnus į upę. Kitus galabijant, vienas budelis, atėjęs prie šv. Anastazijaus, tarė: „Ar matai, kaip žūna žmonės, karaliaus neklausantys? Jei neišsižadėsi Kristaus, ir tu spėriai eisi vėžauti į upės gilmę". Šventas ant to nieko neatsakė ir laukė matomo galo.

Budeliai, kitus visus perėmę, sugrobę šv. Anastaziją, lygia dalia su virve nusmaugę, atkirto galvą, o kūną metė į upę. Katalikai tačiau išvilkę slapta išvežė į Palestiną, į tą patį kliōštorių, iš kurio šventas buvo išėjęs. Paskiau tą nuvežė į Rymą, kame tebėr ir lig šiolei. O dūšia linksminas danguje laiminga per amžius. Amen.

Vasario 8 dienoj

Nužudymas šventų Juventino ir Maksimo, gyvenusių šioj pasaulėj ketvirtame amžiuj

Rašyti ir skaityti gyvenimus šiaip jau šventųjų yra gražu, nes tuose matom paveikslus visokios dorybės. Bet apsakinėti žyvatus mūčelninkų Viešpaties dar yra gražiau, nes pažįstam, kaip stipri buvo jų viera, kaip ta yra brangi, kad už ją šventieji nesidrovėjo ir visa ko nustoti, ir galvą savo padėti. Tuos pamokslus randam ir darbuose šventųjų Juventino su Maksimu, kurių dviejų smertį noriu čia aprašyti.

Po gadines ciecoriaus Konstantina didioje kurs pirmas isz karalaujęntiu Rimi i Kristu itikieje: pagonu tikieimas pradieje stajgu gajszti. Paniekinti ir uź neiszmintingus paskajtiti pagonis, klokinieje it musmiriu uźsikąndi; ju kunegaj niekam nebwedąnt ąnt apieru giwolu, woz badu nestipa; uźźiele takaj wedąntis i ju baźniczes. Wisęms rodies jau pagonu tikieimą butinaj pragajszęnt it źijmaj pawasariuj uźejus. Bet ne su wisu tejp atsitiką.

Ciecorius Konstancius nu uźgimima Kristaus metusi 361 pakiele i ciecorius sawa artimą giminajti wardu Juliona. Tas buwa mokitas ir gan iszmintingas; bet matidamas Rima ciecoristę grunąnt, tare priźasti tos nełajmes esąnt naują tuokart wierą kataliku; todieł iszsimane wieł pakielti wierą pagonu o paźiaminti szwęntą tikieimą kataliku.

Tejp riźęns pats nors buwa nu kudikistes kataliku, pamete tąn tikieimą ir tape pagoniemi. Atjeme nu kataliku daugieł baźnicziu, źude ↕ p. 125–126 kajp imanidamas kunegus musu, be kokios kaltibes, łupa nu tu pi↕ningus, su kurejs majtina ir dides ałgas mokieje pagonu kunegams, numirielus kataliku naktimis te lejda łajdoti, uźgine wisokios baźniczes iszkilmes, uźdraudi kabinieti isz wirszaus baźnicziu abrozus, mokitojus katalikus iszgines, pastate i ju wietą pagonis, źalnieriu wiresnius ir iwajrius wirszinikus tujaus atlejda kajp tiktaj pajuta jus esąnt katalikajs. I ju wietą wisur state pagonis. Po didi koroni uźdraude pejkti pagonu wierą.

Tokims isakimams iszejus pagonis atgije it musis pawasari, wajkszczioje linksmi pasiputi it gajdej kitus nukapoi, niekina katalikajs, nebeje i ju namus ir maźiausi sawi uź didius skajte. Priszingaj katalikaj wieni bukszti drebieje it apuszes łapas, ąntri tileje it źuwis undiniej, treti pasitajsi ir smerti uź Kristu pakielti, drąnej stowieje it suberbiejusis ąnźuołaj audraj uźejus.

Tuokart pat szejp atsitika: wienusi namusi buwa kataliku sąnejga kurioj gire mirusius ciecorius wieros kataliku miletojus o apej Juliona tileje, tiktaj Juwentinas su Maksimu tare „kas do gadine uźeje: szitaj źmogus nebnor nie szwiesibes saules regieti, nieks nemałonu nie pati giwiba, prispaudimaj isz priźasties wieros begała." Tus źodzius kaźikas iszgirdes, danesze pagonu wiresnibej, ciecorius lijpe atimti anuodums turtus o patiudu i kalini paswadinti. Tąmsibiesi

Po gadynės ciesoriaus Konstantino Didžiojo[1], kurs pirmas iš karaliaujančių Ryme į Kristų įtikėjo, pagonų tikėjimas pradėjo staiga gaišti. Paniekinti ir už neišmintingus paskaityti, pagonys kliokinėjo it musmirių užsikandę; jų kunigai, niekam nebvedant ant apierų gyvulių, vos badu nestipo, užžėlė takai, vedantys į jų bažnyčias. Visiems rodės jau pagonų tikėjimą būtinai pragaišiant it žiemai pavasariui užėjus. Bet ne suvisu taip atsitiko.

Ciesorius Konstancijus[2] nuo užgimimo Kristaus metuose 361 pakėlė į ciesorius savo artimą giminaitį, vardu Julijoną[3]. Tas buvo mokytas ir gan išmintingas, bet, matydamas Rymo ciesorystę griūnant, tarė priežasčia tos nelaimės esant naują tuokart vierą katalikų, todėl išsimanė vėl pakelti vierą pagonų, o pažeminti šventą tikėjimą katalikų.

Taip ryžęsis, pats, nors buvo nuo kūdikystės kataliku, pametė tą tikėjimą ir tapo pagonimi. Atėmė nuo katalikų daugel bažnyčių, žudė kaip įmanydamas kunigus mūsų be kokios kaltybės, lupo nuo tų pinigus, su kuriais maitino ir didžias algas mokėjo pagonų kunigams, numirėlius katalikų naktimis teleido laidoti, užgynė visokias bažnyčios iškilmes, uždraudė kabinėti iš viršaus bažnyčių abrozus, mokytojus katalikus išginęs, pastatė į jų vietą pagonis, žalnierių vyresnius ir įvairius viršininkus tuojau atleido, kaip tiktai pajuto juos esant katalikais. Į jų vietą visur statė pagonis. Po didžia korone uždraudė peikti pagonų vierą.

Tokiems įsakymams išėjus, pagonys atgijo it musės pavasarį, vaikščiojo linksmi, pasipūtę it gaidžiai kitus nukapoję, niekino katalikais, nebėjo į jų namus, ir mažiausi save už didžius skaitė. Priešingai, katalikai – vieni bugštūs drebėjo it apušės lapas, antri tylėjo it žuvys vandeny, treti, pasitaisę ir smertį už Kristų pakelti, drąsiai stovėjo it suberbėję ąžuolai audrai užėjus.

Tuokart pat šiaip atsitiko. Vienuose namuose buvo katalikų saneiga, kurioj gyrė mirusius ciesorius, vieros katalikų mylėtojus, o apie Julijoną tylėjo, tiktai Juventinas su Maksimu tarė: „Kas do gadynė užėjo: šitai žmogus nebnori nė šviesybės saulės regėti, niekas nemalonu, nė pati gyvyba, prispaudimai iš priežasties vieros be galo". Tuos žodžius kaži kas išgirdęs danešė pagonų vyresnybei, ciesorius liepė atimti anųdviejų turtus, o pačiudu į kalinį pasvadinti. Tamsybėse

siedąnt kartkartiemis pagonu wirszinikaj atejdamis sakie „pameskitau Kristu sawa, bus wis kas gieraj, atiduos judum turtus, ciecorius miles ir gaustau wiresnibes." Szuodum nekłausąnt sakie „źinom judu muczelniką wajniką noręnt gauti, garsingajs tarp kataliku tapti, bet nebus isz to nieka, szitaj nakti pagał nukapos judums gałwas, nieks neźinoti neźinos ir kąn judu iszwerstau?" Szuodu atsakie dari-
↕ p. 126–127 kiet su wędam kąn tinkamis, bet wieros kataliku neiszsiźadieswa. ↕

Po to sznekiese wiena nakti ateje budelis su źalnierejs i kalini, nukirta gałwas S. Juwentina su Maksimu ir słaptu pałajdoje. Katalikaj tecziaus pajuta apej anuodums smerti o Julionuj ciecoriuj mirus, parkiele kunus i wietą muczelnikams paskirtą. Amen.

Wasere 13. dienoj.

Giwenimas Szwęnta Klemensa Ancyros miestą Wiskupa buwusi szioj pasaulej tretemi ąmźiej.

Nekarta skunsdamos motinas ant wajku sawa: saka jus nekłausąnt, esąnt nedorajs ir atkaklejs; o ne dabo to jogiej tąnkiausej pates to ira priźasti. Nu piktu motinu iszmokst wajkaj: kiejksmu, barniu, girtibes ir tejp tolaus. O priszingaj nu diewobajmingu motinu iszmokst nu pat kudikistes wisa ko giera.

Bałsas motinu gilausej smeng i szirdis wajku ir atnesz szimteriopus wajsius. Maźne galem pasakiti jogiej tokius motinas tur wajkus, kokius nor turieti ir kokies ira pates. S. Klemensas kurio giwenimą cze pradedi skajtiti, turieje gierą motiną ir diełto palika szwęntu, kajp taj matisi tolaus.

Szios gadines Turkioj kraszti wadinami Galacia, tretemi ąmźiej buwa miestas wadinamas Ancyra, kuremi giwena turtingas ukinikas pagonis (warda jo neźinau). Tas wedes moteri katalikię wardu Zopią sułaukie sunaus ir norieje auginti ji sawa pagonu wieroj. Bet neuźiłga wiruj mirus, Zopie apkrikszdidina wajką ir dawe wardą Klemensas.

sėdint, kartkartėmis pagonų viršininkai ateidami sakė: „Pameskita Kristų savo, bus viskas gerai, atiduos judviem turtus, ciesorius mylės ir gausita vyresnybes". Šiedviem neklausant, sakė: „Žinom judu mūčelninko vainiką norint gauti, garsingais tarp katalikų tapti, bet nebus iš to nieko; šitai nakčia pagal nukapos judviejų galvas, niekas nė žinoti nežinos, ir ką judu išversita?" Šuodu atsakė: „Darykit su vedum ką tinkami, bet vieros katalikų neišsižadėsiva".

Po to šnekesio vieną naktį atėjo budelis su žalnieriais į kalinį, nukirto galvas šv. Juventino su Maksimu ir slapta palaidojo. Katalikai tačiau pajuto apie anųdviejų smertį, o Julijonui ciesoriui mirus, perkėlė kūnus į vietą, mūčelninkams paskirtą. Amen.

Vasario 13 dienoj

Gyvenimas švento Klemenso, Ancyros miesto vyskupo, buvusio šioj pasaulėj trečiame amžiuj

Ne kartą skųsdamos motinos ant vaikų savo sako juos neklausant, esant nedorais ir atkakliais, o nedaboja to, jogei tankiausiai pačios to yra priežasčia. Nuo piktų motinų išmoksta vaikai keiksmų, barnių, girtybės ir taip toliau. O priešingai, nuo dievobaimingų motinų išmoksta nuo pat kūdikystės viso ko gero.

Balsas motinų giliausiai smenga į širdis vaikų ir atneša šimteriopus vaisius. Mažne galim pasakyti, jogei tokius motinos turi vaikus, kokius nori turėti ir kokios yra pačios. Šv. Klemensas, kurio gyvenimą čia pradedi skaityti, turėjo gerą motiną ir dėl to paliko šventu, kaip tai matysi toliau.

Šios gadynės Turkijoj, krašte, vadinamame Galacija, trečiame amžiuj buvo miestas, vadinamas Ancyra[1], kuriame gyveno turtingas ūkininkas pagonis (vardo jo nežinau). Tas, vedęs moterį katalikę, vardu Zofiją, sulaukė sūnaus ir norėjo auginti jį savo pagonų vieroj. Bet, neužilgo vyrui mirus, Zofija apkrikštydino vaiką ir davė vardą Klemensas.

Giera motina Zopia woz galęnti źodzius isztarti sunu, kas rita ir wakara kalbina poterus, nelejda ↕ siesti pri walgie nej nu to kielties be poteru. Pasergiejusi Klemensą ar pikti metąntes, ar źodi koki negierą isztarus; tujaus parspiedawa.

↕ p. 127–128

Sunus wieł buwa gieras, nerejkieje jam du kartu sakiti nej płakti; woz tiktaj suprata ko nor matute, beregięnt taj dare. Zopie kartkartiems wajkuj szejp sakie „Sunau mana mataj pats jogiej giwenam gadiniej parsakioima uź Szwęntą musu wierą kataliku: gał ir tau rejks kięntieti, jejgi tejp atsitiktu negajlekies nej krauje nej giwibas uź Kristu padieti. Zinok jogiej źmogus par sawa gierus darbus niekumet negal tiek nu Wieszpaties uździrbti, kajp par muką ir atidawima giwibas uź wierą kataliku."

Tejp sunu bemokidama Zopie neuźiłga mire, Klemele palika naszłajtiu be tiewa ir motinas, bet Wieszpats priskire jam ąntrą motiną ligi dali Zopią. Kuri budama turtingu o be wajki pasawina tąn Klemelę augina ir szwejti it tikroi motina.

Wiena meta Galacyoj ir Ancyroj buwa badas: Klemele wisako nu ąntros motinas sawa gaudamas, aprinka ertus namus, patalpina tusi daugieł wajku ir majtina. Kąn matidamis źmones didej ji pamileje. Tuotarpu mire Ancyros Wiskupas: giwentojej miesta ąntsiklimpa Klemensu woz dwideszimti metu ąmźiaus teturęnti ir pakieldina par wiresnibę pirmu i kunegus, paskiaus i Wiskupus.

Nesitikietaj 302 metusi kiła bajsus parsakioimas kataliku isakitas par ciecoriu Galeriu su Deoklecianu. Galerius tuokart giwena miesti Nikomedioj, todieł artimas Ancyros wiskupas negaleje tilej kiutoti. Neuźiłga atwaźiawi skardęnkaktej sujeme jauną piemeni ir nuweźe Nikomedion. Cze padietas nu ciecoriaus wirszinikas kłause Klemensa: kas tu esi? Szis atsakie: esmi kataliku isz Ancyros. Tare wirszinikas: bet girdiejau tawi dar esąnt wiskupu arba wadowu nedoru kataliku? Szis: tikra tejsibe, nors ↕ newertas, tecziaus esmi. Wirszinikas: ar girdijej isakimą ciecoriu? Szis: kąn dirbsiu negirdiejes. Wirszinikas: ar kłausisi ju, ar pagarbisi musu diewajtius? Szis: netiek ne kłausisiu. Dajktusi priszingusi wieraj ir sumenej kłausiti ne galu; nes reik juoba Diewa bijoties, ne kajp źmoniu. Wirszinikas: ar tu toks paukszteliś atźagarus it męnturis, pałukiek truputeli beregięnt tu kitejp

↕ p. 128–129

Gera motina Zofija vos galintį žodžius ištarti sūnų kas rytą ir vakarą kalbino poterius, neleido sėsti prie valgio nei nuo to keltis be poterių. Pasergėjusi Klemensą ar pykti metantis, ar žodį kokį negerą ištarus, tuojau perspėdavo.

Sūnus vėl buvo geras, nereikėjo jam du kartu sakyti nei plakti; vos tiktai suprato, ko nori matutė, beregint tai darė. Zofija kartkartėmis vaikui šiaip sakė: „Sūnau mano, matai pats, jogei gyvenam gadynėj persekiojimo už šventą mūsų vierą katalikų; gal ir tau reiks kentėti, jeigi taip atsitiktų, nesigailėk nei kraujo, nei gyvybos už Kristų padėti. Žinok, jogei žmogus per savo gerus darbus niekuomet negali tiek nuo Viešpaties uždirbti, kaip per mūką ir atidavimą gyvybos už vierą katalikų".

Taip sūnų bemokydama, Zofija neužilgo mirė, Klemelė paliko našlaičiu be tėvo ir motinos, bet Viešpats priskyrė jam antrą motiną, lygia dalia Zofiją. Kuri, būdama turtinga, o bevaike, pasavino tą Klemelę, augino ir šveitė it tikroji motina.

Vieną metą Galacijoj ir Ancyroj buvo badas. Klemelė, visa ko nuo antros motinos savo gaudamas, aprinko ertus namus, patalpino tuose daugel vaikų ir maitino. Ką matydami, žmonės didžiai jį pamylėjo. Tuo tarpu mirė Ancyros vyskupas. Gyventojai miesto antsiklimpo Klemensą, vos dvi dešimti metų amžiaus teturintį, ir pakeldino per vyresnybę pirma į kunigus, paskiau į vyskupus.

Nesitikėtai 302 metuose kilo baisus persekiojimas katalikų, įsakytas per ciesorių Galerijų su Dioklecianu[2]. Galerijus tuokart gyveno mieste Nikomedijoj[3], todėl artimas Ancyros vyskupas negalėjo tyliai kiūtoti. Neužilgo atvažiavę skardinkakčiai suėmė jauną piemenį ir nuvežė Nikomedijon. Čia padėtas nuo ciesoriaus viršininkas klausė Klemenso: „Kas tu esi?" Šis atsakė: „Esmi kataliku iš Ancyros". Tarė viršininkas: „Bet girdėjau tave dar esant vyskupu, arba vadovu, nedorų katalikų?" Šis: „Tikra teisybė, nors nevertas, tačiau esmi". Viršininkas: „Ar girdėjai įsakymą ciesorių?" Šis: „Ką dirbsiu negirdėjęs". Viršininkas: „Ar klausysi jų, ar pagarbinsi mūsų dievaičius?" Šis: „Ne tiek, neklausysiu. Daiktuose priešinguose vierai ir sumenei klausyti negaliu, nes reikia juoba Dievo bijotis nekaip žmonių". Viršininkas: „Ar tu toks paukštelis atžagarus it menturis, palūkėk truputėlį, beregint tu kitaip

cziuldiesi, parłauźsma atkaklibę tawa. Ej wajkaj pakabini szin jauną kataliką i gięmbę iszsikiet jo kajli, paregiesma ar be barszkies jo leźuwis it skajbałas.

Zalnierej tujaus sujemi surisza jaunikajte pirsztus, pakabina i diba gięmbę tejp jog S. Klemensas su kojomis źiames prigauti negaleje, ir draskie kuną su gielźies szukuoczes. Po wałąndos apsuka antrą pusę ir ligi dali plesze mejsą nu kaułu. Tejp źudomas muczelnikas teczaus nej wajtoje nej dejawa nej skundies. Storasta matidamis wisą aptekusi su krauju tare, gana!

Woz nukabintas Szwęntas sukrita, diełto storasta sakie, nuweszkiet ji kalinion. Bet muczelnikas tujaus stojęns tare: nerejk weszti, asz su sawa kojomis nuejsiu.

Kalinis buwa miesti, diełto źalnierej drowiedamos pliką westi apsiaute su płoszcziu, bet ir par tąn kraujas cziurkszlejs tekieje. Atwedi pri kalini, ticziodamos nudęngie płoszcziu ir sakie „ar matiet szioki." Pagonis pri duru stowiejusis parsigąnda ir tare: ne tiek jus daugiaus źudot źmones ne kajp rejk: jejgi nedori katalikaj newerti ira giwibas, gieresni ira jus uźmuszti, nekajp giwus draskiti. Atsakie źalnierej: mums tejp dariti storasta isakie.

Wisęms rodies S. Klemensą wejkiej mirsęnt: bet jogiej Wieszpats norieje par ji paroditi ipatingą pawejksłą kąntribes; todieł kieletuj
↕ p. 129–130 dienu praslinkus uźrumbieje ronas ir muczelnikas butinaj iszgije. ↕

Stebiejos tam pagonis o wiresnibe lijpe źalnierems westi muczelniką Rimon. Kiek Szwęntas kieloniej nu źalnieriu iszkięntieje, Wieszpats tiktaj źina. Rimi S. Klemensas wieł kalinion pakluwa. Cze siediedamas mokie pagonis ir kriksztije. Iszsigirdes apej taj ciecorius Deoklecianas, wisus naujej apkriksztitus lijpe iszmuszti, wieną tiktaj Agatanielu uźłajkie.

Po kieletas dienu źalnierej iszwedi S. Klemensą isz kaline pririsza pri rata, kurio apatioj buwa łąndi diglej. Sukąnt diglej plesze kuną o atsisukus kunuj ąnt wirszaus źalnierej musze su giełaźies łazdomis. Rasi cze but ir nubęngie muczelniką, bet Wieszpatem kitejp noręnt sułuźa pagonu ratas, nukrita wirwes, o muczelnikas wieł strapt stojos su sawa kojomis. Tuo nekąnkindamos pagonis isztęmpe muczelniką, bajsej płakie ir musze su asztrejs ręndietinejs. Wis taj iszturiejes muczelnikas wieł buwa swejkas.

čiuldėsi, perlaušime atkaklybę tavo. Ei, vaikai, pakabinę šį jauną kataliką į gembę, išsėkit jo kailį, paregėsime, ar bebarškės jo liežuvis it skarbalas".

Žalnieriai, tuojau suėmę, surišo jaunikaičio pirštus, pakabino į dybo gembę taip, jog šv. Klemensas su kojomis žemės prigauti negalėjo, ir draskė kūną su geležies šukuočiais. Po valandos apsuko antrą pusę ir lygia dalia plėšė mėsą nuo kaulų. Taip žudomas, mūčelninkas tačiau nei vaitojo, nei dejavo, nei skundės. Storasta, matydamas visą aptekusį su krauju, tarė: „Gana!"

Vos nukabintas, šventas sukrito, dėl to storasta sakė: „Nuvežkit jį kalinin". Bet mūčelninkas, tuojau stojęsis, tarė: „Nereikia vežti, aš su savo kojomis nueisiu".

Kalinys buvo mieste, dėl to žalnieriai, drovėdamos pliką vesti, apsiautė su ploščiu, bet ir per tą kraujas čiurkšliais tekėjo. Atvedę prie kalinio, tyčiodamos nudengė ploščių ir sakė: „Ar matėt šiokį?" Pagonys, prie durų stovėję, persigando ir tarė: „Ne tiek, jūs daugiau žudot žmones nekaip reikia. Jeigi nedori katalikai neverti yra gyvybos, geriau yra juos užmušti nekaip gyvus draskyti". Atsakė žalnieriai: „Mums taip daryti storasta įsakė".

Visiems rodės šv. Klemensą veikiai mirsiant, bet jogei Viešpats norėjo per jį parodyti ypatingą paveikslą kantrybės, todėl, keletui dienų praslinkus, užrumbėjo ronos, ir mūčelninkas būtinai išgijo.

Stebėjos tam pagonys, o vyresnybė liepė žalnieriams vesti mūčelninką Ryman. Kiek šventas kelionėj nuo žalnierių iškentėjo, Viešpats tiktai žino. Ryme šv. Klemensas vėl kalinin pakliuvo. Čia sėdėdamas mokė pagonis ir krikštijo. Išsigirdęs apie tai, ciesorius Dioklecianas visus naujai apkrikštytus liepė išmušti, vieną tiktai Agatanelį užlaikė.

Po keletos dienų žalnieriai, išvedę šv. Klemensą iš kalinio, pririšo prie rato, kurio apačioj buvo landūs dygliai. Sukant dygliai plėšė kūną, o atsisukus kūnui ant viršaus, žalnieriai mušė su geležies lazdomis. Rasi čia būt ir nubengę mūčelninką, bet, Viešpačiui kitaip norint, sulūžo pagonų ratas, nukritọ virvės, o mūčelninkas vėl strapt stojos su savo kojomis. Tuo nekankindamos, pagonys ištempė mūčelninką, baisiai plakė ir mušė su aštriais rendėtiniais. Visa tai ištūrėjęs, mūčelninkas vėl buvo sveikas.

Pagonis taj regiedamis sakie, ar giltinej atsiunte mums isz Azios tąn źmogu nemari, nuweźinkiem jems atgał, teguł źudos su juomi kajp noriedamis. Po tokie sznekiese iswadina S. Klemensą su Agatanielu i łajwą ir nuweźe wieł i Nikomedyą. Cze muczelniku pakluwa i naga kaźikokie Agrypina, kurs kłause pirmu S. Klemensa: kas tu esi? Szis atsakie esmi Klemensas tarnas Kristaus. Kłause ąntra: o tu kas esi? Atsakie: esmi Agatanielus draugas Klemensa ir katalikas. Apmaudingas Agrypinas musze anuodu par ausis ir tare „diełko nesakotaus esąntiu tarnajs ciecoriaus, bet Kristaus, iszmokisiu asz judu prota.

Ar apierawostau diewajtems? Szuodu atsakie: ne. Tare Agrypinus, kad ne ... tad ir giwu nebustau. Wajkaj nupłakiet amuodu kajp rejkięnt ir iszmeskiet lawams kad praritu. Szij tejp ir padare, bet lawaj gieresni uź źmones, atei pri muczelniku ↕ nieka ne dare, gierinos ir wizgina su uodigomis it szunis.

↕ p. 130–131

Tas stebukłas nepakrutina szirdies nedora Agrypina: jam lijpąnt źalnierej raudonaj ikajtini płoną giełźi kisza kunu pagał prasidiei nu letinu lig pat petiu. Czirszka giełaźis, ruka ir kiepe kunas, o isztraukus muczelniku beregięnt swejku palika. Kąn regiedamas Agrypinas sakie „argi tuodum źmogum neb nusikratisma, wajkaj sułauźikiet anuodums kaułus it pagalus sudiekiet i majszą ir meskiet i undeni nu aukszta skarde.

Zalnierej tąn isakimą pildidamis, pagulde muczelniku ąnt lęntomis, jeme apkaustitą ratą arba tekini ir musze su tuo pirmu par letinas, paskiaus par stajbius, par kulszis, krutinę ir gałwą. Tejp sutratinusis sukimsza it szyną muczelnikus i majszą ir swijde i upi it majłas szmotą. Wisi tare jau Szwęntusius numirus: bet katalikaj nuei i paupi kunu pałajdoti, isztraukie majszą atrisza o muczelniku iszsiniere swejku it wieźej pawasari, ateje i Nikomedią ir pradieje stebuklingaj giditi źmones.

Agrypinas matidamas tejp ajszki stebukłą neb norieje muczelniku beźuditi, bet nueje pri ciecoriaus Galeriaus ir papasakoje kajp atsitika su dum katalikum. Ciecoriaus atsakie: źinau źinau, katalikus par sawa źawieimus sugiebąnt stebuklingus dajktus dariti. Kad pats neb nori su tuodum warginties nuwedink i Ancyrą ir atiduok Kurcyuj, tikiu jogiej is priwers atkaklus pagarbinti diewus musu.

Pagonys, tai regėdami, sakė: „Ar giltinei atsiuntė mums iš Azijos tą žmogų nemarų, nuvežinkim jiems atgal, tegul žudos su juomi kaip norėdami". Po tokio šnekesio įsvadino šv. Klemensą su Agataneliu į laivą ir nuvežė vėl į Nikomediją. Čia mūčelninku pakliuvo į nagą kaži kokio Agripino, kurs klausė pirma šv. Klemenso: „Kas tu esi?" Šis atsakė: „Esmi Klemensas, tarnas Kristaus". Klausė antro: „O tu kas esi?" Atsakė: „Esmi Agatanelis, draugas Klemenso ir katalikas". Apmaudingas Agripinas mušė anuodu per ausis ir tarė: „Dėl ko nesisakota esančiu tarnais ciesoriaus, bet Kristaus, išmokysiu aš judu proto. Ar apieravosita dievaičiams?" Šiuodu atsakė: „Ne". Tarė Agripinas: „Kad ne ... tad ir gyvu nebūsita. Vaikai, nuplakit anuodu kaip reikiant ir išmeskit levams, kad prarytų". Šie taip ir padarė, bet levai geresni už žmones, atėję prie mūčelninkų, nieko nedarė, gerinos ir vizgino su uodegomis it šunys.

Tas stebuklas nepakrutino širdies nedoro Agripino. Jam liepiant, žalnieriai, raudonai įkaitinę ploną geležį, kišo kūnu pagal, prasidėję nuo letenų lig pat pečių. Čirškė geležis, rūko ir kepė kūnas, o ištraukus mūčelninku beregint sveiku paliko. Ką regėdamas, Agripinas sakė: „Argi tiedviem žmogum nebnusikratysime, vaikai, sulaužykit anųdviejų kaulus it pagalius, sudėkit į maišą ir meskit į vandenį nuo aukšto skardžio".

Žalnieriai, tą įsakymą pildydami, paguldė mūčelninku ant lentų, ėmė apkaustytą ratą, arba tekinį, ir mušė su tuo pirma per letenas, paskiau per staibius, per kulšis, krūtinę ir galvą. Taip sutratinę, sukimšo it šieną mūčelninkus į maišą ir sviedė į upę it maitos šmotą. Visi tarė jau šventuosius numirus, bet katalikai, nuėję į paupį kūnų palaidoti, ištraukė maišą, atrišo, o mūčelninku išsinėrė sveiku it vėžiai pavasarį, atėjo į Nikomediją ir pradėjo stebuklingai gydyti žmones".

Agripinas, matydamas taip aiškų stebuklą, nebnorėjo mūčelninkų bežudyti, bet nuėjo prie ciesoriaus Galerijaus ir papasakojo, kaip atsitiko su dviem katalikais. Ciesorius atsakė: „Žinau, žinau katalikus per savo žavėjimus sugebant stebuklingus daiktus daryti. Kad pats nebnori su tiedviem vargintis, nuvedink į Ancyrą ir atiduok Kurcijui; tikiu, jogei jis privers atkaklius pagarbinti dievus mūsų".

Agrypinas tejp ir padare. Kurcyus matidamas muczelniku nuwargintu iszblieszkusiu ir woz bepaejnąntiu sakie „ar matotau kiek nełajmiu par sawa atkaklibę turetau iszkięntieti, argi ne gieresnej padaritumetau garbindamu diewus musu? Sziuodu atsakie: ne to nepadariswa.

↕ p. 131–132 Tare Kurcyus: nekłausąntis wiresnibes tur buti ↕ korotajs, wajkaj imkiet sziuodu kataliku ir patol źudikiet pakol nepadaris uźgana walej ciecoriaus. Zalnierej taj iszgirdi pririsza Szwęntuoju pri diba degina szonus su karsztajs giełaźejs ir kłause: nu kąn ar apierawostau diewajtems Rima? Sziuodu atsakie: ne. Paskiaus paswadina muczelnikus ąnt suołu, apmowe anuodums galwi, su raudonaj ikajtintu szarwu arba kiepuri karejwiu. Płaukams swiłąnt, ausęms ir nosiems degąnt kiła dwokąns dumas, S. Klemensus nebgaledamas atsidwiesti tare „Wieszpatie kurs mudu iszgielbiejej isz undens ir daugieł muku, atitolink tąn ugni." Woz taj isztare szarwas uźszała o muczelniku nors apswiłusiu it zidu oszkas źijma, tecziaus giwu paliką.

Numaudines kiepures Kurcyus susimiła ąnt muczelniku ir lijpe westi i kalini. Gan iłgaj cze łajkies iszsiunte anuodu i miestą Amazena ir sakie kad tos wietas wirszinikas Domicius priwerstu Szwęntuoju pagarbinti diewajtius. Domicius imete anuodu wakarop i duobę, apipile su negiesitajs kalkiejs ir apstej ąntgoźe undens. Rita meta lijpes atkasti, atrada anuodu giwu ir swejku. Regiedamu taj Pengo su Eukarpu abudu źalnieriu itikieje i Kristu ir palika tujaus nukriźiawotu. S. Klemensa su Agatanelu nudire nugaras, o paskiau par pliką be kajle mejsą bajsej nupłakie. Tuo nekąnkindamos isztęmpe ąnt gielźies piediemis muczelniku, pririsza su lęnciugielejs ir ezirszkina arba kiepe. Sziuodu kiepamu tokioj łowoj uźsnuda. Domicius tardamas mirus, atrisza ir atrada ne węn giwu bet ir swejku.

Toj gadiniej atwaźiawa ciecorius Galerius i miestą Tarsą: Domicias nebsumanidamas ko dariti su muczelnikum iszsiunte anuodu i Tarsą. Kieloniej Szwęntuoju daugieł ko pikta datirdamu nu wadowu, gide iwajrius ligonis. Tarsi wiresnibe iszkurina pecziu ir istume

↕ p. 132–133 muczelniku i tąn it paglaus. Sziuodu ↕ parbuwa pecziuoje diena ir nakti, tecziaus neiszkiepe, tikt kaulus sawa iszszilde. Iszsigirdes apej taj ciecorius iswadina muczelniku i kalini, kuremi sziodu parbuwa kietwerius metus.

Agripinas taip ir padarė. Kurcijus, matydamas mūčelninku nuvargintu, išblėškusiu ir vos bepaeinančiu, sakė: „Ar matota, kiek nelaimių per savo atkaklybę turita iškentėti, argi ne geriau padarytumėta garbindamu dievus mūsų?" Šiuodu atsakė: „Ne, to nepadarysiva".

Tarė Kurcijus: „Neklausantys vyresnybės turi būti korotais. Vaikai, imkit šiuodu kataliku ir patol žudykit, pakol nepadarys užgano valiai ciesoriaus". Žalnieriai, tai išgirdę, pririšo šventuoju prie dybo, degino šonus su karštomis geležimis ir klausė: „Nu ką, ar apieravosita dievaičiams Rymo?" Šiuodu atsakė: „Ne". Paskiau pasvadino mūčelninkus ant suolo, apmovė anųdviejų galvi su raudonai įkaitintu šarvu, arba kepure, kareivių. Plaukams svylant, ausims ir nosims degant, kilo dvokiąs dūmas, šv. Klemensas, nebgalėdamas atsidvėsti, tarė: „Viešpatie, kurs mudu išgelbėjai iš vandens ir daugel mūkų, atitolink tą ugnį". Vos tai ištarė, šarvas užšalo, o mūčelninku, nors apsvilusiu it žydų ožkos žiemą, tačiau gyvu paliko.

Numaudinęs kepures, Kurcijus susimilo ant mūčelninkų ir liepė vesti į kalinį. Gan ilgai čia laikęs, išsiuntė anuodu į miestą Amazeno[4] ir sakė, kad tos vietos viršininkas Domicijus priverstų šventuoju pagarbinti dievaičius. Domicijus įmetė anuodu vakarop į duobę, apipylė su negesytais kalkiais ir apsčiai antgožė vandens. Ryto metą liepęs atkasti, atrado anuodu gyvu ir sveiku. Regėdamu tai, Pengo su Eukarpu, abudu žalnieriu, įtikėjo į Kristų ir paliko tuojau nukryžiavotu. Šv. Klemenso su Agataneliu nudyrė nugaras, o paskiau per pliką be kailio mėsą baisiai nuplakė. Tuo nekankindamos, ištempė ant geležies pėdžių mūčelninku, pririšo su lenciūgėliais ir čirškino, arba kepė. Šiuodu, kepamu tokioj lovoj, užsnūdo. Domicijus, tardamas mirus, atrišo ir atrado ne vien gyvu, bet ir sveiku.

Toj gadynėj atvažiavo ciesorius Galerijus į miestą Tarsą[5]. Domicijus, nebsumanydamas ko daryti su mūčelninkais, išsiuntė anuodu į Tarsą. Kelionėj šventuoju, daugel ko pikto datirdamu nuo vadovų, gydė įvairius ligonis. Tarse vyresnybė iškūrino pečių ir įstūmė mūčelninku į tą it pagalius. Šiuodu perbuvo pečiuje dieną ir naktį, tačiau neiškepė, tik kaulus savo iššildė. Išsigirdęs apie tai, ciesorius įsvadino mūčelninku į kalinį, kuriame šiuodu perbuvo ketverius metus.

Tęms praslinkus pakluwa szwęntoju i naga kaźikokie pagonu kunega, kurs pririszes pri diba, draskie anuodums kunu it wanagas wisztą. Atriszus kad wede anuodu i kalini kunu szmotaj szalęn krita, kurius katalikaj grobstidamis łajkie kajpo brąngiausius pałajkus. Po to bajse nudiźima muczelniku kaliniej beguledamu wieł iszgije.

Wiena karta patis wirszinikaj susiei sznekiejos apej iwajrius dajktus ir apej tuodu muczelniku. Wienas pagonis wardu Maksimus girdiedamas Szwęntus nemirsztąnt, sakie, atiduokiet mąn szuodu nedoru asz beregięnt duszę anuodum iszwąrisiu. Atsakie wisi, gieraj imk anuodu ir darik kąn tinkamis, nes jau senej ira smertiop apsuditu.

Maksimas jemes dwi płati lęnti prikalinieje su łąndiomis gielźies winiemis ir ąnt tu pagulde muczelniku tejp prispaudi jogiej winis kiauraj par kuną parlinda. Nors tejp kunu paźejde tecziaus Wieszpatem nelejdąnt duszes łaukon neje. Pasiszawa dar wienas tironis wardu Aprodyzius ir sakies guwej mokąns iwejkti. Wiresnibe tujaus ir atidawe jam Szwęntuoju. Tas pakwiete muczelnikus ąnt pietu, kuriu kad sziuodu newalgie, tare Aprodyzius, nu gieraj rito asz judum kitokius pietus pakielsiu.

Rita meta pririsza muczelniku pri arklu uodigu ir tus gajnioje. Bewalkiojemu sziuodu po purwus dieł szłapima suszłapa it źwejej stiekiu, tecziaus galwi ne nutruka ir kielies swejku. Tuokart Aprodyzius uźdare anuodu kaliniej ir kietina łajkiti lig pat smerte. Bet ar galeje iłgaj iszturieti pagonu nedoribe neźudiusi tu, kurius be atsakima war-
↕ p. 133–134
ginti jams dalejsta buwa? Ne tu źmonistu nu ju łaukti ↕ nebuwa niepawidała. Kajpogi pałukiei kieletą nedielu iszwede abudu muczelniku i Ancyrą ir atidawe storastaj Luciuj kad wargintu.

Tas apkaldines su gielźinejs anuodums rąnkas ir kojes, pagulde kaliniej ir prislegie su didejs akminimis it kopustus kapotus. Po kieletas dienu iszwedines wieną tikt Agatanielu prikalbinieje kad diewajtius garbintu: nekłausąnt urbina jo ausis su karsztajs gielźelejs. Paskiaus pakores uź kojes degina szonus. Muczelnikuj nie aj nesakąnt, nukirta jo gałwą.

S. Klemensuj priwerstam be gulęnt źalnierej kas diena su pejlejs piauste wejdą ir gałwą o Wieszpats beregięnt gide. Tebibuwa tuokart giwa Zopie ąntra motina S. Klemensa: ta nakti i tris Karalus

Tiems praslinkus, pakliuvo šventuoju į nagą kaži kokio pagonų kunigo, kurs, pririšęs prie dybo, draskė anųdviejų kūnu it vanagas vištą. Atrišus, kad vedė anuodu į kalinį, kūnų šmotai šalin krito, kuriuos katalikai grobstydami laikė kaipo brangiausius palaikus. Po to baisaus nudyžimo mūčelninku, kalinyj begulėdamu, vėl išgijo.

Vieną kartą patys viršininkai susiėję šnekėjos apie įvairius daiktus ir apie tuodu mūčelninku. Vienas pagonis, vardu Maksimas, girdėdamas šventus nemirštant, sakė: „Atiduokit man šiuodu nedoru, aš beregint dūšią aniedviem išvarysiu. Atsakė visi: „Gerai, imk anuodu ir daryk ką tinkamas, nes jau seniai yra smerčiop apsūdytu".

Maksimas ėmęs dvi plati lenti prikalinėjo su landžiomis geležies vinimis ir ant tų paguldė mūčelninku taip prispaudę, jogei vinys kiaurai per kūną perlindo. Nors taip kūnu pažeidė, tačiau, Viešpačiui neleidžiant, dūšios laukan nėjo. Pasišovė dar vienas tironas, vardu Afrodizijus, ir sakės guviai mokąs įveikti. Vyresnybė tuojau ir atidavė jam šventuoju. Tas pakvietė mūčelninkus ant pietų, kurių kad šiuodu nevalgė, tarė Afrodizijus: „Nu gerai, rytoj aš judviem kitokius pietus pakelsiu".

Ryto metą pririšo mūčelninku prie arklių uodegų ir tuos gainiojo. Bevalkiojamu šiuodu po purvus dėl šlapimo sušlapo it žvejai stėkių, tačiau galvi nenutrūko ir kėlės sveiku. Tuokart Afrodizijus uždarė anuodu kalinyj ir ketino laikyti lig pat smerčio. Bet ar galėjo ilgai ištūrėti pagonų nedorybė nežudžiusi tų, kuriuos be atsakymo varginti jiems daleista buvo? Ne, tų žmonystų nuo jų laukti nebuvo nė pavidalo. Kaipogi, palūkėję keletą nedėlių, išvedė abudu mūčelninku į Ancyrą ir atidavė storastai Lucijui, kad vargintų.

Tas, apkaldinęs su gelžiniais anųdviejų rankas ir kojas, paguldė kalinyj ir prislėgė su didžiais akmenimis it kopūstus kapotus. Po keletos dienų išvedinęs vieną tik Agatanelį prikalbinėjo, kad dievaičius garbintų. Neklausant urbino jo ausis su karštomis geležimis. Paskiau, pakoręs už kojų, degino šonus. Mūčelninkui nė ai nesakant, nukirto jo galvą.

Šv. Klemensui, priverstam begulint, žalnieriai kas dieną su peiliais pjaustė veidą ir galvą, o Viešpats beregint gydė. Tebebuvo tuokart gyva Zofija, antra motina šv. Klemenso; ta, naktį į Tris Karalius

iszausząnt parpirka sargus kaline ir parwede muczelniką i namus sawa. Rita meta Szwęntas eje i aplejstą baźniczę misziu łajkiti, bet źalnierej iszauszus pamati S. Klemensa nebesąnt, pradiej skubej jeszkoti. Atradi bazniczę misziu łajkiti, bet źalnierej iszauszus pamati S. Klemensa nebesąnt, pradiej skubej jeszkoti. Atradi baźniczioj miszes bełajkąnti puole ąnt jo, tęn pat pri ałtoriaus nukirta jam galwą ir pati i szmotus sukapoje.

Tejp abudu muczelniku pabęngie warigngą giwenimą sawa ir gawa tiek wajniku dąnguo, kiek muku iszkięntieje.

S. Klemensas par dwideszimti asztuonerius o S. Agatanielus par kieturioliką metu kas diena źudomu, diena isz dienos mirdamu, numirti negaleje. Dielko taj? Dielto jogiej Wieszpats par anuodu norieje paroditi kajp brąngus dąngus ira, wertas ir szimta smercziu; kuri mes tąnkiej gauti norem nieka nekięntiedamis. Dar norieje paroditi pagoniems, jogiej is tiera tikras Diewas, kurs dara tokius stebuklus ir jogiej wiena tiera

↕ p. 134–135 tejsinga kataliku wiera uź kurę turem su noru ir szimtajs kartu mirti. ↕

Dar norieje paroditi didę galibę sawa kurej nedalejdąnt nieks nenumirs.

Wasere 14. dienoj.

Giwenimas S. Walenta kunega,

buwusi szioj pasaulej tretemi ąmźiej.

Metusi po Uźgimima Kristaus Wieszpaties kietures deszimtis pirmusi buwa pakiełtu i Rima ciecorius Klaudius: wiras gieras bet łabaj sargalotas ir newisaj teiszmintingas. Ne norieje is parsakioti kataliku, tecziaus linkieje kad wisi turietumes senowes Rima wieros.

Buwa toj gadiniej Rimi wienas kunegas wardu Walentas, kurs uźdegtas mejli Wieszpaties su wisu szirdi płatina wierą kataliku. Iszsigirdes apej taj Klaudius ciecorius lijpe atwesti aną i sawa rumus ir kłause, ar tu esi Walentas? Szis atsakie: asz. Tare ciecorius koki tęn naui sakiniei moksłą? Szis atsakie: galingas poni apsakinieju wieną tejsąnt Diewą sutwertoi dąngaus ir źiames, kurs matidamas źmones

išauštant, perpirko sargus kalinio ir parvedė mūčelninką į namus savo. Ryto metą šventas ėjo į apleistą bažnyčią mišių laikyti, bet žalnieriai, išaušus pamatę šv. Klemenso nebesant, pradėjo skubiai ieškoti[6]. Atradę bažnyčioj mišias belaikantį, puolė ant jo, ten pat prie altoriaus nukirto jam galvą ir patį į šmotus sukapojo.

Taip abudu mūčelninku pabengė vargingą gyvenimą savo ir gavo tiek vainikų danguj, kiek mūkų iškentėjo.

Šv. Klemensas, per dvi dešimti aštuonerius, o šv. Agatanelis per keturiolika metų kas dieną žudomu, diena iš dienos mirdamu, numirti negalėjo. Dėl ko tai? Dėl to, jogei Viešpats per anuodu norėjo parodyti, kaip brangus dangus yra, vertas ir šimto smerčių, kurį mes tankiai gauti norim nieko nekentėdami. Dar norėjo parodyti pagonims, jogei jis tėra tikras Dievas, kurs daro tokius stebuklus, ir jogei viena tėra teisinga katalikų viera, už kurią turim su noru ir šimtais kartų mirti.

Dar norėjo parodyti didžią galybę savo, kuriai nedaleidžiant niekas nenumirs.

Vasario 14 dienoj

Gyvenimas šv. Valento kunigo,

buvusio šioj pasaulėj trečiame amžiuj

Metuose po užgimimo Kristaus Viešpaties keturios dešimtys pirmuose buvo pakeltu į Rymo ciesorius Klaudijus[1], vyras geras, bet labai sargaliotas ir ne visai teišmintingas. Nenorėjo jis persekioti katalikų, tačiau linkėjo, kad visi tūrėtųsi senovės Rymo vieros.

Buvo toj gadynėj Ryme vienas kunigas, vardu Valentas, kurs, uždegtas meile Viešpaties, su visa širdžia platino vierą katalikų. Išsigirdęs apie tai, Klaudijus ciesorius liepė atvesti aną į savo rūmus ir klausė: „Ar tu esi Valentas?" Šis atsakė: „Aš". Tarė ciesorius: „Kokį ten naują sakinėji mokslą?" Šis atsakė: „Galingas pone, apsakinėju vieną teesant Dievą sutvertoją dangaus ir žemės, kurs, matydamas žmones

suklidus, atsiunte isz dąngaus Sunu sawa Jezu Kristu. Tas aukszcziause Sunus darodes źmoniems kajp rejk tikieti ir elgties sugriźa i dąngu. Kąn tas Diewas isakie wisęms rejk tikieti; o netikiedamis prapułs ąmźinaj. Tare Klaudius: kajpgi o musu diewaj Jowis, Merkurius, argi ne gieri buwa? Atsakie kunegas: galingas poni buwa taj senu dienu garsingi palejstuwej, kurius atęntes gimines uź diewus paskajte. Tare ciecorius: nejaugi tejp? Tuokart pasitika rumusi dwariszkis wardu Kalpurnius kurs tare „nekłausik to makloriaus galingas poni, mu-
↕ p. 135–136 su gadiniej kiła naui wiera krikszczioniszka, ku↕rios szalininka paskida wisur it wiłkaj po miszkus, patemi Rimi pagalaus nor sawa siekłą pasieti, ir tas Walentas to tegiejd. Tare ciecorius: nu gieraj imk aną iszsitejrauk apej je moksłą.

Alpurnius didiu ponu budamas nenorieje suosties ir atidawe kunegą kaźikokiem Asteriuj: su tuo Walentas bejdamas meldies bałsu ir tare „Wieszpatie kurs atneszej szwiesibę ąnt źiames duok idant tas źigis mana nebutu wełtuo. Parejus namon Asterius tare, źinaj kąn Walentaj tu mełzdamos sakiej Diewą tawa atneszus ąnt źiames szwiesibę, szitaj duktie mana nu triju metu apjeka, atidarik jos akis mes itikiesma i Kristu. Szwęntas tujaus dukteri pawadines tare „sergąntes akis wardon Wieszpaties Jezaus atsidarikiet! Wos taj isztare akis mergajtes praszwita ir butinaj iszgije. Kąn matidamas Asterius su wisajs namiszkiejs itikieje i Kristu Jezu. O kunegas par tretą dienu mokines jus wieros, apkriksztije, kietures deszimtis szeszis źmones.

Nieko netrukus iszsigirda apej taj ciecoriaus Klaudius ir lijpe wisus iszźuditi. Zalnierej nuwari tus naujus katalikus i miestą wadinamą Ostia, pirmu bajsej nutwoje, paskiaus nukapoje ju gałwas. Su tajs darbą pabęngi puole ąnt S. Walenta: wienas dawe jam i sprąndą ir sakie „kad tu praszmurksztumi, kad tu supleszkietumi, par tawi taj tiek Rima giwentoju prapuole, gierk ju kraui — regi dar tebtekąnt. Kitas dure jam po nosi ir sakie: kad tawi giltine pagautu, kad tu iszpąmptumi kajp erkie, kad tawi wiłkaj sudraskitu, jug tu noriejej ir ciecoriu musu apgauti, szitaj ir tau gałas ateje. Tejp bardamis uź kits kita musze Szwęntą be miłaszirdistes su wiezdajs o pailsi nurępte ir jam gałwą. Tejp szwęnti muczelnikaj pabęngi tąn męnką giwenimą
↕ p. 136–137 gawa neligiej gieresni karalistiej dangaus. Amen. ↕

suklydus, atsiuntė iš dangaus Sūnų savo Jėzų Kristų. Tas Aukščiausio Sūnus, darodęs žmonėms, kaip reikia tikėti ir elgtis, sugrįžo į dangų. Ką tas Dievas įsakė, visiems reikia tikėti, o netikėdami prapuls amžinai". Tarė Klaudijus: „Kaipgi, o mūsų dievai Jovis, Merkurijus[2] argi ne geri buvo?" Atsakė kunigas: „Galingas pone, buvo tai senų dienų garsingi paleistuviai, kuriuos atenčios giminės už dievus paskaitė". Tarė ciesorius: „Nejaugi taip?" Tuokart pasitiko rūmuose dvariškis, vardu Kalpurnijus[3], kurs tarė: „Neklausyk to maklioriaus, galingas pone, mūsų gadynėj kilo nauja viera krikščioniška, kurios šalininkai paskydo visur it vilkai po miškus, pačiame Ryme pagaliau nori savo sėklą pasėti, ir tas Valentas to tegeidžia". Tarė ciesorius: „Nu gerai, imk aną, išsiteirauk apie jo mokslą".

Kalpurnijus, didžiu ponu būdamas, nenorėjo suostis ir atidavė kunigą kaži kokiam Asterijui; su tuo Valentas beidamas meldės balsu ir tarė: „Viešpatie, kurs atnešei šviesybę ant žemės, duok, idant tas žygis mano nebūtų veltui". Parėjus namon, Asterijus tarė: „Žinai ką, Valentai, tu melsdamos sakei Dievą tavo atnešus ant žemės šviesybę, šitai duktė mano nuo trijų metų apjako, atidaryk jos akis, mes įtikėsime į Kristų". Šventas, tuojau dukterį pavadinęs, tarė: „Sergančios akys, vardan Viešpaties Jėzaus atsidarykit!" Vos tai ištarė, akys mergaitės prašvito ir būtinai išgijo. Ką matydamas, Asterijus su visais namiškiais įtikėjo į Kristų Jėzų. O kunigas, per trejetą dienų mokinęs juos vieros, apkrikštijo keturias dešimtis šešis žmones.

Nieko netrukus išsigirdo apie tai ciesorius Klaudijus ir liepė visus išžudyti. Žalnieriai, nuvarę tuos naujus katalikus į miestą, vadinamą Ostija[4], pirma baisiai nutvojo, paskiau nukapojo jų galvas. Su tais darbą pabengę, puolė ant šv. Valento. Vienas davė jam į sprandą ir sakė: „Kad tu prašmurkštum, kad tu suplëškėtum, per tave tai tiek Rymo gyventojų prapuolė, gerk jų kraują - regi dar tebtekant". Kitas dūrė jam po nosia ir sakė: „Kad tave giltinė pagautų, kad tu išpamptum kaip erkė, kad tave vilkai sudraskytų, juk tu norėjai ir ciesorių mūsų apgauti, šitai ir tau galas atėjo". Taip bardami už kits kito muše šventą be mielaširdystės su vėzdais, o pailsę nurentė ir jam galvą. Taip šventi mūčelninkai, pabengę tą menką gyvenimą, gavo nelygiai geresnį karalystėj dangaus. Amen.

Wasere 15 dienoj.

Giwenimas SS. Paustina su Jowitu tikruju brolu

buwusiu szioj pasaulej pradzioj ąntroje ąmźiaus.

Adriana Ciecoriaus gadiniej, Wałaku źiamiej miesti Briksia szęndien Brescia wadinami, giwena du brolu Paustinas (Faustinus) ir Jowita. Kuriuodums tiewaj katalikaj ąnkstij iszmiri didius turtus palika.

Tuodu nors turtingu ir be tiewu lig lajku palikusiu: tecziau iszauga łabaj diewobajmingaj. Kąn regiedamas Briksios Wiskupas Apolonius pakłause anuodums bene norietu i kunegus stoti? Sziuodum pasisakius noręnt, Wiskupas ko rejkięnt pramokies Paustina paszwęnte i kunegus o Jowitą i diakonus. Jaunikajtiu i dwasiszka stoną ilindusiu pradieje łabaj drąnsej apsakinieti wierą kataliku, stebuklus dariti ir wersti burejs źmones i musu tikieimą. Apej kąn iszsigirdi pagonis, sugrejbi abudu it źuwis tinkli ir dajlej ikisza i kalini.

Adrianas ciecorius buwa tuokart Ligurioj: kąn źinodamas Italikus nuwaźiawa pri jo ir kłause kąn tur dariti su katalikajs? Tas ciecorius nebuwa kraugieris, tecziaus nugąnstaudamas kad nauje wiera ko pikta ciecoristej nepadaritu tare, wisus priwersk idant apierawotu diewams, o nenorętius to dariti źudik.

Namon sugriźes Italikus gaude kałalikus ir dieje i kalini. Po kieletas dienu atwaźiawa ciecorius i Briksią: tuokart Italikus tare turiu cze kaliniej du jaunikajtiu kataliku, neźinau nie pats kąn su anuodum dariti? Ciecorius atsakie: ar tejp ira didźiu kad uźłajkiej anuodu suduj mana paties? Szis: tejp ira galingas poni anuodums tiewaj buwa skajtomis musu ↕ p. 137–138 miesti uź pirmiausius. Tare ciecorius: tokius prider didźiaus prispausti kad kiti matidamis drowietumes i naujus iszmonius tikieti.

Po to sznekiese Ciecorius atwedines isz kaline Paustiną su Jowitu, źmoniszkaj kalbina, źadieje anuodu pakielti i auksztus wirszinikus ir mileti; bili tiktaj iszsiźadietu Kristaus. Sziuodu ligi dali su didiu

Vasario 15 dienoj

Gyvenimas šv. šv. Faustino su Jovitu, tikrųjų brolių,

buvusių šioj pasaulėj pradžioj antrojo amžiaus

Adriano[1] ciesoriaus gadynėj Valakų žemėj, mieste Briksija, šiandien Brescia[2] vadinamame, gyveno du broliu, Faustinas (Faustinus) ir Jovitas. Kurių dviejų tėvai katalikai, anksti išmirę, didžius turtus paliko.

Tuodu, nors turtingu ir be tėvų lig laiku palikusiu, tačiau išaugo labai dievobaimingai. Ką regėdamas, Briksijos vyskupas Apolonijus paklausė anųdviejų, bene norėtų į kunigus stoti? Šiedviem pasisakius norint, vyskupas, ko reikiant pramokęs, Faustiną pašventė į kunigus, o Jovitą į diakonus. Jaunikaičiu, į dvasišką stoną įlindusiu, pradėjo labai drąsiai apsakinėti vierą katalikų, stebuklus daryti ir versti būriais žmones į mūsų tikėjimą. Apie ką išsigirdę, pagonys sugreibė abudu it žuvis tinkle ir dailiai įkišo į kalinį.

Adrianas ciesorius buvo tuokart Ligurijoj[3]. Ką žinodamas, Italikas nuvažiavo prie jo ir klausė, ką turi daryti su katalikais. Tas ciesorius nebuvo kraugerys, tačiau, nuogąstaudamas, kad nauja viera ko pikto ciesorystei nepadarytų, tarė: „Visus priversk, idant apieravotų dievams, o nenorinčius to daryti žudyk".

Namon sugrįžęs, Italikas gaudė katalikus ir dėjo į kalinį. Po keletos dienų atvažiavo ciesorius į Briksiją. Tuokart Italikas tarė: „Turiu čia kalinyj du jaunikaičiu kataliku, nežinau nė pats, ką su aniedviem daryti". Ciesorius atsakė: „Ar taip yra didžiu, kad užlaikei anuodu sūdui mano paties?" Šis: „Taip yra, galingas pone, anųdviejų tėvai buvo skaitomi mūsų mieste už pirmiausius". Tarė ciesorius: „Tokius pridera didžiau prispausti, kad kiti matydami drovėtųsi į naujus išmonius tikėti".

Po to šnekesio ciesorius, atvedinęs iš kalinio Faustiną su Jovitu, žmoniškai kalbino, žadėjo anuodu pakelti į aukštus viršininkus ir mylėti, bile tiktai išsižadėtų Kristaus. Šiuodu lygia dalia su didžiu

nusiżaminimu tare „acziu tamstaj galingas poni uż gierą szirdi, wisusi dalikusi kłausou didibes tamstas, bet wieros iszsiżadieti negalau; nes iszsiżadiedamu ąmżinaj prapułtuwiau it kiti netikąntis i Kristu.

Kłause Ciecorius: ne jau mes wisi prapułsma? Atsakie Paustinus: jej negauste milestas tikra Diewa ir neitikieste i Kristu użtikra prapulste. Tare Ciecorius: argi taj diewaj musu negal mamis łajmingajs padariti? Szis atsakie: diewaj Rima gaun garbę be kokie rejkała; nes ira senu dienu niekniekiejs. Ciecorius taj girdiedamis supika it eżis ir lijpe abudu muczelniku atiduoti lawams kad praritu.

Dienoj paskirtoj susieje daugibe ponibes stebieties kajp muczelniku su medes paukssztejs grumses: iwede i darżą Paustiną su Jowitu ir użlejda kieturis lawus. Tie ateji pri muczelniku; gierinos ir sugule pri anuodums koju. Iwipsosiną susirinkusije pradieje klegieti ir sakiti iszlejskiet kitus, tie tur buti priszerti.

Priwejzietojes bestiju iszlejda tris lampartus, ir tie apsinajri sugule smiltini ir wolojes. Dar iszlejda kieles dideles meszkas, bet ir tos uż żmones gieresnes murmieje muczelnikams wienok nieka nedare. Regiedama taj ponibe szaukie: tuodu jaunikajtiu ira żawietoju (czeraunikú) uzwardawa medes paukszczius diełto anuodums nedraska.

Tarp wejzietoju buwa pagonu kunegas wardu Orpetus kurs ponibej tare, asz pajemes diewajti Saturną ejsiu i darżą, użtikra bestijes
↕ p. 138–139 ira priszertas ↕ ir mąn nieka nedaris. Paregieste jogiej medes paukszte tejp drowieses musu diewą Saturną użkabinti kajp tus katalikus. Pasiszawa dar ejti draugi Italikus su kielejs tarnajs. Woz tie darżi pasirode bestias krokdamas ąnt ju puole. Italikuj kajp droże lawas su uodigu par kięnkles, tujaus tas brinkt iszwirta it papuwes stuobris. Orpetą meszka sułamina, Saturnas isz rąnku iszkrites ąnt żiami kłaksoje, lawaj ji sutripe dar wienas suszłapina, ir wisus naujej iejusius i darżą prarije. Kąn regiedamis pagonis najries it żidaj nu katalika apgauti.

Apra Italikiene naszli palikusi pradieje bałsu rugoti ąnt ciecoriaus, kiti sakie diełko tiems czeraunikams nelijp gałwu nukapoti dar kiti itikieje i Kristu, be je: Italikiene, Kalocerus ciecoriaus dwariszkis ir gauje wisokie paszaukima żmoniu. Ciecorius wipsosinoj buwes tare muczelnikąm: jej galetau ejkietau łaukon isz aptwara. Szuodu atsakie

nusižeminimu tarė: „Ačiū tamstai, galingas pone, už gerą širdį, visuose dalykuose klausova didybės tamstos, bet vieros išsižadėti negaliva, nes išsižadėdamu amžinai prapultuva it kiti, netikintys į Kristų".

Klausė ciesorius: „Nejau mes visi prapulsime?" Atsakė Faustinas: „Jei negausite mylistos tikro Dievo ir neįtikėsite į Kristų, už tikro prapulsite". Tarė ciesorius: „Argi tai dievai mūsų negali mus laimingais padaryti?" Šis atsakė: „Dievai Rymo gauna garbę be kokio reikalo, nes yra senų dienų niekniekiais". Ciesorius, tai girdėdamas, supyko it ežys ir liepė abudu mūčelninku atiduoti levams, kad prarytų.

Dienoj paskirtoj susiėjo daugybė ponybės stebėtis, kaip mūčelninku su medės paukščiais grumsis. Įvedė į daržą Faustiną su Jovitu ir užleido keturis levus. Tie, atėję prie mūčelninkų, gerinos ir sugulė prie anųdviejų kojų. Į vypsoseną susirinkusieji pradėjo klegėti ir sakyti: „Išleiskit kitus, tie tur būti prišerti".

Priveizėtojas bestijų išleido tris lampartus, ir tie apsinairę sugulė smiltyne ir voliojos. Dar išleido kelias dideles meškas, bet ir tos už žmones geresnės murmėjo, mūčelninkams vienok nieko nedarė. Regėdama tai, ponybė šaukė: „Tuodu jaunikaičiu yra žavėtoju (čerauninku), užvardavo medės paukščius, dėl to anųdviejų nedrasko".

Tarp veizėtojų buvo pagonų kunigas, vardu Orfetas, kurs ponybei tarė: „Aš, paėmęs dievaitį Saturną[4], eisiu į daržą, už tikro bestijos yra prišertos ir man nieko nedarys. Paregėsite, jogei medės paukščiai taip drovėsis mūsų dievą Saturną užkabinti kaip tuos katalikus". Pasišovė dar eiti drauge Italikas su keliais tarnais. Vos tie darže pasirodė, bestijos krokdamos ant jų puolė. Italikui kaip drožė levas su uodega per kenkles, tuojau tas brinkt išvirto it papuvęs stuobrys. Orfetą meška sulamino, Saturnas, iš rankų iškritęs, ant žemės klaksojo, levai jį sutrypė, dar vienas sušlapino ir visus, naujai įėjusius į daržą, prarijo. Ką regėdami, pagonys nairės it žydai, nuo kataliko apgauti.

Afra Italikienė, našle palikusi, pradėjo balsu rūgoti ant ciesoriaus, kiti sakė, dėl ko tiems čerauninkams neliepia galvų nukapoti, dar kiti įtikėjo į Kristų, beje: Italikienė, Kaloceras, ciesoriaus dvariškis, ir gauja visokio pašaukimo žmonių. Ciesorius, vypsosenoj buvęs, tarė mūčelninkam: „Jei galita, eikita laukan iš aptvaro". Šiuodu atsakė:

„galingas poni dalejsk tiktaj wedu ir tas bestijes iszweswa. Tare ciecorius: iszweskitau. Tuokart Paustinus medes pauksztems tare: jus lawaj, lampartaj ir meszkas ejkiet łaukon, griszkiet i miszkus, bet kieloniej niewiena źmogaus nekuszinkiet.

Taj pasakiusiu eje łaukon bestiomis wedinu. Wisas iszstriese i krumus nie wejzieti i źmones newejziedamas.

Wisęms rodies jog Adrianas po tokie atsitikima iszlejs muczelniku, bet kitejp iwika. Iszejusiu isz darźa tujaus lijpe apkalti, idieti kalinion ir stapiti badu. Idant kartajs kas walgie anuodum nepakisztu, duris kaline isakie su sawa źijdu uźpecziotiti.

Tuotarpu Kolocerus, Apra ir kiti itikiejusis i Kristu jeszkoje kałnusi Wiskupa Apoliniaus kurs buwa pasislepes. Atradi apsakie kajp atsitika su jo mokitinium ir melde kad apkriksztitu. Wiskupas truputi wieros pramokies, apkriksztije ir padirmawoje. ↕ Ciecorius apej

↕ p. 139–140

taj iszsigirdes Apras ir kitu nukirtina gałwas, Kolocera tiktaj kaliniej uźłajkie; nes wiles ji parkalbiesis ir priwersis Kristaus iszsiźadieti.

Iszwaźiuodamas isz Briksios ciecorius i Mediolana; lijpe ir muczelnikus tęn atwesti. Atwedus prikalbinieje kad pamestu nauję wierą; bet szij atsakie: wełtuo suosis galingas poni, nepamesma Kristaus nors szimta kartu rejkietu uź ji mirti. Tuokart ciecorius atidawe jus wietas wirszinikams, kurie suguldi muczelnikus pile i ju nasrus isztirpitą szwiną; bet szij prarii, swejkajs palika.

Paskiaus pakabini uź rąnkas degina su didiomis źwakiemis ju szonus. Kolocerus deginamas pradieje szaukti: melskietaus uź mani muczelniku Wieszpaties, nes bajsej degięn mani ta ugnis. Paustinas atsakie: pałukiek biszki Wieszpats atsius Anioła kurs tawi pagielbies. Po wałąndos Kolocerus jau nebjuta skausma.

Pagonis nukabini muczelnikus nu gięmbiu sukrowe małką mediu, apsklejde su sziaudajs ipile alejaus, tauku ir smałos, pagulde ąnt tajs muczelnikus ir uźdegie małka. Beregięnt lijpsna wisus apteka. Pagonis stebiedamos sakie „szitaj jums terloti diewus musu! szitaj pejkti seną wierą musu, kad jumis werszej subaditu, swilkiet dabar it błusas vasara namams degąnt! Medems su sziaudajs partwaskiejus szij iszeje isz dumu butinaj swejki. Tuokart pagonis tare: wejziekiet nu wejziekiet, jug tie ir pragari nesudegtu, iszlinda swejki it głuodinaj isz łauźa

„Galingas pone, daleisk tiktai, vedu ir tas bestijas išvesiva". Tarė ciesorius: „Išveskita". Tuokart Faustinas medės paukščiams tarė: „Jūs, levai, lampartai ir meškos, eikit laukan, grįžkit į miškus, bet kelionėj nė vieno žmogaus nekušinkit".

Tai pasakiusiu, ėjo laukan bestijomis vedinu. Visos ištrėsė į krūmus, nė veizėti į žmones neveizėdamos.

Visiems rodės, jog Adrianas po tokio atsitikimo išleis mūčelninku, bet kitaip įvyko. Išėjusiu iš daržo, tuojau liepė apkalti, įdėti kalinin ir stapinti badu. Idant kartais kas valgio aniedviem nepakištų, duris kalinio įsakė su savo žiedu užpečiotyti.

Tuo tarpu Koloceras, Afra ir kiti, įtikėję į Kristų, ieškojo kalnuose vyskupo Apolinijaus, kurs buvo pasislėpęs. Atradę apsakė, kaip atsitiko su jo mokytiniais ir meldė, kad apkrikštytų. Vyskupas, truputį vieros pramokęs, apkrikštijo ir padirmavojo. Ciesorius, apie tai išsigirdęs, Afros ir kitų nukirtino galvas. Kolocerą tiktai kalinyj užlaikė, nes vylės jį perkalbėsiąs ir priversiąs Kristaus išsižadėti.

Išvažiuodamas iš Briksijos ciecorius į Mediolaną[5] liepė ir mūčelninkus ten atvesti. Atvedus prikalbinėjo, kad pamestų naują vierą, bet šie atsakė: „Veltui suosies, galingas pone, nepamesime Kristaus, nors šimtą kartų reikėtų už jį mirti". Tuokart ciesorius atidavė juos vietos viršininkams, kurie, suguldę mūčelninkus, pylė į jų nasrus ištirpytą šviną, bet šie prarijė sveikais paliko.

Paskiau, pakabinę už rankų, degino su didžiomis žvakėmis jų šonus. Koloceras deginamas pradėjo šaukti: „Melskitos už mane, mūčelninku Viešpaties, nes baisiai degina mane ta ugnis". Faustinas atsakė: „Palūkėk biškį, Viešpats atsiųs aniolą, kurs tave pagelbės". Po valandos Koloceras jau nebjuto skausmo.

Pagonys, nukabinę mūčelninkus nuo gembių, sukrovė malką medžių, apskleidė su šiaudais, įpylė aliejaus, taukų ir smalos, paguldė ant tų mūčelninkus ir uždegė malką. Beregint liepsna visus apteko. Pagonys stebėdamos sakė: „Šitai jums terlioti dievus mūsų! Šitai peikti seną vierą mūsų, kad jus veršiai subadytų, svilkit dabar it blusos vasarą namams degant!" Medžiams su šiaudais pertvaskėjus, šie išėjo iš dūmų būtinai sveiki. Tuokart pagonys tarė: „Veizėkit, nu, veizėkit, juk tie ir pragare nesudegtų, išlindo sveiki it gluodenai iš laužo

degąnte. Kad jus suruktumet. Kiti sakie: kąn cze jus tauzijet, matom stebuklą, matom Diewą kataliku esąnt didi, tikiekiem i aną. Matidamis pagonis naujus katalikus it gribus rudini digstąnt, Kolocera nukirtina gałwą o Paustina su Jowitu iszware apkałtu Rimon.

Kalalikaj to miesta prijeme su dziauksmu muczelniku. Pagonis ir
↕ p. 140-141 cze dar anuodu iwajrej žude ↕ ąnt gała iszwede wieł i Briksią kami pardietinis miesta Aurelianas nukirtina anuodum galwi. Tejp garsingu muczelniku pabęngie dienas sawa jaunistiej, nes tokiu Wieszpats rejkaława. Amen.

Wasere 27 dienoj.

Giwenimas ir Kąncze SS. Paustas, Ewelaza ir Maksimina,

buwusiu szioj pasaulej tretemi ąmźiej.

Skajtidamis senos gadines kataliku źudimus, stebamos ne węn pagonu nedoribej, bet ir kąntribej muczelniku. Musu gadines paugi źmones nekarta: dieł oriełkas, dieł igiima szmotele źiames, dieł wiresnibes kokios, ar kielu deszimtu rublu źadamu, kuriu niekumet negaun, iszsiźad wieros kataliku ir prapułda duszę sawa. Musu wajkams gana ira paroditi riksztę ar su dełnu uździoźti, jau ir praded werkti ir dara kąn lijpamis. Bet senowes katalikaj didi ir maźi, ne tokiejs buwa nejgi tejp elgies. Ne węn źadieimaj turtu bet ir didziauses mukas nu wieros negaleje anu atitraukti. Tąn tejsibę matiem kitusi źiwatusi Szwęntuju, pamatisma ir tami.

Ties juru wadinamu Marmora tretemi ąmźiej buwa miestelis wadinamas Cizykus kuremi giwena tarp kitu krikszczionu ir Pausta (Fausta) kataliku dajlej prakutinta duktie. Parsakioimuj Maksimiana kiłus, pagonis suskata jeszkoti kriksztionu, dieł ju sugaudima atważiawa i Cizyką wirszinikas wardu Ewelazius. Lijpe tujaus wisęms giwentojems ejti i pagonu baźniczes ir apierawoti diewajtems.

degančio. Kad jūs suruktumėt". Kiti sakė: „Ką čia jūs tauzijat, matom stebuklą, matom Dievą katalikų esant didį, tikėkim į aną". Matydami pagonys naujus katalikus it grybus rudenį dygstant, Kolocero nukirtino galvą, o Faustiną su Jovitu išvarė apkaltu Ryman.

Katalikai to miesto priėmė su džiaugsmu mūčelninku. Pagonys ir čia dar anuodu įvairiai žudė, ant galo išvedė vėl į Briksiją, kame perdėtinis miesto Aurelianas nukirtino aniedviem galvi. Taip garsingu mūčelninku pabengė dienas savo jaunystėj, nes tokių Viešpats reikalavo. Amen.

Vasario 27 dienoj

Gyvenimas ir kančia šv. šv. Faustos, Evelazo ir Maksimino,

buvusių šioj pasaulėj trečiame amžiuj

Skaitydami senos gadynės katalikų žudymus, stebimės ne vien pagonų nedorybei, bet ir kantrybei mūčelninkų. Mūsų gadynės paaugę žmonės ne kartą dėl arielkos, dėl įgijimo šmotelio žemės, dėl vyresnybės kokios ar kelių dešimtų rublių žadamų, kurių niekuomet negauna, išsižada vieros katalikų ir prapuldo dūšią savo. Mūsų vaikams gana yra parodyti rykštę ar su delnu uždrožti – jau ir pradeda verkti ir daro ką liepiami. Bet senovės katalikai, didi ir maži, ne tokiais buvo neigi taip elgės. Ne vien žadėjimai turtų, bet ir didžiausios mūkos nuo vieros negalėjo anų atitraukti. Tą teisybę matėm kituose žyvatuose šventųjų, pamatysime ir tame.

Ties jūra, vadinama Marmuro[1], trečiame amžiuj buvo miestelis, vadinamas Cizykas, kuriame gyveno tarp kitų krikščionų ir Pausta (Fausta), katalikų dailiai prakutinta duktė. Persekiojimui Maksimiano[2] kilus, pagonys suskato ieškoti krikščionų; dėl jų sugaudymo atvažiavo į Cizyką viršininkas, vardu Evelazijus. Liepė tuojau visiems gyventojams eiti į pagonų bažnyčias ir apieravoti dievaičiams.

↕ p. 141–142 Pagonis be kokie prispaudima eje ir smilkie, bet katalikaj ↕ neje; nes be iszsiźadieima Kristaus negaleje garbinti diewajtiu.

Tuotarpu iwajri wirszinikaj griowies i koźnus namus ir wejzieje kas ne eje garbinti diewajtiu. Tus wisus ware i kalini it awis i kutę. Tarp kitu atradi namie minawotą Paustą mergielę woz triliktus metus ąmźiaus sawa uźkludusę tare „o tu diełko ne szarpuoi pagarbinti diewajtiu pagał isakima ciecoriaus? Szi atsakie: kokiu diewajtiu ar tu jusu stuobriu kurius garbindamis wełnems tarnaujet? Asz turiu tikrą Diewą ir tąn garbinu o jusuju nepaźistu. Tare wirszinikas: nu nu wajku tebesi, nejauti paojaus, diełto tejp drąnsej kalbi, iduosi beregięnt sawa kajli i darbą. Szwęnta atsakie: taris mani kajpo jauną spierej priwersis taj dariti ko asz isz priźasties wieros dariti negalu, bet apsigaudini, szitaj kad nori padirbink toki pat kajp asz mede sztulpeli ir płak tąn kiek tinkamas, paregiesi ar werks ir ajtios? Tejp ir asz wiluos darisęnti. Tare Ewelazius: nu regiesma kad dugna diesma. Tuo tarpu wajkaj imkiet szęn panelę ir negajlekieties rąnku.

Tarnaj tujaus sujemi, nuwiłka jos wisus drobuźius, prikała jos rąnkas ir kojes su giełaźies winiemis pri augąnte mede, płakie ję be kokios miłaszirdistes tejp jog wisa kruwina palika ir draskie jos kuna su giełaźies szukiemis par szeszes wałąndas (adinas). Szi tecziaus wietoj dejawima ir wajtoima linksmaj giedoje. Pailsus budelems, priwejzietojas nuejes pri Ewelaziaus tare „ne tikt ponali mes tos mergieles neparwejksma: kąn turem su anu biaurioties gieresni lijpk jos makaulę nuręnsti ir bus gałas, o be to ana ticzioses isz musu.

Ewelazius atsakie „isztrauki winis su kuriomis ira prikałta atneszkiet ję pri manęs; jug ana nebipaejs." Priwejzietojas atsakie „gieraj".
↕ p. 142–143 Woz winis źalnierej isztraukie ir apsiaute su drobuźiu, szi ↕ eje drąnsej tarsi nieka nebutu kięntiejusi, tikt kraujas isz ronu płuda. Kad stojos akiwajzdoj Ewelaziaus tas tare „pasakik mąn duktie kas jumis katalikus tejp pastipręn? Su koki galibi wejkat iszturieti bajsiauses mukas nie dejuoti ne dejuodamis? Szitaj asztuones deszimtis ąmźiaus mana turiu o tokios kąntribes neregiejau! Atsakie Szwęnta „ponali tu busi kataliku, źinok tadgi jogiej Wieszpats Jezus Diewas musu dara tus stebukłus. Is kięntieje pats ir mums kięntieti paded. Budamas ąmźinu ir tikru Diewu gausej uźmok uź musu kięntieimus; diełto mes tąn

Pagonys be kokio prispaudimo ėjo ir smilkė, bet katalikai nėjo, nes be išsižadėjimo Kristaus negalėjo garbinti dievaičių.

Tuo tarpu įvairūs viršininkai griovės į kožnus namus ir veizėjo, kas neėjo garbinti dievaičių. Tuos visus varė į kalinį it avis į kūtę. Tarp kitų atradę namie minavotą Faustą, mergelę vos tryliktus metus amžiaus savo užkliudžiusią, tarė: „O tu dėl ko nešarpuoji pagarbinti dievaičių pagal įsakymą ciesoriaus?" Ši atsakė: „Kokių dievaičių, ar tų jūsųjų stuobrių, kuriuos garbindami velniams tarnaujat? Aš turiu tikrą Dievą ir tą garbinu, o jūsųjų nepažįstu". Tarė viršininkas: „Nu nu, vaiku tebesi, nejauti pavojaus, dėl to taip drąsiai kalbi, įduosi beregint savo kailį į darbą". Šventa atsakė: „Taries mane kaipo jauną spėriai priversiąs tai daryti, ko aš iš priežasties vieros daryti negaliu, bet apsigaudini. Šitai, kad nori, padirbink tokį pat kaip aš medžio stulpelį ir plak tą kiek tinkamas, paregėsi, ar verks ir aičios. Taip ir aš viliuos darysianti". Tarė Evelazijus: „Nu, regėsime, kad dugną dėsime. Tuo tarpu, vaikai, imkit šią panelę ir nesigailėkit rankų".

Tarnai tuojau suėmę nuvilko jos visus drabužius, prikalė jos rankas ir kojas su geležies vinimis prie augančio medžio, plakė ją be kokios mielaširdystės taip, jog visa kruvina paliko, ir draskė jos kūną su geležies šukėmis per šešias valandas (adynas). Ši tačiau vietoj dejavimo ir vaitojimo linksmai giedojo. Pailsus budeliams, priveizėtojas, nuėjęs prie Evelazijaus, tarė: „Ne tik, ponali, mes tos mergelės neperveiksime: ką turim su ana bjauriotis, geriau liepk jos makaulę nuręsti, ir bus galas, o be to ana tyčiosis iš mūsų".

Evelazijus atsakė: „Ištraukę vinis, su kuriomis yra prikalta, atneškit ją prie manęs, juk ana nebepaeis." Priveizėtojas atsakė: „Gerai". Vos vinis žalnieriai ištraukė ir apsiautė su drabužiu, ši ėjo drąsiai, tarsi nieko nebūtų kentėjusi, tik kraujas iš ronų plūdo. Kad stojos akivaizdoj Evelazijaus, tas tarė: „Pasakyk man, duktė, kas jus katalikus taip pastiprina? Su kokia galybe veikiat ištūrėti baisiausias mūkas nė dejuoti nedejuodami? Šitai aštuonias dešimtis amžiaus mano turiu, o tokios kantrybės neregėjau!" Atsakė šventa: „Ponali, tu būsi kataliku, žinok tadgi, jogei Viešpats Jėzus Dievas mūsų daro tuos stebuklus. Jis kentėjo pats ir mums kentėti padeda. Būdamas amžinu ir tikru Dievu, gausiai užmoka už mūsų kentėjimus; dėl to mes tą

źiames giwenimą uź nieka skajtom – Dziaugamos isz kięntieimu, nes par tus nupełnom sau ąmźinas linksmibes. Busi ir tamsta dąnguoje, tiktaj itikiek i wieną tikrą Diewą sutwertoi wisu dajktu.

Girdiedamas taj Ewelazius, sukrutieje, gawa milestą Wieszpaties ir itikieje i Kristą. Tapes kataliku tare „ne pik ąnt manęs duktie, asz lijpdamas tawi źuditi ne źinojaus kąn darus. Dabar esi luosa, ejk kur tinkama ir gidikies jej gali tikt iszgiti." Taj pasakies iszlejda S. Paustą.

Woz taj padare: wienas pasałunis nuskrije pri Ciecoriaus i Nikomedią ir tare „Ewelazius parwirta i katalikus, nebkłausa ciecoriaus ir iszlejd katalikus. Ciecorius taj iszgirdes susiraukie it spąnguolę parkąndes ir tare „łaj waźiuo i Cizyką Maksiminas isztikiemas tarnas mana, Ewelaziu ir kitus katalikus teguł isznajkięn be wiena.

Maksiminas atwaźiawes i Cizyka miestą tujaus sugrobe Ewelaziu ir tare „kas tau seni rados? Argi jau tejp pritrukaj prota, jogiej wajkas galeje tau parsakiti kad pamestumi musu seną wierą? Szis atsakie: pasznekiek tiktaj su tu jaunu muczelniki ir tu pritruksi." To atsakima newejziedamas Maksiminus pakardines ji uź rąnkas, uźlejda bu-
↕ p. 143–144 ri źalnieriu, kurij aną bajsej talźe su medejs ir degina wisa kuna ↕ su didiomis źwakiemis. Deginamas tare: Kristau Wieszpatie kurs darej stebukłus su tarnajti tawa gielbiek mani isz tu muku! Maksimus sugaudines S. Paustą tare: ar tu taj maźa ragana apgawaj musu seną Ewelazią? Szi atsakie: asz. Bet ir tamstą tejp apgausiu jej netruks tau milestas Wieszpaties Diewa mana. Tare Maksiminus nu nu regiesma ar busiu asz toks mulkis kajp Ewelazius. Tuo tarpu wajkaj prikalkiet ję su winiemis pri sztułpa. Zalnierej sugrobi mergielę tujaus kauksz kauksz ir prikała it źidaj Kristu Jezu pri kriziaus. Szwęntaj nie stenieti ne stenąnt isztraukina winis ir iszmete lawams kad prarítu, bet tie szios nekuszina. Maksiminuj lijpąnt źalnierej kała i jos gałwą giełaźies winis ir iszbade abi aki. Szwęntaj dar ne mirsztąnt Maksiminus idiedina ję su Ewelaziu i katiłą ir wirina.

Szwęnta wirinama tare „Wieszpatie susimiłk ąnt parsakiotojaus wedums Maksimina! Gajłu mąn jo duszes!" Woz taj isztare suszuka Maksiminus „uźtikra ir asz esmi katalikas! ir asz tikiu i Jezu Kristu." Tąn bałsą iszgirdi pagonis suklega it warnas guldamas ar kiełdamas ir sakie jau ir tas paszlije, ir tas ejn giltiniop, meskiet ir tąn i ugni. O

žemės gyvenimą už nieką skaitom. Džiaugiamės iš kentėjimų, nes per tuos nupelnom sau amžinas linksmybes. Būsi ir tamsta danguje, tiktai įtikėk į vieną tikrą Dievą sutvertoją visų daiktų".

Girdėdamas tai, Evelazijus sukrutėjo, gavo mylistą Viešpaties ir įtikėjo į Kristų. Tapęs kataliku, tarė: „Nepyk ant manęs, duktė, aš, liepdamas tave žudyti, nežinojau, ką darąs. Dabar esi liuosa, eik kur tinkama ir gydykis, jei gali tik išgyti". Tai pasakęs, išleido šv. Faustą.

Vos tai padarė, vienas pasalūnis nuskriejo prie ciesoriaus į Nikomediją[3] ir tarė: „Evelazijus pervirto į katalikus, nebklauso ciesoriaus ir išleidžia katalikus". Ciesorius, tai išgirdęs, susiraukė, it spanguolę perkandęs, ir tarė: „Lai važiuoja į Cizyką Maksiminas, ištikimas tarnas mano, Evelazijų ir kitus katalikus tegul išnaikina be vieno".

Maksiminas, atvažiavęs į Cizyko miestą, tuojau sugrobė Evelazijų ir tarė: „Kas tau, seni, rados? Argi jau taip pritrūkai proto, jogei vaikas galėjo tau persakyti, kad pamestum mūsų seną vierą?" Šis atsakė: „Pašnekėk tiktai su ta jauna mūčelninke ir tu pritrūksi." To atsakymo neveizėdamas, Maksiminas, pakardinęs jį už rankų, užleido būrį žalnierių, kurie aną baisiai talžė su medžiais ir degino visą kūną su didžiomis žvakėmis. Deginamas tarė: „Kristau Viešpatie, kurs darei stebuklus su tarnaite tavo, gelbėk mane iš tų mūkų!" Maksiminas, sugaudinęs šv. Faustą, tarė: „Ar tu tai, maža ragana, apgavai mūsų seną Evelazijų?" Ši atsakė: „Aš. Bet ir tamstą taip apgausiu, jei netrūks tau mylistos Viešpaties Dievo mano". Tarė Maksiminas: „Nu nu, regėsime, ar būsiu aš toks mulkis kaip Evelazijus. Tuo tarpu, vaikai, prikalkit ją su vinimis prie stulpo". Žalnieriai, sugrobę mergelę, tuojau kaukš kaukš ir prikalė it žydai Kristų Jėzų prie kryžiaus. Šventai nė stenėti nestenant, ištraukino vinis ir išmetė levams, kad prarytų, bet tie šios nekušino. Maksiminui liepiant, žalnieriai kalė į jos galvą geležies vinis ir išbadė abi akis. Šventai dar nemirštant, Maksiminas įdėdino ją su Evelazijum į katilą ir virino.

Šventa virinama tarė: „Viešpatie, susimilk ant persekiotojo vedums Maksimino! Gaila man jo dūšios!" Vos tai ištarė, sušuko Maksiminas: „Už tikro ir aš esmi katalikas! Ir aš tikiu į Jėzų Kristų". Tą balsą išgirdę, pagonys suklego, it varnos guldamos ar keldamos, ir sakė: „Jau ir tas pašlijo, ir tas eina giltiniop, meskit ir tą į ugnį". O

žalnierej nie kokie suda neb laukdamis imurde ir Maksiminą i katilą it parszą twilkiti žadiedamis. Tejp S. Pausta, S. Ewelazius ir S. Maksiminus iszwiri wienoj wałąndoj atidawe duszes Wieszpatem.

Pamoksłas.

Każikumet Aleksandrios miesti użpuole pagonis sena katalika: atjeme jo turtus, pati wargina, draskie, sparde ir spiaude i wejdą. Szis tecziaus szwipsoje, nie trupute ne pika ir tileje. Ąnt gała kłause pagonis pasakik mums kokius stebuklus dara jusu Kristus? Szis atsakie: meldamij argi nematot? Szitaj mani warginat be kokie rejkała, be
↕ p. 144–145 kokios kaltibes ↕ o asz tecziaus nepikstu; argi taj ne stebukłas? Taj girdiedamis mukszej nutiła.

Tejp dare ir ta S. Pausta żudoma ir giwa wirinama gajlejos dusziu budelu sawa, melde nu Wieszpaties milestas rejkalingas dieł pażinima tikros wieros. Mes ligi dali turem elgties: datirdamis wisako pikta dielto jog esma katalikajs, kięntiekiem, nepikiem, praszikiem spaudąntems mamis Dwases S. bet wieros sawa niekados nepameskiem.

Kowa 5. dienoj.

Giwenimas S. Onezyma mokitine S. Powiła Apasztoła, buwusi szioj pasaulej ąmźiej.

Didis Apasztołas S. Powiłas apsakiniedamas wierą Azioj Maźojej parwerte i katalikus wieną poną wardu Pilemona ir kielis kartus buwa jo namusi. Mate Apasztołą wisi namiszkiej Pilemona ir gieraj ji paźina. Pilemonas kajpo ponas turieje gan wergu: wienas isz tu wardu Onezymas pagonis nebnoriedamas be wergauti, pajeme nekurius pona dajktus iszspudina ir lejdos i Rima. Cze bebudamas pritruka majsta, griszti pas pona drowiejos ir neb numane kąn be dariti.

žalnieriai, nė kokio sūdo neblaukdami, įmurdė ir Maksiminą į katilą it paršą tvilkyti žadėdami. Taip šv. Fausta, šv. Evelazijus ir šv. Maksiminas išvirę vienoj valandoj atidavė dūšias Viešpačiui.

Pamokslas

Kaži kuomet Aleksandrijos mieste užpuolė pagonys seną kataliką, atėmė jo turtus, patį vargino, draskė, spardė ir spjaudė į veidą. Šis tačiau švypsojo, nė trupučio nepyko ir tylėjo. Ant galo klausė pagonys: „Pasakyk mums, kokius stebuklus daro jūsų Kristus?" Šis atsakė: „Meldžiamieji, argi nematot? Šitai mane varginat be kokio reikalo, be kokios kaltybės, o aš tačiau nepykstu; argi tai ne stebuklas?" Tai girdėdami, mukšiai nutilo.

Taip darė ir ta šv. Fausta: žudoma ir gyva virinama gailėjos dūšių budelių savo, meldė nuo Viešpaties mylistos, reikalingos dėl pažinimo tikros vieros. Mes lygia dalia turim elgtis: datirdami visa ko pikto dėl to, jog esame katalikais, kentėkim, nepykim, prašykim spaudžiantiems mus Dvasios Šv., bet vieros savo niekados nepameskim.

Kovo 5 dienoj

Gyvenimas šv. Onezimo, mokytinio šv. Povilo apaštalo, buvusio šioj pasaulėj [pirmame] amžiuj

Didis apaštalas šv. Povilas, apsakinėdamas vierą Azijoj Mažojoj, pervertė į katalikus vieną poną, vardu Filemoną, ir kelis kartus buvo jo namuose. Matė apaštalą visi namiškiai Filemono ir gerai jį pažino. Filemonas kaipo ponas turėjo gan vergų; vienas iš tų, vardu Onezimas, pagonis, nebnorėdamas bevergauti, paėmė nekuriuos pono daiktus, išspūdino ir leidos į Rymą. Čia bebūdamas pritrūko maisto, grįžti pas poną drovėjos ir nebnumanė, ką bedaryti.

Rimi tuokart siedieje apkałtas su gielźinejs S. Powiłas: iszsigirdes apej taj Onezymus nueje pri jo: pasisakie esus wergu Pilemona, tam kriwidą padares, słaptu isztwilines ir neb sumanus ko dariti. S. Powiłas matidamas jo nełajme, nie trupute ne pika, prijeme ji uź sawa
↕ p. 145–146 tarną, dalijos su juomi tuo ↕ patiu majstu kuri pats walgie, iszmokie wieros kataliku ir apkriksztije.

Su lig tu dienu pamileje Onezymą S. Powiłas, Onezymus tejpogi prikiba pri Apasztoła it wajkas pri tiewa ir tarnawa jam kiek sumanidamas. S. Powiłas dieł norieima norieje kad Onezymas paliktu wisumet pri jo, bet nedrisdamas swetima źmogaus łajkiti szejp padare. Parasze pri Pilemona grometą; toje melde kad Onezymą jau katalikuj dowinotu kaltibę ir priimtu kajpo milemąjo sunu. Pilemonas prasidźiugies isz grometas tejp dide źmogaus kokuo buwa S. Powiłas, prijeme Onezymą małonej, tujaus padare ji luosu (dawe wałnasti) ir wieł iszsiunte Rimon kad tarnautu Apasztołuj lig smerte.

S. Powiłas wieł Onezymą pamates didej prasidziuga ir łajkie pri sawęs. Apasztołą pagonis par dwejus metus kaliniej łajkiusis nukirta jo gałwą. Tertullus wardu ciecoriaus Nerona katalikus najkindamas sugaudina Onezymą ir lijpe jam iszsiźadieti Kristaus. Szis atsakie: ne duok Diewi kad asz wieł garbintio diewajtius papiktinusius par sawa nedorus darbus wisą pasaulę. Daug ira tarp jusu giresniu źmoniu uź diewajtius Rima; argi tad prider tokius garbinti? Priszingaj wiera kataliku lijp kad źmones ełgtumes it aniołaj. Tertullus bewejzęnt suprates nieka su juomi ne peszis, isztreme ji su kitajs katalikajs i Puteolą.

Kad Onezymas su draugajs sawa pradieje pagonis wersti i katalikus: Tertullus apej taj iszsigirdes bajsej nupłakina Onezyma, pirmu su riksztiemis, paskiaus su łazdomis ir kłause „nu kąn ar garbinsi diewajtius? Szis atsakie „argi ir norietumi kad iszmintingas źmogus garbintu wełnia szmiekłas? Nej to negalu padariti kad ir i szmotelus mani sukapodintumi ne nulęnksiu gałwos priesz stuobrius. Tuokart
↕ p. 146–147 Tertulluj lijpąnt źalnierej sulauźe Onezyma ↕ błauzdus ir stajbius. Ąnt gała patoł tripe jo krutinę, pakol neiszware duszes, kuri pakluwusi dągon garbęn Wieszpati be gała garbintina. Amen.

Ryme tuokart sėdėjo apkaltas su gelžiniais šv. Povilas. Išsigirdęs apie tai, Onezimas nuėjo prie jo, pasisakė esąs vergu Filemono, tam krividą padaręs, slapta ištvylinęs ir nebsumanąs, ko daryti. Šv. Povilas, matydamas jo nelaimę, nė trupučio nepyko, priėmė jį už savo tarną, dalijos su juomi tuo pačiu maistu, kurį pats valgė, išmokė vieros katalikų ir apkrikštijo.

Sulig ta diena pamylėjo Onezimą šv. Povilas, Onezimas taipogi prikibo prie apaštalo it vaikas prie tėvo ir tarnavo jam kiek sumanydamas. Šv. Povilas dėl norėjimo norėjo, kad Onezimas paliktų visuomet prie jo, bet, nedrįsdamas svetimo žmogaus laikyti, šiaip padarė. Parašė prie Filemono gromatą, toje meldė kad Onezimui jau katalikui dovanotų kaltybę ir priimtų kaipo mylimą jo sūnų. Filemonas, prasidžiugęs iš gromatos taip didžio žmogaus, kokiu buvo šv. Povilas, priėmė Onezimą maloniai, tuojau padarė jį liuosu (davė valnastį) ir vėl išsiuntė Ryman, kad tarnautų apaštalui lig smerčio.

Šv. Povilas, vėl Onezimą pamatęs, didžiai prasidžiugo ir laikė prie savęs. Apaštalą pagonys per dvejus metus kalinyj laikę nukirto jo galvą. Tertulas, vardu ciesoriaus Nerono[1] katalikus naikindamas, sugaudino Onezimą ir liepė jam išsižadėti Kristaus. Šis atsakė: „Neduok Dieve, kad aš vėl garbinčiau dievaičius, papiktinusius per savo nedorus darbus visą pasaulę. Daug yra tarp jūsų geresnių žmonių už dievaičius Rymo; argi tad pridera tokius garbinti? Priešingai, viera katalikų liepia, kad žmonės elgtųsi it aniolai". Tertulas, beveizint supratęs nieko su juomi nepešiąs, ištrėmė jį su kitais katalikais į Puteolą[2].

Kad Onezimas su draugais savo pradėjo pagonis versti į katalikus, Tertulas, apie tai išsigirdęs, baisiai nuplakino Onezimą pirma su rykštėmis, paskiau su lazdomis ir klausė: „Nu ką, ar garbinsi dievaičius?" Šis atsakė: „Argi ir norėtum, kad išmintingas žmogus garbintų velnio šmėklas? Nei, to negaliu padaryti, kad ir į šmotelius mane sukapodintum, nenulenksiu galvos prieš stuobrius". Tuokart, Tertului liepiant, žalnieriai sulaužė Onezimo blauzdas ir staibius. Ant galo patol trypė jo krūtinę, pakol neišvarė dūšios, kuri, pakliuvusi dangun, garbina Viešpatį be galo garbintiną. Amen.

Bałąnde 7. dienoj.

Giwenimas S. Symeona Wiskupa ir kitu

buwusiu szioj pasaulej 350, metusi.

Nełajmingas ira koźnas krasztas, kuremi dwi wieri tarp sawęs grumas. Paprastaj źmones iszpaźistąntis su karalu kraszta wieną wierą, pułas ir spaud kitejp tikąntius nors tu butu gieriausi wiera. Tejpat atsitika Persios źiamiej: Persaj saules garbintojej tąnkiej kariawa su Rima źmoniemis katalikajs ir tu neapweźieje. Pusiej kietwirtoje ąmźiaus pradieje źmones pleszkieti katalikus Persioj giwenąntius esąnt neprietelejs Sapora karalaus ir wis kąn danesząnt Rima wiresnibej. Karalus newejziedamas ar mełuo ar tejsibę saka; iszsimane bajsej spausti katalikus.

Wisupirmu uźlejda ąnt kataliku źalnierius kurie skrajodamis nu namu lig namu iszplesze ju turtus; daugieł kataliku sukisza i kalini, sudije butinaj nekałtus, nemaź iszmusze ar iszgine isz karalistes. Uźdieje ąnt likusiuju didius mokiesnius, glęmźe ju tiewiszkies o tarnaujęntięms karaluj atjeme wiresnibes.

Spausdamis szejp jau katalikus, didesnej dar źude ju kunegus: neblejda Wiskupams jaunumenes priimti i stona dwasiszka, gauję kunegu isztrieme i Syrią. Krope koźnami źinksnie, plesze nu ju pinin-gus, niekokios jams tejsibes nebdare ir tejp niekina, jog su jejs
↕ p. 147–148 niesznekieti nebnorieje. ↕

Karalus priskirdawa tokius wirszinikus, kurie tejsingaj butu galei pragari tarnauti Lucyperiuj. Wienęms nu kataliku prisiłupus atsiunsdawa kitus dar bajsesnius. Tie noriedamis kiszenes sawa pripilti nu kataliku jau nieka nebturęntiu, spaude jus ir sunka it isz mole waszką. Nemiti katalikaj su sawa kunegajs, tileje ir kiutoje susilęnki it zujkiej po kadagiu audraj uźejus.

Toj nełajmingoj gadiniej buwa Wiskupu Seleucios ir Ktezyponta S. Simeonas, kurs norint buwa szwęntas, tecziaus ne galeje nekuszintas pabuti. Pasiunsti nu Karalaus źalnierej atwika i Seleucyą, sujeme Wiskupą, apkała su gielźinejs ir wede piesti pas karalu. Tas ragina

Balandžio 7 dienoj

Gyvenimas šv. Simeono vyskupo ir kitų,

buvusių šioj pasaulėj 350 metuose

Nelaimingas yra kožnas kraštas, kuriame dvi vieri tarp savęs grumias. Paprastai žmonės, išpažįstantys su karalium krašto vieną vierą, puolas ir spaudžia kitaip tikinčius, nors tų būtų geriausia viera. Taip pat atsitiko Persijos žemėj. Persai, saulės garbintojai, tankiai kariavo su Rymo žmonėmis katalikais ir tų neapvežėjo. Pusėj ketvirtojo amžiaus pradėjo žmonės plėškėti katalikus, Persijoj gyvenančius, esant neprieteliais Saporo[1] karaliaus ir viską danešant Rymo vyresnybei. Karalius, neveizėdamas, ar meluoja, ar teisybę sako, išsimanė baisiai spausti katalikus.

Visų pirma užleido ant katalikų žalnierius, kurie, skrajodami nuo namų lig namų, išplėšė jų turtus, daugel katalikų sukišo į kalinį, sūdijo būtinai nekaltus, nemaž išmušė ar išginė iš karalystės. Uždėjo ant likusiųjų didžius mokesnius, glemžė jų tėviškes, o tarnaujantiems karaliui atėmė vyresnybes.

Spausdami šiaip jau katalikus, didžiau dar žudė jų kunigus, nebleido vyskupams jaunuomenės priimti į stoną dvasišką, gaują kunigų ištrėmė į Siriją. Kropė kožname žingsny, plėšė nuo jų pinigus, nė kokios jiems teisybės nebdarė ir taip niekino, jog su jais nė šnekėti nebnorėjo.

Karalius priskirdavo tokius viršininkus, kurie teisingai būtų galėję pragare tarnauti Liuciferiui. Vieniems nuo katalikų prisilupus, atsiųsdavo kitus dar baisesnius. Tie, norėdami kišenes savo pripilti nuo katalikų, jau nieko nebturinčių, spaudė juos ir sunkė it iš molio vašką. Nemitę katalikai su savo kunigais tylėjo ir kiūtojo susilenkę it zuikiai po kadagiu audrai užėjus.

Toj nelaimingoj gadynėj buvo vyskupu Seleucijos ir Ktecipont o[2] šv. Simeonas, kurs norint buvo šventas, tačiau negalėjo nekušintas pabūti. Pasiųsti nuo karaliaus, žalnieriai atvyko į Seleuciją, suėmė vyskupą, apkalė su gelžiniais ir vedė pėsčia pas karalių. Tas ragino

Szwęntą idant pametes Kristu pagarbintu saulę. Szis atsakie „kąn turiu garbinti sutwierimas gieresne pagarbinsiu sutwertoi Saules, tikrą Diewą.

Karalus apmaudingas lijpe Wiskupą westi i kalini. I prejminę rumu iszejusi S. Simeona sutika dwariszkis Ustazanes ir didej nulęnkie gałwą. Wiskupas źinodamas ji kataliku buwusi o karaluj noręnt saulę pagarbinusi; atkrejpe nu jo wejda sawa ir nie źode nepasakie. Toks elgimos Wiskupa pardure it su pejlu szirdi Ustazaniaus. Suprata diełko Wiskupas jo ne apweź. Nueje i sawa kąmbari ir pradieje kartej werkti. Beregięnt pakalikaj pranesze Karaluj apej nuludima milemoje dwariszkie. Karalus ji pawadines kłause, kas tau atsitika? Ko pritrukaj kad werki? Ustazanes atsakie „galingas poni, ko mąn gał trukti rumusi Szwiesibes tawa, bet sztaj Wiskupas mana su skiersomis akimis i mani pawejźieje ir nenorieje su manęm uteriet. O taj diełto jogiej iszsiźadiejes Kristaus, Szwiesibej Tawa noręnt, pagarbinau saulę. Szitaj prisijku wardon Wieszpaties Diewa jogiej daugiaus to nebipadarisiu. Karalus atsakie „ko wejzi to alkakle sene, argi tau
↕ p. 148–149 to ne↕gana kad asz tawi milu ir su wisu kuo apwejzu? Tare Ustazanes: nej galingas poni, gawau bajsi akibroksztą, szirdgiła mana nieks neb nutildis, kałtas esmi akiwajzdoj Diewa mana! Karalus ji guode ir bara o datires nieka su juomi nebgalęnt bepadariti, nukirtina jo gałwą. Tejp Ustazanes apipłowes su krauju kaltibes sawa; tape muczelniku Wieszpaties ir pakluwa i dąngu.

S. Simeonas kaliniej iszsigirdes Ustazaniu uź wierą gałwą padiejus; didej prasidziuga ir sakie acziu Wieszpatem. Ne uźiłga Karalus wieł pawadines S. Simeoną prikalbinieje kad Persu wierą priimtu. Bet szem niegirdieti to nenoręnt ąntrą atwei nuwedina i kalini. Atejus dienaj kąnczes Wieszpaties, be je: didejej pertniczej karalus lijpe szimtuj kataliku gałwas nukapoti. Zalnierej atei kalinion iszskire tiek tarnu Kristaus ir wede i wietą smertiuj paskirtą. Kataliku kunegas Ananioszius wedamas drebieje: kąn pamates Puzykas amatniku pardietinis suszuka: Ananiosziau seni zwilkteriek i dąngu o paregiesi szwiesibę; ko drebi kajp oźka szuni pamatiusi — pri giera ejni tiewa ne drowiekies. Zalnierej nuwedi i wietą nukapoje ju gałwas.

Kaźikas ikisza leźuwi Karaluj taridamas: galingas poni ir Puzykas ira kataliku: is twirtina ejnąntius ąnt smerte brolus sawa. Karalus ji

šventą, idant, pametęs Kristų, pagarbintų saulę. Šis atsakė: „Ką turiu garbinti sutvėrimus, geriau pagarbinsiu sutvertoją saulės, tikrą Dievą".

Karalius apmaudingas liepė vyskupą vesti į kalinį. Į priemenę rūmų išėjusį šv. Simeoną sutiko dvariškis Ustazanas ir didžiai nulenkė galvą. Vyskupas, žinodamas jį kataliku buvusį, o karaliui norint saulę pagarbinusį, atkreipė nuo jo veidą savo ir nė žodžio nepasakė. Toks elgimos vyskupo perdūrė it su peiliu širdį Ustazano. Suprato dėl ko vyskupas jo neapveža. Nuėjo į savo kambarį ir pradėjo karčiai verkti. Beregint pakalikai pranešė karaliui apie nuliūdimą mylimojo dvariškio. Karalius, jį pavadinęs, klausė: „Kas tau atsitiko? Ko pritrūkai, kad verki?" Ustazanas atsakė: „Galingas pone, ko man gali trūkti rūmuose šviesybės tavo, bet štai vyskupas mano su skersomis akimis į mane paveizėjo ir nenorėjo su manim ūterėti. O tai dėl to, jogei išsižadėjęs Kristaus, šviesybei tavo norint, pagarbinau saulę. Šitai prisiekiu vardan Viešpaties Dievo, jogei daugiau to nebepadarysiu". Karalius atsakė: „Ko veizi to atkaklaus senio, argi tau to negana, kad aš tave myliu ir su visu kuo apveiziu?" Tarė Ustazanas: „Nei, galingas pone, gavau baisų akibrokštą, širdgilo mano niekas nebnutildys, kaltas esmi akivaizdoj Dievo mano!" Karalius jį guodė ir barė, o datyręs nieko su juomi nebgalint bepadaryti, nukirtino jo galvą. Taip Ustazanas, apiplovęs su krauju kaltybes savo, tapo mūčelninku Viešpaties ir pakliuvo į dangų.

Šv. Simeonas, kalinyj išsigirdęs Ustazaną už vierą galvą padėjus, didžiai prasidžiugo ir sakė ačiū Viešpačiui. Neužilgo karalius vėl pavadinęs šv. Simeoną prikalbinėjo, kad persų vierą priimtų. Bet šiam nė girdėti to nenorint, antrą atvejį nuvedino į kalinį. Atėjus dienai kančios Viešpaties, beje, Didžiajai pertnyčiai, karalius liepė šimtui katalikų galvas nukapoti. Žalnieriai, atėję kalinin, išskyrė tiek tarnų Kristaus ir vedė į vietą, smerčiui paskirtą. Katalikų kunigas Ananijošius vedamas drebėjo. Ką pamatęs, Puzikas, amatninkų perdėtinis, sušuko: „Ananijošiau, seni, žvilgterėk į dangų, o paregėsi šviesybę; ko drebi kaip ožka šunį pamačiusi, prie gero eini tėvo, nesidrovėk". Žalnieriai, nuvedę į vietą, nukapojo jų galvas.

Kaži kas įkišo liežuvį karaliui tarydamas: „Galingas pone, ir Puzikas yra kataliku, jis tvirtino einančius ant smerčio brolius savo". Karalius, jį

paszaukies tare ar tikraj ir tu esi kataliki? Szis atsakie: tikraj. Tolaus Karalus: o duktie tawa ar ira kataliku? Szis atsakie o kąn dirbs nebuwusi. Supikies karalus tare dar tu ir kitus prikalbiniesi kad manęs nekłausitu! tarnaj isztraukiet jam leźuwi ir uźmuszkiet. Budelej tujaus pagawi Puzyką it wiłkaj awiną prapiowe paźąndi, su apsugomis butinaj iszplesze jam leźuwi ir nukirta gałwą. Dukteri tejpogi uźmusze.

↕ p. 149–150 Atęnti meta gawienioj karalus isakie kad wisoj ↕ karalistiej, didioses pertniczes diena butu iszmuszti katalikaj.

Persu kunegaj igawi toki rasztą jeszkoje wisur Kristaus tarnu ir iszmusze.

Pajutas Karalus sawa milemąi tarną Azadą ligi dali esąnt kataliku ir tąn uźmuszina. Bet paskiaus kad jau karalistiej kataliku pritruka, tarsi susizgribes isakie muszti tiktaj Wiskupus su kunegajs, o szejp jau źmoniu isz priźasties wieros nebźuditi. Tejp dauginos skajtlus szwęntuju muczelniku o Persya kas kartas didesnej smuka i tąmsibes kuriosi ir lig sziolej tebibrajdo it gąndraj po bałas, tolemis nu tikriauses wieros Kristaus Wieszpaties, kurem łaj bun garbie par ąmźiaus. Amen.

Bałąnde. 16. dienoj.

Giwenimas S. Elpega erciwiskupa ir muczelnika, buwuse szioj pasaulej dewintami ąmźiej.

Ąnglios źiamiej giwena dewintami ąmźiej ne pliki źmones Jonas su Elzbieti. Nieka jams netruka, tecziaus skajte sawi uź nełajmingus diełto; jogiej moteristiej budamu wajku neturieje. Meldies, ubagus malde ir ko nedirba bili tiktaj Wieszpats duotu anuodum wajka. Ilgajniu wienok sułaukie sunaus kurem pri kriksztа teka wardas Elpegus. Prasidziugusiu it wajkielis arkli dowinotas; ne patiudu nesumane kajp ji mileti. Uź wis motina płowe, szukawa, bucziawa ir woz ne łajźe it karwe werszi.

pašaukęs, tarė: „Ar tikrai ir tu esi kataliku?" Šis atsakė: „Tikrai". Toliau karalius: „O duktė tavo ar yra katalikė?" Šis atsakė: „O ką dirbs nebuvusi". Supykęs karalius tarė: „Dar tu ir kitus prikalbinėsi, kad manęs neklausytų! Tarnai, ištraukit jam liežuvį ir užmuškit". Budeliai, tuojau pagavę Puziką it vilkai aviną, prapjovė pažandį, su apsūgomis būtinai išplėšė jam liežuvį ir nukirto galvą. Dukterį taipogi užmušė.

Atentį metą gavėnioj karalius įsakė, kad visoj karalystėj Didžiosios pertnyčios dieną būtų išmušti katalikai.

Persų kunigai, įgavę tokį raštą, ieškojo visur Kristaus tarnų ir išmušė.

Pajutęs karalius savo mylimąjį tarną Azadą lygia dalia esant kataliku ir tą užmušino. Bet paskiau, kad jau karalystėj katalikų pritrūko, tarsi susizgribęs įsakė mušti tiktai vyskupus su kunigais, o šiaip jau žmonių iš priežasties vieros nebžudyti. Taip dauginos skaitlius šventųjų mūčelninkų, o Persija kas kartas didžiau smuko į tamsybes, kuriose ir lig šiolei tebebraido it gandrai po balas, tolimi nuo tikriausios vieros Kristaus Viešpaties, kuriam lai būna garbė per amžius. Amen.

Balandžio 16 dienoj

Gyvenimas šv. Elfego arkivyskupo ir mūčelninko, buvusio šioj pasaulėj devintame amžiuj

Anglijos žemėj gyveno devintame amžiuj nepliki žmonės Jonas su Elzbiete. Nieko jiems netrūko, tačiau skaitė save už nelaimingus dėl to, jogei, moterystėj būdamu, vaikų neturėjo. Meldės, ubagus maldė ir ko nedirbo, bile tiktai Viešpats duotų aniedviem vaiką. Ilgainiui vienok sulaukė sūnaus, kuriam prie krikšto teko vardas Elfegas. Prasidžiugusiu it vaikelis arklį dovanotas, nė pačiudu nesumanė, kaip jį mylėti. Užvis motina plovė, šukavo, bučiavo ir vos nelaižė it karvė veršį.

Paugteriejusi atidawe i moksłus pri zokaniku S. Benedykta. Cze budamas wajkielis paszoka moksłusi ir mejlej Diewa. Atejus i metus
↕ p. 150–151 jaunikajte ↕ Elpeguj, su wisu szirdi linkieje kad wedes moteri padaugintu ju giminę, bet szis kitur żiurieje. Ajszkiej tiewams pasisakie nenoris moters westi nej buti szejp jau żmogumi; bet kietąns i zokaną stoti. Motina taj girdiedama apałpa, atsigawusi tare: suneli ar dieł klosztoriaus tawi auginau ir milejau? Tariaus senatwiej sawa rasęnti pri tawęs pagałbą, wajkajs tawa pasidziauksęnti; o dabar lig łajku nori mamis ąmźinaj pamesti. Zinodama taj nie auginti butio tawęs ne auginusi!

Elpegus tecziaus motinas wajtoima nekłausidamas iszważiawa i klosztoriu Derbirski esąnti ir istoje i zokaną. Cze naujukistes metus atbuwes, pardietiniuj lejdąnt iszsinieszina i krumą, padirbos sau trobelę ir łabaj asztrej giwena. Majtnasti pardietinis klosztoriaus kumet nekumet nusiusdawa. Kur nebuwi kiti jaunikajtej pradieje pri jo ejti ir melsti kad priimtu i mokitinius sawa. Szis dieł jemima prijeme, bet newisi tegaleje iszturieti.

Ąnkstij rita meta kiełusis ir iłgaj pasimełdusis norieje kijk tijk uźsikąnsti, Elpegius nieka jams nedawe lig pat dwiłekas. Dienowidiuj atejus pats wire isz undens ir sudziuwusiu plutetu duoninę ir kwijte wisus walgiti; kita diena wire koszę isz stąmbiu miltu ir tąn draugi su kitajs walgie be swijsta ir alejaus; dar kitą dieną wire pupinę ar batwinius be kokie uźdara ir be mejsos. Daugiem apkirieje tokij walgiej ir eje szalęn sakidamis: prapułk tu su sawa zokanu ir su tokiomis sriebatiemis, wiłkas pagalaus pri tawęs budamas badu padwiestu. Wienas isz tejp sakąntiu stajgu susirga ir mire. Wisi paskajte uź karonę Wieszpaties jogiej murmieje priesz Szwęntą Elpegą.

Tuo tarpu Wintonoj mirę Wiskupas: kanaunikams nekłojes nauje iszrinkti: kąn regiedamas S. Dunstanas Kantuarios Erciwiskupas, pa-
↕ p. 151–152 tare kad isz↕rinktu Elpegą krumusi giwenąnti. Kanaunikaj pakłausi ir pakiele tąn i sawa piemenis.

Wiskupu budamas S. Elpegus tejp dajlej elgies jogiej nieks jo pejkti nedrisa. Meldies begała ir pasnikawa diena isz dienos, dielto ir buwa i titnaga sudziuwes. Kaułaj tiktaj su kajlu aptraukti barszkieje. Tecziaus swejkatą turieje gierą ir wiską pri jo priderąnti dirba. Majtina

Paūgterėjusį atidavė į mokslus prie zokaninkų šv. Benedikto[1]. Čia būdamas, vaikelis pašoko moksluose ir meilėj Dievo. Atėjus į metus jaunikaičio, Elfegui su visa širdžia linkėjo, kad, vedęs moterį, padaugintų jų giminę, bet šis kitur žiūrėjo. Aiškiai tėvams pasisakė nenorįs moters vesti nei būti šiaip jau žmogumi, bet ketąs į zokaną stoti. Motina, tai girdėdama, apalpo, atsigavusi tarė: „Sūneli, ar dėl kliōštoriaus tave auginau ir mylėjau? Tariaus senatvėj savo rasianti prie tavęs pagalbą, vaikais tavo pasidžiaugsianti, o dabar lig laiku nori mus amžinai pamesti. Žinodama tai, nė auginti būčiau tavęs neauginusi!"

Elfegas tačiau, motinos vaitojimo neklausydamas, išvažiavo į kliōštorių, Derbirske[2] esantį, ir įstojo į zokaną. Čia naujukystės metus atbuvęs, perdėtiniui leidžiant, išsinėšino į krūmą, pasidirbo sau trobelę ir labai aštriai gyveno. Maitnastį perdėtinis kliōštoriaus kuomet ne kuomet nusiųsdavo. Kur nebuvę, kiti jaunikaičiai pradėjo prie jo eiti ir melsti, kad priimtų į mokytinius savo. Šis dėl ėmimo priėmė, bet ne visi tegalėjo ištūrėti.

Anksti ryto metą kėlę ir ilgai pasimeldę, norėjo kiek tiek užsikąsti, Elfegas nieko jiems nedavė lig pat dvylikos. Dienovidžiui atėjus, pats virė iš vandens ir sudžiūvusių plutelių duonynę ir kvietė visus valgyti. Kitą dieną virė košę iš stambių miltų ir tą drauge su kitais valgė be sviesto ir aliejaus. Dar kitą dieną virė pupynę ar batvinius be kokio uždaro ir be mėsos. Daugiam apkyrėjo tokie valgiai ir ėjo šalin sakydami: „Prapulk tu su savo zokanu ir su tokiomis srėbatėmis, vilkas pagaliau, prie tavęs būdamas, badu padvėstų. Vienas iš taip sakančių staiga susirgo ir mirė. Visi paskaitė už karonę Viešpaties, jogei murmėjo prieš šventą Elfegą.

Tuo tarpu Vintonoj mirė vyskupas; kanauninkams nesiklojo naujo išrinkti. Ką regėdamas, šv. Dunstanas, Kantuarijos arkivyskupas[3], patarė, kad išrinktų Elfegą, krūmuose gyvenantį. Kanauninkai paklausę ir pakėlė tą į savo piemenis.

Vyskupu būdamas, šv. Elfegas taip dailiai elgės, jogei niekas jo peikti nedrįso. Meldės be galo ir pasninkavo diena iš dienos, dėl to ir buvo į titnagą sudžiūvęs. Kaulai tiktai su kailiu aptraukti barškėjo. Tačiau sveikatą turėjo gerą ir viską prie jo priderantį dirbo. Maitino

daugibę neturtingu, burej plikiu pri jo kas diena eje. Bet juo daugiaus dawi tuo daugiesne buwa norętiu kad duotu.

Neuźiłga Dunstanuj Erciwiskupuj mirus, kanaunikaj tąn S. Elpegą iszrinka i Erciwiskupus Kantuarios. Szwętas jau turiedamas pęnkies deszimtis ąntrus metus ąmźiaus sawa, nuwika Rimon ir palika patwirtintu toj wiresnibiej.

Erciwiskupuj namon sugriźus atpłaukie i Ąnglią Danios karalaus źalnierej po waldi kunegajkszte Turkilla: uźjeme daug miestu, nemaź wisokie paszaukima źmoniu iszterioje ir apgule Kantuarios miestą. Erciwiskupas su buriu źmoniu, motriszku ir wajku uźsidare baźniczioj. Dunczykaj par dwideszimti dienu muszusis uźjeme miestą: neko ne trukus isiłauźe i baźniczę ir pradieje piauti nekałtus źmones. Kąn regiedamas S. Elpegius apsidare Wiskupiszkaj iszeję pri nepríetelu ir tare „kąn turet nekałtus źuditi, uźmuszkiet mani". Dunczykaj ji sugrobusis nuwede i kalini.

Tuo tarpu kiła maraj: źmones ir Danios źalnierej mire it łapas rudini krita. Kąn regiedamas wienas iszmintingas źmogus tare Dunczykams „ar źinot kąn tie maraj ira łaj karone Diewa uź prispaudima S. Erciwiskupa: palejskiet ji ir praszikiet kad pasimełstu uź jumis pri Wieszpaties; tikraj praslinks maraj. Dunczykaj tejp ir

↕ p. 152–153 padare. Erciwiskupuj mełdąntes lowies źmones mirti, nepríetelej ↕ pasakie jam uź taj acziu ir pradieje uź didi skajtiti; bet paskiaus wieł i kalini iswadina.

S. Elpeguj tąmsibiej besiedęnt ateje wienas źalnierius ir tare, kas bus su tamstu tieweli, tie bediewej Dunczykaj uźmusz tawi, gieresne skrijk isz kaline, asz busiu wadowu. Erciwiskupas ir pakłause. Sargiboms Dunczyku wisur stowęnt wadowas grabalojos nakties widu be kokie kiale ir iwede i bajsę bałą. Pats matidamas paklides, pabiega o Erciwiskupas gilij ismukies pradieje szaukties pagałbas. Dunczykaj bałsą iszgirdi ateje, isztraukie sucziuszkusi seni, suprata ji biegus, gan imusze ir wiel kaliniej paswadina.

Nekurij rasztinikaj stigawo jogiej Erciwiskupą nuwede i bałą ne źalnierius bet kipszus. Tecziaus newejku tam tikieti, nes wadowas neturieje nej oźe ragu nej jauti uodigos. Dar welniukas ir nebutu drises uźkabinti Erciwiskupą.

daugybę neturtingų, būriai plikių prie jo kas dieną ėjo. Bet juo daugiau davė, tuo daugiau buvo norinčių, kad duotų.

Neužilgo Dunstanui, arkivyskupui, mirus, kanauninkai tą šv. Elfegą išrinko į arkivyskupus Kantuarijos. Šventas, jau turėdamas penkias dešimtis antrus metus amžiaus savo, nuvyko Ryman ir paliko patvirtintu toj vyresnybėj.

Arkivyskupui namon sugrįžus, atplaukė į Angliją Danijos karaliaus žalnieriai po valdžia kunigaikščio Turkilos[4], užėmė daug miestų, nemaž visokio pašaukimo žmonių išteriojo ir apgulė Kantuarijos miestą. Arkivyskupas su būriu žmonių, motriškų ir vaikų užsidarė bažnyčioj. Dunčikai, per dvi dešimti dienų mušęsi, užėmė miestą, nieko netrukus įsilaužė į bažnyčią ir pradėjo pjauti nekaltus žmones. Ką regėdamas, šv. Elfegas apsidarė vyskupiškai, išėjo prie nepritelių ir tarė: „Ką turit nekaltus žudyti, užmuškit mane". Dunčikai jį sugrobę nuvedė į kalinį.

Tuo tarpu kilo marai: žmonės ir Danijos žalnieriai mirė it lapas rudenį krito. Ką regėdamas, vienas išmintingas žmogus tarė dunčikams: „Ar žinot ką: tie marai yra tai karonė Dievo už prispaudimą šv. arkivyskupo; paleiskit jį ir prašykit, kad pasimelstų už jus prie Viešpaties, tikrai praslinks marai". Dunčikai taip ir padarė. Arkivyskupui meldžiantis, liovės žmonės mirti, neprieteliai pasakė jam už tai ačiū ir pradėjo už didį skaityti, bet paskiau vėl į kalinį įsvadino.

Šv. Elfegui tamsybėj besėdint, atėjo vienas žalnierius ir tarė: „Kas bus su tamsta, tėveli, tie bedieviai dunčikai užmuš tave, geriau skriek iš kalinio, aš būsiu vadovu". Arkivyskupas ir paklausė. Sargyboms dunčikų visur stovint, vadovas grabaliojos nakties vidu be kokio kelio ir įvedė į baisią balą. Pats matydamas paklydęs pabėgo, o arkivyskupas giliai įsmukęs pradėjo šauktis pagalbos. Dunčikai, balsą išgirdę, atėjo, ištraukė sučiuškusį senį, suprato jį bėgus, gan įmušė ir vėl kalinyj pasvadino.

Nekurie raštininkai stigavoja, jogei arkivyskupą nuvedė į balą ne žalnierius, bet kipšas. Tačiau neveiku tam tikėti, nes vadovas neturėjo nei ožio ragų, nei jaučio uodegos. Dar velniukas ir nebūtų drįsęs užkabinti arkivyskupą.

Dunczykaj uź biegimą, iwajrej kaliniej Erciwiskupą wargina: tuo tarpu wienas isz ju tare kąn turet tejp iłgaj seni źuditi, gieresni tujaus uźmuszti — taj pasakies kirta su jaksziu i gałwą Szwęntam, o tas brinkt iszwirta it pakirstas medis. Tejp pabęngie męnką giwenimą S. Elpegus kurio dusze ilsies ąmźinaj karalistiej dąngaus. Amen.

Bałąnde 19 dienoj.

Nuźudimas S. Teodores mergajtes ir Dydyma źalnieriaus, giwenusiu szioj tretemi ąmźiej.

Egipta źiamiej kurioj szęndien maź biera kataliku: senowiej buwa
↕ p. 153–154 gauje. Wienas miestas Alek↕sandria wadinamas daugieł szwęntuju iszaugina. Tarp tu ira ir ta S. Teodori, apej kuri cze noriu trumpaj papasakoti. Kłausikieties ausis pastatę.

Miesti kajp sakiau Aleksandrios giwena giera ir łabaj padori mergiele wardu Teodori: kuri uźkludiusi szeszioliktus metus ąmźiaus sawa, apsiźadieje lig smerte łajkiti czistatą ir niekumet netekieti. Padariusi tokius apźadus kajp sumodama slepies nu źmoniu ir giejde woz patem Kristuj Jezuj itikti. Jaunumene girdiedama ję esąnt ipatingaj grakszte norieje ben prisistebieti, ejdawa ticziomis i namus jos; bet szi paprastaj nie roditi ne rodies.

Jaunikajtej apmaudingi, paskielbe ję esąnt kataliki ir ikisza sawa leźuwi it naginę wiresnibej. Dar juokuodamis sakie „oj teguł ar iszkrapsztisma ję it biti isz aule su dumu." Toj gadiniej buwa parsakioimas kataliku: todieł miesta pardietinis tujaus pasiunte źalnierius ir atwedina S. Teodorę i sudą. Beregięnt sulinda tęn ir jaunumene nu sena ję regieti noręnti. Sude matidamas nepaprastaj dajlę panelę źmoniszkaj nebajdidamas tare „ar isztiesu esi kataliki kajp skiełb źmones?" Szi atsakie „tikra tejsibe, esmi kataliki". Kłause sude o kas tamstaj iszguldinieje tąn naui moksłą? Szi atsakie „Matute mana

Dunčikai už bėgimą įvairiai kalinyį arkivyskupą vargino. Tuo tarpu vienas iš jų tarė: „Ką turit taip ilgai senį žudyti, geriau tuojau užmušti". Tai pasakęs, kirto su jakšiu į galvą šventam, o tas brinkt išvirto it pakirstas medis. Taip pabengė menką gyvenimą šv. Elfegas, kurio dūšia ilsis amžinai karalystėj dangaus. Amen.

Balandžio 19 dienoj

Nužudymas šv. Teodoros mergaitės ir Didimo žalnieriaus, gyvenusių šioj [pasaulėj] trečiame amžiuj

Egipto žemėj, kurioj šiandien mаž bėra katalikų, senovėj buvo gauja. Vienas miestas, Aleksandrija vadinamas, daugel šventųjų išaugino. Tarp tų yra ir ta šv. Teodora, apie kurią čia noriu trumpai papasakoti. Klausykitės ausis pastatę.

Mieste, kaip sakiau, Aleksandrijos gyveno gera ir labai padori mergelė, vardu Teodora, kuri, užkliudžiusi šešioliktus metus amžiaus savo, apsižadėjo lig smerčio laikyti čystatą ir niekuomet netekėti. Padariusi tokius apžadus, kaip sumodama slėpės nuo žmonių ir geidė vos pačiam Kristui Jėzui įtikti. Jaunuomenė, girdėdama ją esant ypatingai grakščią, norėjo bent prisistebėti, eidavo tyčiomis į namus jos, bet ši paprastai nė rodyti nesirodė.

Jaunikaičiai apmaudingi paskelbė ją esant katalike ir įkišo savo liežuvį it naginę vyresnybei. Dar juokuodami sakė: „Oi tegul, ar iškrapštysime ją it bitę iš aulio su dūmu". Toj gadynėj buvo persekiojimas katalikų, todėl miesto perdėtinis tuojau pasiuntė žalnierius ir atvedino šv. Teodorą į sūdą. Beregint sulindo ten ir jaunuomenė, nuo seno ją regėti norinti. Sūdžia, matydamas nepaprastai dailią panelę, žmoniškai, nebaidydamas tarė: „Ar iš tiesų esi katalike, kaip skelbia žmonės?" Ši atsakė: „Tikra teisybė, esmi katalike". Klausė sūdžia: „O kas tamstai išguldinėjo tą naują mokslą?" Ši atsakė: „Matutė mano

nu kudikistes pagał tos wieros mani augina." Tare sude: o kami tamistas matute? Szi: senej kunas jos iłs po źiameli o dusze dziaugas dąnguoje; nes buwa giera katalikie. Tare sude: budama turtingu ir jaunu, diełko neteki? Jej nori asz tamstaj iszpirsziu graźi jaunikajti, bili tiktaj iszsiźadietumi Kristaus. Szi: asz nenoriu tekieti; nes źadiejau czistatą Diewuj sawa. Tare sude: kas giera isz tamstas apźadu, szitaj galu tawi atiduoti i namus palejstuwistes, kuriusi ir czistatas ir sawa wieros pritruksi. Ar netiesa? Szi atsakie: gali wisako pabąnditi, wiluos tecziaus Wieszpati mani apginsęnt ↕ nu nedoru źmoniu. Tare sude: nu paregiesma ar tawa Diewas ira stipresnis ar mana źalnierej?

↕ p. 154–155

Beregięnt sude paszaukies źalnierius tare „nu wajkaj imkiet tąn mergielę ir nuweskiet i namus nedoribes idant paliktu apjuokta ir paniekinta. Zalnierems werkąntę Szwęntą wedąnt jaunumene ticziojes sakidamis „nu kąn Teodorka ar ne gieresni tau buwa tekieti ne kajp i tokius namus pakluti? Ko terlojejs su sawa naui wieru, rieki dabar it oszka uź ragus i turgu tęnsama, o kas tam kałtas jej ne pati?

Atwedi źalnierej kur lijpamis atidawe Szwęntą pardietinej namu o ta suteikie anaj ipatingą kąmbareli. Kuremi S. Teodori kłaupusis meldies taridama „Oj Wieszpatie gieriausis, kurs ginej manęs lig sziolej, nedalejsk idant tie bediewej apjuoktu mani, noriu tau tarnauti lig smerte czistatoj kajp apsiźadiejau." Besimełdąnt pradieje briekszti. Stajgu brabrakst atsidare duris ir ieje jaunas źalnierius wardu Dydymus: kuri Szwęnta iszwidusi pradieje drebieti. Swets taj matidamas tare „nenugąnstauk sesuo mana ir asz esmi kataliku, atejau pri tawęs ne ko pikta dariti, bet tawi iszgielbieti. Tu ne dide auguma ir asz, imk mana drapanas ir ejk łaukon o asz paliksiu tawa wietoj.

S. Teodori tujaus jo pakłause, apsidare ir isztwilina uźsidęngusi pro duris. Beregięnt atei kiti źalnierej, kad pamate wiriszką parsigąnda ir tare, jug Diewas kataliku kajp girdieti parmajne undeni i winą tejp ir dabar motriszką i wiriszką, sprukiem isz cze szalęn kad musu i motriszkas ne parmajnitu. Zine apej tąn pripuoli wejkiej paskida po miestą: wiresnibe supratusi esąnt apgauti atwedina źalnieriu Dydymą isz namu nedoribes. Sude tujaus kłause, ar tu iszlejdaj Teodorę? Szis atsakie, asz. Tare sude: diełko tejp padarej? Dydymus

nuo kūdikystės pagal tą vierą mane augino". Tarė sūdžia: „O kame tamistos matutė?" Ši: „Seniai kūnas jos ilsis po žemele, o dūšia džiaugias danguje, nes buvo gera katalikė". Tarė sūdžia: „Būdama turtinga ir jauna, dėl ko neteki? Jei nori aš tamstai išpiršiu gražų jaunikaitį, bile tiktai išsižadėtum Kristaus". Ši: „Aš nenoriu tekėti, nes žadėjau čystatą Dievui savo". Tarė sūdžia: „Kas gero iš tamstos apžadų, šitai galiu tave atiduoti į namus paleistuvystės, kuriuose ir čystatos, ir savo vieros pritrūksi. Ar netiesa?" Ši atsakė: „Gali visa ko pabandyti, viliuos tačiau Viešpatį mane apginsiant nuo nedorų žmonių". Tarė sūdžia: „Nu, paregėsime, ar tavo Dievas yra stipresnis, ar mano žalnieriai".

Beregint sūdžia, pašaukęs žalnierius, tarė: „Nu, vaikai, imkit tą mergelę ir nuveskit į namus nedorybės, idant paliktų apjuokta ir paniekinta". Žalnieriams verkiančią šventą vedant, jaunuomenė tyčiojos sakydami: „Nu ką, Teodorka, ar ne geriau tau buvo tekėti, nekaip į tokius namus pakliūti? Ko terliojais su savo nauja viera, rėki dabar it ožka, už ragų į turgų tęsiama, o kas tam kaltas, jei ne pati?"

Atvedę žalnieriai, kur liepiami, atidavė šventą perdėtinei namų, o ta suteikė anai ypatingą kambarėlį. Kuriame šv. Teodora klaupusis meldės tarydama: „Oi, Viešpatie geriausias, kurs gynei manęs lig šiolei, nedaleisk, idant tie bedieviai apjuoktų mane, noriu tau tarnauti lig smerčio čystatoj kaip apsižadėjau". Besimeldžiant pradėjo brėkšti. Staiga brabrakst atsidarė durys, ir įėjo jaunas žalnierius, vardu Didimas, kurį šventa išvydusi pradėjo drebėti. Svečias, tai matydamas, tarė: „Nenuogąstauk, sesuo mano, ir aš esmi kataliku, atėjau prie tavęs ne ko pikto daryti, bet tave išgelbėti. Tu nedidžio augumo ir aš, imk mano drapanas ir eik laukan, o aš paliksiu tavo vietoj".

Šv. Teodora tuojau jo paklausė, apsidarė ir ištvylino užsidengusi pro duris. Beregint atėję kiti žalnieriai, kad pamatė vyrišką, persigando ir tarė: „Juk Dievas katalikų, kaip girdėti, permainė vandenį į vyną, taip ir dabar motrišką į vyrišką, sprukim iš čia šalin, kad mūsų į motriškas nepermainytų". Žinia apie tą priepuolį veikiai paskydo po miestą. Vyresnybė, supratusi esant apgautį, atvedino žalnierių Didimą iš namų nedorybės. Sūdžia tuojau klausė: „Ar tu išleidai Teodorą?" Šis atsakė: „Aš". Tarė sūdžia: „Dėl ko taip padarei?" Didimas

↕ p. 155–156 atsakie, diełto jogiej budamas kataliku pasigajlejau katalikies nu ↕ jusu warginamas. Sude suszuka, ar matot siułu pagał atrasma ir kamuli, tadgi ir tu esi kataliku! Szis atsakie, isz milestas Wieszpaties Diewa esmi. Tare sude: ar kieti iszsiźadieti Kristaus? Szis: ne.. kad ir i szmotelus sukapodintumi mani neiszsiźadietio. Tare sude: ar girdat kąn tas biła, niera ko su juomi bebjaurioties źalnierej iszwedi isz miesta nukirskiet jo makaulę.

Iszsigirdusi S. Teodore sawa gielbietoi palikus smertiop apsuditu, pati ateje pas sudę ir tare: jeszkot manęs, szitaj asz esmi, uźmuszkiet mani kad noret, bet palejskiet Dydymą kurs mąn padieje iszsisukti isz biaurios wietas. Sude taj regiedamas lijpe abudums, be je S. Dydyma ir S. Teodores galwi nukapoti. Kąn budeluj padarius grini anuodum duszi parsikiele pri Kristaus Wieszpaties kami karalaus par amźiu ąmźius. Amen.

Bałąnde 22. dienoj.

Giwenimas S. Justina, mokita muczelnika, buwusi szioj pasaulej ąntrami ąmźiej.

Pirmami ir ąntrami ąmźiej daugieł buwa pagonu łabaj mokitu, kurij su ipatingu płoszcziu apsiwilki wajkszczioje pasiputi it kałakutaj ir wadinos gałwoczejs arba pilozopajs. Palestinoj buwa miestelis wadinamas Neapolis arba Plawia kuremi gimes ir paugies wajkięlis pagonis wardu Justinas pareje wisus atskirius pagonu moksłu, apsisiaute su mokituju czujku ir taries jau esus didej mokitu. Wieszpats
↕ p. 156–157 tecziaus noriedamas aną i katalikus parwersti, węn ↕ jam kisza i gałwą tokies misles: ar źinaj kas źiamę, saulę, mienesi ir kitus dajktus sutwiere? Ar numanaj kam ira źmogus sutwertas? Ar sumoi kąn apej duszę tawa ir tejp tolaus.

Kaźikumet apej tus dalikus bemislidamas ir beduriniedamas nukioblina i pajuri, pamate nepaźistama seneli besiedęnti smiltini ir tare „ pasakik mąn tiewaj isz kur atsirada tokie daugibe undens?

atsakė: „Dėl to, jogei, būdamas kataliku, pasigailėjau katalikės, nuo jūsų varginamos". Sūdžia sušuko: „Ar matot, siūlu pagal atrasime ir kamuolį, tadgi ir tu esi kataliku!" Šis atsakė: „Iš mylistos Viešpaties Dievo esmi". Tarė sūdžia: „Ar keti išsižadėti Kristaus?" Šis: „Ne, kad ir į šmotelius sukapodintum mane, neišsižadėčiau". Tarė sūdžia: „Ar girdit, ką tas bylo, nėra ko su juomi besibjaurioti, žalnieriai, išvedę iš miesto, nukirskit jo makaulę".

Išsigirdusi šv. Teodora savo gelbėtoją palikus smerčiop apsūdytu pati atėjo pas sūdžią ir tarė: „Ieškot manęs, šitai aš esmi, užmuškit mane, kad norit, bet paleiskit Didimą, kurs man padėjo išsisukti iš bjaurios vietos". Sūdžia, tai regėdamas, liepė abiedviejų, beje, šv. Didimo ir šv. Teodoros, galvi nukapoti. Ką budeliui padarius, gryni anųdviejų dūši persikėlė prie Kristaus Viešpaties, kame karaliaus per amžių amžius. Amen.

Balandžio 22 dienoj

Gyvenimas šv. Justino, mokyto mūčelninko, buvusio šioj pasaulėj antrame amžiuj

Pirmame ir antrame amžiuj daugel buvo pagonų labai mokytų, kurie, su ypatingu ploščiu apsivilkę, vaikščiojo pasipūtę it kalakutai ir vadinos galvočiais, arba filosofais. Palestinoj buvo miestelis, vadinamas Neapolis, arba Flavija[1], kuriame gimęs ir paaugęs vaikelis pagonis, vardu Justinas, perėjo visus atskyrius pagonų mokslų, apsisiautė su mokytųjų čuika ir tarės jau esąs didžiai mokytu. Viešpats tačiau, norėdamas aną į katalikus perversti, vien jam kišo į galvą tokias mislias: ar žinai, kas žemę, saulę, mėnesį ir kitus daiktus sutvėrė, ar numanai, kam yra žmogus sutvertas, ar sumoji ką apie dūšią tavo ir taip toliau.

Kaži kuomet, apie tuos dalykus bemislydamas ir bedūrinėdamas, nukioblino į pajūrį, pamatė nepažįstamą senelį, besėdintį smiltyne, ir tarė: „Pasakyk man, tėvai, iš kur atsirado tokia daugybė vandens?"

Senis jam prisistebiejes tare „o tamstaj kajp rodos jug esi mokitu? Justinas atsakie „mataj seni pagał moksła bukłu musu gałwocziu Pytagoraus, Platona ir kitu gadiniej Tytana buwa daugieł audru, pasidare unduo ir uźgule płates wietas ąnt źiames." Senis szwipteriejes atsakie „tejsibe jog buwa nemaź audru, bet kas pirmas sutwiere undeni? źiamę, saulę, mienesi ir wisus dajktus?" Justinas atsakie, tatajgi asz apej taj węn mislidamas, gieraj nenumanau. Tare senis „tikraj rejk stebieties jogiej jus nesziojęntis apdarus gałwocziu, maźesne te suprąntat uź artojus kataliku. Wajkali wienas tiera Diewas galingiausis, kurs isz nieka wis kąn sutwiere źodziu sawa. Mełsk tamsta milestos to tikra Diewa be kurios nesuprasi tejsibes." Senelis taj pasakies kielies ir pasinieszina, o Justinas daugiaus niekumet jo nebregieje.

Paejus seniuj Justinas pirsztą i sawa kaktą iriemes węn rimoje ir tare „kas taj gał buti? Ar tiesa kąn tas nepaźistamas źmogus mąn tejgie? Rasi ir tiesa, turiu dar ko norint kłausties.

Tejp bemislidamas nueje pri wiena kataliku kunega, papasakoje atsitikimą ir kłause kan tur dariti? Kunegas atsakie, mataj ajszkiej mana jaunikajti jogiej milesta Wieszpaties Diewa nor tawi kataliku turieti, kłausik jo ikwiepima — pamesk pagonu iszmisłus kurie pasiputi wajkszczio o nieka nenumana. Tolaus iszgulde jam tejsibes wie-
↕ p. 157–158 ros kataliku o Justinuj noręnt ir apkriksztije. Su lig tu dienu S. Jus↕tinas rados tikru kataliku, ne wienoj wietoj stejgies daroditi pagonu mokitęms, kataliku wierą esąnt gieriausi. O idant daugiaus źmoniu tąn tejsibę galetu iszgirsti, parasze kningą kurioj darode, kataliku wierą dieł iszganima duszes idiem esąnt rejkalingą, katalikus nieka pikta ne darąnt, berejkała kięntąnt parsakioimus ir priderąnt idant wisos Rima ciecoristes źmones itikietu i Kristu.

Kningą tan idawe patem Rima ciecoriuj Antoninuj, kurs ję parskajtes, rasze pri Azios waldimieru, kad kataliku be kokios kaltibes uź patę tikt wierą nebiparsakiotu. S. Justinas parasze dar ir kitas kningas, par kures norieje priwersti kad źidaj i Kristu itikietu.

Isz Palestinas S. Justinas nupłaukie Rimon, diewieje drapanas gałwocziaus ir buwa łabaj nu kataliku lęnkamas. Tuokart pat giwena Rimi Krescencius mokitas pagonis kurs isz priźasties sawa prota łabaj puties ir buwa didiu neprietelu kataliku. Su tuo kaźikumet

Senis, jam prisistebėjęs, tarė: „O tamstai kaip rodos, juk esi mokytu?" Justinas atsakė: „Matai, seni, pagal mokslą buklų mūsų galvočių Pitagoro, Platono[2] ir kitų gadynėj Titano[3] buvo daugel audrų, pasidarė vanduo ir užgulė plačias vietas ant žemės". Senis švypterėjęs atsakė: „Teisybė, jog buvo nemaž audrų, bet kas pirmas sutvėrė vandenį, žemę, saulę, mėnesį ir visus daiktus?" Justinas atsakė: „Tatai gi aš, apie tai vien mislydamas, gerai nenumanau". Tarė senis: „Tikrai reikia stebėtis, jogei jūs, nešiojantys apdarus galvočių, mažiau tesuprantat už artojus katalikų. Vaikali, vienas tėra Dievas galingiausias, kurs iš nieko viską sutvėrė žodžiu savo. Melsk tamsta mylistos to tikro Dievo, be kurios nesuprasi teisybės". Senelis, tai pasakęs, kėlės ir pasinėšino, o Justinas daugiau niekuomet jo nebregėjo.

Paėjus seniui, Justinas, pirštą į savo kaktą įrėmęs, vien rymojo ir tarė: „Kas tai gali būti? Ar tiesa, ką tas nepažįstamas žmogus man teigė? Rasi ir tiesa, turiu dar ko norint klaustis".

Taip bemislydamas, nuėjo prie vieno katalikų kunigo, papasakojo atsitikimą ir klausė, ką turi daryti. Kunigas atsakė: „Matai aiškiai, mano jaunikaiti, jogei mylista Viešpaties Dievo nori tave kataliku turėti, klausyk jo įkvėpimo - pamesk pagonų išmislus, kurie pasipūtę vaikščioja, o nieko nenumano". Toliau išguldė jam teisybes vieros katalikų, o Justinui norint ir apkrikštijo. Sulig ta diena šv. Justinas rados tikru kataliku, ne vienoj vietoj steigės darodyti pagonų mokytiems katalikų vierą esant geriausią. O idant daugiau žmonių tą teisybę galėtų išgirsti, parašė knygą, kurioj darodė katalikų vierą dėl išganymo dūšios įdėm esant reikalingą, katalikus nieko pikto nedarant, be reikalo kenčiant persekiojimus ir priderant, idant visos Rymo ciesorystės žmonės įtikėtų į Kristų.

Knygą tą įdavė pačiam Rymo ciesoriui Antoninui[4], kurs, ją perskaitęs, rašė prie Azijos valdymierų, kad katalikų be kokios kaltybės už pačią tik vierą nebepersekiotų. Šv. Justinas parašė dar ir kitas knygas, per kurias norėjo priversti, kad žydai į Kristų įtikėtų.

Iš Palestinos šv. Justinas nuplaukė Ryman, dėvėjo drapanas galvočiaus ir buvo labai nuo katalikų lenkiamas. Tuokart pat gyveno Ryme Krescencijus, mokytas pagonis, kurs iš priežasties savo proto labai pūtės ir buvo didžiu neprieteliu katalikų. Su tuo kaži kuomet

atsitika sznekieties S. Justinuj. Krescencius stigawoje katalikus gierąnt kraui naujej użmuszta wajka, palejstuwaujęnt biaurej sąnejgosi sawa, neużkięntąnt wisu nekataliku ir noręnt kad Rima ciecoriste suirtu. S. Justinas tiesiau jam atsakie kąn turi tamsta neżinodamas niekus tauziti, gieresnej tilek. Tus żodzius iszgirdes pujkus pilozopas, paszoka isz wietas it par ausi gawes, paraudonawa it wieżis iszwirtas, biegioje it arklis giluodamas, mojawa su rąnku ir tare, pałukiek tu bezlepicze żinau tawi esąnt kataliku, tu nebiłgaj su manęm bebarsis, netokims musu wiresnibe sprąnda nusuka, ir tawa makaule to paties datirs.

Matidamas S. Justinas tejp Krescenciu apmaudingą nie żode neb sakie, isztwilina łaukon ir tajsies uż Kristu numirti. Nejgi apsirika,
⁝ p. 158–159 nes Krescencius nuejes pri wiresnibes ikisza leżuwi, pranesze ⁝ S. Justiną esąnt kataliku ir slepąntes po jupu pagonu mokituju. Wiresnibe tujaus suimdinusi S. Justiną, kłause ar tikraj butu kataliku? Szem negienąntes sude lijpe jį nebgiwaj użpłakti. Zalnierej tad pagał isakima diże dwases pasikłausidamis, o tos nebtekus iszmete i łauką kuną idant warnas sulestu. Bet katalikaj to nełaukdamis nakti pagał padorej pałajdoje. Łaj bun garbie Wieszpatem su kuriuo padieimu tas szwęntasis nupelne wajniką muczelnika. Amen.

Bałąnde 28 dienoj.

Giwenimas ir kąncze S. Witalisa ir jo moters Walerios,

buwusiu szioj pasaulej pirmami ąmżiej.

Paprastaj mums rodos żalnierems newejku esąnt pakluti i dąngu, nes to paszaukima żmones daugibes datir klutiu, kurios ne dalejd padorej giwenti. S. Witalis tecziaus ne węn doraj giwena żalnieriu budamas, bet dar palika Szwęntu. Skajtidamis jo giwenimą tan tejsibę regiesma.

atsitiko šnekėtis šv. Justinui. Krescencijus stigavojo katalikus geriant kraują naujai užmušto vaiko, paleistuvaujant bjauriai saneigose savo, neužkenčiant visų nekatalikų ir norint, kad Rymo ciesorystė suirtų. Šv. Justinas tiesiai jam atsakė: „Ką turi, tamsta, nežinodamas niekus tauzyti, geriau tylėk". Tuos žodžius išgirdęs, puikus filosofas pašoko iš vietos it per ausį gavęs, paraudonavo it vėžys išvirtas, bėgiojo it arklys gyliuodamas, mojavo su ranka ir tarė: „Palūkėk tu, bezliepyčia, žinau tave esant kataliku, tu nebilgai su manim besibarsi, ne tokiems mūsų vyresnybė sprandą nusuko ir tavo makaulė to paties datirs".

Matydamas šv. Justinas taip Krescencijų apmaudingą nė žodžio nebsakė, ištvylino laukan ir taisės už Kristų numirti. Neigi apsiriko, nes Krescencijus, nuėjęs prie vyresnybės, įkišo liežuvį, pranešė šv. Justiną esant kataliku ir slepiantis po jupa pagonų mokytųjų. Vyresnybė, tuojau suimdinusi šv. Justiną, klausė, ar tikrai būtų kataliku. Šiam nesiginant, sūdžia liepė jį nebgyvai užplakti. Žalnieriai tad pagal įsakymą dyžė dvasios pasiklausydami, o tos nebtekus, išmetė į lauką kūną, idant varnos sulestų. Bet katalikai, to nelaukdami, nakčia pagal padoriai palaidojo. Lai būna garbė Viešpačiui, su kurio padėjimu tas šventasis nupelnė vainiką mūčelninko. Amen.

Balandžio 28 dienoj

Gyvenimas ir kančia šv. Vitalio ir jo moters Valerijos,

buvusių šioj pasaulėj pirmame amžiuj

Paprastai mums rodos žalnieriams neveiku esant pakliūti į dangų, nes to pašaukimo žmonės daugybes datiria kliūčių, kurios nedaleidžia padoriai gyventi. Šv. Vitalis tačiau ne vien dorai gyveno žalnieriu būdamas, bet dar paliko šventu. Skaitydami jo gyvenimą, tą teisybę regėsime.

Wałaku žiamiej ira miestas wadinamas Mediolan, kuremi gime ir pauga S. Witalis. Tas kad jaunami ąmžiej neklistu lig łajku wede moteri wardu Waleriją isz kurios sułaukie dums sunąms: Gierwaziaus su Protaziu ir tarnawa Rima Ciecoriuj kajpo žalnieriu wiresnejsis.

Wiera kataliku tuokart kas kartas juoba płatinos. Par milestą Wieszpaties Witalis su wisu gimini sawa itikieje i Kristu, tecziaus pagonu wiresnibe jo kajpo žalnierius, iłgaj isz prižasties tikieima nekuszina.

S. Witalis žalnieriu budamas nie wiena berejkała ne musze, nie

⁝ p. 159–160 wiena nekrope, swetimu turtu ⁝ neplesze; bet kąnkinos su ałgu nu ciecoriaus gaunamu. Kariesi buwa narsus ir diełto pakiełtu palika i pułkaunikus. Kajpo auksztas wirszinikas, nekarta gine nu žalnieriu motriszkoses — pats moterij sawa buwa isztikiemas; todieł ir nieks jo pri kitu motriszku niekumet nepriligina. Wiena karta wažiuodamas su sudi Paulinu isz Mediolana Rimon, mate daugieł wietosi žudąnt katalikus. Guodejus kajp imanidamas, dar sawa szirdiej sakie „oj kad ir asz galeczio kięntieti už Kristu! kad ir asz nupelniczio wajniką muczelniku, kajp buczio łajmingu; bet kas taj žina ar sutejks mąn Wieszpats tąn milestą? Rimi budamas wajkszczioje i kalinius su iszpažintojejs wieros prikrusztus, twirtina jus ir szelpe.

Witalisuj Rimi besąnt pakluwa i rąnkas nedoru Ursycinus giditojas, wiras diewobajmingas katalikas. Pagonis iwajrej žudi ji už wierą, smertion apsudije. Tokie pritarmie pargąndina Ursycina: jo moters su wajkajs wedina atszarpawa pri duru kaline ir cipe, wajkaj ligi dali wajpies it płakamis, pagonis pagalaus nu jo pagiditi už kits kita melde kad iszsižadiejes Kristaus giwu paliktu. Wisi tie bałsaj begała draskie szirdi tarna Kristaus Ursycina, niepats nebgaleje sumoti kąn tur dariti, pradieje werkti ir silpnieti wieroj.

Suprata kas dedas jo szirdiej Witalis ir suszuka „Mełdamasis Ursycinaj kas tau rados? Iszkięntiejej daugieł muku dieł Kristaus, nupelnej jau newistąnti wajniką muczelnika ir kieti wisa to nustoti? Ko drebi kajp drugie kretamas! ar neatmini kąn Kristus Wieszpats pasakie „kas mil tiewą motiną, moteri ir wajkus juoba už mani; niera manęs wertas." Giminie tawa nepragajsz be tawęs, o tu be wiįros kataliku ąmžinaj prapulsi; todieł turiekies Kristaus, nedarik welniuj

Valakų žemėj yra miestas, vadinamas Mediolan[1], kuriame gimė ir paaugo šv. Vitalis. Tas, kad jauname amžiuj neklystų, lig laiku vedė moterį, vardu Valeriją, iš kurios sulaukė dviejų sūnų – Gervazo su Protazu[2] ir tarnavo Ryme ciesoriui kaipo žalnierių vyresnysis.

Viera katalikų tuokart kas kartas juoba platinos. Per mylistą Viešpaties Vitalis su visa gimine savo įtikėjo į Kristų, tačiau pagonų vyresnybė jo kaipo žalnieriaus ilgai iš priežasties tikėjimo nekušino.

Šv. Vitalis, žalnieriu būdamas, nė vieno be reikalo nemuše, nė vieno nekropė, svetimų turtų neplėšė, bet kankinos su alga, nuo ciesoriaus gaunama. Karėse buvo narsus ir dėl to pakeltu paliko į pulkauninkus. Kaipo aukštas viršininkas ne kartą gynė nuo žalnierių motriškąsias; pats moteriai savo buvo ištikimas, todėl ir niekas jo prie kitų motriškų niekuomet neprilygino. Vieną kartą, važiuodamas su sūdžia Paulinu iš Mediolano Ryman, matė daugel vietose žudant katalikus. Guodė juos kaip įmanydamas, dar savo širdyj sakė: „Oi, kad ir aš galėčiau kentėti už Kristų! Kad ir aš nupelnyčiau vainiką mūčelninkų, kaip būčiau laimingu. Bet kas tai žino, ar suteiks man Viešpats tą mylistą?" Ryme būdamas, vaikščiojo į kalinius, su išpažintojais vieros prikruštus, tvirtino juos ir šelpė.

Vitaliui Ryme besant, pakliuvo į rankas nedorų Ursicinas, gydytojas, vyras dievobaimingas, katalikas. Pagonys, įvairiai žudę jį už vierą, smertin apsūdijo. Tokia pritarmė pergandino Ursiciną. Jo moteris su vaikais vedina atšarpavo prie durų kalinio ir cypė, vaikai lygia dalia vaipės it plakami, pagonys pagaliau, nuo jo pagydyti, už kits kito meldė, kad, išsižadėjęs Kristaus, gyvu paliktų. Visi tie balsai be galo draskė širdį tarno Kristaus Ursicino, nė pats nebgalėjo sumoti, ką turi daryti, pradėjo verkti ir silpnėti vieroj.

Suprato kas dedas jo širdyj Vitalis ir sušuko: „Meldžiamasis Ursicinai, kas tau rados? Iškentėjai daugel mūkų dėl Kristaus, nupelnei jau nevystantį vainiką mūčelninko ir keti viso to nustoti? Ko drebi kaip drugio krečiamas! Ar neatmeni, ką Kristus Viešpats pasakė: „Kas myli tėvą, motiną, moterį ir vaikus juoba už mane, nėra manęs vertas. Giminė tavo nepragaiš be tavęs, o tu be vieros katalikų amžinai prapulsi; todėl tūrėkis Kristaus, nedaryk velniui

linksmibes ir negildik szirdziu musu." Ursycinus su tajs źodzejs it
↕ p. 160–161 ałpstus su wina łaszu ↕ ntgajwintas, drąnsej nueje i wietą karones ir palika nukirstu.

Katalikaj taj regiedamis dziaugies, o pagonis su dąntimis sawa it su mintuwajs brazdindamis sakie „ar matot susiedaj kas par atkaklibe kataliku, bewelie gałwos nustojs, ne kajp pametąns isidieimą sawa. O sude Paulinas tare „et Ursycinus butu pametes sawa wierą bet szitaj tąs nedoras Witalis ji priturieje, pałaukiet mes newejziedamis jo żalnieristes ji prituriesma. Ej wajkaj imkiet szin pułkauniką, matau ji esąnt kataliku!

Woz taj isztare żalnierej tujaus atjeme jo dejginą, nuwiłka wisus drobuźius, pagulde ąnt źiames, abi rąnki pririsza pri sztułpa, uźniere stiprę wirwę uź kojes, pradieje tąn winioti kieturijsu ąnt rata, iszłauźe rąnkas ir tejp wisą kuną isztępme jogiej wisi narej isz sawa wietas iszeje. Tuo dar nekąkindamos musze su łazdomis ir swilina kuna su didiomis źwakiemis.

Paulinas wis taj źalnierems darąnt stebiejos ir kłause, nu kąn ar apierawosi diewajtems? Muczelnikas atsakie „esmi źalnieriu Kristaus, jejgi uź sawa ciecoriu krauje tekinti ne gajlejaus, argi galu drowieties padieti giwibą sawa uź aukszcziausi Diewą sawa?„ Paulinas matidamas nepargalemą iszkasina duobę ir tare „ar mataj Witalisi szitaj toj duobiej uźmestas su akminiemis tipsosi kajp majta ar dwokąnti dwasna jej nekłausisi ciecoriaus." Atsakie Witalis „darik su manęm kąn tinkamas, bet asz wieros sawa nepamesiu, ar suprąnti tiewaj?" Tuokart Paulinas atriszines nu sztułpa muczelniką imetina i duobę, o żalnierej pąmpije aną su akminiemis ir uźkase. Tejp S. Witalis pabęngie sawa dienas.

Waleria norieje paskiaus atkasti kuną wira sawa ir pałajdoti, bet
↕ p. 161–162 wietas katalikaj nedawe ir sakies ↕ newęn atkasęntis bet ir łajkisęntis kajpo brąngius pałajkus. Waleria Mediolanon griźdama atrada wienoj wietoj pagonis beapierawojęntis diewajtems mejsą ir begierąntis. Kurij pamati motriszkię pakwiete i draugistę ir ąntpultinaj ragina kad draugi walgitu. Szi budama kataliki ne galeje walgiti mejsos diewams apierawotas. Suprati taj pagonis tejp bajsej ję sumusze, jogiej nebgalęntę bepaejti imete i weźimą kajp isztiźusi skiłąndi ir paware

linksmybės ir negildyk širdžių mūsų". Ursicinas, su tais žodžiais it alpstąs su vyno lašu atgaivintas, drąsiai nuėjo į vietą karonės ir paliko nukirstu.

Katalikai, tai regėdami, džiaugės, o pagonys, su dantimis savo it su mintuvais brazdindami, sakė: „Ar matot, susiedai, kas per atkaklybė katalikų, bevelija galvos nustojąs, nekaip pametąs įsidėjimą savo". O sūdžia Paulinas tarė: „Et, Ursicinas būtų pametęs savo vierą, bet šitai tas nedoras Vitalis jį pritūrėjo, palaukit, mes, neveizėdami jo žalnierystės, jį pritūrėsime. Ei, vaikai, imkit šį pulkauninką, matau jį esant kataliku!"

Vos tai ištarė, žalnieriai tuojau atėmė jo deiginą, nuvilko visus drabužius, paguldė ant žemės, abi ranki pririšo prie stulpo, užnėrė stiprią virvę už kojų, pradėjo tą vynioti keturiesu ant rato, išlaužė rankas ir taip visą kūną ištempė, jogei visi nariai iš savo vietos išėjo. Tuo dar nekankindamos, mušė su lazdomis ir svilino kūną su didžiomis žvakėmis.

Paulinas, visa tai žalnieriams darant, stebėjos ir klausė: „Nu ką, ar apieravosi dievaičiams?" Mūčelninkas atsakė: „Esmi žalnierium Kristaus, jeigi už savo ciesorių kraujo tekinti nesigailėjau, argi galiu drovėtis padėti gyvybą savo už aukščiausią Dievą savo?" Paulinas, matydamas nepergalimą, iškasino duobę ir tarė: „Ar matai, Vitali, šitai toj duobėj užmestas su akmenimis typsosi kaip maita ar dvokianti dvasna, jei neklausysi ciesoriaus". Atsakė Vitalis: „Daryk su manim ką tinkamas, bet aš vieros savo nepamesiu, ar supranti, tėvai?" Tuokart Paulinas, atrišinęs nuo stulpo, mūčelninką įmetino į duobę, o žalnieriai pampijo aną su akmenimis ir užkasė. Taip šv. Vitalis pabengė savo dienas.

Valerija norėjo paskiau atkasti kūną vyro savo ir palaidoti, bet vietos katalikai nedavė ir sakės ne vien atkasiantys, bet ir laikysiantys kaipo brangius palaikus. Valerija, Mediolanan grįždama, atrado vienoj vietoj pagonys beapieravojantys dievaičiams mėsą ir begeriantys. Kurie, pamatę moteriškę, pakvietė į draugystę ir antpultinai ragino, kad drauge valgytų. Ši, būdama katalike, negalėjo valgyti mėsos, dievams apieravotos. Supratę tai, pagonys taip baisiai ją sumušė, jogei nebgalinčią bepaeiti įmetė į vežimą kaip ištižusį skilandį ir pavarė

arklus. Waleria parwaźiawusi pradieje bęngties, sunąm sawa Gierwaźiuj su Protaziu isakie kad krauje uź Kristu ne gajletumes ir tretioj dienoj pasirinka. Ąnt garbies Diewuj Tiewuj, Sunuj ir Dwasej Szwęntaj. Amen.

Gieguzies 4. dienoj.

Giwenimas S. Monikas naszles, buwuses szioj pasaulej kietwirtami ąmźiej.

Mergieles, moteris ir naszles rasti giwenimi S. Monikas gierą pamokslą; diełto skajtikiet ir isidiekiet. Darbus tos Szwęntoses aprasze jos sunus didis daktaras arba mokitojas baźniczes Szwęntos S. Augustinas; todieł ir tikam tejp buwus kajp is apsakie.

Sziłtoj Aprikoj giwenąntis padori ukinikaj katalikaj, pagimde tarp kitu wajku, tąn tarnajtę Wieszpaties Moniką.

Nu pat kudikistes augina ję padorej pati motina, bet paskiaus prakutusę atidawe auginti, senaj ir diewobajmingaj auklej, kuri dienomis ir naktimis pagał, draugi su wajkajs budama; gieraj ju priwejzie-
↕ p. 162–163 je. ↕ Tąn dar ipatingą dare jogiej auklejemoms mergielems nedalejda gierti tikt pri walgie. Kitusi łajkusi nors kajp kuri troksztu, nedalejda gierti nie undens. Kad kartajs tos skundies, atsakidawa „matot wajkaj mana kajp jus paprasti kumet panoruses gierti undeni, iłgajniu pradiesti plęmpti ir winą, o tejp daridamas tapste gierąntiomis — Ko ne duok Diewi nieregieti; nes nieka niera bajsesne uź motriszką gierti papratusę." Gieraj taj wienas kunegas baźniczioj isz kozelniczes pakłause źmoniu: ar matiet giwą welni? Tems atsakius nematiem, kunegus tare: ar matiet bobą girtą ira taj tikras welnias; nes kokie pikta nepadaris ta girta budama?

Aprikoj kajpo sziłtami kraszti apstej buwa wina: swetiuj atsitikus nekarta tiewaj siuntinieje dukteri prilejsti isz bosa to gierała ir atneszti. S. Monika nors buwa draudama nu aukles, tecziaus nuejusi pri wina neiszkięntieje to neparagawusi. O jogiej tankiej rejkieje

arklius. Valerija parvažiavusi pradėjo bengtis, sūnum savo Gervazui su Protazu įsakė, kad kraujo už Kristų nesigailėtų, ir trečioj dienoj pasirinko. Ant garbės Dievui Tėvui, Sūnui ir Dvasiai Šventai. Amen.

Gegužės 4 dienoj

Gyvenimas šv. Monikos našlės, buvusios šioj pasaulėj ketvirtame amžiuj

Mergelės, moterys ir našlės, rasite gyvenime šv. Monikos gerą pamokslą, dėl to skaitykit ir įsidėkit. Darbus tos šventosios aprašė jos sūnus, didis daktaras, arba mokytojas, Bažnyčios šventos šv. Augustinas[1], todėl ir tikim taip buvus, kaip jis apsakė.

Šiltoj Afrikoj gyvenantys padorūs ūkininkai katalikai pagimdė tarp kitų vaikų tą tarnaitę Viešpaties Moniką.

Nuo pat kūdikystės augino ją padoriai pati motina, bet paskiau prakutusią atidavė auginti senai ir dievobaimingai auklei, kuri, dienomis ir naktimis pagal drauge su vaikais būdama, gerai jų priveizėjo. Tą dar ypatingą darė, jogei auklėjamoms mergelėms nedaleido gerti, tik prie valgio. Kituose laikuose, nors kaip kuri trokštų, nedaleido gerti nė vandens. Kad kartais tos skundės, atsakydavo: „Matot, vaikai mano, kaip jūs paprasite kuomet panorusios gerti vandenį, ilgainiui pradėsite plempti ir vyną, o taip darydamos tapsite geriančiomis - ko neduok Dieve nė regėti, nes nieko nėra baisesnio už motrišką, gerti papratusią". Gerai tai vienas kunigas bažnyčioj iš kozelnyčios paklausė žmonių: „Ar matėt gyvą velnią?" Tiems atsakius nematėm, kunigas tarė: „Ar matėt bobą girtą - yra tai tikras velnias, nes kokio pikto nepadarys ta, girta būdama!"

Afrikoj, kaipo šiltame krašte, apsčiai buvo vyno; svečiui atsitikus, ne kartą tėvai siuntinėjo dukterį prileisti iš boso to gėralo ir atnešti. Šv. Monika, nors buvo draudžiama nuo auklės, tačiau, nuėjusi prie vyno, neiškentėjo to neparagavusi. O jogei tankiai reikėjo

wajkszczioti, mergiele prijunka ir kas karts daugiesni siurbti pradieje. Tejp tataj koźnus źmogus patąmp girtuklu. Kaźikumet gajli aukle suprata S. Moniką nebesąnt błajwę ir didej subara. Tiewams wienok nepranesze, nes pati nugąnstawa atsakima uź nedaboimą. Su lig tuo kartu S. Monika susizgriba, uźsigieda, niekumet wina nebgiere ir dajlej pauga. Turęntę jau apej dwideszimti metu ąmźiaus sawa, S. Moniką tiewaj iszriede uź kaźikoki Patricyu, wira jauna ir gan turtingą, bet pagoni ir didej piktą. Jauna Monika paźinusi idas wira sawa: kiętieje, tarnawa jam it ponuj ir niekumet nebaros. Pamatiusi Patricyą pikstąnt, tileje it źuwis undiniej, rode linksmą wejdą ir lipsznesnej dar tarnawa. O wiruj atliźus, małonej darode berejkała ji apmaudawus.

Kaźikumet ateje moteris pri S. Monikas wijszieti: szi jes padorej
↕ p. 163–164 prijemusi, pawajszina ir at↕neszina wina. Kurio susiedes po truputi iszgieruses ir kuodi sawa biszki pajutuses; tarp kita sznekiese, pradieje skusties ąnt wiru sawa. Wiena sakie: ar źinaj kąn Patrycieni, szitaj tas mielines nu nedieles neszioju ąnt rąnkomis sawa — padare jes bajsus mana wiras. Parwaźiawa girdi isz miestele wiełaj kaźiko ituźes, asz pasakiau tiktaj tus źodźius, mełdamas, kami tejp sutrukaj? Kajp paszoka jam apmaudas sugrobe pagali ir didej mani sumusze; kad jam rąnka nutruktu! Kita rodidama gumbą ąnt kaktu ligi dali tare: szitaj ir asz gumbą neszioju nu sawa nedora wirale, kad is supleszkietu, kad ji kipszus ąnt uodigu numesztu kaźikur. Anąndiena girdi biszki pasikiwojew, o is nieka newejziedamas pagrobes sąmpti ąnt stału pasitikusi, kajp szławe mąn par kakta, tujaus gumbas kajp szauksztas iszszoka. Acziu Wieszpatem jog nenubłoszkie. Kita sakie: ejkiet susiedales mąn rodos nie wieną neturęnt tejp patrakuse wira kajp manajsis; matot szitaj mąn ir pirsztus iszsukinieje ir wisi petej ira mielini. Kaźiko tęn isz priźasties wajku susibarou, o is ne wajkus bet mani bajsej su bizunu suczajźe. Kad tąn sugrobiau, iszsuka rąnkas mana, duok Diewi kad nuspindietu kąn tur muszinities. Giltine su juomi tegiwen ne motriszkie. Dar kita atsilijpe, o tu Patryciene jug ir tawa wiruźis ne gieresnis uź raguota oźi, mełdamoi mełdamoi kajp gali su juo giwenti? tecziaus niekumet negirdam kad bartutaus, ar musztumetaus.

vaikščioti, mergelė prijunko ir kaskarts daugiau siurbti pradėjo. Taip tatai kožnas žmogus patampa girtuokliu. Kaži kuomet gaili auklė suprato šv. Moniką nebesant blaivią ir didžiai subarė. Tėvams vienok nepranešė, nes pati nuogąstavo atsakymo už nedabojimą. Sulig tuo kartu šv. Monika susizgribo, užsigėdo, niekuomet vyno nebgėrė ir dailiai paaugo. Turinčią jau apie dvi dešimti metų amžiaus savo, šv. Moniką tėvai išrėdė už kaži kokio Patricijaus, vyro jauno ir gan turtingo, bet pagonio ir didžiai pikto. Jauna Monika, pažinusi ydas vyro savo, kentėjo, tarnavo jam it ponui ir niekuomet nesibarė. Pamačiusi Patricijų pykstant, tylėjo it žuvis vandenyj, rodė linksmą veidą ir lipšniau dar tarnavo. O vyrui atlyžus, maloniai darodė be reikalo jį apmaudavus.

Kaži kuomet atėjo moterys prie šv. Monikos viešėti. Ši, jas padoriai priėmusi, pavaišino ir atnešino vyno, kurio susiedės po truputį išgėrusios ir kuodį savo biškį pajutusios, tarp kito šnekesio pradėjo skųstis ant vyrų savo. Viena sakė: „Ar žinai ką, Patriciene, šitai tas mėlynes nuo nedėlios nešioju ant rankų savo – padarė jas baisus mano vyras. Parvažiavo, girdi, iš miestelio vėlai kaži ko įtūžęs, aš pasakiau tiktai tuos žodžius: „Meldžiamas, kame taip sutrukai?" Kaip pašoko jam apmaudas, sugrobė pagalį ir didžiai mane sumušė, kad jam ranka nutrūktų!" Kita, rodydama gumbą ant kaktos, lygia dalia tarė: „Šitai ir aš gumbą nešioju nuo savo nedoro vyralio, kad jis supleškėtų, kad jį kipšas ant uodegos nuneštų kaži kur. Aną dieną, girdi, biškį pasikyvojova, o jis, nieko neveizėdamas pagrobęs samtį, ant stalo pasitikusį, kaip šlavė man per kaktą, tuojau gumbas kaip šaukštas iššoko. Ačiū Viešpačiui, jog nenubloškė". Kita sakė: „Eikit, susiedalės, man rodos nė vieną neturint taip patrakusio vyro kaip manasis; matot šitai man ir pirštus išsukinėjo, ir visi pečiai yra mėlyni. Kaži ko ten iš priežasties vaikų susibarova, o jis ne vaikus, bet mane baisiai su bizūnu sučaižė. Kad tą sugrobiau, išsuko rankas mano, duok Dieve, kad nuspindėtų, ką turi mušinėtis. Giltinė su juomi tegyvena, ne moteriškė". Dar kita atsiliepė: „O tu, Patriciene, juk ir tavo vyružis ne geresnis už raguotą ožį; meldžiamoji meldžiamoji, kaip gali su juo gyventi? Tačiau niekuomet negirdim, kad bartutos ar muštumėtos".

Tuokart S. Monika juogdamos atsakie: Zinot kąn susiedeles ir kumales, ne pikiet ąnt manęs; asz jumis pates pakaltinsiu ir jums tejsibę pasakisiu. Isztekiedamas palikom wergiems wiru sawa; rejk tad jams tarnauti kajp ponams. Pates niekumet nebukiet priźasti barniu ir niekumet neuźduokiet szirdies wirams sawa. Pamatiuses jus apmau-
↕ p. 164–165 dingus, ne ↕ stirwelokiet priesz jus, nekirbiekiet it utis po szaszu, nebrazdinkiet leźuwiu sawa it kałwaratu werpdamas; bet kłausikiet ju, tarnaukiet jams dar małonesnej ne kajp kitusi kartusi, ne tarkiet nie źodze, tejp ju szirdis suminksztinset. Toki ginkłą mums Wieszpats te palika. Mes budamas isz prigimima silpnesniomis, wiru nepargalesma, bet bardamos isziźisma it szirszunus. Jug ir asz tejp daridama tenuwałdau wirą sawa ir niekumet mieliniu neneszioju.

Taj girdiedamas moteris wienas źiopsoje it wąmbras; kitas sakie: tejsibe tejp gał buti jogiej pates esma kałtas, pates ne norem wiru nulęnkti.

Po to sznekiese, kuri moters pakłause patarmies S. Monikas, tape łajmingu; o nekłausąntes wiel buwa muszamas.

Sąmditas Patricyaus mergieles iszsimaniuses buwa kartkartiems skusti S. Moniką jos uoszwej: kuri ir pradieje be kokie rejkała krimsti martę sawa. Bet pasergiejes taj Patricyus subara mergies o S. Monika datire atilse.

Nors Patricyus buwa piktas pagonis, tecziaus senatwiej pakłause moters sawa itikieje i Kristu, pasikriksztije ir dajlej kataliku wieroj numire. Oj moteris daugieł jus galet padariti su wirajs sawa bili tiktaj norietumet ir mokietumet. Jus wałdot wirajs sawa ne par galibę ir isakimus, bet par meldimą ir gierumą. Giera moters patajsis ir piktą wirą, o nedora ir gierą pagadins. Dielto taj iszmintinga moters skajtos uź dowiną Wieszpaties.

S. Monika turieje kieletą wajku, kurius wisus iszaugina katalikajs. Wienas tiktai łabaj bukłus Augustinas suklida ir palika eretiku. Nełajminga isz tos priźasties motina, kartej werkdama melde Wieszpaties kad sutejkies jam sawą milestą duotu paźinti tikrą wierą kataliku. S. Augustinas isz Aprikos nupłaukie Rimon mokities
↕ p. 165–166 dar auksztesniu dajktu. ↕ S. Monika sąmprotaudama jauną suną sawa didemi miesti pasilejsęnt, pati paskuo jo atwika Rimon ir węn

Tuokart šv. Monika juokdamos atsakė: „Žinot ką, susiedėlės ir kūmalės, nepykit ant manęs, aš jus pačias pakaltinsiu ir jums teisybę pasakysiu. Ištekėdamos palikom vergėmis vyrų savo, reikia tad jiems tarnauti kaip ponams. Pačios niekuomet nebūkit priežasčia barnių ir niekuomet neužduokit širdies vyrams savo. Pamačiusios juos apmaudingus, nestirveliokit prieš juos, nekirbėkit it utis po šašu, nebrazdinkit liežuviu savo it kalvaratu verpdamos, bet klausykit jų, tarnaukit jiems dar maloniau nekaip kituose kartuose, netarkit nė žodžio – taip jų širdis suminkštinsit. Tokį ginklą mums Viešpats tepaliko. Mes, būdamos iš prigimimo silpnesnėmis, vyrų nepergalėsime, bet bardamos įsyžinsime it širšūnus. Juk ir aš taip darydama tenuvaldau vyrą savo ir niekuomet mėlynių nenešioju.

Tai girdėdamos, moterys vienos žiopsojo it vambros, kitos sakė: „Teisybė, taip gali būti, jogei pačios esame kaltos, pačios nenorim vyrų nulenkti".

Po to šnekesio kuri moteris paklausė patarmės šv. Monikos tapo laiminga, o neklausančios vėl buvo mušamos.

Samdytos Patricijaus mergelės išsimaniusios buvo kartkartėmis skųsti šv. Moniką jos uošvei, kuri ir pradėjo be kokio reikalo krimsti marčią savo. Bet, pasergėjęs tai, Patricijus subarė merges, o šv. Monika datyrė atilsio.

Nors Patricijus buvo piktas pagonis, tačiau senatvėj paklausė moters savo, įtikėjo į Kristų, pasikrikštijo ir dailiai katalikų vieroj numirė. Oi, moterys, daugel jūs galit padaryti su vyrais savo, bile tiktai norėtumėt ir mokėtumėt! Jūs valdot vyrais savo ne per galybę ir įsakymus, bet per meldimą ir gerumą. Gera moteris pataisys ir piktą vyrą, o nedora ir gerą pagadins. Dėl to tai išmintinga moteris skaitos už dovaną Viešpaties.

Šv. Monika turėjo keletą vaikų, kuriuos visus išaugino katalikais. Vienas tiktai labai buklus Augustinas suklydo ir paliko eretiku. Nelaiminga iš tos priežasties motina, karčiai verkdama, meldė Viešpaties, kad, suteikęs jam savo mylistą, duotų pažinti tikrą vierą katalikų. Šv. Augustinas iš Afrikos nuplaukė Ryman mokytis dar aukštesnių daiktų. Šv. Monika, samprotaudama jauną sūnų savo didžiame mieste pasileisiant, pati paskui jį atvyko Ryman ir vien

prikalbinieje kad i Kristu itikietu. Bet Augustinas su sawa moksłajs pasiputes iłgaj gieros sawa motinas nekłause.

S. Monika kaźikumet iszsigirdusi wieną Wiskupą didej esąnt diewobajmingu, nueje pri jo ir kartej werkdama melde kad prikalbietu Augustinuj idant pametes iszmisłus eretiku butu kataliku. Wiskupas atsakie: motin neisipiłk, sunus tawa dar tebiera jaunas, niewiena nepakłausis. Pałukiek truputi is pats ąntsiskajtis tejsibę. Jug ir asz jaunistiej buwau suklides, bet par milestą Wieszpaties dasekiau kajp rejk tikieti. Wiluos ir su tamstas Augustinu tejpat atsitiksęnt; nes negał buti kad sunus tiek aszaru prapułtu. S. Monika tejp paguosta, isidieje tus pastarus źodzius Wiskupa ir skajte uź bałsą pranasza. S. Augustinas daugiełko iszmokies nuwaźiawa Mediolanon i mokitojus. S. Monika ir tęn paskuo jo brazdieje. Cze giwena tuokart garsingas ir szwęntas Wiskupas Ęmbraziejus: S. Augustinas girdiedamas didej isakąnt, pradieje wajkszczioti baźniczion kłausiti jo pamoksłu. Zodej tejsibes nekarta smega jam i szirdi, tecziaus dar ne sakies noris krikszta. Motinaj mełdąnt nueje Augustinas i namus Wiskupą, su tuo pasiźina ir łabaj biłojos. Kieletą dienu praslinkus wieł nueje pas S. Ęmbrazieju, su kuriuo be uteriedamas butinaj itikieje i Kristą. Tuokart S. Monika atgije it musis nu pawasare saules atszildita, dźiaugies ir wieł werkie isz linksmibes.

S. Augustinas kataliku tapes kitejp misliti pradieje: nebnoriedamas iszguldinieti pagoniszku moksłu, griźa i tiewiszkię sawa i Apriką. Iszwaźiuodamas draugi weźies ir motiną sawa. Atwika pirmu ↕ p. 166–167 Rimon, paskiaus lejdos i pajuri i miestą Ostia wadi↕namą, kad galetu łajwą gauti. Cze draugi su sunu stebiedamos i daugibę juras undenu, pradieje sznekieti apej galibe Wieszpaties Diewa.

S. Augustinas tare: oj kajp dide ira iszmintis Wieszpaties kurs wis taj sutwiere! kajp graźi ira pasaule! kajp protingaj ira sutwerti wisi dalikaj! Tuokart S. Monika atsakie „tejsibe suneli, bet mąn kajpo senaj nieks ąnt źiami nebtink, nieks neblinksmęn manęs, nieka nebnoriu, tiktaj regieti wejdą Sutwertojaus sawa. Pirmu troszkau iszganima tawa, bet dabar matidama tawi dajlej ełgąntes ir esąnt kataliku; ko begalu giejsti?"

Po to sznekiese woz namon sugriźusi S. Monika, smagiej isirga: spawiedojes, prijeme Szwęntus sakramęntus ir tare: kuna mana niekur

prikalbinėjo, kad į Kristų įtikėtų. Bet Augustinas, su savo mokslais pasipūtęs, ilgai geros savo motinos neklausė.

Šv. Monika, kaži kuomet išsigirdusi vieną vyskupą didžiai esant dievobaimingu, nuėjo prie jo ir, karčiai verkdama, meldė, kad prikalbėtų Augustinui, idant, pametęs išmislus eretikų, būtų kataliku. Viskupas atsakė: „Motin, neįsipilk, sūnus tavo dar tebėra jaunas, nė vieno nepaklausys. Palūkėk truputį, jis pats antsiskaitys teisybę. Juk ir aš jaunystėj buvau suklydęs, bet per mylistą Viešpaties dasekiau, kaip reikia tikėti. Viliuos ir su tamstos Augustinu taip pat atsitiksiant, nes negali būti, kad sūnus tiek ašarų prapultų". Šv. Monika, taip paguosta, įsidėjo tuos pastarus žodžius vyskupo ir skaitė už balsą pranašo. Šv. Augustinas, daugel ko išmokęs, nuvažiavo Mediolanan į mokytojus. Šv. Monika ir ten paskui jį brazdėjo. Čia gyveno tuokart garsingas ir šventas vyskupas Ambraziejus[2]. Šv. Augustinas, girdėdamas didžiai įsakant, pradėjo vaikščioti bažnyčion klausyti jo pamokslų. Žodžiai teisybės ne kartą smego jam į širdį, tačiau dar nesisakė norįs krikšto. Motinai meldžiant, nuėjo Augustinas į namus vyskupo, su tuo pasižino ir labai bylojos. Keletą dienų praslinkus, vėl nuėjo pas šv. Ambraziejų, su kuriuo beūterėdamas būtinai įtikėjo į Kristų. Tuokart šv. Monika atgijo it musė, nuo pavasario saulės atšildyta, džiaugės ir vėl verkė iš linksmybės.

Šv. Augustinas, kataliku tapęs, kitaip mislyti pradėjo; nebnorėdamas išguldinėti pagoniškų mokslų, grįžo į tėviškę savo, į Afriką. Išvažiuodamas drauge vežės ir motiną savo. Atvyko pirma Ryman, paskiau leidos į pajūrį, į miestą, Ostija[3] vadinamą, kad galėtų laivą gauti. Čia drauge su sūnum, stebėdamos į daugybę jūros vandenų, pradėjo šnekėti apie galybę Viešpaties Dievo.

Šv. Augustinas tarė: „Oi, kaip didi yra išmintis Viešpaties, kurs visa tai sutvėrė! Kaip graži yra pasaulė! Kaip protingai yra sutverti visi dalykai!" Tuokart šv. Monika atsakė: „Teisybė, sūneli, bet man kaipo senai niekas ant žemės nebtinka, niekas neblinksmina manęs, nieko nebnoriu, tiktai regėti veidą Sutvertojo savo. Pirma troškau išganymo tavo, bet dabar, matydama tave dailiai elgiantis ir esant kataliku, ko begaliu geisti?"

Po to šnekesio, vos namon sugrįžusi, šv. Monika smagiai įsirgo, spaviedojos, priėmė šventus sakramentus ir tarė: „Kūno mano niekur

newaźiokiet, cze pat pałajdokiet, nes diel pelinu wis tapati ira kami neguletu. Iszkilmiu pri łajdotuwiu niekokiu nedarikiet tiktaj miszes łajkidamis pri ałtoriaus Diewe ne uźmirszkiet duszes mana." Taj pasakiusi numire. Pateka szioj pasaulej pęnkies deszimtis szeszerius metus.

S. Augustinas sutelkie budinę, kurioj źmones Pasalmes ir kitas giesmes gijdoje. Tą atlikies sklepi baźniczes tęn pat Ostioj pałajdoje jos kuną. Kuri newejkiej Martinas pęnktasis Popieźius parkiele Rimon ir pagulde gret kuna jos sunaus S. Augustina. Ąmźina atilsi, abudu gieru, abudu Szwęntu, duok Wieszpatie regieti anuodu karalistiej ↕ p. 167–168 dąngaus. Amen. ↕

Sause 24. dienoj.

Giwenimas S. Tymoteusza, mokitine S. Powiła Apasztoła.

Kad iszganitojas musu Kristus Jezus apsakinieje Zidu źiamiej sawa szwęntą mokslą, S. Tymoteuszas, apej kuri cze noriu papasakoti, jau buwa prastęmbusiu jaunikajtiu. Gime is kraszti wadinami Likaonia, Listru miesti. Tiewu jo buwa kaźikoks pagonis, kurio warda neźinom, o motinu buwa źidełka wardu Eunice. Tiewas maź to wajka te wejzieje; todieł motina iszmokie ji źidu wieros. Jaunas Tymoteuszas tejp padorej elgies, jogiej garsingu tape par sawa diewobajmingumą.

Toj gadiniej S. Powiłas Apasztołas su S. Barnabu atejusiu i Listru miestą apsakinieti wieros kataliku, apsinakwoje namusi Eunices S. Tymoteusza motinas, kuri jau buwa naszli. Ta abudu Apasztołu prijeme łabaj źmoniszkaj, dajlej pawajszina ir melde idant pakol busęntiu Listrusi turietu pri jos gaspadą. S. Powiłas nepaniekina jos nora ir par kieletą dienu jos namusi patruka, o noriedamas iszsimokieti uź jos gierą szirdi, ję patę ir jos motiną Loidą parwertes i katalikies; apkriksztije.

S. Tymoteuszas buwa łabaj graźe wejda małonus wajkielis; todieł S. Powiłas prijemes ji uź sunu atidawe i mokslus. Po kielu metu griźdamas, kad atrada jau paugusi ir nu wisu giramą jaunikajti; iszsiwede

nevažiokit, čia pat palaidokit, nes dėl pelenų vis ta pati yra, kame negulėtų. Iškilmių prie laidotuvių nė kokių nedarykit, tiktai, mišias laikydami prie altoriaus Dievo, neužmirškit dūšios mano". Tai pasakiusi, numirė. Pateko šioj pasaulėj penkias dešimtis šešerius metus.

Šv. Augustinas sutelkė budynę, kurioj žmonės pasalmes ir kitas giesmes giedojo. Tą atlikęs, sklepe bažnyčios ten pat Ostijoj palaidojo jos kūną, kurį neveikiai Martynas penktasis[4], popiežius, perkėlė Ryman ir paguldė gret kūno jos sūnaus šv. Augustino. Amžiną atilsį abudu geru, abudu šventu, duok, Viešpatie, regėti anuodu karalystėj dangaus. Amen.

Sausio 24 dienoj

Gyvenimas šv. Timotiejaus, mokytinio šv. Povilo apaštalo

Kad Išganytojas mūsų Kristus Jėzus apsakinėjo Žydų žemėj savo šventą mokslą, šv. Timotiejus, apie kurį čia noriu papasakoti, jau buvo prastembusiu jaunikaičiu. Gimė jis krašte, vadinamame Likaonija, Listrų mieste[1]. Tėvu jo buvo kaži koks pagonis, kurio vardo nežinom, o motina buvo žydelka, vardu Eunicė. Tėvas mаž to vaiko teveizėjo, todėl motina išmokė jį žydų vieros. Jaunas Timotiejus taip padoriai elgės, jogei garsingu tapo per savo dievobaimingumą.

Toj gadynėj šv. Povilas apaštalas su šv. Barnabu[2], atėjusiu į Listrų miestą apsakinėti vieros katalikų, apsinakvojo namuose Eunicės, šv. Timotiejaus motinos, kuri jau buvo našle. Ta abudu apaštalu priėmė labai žmoniškai, dailiai pavaišino ir meldė, idant, pakol būsiančiu Listruose, turėtų prie jos gaspadą. Šv. Povilas nepaniekino jos noro ir per keletą dienų jos namuose patruko, o norėdamas išsimokėti už jos gerą širdį, ją pačią ir jos motiną Loidą, pervertęs į katalikes, apkrikštijo.

Šv. Timotiejus buvo labai gražaus veido malonus vaikelis, todėl šv. Povilas, priėmęs jį už sūnų, atidavė į mokslus. Po kelių metų grįždamas, kad atrado jau paaugusį ir nuo visų giriamą jaunikaitį, išsivedė

su sawęm. Nu to łajka S. Tymoteuszas, tape draugu Apasztołu ir wisur wajkszczioje su S. Powiłu apsakiniedamas źodi Diewa.

Budamas gret tejp garsinga Apasztoła kokiuo buwa S. Powiłas, jaunas S. Tymoteuszas wisa ko giera iszmoka: paprata butinaj nieka

↕ p. 168–169 neturieti, it źalnierius wisą turtą su sawęm neszioties, wajkszczoti ↕ nu sodos lig sodos, nu miesta lig miesta, buti be namu, be sawa kamaras it ubagas. Priguda atidawinieti gierą uź piktą, kięntieti be nuludima ąpkałbas ir itartis, pakielti badą, płakimus, wargus, nelajmes, paojus nu źidu, nu nedoru pagonu ir negieru krikszczionu. Paprata su sawa rąnkomis uździrbti majstą; o wis taj dieł iszganima dusziu źmoniu. Uźtikra łajmingas jaunikajtis gawes toki mokitoi, bet ir łajminga szirdis jo, kurej wisas tos nelajmes małones buwa dieł mejles Wieszpaties Diewa.

Todieł S. Powiłas juoba S. Tymoteuszą mileje nekajp tikras tiewas sunu sawa, o miledamas gire ji grometose sawa. Tejp raszti nulejstami pri giwentoju miesta Pilipi saka „patis źinot Tymoteuszą mąn esąnt it sunu tiewuj. Ir kitoj wietoj „patis źinot jogiej it sunus tiewuj, tejp mąn tarnawa Ewanelioj. Dar kitur „Tymoteuszą grejtaj siunsiu jums ... nes neturiu nie wiena tejp wiendumojanczia kursaj isz tikros mejles rupintus apej jus" (2.19–20.). Pas katalikus Tessalonies raszidamas saka „O nusiuntem Tymoteusza broli musu ir tarną Diewa Ewanelioj Kristaus, idant jus patwirtintu ir pagraudentu apej tikieimą jusu. Idant nie wienas neturietu bajmes tuosi wargusi; nes pąties źinot jog ąnt to esma pastatiti."

S. Powiłas szilies apej swejkatą S. Tymoteusza, todieł raszidamas pas Korynta giwentojus sakie „wejziekiet idant Tymoteuszas butu tarp jusu bebajmes." Tam pradiejus piłwu sargaloti, S. Powiłas dalejda jam po truputi gierti winą. Tejp milemą draugą sawa Apasztołas paszwęnte pirmu i klerikus, paskiaus i kunegus ir wiskupus.

Nors tejp buwa małonus S. Tymoteuszas S. Powiłuj, tecziaus tas didźiaus miledamas wierą ne kajp sawi, susitares su S. Petru riźos

↕ p. 169–170 iszsiunsti S. Tymoteuszą Epezon idant tęn walditu katalikajs. Iszsius ↕ damas isakie idant uźwis dabotu cielibes wieros kajpo didziause skarba.

S. Powiłas Rimi su gielźinejs apkałtas uź wierą, siedieje kaliniej par dwejus metus. Isz kaline nulejda dwi gromati pas S. Tymoteuszą:

su savim. Nuo to laiko šv. Timotiejus tapo draugu apaštalų ir visur vaikščiojo su šv. Povilu, apsakinėdamas žodį Dievo.

Būdamas gret taip garsingo apaštalo, kokiu buvo šv. Povilas, jaunas šv. Timotiejus viso ko gero išmoko: paprato būtinai nieko neturėti, it žalnierius visą turtą su savim nešiotis, vaikščioti nuo sodos lig sodos, nuo miesto lig miesto, būti be namų, be savo kamaros it ubagas. Prigudo atidavinėti gerą už piktą, kentėti be nuliūdimo apkalbas ir įtartis, pakelti badą, plakimus, vargus, nelaimes, pavojus nuo žydų, nuo nedorų pagonų ir negerų krikščionų. Paprato su savo rankomis uždirbti maistą, o visa tai dėl išganymo dūšių žmonių. Už tikro laimingas jaunikaitis, gavęs tokį mokytoją, bet ir laiminga širdis jo, kuriai visos tos nelaimės malonios buvo dėl meilės Viešpaties Dievo.

Todėl šv. Povilas juoba šv. Timotiejų mylėjo, nekaip tikras tėvas sūnų savo, o mylėdamas gyrė jį gromatose savo. Taip rašte, nuleistame prie gyventojų miesto Filipo, sako: „Patys žinot Timotiejų man esant it sūnum tėvui". Ir kitoj vietoj: „Patys žinot, jogei it sūnus tėvui, taip man tarnavo Evangelijoj". Dar kitur: „Timotiejų greitai siųsiu jums <...>, nes neturiu nė vieno taip viendūmojančio, kursai iš tikros meilės rūpintųs apie jus" (2,19-20)[3]. Pas katalikus Tesalonijos rašydamas sako: „O nusiuntėm Timotiejų, brolį mūsų ir tarną Dievo Evangelijoj Kristaus, idant jus patvirtintų ir pagraudentų apie tikėjimą jūsų. Idant nė vienas neturėtų baimės tuose varguose, nes patys žinot, jog ant to esame pastatyti"[4].

Šv. Povilas šylės apie sveikatą šv. Timotiejaus, todėl, rašydamas pas Korinto gyventojus, sakė: „Veizėkit, idant Timotiejus būtų tarp jūsų be baimės"[5]. Tam pradėjus pilvu sargalioti, šv. Povilas daleido jam po truputį gerti vyną. Taip mylimą draugą savo apaštalas pašventė pirma į klierikus, paskiau į kunigus ir vyskupus.

Nors taip buvo malonus šv. Timotiejus šv. Povilui, tačiau tas, didžiau mylėdamas vierą nekaip save, susitaręs su šv. Petru, ryžos išsiųsti šv. Timotiejų Efezan, idant ten valdytų katalikais. Išsiųsdamas įsakė, idant užvis dabotų cielybės vieros kaipo didžiausio skarbo.

Šv. Povilas Ryme, su gelžiniais apkaltas už vierą, sėdėjo kalinyj per dvejus metus. Iš kalinio nuleido dvi gromati pas šv. Timotiejų.

pirmojej tarp kitu daliku melde kad wejkiej atpłauktu Rimon. Ąntrojej rąndam szius źodzius „*Apsisakau po akiu Diewa ir Jezaus Kristaus kursaj sudis giwus ir numirusius, par ateimą jo, i karałistę jo. Apsakiniek źodi, ąnstok łajku nełajku: bark, melsk, drausk su wisokia kantribe ir moksłu. Nes bus łajkas kad neapkens swejko pamoksło, bet pagal pagiejdimu sawo surinks sau mokitojus turiedami sieźtanczis ausi. O nuog kłausimo tejsos atsiwers ąnt pasaku. Bet tu jausk, wisokiose dajktuose dirbk, darik darbą Ewangelisto, tarnawimą tawa pildik, nes asz jau apierawojamas esmi (busiu uźmusztas) ir łajkas iszriszimo mano ateyna. Kariawau gierą karę, tekieimą pabajgiau, wierą uźłajkiau. Ant gała atgulditas (patijktas) man ira wajnikas tejsibes, kuri man atiduos Wieszpats tejsus sudzia, o netiktaj man, bet ir tiems, kurie mil ateimo jo.* (II. Ad Tim 4. 1 — 8.) Iszlejdus tąn ąntrą gromatą, pagonis nukirta gałwą S. Powiła: S. Tymoteuszas nebsuskuba pri jo nuwikti ir walde łabaj dajlej katalikajs Azios Maźoses.

Epezi buwa tuokart garsinga pagonu diewe Dyana: atejus jos szwęntej wisus miestas giere, szoka, palejstuwawa ir dajniuodamas ratawa. S. Tymoteuszas wis taj regiedamas nebiszkięntieje nesudraudes, uźdegtas mejli tikra Diewa neapweźieje to terloimos; todieł nuejes i buri szokąncziu, pradieje bałsu pejkti źmoniu wolawimos ir diewę Dyaną. Bet warkszus ikrita it źiogas i skruźdiną, sukusza wisas miestas, wienas isz wiena pagonis szaukie it patraki, dide ira diewe Dyana! supuole wisuotinaj ąnt S. Tymoteusza, parwerte ji ąnt źiamės, musze ↕ p. 170–171 su łazdomis su kumstiemis, bade su pejlejs, sparde su kojomis, draskie jo płaukus, su akminimis pąmpije, biauru buwa ir wejzieti. Pagalaus jau uźmusze walkioje, tąnse ir draskie jo kuna. —

Toks buwa inirtimas jogiej ir wajkaj pagalaus drapste ąnt kuna su purwajs arba ji tripe. Kiti dar sakie „szitaj tau bezlepicze pejkti diewe musu! szitaj tau pamietloties isz małdu musu! szitaj kisztioti priesz mamis! Dabar tipsaj kajp majta nebgiwa galwije, kajp rutkis nuteriotas.

Tejp garsingas draugas Apasztoła pabęngie brąngies dieł kataliku dienas sawa ir parsikiele dąngon pri gieriause Wieszpaties, kurem łaj bun garbie par ąmźiu ąmźius. Amen.

Pirmojoj tarp kitų dalykų meldė, kad veikiai atplauktų Ryman. Antrojoj randam šiuos žodžius: „*Apsisakau po akimis Dievo ir Jėzaus Kristaus, kursai sūdys gyvus ir numirusius, per atėjimą jo į karalystę jo. Apsakinėk žodį, antstok laiku nelaiku: bark, melsk, drausk su visokia kantrybe ir mokslu. Nes bus laikas, kad neapkęs sveiko pamokslo, bet pagal pageidimus savo surinks sau mokytojus, turėdami nieztinti ausi. O nuog klausymo tiesos atsivers ant pasakų. Bet tu jausk, visokiuose daiktuose dirbk, daryk darbą evangelisto, tarnavimą tavo pildyk, nes aš jau apieravojamas esmi (būsiu užmuštas), ir laikas išrišimo mano ateina. Kariavau gerą karę, tekėjimą pabaigiau, vierą užlaikiau. Ant galo atguldytas (patiektas) man yra vainikas teisybės, kurį man atiduos Viešpats, teisus sūdžia, o ne tiktai man, bet ir tiems, kurie myli atėjimo jo*". (II. Ad Tim 4, 1 – 8.)[6] Išleidus tą antrą gromatą, pagonys nukirto galvą šv. Povilo; šv. Timotiejus nebsuskubo prie jo nuvykti ir valdė labai dailiai katalikais Azijos Mažosios.

Efeze buvo tuokart garsinga pagonų dievė Diana[7]. Atėjus jos šventei, visas miestas gerė, šoko, paleistuvavo ir dainiuodamas ratavo. Šv. Timotiejus, visa tai regėdamas, nebiškentėjo nesudraudęs, uždegtas meile tikro Dievo, neapvežėjo to terliojimos, todėl, nuėjęs į būrį šokančių, pradėjo balsu peikti žmonių voliavimos ir dievę Dianą. Bet vargšas įkrito it žiogas į skruzdyną; sukušo visas miestas, vienas iš vieno pagonys šaukė it patrakę: „Didi yra dievė Diana!" Supuolė visuotinai ant šv. Timotiejaus, parvertė jį ant žemės, mušė su lazdomis, su kumstėmis, badė su peiliais, spardė su kojomis, draskė jo plaukus, su akmenimis pampijo, bjauru buvo ir veizėti. Pagaliau jau užmušę valkiojo, tąsė ir draskė jo kūną.

Toks buvo įnirtimas, jogei ir vaikai pagaliau drapstė ant kūno su purvais arba jį trypė. Kiti dar sakė: „Šitai tau, bezliepyčia, peikti dievę mūsų! Šitai tau pamėtliotis iš maldų mūsų! Šitai kyščioti prieš mus! Dabar typsai kaip maita nebgyvo galvijo, kaip rudkis nuteriotas".

Taip garsingas draugas apaštalo pabengė brangias dėl katalikų dienas savo ir persikėlė dangun prie geriausio Viešpaties, kuriam lai būna garbė per amžių amžius. Amen.

Birzele 10. dienoj.

Giwenimas Akwilinas mergajtes muczelnikies

buwuses szioj pasaulej tretemi ąmźiej.

Wajkaj mergieles skajtikiet su atidi tąn giwenimą S. Akwilinas: raste gierą dieł sawęs pawejzda; supraste kajp rejk mileti wierą kataliku ir nieka dieł jos negajleties.

Palestinoj arba źidu źiamiej, tretemi ąmźiej buwa miestas wadinamas Biblos, tami giwenąntis katalikaj tiewaj pagimde dukteri, kurej pri kriksztą S. teka wardas Akwilina. Kudikie to tiewas wejkiej mire, bet naszlie motina iszmokie augąntę dukteri wisako giera ir stiprej isakie kad wieros kataliku lig smerte turietumes. Wisi źodźej gieros motinas smega i szirdi nekałtos mergieles ir padare ję tikraj
↕ p. 171-172 diewobajmingu. ↕

Apsukuo giwena pagonis: Akwilina jau tuokart dwilektus metus ąmźiaus sawa ejdama, neretaj susitikdawa su mergieliems susiedu. Toks pri tokie wisumet pritink: Akwilina mileje maźas susiedes sawa; tos ligi dali kiba pri Akwilinas, tuokart ta nekarta sakidawa „ar źinot kąn gieras pritełkas mana, diewajtej jusu ira nukalti isz auksa, isz sidabra arba isz mede iszdroźti. Ira negiwi. Norint durk jam po nosi, nepasijudins nej jums uź paniekinima atmonis. Ko jus galet nu tokiu wilties? Kąn maczis pri ju mełduses? Stuobris mede ar gał jumis sugłobti? Rejkałusi jusu padieti? Gieriaus tikiekiet i tikrą Diewą sutwertoi dąngaus ir źiames, Kurs ira giwas, galingas ir didis. Jug taj is duod mums litus, jawams brąndą ir mamis majtęn.

Tejp mergieles pagonu prikałbamas, ne sumoje ko atsakiti: bet wiena namon sugriźusi papasakoje wiskąn girdietą motinaj sawa. Ta pranesze wiruj, kurs supikies tare: ar matot kajp tij katalikaj barsta sawa nedori mokslą; pałukiek asz jams parodisiu kur dingst rudini blezdingas. Taj tares iszeje isz trobos. Deoklecyanas su Galeriu Rima ciecoriu jau tuokart buwa isakiusiu katalikus parsakioti ir atsiuntusiu

Birželio 10 dienoj

Gyvenimas Akvilinos mergaitės mūčelninkės,

buvusios šioj pasaulėj trečiame amžiuj

Vaikai, mergelės, skaitykit su atide tą gyvenimą šv. Akvilinos, rasite gerą dėl savęs paveizdą, suprasite, kaip reikia mylėti vierą katalikų ir nieko dėl jos nesigailėti.

Palestinoj, arba Žydų žemėj, trečiame amžiuj buvo miestas, vadinamas Biblos[1], tame gyvenantys katalikai tėvai pagimdė dukterį, kuriai prie krikšto šv. teko vardas Akvilina. Kūdikio to tėvas veikiai mirė, bet našlė motina išmokė augančią dukterį visa ko gero ir stipriai įsakė, kad vieros katalikų lig smerčio tūrėtųsi. Visi žodžiai geros motinos smego į širdį nekaltos mergelės ir padarė ją tikrai dievobaiminga.

Apsukui gyveno pagonys. Akvilina, jau tuokart dvyliktus metus amžiaus savo eidama, neretai susitikdavo su mergelėmis susiedų. Toks prie tokio visuomet pritinka: Akvilina mylėjo mažas susiedes savo, tos lygia dalia kibo prie Akvilinos; tuokart ta ne kartą sakydavo: „Ar žinot ką, geros pritelkos mano, dievaičiai jūsų yra nukalti iš aukso, iš sidabro arba iš medžio išdrožti. Yra negyvi. Norint durk jam po nosia, nepasijudins nei jums už paniekinimą atmonys. Ko jūs galit nuo tokių viltis? Ką mačys prie jų meldusis? Stuobrys medžio ar gali jus suglobti? Reikaluose jūsų padėti? Geriau tikėkit į tikrą Dievą sutvertoją dangaus ir žemės, kurs yra gyvas, galingas ir didis. Juk tai jis duoda mums lytus, javams brandą ir mus maitina".

Taip mergelės pagonų prikalbamos nesumojo, ko atsakyti, bet viena, namon sugrįžusi, papasakojo viską girdėtą motinai savo. Ta pranešė vyrui, kurs supykęs tarė: „Ar matot, kaip tie katalikai barsto savo nedorą mokslą; palūkėk, aš jiems parodysiu, kur dingsta rudenį blezdingos". Tai taręs, išėjo iš trobos. Dioklecianas su Galerijum[2], Rymo ciesorium, jau tuokart buvo įsakiusiu katalikus persekioti ir atsiuntusiu

Palestinon parsakiotoi Waluzyaną. Pri to minawotas wiras nukiutines, ikisza leźuwi taridamas „mana susiedusi miesti Biblos ira mergiele naszles wajkas wardu Akwilina, kuri pajkięn wajkus musu ir smejgas i katalikus parwersti, sudrausk ję mełdamasis. Waluzyanus atsakie: nu gieraj, nebtauzis ana daugiaus niekniekiu. Wiras tujaus iszsinieszina, o Waluzyanus beregięnt parweźina Akwiliną.

Atwedus tare Waluzyanus: kąn taj girdziu apej tawi mana wajkas, źmones saka ne węn tawi esąnt kataliki bet dar pejkąnt ir niekinąnt diewus, kurij głob Rima ciecoristę ir kurius auksztęn garbingi ↕ p. 172–173 musu ciecorej. Ar tiesa? Szi atsakie tikra tejsibe ↕ jog esmi katalikie. Tare Waluzyanus nu dabar pagarbink diewus musu, pasirodik ne priesztaraujęnti ciecorems. Atsakie Szwęnta: ne tiek to nepadarisiu. Tare wirszinikas: nu kas bus isz tos atkaklibes, szitaj lijpsiu tawi źuditi, o musu źalnierej ne juokuo. Sudraskis beregięnt męnką kuneli tawa. Diewas jusu nukriźiawotas neapgis, ir neisztrauks isz rąnku mana, ar suprąnti nekłausus kudiki? Szi atsakie: Dieł pratima suprąntu, bet dieł kłausima nekłausisiu tamstas, ar suprąnti bocziau? Suszuka Waluzyanus ar tu dabar stirwelesi prisz mani, kirbiesi it utelie apkaklej, wiraj jemę suduokiet anaj sawotiszkaj.

Tujaus wienas źalnierius priszokies, wieną ir ąntrą kartą dawe anaj par ausi. Szi brinkt iszwirta kajp kiedali. Zalnierej ję pastati nuplesze wisus drabuźius, parjuose su wirwi, du turiejos o kiti czajźe Szwęntą su riksztiemis ir su witiemis. Waluzyanus tam stebiedamos sakie „nu kąn mergiele ar skani prade? Bet klus tau dar daugiesni; todieł isz wisos szirdies tau linkieczio, kad pametusi uźsikirtimą pagarbintumi diewus musu. Kitejp giwa neliksi. Jej nori duosiu tau łajką, apsimislik ir darik taj kas tau rodises gieresniu. Szi tare o ar iłgo nori mąn dalejsti łajką? Atsakie wirszinikas, toki, kokie nori. Tare Akwilina: asz norieczio kad mani tujaus lijptumi uźmuszti; nes troksztu regieti wejdą Diewa mana. Sakie Waluzyanus nu gieraj, wiralej ąntra atwei tąn mergielę imkiet i nagą; nes matau didej ję esąnt atkaklę.

Zalnierej wiel sujemi, surisza stiprej jos rąnkas, ikajtina raudonaj asztrius gielźelus, urbina su tajs jos ausis ligi smaginu, ruka pro ausis ir pro nosis o S. Akwilina mełzdamos parwirta ir numire. Kuną jos pliku pliką iszmete źalnierej łaukon kad szunis praritu, bet łajdoti nedalejda.

Palestinon persekiotoją Valuzianą. Prie to minavotas vyras nukiūtinęs įkišo liežuvį tarydamas: „Mano susieduose mieste Biblos yra mergelė, našlės vaikas, vardu Akvilina, kuri paikina vaikus mūsų ir smeigias į katalikus perversti, sudrausk ją meldžiamasis". Valuzianas atsakė: „Nu gerai, nebtauzys ana daugiau niekniekių". Vyras tuojau išsinėšino, o Valuzianas beregint parvežino Akviliną.

Atvedus tarė Valuzianas: „Ką tai girdžiu apie tave, mano vaikas, žmonės sako ne vien tave esant katalike, bet dar peikiant ir niekinant dievus, kurie globia Rymo ciesorystę ir kuriuos aukština garbingi mūsų ciesoriai. Ar tiesa?" Ši atsakė: „Tikra teisybė, jog esmi katalikė". Tarė Valuzianas: „Nu, dabar pagarbink dievus mūsų, pasirodyk neprieštaraujanti ciesoriams". Atsakė šventa: „Ne tiek, to nepadarysiu". Tarė viršininkas: „Nu, kas bus iš tos atkaklybės, šitai liepsiu tave žudyti, o mūsų žalnieriai nejuokuoja. Sudraskys beregint menką kūnelį tavo. Dievas jūsų nukryžiavotas neapgins ir neištrauks iš rankų mano, ar supranti, neklausus kūdiki?" Ši atsakė: „Dėl pratimo suprantu, bet dėl klausymo neklausysiu tamstos, ar supranti bočiau?" Sušuko Valuzianas: „Ar tu dabar stirvelėsi prieš mane, kirbėsi it utėlė apkaklėj! Vyrai, ėmę suduokit anai savotiškai".

Tuojau vienas žalnierius prišokęs vieną ir antrą kartą davė anai per ausį. Ši brinkt išvirto kaip kėdalė. Žalnieriai, ją pastatę, nuplėšė visus drabužius, perjuosė su virve, du tūrėjos, o kiti čaižė šventą su rykštėmis ir su vytimis. Valuzianas, tam stebėdamos, sakė: „Nu ką, mergele, ar skani pradžia? Bet klius tau dar daugiau, todėl iš visos širdies tau linkėčiau, kad, pametusi užsikirtimą, pagarbintum dievus mūsų. Kitaip gyva neliksi. Jei nori, duosiu tau laiką, apsimislyk ir daryk tai, kas tau rodysis geresniu". Ši tarė: „O ar ilgą nori man daleisti laiką?" Atsakė viršininkas: „Tokį, kokio nori". Tarė Akvilina: „Aš norėčiau, kad mane tuojau lieptum užmušti, nes trokštu regėti veidą Dievo mano". Sakė Valuzianas: „Nu gerai, vyraliai, antrą atvejį tą mergelę imkit į nagą, nes matau didžiai ją esant atkaklią".

Žalnieriai, vėl suėmę, surišo stipriai jos rankas, įkaitino raudonai aštrius gelželius, urbino su tais jos ausis ligi smegenų, rūko pro ausis ir pro nosis, o šv. Akvilina melsdamos parvirto ir numirė. Kūną jos plikų pliką išmetė žalnieriai laukan, kad šunys prarytų, bet laidoti nedaleido.

↕ p. 173-174 Naktowidu atejes Aniołas kiba uź rąnką S. Ak↕wilinas ir tare: kielkies buk swejka ir nuejk pas Waluzyaną. Szi tujaus swejka kiełusis kartkartiems sakie Wieszpatem acziu uź prikielima isz numirusiu, pareje namon ir papasakoje wiskąn matutej sawa. Priszpietiuj atejus tare: matutele Aniołas mąn lijpe ejti pas Waluzyaną, kas źina arbe sugrisziu, sudiewu tamstaj ir acziu uź pauginimą. Jej atsitiks numirti uź Jezu Kristu, neuźmirsziu tamstas ir ąntrami ąmźiej.

Taj tarusi iszeje: Waluzyanus ję pamates parsigąnda ir taries regąns numirielę. Tecziaus su stebukłu nepakrutintas, pawadina wieł źalnierius ir sakie: ar matot szios mergieles it kates negalem uźmuszti. Nieka su ji newejksma, iszwedi isz miesta nukirskiet jos gałwą.

Zalnierej sujemi S. Akwiliną iszsiwede isz miesta, pakłupe, atidęngie jos kakłą o szi brinkt nuałpusi iszwirta. Budelis tecziaus gulęntes nuręnte gałwa. Taj atsitika miesti Biblos, ąntroj pusiej tretioje ąmźiaus. O baźnicze S. gawa naują uźtaritoję pas Wieszpati Diewą kurem łaj bun garbie be gała. Amen.

Birzele 7. dienoj.

Giwenimas S. Medarda Wiskupa ir brole jo Gildarda,

buwusiu szioj pasaulej gali pęnktoje ąmźiaus.

Medardas su Gildardu gime węnkart; nes buwa dwinu. Motina anuodums Protagi su tiewu Nektardu giwena prąncuzu źiamiej. Wajkus sawa padorej augina ir mokie wisako giera. Tas darbas anuodum kłojes; nes wajku buwa mokslu ir gieru.

↕ p. 174-175 Protagie pasergiejusi uźwis Medardą noręnt pa↕wargusius szelpti, nie trupute jam to dariti negine, dieło taj kaźikumet Medardas sutikies maźa abdriskusi ubagieli, nuwiłka sawa graźius marszkinelus ir apwiłka su tajs puspliki wajką. Ąntra karta ganidamas arklus tiewa sawa paregieje źalnieriu besinesząnti bałną su kamunomis ir kłause

Naktovidu atėjęs aniolas kibo už rankos šv. Akvilinos ir tarė: „Kelkis, būk sveika ir nueik pas Valuzianą". Ši, tuojau sveika kėlusis, kartkartėmis sakė Viešpačiui ačiū už prikėlimą iš numirusių, parėjo namo ir papasakojo viską matutei savo. Priešpiečiui atėjus, tarė: „Matutėle, aniolas man liepė eiti pas Valuzianą, kas žino, ar besugrįšiu, sudievu tamstai ir ačiū už paauginimą. Jei atsitiks numirti už Jėzų Kristų, neužmiršiu tamstos ir antrame amžiuj".

Tai tarusi, išėjo. Valuzianas, ją pamatęs, persigando ir tarės regįs numirėlę. Tačiau, su stebuklu nepakrutintas, pavadino vėl žalnierius ir sakė: „Ar matot, šios mergelės it katės negalim užmušti. Nieko su ja neveiksime, išvedę iš miesto, nukirskit jos galvą".

Žalnieriai, suėmę šv. Akviliną, išsivedė iš miesto, paklupė, atidengė jos kaklą, o ši brinkt nualpusi išvirto. Budelis tačiau gulinčios nurentė galvą. Tai atsitiko mieste Biblos, antroj pusėj trečiojo amžiaus. O Bažnyčia šv. gavo naują užtarytoją pas Viešpatį Dievą, kuriam lai būna garbė be galo. Amen.

Birželio 7 dienoj

Gyvenimas šv. Medardo vyskupo ir brolio jo Gildardo,

buvusių šioj pasaulėj gale penktojo amžiaus

Medardas su Gildardu gimė vienkart, nes buvo dvynu. Motina anųdviejų Protagė su tėvu Nektardu gyveno Prancūzų žemėj. Vaikus savo padoriai augino ir mokė visa ko gero. Tas darbas aniedviem klojos, nes vaiku buvo moksliu ir geru.

Protagė, pasergėjusi užvis Medardą norint pavargusius šelpti, nė trupučio jam to daryti negynė, dėl to tai kaži kuomet Medardas, sutikęs mažą apdriskusį ubagėlį, nuvilko savo gražius marškinėlius ir apvilko su tais pusplikį vaiką. Antrą kartą, ganydamas arklius tėvo savo, paregėjo žalnierių, besinešantį balną su kamanomis, ir klausė

taridamas, o źirgas tawa kami? Tas atsakie blaudamas it werszis, ejk wajkali nelajmingas esmi krita mana źirgielis. Medardas tare „nu imk mana wiena arkli, pabałnokies ir jok swejkas. Sakie źalnierius, mataj tamsta maźus esi, ganaj rasi swetimus źirgus, kajp gali mąn duoti arkli? Szis atsakie: newejziek to mana tiewas nepiks, asz pasisakisiu tau dowenojes. Taj girdiedamas źalnierius, apsidrąnsina pabałnoje wiena źirgieli ir joje swejkas.

Pijtu łajkuj atejus didelej nulije: tiewas pasiunte wajkiuką pakijsti suną. Medarduj namon ejtąnt didelis erelis łajkioje ąnt pat gałwu wajka ir dęngie nu litaus. Ereluj lig pat namu lidiejęnt, mate ji tiewas motina ir wisa szejmina. Woz namon sugriźes Medardas pasisakie dowinojes źalnieriuj arkli. Tiewas taj girdiedamas biszki susiraukie; tecziaus atmines regietą stebukłą nepika; tikt lijpe szejminaj parwariti arklus. Parwarius kad pirma karta tus skajte, truka wiena, bet ąntra atwei skajtidamas wisus atrada. Tuokart sakie tiewas Medarduj, matau tawa miłaszirdingą szirdi, szełpk plikius su mana gieru, neuźgienu tau ir wiluos Wieszpati mąn uźmokiesęnt.

Kaźikumet kiła barnis tarp Nektarda ir susieda: kiwojes isz priźasties rubeźiu kuriu dasekti negaleje. Kąn regiedamas Medardas paszoka ąnt dide akmenies it kułtupis ir suszuka: ko baraties szitaj rubeźius! Tujaus abi szali kiersztauti lowies ir prijeme akmeni uź kapcziu. Bet dar sztaj stebukłas, ąnt akmeniu palika iszspaustas piedas Medarda it
↕ p. 175–176 ant tirpstąn↕tiu waszku. Akmeni tąn iłgaj źmones łajkie atminimuj.

Paugleriejusi jau Medardą tiewaj atidawe Wiromanda wiskupuj kad pramokitu raszta. Cze budamas wajkielis, koźnami źinksniej kłause wiskupa sawa, niekumet jam szirdies neuźdawe, meldies, mokies su atidi, skajte iwajres kningas ir tejp iłgajniu rasztusi paszoka jogiej wiskupas nedrowiejos paszwęnsti jo pirmu i klerikus paskiaus i kunegus.

Gieradieju tapes S. Medardas dar didesnej tarnawa Diewuj ir źmoniems. Iłgaj spawiedoje katalikus, pagonis kuriu dar daug prąncuzijoj buwa mokie wieros kataliku ir kriksztije, sakie graudius pamoksłus, sawa Wiskupa buwa deszini rąnku ir wisems itika.

Wis taj regiedamas wiskupas pakiele S. Medardą i klebonus. Cze gan daug warga datire, nes piningu neturiedamas ne wejkiej isigawa rejkalingą bąndą su arklejs.

tarydamas: „O žirgas tavo kame?" Tas atsakė bliaudamas it veršis: „Eik, vaikali, nelaimingas esmi, krito mano žirgelis". Medardas tarė: „Nu, imk mano vieną arklį, pasibalnoki ir jok sveikas". Sakė žalnierius: „Matai, tamsta mažas esi, ganai rasi svetimus žirgus, kaip gali man duoti arklį?" Šis atsakė: „Neveizėk to, mano tėvas nepyks, aš pasisakysiu tau dovanojęs". Tai girdėdamas, žalnierius apsidrąsino, pabalnojo vieną žirgelį ir jojo sveikas.

Pietų laikui atėjus, dideliai nulijo. Tėvas pasiuntė vaikiuką pakeisti sūnų. Medardui namon einant, didelis erelis lakiojo ant pat galvos vaiko ir dengė nuo lytaus. Ereliui lig pat namų lydėjant, matė jį tėvas, motina ir visa šeimyna. Vos namon sugrįžęs, Medardas pasisakė dovanojęs žalnieriui arklį. Tėvas, tai girdėdamas, biškį susiraukė, tačiau, atminęs regėtą stebuklą, nepyko, tik liepė šeimynai parvaryti arklius. Parvarius, kad pirmą kartą tuos skaitė, trūko vieno, bet antrą atvejį skaitydamas visus atrado. Tuokart sakė tėvas Medardui: „Matau tavo mielaširdingą širdį, šelpk plikius su mano geru, neužginu tau ir viliuos Viešpatį man užmokėsiant".

Kaži kuomet kilo barnis tarp Nektardo ir susiedo: kyvojos iš priežasties rubežių, kurių dasekti negalėjo. Ką regėdamas, Medardas pašoko ant didžio akmenies it kūltupis ir sušuko: „Ko baratės – šitai rubežius!" Tuojau abi šali kerštauti liovės ir priėmė akmenį už kapčių. Bet dar štai stebuklas: ant akmens paliko išspaustos pėdos Medardo it ant tirpstančio vaško. Akmenį tą ilgai žmonės laikė atminimui.

Paūgterėjusį jau Medardą tėvai atidavė Viromando[1] vyskupui, kad pramokytų rašto. Čia būdamas vaikelis kožname žingsnyj klausė vyskupo savo, niekuomet jam širdies neuždavė, meldės, mokės su atide, skaitė įvairias knygas ir taip ilgainiui raštuose pašoko, jogei vyskupas nesidrovėjo pašvęsti jo pirma į klierikus, paskiau į kunigus.

Geradėju tapęs, šv. Medardas dar didžiau tarnavo Dievui ir žmonėms. Ilgai spaviedojo katalikus, pagonis, kurių dar daug Prancūzijoj buvo, mokė vieros katalikų ir krikštijo, sakė graudžius pamokslus, savo vyskupo buvo dešine ranka ir visiems įtiko.

Visa tai regėdamas, vyskupas pakėlė šv. Medardą į klebonus. Čia gan daug vargo datyrė, nes, pinigų neturėdamas, ne veikiai įsigavo reikalingą bandą su arkliais.

Wiena karta negieras źmogus pawogie S. Medarda bites, bet tos kajp wagi apnika ir pradieje sparditi, woz neuźsparde nebgiwaj. Nesumanidamas wagiuszis ko bedariti spruka pri kunega bitiu gauju wedinas ir prasze atlejdima grieka sawa. S. Medardas juogdamos sakie „ne meszka esi kam biteles pliesze, diełto taj Wieszpats tawi par bitis sudraude."

Kitas źmogus nurisza skambała nu kakła kunega karwes ir imurde i sziaudus. Kąnkałas węn skąmbieje. Supikies źmogus swijde i źiamę taridamas „kad tu prapułtumi nebarszkiejes! kad butio tawęs nie su sawa akimis nemates." Kąnkałas tecziaus węn skąmbieje. Nemites źmogus nunesze kuneguj kąnkała pasisakie buwes pawogies ir melde atlejdima. Prąncuzu karalus Klotarius ejdamas su buriu źalnieriu nuplesze baźniczę, prikrowe su gieribiemis weźimus, bet sztaj
↕ p. 176–177 wieł klutis; arklej kajp ↕ nemuszamis neje isz wietas. Kąn regiedamas Karalus susizgriba, parweźina kunegą Medardą spawiedojos, baźniczes dajktus atidawe ir tuokart dajlej tolaus pawaźiawa.

S. Medarduj dajlej aweles sawa ganąnt, mire Wiromanda wiskupas; dasiźinojes apej taj popieźius; riźos pakielti i wiskupus S. Medardą. Szis dieł norieima nenorieje tejp auksztos wiresnibes, wienok Tiewuj Szwęntam lijpąnt turieje priimti. Neuźiłga isigrowe prąncuzijon Gotaj, Wandalej ir Unaj. Wiskupas S. Medardas nebtwerdamas Wiromandi, parsidąngina i miestą Nowiomagą pastatitą tarp bału i kuri nespieru buwa neprietelems nosi ikiszti. Cze isikures wiskupas pastate baźniczę ir pradieje dajlej giwenti. Bet sztaj nauje klutis: Wiskupas Tornaka wardu Eleuteriuj mirus, źmones pradieje melsti karalaus Klotariaus kad ir ąntrą wiskupistę S. Medarduj pawestu. Szis pardaug nenorieje priimti; bet karaluj paskirus o Popieźiuj Ormizduj patwirtinus turieje warkszus ganiti dwi awiniczi.

Giwentojej Plandrios tebibuwa tuokart pagoniemis: tus Wiskupas pradieje wersti i katalikus. Bet dirbdamas tąn darbą daugiełko turieje iszkiętieti; nes pagonis kielis kartus ji sugrejbi, stumde, musze, kalinion idieje ir apsudije ąnt smerte. Woz wiresnibe ji bepagielbieje. Wienok darbas szwęntoje nepragajsza: daugibe paskiaus pagonu itikieje i Kristą ir be kokie priwertima eje pri kriksztа S.

Vieną kartą negeras žmogus pavogė šv. Medardo bites, bet tos, kaip vagį apniko ir pradėjo spardyti, vos neužspardė nebgyvai. Nesumanydamas vagiušis ko bedaryti spruko prie kunigo bičių gauja vedinas ir prašė atleidimo grieko savo. Šv. Medardas juokdamos sakė: „Ne meška esi, kam biteles plėšei, dėl to tai Viešpats tave per bites sudraudė".

Kitas žmogus nurišo skambalą nuo kaklo kunigo karvės ir įmurdė į šiaudus. Kankalas vien skambėjo. Supykęs žmogus sviedė į žemę tarydamas: „Kad tu prapultum nebarškėjęs! Kad būčiau tavęs nė su savo akimis nematęs". Kankalas tačiau vien skambėjo. Nemitęs žmogus nunešė kunigui kankalą, pasisakė buvęs pavogęs ir meldė atleidimo. Prancūzų karalius Klotaras[2], eidamas su būriu žalnierių, nuplėšė bažnyčią, prikrovė su gėrybėmis vežimus, bet štai vėl kliūtis: arkliai, kaip nemušami, nėjo iš vietos. Ką regėdamas, karalius susizgribo, parvežino kunigą Medardą, spaviedojos, bažnyčios daiktus atidavė ir tuokart dailiai toliau pavažiavo.

Šv. Medardui dailiai aveles savo ganant, mirė Viromando vyskupas; dasižinojęs apie tai, popiežius ryžos pakelti į vyskupus šv. Medardą. Šis dėl norėjimo nenorėjo taip aukštos vyresnybės, vienok, Tėvui Šventam liepiant, turėjo priimti. Neužilgo įsigriovė Prancūzijon gotai, vandalai ir hunai[3]. Vyskupas šv. Medardas, nebtverdamas Viromande, persidangino į miestą Noviomagą[4], pastatytą tarp balų, į kurį nespėru buvo neprieteliams nosį įkišti. Čia įsikūręs, vyskupas pastatė bažnyčią ir pradėjo dailiai gyventi. Bet štai nauja kliūtis: vyskupui Tornako, vardu Eleuterijui, mirus, žmonės pradėjo melsti karaliaus Klotaro, kad ir antrą vyskupystę šv. Medardui pavestų. Šis per daug nenorėjo priimti, bet, karaliui paskyrus, o popiežiui Ormizdui[5] patvirtinus, turėjo vargšas ganyti dvi avinyči.

Gyventojai Flandrijos[6] tebebuvo tuokart pagonimis; tuos vyskupas pradėjo versti į katalikus. Bet dirbdamas tą darbą, daugel ko turėjo iškentėti, nes pagonys, kelis kartus jį sugreibę, stumdė, mušė, kalinin įdėjo ir apsūdijo ant smerčio. Vos vyresnybė jį bepagelbėjo. Vienok darbas šventojo nepragaišo: daugybė paskiau pagonų įtikėjo į Kristų ir be kokio privertimo ėjo prie krikšto šv.

Dideli buri dusziu Wieszpatem nupelnes pats smagiej isirga. Naui katalikaj eje jo łąnkiti ir melde Wieszpaties kad iszgitu. Pats karalus Klotarius pagalaus atwaźiawa pri ligonis. Ąnt gała Medardas apwejzietas su Szwęntajs sakramentajs metusi nu uźgimima Kristaus 556. pasirinka.

Numirus par dwi wałandi (adini) parbuwa dide szwiesibe ąnt ku-
↕ p. 177–178 nu S. Medarda: wisi taj regieda ↕ mis suprata idiem ji szwęntu buwus. Karalus nuweźines tąn kuną i Swesiona, pats su wiskupajs nujeme nu weźima ir inesze i baźniczę. Daugibe źmoniu gajledamos numiriele, kartej werkie, o wienas akłas graba dasilitiejes ataka.

Karalus apsiźadieje pastatiti baźniczę wardon S. Medarda ir didius turtus taj uźrasze. Bet pats kajpo senas nesuskubes abźadu iszpilditi, isakie sunuj sawa Sygiebertuj, kad taj padaritu. Sunus newęn baźniczę pastate, bet dar istejgie klosztoriu S. Benedikta, isz kurio daugieł garsingu wiru iszeje.

Birzele 8. dienoj.

Giwenimas S. Magrietes Karalenes Szkotu buwuses szioj pasaulej wieniolektami ąmźiej.

S. Magriete pirmu mergieli paskiaus moteri budama lig giwa szwijte su gieru pawejzdu kitoms tokioms: todieł ir skaitąntes jos giwenimą uźwis motriszkoses gaus gierą pamokslą; rejk tad skajtiti ir pratinties tejp elgties idant szwęntomis paliktu.

S. Magriete Edwarda su Agati Ąnglios karalu duktie, gime Ąnglioj, bet kudikistiej sawa nuweźta pas Kolomana Wingru karalaus, pauga rumusi to pona. Karalus dawe S. Magrietej auklę ir priwejzietoję didej Wieszpati Diewą milęntę, kurios akiwajzdoj augdama panele priprata: ąnkstij kielti, iłgaj melsties, kas diena buwoti baźniczioj, pasnikus uźłajkiti, niekumet nepikti ir wisokie saugoties grieka. Tejp ełgdamos Magriete jaunistiej sawa szwęn-
↕ p. 178–179 tu tape. ↕

Didelį būrį dūšių Viešpačiui nupelnęs, pats smagiai įsirgo. Nauji katalikai ėjo jo lankyti ir meldė Viešpaties, kad išgytų. Pats karalius Klotaras pagaliau atvažiavo prie ligonies. Ant galo Medardas, apveizėtas su šventais sakramentais, metuose nuo užgimimo Kristaus 556 pasirinko.

Numirus per dvi valandi (adyni) perbuvo didi šviesybė ant kūno šv. Medardo. Visi, tai regėdami, suprato įdėm jį šventu buvus. Karalius, nuvežinęs tą kūną į Svesioną[7], pats su vyskupais nuėmė nuo vežimo ir įnešė į bažnyčią. Daugybė žmonių, gailėdamos numirėlio, karčiai verkė, o vienas aklas, grabo dasilytėjęs, atako.

Karalius apsižadėjo pastatyti bažnyčią vardan šv. Medardo ir didžius turtus tai užrašė. Bet pats, kaipo senas nesuskubęs apžadų išpildyti, įsakė sūnui savo Sigibertui[8], kad tai padarytų. Sūnus ne vien bažnyčią pastatė, bet dar įsteigė klioštorių šv. Benedikto, iš kurio daugel garsingų vyrų išėjo.

Birželio 8 dienoj

Gyvenimas šv. Magrietės karalienės Škotų, buvusios šioj pasaulėj vienuoliktame amžiuj

Šv. Magrietė, pirma mergele, paskiau moteria būdama, lig gyva švietė su geru paveizdu kitoms tokioms, todėl ir skaitančios jos gyvenimą, užvis motriškosios, gaus gerą pamokslą; reikia tad skaityti ir pratintis taip elgtis, idant šventomis paliktų.

Šv. Magrietė, Edvardo su Agate Anglijos karalių duktė[1], gimė Anglijoj, bet kūdikystėj savo nuvežta pas Kolomaną[2], Vengrų karalių, paaugo rūmuose to pono. Karalius davė šv. Magrietei auklę ir priveizėtoją, didžiai Viešpatį Dievą mylinčią, kurios akivaizdoj augdama panelė priprato anksti kelti, ilgai melstis, kas dieną buvoti bažnyčioj, pasninkus užlaikyti, niekuomet nepykti ir visokio saugotis grieko. Taip elgdamos, Magrietė jaunystėj savo šventa tapo.

Anaj girdąnt nieks nedrisa niewiena źode nepadore isztarti; todieł uźkludiusi jau asztuonioliktus metus ąmźiaus sawa nie manite dar ne numane kas taj ira moteriste. Tejp nekałtą wienok pradieje pirszti jaunam Szkotu Karaluj Malkolinuj. Girdiedama taj S. Magriete kłause, o kam ta moteriste rejkalinga? Karalene atsakie: mataj wajkas mana toks ira paprotis ąnt źiames – jug ir pauksztelej pawasari skiras i poras. Isztekiejusi turiesi draugą, prietelu ir głobiei lig smerte. Atsakie S. panele, o kąn padarisi, jej torejk, jums riedąnt tekiesiu uź tąn karalu. Ne uźiłga su didi iszkilmi atwaźiawa Malkolinas ir iszwiedława sawa suźiedotinę S. Magrietę i Szkotu źiamę.

Karaleni tapusi Szwęntoi nepuoszies, neputies, niekniekiu szios pasaules nemileje, su wisu szirdi garbina Wieszpati sawa, rupinos baźnicziomis, plikiejs ir naszlemis. Turieje suraszitus wisus didej pasząłpas rejkałaujęntius ir koźna pakarcziuo su majstu apwejzieje. Wieroj kataliku buwa didej twirtu; nes źinoje be tos negalęnt i dągu iejti. Nełajmiesi buwa kąntri, wirą pagalaus sawa nekarta patwirtina sakidama wis kąn atsitinkąnt isz wales Wieszpaties Diewa. Tarnaj su tarnajtiemis ję mileje; nes niewiena niekumet asztrej nebara. Toj wietoj kurioj szluba jeme pastate graźę baźniczę ir su turtajs apwejzieje.

Wajku sułaukusi mokie jus kajp imanidama: nn karta werkdama sakie „kudikiej mana paźinkiet Sutwertoi sawa, milekiet ji nes ira gieriausis ir nieka to nedarikiet ko nenor Wieszpats. Is ira Szwęncziausis todieł ir nu musu to nor kad szwęntajs butumem, niekumet negrieszitumem ir taptumem wertajs su Juomi danguo giwenti. Wiruj sawa karaluj isakie: kad niewiena nekroptu, butu tejsingu ir miła-
↕ p. 179–180 szirdingu. O tas regiedamas koki tur moteri, ↕ jos kłause. Pati melde spawiednika idant uź koźną parźęngimą prisakimu Wieszpaties asztrej ję bartu.

Szkotaj isz sena paprote ne pasnikawa pirmoses nedieles gawienes: karalene par Wiskupus Szkocios isakie kad gawietu nu pelinu dienos ir sutiktu tami daliki su wisu baźniczi kataliku. Tie patis woz metusi karta tespawiedojes ir teje pri Szwęncziause sakramenta. Kłausamis diełko tejp daritu pasisakie newertajs esąntis tąnkiej wajkszczioti. Tare Szwęnta: niera niewiena źmogaus werta priimti Diewą sawa: bet kad tas pats lijp mums priimdinieti ir uźsaka neprijemąntius

Anai girdint, nieks nedrįso nė vieno žodžio nepadoraus ištarti, todėl, užkliudžiusi jau aštuonioliktus metus amžiaus savo, nė manyte dar nenumanė, kas tai yra moterystė. Taip nekaltą vienok pradėjo piršti jaunam Škotų karaliui Malkolinui[3]. Girdėdama tai, šv. Magrietė klausė: „O kam ta moterystė reikalinga?" Karalienė atsakė: „Matai, vaikas mano, toks yra paprotys ant žemės – juk ir paukšteliai pavasarį skirias į poras. Ištekėjusi turėsi draugą, prietelių ir globėją lig smerčio". Atsakė šv. panelė: „O ką padarysi, jei to reikia, jums rėdant, tekėsiu už to karaliaus". Neužilgo su didžia iškilme atvažiavo Malkolinas ir išvėdlavo savo sužieduotinę šv. Magrietę į Škotų žemę.

Karaliene tapusi, šventoji nesipuošė, nesipūtė, niekniekių šios pasaulės nemylėjo, su visa širdžia garbino Viešpatį savo, rūpinos bažnyčiomis, plikiais ir našlėmis. Turėjo surašytus visus, didžiai pašalpos reikalaujančius, ir kožną pakarčiui su maistu apveizėjo. Vieroj katalikų buvo didžiai tvirta, nes žinojo be tos negalint į dangų įeiti. Nelaimėse buvo kantri, vyrą pagaliau savo ne kartą patvirtino, sakydama viską atsitinkant iš valios Viešpaties Dievo. Tarnai su tarnaitėmis ją mylėjo, nes nė vieno niekuomet aštriai nebarė. Toj vietoj, kurioj šliūbą ėmė, pastatė gražią bažnyčią ir su turtais apveizėjo.

Vaikų sulaukusi, mokė juos kaip įmanydama. Ne kartą verkdama sakė: „Kūdikiai mano, pažinkit Sutvertoją savo, mylėkit jį, nes yra geriausias, ir nieko to nedarykit, ko nenori Viešpats. Jis yra švenčiausias, todėl ir nuo mūsų to nori, kad šventais būtumėm, niekuomet negriešytumėm ir taptumėm vertais su Juomi danguj gyventi". Vyrui savo karaliui įsakė, kad nė vieno nekroptų, būtų teisingu ir mielaširdingu. O tas, regėdamas kokią turi moterį, jos klausė. Pati meldė spaviedninko, idant už kožną peržengimą prisakymų Viešpaties aštriai ją bartų.

Škotai iš seno papročio nepasninkavo pirmosios nedėlios gavėnios. Karalienė per vyskupus Škotijos įsakė, kad gavėtų nuo pelenų dienos ir sutiktų tame dalyke su visa Bažnyčia Katalikų. Tie patys vos metuose kartą tesispaviedojo ir tėjo prie Švenčiausio Sakramento. Klausiami dėl ko taip darytų, pasisakė nevertais esantys tankiai vaikščioti. Tarė šventa: „Nėra nė vieno žmogaus, verto priimti Dievą savo, bet kad tas pats liepia mums priimdinėti ir užsako nepriimančius

negausęnt iszganima; todieł rejk ejti pri to Szwęnta stała. Kąn girdiedamis ne węn nu karalenes bet ir nu kunegu Szkotaj, pradieje ejti spawiednes ir priimdinieti Szwęncziausi sakramęntą.

S. Magriete didej cziedije sznekieti su sawa spawiedniku apej dajktus Wieszpaties Diewa o uteriedama paprastaj isz saldibes ir karsztibes dwases, kurios tuokart datirdawa; werkie. Baźniczioj budama ligi dali werkie ir meldies. Kas rita szeszeriu miszіu kłause. Nors ilgiausej butu trukusi namusi Diewa, węn taries trumpaj te meldusis.

Par sawa pasiuntinius tejrawos kami ira jos źmones par Ęnglikus sugauti: dasiźinojusi iszpirkdawa ar majtindawa su sawa piningajs. Szkocios giriosi buwa tuokart kieletas pustelniku, tus karalene kas meta łąnkidama prasze kad uź ję mełstumes.

Naktowidu kiełusis, kalbieje: gadzinkas pri Szwęncziauses Trajces, pri Paneles Szwęncziauses ir pri Aniołu sargu. Neretaj pusąntra szimta pasalmiu skajte uź duszes czistiuj esąntes.

Małdas pabęngusi szeszioms ubagiems mazgoje kojes ir sutejkie paszałpą. Turieje daug auginamu ubagajtiu: kurius kas rita kalbina poterus, burnas ju prause, szukawa gałwas, apdare, pasziere ir state ↕ p. 180–181 raszta mokities. Kielis kartus par meta suwadinusi ↕ tris szimtus ubagu; jams wałgąnt pati su Karalu walgius nesze. Pati wisus pasnikus stiprej łajkie: iłgajniu nebgaleje sugromulti walgiu; tecziaus gawieti nelowies.

Turieje dukteri wardu Matyldą, kurę tokiu pat gieru darbu iszmokiusi dawe Ęngliku karaluj uź moteri.

Nesitikietaj kiła kare tarp Szkotu ir Irlandios giwentoju. Karalus Malkolinus su sunu Edwardu wedinas sieda i łajwa ir płaukie kariauti. Musza nepasikłoje: Karalus su karałajtiu wiena diena palika uźmusztu. Apej taj dasiźinojusi S. Magriete meldies taridama „acziu Tau Jezau Kristau uź tąn nuludima kurio datiru; teguł par tąn gajlesi nupełnau grieku atlejdimą.

Po to pripuole neuźiłga ir pati isirgusi apwejzicta su Szwęntajs sakramentais diewobajmingaj numire. Amen.

negausiant išganymo, todėl reikia eiti prie to švento stalo". Ką girdėdami ne vien nuo karalienės, bet ir nuo kunigų, škotai pradėjo eiti spaviednės ir priimdinėti Švenčiausią Sakramentą.

Šv. Magrietė didžiai čėdijo šnekėti su savo spaviedninku apie daiktus Viešpaties Dievo, o ūterėdama paprastai iš saldybės ir karštybės dvasios, kurios tuokart datirdavo, verkė. Bažnyčioj būdama, lygia dalia verkė ir meldės. Kas rytą šešerių mišių klausė. Nors ilgiausiai būtų trukusi namuose Dievo, vien tarės trumpai tesimeldusi.

Per savo pasiuntinius teiravos, kame yra jos žmonės, per englikus sugauti; dasižinojusi išpirkdavo ar maitindavo su savo pinigais. Škotijos giriose buvo tuokart keletas pūstelninkų, tuos karalienė, kas metą lankydama, prašė, kad už ją melstųsi.

Naktovidu kėlusis, kalbėjo gadzinkas prie Švenčiausios Traicės, prie Panelės Švenčiausios ir prie aniolų sargų. Neretai pusantro šimto pasalmių skaitė už dūšias, čysčiui esančias.

Maldas pabengusi, šešioms ubagėms mazgojo kojas ir suteikė pašalpą. Turėjo daug auginamų ubagaičių, kuriuos kas rytą kalbino poterius, burnas jų prausė, šukavo galvas, apdarė, pašėrė ir statė rašto mokytis. Kelis kartus per metą suvadinusi tris šimtus ubagų, jiems valgant, pati su karalium valgius nešė. Pati visus pasninkus stipriai laikė; ilgainiui nebgalėjo sugromulti valgių, tačiau gavėti nesiliovė.

Turėjo dukterį, vardu Matildą, kurią, tokių pat gerų darbų išmokiusi, davė englikų karaliui už moterį[4].

Nesitikėtai kilo karė tarp škotų ir Irlandijos gyventojų[5]. Karalius Malkolinas su sūnum Edvardu vedinas sėdo į laivą ir plaukė kariauti. Mūša nepasiklojo: karalius su karalaičiu vieną dieną paliko užmuštu. Apie tai dasižinojusi, šv. Magrietė meldės tarydama: „Ačiū Tau, Jėzau Kristau, už tą nuliūdimą, kurio datiriu; tegul per tą gailesį nupelnau griekų atleidimą".

Po to priepuolio neužilgo ir pati įsirgusi, apveizėta su šventais sakramentais, dievobaimingai numirė. Amen.

Birzele 9. dienoj.

Giwenimas Prima ir Peliciana tikruju brolu muczelniku,

buwusiu szioj pasaulej tretemi ąmźiej.

Ne węn szięndien bet ir senowiej muczelnikaj buwa skajtomis uź szwęntus ir didius tarnus Wieszpaties. Ju darbus, kięntieimus ir źodzius katalikaj iłgaj minawoje o paskiaus i kningas irasze. Dielko taj? Dielto kad ir atęntes gimines skajtidamas rastu dieł sawęs gierą pawejzdą. Todieł ir mes źleberiodamis, ne wełtuo akis warginsma.

Wałaku źiamiej wienoj butoj, dajlej giwena du brolu Primus ir Pe-
↕ p. 181–182 licianus. Tuodu lig łajku iszmo↕kitu wieros kataliku, garbina tikrą Diewą. Nie wienam kriwidas nedare, wina butinaj ne giere, ir siedieje tilej namusi sawa woz retaj kur didemi rejkali iszejdamu. Taries warkszu tejp ełgdamos nepaklusęntiu i rąnkas pagonu, kurij tuokart ciecoriuj Rima Deoklecianuj lijpąnt; bajsej źude katalikus.

Bet kas galeje toj nełajmingoj gadiniej pasislepti nu nedoru źmoniu? Pagonis katalikus it szunis źujkius; pati uosli sugiebieje dasekti. Wisupirmu bąmbizaj Prima su Pelicianu sawa baźniczios niekumet neregiedamis; pradieje sąmprotauti anuodu kataliku esąnt. Paskiaus tie patis pasiunte pri ju susiedus, kurij tarsi par źmonistą linkieje kad daugiem kam regięnt pagarbintu Jowisza. Sziuodum nenoręnt ajszkiej suprata parwirtus i kitą wierą ir dawe źodi bąmbizams. Tij nuei pri wiresnibes tare: kas bus isz musu tikraj suyrs Rima ciecoriste, szitaj ponaj Primus su Pelicianu jau garbęn Kristu ir niekięn diewus musu. Wiresnibe tujaus lijpe anuodu atwedinti ir lijpe diewajtems apieras dariti. Kad sziuodu pasisakie niekumet nedarisęntiu, idieje abudu i kalini. Bet naktowidu Aniołas iszlejda isz kaline. Sziuodu tecziaus noriedamu uź Kristu kięntieti neslepies ir giwena sawa namusi.

Rita meta wiresnibe nebradusi kaliniej muczelniku, pasiunte źalnierius, kurij tujaus ir atwede apęnt i kalini. Supikies wirszinikas

Birželio 9 dienoj

Gyvenimas Primo ir Feliciano, tikrųjų brolių mūčelninkų,

buvusių šioj pasaulėj trečiame amžiuj

Ne vien šiandien, bet ir senovėj mūčelninkai buvo skaitomi už šventus ir didžius tarnus Viešpaties. Jų darbus, kentėjimus ir žodžius katalikai ilgai minavojo, o paskiau į knygas įrašė. Dėl ko tai? Dėl to, kad ir atenčios giminės skaitydamos rastų dėl savęs gerą paveizdą. Todėl ir mes žleberiodami ne veltui akis varginsime.

Valakų žemėj vienoj butoj dailiai gyveno du broliu Primas ir Felicianas. Tuodu, lig laiku išmokytu vieros katalikų, garbino tikrą Dievą. Nė vienam krividos nedarė, vyno būtinai negėrė ir sėdėjo tyliai namuose savo, vos retai kur didžiame reikale išeidamu. Tarės vargšu, taip elgdamos, nepakliūsiančiu į rankas pagonų, kurie tuokart, ciesoriui Rymo Dioklecianui[1] liepiant, baisiai žudė katalikus.

Bet kas galėjo toj nelaimingoj gadynėj pasislėpti nuo nedorų žmonių? Pagonys katalikus it šunys zuikius pačia uosle sugebėjo dasekti. Visų pirma bambizai, Primo su Felicianu savo bažnyčiose niekuomet neregėdami, pradėjo samprotauti anuodu kataliku esant. Paskiau tie patys pasiuntė prie jų susiedus, kurie tarsi per žmonystą linkėjo, kad daugiam kam regint pagarbintų Jovišą[2]. Šiedviem nenorint, aiškiai suprato pervirtus į kitą vierą ir davė žodį bambizams. Tie, nuėję prie vyresnybės, tarė: „Kas bus iš mūsų, tikrai suirs Rymo ciesorystė; šitai ponai Primas su Felicianu jau garbina Kristų ir niekina dievus mūsų". Vyresnybė tuojau liepė anuodu atvedinti ir liepė dievaičiams apieras daryti. Kad šiuodu pasisakė niekuomet nedarysiančiu, įdėjo abudu į kalinį. Bet naktovidu aniolas išleido iš kalinio. Šiuodu tačiau, norėdamu už Kristų kentėti, nesislėpė ir gyveno savo namuose.

Ryto metą vyresnybė, nebradusi kalinyj mūčelninkų, pasiuntė žalnierius, kurie tuojau ir atvedė apent į kalinį. Supykęs viršininkas

bajsej su rikszties abudu nupłakina, paskiaus uźdare tąmsemi kaliniej ir nelejda par tris dienas niekokie anuodum walgie prikiszti. Toms praslinkus atidawe nedoram Promotuj Numena miesta storastaj ir isakie kad ar plisz ar truks priwerstu pagarbinti Rima diewus. Tas atskires Pelicianą tare „kąn tu seni iszsimanej pejkti diewus sena Rima? Łaj beprotuo jauni, bet tu diengali ko suklidaj? Ar tau negieda biaurioties su kaźikokuo tęn Diewu nu-
↕ p. 182–183 kriźiawotu? Szitaj pagar↕bink diewus musu ir dajlej pabęngsi giwenimą sawa, ko jej nepadarisi datirsi to ko iłgami ąmźiej sawa neregiejej." Atsakie Pelicianus „asztuones deszimtis metu turiu ąmźiaus sawa: nu triju deszimtu metu Kristuj tarnauju, nieka is mąn pikta nepadare, argi galu jo iszsiźadieti? Zinok Promotaj wejkiaus ar paskiaus wisos pasaules źmones pamesęnt senowes Rima pasakas apej diewus ir itikiesęnt i tikrą Diewą. Berejkała tadgi źudot nekałtus źmones."

Promotus to nekłausidamas, prikaldina ji su giełaźies winiemis pri mede ir sakie „nelajmingas źmogau, patol cze kibosi pakol badu nenustipsi; nes nieks tau neduos walgie. Taj padares stirina szalęn.

Po triju dienu atkaldina ji nu mede, iswadina i kalini ir paszaukie Primą. Kurem tare, ar girdi bocziau kłausik ir ausis sklautik, tawa brolis Pelicianus iszsiźadieje Kristaus iszgis ir gaus nu ciecoriaus auksztą wietą; padarik ir tu tejpat iszsisuksi nu muku. Atsakie Primus tamsta apsirinki ar tiesiau sakąnt meluoi, mana brolis woz begiwas dejuo kaliniej ir asz noriu jo piedomis ejti.

Suszuka Promotus, ar tu dabar wąntpalosi biauribe, źalnierej imkiet ir źudikiet tąn nedorą kajp kitus katalikus! Tij suszoki pakore seni uź kojes, musze be miłaszirdistes su łazdomis, uźdegie dides źwakies nuswilina muczelnika gałwos płaukus, iszkrapszte akis ir wisą degina. Pamielinawa wisas kunas ir su puslemis apteka. Regiedamas taj Promotus tare „gana: nukabinkiet tąn bezlepiczę, iszweskiet isz miesta abudu ir nukapokiet galwi." Zalnierems taj padarius grini duszi brolu nueje pas Wieszpati, kurem łaj bun garbie par ąmźiu
↕ p. 183–184 ąmźius. Amen. ↕

baisiai su rykštėmis abudu nuplakino, paskiau uždarė tamsiame kalinyj ir neleido per tris dienas nė kokio aniedviem valgio prikišti. Toms praslinkus, atidavė nedoram Promotui, Numeno[3] miesto storastai, ir įsakė, kad ar plyš ar trūks priverstų pagarbinti Rymo dievus. Tas, atskyręs Felicianą, tarė: „Ką tu, seni, išsimanei peikti dievus seno Rymo? Lai bepročiuoja jauni, bet tu, diengali, ko suklydai? Ar tau ne gėda bjauriotis su kaži kokiu ten Dievu nukryžiavotu? Šitai pagarbink dievus mūsų ir dailiai pabengsi gyvenimą savo, ko jei nepadarysi, datirsi to, ko ilgame amžiuj savo neregėjai." Atsakė Felicianas: „Aštuonias dešimtis metų turiu amžiaus savo; nuo trijų dešimtų metų Kristui tarnauju, nieko jis man pikto nepadarė, argi galiu jo išsižadėti? Žinok, Promotai, veikiau ar paskiau visos pasaulės žmones pamesiant senovės Rymo pasakas apie dievus ir įtikėsiant į tikrą Dievą. Be reikalo tadgi žudot nekaltus žmones."

Promotas, to neklausydamas, prikaldino jį su geležies vinimis prie medžio ir sakė: „Nelaimingas žmogau, patol čia kybosi, pakol badu nenustipsi, nes niekas tau neduos valgio". Tai padaręs, styrino šalin.

Po trijų dienų atkaldino jį nuo medžio, įsvadino į kalinį ir pašaukė Primą, kuriam tarė: „Ar girdi, bočiau, klausyk ir ausis skliautyk, tavo brolis Felicianas išsižadėjo Kristaus, išgis ir gaus nuo ciesoriaus aukštą vietą; padaryk ir tu taip pat, išsisuksi nuo mūkų". Atsakė Primas: „Tamsta apsirinki ar, tiesiai sakant, meluoji; mano brolis vos begyvas dejuoja kalinyj, ir aš noriu jo pėdomis eiti".

Sušuko Promotas: „Ar tu dabar vampaliosi, bjaurybe! Žalnieriai, imkit ir žudykit tą nedorą kaip kitus katalikus!" Tie sušokę pakorė senį už kojų, mušė be mielaširdystės su lazdomis, uždegė didžias žvakes, nusvilino mūčelninko galvos plaukus, iškrapštė akis ir visą degino. Pamėlynavo visas kūnas ir su pūslėmis apteko. Regėdamas tai, Promotas tarė: „Gana. Nukabinkit tą bezliepyčią, išveskit iš miesto abudu ir nukapokit galvi." Žalnieriams tai padarius, gryni dūši brolių nuėjo pas Viešpatį, kuriam lai būna garbė per amžių amžius. Amen.

Sause 1 dienoj.

Giwenimas S. Bazilaus didioje,

buwuse szioj pasaulej kietwirtami ąmźiej.

Daug ira Karalu ir ciecoriu wadinamu didejsejs. Bet szejpjau źmogaus ir kunega niera niewiena, Wiskupaj woz tris: tas S. Bazilus, Grigalus Popieźius ir Laonas popieźius. Jejgi tąn S. Bazilu wisa pasaule pramine diduoju, tur is buti nepaprastu wiru; todieł skajtikiem jo giwenimą ir stebiekiemos kąn dide padare, kad ir mes isz jo darbu galetumem dwasiszką naudą gauti.

Azioj, Kapadocios kraszti, miesti Cezareos katalikaj tiewaj pagimde S. Bazilu. Mokie ji raszta pirmu bobute Makryna kuri matidama wajkieli łabaj moksli nuweźe i Konstantinopoli kad auksztus moksłus parejtu. S. Bazilus tami miesti paugies ir daugieł ko iszmokies, lejdos i Grecią i Atenu miestą idant nieka jam neźinoma nebipaliktu.

Cze budamas S. Bazilus pasiźina su S. Grigalu Nazianza ir didioj su juomi giwena prietelistiej. Pirmusi metusi nepatika S. Baziluj Atenaj, todieł tare prieteluj sawa „ar źinaj kąn broli, asz nebnoriu cze betrukti; nes ko asz cze daugiesni iszmoksiu? Atsakie S. Grigalus, suprasi ir pagonis nesąnt szejpjau moksłusi mulkiejs. Tur anij protą ir gilus gał dasekti dajktus, bet nepaźinst tikra Diewa. Iłgajniu patis nu musu wieros mokises. Pakłause S. Bazilus ir kieletą metu Atenusi pargiwena. Mokitoju jo buwa pilozopas Omerius su Libaniu. S. Grigalus su S. Bazilu jej nepareje tuodums moksłusi, buwa tecziaus anuodum ligiu. Par sawa padori elgimos ir didi moksłą tape garsingu po wisą Grecią. Dar buwą anuodums draugu Julionas kunegajksztis ar-
↕ p. 184–185 ti↕mas gięntis ciecoriaus Konstantina, bet tas szwęntuojum didej nepatika, nes tuodu suprata nieka isz jo giera nebusęnt.

S. Bazilus paskiaus aplejdes Atenus parwaźiawa i prigimtą sawa miesta Cezareą, rasze kningas, moters newede, tecziaus kajp pats iszpaźinst, nie misli pagalaus czistatas neparźęngie. Kunegajksztis Julionas Rima ciecoriu tapes par grometą pakwijte S. Bazilu i Konstantinopolą ir norieje kad jo rumusi giwentu; bet szis źmoniszkaj

Sausio 1 dienoj

Gyvenimas šv. Bazilijaus Didžiojo,

buvusio šioj pasaulėj ketvirtame amžiuj

Daug yra karalių ir ciesorių, vadinamų Didžiaisiais. Bet šiaip jau žmogaus ir kunigo nėra nė vieno, vyskupai vos trys: tas šv. Bazilijus, Grigalius popiežius ir Leonas popiežius[1]. Jeigi tą šv. Bazilijų visa pasaulė praminė Didžiuoju, turi jis būti nepaprastu vyru; todėl skaitykim jo gyvenimą ir stebėkimės, ką didžio padarė, kad ir mes iš jo darbų galėtumėm dvasišką naudą gauti.

Azijoj, Kapadokijos krašte, mieste Cezarėjos[2], katalikai tėvai pagimdė šv. Bazilijų. Mokė jį rašto pirma bobutė Makrina, kuri, matydama vaikelį labai mokslų, nuvežė į Konstantinopolį, kad aukštus mokslus pereitų. Šv. Bazilijus, tame mieste paaugęs ir daugel ko išmokęs, leidos į Graikiją, į Atėnų miestą, idant nieko jam nežinomo nebepaliktų.

Čia būdamas šv. Bazilijus pasižino su šv. Grigalium Nazianzo ir didžioj su juomi gyveno prietelystėj. Pirmuose metuose nepatiko šv. Bazilijui Atėnai, todėl tarė prieteliui savo: „Ar žinai ką, broli, aš nebnoriu čia betrukti, nes ko aš čia daugiau išmoksiu?" Atsakė šv. Grigalius: „Suprasi ir pagonis nesant šiaip jau moksluose mulkiais. Turi anie protą ir gilius gali dasekti daiktus, bet nepažįsta tikro Dievo. Ilgainiui patys nuo mūsų vieros mokysis". Paklausė šv. Bazilijus ir keletą metų Atėnuose pergyveno. Mokytoju jo buvo filosofas Omerijus su Libanijum[3]. Šv. Grigalius su šv. Bazilijum, jei neperėjo tųdviejų moksluose, buvo tačiau aniedviem lygiu. Per savo padorų elgimos ir didį mokslą tapo garsingu po visą Graikiją. Dar buvo anųdviejų draugu Julijonas, kunigaikštis[4], artimas gentis ciesoriaus Konstantino[5], bet tas šventiejiem didžiai nepatiko, nes tuodu suprato nieko iš jo gero nebūsiant.

Šv. Bazilijus, paskiau apleidęs Atėnus, parvažiavo į prigimtą savo miestą Cezarėją, rašė knygas, moters nevedė, tačiau, kaip pats išpažįsta, nė mislia pagaliau čystatos neperžengė. Kunigaikštis Julijonas, Rymo ciesorium tapęs, per gromatą pakvietė šv. Bazilijų į Konstantinopolį ir norėjo, kad jo rūmuose gyventų; bet šis žmoniškai

iszsikalbieje ir nusiunte sawa iszpažinimą wieros, rodidamas par taj negalesis sutikti su Ciecoriu kurs wieros kataliku iszsižadieje.

Ne užilga S. Bazilus lejdos i Egipta, Syrią, Palestiną ir Mezopotamią: łąnkie klosztorius, baźniczes ir diewobajmingus źmones; it bitele medu rąnkioje wisur pawejzdus doribes ir giera giwenima. Toj kieloniej mokitęms pagonęms prikalbinieje kad pameti sawą paklidimą tikietu i tikrą Diewa. Eubula pilozopa pagoni newęn parwerte i katalikus, bet dar prijeme uź draugą sawa. Antiokioj atrada Piloksena besižudąnti su iszguldimu wienos wietas sena rasztinika Omera ir nesumanąnti kajp iszwesti. Kłause S. Bazilus kas tau uždawe tąn darbą? Szis atsakie, uždawa Libanius mokitojas mana. Szwęntas beregięnt pasakie trejopi iszguldimą tos wietas, kuri Piloksenus suraszes nusiunte Libaniuj. Tas parskajtes grobe sau uź gałwą ir tare diwži niera pasaulej źmogaus kurs tejp galetu iszgulditi. Tujaus siedęnt parasze grometą pri Piloksesa, par kurę kłause kami is rada toki iszguldima? Szis atrasze jogiej swets mana tejp iszgulde. Libanius noriedamas dasižinoti kas tas ira par wienas, juru pagał płaukie i Antiokią ir atrada sawa buwusi mokitini Bazilu. Prasidziugies bucziawa ji ir pakwiete pri pijtu. Ateje S. Bazilus su Eubulu, bet duoną
↕ p. 185–186 tikt su undeniu te walgie. ↕

Iszważiuodamas Libanius tare, kąn misliju nugis to padariti negalu (itikieti i Kristu) o tamstas Bazilau meldu kad szwejstumi draugi sawusius ir manusius mokitinius. Szwęntas surinkies jaunumenę, ragina ir mokie: kad łajkitu czistatą duszes ir kuna, tilej te wajkszcziotu, i wejdus kita wejsła źmoniu drąnsej nestebietumes, maź te walgitu, daug nekalbietu, butu letejs, ne piktu, retaj te juoktumes, negiejstu źiamiszkos garbies, gieraj kitęms wełtuo daritu ir uź wis kąn Diewą miletu.

Szwęntas sugriźes i Cezareą buwa paszwęnstu i kunegus ir dajlej tarnawa baźniczej Diewa, bet paskiaus suprates Euzebią Cezareos Wiskupą jo neuźkięntąnt, prasikrauste, lejdos i kraszta wadinama Pontus, padirbos sau klosztorelu, patraukie dar pri sawęs S. Grigalu Nazianza ir abudu mejlej it du bałąndelu giwena.

Neuźiłga jaunumene apej taj iszsigirdusi, pradieje it źidaj i jomarka burejs pri anuodums ejti. Sziuodu tus priimdamu parasze didej

išsikalbėjo ir nusiuntė savo išpažinimą vieros, rodydamas per tai negalėsiąs sutikti su ciesorium, kurs vieros katalikų išsižadėjo.

Neužilgo šv. Bazilijus leidos į Egiptą, Siriją, Palestiną ir Mezopotamiją, lankė kliōštorius, bažnyčias ir dievobaimingus žmones, it bitelė medų rankiojo visur paveizdus dorybės ir gero gyvenimo. Toj kelionėj mokytiems pagonims prikalbinėjo, kad, pametę savo paklydimą, tikėtų į tikrą Dievą. Eubulą, filosofą pagonį, ne vien pervertė į katalikus, bet dar priėmė už draugą savo. Antiochijoj[6] atrado Filokseną[7], besižudantį su išguldymu vienos vietos seno raštininko Omero[8] ir nesumanantį, kaip išvesti. Klausė šv. Bazilijus: „Kas tau uždavė tą darbą?" Šis atsakė: „Uždavė Libanijus, mokytojas mano". Šventas beregint pasakė trejopą išguldymą tos vietos, kurį Filoksenas surašęs nusiuntė Libanijui. Tas perskaitęs grobė sau už galvos ir tarė: „Dievži, nėra pasaulyj žmogaus, kurs taip galėtų išguldyti". Tuojau sėdint parašė gromatą prie Filokseno, per kurią klausė, kame jis rado tokį išguldymą. Šis atrašė, jogei svečias mano taip išguldė. Libanijus, norėdamas dasižinoti, kas tas yra per vienas, jūra pagal plaukė į Antiochiją ir atrado savo buvusį mokytinį Bazilijų. Prasidžiugęs bučiavo jį ir pakvietė prie pietų. Atėjo šv. Bazilijus su Eubulu, bet duoną tik su vandeniu tevalgė.

Išvažiuodamas Libanijus tarė: „Ką misliju, nugis to padaryti negaliu (įtikėti į Kristų), o tamstos, Bazilijau, meldžiu, kad šveistum drauge savuosius ir manuosius mokytinius". Šventas, surinkęs jaunuomenę, ragino ir mokė, kad laikytų čystatą dūšios ir kūno, tyliai tevaikščiotų, į veidus kito veislo žmonių drąsiai nesistebėtų, mažtevalgytų, daug nekalbėtų, būtų lėtais, nepyktų, retai tesijuoktų, negeistų žemiškos garbės, gerai kitiems veltui darytų ir už viską Dievą mylėtų.

Šventas, sugrįžęs į Cezarėją, buvo pašvęstu į kunigus ir dailiai tarnavo Bažnyčiai Dievo, bet paskiau, supratęs Euzebijų, Cezarėjos vyskupą[9], jo neužkenčiant, prasikraustė, leidos į kraštą, vadinamą Pontas[10], pasidirbo sau kliōštorėlių, patraukė dar prie savęs šv. Grigalių Nazianzo ir abudu meiliai it du balandėliu gyveno.

Neužilgo jaunuomenė, apie tai išsigirdusi, pradėjo it žydai į jomarką būriais prie anųdviejų eiti. Šiuodu, tuos priimdamu, parašė didžiai

iszmintingus istatimus ir tejp dawe pradę zokonuj; todieł taj pasekiejej jo ir lig sziolej wadinas Bazilionajs.

Juliona nedora ciecoriaus nebtekus, paszoka i Rima ciecorius Walens. Kurs nors i Kristu itikieje ir apsikriksztije, tecziaus juoba głobe eretikus nekajp katalikus tikrus. Kąn regiedamas Euzebius wiskupas parwadina S. Bazilu ir melde kad padietu spirties priesz netikielus.

Parejes S. Bazilus Cezareon kajpo kunegas tarnawa katalikams dajktusi wieros, iszguldinieje rasztą S. ir parasze kningą priesz netikieli Eunomią, kurs sakies tiek mokąns ir galis kiek Wieszpats Diewas. Tam S. Bazilus nusiunte nebgiwą skruzdi ir parasze „atgajwink tąn skruzdi ar kitą tokię sutwerk giwą, suprasiu tawi turęnt galibę Diewa." Parskajtes tąn rasztą Eunomius supika it par ausi gawes spiau-
↕ p. 186–187 de it musi parkąndes ir susiprata esus apłamiu. ↕

Wiena meta Kapadocioj kiła badas: S. Bazilus par pamokslus pakrutina szirdis turtingu źmoniu ir priwerte szelpti badu mirsztantius. Pats pardawe tiewiszkię sawa o piningus iszdalije ałkanęms.

Neuźiłga isirga ir mire senas Cezareos wiskupas Euźebius: S. Bązilus nugąnstaudamas kad netektu jam wiskupu buti; pasislepe ir daboje kad koks netikielis Cezareos Wiskupu nepaliktu. Slepimos tecziaus ne gelawa ir nenoris S. Bazilus palika pakiełtu i wiskupus. Walens ciecorius ipatingaj głobe eretikus Ariaus pasekiejus, o neuźkięnte kataliku. Wiskupus wienus priwerte tileti, nie źodze apej tikrą wierą nesakiti isz kozelniczes, kitus i kalini idieje, dar kitus isztreme i tolimas szalis. Wisi stebiejos diełko S. Bazilus kiuto sawa wietoj? Kodieł nieks nieka jam nedara ir newert i eretikus? Bet buwa taj woz tarp — trukis: neuźiłga ciecorius pradieje siuntinieti pri jo: ponus ir dwariszkius sawa, kurij daugieł ko źadieje Szwęntam, bili tiktaj ąnt eretiku szalies palinktu.

Atsiunte ąnt gała pri S. Bazilaus sawa milemąi tarną (ministra) Modestą, kurs pakwijtes Szwęntą pri sawęs, prikalbinieje kad pakłausitu ciecoriaus ir priimtu jo wierą. Wiskupas atsakie „budamas jomilesta didźios gałwos, wejkiej gali suprasti, ko asz juoba turiu kłausiti ar Diewa mana ar ciecoriaus? Tare Modestus: aj tiewaj kłausik dide pona musu ciecoriaus, kitejp su tamstu bus negieraj. Jug girdiejej kiek jau wiskupu nustoje turtu sawa, kiek isztremptajs palika, kiek

išmintingus įstatymus ir taip davė pradžią zokanui; todėl tai pasekėjai jo ir lig šiolei vadinas bazilijonais[11].

Julijono nedoro ciesoriaus nebtekus, pašoko į Rymo ciesorius Valensas[12]. Kurs, nors į Kristų įtikėjo ir apsikrikštijo, tačiau juoba globė eretikus nekaip katalikus tikrus. Ką regėdamas, Euzebijus vyskupas parvadino šv. Bazilijų ir meldė, kad padėtų spirtis prieš netikėlius.

Parėjęs šv. Bazilijus Cezarėjon kaipo kunigas tarnavo katalikams daiktuose vieros, išguldinėjo Raštą Šv. ir parašė knygą prieš netikėlį Eunomijų, kurs sakės tiek mokąs ir galįs, kiek Viešpats Dievas. Tam šv. Bazilijus nusiuntė nebgyvą skruzdę ir parašė: „Atgaivink tą skruzdę ar kitą tokią sutverk gyvą, suprasiu tave turint galybę Dievo." Perskaitęs tą raštą, Eunomijus supyko it per ausį gavęs, spjaudė it musę perkandęs ir susiprato esąs aplamiu.

Vieną metą Kapadokijoj kilo badas. Šv. Bazilijus per pamokslus pakrutino širdis turtingų žmonių ir privertė šelpti badu mirštančius. Pats pardavė tėviškę savo, o pinigus išdalijo alkaniems.

Neužilgo įsirgo ir mirė senas Cezarėjos vyskupas Euzebijus. Šv. Bazilijus, nuogąstaudamas, kad netektų jam vyskupu būti, pasislėpė ir dabojo, kad koks netikėlis Cezarėjos vyskupu nepaliktų. Slėpimos tačiau negeliavo, ir nenorįs šv. Bazilijus paliko pakeltu į vyskupus. Valensas ciesorius ypatingai globė eretikus, Arijaus pasekėjus[13], o neužkentė katalikų. Vyskupus vienus privertė tylėti, nė žodžio apie tikrą vierą nesakyti iš kozelnyčios, kitus į kalinį įdėjo, dar kitus ištrėmė į tolimas šalis. Visi stebėjos, dėl ko šv. Bazilijus kiūtoja savo vietoj. Kodėl niekas nieko jam nedaro ir neverčia į eretikus. Bet buvo tai vos tarptrūkis: neužilgo ciesorius pradėjo siuntinėti prie jo ponus ir dvariškius savo, kurie daugel ko žadėjo šventam, bile tiktai ant eretikų šalies palinktų.

Atsiuntė ant galo prie šv. Bazilijaus savo mylimąjį tarną (ministrą) Modestą, kurs, pakvietęs šventą prie savęs, prikalbinėjo, kad paklausytų ciesoriaus ir priimtų jo vierą. Vyskupas atsakė: „Būdamas jomylista didžios galvos, veikiai gali suprasti, ko aš juoba turiu klausyti – ar Dievo mano, ar ciesoriaus". Tarė Modestas: „Ai, tėvai, klausyk didžio pono mūsų ciesoriaus, kitaip su tamsta bus negerai. Juk girdėjai, kiek jau vyskupų nustojo turtų savo, kiek ištremptais paliko, kiek

kaliniusi wargintu buwa o kitas ir giwibas nustoje. Nugąnstauk kad ir su tamstu tejp neatsitiktu.

Atsakie Szwęntas: Turtu niera pri manęs, atimdamas szęn sułopitą jupą ir kiletą kningu ne pats busi turtingu nej manęs ubagu pada-
↕ p. 187–188 risi; nes asz papratau maź terejkałauti; isztriemima nebijaus, nes ↕ wisur ira źiame, wargu uź wierą pats norieczio; isz to kuna sudziuwuse duszę iszwaridamas padarisi mąn gierą, nes ta wejkiaus paklus pas Diewą. Taj girdiedamas Modestus tare „uź tikra tejp drąnsej mąn atsakiti, kiti drowiejos." Atsakie Szwęntas „nes lig sziolej neturiejej darba su wiskupu."

Modestus sugriźes apsakie wisą sznekiesi ciecoriuj, kurs tare „kijtas taj źmogus, nebkabawok jo daugiaus." Dar Walens tarsi rodidamas gierą szirdi sawa S. Baziluj, par didę szwęntę nuwaźiawa i jo baźniczę ir kłause misziu. Tuokart prisiartines wiskupas, karsztaj melde idant negriautu tikros wieros kataliku ir negłobtu netikielu.

Neuźiłga dwariszkiej wieł prikalbieje ciecoriu kad isztremptu S. Bazilu i tolimas szalis. Walens nors nusimane netejsingaj darisis, tecziaus jemes łakszta popieriaus kietina rasziti prisakimą gubernatoriuj kad suimdines S. Bazilu iszweźintu i Libią. Bet pirma karta brieźąnt, płunksna neiszdawe atramęnta, ąntra karta rasząnt plunksna pagieda — treti karta mieszłąngis rąnką sutraukie. Kan regiedamas ciecorius suplesze popieriu, tejp Szwęntasis palika sawa wietoj.

Nesitikietaj isirga Walensa sunus Galates: Ciecorius suwadina daktarus, bet tie iszgiditi nesumoje. Kaźikas patare kad mełstu S. Bazilaus idant iszgiditu wajką. Ciecorius tujaus parbruzdina Wiskupą. Tas atwaźiawes sakie ciecoriuj „pamesk didis poni kłajdi mokslą, nekabawok kataliku iszgis wajkas, beto mirs. Taj pasakies Szwęntas pasimelde, parźegnoje ligoni ir lijpe kielties. Galates tujaus ir atsikiele. Bet kada pradieje wiskupuj iszejus wajku krikszti netikielu krikszłu; sunus ciecoriaus kabauksz pawirta ir beregięnt mire. Wajpies ir
↕ p. 188–189 blowe it karwe wersze uź wis ciecoriene, bet nieka neb maczije. ↕

Iłgajniu i wietą Modesta istoje Euzebius ciecoriaus diede ir walde Pontą su Kapadocii. Tas iszsimane wieną jauną graźę ir turtingą naszlę iszriediti uź diengali senatoriu. Szi nenoriedama tekieti ir ko dariti nebsumodama; spruka i baźniczę S. Bazilaus. Euzebius

kaliniuose vargintų buvo, o kitas ir gyvybos nustojo. Nuogąstauk, kad ir su tamsta taip neatsitiktų".

Atsakė šventas: „Turtų nėra prie manęs, atimdamas šią sulopytą jupą ir keletą knygų, nei pats būsi turtingu, nei manęs ubagu padarysi, nes aš papratau maž tereikalauti; ištrėmimo nesibijau, nes visur yra žemė, vargų už vierą pats norėčiau; iš to kūno sudžiūvusio dūšią išvarydamas, padarysi man gerą, nes ta veikiau paklius pas Dievą". Tai girdėdamas, Modestas tarė: „Už tikro taip drąsiai man atsakyti kiti drovėjos". Atsakė šventas: „Nes lig šiolei neturėjai darbo su vyskupu".

Modestas sugrįžęs apsakė visą šnekesį ciesoriui, kurs tarė: „Kietas tai žmogus, nebkabavok jo daugiau". Dar Valensas, tarsi rodydamas gerą širdį savo šv. Bazilijui, per didžią šventę nuvažiavo į jo bažnyčią ir klausė mišių. Tuokart prisiartinęs vyskupas karštai meldė, idant negriautų tikros vieros katalikų ir neglobtų netikėlių.

Neužilgo dvariškiai vėl prikalbėjo ciesorių, kad ištremptų šv. Bazilijų į tolimas šalis. Valensas, nors nusimanė neteisingai darysiąs, tačiau, ėmęs lakštą popieriaus, ketino rašyti prisakymą gubernatoriui, kad, suimdinęs šv. Bazilijų, išvežintų į Libiją. Bet pirmą kartą brėžiant, plunksna neišdavė atramento, antrą kartą rašant, plunksna pagedo, trečią kartą mėšlungis ranką sutraukė. Ką regėdamas, ciesorius suplėšė popierių; taip šventasis paliko savo vietoj.

Nesitikėtai įsirgo Valenso sūnus Galatas. Ciesorius suvadino daktarus, bet tie išgydyti nesumojo. Kaži kas patarė, kad melstų šv. Bazilijaus, idant išgydytų vaiką. Ciesorius tuojau parbrūzdino vyskupą. Tas atvažiavęs sakė ciesoriui: „Pamesk, didis pone, klaidų mokslą, nekabavok katalikų, išgis vaikas, be to mirs". Tai pasakęs, šventas pasimeldė, peržegnojo ligonį ir liepė keltis. Galatas tuojau ir atsikėlė. Bet kada pradėjo, vyskupui išėjus, vaiką krikštyti netikėlių krikštu, sūnus ciesoriaus kabaukš pavirto ir beregint mirė. Vaipės ir bliovė it karvė veršio užvis ciesorienė, bet nieko nebmačijo.

Ilgainiui į vietą Modesto įstojo Euzebijus, ciesoriaus dėdė, ir valdė Pontą su Kapadokija. Tas išsimanė vieną jauną gražią ir turtingą našlę išrėdyti už diengalio senatoriaus. Ši, nenorėdama tekėti ir ko daryti nebsumodama, spruko į bažnyčią šv. Bazilijaus. Euzebijus,

jos jeszkodamas isigriowe i klosztoriu, bet Szwęntas jos nebiszdawe. Tuotarpu sukusza źmones it bites spijzdamas, grobe mijtus ir wisuotinaj norieje uźmuszti Euzebiu. Woz S. Bazilus ij bepagielbieje. O naszlę patalpina klosztoriej miniczku, kami ta sawa daliką diewobajmingaj pargiwenusi; pasirinka.

S. Bazilus rasze pri S. Damaza popieźiaus mełzdamas idant kajpo gałwa baźniczes S. gintu Azią nu netikielu.

Dar tas Szwęntasis łabaj sugiwena su S. Ęmbraźieju wiskupu Mediolana, siunte nekarta pri jo gromatas su sawa naujej paraszitomis kningomis. Neparsenej S. Denewezus Mediolana wiskupas isz priźasties wieros kataliku iszsiunstas i Kapadocią; buwa pasirinkies. S. Ęmbraźiejus melde S. Bazilaus kad kuna to Wiskupa dalejstu parweźinti Mediolanon. S. Bazilus tujaus dalejda ir iszweźina.

Wiena motriszkie plikie atejusi pri S. Bazilaus melde idant paraszitu pri storastas, kad tas rinklawą anaj dowinoti. S. Baziluj parasziuss, storasta pasisakie negalis dowinoti. S. Bazilus wieł nulejda pri jo raszta kuremi tare „jej tikraj negali, niera ko dariti; bet jej galedamas nedowinoi turi nugąnstauti korones Wieszpaties. Neuźiłga ciecorius kaźiko supikies idiedina storastą i kalini, bet po szesziu dienu Baziluj mełdąnt iszlejdina. Tuokart motriszkiej dweje tiek dawe piningu kiek buwa uźmokiejusi.

Gadine S. Bazilaus buwa didej nełajminga. Pasekiejej Ariaus ere-
↕ p. 189–190 tika szełpamis nu auksztos wi↕resnibes: spaude gierus kunegus, ware jus łaukon isz kleboniju, o jej kurs paszlije i eretiku pusę, tąn auksztina, dawe jams piningu ir gieras wietas. Daugiel gieriausiu Wiskupu isztrieme i tolimas szalis. Woz kurs kunegas isz kozelniczes pasakie kąn priesz eretikus, tujaus szejp jau wiresnibe sugrobusi kisza ji kalinion ar weźe i Apriką. Szejp jau wiresnibe głobe pagalaus kataliku bet nedorus kunegus, o taj diełto kad parakwijes źmones ju neuźkięnsdamis, ejtu i netikielus. Atimdawa katalikams baźniczes ir atiduodawa eretikams. Ju baźniczes puosze. Rinka nu kataliku piningus ir state baźniczes netikielems.

Niceos miesti kad netikielej atjeme nu kataliku baźniczę, S. Bazilus nuwaźiawes pri ciecoriaus Walensa tare „pirmuoju darbu ciecoriaus tur buti tejsibe; diełko atimdinaj Niceoj kataliku baźniczę?

jos ieškodamas, įsigriovė į kliōštorių, bet šventas jos nebišdavė. Tuo tarpu sukušo žmonės it bitės spiesdamos, grobė mietus ir visuotinai norėjo užmušti Euzebijų. Vos šv. Bazilijus jį bepagelbėjo. O našlę patalpino kliōštoriuj minyčkų, kame ta, savo dalyką dievobaimingai pergyvenusi, pasirinko.

Šv. Bazilijus rašė prie šv. Damazo popiežiaus[14] melsdamas, idant kaipo galva Bažnyčios šv. gintų Aziją nuo netikėlių.

Dar tas šventasis labai sugyveno su šv. Ambraziejum, vyskupu Mediolano[15], siuntė ne kartą prie jo gromatas su savo naujai parašytomis knygomis. Ne per seniai šv. Denevezas, Mediolano vyskupas, iš priežasties vieros katalikų išsiųstas į Kapadokiją, buvo pasirinkęs. Šv. Ambraziejus meldė šv. Bazilijaus, kad kūną to vyskupo daleistų parvežinti Mediolanan. Šv. Bazilijus tuojau daleido ir išvežino.

Viena moteriškė plikė, atėjusi prie šv. Bazilijaus, meldė, idant parašytų prie storastos, kad tas rinkliavą anai dovanotų. Šv. Bazilijui parašius, storasta pasisakė negalįs dovanoti. Šv. Bazilijus vėl nuleido prie jo raštą, kuriame tarė: „Jei tikrai negali, nėra ko daryti, bet jei galėdamas nedovanoji, turi nuogąstauti koronės Viešpaties". Neužilgo ciesorius, kaži ko supykęs, įdėdino storastą į kalinį, bet po šešių dienų, Bazilijui meldžiant, išleidino. Tuokart moteriškei dveja tiek davė pinigų, kiek buvo užmokėjusi.

Gadynė šv. Bazilijaus buvo didžiai nelaiminga. Pasekėjai Arijaus eretiko, šelpiami nuo aukštos vyresnybės, spaudė gerus kunigus, varė juos laukan iš klebonijų, o jei kurs pašlijo į eretikų pusę, tą aukštino, davė jiems pinigų ir geras vietas. Daugel geriausių vyskupų ištrėmė į tolimas šalis. Vos kurs kunigas iš kozelnyčios pasakė ką prieš eretikus, tuojau šiaip jau vyresnybė sugrobusi kišo jį kalinin ar vežė į Afriką. Šiaip jau vyresnybė globė pagaliau katalikų bet nedorus kunigus, o tai dėl to, kad parakvijos žmonės, jų neužkęsdami, eitų į netikėlius. Atimdavo katalikams bažnyčias ir atiduodavo eretikams. Jų bažnyčias puošė. Rinko nuo katalikų pinigus ir statė bažnyčias netikėliams.

Nikėjos mieste[16] kad netikėliai atėmė nuo katalikų bažnyčią, šv. Bazilijus, nuvažiavęs prie ciesoriaus Valenso, tarė: „Pirmuoju darbu ciesoriaus turi būti teisybė; dėl ko atimdinai Nikėjoj katalikų bažnyčią?"

Atsakie ciecorius „nu nu Bazilau tu jau pradedi sawotiszkaj szaukti, waźiuok Niceon ir parsudik kam tęn prider baźnicze." Szwęntas nulęnkie gałwą ir iszwaźiawa. Atwikies suwadina katalikus su eretikajs ir sakie „Szitaj esmi nu ciecoriaus atsiustu sudi, padarikiem szejp, uźpecziotikiem wisas duris tusztios baźniczes, jus netikielej par tris dienas melskiet Diewa jusu kad jums atejus, pates duris atsidaritu. Jej newejkset iszmelsti, tuokart mes katalikaj ejsma.

Wisęms prikałbaj patikus, netikielej kajpo tuokart wiresni, par tris dienas pasnikawa ir su iszkilmi eje pri duru baźniczes; bet tos neatsidare. Tuokart S. Bazilus surinkies katalikus lijpe wisęms wienu bałsu szaukti *Kristau iszgirsk mus, Kristau iszklausik mus.* Tejp giedodamis woz pri duru baźniczes ateje, tujaus tos tarsi wiesiułuj isisukus su trąnksmu brinkt atsidare. Katalikaj su dźiauksmu baźniczion ieje, S. Ba-
↕ p. 190–191 zilus łajkie miszes ir daug netikielu parwirta i katalikus. ↕

Kapadociој giwena wienas diewobajmingas kunegas wardu Anastazius: Kaźikumet S. Bazilus lejdos pri jo idant prisistebietu jo doram giwenimuj. Atwaźiawes atrada kunegą bearąnti ir tare „meldamasis tiewaj kajp tu cze giweni kad tawi gir wisi źmones? Szis atsakie „Ejk gieriausis piemuo ko cze kłausiti bałsa źmoniu wieni gir kiti pejk; asz esmi griesznus źmogus." Szwęntasis parwejzdiedamas jo kleboniеję uźsigiejde kad atidaritu wieną kamarą. Kunegas nenorieje atidariti, bet wiskupuj ąntstojus turieje atidariti — iejes pamate seną bajsej raupuotą źmogu, ir tare „meldamasis diełko nenoriejej ilejsti? Szis atsakie mataj tamsta bijojau kad neisztartu ko nepriderąnte; nes ligonuj trukst iszminties. Tare Szwęntas: nu gieraj dalejsk mąn szin nakti su juomi parnakwoti. Kuneguj nepriesztaraujęnt Wiskupas ir uźsidare su ligonu.

Rita meta iszsiwede seni butinaj swejką, atidawe kuneguj, dar sutejkie piningu seniuj ir iszwaźiawa namon. Ar nebepigu kad Szwęntam tejp kłojes giditi!

S. Bazilus kajpo be gała darbus, buwa łabaj sargalotas ir tąnkiej rejkaława pagałbas daktara. Giwena tuokart Cezareoj bukłus daktaras źidas, kurs pajemes uź rąnka ligonis isz tekieima krauje sugiebieje ąntsztikti kijk bepateks sergąntesis. Tąn Szwęntas nekarta wadindamas uź gierą skajte ir iszsimane jam prikalbinieti kad itikietu i

Atsakė ciesorius: „Nu nu, Bazilijau, tu jau pradedi savotiškai šaukti, važiuok Nikėjon ir persūdyk, kam ten pridera bažnyčia". Šventas nulenkė galvą ir išvažiavo. Atvykęs suvadino katalikus su eretikais ir sakė: „Šitai esmi nuo ciesoriaus atsiųstu sūdžia, padarykim šiaip: užpečiotykim visas duris tuščios bažnyčios, jūs, netikėliai, per tris dienas melskit Dievą jūsų, kad, jums atėjus, pačios durys atsidarytų. Jei neveiksit išmelsti, tuokart mes, katalikai, eisime.

Visiems prikalbai patikus, netikėliai, kaipo tuokart vyresni, per tris dienas pasninkavo ir su iškilme ėjo prie durų bažnyčios, bet tos neatsidarė. Tuokart šv. Bazilijus, surinkęs katalikus, liepė visiems vienu balsu šaukti *Kristau, išgirsk mus, Kristau, išklausyk mus!* Taip giedodami vos prie durų bažnyčios atėjo, tuojau tos, tarsi viesului įsisukus, su tranksmu brinkt atsidarė. Katalikai su džiaugsmu bažnyčion įėjo, šv. Bazilijus laikė mišias, ir daug netikėlių pervirto į katalikus.

Kapadokijoj gyveno vienas dievobaimingas kunigas, vardu Anastazijus. Kaži kuomet šv. Bazilijus leidos prie jo, idant prisistebėtų jo doram gyvenimui. Atvažiavęs atrado kunigą beariantį ir tarė: „Meldžiamasis tėvai, kaip tu čia gyveni, kad tave giria visi žmonės?" Šis atsakė: „Eik, geriausias piemuo, ko čia klausyti balso žmonių - vieni giria, kiti peikia; aš esmi griešnas žmogus". Šventasis, perveizdėdamas jo kleboniją, užsigeidė, kad atidarytų vieną kamarą. Kunigas nenorėjo atidaryti, bet, vyskupui antstojus, turėjo atidaryti. Įėjęs pamatė seną baisiai raupuotą žmogų ir tarė: „Meldžiamasis, dėl ko nenorėjai įleisti?" Šis atsakė: „Matai, tamsta, bijojau, kad neištartų ko nepriderančio, nes ligoniui trūksta išminties". Tarė šventas: „Nu gerai, daleisk man šią naktį su juomi pernakvoti". Kunigui neprieštaraujant, vyskupas ir užsidarė su ligoniu.

Ryto metą išsivedė senį būtinai sveiką, atidavė kunigui, dar suteikė pinigų seniui ir išvažiavo namon. Ar ne bepigu, kad šventam taip klojos gydyti!

Šv. Bazilijus, kaipo be galo darbus, buvo labai sargaliotas ir tankiai reikalavo pagalbos daktaro. Gyveno tuokart Cezarėjoj buklus daktaras žydas, kurs, paėmęs už rankos ligonies, iš tekėjimo kraujo sugebėjo antštikti, kiek bepateks sergantysis. Tą šventas, ne kartą vadindamas, už gerą skaitė ir išsimanė jam prikalbinėti, kad įtikėtų į

Kristu, o matidamas nu to netolimą kaźikumet sakie, uźtikra nenumirsiu pakoł pats tawęs neapkriksztisiu.

Tuotarpu źidas tęnsies o S. Bazilus smagiej isirga. Pawadintas daktaras kiba uź rąnką ir tare, dirbkiet grabą Wiskupas wakarop szęndien mirs. Iszsigirdes Szwęntas atsakie „negal tas buti kad szęndien mirczio; nes asz tawęs dar neapkriksztijau. Tare jej tamsta lig rita
↕ p. 191–192 iszmisi asz priimsiu kriksztą. ↕

Atejes ąntrą ritą daktaras tebrada Szwęntą giwą ir tare „uźtikra didis ira Diewas kataliku! lijpk mani apkriksztiti. Szwęntas atsakie „ne lijpsiu bet pagał źadieima pats tawi apkriksztisiu. Taj tares kielies, apsidare, nueje i baźniczę, apkriksztije daktarą, atłajkie miszes, pasakie paskutini pamokslą, sugriźa namon, atsigule o wakarop ir numire. Taj atsitika Sause 1 dienoj, metuse nu uźgimima Kristaus 378. Walde wiskupisti par asztuonerius tikt metus. Daugibę parasze kningu kures ir lig sziolej katalikaj skajtidamis, trauk gierą mokslą it biteles isz kwepąncziu źolu medą ir pratinas tarnauti Wieszpatem kurem łaj bun garbie par ąmźiu ąmźius. Amen.

Sause 27. dienoj.

Giwenimas S. Jona Krizostoma (auksoburne) daktara Baźniczes S. buwuse szioj pasaulej kietwirtami ąmźiej.

Daug ira Szwęntu Jonu, wisi garbingi wisi Wieszpatem Diewuj małoni: bet ir tas S. Jonas kurio darbus cze noriu trumpaj apraszili nemaźiaus uź kitus ira garbingu; todieł skajtikiet jo giwenimą su atidi.

Kartkartiems toj kningoj minawotas miestas Antiokija, buwa tiewini S. Jona Krizostoma. Gimditojas jo wardu Sekundus su sawa moteri Antusi abudu pagonu, priderąntej giwendamu atidawe suną sawa i moksłus tęn pat Antiokioj. Iszkałoj tuokart daugieł jau buwa kataliku wajku, su tajs Jonelis besibrotaudamos iszmoka poterus

Kristų, o matydamas nuo to netolimą, kaži kuomet sakė: „Už tikro nenumirsiu, pakol pats tavęs neapkrikštysiu".

Tuo tarpu žydas tęsės, o šv. Bazilijus smagiai įsirgo. Pavadintas daktaras kibo už rankos ir tarė: „Dirbkit grabą, vyskupas vakarop šiandien mirs". Išsigirdęs šventas atsakė: „Negali tas būti, kad šiandien mirčiau, nes aš tavęs dar neapkrikštijau". Tarė: „Jei tamsta lyg ryto išmisi, aš priimsiu krikštą".

Atėjęs antrą rytą daktaras tebrado šventą gyvą ir tarė: „Už tikro didis yra Dievas katalikų! Liepk mane apkrikštyti". Šventas atsakė: „Ne liepsiu, bet pagal žadėjimą pats tave apkrikštysiu". Tai taręs, kėlės, apsidarė, nuėjo į bažnyčią, apkrikštijo daktarą, atlaikė mišias, pasakė paskutinį pamokslą, sugrįžo namon, atsigulė, o vakarop ir numirė. Tai atsitiko sausio 1 dienoj metuose nuo užgimimo Kristaus 378[17]. Valdė vyskupyste per aštuonerius tik metus. Daugybę parašė knygų, kurias ir lig šiolei katalikai skaitydami traukia gerą mokslą it bitelės iš kvepiančių žolių medų ir pratinas tarnauti Viešpačiui, kuriam lai būna garbė per amžių amžius. Amen.

Sausio 27 dienoj

Gyvenimas šv. Jono Krizostomo (Auksaburnio), daktaro Bažnyčios šv., buvusio šioj pasaulėj ketvirtame amžiuj

Daug yra šventų Jonų, visi garbingi, visi Viešpačiui Dievui malonūs, bet ir tas šv. Jonas, kurio darbus čia noriu trumpai aprašyti, nemažiau už kitus yra garbingu; todėl skaitykit jo gyvenimą su atide.

Kartkartėmis toj knygoj minavotas miestas Antiochija[1] buvo tėvyne šv. Jono Krizostomo. Gimdytojas jo, vardu Sekundus, su savo moteria Antuse, abudu pagonu, priderančiai gyvendamu, atidavė sūnų savo į mokslus ten pat Antiochijoj. Iškaloj tuokart daugel jau buvo katalikų vaikų, su tais Jonelis besibrotaudamos išmoko poterius

↕ p. 192–193 kataliku, kijk tijk su↕prata wierą, pradieje łąndioti i kataliku baźniczę, kłausiti pamoksłu ir butinaj itikieje i Kristu.

Kąn regiedamis kiti studęntelej nuwede ji pri Antiokios wiskupa Meleciaus ir melde kad apkriksztitu. Wiskupas truputi pakłabines datire Joneli wierą suprąntąnt ir apkriksztidina. Tiewaj tecziaus ne węn uź taj nepika bet dar iszsiunte Joną i Atenu miestą idant ko daugiaus iszmoktu.

Cze budamas S. Jonas par sawa ipatingą iszkałbą tape didej garsingu, ko uźwidiedamas jam wienas mokitojas Atenu iszkałos Ancenius, apkiele ji su kałbomis ir kajp imanidamas pejkie. Bet neiłgaj jam tejp dariti kłojes, Wieszpatem dalejdąnt gawa puolemą ligą, błaszkies it patrakies, woz S. Jonas par sawa małdas iszgide. Susizgribes Ancenius ne węn sakie acziu Szwęntam bet ir itikieje i Kristą.

Pabęngies moksłus jaunas S. Jonas sugriźa namon: susiedaj pradieje jam pirszajloti graźes mergieles, bet szis i tąn pusę niewejzieti newejziedamas ilinda i zokana. Kietwerius metus parbuwes lejdos i gili miszką ir pradieje giwenti it szwęntas. Meldies, pasnikawa, skajte biblijes ir kningas rasze.

Toj tataj gadiniej parasze kningas apej auksztibę kunegistes ir apej sutrinimą szirdies.

Budamas par dwejus metus pustiniej kad pargaletu kuna pagiejdimus begała pasnikawa ir pradieje sargaloti: matidamos nebtwersis sugriźa Antiokion, tuokart wietas Wiskupas Plawianus paszwęnte ji pirmu i klerikus, paskiaus i kunegus. Iszauksztintas S. Krizostomas parode kąn mokąns, pradieje sakiti graudius pamoksłus, par kurius riekina nedorus griesznikus it oźius ir wede ąnt giera. Wardas S. Jona tape garsingu, isz toła źmones kielawa jo pamoksłu kłau-

↕ p. 193–194 siti, netikielej pagalaus linda i baźniczę kad galetu girdieti jo bałsą. ↕

Kajpo didej mokitas pasakie kaźikumet pamoksłą apej auksztus dajktus: łaukon iszejusem tare wiena motriszkie, tamsta łakioi auksztaj kajp erelis, o mes nieka ne suprąntam. S. Jonas atsakie: tejsibę kalbi motin, tas erelis tups ąnt źiames. Nejgi pamaława, su lig tu dienu tejp sakiti pradieje, jogiej ir maźiausis wis kąn suprata.

Wiena motriszka ąntpultinaj melde S. Jona kad iszgiditu marinamą jos sunu: Szis ginies ir sakies neturis galibes dariti stebukłus. Tecziaus

katalikų, kiek tiek suprato vierą, pradėjo landžioti į katalikų bažnyčią, klausyti pamokslų ir būtinai įtikėjo į Kristų.

Ką regėdami, kiti studentėliai nuvedė jį prie Antiochijos vyskupo Melecijaus ir meldė, kad apkrikštytų. Vyskupas, truputį paklabinęs, datyrė Jonelį vierą suprantant ir apkrikštydino. Tėvai tačiau ne vien už tai nepyko, bet dar išsiuntė Joną į Atėnų miestą, idant ko daugiau išmoktų.

Čia būdamas šv. Jonas per savo ypatingą iškalbą tapo didžiai garsingu, ko užvydėdamas jam vienas mokytojas Atėnų iškalos Ancenijus apkėlė jį su kalbomis ir kaip įmanydamas peikė. Bet neilgai jam taip daryti klojos, Viešpačiui daleidžiant, gavo puolamą ligą, blaškės it patrakęs, vos šv. Jonas per savo maldas išgydė. Susizgribęs Ancenijus ne vien sakė ačiū šventam, bet ir įtikėjo į Kristų.

Pabengęs mokslus, jaunas šv. Jonas sugrįžo namon. Susiedai pradėjo jam piršailioti gražias mergeles, bet šis, į tą pusę nė veizėti neveizėdamas, įlindo į zokaną. Ketverius metus perbuvęs, leidos į gilų mišką ir pradėjo gyventi it šventas. Meldės, pasninkavo, skaitė biblijas ir knygas rašė.

Toj tatai gadynėj parašė knygas apie aukštybę kunigystės ir apie sutrynimą širdies.

Būdamas per dvejus metus pūstynėj, kad pergalėtų kūno pageidimus, be galo pasninkavo ir pradėjo sargalioti. Matydamos nebtversiąs, sugrįžo Antiochijon, tuokart vietos vyskupas Flavianas pašventė jį pirma į klierikus, paskiau į kunigus. Išaukštintas šv. Krizostomas parodė ką mokąs, pradėjo sakyti graudžius pamokslus, per kuriuos rėkino nedorus griešninkus it ožius ir vedė ant gero. Vardas šv. Jono tapo garsingu, iš tolo žmonės keliavo jo pamokslų klausyti, netikėliai pagaliau lindo į bažnyčią, kad galėtų girdėti jo balsą.

Kaipo didžiai mokytas pasakė kaži kuomet pamokslą apie aukštus daiktus. Laukan išėjusiam tarė viena moteriškė: „Tamsta lakioji aukštai kaip erelis, o mes nieko nesuprantam". Šv. Jonas atsakė: „Teisybę kalbi, motin, tas erelis tūps ant žemės". Neigi pamelavo, sulig ta diena taip sakyti pradėjo, jogei ir mažiausias viską suprato.

Viena motriška antpultinai meldė šv. Joną, kad išgydytų marinamą jos sūnų. Šis gynės ir sakės neturįs galybės daryti stebuklus. Tačiau,

negaledamas atsikratiti nueje pri ligonis apszłakszti su szwętu undeniu ir iszgide. Kitas didej miestuj ikirus netikielis melde kad iszgiditu jo sergąntę moteri: S. Jonas kajpo pri netikiele neje. Nemites wiras atweże sawa patę pri baźniczes duru; tuokart S. Jonas iszejes ligi dali su szwęntu undeniu apszliekies sugrąnźina swejkatą, o netikielis prasidziugies parwirta i katalikus.

Kiti netikielej wadindamis S. Joną żawietoju kajp imanidamis draskie jo gierą wardą. Kąn Szwęntas girdiedamas tare „ej laukieties walę gawi, kiba ąnt jusu sprąndu korone Wieszpaties. Szij isz to ticziojes. Tuotarpu sudrebieje Antiokioj źiame, namaj griudamis daug nuslegie nełajmingu netikielu o katalikaj wisi giwi palika. Szitaj jums prasidieti su szwęntajsejs! palika pałajdoti namusi sawa nie graba nebrejkałaudamis – biauru ir wejzieti buwa.

Konstantinopoliej mire senas Erciwiskupas Nektarius: ciecorius Arkadijus uźsigiejde jo wietoj turieti garsinga S. Jona. Szis apej taj iszsigirdes nenorieje tos auksztos wiresnibes, spiries kajp imanidamas, bet kąn galeje wejkti su patiu ciecoriu? Ir nenoręnti sujemusi wiresnibe nuweże i Konstantinopoli. Cze paszwęnstas i Wiskupus S. Jonas pradieje sawotiszkaj elgties.

↕ p. 194–195 Par graudius pamokslus stejgies isznajkinti pa↕lejstuwistes, suktibes, apgautis, girtibes ir kitus nedorus darbus, kuriu miestusi ira begała. Ir kąn wejkie Szwęntas? Szitaj wietoj priwertima kad metawotumes isziźina nedorus it szirszunus. Ne węn szejpjau źmones, bet nemaź ir kunegu ir nekurij wiskupaj priesz ji sukiła. Twiloje tecziaus Szwęntas pakol Ciecorius ji mileje.

Ąnt pijtu kwijtamas S. Jonas paprastaj neje ir sakie kad asz ejsiu pri didziunu turtingu, rejks ir pri maźu ejii, be rejkała pri iłga walgie trukti; łajką iszganimuj źmoniu rejkalinga i nieka apwersti.

S. Jonas kaźikumet nuejes pri Ciecorius tare „Galingas poni kad szitaj i karuna jusu su dejmąntajs papuosztą, kas ikisztu plitas szmoteli, ar but pujku? Arkadius atsakie, rots nebutu gieraj. Tare Szwentas, szitaj miesta Konstantinopolaus su tikrajs katalikajs pripildita, biaurio baźnicze netikielu, argi negieresni butu tąn uźdariti o patius isztręmpti?

Ciecorius tejp ir padare. Tuotarpu pajuti galingi netikielej suklega it pakibinti kałakutaj. Tarp kitu buwa Gaina aukszcziausis jenerołas

negalėdamas atsikratyti, nuėjo prie ligonies, apšlakstė su šventu vandeniu ir išgydė. Kitas didžiai miestui įkyrus netikėlis meldė, kad išgydytų jo sergančią moterį. Šv. Jonas kaipo prie netikėlio nėjo. Nemitęs vyras atvežė savo pačią prie bažnyčios durų; tuokart šv. Jonas, išėjęs lygia dalia su šventu vandeniu, apšlėkęs sugrąžino sveikatą, o netikėlis prasidžiugęs pervirto į katalikus.

Kiti netikėliai, vadindami šv. Joną žavėtoju, kaip įmanydami draskė jo gerą vardą. Ką šventas girdėdamas tarė: „Ei, liaukitės valią gavę, kybo ant jūsų sprando koronė Viešpaties". Šie iš to tyčiojos. Tuo tarpu sudrebėjo Antiochijoj žemė, namai griūdami daug nuslėgė nelaimingų netikėlių, o katalikai visi gyvi paliko. Šitai jums prasidėti su šventaisiais! Paliko palaidoti namuose savo nė grabo nebreikalaudami - bjauru ir veizėti buvo.

Konstantinopolyj mirė senas arkivyskupas Nektarijus. Ciesorius Arkadijus[2] užsigeidė jo vietoj turėti garsingą šv. Joną. Šis, apie tai išsigirdęs, nenorėjo tos aukštos vyresnybės, spyrės kaip įmanydamas, bet ką galėjo veikti su pačiu ciesorium? Ir nenorintį suėmusi vyresnybė nuvežė į Konstantinopolį. Čia, pašvęstas į vyskupus, šv. Jonas pradėjo savotiškai elgtis.

Per graudžius pamokslus steigės išnaikinti paleistuvystes, suktybes, apgautis, girtybes ir kitus nedorus darbus, kurių miestuose yra be galo. Ir ką veikė šventas? Šitai vietoj privertimo, kad metavotųsi, įšyžino nedorus it širšūnus. Ne vien šiaip jau žmonės, bet nemaž ir kunigų ir nekurie vyskupai prieš jį sukilo. Tvylojo tačiau šventas, pakol ciesorius jį mylėjo.

Ant pietų kviečiamas šv. Jonas paprastai nėjo ir sakė: „Kad aš eisiu prie didžiūnų turtingų, reiks ir prie mažų eiti, be reikalo prie ilgo valgio trukti, laiką išganymui žmonių reikalingą į nieką apversti".

Šv. Jonas, kaži kuomet nuėjęs prie ciesoriaus, tarė: „Galingas pone, kad šitai į karūną jūsų, su deimantais papuoštą, kas įkištų plytos šmotelį, ar būt puiku?" Arkadijus atsakė: „Rods, nebūtų gerai". Tarė šventas: „Šitai miestą Konstantinopolio, su tikrais katalikais pripildytą, bjaurioja bažnyčia netikėlių; argi ne geriau būtų tą uždaryti, o pačius ištrempti?"

Ciesorius taip ir padarė. Tuo tarpu pajutę galingi netikėliai suklego it pakybinti kalakutai. Tarp kitų buvo Gaina, aukščiausias jenerolas

netikielis palikies be baźniczes, melde ciecoriaus, kad wieną baźniczę Ariaus pasekiejems atiduotu. Ciecorius kłause S. Jona kajp tur atsakiti? Szis tare: Galingas poni Gainuj esąnt łaj ir asz busiu rumusi jusu, asz jam priderąntej atsakisiu.

Ciecorius tejp ir padare, pakwijte abudu draugi pri sawęs. Gajnuj pradiejus melsti baźniczes, Krizostomas tare „tamsta buwaj maźas źmogus, szęndien esi didis, argi negana tos nu ciecoriaus uźdarbies? Gieresni buk ir pats kataliku, tuokart turiesi baźnicziu kijk noris."

Iszgirdes tus źodzius Gajna susigieda ir didej supika. O turiedamas po waldi sawa maźne wisus źalnierius kraszta, nuwaźiawa i
↕ p. 195–196 abazą ir traukie i Konstantinopoli kajpo neprietelus. Arkadius ciecorius apej taj pajutes parsigąnda: norieje surinkti źalnierius, bet tu nesąnt iszsiunte pri Gaina S. Joną. Tas nors ausis sklaute wienok nuwaźiawes pas neprietelu sawa, par didę iszkałba darode etmonuj kajp is negieraj dara kiełdamas priesz sawa tiewinę ir priesz sawa ciecoriu. Gaina pakłause jo bałsa ir padieje ginkłus. Bet neuźiłga paskiaus palika uźmusztu kariej.

Konstantinopolaus miesti buwa szioks paprotis: jej tiktaj ciecorius ar kurs kunegajksztis ciecoriaus namu, iejes i swetimą winiczę nuskine uogas ir tas paragawa; jau ta winicze priderieje ciecoriuj. Gret ciecoriaus winiczes buwa darźelis męnkos naszlies wardu Kalitrope. Ciecoriene Eudoksia buwa łabaj godi, todieł kaźikumet iejusi tiicziomis i darźą tos naszles nuskobe wina uogas, suwalgie ir uźjeme darźą. Kalitrope nebtekusi su kuo bemisti, werkdama skundies S. Jonuj. Tas parasze pri ciecorienes łabaj źmoniszką rasztą, par kuri melde idant atiduotu naszlej jos winiczę. Godi ciecoriene perskajtiusi purkszterieje it kate isz apmauda ir nulejda pas S. Joną łabaj asztri atsakimą.

Szwęntas nuwaźiawes pri ciecorienes melde kad ne norietu sekti pawejzdą senami zokani minawotas Jezabelles karalenes ir neatejtu ąnt tokie pat gała; taj ira: kad ir jos szunis nepraritu kuna. Bajsej ituźusi ciecoriene, pradieje szaukti, spardities, suwadina wisus dwariszkius ir ajszkiej apsisakie atmonisęnti uź toki priliginimą. S. Jonas namon sugriźes isakie sawa tarnams kad ejnąntios i baźniczę ciecorienes, neilejstu. Uźstoje diena paukszttinima S. Kriźiaus: Eudoksia su dwariszkiejs atwaźiawa pri baźniczes duru, bet tas brabraksz

netikėlis, palikęs be bažnyčios, meldė ciesoriaus, kad vieną bažnyčią Arijaus[3] pasekėjams atiduotų. Ciesorius klausė šv. Jono, kaip turi atsakyti. Šis tarė: „Galingas pone, Gainai esant, lai ir aš būsiu rūmuose jūsų, aš jam priderančiai atsakysiu".

Ciesorius taip ir padarė, pakvietė abudu drauge prie savęs. Gainai pradėjus melsti bažnyčios, Krizostomas tarė: „Tamsta buvai mažas žmogus, šiandien esi didis, argi negana tos nuo ciesoriaus uždarbės? Geriau būk ir pats kataliku, tuokart turėsi bažnyčių kiek noris".

Išgirdęs tuos žodžius, Gaina susigėdo ir didžiai supyko. O turėdamas po valdžia savo mažne visus žalnierius krašto, nuvažiavo į abazą ir traukė į Konstantinopolį kaipo neprietelius. Arkadijus ciesorius, apie tai pajutęs, persigando, norėjo surinkti žalnierius, bet, tų nesant, išsiuntė prie Gainos šv. Joną. Tas, nors ausis skliautė, vienok nuvažiavęs pas neprietelių savo, per didžią iškalbą darodė etmonui, kaip jis negerai daro, keldamas prieš savo tėvynę ir prieš savo ciesorių. Gaina paklausė jo balso ir padėjo ginklus. Bet neužilgo paskiau paliko užmuštu karėj.

Konstantinopolio mieste buvo šioks paprotys: jei tiktai ciesorius ar kurs kunigaikštis ciesoriaus namų, įėjęs į svetimą vynyčią nuskynė uogas ir tas paragavo, jau ta vynyčia priderėjo ciesoriui. Gret ciesoriaus vynyčios buvo darželis menkos našlės, vardu Kalitropė. Ciesorienė Eudoksija[4] buvo labai godi, todėl, kaži kuomet įėjusi tyčiomis į daržą tos našlės, nuskobė vyno uogas, suvalgė ir užėmė daržą. Kalitropė, nebtekusi su kuo bemisti, verkdama skundės šv. Jonui. Tas parašė prie ciesorienės labai žmonišką raštą, per kurį meldė, idant atiduotų našlei jos vynyčią. Godi ciesorienė perskaičiusi purkšterėjo it katė iš apmaudo ir nuleido pas šv. Joną labai aštrų atsakymą.

Šventas, nuvažiavęs prie ciesorienės, meldė, kad nenorėtų sekti paveizdą Sename Zokane minavotos Jezabelės[5] karalienės ir neateitų ant tokio pat galo, tai yra, kad ir jos šunys neprarytų kūno. Baisiai įtūžusi, ciesorienė pradėjo šaukti, spardytis, suvadino visus dvariškius ir aiškiai apsisakė atmonysianti už tokį prilyginimą. Šv. Jonas, namon sugrįžęs, įsakė savo tarnams, kad einančios į bažnyčią ciesorienės neįleistų. Užstojo diena Paaukštinimo Šv. Kryžiaus. Eudoksija su dvariškiais atvažiavo prie bažnyčios durų, bet tas brabrakš

Erciwiskupa dwariszkiej uźdare. Wez nepatraka ciecorene isz ap-
↕ p. 196–197 mauda! kiejkdama ir spiaudidama namon sugriźa. ↕

Egipta źiamiej Aleksandrios miesta Patriarka Teopilus didej spaude netikielus sekąntius moksłą garsinga Origenesa. Tij skundies S. Jonuj kajpo patriarkuj Konstantinopolaus ir melde kad jus uźstotu.

Szwęntas rasze pas Teopilu melzdamas idant ir dieł kitejp tikąncziu butu źmoniszku. Isz tos priźasties didej ipika Teopilus, wadina S. Joną prietelu eretiku ir dieł apskundima jo lejdos i Konstantinopoli. Atwaźiawusi su wisu szirdi prijeme Eudoksia, skundies jam ąnt S. Jona, riźos par ji atmoniti ir giejde kad suwadines Wiskupus suditu Szwęntą. Teopilus jos pakłauses surinka kieletą wiskupu i baźniczę wadinamą Unźuołas ir pawadina S. Joną; bet tas neskajtidamas to susirinkima uź tikrą sudą; newaźiawa. Wienok Teopilus su sawajsejs paskajte S. Joną uź iszmestiną isz Wiskupistes, o Ciecorius iszwezina aną i tolimas szalis. Szwęntas skundies Inocentuj popieźiuj.

Woz S. Jonuj Antiokion atwaźiawus, sudrebieje Konstantinopoliej źiame, suarde daug namu ir nubłoszkie bajmę źmoniu. Giwije parsigąndi su didiu klegiesiu apgule namus ciecoriaus ir giejde sugrąnźinima S. Jona. Ciecorius parsigąndes lijpe tujaus ji parweźinti. Sugriźes Ercewiskupas apwalus metus dajlej ir letej pargiwena Konstantinopolej.

Po metu kiła naui audra ąnt Szwęntoje: Konstantinopolej gret baźniczes S. Zopijes rioksoje isz mermura nukalta stowiła Eudoksios ciecorienes. Apsukuo tos źmones szokdamis ir dajniuodamis nedalejda kitęms baźniczioj padorej melsties. Kąn regiedamas Szwęntas par graudi pamoksłą uźgine źmoniems szokti gret baźniczes. Ciecoriene taj iszgirdusi tare „Ee suprąntu: diełto patriarka nelejd cze szokti kad mani apjuoktu, kad mana cze stipsa stowiła." Wieł ituźa, wieł pradieje po jo kojomis kasti duobę.

↕ p. 197–198 Atsirada pardietinej baźniczes S. kurij sakie ↕ „Wiskupas par susirinkima wiskupu pasmerktas, be nauje susirinkima negal buti sugrąnźintu ąnt sawa sosta; todieł Jonas niera tikru wiskupu ir prider wieł ji isztręmpti. Tu źodziu iszkłauses letus ciecorius Arkadius dar nu sawa moters prikalbietas, iszweźina S. Joną i Armenią. Zalnierems sawa isakie idant weźamas Jonas nebiłgaj be patektu. Zalnierej

arkivyskupo dvariškiai uždarė. Vos nepatrako ciesorienė iš apmaudo! Keikdama ir spjaudydama namon sugrįžo.

Egipto žemėj Aleksandrijos miesto patriarchas Teofilius didžiai spaudė netikėlius, sekančius mokslą garsingo Origeno[6]. Tie skundės šv. Jonui kaipo patriarchui Konstantinopolio ir meldė, kad juos užstotų.

Šventas rašė pas Teofilių, melsdamas, idant ir dėl kitaip tikinčių būtų žmonišku. Iš tos priežasties didžiai įpyko Teofilius, vadino šv. Joną prieteliu eretikų ir dėl apskundimo jo leidos į Konstantinopolį. Atvažiavusį su visa širdžia priėmė Eudoksija, skundės jam ant šv. Jono, ryžos per jį atmonyti ir geidė, kad, suvadinęs vyskupus, sūdytų šventą. Teofilius, jos paklausęs, surinko keletą vyskupų į bažnyčią, vadinamą Ąžuolas, ir pavadino šv. Joną, bet tas, neskaitydamas to susirinkimo už tikrą sūdą, nevažiavo. Vienok Teofilius su savaisiais paskaitė šv. Joną už išmestiną iš vyskupystės, o ciesorius išvežino aną į tolimas šalis. Šventas skundės Inocentui popiežiui[7].

Vos šv. Jonui Antiochijon atvažiavus, sudrebėjo Konstantinopolyj žemė, suardė daug namų ir nubloškė baimę žmonių. Gyvieji persigandę su didžiu klegesiu apgulė namus ciesoriaus ir geidė sugrąžinimo šv. Jono. Ciesorius persigandęs liepė tuojau jį parvežinti. Sugrįžęs arkivyskupas apvalius metus dailiai ir lėtai pergyveno Konstantinopolyj.

Po metų kilo nauja audra ant šventojo. Konstantinopolyj gret bažnyčios šv. Zofijos riogsojo iš marmuro nukalta stovyla Eudoksijos ciesorienės. Apsukui tos žmonės šokdami ir dainiuodami nedaleido kitiems bažnyčioj padoriai melstis. Ką regėdamas, šventas per graudų pamokslą užgynė žmonėms šokti gret bažnyčios. Ciesorienė, tai išgirdusi, tarė: „Ee, suprantu: dėl to patriarchas neleidžia čia šokti, kad mane apjuoktų, kad mano čia stypso stovyla." Vėl įtūžo, vėl pradėjo po jo kojomis kasti duobę.

Atsirado perdėtiniai Bažnyčios šv., kurie sakė: „Vyskupas, per susirinkimą vyskupų pasmerktas, be naujo susirinkimo negali būti sugrąžintu ant savo sosto; todėl Jonas nėra tikru vyskupu, ir pridera vėl jį ištrempti". Tų žodžių išklausęs, lėtas ciesorius Arkadijus, dar nuo savo moters prikalbėtas, išvežino šv. Joną į Armėniją. Žalnieriams savo įsakė, idant vežamas Jonas nebilgai bepatektų. Žalnieriai,

pildidamis isakimą wiresnibes, bruzdina ir skatina wiskupą. Nedalejda jam nej pawalgiti, nej nakti uzmikti.

Iszweźus Erciwiskupą jo prietelej wiskupaj skundies ąnt Teopilaus ir jo szaliniku popieźiuj. Tas iszlejda pas Arkadiu pasiuntinius: Emiliu Benewenta wiskupą su trimis kunegajs. Bet ciecoriene Eudoksia iszsigirdusi jus waźiuojęnt iszsiunte prisz tarną sawa Walerią su źalnierejs, kurij sujeme pasiuntinius Tiewa Szwęntoje, uźgrobe piningus ąnt kiele duotus ir paswadina i kalini. Tecziaus neuźiłga iszlejdi sugrąnźina Rimon.

S. Krizostomą źalnierej pirmu nuwede i Cezarea, paskiaus i Kukussa miestą dar paskiaus i Pituunta. Kad nebgaleje bepaejti, padirba płates drobinas, pri tu pririsza auksztinalką Erciwiskupą, uźdieje ąnt nugaras asiła ir tejp joje. To tikt giejdi kad Szwęntasis kuo wejkiesnej numirtu.

Ne tolij nu Romana miesta budamas Erciwiskupas pradieje merdieti: pasirode jam S. Baziliskas muczelnikas ir tare „Jonaj, rito buswa wienoj wietoj. Kniosteriejes S. Jonas tare źalnierems, garbie Diewuj, rita mirsiu! Tejp ir atsitika: Szwęntas atęnti rita ir numire o tąn pat diena Konstantinopoliej krita dide krusza.

Inocentas Popieźius pasiuntinems sawa sugriźus ir wis kąn apsakius surinka wiskupus, nuspręnde rejkałą ir nulejda pas ciecoriu Arkadiu szioki rasztą „Bałsas saka Jona brole mana kajpo kraujas ne-
↕ p. 198–199 kałta ↕ Ablaus szauk ąnt tawis; todieł negał apsiejti be atmoniima. Iszmetej isz sosta neapsuditą didi daktarą Baźniczes Szwęntos ir tuo patiu prispaudej pagalaus pati Kristu. Todieł asz maźus ir griesznus atskiru ir atmetu tawi ciecoriau su moteri nu baźniczes S. ir nu prijemima Szwęntu sakramęntu. Koźna Wiskupa ir kunega duodąnti judum sakramęntus; iszkiejku. Tejpogi Arsaciu kuri wietoj Jona pastatej ir wisus wiskupus prideriejusius pri iszmetima S. Jona iszkiejku. Dar atskiru nu baźniczes S. Teopilu Patriarką Aleksandrios." Igawi tąn rasztą Popieźiaus wisi nosis nuknabina. Ciecorius norieje sugrąnźinti S. Joną, bet gawa źinę jau ji mirus.

Kuną S. Jona Arkadiaus sunus Teodozius su iszkilmi parweźina i Konstantinopolu ir melde Wieszpaties kad atlejstu griekus gimditoju. Tas pats kunas Popieźiuj noręnt buwa nuweźtas Rimon, kami tebiera ir lig sziolej. Amen.

pildydami įsakymą vyresnybės, bruzdino ir skatino vyskupą. Nedaleido jam nei pavalgyti, nei naktį užmigti.

Išvežus arkivyskupą, jo prieteliai vyskupai skundės ant Teofiliaus ir jo šalininkų popiežiui. Tas išleido pas Arkadijų pasiuntinius: Emilijų Beneventą, vyskupą, su trimis kunigais. Bet ciesorienė Eudoksija, išsigirdusi juos važiuojant, išsiuntė prieš tarną savo Valerijų su žalnieriais, kurie suėmė pasiuntinius Tėvo Šventojo, užgrobė pinigus, ant kelio duotus, ir pasvadino į kalinį. Tačiau neužilgo išleidę sugrąžino Ryman.

Šv. Krizostomą žalnieriai pirma nuvedė į Cezarėją, paskiau į Kukuso miestą, dar paskiau į Pituuntą[8]. Kad nebgalėjo bepaeiti, padirbo plačias drobynas, prie tų pririšo aukštynalką arkivyskupą, uždėjo ant nugaros asilo ir taip jojo. To tik geidė, kad šventasis kuo veikiau numirtų.

Netoli nuo Romano miesto[9] būdamas, arkivyskupas pradėjo merdėti. Pasirodė jam šv. Baziliskas[10] mūčelninkas ir tarė: „Jonai, rytoj būsiva vienoj vietoj". Kniosterėjęs šv. Jonas tarė žalnieriams: „Garbė Dievui, rytą mirsiu!" Taip ir atsitiko: šventas atentį rytą ir numirė, o tą pat dieną Konstantinopolyj krito didi kruša.

Inocentas popiežius, pasiuntiniams savo sugrįžus ir viską apsakius, surinko vyskupus, nusprendė reikalą ir nuleido pas ciesorių Arkadijų šiokį raštą: „Balsas sako Jono, brolio mano, kaipo kraujas nekalto Abliaus[11] šaukia ant tavęs, todėl negal apsieiti be atmonijimo. Išmetei iš sosto neapsūdytą didį daktarą Bažnyčios šventos ir tuo pačiu prispaudei pagaliau patį Kristų. Todėl aš, mažas ir griešnas, atskiriu ir atmetu tave, ciesoriau, su moteria nuo Bažnyčios šv. ir nuo priėmimo šventų sakramentų. Kožną vyskupą ir kunigą, duodantį judviem sakramentus, iškeikiu. Taipogi Arsacijų, kurį vietoj Jono pastatei, ir visus vyskupus, priderėjusius prie išmetimo šv. Jono, iškeikiu. Dar atskiriu nuo Bažnyčios šv. Teofilių, patriarchą Aleksandrijos". Įgavę tą raštą popiežiaus, visi nosis nuknabino. Ciesorius norėjo sugrąžinti šv. Joną, bet gavo žinią jau jį mirus.

Kūną šv. Jono Arkadijaus sūnus Teodozijus[12] su iškilme parvežino į Konstantinopolį ir meldė Viešpaties, kad atleistų griekus gimdytojų. Tas pats kūnas, popiežiui norint, buvo nuvežtas Ryman, kame tebėra ir lig šiolei. Amen.

Siejes mienese 11. dienoj.

Giwenimas S. Onupriaus (Nupreusza) pustelnika

buwuse szioj pasaulej tretemi ąmźiej.

Nu uźgimima Kristaus tretem ir kietwirtam szimtuj metu ejnąnt Azioj ir Aprikoj źmones łabaj buwa pamiegi ejti i tirus łaukus arba i gires ir tęn tarnauti Wieszpatem. Wieni giebieje giwenti kruwoj o kiti ipatej kajp kurem Wieszpats ikwiepe.

Toj gadiniej Egipto źiamiej, gret miestele wadinama Ermopolis gime gieręms tiewams diewobajmingas wajkielis, kurem pri kriksztа ↕ p. 199–200 teka wardas Onupris. Deszimtus metus uźkludiusi tąn wajkieli ↕ tiewaj atidawe i Ermopolaus klosztoriu, kad pramoktu raszta ir priprastu nu jaunistes padorej elgties. Maźus Onupris tąrnawa zokanikams ir mokies raszta, o paugteriejes ir pats istoje i zokaną. Cze bebudamas kartkartiems pradieje misliti, be ne gieresni butu lejstijs i pustinę ir wienam patem giwenti? Atmetinieje tąn mislę, tecziaus węn ta linda i gałwą it ikirimusis; todieł ir paskajte je uź walę Wieszpaties.

Wiena nakti apej tąn kielonę isimislijes, iłgaj negalieje uźmigti, ąnt gałą pats sau tare: kąn turiu ąnt tu lęntu ritinietijs, gieresne kielsiu ir ejsiu kur gałwa nesz. Tejp riźęns, strupt stojes, parsijuose, jemies tijk duonas kijk kieturioms dienoms galieje pakakti ir isztwilina niekam nieka ne sakidamas isz klosztoriaus.

Lig isz ausztąnt nueje i kałnus: cze bewejząntem kami galetu patogiej giwenti, bruksz sutema. Ta parmajna szem dikterieje i szirdi: skrupteriejes pats sau tare: oj be gieraj padariau aplejsdamas klosztoriu? Be ne rejk mąn griszti? Tosi tąmsibiesi gał mani lawaj sułaminti it meszkas szuni. Su kuo ginsiuos? Tejp berimojęntem blikszterieje szwijsibe, pąsirodes graźus jaunikajtis tare „ne nugąnstauk Onupri, asz esmi Aniołas sargas tawa, ejk tolaus rasi gierą wietą o asz wisumet su tawęm busiu. Ar suprąnti tiewaj?" Szis parsigąndes atsakie myknodamas su .. su .. pran .. tu. O tujaus apsidrąnsines sakie „pasakik

Sėjos mėnesio 11 dienoj

Gyvenimas šv. Onuprijaus (Nupreušo) pūstelninko,

buvusio šioj pasaulėj trečiame amžiuj

Nuo užgimimo Kristaus trečiam ir ketvirtam šimtui metų einant, Azijoj ir Afrikoj žmonės labai buvo pamėgę eiti į tyrus laukus arba į girias ir ten tarnauti Viešpačiui. Vieni gebėjo gyventi krūvoj, o kiti ypačiai, kaip kuriam Viešpats įkvėpė.

Toj gadynėj Egipto žemėj, gret miestelio, vadinamo Ermopolis[1], gimė geriems tėvams dievobaimingas vaikelis, kuriam prie krikšto teko vardas Onupris. Dešimtus metus užkliudžiusį, tą vaikelį tėvai atidavė į Ermopolio kliоštorių, kad pramoktų rašto ir priprastų nuo jaunystės padoriai elgtis. Mažas Onupris tarnavo zokaninkams ir mokės rašto, o paūgterėjęs ir pats įstojo į zokaną. Čia bebūdamas kartkartėmis pradėjo mislyti, bene geriau būtų leistis į pūstynę ir vienam pačiam gyventi. Atmetinėjo tą mislią, tačiau vien ta lindo į galvą it įkiri musė, todėl ir paskaitė ją už valią Viešpaties.

Vieną naktį, apie tą kelionę įsimislijęs, ilgai negalėjo užmigti, ant galo pats sau tarė: „Ką turiu ant tos lentos ritinėtis, geriau kelsiu ir eisiu, kur galva neša". Taip ryžęsis, strupt stojos, persijuosė, ėmės tiek duonos, kiek keturioms dienoms galėjo pakakti, ir ištvylino, niekam nieko nesakydamas, iš kliоštoriaus.

Lig išauštant nuėjo į kalnus. Čia, beveizinčiam kame galėtų patogiai gyventi, brūkš sutemo. Ta permaina šiam dygterėjo į širdį; skrūpterėjęs pats sau tarė: „Oi, be gerai padariau apleisdamas kliоštorių? Bene reikia man grįžti? Tose tamsybėse gali mane levai sulaminti it meškos šunį. Su kuo ginsiuos?" Taip berymojančiam, blykšterėjo šviesybė, pasirodęs gražus jaunikaitis tarė: „Nenuogąstauk, Onupri, aš esmi aniolas sargas tavo, eik toliau, rasi gerą vietą, o aš visuomet su tavim būsiu. Ar supranti, tėvai?" Šis persigandęs atsakė miknodamas: „Su ... su ... pran ... tu". O tuojau apsidrąsinęs sakė: „Pasakyk

mąn Anioleli kur turiu ejti?" Tas atsakie: „ejk i pijtus o asz nors neregiemas busiu wadowu tawa." Szis tejp ir padare, eje noses tijsumu. Bejdamas didej nuwarga, nebteka duonas nie płutgale, nebuwa undens, nu troszkima sudziuwa jam ir lijźuwis, dienu ne metu pamate kalni graźi urwą, kabinos it bezdione i medi o atejes pri
↕ p. 200–201 ąngas suszuka: ar ira kas toj łąndiniej? Jej esi teguł bus ↕ pagarbintas Jezus Kristus. Giłumi urwa atsilijpe, ąnt ąmźiu ąmźinuju Amen. Taj sakidamas prisartina pri ąngas senas, źiłas pustelnikas. Kuri S. Onupris pamates brabraksz puole po jo koju ir tare „parźegnok mani tiewi szwęntas!

Pustelnikas parźegnojes pakiele ji nu źiames ir tare „tu esi draugu pustines mana, ejksz tolaus ir prisistebiek mana giwenimuj. Szis iejes tare, tiewali iszdźiuwa mąn burna, bene turi undens? Pustelnikas atsakie turiu turiu, tujaus duosiu. Taj tares pasieme su puodelu szulinelej undens ir dawe. O szis woz ne wienu kłukszniu iszgiere. Sakie pustelnikas: gierti noriedamas turi ir walgiti norieti? S. Onupris atsakie: tijsane wakarti jau senej pabęngiau. Pustelnikas tujaus jam dawe uogu wadinamu daktilejs ir sliegtu szząrąncziu. Uogas S. Onupris smajlej walgie, bet pri swirplu nepriprates, walgidamas wajpies ir pradieje mietloti szarąncziu gałwas. Pustelnikas taj pamates tare „sweteli ne swajdik Diewa dowinas, kas źina kumet kiti szarąnczelej atlieks.

Par kieles nedieles S. Onupris wijsziejes pas pustelniką tare „Tiewali jau łajkas mąn jeszkoti kita giwenima, ar ne numanaj kami giera urwa tokie kajp tamstas? Szis atsakie, źinau źinau nuwesiu tawi i pat wietą. Tejp susitarusiu iszeje pustinion. Kągi ieme wakarcziuj? Szitaj kieletą uogu pigomis wadinamu ir szikszna bundzą su undeniu pripiłtą. Par kietures dienas brizdamu, pates tikt mate smiltis, wakarajs girdieje kriokima lawu bet Wieszpatiu pasiklowusiu tu nebijojos. Pęnktąje diena ateje i wietą wadinamą Kalidiomea, bet kas ta buwa? Ar miestelis? Ar soda? Ar bęn karczema? Ne: bet aukszti sijkąntis debesis kałnaj, kami nekami su medejs apźieli.

Po tus kałnus it oźiu bełajpiodamu, pamate ertą urwą ir tujaus
↕ p. 201–202 sulinda apwejzieti. S. Onupris ↕ apsizwalgies ir apcziupiniejes tąmsę gilmę urwa, tare „ar źinaj kąn brołau, tink mąn ta skilie, nie łape

man, aniolėli, kur turiu eiti?" Tas atsakė: „Eik į pietus, o aš, nors neregimas, būsiu vadovu tavo". Šis taip ir padarė, ėjo nosies tiesumu. Beeidamas didžiai nuvargo, nebteko duonos nė plutgalio, nebuvo vandens, nuo troškimo sudžiūvo jam ir liežuvis, diena nemetu pamatė kalne gražų urvą, kabinos it beždžionė į medį, o atėjęs prie angos sušuko: „Ar yra kas toj landynėj? Jei esi, tegul bus pagarbintas Jėzus Kristus". Gilume urvo atsiliepė: „Ant amžių amžinųjų. Amen". Tai sakydamas, prisiartino prie angos senas žilas pūstelninkas, kurį šv. Onupris pamatęs brabrakš puolė po jo kojų ir tarė: „Peržegnok mane, tėve šventas!"

Pūstelninkas peržegnojęs pakėlė jį nuo žemės ir tarė: „Tu esi draugu pūstynės mano, eikš toliau ir prisistebėk mano gyvenimui". Šis įėjęs tarė: „Tėvali, išdžiūvo man burna, bene turi vandens?" Pūstelninkas atsakė: „Turiu turiu, tuojau duosiu". Tai taręs, pasėmė su puodeliu šulinėlyj vandens ir davė. O šis vos ne vienu klukšniu išgėrė. Sakė pūstelninkas: „Gerti norėdamas turi ir valgyti norėti?" Šv. Onupris atsakė: „Tiesa ne, vakartį jau seniai pabengiau". Pūstelninkas tuojau jam davė uogų, vadinamų daktilais, ir slėgtų šarančių. Uogas šv. Onupris smailiai valgė, bet prie svirplių nepripratęs, valgydamas vaipės ir pradėjo mėtlioti šarančių galvas. Pūstelninkas, tai pamatęs, tarė: „Sveteli, nesvaidyk Dievo dovanos, kas žino, kuomet kiti šarančėliai atlėks".

Per kelias nedėlias šv. Onupris viešėjęs pas pūstelninką tarė: „Tėvali, jau laikas man ieškoti kito gyvenimo, ar nenumanai kame gero urvo tokio kaip tamstos?" Šis atsakė: „Žinau žinau, nuvesiu tave į pat vietą". Taip susitarusiu išėjo pūstynėn. Ką gi ėmė vakarčiui? Šitai keletą uogų, figomis vadinamų, ir šikšnos bundzą, su vandeniu pripiltą. Per keturias dienas brisdamu, pačias tik matė smiltis, vakarais girdėjo kriokimą levų, bet, Viešpačiu pasikliovusiu, tų nesibijojo. Penktąją dieną atėjo į vietą, vadinamą Kalidioméja, bet kas ta buvo? Ar miestelis? Ar soda? Ar bent karčema? Ne, bet aukšti, siekiantys debesis kalnai, kame ne kame su medžiais apžėlę.

Po tuos kalnus it ožiu belaipiodamu, pamatė ertą urvą ir tuojau sulindo apveizėti. Šv. Onupris, apsižvalgęs ir apčiupinėjęs tamsią gilmę urvo, tarė: „Ar žinai ką, brolau, tinka man ta skylė, nė lapė

netur patogiesne urwa, giwensiu cze gieraj, ne rupies mąn nej duru dariti, nej trobos szłuoti, nej stoga kłoti. Szitaj giłumi urwa radau undens, szers mani medej, unduo girdis o ko ar kule berejk? Tikraj Wieszpats mąn tus namus padirba. Jej lis kumet pri manęs źaltis, nelejsiu; jej lawas atejs pawajszinsiu ji su uogomis kajpo susieda. Bet kad asz cze isikurczio, mełdamasis pabuk su manęm kokię wałąndą. Atsakie pustelnikas: gieraj gieraj pabusiu jug ir manęs ne moters su wajkajs łauk, nej rugiej birst, neturiu ko skubintijs, ar sze ar cze diena butoi. –

Tejp pabiłojusiu giwena draugi par trisdeszimtis dienu, meldies kijk tełpąnt, iszałkusiu kabinos draugi su bezdioniemis i medius, nuskinusiu uoga ar obelu pawalgies, atsigiere undens ir dajlej giwena nieka daugiaus nebrejkałaudamu. Neturieje ąnt sawęs pardietine, niekam padotku ne mokieje ir buwo tikraj łajmingu. Mienesij praslinkus tare pustelnikas „jau tijk susiedeli nieszinsiuos namon, łauk tęn manęs blezdingas ir kieletas rupuźiu urwa gali. Wisa ta szejmina paźinst mani, nebaramos, netolinas nu manęs milem kits kita.

S. Onupris iszejnąnte pustelnika didej melde kad kumet nekumet atejtu jo apłąnkiti; szis ir źadieje łąnkities metusi karta. Nejgi pamaława: nes kas meta atpłunkies su dziauksmu swejkina sawa mokitini. Bet sztaj nełajme: pustelnikas kaźikumet pas S. Onupri atejes, stajgu brinkt iszwirta it pakirstas medis ir numire. Szwęntas apsiwerkies pasimelde uź jo duszę ir ikase kuną i smiltis.

S. Onupriuj iłgaj urwi begiwenąnt, nutruka wisi drabuźej, tejp jogiej pliku pliks wajkszczioje. Nebuwa kami drapanas gauti: todieł
↕ p. 202–203 Wieszpats dawe ↕ jam iłgus płaukus, kurij wisa jo kuna dęngie. Nagaj tejpogi niekumet nepiaustomis, pauga ilgi it meszkos; truka warkszuj pejle su kuriuo galiejes but nupjaustiti.

Wiena karta S. Paunucius Egipta pustelnikas lejdos i smiltinus Libios łąnkiti pustelniku. Pakarcziuj ejdamas atkielawa i Kalidiomeą. Cze stajgu iszwides S. Onupri didej parsigąnda, nes matidamas wisą gauruotą taries koki źiauni gires paukszti sutikies ir pradieje szalęn skrijti. Kąn pamates S. Onupris tare „nebijokies atejuni, źmogus esmi ejksz arcziaus.“ S. Paunuciuj atejus, S. Onupris apkabina jo kojes

neturi patogesnio urvo, gyvensiu čia gerai, nerūpės man nei durų daryti, nei trobos šluoti, nei stogo kloti. Šitai gilume urvo radau vandens, šers mane medžiai, vanduo girdys; o ko, ar kūlio bereikia? Tikrai Viešpats man tuos namus padirbo. Jei lįs kuomet prie manęs žaltys, neleisiu, jei levas ateis, pavaišinsiu jį su uogomis kaipo susiedą. Bet kad aš čia įsikurčiau, meldžiamasis, pabūk su manim kokią valandą". Atsakė pūstelninkas: „Gerai gerai, pabūsiu, juk ir manęs nei moteris su vaikais laukia, nei rugiai birsta, neturiu ko skubintis, ar še ar čia diena būtoji".

Taip pabylojusiu, gyveno drauge per tris dešimtis dienų, meldės kiek telpant, išalkusiu kabinos drauge su beždžionėmis į medžius, nuskynusiu uogą ar obuolį pasivalgė, atsigėrė vandens ir dailiai gyveno, nieko daugiau nebreikalaudamu. Neturėjo ant savęs perdėtinio, niekam padotkų nemokėjo ir buvo tikrai laimingu. Mėnesiui praslinkus, tarė pūstelninkas: „Jau tiek, susiedėli, nėšinsiuos namon, laukia ten manęs blezdingos ir keletas rupūžių urvo gale. Visa ta šeimyna pažįsta mane, nesibaram, nesitolina nuo manęs, mylim kits kitą".

Šv. Onupris išeinančio pūstelninko didžiai meldė, kad kuomet ne kuomet ateitų jo aplankyti; šis ir žadėjo lankytis metuose kartą. Neigi pamelavo, nes kas metą atplunkęs, su džiaugsmu sveikino savo mokytinį. Bet štai nelaimė: pūstelninkas, kaži kuomet pas šv. Onuprį atėjęs, staiga brinkt išvirto it pakirstas medis ir numirė. Šventas apsiverkęs pasimeldė už jo dūšią ir įkasė kūną į smiltis.

Šv. Onupriui, ilgai urve begyvenant, nutrūko visi drabužiai taip, jogei plikų plikas vaikščiojo. Nebuvo kame drapanos gauti, todėl Viešpats davė jam ilgus plaukus, kurie visą jo kūną dengė. Nagai taipogi, niekuomet nepjaustomi, paaugo ilgi it meškos; trūko vargšui peilio, su kuriuo galėjęs būt nupjaustyti.

Vieną kartą šv. Paunucijus[2], Egipto pūstelninkas, leidos į smiltynus Libijos lankyti pūstelninkų. Pakarčiui eidamas, atkeliavo į Kalidiomėją. Čia staiga išvydęs šv. Onuprį, didžiai persigando, nes matydamas visą gauruotą, tarės kokį žiaunų girios paukštį sutikęs ir pradėjo šalin skrieti. Ką pamatęs, šv. Onupris tarė: „Nesibijok, atėjūne, žmogus esmi, eikš arčiau". Šv. Paunucijui atėjus, šv. Onupris apkabino jo kojas

ir tare „parźegnok mani tiewi szwęntas. Tam parźegnojus kieles ir pats sweti parźegnoje. Paskiaus abudu pasiswejkina ir pasakoje wienas ąntram pripuolus sawa.

Tarp kitu daliku S. Paunucius S. Onupriaus kłause taridamas „tiewali cze wienu wienas giwendamas, kam spawiedois ir kami gauni Szwęncziausi sakramęntą?" Atsakie Onupris: mataj sweteli Aleksandrios miesti ira gieras wiskupas, kurs mums kumet nekumet atsiunt su Szwęncziausiu sakramęntu kunegą, tam spawieduojuos o Szwęncziausi palijkt mąn patem, asz koł tenku prijemu po truputeli kas rita pirm wisokie walgie. Tąnkiej spawiedoties niera nie rejkała; nes Wieszpats nu didziu grieku uźłajka o maźmaźius atlejd par kartes aszaras.

Anuodum bebiłąnt szmakszt Aniolelis nu tupe ir padieje tarnams diewa papłoti duonas, padiejes iszgajsza. Szwęntu pasakiusiu acziu Wieszpatem uź dowinas, susieda pabłaku smiltini, pawalgie, atsigiere undens atsikiele ir kalbieje poterus. Pasimełdusiu lig iszwakariu sugule.

Rita meta S. Paunucius tare S. Onupriuj, tiewali bene sergi, wejdas tawa kaźiko iszblieszkies it awiźas grudas? Szis atsakie: sweteli

↕ p. 203–204 źinok jogiej ↕ Wieszpats tawi atsiunte kad mani pałajdotumi; nes nusimanau wejkiej mirsis. Tare S. Paunucius jej tokie wale ira Wieszpaties kad mirtumi, lejsk mąn po sawa piedu giwenti tami urwi. Atsakie S. Paunucius dieł lejdima kodieł nelejstio bet to urwa nebibus. Tamsta griszk i Egipta tarnauk Wieszpatem ir busi iszganitu. Tęn dąnguo wedu pasimatiswa.

Tejp bebiłąnt S. Onupre apsała szirdis, kłaupies, parsiźegnoje, pakiele akis i dąngu ir tare i rąnkos tawa Wieszpatie atiduodu dusze mana. Tus źodzius isztares numire. S. Paunucis pasimelde uź jo duszę, atpliesze pusę sawa drabuźe, apsiaute su tuo kuna, iszkase duobę ir pałajdoje.

Beregięnt urwas S. Onupriaus biłdu biłdu uźgriuwa. Taj atsitika wienioliktoj dienoj siejes mienese, metusi du szimtu septines deszimtis ąntrusi. S. Paunucius apsiwerkies, sugriźa i Egipta źiamę. Amen.

ir tarė: „Peržegnok mane, tėve šventas". Tam peržegnojus, kėlės ir pats svetį peržegnojo. Paskiau abudu pasisveikino ir pasakojo vienas antram priepuolius savo.

Tarp kitų dalykų šv. Paunucijus šv. Onuprijaus klausė tarydamas: „Tėvali, čia vienų vienas gyvendamas, kam spaviedojies ir kame gauni Švenčiausią Sakramentą?" Atsakė Onupris: „Matai, sveteli, Aleksandrijos mieste yra geras vyskupas, kurs mums kuomet ne kuomet atsiunčia su Švenčiausiu Sakramentu kunigą, tam spaviedojuos, o Švenčiausią palieka man pačiam; aš, kol tenku, priimu po truputėlį kas rytą pirm visokio valgio. Tankiai spaviedotis nėra nė reikalo, nes Viešpats nuo didžių griekų užlaiko, o mažmožius atleidžia per karčias ašaras".

Aniedviem bebylant, šmakšt aniolėlis nutūpė ir padėjo tarnams Dievo paplotį duonos, padėjęs išgaišo. Šventu, pasakiusiu ačiū Viešpačiui už dovanas, susėdo pablaka smiltyne, pavalgė, atsigėrė vandens, atsikėlė ir kalbėjo poterius. Pasimeldusiu lig išvakarių sugulė.

Ryto metą šv. Paunucijus tarė šv. Onuprijui: „Tėvali, bene sergi, veidas tavo kaži ko išblėškęs it avižos grūdas?" Šis atsakė: „Sveteli, žinok, jogei Viešpats tave atsiuntė, kad mane palaidotum, nes nusimanau veikiai mirsiąs". Tarė šv. Paunucijus: „Jei tokia valia yra Viešpaties, kad mirtum, leisk man po savo pėdų gyventi tame urve". Atsakė šv. Paunucijus[3]: „Dėl leidimo kodėl neleisčiau, bet to urvo nebebus. Tamsta grįžk į Egiptą, tarnauk Viešpačiui ir būsi išganytu. Ten danguj vedu pasimatysiva".

Taip bebylant, šv. Onuprio apsalo širdis, klaupės, persižegnojo, pakėlė akis į dangų ir tarė: „Į rankas tavo, Viešpatie, atiduodu dūšią mano". Tuos žodžius ištaręs, numirė. Šv. Paunucijus pasimeldė už jo dūšią, atplėšė pusę savo drabužio, apsiautė su tuo kūną, iškasė duobę ir palaidojo.

Beregint urvas šv. Onuprijaus bildu bildu užgriuvo. Tai atsitiko vienuoliktoj dienoj sėjos mėnesio metuose du šimtu septynios dešimtys antruose. Šv. Paunucijus apsiverkęs sugrįžo į Egipto žemę. Amen.

Sause 7. dienoj.

Giwenimas S. Simeona Sztulpinika,

buwuse szioj pasaulej dwiliktami ąmźiej.

Giwenimas to szwęntoje Simeona tejp ira praszmatnus, jogiej ne wienas parskajtes gal sakiti, et rasztinikaj tikt iszmana tokies pasakas, o źmogus tejp elgties negaleje. Bet sakidamas tejp butinaj apsiriktu, nes wis taj ira tejsibe kąn apej darbus to Szwęntoje cze padiejau; todieł skajtidamas stebiekies kajp szwęnti weizies i dągu.

Turkijoj, Azioj maźojej miestelej Syzan giwena źmogus katali-
⁝ p. 204–205 kas, ukinikas, kurs ardamas źiamę tu↕rieje gan duonas, o wedes moteri sułaukie sunaus kuri pramine Simeonu ir priderąntej augina. Prastęmbes Symukas gane kałnusi aweles tiewa sawa: todieł retaj tegaleje nuejti i baźniczę. Kaźikumet źijmos łaj i namus Diewa nuwestas, su atidi kłause pamoksła ir iszgirda sziu źodźius kunega „pałajminti werkąntis, o nełajmingi pardaug linksmi; pałajminti grinos szirdies, o nełajmingi grieszniki.“ Tij źodzej prikiba pri duszes jaunikajte, namon sugriźes węn mislije kajp galetu sau tąn pałajminimą nupelniti?

Be mislidamas iszeje isz namu tiewa, sutika seną źmogą, paswejkina ir tare „tiewali ar buwaj nedieloj baźniczioj? Tas atsakie: buwau. Ar isidiejej źodźius kunega kurs sakie busęnt pałajmintajs źmones neturęntis grieku? Szis atsakie: atminu, atminu. Tare Simeonas: nu szitaj kajp kiti wajkielej nor źirgielu, tejp asz noriu to pałajminima, patark mąn kąn turiu dariti? Atsakie senis: mataj wajkas mana, źmones noręntis indiemnajs buti, Wieszpatem tiktaj atsiduoti, sto i zokanus, ejn pustinion, warginas ir pelna sau dągu; o mes artojej negalem węn melsties, źudomos, apierawojem darbus sawa Wieszpatem ir taramos busęntis iszganitajs. Tare Simeonas: tadgi rejk mąn listi i kausza; nes noriu be partrukie garbinti Sutwertoi sawa? Atsakie senis: kad nori gali.

Tejp pasisznekiejes Simeonas eje i baźniczę ir karsztaj melde Wieszpaties idant mosterietu kąn tur dariti? Iłgaj besimełzdamas tarsi

Sausio 7 dienoj

Gyvenimas šv. Simeono Stulpininko,

buvusio šioj pasaulėj dvyliktame amžiuj

Gyvenimas to šventojo Simeono taip yra prašmatnus, jogei ne vienas perskaitęs gali sakyti: „Et, raštininkai tik išmano tokias pasakas, o žmogus taip elgtis negalėjo“. Bet sakydamas taip būtinai apsiriktų, nes visa tai yra teisybė, ką apie darbus to šventojo čia padėjau; todėl skaitydamas stebėkis, kaip šventi veizės į dangų.

Turkijoj, Azijoj Mažojoj, miestelyj Syzan[1], gyveno žmogus katalikas, ūkininkas, kurs, ardamas žemę, turėjo gan duonos, o vedęs moterį, sulaukė sūnaus, kurį praminė Simeonu ir priderančiai augino. Prastembęs Simukas ganė kalnuose aveles tėvo savo, todėl retai tegalėjo nueiti į bažnyčią. Kaži kuomet žiemos laike į namus Dievo nuvestas, su atide klausė pamokslo ir išgirdo šiuos žodžius kunigo: „Palaiminti verkiantys, o nelaimingi per daug linksmi; palaiminti grynos širdies, o nelaimingi griešninkai“[2]. Tie žodžiai prikibo prie dūšios jaunikaičio, namon sugrįžęs, vien mislijo, kaip galėtų sau tą palaiminimą nupelnyti.

Bemislydamas išėjo iš namų tėvo, sutiko seną žmogų, pasveikino ir tarė: „Tėvali, ar buvai nedėlioj bažnyčioj?“ Tas atsakė: „Buvau“. – „Ar įsidėjai žodžius kunigo, kurs sakė būsiant palaimintais žmonės, neturintys griekų?“ Šis atsakė: „Atmenu, atmenu“. Tarė Simeonas: „Nu šitai, kaip kiti vaikeliai nori žirgelių, taip aš noriu to palaiminimo, patark man, ką turiu daryti?“ Atsakė senis: „Matai, vaikas mano, žmonės, norintys įdėmnais būti, Viešpačiui tiktai atsiduoti, stoja į zokanus, eina pūstynėn, varginas ir pelno sau dangų; o mes artojai negalim vien melstis; žudomės, apieravojam darbus savo Viešpačiui ir tariamės būsiantys išganytais“. Tarė Simeonas: „Tadgi reikia man lįsti į kaušą, nes noriu be pertrūkio garbinti Sutvertoją savo“. Atsakė senis: „Kad nori, gali“.

Taip pasišnekėjęs, Simeonas ėjo į bažnyčią ir karštai meldė Viešpaties, idant mosterėtų, ką turi daryti. Ilgai besimelsdamas, tarsi

apsnuda, ir pamate par sapną źmogu, kurs jam tare „jej nori twirtus namus pastatiti, kask gilus pamatus." Szis ir pradieje kasti. Zmogus tare dar gilesnej ruobk. Simeonas gilij isikases pakirda, suprata rejkięnt jam begała nusiźiaminti ir ąnt tuo nusiźiaminimu stotiti namus
↕ p. 205–206 diewobajminguma. – ↕

Tejp sawa sapną iszguldes, sugriźa pri tiewa, pasakie su Diewu ir iszsinieszina i klosztoriu. Priimtas pradieje didej sawi spausti: kiti zokanikaj kas tretę dieną walgie po duonas abrakieli; szis woz nedieloj karta. Dar nupinęs isz palmas łapu asztrę juostą, suwerze srienas sawa ir iłgaj neszioje. Kaźikumet jo draugas zokanikas pamates kraui tekąnt, kłause kas taj ira? Szis nebsumodamas kąn sakiti tare „et juostelę turiu kuri mąn kulszi pratrine. Draugas pranesze pardietiniuj, kurs lijpes atriszti juostą, pamate didę roną ir neblejda daugiaus neszioti. Dar apmaudingas pardietinis tare „jau tijk tu pardaug źudaj sawi, musu istatimusi to niera padieta; ejk sau łaukon isz klosztoriaus ir jeszkokies sau sunkiesne zokana.

S. Simeonas wisumet wiresnibej pakłusnus iszspudina łaukon: wajkszczioje kałnajs pagał, atrada duobę, ilinda ir kiutoje be kokie walgie. Tuotarpu zokanikaj S. Simeoną iszginusis, pradieje gajletijs ir iszsiunte sawa szejminą jeszkoti. Iszsiunsti wajkiukaj gawa nu pijmenu źinę S. Simeona esąnt duobiej, ilejda wirwę, isztraukie it wiedrą undens isz szulines ir nuwede i klosztoriu.

Cze tecziaus Szwęntas nepatruka, wieł aplejdes klosztoriu eje ąnt kałna ties miestu Talaniszu esąnte, atrada mura aplejstą trobelę ilinda ir giwena su peliedomis. Buwa tuokart garsingas wiras wardu Bassus waldus kielomis baźniczиomis. Su tuo S. Simeonas pasiźines melde kad gawienej prasidedąnt uźmurawotu jo duris ir ne idietu niekokie walgie. Atsakie Bassus: to nepadarisiu nes nelejdas sawi badu nustapinti. Tare Szwęntas: nu gieraj idiek mąn kieletą papłotiu duonas su puodelu undens, kad noriesiu pawalgisiu ir uźmurawok mani. Bassus idieje ir uźmurawoje.

↕ p. 206–207 Gawienej pasibęngus, Bassus atgriowes duris ↕ atrada duona, su undeniu nekuszintą o pati S. Simeoną bekłaksąnti woz begiwą. Atgajwines pastate, dawe uźsikąnsti ir pastiprina. Nu to łajka par dwideszimti asztuonis metus S. Simeonas wisumet par gawienę nej walgie

apsnūdo ir pamatė per sapną žmogų, kurs jam tarė: „Jei nori tvirtus namus pastatyti, kask gilius pamatus". Šis ir pradėjo kasti. Žmogus tarė: „Dar giliau ruobk". Simeonas, giliai įsikasęs, pakirdo, suprato reikiant jam be galo nusižeminti ir ant to nusižeminimo statyti namus dievobaimingumo.

Taip savo sapną išguldęs, sugrįžo prie tėvo, pasakė su Dievu ir išsinėšino į kliòštorių. Priimtas pradėjo didžiai save spausti: kiti zokaninkai kas trečią dieną valgė po duonos abrakėlį, šis vos nedėlioj kartą. Dar nupynęs iš palmės lapų aštrią juostą, suveržė strėnas savo ir ilgai nešiojo. Kaži kuomet jo draugas zokaninkas, pamatęs kraują tekant, klausė: „Kas tai yra?" Šis, nebsumodamas ką sakyti, tarė: „Et, juostelę turiu, kuri man kulšį pratrynė". Draugas pranešė perdėtiniui, kurs, liepęs atrišti juostą, pamatė didžią roną ir nebleido daugiau nešioti. Dar apmaudingas perdėtinis tarė: „Jau tiek, tu per daug žudai save, mūsų įstatymuose to nėra padėta; eik sau laukan iš kliòštoriaus ir ieškokis sau sunkesnio zokano".

Šv. Simeonas, visuomet vyresnybei paklusnus, išspūdino laukan; vaikščiojo kalnais pagal, atrado duobę, įlindo ir kiūtojo be kokio valgio. Tuo tarpu zokaninkai, šv. Simeoną išginę, pradėjo gailėtis ir išsiuntė savo šeimyną ieškoti. Išsiųsti vaikiukai gavo nuo piemenų žinią šv. Simeoną esant duobėj, įleido virvę, ištraukė it viedrą vandens iš šulinio ir nuvedė į kliòštorių.

Čia tačiau šventas nepatruko, vėl apleidęs kliòštorių, ėjo ant kalno, ties miestu Talanišu esančio, atrado mūro apleistą trobelę, įlindo ir gyveno su pelėdomis. Buvo tuokart garsingas vyras, vardu Bassus, valdąs keliomis bažnyčiomis. Su tuo šv. Simeonas pasižinęs meldė, kad gavėniai prasidedant užmūravotų jo duris ir neįdėtų nė kokio valgio. Atsakė Bassus: „To nepadarysiu, nes nesileidžia save badu nustapinti". Tarė šventas: „Nu gerai, įdėk man keletą papločių duonos su puodeliu vandens, kad norėsiu, pavalgysiu, ir užmūravok mane". Bassus įdėjo ir užmūravojo.

Gavėniai pasibengus, Bassus, atgriovęs duris, atrado duoną su vandeniu nekušintą, o patį šv. Simeoną beklaksantį vos begyvą. Atgaivinęs pastatė, davė užsikąsti ir pastiprino. Nuo to laiko per dvi dešimti aštuonis metus šv. Simeonas visuomet per gavėnią nei valgė,

nej giere. Po treju metu pametes trobalę ilipa i auksztą kałną, pawadina kalwi ir prikaldina sawi su iłgu lęnciugu pri mede. Giwena iłgaj be kokie stoga, stajbis su gielźiniu apkałtas apźiele su płaukajs, isimete błakies kurios bajsej jam ikirieje, tecziaus ju nekrapszte.

Wisumet ąnt kałnu be stipsodamas, datire szaltiu, litu, kajtras ir wieju; tuo wienok newejzieje ir taries maź dar tekięntis. Wienatiniu jo darbu małda buwa: meldies pirmu kłaupęns, paskiaus stojęns, nebipastowiedamas siedos ir gules ąnt pliku źiami, o wisumet meldies. Garsmas apej toki S. Simeona giwenimą płatej paskida: Antiokios wiskupas Melecius ticziomis waźawa jo apłąnkiti, atrades prikałtą tare: kam to rejk sunau mana, protas su wali tur źmogu walditi ne gielźinej; lijk sawi atkalti. Szwęntas tujaus pakłauses, atsikaldina.

Parejunaj isz Ąnglios, Irlandios, Prąncuzijos. Iszpanios ir Wałaku, atkielawi szwęntu wietu Jerozolimoj apłąnkiti eje i Antiokiją kad galetu prisistebieti źmoguj be walgie nemirsztąntem. Swetej tij skajtidamis Simeoną uź didej szwęntą: bucziawa jo rąnkas, kojes, karpe drabuźius o atkirptas skiautes łajkie kajpo brąngius pałajkus arba relikwies. Todieł Szwęntas nugąnstaudamas idant pujkibe jo neapniktu, pastatidinos sau sztułpą nu szesziu mastu auksztuma, padirbinos ąnt tuo budelę kokię musu ponaj dirbęn bałąndems ar surems dziowinti i tąn ilipa ir uźsidare it S. Jonelis paupalej. Źmoniems łankiti atejus iszkiszdawa gałwą ir łąjmina parejunus.

↕ p. 207–208 Paskiaus S. Simeonas pastatidinos sau sztułpą ↕ auksztą nu triju, dar paskiaus nu kieturiu deszimtu mastu ir ąnt tuo giwena. Kad tij sztułpaj kajpo newisaj rejkalingi iszmonej daugiem netika; pardietinej klosztoriu iszlejda pri Szwęntoje pasiuntinius, kurij prisakitu jam nulipti. Dar pridure: jej kłausis newerskiet kad nuliptu; nes jo isidieimas ira nu Wieszpaties, o jej nekłausis, priwerskiet nulipti; nes jo paties ira iszmisłus. Tij ateje pristate koptas ir tare „wiresnibe pasiunte mamis kad iszsikłaustumem diełko negiweni kajp kiti źmones ąnt źiami? Kąn iszsimanej biaurioties su tajs sztułpajs? Szitaj prisakom tau kad nuliptumi." Szwęntas tus źodźius iszgirdes, tujaus pradieje lipti źiamęn. Tuokart pasiuntinej suszuka: buk, buk sau ąnt

nei gėrė. Po trejų metų, pametęs trobalę, įlipo į aukštą kalną, pavadino kalvį ir prikaldino save su ilgu lenciūgu prie medžio. Gyveno ilgai be kokio stogo, staibis, su gelžiniu apkaltas, apžėlė su plaukais, įsimetė blakės, kurios baisiai jam įkyrėjo, tačiau jų nekrapštė.

Visuomet ant kalno bestypsodamas, datyrė šalčių, lytų, kaitros ir vėjų; to vienok neveizėjo ir tarės maž dar tekenčiąs. Vienatiniu jo darbu malda buvo: meldės pirma klaupęsis, paskiau stojęsis, nebepastovėdamas sėdos ir gulės ant plikos žemės, o visuomet meldės. Garsmas apie tokį šv. Simeono gyvenimą plačiai paskydo: Antiochijos vyskupas Melecijus tyčiomis važiavo jo aplankyti, atradęs prikaltą tarė: „Kam to reikia, sūnau mano, protas su valia turi žmogų valdyti, ne gelžiniai; liepk save atkalti". Šventas, tuojau paklausęs, atsikaldino.

Perėjūnai iš Anglijos, Irlandijos, Prancūzijos, Ispanijos ir Valakų, atkeliavę šventų vietų Jeruzolimoj aplankyti, ėjo į Antiochiją, kad galėtų prisistebėti žmogui, be valgio nemirštančiam. Svečiai tie, skaitydami Simeoną už didžiai šventą, bučiavo jo rankas, kojas, karpė drabužius, o atkirptas skiautes laikė kaipo brangius palaikus, arba relikvijas. Todėl šventas, nuogąstaudamas, idant puikybė jo neapniktų, pasistatydino sau stulpą nuo šešių mastų aukštumo, pasidirbino ant to būdelę, kokią mūsų ponai dirbina balandžiams ar sūriams džiovinti, į tą įlipo ir užsidarė it šv. Jonelis paupalėj[3]. Žmonėms lankyti atėjus, iškišdavo galvą ir laimino perėjūnus.

Paskiau šv. Simeonas pasistatydino sau stulpą aukštą nuo trijų, dar paskiau nuo keturių dešimtų mastų ir ant to gyveno. Kad tie stulpai kaipo nevisai reikalingi išmoniai daugiam netiko, perdėtiniai kliošторių išleido prie šventojo pasiuntinius, kurie prisakytų jam nulipti. Dar pridūrė: „Jei klausys, neverskit, kad nuliptų, nes jo įsidėjimas yra nuo Viešpaties, o jei neklausys, priverskit nulipti, nes jo paties yra išmislas". Tie atėjo, pristatė koptas ir tarė: „Vyresnybė pasiuntė mus, kad išsiklaustumėm, dėl ko negyveni kaip kiti žmonės ant žemės. Ką išsimanei bjauriotis su tais stulpais? Šitai prisakom tau, kad nuliptum". Šventas, tuos žodžius išgirdęs, tuojau pradėjo lipti žemėn. Tuokart pasiuntiniai sušuko: „Būk, būk sau ant

sztułpu, mes newertam tawęs kad nuliptumi. Tejp Szwęntas ir palika sawa suriniczioj lig ąmźiaus gała.

Daugibe źidu, Izmaelitu ir pagonu eje pas S. Simeoną, kłause jo pamoksłu ir i katalikus wirta. Kaźikumet buriuj źalnieriu atejus pri Szwęntoje, pasitika kunegas Teodoras kurs tare: Simeonas niera kunegu, asz juomi esu; nu manęs imkiet parźegnonę, ne nu jo. Woz taj isztare, supuole ąnt jo źalnierej, pradieje stumditi ir draskiti. Szem kłausąnt ko noret? Atsakie. O diełko tu pejki Szwęntąi? Woz S. Simeonas, szaukdamas isz sawa budeles be nutilde.

Kita karta atejes pardietinis źalnieru Saracenu melde kad iszgiditu jo giminajti su parliźiu uźtiktą. Szwęntas lijpe ligoni atweźti: atweźus kłause ar tiki i Diewą Tiewą Sunu ir Dwasę Szwęntą? Szis atsakie tikiu ir tujaus iszgije. S. Simeonas uźsakie źmoniems po dweju metu atlieksęnt szarąnczius ir busęnt marą su badu. Linkieje idant grudu nepardawiniedamis sau łajkitu. Uźsakimas źodis i źodi iwika.

Persu karalene nekatalikie par sawa pasiuntini melde alejaus par
↕ p. 208–209 S. Simeona paszwęnstą, o gawusi ↕ iszgide su tuo sawi ir daugieł kitu. Karalene Izmaelitu bewajkie, par małdą Szwęntoje sulaukie sunaus.

Szwęntas kumet tikt spiedamas meldies stojęns: par didzioses szwęntes meldies rąnkas i auksztą pakielęns. Nu iłga stowieima pradieje gielti kojes i wieną stajbi isimete wotis, kuri lig pat smerte nebiszgije. Apej sawa sztułpą swetius turiedamas, dienoj po du kartu sakie pamoksłus. Uźwis ragina źmones kad źiamiszkus dajktus uź nieka skajtidamis, dąngiszku jeszkotu. Ąnt sawa sztułpu pargiwenes trisdeszimtis metu isirga ir mire. Pasaulej pateka pęnkies deszimtis metu. Kuna jo kunegaj pargabena i Antiokios miestą. Laonas ciecorius norieje kad butu pałajdotas Konstantinopolej, bet giwentojej Antiokios atsakie „miestas musu niera pili, tegul tas kunas bun apginkłu musu ir neiszdawe. Amen.

stulpo, mes neverčiam tavęs, kad nuliptum". Taip šventas ir paliko savo sūrinyčioj lig amžiaus galo.

Daugybė žydų, izmailitų[4] ir pagonų ėjo pas šv. Simeoną, klausė jo pamokslų ir į katalikus virto. Kaži kuomet, būriui žalnierių atėjus prie šventojo, pasitiko kunigas Teodoras, kurs tarė: „Simeonas nėra kunigu, aš juomi esu; nuo manęs imkit peržegnonę, ne nuo jo". Vos tai ištarė, supuolė ant jo žalnieriai, pradėjo stumdyti ir draskyti. Šiam klausiant, ko norit, atsakė: „O dėl ko tu peiki šventąjį?" Vos šv. Simeonas, šaukdamas iš savo būdelės, benutildė.

Kitą kartą atėjęs perdėtinis žalnierių saracėnų[5] meldė, kad išgydytų jo giminaitį, su parlyžium užtiktą. Šventas liepė ligonį atvežti. Atvežus klausė: „Ar tiki į Dievą Tėvą, Sūnų ir Dvasią Šventą?" Šis atsakė: „Tikiu" – ir tuojau išgijo. Šv. Simeonas užsakė žmonėms po dvejų metų atlėksiant šarančius ir būsiant marą su badu. Linkėjo, idant grūdų nepardavinėdami sau laikytų. Užsakymas žodis į žodį įvyko.

Persų karalienė, nekatalikė, per savo pasiuntinį meldė aliejaus, per šv. Simeoną pašvęsto, o gavusi išgydė su tuo save ir daugel kitų. Karalienė izmailitų, bevaikė, per maldą šventojo sulaukė sūnaus.

Šventas, kuomet tik spėdamas, meldės stojęsis; per didžiąsias šventes meldės rankas į aukštą pakėlęs. Nuo ilgo stovėjimo pradėjo gelti kojos, į vieną staibį įsimetė votis, kuri lig pat smerčio nebišgijo. Apie savo stulpą svečius turėdamas, dienoj po du kartu sakė pamokslus. Užvis ragino žmones, kad, žemiškus daiktus už nieką skaitydami, dangiškų ieškotų. Ant savo stulpo pergyvenęs tris dešimtis metų, įsirgo ir mirė. Pasaulėj pateko penkias dešimtis metų. Kūną jo kunigai pargabeno į Antiochijos miestą. Leonas[6] ciesorius norėjo, kad būtų palaidotas Konstantinopolyj, bet gyventojai Antiochijos atsakė: „Miestas mūsų nėra pile, tegul tas kūnas būna apginklu mūsų" – ir neišdavė. Amen.

Kowa 7. dienoj.

Giwenimas S. Tamosziaus isz Akwina, Baźniczes S. daktara,

buwuse szioj pasaulej trilektami ąmźiej.

Szęndien sto i zokanus paprastaj neturtingi jaunikajtej: sto tąnkiej diełto kad be zokana netur duonas; bet senowiej kad buwa tarp źmoniu karsztesnis tikieimas, stoje i zokanus wajkaj łabaj turtingu tiewu. Tas S. Tamoszius kurio giwenimą cze pradedu rasziti, buwa jomilestatis isz Akwina.

Wajku tebibudamas, kad aukle giełdalej ji płowe isz kaźikur sugrejbes łakszteli popieriaus; sti ↕ prej turiejos, aukle atjemusi atrada paraszitą *Swejka Maria*. Wajkas atimtas werkie, kąn regiedama aukle wiel atidawe o szis szmaksz i burną o suźeliejes gurkszt prarije. Namiszkiej apej tąn atsitikimą iszsigirdusis, sąmprotawa kudiki ipatingaj milesęnt Szwęncziausę Panelę. Werkięnti Tamelę wejkiausej galeje nutilditi idawus knigną, kurę sawotiszkaj skajte. Tas wieł rejszkie milesęnt ji moksłus.

↕ p. 209–210

Iszkału tuokart nejsąnt tiewas jomilesta Landulpus su motinu Teodori woz pęnktus metus ejnąnti sunu sawa nuweźe i klosztoriu kassinu S. Benedikto ir melde kad mokitu zokanikaj raszta. Klosztoriej giwendamas wajkielis, elgies it paugies źmogus: neskrajoje, nekulies, tąnkiej meldies, sawa mokitoju tąnkiej kłause kas taj ira Wieszpats Diewas? Ne wejku buwa jam atsakiti; nes idiem norieje suprasti sutwertoi sawa. Deszimtus metus ąmźiaus sawa ejdamas, jau daugiełko iszmokies; sugriźa pri tiewa sawa. Bet tij noriedamis wajką juoba mokitą turieti nuweźe i Neapolu. S. Tamoszius isz prigimima budamas didziu gałwocziu, wejkiej parjeme auksztesnius moksłus ir niekam nesakidamas istoje i zokana S. Dominika.

Woz trilektus metus ąmźiaus sawa eje tuokart S. Tamoszius: jo motina Teodori niegirdieti to nenoriedama kad sunus jos butu zokaniku; atwaźiawa i Neapolu, bajsej spardies ir bara ne węn sunu bet ir

Kovo 7 dienoj

Gyvenimas šv. Tamošiaus iš Akvino, Bažnyčios šv. daktaro,

buvusio šioj pasaulėj tryliktame amžiuj

Šiandien stoja į zokanus paprastai neturtingi jaunikaičiai, stoja tankiai dėl to, kad be zokano neturi duonos, bet senovėj, kad buvo tarp žmonių karštesnis tikėjimas, stojo į zokanus vaikai labai turtingų tėvų. Tas šv. Tamošius, kurio gyvenimą čia pradedu rašyti, buvo jomylistaitis iš Akvino[1].

Vaiku tebebūdamas, kad auklė geldalėj jį plovė, iš kaži kur sugreibęs lakštelį popieriaus, stipriai tūrėjos; auklė atėmusi atrado parašytą *Sveika, Marija*. Vaikas atimtas verkė, ką regėdama, auklė vėl atidavė, o šis šmakš į burną, o suželėjęs gurkšt prarijo. Namiškiai, apie tą atsitikimą išsigirdę, samprotavo kūdikį ypatingai mylėsiant Švenčiausią Panelę. Verkiantį Tamelę veikiausiai galėjo nutildyti įdavus knygą, kurią savotiškai skaitė. Tas vėl reiškė mylėsiant jį mokslus.

Iškalų tuokart nesant, tėvas jomylista Landulpas su motina Teodore vos penktus metus einantį sūnų savo nuvežė į kliōštorių Kasino šv. Benedikto[2] ir meldė, kad mokytų zokaninkai rašto. Kliōštoriuj gyvendamas, vaikelis elgės it paaugęs žmogus: neskrajojo, nesikūlė, tankiai meldės, savo mokytojų tankiai klausė, kas tai yra Viešpats Dievas. Neveiku buvo jam atsakyti, nes įdėm norėjo suprasti sutvertoją savo. Dešimtus metus amžiaus savo eidamas, jau daugel ko išmokęs, sugrįžo prie tėvo savo. Bet tie, norėdami vaiką juoba mokytą turėti, nuvežė į Neapolį. Šv. Tamošius, iš prigimimo būdamas didžiu galvočium, veikiai perėmė aukštesnius mokslus ir, niekam nesakydamas, įstojo į zokaną šv. Domininko[3].

Vos tryliktus metus amžiaus savo ėjo tuokart šv. Tamošius. Jo motina Teodorė, nė girdėti to nenorėdama, kad sūnus jos būtų zokaninku, atvažiavo į Neapolį, baisiai spardės ir barė ne vien sūnų, bet ir

zokanikus ji prijemusius. Pardietinis klosztoriaus tecziaus to newejziedamas neiszdawe jaunikajte. Sugriża motina nieka nepeszusi, grumzde ir sakies atmonisęnti klosztoriuj uź sunaus pagweldima. To wiresnibe zokana nugąnstaudama iszsiunte S. Tamosziu Rimon. Pajutusi taj motina, pastate su źmoniemis du sawa sunu, brolu Szwęntoje, kurij capt sujemi jauną zokaniką nuweźe pas motiną it awina i
↕ p. 210–211 turgą nenoręnti. Ta bijodamos kad neiszspruktu; uźdare ji pilej. ↕

Sugawusi toki paukszteli motina, kas diena su dukteriemis ir sunajs ji łąnkie prikalbinieje kad pamestu zokana, źadieje graźę panelę jam iszpirszti ir duoti dwarą. Bet szis tu kałbu taries negirdis. Nie małdawimas, nie aszaras motinos su seseremis parsakiti negaleje. Ąnt gała kąn sztaj motina padare? Ilejda pri jaunikajti łabaj graksztę mergielę, kuri iejusi pradieje Szwęntą nepriderąntej kibinti ir kalbieti. Toj wałąndoj kurinos kamini ugnele, jaunikajtis matidamas nebusęnt doribes, stajgu pagawa degąnti pagali ir droźe palejstuwej par petius. Ta szaukdama ir brumzdama iszlekie isz trobos it akmuo isz swiłksnes.

Nusikrates pagundinimu S. Tamoszius, su tuo patiu pagalu iszraszies sijnoj kriźiu, kłaupies ir melde karsztaj Wieszpaties, kad atitolintu kuna pagiejdimus. Ilgaj besimełzdamas tarsi apsnuda ir pamate du Aniołu, kuriuodu su juostu jo strienas parjuosdamu tare „szitaj parjuosau tawi su czistatas juostu, kuri niekumet nepatruks. Pakirdes jaunikajtis pajuta strienosi sawa didi skausmą ir suszuka tejp, jogiej sargaj i trobą iszoki kłause kas rados ponajtiuj? Szis tecziaus regieima aniołu nesakie. Po to parjuosima Szwęntas niekumet nebjauti kuniszku pagundinimu; wienok saugojos motriszkuju ir woz didemi rejkali su jomis tebiłoje.

Motina tejp warginusi sunu par dwejus metus lijpe tarnams it słaptu iszlejsti isz piles; todieł szij nakti pagał su wirwi pro łągą nulejdusis źiamęn, nuweźe i Neapolu. Cze S. Tamoszius pabęngies metus naujukistes: padare apźadus o wiresnibe iszsiunte aną i Pariźiu kad mokitumes. Szwęntas moksłusi raginima ne rejkaława: it koks gobszus su abęm rąnkiem glęmźe kningas ir skajte begała. Kolonios miesti buwa tuokart garsingas Dominikonis Albertu diduoju wadinamas,
↕ p. 211–212 wiresnibe zokana isz↕siunte pri to S. Tamosziu. Albertas kajpo bukłus

zokaninkus, jį priėmusius. Perdėtinis klioštoriaus tačiau, to neveizėdamas, neišdavė jaunikaičio. Sugrįžo motina nieko nepešusi, grumzdė ir sakės atmonysianti klioštoriui už sūnaus pagveldimą. To vyresnybė zokano nuogąstaudama išsiuntė šv. Tamošių Ryman. Pajutusi tai, motina pastatė su žmonėmis du savo sūnu, broliu šventojo, kurie, capt suėmę jauną zokaninką, nuvežė pas motiną it aviną į turgų nenorintį. Ta, bijodamos kad neišsprukt ų, uždarė jį pilėj.

Sugavusi tokį paukštelį, motina kas dieną su dukterimis ir sūnais jį lankė, prikalbinėjo, kad pamestų zokaną, žadėjo gražią panelę jam išpiršti ir duoti dvarą. Bet šis tų kalbų tarės negirdįs. Nė maldavimas, nė ašaros motinos su seserimis persakyti negalėjo. Ant galo ką štai motina padarė. Įleido prie jaunikaičio labai grakščią mergelę, kuri įėjusi pradėjo šventą nepriderančiai kybinti ir kalbėti. Toj valandoj kūrinos kamine ugnelė, jaunikaitis, matydamas nebūsiant dorybės, staiga pagavo degantį pagalį ir drožė paleistuvei per pečius. Ta, šaukdama ir brumzdama, išlėkė iš trobos it akmuo iš svilksnės.

Nusikratęs pagundinimų, šv. Tamošius, su tuo pačiu pagaliu išrašęs sienoj kryžių, klaupės ir meldė karštai Viešpaties, kad atitolintų kūno pageidimus. Ilgai besimelsdamas, tarsi apsnūdo ir pamatė du aniolu, kuriuodu, su juosta jo strėnas perjuosdamu, tarė: „Šitai perjuosava tave su čystatos juosta, kuri niekuomet nepatrūks". Pakirdęs jaunikaitis pajuto strėnose savo didį skausmą ir sušuko taip, jogei sargai, į trobą įšokę, klausė, kas rados ponaičiui. Šis tačiau regėjimo aniolų nesakė. Po to perjuosimo šventas niekuomet nebjautė kūniškų pagundinimų, vienok saugojos motriškųjų ir vos didžiame reikale su jomis tebylojo.

Motina, taip varginusi sūnų per dvejus metus, liepė tarnams it slapta išleisti iš pilės; todėl šie, nakčia pagal su virve pro langą nuleidę žemėn, nuvežė į Neapolį. Čia šv. Tamošius, pabengęs metus naujukystės, padarė apžadus, o vyresnybė išsiuntė aną į Paryžių, kad mokytųsi. Šventas moksluose raginimo nereikalavo: it koks gobšas su abiem rankom glemžė knygas ir skaitė be galo. Kolonijos[4] mieste buvo tuokart garsingas dominikonis, Albertu Didžiuoju vadinamas[5]; vyresnybė zokano išsiuntė prie to šv. Tamošių. Albertas kaipo buklus

wejkiej suprata sweti ne aguonas galwą turęnt, bet kiti jauni dominikonis to neparmanidamis, wadina aną jautiu żada neturęntu; o taj diełto jogiej Szwęntas wisumet tileje.

Wiena karta Albertas uźmete S. Tamosziuj bukli daliką ir mislije nieka neatsakisęnt, bet Szwęntas su toki iszminti atsakie, jog mokitojas akis iszplietęns i aną stebiejos. Dar kitęms tare „oj wajkaj jus wadinat Tamosziu jautiu be żada, asz tecziaus jums sakau, kad tas jautis pradies baupti, wisa pasaule iszgirs." Neużilga wiresnibe sugrąnźina Szwęntą Pariźion ir lijpe Sorbonoj kitus mokiti teologios. Tuokart S. Tamoszius parode kąn mokąns. Ne węn kunegaj, bet ir ponibe eje klausiti jo gile moksła.

S. Tamosziu tapusi garsingu mokitoju, Pariźiaus Sorbona pakiele i Daktarus: szis isz tos priźasties nusimines meldies ir didej werkie. Atęntę nakti pasirodes jam par sapna każikoks senis kłause ko werki Tamosziau? Szis atsakie kąn dirbsiu newerkies, szitaj kieł mani i daktarus, o asz i iszkałą nuejes, neżinau nu ko kałbą pradieti. Tare senis: neisipiłk Wieszpats nor kad butumi daktaru, kałba bus tau duota isz auksztibes. Pakirdes Szwęntas nebwerkie ir atsidawe i walę Wieszpaties.

Metusi 1264 Urbonas IV. popieźius istate szwęntę Diewa kuna arba wajniku, tam noręnt S. Tamoszius parasze miszes ir giesmes su kunegu poterajs. Daugibę parasze kningu bet niekumet nejeme uź płunksną pirmu karsztaj nepasimeldes. Wiena karta sawa spawiednikuj Reginalduj sakies, kąn mokąns wisa to iszmokies ne par skajtimą kningu, bet par małdą pri koju nukriźiawota Kristaus Wieszpaties. Każikumet Neapolej priesz Diewa muką besimełzdamas iszgirda szius źodźius, gieraj raszej apej mani Tamosziau kokie noriesi uźmo-
‡ p. 212–213 kiesne? Szis atsakie ‡ „nieka kita kajp tiktaj Tawęs paties noriesiu." Urbonas IV. kietina pakielti aną i Neapolaus Erciwiskupus; bet szis su nusiźiaminimu iszsikalbieje nu tos auksztos wiresnibes. Klostoriej pagalaus niekumet nebuwa pardietiniu; o taj dielto kad nu źigiu luosas spietu kningas rasziti.

Wiena karta naujej i klosztoriu atważiawes Dominikonis melde pardietine kad lejstu ejti i miestą: tam lejdąnt tare kunegas, o su kuo ejsiu? Pardietinis atsakie: kuri pirmu klosztoriej sutiksi, ejk su

veikiai suprato svečią ne aguonos galvą turint, bet kiti jauni dominikonys, to nepermanydami, vadino aną jaučiu, žado neturinčiu, o tai dėl to, jogei šventas visuomet tylėjo.

Vieną kartą Albertas užmetė šv. Tamošiui buklų dalyką ir mislijo nieko neatsakysiant, bet šventas su tokia išminčia atsakė, jog mokytojas akis išplėtęs į aną stebėjos. Dar kitiems tarė: „Oi, vaikai, jūs vadinat Tamošių jaučiu be žado, aš tačiau jums sakau: kad tas jautis pradės baubti, visa pasaulė išgirs". Neužilgo vyresnybė sugrąžino šventą Paryžiun ir liepė Sorbonoj kitus mokyti teologijos. Tuokart šv. Tamošius parodė, ką moką s. Ne vien kunigai, bet ir ponybė ėjo klausyti jo gilaus mokslo.

Šv. Tamošių, tapusį garsingu mokytoju, Paryžiaus Sorbona pakėlė į daktarus. Šis iš tos priežasties nusiminęs meldės ir didžiai verkė. Atenčią naktį pasirodęs jam per sapną kaži koks senis klausė: „Ko verki, Tamošiau?" Šis atsakė: „Ką dirbsiu neverkęs, šitai kelia mane į daktarus, o aš, į iškalą nuėjęs, nežinau, nuo ko kalbą pradėti". Tarė senis: „Neįsipilk, Viešpats nori, kad būtum daktaru, kalba bus tau duota iš aukštybės". Pakirdęs šventas nebverkė ir atsidavė į valią Viešpaties.

Metuose 1264 Urbonas IV[6] popiežius įstatė šventę Dievo Kūno, arba Vainikų, tam norint, šv. Tamošius parašė mišias ir giesmes su kunigų poteriais. Daugybę parašė knygų, bet niekuomet neėmė už plunksnos pirma karštai nepasimeldęs. Vieną kartą savo spaviedninkui Reginaldui sakės, ką mokąs, viso to išmokęs ne per skaitymą knygų, bet per maldą prie kojų nukryžiavoto Kristaus Viešpaties. Kaži kuomet Neapolyj, prieš Dievo mūką besimelsdamas, išgirdo šiuos žodžius: „Gerai rašei apie mane, Tamošiau, kokio norėsi užmokesnio?" Šis atsakė: „Nieko kito kaip tiktai Tavęs paties norėsiu". Urbonas IV ketino pakelti aną į Neapolio arkivyskupus, bet šis su nusižeminimu išsikalbėjo nuo tos aukštos vyresnybės. Kliošторiuj pagaliau niekuomet nebuvo perdėtiniu, o tai dėl to, kad nuo žygių liuosas spėtų knygas rašyti.

Vieną kartą naujai į kliošторių atvažiavęs dominikonis meldė perdėtinio, kad leistų eiti į miestą; tam leidžiant, tarė kunigas: „O su kuo eisiu?" Perdėtinis atsakė: „Kurį pirma kliošторiuj sutiksi, eik su

tuo. Kunegas sutika S. Tamosziu kurio nepaźina ir tare „ejkiau i miestą, pardietinis lijp." Szwęntas atsakie gieraj ejkiau. Jaunas kunegas spierej eje o Szwęntoje kojes skaudieje, todieł negaleje panokti sawa drauga, tuokart tas źmoniems girdąnt sakie: szitaj slinka gawau bęndrą, negał paejti it wiszta łute. Szwęntas tileje ir szarpawo. Tuotarpu wienas szejpjau źmogus jauna zokanika źodźius girdiejes tare, mełdamasis kam wargini tąn zokanika, jug taj ira garsingas wisoj pasaulej Tamoszius. Susizgribes jaunas zokanikas tare „mełdamasis daktari nepik ąnt manęs, diełko nepasisakiej kas esus? Atsakie Szwęntas: kad mąn wiresnibe lijpe ejti asz negalejau iszsikalbinieti: wiera ir zokanas stou priklausimu wiresnibes, kajp galetu be to stowieti?

Nors S. Tamoszius buwa dide moksła, tecziaus pamoksłus źmoniems tejp sakie, jog ir wisumaźiausis galeje suprasti. Auksztu dajktu nekoszina. Mokimas jam kłojes, daugibę grieszniku patajse; o taj diełto jogiej kąn źmoniems lijpe dariti, pats dare, jog wisęms buwa źinomas jo Szwęntas giwenimas. Rimi wiena motriszkie sergąnti, par dasilitieima jo jupas iszgije. Zokanika drugiu sergąnti; stajgu iszgide. Wiena motriszkie kłause S. Tamosziaus, ko rejk idant butu iszga-
↕ p. 213–214 nitu? Szis atsakie, rejk didej to norieti kad butumi iszganitu. ↕

Kajpo gałwocziu popieźius Grigalus X. iszsiunte i miesta Liona i wiskupu susirinkima. Buwa tuokart pawasaris, Kowa mienuo, S. Tamoszius kieloniej iźwarba ir nedawaźiawes Liona didej isirga. Nesumanidamas kąn dariti iwaźiawa i klosztoriu Cystersu wadinamą Fossa Nowa iejdamas tare „jau tijk cze atilsis mąna. Łowoj guledamas dar iszguldinieje rasztą szwęntą o wienas zokanikas jo źodźius rasze. Nors daktaraj kajp imanidamis gide, wienok warkszus nebipratarpa, kas karts juoba silpniedamas, prijeme szwęntus sakramęntus ir 7 dienoj Kowo 1274 metusi atidawe duszę Wieszpatem. Pateka szioj pasaulej pęnkies deszimtis metu.

Stebukłams pri jo kuna rodąntes, popieźius Jonas XXII. paskajte ji uź szwęntą. Kunas jo nuweźtas i Prąncuzijos miestą Toluzą, tebier ir lig sziolej. Teguł bus garbie Wieszpatem kurs tejp didius wirus duod źmoniems ąnt pawejzda. Amen.

tuo". Kunigas sutiko šv. Tamošių, kurio nepažino, ir tarė: „Eikiva į miestą, perdėtinis liepia". Šventas atsakė: „Gerai, eikiva". Jaunas kunigas spėriai ėjo, o šventojo kojos skaudėjo, todėl negalėjo panokti savo draugo; tuokart tas, žmonėms girdant, sakė: „Šitai slinką gavau bendrą, negali paeiti it višta lutė". Šventas tylėjo ir šarpavo. Tuo tarpu vienas šiaip jau žmogus, jauno zokaninko žodžius girdėjęs, tarė: „Meldžiamasis, kam vargini tą zokaninką, juk tai yra garsingas visoj pasaulėj Tamošius". Susizgribęs jaunas zokaninkas tarė: „Meldžiamasis daktare, nepyk ant manęs, dėl ko nepasisakei kas esąs?" Atsakė šventas: „Kad man vyresnybė liepė eiti, aš negalėjau išsikalbinėti: viera ir zokanas stovi priklausymu vyresnybės, kaip galėtų be to stovėti?"

Nors šv. Tamošius buvo didžio mokslo, tačiau pamokslus žmonėms taip sakė, jog ir visų mažiausias galėjo suprasti. Aukštų daiktų nekušino. Mokymas jam klojos, daugybę griešninkų pataisė, o tai dėl to, jogei, ką žmonėms liepė daryti, pats darė, jog visiems buvo žinomas jo šventas gyvenimas. Ryme viena moteriškė serganti per dasilytėjimą jo jupos išgijo. Zokaninką drugiu sergantį staiga išgydė. Viena moteriškė klausė šv. Tamošiaus, ko reikia, idant būtų išganyta. Šis atsakė: „Reikia didžiai to norėti, kad būtum išganyta".

Kaipo galvočių popiežius Grigalius X[7] išsiuntė į miestą Lioną, į vyskupų susirinkimą[8]. Buvo tuokart pavasaris, kovo mėnuo. Šv. Tamošius kelionėj įžvarbo ir, nedavažiavęs Liono, didžiai įsirgo. Nesumanydamas ką daryti, įvažiavo į klioštorių cistersų, vadinamą Fossa Nova[9]; įeidamas tarė: „Jau tiek, čia atilsis mano". Lovoj gulėdamas, dar išguldinėjo Raštą Šventą, o vienas zokaninkas jo žodžius rašė. Nors daktarai kaip įmanydami gydė, vienok vargšas nebepratarpo, kaskarts juoba silpnėdamas, priėmė šventus sakramentus ir 7 dienoj kovo 1274 metuose atidavė dūšią Viešpačiui. Pateko šioj pasaulėj penkias dešimtis metų.

Stebuklams prie jo kūno rodantis, popiežius Jonas XXII[10] paskaitė jį už šventą. Kūnas jo, nuveždtas į Prancūzijos miestą Tulūzą[11], tebėr ir lig šiolei. Tegul bus garbė Viešpačiui, kurs taip didžius vyrus duoda žmonėms ant paveizdo. Amen.

Wasere 4. dienoj.

Giwenimas S. Eprena diakona, Daktara baźniczes S.

buwuse szioj pasaulej tretemi ąmźiej.

Senoj gadiniej kad dar du szimtu metu nu uźgimima Kristaus buwa praslinkusiu, Mezopotamios kraszti, Nizybos miesti; gieru tiewu uźgime graźus wajkielis, kurem pri kriksztа wardas kluwa Epremas. Tas wajku tebibudamas iszmokies skajtiti, didej smejgies pri wisokie raszta. Kąn tiewaj matidamis atidawe ji S. Jokuboj Nizybus wiskupuj, kurs ne węn jaunikajti praszwejte moksłusi bet ir iszmokie ↕ p. 214–215 ↕ tarnauti su wisu szirdi Wieszpatem. Jaunas Epremas: maź tebiłoje, trumpaj ąnt pliku ziami gulęns te miegoje, iłgaj meldies dar ilgiesnej kningas skajte arba rasze. Kazikumet jaunistiej par sapna S. Epremas mate isz sawa leźuwe iszaugusi wina medeli didej uoguota, tas uogas juo źmones walgie, tuo daugiaus wisa. Regieimas tas paskiaus iwika, nes Szwęntas igije tokię gausibę, iszkałbas, jog daugiaus jam gałwon atejdawa nekajp suskuba pasakiti. Bijodamos kad isz tos priźasties nepradietu didźiuoties, melde Kristaus idant numaźintu tąn szalteni milestu sawa.

S. Epremas mokidamas źmones niekumet nesijkie gilu raszta Szwęnta pasłapcziu; bet tejp sakie kad wisi galetu suprasti. Idant źmones jo apłąnkiti atejnąntis nekluditu darbusi jo, iszsikiele i kałnus, kami budamas meldies ir bepariszkadas kningas rasze. – Pasilgies źmoniu griźa i Nizybą ir draude griesznikus. Kaźikumet i Edessas miestą iejdamas, pats sau tare „duok Wieszpatie sutikti mąn źmogu, nu kurio ko giera galeczio iszmokti. Aejes tyc wisupirmu sutika mergielę ir sakie „szitaj tau Epremi, Wieszpats tawęs neiszkłause, noriejej protingą źmogu sutikti o sutikaj ne szejminą. Taj mislidamas stebiejos i mergielę, ta ligi dali wejzieje i Epremą nie akiu ne nulejzdama. Neiłgaj trukies Epremas tare, argi tau mergiele negieda stebieties i wiriszką? Szi atsakie „asz esmi sutwerta isz wiriszka szonkaule todieł

Vasario 4 dienoj

Gyvenimas šv. Efremo diakono, daktaro Bažnyčios šv.,

buvusio šioj pasaulėj trečiame amžiuj

Senoj gadynėj, kad dar du šimtu metų nuo užgimimo Kristaus buvo praslinkusių, Mezopotamijos krašte, Nizibos[1] mieste, gerų tėvų užgimė gražus vaikelis, kuriam prie krikšto vardas kliuvo Efremas. Tas, vaiku tebebūdamas išmokęs skaityti, didžiai smeigės prie visokio rašto. Ką tėvai matydami atidavė jį šv. Jokūbui, Nizibos vyskupui, kurs ne vien jaunikaitį prašvietė moksluose, bet ir išmokė tarnauti su visa širdžia Viešpačiui. Jaunas Efremas maž tebylojo, trumpai, ant plikos žemės gulęs, temiegojo, ilgai meldės, dar ilgiau knygas skaitė arba rašė. Kaži kuomet jaunystėj per sapną šv. Efremas matė iš savo liežuvio išaugusį vyno medelį didžiai uoguotą, tas uogas juo žmonės valgė, tuo daugiau viso. Regėjimas tas paskiau įvyko, nes šventas įgijo tokią gausybę iškalbos, jog daugiau jam galvon ateidavo, nekaip suskubo pasakyti. Bijodamos, kad iš tos priežasties nepradėtų didžiuotis, meldė Kristaus, idant numažintų tą šaltenį mylistų savo.

Šv. Efremas, mokydamas žmones, niekuomet nesiekė gilių Rašto Švento paslapčių, bet taip sakė, kad visi galėtų suprasti. Idant žmonės, jo aplankyti ateinantys, nekliudytų darbuose jo, išsikėlė į kalnus, kame būdamas meldės ir be periškados knygas rašė. Pasiilgęs žmonių, grįžo į Nizibą ir draudė griešninkus. Kaži kuomet į Edesos[2] miestą įeidamas, pats sau tarė: „Duok, Viešpatie, sutikti man žmogų, nuo kurio ko gero galėčiau išmokti". Atėjęs tic visų pirma sutiko mergelę ir sakė: „Šitai tau, Efremai, Viešpats tavęs neišklausė, norėjai protingą žmogų sutikti, o sutikai ne šeimyną". Tai mislydamas, stebėjos į mergelę, ta lygia dalia veizėjo į Efremą nė akių nenuleisdama. Neilgai trukęs, Efremas tarė: „Argi tau, mergele, ne gėda stebėtis į vyrišką?" Ši atsakė: „Aš esmi sutverta iš vyriško šonkaulio, todėl

ir stebuos kajpo i sawa dali, bet tu iłgnosi sutwertas isz mole, kąn turietumi wejzieti i źiamę stebis i mani. Diełko tataj? Iszgirdes tus źodźius S. Epremas spudina szalęn ir tare pats i sawi „kad tu mergiele suruktumi, uźtikra jos wisas kietures segtas, gawau bajsi akibrokszta, nerejkieje mąn jos uźkabinti. O paskiaus tarsi kniosteriejes tare: ee ta-
↕ p. 215–216 taj Wieszpats tejp padare, kad ↕ i kita wajsła źmones drąnsej newejzieczio. Uźłajkisiu szirdiej mana tąn pamokslą lig smerte.

Jejes i miestą S. Epremas, nunumoje sau namusi kamarelę i kurę isz trobos buwa łąngalis be stikła. Szwęntas walgiti noriedamas padieje sawa sunkas, sukure kamini ugni ir prikajte puodeli. Wisam tam stebiejos pro łangali jauna motriszka, ko szis nie sergieti nepasergieje. Wałąndelej praslinkus motriszka ikisza pro łąngali gałwą ir tare „nu kąn sweteli, pripilej su undeniu puodeli, isudej źiupsni druskas, idiejej płutgali duonas ir igrajźej cebules; ko dabar be trukst wirału tawa? S. Epremas atsakie „truks plitgalu ir molu su kurejs galeczio tąn łąngali uźdriebti. Tare motriszkie: swetimusi namusi to negali dariti, bet kodieł newedi moters, neźutumi tejp kajp dabar, kas tawa par sriebatę? Jug nie szuo musu jos nełaktu, tejp wisumet wargst wiengungiej. — Kad turietumi moteri ta iszwirtu tau walgi skani, giwentumi kajp źmogus; o dabar źudajs kajp netikszis ar pustelnikas. Atsakie Epremas „asz nepejku Szwęnta stona moteristes, wienok noriu buti luosus nu wargu to paszaukima. Motriska buwa nedora giwenima, todieł kalbinama pradieje nepadorej sznekieti, kąn Szwęntas iszgirdes didej ję subara, lijpe ejti spawiednes ir dariti pakutą. Bałsas jo pakluwa i szirdi, pradieje werkti ir butinaj pamete palejstuwistas.

Toj gadiniej buwa giwas S. Bazylus wiskupas. Kaźikumet Epremas apej ji bemislidamas, apsnuda, pamate par sapną szwijsi sztułpą sijkąnti nu źiames lig dąngaus ir iszgirda bałsą: tataj ira S. Bazylus! Pakirdes S. Epremas tare „jau tijk ejsiu i Kapadocyą paregieti tąn didi źmogu." Taj pasakies iszeje ir atkielawa i Cezareą triju karalu diena. Ilindes i bąźniczę pamate S. Bazylu su didi iszkilmi miszes
↕ p. 216–217 belajkąnti ir pamislije „bene didźiuojes tiktaj ↕ S. Bazylus? Bet kada iszgirda ji pamokslą sakąnti ir pamate ugni iszejnąntę isz jo burnos; tuokart suprata apsirikies mislosi sawa.

ir stebiuos kaipo į savo dalį, bet tu, ilgnosi, sutvertas iš molio, ką turėtum veizėti į žemę, stebies į mane. Dėl ko tatai?" Išgirdęs tuos žodžius, šv. Efremas spūdino šalin ir tarė pats į save: „Kad tu, mergele, suruktum, už tikro jos visos keturios segtos, gavau baisų akibrokštą, nereikėjo man jos užkabinti". O paskiau tarsi kniosterėjęs tarė: „Ee, tatai Viešpats taip padarė, kad į kito vaislo žmones drąsiai neveizėčiau. Užlaikysiu širdyj mano tą pamokslą lig smerčio".

Įėjęs į miestą, šv. Efremas nunuomojo sau namuose kamarėlę, į kurią iš trobos buvo langalis be stiklo. Šventas, valgyti norėdamas, padėjo savo sunkas, sukūrė kamine ugnį ir prikaitė puodelį. Visam tam stebėjos pro langalį jauna motriška, ko šis nė sergėti nepasergėjo. Valandėlei praslinkus, motriška įkišo pro langalį galvą ir tarė: „Nu ką, sveteli, pripylei su vandeniu puodelį, įsūdei žiupsnį druskos, įdėjai plutgalį duonos ir įgraižei cebulės; ko dabar betrūksta viralui tavo?" Šv. Efremas atsakė: „Trūksta plytgalių ir molių, su kuriais galėčiau tą langalį uždrėbti". Tarė moteriškė: „Svetimuose namuose to negali daryti, bet kodėl nevedi moters, nežūtum taip kaip dabar. Kas tavo per srėbatė? Juk nė šuo mūsų jos nelaktų. Taip visuomet vargsta viengungiai. Kad turėtum moterį, ta išvirtų tau valgį skanų, gyventum kaip žmogus, o dabar žudais kaip netikšis ar pūstelninkas". Atsakė Efremas: „Aš nepeikiu švento stono moterystės, vienok noriu būti liuosas nuo vargų to pašaukimo". Motriška buvo nedoro gyvenimo, todėl kalbinama pradėjo nepadoriai šnekėti, ką šventas išgirdęs didžiai ją subarė, liepė eiti spaviednės ir daryti pakūtą. Balsas jo pakliuvo į širdį, pradėjo verkti ir būtinai pametė paleistuvystas.

Toj gadynėj buvo gyvas šv. Bazilijus vyskupas[3]. Kaži kuomet Efremas, apie jį bemislydamas, apsnūdo, pamatė per sapną šviesų stulpą, siekiantį nuo žemės lig dangaus, ir išgirdo balsą: „Tatai yra šv. Bazilijus!" Pakirdęs šv. Efremas tarė: „Jau tiek, eisiu į Kapadokiją[4] paregėti tą didį žmogų". Tai pasakęs, išėjo ir atkeliavo į Cezarėją[5] Trijų Karalių dieną. Įlindęs į bažnyčią, pamatė šv. Bazilijų, su didžia iškilme mišias belaikantį, ir pamislijo: „Bene didžiuojas tiktai šv. Bazilijus?" Bet kada išgirdo jį pamokslą sakantį ir pamatė ugnį, išeinančią iš jo burnos, tuokart suprato apsirikęs misliose savo.

S. Bazylus iszsigirdes S. Epremą Cezareoj esąnt: pakwijte pri sawęs ir iłgaj nebiszlejda. Kajpo didej mokitą paszwęnte dar i diakonus. Neuźiłga susirinka pri Eprema daug mokitiniu, kuris szis be kokie uźmokiesne mokie; todieł ir neturieje nie skatika. Jupaj nutrukus, S. Bazylus naują tijkie. S. Epremas didej nenoriejes giramas, kam pradiejus girti pika ir sakie „manęs nepaźindamis girot, kad źinotumet nusidieimus mana, negirtumet bet pejktumet. Bajsej neapweźieje netikielu (eretiku) ligina jus i szunis, kurij patraki kąnda ir namiszkius sawa penietojus! Tejp ir netikielej plesza motiną sawa baźniczę S. diełto jogiej nu jos atsiskijde.

Buwa tuokart netikielis Apolinaris, wiras mokitas, bet palejstuwingas, kurs łajkie pri sawęs sau ligę motriszkię ir parasze kningą priszingą wieraj kataliku. S. Epremas ticziomis padares paźines su jo palejstuwi iszmasina nu jos kningą Apolinariaus, sakidamos noris tikt parwejźieti. Igawes suklejawa jos wisas łaksztus ir sugrąnźina motriszkiej. To newejziedama padieje kur buwusę. Neuźiłga kataliku kunegaj paszaukie Apolinariu idant daugiem kam girdąnt, daroditu tejsibes moksła sawa. Netikielis ateje ir priesz wisus stirweloje: bet kaźiko nebatmindamas grobe uź sawa kningą ir atrada it kłuci sukibusi. Nie pats nebnumanidomas kas atsitika, didej susigieda ir stirina łaukon isz susirinkima.

S. Epremas parasze daugieł kningu ir nemaź patajse nedoru źmoniu. Gan iłgaj patekies isirga, prijeme szwęntus sakramęntus ir aplejda szęn
↕ p. 217–218 pasaulę. Ąmźina atilse kajpo szwęntas łaj ir mums iszprasza. Amen. ↕

Pamokimas.

S. Epremas isz prigimima buwa gan piktas isz maźos priźasties paszokdawa jam apmaudas. Noriedamas wienok sawi parłaużti uź koźną supikimą sawi karoje: ar kielis kartus źiamę bucziawa, ar par wieną dieną nieka newalgie, ar eje i pustinę kad nebutu kam jo pikinti: kaźikumet turieje pri sawęs mokitini, kurs jam walgiti wire. Tas wiena karta iszwires be pijna ir mejsos sriebatę; nesze pri sawa mokitojaus. Bet karsztas puodelis szmakszt iszspruka isz jo rąnku ir susikule. S. Epremuj jau szoka apmaudas, tecziaus tąn sawiep parwejkies

Šv. Bazilijus, išsigirdęs šv. Efremą Cezarėjoj esant, pakvietė prie savęs ir ilgai nebišleido. Kaipo didžiai mokytą pašventė dar į diakonus. Neužilgo susirinko prie Efremo daug mokytinių, kuriuos šis be kokio užmokesnio mokė, todėl ir neturėjo nė skatiko. Jupai nutrūkus, šv. Bazilijus naują tiekė. Šv. Efremas didžiai nenorėjęs giriamas, kam pradėjus girti, pyko ir sakė: „Manęs nepažindami giriat, kad žinotumėt nusidėjimus mano, negirtumėt, bet peiktumėt". Baisiai neapvežėjo netikėlių (eretikų), lygino juos į šunis, kurie patrakę kanda ir namiškius savo penėtojus. Taip ir netikėliai plėšo motiną savo Bažnyčią šv. dėl to, jogei nuo jos atsiskiedė.

Buvo tuokart netikėlis Apolinaras[6], vyras mokytas, bet paleistuvingas, kurs laikė prie savęs sau lygią moteriškę ir parašė knygą priešingą vierai katalikų. Šv. Efremas, tyčiomis padaręs pažines su jo paleistuve, išmasino nuo jos knygą Apolinaro, sakydamos norįs tik perveizėti. Įgavęs suklijavo jos visus lakštus ir sugrąžino moteriškei. Ta neveizėdama padėjo kur buvusią. Neužilgo katalikų kunigai pašaukė Apolinarą, idant, daugiam kam girdint, darodytų teisybės mokslo savo. Netikėlis atėjo ir prieš visus stirveliojo, bet kaži ko nebatmindamas grobė už savo knygos ir atrado it klucį sukibusį. Nė pats nebnumanydamas, kas atsitiko, didžiai susigėdo ir styrino laukan iš susirinkimo.

Šv. Efremas parašė daugel knygų ir nemaž pataisė nedorų žmonių. Gan ilgai patekęs, įsirgo, priėmė šventus sakramentus ir apleido šią pasaulę. Amžino atilsio kaipo šventas lai ir mums išprašo. Amen.

Pamokymas

Šv. Efremas iš prigimimo buvo gan piktas, iš mažos priežasties pašokdavo jam apmaudas. Norėdamas vienok save perlaužti, už kožną supykimą save karojo: ar kelis kartus žemę bučiavo, ar per vieną dieną nieko nevalgė, ar ėjo į pūstynę, kad nebūtų kam jo pykinti. Kaži kuomet turėjo prie savęs mokytinį, kurs jam valgyti virė. Tas, vieną kartą išviręs be pieno ir mėsos srėbatę, nešė prie savo mokytojo. Bet karštas puodelis šmakšt išspruko iš jo rankų ir susikūlė. Šv. Efremui jau šoko apmaudas, tačiau, tą saviep perveikęs,

juogdamos tare: ar mataj Jonaj, jug ne węn asz bet ir puodelis tur sawa atkalibę, szitaj nenorieje pas mani ejti, nu gieraj tadgi wedu pri jo ejkiau. Tejp sznekiedamu susieda pabłaku pri szukiu ir sieme su szauksztajs putrą nu wejes. Kad wisi apmaudingi tejp daritu, nebutu tarp źmoniu nedoru pikturnu, nej pikcziurnu. –

Kowa 10. dienoj.

Giwenimas S. Lupicyana su Romanu buwusiu szioj pausaulej aszmami ąmźiej.

Prąncuzu źiamiej, Burgundios kraszti, giwenus krumusi wienkijmiej źmogus artojas, wardu Petrus, turieje moteri, du sunu, gan bąndos, arklu, awiu, źąnsu, tu kurios nesirgdamas dejuo arba kiaulu, katę ir du szuniu. Namaj jo tejp buwa diewobajmingi jogiej sunu Lupicyanus su Romanu auga niemaniti nenumanidamu nieka pikta. ↕ p. 218–219 Paugteriejes Lupicyanus gane ↕ bąndą tiewa sawa o Romanus neraguoczes. Abudu mileje giwolelus po waldi sawa esąntius, nepłakie nej warinieje berejkała. Nu motinas iszmokusi skajtiti par dienas duriniedamu ar plekszodamu: skajte kningas, gidura o wakarop kalbieje poterus. Nedieles dienoms uźejus, kad galeje kielawa i baźniczę, dajlej pasimelde ir neuźejdamu nie ikokię karczemą, namon griźa. Kielej sutikusiu motriszkas, grejtaj eje pro szali kad nerejkietu su jomis biłoti.

Lupicyanuj atejus i metus jaunikajte tare tiewas „ar źinaj kąn sunau mana: wesk moteri, giwensi dajlej, asz judąm atiduosiu butą o pats senatwiej atilsiesiuos; jug bruzdiau gana koł judu pauginau. Sunus niemaniti nenumanidamas kam ta moters butu rejkalinga atsakie: nej gieras tieweli nenoriu warga turieti su motriszku. Tiewas Romanuj tare: nu tawa broluj nenoręnt, tu paskirkies sau mergielę. Atsakie wajkas: nej tikt ir asz nenoriu patios. Sztaj tieweli tamsta buk lig smerte gaspodoriu, matute gaspadini o wedu berniukajs; nerejkies swetimu sąmditi ir giwensma dajlej kajp giweni. –

juokdamos tarė: „Ar matai, Jonai, juk ne vien aš, bet ir puodelis turi savo atkalybę, šitai nenorėjo pas mane eiti; nu gerai, tadgi vedu prie jo eikiva". Taip šnekėdamu, susėdo pablaka prie šukių ir sėmė su šaukštais putrą nuo vejos. Kad visi apmaudingi taip darytų, nebūtų tarp žmonių nedorų pikturnų nei pikčiurnų.

Kovo 10 dienoj

Gyvenimas šv. Lupiciano su Romanu, buvusių šioj pasaulėj ašmame amžiuj

Prancūzų žemėj, Burgundijos krašte[1], gyvenąs krūmuose vienkiemyj žmogus artojas, vardu Petras, turėjo moterį, du sūnu, gan bandos, arklių, avių, žąsų, tų, kurios nesirgdamos dejuoja, arba kiaulių, katę ir du šuniu. Namai jo taip buvo dievobaimingi, jogei sūnu Lupicianas su Romanu augo nė manyti nenumanydamu nieko pikto. Paūgterėjęs Lupicianas ganė bandą tėvo savo, o Romanas neraguotes. Abudu mylėjo gyvulėlius, po valdžia savo esančius, neplakė nei varinėjo be reikalo. Nuo motinos išmokusiu skaityti, per dienas dūrinėdamu ar plekšodamu, skaitė knygas, gyduro, o vakarop kalbėjo poterius. Nedėlios dienoms užėjus, kad galėjo, keliavo į bažnyčią, dailiai pasimeldė ir, neužeidamu nė į kokią karčemą, namon grįžo. Kelyj sutikusiu motriškas, greitai ėjo pro šalį, kad nereikėtų su jomis byloti.

Lupicianui atėjus į metus jaunikaičio, tarė tėvas: „Ar žinai ką, sūnau mano, vesk moterį, gyvensi dailiai, aš judviem atiduosiu butą, o pats senatvėj atsiilsėsiu, juk brūzdžiau gana, kol judu paauginau". Sūnus, nė manyti nenumanydamas, kam ta moteris būtų reikalinga, atsakė: „Nei, geras tėveli, nenoriu vargo turėti su motriška". Tėvas Romanui tarė: „Nu, tavo broliui nenorint, tu pasiskirk sau mergelę". Atsakė vaikas: „Nei, tik ir aš nenoriu pačios. Štai, tėveli, tamsta būk lig smerčio gaspodorium, matutė gaspadine, o vedu berniukais; nereikės svetimų samdyti, ir gyvensime dailiai kaip gyvenę".

Tiewas dar pasznekiejs su sawa moteri sakie: nu gieraj giwenkiem ir be martios, noriejau iszwisti anukus, bet wajkąm priesztaraujęnt apsejsma ir be tu. Tejp susitarusis giwena wienibiej it bitis aulej, mileje Weszpati, darbawos ir nieka jams netruka. Ilgaj gan pateki tiewaj iszmire, sunu dajlej jus pałajdojusiu szejp sznekiejos. Szitaj nukarszinou gimditojus sawa, kąn turiau cze warksti gieriaus atiduokiau giwenimą giminej o patiudu ejkiau i pustelnikus, kajp norint iszmiswa.

Tejp ir padare: jemies duonas ąnt kiale, kirwius, łopitas, kitas pabukles ir iszeje i Wokitiu źiamę. Ne tolij nu miestele Awentika
p. 219–220 girioj apsistoje ir padirbos sau dwi trobeli. Assesoriu tuokart su kluczwajtejs nebuwa, nieks kwaszportu nekłause; todieł ir giwena kajp imanidamu.

Kąn dirba gał kas kłausti? Kalbieje iłgus poterus ir giedoje pasalmes. Apkiriejus eje i miszką, kirta źijmaj medius, ąnt sawa kukszteru nesziojе pri trobalu, warpe su łopetomis źiamę, pawasariuj atejus parsinesze isz miestele siekłu, ir pasieje: batwinius, kopustus, sietinius, morkus ir ogurkus. Bulwiu tuokart dar nebuwa. Par nełajmę tij jawaj be mieszła neauga, piningus ałnesztus pirkdamu duoną suwalgie ir datire bada. Dar kur nebuwi wełniukaj uźwidiedamis kad brolu szwęntu nepaliktu, pradieje swajditi i anuodu su akminiemis. Wiena karta Lupicyanuj uźdroźe par gałwą, ir nemaźus gumbas iszszoka, Romanuj tejpogi kluwa par sprąnda. Kąn matidamas Romanus tare „tiesą pasakius brołau neiszmintingaj padarieu nekłausidamu ąmźina atilsi tiewa sawa ir kąn giera iszwertieu? Namij buwou artoju ir cze: namij turiejeu gierą źiamę, o cze kąn turiau? Szitaj kopustaj prapuole, batwinej kajp źiurkiu uodigas, piningu trukst, kąn walgiswa? Dar nedori kipszaj wedu bajda; gieriaus griszkiau i tiewiszkię, tęn i bernus pasisąmdiusiu gieresnej iszmiswa.

Po to sznekiese jemies pabukles sawa ir griźa. Kieloniej pas wieną kijmą apsistojusiu melde undens atsigierti: motriszkie tąn atneszusi kłause, ar isz toła wiralu? Diełko judąms sermiegas tejp apdriskuses? Sziuodu atsakie: mataj motin wedu buwou pustelniku, bet welnej iszbajde isz kruma, kajp katinaj peles isz klietis, kajp pradieje girdi swajditi i wedu su akminiemis it i szunis, kad jus giltine pagautu;

Tėvas, dar pašnekėjęs su savo moteria, sakė: „Nu gerai, gyvenkim ir be marčios, norėjau išvysti anūkus, bet vaikam prieštaraujant, apsieisime ir be tų". Taip susitarę, gyveno vienybėj it bitės aulyj, mylėjo Viešpatį, darbavos ir nieko jiems netrūko. Ilgai gan patekę, tėvai išmirė, sūnu, dailiai juos palaidojusiu, šiaip šnekėjos: „Šitai nukaršinova gimdytojus savo, ką turiva čia vargti, geriau atiduokiva gyvenimą giminei, o pačiudu eikiva į pūstelninkus, kaip norint išmisiva".

Taip ir padarė: ėmės duonos ant kelio, kirvius, lopetas, kitus pabūklus ir išėjo į Vokiečių žemę. Netoli nuo miestelio Aventiko girioj apsistojo ir pasidirbo sau dvi trobeli. Asesorių tuokart su kliučvaičiais nebuvo, niekas kvašportų neklausė, todėl ir gyveno kaip įmanydamu.

Ką dirbo, gali kas klausti. Kalbėjo ilgus poterius ir giedojo pasalmes. Apkyrėjus ėjo į mišką, kirto žiemai medžius, ant savo kukšteros nešiojo prie trobalių, varpė su lopetomis žemę, pavasariui atėjus, parsinešė iš miestelio sėklų ir pasėjo batvinius, kopūstus, sėtinius, morkas ir agurkus. Bulvių tuokart dar nebuvo. Per nelaimę tie javai be mėšlo neaugo, pinigus atneštus pirkdamu duoną suvalgė ir datyrė bado. Dar kur nebuvę velniukai, užvydėdami kad broliu šventu nepaliktų, pradėjo svaidyti į anuodu su akmenimis. Vieną kartą Lupicianui uždrožė per galvą, ir nemažas gumbas iššoko; Romanui taipogi kliuvo per sprandą. Ką matydamas, Romanas tarė: „Tiesą pasakius, brolau, neišmintingai padarėva, neklausydamu amžiną atilsį tėvo savo, ir ką gero išvertėva? Namie buvova artoju – ir čia; namie turėjova gerą žemę, o čia ką turiva? Šitai kopūstai prapuolė, batviniai kaip žiurkių uodegos, pinigų trūksta, ką valgysiva? Dar nedori kipšai vedu baido; geriau grįžkiva į tėviškę, ten, į bernus pasisamdžiusiu, geriau išmisiva".

Po to šnekesio ėmės pabūklus savo ir grįžo. Kelionėj, pas vieną kiemą apsistojusiu, meldė vandens atsigerti. Moteriškė, tą atnešusi, klausė: „Ar iš tolo vyraliu? Dėl ko judviejų sermėgos taip apdriskusios?" Šiuodu atsakė: „Matai, motin, vedu buvova pūstelninku, bet velniai išbaidė iš krūmo kaip katinai peles iš klėties; kaip pradėjo, girdi, svaidyti į vedu su akmenimis it į šunis, kad juos giltinė pagautų,

nebdaturiejeu ir grisztau i sawa pusę. Atsakie motriszkie: ar gał tas buti kad źalnierej Wieszpaties neatsiźegnotu nu kipszu? Gieda ju-
↕ p. 220–221 dum griszkitau ir nepasiduokitau, źegnokitau i wisas puses, ↕ o tejp iszmusztau welniukams dąntis, sukrusztau ju ziaunas dideles it mintuwaj; skrijs nu judąms udigas parijtę.

Sziuodu wienas i ąntrą źwiłkteriejusiu, najries ir sakie: szitaj jau ir bobas wedąm iszmetinie, kas bus kas nebus, griszkiau wieł i krumą it wiłku ir sugriźa. Parejusiu i sawa trobales melde Wieszpaties kad sudraustu kipszus, nejgi wełtuo poterieję nes welnej niekumet daugiaus nebipasrode nej muszinieje s.

Iłgajniu iszsigirda źmones isikurus girioj pustelnikus, pradieje anuodu łąnkiti o nekurij ir prikiba. Szejminaj pasidauginus, brolu pastate mede klosztoriu, pradieje arti łaukus, iwejsies giwolus ir imaningaj myta. Lupicyanus buwa didej kąntrus, woz tretioj dienoj te walgie, trokszdamas negiere bet mirkie undeniej rąnkas sawa; tejp giese troszkuli. Draugus sawa tąmprej łajkie, nieka pikta dariti jams nedalejda, su motriszkomis niekumet nebiłoje, pamates jes, skrije szalęn it nu meszku.

Lupicyanuj majsta pritrukus, Wieszpats parode piningus nu sena źiamiej ikastus: tu sęmpti eje kas meta wiena karta, parneszes pirka ko rejkięnt o apej sawa tąn iźdą (skarbą) niebroluj niekumet nesakie. Wiena karta Lupicyanus i klosztoriu parejdamas, nerada zokaniku nes tij łaukusi darbawos: iźęngies i werenę (kukni) pamate iszwirtą koszę, źuwinę ir kopustus. Biszki apmaudingas tare wiriejuj, ar gał tejp daug walgiu duoti kartu ubagams zokanikams? Taj pasakies suwerte wis taj i wieną trikoi ir lijpe duoti pagriźusęms nu darba brolems. Tij paragawi nej sziokie nej tokie wirała, sakie: ne mełdamasis ne jau mes esma parszaj, kad su jowału nori mamis penieti? Nu sziłoms nupłakom bedirbdamis, o tu duodi mums jau gałą; kad
↕ p. 221–222 tu kajp ↕ nagine suruktumi. Taj pasaki dwilekoj iszkumbrina isz klosztoriaus.

Pamates taj Romanus tare „oj broleli negieraj padarej, praginej zokanikus isz klosztoriaus. Szis atsakie: neisipiłk brołau, Wieszpats parsijoje mususius it par kretiłą, pełaj palekie o kiwietej palika; patis tiktaj ingrej iszeje. Turieswa źmoniu bili tiktaj duonas turietuwiau ir

nebdatūrėjova ir grįžtava į savo pusę". Atsakė moteriškė: „Ar gali tas būti, kad žalnieriai Viešpaties neatsižegnotų nuo kipšų? Gėda judviem, grįžkita ir nepasiduokita, žegnokita į visas puses, o taip išmušita velniukams dantis, sukrušita jų žiaunas dideles it mintuvai, skries nuo judviejų uodegas parietę".

Šiuodu, vienas į antrą žvilgterėjusiu, nairės ir sakė: „Šitai jau ir bobos vedum išmetinėja, kas bus, kas nebus, grįžkiva vėl į krūmą it vilku". Ir sugrįžo. Parėjusiu į savo trobales, meldė Viešpaties, kad sudraustų kipšus; neigi veltui poterėjo, nes velniai niekuomet daugiau nebepasirodė nei mušinėjos.

Ilgainiui išsigirdo žmonės įsikūrus girioj pūstelninkus, pradėjo anuodu lankyti, o nekurie ir prikibo. Šeimynai pasidauginus, broliu pastatė medžio klioštorių, pradėjo arti laukus, įsiveisė gyvulius ir įmaningai mito. Lupicianas buvo didžiai kantrus: vos trečioj dienoj tevalgė, trokšdamas negėrė, bet mirkė vandenyj rankas savo, taip gesė troškulį. Draugus savo tampriai laikė, nieko pikto daryti jiems nedaleido, su motriškomis niekuomet nebylojo, pamatęs jas, skriejo šalin it nuo meškų.

Lupicianui maisto pritrūkus, Viešpats parodė pinigus, nuo seno žemėj įkastus. Tų semti ėjo kas metą vieną kartą, parnešęs pirko ko reikiant, o apie savo tą iždą (skarbą) nė broliui niekuomet nesakė. Vieną kartą Lupicianas, į klioštorių pareidamas, nerado zokaninkų, nes tie laukuose darbavos. Įžengęs į verenę (kuknę), pamatė išvirtą košę, žuvynę ir kopūstus. Biškį apmaudingas tarė virėjui: „Ar gali taip daug valgių duoti kartu ubagams zokaninkams?" Tai pasakęs, suvertė visa tai į vieną trikojį ir liepė duoti pagrįžusiems nuo darbo broliams. Tie, paragavę nei šiokio nei tokio viralo, sakė: „Ne, meldžiamasis, nejau mes esame paršai, kad su jovalu nori mus penėti? Nušiloms nuplukom bedirbdami, o tu duodi mums jau galą, kad tu kaip naginė suruktum". Tai pasakę, dvylikoj iškumbrino iš klioštoriaus.

Pamatęs tai, Romanas tarė: „Oi, broleli, negerai padarei, praginei zokaninkus iš klioštoriaus". Šis atsakė: „Neįsipilk, brolau, Viešpats persijojo mūsuosius it per kretilą: pelai palėkė, o kviečiai paliko; patys tiktai ingiai išėjo. Turėsiva žmonių, bile tiktai duonos turėtuva, ir

tij patis sugrisz. Kajp pasakie tejp ir iwika: kieletuj dienu praslinkus, zokanikaj sugriża i klosztoriu ir wieł darbawos.

Romanus iszgide daug źmoniu stebuklingaj, diełto iwajri kliszej, spitrej ir kuproczej, burejs pri jo eje. Tejp gieraj źmoniems bedaridamas, pats isirga ir mire. Kuna jo pałaidoje gret klosztoriaus ąnt kałwu, ąnt kuri paskiaus baźniczę pastate.

Lupicyanus nu karalaus Prąncuzu Ilperika iszmelde dieł klosztoriaus ałgą, su kuri zokanikaj padorej misti galeje. Pats didej pasenes pasirinka. Abudu dźiaugas karalistiej dąngaus duok Wieszpatie anuodu tęn paregieti. Amen.

Wasere 8. dienoj.

Giwenimas S. Jona isz Mattas istatitoje zokana Szwęntos Trajces, buwuse szioj pasaulej dwilektami ąmźiej.

Buwa gadine kurioj Turkaj kas karts juoba griaudamos i swetimas źiames, bajsej ikirejs tape katalikams. Lejda i juras razbajnikus, kurij mususius gaudidami wede i Apriką, skajte uź sawa wergus ir pardawinieje turgusi it giwolus. Szwęntas kurio giwenimą cze pradedu rasziti, pirmas iszsimane tus nełajmingus kalinius gielbeti. Kas tokię
↕ p. 222-223 mislę ↕ jam ikwiepe ir kajp jam tas darbas kłojes; paregiesti skajtidamis cze padietą apsakimą.

Prąncuzu źiamiej, kraszti wadinami Nissa Polkonos (Folcon) miesti giwena ponas wardu Eusemius ir turieje moteri wardu Morta. Kuri budama nieszczi didej melde Szwęncziauses Paneles idant padietu łajmingaj pagimditi. Kaźikumet pasirodiusi par sapna Motina Diewa tare „ne nugąnstauk Morta pagimdisi sunu kurs bus tiewu daugieł wajku." Tij źodej Marios iwika: Morta metusi nu uźgimima Kristaus 1160 pagimde wajkieli, kuri apkriksztidina wardu Jonu.

tie patys sugrįš". Kaip pasakė, taip ir įvyko: keletui dienų praslinkus, zokaninkai sugrįžo į kliōštorių ir vėl darbavos.

Romanas išgydė daug žmonių stebuklingai, dėl to įvairūs klišiai, spitriai ir kupročiai būriais prie jo ėjo. Taip gerai žmonėms bedarydamas, pats įsirgo ir mirė. Kūną jo palaidojo gret kliōštoriaus ant kalvos, ant kurios paskiau bažnyčią pastatė.

Lupicianas nuo karaliaus prancūzų Ilperiko[2] išmeldė dėl kliōštoriaus algą, su kuria zokaninkai padoriai misti galėjo. Pats didžiai pasenęs pasirinko. Abudu džiaugias karalystėj dangaus, duok, Viešpatie, anuodu ten paregėti. Amen.

Vasario 8 dienoj

Gyvenimas šv. Jono iš Matos, įstatytojo zokano Šventos Traicės[1], buvusio šioj pasaulėj dvyliktame amžiuj

Buvo gadynė, kurioj turkai, kaskarts juoba griaudamos į svetimas žemes, baisiai įkyriais tapo katalikams. Leido į jūras razbaininkus, kurie mūsuosius gaudydami vedė į Afriką, skaitė už savo vergus ir pardavinėjo turguose it gyvulius. Šventas, kurio gyvenimą čia pradedu rašyti, pirmas išsimanė tuos nelaimingus kalinius gelbėti. Kas tokią mislią jam įkvėpė ir kaip jam tas darbas klojos, paregėsite skaitydami čia padėtą apsakymą.

Prancūzų žemėj, krašte, vadinamame Nissa[2], Folkonos (Folcon) mieste, gyveno ponas, vardu Eusemijus, ir turėjo moterį, vardu Morta. Kuri, būdama nėščia, didžiai meldė Švenčiausios Panelės, idant padėtų laimingai pagimdyti. Kaži kuomet, pasirodžiusi per sapną, Motina Dievo tarė: „Nenuogąstauk, Morta, pagimdysi sūnų, kurs bus tėvu daugel vaikų". Tie žodžiai Marijos įvyko: Morta metuose nuo užgimimo Kristaus 1160 pagimdė vaikelį, kurį apkrikštydino vardu Jonu.

Tas auga dajlej, buwa swejkas, linksmus ir tiewams didej małonus. Nu pat kudikistes pasnikawa panedielus, pertniczes ir subatas: diewobajminga motina to negine ir stebiejos kas bus do wajkielis. Sekmus metus uźkludiusi Joneli tiewaj nuweźe i miestą wadinamą Akwesekstine kad mokitumes raszta. Wajkas ne iłgaj źleberiojes, pareje lemęntoriu su kningomis. Skajte gieraj it źirnius biere; todieł tiewas uź pramokitą turiedamas parweźe ji namon ir taries iłgaj su juomi dziauksęntis. Bet kitejp atsitika, jaunikajtis uźsigiejde ejti i krumą ir buti pustelniku.

Tiewaj didej nenorieje lejsti, bet giejduli jaunikajte uź walę Wieszpaties skajtidamis iszlejda. Nuwikies Jonukas i kałnus, par dienas ir naktis meldies kijk tełpąnt. Wiena karta ateje i kałnus gieraj Jonukuj paźistamas jaunikajtis, paswejkina ji pabucziawa ir tare „ne mełdamasis Joneli kąn taj iszsimanej giwenti wienas kałnusi it bezdione? Jug wisa ąmźiaus cze neparbusi, jaunas esi, maź ko te moki, rejk tau waźiuoti i Pariziu, suprasi auksztus moksłus o tus parejes gieresnej ir walę Wieszpaties iszmanisi." S. Jonas tus źodźius girdiedamas,
↕ p. 223–224 paskajte jaunikajti uź welni, ware ji szalęn ir tare ↕ „berejkała mani gundini pajuodieli Wieszpats ira apginieju mana." Jaunikajtis juokies ir sakie, nesmi niekokiuo welniu, bet tu tebesi neprotingu kudikiu. Taj tares eje szalęn.

Nors S. Jonas pragine sawa draugą tecziaus węn mislije o gał buti ir tejsibe kąn tas kuri uź wełni paskajcziau sakie? Bene rejk tiktaj griszti namon? Kąn asz cze dirbsiu par kiaurą ąmźi sawa? Tomis mislomis nebnusikratidamas, apwalus metus kałnusi parbuwes; griźa namon ir pasisakie tiewuj noris waźiuoti mokities i Pariźiu. Atsakie tiewas: tejp senej rejkieje padariti ir nebjaurioties su pustini. Nuweźtas S. Jonas i Pariźiu ikrita it plikas i skruzdina: pamate sawa ąmźiaus jaunikajtius jau daugieł ko iszmokusius, giediejos su wajkajs i pirmą iszkałos atskiri ejti; wienok to rejkięnt eje. Sunku buwa sawi parłauźti ir iłgaj kas diena siedieti; wis taj tecziaus pargalejes tejp daug iszmoka, jogiej buwa pramintu Sorbonos daktaru kurioj paskiaus pats par dewinerius metus kitus mokie.

Nesumodamas koki sau aprinkti stoną, nueje pas Pariźiaus Erciwiskupą de Saliako ir tare „Szitaj Jomilestale esmi turtingas, galeczio

Tas augo dailiai, buvo sveikas, linksmas ir tėvams didžiai malonus. Nuo pat kūdikystės pasninkavo panedėlius, pertnyčias ir subatas. Dievobaiminga motina to negynė ir stebėjos, kas bus do vaikelis. Sekmus metus užkliudžiusį Jonelį tėvai nuvežė į miestą, vadinamą Akvasekstine[3], kad mokytųsi rašto. Vaikas, neilgai žleberiojęs, perėjo lementorių su knygomis. Skaitė gerai it žirnius bėrė, todėl tėvas, už pramokytą turėdamas, parvežė jį namon ir tarės ilgai su juomi džiaugsiantis. Bet kitaip atsitiko: jaunikaitis užsigeidė eiti į krūmą ir būti pūstelninku.

Tėvai didžiai nenorėjo leisti, bet, geidulį jaunikaičio už valią Viešpaties skaitydami, išleido. Nuvykęs Jonukas į kalnus per dienas ir naktis meldės kiek telpant. Vieną kartą atėjo į kalnus gerai Jonukui pažįstamas jaunikaitis, pasveikino jį, pabučiavo ir tarė: „Ne, meldžiamasis Joneli, ką tai išsimanei gyventi vienas kalnuose it beždžionė? Juk viso amžiaus čia neperbūsi, jaunas esi, mаž ko temoki, reikia tau važiuoti į Paryžių, suprasi aukštus mokslus, o tuos perėjęs, geriau ir valią Viešpaties išmanysi". Šv. Jonas, tuos žodžius girdėdamas, paskaitė jaunikaitį už velnią, varė jį šalin ir tarė: „Be reikalo mane gundini, pajuodėli, Viešpats yra apgynėju mano". Jaunikaitis juokės ir sakė: „Nesmi nė kokiu velniu, bet tu tebesi neprotingu kūdikiu". Tai taręs, ėjo šalin.

Nors šv. Jonas staginė savo draugą, tačiau vien mislijo: „O gal būti ir teisybė, ką tas, kurį už velnią paskaičiau, sakė? Bene reikia tiktai grįžti namon? Ką aš čia dirbsiu per kiaurą amžių savo?" Tomis misliomis nebnusikratydamas, apvalius metus kalnuose perbuvęs, grįžo namon ir pasisakė tėvui norįs važiuoti mokytis į Paryžių. Atsakė tėvas: „Taip seniai reikėjo padaryti ir nesibjaurioti su pūstyne". Nuvežtas šv. Jonas į Paryžių įkrito it plikas į skruzdyną: pamatė savo amžiaus jaunikaičius jau daugel ko išmokusius, gėdėjos su vaikais į pirmą iškalos atskyrį eiti, vienok to reikiant ėjo. Sunku buvo save perlaužti ir ilgai kas dieną sėdėti; visa tai tačiau pergalėjęs taip daug išmoko, jogei buvo pramintu Sorbonos daktaru, kurioj paskiau pats per devynerius metus kitus mokė.

Nesumodamas kokį sau aprinkti stoną, nuėjo pas Paryžiaus arkivyskupą de Saliako ir tarė: „Šitai, jomylistale, esmi turtingas, galėčiau

moteri westi ir padorej sawa pusiej giwenti, bet nežinau ar tejp daridamas ąntsztiksiu walę Wieszpaties; patark mąn kuo turiu buti? Erciwiskupas atsakie „wajkas mana, stok gieriaus i kunegus." Tus žodzius S. Jonas paskajte už walę Wieszpaties ir pasisakie noris kunegu buti. Mokitam nebrejkieje simunarion ejti; tas pats Erciwiskupas paszwęnte aną i kunegus. Be szwęntąnt kad wiskupas uždieje ąnt galwos S. Jona rąnkas sawa; pasirode dide szwijsibe, kuri wejkiej iszgajsza. Pirmoses miszes łajkidamas S. Jonas, pamate ąnt ałtoriu bestowęnti Anioła: jupa jo buwa bałta, ąnt krutini jo križius, kurio
↕ p. 224–225 wiena szaka buwa mielina, ąntra raudona. ↕

Po jo kojomis kłupoje wienas žmogus bałtas ąntras juodas; abudu su gielžinejs apkaltu. Parsigąndes woz pabęngie miszes ir węn mislije kas taj gał buti do regieimas. –

Paskiaus papasakoje regieimą sawa Erciwiskupuj kurs linkieje S. Jonuj wažiuoti Rimon, apsakiti popiežiuj stebuklą ir kłausti kąn tur dariti? Szwęntas iszwažiawa: bet atwikies i Palkoną, pardawe turtus tiewa sawa, iszdalije plikiems ir wieł Parižion sugriža.

Cze Erciwiskupas pakiele aną i kanaunikus, bet neiłgam, nes S. Jonas słaptu isztwilina pustinion ir apsistoje wiskupistiej Meldenia. Septinis mienesius wienu wienas parbuwes, iszsigirda nu piemenu, esąnt tusi pat krumusi kitą pustelniką wardu Peliksą, beregięnt kieles ir eje jo jeszkoti. S. Peliksas buwa taj senis septines deszimtis ąmžiaus sawa turis, nu dwiju deszimtu metu krumi giwenus. Tąn S. Jonas atrades, szirdingaj paswejkina. Peliksas noriedamas sweti pawajszinti, surąnkioje duonas plutgalus ir nuwede pas szalteni. Susiedo abudu pabłaku, mirkie undeniej sudžiuwuses płutas ir walgie. Sziuodąm be pijtuojęnt, attriese isz giriu pri to paties szaltene brijdis ir sriuobe undeni. Bet sztaj stebukłas; pamate tarp ragu brijde križiu, kurio wiena szaka buwa raudona, ąntra mielina. S. Peliksas parsigąnda o S. Jonas pasisakie isz toki križiu mates pri pirmuju sawa misziu. Tuokart suprata Wieszpati noręnt kad naui zokana istatitu. Bet kajp? Kłause wienas ąntra. Tare S. Jonas: rejk wedąm lejstijs Parižion, tebiera Erciwiskupas su Opatu Wiktoru; tuodu wedąm patars kajp turiau apsiwersti.

Tejp susitarusiu, dudnodamu kumbrina piestiu Parižion. Atejusiu kad papasakoje sawa regieimą Erciwiskupas lijpe ejti Rimon.

moterį vesti ir padoriai savo pusėj gyventi, bet nežinau, ar taip darydamas antštiksiu valią Viešpaties; patark man, kuo turiu būti?" Arkivyskupas atsakė: „Vaikas mano, stok geriau į kunigus". Tuos žodžius šv. Jonas paskaitė už valią Viešpaties ir pasisakė norįs kunigu būti. Mokytam nebreikėjo seminarijon eiti, tas pats arkivyskupas pašventė aną į kunigus. Bešvenčiant, kad vyskupas uždėjo ant galvos šv. Jono rankas savo, pasirodė didi šviesybė, kuri veikiai išgaišo. Pirmąsias mišias laikydamas, šv. Jonas pamatė ant altoriaus bestovintį aniolą: jupa jo buvo balta, ant krūtinės jo kryžius, kurio viena šaka buvo mėlyna, antra raudona.

Po jo kojomis klūpojo vienas žmogus baltas, antras juodas, abudu su geležiniais apkaltu. Persigandęs vos pabengė mišias ir vien mislijo, kas tai gali būti do regėjimas.

Paskiau papasakojo regėjimą savo arkivyskupui, kurs linkėjo šv. Jonui važiuoti Ryman, apsakyti popiežiui stebuklą ir klausti, ką turi daryti. Šventas išvažiavo, bet, atvykęs į Folkoną, pardavė turtus tėvo savo, išdalijo plikiams ir vėl Paryžiun sugrįžo.

Čia arkivyskupas pakėlė aną į kanauninkus, bet neilgam, nes šv. Jonas slapta ištvylino pūstynėn ir apsistojo vyskupystėj Meldenio. Septynis mėnesius vienų vienas perbuvęs, išsigirdo nuo piemenų esant tuose pat krūmuose kitą pūstelninką, vardu Feliksą, beregint kėlės ir ėjo jo ieškoti. Šv. Feliksas[4] buvo tai senis, septynias dešimtis amžiaus savo turįs, nuo dviejų dešimtų metų krūme gyvenąs. Tą šv. Jonas atradęs širdingai pasveikino. Feliksas, norėdamas svečią pavaišinti, surankiojo duonos plutgalius ir nuvedė pas šaltenį. Susėdo abudu pablaka, mirkė vandenyj sudžiūvusias plutas ir valgė. Šiedviem bepietuojant, attrėsė iš girių prie to paties šaltenio briedis ir sriuobė vandenį. Bet štai stebuklas: pamatė tarp ragų briedžio kryžių, kurio viena šaka buvo raudona, antra mėlyna. Šv. Feliksas persigando, o šv. Jonas pasisakė jis tokį kryžių matęs prie pirmųjų savo mišių. Tuokart suprato Viešpatį norint, kad naują zokaną įstatytų. Bet kaip? Klausė vienas antro. Tarė šv. Jonas: „Reikia vedum leistis Paryžiun, tebėra arkivyskupas su opatu Viktoru, tuodu vedum patars, kaip turiva apsiversti".

Taip susitarusiu, dudnodamu kumbrino pėsčiu Paryžiun. Atėjusiu kad papasakojo savo regėjimą, arkivyskupas liepė eiti Ryman.

Sziuodu pakłausiusiu ir durina. Atźirklojusiu skielbies popieźiuj Ino-
↕ p. 225–226 cen↕tuj III. Tas surinkies kardinołus, sąmprotawa kąn rejk dariti? Wisi sakie rejkięnt naui zokana istatiti. Popieźius noriedamas idiem suprasti walę Wieszpaties isakie wisam Rimuj par tris dienas pasnikauti. Tretęje diena patem miszes łajkąnt pasirode Aniołas su bałtu rubu ir su kriźiu ąnt krutini. Tąn aniołą mate wisi źmones, buwusis tuokart baźniczioj. Prasidźiugies popieźius metusi 1197 gramicziu diena S. Jona su S. Peliksu apwiłka su bałtu giełumbies jupu o ąnt krutini prisiudina regietą kriźiu. Nu trejokiu daźiwiu: bałtos, raudonas ir mielinas, tąn draugistę pramine zokanu Szwęncziauses Trajces.

Paskiaus iszsiunte anuodu Pariźion kad su Erciwiskupu paraszitu naujem zokanuj istatimus. Sziuodu nukielawusiu ir parasze. S. Peliksas isz Pariźiaus lejdos i girę ir wietoj kurioj brijdi su kriźiu mate pastate pirmą klosztoriu Trinitoriu o S. Jonas sugriźes Rimon iszmelde nu Tiewa szwęntoje patwirtinimą istatimu. Kuriusi buwa padieta, kad Trinitorej kielauti i Apriką ir kataliku kalinius iszpirkinietu. Inocentas sutejkie S. Jonuj baźniczę su turtajs isz kuriu galetu zokanikaj misti. Dar pati S. Joną pramine aukszcziausiu pardietiniu Trinitoriu.

S. Jonas źinodamos ne berejkała zokaną istates, surąnkioje piningus ir norieje pats irkloti i Apriką. Bet popieźiuj nelejdąnt iszsiunte zokaniką Jona Englika, su Gwilelmu szkotu, tuodąm Popieźius dawe gromatas pas Miramoliną Marokas ciecoriu, kuriosi pasisakie siuntąns sawa tarnus diel iszpirkima kaliniu kataliku jo ciecoristiej esąntiu. Jonuj su Gwilelmu darbas pasikłoje: parweźe szimta szeszesdeszimtis szeszis iszpirktus kalinius ir papasakoje kokiu nełajmiu datir katalikaj Arabu rąnkosi. Taj girdiedamas S. Jonas wieł surinka piningus ir lejdos pats i Tunetą. Iszpirka szimta dwideszimti
↕ p. 226–227 kataliku ir norieje griszti namon. Bet turkaj sakidamos pigiej ↕ pardawusis, sumusza S. Joną ir daugiaus piningu rejkaława. Kad tus szis primokiejes sieda i lajwą, Turkaj atjeme bures ir sukapoje pratijsas, kad be tu łajwas nuskięnstu. Szwęntas to newejziedamas atstumdina eldiję nu paszale ir łajmingaj Rimon parpłaukie.

Wulkanuj Dalmacios karaluj meldąnt, S. Jonas waźiojos Ilirion, daugieł ko padare giera ir sugriźa. Diełto taj rasztinikaj wadęn S. Jona Apasztołu Dalmacios. Popieźius norieje pakielti aną i wiskupus,

Šiuodu paklausiusiu ir dūrino. Atžirkliojusiu skelbės popiežiui Inocentui III[5]. Tas, surinkęs kardinolus, samprotavo, ką reikia daryti. Visi sakė reikiant naują zokaną įstatyti. Popiežius, norėdamas įdėm suprasti valią Viešpaties, įsakė visam Rymui per tris dienas pasninkauti. Trečiąją dieną, pačiam mišias laikant, pasirodė aniolas su baltu rūbu ir su kryžium ant krūtinės. Tą aniolą matė visi žmonės, buvę tuokart bažnyčioj. Prasidžiugęs popiežius metuosi 1197 Gramyčių dieną šv. Joną su šv. Feliksu apvilko su balta gelumbės jupa, o ant krūtinės prisiūdino regėtą kryžių. Nuo trejokių dažyvių, baltos, raudonos ir mėlynos, tą draugystę praminė zokanu Švenčiausios Traicės.

Paskiau išsiuntė anuodu Paryžiun, kad su arkivyskupu parašytų naujam zokanui įstatymus. Šiuodu nukeliavusiu ir parašė. Šv. Feliksas iš Paryžiaus leidos į girią ir vietoj, kurioj briedį su kryžium matė, pastatė pirmą klioštorių trinitorių, o šv. Jonas, sugrįžęs Ryman, išmeldė nuo Tėvo Šventojo patvirtinimą įstatymų. Kuriuose buvo padėta, kad trinitoriai keliautų į Afriką ir katalikų kalinius išpirkinėtų. Inocentas suteikė šv. Jonui bažnyčią su turtais, iš kurių galėtų zokaninkai misti. Dar patį šv. Joną praminė aukščiausiu perdėtiniu trinitorių.

Šv. Jonas, žinodamos ne be reikalo zokaną įstatęs, surankiojo pinigus ir norėjo pats irklioti į Afriką. Bet popiežiui neleidžiant, išsiuntė zokaninką Joną, engliką, su Gvilelmu, škotu; tiedviem popiežius davė gromatas pas Miramoliną, Maroko ciesorių, kuriose pasisakė siunčiąs savo tarnus dėl išpirkimo kalinių katalikų, jo ciesorystėj esančių. Jonui su Gvilelmu darbas pasiklojo: parvežė šimtą šešias dešimtis šešis išpirktus kalinius ir papasakojo, kokių nelaimių datiria katalikai arabų rankose. Tai girdėdamas, šv. Jonas vėl surinko pinigus ir leidos pats į Tunetą[6]. Išpirko šimtą dvi dešimti katalikų ir norėjo grįžti namon. Bet turkai, sakydamos pigiai pardavę, sumušė šv. Joną ir daugiau pinigų reikalavo. Kad tuos šis primokėjęs sėdo į laivą, turkai atėmė bures ir sukapojo pratiesus, kad be tų laivas nuskęstų. Šventas, to neveizėdamas, atstumdino eldiją nuo pašalio ir laimingai Ryman parplaukė.

Vulkanui, Dalmatijos karaliui[7], meldžiant, šv. Jonas važiojos Ilirijon[8], daugel ko padarė gero ir sugrįžo. Dėl to tai raštininkai vadina šv. Joną apaštalu Dalmatijos. Popiežius norėjo pakelti aną į vyskupus,

bet szis iszsikalbieje sakidamas, Tiewi Szwęntas, wiskupu budamas nebgalesiu suostijs su kalinejs; tejkies palikti mani zokaniku. Ąntra karta S. Jonas waźioje i Mauretanią, kami piningu pritrukies, melde par miszes nu Paneles Szwęncziauses. Po misziu atrada ąnt altoriu tijk sidabro, kijk rejkaława. Ar nebepigu.

Inocentas iszsiunte paskiaus S. Joną Iszpanion: cze nu Alpona karalaus tas priimtas pastate du klosztoriu ir istejgie zokanikus. Dar lejdos i Prąncuziję ir ligi dali kieletą klosztoriu pastate. Didioj prietelistiej giwena su S. Dominiku ir su S. Prąncziszku; nes Wieszpats tus wisus szwęntus wirus wienoj gadiniej atsiunte ąnt źiames, idant patajsitu pasilejdusius źmones.

S. Jonas daug parasze kningu, tarp tu wisugieroi wadinas *Apginimas wieros*. Sugiebieje dar pranaszauti: kad S. Dominikas nekietina dar istatiti zokana sawa; szis pasakie busęnt ji tiewu skielbieju źodźe Diewa. Alponsuj karaluj rupinąntes kajp Turkus paźiaminti, S. Jonas tare „neisipiłk poni, neuźiłga pawejksi tus neprietelus wieros kataliku. Tejp ir iwika. Prąncuzijoj numarino ir pałajdoje sawa draugą S. Peliksą, kurs par kiaura ąmźi sawa buwa pardietiniu klosztoriaus Meldenia. S. Jonas iszstates i szimta klosztoriu ir su turtajs jus ↕ p. 227–228 apwejziejes; su ↕ griźa Rimon. Toj gadiniej Inocentas III. apskielbe wisuotini wiskupu su sirinkimą, pakwiete i tąn S. Joną, bet szis jau senas smagiej isirga. Nusimanidamas nebkielsis isz to patała, sawa kriźelus, disciplinas ir asztres juostas kures par ąmźi diewieje; palika sunams zokana sawa, ragina kad giwentu wienibiej, neuźmirsztu kaliniu Aprikoj esąntiu, prijeme Szwęntus sakramęntus ir mełzdamos numire. Taj atsitika Rimi klosztoriej wadinami Pormis (Formis) metusi 1213 Gruode 17 dienoj. Pateka pasaulej pęnkies deszimtis trejus metus.

Kuną jo par kietures dienas łajkie zokanikaj nełajdotą nes pri jo Wieszpats rode stebukłus. Wienas wajkas numires atgije; kieturi akli ataka ir wienas szlubis stajgu iszgije. Pats popieźius Inocentas buwa jo pakastuwiesi ir pats padiedina boteri akmeni jo atminimuj.

S. Jona sunus Trinitorejs wadinamis, popieźiuj lejdąnt iwede brostwą Szwęncziauses Trajces, kuri iszsirejksz par szkapleriu bałtą su iszsiutu kriźiu, to wiena szaka ira mielina ąntra raudona.

bet šis išsikalbėjo sakydamas: „Tėve Šventas, vyskupu būdamas, nebgalėsiu suostis su kaliniais, teikis palikti mane zokaninku". Antrą kartą šv. Jonas važiojo į Mauretaniją[9], kame pinigų pritrūkęs, meldė per mišias nuo Panelės Švenčiausios. Po mišių atrado ant altoriaus tiek sidabro, kiek reikalavo. Ar ne bepigu?

Inocentas išsiuntė paskiau šv. Joną Ispanijon. Čia nuo Alfonso[10] karaliaus tas priimtas pastatė du klioštoriu ir įsteigė zokaninkus. Dar leidos į Prancūziją ir lygia dalia keletą klioštorių pastatė. Didžioj prietelystėj gyveno su šv. Domininku ir su šv. Pranciškum[11], nes Viešpats tuos visus šventus vyrus vienoj gadynėj atsiuntė ant žemės, idant pataisytų pasileidusius žmones.

Šv. Jonas daug parašė knygų, tarp tų visų geroji vadinas *Apgynimas vieros*. Sugebėjo dar pranašauti; kad šv. Domininkas neketino dar įstatyti zokano savo, šis pasakė būsiant jį tėvu skelbėjų žodžio Dievo. Alfonsui karaliui rūpinantis, kaip turkus pažeminti, šv. Jonas tarė: „Neįsipilk, pone, neužilgo paveiksi tuos neprietelius vieros katalikų". Taip ir įvyko. Prancūzijoj numarino ir palaidojo savo draugą šv. Feliksą, kurs per kiaurą amžių savo buvo perdėtiniu klioštoriaus Meldenio. Šv. Jonas, išstatęs į šimtą klioštorių ir su turtais juos apveizėjęs, sugrįžo Ryman. Toj gadynėj Inocentas III apskelbė visuotinį vyskupų susirinkimą, pakvietė į tą šv. Joną, bet šis jau senas smagiai įsirgo. Nusimanydamas nebkelsiąs iš to patalo, savo kryželius, disciplynas ir aštrias juostas, kurias per amžių dėvėjo, paliko sūnams zokano savo, ragino, kad gyventų vienybėj, neužmirštų kalinių, Afrikoj esančių, priėmė šventus sakramentus ir melsdamos numirė. Tai atsitiko Ryme, klioštoriuj, vadinamame Pormis (Formis), metuose 1213 gruodžio 17 dienoj. Pateko pasaulėj penkias dešimtis trejus metus.

Kūną jo per keturias dienas laikė zokaninkai nelaidotą, nes prie jo Viešpats rodė stebuklus. Vienas vaikas numiręs atgijo, keturi akli atako ir vienas šlubis staiga išgijo. Pats popiežius Inocentas buvo jo pakastuvėse ir pats padėdino boterį akmenį jo atminimui.

Šv. Jono sūnūs, trinitoriais vadinami, popiežiui leidžiant, įvedė brostvą Švenčiausios Traicės, kuri išsireiškia per škaplierių baltą su išsiūtu kryžium, to viena šaka yra mėlyna, antra raudona.

Bałande 12. dienoj.

Giwenimas S. Makariaus Erciwiskupa Armenios,

buwuse szioj pasaulej deszimtami ąmźiej.

I sauleteki uź kałnajs Kaukaza ira źiąme wadinama Armenia: źmones to kraszta wieni ira nekatalikaj, kiti katalikaj. Tij pastarij miszes łajka ir mełdas ne łotiniszkaj bet sawa Armenu leźuwiu.

Wienas Armenas wardu Makarius buwa Erciwiskupu ir patriarku
↕ p. 228–229 Antiokios, kurs łajkie pri sa↕węs brole sunu ligi dali wardu Makariu. Tąn łabaj diewobajmingaj iszaugines ir ko rejkięnt iszmokies; paszwęnte i kunegus. Jaunas Makarius nej ałaus nej orielkas, ne wina negiere, iłgaj kas szwęnta diena źmones spawiedoje, skajte ąnt wajkajs małdas, bruźde baźniczioj woz ne par kiauras dienas, sakie graudius pamoksłus, pri ligonu su noru skubieje; dielto taj wisęms begała itika.

Senam Makariuj patriarkuj mirus: źmones wienu bałsu melde wiresnibes, kad ne kita koki kunegą bet jauną Makariu pakiełtu i Patriarkas. Wiresnibe to klegiesi pakłausiusi ir pakiele. Auksztu wirsziniku wieros tapes S. Makarius neputies, bet diena isz dienos dorin eje. Iłgaj mełdies, daboje idant baźniczes butu grinas, papuosztas, priimdawa swetius źmoniszkaj bet neiłgaj; nes nespieje. — Koźna jo wałąnda turieje sawa darbą o tusi wisusi jeszkoje iszganima dusziu źmoniu. Turtus uź nieka skajte, buwa didej miłaszirdingas, niewiena plikie su tuszti rąnku nu sawęs ne atstume, nełajmiesi buwa twirtu o kłotiej nedidźiawos, daries su kiłtajs drabuźejs, kijtoj łowoj guleje ir i pirti łabaj retaj tewajkszczioje.

Tejp padorej giwenąntem Wieszpats dalejda stebukłus dariti: paprastaj su karsztu szirdi mełzdamos apstej werkie, o aszaras płustąntes warwina i sawa skiepetą. Wienas jo tarnas turieje neiszgidomus raupus, tas rodes szłapi S. Makariaus skiepetą, apsiszłuosti ir beregięnt iszgije. Wisas jo raupuotas kajlis nuslinka it wieźe pawasare. Nu to kiti dwasnas iszsigirdi, grobste noszłuosti Szwęntoje ir gidies.

Balandžio 12 dienoj

Gyvenimas šv. Makarijaus, arkivyskupo Armėnijos,

buvusio šioj pasaulėj dešimtame amžiuj

Į saulėtekį už kalnų Kaukazo yra žemė, vadinama Armėnija. Žmonės to krašto vieni yra nekatalikai, kiti katalikai. Tie pastarieji mišias laiko ir meldžias ne lotyniškai, bet savo, armėnų, liežuviu.

Vienas armėnas, vardu Makarijus, buvo arkivyskupu ir patriarchu Antiochijos[1], kurs laikė prie savęs brolio sūnų, lygia dalia vardu Makarijų. Tą, labai dievobaimingai išauginęs ir ko reikiant išmokęs, pašventė į kunigus. Jaunas Makarijus nei alaus, nei arielkos, nei vyno negėrė, ilgai kas šventą dieną žmones spaviedojo, skaitė ant vaikų maldas, brūzdė bažnyčioj vos ne per kiauras dienas, sakė graudžius pamokslus, prie ligonų su noru skubėjo, dėl to tai visiems be galo įtiko.

Senam Makarijui patriarchui mirus, žmonės vienu balsu meldė vyresnybės, kad ne kitą kokį kunigą, bet jauną Makarijų pakeltų į patriarchus. Vyresnybė, to klegesio paklausiusi, ir pakėlė. Aukštu viršininku vieros tapęs, šv. Makarijus nesipūtė, bet diena iš dienos doryn ėjo. Ilgai meldės, dabojo, idant bažnyčios būtų grynos, papuoštos, priimdavo svečius žmoniškai, bet neilgai, nes nespėjo. Kožna jo valanda turėjo savo darbą, o tuose visuose ieškojo išganymo dūšių žmonių. Turtus už nieką skaitė, buvo didžiai mielaširdingas, nė vieno plikio su tuščia ranka nuo savęs neatstūmė, nelaimėse buvo tvirtu, o klotyj nesididžiavo, darės su kiltais drabužiais, kietoj lovoj gulėjo ir į pirtį labai retai tevaikščiojo.

Taip padoriai gyvenančiam Viešpats daleido stebuklus daryti. Paprastai su karšta širdžia melsdamos, apsčiai verkė, o ašaras plūstančias varvino į savo skepetą. Vienas jo tarnas turėjo neišgydomus raupus; tas, radęs šlapią šv. Makarijaus skepetą, apsišluostė ir beregint išgijo. Visas jo raupuotas kailis nuslinko it vėžio pavasarį. Nu to kiti dvasnos išsigirdę grobstė nosšluostį šventojo ir gydės.

Po wisą Syrią paskida garsmas stebuklinga S. Makariaus, burejs pradieje sergąntis pri jo wiłkties it musu ubagaj i Kalworije ar i Dowienus, kąn regiedamas Szwęntas parsigąnda; nes bijojes kad nepradietu sawi didziu statiti. O negaledamas kitejp ↕ nu ligonu atsikratiti: iszsiżadieje wiskupistes, pawede tąn każikokiem Eleuteriuj, jeme su sawęm kieturis kunegus: Joną, Petrą, Dowidą ir Konstantiną. Su tajs wedinas aplejda Antiokią ir kielawa i Zidu żiamę.

↕ p. 229–230

Kieloniej szenecze apsistodamas: graudius sakie pamokslus, stejgies netikielus, Saracenus, Turkus ir Zidus i katalikus parwersti. Bet tas darbas newisaj te kłojes: isziżinti it szirszunaj żidaj, apstoje aną it kiaules szuni, wienu bałsu szaukie: nu kas tu esi? Ko nori? Tu sudżiuwes iłgnosi kąn cze tauzii, łaj tawi sausis apnink, teguł tawi nełajme pagaun, ejk łaukon isz musu miesta! Szem to nekłausąnt ir bepartrukie raginąnt kad i Kristu tikietu; suszoka barzdiłas, nutraukie nu suoła ąnt kuriuo pasilipes pamokslą sakie ir bajsej sumusze. Tuo dar nekakindamos lijpe wiskąn sakita atszaukti. Kad nekłause ikisza Szwęntą su wisajs jo draugajs i tamsi kalini ir prislegie su karsztajs akminiemis.

S. Makariuj wajtojęnt pasirode Aniołas kurs tare: neisipiłk, wejkiej praslinks nełajme. Kajpogi beregięnt kalinis praszwita, bimt nukrita giełżinej nu rąnku ir koju Szwęntoje, atsidare duris o S. Makarius su draugajs linksmus łaukon iszeje. Regiedamis taj Saracenaj susizgriba, gajlejos żudiusis tarnus Diewa, pasisakie tikąntis i Jezu Kristu ir melde kriksztа. Szwęntas dżiaugdamos jus apkrikszt
ije ir juoba pramokie wieros. Zidu tecziaus maż kas teitikieje, nes ne werti buwa karalistes dąngaus. Dar S. Makarius stebuklingaj iszgide wieną seni, nu dewiniu metu kurtą nebili. Tas darbas padare ji wieł garsingu; isz tos prizasties Szwęntas riżos ir isz cze prasikraustiti. Pasakie su Diewu Jonuj Jerozolimos wiskupuj, kielawa i pajuri, sieda i łajwa, nupłaukie i Wenecią o isz tos pakluwa i Bawarią.

↕ p. 230–231

Cze kielejwi prijeme ponas wardu Adalbertas ↕ turis moteri nu sena sergąntę, kurę Szwęntas stebuklingaj iszgide. Wiras uż tąn gierą dawinieje apstej piningu, bet szis neprijeme. Aplejdes Bawarią S. Makarius durina i Moguncią, kami tejpo sergąnti poną iszgide. Ne daug cze patrukies nueje i miestą Mekliną: tam użsidegus Szwęntas gajsrą parżegnoje ir użgiese ugni. Ąnt gała atkielawes i Gandawą, pakluwa

Po visą Siriją paskydo garsmas stebuklingo šv. Makarijaus, būriais pradėjo sergantys prie jo vilktis it mūsų ubagai į Kalvariją ar į Daujėnus[2], ką regėdamas, šventas persigando, nes bijojos, kad nepradėtų save didžiu statyti. O negalėdamas kitaip nuo ligonų atsikratyti, išsižadėjo vyskupystės, pavedė tą kaži kokiam Eleuterijui, ėmė su savim keturis kunigus: Joną, Petrą, Dovydą ir Konstantiną. Su tais vedinas apleido Antiochiją ir keliavo į Žydų žemę.

Kelionėj še ne čia apsistodamas, graudžius sakė pamokslus, steigės netikėlius saracėnus, turkus ir žydus į katalikus perversti. Bet tas darbas nevisai tesiklojo: įšyžinti it širšūnai žydai, apstoję aną it kiaulės šunį, vienu balsu šaukė: „Nu kas tu esi? Ko nori? Tu, sudžiūvęs ilgnosi, ką čia tauziji, lai tave sausis apninka, tegul tave nelaimė pagauna, eik laukan iš mūsų miesto!" Šiam to neklausant ir be pertrūkio raginant, kad į Kristų tikėtų, sušoko barzdylos, nutraukė nuo suolo, ant kurio pasilipęs pamokslą sakė, ir baisiai sumušė. Tuo dar nekakindamos, liepė viską sakytą atšaukti. Kad neklausė, įkišo šventą su visais jo draugais į tamsų kalinį ir prislėgė su karštais akmenimis.

Šv. Makarijui vaitojant, pasirodė aniolas, kurs tarė: „Neįsipilk, veikiai praslinks nelaimė". Kaipogi beregint kalinys prašvito, bimt nukrito gelžiniai nuo rankų ir kojų šventojo, atsidarė durys, o šv. Makarijus su draugais linksmas laukan išėjo. Regėdami tai, saracėnai susizgribo, gailėjos žudę tarnus Dievo, pasisakė tikintys į Jėzų Kristų ir meldė krikšto. Šventas džiaugdamos juos apkrikštijo ir juoba pramokė vieros. Žydų tačiau maž kas teįtikėjo, nes neverti buvo karalystės dangaus. Dar šv. Makarijus stebuklingai išgydė vieną senį, nuo devynių metų kurčią nebylį. Tas darbas padarė jį vėl garsingu; iš tos priežasties šventas ryžos ir iš čia prasikraustyti. Pasakė su Dievu Jonui, Jeruzolimos vyskupui, keliavo į pajūrį, sėdo į laivą, nuplaukė į Veneciją, o iš tos pakliuvo į Bavariją[3].

Čia keleivį priėmė ponas, vardu Adalbertas, turįs moterį nuo seno sergančią, kurią šventas stebuklingai išgydė. Vyras už tą gerą davinėjo apsčiai pinigų, bet šis nepriėmė. Apleidęs Bavariją, šv. Makarijus dūrino į Moguncija[4], kame taipo sergantį poną išgydė. Nedaug čia patrukęs, nuėjo į miestą Mekliną[5]; tam užsidegus, šventas gaisrą peržegnojo ir užgesė ugnį. Ant galo, atkeliavęs į Gandavą[6], pakliuvo

i klosztoriu S. Bawona. Zokanikams małonej prijemąnt S. Makarius rižos iłgaj tami patrukti. Cze daugibę iszgide ligonu. Senatwiej kietina griszti i Armęnią, bet kojoms giełąnt, nebgaleje žiogintì.

Nesitikietaj tuokart kiła Gandawoj maraj: po pažastiemis žmoniu auga skaudulej; mire žmones it łapas rudini krita. Kąn regiedamis kunegaj užsakie par tris dienas pasnika. Szmaksz tu pati ligu isirga S. Makarius kurs sakie, berejkała tas pasnikas, szitaj asz pastarasis mirsiu. Taj pasakies eje gulti, prijeme SS. Sakramęntus ir łaukie smerte. Mirsztąnt pasirode daugibe Aniołu kurius mate wisi kąmbariej tuokarj pasitikusis. Szwęntas pakiele akis i dąngu ir atidawe duszę i rąnkas aniołu. Bepigu jam buwa ne mirti, kad ir mamis mirsztantis tokiej dąngaus swetej sutiktu.

Pakastuwiesi jo buwa Prąncuzu karalus Pilipas ir jo milesta Baldwinas. Taj atsitika 1012 metusi. Garbie buk Wieszpatem kurs tejp ↕ p. 231–232 głob szwęntusius sawa. Amen. ↕

Kowa 15. dienoj.

Giwenimas S Wulprana, Senonas Wiskupa, buwuse szioj pasaulej sekmami ąmžiej.

Prąncuzu žiamej gimes ir paugies ponas Walbertus, buwa žalnieriu ir tarnawa karaluj Klodoweuj. Moteri wedes kad sułaukie sunaus, dawe jam wardą Wulpranus. Mokie kajp węn rejkięnt, o pramokies ir paugines tare „Szitaj sunau mana asz par ąmži buwau žalnieriu i auksztus wiresnius mani karalus pakiele, turiu gan duonas, su kuri ir tawi pauginau, jej nori ejk – mana piedomis ir tarnauk ponuj sawa karaluj?“ Atsakie jaunikajtis „gieraj tiewali kad tarnawaj didem ponuj, wienok asz noriu tarnauti dar didesnem karaluj.“ Iszgirdes tus žodžius tiewas susiraukie ir sakie „kokiem auksztesnem karaluj? Ar Wokitiu ciecoriuj? Zinok Prancuzu karalu nesąnt mažesniu už wokitiu ciecoriu, ar suprąnti tu wieje wotegieli?“ Sunus nusižiamines atsakie, ne ne tieweli asz noriu tarnauti Aukszcziausem karaluj

į kliōštorių šv. Bavono[7]. Zokaninkams maloniai priimant, šv. Makarijus ryžos ilgai tame patrukti. Čia daugybę išgydė ligonų. Senatvėj ketino grįžti į Armėniją, bet, kojoms geliant, nebgalėjo žioginti.

Nesitikėtai tuokart kilo Gandavoj marai: po pažastimis žmonių augo skauduliai, mirė žmonės it lapas rudenį krito. Ką regėdami, kunigai užsakė per tris dienas pasninką. Šmakš ta pačia liga įsirgo šv. Makarijus, kurs sakė: „Be reikalo tas pasninkas, šitai aš pastarasis mirsiu“. Tai pasakęs, ėjo gulti, priėmė šv. šv. sakramentus ir laukė smerčio. Mirštant pasirodė daugybė aniolų, kuriuos matė visi, kambaryj tuokart pasitikę. Šventas pakėlė akis į dangų ir atidavė dūšią į rankas aniolų. Bepigu jam buvo nemirti, kad ir mus mirštančius tokie dangaus svečiai sutiktų.

Pakastuvėse jo buvo prancūzų karalius Pilypas[8] ir jo mylista Baldvinas. Tai atsitiko 1012 metuose. Garbė būk Viešpačiui, kurs taip globia šventuosius savo. Amen.

Kovo 15 dienoj

Gyvenimas šv. Vulfrano, Senonos vyskupo, buvusio šioj pasaulėj sekmame amžiuj

Prancūzų žemėj gimęs ir paaugęs ponas Valbertas buvo žalnierium ir tarnavo karaliui Klodovejui[1]. Moterį vedęs, kad sulaukė sūnaus, davė jam vardą Vulfranas. Mokė kaip vien reikiant, o pramokęs ir paaugęs tarė „Šitai, sūnau mano, aš per amžių buvau žalnierium, į aukštus vyresnius mane karalius pakėlė, turiu gan duonos, su kuria ir tave paauginau, jei nori, eik mano pėdomis ir tarnauk ponui savo karaliui“. Atsakė jaunikaitis: „Gerai, tėvali, kad tarnavai didžiam ponui, vienok aš noriu tarnauti dar didesniam karaliui“. Išgirdęs tuos žodžius, tėvas susiraukė ir sakė: „Kokiam aukštesniam karaliui? Ar vokiečių ciesoriui? Žinok prancūzų karalių nesant mažesniu už vokiečių ciesorių, ar supranti tu, vėjo botagėli?“ Sūnus nusižeminęs atsakė: „Ne ne, tėveli, aš noriu tarnauti Aukščiausiam karaliui

Diewuj ir stoti i kunegus. Tare tiewas nu gieraj stok sau kad nori ir i kunegus, kajp pasikłosi tejp ir iszmijgosi, rasi tau ir kunegistiej kłoses. Bet asz weliczio tawi regąns źalnieriu wiresnelu, ne kajp gieradieju. Sunus tujaus priszokies pabucziawa rąnka tiewa ir sakie „acziu tamstaj kad neuźgieni mąn kunegu buti, melsiuos uź tamstas swejkatą ir uź duszę ąmźinatilsi matutes sawa. Tiewas taj girdiedamas padiej rąnką sawa ąnt pete wajka ir sakie, buk sau ne węn kunegu bet ir wiskupu jej pasikłos.

Wulpranus prasidźiugies neuźiłga ilinda i simunarije, iłganiu paszwęnstas i klerikus o paskiaus i kunegus; pąlajdoje mirusi tiewą sa-
‡ p. 232–233 wa, turtus po jo piedu gautus atidawe klosztoriuj wadinamam Pen‡tenelle (Fontenelle) o pats gawa nu wiskupa kleboniję. Tapes piemeniu triju tukstąntiu źmoniu, kajp imanidamas sziles ju iszganimu. Mokie raszta ir katekizmas; tąnkiej sakie pamokslus, spawiedoje, kiersztosi esąntius tajkina, palejstuwingą jaunumenę bare ir draude.

Tejp ełgdamos tape garsingu klebonu: diełto taj Lambertuj Senonas wiskupuj pasirinkus, wiresnibe pakiele tąn S. Wulpraną i wiskupus. Kieletą metu piemeniu parbuwes apturieje ikwiepimą Wieszpaties idant kielautu i tolimą szali mokiti pagonu. Su tuo isidieimu waźiawa pas Anzberta Rotomagos wiskupa pasitejrauti kajp jam rodos? Anzbertas pagire jo mislę, lijpe imties kieletą kunegu isakąntiu ir lejstijs i Prizyą (Frizia) S. Wulpranas pakwijtes zokanikus isz klosztoriaus Pontenelle ir iszwaźiawa.

Atkielawes i Prizyą wisupirmu nuwika pas Radboda kunegajkszte to krąszta ir kłause ar lejs źmones sawa i katalikus wersti? Tam lejdąnt pradieje apsakinieti wierą szwęntą. Tas darbas jam kłojes: sunus kunegajkszte wejkiej itikieje i Kristu ir prijeme krikształ; paskiaus daugibe wisokie paszaukima źmoniu parwirta i katalikus.

Prizyaj buwa szioks paprotis: pagonu szwęntej atejus, giwentojej turieje wieną źmogu pakarti ar nuskąndinti ąnt garbies diewajtiu. Wulpranuj tęn besąnt ateje tokie szwęnte: giwentojej sugrobi wieną wajkieli wede karti. Wiskupas su kunegajs pradieje melsti źmouiu kad to nedaritu taridamis „wiralej, susiedalej, kumas, gieradiejej gintis, gimines, krauje burbułaj to wajkiele; nebiauriokieties, neźudikiet niekuo nekalta! Nepiks jusu diewajtej, kuriu niebuti niera.“ Zmones

Dievui ir stoti į kunigus“. Tarė tėvas: „Nu gerai, stok sau, kad nori, ir į kunigus, kaip pasiklosi, taip ir išmiegosi, rasi tau ir kunigystėj klosis. Bet aš velyčiau tave regįs žalnierių vyresnėliu nekaip geradėju“. Sūnus tuojau prišokęs pabučiavo ranką tėvo ir sakė: „Ačiū tamstai, kad neužgini man kunigu būti, melsiuos už tamstos sveikatą ir už dūšią amžinatilsį matutės savo“. Tėvas, tai girdėdamas, padėjo ranką savo ant peties vaiko ir sakė: „Būk sau ne vien kunigu, bet ir vyskupu, jei pasiklos“.

Vulfranas prasidžiugęs neužilgo įlindo į seminariją, ilgainiui pašvęstas į klierikus, o paskiau į kunigus, palaidojo mirusį tėvą savo, turtus, po jo pėdų gautus, atidavė klioštoriui, vadinamam Pentenelle (Fontanelle), o pats gavo nuo vyskupo kleboniją. Tapęs piemeniu trijų tūkstančių žmonių, kaip įmanydamas šylės jų išganymu. Mokė rašto ir katekizmo, tankiai sakė pamokslus, spaviedojo, kerštuose esančius taikino, paleistuvingą jaunuomenę barė ir draudė.

Taip elgdamos, tapo garsingu klebonu, dėl to tai Lambertui, Senonos vyskupui, pasirinkus, vyresnybė pakėlė tą šv. Vulfraną į vyskupus. Keletą metų piemeniu perbuvęs, apturėjo įkvėpimą Viešpaties, idant keliautų į tolimą šalį mokyti pagonų. Su tuo įsidėjimu važiavo pas Anzbertą, Rotomagos vyskupą, pasiteirauti, kaip jam rodos. Anzbertas pagyrė jo mislią, liepė imtis keletą kunigų įsakančių ir leistis į Fryziją (Frizia)[2]. Šv. Vulfranas, pakvietęs zokaninkus iš klioštoriaus Pentenellio, ir išvažiavo.

Atkeliavęs į Fryziją, visų pirma nuvyko pas Radbodą, kunigaikštį to krašto, ir klausė, ar leis žmones savo į katalikus versti. Tam leidžiant, pradėjo apsakinėti vierą šventą. Tas darbas jam klojos: sūnus kunigaikščio veikiai įtikėjo į Kristų ir priėmė krikštą, paskiau daugybė visokio pašaukimo žmonių pervirto į katalikus.

Fryzijoj buvo šioks paprotys: pagonų šventei atėjus, gyventojai turėjo vieną žmogų pakarti ar nuskandinti ant garbės dievaičių. Vulfranui ten besant, atėjo tokia šventė. Gyventojai, sugrobę vieną vaikelį, vedė karti. Vyskupas su kunigais pradėjo melsti žmonių, kad to nedarytų, tarydami: „Vyraliai, susiedaliai, kūmos, geradėjai, gentys, giminės, kraujo burbulai to vaikelio; nesibjauriokit, nežudykit niekuo nekalto! Nepyks jūsų dievaičiai, kurių nė būti nėra“. Žmonės

atsakie; mes negalem to padariti be źinios kunegajkszte, rejk jo pakłausti. Wiskupas tujaus nuejes pas Radboda melde kad nekar-
↕ p. 233–234 dintu. Tas atsakie negalu iszrinktam giwibas dowinoti, musu ↕ kraszti ira toks istatimas. Jej Diewas jusu ira stipresnis uź mususius, tegul iszgiełb ji nu smerte.

Po tokie atsakima sukibi źmones patęmpe wajkieli. Kiboje kartuwiesi dwi adini paskiaus bimt nukrita, pakase sau gierklę ir tare „mąn rodies kad wiskupas mana srienas parjuoses pakabina. Kakła smaugima nejutau. Pagonis taj regiedamis dźiaugies ir i katalikus wirta. Nieko netrukus pagonis atneszi i pajuri du wajku swijde i jurą ąnt apieras undens diewajtems. Bet wilnis szloszt ąnt płuduses iszmete wajku butinaj swejku i paszali. Ir tas pripuolis uź stebukłą paskajtitas graudena pagonis kad i Kristu tikietu.

Wiskupas su wisu siłu stejgies pati kunegajkszti Radbodą parwersti i katalikus, sakie duszę jo idiem prapulsęnt jej ne itikies ir nepriims krikszta. Bet szis ingis tęnsies kajp wajkas pirma karta spawiednes wedams. Sakis negalis tąmpriu prisakimu wieros kataliku iszpilditi. Dienunemetu jau tarsi itikiejes nueje pas wiskupą ir tare „pasakik mąn tiewaj, o mana pranokiejej kunegajksztej, proboczej, boczej giminie ar ira jusu dąnguoje? Wiskupas atsakie „iszmirusis be kataliku wieros, negaleje iejti i dąngu." Tare Radbodus, asz noriu tęn buti kur mana tiewaj ira, ejk sau giltiniop su sawa kriksztu.

Neuźiłga susirga senas Radbodus, wiskupas ji łąnkidamas prikalbineje idant par kriksztą iszsisuktu nu nagu welnia; wienok gijdoje giesmę kurtam. — Ligonis nekłause ir taries pratarpsis. Priesz smerti pasirodes jam welnias su karunu ąnt gałwu sakie: buk twirtas Radbodaj, duosiu tau gierą uźmokiesni. Taj pasakies parode jam spindąntius rumus ir tare „wertas ju esi, dieł tawęs jus patijkiau." Kunegajkszcziuj tąn sapną pasakojęnt wiskupas sakie „apgaudinie jusu milestą welnias, nes troksz't duszes." Tare kunegajksztis ne ne
↕ p. 234–235 asz tam tikiu, nemiegojau ↕ kad ji regiejau. Diel datirima duok wieną kunegą, teguł tas ejna su mana tarnu, tuodu pamatis dwarus diel manęs patijktus. Wiskupas ir dawe wieną diakoną, kurs iszejes su Ingomaru tarnu kunegajkszcze pakluwa i bałas, isz kuriu woz iszbridusiu tretęje diena sugriźa ir atrada kunegajkszti jau nebgiwą.

atsakė: „Mes negalim to padaryti be žinios kunigaikščio, reikia jo paklausti". Vyskupas, tuojau nuėjęs pas Radbodą, meldė, kad nekardintų. Tas atsakė: „Negaliu išrinktam gyvybos dovanoti, mūsų krašte yra toks įstatymas. Jei Dievas jūsų yra stipresnis už mūsuosius, tegul išgelbi jį nuo smerčio".

Po tokio atsakymo sukibę žmonės patempė vaikelį. Kybojo kartuvėse dvi adyni, paskiau bimt nukrito, pakasė sau gerklę ir tarė: „Man rodės, kad vyskupas mano strėnas perjuosęs pakabino. Kaklo smaugimo nejutau". Pagonys, tai regėdami, džiaugės ir į katalikus virto. Nieko netrukus pagonys, atnešę į pajūrį du vaiku, sviedė į jūrą ant apieros vandens dievaičiams. Bet vilnys, šliošt antplūdusios, išmetė vaiku būtinai sveiku į pašalį. Ir tas priepuolis, už stebuklą paskaitytas, graudeno pagonis, kad į Kristų tikėtų.

Vyskupas su visa syla steigės patį kunigaikštį Radbodą perversti į katalikus, sakė dūšią jo įdėm prapulsiant, jei neįtikės ir nepriims krikšto. Bet šis ingis tęsės kaip vaikas, pirmą kartą spaviednės vedamas. Sakės negalįs tamprių prisakymų vieros katalikų išpildyti. Diena nemetu, jau tarsi įtikėjęs, nuėjo pas vyskupą ir tarė: „Pasakyk man, tėvai, o mano pranokėjai kunigaikščiai, probočiai, bočiai, giminė ar yra jūsų danguje?" Vyskupas atsakė: „Išmirę be katalikų vieros negalėjo įeiti į dangų". Tarė Radbodas: „Aš noriu ten būti, kur mano tėvai yra, eik sau giltiniop su savo krikštu".

Neužilgo susirgo senas Radbodas; vyskupas, jį lankydamas, prikalbinėjo, idant per krikštą išsisuktų nuo nagų velnio, vienok giedojo giesmę kurčiam. Ligonis neklausė ir tarės pratarpsiąs. Prieš smertį pasirodęs jam velnias su karūna ant galvos sakė: „Būk tvirtas, Radbodai, duosiu tau gerą užmokesnį". Tai pasakęs, parodė jam spindinčius rūmus ir tarė: „Vertas jų esi, dėl tavęs juos patiekiau". Kunigaikščiui tą sapną pasakojant, vyskupas sakė: „Apgaudinėja jūsų mylistą velnias, nes trokšta dūšios". Tarė kunigaikštis: „Ne ne, aš tam tikiu, nemiegojau, kad jį regėjau. Dėl datyrimo duok vieną kunigą, tegul tas eina su mano tarnu, tuodu pamatys dvarus, dėl manęs patiektus". Vyskupas ir davė vieną diakoną, kurs, išėjęs su Ingomaru, tarnu kunigaikščio, pakliuvo į balas, iš kurių vos išbridusiu trečiąją dieną sugrįžo ir atrado kunigaikštį jau nebgyvą.

Ingomarus itikieje i Kristu ir buwa apkriksztitu. S. Wulpranus pasiejes Prizyoj siekłą wieros kataliku, sugriźa namon, iszsiźadieje wiskupistes ir lig ąmźiaus gała pargiwena klosztoriej Pontenella. Mire 720 metusi. Wieszpats papuosze ji su daugieł stebukłajs ne węn pri jo giwos gałwos bet ir pri jo graba; todieł palika paskajtitu uź szwęntą. Amen.

Bałande 13. dienoj.

Giwenimas S. Izaoka isz Syrios tarna Wieszpaties

buwuse szioj pasaulej szesztami ąmźiej.

Azioj kraszti wadinami Syria gime ir pauga źmogus wardu Izaokas. Kietina is giwenti ir karszti sawa pusiej, bet źmoniems pradiejus didej girti jo doribę, niekam nieka nesakidamas; sieda i łajwą, nupłaukie i Wałaku ziamę ir apsistoje miesti wadinami Spoletus. Cze budamas giebieje łabaj iłgaj melsties: todieł ir prasze zokrastiona kad dalejstu jam nakwoti baźniczioj. Tam newarąnt par kiauri dwi dieni ir nakti, nej walgidamas, nej gierdamas nej iszejdamas isz baźniczes; meldies.

Kazikumet zokrastionuj paszoka apmaudas, supikies tare Izaokuj „ko tu cze pajniois baźnjczioj, be gała? Ar negali namij melsties? Nori baźniczę ↕ p. 235–236 ↕ apwogti, giejdi kad tawi źmones uź szwęntą skajtidamis daug ałuźnas duotu. Kad tu prapułtumi wałkaczina, diewas źina isz kur atsipłowej, ejk mąn tujaus łaukon tu szeszka pakutra!" Taj sakidamas tęnse pro duris ir droźe jam par ausi. Woz taj padares zokrastionas paduka, krita ąnt źiames, lejda isz nasru putas it nu welne apsiestas ar pasiutes. Szwęntas źmogaus pasigajlejes jeme uź rąnką, pastate ir iszgide.

Tas pripuolis padare wardą S. Izaoka didej garsingu: koźnas norieje matiti stebuklinga atejuna, koźnas melde kad i jo namus uźejtu, kiti dawinieje piningus klosztoriuj pastatiti; bet szis węngdamos garbinima prasikrauste, iszeje i miszką ir nepartolij nu Spoletas padirbęs sau trobelę, giwena kajp szios dienos bimbałaj arba bobilej.

Ingomaras įtikėjo į Kristų ir buvo apkrikštytu. Šv. Vulfranas, pasėjęs Fryzijoj sėklą vieros katalikų, sugrįžo namon, išsižadėjo vyskupystės ir lig amžiaus galo pergyveno kliōštoriuj Pentenellio. Mirė 720 metuose. Viešpats papuošė jį su daugel stebuklais ne vien prie jo gyvos galvos, bet ir prie jo grabo, todėl paliko paskaitytu už šventą. Amen.

Balandžio 13 dienoj

Gyvenimas šv. Izaoko iš Sirijos, tarno Viešpaties,

buvusio šioj pasaulėj šeštame amžiuj

Azijoj, krašte, vadinamame Sirija, gimė ir paaugo žmogus, vardu Izaokas. Ketino jis gyventi ir karšti savo pusėj, bet, žmonėms pradėjus didžiai girti jo dorybę, niekam nieko nesakydamas, sėdo į laivą, nuplaukė į Valakų žemę ir apsistojo mieste, vadinamame Spoletas[1]. Čia būdamas gebėjo labai ilgai melstis, todėl ir prašė zakristijono, kad daleistų jam nakvoti bažnyčioj. Tam nevarant, per kiauri dvi dieni ir nakti, nei valgydamas, nei gerdamas, nei išeidamas iš bažnyčios, meldės.

Kaži kuomet zakristijonui pašoko apmaudas, supykęs tarė Izaokui: „Ko tu čia painiojies bažnyčioj be galo? Ar negali namie melstis? Nori bažnyčią apvogti, geidi, kad tave žmonės, už šventą skaitydami, daug alūžnos duotų. Kad tu prapultum, valkačina; Dievas žino iš kur atsiplovei, eik man tuojau laukan, tu šeško pakutra!" Tai sakydamas, tęsė pro duris ir drožė jam per ausį. Vos tai padaręs, zakristijonas padūko, krito ant žemės, leido iš nasrų putas, it nuo velnio apsėstas ar pasiutęs. Šventas, žmogaus pasigailėjęs, ėmė už rankos, pastatė ir išgydė.

Tas priepuolis padarė vardą šv. Izaoko didžiai garsingu: kožnas norėjo matyti stebuklingą atėjūną, kožnas meldė, kad į jo namus užeitų, kiti davinėjo pinigus kliōštoriui pastatyti; bet šis, vengdamas garbinimo, prasikraustė, išėjo į mišką ir, ne per toli nuo Spoleto padirbęs sau trobelę, gyveno kaip šios dienos bimbalai arba bobiliai.

Tuotarpu sziokij tokij źmones kielawa pas S. Izaoką ir melde kad jus pamokitu kajp tur tarnauti Wieszpatem. Pastati patis kitus namus it klosztorelu ir kietina tam duoti turtus. Bet Szwęntas atsakie: ne rejk mums to wajkalej, zokanikaj turtajs wałdąntis negal wadinties ubagajs. Szitaj cze pat pas sawa namelus iszwarpismos źiamę, isiesma kanapius, źirnius, batwinius, uźaugs ir turiesma su kuo misti. Sukruszi kanąpius turiesma aleju, mejsos mums nerejk, swijsta neragausma o busma soti. Nekurij draugaj tus źodzius girdiedamis raukies kajp szejmina siezdama pri putras be kąnkołu, kieletas isztwilina isz klosztorelaus o kiti palika.

Ipatingaj sugiebieje S. Izaokas prajausti atęntius dajktus: wiena karta isz wakara nuneszes i sawa darźą daug łopetu, ticziomis palika. Nakti pagał atei i tąn wagis ir norieje wogti: bet apsisuka jams gałwas, nebnumane kuriuo be iszejti it źuwis isz wętere, rada łopetas ir kase lig pat auszras. Rita meta Szwęntas tare brolems sawa:
↕ p. 236–237 mana dar ↕ binikaj pailsa; ejsiu ju iszlejsti. Nuejes parspieje wagis, dawe ko neko isz darźa ir lijpe namon griszti.

Kita karta ponas prikrowes wieną mazgini su duonu, ąntrą su piragajs idawe wajkuj kad nunesztu pas pustelniką. Smajłus wajkas padiejes miszki kreźi su piragajs, duoną tikt nunesze. Szwęntas pasakies duodąntem acziu tare „nu wajkieli nejk drąnsej pri ąntra mazginale miszki palikta; nes i tąn ilinda dide giwate. Wajkas susigiedes paraudonawa it mergiele pagirta, jemies kartalę, su tu parwerte kreźi, iszkrapszte kirmielę, atjeme indeli o piragu nebdrisa kuszinti.

Dar kaźikumet puspliki parejunaj pri Szwęnta iźęngi, melde drabuźiu. Izaokas atsakie: gieraj, gieraj gauste tiktaj truputi pałukiekiet. Tuotarpu paszaukies wajkiuką tare ejk i szin miszką, tokioj toj wietoj iszpuwusemi mediej rasi sudietus drabuźius ir atneszk mąn. Wajkiukuj parneszus, szwęntas tare parejunams „szitaj jusu patiu drabuźej, apsiwilkiet, diewiekiet o daugiaus neb małuokiet.

S. Izaokas nors i titnaga sudziuwes nu pasniku tecziaus wisumet buwa linksmus, diełko taj? Nes jo sumene wisumet buwa luosa: uźtikra źmones griesznikaj nejaut tikros linksmibes. Metusi 550. Szwęntas smagiej isirgies parwedina kunega, spawiedojes ir dajlej numire.
↕ p. 237–238 Zokana tecziaus neistate. ↕

Tuo tarpu šiokie tokie žmonės keliavo pas šv. Izaoką ir meldė, kad juos pamokytų, kaip turi tarnauti Viešpačiui. Pastatė patys kitus namus it klioštorėlių ir ketino tam duoti turtus. Bet šventas atsakė: „Nereikia mums to, vaikaliai; zokaninkai, turtais valdantys, negali vadintis ubagais. Šitai čia pat pas savo namelius išsivarpysime žemę, įsėsime kanapes, žirnius, batvinius, užaugs ir turėsime su kuo misti. Sukrušę kanapes, turėsime aliejų, mėsos mums nereikia, sviesto neragausime, o būsime sotūs. Nekurie draugai, tuos žodžius girdėdami, raukės kaip šeimyna, sėsdama prie putros be kankolų, keletas ištvylino iš klioštorėliaus, o kiti paliko.

Ypatingai sugebėjo šv. Izaokas prajausti atenčius daiktus. Vieną kartą, iš vakaro nunešęs į savo daržą daug lopetų, tyčiomis paliko. Nakčia pagal atėjo į tą vagys ir norėjo vogti, bet apsisuko jiems galvos, nebnumanė kuriuo beišeiti it žuvys iš venterio, rado lopetas ir kasė lig pat aušros. Ryto metą šventas tarė broliams savo: „Mano darbininkai pailso, eisiu jų išleisti". Nuėjęs perspėjo vagis, davė ko ne ko iš daržo ir liepė namon grįžti.

Kitą kartą ponas, prikrovęs vieną mazginį su duona, antrą su pyragais, įdavė vaikui, kad nuneštų pas pūstelninką. Smailus vaikas, padėjęs miške krežį su pyragais, duoną tik nunešė. Šventas, pasakęs duodančiam ačiū, tarė: „Nu, vaikeli, neik drąsiai prie antro mazginalio, miške palikto, nes į tą įlindo didi gyvatė". Vaikas, susigėdęs paraudonavo it mergelė pagirta, ėmęs kartalę, su ta pervertė krežį, iškrapštė kirmėlę, atėmė indelį, o pyragų nebdrįso kušinti.

Dar kaži kuomet puspliki perėjūnai, prie švento įžengę, meldė drabužių. Izaokas atsakė: „Gerai, gerai, gausite, tiktai truputį palūkėkit". Tuo tarpu, pašaukęs vaikiuką, tarė: „Eik į šį mišką, tokioj toj vietoj išpuvusiame medyj rasi sudėtus drabužius ir atnešk man". Vaikiukui parnešus, šventas tarė perėjūnams: „Šitai jūsų pačių drabužiai, apsivilkit, dėvėkit, o daugiau nebmeluokit".

Šv. Izaokas, nors į titnagą sudžiūvęs nuo pasninkų, tačiau visuomet buvo linksmas. Dėl ko tai? Nes jo sumenė visuomet buvo liuosa; už tikro žmonės griešninkai nejaučia tikros linksmybės. Metuose 550 šventas smagiai įsirgęs parvedino kunigą, spaviedojos ir dailiai numirė. Zokano tačiau neįstatė.

Wasere 10. dienoj.

Giwenimas S. Jona Kalibita,

buwuse szioj pasaulej aszmami amźiej.

Woz ne koźnas jaunas źmogus, tares esus didej iszmintingu, ko uźsigiejdes tąnkiej kasnewert nor igiti, nieks negal jam parsakiti; o gawes ko norieje wejkiej tuo sotinas ir praded gajletijs. Woz tuokartu tiktaj susizgrimb ir susiprąnt pirmu buwes netikszíu. Maź ne tejp atsitika ir S. Jonuj kurio kiejstą giwenimą cze kietu apraszíti.

Rimi giwenus ponas wardu Eutropius su sawa moteri Teodori turieje tris sunus, bet wisus iszmintingus. Du wiresniuoju pramokies atidawe karaluj, kad jam tarnaudamu igitu wiresnibes. O wisumaźąi Joneli lejda tęn pat Rimi mokities raszta. Jaunikajtiuj dajlej besimokąnt tyc ieje i trobą nepaźistamas źmogus: su ertu jupu apsiwilkies, su didiu kauszu ąnt sprąndu, su szikssnas dirźu parsijuoses, su ware pęndęntu ąnt piłwu, su płatiomis sunkomis ąnt petejs, pats iszblieszkies it numierielis, basus, barzda jo iłga ziła it bałta arkle uodiga ir su nuskustu gałwu. Tąn Jonelis pamates sudrebieje, parsigąnda tare ji wajkus rankiojęnt ir i sunkas dedąnt. Tąn sakau pamates szmurksz pasislepe uź duriemis it pelie urwi katiną iszwidusi.

Tuotarpu atejunas nukabina sawa sunkas, siedos ir pradieje su gaspadoriu sznekieties. Jonelis matidamas atejuna wajku nejeszkąnt, apsidrąnsines tilej iszeje ir stebiejos ar wiłkas ar meszka. Iszwides ji senis tare: ejksz wajkieli arcziaus, ejkszęn prisistebiek ir źinok mani wajkams nieka nedarąnt. Jonukas kiutina, tecziaus węn stebiejos i duris, ar gales to rejkięnt iszsprukti łaukon. Atejusi prijeme senis ↕ p. 238–239 małonej ir pri sawis pastate. Apdrąnsintas wajkas tare „pasakik mąn tiewali kas tu esi ir kam tąn iłgą mejszeli nesziois?" Atsakie senis: esmi zokanikas isztoła, majszeliej nesziuojuos wakarti ir kitus rejkalingus dajktus. Tare Jonelis: o wajku nejemi? Szis atsakie: nejemu sunau mana nejemu, kur anus dieczio kielaudamas?

Jonukas didej stebiejos i jo drapanas ir sakie „ar źinaj kan tieweli, tink mąn tanistas apdaras, asz norieczio toki pat diewieti, matau

Vasario 10 dienoj

Gyvenimas šv. Jono Kalibito,

buvusio šioj pasaulėj ašmame amžiuj

Vos ne kožnas jaunas žmogus tarias esąs didžiai išmintingu; ko užsigeidęs tankiai kasnevert nori įgyti, niekas negali jam persakyti, o gavęs, ko norėjo, veikiai tuo sotinas ir pradeda gailėtis. Vos tuo kartu tiktai susizgrimba ir susipranta pirma buvęs netikšiu. Mažne taip atsitiko ir šv. Jonui, kurio keistą gyvenimą čia ketu aprašyti.

Ryme gyvenąs ponas, vardu Eutropijus, su savo moteria Teodore turėjo tris sūnus, bet visus išmintingus. Du vyresniuoju pramokęs atidavė karaliui, kad jam tarnaudamu įgytų vyresnybes. O visų mažąjį Jonelį leido ten pat Ryme mokytis rašto. Jaunikaičiui dailiai besimokant, tic įėjo į trobą nepažįstamas žmogus, su erta jupa apsivilkęs, su didžiu kaušu ant sprando, su šikšnos diržu persijuosęs, su vario pendentu ant pilvo, su plačiomis sunkomis ant pečių, pats išblėškęs it numirėlis, basas, barzda jo ilga, žila it balto arklio uodega, ir su nuskusta galva. Tą Jonelis pamatęs sudrebėjo, persigando, tarė jį vaikus rankiojant ir į sunkas dedant. Tą, sakau, pamatęs šmurkš pasislėpė už durų it pelė urve, katiną išvydusi.

Tuo tarpu atėjūnas nukabino savo sunkas, sėdos ir pradėjo su gaspadorium šnekėtis. Jonelis, matydamas atėjūną vaikų neieškant, apsidrąsinęs tyliai išėjo ir stebėjos, ar vilkas, ar meška. Išvydęs jį, senis tarė: „Eikš, vaikeli, arčiau, eikšen, prisistebėk ir žinok mane vaikams nieko nedarant". Jonukas kiūtino, tačiau vien stebėjos į duris, ar galės, to reikiant, išsprukti laukan. Atėjusį priėmė senis maloniai ir prie savęs pastatė. Apdrąsintas vaikas tarė: „Pasakyk man, tėvali, kas tu esi ir kam tą ilgą maišelį nešiojies?" Atsakė senis: „Esmi zokaninkas iš tolo, maišelyj nešiojuos vakartį ir kitus reikalingus daiktus". Tarė Jonelis: „O vaikų neimi?" Šis atsakė: „Neimu, sūnau mano, neimu, kur anuos dėčiau keliaudamas?"

Jonukas didžiai stebėjos į jo drapanas ir sakė: „Ar žinai ką, tėveli, tinka man tamstos apdaras, aš norėčiau tokį pat dėvėti; matau

niekniekius szios pasaules, kąn asz cze uždirbsiu?" Zokanikas atsakie, kad paugsi galesi."" Tare Jonukas, je kad paugsi, asz norieczio tujaus buti zokaniku. Isz kur tamsta esi? Szis atsakie: asz esmi isz Iszpanios atpłaukiau Rimon su rejkałajs zokana, patruksiu dwetą mienesiu ir grisziu. Kłause Jonelis: o griždamas ar užejsi pri musu? Asz norieczio draugi kielauti. Atsakie senis: už łajwą rejk szimta auksinu užmokieti, kami gausi tus piningus? Jonelis: asz iszwilosiu nu matutes, tikt nesakik niekam, kajpo wisu mažąi didej mil matute; nelejs atsitolinti. Atsakie zokanikas: gieraj gieraj asz pri tawęs užejsiu.

Po tokie sznekiese zokanikas iszeje, o Jonukas nusigawes pas motiną pradieje głuosniuoties, rąnkas jos bucziuoti ir tare: matutele kiti wajkaj pakieł kartajs wakarines sawa draugams, pakwijt ir mani; o asz ju niekumet. Už taj wadęn mani sziksztu, ar neduotumi mąn szimta auksinu, kad galeczio studęntelus pamileti? Motina ne węn piningus dawe, bet dar pirkusi kningą, dajlej aptajsidina, parasze sawa wardą i dowinoje sunuj.

Gawes piningus S. Jonas łajkie ir łaukie zokanika. Tam atejus nieka nesakidamas iszkiutina isz namu, nuwika i pajuri, sieda i łajwa ir płaukie. Nu irklojusiu eje tiesiau i klosztoriu. Zokanikas isiwedes

↕ p. 239–240 S. Jona pri pardietine sakie: szis wajkielis ↕ karsztaj nor i musu zokana stoti, bet nežinau ar tamsta priimsi, nes tur tiktaj wienioliktus metus amžiaus sawa.

Iszgirdes tus žodžius S. Jonas brinkt puole po koju pardietine ir tare „priimk, priimk tieweli pildisiu jusu istatimus kajp imanidamas. Wirszinikas ji pakieles sakie „ar žinaj ko giejdi wajkas mana? Mes par kiaura meta pasnikaujem, par didžioses tikt szwęntes wałgom pijniszką. Par dienas darbuojemosi łaukusi, nakti mełdamos, priesz auszrą tiktaj siedę su drabužejs; snaudam. Ne regiesi trobelesi musu niekokios łowas; dienoj karta wieną wiralą tewałgom: panedielejs koszę su aleju, utarnikajs batwinius wirtus be kokie uždara, seredomis tokius pat kopustus, kietwergajs szautą, pertnicziomis žuwinę kad kumet žuwijs gaunam, subatomis kąnkolinę, nedieles dienomis pupinę. Priduram dar srajgius, kuriu daugibę turem daržusi sawa. Nežinau ar tiks, tau tij wirałaj? Atsakie Szwęntas: tiks, tiks, bili tiktaj mani priimtumi, kąn padarisi tieweli, risiu tus srąjgius

niekniekius šios pasaulės, ką aš čia uždirbsiu?" Zokaninkas atsakė: „Kad paaugsi, galėsi". Tarė Jonukas: „Je, kad paaugsi, aš norėčiau tuojau būti zokaninku. Iš kur tamsta esi?" Šis atsakė: „Aš esmi iš Ispanijos, atplaukiau Ryman su reikalais zokano, patruksiu dvejetą mėnesių ir grįšiu". Klausė Jonelis: „O grįždamas ar užeisi prie mūsų? Aš norėčiau drauge keliauti". Atsakė senis: „Už laivą reikia šimtą auksinų užmokėti, kame gausi tuos pinigus?" Jonelis: „Aš išviliosiu nuo matutės, tik nesakyk niekam; kaipo visų mažąjį didžiai myli matutė, neleis atsitolinti". Atsakė zokaninkas: „Gerai gerai, aš prie tavęs užeisiu".

Po tokio šnekesio zokaninkas išėjo, o Jonukas, nusigavęs pas motiną, pradėjo gluosniuotis, rankas jos bučiuoti ir tarė: „Matutėle, kiti vaikai pakelia kartais vakarines savo draugams, pakviečia ir mane, o aš jų niekuomet. Už tai vadina mane šykščiu. Ar neduotum man šimtą auksinų, kad galėčiau studentėlius pamylėti?" Motina ne vien pinigus davė, bet dar pirkusi knygą dailiai aptaisydino, parašė savo vardą ir dovanojo sūnui.

Gavęs pinigus, šv. Jonas laikė ir laukė zokaninko. Tam atėjus, nieko nesakydamas, iškiūtino iš namų, nuvyko į pajūrį, sėdo į laivą ir plaukė. Nuirkliojusiu ėjo tiesiai į kliōštorių. Zokaninkas, įsivedęs šv. Joną prie perdėtinio, sakė: „Šis vaikelis karštai nori į mūsų zokaną stoti, bet nežinau, ar tamsta priimsi, nes turi tiktai vienuoliktus metus amžiaus savo".

Išgirdęs tuos žodžius, šv. Jonas brinkt puolė po kojų perdėtinio ir tarė: „Priimk, priimk, tėveli, pildysiu jūsų įstatymus kaip įmanydamas". Viršininkas, jį pakėlęs, sakė: „Ar žinai, ko geidi, vaikas mano? Mes per kiaurą metą pasninkaujam, per didžiąsias tik šventes valgom pienišką. Per dienas darbuojamės laukuose, naktį meldžiamės, prieš aušrą tiktai, sėdę su drabužiais, snaudžiam. Neregėsi trobelėse mūsų nė kokios lovos; dienoj kartą vieną viralą tevalgom: panedėliais košę su aliejum, utarninkais batvinius, virtus be kokio uždaro, seredomis tokius pat kopūstus, ketvergais šautą, pertnyčiomis žuvynę, kad kuomet žuvies gaunam, subatomis kankolynę, nedėlios dienomis pupynę. Pridūriam dar sraigius, kurių daugybę turim daržuose savo. Nežinau, ar tiks tau tie viralai?" Atsakė šventas: „Tiks, tiks, bile tiktai mane priimtum, ką padarysi, tėveli, rysiu tuos sraigius

kajp gąndrus warles. Pardietinis taj girdiedamas prasijuokie ir tare: nu gieraj, buk sawa jupeliej par mienesi, prisistebiek musu giwenimuj, jej patiks duosiu tau jupą zokana. Atsakie jaunikajtis: ne ne tieweli duok mąn tujaus jupą ir apskutink mąn gałwą. Pardietinis tejp karsztą norą skajtidamas uź walę Wieszpaties, lijpe pasiuti jam jupą o paskiaus apwiłka.

S. Jonas isz tos atmajnaj prasidziuga, wisusi dalikusi ełgies it gieriausis zokanikas: dirba łaukusi, meldies su kitajs zokanikajs, pasnikawa be gała ir tąnkiej par kieles dienąs nieka newalgie. Nu tu pasniku iszblieszka, nosis isztisa ir pasirode mielines po akimis. Kąn regiedamas pardietinis sakie „oj wajkas mana tijk tu nedaturiesi, numaźinsi swejkatą sawa ir nełajku mirsi. Uźłajkik tiktaj musu istati ↕ p. 240–241 mus o busi Szwęntu, iszmonej tawa patijs nerejkalingi.

Pargiwenes tejp S. Jonas klosztoriej szeszerius metus; uźsigiejdi waźiuoti namon. Węn mislije kąn mana matute su tiewelu dara? Gal werk, apej mani tejraujes, jeszko nuskięnduse; o nieka neźina. Rejk mąn griszti pri tiewu. Tomis mislomis it ałkanomis musiemis nebatsikratidamas eje pri pardietine ir pasisakie. Wirszinikas sakie „ira taj gundinimas welne kurs nor tawi atitraukti nu diewobajminga giwenima rejk tau kratities." Jaunikajtis ir kraties, bet niekajp negaleje atitolinti, kajpo tikras wajkas węn sakie „matutes noriu, matutes noriu! Pardietinis matidamas tąn S. Jona nełajmę paszaukie ji pri sawęs, małonej prijeme ir tare „abźadu niekokiu nedarej, tebesi luosas, kad tejp giejdi gali griszti pri tiewu; cze budamas neiłgaj be pateksi. Duosiu tau draugą warpinika ir uźmokiesiu uź łajwą.

Prasidźiuga Szwęntas tus źodźius iszgirdes ir tare „acziu tau tieweli płauksiu bet ir tęn welniuj nepasiduosiu, gumba is gaus ne mana duszele. Koźnam zokanikuj pułdamas po koju pasakie su Diewu ir melde kad nepiktu jej kuo uźrustina. Zokanikaj werkdamis ji źegnoje ir iszlejda.

Atpłaukies S. Jonas i Wałaku źiamę, nu pajure eje Rimon piesti. Ubaguj sawa drauguj atidawe sawa gierą drabuźi o pats jeme jo nudriskusi. Pareje namon ąnkstij ir stojes pri duru. Iszejes namu priwejzietojas wisupirmu ji pamate ir kłause, kas esi? Szis atsakie: esmi pawargielis. Tare priwejzietojas: nestowiek pri duru, poni neapweź

kaip gandras varles". Perdėtinis, tai girdėdamas, prasijuokė ir tarė: „Nu gerai, būk savo jupelėj per mėnesį, prisistebėk mūsų gyvenimui, jei patiks, duosiu tau jupą zokano". Atsakė jaunikaitis: „Ne ne, tėveli, duok man tuojau jupą ir apskutink man galvą". Perdėtinis, taip karštą norą skaitydamas už valią Viešpaties, liepė pasiūti jam jupą, o paskiau apvilko.

Šv. Jonas iš tos atmainos prasidžiugo, visuose dalykuose elgės it geriausias zokaninkas: dirbo laukuose, meldės su kitais zokaninkais, pasninkavo be galo ir tankiai per kelias dienas nieko nevalgė. Nuo tų pasninkų išblėško, nosis ištįso ir pasirodė mėlynės po akimis. Ką regėdamas, perdėtinis sakė: „Oi, vaikas mano, tiek tu nedatūrėsi, numažinsi sveikatą savo ir nelaiku mirsi. Užlaikyk tiktai mūsų įstatymus, o būsi šventu, išmoniai tavo paties nereikalingi".

Pergyvenęs taip šv. Jonas klioštoriuj šešerius metus užsigeidė važiuoti namon. Vien mislijo: „Ką mano matutė su tėveliu daro? Gal verkia, apie mane teiraujas, ieško nuskendusio, o nieko nežino. Reikia man grįžti prie tėvų". Tomis misliomis it alkanomis musėmis nebatsikratydamas, ėjo prie perdėtinio ir pasisakė. Viršininkas sakė: „Yra tai gundinimas velnio, kurs nori tave atitraukti nuo dievobaimingo gyvenimo, reikia tau kratytis". Jaunikaitis ir kratės, bet niekaip negalėjo atitolinti; kaipo tikras vaikas vien sakė: „Matutės noriu, matutės noriu!" Perdėtinis, matydamas tą šv. Jono nelaimę, pašaukė jį prie savęs, maloniai priėmė ir tarė: „Apžadų nė kokių nedarei, tebesi liuosas, kad taip geidi, gali grįžti prie tėvų; čia būdamas neilgai bepateksi. Duosiu tau draugą varpininką ir užmokėsiu už laivą".

Prasidžiugo šventas, tuos žodžius išgirdęs, ir tarė: „Ačiū tau, tėveli, plauksiu, bet ir ten velniui nepasiduosiu, gumbą jis gaus, ne mano dūšelę". Kožnam zokaninkui puldamas po kojų, pasakė su Dievu ir meldė, kad nepyktų, jei kuo užrūstino. Zokaninkai verkdami jį žegnojo ir išleido.

Atplaukęs šv. Jonas į Valakų žemę nuo pajūrio ėjo Ryman pėsčia. Ubagui savo draugui atidavė savo gerą drabužį, o pats ėmė jo nudriskusį. Parėjo namon anksti ir stojos prie durų. Išėjęs namų priveizėtojas visų pirma jį pamatė ir klausė: „Kas esi?" Šis atsakė: „Esmi pavargėlis". Tarė priveizėtojas: „Nestovėk prie durų, ponia neapveža

wałkaczinu; kajp iszwis piks. Atsakie Szwęntas: o kami galu stowieti? Nes idiem noriu paregieti pona su poni. Tare priwejzietojas, sto-
↕ p. 241–242 wiek cze uź duriemis. Szis ir stipsoje iłgas wałąndas. ↕

Gan wiełaj iszeje isz rumu tiewas su motinu: Szwęntas anuodu pamates apsiwerkie isz dźiauksma. Motina iszwidusi Joną tare „o ko cze roksaj? Ar negali kiaulu ganiti kąn turi walkioties be darba? Ubagas tileje ir szłuoste aszaras sawa. Atsakie priwejzietojas: mataj poni par auguma galetu darbuoties, bet tur buti sergąns, burna jo iszblieszkusi taj roda. Poni nieka daugiaus nebsakiusi, eje tolaus, o szwęntas tare priwejzietojuj „nors manęs poni neuźkięnt wienok ję milu ir noriu pri jusu prisigłausti, ar negaletumi mąn duoti ipatingą kamarelę? Szis atsakie: nu gieraj asz pasikłausiu pona.

Priwejzietojuj kłausąnt tiewas tare: ar źinaj kąn, pastatik jam darźa gali trobalę, teguł bun pri manęs pustelnikas; rasi ir mana sunu Joneli kas sugłobs. Priwejzietojas ir pastate. Toj S. Jonas isikures, par kiauras dienas meldies baźnicziој, parejes walgie płutgali duonas su undeniu, kuri jam priwejzietojas dawe, wieł poterus sznibzdieje it wieźis isz undens isztrauktas, tiewas kumet nekumet siuntinieje jam gierus walgius; bet szis skaninius atidawes ubagams, pats duoną tewalgie. Tejp S. Jonas retaj te matomas pargiwena trejus metus.

Pradźioj kietwirtuju pasirodes jam Kristus Wieszpats tare „neuźiłga mirsi pasitajsik ąnt kiale." Rita meta karsztaj pasimeldes S. Jonas pasakie acziu Wieszpatem uź tąn gieradieistą, iszeje oran, pamate priwejzietoi ir sakie „tieweli mełsk idant poni mani apłąnkitu, noriu anaj didi dajktą pasakiti. Priwejzietojas tejp ir padare, bet ta pasiputusi atsakie: ko beuźsigiejs tas parejunas, asz jo kięnsti negalu dar turieczio pri jo ejti? To ne biauriojes, nes lijpsiu iszmesti isz trobales. Nuejusi dar pri wira sakie, ar girdiejej szitaj tas wałkaczina nor kad asz ji apłąnkiczio, buk sergąns. Tare ponas: „ejk mo-
↕ p. 242–243 tin, ↕ neniekink ubaga; nes Wieszpats tur jus sawa apwejzdoj. Szi wienok neje.

Kieletuj dienu praslinkus wieł atejes pri wejzietojas tare „ubagas musu lijpe ponej pasakiti szius źodźius: po triju dienu mirsiu, jej neatejs, ąmźinaj to gajleses. Poni taj iszgirdusi iszeje oran ir lijpe tarnams

valkačinų; kaip išvys – pyks". Atsakė šventas: „O kame galiu stovėti? Nes įdėm noriu paregėti poną su ponia". Tarė priveizėtojas: „Stovėk čia už durų". Šis ir stypsojo ilgas valandas.

Gan vėlai išėjo iš rūmų tėvas su motina. Šventas, anuodu pamatęs, apsiverkė iš džiaugsmo. Motina, išvydusi Joną, tarė: „O ko čia riogsai? Ar negali kiaulių ganyti, ką turi valkiotis be darbo?" Ubagas tylėjo ir šluostė ašaras savo. Atsakė priveizėtojas: „Matai, ponia, per augumą galėtų darbuotis, bet tur būti sergąs, burna jo išblėškusi tai rodo". Ponia, nieko daugiau nebsakiusi, ėjo toliau, o šventas tarė priveizėtojui: „Nors manęs ponia neužkenčia, vienok ją myliu ir noriu prie jūsų prisiglausti; ar negalėtum man duoti ypatingą kamarėlę?" Šis atsakė: „Nu gerai, aš pasiklausiu pono".

Priveizėtojui klausiant, tėvas tarė: „Ar žinai ką, pastatyk jam daržo gale trobalę, tegul būna prie manęs pūstelninkas; rasi ir mano sūnų Jonelį kas suglobs". Priveizėtojas ir pastatė. Toj šv. Jonas įsikūręs per kiauras dienas meldės bažnyčioj, parėjęs valgė plutgalį duonos su vandeniu, kurį jam priveizėtojas davė, vėl poterius šnibždėjo it vėžys iš vandens ištrauktas. Tėvas kuomet ne kuomet siuntinėjo jam gerus valgius, bet šis, skaninius atidavęs ubagams, pats duoną tevalgė. Taip šv. Jonas, retai tematomas, pergyveno trejus metus.

Pradžioj ketvirtųjų pasirodęs jam Kristus Viešpats tarė: „Neužilgo mirsi, pasitaisyk ant kelio". Ryto metą karštai pasimeldęs, šv. Jonas pasakė ačiū Viešpačiui už tą geradėjystą, išėjo oran, pamatė priveizėtoją ir sakė: „Tėveli, melsk, idant ponia mane aplankytų, noriu anai didį daiktą pasakyti". Priveizėtojas taip ir padarė, bet ta pasipūtusi atsakė: „Ko beužsigeis tas perėjūnas, aš jo kęsti negaliu, dar turėčiau prie jo eiti? Te nesibjaurioja, nes liepsiu išmesti iš trobalės". Nuėjusi dar prie vyro sakė: „Ar girdėjai, šitai tas valkačina nori, kad aš jį aplankyčiau, būk sergąs". Tarė ponas: „Eik, motin, neniekink ubago, nes Viešpats turi juos savo apveizdoj". Ši vienok nėjo.

Keletui dienų praslinkus, vėl atėjęs priveizėtojas tarė: „Ubagas mūsų liepė poniai pasakyti šiuos žodžius: „Po trijų dienų mirsiu, jei neateis, amžinai to gailėsis". Ponia, tai išgirdusi, išėjo oran ir liepė tarnams

atneszti su łowu ligoni. Atnesztas S. Jonas tare „meldźiu tamstas poni kad mana kuną pałajdotumi tusi pat nudriskusiusi drabuźiusi; tamstaj su ponu palijktu atminimuj szęn kningą."

Pagawusi tąn poni skubej neszies pri wira ir sakie „ar mataj tiewaj tas ubagas turis wedąms sunaus kningą su mana paraszu; bene źina is kąn apej wajką? Tujaus abudu pri łowas sustojusiu tejrawos apej sunu sawa. O szis atsakie „asz pats esmi Jonas sunus judąms, zokanikas mani iszweźe Iszpanion, giwenau klosztoriej szeszerius metus, uźsigiejdes judu regieti sugriźau Rimon, kajp cze elgiaus źinotau. Acziu judąm uź prakutinimą, acziu uź prigłaudą, acziu uź duoną. Łaj judąm Wieszpats uźmok ir tau gieras priwejzietojau namu tiewa mana.

Iszgirdusi tus źodźius poni puole pri gałwos sunaus ir werkdama tare, oj mana Joneli, diełko sugriźes nepasisakiej wedąms sunus esus? Atsakie Szwęntas: mataj matute mana pasisakies negalejes buczio pakutawoti, dabar galejau. Motina tujaus ineszina i rumus, parwede daktara su kunegu: tas apwejzieje ligoni su Szwęntajs sakramęntajs o Jonas dar dwetą dienu patekies, numire.

Parbuwa szioj pasaulej dwideszimti metu. Apej toki atsitikimą iszsigirda wisas miestas: tiewaj su iszkilmi pałajdoje szwęntą kuną o paskiaus trobeles wietoj pastate baźniczę, kurioj lig sziolej garbęn

↕ p. 243–244 źmones Wieszpati. Amen. ↕

Kowa 16. dienoj.

Giwenimas S. Ruperta wiskupa, Bawarios Apasztoła

buwuse ąnt źiames gali sekmoje ąmźiaus.

Musu gadiniej acziu Wieszpatem woz ne wisur źmones ira jej ne katalikajs tad bęn krikszczioniemis. Bet po uźgimima Kristaus Wieszpaties sekmami ąmźiej, daug tebibuwa pagonu, kurius rejkieje

atnešti su lova ligonį. Atneštas šv. Jonas tarė: „Meldžiu tamstos, ponia, kad mano kūną palaidotum tuose pat nudriskusiuose drabužiuose; tamstai su ponu palieku atminimui šią knygą".

Pagavusi tą, ponia skubiai nešės prie vyro ir sakė: „Ar matai, tėvai, tas ubagas turįs vedums sūnaus knygą su mano parašu; bene žino jis ką apie vaiką?" Tuojau abudu, prie lovos sustojusiu, teiravos apie sūnų savo. O šis atsakė: „Aš pats esmi Jonas, sūnus judviejų, zokaninkas mane išvežė Ispanijon, gyvenau klioštoriuj šešerius metus, užsigeidęs judu regėti, sugrįžau Ryman, kaip čia elgiaus, žinota. Ačiū judviem už prakutinimą, ačiū už prieglaudą, ačiū už duoną. Lai judviem Viešpats užmoka ir tau, geras priveizėtojau namų tėvo mano".

Išgirdusi tuos žodžius, ponia puolė prie galvos sūnaus ir verkdama tarė: „Oi, mano Joneli, dėl ko sugrįžęs nepasisakei vedums sūnus esąs?" Atsakė šventas: „Matai, matute mano, pasisakęs negalėjęs būčiau pakūtavoti, dabar galėjau". Motina tuojau įnešino į rūmus, parvedė daktarą su kunigu, tas apveizėjo ligonį su šventais sakramentais, o Jonas, dar dvejetą dienų patekęs, numirė.

Perbuvo šioj pasaulėj dvi dešimti metų. Apie tokį atsitikimą išsigirdo visas miestas. Tėvai su iškilme palaidojo šventą kūną, o paskiau trobelės vietoj pastatė bažnyčią, kurioj lig šiolei garbina žmonės Viešpatį. Amen.

Kovo 16 dienoj

Gyvenimas šv. Ruperto vyskupo, Bavarijos[1] apaštalo,

buvusio ant žemės gale sekmojo amžiaus

Mūsų gadynėj, ačiū Viešpačiui, vos ne visur žmonės yra jei ne katalikais, tad bent krikščionimis. Bet po užgimimo Kristaus Viešpaties sekmame amžiuj daug tebebuvo pagonų, kuriuos reikėjo

isz mokiti wieros szwęntos. Nejgi truka mokitoju: uźwis kunegaj kas karts tolaus kielaudamis, apsakinieje ewanelią. Tarp kitu ir tas S. Rupertas skielbdamas źodi Diewa, Szwęntu tape. Skajtikiem jo trumpaj cze apraszitą giwenimą.

S. Rupertas buwa kunegajkszcziu, artimu giminajcziu Prąncuzu karalaus Kildeberta. Galeje westi moteri, auksztas gauti wiresnibes ir giwenti karalaus rumusi; to wisa tecziaus nenoriedamas istoje i kunegus. Szwętami stoni budamas; elgies didej padorej. Pilnas Dwases Szwęncziauses: sakie graudius pamoksłus, szaukie atsispirdamas ąnt griesznikų idant metawotumes ir nebrajditu po griekus it gąndraj po bałas, iłgaj woz nekas diena spawiedoje źmones, szelpe plikius tejp; jog ir pats nuplika. Duotu ubagams piningu neskajte, bet sakie, kam asz turiu gałwą sukti skajtimu, Wieszpats suskajtis; jug asz jam duodu ne pawargielems. Czistatą tejp łajkie jog ir pikcziausis źmogus jo ispieti tami daliki nedrisa.

Tejp szwęntam besidarbuojęnt, mire Wangonos wiskupas: wiresnibe girdiedama apej garsingus darbus to S. Ruperta; pakiele ji pati i wiskupus. Auksztu wirsziniku wieros tapes dar didesnej sziles iszganimu dusziu źmoniu. Par karsztus pamoksłus, ne węn daugieł ka-
↕ p. 244–245 taliku priwerte metawoties, bet ir netikielu ↕ burius katalikajs padare. Uź kąn ituźi eretikaj, sugrobi wiena karta wiskupą, bare taridamis, „tu plikakti, tu strubnosi, kam tu mususius grobstaj it oras musis, kad tu praszmurksztumi, ar nełajme cze tawi atnesze, sukies ąnt sausa miszką." Nekąnkindamos dar iszdieimu par szioki partoki, paguldi it mokitojas wajką bajsej su riksztiemis partwoje. Ąnt gała pasakie: jej tu isz musu kraszta neprasikraustisi; mes tawi nubłokszma.

Szwęntas atsikieles nepika, nej baros, bet melde sawa neprietelems Dwases Szwęntos ir mislije kajp tur apsiwersti, kad ąntra siki i rąnkas neprietelu nepaklutu.

Kieletuj dienu praslinkus, brabraksz ieje i wiskupa rumus nepaźistamas źmogus ir tare „Kunegajksztis Bawarios ponas mana nor idant tamsta atwikies i jo źiamę apsakinietumi wierą kataliku; ar ne tejksis atwaźiuoti? S. Rupertas atsakie: kodieł ne; atwaźiuosiu. Pasiuntiniuj iszejus Szwęntas iszlejda kieletą kunegu pranokieju sawa i Bawarią o paskiaus ir pats iszwaźiawa.

išmokyti vieros šventos. Neigi trūko mokytojų: užvis kunigai, kaskarts toliau keliaudami, apsakinėjo Evangeliją. Tarp kitų ir tas šv. Rupertas, skelbdamas žodį Dievo, šventu tapo. Skaitykim jo trumpai čia aprašytą gyvenimą.

Šv. Rupertas buvo kunigaikščiu, artimu giminaičiu prancūzų karaliaus Kildeberto[2]. Galėjo vesti moterį, aukštas gauti vyresnybes ir gyventi karaliaus rūmuose; to viso tačiau nenorėdamas, įstojo į kunigus. Šventame stone būdamas, elgės didžiai padoriai. Pilnas Dvasios Švenčiausios sakė graudžius pamokslus, šaukė atsispirdamas ant griešninkų, idant metavotųsi ir nebraidytų po griekus it gandrai po balas, ilgai vos ne kas dieną spaviedojo žmones, šelpė plikius taip, jog ir pats nupliko. Duotų ubagams pinigų neskaitė, bet sakė: „Kam aš turiu galvą sukti skaitymu, Viešpats suskaitys; juk aš jam duodu, ne pavargėliams". Čystatą taip laikė, jog ir pikčiausias žmogus jo įspėti tame dalyke nedrįso.

Taip šventam besidarbuojant, mirė Vangonos vyskupas. Vyresnybė, girdėdama apie garsingus darbus to šv. Ruperto, pakėlė jį patį į vyskupus. Aukštu viršininku vieros tapęs, dar didžiau šylės išganymu dūšių žmonių. Per karštus pamokslus ne vien daugel katalikų privertė metavotis, bet ir netikėlių būrius katalikais padarė. Už ką įtūžę eretikai, sugrobę vieną kartą vyskupą, barė tarydami: „Tu plikkakti, tu strubnosi, kam tu mūsuosius grobstai it voras muses, kad tu prašmurkštum, ar nelaimė čia tave atnešė, sukis ant sauso miško". Nekankindamos dar išdėjimu per šiokį, per tokį, paguldę it mokytojas vaiką baisiai su rykštėmis pertvojo. Ant galo pasakė: „Jei tu iš mūsų krašto neprasikraustysi, mes tave nubloksime".

Šventas atsikėlęs nepyko nei barės, bet meldė savo neprieteliams Dvasios Šventos ir mislijo, kaip turi apsiversti, kad antrą sykį į rankas neprietelių nepakliūtų.

Keletui dienų praslinkus, brabrakš įėjo į vyskupo rūmus nepažįstamas žmogus ir tarė: „Kunigaikštis Bavarijos, ponas mano, nori, idant tamsta, atvykęs į jo žemę, apsakinėtum vierą katalikų; ar nesiteiksi atvažiuoti?" Šv. Rupertas atsakė: „Kodėl ne, atvažiuosiu". Pasiuntiniui išėjus, šventas išleido keletą kunigų, pranokėjų savo, į Bavariją, o paskiau ir pats išvažiavo.

Wiskupuj netolij miesta Regensburga esąnt, kunegajksztis Teodo su wisajs sawa dwariszkiejs iszeje jo sutikti, prijeme su iszkilmi, ir kłause kąn pasakis S. Rupertas. Tam woz wieną pamoksłą pasakius, kunegajksztis su wisu sawa gimini iszpaźina wardą Wieszpaties Jezaus ir melde kriksztą. Szwęntas ko rejkięnt pramokies ir apkriksztije. Źmones taj regiedamis kruwomis pradieje wirsti i katalikus o kunegaj jus mokie, spawiedoje ir krikształe.

S. Rupertas parejes apskritą Bawarią ir daugibę źmoniu apkriksztijes, lejdos i Panonią Ilirią ir Noriką. Cze tejpogi newełtuo truka; waźiuojos nu miesta lig miesta, sakie pamoksłus ir daugina katalikus. – Sugriźusem i Bawarią tare kunegajksztis Teodonas, ar źinaj ↕ p. 245–246 kąn gieras piemuo, mana źmones ↕ atkris i pagonu tikieimą jej ne bus kam priwejzieti; todieł paskirkies sau wietą kurioj norietumi giwenti ir dabok awelu sawa. Szwęntas aprinka sau miestą wadinamą Juwawium, kunegajksztis tęn pastate graźę baźniczę, dawe turtus, tejpogi aprupina jo kanaunikus arba kapitułą. O popieźius pakiele S. Ruperta i wiskupus tos wietas.

Wiskupuj mełdąnt kunegajksztis girioj wadinimoj Bongowia istejgie klosztoriu wiriszkuju. Mirdamas Teodonas pawede kunegajksztistę sawa sunuj Teobertuj: isakie mileti wierą kataliku ir wisusi dalikusi kłausiti wiskupa Ruperta. Naujes kunegajksztis apłąnkie Bongonios klosztoriu ir padaugina jo turtus. Wiskupas waźiuojes i Prąncuzię i sawa tiewiszkię, parsiweźe du kunegu Gizilariu su Kunibaldu; nes Bawarioj maźaj ju teturieje. Neuźiłga atwaźiawa isz Prąncuzijes Erentruda brole duktie wiskupa, kurę szis prijemes istejgie klosztoriu motriszkuju ir pakiele i pardietines tąn sawa giminajtę.

Gan patekies S. Rupertas apsirga: pasisakie noris kad po jo piedu butu wiskupu kunegas Witalis, prijeme Szwęntus sakramęntus ir diewobajmingaj numire. Dusze jo kajpo Szwęnta nueje dąngon, kami ję paregieti, duok mums Wieszpatie. Amen.

Vyskupui netoli miesto Regensburgo[3] esant, kunigaikštis Teodonas su visais savo dvariškiais išėjo jo sutikti, priėmė su iškilme ir klausė, ką pasakys šv. Rupertas. Tam vos vieną pamokslą pasakius, kunigaikštis su visa savo gimine išpažino vardą Viešpaties Jėzaus ir meldė krikšto. Šventas, ko reikiant pramokęs, ir apkrikštijo. Žmonės, tai regėdami, krūvomis pradėjo virsti į katalikus, o kunigai juos mokė, spaviedojo ir krikštijo.

Šv. Rupertas, perėjęs apskritą Bavariją ir daugybę žmonių apkrikštijęs, leidos į Panoniją, Iliriją ir Noriką[4]. Čia taipogi ne veltui truko; važiojos nuo miesto lig miesto, sakė pamokslus ir daugino katalikus. Sugrįžusiam į Bavariją, tarė kunigaikštis Teodonas: „Ar žinai ką, geras piemuo, mano žmonės atkris į pagonų tikėjimą, jei nebus kam priveizėti, todėl pasiskirk sau vietą, kurioj norėtum gyventi, ir dabok avelių savo". Šventas aprinko sau miestą, vadinamą Juvavium[5], kunigaikštis ten pastatė gražią bažnyčią, davė turtus, taipogi aprūpino jo kanauninkus, arba kapitulą. O popiežius pakėlė šv. Rupertą į vyskupus tos vietos.

Vyskupui meldžiant, kunigaikštis girioj, vadinamoj Bongonija, įsteigė kliōštorių vyriškųjų. Mirdamas Teodonas pavedė kunigaikštystę savo sūnui Teobertui; įsakė mylėti vierą katalikų ir visuose dalykuose klausyti vyskupo Ruperto. Naujas kunigaikštis aplankė Bongonijos kliōštorių ir padaugino jo turtus. Vyskupas važiojos į Prancūziją, į savo tėviškę, parsivežė du kunigu, Gizilarių su Kunibaldu, nes Bavarijoj mažai jų teturėjo. Neužilgo atvažiavo iš Prancūzijos Erentruda, brolio duktė vyskupo, kurią šis priėmęs įsteigė kliōštorių motriškųjų ir pakėlė į perdėtines tą savo giminaitę.

Gan patekęs, šv. Rupertas apsirgo; pasisakė norįs, kad po jo pėdų būtų vyskupu kunigas Vitalis, priėmė šventus sakramentus ir dievobaimingai numirė. Dūšia jo kaipo švento nuėjo dangun, kame ją paregėti duok mums, Viešpatie. Amen.

Kowa 17. dienoj.

Giwenimas S. Ludgiera Saksonios Wiskupa ir Apasztoła,

buwuse szioj pasaulej aszmami ąmźiej.

Wieraj kataliku płatinąntes, rejkieje wirų kurij tąn apsakinietu. Nejgi tu truka, diełko taj? Nes Wieszpats noriedamas kad tikras tikieimas wisoj ↕ p. 246–247 pa↕saulej butu źinomas, siunte tam derąntius źmones. Isz jo taj pariedima S. Rupertas apszwiete Bawarią o S. Ludgierus Saksonią. Kajp tam Szwęntam kłojes pawestas darbas; matisma skajtidamis jo giwenimą.

Kraszti wadinami Prizya padorej giwenąntis źmones katalikaj pagimde S. Ludgierą. Motina tejpogi wardu Ludgiera augindama tąn Szwęnta wajkieli; mokie ne węn poteru, bet ir mejles Wieszpaties. Bepigu buwa ne mokiti kad kłojes: wajkina dar neisztardamas kajp rejkięnt źodźiu, jau mokieje isztisinius poterus, kalbieje jus rita ir wakara nelijpamas. Dar nepaźindamas nie wienos literas, sudieje i kruwą kieletą berza tosziu ir kaźikąn brajźe. Motina taj pamatiusi kłause kąn tataj dirbi Ludgierelau? Szis atsakie, raszau ir skajtau. Tare motina o kas tawi iszmokie raszta? Szis atsakie „Wieszpats Diewas. Suprata motina busęnt ji rasztiniku, todieł iszkałunes nesąnt atidawe wajką pri zokrastiona wardu Grigalaus, kurs ir pramokie ji raszta. Zokrastionuj nieka daugiesne iszmokiti negalęnt, motina iszweźe S. Ludgierą i Ąnglios źiamę pas garsinga rasztinika Alkuina. Tas mokie wajką wisako: bet Szwęntas nemiegdamas szejpjau moksłusi, węn giejde, kad ji mokitu daliku wieros arba tejp wadinamas teologios.

Alkuinas suprates ji busęnt kunegu ir mokie ko tam stonuj rejkięnt. Didej mileje S. Ludgierą ir wadina sunu sawa; nes buwa padorus, diewobajmingas ir moksłus. Jaunikajtis patrukies pas Alkuiną pęnkierius metus; sugriźa pri tiewu sawa. Cze paźines ji Albryktus wietas wiskupas ir suprates gieraj esąnt mokitu, tare: ko cze warginis szejpjau stoni, szwęnskies i kunegas busi naudingu ir mąn ir draugistej źmoniu. S. Ludgierus atsakie: tejsibe gieras tieweli, asz ir pats

Kovo 17 dienoj

Gyvenimas šv. Liudgero, Saksonijos[1] vyskupo ir apaštalo,

buvusio šioj pasaulėj ašmame amžiuj

Vierai katalikų platinantis, reikėjo vyrų, kurie tą apsakinėtų. Neigi tų trūko. Dėl ko tai? Nes Viešpats, norėdamas, kad tikras tikėjimas visoj pasaulėj būtų žinomas, siuntė tam derančius žmones. Iš jo tai parėdymo šv. Rupertas apšvietė Bavariją[2], o šv. Liudgeras Saksoniją. Kaip tam šventam klojos pavestas darbas, matysime skaitydami jo gyvenimą.

Krašte, vadinamame Fryzija[3], padoriai gyvenantys žmonės katalikai pagimdė šv. Liudgerą. Motina, taipogi vardu Liudgera, augindama tą šventą vaikelį, mokė ne vien poterių, bet ir meilės Viešpaties. Bepigu buvo nemokyti, kad klojos: vaikinas, dar neištardamas kaip reikiant žodžių, jau mokėjo ištisinius poterius, kalbėjo juos rytą ir vakarą neliepiamas. Dar nepažindamas nė vienos literos, sudėjo į krūvą keletą beržo tošių ir kaži ką braižė. Motina, tai pamačiusi, klausė: „Ką tatai dirbi, Liudgerėliau?" Šis atsakė: „Rašau ir skaitau". Tarė motina: „O kas tave išmokė rašto?" Šis atsakė: „Viešpats Dievas". Suprato motina būsiant jį raštininku, todėl, iškalų nesant, atidavė vaiką prie zakristijono, vardu Grigaliaus, kurs ir pramokė jį rašto. Zakristijonui nieko daugiau išmokyti negalint, motina išvežė šv. Liudgerą į Anglijos žemę pas garsingą raštininką Alkuiną[4]. Tas mokė vaiką visa ko, bet šventas, nemėgdamas šiaip jau moksluose, vien geidė, kad jį mokytų dalykų vieros, arba taip vadinamos teologijos.

Alkuinas, supratęs jį būsiant kunigu, ir mokė ko tam stonui reikiant. Didžiai mylėjo šv. Liudgerą ir vadino sūnum savo, nes buvo padorus, dievobaimingas ir mokslus. Jaunikaitis, patrukęs pas Alkuiną penkerius metus, sugrįžo prie tėvų savo. Čia pažinęs jį Albrichtas, vietos vyskupas, ir supratęs gerai esant mokytu tarė: „Ko čia vargini es šiaip jau stone, švęskis į kunigus, būsi naudingu ir man, ir draugystei žmonių". Šv. Liudgeras atsakė: „Teisybė, geras tėveli, aš ir pats

↕ p. 247–248 noriu buti kunegu. Su ↕ lig tu dienu wiskupas patalpina ji pas sawa baźniczę paszwęnte pirmu i klerikus, paskiaus i kunegus ir iszsiunte i Prizyą apsakinieti wieros kataliku. Tas darbas eje rąnku, daugieł pagonu i katalikus parwerte ir nemaź stowiłu diewajtiu iszwartaloje. Murmieje ir grumzde pagonis taj regidamis, wienok nugąnstaudamis wiresnibes; nieka jam nedare.

Jam besidarbuojęnt Windekindus pagonis, Saksonios kunegajksztis, Prizyą uźgrobes: iszwarę kataliku kunegus. — S. Ludgierus isztręmptas lejdos i wałaku źiamę ir giwęna dwejus metus Benewenta klosztoriej. Tuotarpu Prąncuzu ciecorius Karolus didesis pargabina isz Ąnglios i Pariźiu Alkuina, kurs parweźina sawa mokitni Ludgierą pri sawęs ir pawede jo priwejzieimuj maźa klosztoriu.

Neuźiłga ciecorius Karolus uźjemes Prizyą wieł norieje giwentojus i katalikus parwersti ir iszsiunte tęn S. Ludgierą kajpo wokiti. — Szwęntas parwikies ąntra karta i sawa tiewiszkię kajp imanidamas stejgies wierą ataliku Kprapłatinti. Garsingas tape jo wardas: diełto taj Kolonios Erciwiskupas Gildebaldus popieźiuj lejdąnt paszwęnte aną i Monastera wiskupus.

Budamas tuo auksztu baźniczes S. wirsziniku S. Ludgierus; pradieje stebukłus dariti. Kaźikumet źmones iszsigirdi akłą ubagą padorej giwenąnt, nuwede pas wiskupą ir tare „Jo milestale tas ubagas dajlesnej ełgas uź bajora, graźesnej gijd uź gajdi; atidarik jam akis. Wiskupas kłauses akła, ar senej buwaj spawiednes? Szis atsakie: jau mataj tieweli tami daliki ne wisaj tegiebiejau szarpuoti; bus jau pęnkieri metaj nu paskutines spawiednes. Tare Wiskupas: nu pasitajsik, primink sau griekus, ir spawiedokies. Szis pasitajses ir prilinda par spawiednę werkie kajp jau-
↕ p. 248–249 tis baube. Paskiaus wiskupas ji parźegnoje ir atidare akis. ↕

Kita karta wiskupas łąnkidamas wiskupistę, kad ieje i wiena klebonię, ubagas akłus brazdina i łąnga ir melde miłaszirdistes. Kaźikas ir dawe jam dwetą piningu, bet spitris tare, ne to asz noriu, bet giejdu kad nuwestumet mani pas Ludgierą. Wienam kuneguj iwedus kłause wiskupas; ko nori nu manęs. Szis atsakie: Jo milestale noriu saules szwiesibę regieti. Tare wiskupas: łaj duod tau Wieszpats praregieti. Su lig tajs źodzejs ubagas ataka. Wiskupas paswadina ji draugi su sawęm i stała ir wisi dźiaugies. S. Ludgieras prikiele wieną numirieli isz numirusiu.

noriu būti kunigu". Sulig ta diena vyskupas patalpino jį pas savo bažnyčią, pašventė pirma į klierikus, paskiau į kunigus ir išsiuntė į Fryziją apsakinėti vieros katalikų. Tas darbas ėjo ranka, daugel pagonų į katalikus pervertė ir nemaž stovylų dievaičių išvartaliojo. Murmėjo ir grumzdė pagonys, tai regėdami, vienok, nuogąstaudami vyresnybės, nieko jam nedarė.

Jam besidarbuojant, Vindekindas[5], pagonis Saksonijos kunigaikštis, Fryziją užgrobęs, išvarė katalikų kunigus. Šv. Liudgeras ištremptas leidos į Valakų žemę ir gyveno dvejus metus Benevento[6] klioštoriuj. Tuo tarpu prancūzų ciesorius Karolis Didysis pargabeno iš Anglijos į Paryžių Alkuiną, kurs parvežino savo mokytinį Liudgerą prie savęs ir pavedė jo priveizėjimui mažą kliošторių.

Neužilgo ciesorius Karolis, užėmęs Fryziją, vėl norėjo gyventojus į katalikus perversti ir išsiuntė ten šv. Liudgerą kaipo vokietį. Šventas, parvykęs antrą kartą į savo tėviškę, kaip įmanydamas steigės vierą katalikų praplatinti. Garsingas tapo jo vardas, dėl to tai Kolonijos[7] arkivyskupas Gildebaldas, popiežiui leidžiant, pašventė aną į Monastero[8] vyskupus.

Būdamas tuo aukštu Bažnyčios šv. viršininku, šv. Liudgeras pradėjo stebuklus daryti. Kaži kuomet žmonės, išsigirdę aklą ubagą padoriai gyvenant, nuvedė pas vyskupą ir tarė: „Jo mylistale, tas ubagas dailiau elgias už bajorą, gražiau gieda už gaidį; atidaryk jam akis". Vyskupas klausės aklo: „Ar seniai buvai spaviednės?" Šis atsakė: „Jau matai, tėveli, tame dalyke ne visai tegebėjau šarpuoti; bus jau penkeri metai nuo paskutinės spaviednės". Tarė vyskupas: „Nu, pasitaisyk, primink sau griekus ir spaviedokis". Šis pasitaisęs ir prilindo; per spaviednę verkė, kaip jautis baubė. Paskiau vyskupas jį peržegnojo ir atidarė akis.

Kitą kartą vyskupas, lankydamas vyskupystę, kad įėjo į vieną kleboniją, ubagas aklas brazdino į langą ir meldė mielaširdystės. Kaži kas ir davė jam dvejetą pinigų, bet spitris tarė: „Ne to aš noriu, bet geidžiu, kad nuvestumėt mane pas Liudgerą". Vienam kunigui įvedus, klausė vyskupas: „Ko nori nuo manęs?" Šis atsakė: „Jo mylistale, noriu saulės šviesybę regėti". Tarė vyskupas: „Lai duoda tau Viešpats praregėti". Sulig tais žodžiais ubagas atako. Vyskupas pasvadino jį drauge su savim į stalą, ir visi džiaugės. Šv. Liudgeras prikėlė vieną numirėlį iš numirusių.

Kažikumet ważiuodamas wiskupas, pamate buri źmoniu, apsistoje ir kłause, kąn taj dirbat? Tij atsakie: szitaj sugrejbiem negierą susieda ir wedam karti. Tare wiskupas: bet ar parkrate rejkałą wiresnibe, rasi niera kaltas? Zmones girti suszuka: kałtas, kałtas tiesanej; patęmpsma kajp szuni. Wiskupas dar sakie: mełdu jusu palikiet giwą pakol kas neparsudis. Szij to newejziedamis nuwede ir pakore. Wiskupuj kieletą milu nuważiawus, ateje susziles źmogus, puole po jo koju ir tare: acziu acziu tiewali, iszgielbiejej mani nu smerte." Wiskupas kłause; kas tu esi? Szis: esmi tas źmogus katrą neprietelej mana kore, bet tamstaj noręnt, du źmogu pakisza mąn trinką, ąnt kuri stowiedamas, pakol neprietelej neprasiszalina giwas iszlikau. Tuokart wisi suprata stebuklingaj tąn źmogu tebesąnt giwu; nes nebuwa źmogaus trinką pakisząnte. — S. Ludgierus parasze kieletą kningu, diewieje wisumet aszutinę, pasnikawa; żodźiu sakąnt elgies kajp szwęntas.

Po tiewu smerte Prizyoj teka jam płatus szmotas źiames, ąnt tuo pastate S. Benedikta klosztoriu o źiamę atidawe zokanikams. Pase-

↕ p. 249–250 nes susirga ir susiprata nebtwersis; todieł suwadines kunegus, ↕ melde idant kataliku wierą płatintu, padorej giwentu, Wieszpati miletu o jo kuną pałajdotu szwęntoriej gret baźniczes duru. Ąnt gała tare: rita mirsiu, turiu pasitajsiti kajp rejkięnt. Taj pasakies spawiedojes o rita meta ir atidawe duszę Wieszpatem, kurem tegułbus garbie par ąmźiu ąmźius. Amen.

Kowa 18. dienoj.

S. Abramiaus,

buwuse szioj pasaulej kietwirtoje ąmźiaus pradioj.

Giwenimas to Szwęnta Abramiaus gan ira praszmatnus: skajtidamis aną numanikiem Wieszpati lijpus jam tejp nekitejp elgties, tu nekitu doribiu mums palikti pawejzdą.

Kaži kuomet važiuodamas vyskupas pamatė būrį žmonių, apsistojo ir klausė: „Ką tai dirbat?" Tie atsakė: „Šitai sugreibėm negerą susiedą ir vedam karti". Tarė vyskupas: „Bet ar perkratė reikalą vyresnybė, rasi nėra kaltas?" Žmonės girti sušuko: „Kaltas, kaltas, tiesa nei, patempsime kaip šunį". Vyskupas dar sakė: „Meldžiu jūsų, palikit gyvą, pakol kas nepersūdys". Šie, to neveizėdami, nuvedė ir pakorė. Vyskupui keletą mylių nuvažiavus, atėjo sušilęs žmogus, puolė po jo kojų ir tarė: „Ačiū ačiū, tėvali, išgelbėjai mane nuo smerčio". Vyskupas klausė: „Kas tu esi?" Šis: „Esmi tas žmogus, katrą neprieteliai mano korė, bet tamstai norint du žmogu pakišo man trinką, ant kurios stovėdamas, pakol neprieteliai neprasišalino, gyvas išlikau". Tuokart visi suprato stebuklingai tą žmogų tebesant gyvu, nes nebuvo žmogaus, trinką pakišančio. Šv. Liudgeras parašė keletą knygų, dėvėjo visuomet ašutinę, pasninkavo, žodžiu sakant, elgės kaip šventas.

Po tėvų smerčio Fryzijoj teko jam platus šmotas žemės, ant to pastatė šv. Benedikto[9] kliošторių, o žemę atidavė zokaninkams. Pasenęs susirgo ir susiprato nebtversiąs; todėl, suvadinęs kunigus, meldė, idant katalikų vierą platintų, padoriai gyventų, Viešpatį mylėtų, o jo kūną palaidotų šventoriuj gret bažnyčios durų. Ant galo tarė: „Rytą mirsiu, turiu pasitaisyti kaip reikiant". Tai pasakęs, spaviedojos, o ryto metą ir atidavė dūšią Viešpačiui, kuriam tegul bus garbė per amžių amžius. Amen.

Kovo 18 dienoj

[Gyvenimas] šv. Abramijaus,

buvusio šioj pasaulėj ketvirtojo amžiaus pradžioj

Gyvenimas to švento Abramijaus gan yra prašmatnus. Skaitydami aną, numanykim Viešpatį liepus jam taip, ne kitaip, elgtis, tų, ne kitų, dorybių mums palikti paveizdą.

Abramius gime Azioj: tiewaj jo buwa diewobajmingi katalikaj; dielto ir sunu sawa kajp rejkięnt iszaugina. Wiena sunu teturiedamis idiem norieje kad westu moteri, praplatintu giminę ir walditu ju turtajs. Bet Abramius nie skiersus i mergieles ne wejzieje. Kad dasijkie jau dwideszimti tretiu metu ąmźiaus, tiewaj patis priskire padorę mergielę ir werkdamis melde kad paimtu uź moteri. Susimiles ąnt tiewu sunus ir jeme su tu szlubą. Linksmi tiewaj pakiele apstę parietką, pakwijte daug swetiu ir wajszina atsijuosi. Wisi dziaugies, walgie giere, szoka ir dajniawa. Tiktaj jaunasis wajkszczioje nosi su raukies it paklokies. Węn duksawa, nerorieje gierti nej szokti. Pariedka tris dienas pateka: tretioses wakara szmurkszt Abramius kaźikur iszspruka ir pasislepe. Suskata wisi jeszkoti, pariedka pra-
↕ p. 250–251 dieje skisti, tiewaj su jaunąje meties werkti ir tru↕biti. Namusi nebradi tolaus jeszkoje ir uzlęnkie aplejstaj trobalej pamiszkiej.

Ne węn tiewaj su jaunąje bet ir daugieł swetiu pri tos susirinka: wisi sakie: kąn taj iszsimanej terloties? Kam jemej szlubą nenoriedamas moters turieti? Pati tawa palika it grobą putusi, giwnaszle; nej turies wira nej gales uź kita tekieti. Atsakie Abramius: tejsibe biłat kumales susiedalej, bet patis źinot jogiej tiewaj mąn ąntmete tąn mergielę it cygonuj motiną. Asz niekumet nenoriejau ejti i stoną moteristes ir negalu norint sprok giwenti su taramąje moteri mana. Taj girdiedamis swetej, nieka nepeszi, durina namon it musi kąndi. –

S. Abramius giwendamas toj trobalej par deszimti metu duona su undeniu tikt walgie, meldies par kiauras dienas ir naktis, retaj te iszeje oran, tarsi tuszti buwa jo trobale. Sawa łajki iszmire tiewaj: S. Abramiuj teka wisi ju turtaj, kuriu szis didesnę pusę ubagams iszdalijes, suszelpe westąje moteri ir patijkies sau aszutinę su ragaźi ąnt kuri guleti galeje.

Be dalidamas piningus tape garsingu, i wajri pawargielej traukie pri jo trobeles it źąnsis i prudą. Szis swetius szełpdamas mokie ir wede ąnt giera. Zmones skajtidamis ji uź Szwęntą, su atidi kłause parspieimu ir metawojes. Iszsigirdes apej taj wietas wiskupas pats nuwaźiawa pas pustelniką ir tare kąn turi cze sliepties, gieresni waźiuok su manęm, asz pramokies ko rejkięnt paszwęnsiu tawi i kunegus, busi źmoniems naudingiesnis nekajp lig sziolej. Ko ilindaj cze it kurmis i urwą,

Abramijus gimė Azijoj. Tėvai jo buvo dievobaimingi katalikai, dėl to ir sūnų savo kaip reikiant išaugino. Vieną sūnų teturėdami, įdėm norėjo, kad vestų moterį, praplatintų giminę ir valdytų jų turtais. Bet Abramijus nė skersas į mergeles neveizėjo. Kad dasiekė jau dvi dešimti trečių metų amžiaus, tėvai patys priskyrė padorią mergelę ir verkdami meldė, kad paimtų už moterį. Susimilęs ant tėvų, sūnus ir ėmė su ta šliūbą. Linksmi tėvai pakėlė apsčią parėdką, pakvietė daug svečių ir vaišino atsijuosę. Visi džiaugės, valgė, gerė, šoko ir dainiavo. Tiktai jaunasis vaikščiojo nosį suraukęs it pakliokęs. Vien dūksavo, nenorėjo gerti nei šokti. Parėdka tris dienas pateko; trečiosios vakarą šmurkšt Abramijus kaži kur išspruko ir pasislėpė. Suskato visi ieškoti, parėdka pradėjo skysti, tėvai su jaunąja metės verkti ir trūbyti. Namuose nebradę, toliau ieškojo ir užlenkė apleistoj trobalėj pamiškėj.

Ne vien tėvai su jaunąja, bet ir daugel svečių prie tos susirinko. Visi sakė: „Ką tai išsimanei terliotis? Kam ėmei šliūbą, nenorėdamas moters turėti? Pati tavo paliko it grobą pūtusi gyvnašlė: nei turės vyro, nei galės už kito tekėti". Atsakė Abramijus: „Teisybę bylat, kūmalės susiedaliai, bet patys žinot, jogei tėvai man antmetė tą mergelę it cigonui motiną. Aš niekuomet nenorėjau eiti į stoną moterystės ir negaliu, norint sprok, gyventi su tariamąja moteria mano". Tai girdėdami, svečiai, nieko nepešę, dūrino namo it musę kandę.

Šv. Abramijus, gyvendamas toj trobalėj, per dešimtį metų duoną su vandeniu tik valgė, meldės per kiauras dienas ir naktis, retai teišėjo oran, tarsi tuščia buvo jo trobalė. Savo laike išmirė tėvai. Šv. Abramijui teko visi jų turtai, kurių šis didesnę pusę ubagams išdalijęs sušelpė vestąją moterį ir pasitiekė sau ašutinę su ragaže, ant kurios gulėti galėjo.

Bedalydamas pinigus, tapo garsingu, įvairūs pavargėliai traukė prie jo trobelės it žąsys į prūdą. Šis svečius šelpdamas mokė ir vedė ant gero. Žmonės, skaitydami jį už šventą, su atide klausė perspėjimų ir metavojos. Išsigirdęs apie tai, vietos vyskupas pats nuvažiavo pas pūstelninką ir tarė: „Ką turi čia slėptis, geriau važiuok su manim, aš, pramokęs ko reikiant, pašvęsiu tave į kunigus, būsi žmonėms naudingesnis nekaip lig šiolei. Ko įlindai čia it kurmis į urvą,

pasirodit źmoniems ir darbuokies dieł ju iszganima. Pustelnikas puole po koju wiskupa ir tare: acziu tau Jomilestale uź atwaźiawima pri manęs męnka. Norieczio dar apwerkti griekus mana, tecziaus ne-
↕ p. 251–252 drensu tamstaj priesztarauti. ↕ Wiskupas parsiweźes pustelniką, pramokie ir paszwęnte i kunegus.

Pas Elespontą buwa parakwije, kurios giwentojej su didźiu inirtimu turiejos pagonu wieros; wiskupas pasiunte pri ju S. Abramiu. Tas atwikies pastate su sawa piningajs baźniczę, sakie pamokslus, waźiniejos po sodas, ir daug pagonu parwerte i katalikus. Taj matidamis likusijej pagonis, uźpuole Szwęntą klebonijoj, iszwiłka łaukon, musze su łazdomis ir su akminiemis, subjaurioje, sukruwina ir palika begulęnti woz be giwa. Paejdamis sakie: jej tu dabar stirwelosi; suduosma tau ąntrą kartą Szwęntas pusnaktiej atsigauteriejes, parsiwiłka stenieda-mas i klebonijęs, meldies uź parsakiotojus ir wieł sawa darbą dirba.

Pagonis ąntrą siki uźpuoli sakie „ar tu bezlepicze dar nelausis wąrpaloti ir musu diewus pejkti, iszlindaj isz trobales it swirplis isz pecziaus pliszos ir mamis cze wargini! Taj pasaki, sujeme wisi węnkart, iszwiłka isz klebonijos, bajsej sudawe ir tardamos jau uźmuszi; stirina szalęn. Szwęntas tecziaus nu Wieszpaties pastiprintas, ropomis atgał sugriźa i kleboniję ir tejpogi niekam neskusdamos meldies uź sawa neprietelus. Pagonis treti kartą. suszoki, sakie: szitaj sudźiuwes senis, nemarus kajp kate, du sikiu ji musziem, regas rąnku negajlejemos; tecziaus tebsiwalkio. Bet gana tau mususius begauditi kajp wiłkuj awinus. — Taj tarusis szłąmszterieje szwęntą i źiamę it linu stuką ir wieł musze kajp tinkamis. Poto muszima isikabines i kleboniję Szwęntas tare „jau tijk uźmusz mani susiedaj mana, Wieszpatie apszwiesk jus su tikru wieru; nebgalu asz cze bebuti.

Zodej tij pakluwa i ausis źmoniu, kurij susizgribi nueje buriej pas kunegą, melde kad nepiktu ir ju neaplejstu. Szis atsakie: wajkajtej
↕ p. 252–253 nepikstu ir ↕ diełto niekam neskunduos. Jems iszejus Szwęntas tiłomis nakti pagał prasikrauste ir parsikiele i seną trobelę sawa. Cze welnias iwajrej auą gundina ir bajde, nieka wienok su seniu padariti negaledamas, sugriźa i pragarą.

Nełabajsejs szwęntas atsikrates, dar wiena warga datire. Jam begiwenąnt iszmire tiewaj wienos mergieles giminajtes S. Abramiaus:

pasirodyk žmonėms ir darbuokis dėl jų išganymo". Pūstelninkas puolė po kojų vyskupo ir tarė: „Ačiū tau, jomylistale, už atvažiavimą prie manęs menko. Norėčiau dar apverkti griekus mano, tačiau nedręsu tamstai prieštarauti". Vyskupas parsivežęs pūstelninką pramokė ir pašventė į kunigus.

Pas Elespontą[1] buvo parakvija, kurios gyventojai su didžiu įnirtimu tūrėjos pagonų vieros; vyskupas pasiuntė prie jų šv. Abramijų. Tas atvykęs pastatė su savo pinigais bažnyčią, sakė pamokslus, važinėjos po sodas ir daug pagonų pervertė į katalikus. Tai matydami, likusieji pagonys užpuolė šventą klebonijoj, išvilko laukan, mušė su lazdomis ir su akmenimis, subjauriojo, sukruvino ir paliko begulintį vos begyvą. Paeidami sakė: „Jei tu dabar stirveliosi, suduosime tau antrą kartą". Šventas, pusnaktėj atsigauterėjęs, parsivilko stenėdamas į kleboniją, meldės už persekiotojus ir vėl savo darbą dirbo.

Pagonys, antrą sykį užpuolę, sakė: „Ar tu, bezliepyčia, dar nesiliausi vampalioti ir mūsų dievus peikti, išlindai iš trobalės it svirplys iš pečiaus plyšos ir mus čia vargini!" Tai pasakę, suėmė visi vienkart, išvilko iš klebonijos, baisiai sudavė ir, tardamos jau užmušę, styrino šalin. Šventas tačiau, nuo Viešpaties pastiprintas, ropomis atgal sugrįžo į kleboniją ir taipogi, niekam nesiskųsdamas, meldės už savo neprietelius. Pagonys, trečią kartą sušokę, sakė: „Šitai sudžiūvęs senis, nemarus kaip katė, du sykiu jį mušėm, regis, rankų nesigailėjome, tačiau tebsivalkioja. Bet gana tau mūsuosius begaudyti kaip vilkui avinus". Tai tarę, šlamšterėjo šventą į žemę it linų stuką ir vėl mušė kaip tinkami. Po to mušimo, įsikabinęs į kleboniją, šventas tarė: „Jau tiek, užmuš mane susiedai mano, Viešpatie, apšviesk juos su tikra viera, nebgaliu aš čia bebūti".

Žodžiai tie pakliuvo į ausis žmonių, kurie susizgribę nuėjo būryj pas kunigą, meldė, kad nepyktų ir jų neapleistų. Šis atsakė: „Vaikaičiai, nepykstu ir dėl to niekam nesiskundžiu". Jiems išėjus, šventas tylomis nakčia pagal prasikraustė ir persikėlė į seną trobelę savo. Čia velnias įvairiai aną gundino ir baidė, nieko vienok su seniu padaryti negalėdamas, sugrįžo į pragarą.

Nelabaisiais šventas atsikratęs dar vieno vargo datyrė. Jam begyvenant, išmirė tėvai vienos mergelės, giminaitės šv. Abramijaus.

źmones nebsumanidamis kur jos dieti; nuweźe pas pustelnika ir palika. Nors wajkas teturieje septintus metus ąmźiaus sawa, tecziaus negraźu buwa Szwęntam łajkiti pri sawęs mergieles. Nemites idieje aną i kamarą, uźdari, pro łąngali majtina ir mokie raszta.

Mergiele uźrakinta ilgiejos, werkie, tecziaus parbuwa tami kaliniej lig dwiju deszimtu metu ąmźiaus sawa. Kaźikumet wienas wajkina pasergijes seni i miszką iszejus: prilinda pri tos mergieles, pasisakie imsis ję uź moteri ir iszwede isz kamaras ... Iszwedes wienok nepajeme, bet papiktina. Mergiele nebturiedama su kuo misti, siedos karczemoj ąnt kielu ir majtinos isz palejstuwistes. Woz po dweju metu senis gawa źinę kami ira jo augintine. Dasiźinojes kielawa i tąn karczemą, atrada ir tare „ar tataj ąnt tokie gała atejej wajkas mana? Ar jau uźmirszaj wisus parspieimus mana? Asz tariau busęnt miniczku, o tu kajp apsiwertej. Parsigąndusi mergiele puole po jo koju, melde atlejdima ir pasisakie daugiaus nebgrieszisęnti. Pajemes ję pustelnikas, nusiwede i artimą miestali, atidawe dawatkaj pas baźniczę giwenąntej, sutejkie majstuj piningu o pats griźa i sawa trobelę. Mergajte kieletą metu patekusi, dajlej su szwęntajs sakramęntajs numire.

Pustelnikas tejpogi patekies woz ne szimtą metu pasirinka trobe-
↕ p. 253-254 lej sawa. Taj atsitika metusi 337. ↕

Wasere 11. dienoj.

S. Purseusza isz Irlandios
buwuse szioj pasaulej sekmami ąmźiej.

Ąnglios źiamiej sekmami ąmźiej buwa diewobajmingas, mokitas Beda; kurs parasze daugieł kningu. Wienoj isz tu rąndam płatej apsakitą giwenimą to S. Purseusza (Fursei) kurie cze trumpaj stejguos źemajtiszkaj iszgulditi.

Irlandios kraszti gimes wajkas Purseus, auga padorej pri tiewu sawa. Buwa grakszte wejda, elgies nu pat kudikistes kajp rejkięnt iszmoka raszta ir kietina it jo tiewas ardamas źiamę pelniti sau duoną.

Žmonės, nebsumanydami, kur jos dėti, nuvežė pas pūstelninką ir paliko. Nors vaikas teturėjo septintus metus amžiaus savo, tačiau negražu buvo šventam laikyti prie savęs mergelės. Nemitęs įdėjo aną į kamarą, uždarė, pro langalį maitino ir mokė rašto.

Mergelė užrakinta ilgėjos, verkė, tačiau perbuvo tame kalinyj lig dviejų dešimtų metų amžiaus savo. Kaži kuomet vienas vaikinas, pasergėjęs senį į mišką išėjus, prilindo prie tos mergelės, pasisakė imsiąs ją už moterį ir išvedė iš kamaros ... Išvedęs vienok nepaėmė, bet papiktino. Mergelė, nebturėdama su kuo misti, sėdos karčemoj ant kelio ir maitinos iš paleistuvystės. Vos po dvejų metų senis gavo žinią, kame yra jo augintinė. Dasižinojęs keliavo į tą karčemą, atrado ir tarė: „Ar tatai ant tokio galo atėjai, vaikas mano? Ar jau užmiršai visus perspėjimus mano? Aš tariau būsiant minyčka, o tu kaip apsivertei". Persigandusi mergelė puolė po jo kojų, meldė atleidimo ir pasisakė daugiau nebgriešysianti. Paėmęs ją, pūstelninkas nusivedė į artimą miestalį, atidavė davatkai, pas bažnyčią gyvenančiai, suteikė maistui pinigų, o pats grįžo į savo trobelę. Mergaitė, keletą metų patekusi, dailiai su šventais sakramentais numirė.

Pūstelninkas taipogi, patekęs vos ne šimtą metų, pasirinko trobelėj savo. Tai atsitiko metuose 337.

Vasario 11 dienoj

[Gyvenimas] šv. Pursėjaus iš Irlandijos,
buvusio šioj pasaulėj sekmame amžiuj

Anglijos žemėj sekmame amžiuj buvo dievobaimingas mokytas Beda[1], kurs parašė daugel knygų. Vienoj iš tų randam plačiai apsakytą gyvenimą to šv. Pursėjaus (Fursei), kurį čia trumpai steigiuos žemaitiškai išguldyti.

Irlandijos krašte gimęs, vaikas Pursėjus augo padoriai prie tėvų savo. Buvo grakštaus veido, elgės nuo pat kūdikystės kaip reikiant, išmoko rašto ir ketino it jo tėvas ardamas žemę pelnyti sau duoną.

Wienok paskiaus, wisus szios pasaules dajktus uź nieka paskajtes iszeje i girę, priskiries sau draugu, mita kajp imanidamas ir tarnawa Wieszpatem. Tuotarpu atejes pri ju kaźikoks senis tare: ir kas isz to, kad jus cze girioj it meszkas pasislepi mełdaties? Kas reg jumis? Kam der jusu giwenimas? Gieriaus ejkiet i źmones, sawa źodźejs ir pawejzdu weskiet kitus ąnt giera; tuokart didesnę turieset uźdarbę pas Wieszpati. Jug ira pasakita: kas *daris ir mokis tas bus didźiu wadintas karalistiej dąngaus.*

Pustelnikaj wiens i kitą bliksz bliksz pawejziei sakie: o kas źina rasi kitus mokidamis ir wejkiesnej dąngu sau nupelnitumem? Jug cze: meszku, wiłku ir łapiu musu susiedu, nieka giera neiszmokisma.

Pakłauses tu źodźiu Purseus griźa pri tiewu: bet kieloniej didej iszales woz pareje namon smagiej susirga, atgule ir apmire. Pagautas tarsi i ąntrą jau ąmźi regieje tris łabaj szwiesius Aniołus kurij ji wezdamis gijdoje szius pasalmes źodzius *„ejs szwęnti isz wienos dori-*
↕ p. 254–255
bes i kitą, Diewas Diewu bus matomas Jerozolimoj (Sioni). Paskiaus gir↕dieje didi buri gijdąntiu Aniołu. Wienas Aniołas tare: prider Purseuszuj griszti dar ąnt źiames ir didesne sau garbę nupelniti. Kiti atsakie: prider, prider. Taj tari griźa atgał. Po wałąndos ligonis it isz miega pakirdes, pamate apsukuo bewerkięntę giminę ir kłause: ko werkat? Ta atsakie: kąn dirbsma ne werki, buwaj numires.

Dwetuj dienu praslinkus S. Purzeuszas wieł apmire ir pamate tus patius tris Aniołus, kurij ji atsargiej wede. Bejnąnt uźpuole kruwa węlniu biauriu begała. Wiena buwo gałwa didele it katiłas ąnt iłgu kakłu it ąnt mijtu pamauta, akis it toriełkas, leźuwis isztises it nagine; kita dąntis buwa kumpi it szernu; kitu ausis nulinkuses it kiaulu; kiti sudziuwi it smertis dar kiti piłwoti it erbuzaj. Wisu kojes ir rąnkas buwa naguotas, nagaj buwa uźlęnkti it wanagu; wisi buwa raguoti it oźej, dar kita girdi ragaj pazałatiti; wisu uodigas buwa iłgas it jautiu. Baugi ta kruwa brazdina su dąntimis ir su nagajs bajsu buwo ir girdieti. Kieturi kipszaj łajde wiliczes i duszelę S. Purseuza, bet Aniołams uźdęngąnt, niewiena nekluwa. Kiełmams begała woluojęntes, sudraude jus wienas Aniołas taridamas: ar nejsti jus szalęn pajuodielej, ne jusu taj kąnsnis ta duszele, nekludikiet mums kiełones."

Vienok paskiau, visus šios pasaulės daiktus už nieką paskaitęs, išėjo į giria, prisiskyrė sau draugą, mito kaip įmanydamas ir tarnavo Viešpačiui. Tuo tarpu atėjęs prie jų kaži koks senis tarė: „Ir kas iš to, kad jūs čia girioj it meškos pasislėpę meldžiatės? Kas regi jus? Kam dera jūsų gyvenimas? Geriau eikit į žmones, savo žodžiais ir paveizdu veskit kitus ant gero, tuokart didesnę turėsit uždarbę pas Viešpatį. Juk yra pasakyta: *kas darys ir mokys, tas bus didžiu vadintas karalystėj dangaus.*

Pūstelninkai, viens į kitą blykš blykš paveizėję, sakė: „O kas žino, rasi kitus mokydami ir veikiau dangų sau nupelnytumėm? Juk čia meškų, vilkų ir lapių, mūsų susiedų, nieko gero neišmokysime".

Paklausęs tų žodžių, Pursėjus grįžo prie tėvų, bet, kelionėj didžiai įšalęs, vos parėjo namo, smagiai susirgo, atgulė ir apmirė. Pagautas tarsi į antrą jau amžių, regėjo tris labai šviesius aniolus, kurie, jį vesdami, giedojo šiuos pasalmės žodžius: *„Eis šventi iš vienos dorybės į kitą, Dievas Dievu bus matomas Jeruzolimoj"* (Sione)[2]. Paskiau girdėjo didį būrį giedančių aniolų. Vienas aniolas tarė: „Pridera Pursėjui grįžti dar ant žemės ir didesnę sau garbę nupelnyti". Kiti atsakė: „Pridera, pridera". Tai tarę, grįžo atgal. Po valandos ligonis, it iš miego pakirdęs, pamatė apsukui beverkiančią giminę ir klausė: „Ko verkiat?" Ta atsakė: „Ką dirbsime neverkę, buvai numiręs".

Dvejetui dienų praslinkus, šv. Pursėjus vėl apmirė ir pamatė tuos pačius tris aniolus, kurie jį atsargiai vedė. Beeinant užpuolė krūva velnių, bjaurių be galo. Vieno buvo galva didelė it katilas ant ilgo kaklo, it ant mieto pamauta, akys it torielkos, liežuvis ištįsęs it nagině; kito dantys buvo kumpi it šernų; kitų ausys nulinkusios it kiaulių; kiti sudžiūvę it smertis, dar kiti pilvoti it arbūzai. Visų kojos ir rankos buvo naguotos, nagai buvo užlenkti it vanagų; visi buvo raguoti it ožiai, dar kito, girdi, ragai pazalatyti; visų uodegos buvo ilgos it jaučių. Baugi ta krūva brazdino su dantimis ir su nagais, baisu buvo ir girdėti. Keturi kipšai laidė vylyčias į dūšelę šv. Pursėjaus, bet, aniolams uždengiant, nė viena nekliuvo. Kelmams be galo voliuojantis, sudraudė juos vienas aniolas tarydamas: „Ar neisite jūs šalin, pajuodėliai, ne jūsų tai kąsnis ta dūšelė, nekliudykit mums kelionės".

Buriuj welniu nutiłus: wienas su iłgajs it ijszmajs ragajs pasiszawes tare: Diewas nebus tejsingu, jej tąn duszelę ilejs i dąngon; kajp ana kuni budama meldies, su partrukiejs kitkąn mislidama. — Atsakie aniołas: tejsibe atsitika anaj besimełdąnt suklisti, kitkąn pamisliti; bet atsiminusi tujaus griźa pri to kąn kalbieje. Tare welnias: je girdi o ar karta ana źwiłkterieje su skiersu aki i mergieles? Atsakie Aniołas: ne węn su skiersu bet ir su tejsi aki źwilkterieje, bet nieka pikta nemislije nej giejde. Jug asz pri jos budamas wiskąn regiejau.
↕ p. 255–256 Tare ↕ welnias: o ar karta luob supikti ir paraudonuoti it skustas batwinis? Atsakie Aniołas: Purseus buwa pardietiniu, kartajs turieje subausti negieraj darąntius, paszokdawa jam ir apmaudas, bet isz to spawiedojes ir dare pakutą. Tare welnias: je pakutą: raukies rots, wajpies ir blowe it cybulę panosiej turiedamas; bet ar tikraj gajlejos? Atsakie Aniołas: tecziaus Wieszpats prijeme uź tikrą gajlesi ir griekus atlejda. Tare welnias: jus aniołaj wisumet uźstojet źmones, bet ejkiem ąnt sudą Diewa; paregiesma ar is tejp nuspręns. Aniołaj tecziaus jo nekłausidamis, pragine wisus i pragarą o duszej Purseusza tare; griszk i kuną ir padorej darbuokies, kad szwęntu taptumi. Szi nebnorieje be griszti.

Pasirode dar anaj du senej numirusiu wiskupu, Boenas su Meldenu ir tare: nedrowiekies, riuoźkies ir griszk i kuną, parspiek uźwis kunegus kad iszganima dusziu źmoniu dabotu, gierą joms duotu pawejzdą ir patis sau dąngu nupelnitu.

Poto regieima S. Purseus wieł pakirdes, stowęntęms apsukuo łowas, apsakie wis kąn regiejes ir neuźiłga iszgije. Tejp ibajditas S. Purseus wisomis kieturiomis kabinos i dąngu. Pametes Irlandią lejdos i Saksonią paskiaus i Prąncuziję; wisur su aszaromis sakie pamoksłus, draude nedorus, twirtina gierus, kiekwiena ąnt giera wede. Isz Prąncuzijos lejdos Rimon, bet susirges, par prijemimą sakramęntu pasitajse i kielonę ąmźiną ir numire. Źmones pałajdoje kuną jo sodoj wadinamoj Peronia isz kur po kieletas metu parkiele i sklepą
↕ p. 256–257 baźniczes. Po sawa didzioses ligos pateka dar dwileką metu. Amen. ↕

Būriui velnių nutilus, vienas su ilgais it iešmais ragais pasišavęs tarė: „Dievas nebus teisingu, jei tą dūšelę įleis į dangų; kaip ana, kūne būdama, meldės su pertrūkiais, kitką mislydama". Atsakė aniolas: „Teisybė, atsitiko anai besimeldžiant suklysti, kitką pamislyti, bet atsiminusi tuojau grįžo prie to, ką kalbėjo". Tarė velnias: „Je, girdi, o ar kartą ana žvilgterėjo su skersa akia į mergeles?" Atsakė aniolas: „Ne vien su skersa, bet ir su tiesia akia žvilgterėjo, bet nieko pikto nemislijo nei geidė. Juk aš, prie jos būdamas, viską regėjau". Tarė velnias: „O ar kartą supykdavo ir paraudonuodavo it skustas batvinis?" Atsakė aniolas: „Pursėjus buvo perdėtiniu, kartais turėjo subausti negerai darančius, pašokdavo jam ir apmaudas, bet iš to spaviedojos ir darė pakūtą". Tarė velnias: „Je, pakūtą: raukės, rods, vaipės ir bliovė, it cibulę panosėj turėdamas, bet ar tikrai gailėjos?" Atsakė aniolas: „Tačiau Viešpats priėmė už tikrą gailesį ir griekus atleido". Tarė velnias: „Jūs, aniolai, visuomet užstojat žmones, bet eikim ant sūdą Dievo, paregėsime, ar jis taip nuspręs". Aniolai tačiau, jo neklausydami, paginė visus į pragarą, o dūšiai Pursėjaus tarė: „Grįžk į kūną ir padoriai darbuokis, kad šventu taptum". Ši nebnorėjo begrįžti.

Pasirodė dar anai du seniai numirusiu vyskupu, Boenas su Meldenu, ir tarė: „Nesidrovėk, riuožkis ir grįžk į kūną, perspėk užvis kunigus, kad išganymo dūšių žmonių dabotų, gerą joms duotų paveizdą ir patys sau dangų nupelnytų".

Po to regėjimo šv. Pursėjus, vėl pakirdęs, stovintiems apsukui lovos apsakė visa, ką regėjęs, ir neužilgo išgijo. Taip įbaidytas, šv. Pursėjus visomis keturiomis kabinos į dangų. Pametęs Irlandiją, leidos į Saksoniją, paskiau į Prancūziją; visur su ašaromis sakė pamokslus, draudė nedorus, tvirtino gerus, kiekvieną ant gero vedė. Iš Prancūzijos leidos Ryman, bet susirgęs per priėmimą sakramentų pasitaisė į kelionę amžiną ir numirė. Žmonės palaidojo kūną jo sodoj, vadinamoj Peronia, iš kur po keletos metų perkėlė į sklepą bažnyčios. Po savo didžiosios ligos pateko dar dvylika metų. Amen.

Sause 14. dienoj.

S. Ilariaus wiskupa

buwuse szioj pasaulej kietwirtami ąmźiej.

Sawa gidiniej łabaj buwa garsingu S. Ilarius; todieł tariuos itiksis skajtitojuj apraszidamas jo giwenimą.

S. Ilarius buwa sunu gieraj pasituręnte ukinika Prąncuzu źiames. Jaunu tebibudamas gane galwijus tiewa sawa ir dirwas are it wisi źmones darbinikaj. Gimditojej wienok numanidamis sunu sawa esąnt ne mulkiu, lejda i moksłus, kuriusi szis daugiaus paszoka, ne kajp tiewaj wilties galeje; nes isz prigimima gałwoczius buwa.

Moksłus pabęngies jaunikajtis nie trupute ne didźiawos, sugriźa pri tiewu ir wieł darbawos pri giwenima.

S. Ilarius dasijkies metu jaunikajte, wede moteri, su tu padorej giwena, dajlej elgies, szelpe neturtingus ir buwa nu wisu milemas. Netikielu tejp neapweźieje, jogiej nenorieje su anajs nej walgiti nej biłoti. Wieszpats tecziaus nedawe jam wajku, moters jaunitelej numire ir palika szwęntas naszlu. Gięntis, susiedaj pirsza jam kitą graźę mergielę, bet szis atsakie: gana jau mąn szwęnta stona, noriu tarnauti Wiespatem kitami. Paskiaus iszkarszina senus tiewus sawa, giwenimą atidawe gięntij, nuwaźiawa i Piktawą, gan iłgaj mokies dajktu dwasiszku ir iszsiszwęnte i kunegus.

Tuotarpu mires Piktawos wiskupas: wiresnibe źinodama koks ira Ilarius; pakiele aną i wiskupus. Prąncuzijoj buwa tuokart daug netikielu (eretiku), źmones nesumane kajp tikieti, wiskupaj patis pagalaus siubawa, kiti nugąnstaudamis szalinika netikielu ciecoriaus Konstantina ajszkiej klida; kąn regiedamas ↕ p. 257–258 S. Ilarius, su wisu sawa galibe priesz jus spiries. Susirinki wiskupaj i Poterenas miesta; tejp ituźą ąnt S. Ilariaus, jog tas woz beisznesze giwibą sawa. O ciecorius isztrieme aną i Prigią.

Tami kraszti budamas Szwęntas, tejp tape garsingu par sawa doribes jog źmones nedrowiejos jo melsti idant numireli atgajwintu. Szis ir prikiele isz numirusiu. Tęn pat budamas parasze bukles kningas apej Trajcę Szwęncziausę. Paskiaus Azios ciecorius Konstancius surinkies

Sausio 14 dienoj

[Gyvenimas] šv. Ilarijaus vyskupo,

buvusio šioj pasaulėj ketvirtame amžiuj

Savo gadynėj labai buvo garsingu šv. Ilarijus, todėl tariuos įtiksiąs skaitytojui, aprašydamas jo gyvenimą.

Šv. Ilarijus buvo sūnum gerai pasiturinčio ūkininko Prancūzų žemės. Jaunu tebebūdamas, ganė galvijus tėvo savo ir dirvas arė it visi žmonės darbininkai. Gimdytojai vienok, numanydami sūnų savo esant ne mulkiu, leido į mokslus, kuriuose šis daugiau pašoko, nekaip tėvai viltis galėjo, nes iš prigimimo galvočius buvo.

Mokslus pabengęs, jaunikaitis nė trupučio nesididžiavo, sugrįžo prie tėvų ir vėl darbavos prie gyvenimo.

Šv. Ilarijus, dasiekęs metų jaunikaičio, vedė moterį, su ta padoriai gyveno, dailiai elgės, šelpė neturtingus ir buvo nuo visų mylimas. Netikėlių taip neapvežėjo, jogei nenorėjo su anais nei valgyti, nei byloti. Viešpats tačiau nedavė jam vaikų, moteris jaunitelė numirė, ir paliko šventas našliu. Gentys, susiedai piršo jam kitą gražią mergelę, bet šis atsakė: „Gana jau man švento stono, noriu tarnauti Viešpačiui kitame". Paskiau iškaršino senus tėvus savo, gyvenimą atidavė genčiai, nuvažiavo į Piktavą[1], gan ilgai mokės daiktų dvasiškų ir išsišventė į kunigus.

Tuo tarpu miręs Piktavos viskupas. Vyresnybė, žinodama, koks yra Ilarijus, pakėlė aną į vyskupus. Prancūzijoj buvo tuokart daug netikėlių (eretikų), žmonės nesumanė kaip tikėti, vyskupai patys pagaliau siūbavo, kiti, nuogąstaudami šalininko netikėlių ciesoriaus Konstantino[2], aiškiai klydo; ką regėdamas, šv. Ilarijus su visa savo galybe prieš juos spyrės. Susirinkę vyskupai į Poterenos miestą taip įtūžo ant šv. Ilarijaus, jog tas vos beišnešė gyvybą savo. O ciesorius ištrėmė aną į Frygiją[3].

Tame krašte būdamas, šventas taip tapo garsingu per savo dorybes, jog žmonės nesidrovėjo jo melsti, idant numirėlį atgaivintų. Šis ir prikėlė iš numirusių. Ten pat būdamas, parašė buklias knygas apie Traicę Švenčiausią. Paskiau Azijos ciesorius Konstancijus, surinkęs

wiskupus i Seleucios miestą; pakwiete ir S. Ilariu prąncuzą. Tami susirinkimi Szwęntas spigina i akis klistąntęms wiskupams ju netejsibes, suktibes ir pinkles; par kures norieje sawa kłajdi mokslą patwirtinti. Todieł tij nieka giera ne nuspręndi griźa namon. Dar S. Ilarius ąntpultinaj melde ciecoriaus idant dalejstu jam baźniczioj, źmoniems girdąnt stigawojes su klistąntejs wiskupajs. Bet tij źinodamis buklibę S. Ilariaus ilindusis pas ciecoriu sawa szalinika tare „Galingas poni tas Ilarius ira łabaj mokitas, neparspirsma jo ir gausma akibrokszta. Ar negaletumi gieriaus jo atlejsti i Prąncuziję; nes isaj cze mums darbuoties bajsej kluda." Ciecorius iszkłauses sawuju parasze pas S. Ilariuszius źodźius „źinau jogiej esi nekałtas, berejkała isz sawa kraszta isztręmptas, waźiuok sau i Piktawa, asz nenoriu tawęs spausti." S. Ilarius toki rasztą igijes iszwaźiawa i Prąncuziję.

Sugrisztąnti katalikaj prijeme su didi iszkilmi ir dźiauksmu: wisur burej źmoniu jo łaukie, pamati bucziawa rąnkas ir kojes, werkie pagalaus isz linksmibes. Kiti szaukie acziu acziu tieweli uź pargaleimą netikielu, uź pamuszimą neprietelu wieros musu. S. Ilarius Piktawon sugriźes isznowije Prąncuzijoj wisus neprietelus sawa iwaj-
↕ p. 258–259 rius netikielus. ↕

Kningas jo gir S. Jeronimas daktaras baźniczes S. tejpogi S. Augustinas kitas daktaras nekarta priwed źodźius isz jo kningu. S. Martinas Tura wiskupas, buwa mokitiniu to S. Ilariaus. Mire metusi tris szimtaj szeszes deszimtis dewintusi. Pri jo graba Wieszpats didej apstej stebukłu parode. Łaj bun tam garbie par ąmźiu ąmźius. Amen.

Bałande 15. dienoj.

Giwenimas S. Sabbas Gota Muczelnika, buwuse szioj pasaulej kietwirtami ąmźiej.

Kur szęndien giwen tejp wadinamis Ruminaj, szipus upes Dunajaus; tęn kietwirtami ąmźiej giwena Gotaj pagonis. Kurij tąnkiej upę parpłauki, muszos su Rima źmoniemis. Wienas Gotas wardu Sabbas

vyskupus į Seleucijos[4] miestą, pakvietė ir šv. Ilarijų, prancūzą. Tame susirinkime šventas spigino į akis klystantiems vyskupams jų neteisybes, suktybes ir pinkles, per kurias norėjo savo klaidų mokslą patvirtinti. Todėl tie, nieko gero nenusprendę, grįžo namon. Dar šv. Ilarijus antpultinai meldė ciesoriaus, idant daleistų jam bažnyčioj, žmonėms girdint, stigavotis su klystančiais vyskupais. Bet tie, žinodami buklybę šv. Ilarijaus, įlindę pas ciesorių, savo šalininką, tarė: „Galingas pone, tas Ilarijus yra labai mokytas, neperspirsime jo ir gausime akibrokštą. Ar negalėtum geriau jo atleisti į Prancūziją, nes jisai čia mums darbuotis baisiai kliudo." Ciesorius, išklausęs savųjų, parašė pas šv. Ilarijų šiuos žodžius: „Žinau, jogei esi nekaltas, be reikalo iš savo krašto ištremptas, važiuok sau į Piktavą, aš nenoriu tavęs spausti". Šv. Ilarijus, tokį raštą įgijęs, išvažiavo į Prancūziją.

Sugrįžtantį katalikai priėmė su didžia iškilme ir džiaugsmu: visur būriai žmonių jo laukė, pamatę bučiavo rankas ir kojas, verkė pagaliau iš linksmybės. Kiti šaukė: „Ačiū ačiū, tėveli, už pergalėjimą netikėlių, už pamušimą neprietelių vieros mūsų". Šv. Ilarijus, Piktavon sugrįžęs, išnovijo Prancūzijoj visus neprietelius savo įvairius netikėlius.

Knygas jo giria šv. Jeronimas daktaras Bažnyčios šv., taipogi šv. Augustinas[5], kitas daktaras, ne kartą priveda žodžius iš jo knygų. Šv. Martynas, Turo vyskupas[6], buvo mokytiniu to šv. Ilarijaus. Mirė metuose trys šimtai šešios dešimtys devintuose[7]. Prie jo grabo Viešpats didžiai apsčiai stebuklų parodė. Lai būna tam garbė per amžių amžius. Amen.

Balandžio 15 dienoj

Gyvenimas šv. Sabo, goto mūčelninko, buvusio šioj pasaulėj ketvirtame amžiuj

Kur šiandien gyvena taip vadinami rumunai, šiapus upės Dunojaus, ten ketvirtame amžiuj gyveno gotai pagonys[1], kurie, tankiai upę perplaukę, mušės su Rymo žmonėmis. Vienas gotas, vardu Sabas,

buwa żałnieriu, besimużdamas pakluwa i Rimionu rąnkas, iszmoka wieros kataliku, apkrikszte ir wieł parsigawa i sawa pusę. Cze budamas elgies kajp tikras katalikas: meldies, stiprej darbawos, niekumet nepika, maź te kalbieje nie wienam neikirieje, walgiej gaspadines wisumet jam tika.

Buwa jau tuokart kami nekami Gotu źiamiej kataliku baźniczes ir kunegaj. S. Sabbas nors tos buwa atstej tecziaus szwęntomis dienomis kielawa pri kunegu ir meldies baźniczelesi. Źmones pagonis matidamis tejp jo padori giwenimą, kłausinieje diełko tejp daraj? Szis atsakidawa; diełto jog esmi kataliku. Tare pagonis: o ar gieras ira tas tikieimas? Szis atsakie: oj gieras; be to niewiena źmogaus dusze ne‑

‡ p. 259–260 iejs i dągu. Kłause pagonis: nejau ‡ mes wisi prapułsma? Szis: prapulset warkszalej prapulset; gierset pragari derwą degąntę, kajp dabar gierat winą. Sakie pagonis: nu iszmokik mamis wieros sawa, kad tu neskaniu gierału po smerte nepłęmptumem. Szis kijk pats numanidamas mokie ir siunte pri kunegu kad apkrikszttu. Tejp Wieszpatem padedąnt S. Sabba płatina wierą kataliku tarp pagonu.

Kieletuj metu praslinkus Gotu kunegajksztis Rotestus iszsimane katalikus parsakioti, i wisas puses iszsiunte sziokius tokius pardietinius idant dasektu kurs jo źmogus ira kataliku, o daseki par muszas grąnźintu i pagonu wierą. Nenorętius kłausiti lijpe nebgiwaj uźmuszti kunegajkszte pasiuntinej pakarcziuj atwaźiawa ir i tus namus kuriusiu buwa S. Sabbas. Kłause ukinika, be niera pri tawęs kokie katalika? Szis atsakie niera niewiena. Tare wirszinikaj: negana to prisijk par diewus jogiej niera kataliku. Ukinikuj tajsąntes sijkti atsilijpe S. Sabbas nesijk tiewaj, asz esmi katalikas. Wirszinikaj beregięnt ji sujemi nubruzdina pri kunegajkszte. Tas ji pamates kłause, apsukuo stowęncziu: ar tur tas źmogus walszcziu? Tarnaj atsakie: kami is gaus walszcziu? Jo turtas pałajki sermiega ąnt nugaru; nes ira szejminiszcziu ukinika. Tare kunegajksztis: palejskiet ji, toks plikis nepadaris mums nieka pikta, Rimionu neąntwes. Tarnaj ir iszstume ji isz kaline. Mataj kajp tataj graźu kartajs ir plikiu buti.

Sugriźes namon S. Sabbas wieł darbawos pri ukinika. Neuźiłga prisiartina welikas: Sabbas noriedamas par tąn didę szwęntę buti

buvo žalnierium, besimušdamas pakliuvo į rymionų rankas, išmoko vieros katalikų, apkrikštijo ir vėl parsigavo į savo pusę. Čia būdamas elgės kaip tikras katalikas: meldės, stipriai darbavos, niekuomet nepyko, maž tekalbėjo, nė vienam neįkyrėjo, valgiai gaspadinės visuomet jam tiko.

Buvo jau tuokart kame ne kame gotų žemėj katalikų bažnyčios ir kunigai. Šv. Sabas, nors tos buvo atsčiai, tačiau šventomis dienomis keliavo prie kunigų ir meldės bažnyčėlėse. Žmonės pagonys, matydami taip jo padorų gyvenimą, klausinėjo: „Dėl ko taip darai?" Šis atsakydavo: „Dėl to, jog esmi kataliku". Tarė pagonys: „O ar geras yra tas tikėjimas?" Šis atsakė: „Oi geras; be to nė viena žmogaus dūšia neįeis į dangų". Klausė pagonys: „Nejau mes visi prapulsime?" Šis: „Prapulsit, vargšeliai, prapulsit; gersit pragare dervą degančią, kaip dabar geriat vyną". Sakė pagonys: „Nu, išmokyk mus vieros savo, kad tų neskanių gėralų po smerčio neplemptumėm". Šis, kiek pats numanydamas, mokė ir siuntė prie kunigų, kad apkrikštytų. Taip, Viešpačiui padedant, šv. Sabas platino vierą katalikų tarp pagonų.

Keletui metų praslinkus, gotų kunigaikštis Rotestas išsimanė katalikus persekioti. Į visas puses išsiuntė šiokius tokius perdėtinius, idant dasektų, kurs jo žmogus yra kataliku, o dasekę per mūšas grąžintų į pagonų vierą. Nenorinčius klausyti, liepė nebgyvai užmušti. Kunigaikščio pasiuntiniai pakarčiui atvažiavo ir į tuos namus, kuriuose buvo šv. Sabas. Klausė ūkininko: „Be nėra prie tavęs kokio kataliko?" Šis atsakė: „Nėra nė vieno". Tarė viršininkai: „Negana to, prisiek per dievus, jogei nėra katalikų". Ūkininkui taisantis siekti, atsiliepė šv. Sabas: „Nesiek, tėvai, aš esmi katalikas". Viršininkai, beregint jį suėmę, nubrūzdino prie kunigaikščio. Tas, jį pamatęs, klausė apsukui stovinčių: „Ar turi tas žmogus valsčių?" Tarnai atsakė: „Kame jis gaus valsčių? Jo turtas palaikė sermėga ant nugaros, nes yra šeimynysčiu ūkininko". Tarė kunigaikštis: „Paleiskit jį, toks plikis nepadarys mums nieko pikto, rymionų neantves". Tarnai ir išstūmė jį iš kalinio. Matai, kaip tatai gražu kartais ir plikiu būti.

Sugrįžęs namon, šv. Sabas vėl darbavos prie ūkininko. Neužilgo prisiartino Velykos. Sabas, norėdamas per tą didžią šventę būti

baźniczioj, nueje pas kunegą wardu Zanzalu. Tretioj dienoj szwęntes atwaźiawa pas kunegą sunus kunegajkszte Atarydes ir sujeme kunegą su Sabbu. Zalnierej paswadini kunegą i ratus, Sabbaj uźniere
↕ p. 260–261 wirwę uź kakłą prikiergie pri ratu ir lijpe ejti piesti. Grejtaj wa'źiuo ↕ jęnt Szwęntas negaleje paskubieti ejti; todieł apsukuo jojęntis źalnierej, czajźe aną be gała su bizunajs. Naktij uźejus wisi sugule: rita meta kielęns S. Sabbas tare źalnierems, ar atminot kajp wakar mąn sudawiet? O sztaj par miłaszirdistę Wieszpaties esmi butinaj swejkas. Zalnierej ji apwejziei tare: isztijsu niera niekokios mielines, bet szęndien klus tau dar daugiesne. Taj pasaki pririsza S. Sabbą auksztinałką pri sztułpa, su tuo paguldi płakie par kiaurą dieną pasikijzdamis ir sakie: „szitaj tau padariti draugistę su musu neprietelejs Rimioniemis, szitaj tau biaurioties su ju wieru, szitaj tau skajtiti uz nieka diewus musu. Neb iszliksi giwas isz rąnku musu; pamatisi ko neregiejes.

Pririsztas muczelnikas ir parnakwoje łauki. Rita meta ąnkstij kiełusi mergiele, atrisza Szwęntą, o tas nesliepdamos nueje pri źmogaus ir medius rąnte. Gan iszmijgojes Atarydes lijpe atwesti kunegą. Zanzalu su S. Sabbu ir werte kad apierawotu diewajtems. Atsakie kunegas: Szwiesus Poni, nors lijptumi uźmuszti, to nepadarisiu. S. Sabbas tejpogi atsakie. Taj girdiedamas wienas źalnierius, kajp szławe S. Sabbaj su ręndielu par krutinę, szis źłakt iszwirta it paspirta kiedale. Kiti źalnierej juogdamos sakie: jau tijk tam bus gana, tejp gawes nebtwers iłgaj. Muczelnikas tecziaus beregięnt stojes ir nieka nesakie.

Atarydes pasitajses waźiuoti tare źalnierems: szin kunegą iszlejskiet o berną paskąndinkiet. Taj pasakies iszwaźiawa. Nekurij źalnierej kunegą palejdi sakie: palejskiem ir tąn nekałtą źmogu; jug kunegajksztis neźinos. Bet S. Sabbas tare: kąn taj niekus pleszkat ar nematot stowęntiu pas mani Aniołu kurij nuwes mani dąngon. Darikiet kajp jums ira isakita. Dar źalnierius juogdamos tare: kąn tu
↕ p. 261–262 tęn dirbsi undiniej, jug nejsi nej źuwi nej ↕ warli. O kitas sakie: ne ko cze brąnginamos, tegier undens kijk tinkamas. Tuotarpu sugrobi, plumpt imete szwęntą i sijtuwą kurioj Sabbas ir nuskięnda. Taj atsitika 372 metusi, Ciecoristi Rima waldąnt Walensuj ir Walentinjanuj. Amen.

bažnyčioj, nuėjo pas kunigą, vardu Zanzalių. Trečioj dienoj šventės atvažiavo pas kunigą sūnus kunigaikščio Ataridas ir suėmė kunigą su Sabu. Žalnieriai, pasvadinę kunigą į ratus, Sabui užnėrė virvę už kaklo, prikergė prie ratų ir liepė eiti pėsčia. Greitai važiuojant, šventas negalėjo paskubėti eiti, todėl apsukui jojantys žalnieriai čaižė aną be galo su bizūnais. Nakčiai užėjus, visi sugulė. Ryto metą kėlęs šv. Sabas tarė žalnieriams: „Ar atmenat, kaip vakar man sudavėt? O štai per mielaširdystę Viešpaties esmi būtinai sveikas". Žalnieriai, jį apveizėję, tarė: „Iš tiesų nėra nė kokios mėlynės, bet šiandien klius tau dar daugiau". Tai pasakę, pririšo šv. Sabą aukštynalką prie stulpo, su tuo paguldę, plakė per kiaurą dieną pasikeisdami ir sakė: „Šitai tau padaryti draugystę su mūsų neprieteliais rymionimis, šitai tau bjauriotis su jų viera, šitai tau skaityti už nieką dievus mūsų. Nebišliksi gyvas iš rankų mūsų, pamatysi ko neregėjęs".

Pririštas mūčelninkas ir pernakvojo lauke. Ryto metą anksti kėlusi mergelė atrišo šventą, o tas neslėpdamos nuėjo prie žmogaus ir medžius rantė. Gan išmiegojęs, Ataridas liepė atvesti kunigą Zanzalių su šv. Sabu ir vertė, kad apieravotų dievaičiams. Atsakė kunigas: „Šviesus pone, nors lieptum užmušti, to nepadarysiu". Šv. Sabas taipogi atsakė. Tai girdėdamas, vienas žalnierius kaip šlavė šv. Sabui su rendeliu per krūtinę, šis žlakt išvirto it paspirta kėdalė. Kiti žalnieriai juokdamos sakė: „Jau tiek, tam bus gana, taip gavęs, nebtvers ilgai". Mūčelninkas tačiau beregint stojos ir nieko nesakė.

Ataridas, pasitaisęs važiuoti, tarė žalnieriams: „Šį kunigą išleiskit, o berną paskandinkit". Tai pasakęs, išvažiavo. Nekurie žalnieriai, kunigą paleidę, sakė: „Paleiskim ir tą nekaltą žmogų, juk kunigaikštis nežinos". Bet šv. Sabas tarė: „Ką tai niekus pleškat, ar nematot stovinčių pas mane aniolų, kurie nuves mane dangun. Darykit kaip jums yra įsakyta". Dar žalnierius juokdamos tarė: „Ką tu ten dirbsi vandenyj, juk nesi nei žuvia, nei varle". O kitas sakė: „Ne, ko čia branginamės, tegeria vandens kiek tinkamas". Tuo tarpu sugrobę plumpt įmetė šventą į sietuvą, kurioj Sabas ir nuskendo. Tai atsitiko 372 metuose, ciesoryste Rymo valdant Valensui ir Valentinianui[2]. Amen.

Wasere 12. dienoj.

S. Paulas naszles,

buwuses szioj pasaulej kietwirtami amźiej.

Isz auksztos kilmies paejnus Ponas wardu Toksocius, giwendamas Rimi, wede sau ligię moteri wardu Paula. Abudu buwa kataliku, abudu milentiu Wieszpati; bet uźwis Paula. Moteristiej tejp dajlej elgies, jog niekumet zodźe źodźiu nesukijte.

S. Paula pagimde kietures dukteris: Blazyllą, Rupinę, Paulinę ir Eustokią. Dar wiena sunu wardu Toksociu. Tus wajkus augina kajp tikt gal diewobajmingaj. Blazylla su Rupinu kudikistiej numire, motina pałajdoje aniedwi be didźiu aszaru ir sakie: łaj bun wisusi dalikusi wale Wieszpaties. Pauliną iszriede uź wirą Pomakią, Eustokia palika mergajti lig pat smerte.

Tris deszimtis metu ąmźiaus sawa turiedama S. Paula, pałajdoje mirusi wirą sawa ir daugiaus nebtekieje. Kajpo didej turtinga szelpe be gała plikius; uź gieda sau skajte jej kas kitas ne ana koki duonas pritrukusi sugłobe. Jupas pagalaus sawa iszdalije rejkałaujęntiems ju motriszkiems. Kad giminie pradieje rugoti uź klejdimą turtu, szi atsakie, didźiausi turtą jums palijktu pałajminimą Wieszpaties Jezaus. Kaj- ↕ p. 262–263 po nepaprastą gieradiejkę źmones pra↕dieje łabaj auksztinti ir girti; ko szi bajsej nenorieje. O taj diełto idant tas źmoniu garbinimas, nenumaźintu anaj uźdarbies akisu Wieszpaties. Bet negaledama garbintojejs atsikratiti riźos aplejsti Rimą ir płaukti Jerozolimon. Kąn nedirba gięntis kad ję nu tos misles atitrauktu; tecziaus negaleje parsakiti.

S. Paula jeme su sawęm dukteri sawa Eustokią ir daug panelu: palika Rimi maźa sunu sawa Toskaciu ir płaukie i Palestiną. Atpłaukusi su didźiausi atidi łąnkie wisas wietas raszti szwęntami minawotas. Ąnt kałnu Kałworijos tejp kartej werkie, kajpo butu matąnti Kristu Jezu kibąnt ąnt kriźiu. Neuźiłga lejdos i Betliję, pasąmde ąnksztus namus ir tusi giwena. Tąn pat meta pastate du klosztoriu, zokanikams ir miniczkoms. Su tomis pati giwena. Parejunaj noręntis ję matiti, kad pamate sawa akięms netikieje; nes buwa apdriskusi, nu

Vasario 12 dienoj

[Gyvenimas] šv. Paulos našlės,

buvusios šioj pasaulėj ketvirtame amžiuj

Iš aukštos kilmės paeinąs ponas, vardu Toksocijus, gyvendamas Ryme, vedė sau lygią moterį, vardu Paula. Abudu buvo kataliku, abudu mylinčiu Viešpatį, bet užvis Paula. Moterystėj taip dailiai elgės, jog niekuomet žodžio žodžiu nesukeitė.

Šv. Paula pagimdė keturias dukteris: Blezilę, Rufiną, Pauliną ir Eustachiją. Dar vieną sūnų, vardu Toksocijų. Tuos vaikus augino kaip tik gali dievobaimingai. Blezilė su Rufina kūdikystėj numirė, motina palaidojo aniedvi be didžių ašarų ir sakė: „Lai būna visuose dalykuose valia Viešpaties". Pauliną išrėdė už vyro Pomakijo, Eustachija paliko mergaite lig pat smerčio.

Tris dešimtis metų amžiaus savo turėdama, šv. Paula palaidojo mirusį vyrą savo ir daugiau nebtekėjo. Kaipo didžiai turtinga šelpė be galo plikius, už gėdą sau skaitė, jei kas kitas, ne ana, kokį duonos pritrūkusį suglobė. Jupas pagaliau savo išdalijo reikalaujančioms jų moteriškėms. Kad giminė pradėjo rūgoti už kleidimą turtų, ši atsakė: „Didžiausią turtą jums palieku palaiminimą Viešpaties Jėzaus". Kaipo nepaprastą geradeiką žmonės pradėjo labai aukštinti ir girti, ko ši baisiai nenorėjo. O tai dėl to, idant tas žmonių garbinimas nenumažintų anai uždarbės akisu Viešpaties. Bet negalėdama garbintojais atsikratyti, ryžos apleisti Rymą ir plaukti Jeruzolimon. Ką nedirbo gentys, kad ją nuo tos mislios atitrauktų, tačiau negalėjo persakyti.

Šv. Paula ėmė su savim dukterį savo Eustachiją ir daug panelių, paliko Ryme mažą sūnų savo Toksocijų ir plaukė į Palestiną. Atplaukusi su didžiausia atide lankė visas vietas, Rašte Šventame minavotas. Ant kalno Kalvarijos taip karčiai verkė, kaipo būtų matanti Kristų Jėzų kybant ant kryžiaus. Neužilgo leidos į Betliejų, pasamdė ankštus namus ir tuose gyveno. Tą pat metą pastatė du klioštoriu zokaninkams ir minyčkoms. Su tomis pati gyveno. Perėjūnai, norintys ją matyti, kad pamatė, savo akimis netikėjo, nes buvo apdriskusi,

pasniku iszblieszkusi, tąnkiej basa it prasta mergie sąmdinikie. I pirti niekumet neje, negut sirgdama daktarams lijpąnt, gulieje be łowos ąnt kiecejs, werkie uź griekus be gała. Kitęms sakąnt: kas bus isz to? akiu nustosi? Szi atsakie: teguł ta burna bus biauri kuri jaunistiej giebieje puosztijs ir su brąngiomis mąnstiemis teptijs. Kunas kurs guleje minksztami patali, teguł nugis ritiniejes ąnt źiami ir tejp liks dar kirmiems ko grauszti.

Nu smerte wira sawa, niekumet su wiriszkajs ne walgie, nie su kunegajs pagalaus. Niekumet tejpogi su wiriszku wiena pati ne sznekiejos. Piningus ne węn dalije neturtingięms, bet tijsą pasakius, barste. Zicziojе negalęntęms atiduoti. S. Jeronimuj jos spawiednikuj sakąnt; piningu ir majstuj pritruksi? Szi atsakidawa: tejp tejp tiewali, asz noriu mirti ubagi ir tuokart busiu łajmingu kad wajkszcziosiu nu

↕ p. 263–264 źmogaus, lig źmogaus melzdama duonas szmotele. ↕

Pasnikawa S. Paula tejp; jog woz par szwęntes su aliwu tewalgie. Kitomis dienomis par kiaurus metus neragawa: nej mejsos, nej kiausziniu, nej źuwies, nej medaus. Sausa duona su undeniu jos wienatiniu walgiu buwa. Didej juokies ir dźiaugies tuokart, kad iszgirda ąnt sawęs kokies apkałbas; nes tos mokie ję nusiźiaminima. Jos draugie mergiele wiena karta sakie „ar źinaj poni jug źmones tamstą skajta uź beprotę ar apłamę. Szi atsakie „kad tij źmones gieriaus mani paźintu, ne węn beproti bet ir bajsi grieszniki wadintu, o wadindamis sakitu tejsibę, nes esmi tokie.

Pardietiniu wiriszkuju kłosztoriaus padiej zokanika, kurio niekumet nełąnkie. Klosztoriu mergielu pati walde. Koźna turiej mokieti pasalmes; kures paprastaj naktowidu gijdoje. I baźniczę sawa miniczkoms te lejda kruwoj ejti, po wiena niekados. Barniu niekumet nedalejda. Wisas apdare su wiłnonajs pagalaus marszkinejs. Woz abrusą isz linu austa teturieje burnaj nuszłuostiti. Niewiena negaleje nieka sawa turieti; walgi ir drabuźi S. Paula state. Jaunas ąnt pikta palinkuses, sugiebieje nuturieti par pasniką ir sakie „łaj gieriaus piłwas serg nekajp dusze." Iłgleźuwiu nelejda pri stała: kitoms wałgąnt, tos pri duru kłupieje, o paskiaus ipatej walgie. –

S. Paula sawi spaude bet kitu gajlejos, sergąntioms miniczkoms dalejda po truputeli ir wina gierti. Pati maź te sznekieje, bet pasakojęntiu

nuo pasninkų išblėškusi, tankiai basa it prasta mergė samdininkė. Į pirtį niekuomet nėjo, negut sirgdama, daktarams liepiant, gulėjo be lovos ant kecių, verkė už griekus be galo. Kitiems sakant, kas bus iš to, akių nustosi, ši atsakė: „Tegul ta burna bus bjauri, kuri jaunystėj gebėjo puoštis ir su brangiomis mąstimis teptis. Kūnas, kurs gulėjo minkštame patale, tegul nugis ritinėjas ant žemės, ir taip liks dar kirmims ko graužti".

Nuo smerčio vyro savo niekuomet su vyriškais nevalgė, nė su kunigais pagaliau. Niekuomet taipogi su vyrišku viena pati nesišnekėjo. Pinigus ne vien dalijo neturtingiems, bet, tiesą pasakius, barstė. Žyčiojo negalintiems atiduoti. Šv. Jeronimui, jos spaviedninkui, sakant, pinigų ir maistui pritrūksi, ši atsakydavo: „Taip taip, tėvali, aš noriu mirti ubage ir tuokart būsiu laiminga, kad vaikščiosiu nuo žmogaus lig žmogaus, melsdama duonos šmotelio".

Pasninkavo šv. Paula taip, jog vos per šventes su alyva tevalgė. Kitomis dienomis per kiaurus metus neragavo nei mėsos, nei kiaušinių, nei žuvies, nei medaus. Sausa duona su vandeniu jos vienatiniu valgiu buvo. Didžiai juokės ir džiaugės tuokart, kad išgirdo ant savęs kokias apkalbas, nes tos mokė ją nusižeminimo. Jos draugė mergelė vieną kartą sakė: „Ar žinai, ponia, juk žmonės tamstą skaito už beprotę ar aplamę". Ši atsakė: „Kad tie žmonės geriau mane pažintų, ne vien beprote, bet ir baisia griešninke vadintų, o vadindami sakytų teisybę, nes esmi tokia".

Perdėtiniu vyriškųjų klioštoriaus padėjo zokaninką, kurio niekuomet nelankė. Kliošt orių mergelių pati valdė. Kožna turėjo mokėti pasalmes, kurias paprastai naktovidu giedojo. Į bažnyčią savo minyčkoms teleido krūvoj eiti, po vieną niekados. Barnių niekuomet nedaleido. Visas apdarė su vilnonais pagaliau marškiniais. Vos abrūsą, iš linų austą, teturėjo burnai nušluostyti. Nė viena negalėjo nieko savo turėti; valgį ir drabužį šv. Paula statė. Jaunas, ant pikto palinkusias, sugebėjo nutūrėti per pasninką ir sakė: „Lai geriau pilvas serga nekaip dūšia". Ilgliežuvių neleido prie stalo: kitoms valgant, tos prie dūrų klūpėjo, o paskiau ypačiai valgė.

Šv. Paula save spaudė, bet kitų gailėjos, sergančioms minyčkoms daleido po truputėlį ir vyno gerti. Pati maž tešnekėjo, bet pasakojančių

apej dajktus Diewa su atidi kłause. Woz ne wisas kningas szwęntas mokieje. S. Jeronimas anaj ir jos dukterij Eustokijej wietas raszta nesuprąntamas, iszguldinieje. Pati iszmoka źidiszkaj ir dukteri priwerte iszmokti.

Ateje ąnt gała Szwęntojej ir pastaroi; susirga ir atgule. Eustokia duktie par dienas ir naktis pri łowas siediejdama, tarnawa kajp tikt
↕ p. 264–265 imane. S. ↕ Paula par prijemima Szwęntu sakramęntu pasitajsiusi mirti; kalbieje szius źodźius isz pasalmes „Oj kajp graźi rumaj tawa Wieszpatie, trokszt ir giejd dusze mana." Paskiaus węn tileje. S. Jeronimuj kłausąnt diełko nieka nesaka? Szi atsakie „nieka neturiu sunkie, wiskas mąn ajszku. Tij buwa pastari źodźej S. Paulas. Nebgaledama kalbieti źegnojes ir tilej numire. Parbuwa naszli Rimi pęnkierius metus, Betlijoj dwideszimti. Pateka szioj pasaulej pęnkies deszimtis szeszerius metus. Łaj bun garbie Wieszpatem pri kurio nueje duszele tos szwęntoses. Amen.

Kowa 22. dienoj.

Giwenimas S. Kutberta Wiskupa

buwuse szioj pasaulej sekmami ąmźiej.

Ne wienas szęndien Szwęntu esus, pradźioj giwenima sawa tokiuo nebuwa; tape szwęntu par pakutą ir gierus darbus. Jejgi ir mes nesma dar szwęntajs, galem tokiejs buti padorej giwendamis. Tąn tejsibę juoba suprasma skajtidamis giwenimą S. Kutberta.

Wienoj sodoj artoju tiewu gimes wajkas, pri kriksztą S. gawa wardą Kutbertus. Motina kajpo sunu sawa mileje ir woz źodźius isztarąnti mokie poteru; bet sunku buwa ji parłauźti, nes tijsą pasakius kurbelis buwa iszgama. Motinaj pabarus ar su dełnu uźgawus; giebieje kristi ąnt źiames, riekti, woloties ir pamielinuoti isz rustibes. Tąnkiej motina ir su rikszti ware tąn oźeli i miszką, bet iszwariti nestęngie. Wajkas juo
↕ p. 265–266 auga, tuo nedorin eje. Wa↕łąndos nebuwa kurioj tiewams nebutu szirdies uźdawes. Wiena diena iszkule łąngą ar pieno puodą parwerte,

apie daiktus Dievo su atide klausė. Vos ne visas knygas šventas mokėjo. Šv. Jeronimas anai ir jos dukteriai Eustachijai vietas Rašto nesuprantamas išguldinėjo. Pati išmoko žydiškai ir dukterį privertė išmokti.

Atėjo ant galo šventajai ir pastaroji; susirgo ir atgulė. Eustachija duktė, per dienas ir naktis prie lovos sėdėdama, tarnavo kaip tik įmanė. Šv. Paula, per priėmimą šventų sakramentų pasitaisiusi mirti, kalbėjo šiuos žodžius iš pasalmės: „Oi, kaip gražūs rūmai tavo, Viešpatie, trokšta ir geidžia dūšia mano"[1]. Paskiau vien tylėjo. Šv. Jeronimui klausiant, dėl ko nieko nesako, ši atsakė: „Nieko neturiu sunkaus, viskas man aišku". Tie buvo pastari žodžiai šv. Paulos. Nebgalėdama kalbėti, žegnojos ir tyliai numirė. Perbuvo našle Ryme penkerius metus, Betliejuj dvi dešimti. Pateko šioj pasaulėj penkias dešimtis šešerius metus. Lai būna garbė Viešpačiui, prie kurio nuėjo dūšelė tos šventosios. Amen.

Kovo 22 dienoj

Gyvenimas šv. Kutberto vyskupo,

buvusio šioj pasaulėj sekmame amžiuj

Ne vienas, šiandien šventu esąs, pradžioj gyvenimo savo tokiu nebuvo; tapo šventu per pakūtą ir gerus darbus. Jeigi ir mes nesame dar šventais, galim tokiais būti padoriai gyvendami. Tą teisybę juoba suprasime skaitydami gyvenimą šv. Kutberto.

Vienoj sodoj artojų tėvų gimęs vaikas prie krikšto šv. gavo vardą Kutbertas. Motina kaipo sūnų savo mylėjo ir vos žodžius ištariantį mokė poterių, bet sunku buvo jį perlaužti, nes, tiesą pasakius, kurbelis buvo išgama. Motinai pabarus ar su delnu užgavus, gebėjo kristi ant žemės, rėkti, voliotis ir pamėlynuoti iš rūstybės. Tankiai motina ir su rykšte varė tą oželį į mišką, bet išvaryti nestengė. Vaikas juo augo, tuo nedoryn ėjo. Valandos nebuvo, kurioj tėvams nebūtų širdies uždavęs. Vieną dieną iškūlė langą ar pieno puodą pervertė,

kitoj ugni i pastogię nesze; kitoj susiedu wajkus sumusze ar giwoluj koję padauźe; kitoj ąntlipes ąnt stogą nukrita ir kaktą sau pramusze ar i darźus kiaules sulejda. Susiedu motinas nebnorieje łaukon lejsti wajku sawa; kad su Kutbertiu nesusejtu. Wajkszczioje tas wisumet apdriskies, susipajszes, burnas nepłowes it murinajtis. Źodźiu sakąnt nebuwa dienos kurioj ko pikta nebutu Kutbertis padares. Wajtoje tiewaj, bet nesumane ko dariti. Nekarta sakie: tikra karone Wieszpaties tas wedąms wajkas.

Kad Kutbertis uźkludes jau dewintus metus ąmźiaus sawa, bajsej sawotiszkaj wolawos, atejes pri jo tretiu metelu wajkielis tare: „laukies Kutberti laukies bęn walę gawes; neprieder tau woluoties be gała.“ Kutbertiuj nekłausąnt ir ticziojęntes, wajkas puole po jo koju ir pradieje tejp bałsu szaukti, jog ne węn kiti wajkaj bet ir motinas subieguses, grobe ji pakiele ir kłause, kas rados? Ko klyki? Ar Kutbertis tawi uźgawa? Szis atsakie ne ne bet szitaj tu nedoras Kutberti kieti buti Szwęntu wiskupu, turi kitus mokiti nepadoru tau muksziuoti ir mulkiu buti. –

Iszgirdes tus wajko źodźius Kutbertis, dajries it katinas deszrą prarijes, nutiła, mislije kas taj gał buti? Kajp tas wajkas gał numaniti kuo asz busiu? Tuotarpu milesta Wieszpaties dare didę parmajną jo szirdieje. Su lig tuo kartu Kutbertas lowies suwaloti, pradieje elgties padorej ir tape it ne tas wajkas.

Neuźiłga suputa Kutberta kielis ir iszauga didis gumbas. Nebgalęnti paejti tiewaj iszneszi i kijmą pagulde ir iszeje piauti jawu. Wakarop atjojes kaźikoks jaunikajtis tare ar nepriimtumi mani i nakwinę? Kutbertas atsakie: dieł jemima priimtumem, bet tiewu niera o
↕ p. 266–267 asz nepaejnu. Jaunikajtis siedes ↕ isz arkle apwejzieje jo kieli ir tare pritwerk tiktaj kwiecziu miłtus su pijnu, beregięnt iszgis tawa koje. Taj pasakies iszjoje. Tiewaj sugriźi kajp tiktaj pritwiere miłtus su pienu tujaus wajkas iszgije. S. Kutbertas sweti paskajtes uź dąngaus pasiuntini, didej pradieje mileti Wieszpati.

Wiena karta S. Kutbertas par kiaurą nakti ganidamas arklus tiewa sawa, pamate bejnąntę i dąngu didźioj szwiesibiej kaźikokię duszelę. Rita meta iszsigirda mirus diewobajmingo wiskupa Ajdana. Tas regieimas juoba dar uźdegie szirdi jaunikajte su mejli Wieszpaties

kitoj ugnį į pastogę nešė, kitoj susiedų vaikus sumušė ar gyvuliui koją padaužė, kitoj antlipęs ant stogo nukrito ir kaktą sau pramušė ar į daržus kiaules suleido. Susiedų motinos nebnorėjo laukan leisti vaikų savo, kad su Kutberčiu nesusieitų. Vaikščiojo tas visuomet apdriskęs, susipaišęs, burnos neplovęs it murinaitis. Žodžiu sakant, nebuvo dienos, kurioj ko pikto nebūtų Kutbertis padaręs. Vaitojo tėvai, bet nesumanė, ko daryti. Ne kartą sakė: „Tikra karonė Viešpaties tas vedums vaikas“.

Kad Kutbertis, užkliudęs jau devintus metus amžiaus savo, baisiai savotiškai voliavos, atėjęs prie jo trečių metelių vaikelis tarė: „Liaukis, Kutberti, liaukis bent valią gavęs, nepridera tau voliuotis be galo.“ Kutberčiui neklausant ir tyčiojantis, vaikas puolė po jo kojų ir pradėjo taip balsu šaukti, jog ne vien kiti vaikai, bet ir motinos subėgusios grobė jį, pakėlė ir klausė: „Kas rados? Ko klyki? Ar Kutbertis tave užgavo?“ Šis atsakė: „Ne ne, bet šitai tu, nedoras Kutberti, keti būti šventu vyskupu, turi kitus mokyti, nepadoru tau mukšiuoti ir mulkiu būti“.

Išgirdęs tuos vaiko žodžius, Kutbertis dairės it katinas dešrą prarijęs, nutilo, mislijo: „Kas tai gali būti? Kaip tas vaikas gali numanyti, kuo aš būsiu?“ Tuo tarpu mylista Viešpaties darė didžią permainą jo širdyje. Sulig tuo kartu Kutbertas liovės sauvalioti, pradėjo elgtis padoriai ir tapo it ne tas vaikas.

Neužilgo suputo Kutberto kelis ir išaugo didis gumbas. Nebgalintį paeiti tėvai, išnešę į kiemą, paguldė ir išėjo pjauti javų. Vakarop atjojęs kaži koks jaunikaitis tarė: „Ar nepriimtum mane į nakvynę?“ Kutbertas atsakė: „Dėl ėmimo priimtumėm, bet tėvų nėra, o aš nepaeinu“. Jaunikaitis, sėdęs iš arklio, apveizėjo jo kelį ir tarė: „Pritverk tiktai kviečių miltus su pienu, beregint išgis tavo koja“. Tai pasakęs, išjojo. Tėvai sugrįžę kaip tiktai pritvėrė miltus su pienu, tuojau vaikas išgijo. Šv. Kutbertas, svečią paskaitęs už dangaus pasiuntinį, didžiai pradėjo mylėti Viešpatį.

Vieną kartą šv. Kutbertas, per kiaurą naktį ganydamas arklius tėvo savo, pamatė beeinančią į dangų didžioj šviesybėj kaži kokią dūšelę. Ryto metą išsigirdo mirus dievobaimingą vyskupą Aidaną[1]. Tas regėjimas juoba dar uždegė širdį jaunikaičio su meile Viešpaties

Diewa. Pradieje uź nieka skajtiti źiamiszkus dajktus ir uźsigiejdi stoti i zokana. Tiewams neprisztaraujęnt nuwika i klosztoriu wadinamą Merlos, pardietine wardu Boazilla melde kad priimtu i zokana, ir pasisakie ne mokąns nej rasziti nej skajtiti.

Pardietinis prijeme, apwilkina su jupu zokana ir lijpe mokities raszta. Szis ir mokies. Didej stajgu par kieletą metu besimokidamas; isirga ir buwa jau woz nemarinamas. Brolej zokanikaj par nakti meldies uź jo swejkatą. Rita meta, wienas zokanikas tare: ar źinaj broli mes szęn nakti meldiemos uź tawa swejkatą. Atsakie Kutbertas: kajpgis negał buti kad tokiu wiru małdos Wieszpaties neiszkłausitu? O ko asz gulu? Duokiet mąn ramęntą. Woz tąn idawe, ligonis kieles ir pradieje wajkszczioti. Iszgijusi Wiskupas paszwęnte i klerikus o paskiaus i kunegus.

Wiena karta pardietinis klosztoriaus Boazilus tare S. Kutbertuj „asz po septiniu dienu mirsiu, meldziu tawęs priwejziek ne tolinkies nu manęs ir skajtik mąn szwęntas kningas. Girdiedamas tus źodźius S. Kutbertas apsiwerkie ir daboje sawo pardietine lig smerte. Septinioms dienoms praslinkus mire pardietinis o zokanikaj S. Kutbertą
↨ p. 267–268 iszrinka i ↨ waldimierus klosztoriaus. Pardietiniu Szwęntas budamas, ne węn dajlej walde klosztoriu, bet dar tąnkiej iszejdamas su brolejs i kajmas, mokie źmones. Sodu giwentojej iszsigirdi zokanikus atejus; burejs pri ju kielawa ir kłause pamoksłu. S. Kutbertas uźwis giebieje łąnkiti kalnu giwentojus retaj ir kunegą te matiusius. Tus pramokies spawiedoje ir dalije Szwęncziausi sakramęntą.

Par kieletą metu waldes klosztoriu palika sawa wietaj ikajtą ir parsikiele i maźą sałą wadinamą Parre (Farre) kurioj nebuwa niekokie giwentojaus nejgi ko walgiti. Wienok Szwęntas pastates sau smiltini punelę isikure. Pabęngies atnesztą duoną meszkierioje juroj źuwis, gaude spąnsłusi paukszczius kuriu tęn apstej buwa ir tajs mita. Zokanikaj aplejstoje klosztoriaus nekarta ji łąnkidamis, atneszdawa duonas ir didej stebiejos giwenimuj pustelnika. Bet S. Kutbertas nenoriedamas kad ji uź didi skajtitu sakie: et kajp moku tejp szoku, koźnus mana wietoj budamas gieresnej tarnautu Wieszpatem; bet asz nu kudikistes mulkis, nesugiebu tejp elgties kajp prider tikram pustelnikuj.

Dievo. Pradėjo už nieką skaityti žemiškus daiktus ir užsigeidė stoti į zokaną. Tėvams neprieštaraujant, nuvyko į kliōštorių, vadinamą Merlos, perdėtinio, vardu Boazilio, meldė, kad priimtų į zokaną, ir pasisakė nemokąs nei rašyti, nei skaityti.

Perdėtinis priėmė, apvilkino su jupa zokano ir liepė mokytis rašto. Šis ir mokės. Didžiai staiga, per keletą metų besimokydamas, įsirgo ir buvo jau vos nemarinamas. Broliai zokaninkai per naktį meldės už jo sveikatą. Ryto metą vienas zokaninkas tarė: „Ar žinai, broli, mes šią naktį meldėmės už tavo sveikatą". Atsakė Kutbertas: „Kaipgis, negali būti, kad tokių vyrų maldos Viešpats neišklausytų. O ko aš guliu? Duokit man ramentą". Vos tą įdavė, ligonis kėlės ir pradėjo vaikščioti. Išgijusį vyskupas pašventė į klierikus, o paskiau į kunigus.

Vieną kartą perdėtinis kliōštoriaus Boazilis tarė šv. Kutbertui: „Aš po septynių dienų mirsiu, meldžiu tavęs, priveizėk, nesitolink nuo manęs ir skaityk man šventas knygas". Girdėdamas tuos žodžius, šv. Kutbertas apsiverkė ir dabojo savo perdėtinio lig smerčio. Septynioms dienoms praslinkus, mirė perdėtinis, o zokaninkai šv. Kutbertą išrinko į valdymierus kliōštoriaus. Perdėtiniu šventas būdamas ne vien dailiai valdė kliōštorių, bet dar, tankiai išeidamas su broliais į kaimus, mokė žmones. Sodų gyventojai, išsigirdę zokaninkus atėjus, būriais prie jų keliavo ir klausė pamokslų. Šv. Kutbertas užvis gebėjo lankyti kalnų gyventojus, retai ir kunigą temačiusius. Tuos pramokęs, spaviedojo ir dalijo Švenčiausią Sakramentą.

Per keletą metų valdęs kliōštorių, paliko savo vietoj įkaitą ir persikėlė į mažą salą, vadinamą Parre (Farre)[2], kurioj nebuvo nė kokio gyventojo neigi ko valgyti. Vienok šventas, pastatęs sau smiltyne pūnelę, įsikūrė. Pabengęs atneštą duoną, meškeriojo jūroj žuvis, gaudė spąsluose paukščius, kurių ten apsčiai buvo, ir tais mito. Zokaninkai apleistojo kliōštoriaus, ne kartą jį lankydami, atnešdavo duonos ir didžiai stebėjos gyvenimui pūstelninko. Bet šv. Kutbertas, nenorėdamas, kad jį už didį skaitytų, sakė: „Et, kaip moku, taip šoku, kožnas, mano vietoj būdamas, geriau tarnautų Viešpačiui, bet aš nuo kūdikystės mulkis, nesugebu taip elgtis, kaip pridera tikram pūstelninkui".

Ąnglios źiamiej didej susirgusi wiena miniczka wardu Elpleda sakie „oj kad gauczio bęn skiautelę drabuźe S. Kutberta beregient iszgiczio." Kitas taj girdiedamas tujaus iszsiunte wieną wajkiuką pas Szwęntąi. Tas idawe jam sawa juostą, su kuri sergąnti parsijuosusi wejkiej iszgije. Dar ir kita miniczka neigalęnti, su tu juostu parsiriszusi, pratarpa.

Nors S. Kutbertas slepies sałoj sawa; tecziaus jo wardas buwa girdamas. Ne węn prasti źmones su zokanikajs, bet ir didźiunaj skajte ji uź szwęntą, diełto taj Lindiparos wiskupuj mirus, nors priesztaraujęnti S. Kutbertą pakiele i piemenis. Pakiełtas ikrita i wargus kajp i skruzdina, tujau datire daugibes rejkału kuriu nuspręnsti nesumoje;
↕ p. 268–269 gajlejos ↕ prijemes tejp auksztą wiresnibę; o par dwejus metus su tu źudęns iszsiźadieje wiskupistes ir sugriźa i sawa sałą Parre.

Cze kajpo senas neuźiłga didej isirgies, guleje pats wienas ir neturieje nie kąnsne duonas. Tuokart welnias wieną dabar su ligu suspaustą uźlęnkies; bajsej ji źude su pagundinimajs apej wierą. Pęnktoses dienos wakara atpłaukie isz kłosztoriaus zokanikaj. atrada woz be giwa, dawe walgiti, apwejzieje su szwęntajs sakramęntajs ir numarina. Smertis S. Kutberta atsitika metusi po uźgimima Kristaus 688. Paskiaus baźnicze Wieszpaties Diewa paskajte ji uź szwęntą. Łaj bun Sutwertojuj garbie, kurs par sawa milestą ir nedorus parwert i szwęntus. Amen.

Sause 15. dienoj.

Giwenimas S. Powiła pirmoje pustelnika,

buwuse szioj pasaulej tretemi ąmźiej.

Miszkas źmoniu szwęntajs nedara: tikt apgien nu rustibes ir grieku leźuwe. Ejnąntis i pustelnikus nesz su sawęm wisas prigimtas idas: tuotarpu giwenimas pustelnika ira nepatogus ir didej ikirus; nes źmogus iłgas pri źmogaus. Diełkogi tad rąndas noręntiu buti pustelnikajs? Diełto: jog tares krumi dągą rasęntis, iszganima duszes

Anglijos žemėj didžiai susirgusi viena minyčka, vardu Elpleda, sakė: „Oi, kad gaučiau bent skiautelę drabužio šv. Kutberto, beregint išgyčiau." Kitos, tai girdėdamos, tuojau išsiuntė vieną vaikiuką pas šventąjį. Tas įdavė jam savo juostą, su kuria serganti persijuosusi veikiai išgijo. Dar ir kita minyčka neįgalinti, su ta juosta persirišusi, pratarpo.

Nors šv. Kutbertas slėpės saloj savo, tačiau jo vardas buvo girdimas. Ne vien prasti žmonės su zokaninkais, bet ir didžiūnai skaitė jį už šventą, dėl to tai, Lindiparos vyskupui mirus[3], nors prieštaraujantį, šv. Kutbertą pakėlė į piemenis. Pakeltas įkrito į vargus kaip į skruzdyną, tuojau datyrė daugybės reikalų, kurių nuspręsti nesumojo. Gailėjos priėmęs taip aukštą vyresnybę, o per dvejus metus su ta žudęsis, išsižadėjo vyskupystės ir sugrįžo į savo salą Parre.

Čia, kaipo senas neužilgo didžiai įsirgęs, gulėjo pats vienas ir neturėjo nė kąsnio duonos. Tuokart velnias, vieną dabar su liga suspaustą užlenkęs, baisiai jį žudė su pagundinimais apie vierą. Penktosios dienos vakarą atplaukė iš klioštoriaus zokaninkai, atrado vos begyvą, davė valgyti, apveizėjo su šventais sakramentais ir numarino. Smertis šv. Kutberto atsitiko metuose po užgimimo Kristaus 688. Paskiau Bažnyčia Viešpaties Dievo paskaitė jį už šventą. Lai būna Sutvertojui garbė, kurs per savo mylistą ir nedorus perverčia į šventus. Amen.

Sausio 15 dienoj

Gyvenimas šv. Povilo pirmojo pūstelninko,

buvusio šioj pasaulėj trečiame amžiuj

Miškas žmonių šventais nedaro, tik apgina nuo rūstybės ir griekų liežuvio. Einantys į pūstelninkus neša su savim visas prigimtas ydas, tuo tarpu gyvenimas pūstelninko yra nepatogus ir didžiai įkyrus, nes žmogus ilgis prie žmogaus. Dėl ko gi tad randas norinčių būti pūstelninkais? Dėl to, jog tarias krūme dangą rasiantys, išganymą dūšios

nupelnisęntis. Bet ar wisi nupełna? To nepasakisiu. S. Powiłas lejdos
↕ p. 269–270 i girę isz tikra rejkała; kajp taj skajtidamas jo giwenimą regiesi. ↕

Senoj gadiniej kad dar woz du szimtu metu te buwa praslinkusiu nu ateima Kristaus Wieszpaties, Egipta sziłtoj źiamiej giwena turtingas ponas ir turieje dwetą wajku sunu wardu Powiłą ir dukteri. Tuodu wajku paugina kajp rejkięnt ir iszmokie raszta. Kad sunus turieje woz pęnkioleką metu; mire tiewas su motinu. Jaunikajtis Powiłas palikies ponu didźiu turtu, iszłejda sawa seseri uź wira pagoni, uźmokieje pasogą ir walde padorej tiewiszki sawa.

Nesitikietaj Rima ciecorius Decius lijpe po wisus krasztus ciecoristes parsakioti katalikus. Dar pridure: jej kas danesz wiresnibiej kuri źmogu esąnt kataliku; gaus jo turtą.

Zinom jogiej koźnas źęntas ira taj butinaj swetimas źmogus iwestas i swetimus namus: is wejz ne tos giminies i kurę par moteristę ilinda; bet sawa giera. Is norietu kad wienoj wałąndoj nebtektu giminies moters. Tejp tare ir szwogeris S. Powiła. Tare kaźikumet sawa patej: ar źinaj kąn kad wedu nusikratituwiau tuo Powiłu; tektu wedąm wisas jo turtas. Atsakie moters: o kajp galau nusikratiti? Szis tare: oj nugis spieru to dastoti, szitaj asz praneszių wiresnibej Powiłą esąnt kataliku ta ji sugemusi nuźudis; o wedu buswa ponu. Moters atsakie: ne meldamasis to nedarik, wieną teturiu broli, o tuo ira Powiłas. Szwogieris nutiła o jo moters parspieje broli apej paoju.

Jaunikajtis taj iszgirdes, pradieje słapstities miszkusi: norieje mąnditi ar gales miszkusi par wisa ąmźi iszturieti; bet walgie pritrukies wieł namon griźa. Wiena karta S. Powiłuj tejp sugriźus, szwogieris słaptu kaźikur iszwaźiawa. Jo moters wieł tare jaunikajcziuj: oj asz nugąnstauju kad mana wiras neiszduotu tawęs i rąnkas pagonu! Szitaj
↕ p. 270–271 nie mąn nesakięns kaźikur skubej iszwaźiawa. S. Po↕wiłas matidamas nebgalis namusi sawa bebuti; su wisu prasikrauste. Lejdos i auksztąi Egiptą i kraszta wadinamą Tebaida.

Tami bewajkszcziodamas atrada ticziomis iszkałtą uołoj urwą, pagalaus su durelemis, widuo buwa szaltenis, o dureles uźlinkuses su szakomis dide mede. Tami urwi kanakados wagis lije ir kała słaptu apgauties piningus isz wara ir cynos. Apwejzies Szwęntas tąn skilę prasidźiuga ir tare: isztiesu Wieszpats mąn tąn giwenimą patajse; turiesiu

nupelnysiantys. Bet ar visi nupelno? To nepasakysiu. Šv. Povilas leidos į girią iš tikro reikalo, kaip tai, skaitydamas jo gyvenimą, regėsi.

Senoj gadynėj, kad dar vos du šimtu metų tebuvo praslinkusiu nuo atėjimo Kristaus Viešpaties, Egipto šiltoj žemėj gyveno turtingas ponas ir turėjo dvejetą vaikų – sūnų, vardu Povilą, ir dukterį. Tuodu vaiku paaugino kaip reikiant ir išmokė rašto. Kad sūnus turėjo vos penkiolika metų, mirė tėvas su motina. Jaunikaitis Povilas, palikęs ponu didžių turtų, išleido savo seserį už vyro pagonio, užmokėjo pasogą ir valdė padoriai tėviškę savo.

Nesitikėtai Rymo ciesorius Decijus[1] liepė po visus kraštus ciesorystės persekioti katalikus. Dar pridūrė: „Jei kas daneš vyresnybei kurį žmogų esant kataliku, gaus jo turtą".

Žinom, jogei kožnas žentas yra tai būtinai svetimas žmogus, įvestas į svetimus namus. Jis veizi ne tos giminės, į kurią per moterystę įlindo, bet savo gero. Jis norėtų, kad vienoj valandoj nebtektų giminės moters. Taip tarė ir švogeris šv. Povilo. Tarė kaži kuomet savo pačiai: „Ar žinai ką, kad vedu nusikratytuva tuo Povilu, tektų vedum visas jo turtas". Atsakė moteris: „O kaip galiva nusikratyti?" Šis tarė: „Oi, nugis spėru to dastoti: šitai aš pranešiu vyresnybei Povilą esant kataliku, ta, jį suėmusi, nužudys, o vedu būsiva ponu". Moteris atsakė: „Ne, meldžiamasis, to nedaryk, vieną teturiu brolį, o tuo yra Povilas". Švogeris nutilo, o jo moteris perspėjo brolį apie pavojų.

Jaunikaitis, tai išgirdęs, pradėjo slapstytis miškuose: norėjo mandyti, ar galės miškuose per visą amžių ištūrėti, bet, valgio pritrūkęs, vėl namon grįžo. Vieną kartą šv. Povilui taip sugrįžus, švogeris slapta kaži kur išvažiavo. Jo moteris vėl tarė jaunikaičiui: „Oi, aš nuogąstauju, kad mano vyras neišduotų tavęs į rankas pagonų! Šitai, nė man nesakęs, kaži kur skubiai išvažiavo". Šv. Povilas, matydamas nebgalįs namuose savo bebūti, suvisu prasikraustė. Leidos į Aukštąjį Egiptą, į kraštą, vadinamą Tėbaida[2].

Tame bevaikščiodamas, atrado tyčiomis iškaltą uoloj urvą, pagaliau su durelėmis, viduj buvo šaltenis, o durelės užlinkusios su šakomis didžio medžio. Tame urve kana kados vagys liejo ir kalė slapta apgauties pinigus iš vario ir cinos. Apveizėjęs šventas tą skylę prasidžiugo ir tarė: „Iš tiesų Viešpats man tą gyvenimą pataisė; turėsiu

undens, majstą duos medźiu wajsej, drabuźiuj nutrukus nupinsiuos kitą isz łapu palmas mede; o ko rejk daugiesne, ar kule? Nebwajkszcziosiu jau asz tęn, kami tika mani sugauti it kates pelę. Tejp riźęns isikure it meszka po łaužu. Giwena iłgaj, pateka lig szimta trilekas metu ąmźiaus sawa. Bet kajp is tęn giwena, elgies ir meldies; nieks to neźina, pasirodis taj dienoj paskutine sudo.

Nenoriedamas Wieszpats kad tejp didis pawejzdas doribes, suwisu paliktu źmoniems neźinomas; szejp padare. Buwa toj patioj gadiniej ir tusi pat kałnusi, kitas pustelnikas wardu Ąntanas ąnt kurio Wieszpats uźlejda sziokię mislę: kas źina ar biera pasaulej kitas toks kajp asz pustelnikas? Woz taj pamislijes iszgirda bałsą, be kokie źmogaus: „klisti Ąntanaj klisti, turiu asz gieresni tarną uź tawi, ejk ir apłąnkik aną." Iszgirdes tąn Wieszpaties isakimą tujaus paszoka ir iszeje pats neźinodamas kur ejti. Wienok Wieszpatem kojes tajsąnt par pusąntros dienos ejes atrada urwą S. Powiła; bet uźdaritą.

Brazdina i durales nieks tecziaus widuo nekuszieje. Wieł brazdina ir sakie: nors atsiejtu mirti neatstosiu nu duru tawa pakol tamstas nepamatisiu. Taj pasakies pradieje graudej werkti. Tuokart S. Powiłas brabraksz atidare duris ir tare; aj tataj Ąntanas atejes pri manęs, kąn
↕ p. 271–272 be wejki susiedali, pir↕mą kartą ąmźiej sawa matau tawi. Ko noriedamas kielawaj pri manęs ir kąn pamatisi? Szitaj suskrabusi ir parkarszusi seni. Sieskies mełdamasis pasznekieswa. Susiedus abudąm, kłausinieje S. Powiłas: kas tęn ąnt źiames girdieti? Kas ira ciecoriu? Ar itikieje pagonis i Kristu? Ar tebtekięn kraui kataliku? ir tejp tolaus. S. Ąntanas didej stebiejos i S. Powiłą, nes jo barzda buwa iłga lig juostaj, kakta plika, it kulnis, likusiej pakausziej płaukaj giełtoni, ąnt nosi iszaugi płaukaj, ausis tejpogi uźziełuses, nagaj ilgi nu jaunistes nepjaustiti, pats surukies, sudźiuwes, woz paskajtomis kaułaj su giełtonu kajlu aptraukti. Wis taj regiedamas tare „oj tiewali asz pasenau; bet tamsta dar didesnej. Atsakie S. Powiłas su padieimu Wieszpaties pargiwenau dajli ąmźeli, turiu jau szimta trilektus metus; ilgiaus nebipateksiu.

Anuodum bebiłąnt płust, płust atlekie juodwarnis, padieje papłoti duonas ir palekie. Imdamas Diewa doweną S. Powiłas tare: „szitaj jau dewines deszimtis sekmi metaj ejna, kajp tas pauksztis neszio mąn kas diena po pusę papłote, szęndien atnesze ciełą. Tikraj gieras, tikraj

vandens, maistą duos medžių vaisiai, drabužiui nutrūkus, nusipinsiu kitą iš lapų palmės medžio. O ko reikia daugiau, ar kūlio? Nebvaikščiosiu jau aš ten, kame tyko mane sugauti it katės pelę". Taip ryžęsis, įsikūrė it meška po laužu. Gyveno ilgai, pateko lig šimto trylikos metų amžiaus savo. Bet kaip jis ten gyveno, elgės ir meldės, niekas to nežino, pasirodys tai dienoj paskutinio sūdo.

Nenorėdamas Viešpats, kad taip didis paveizdas dorybės suvisu paliktų žmonėms nežinomas, šiaip padarė. Buvo toj pačioj gadynėj ir tuose pat kalnuose kitas pūstelninkas, vardu Antanas[3], ant kurio Viešpats užleido šiokią mislią: „Kas žino, ar bėra pasaulėj kitas toks kaip aš pūstelninkas?" Vos tai pamislijęs, išgirdo balsą be kokio žmogaus: „Klysti, Antanai, klysti, turiu aš geresnį tarną už tave, eik ir aplankyk aną." Išgirdęs tą Viešpaties įsakymą, tuojau pašoko ir išėjo, pats nežinodamas, kur eiti. Vienok Viešpačiui kojas taisant, per pusantros dienos ėjęs atrado urvą šv. Povilo, bet uždarytą.

Brazdino į durales, niekas tačiau viduj nekušėjo. Vėl brazdino ir sakė: „Nors atsieitų mirti, neatstosiu nuo durų tavo, pakol tamstos nepamatysiu". Tai pasakęs, pradėjo graudžiai verkti. Tuokart šv. Povilas brabrakš atidarė duris ir tarė: „Ai, tatai Antanas atėjęs prie manęs. Ką beveik, susiedali? Pirmą kartą amžiuj savo matau tave. Ko norėdamas keliavai prie manęs ir ką pamatysi? Šitai suskrabusį ir perkaršusį senį. Sėskis, meldžiamasis, pašnekėsiva". Susėdus abiedviem, klausinėjo šv. Povilas: „Kas ten ant žemės girdėti? Kas yra ciesorium? Ar įtikėjo pagonys į Kristų? Ar tebtekina kraują katalikų?" Ir taip toliau. Šv. Antanas didžiai stebėjos į šv. Povilą, nes jo barzda buvo ilga lig juostai, kakta plika it kulnis, likusieji pakaušyj plaukai geltoni, ant nosies išaugę plaukai, ausys taipogi užžėlusios, nagai ilgi, nuo jaunystės nepjaustyti, pats surukęs, sudžiūvęs, vos paskaitomi kaulai su geltonu kailiu aptraukti. Visa tai regėdamas, tarė: „Oi, tėvali, aš pasenau, bet tamsta dar didžiau". Atsakė šv. Povilas: „Su padėjimu Viešpaties pergyvenau dailų amželį, turiu jau šimtą tryliktus metus, ilgiau nebepateksiu".

Aniedviem bebylant, plust plust atlėkė juodvarnis, padėjo paplotį duonos ir palėkė. Imdamas Dievo dovaną, šv. Povilas tarė: „Šitai jau devynios dešimtys sekmi metai eina, kaip tas paukštis nešioja man kas dieną po pusę papločio, šiandien atnešė cielą. Tikrai geras, tikrai

małonus Wieszpats, swetiuj atsitikus majstą padaugina; łaj bun jam garbie par ąmźius. Beregięnt abudu stojes pasimelde, wieł susieda ir walgie atnesztą duoną. Pawalgiusiu ąntsikwępme ąnt szaltene ir atsigiere undens; nes S. Powiłas neturieje su kuo pasępmti.

Po pijtu dar pasimelde ir susieda pabłaku o S. Powiłas tare: grieszk broli namon, atneszk płoszcziu kuri gawaj nu Aleksandrios wiskupa S. Atanaziaus i tąn płoszcziu iwiniojes pałajdosi kuną mana. S. Ąntanas tujaus kieles ir iszeje. Parejusi namon apszoka tujaus brolej pustelnikaj ir sakie: aj tieweli kami buwaj? Mes tariem tamstą girioj pa-
↕ p. 272–273 klidus. Szis atsakie: wajkalej regiejau S. Eliosziu, ↕ regiejau S. Joną kriksztitoi regiejau szwęntą źmogu! Taj pasakies pagrobe płoszcziu nu S. Atanaziaus gautąi ir wieł iszkumbrina.

Budamas jau netolij nu urwa pamate didźioj szwiesibiej duszę S. Powiła bejnąntę i dąngu. S. Ąntanas atejes, atrada S. Powiłą bekłupąnti su rąnkomis dąngon pakiełtomis, jau nebgiwą. Apsiwerkie, pagijdoje nekures pasalmes ir daboje kajp kuną pałajdoti.

Neturieje łopetos: su szaku mede brajźe smiltis bet nekłojes duobies iszkasti. Be wargdamas parmate attresąntiu du lawu ir pasislepe urwi. Tuodu medes paukszcziu iszkase su kojomis rejkalingą duobę ir nieszinos szalęn o S. Ąntanas iwiniojes kuną i atnesztąi płoszcziu pagulde i duobę ir su rąnkomis uźkase. Pałajku jeme sau isz iłgu łapu nupintą S. Powiła płoszcziu ir griźa namon. Paskiaus koł giwas buwa, łajkie tąn płoszcziu iszejgaj, woz par didzioses szwętes su tuo puoszies. Amen.

Sause 16. dienoj.

Giwenimas S.S. Cyriaka, Smaragda, Larga ir kitu muczelniku,

buwusiu szioj pasaulej tretemi ąmźiej.

Daugibę nełajmiu iszkięnteje katalikaj Deoklecianuj su Maksimianu Rima ciecorium esąnt; cze noriu apsakiti nugałabiima kielu tiktaj muczelniku. Skajtik źmogau nebus wełtuo darbas tawa.

malonus Viešpats, svečiui atsitikus, maistą padaugino; lai būna jam garbė per amžius". Beregint abudu stojos, pasimeldė, vėl susėdo ir valgė atneštą duoną. Pavalgiusiu antsikvempė ant šaltenio ir atsigėrė vandens, nes šv. Povilas neturėjo su kuo pasemti.

Po pietų dar pasimeldė ir susėdo pablaka, o šv. Povilas tarė: „Grįžk, broli, namon, atnešk ploščių, kurį gavai nuo Aleksandrijos vyskupo šv. Atanazijaus[4], į tą ploščių įvyniojęs palaidosi kūną mano". Šv. Antanas tuojau kėlės ir išėjo. Parėjusį namon apšoko tuojau broliai pūstelninkai ir sakė: „Ai, tėveli, kame buvai? Mes tarėm tamstą girioj paklydus". Šis atsakė: „Vaikaliai, regėjau šv. Elijošių, regėjau šv. Joną Krikštytoją, regėjau šventą žmogų!" Tai pasakęs, pagrobė ploščių, nuo šv. Atanazijaus gautąjį, ir vėl iškumbrino.

Būdamas jau netoli nuo urvo, pamatė didžioj šviesybėj dūšią šv. Povilo beeinančią į dangų. Šv. Antanas atėjęs atrado šv. Povilą beklūpantį su rankomis dangun pakeltomis jau nebgyvą. Apsiverkė, pagiedojo nekurias pasalmes ir dabojo, kaip kūną palaidoti.

Neturėjo lopetos: su šaka medžio braižė smiltis, bet nesiklojo duobės iškasti. Bevargdamas pamatė attresančiu du levu ir pasislėpė urve. Tuodu medės paukščiu iškasė su kojomis reikalingą duobę ir nėšinos šalin, o šv. Antanas, įvyniojęs kūną į atneštąjį ploščių, paguldė į duobę ir su rankomis užkasė. Palaikų ėmė sau iš ilgų lapų nupintą šv. Povilo ploščių ir grįžo namon. Paskiau, kol gyvas buvo, laikė tą ploščių išeigai, vos per didžiąsias šventes su tuo puošės. Amen.

Sausio 16 dienoj

Gyvenimas šv. šv. Kirijako, Smaragdo, Largo ir kitų mūčelninkų,

buvusių šioj pasaulėj trečiame amžiuj

Daugybę nelaimių iškentėjo katalikai Dioklecianui su Maksimianu[1] Rymo ciesorium esant. Čia noriu apsakyti nugalabijimą kelių tiktai mūčelninkų. Skaityk, žmogau, nebus veltui darbas tavo.

Maksimianus Azios ciecorius isz Aprikos Rimon atpłaukies, iszsimane sawa drauguj Deoklecianuj graźes pirtis pastatiti. Pradieje mu-
↕ p. 273–274 rinikaj darbą: bet ↕ koźna darbinika sąmdąnt ir uźmokąnt; rejkieje daug piningu. Regiedamas taj pardietinis tare ciecoriuj: kąn turem mokieti piningus, gieriaus ginkiem pri darba katalikus; nieka ne mokiesma, o ju giwiba ir tejp niekam neder. Ciecorius atsakie: tejsibę sakaj, kurs tiktaj źmogus nedaris diewams musu apieru, statikiet pri darba.

Beregięnt suware didźius burius kataliku: uź darbą ąntstolej su bizunu mokieje, dabar maź ar butinaj nieka nedawe walgiti. Kąn regiedamas turtingas ponas wardu Trasonas katalikas, iszrinka gierus wirus: Cyriaka, Zozinią, Larga, ir Smaragdą; par kurius neszina walgius darbinikams katalikams naktimis. Tij ir neszioje. Uź tąn gierą anos gadines popieźius Zozinią su Cyriaku paszwęnte i diakonus. Kaźikumet pagonis sugrejbe Zozinią, Cyriaką, Largą ir Smaragdą walgius benesząntius sakie: ee jus taj katalikams majstą neszat turet buti ir patis katalikaj; pałukieket stipset ir jus badu it plikie źmogaus szunelis, paregiesma kas jums atbogis walgius?

Dar sujeme draugi seną Saturniną kataliką; wisus suware i kalini o rita meta state pri darba. Saturninuj nestęngąnt trepiemis pagał łajpioti ir plitas neszioti; jauni muczelnikaj ji słaugie; bet senis uź slinką skajtomas nekarta nu ąnstolu par petius gawa. Neuźiłga Apronianus Zozinią su Cyriaku wede i sudą. Bewezdamas iszwida didę szwiesibę ąnt muczelniku, parsigąnda ir tare: aj ir asz jau tikiu i Jezu Kristu; mełdamuoju apkriksztikietau mani. Zozinius su paprastu undeniu ji apkriksztijes lijpe ejti pas wiskupą ir mokitijs wieros.

Tąn pat diena Apronianus i sudą atejes nieka newejziedamas suszuka „diełko kłausot welniu o tarnus tikra Diewa źudot?" Sudas atsakie: nu nu jau ir tu kataliku duonas uźwalgiej, wajkaj nebtrukda-
↕ p. 274–275 mis weskiet ji isz miesta ir nukirskiet jo makaulę. ↕ Tarnams du kartu ne rejkieje sakiti. Iszwede seni ir nukirta gałwą. Zozinią su Saturniusu par kieles deszimtis dienu źudi; tejpogi uźmusze. Pasitikusiu pri smerte du źalnieriu Papius su Mauru itikieje i Kristu ir palika uźpłaktu.

Cyriakus diakonas tąmsemi kaliniej siediedamas dare stebukłus ir gide daugibę ligonu. Sznekieje apej taj patis pagonis, bet maź tam

Maksimianas, Azijos ciesorius, iš Afrikos Ryman atplaukęs, išsimanė savo draugui Dioklecianui gražias pirtis pastatyti. Pradėjo mūrininkai darbą, bet, kožną darbininką samdant ir užmokant, reikėjo daug pinigų. Regėdamas tai, perdėtinis tarė ciesoriui: „Ką turim mokėti pinigus, geriau ginkim prie darbo katalikus; nieko nemokėsime, o jų gyvyba ir taip niekam nedera". Ciesorius atsakė: „Teisybę sakai, kurs tiktai žmogus nedarys dievams mūsų apierų, statykit prie darbo".

Beregint suvarė didžius būrius katalikų. Už darbą antstoliai su bizūnu mokėjo, dabar maž ar būtinai nieko nedavė valgyti. Ką regėdamas, turtingas ponas, vardu Trasonas, katalikas, išrinko gerus vyrus: Kirijaką, Zizinijų, Largą ir Smaragdą, per kuriuos nešino valgius darbininkams katalikams naktimis. Tie ir nešiojo. Už tą gerą anos gadynės popiežius Zizinijų su Kirijaku pašventė į diakonus. Kaži kuomet pagonys, sugreibę Zizinijų, Kirijaką, Largą ir Smaragdą valgius benešančius, sakė: „Ee, jūs tai katalikams maistą nešat, turit būti ir patys katalikai. Palūkėkit, stipsit ir jūs badu it plikio žmogaus šunelis, paregėsime, kas jums atbogins valgius".

Dar suėmė drauge seną Saturniną kataliką, visus suvarė į kalinį, o ryto metą statė prie darbo. Saturninui nestengiant trepėmis pagal laipioti ir plytas nešioti, jauni mūčelninkai jį slaugė, bet senis, už slinką skaitomas, ne kartą nuo antstolių per pečius gavo. Neužilgo Aproniananas Zizinijų su Kirijaku vedė į sūdą. Bevesdamas išvydo didžią šviesybę ant mūčelninkų, persigando ir tarė: „Ai, ir aš jau tikiu į Jėzų Kristų; meldžiamuoju, apkrikštykita mane". Zizinijus, su paprastu vandeniu jį apkrikštijęs, liepė eiti pas vyskupą ir mokytis vieros.

Tą pat dieną Apronianas, į sūdą atėjęs, nieko neveizėdamas, sušuko: „Dėl ko klausot velnių, o tarnus tikro Dievo žudot?" Sūdas atsakė: „Nu nu, jau ir tu katalikų duonos užvalgei, vaikai, nebtrukdami veskit jį iš miesto ir nukirskit jo makaulę". Tarnams du kartu nereikėjo sakyti. Išvedė senį ir nukirto galvą. Zizinijų su Saturninu, per kelias dešimtis dienų žudę, taipogi užmušė. Pasitikusiu prie smerčio du žalnieriu, Papijus su Mauru, įtikėjo į Kristų ir paliko užplaktu.

Kirijakas, diakonas, tamsiame kalinyj sėdėdamas, darė stebuklus ir gydė daugybę ligonų. Šnekėjo apie tai patys pagonys, bet maž tam

te tikieje. Tuotarpu kami nebuwes welniukas szmurkszt ilinda i dukteri ciecoriaus Deokleciana wardu Artemią. Ilindes bepigu kad butu tilej kiutojes; bet ne. Pradieje panelę warginti, swajditi i źiamę ir tąnsiti begała. Nuludes ciecorius sawadina daktarus; kurij wienok nesugiebieje iszgiditi. Suszaukie pagonu kunegus, kurij barzdas krutindamis meldies pri Eskulapa diewajte daktaru; kipszus tecziaus ju nekłausidamas ticziojes isz ju ir sakie: je je bus kas isz to, mana garbintojej nor mani iszginti. Bet szitaj kad atejtu Cyriakus isz kaline, but mąn szilt, nebdaturieczio. Wis taj sakie par burną Artemios. Kajp tikt dwariszkiej iszgirda wardą Cyriaka tujaus ji atwedina pri paneles. Kipszus ji pamates tare: oj kas tu źmoniu nedoribe, woz neticziomis iszsitariau wardą mana neprietelaus: tujaus ji atbruzdina!

S. Cyriakus tare: wardon Wieszpaties musu Jezaus Kristaus isakau tau welni kad iszejtumi isz tos paneles. Atsakie nełabajsis: „je ar nebepigu, girdi isakau; o kur asz ejsiu? Duok mąn wietą. Tare Szwęntas: tau wieta pragari ejk łaukon biaurus raguocziau. Kristus Jezus tau isaka idant iszejtumi." Atsilijpe kipszus: oj oj karszt mąn juoba nekajp pragari, turiu iszejti bet kur? Ejsiu i Persią, mąn rodos kad ir tu Cyriakaj tęn atsiwiłksi. Taj pasakies iszeje o panele palika apmirusi it negiwa. Kurę Cyriakus jemes uź rąnką pastate ir butinaj iszgide.
⁝ p. 275–276 Paskiaus S. Cyriakus pramokies Artemią ⁝ wieros apkriksztije o ciecoriene Serena anaj isakie kad elgtumes dajlej pagał isakimu kataliku.

Deoklecianas uź tąn gierą dowinoje Cyriakuj graźius namus kuriusi tas, su sawa draugajs giwena nadatirdamas parsakioima. Praslinkus dwetuj mienesiu atwaźiawa Rimon pasiuntinej Sapora Persu karalaus su rasztajs; par kurius melde Deokleciana idant iszsiunstu i Persią Cyriaka diakona dieł iszgidima jo dukteries Jobios. Ciecorius noriedamas su Persajs buti wienibiej iszlejda Cyriaką su Largu pas Sapora. Atwikusis buwa prilejsti pri karalaus, kurs małonej prijemes melde idant iszgiditu dukteri.

Woz Cyriakus pri sergąntioses ieje, kipszus tare: o kąn ir tu jau cze? Ar asz nesakiau kad turiesi kielauti i Persią? Ar mataj kajp ir welnej ira ne mulkiej? Cyriakus atsakie „nu nu girkie bet ejk łaukon isz tos paneles. Tare pajuodielis „je o kur asz ejsiu? duok mąn wietą? Sakie Cyriakus „Wieszpats Jezus lijp tau griszti i pragarą. Kiełmas

tetikėjo. Tuo tarpu kame nebuvęs velniukas šmurkšt įlindo į dukterį ciesoriaus Diokleciano, vardu Artemiją. Įlindęs bepigu kad būtų tyliai kiūtojęs, bet ne. Pradėjo panelę varginti, svaidyti į žemę ir tąsyti be galo. Nuliūdęs ciesorius suvadino daktarus, kurie vienok nesugebėjo išgydyti. Sušaukė pagonų kunigus, kurie, barzdas krutindami, meldės prie Eskulapo, dievaičio daktarų; kipšas tačiau, jų neklausydamas, tyčiojos iš jų ir sakė: „Je je, bus kas iš to, mano garbintojai nori mane išginti. Bet šitai, kad ateitų Kirijakas iš kalinio, būt man šilta, nebdatūrėčiau". Visa tai sakė per burną Artemijos. Kaip tik dvariškiai išgirdo vardą Kirijako, tuojau jį atvedino prie panelės. Kipšas, jį pamatęs, tarė: „Oi, kas tų žmonių nedorybė, vos netyčiomis išsitariau vardą mano nprieteliaus, tuojau ji atbrūzdino!"

Šv. Kirijakas tarė: „Vardan Viešpaties mūsų Jėzaus Kristaus įsakau tau, velne, kad išeitum iš tos panelės". Atsakė nelabasis: „Je, ar ne bepigu, girdi, įsakau; o kur aš eisiu? Duok man vietą". Tarė šventas: „Tau vieta pragare, eik laukan, bjaurus raguočiau! Kristus Jėzus tau įsako, idant išeitum". Atsiliepė kipšas: „Oi oi, karšta man juoba nekaip pragare, turiu išeiti, bet kur? Eisiu į Persiją, man rodos, kad ir tu, Kirijakai, ten atsivilksi". Tai pasakęs, išėjo, o panelė paliko apmirusi it negyva, kurią Kirijakas, ėmęs už rankos, pastatė ir būtinai išgydė. Paskiau šv. Kirijakas, pramokęs Artemiją vieros, apkrikštijo, o ciesorienė Serena anai įsakė, kad elgtųsi dailiai pagal įsakymus katalikų.

Dioklecianas už tą gerą dovanojo Kirijakui gražius namus, kuriuose tas su savo draugais gyveno nedatirdamas persekiojimo. Praslinkus dvejetui mėnesių, atvažiavo Ryman pasiuntiniai Saporo, Persų karaliaus[2], su raštais, per kuriuos meldė Diokleciano, idant išsiųstų į Persiją Kirijaką, diakoną, dėl išgydymo jo dukteries Jobės. Ciesorius, norėdamas su persais būti vienybėj, išleido Kirijaką su Largu pas Saporą. Atvykę buvo prileisti prie karaliaus, kurs, maloniai priėmęs, meldė, idant išgydytų dukterį.

Vos Kirijakas prie sergančiosios įėjo, kipšas tarė: „O ką, ir tu jau čia? Ar aš nesakiau, kad turėsi keliauti į Persiją? Ar matai, kaip ir velniai yra ne mulkiai?" Kirijakas atsakė: „Nu nu, girkis, bet eik laukan iš tos panelės". Tarė pajuodėlis: „Je, o kur aš eisiu? Duok man vietą". Sakė Kirijakas: „Viešpats Jėzus liepia tau grįžti į pragarą". Kelmas

suszuka: oj tas wardas mums ira baugus! Taj pasakies aplejda Jobią. Karalaus siułoje Cyriakuj piningu, bet szis atsakie, galingas Poni mes negalem pardawinieti milestu Wieszpaties Diewa." Iszgides griźa Rimon ir wieł imaningaj giwena. Bet sztaj nelajme.

Deoklecianas i ligas ikrites, iszsiźadieje ciecoristes, o Maksimianus Galerius lijpe wisus katalikus be kokios parskiras wariti pri pagonu ałtoriu kad apieras daritu. Cyriakus, Largus ir Smaragdus pakluwa i rąnkas Karpaziaus, kurs nekłausąntęms apierawoti sakie „matau kad praźiłot it obelis, turiu jusu płaukus nudaźiti." Taj tares pildina ąnt ju gałwu karsztą derwą. S. Cyriakus juokdamos sakie „jau tijk ponali tamstas mąnstis negieraj kwep, butumem ir be jos
↕ p. 276–277 apsiei, szitaj ir akis woz neisztwilkie ir mana iłgą nosi apdegina. ↕

Suszuka Karpazius „tu dar biauribe ticziosis! Wajkaj kajp kitu kataliku, tejp ir tu; draskikiet kunus su gielźies grieblejs, pri rata pririszi sukiet, ronas swilinkiet. O jej dar nedwies; nugałabikiet kad asz ju daugiaus nebregieczio. Zalnierej senej jau i budelus pawirti; wis taj padare, bet dar nemirsztąnt iszwede isz miesta, su tajs kitu dar dwideszimti wieną ir wisęms gałwas nukapoje.

Karpazius nusikrates Cyriaku, paglęmźe namus nu Deokleciana dowinotus; bet ir pats neuźiłga nusproga. Tejp wisumet ejn pełnaj netejsingi. Amen.

Bałande 17. dienoj.

Giwenimas S. Anzelma Kantuarios Erciwiskupa buwuse szioj pasaulej wieniolektami ąmźiej.

Nekarta źmones wejkiej kitus uź nedorus skajtidamis; apsirink. Neretaj wajką skrajojęnt iszwidi, saka: et nieka nebus isz to jaunikajte; iszeje i woles, nenor darba dirbti. Tejp wienok sakidamis nenumana rejkięnt tiktaj wiena ikwiepima milestas Wieszpaties, o isz to

sušuko: „Oi, tas vardas mums yra baugus!" Tai pasakęs, apleido Jobę. Karalius siūlojo Kirijakui pinigų, bet šis atsakė: „Galingas pone, mes negalim pardavinėti mylistų Viešpaties Dievo". Išgydęs grįžo Ryman ir vėl įmaningai gyveno. Bet štai nelaimė.

Dioklecianas, į ligas įkritęs, išsižadėjo ciesorystės, o Maksimianas Galerijus liepė visus katalikus be kokios perskyros varyti prie pagonų altorių, kad apieras darytų. Kirijakas, Largas ir Smaragdas pakliuvo į rankas Karpazijaus, kurs neklausantiems apieravoti sakė: „Matau, kad pražilot it obelis, turiu jūsų plaukus nudažyti". Tai taręs, pildino ant jų galvų karštą dervą. Šv. Kirijakas juokdamos sakė: „Jau tiek, ponali, tamstos mąstis negerai kvepia, būtumėm ir be jos apsiėję, šitai ir akis vos neištvilkė, ir mano ilgą nosį apdegino".

Sušuko Karpazijus: „Tu dar, bjaurybe, tyčiosies! Vaikai, kaip kitų katalikų, taip ir tų draskykit kūnus su geležies grėbliais, prie rato pririšę sukit, ronas svilinkit. O jei dar nedvės, nugalabykit, kad aš jų daugiau nebregėčiau". Žalnieriai, seniai jau į budelius pavirtę, visa tai padarė, bet dar nemirštant išvedė iš miesto su tais kitų dar dvi dešimti vieną ir visiems galvas nukapojo.

Karpazijus, nusikratęs Kirijaku, paglemžė namus, nuo Diokleciano dovanotus, bet ir pats neužilgo nusprogo. Taip visuomet eina pelnai neteisingi. Amen.

Balandžio 17 dienoj

Gyvenimas šv. Anzelmo Kantuarijos[1] arkivyskupo, buvusio šioj pasaulėj vienuoliktame amžiuj

Ne kartą žmonės, veikiai kitus už nedorus skaitydami, apsirinka. Neretai, vaiką skrajojant išvydę, sako: „Et, nieko nebus iš to jaunikaičio; išėjo į valias, nenori darbo dirbti". Taip vienok sakydami nenumano reikiant tiktai vieno įkvėpimo mylistos Viešpaties, o iš to

wieje wotegele gał iszaukti łabaj gieras wiras. Tąn tejsibę patwirtins giwenimas S. Anzelma kuri prider su atidi parskajtiti.

Wałaku źiamiej kraszti wadinami Lombardia gimusi wajkieli tiewaj apkrikstidina wardu Anzelmus. Padorej augina ir lig łajku iszmokie raszta. Wajku budamas Anzelmas, dieł kłausima prikłause tiewu, wienok tąnkiej norieje elgties pagał sawa tiksła. Matidamas taj tiewas
↕ p. 277–278 kieletą kartu subaude; tecziaus prigimtos atkaklibes neiszware. ↕

Dasijkies Anzelmas pęnkiolektu metu amźiaus sawa, nieka tiewams nesakidamas; iszdurina isz namu, nueje i artimą klosztoriu ir ąntpultinaj melde pardietine kad ji priimtu i zokana. Pardietinis atsakie „gieraj wajkas mana kad nori buti zokaniku, galesi ilisti i klosztoriu kad paugsi: bet ne dabar. Teb esi wajku ir atejej pri musu tiewu nekłausęns, todieł negalu tawes priimti. Iszgirdes tus źodźius jaunikajtis, didelej supika, atsisuka, brinkt uźdauźe duris ir iszeje stajgu łaukon. Parejes i gaspadą isz apmauda susirga ir atgule. Ąntra rita pawadines gaspadoriu tare, „ejk pri pardietine ir sakik“ Anzelmas jaunas mełd idant dalejstumi jam zokani numirti. Gaspadorius nuęjes pasakie tus jo źodźius, bet pardietinis atsakie „kad swejka neprijemiau, sergąnte juoba nepriimsiu. Toki oźi prijemes ir pats klosztoriej nebtwersiuos.

Kieletą dienu pagulejes Anzelmas atliźa, kieles ir spudina susiraukies namon. Tiewas ji pamates uźpuole kłausti, kami buwaj tu ingi? Szis tileje: bet gieraj par kajli gawes atsakie „je cze manęs nemilet, neuźkięntat; nebnoriedamas pri jusu bebuti kietinau i zokaną stoti.“ Tiewas ełgdamos tiewiszkaj wieł prijeme wajkieli inamus sawa. Anzelmas atejes i metus jaunikajte, uźmirsza apej klosztoriu, elgies newisumet padorej, tiewa neprikłause ir bajsej tam ikirieje. Todieł tas pritrukies kąntribes iszgine Anzelmą isz namu sawa ir tare „szukszta kad mąn nebgrisztumi; nes jej sugriszi asz tawi nubłaksziu.

Tejp nu tiewa iszgintas Anzelmas walkiojos par trejus metus Normandioj ir Prąncuzijoj. Datire daug warga, atsieje kartajs po kieles dienas newalgiusem parbuti, nutruka drabuźej, jaunam nieka nedirbąntem źmones nieka wełtuo duoti nenorieje, neretaj teka ir łauki po
↕ p. 278–279 medelu parnakwoti; sun↕kus buwa toks pamokslas weltjedeluj, bet tijsu pasakius rejkalingas ir naudingas.

vėjo botagėlio gali išaugti labai geras vyras. Tą teisybę patvirtins gyvenimas šv. Anzelmo, kurį pridera su atide perskaityti.

Valakų žemėj, krašte, vadinamame Lombardija[2], gimusį vaikelį tėvai apkrikštydino vardu Anzelmas. Padoriai augino ir lig laiku išmokė rašto. Vaiku būdamas, Anzelmas dėl klausymo priklausė tėvų, vienok tankiai norėjo elgtis pagal savo tikslą. Matydamas tai, tėvas keletą kartų subaudė, tačiau prigimtos atkaklybės neišvarė.

Dasiekęs Anzelmas penkioliktų metų amžiaus savo, nieko tėvams nesakydamas, išdūrino iš namų, nuėjo į artimą kliōštorių ir antpultinai meldė perdėtinio, kad jį priimtų į zokaną. Perdėtinis atsakė: „Gerai, vaikas mano, kad nori būti zokaninku, galėsi įlįsti į kliōštorių kad paaugsi, bet ne dabar. Tebesi vaiku ir atėjai prie mūsų tėvų nesiklausęs, todėl negaliu tavęs priimti“. Išgirdęs tuos žodžius, jaunikaitis dideliai supyko, atsisuko, brinkt uždaužė duris ir išėjo staiga laukan. Parėjęs į gaspadą, iš apmaudo susirgo ir atgulė. Antrą rytą pavadinęs gaspadorių tarė: „Eik prie perdėtinio ir sakyk: Anzelmas jaunas meldžia, idant daleistum jam zokane numirti“. Gaspadorius nuėjęs pasakė tuos jo žodžius, bet perdėtinis atsakė: „Kad sveiko nepriėmiau, sergančio juoba nepriimsiu. Tokį ožį priėmęs ir pats kliōštoriuj nebsitversiu“.

Keletą dienų pagulėjęs, Anzelmas atlyžo, kėlės ir spūdino susiraukęs namon. Tėvas, jį pamatęs, užpuolė klausti: „Kame buvai tu ingi?“ Šis tylėjo, bet, gerai per kailį gavęs, atsakė: „Je, čia manęs nemylit, neužkenčiat; nebnorėdamas prie jūsų bebūti, ketinau į zokaną stoti“. Tėvas, elgdamos tėviškai, vėl priėmė vaikelį į namus savo. Anzelmas, atėjęs į metus jaunikaičio, užmiršo apie kliōštorių, elgės ne visuomet padoriai, tėvo nepriklausė ir baisiai tam įkyrėjo. Todėl tas, pritrūkęs kantrybės, išginė Anzelmą iš namų savo ir tarė: „Šiukštu, kad man nebgrįžtum, nes, jei sugrįši, aš tave nublokšiu“.

Taip nuo tėvo išgintas, Anzelmas valkiojos per trejus metus Normandijoj[3] ir Prancūzijoj. Datyrė daug vargo, atsiėjo kartais po kelias dienas nevalgiusiam perbūti, nutrūko drabužiai, jaunam, nieko nedirbančiam, žmonės nieko veltui duoti nenorėjo, neretai teko ir lauke po medeliu pernakvoti. Sunkus buvo toks pamokslas veltėdėliui, bet, tiesą pasakius, reikalingas ir naudingas.

Nebsumanidamas kur bedingti kur szokti, tare pats sawij: wejkiausej pri kunegu pagałbą rasiu, ejsiu i klosztoriu, bene priims manęs, bęn medems rąntiti. Tejp riźęns ieje i klosztoriu wadinamą Bekkum ir melde su aszaromis kad priimtų. Pardietinis to klosztoriaus didis gaływoczius Lanprankus paźiuriejes i aplejstą jaunikajti; dawe jam kninga skajtiti. Szis parskajte guwej ir ajszkiej: kąn matidamas pardietinis sakie „uźtikra tas wajkielis ira moksłus, gał isz jo buti gieras wiras; rejk ji priimti, bet tiktaj i pakalikus (lokajus).

Prasidźiuga berniukas gawes stogą ir duoną, kurę jaunistiej uź nieka skajte. Sawa ponuj Lanprankuj guwej tarnawa, kijk spiedamas mokies ir meldies. Par taj tejp itika pardietiniuj, jogiej tas ne uź tarną bet uź draugą sawa skajte. Iszsigirdes tiewus iszmirus Anzelmas, ieje pri Lanprauka ir tare „ponali turiu tris kielus kurejs galu ejti: ar stoti i zokana, ar ejti i pustelnikus, ar griszti namon westi moteri ir walditi turtajs tiewu sawa, kurij iszmire. Patark mąn kuri turiu iszrinkties? Lanprankus patare idant stotu i zokana.

S. Anzelmas pakłauses Lanprauka tami pat klosztoriej apsiwiłka su zokana jupu: par trejus metus stiprej mokies dajktu kunegams rejkalingu, ir palika paszwęnstu i kunegus. Iłgajniu wiresnibe zokana parkiełusi Lanpranką kitur, S. Anzelmą padare wirsziniku klosztoriaus Bekkum.

S. Anzelmas walde klosztoriu dajlej pagał grinos sumenes, tecziaus atsirada nemaź priesztaraujęncziu. Gieraj sakoma ira „wejkiaus szwęntu paliksi, nekajp wisęms itiksi." Uźwis wienas jaunas negiera giwenima zokanikas, stejgies wisą klosztoriu priesz ji sukielti. Szwęntas ir melde
⇕ p. 279–280 ir baude ir płakie; ⇕ tecziaus suwalditi negaleje. Ikiriejus besigrumąnt nuwaźiawa pas wietas wiskupa Maurelią ir tare „Jomilestale iszgielbiek mani nu wiresnibes. Łaj bunu pastaru awęnwedźiu klosztoriej, bet ne pardietiniu. Jau mąn brolej gałwą parjede ir płauku ąnt tu nebteka." Atsakie Wiskupas „neszk sunali ąntswertą ąnt sprąnda nasztą. Koźnus pardietinis tur wargti, ne węn su sawajsejs bet ir su swetimajs griekajs. Buk kajp buwes pardietiniu." Tus źodźius Wiskupa S. Anzelmas uź walę Wieszpaties Diewa paskajtes; warginos su sawa brolejs.

S. Anzelmas parasze daugieł kningu, su kuriomis tuokart drukas nejsąnt didej iwarga; nes turieje kartkartiems jes parrasziti. Kieletuj

Nebsumanydamas, kur bedingti, kur šokti, tarė pats sau: „Veikiausiai prie kunigų pagalbą rasiu, eisiu į kliošturių, bene priims manęs bent medžiams rantyti". Taip ryžęsis, įėjo į kliošturių, vadinamą Bekkum[4], ir meldė su ašaromis, kad priimtų. Perdėtinis to kliošturiaus, didis galvočius Lanfrankas[5], pažiūrėjęs į apleistą jaunikaitį, davė jam knygą skaityti. Šis perskaitė guviai ir aiškiai; ką matydamas, perdėtinis sakė: „Už tikro tas vaikelis yra mokslus, gali iš jo būti geras vyras; reikia jį priimti, bet tiktai į pakalikus (liokajus)".

Prasidžiugo berniukas, gavęs stogą ir duoną, kurią jaunystėj už nieką skaitė. Savo ponui Lanfrankui guviai tarnavo, kiek spėdamas mokės ir meldės. Per tai taip įtiko perdėtiniui, jogei tas ne už tarną, bet už draugą savo skaitė. Išsigirdęs tėvus išmirus, Anzelmas ėjo prie Lanfranko ir tarė: „Ponali, turiu tris kelius, kuriais galiu eiti: ar stoti į zokaną, ar eiti į pūstelninkus, ar grįžti namon, vesti moterį ir valdyti turtais tėvų savo, kurie išmirė. Patark man, kurį turiu išsirinkti". Lanfrankas patarė, idant stotų į zokaną.

Šv. Anzelmas, paklausęs Lanfranko, tame pat kliošturiuj apsivilko su zokano jupa; per trejus metus stipriai mokės daiktų kunigams reikalingų ir paliko pašvęstu į kunigus. Ilgainiui vyresnybė zokano, perkėlusi Lanfranką kitur, šv. Anzelmą padarė viršininku kliošturiaus Bekkum.

Šv. Anzelmas valdė kliošturių dailiai pagal gryną sumenę, tačiau atsirado nemaž prieštaraujančių. Gerai sakoma yra: „Veikiau šventu paliksi, nekaip visiems įtiksi". Užvis vienas jaunas negero gyvenimo zokaninkas steigės visą kliošturių prieš jį sukelti. Šventas ir meldė, ir baudė, ir plakė, tačiau suvaldyti negalėjo. Įkyrėjus besigrumiant nuvažiavo pas vietos vyskupą Maurelijų ir tarė: „Jomylistale, išgelbėk mane nuo vyresnybės. Lai būnu pastaru avinvedžiu kliošturiuj, bet ne perdėtiniu. Jau man broliai galvą perėdė ir plaukų ant tos nebteko". Atsakė vyskupas: „Nešk, sūnali, antsvertą ant sprando naštą. Kožnas perdėtinis turi vargti ne vien su savaisiais, bet ir su svetimais griekais. Būk kaip buvęs perdėtiniu". Tuos žodžius vyskupo šv. Anzelmas už valią Viešpaties Dievo paskaitęs varginos su savo broliais.

Šv. Anzelmas parašė daugel knygų, su kuriomis, tuokart drukos nesant, didžiai įvargo, nes turėjo kartkartėmis jas perrašyti. Keletui

metu praejus Lauprankas jo mokitojas tape Ąngliој Kantuarios Erciwiskupu ir pakiele S. Anzelma i opatus, arba wirszinikus kielu klosztoriu. Tuo szis budamas turieje waźinieties par klosztorius ir wiskąn tusi suriediti.

Nęuźiłga mire Lanprankas: popieźius su Ąnglios karalu Wilelmu pakiele i jo wietą S. Anzelmą. Nenoriedamas palika Erciwiskupu ir wejkiej susiprata ikrites kajp pliks i notrines. Karalus iszsimane spausti kunegus, nowiti ju turtus ir głobti netikielus. S. Anzelmas kajpo pirmasis Erciwiskupas turieje spirties ir ginioti sawusius. Negaledamas par gromatas nieka iszmelsti; waźiawa pats pri karalaus. Bet tas apmaudingas tare „wełtuo waźiawaj pri manęs; nieka negausi, griszk namon."

Kajp auksztą medi wisi uźgaun wiejej, tejp auksztą wirszinika wisas dasijk nełajmes. S. Anzelmuj be milestas karalaus kiebłu buwa giwenti. Iwajri pardietinej źinodamis kąn mislij karalus; kas diena dare kunegams kriwidas, tij skundies Erciwiskupuj o szis nieka padariti negaleje. Meldies, pasnikawa głaboje Więpatį; nekłotiu te-
↕ p. 280–281 cziaus ne↕mate gała. Kąn regiedamas riźos waźiuoti Rimon. Karalus nenoriej lejsti. Pritrukies kąntribes nuwaźiawa pri karalaus ir tare „waźiuoju Rimon, jej nori priimk nu manęs pałajminęmą." Wilelmas prijeme ir nebklude waźiuotes. Wienok S. Anzelmuj iszpłaukąnt, karalaus pardietinej parkrate wisa łajwą; bet nieka nerada.

Erciwiskupuj Ąnglią aplejdus karalus atjeme wisus jo turtus ir juoba dar pradieje spausti baźniczę Diewa. Priwede wisus kunegus pri ubagistes; źmones tiktaj jus majtina. S. Anzelmas didej źmoniszkaj nu Urbona II. Popieźiaus priimtas guodies jam ir melde pagałbas. Tiewas Szwęntasis atsakie „palikiem tąn dajktą tolesnem łajkuj, su pagałbu Wieszpaties sutajsisma.

Toj gidiniej buwa susiwaźiawi i miestą Barą Greku Wiskupaj dieł pasznekiesne ir susitajkinima su baźniczi kataliku. Popieźius tęn waźiuodamas, jeme su sawęm S. Anzelmą. Sznekiesis uźwis buwa apej paeima Dwases Szwęncziauses nu Diewa Tiewa ir Sunaus. S. Anzelmas pasirode tuokart didej esus mokitu ir kningas paskiaus tami daliki parasze. Sugriźes Rimon wieł buwa wiskupu susirinkimi, kuremi nusprękde nerejkięnt kunegams priimti niekokiu wiresnibiu nu karalu.

metų praėjus, Lanfrankas, jo mokytojas, tapo Anglijoj Kantuarijos arkivyskupu ir pakėlė šv. Anzelmą į opatus, arba viršininkus, kelių kliоštorių. Tuo šis būdamas turėjo važinėtis per kliоštorius ir viską tuose surėdyti.

Neužilgo mirė Lanfrankas. Popiežius su Anglijos karalium Vilhelmu[6] pakėlė į jo vietą šv. Anzelmą. Nenorėdamas paliko arkivyskupu ir veikiai susiprato įkritęs kaip plikas į notrynes. Karalius išsimanė spausti kunigus, novyti jų turtus ir globti netikėlius. Šv. Anzelmas, kaipo pirmasis arkivyskupas, turėjo spirtis ir gynioti savuosius. Negalėdamas per gromatas nieko išmelsti, važiavo pats prie karaliaus. Bet tas apmaudingas tarė: „Veltui važiavai prie manęs, nieko negausi, grįžk namon".

Kaip aukštą medį visi užgauna vėjai, taip aukštą viršininką visos dasiekia nelaimės. Šv. Anzelmui be mylistos karaliaus keblu buvo gyventi. Įvairūs perdėtiniai, žinodami ką mislija karalius, kas dieną darė kunigams krividas, tie skundės arkivyskupui, o šis nieko padaryti negalėjo. Meldės, pasninkavo, glabojo Viešpatį, nekločių tačiau nematė galo. Ką regėdamas, ryžos važiuoti Ryman. Karalius nenorėjo leisti. Pritrūkęs kantrybės, nuvažiavo prie karaliaus ir tarė: „Važiuoju Ryman, jei nori, priimk nuo manęs palaiminimą". Vilhelmas priėmė ir nebkliudė važiuotės. Vienok, šv. Anzelmui išplaukiant, karaliaus perdėtiniai perkratė visą laivą, bet nieko nerado.

Arkivyskupui Angliją apleidus, karalius atėmė visus jo turtus ir juoba dar pradėjo spausti Bažnyčią Dievo. Privedė visus kunigus prie ubagystės; žmonės tiktai juos maitino. Šv. Anzelmas, didžiai žmoniškai nuo Urbono II[7] popiežiaus priimtas, guodės jam ir meldė pagalbos. Tėvas Šventasis atsakė: „Palikim tą daiktą tolesniam laikui, su pagalba Viešpaties sutaisysime".

Toj gadynėj buvo susivažiavę į miestą Barą[8] graikų vyskupai dėl pašnekesnio ir susitaikinimo su Bažnyčia Katalikų. Popiežius, ten važiuodamas, ėmė su savim šv. Anzelmą. Šnekesys užvis buvo apie paėjimą Dvasios Švenčiausios nuo Dievo Tėvo ir Sūnaus. Šv. Anzelmas pasirodė tuokart didžiai esąs mokytu ir knygas paskiau tame dalyke parašė. Sugrįžęs Ryman, vėl buvo vyskupų susirinkime, kuriame nusprendė nereikiant kunigams priimti nė kokių vyresnybių nuo karalių.

Pradieje popieźius rejkałą su Wilelmu karalu, tas melde idant neskatintu; Tiewas Szwęntas ir dalejda pratęnsti rejkałą. S. Anzelmas su źmonistiemis isz Rima iszlejstas nuwika i miestą Liona: cze trukdamas daugieł źmoniu stebuklingaj iszgide. Tuotarpu mire Urbonas i jo wietą palika iszrinktu Paskalis. S. Anzelmas nuwaźiawa paskiaus i kluniaka klosztorią: to pardietinis rita meta kielęns wisęms sakie: szęn nakti Wilelmas karalus buwa statitas priesz sudą Wieszpaties ir
↕ p. 281–282 palika apsuditu. Kieletuj dienu praslinkus iszsigirda jogiej karalus ↕ Wilełmas bemediodamas palika nu kaźiko parszautu ir numire.

Jo sunus Enrikas paszokies i karalus, tajkinos su kunegajs, atidawe ju paglęmźtus turtus ir atszaukie S. Anzelmą. Tam i Ąnglią sugriźus kąralus iszgirda jogiej kunegaj nebnor nu jo wiresnibiu priimti, supika ir tare „kad ir karalistes nustoczio, wienok nedalejsiu kad kunegaj mana karalistiej imtu wiresnibes be manęs." Nenoriedamas wienok su popieźiu barties, iszlejda pri jo sawa pasiuntinius su Erciwiskupu Anzelmu.

Rimi Szwęntas nieka padariti newejkdamas, nebgriźa namon bet nuwaźiawa i Liona. Iłgajniu tecziaus atliźa karalus ir dalejda S. Anzelmuj griszti i Ąnglią.

Grisztąnti piemeni sawa, źmones su dźiauksmu prijeme, bet tas kajpo senas, nebiłgaj bepateka. Pradieje węn sargaloti, be gała gidities neigaleti ir stenieti. Par kielis mienesius tejp warginęs, atgule ir daugiaus nebkiele. Mire dajlej pasitajses metusi po ateima Kristaus 1109. Szwęnta jo dusze nueje dągon garbinti Wieszpati par ąmźiu amźius. Amen.

Wasere 17. dienoj.

Giwenimas S. Jokuba pustelnika,
buwuse szioj pasaulej pęnktami ąmźiej.

Azioj, kraszti wadinami Syria, artoje sunus, wardu Jokubas, jaunistiej sawa pamete sawa tiewus parsikiele i kałnus ir giwena nepartolij
↕ p. 282–283 nu miesta wadinama Porpirion. Giwenimas jo buwa ↕ didej menkas:

Pradėjo popiežius reikalą su Vilhelmu karalium, tas meldė idant neskatintų; Tėvas Šventas ir daleido pratęsti reikalą. Šv. Anzelmas, su žmonystėmis iš Rymo išleistas, nuvyko į miestą Liono. Čia trukdamas daugel žmonių stebuklingai išgydė. Tuo tarpu mirė Urbonas. Į jo vietą paliko išrinktu Paskalis[9]. Šv. Anzelmas nuvažiavo paskiau į Kliuniako[10] kliošторių. To perdėtinis, ryto metą kėlęs, visiems sakė: „Šią naktį Vilhelmas karalius buvo statytas prieš sūdą Viešpaties ir paliko apsūdytu. Keletui dienų praslinkus, išsigirdo, jogei karalius Vilhelmas bemedžiodamas paliko nuo kaži ko peršautu ir numirė.

Jo sūnus Enrikas[11], pašokęs į karalius, taikinos su kunigais, atidavė jų paglemžtus turtus ir atšaukė šv. Anzelmą. Tam į Angliją sugrįžus, karalius išgirdo, jogei kunigai nebnori nuo jo vyresnybių priimti, supyko ir tarė: „Kad ir karalystės nustočiau, vienok nedaleisiu, kad kunigai mano karalystėj imtų vyresnybes be manęs". Nenorėdamas vienok su popiežium bartis, išleido prie jo savo pasiuntinius su arkivyskupu Anzelmu.

Ryme šventas nieko padaryti neveikdamas nebgrįžo namon, bet nuvažiavo į Lioną. Ilgainiui tačiau atlyžo karalius ir daleido šv. Anzelmui grįžti į Angliją.

Grįžtantį piemenį savo žmonės su džiaugsmu priėmė, bet tas kaipo senas nebilgai bepateko. Pradėjo vien sargalioti, be galo gydytis, neįgalėti ir stenėti. Per kelis mėnesius taip varginęsis, atgulė ir daugiau nebkėlė. Mirė, dailiai pasitaisęs, metuose po atėjimo Kristaus 1109. Šventa jo dūšia nuėjo dangun garbinti Viešpatį per amžių amžius. Amen.

Vasario 17 dienoj

Gyvenimas šv. Jokūbo pūstelninko,
buvusio šioj pasaulėj penktame amžiuj

Azijoj, krašte, vadinamame Sirija, artojo sūnus, vardu Jokūbas, jaunystėj savo pametė savo tėvus, persikėlė į kalnus ir gyveno ne per toli nuo miesto, vadinamo Porfirion. Gyvenimas jo buvo didžiai menkas:

neturieje ko walgiti nej su kuo apsidariti. Kad badu nemirtu rąnkioje uogas, łase rijszutus ir łajkie źijmaj it owiris, skabe sprągius medinius obelus ir tejp mita. Dar pradieje ilgieties pri źmoniu kuri butinaj nemate, sudziuwa i kięmpinę, litus ir szalczius turieje kięntieti. Żodźiu sakąnt pagał kuna buwa didej nełajmingu, bet jo duszej gieraj kłojos; nes par kiauras naktis mełzdamos ir mislidamas apej dajktus Wieszpaties Diewa, pelne sau dąngaus karalistę.

Kielęms metams praslinkus atrada S. Jokubą piemenis, pradięje su juomi biłoti ir iszsitejrawa kami ira jo trobele. O namon sugriźi sakie „szęndien matiem źmogu giełswą sudźiuwusi it sziksznosparni, akis wienas girdi kaktoj bespunksąntes it guzikaj, dąntis woz su kajlu aptraukti, biauru ir wejzieti ira taj pustelnikas. Iszgirdi taj źmones pradieje aną łąnkiti, sąnejgosi ji garbina kajpo szwęntą. Wiena karta girdiedama taj palejstuwinga mergiele atsilijpe; sakikiet kąn tinkamis apej tąn jauną pustelniką o mąn rodos kad nepaslinkdamas darba dirbti iszsinieszina nu tiewa ir warginas krumi, szitaj nuejsiu ir datirsiu jo szwęntinibes. Po to sznekiese, brieksztąnt ir wilkduju linąnt iszeje. Atejusi woz subrieszkus pri trobales barszkina i durales. Pustelnikas iszejes i preminelę kłause kas cze? Szi atsakie: esmi pakielejwinga, paklidau girioj, mełdamasis lejsk mąn parnakwoti sawa trobelej, be to praris mani medes paukszte j. Pustelnikas susimiles ilejda i preminelę, o pats uźsidare trobalej. Naktowidu pradieje dejuoti atejune ir szaukti: oj oj susirgau! Iszejes pustelnikas kłause „kas tau rados? Szi atsakie: oj szitaj sugrobe mąn szirdi, lijnesza warsta it su iłomis bada, be neturi tieweli kokiu źolu! netweruos nu sopule. Tare
↕ p. 283–284 pustelnikas „turiu tiktaj aliwa, o kita nieka jej nori sutepkies sau ↕ piłwą? Tare motriszkie: nu skausma sustinga mąn rąnkas, tepk tu pats. Pustelnikas betepdamas pajuta pagundinimus ąnt pikta ir nedaug te łaukdamas sukure ugnelę ir kisza sawa rąnką i ugni. Dar tare „kuni kurs nori degti ugniej par ąmźius, datirk ar graźu bus kięntieti." Iszwidusi taj mergiele paszoka ir tare „oj tieweli kąn dirbi? Asz swejka esmi, asz ticziomis atejau datirti tamstas, asz tąn sopuli padariau! dowinok mąn susimiłdamasis! Mergiele buwa pagonka, todieł pustelnikas pramokies ję kijk tijk wieros kataliku, nusiunte pas Aleksandrios wiskupa; kurs ję apkriksztijes, padare diewobajmingu motriszki.

neturėjo ko valgyti, nei su kuo apsidaryti. Kad badu nemirtų, rankiojo uogas, lasė riešutus ir laikė žiemai it voveris, skabė sprangius medinius obuolius ir taip mito. Dar pradėjo ilgėtis prie žmonių, kurių būtinai nematė, sudžiūvo į kempinę, lytus ir šalčius turėjo kentėti. Žodžiu sakant, pagal kūną buvo didžiai nelaimingu, bet jo dūšiai gerai klojos, nes, per kiauras naktis melsdamos ir mislydamas apie daiktus Viešpaties Dievo, pelnė sau dangaus karalystę.

Keliems metams praslinkus, atrado šv. Jokūbą piemenys, pradėjo su juomi byloti ir išsiteiravo, kame yra jo trobelė. O namon sugrįžę sakė: „Šiandien matėm žmogų gelsvą, sudžiūvusį it šikšnosparnį, akys vienos, girdi, kaktoj bespunksančios it guzikai, dantys vos su kailiu aptraukti, bjauru ir veizėti. Yra tai pūstelninkas". Išgirdę tai, žmonės pradėjo aną lankyti, saneigose jį garbino kaipo šventą. Vieną kartą, girdėdama tai, paleistuvinga mergelė atsiliepė: „Sakykit ką tinkami apie tą jauną pūstelninką, o man rodos, kad, nepaslinkdamas darbo dirbti, išsinėšino nuo tėvo ir varginas krūme; šitai nueisiu ir datirsiu jo šventenybės". Po to šnekesio, brėkštant ir vilkduju lynant, išėjo. Atėjusi vos subrėškus prie trobalės, barškino į durales. Pūstelninkas, išėjęs į priemenėlę, klausė: „Kas čia?" Ši atsakė: „Esmi pakeleivinga, paklydau girioj, meldžiamasis, leisk man pernakvoti savo trobelėj, be to praris mane medės paukščiai". Pūstelninkas susimilęs įleido į priemenėlę, o pats užsidarė trobalėj. Naktovidu pradėjo dejuoti atėjūnė ir šaukti: „Oi oi, susirgau!" Išėjęs pūstelninkas klausė: „Kas tau rados?" Ši atsakė: „Oi, šitai sugrobė man širdį, lieneša varsto, it su ylomis bado, be neturi, tėveli, kokių žolių, nesitveriu nuo sopulio". Tarė pūstelninkas: „Turiu tiktai alyvos, o kito nieko; jei nori, susitepk sau pilvą". Tarė moteriškė: „Nuo skausmo sustingo man rankos, tepk tu pats". Pūstelninkas betepdamas pajuto pagundinimus ant pikto ir nedaug telaukdamas sukūrė ugnelę ir kišo savo ranką į ugnį. Dar tarė: „Kūne, kurs nori degti ugnyj per amžius, datirk, ar gražu bus kentėti". Išvydusi tai, mergelė pašoko ir tarė: „ Oi, tėveli, ką dirbi? Aš sveika esmi, aš tyčiomis atėjau datirti tamstos, aš tą sopulį padariau! Dovanok man, susimildamasis!" Mergelė buvo pagonka, todėl pūstelninkas, pramokęs ją kiek tiek vieros katalikų, nusiuntė pas Aleksandrijos vyskupą, kurs, ją apkrikštijęs, padarė dievobaiminga moteriške.

Szwęntas sweti iszlejdes pats sau tare „kas bus ir kita tokie gał atejti; gieresni mąn bus isz cze prasikraustiti. Tejp rizęns; pamete trobalę, kielawa tolaus kietures deszimtis milu ir isikure skardiej upes it blezdinga. Cze giwendamas meszkierioje źuweles, elgies kajp szwęntas ir parbuwa tris deszimtis metu niekam neźinomas.

Wiena karta pamati ji źwejej, paskielbe źmoniems esąnt paupiej pustelniką. Su lig tu dienu iwajri źmones, kiti pustelnikaj ir zokanikaj; pradieje ji łąnkiti. Atweźe pri jo dukteri senatoriaus didej sergąntę; kurę szis tujaus stebuklingaj iszgide. Kitam su parliźiu uźtiktam, stajgu swejkatą sugrąnźina. Bet regiedamas Wieszpati lejdąnt jam stebukłus dariti; truputi pasididziawa; todieł ir buwa didej pakarotas.

Kajp gierus tejp ir piktus darbus szwęntuju rejk pasakiti dieł parspieima źmoniu; todieł nepiktinkieties isz to, kąn cze pasakisiu apej Jokuba pustelnika. Wiena turtinga pona isirgusi duktie węn sakie „patol neiszgisiu pakol ne nuwezte manęs pri pustelnika. Tiewas iszsitejrawes kami giwen S. Jokubas ir nuweźe o szis wienoj wałąndoj

↕ p. 284–285 iszgide ↕ panelę. Regiedamas taj tiewas sakie: acziu tau tarni Wieszpaties uź iszgidima bet asz nugustauju kad liga nesugrisztu; todieł mełdu tamstas kad dalejstumi dukterij mana cze kieletą dienu palikti. S. Jokubas ir dalejda. Łotiniszkas priźodis saka *„jaunas su jaunu wienudu palikusiu; poteru nekałb.* Tejp atsitika ir pustelnikuj: girioj su mergieli budamas nebiparwejkie pagundinimu, sugrieszije, dar kad mergiele neskustumes uźmusze ję ir imete kuna i upi.

Woz taj padares maźne patruka: sukiła ąnt jo gałwu płaukaj, rodies jogiej grun ąnt jo dąngus, jog źiame ji tujaus praris. It Kaimas broli uźmuszes, słapsties po miszkus, kieletą kartu nuejes i paupi, kietina skąndinties, pats i sawi sakie: tataj mana pustine, tataj mana szwęntinibe, szitaj tapiau palejstuwiu, razbajniku; newertu ąnt źiames wajkszczioti. Oj Wieszpatie kam dalejdaj mąn uźgimti! nebiera uź mani biauresne źmogaus! Tejp bajsej nusimines it pakłajkies, pamate atejnąnti zokanika kunega, tujaus puole po jo koju ir tare: ko ejni tiewaj, ko ejni pri manęs źmogaus nedoriause! ejk namon nedręnsu su tamstu sznekieti, nes bajsiausej sugrieszijau.

Tare zokanikas: pasakik mełdmasis kas tau atsitika? Ko tejp isipilej? Szis wajtodamas, bałsu duksaudamas ir werkdamas

Šventas, svetį išleidęs, pats sau tarė: „Kas bus? Ir kita tokia gali ateiti; geriau man bus iš čia prasikraustyti". Taip ryžęsis, pametė trobalę, keliavo toliau keturias dešimtis mylių ir įsikūrė skardyj upės it blezdinga. Čia gyvendamas, meškeriojo žuveles, elgės kaip šventas ir perbuvo tris dešimtis metų niekam nežinomas.

Vieną kartą pamatę jį, žvejai paskelbė žmonėms esant paupyj pūstelninką. Sulig ta diena įvairūs žmonės, kiti pūstelninkai ir zokaninkai pradėjo jį lankyti. Atvežė prie jo dukterį senatoriaus didžiai sergančią, kurią šis tuojau stebuklingai išgydė. Kitam, su paralyžium užtiktam, staiga sveikatą sugrąžino. Bet, regėdamas Viešpatį leidžiant jam stebuklus daryti, truputį pasididžiavo, todėl ir buvo didžiai pakarotas.

Kaip gerus, taip ir piktus darbus šventųjų reikia pasakyti dėl perspėjimo žmonių, todėl nesipiktinkit iš to, ką čia pasakysiu apie Jokūbą pūstelninką. Vieno turtingo pono įsirgusi duktė vien sakė: „Patol neišgysiu, pakol nenuvešite manęs prie pūstelninko". Tėvas, išsiteiravęs kame gyvena šv. Jokūbas, ir nuvežė, o šis vienoj valandoj išgydė panelę. Regėdamas tai, tėvas sakė: „Ačiū tau, tarne Viešpaties, už išgydymą, bet aš nuogąstauju, kad liga nesugrįžtų, todėl meldžiu tamstos, kad daleistum dukteriai mano čia keletą dienų palikti". Šv. Jokūbas ir daleido. Lotyniškas priežodis sako: *jaunas su jauna, vienudu palikusiu, poterių nekalba.* Taip atsitiko ir pūstelninkui: girioj su mergele būdamas, nebeperveikė pagundinimų, sugriešijo, dar, kad mergelė nesiskųstų, užmušė ją ir įmetė kūną į upę.

Vos tai padaręs, mažne patrūko: sukilo ant jo galvos plaukai, rodės, jogei griūna ant jo dangus, jog žemė jį tuojau praris. It Kainas, brolį užmušęs, slapstės po miškus, keletą kartų nuėjęs į paupį, ketino skandintis, pats į save sakė: „Tatai mano pūstynė, tatai mano šventenybė, šitai tapau paleistuviu, razbaininku, nevertu ant žemės vaikščioti. Oi, Viešpatie, kam daleidai man užgimti! Nebėra už mane bjauresnio žmogaus!" Taip baisiai nusiminęs, it paklaikęs, pamatė ateinantį zokaninką kunigą, tuojau puolė po jo kojų ir tarė: „Ko eini, tėvai, ko eini prie manęs, žmogaus nedoriausio! Eik namon, nedrįstu su tamsta šnekėti, nes baisiausiai sugriešijau".

Tarė zokaninkas: „Pasakyk, meldžiamasis, kas tau atsitiko? Ko taip įsipylei?" Šis, vaitodamas, balsu dūksaudamas ir verkdamas,

spawiedojes. Zokanikas suprata ji atejus pri pastaroses ir tare: dieł griesziima bajsiausej sugrieszijej, bet kąn bedariti? Jug ir Dowidas Karalus tejpat sugrieszije; wienok Wieszpats atlejda. Darik pakutą par likusii ąmźiu tawa, o tuo tarpu asz tawi iszrisziu.

Atsigawes ir palęngwintas Jokubas: pamete ir tąn wietą, nueje tolij, atrada kapus, atkase wieną grabą kaulus numiriele iszmete o
↕ p. 285–286 pats atgule ir uź↕sidare. Tokius taj sau namus iszrinkos. Par deszimti metu pakutawoje kajp węn imanidamas: woz nedieloj kartą tewalgie, płakie sawi, maź temiegoje, werkie be gała ir źmoniems butinaj nebrodies.

Deszimti metu S. Jokubuj tokioj pakutoj parbuwus kiła tami kraszti dides gijdras: źmones bada pabugi meldies pas Wieszpati. O wietas wiskupuj pasirodes Aniołas tare: patoł nelis, pakoł nemełs litaus Jokubas pustelnikas, kurs grabi uźsidares duksau pri gieriause Diewa. Kąn iszgirdes wiskupas lijpe jeszkoti Jokuba, o dasikłauses iszlejda pri jo pasiuntinius, kurij atei sakie „Szwęntas wiri mełsk Wieszpaties kad mums duotu litaus; nes mirsztam badu. Atsakie pustelnikas: koks asz szwęntas? Asz nedoresnis uź wisus źmones, kajp asz galu melsti? Zmoniems neatstojęnt pradieje szaukties pas Wieszpati ir beregięnt nulije. Par taj norieje Wieszpats paroditi, jogiej atlejsti jau ira griekaj S. Jokuba.

Prasidziugies tuo Szwęntas iszlipa isz graba bet neiłgam; nes kieletuj dienu praslinkus susirga, mire ir ąmźinaj grabi atsigule. Pateka septines deszimtis metu. Amen.

Pamokimas.

Diełko Jokubas szwęntas ir stebuklingas tejp bajsiu dasilejda grieku? Diełto jogiej pasiklowes sawa diewobajmingumu ir senatwi; drisa palikti pats wienas su motriszku. Jejgi tejp atsitika didem pakutnikuj ir szwęntam, argi gał kitejp atsitikti szejp jau źmoguj? Argi gał wilties pasiprowisis źmogus łajkus ticziomis namusi sawa palejstuwę? Źmogus łąndiois naktimis pri jaunu i kamaras? Wełtuo to łaukti! Wełtuo tokij raukos pri spawiednes ir źad metawoties. Nieka nebus isz tu priźadu potolej, pakol neatitolins priźasties grieka;

spaviedojos. Zokaninkas suprato jį atėjus prie pastarosios ir tarė: „Dėl griešijimo baisiausiai sugriešijai, bet ką bedaryti? Juk ir Dovydas karalius taip pat sugriešijo, vienok Viešpats atleido. Daryk pakūtą per likusįjį amžių tavo, o tuo tarpu aš tave išrišiu".

Atsigavęs ir palengvintas, Jokūbas pametė ir tą vietą, nuėjo toli, atrado kapus, atkasė vieną grabą, kaulus numirėlio išmetė, o pats atgulė ir užsidarė. Tokius tai sau namus išsirinko. Per dešimtį metų pakūtavojo kaip vien įmanydamas: vos nedėlioj kartą tevalgė, plakė save, maž temiegojo, verkė be galo ir žmonėms būtinai nebsirodė.

Dešimtį metų šv. Jokūbui tokioj pakūtoj perbuvus, kilo tame krašte didžios giedros. Žmonės, bado pabūgę, meldės pas Viešpatį. O vietos vyskupui pasirodęs aniolas tarė: „Patol nelis, pakol nemels lytaus Jokūbas pūstelninkas, kurs, grabe užsidaręs, dūksauja prie geriausio Dievo". Ką išgirdęs, vyskupas liepė ieškoti Jokūbo, o dasiklausęs, išleido prie jo pasiuntinius, kurie atėję sakė: „Šventas vyre, melsk Viešpaties, kad mums duotų lytaus, nes mirštam badu". Atsakė pūstelninkas: „Koks aš šventas? Aš nedoresnis už visus žmones, kaip aš galiu melsti?" Žmonėms neatstojant, pradėjo šauktis pas Viešpatį, ir beregint nulijo. Per tai norėjo Viešpats parodyti, jogei atleisti jau yra griekai šv. Jokūbo.

Prasidžiugęs tuo, šventas išlipo iš grabo, bet neilgam, nes, keletui dienų praslinkus, susirgo, mirė ir amžinai grabe atsigulė. Pateko septynias dešimtis metų. Amen.

Pamokymas

Dėl ko Jokūbas šventas ir stebuklingas taip baisių dasileido griekų? Dėl to, jogei, pasikliovęs savo dievobaimingumu ir senatve, drįso palikti pats vienas su motriška. Jeigi taip atsitiko didžiam pakūtninkui ir šventam, argi gali kitaip atsitikti šiaip jau žmogui? Argi gali viltis pasiprovysiąs žmogus, laikąs tyčiomis namuose savo paleistuvę? Žmogus, landžiojąs naktimis prie jaunų į kamaras? Veltui to laukti! Veltui tokie raukos prie spaviednės ir žada metavotis. Nieko nebus iš tų prižadų patolei, pakol neatitolins priežasties grieko,

↕ p. 286–287 pakol neiszwaris ↕ nu sawęs papejkamu ir nelauses łąndioti kur nerejkięnt. Oj kijk taj kartu palejstuwej wirst i razbajnikus! Neduok Wieszpatie to regieti.

Kowa 26. dienoj.

Giwenimas S. Izaaciaus artoje tarna Wieszpaties Diewa,

buwuse szioj pasaulej kietwirtami ąmźiej.

Iłgajniu uźejn wisokies gadines: Kietwirtami ąmźiej jau buwa praslinki parsakioimaj uź wierą kataliku; bet kita nełajme ateje. Iwisa it wasarwidiu bimbałaj Arianaj: kurij nors buwa kriksztiti, wienok kajpo tikri eretikaj kataliku neuźkięnte. Tas gadines ciecorius Walens paszlijes i Arianu pusę, bajsej parsakioje katalikus. Kisza jus i kalini, źude wiskupus su kunegajs, uźrakina daugibę baźniczių ar i sawoses paszwęnte. Katalikaj kięntieje susilinki it audraj uźejus ir łaukie wałąndos kurioj praslinks tos nełajmes.

Neuźiłga ąntpłuda nu Dunajaus upes Gotaj pagonis: Walens Ciecorius surinkies burius karejwiu sawa eje muszties su neprietelu. Jam i arkli siedąnt capt nutwiere uź kamunas kaźikoks prastas źmogus ir tare: galingas Poni jej nori kad tamstaj kariej kłotumes; lijpk atidariti kataliku uźrakintas baźniczes. Ciecorius paskajtes ji uź drąnsi beproti, nieźode neatsakie ir pajoje. O. S. Izaacius paskuo jo wiłkos.

Ciecorius Adrianopolej uźtrukies kad ąntra karta sieda i źirgą, ↕ p. 287–288 Szwęntas wieł uźturiejes tare: Galin↕gas poni ąntra atwei meldu kad lijptumi atidariti baźniczes kataliku; kąn padares pamuszi neprietelus. Ciecorius suszuka: o tu kas esi? Szis atsakie esmi męnkas artojas wardu Izaacius; Wieszpats mąn isakie tamstą parspieti.

Ciecorius apsukuo stowęntęms tare: o kas źina rasi tas źmogus ir nu Wieszpaties ira pasiunstas? Rejk prisakiti kad atidaritu baźniczes. Bet wienas Jenerołas inas eretikas szalip stowiejes atsilijpe „ko

pakol neišvarys nuo savęs papeikiamų ir nesiliaus landžioti kur nereikiant. Oi, kiek tai kartų paleistuviai virsta į razbaininkus! Neduok, Viešpatie, to regėti.

Kovo 26 dienoj

Gyvenimas šv. Izaakijaus artojo, tarno Viešpaties Dievo,

buvusio šioj pasaulėj ketvirtame amžiuj

Ilgainiui užeina visokios gadynės. Ketvirtame amžiuj jau buvo praslinkę persekiojimai už vierą katalikų, bet kita nelaimė atėjo. Įviso it vasarvidžiu bimbalai arijonai[1], kurie, nors buvo krikštyti, vienok kaipo tikri eretikai katalikų neužkentė. Tos gadynės ciesorius Valensas[2], pašlijęs į arijonų pusę, baisiai persekiojo katalikus. Kišo juos į kalinį, žudė vyskupus su kunigais, užrakino daugybę bažnyčių ar į savąsias pašventė. Katalikai kentėjo susilenkę it audrai užėjus ir laukė valandos, kurioj praslinks tos nelaimės.

Neužilgo antplūdo nuo Dunojaus upės gotai pagonys. Valensas ciesorius, surinkęs būrius kareivių savo, ėjo muštis su neprieteliu. Jam į arklį sėdant, capt nutvėrė už kamanų kaži koks prastas žmogus ir tarė: „Galingas pone, jei nori, kad tamstai karėj klotųsi, liepk atidaryti katalikų užrakintas bažnyčias". Ciesorius, paskaitęs jį už drąsų beprotį, nė žodžio neatsakė ir pajojo. O šv. Izaakijus paskui jį vilkos.

Ciesorius, Adrianapoly[3] užtrukęs, kad antrą kartą sėdo į žirgą, šventas, vėl užtūrėjęs, tarė: „Galingas pone, antrą atvejį meldžiu, kad lieptum atidaryti bažnyčias katalikų; ką padaręs, pamuši nprietelius". Ciesorius sušuko: „O tu kas esi?" Šis atsakė: „Esmi menkas artojas, vardu Izaakijus; Viešpats man įsakė tamstą perspėti".

Ciesorius apsukui stovintiems tarė: „O kas žino, rasi tas žmogus ir nuo Viešpaties yra pasiųstas? Reikia prisakyti, kad atidarytų bažnyčias". Bet vienas jenerolas, ynas eretikas, šalip stovėjęs, atsiliepė: „Ko

kłausaj galingas poni, ira taj kaźikoks plitłajźis nu kataliku iszsiustas; neprider didibej tawa jo kłausiti. Tuokart ciecorius tare „szitaj wienu prastu źmogumi nusikratiti negalu, wajkaj imeskiet aną i szin erszkietiną (erszkietinas artij buwa.) Zalnierej sugrobi Izaaciu imurde i erszkieczius it szijną i reksti. Szwęntas pakol iszlinda susibrajźe it kates kibines, ir tare „szitaj nebrejks mąn bekasitijs; nes tij erszkietelej padorej mąn iszkase kajli, dar kojes giltiniop subade; neźinau kajp bepawisiu ciecoriu.

Tecziaus nors rajszdamas *riuoźies*, krupsztina, pagine Walensą ir tare „kłausik manęs galingas Poni, lijpk atidariti baźniczes musu, taj padares griszi su garbi isz kares, o be to pamusz tawi neprietelej ir pati giwą sudegins. Ciecoriuj paszoka apmaudas, tujaus suszuka: Wiktoraj istumk tąn beproti i kalini lig mąn sugrisztąnt; sugriźes asz darodisiu jam mełagistę ir nukorosiu. Sziuodu ir uźdare S. Izaaciu.

Walens ties Dunaju su Gotajs besimuszdamas, ne daturieje; karejwems biegąnt pats su milemuoju jenerołu eretiku i spruka i aplejstą karczemą ir taries pasislepsis; bet Gotaj pasergiei apstoje karczemą, uźdegie ir sukurina draugi ciecoriu it wajkaj uoźuoli isimetusius szirszunus.

Wiktoras su Saturninu matidamu S. Izaaciu tejsibę ciecoriuj kal-
↕ p. 288–289 biejus; paskajte ji uź pranaszą, isz↕lejda isz kaline ir pakwiete ji pri sawęs. Saturninas padirba jam i patę trobelę kurioj Szwęntas meldies ir mokie źmones atejnąntius jo łąnkiti. Buwa didej miłaszirdingas; kartajs ir drabuźius sawa plikiems atidawe. Gan iłgaj patekies padorej numire, o źmones ji pałajdojusis sakie „ąmźina atilsi duszelej giera Izaaciaus o szwiesibe ąmźina teguł anaj szwijt par ąmźius. Amen.

Gałas.

klausai, galingas pone, yra tai kaži koks plytlaižys, nuo katalikų išsiųstas, nepridera didybei tavo jo klausyti". Tuokart ciesorius tarė: „Šitai vienu prastu žmogumi nusikratyti negaliu, vaikai, įmeskit aną į šį erškėtyną (erškėtynas arti buvo). Žalnieriai, sugrobę Izaakijų, įmurdė į erškėčius it šieną į regztį. Šventas, pakol išlindo susibraižė it kates kybinęs, ir tarė: „Šitai nebreiks man besikasyti, nes tie erškėtėliai padoriai man iškasė kailį, dar kojas giltiniop subadė; nežinau, kaip bepavysiu ciesorių.

Tačiau, nors raišdamas riuožės, krūpštino, paginė Valensą ir tarė: „Klausyk manęs, galingas pone, liepk atidaryti bažnyčias mūsų, tai padaręs, grįši su garbe iš karės, o be to pamuš tave nerieteliai ir patį gyvą sudegins". Ciesoriui pašoko apmaudas, tuojau sušuko: „Viktorai[4], įstumk tą beprotį į kalinį lig man sugrįžtant; sugrįžęs aš darodysiu jam melagystę ir nukorosiu". Šiuodu ir uždarė šv. Izaakijų.

Valensas, ties Dunojum su gotais besimušdamas, nedatūrėjo. Kareiviams bėgant, pats su mylimuoju jenerolu eretiku įspruko į apleistą karčemą ir tarės pasislėpsiąs; bet gotai pasergėję apstojo karčemą, uždegė ir sukūrino drauge ciesorių it vaikai ąžuole įsimetusius širšūnus.

Viktoras su Saturninu, matydamu šv. Izaakijų teisybę ciesoriui kalbėjus, paskaitė jį už pranašą, išleido iš kalinio ir pakvietė jį prie savęs. Saturninas padirbo jam ypačią trobelę, kurioj šventas meldės ir mokė žmones, ateinančius jo lankyti. Buvo didžiai mielaširdingas, kartais ir drabužius savo plikiams atidavė. Gan ilgai patekęs, padoriai numirė, o žmonės, jį palaidoję, sakė: „Amžiną atilsį dūšelei gero Izaakijaus, o šviesybė amžina tegul anai šviečia per amžius. Amen.

Galas

Rodikle.

Rodyklė

ZIWATAJ

SZWĘTÚJU

TU

Kuriu wardajs żemajczej uż wis gieb wadinties.

EJŁU ABECIEŁAS SURASZITI

ir iszspausti.

WILNIUJ

KASZTU IR SPAUSTUWIEJE JOZAPA ZAWADZKIA

Žyvatų šventųjų *pirmojo leidimo titulinis puslapis*

209

ŽIWATAS

S. PETRA KUNEGAJKSZE APASZTOŁU.

S. Simonas kitejp Petru wadinamas, gime Galileos miesti Betsajdoj. Jo tiewas wardu Jonas żweis, sugiebieje tinkłus nerti ir żwejoti. O kita nieka nemokieje. Sunu sawa Simona lig łajku iszmokie to paties amata.

S. Ędriejus wisupirmu nuwedże tikrąi sawa broli Simoną pri Wieszpaties, kuri Iszganitojas iszwides tare: Simonaj sunau Jona tu busi wadintu Cepas arba akmuo, łotiniszkaj Petra. Rodidamas par taj, jogiej żinioj Die-

14

Žyvatų šventųjų *puslapis su šv. Petro portretu*

1367

Giwenimaj

Szwentuju Diewa.

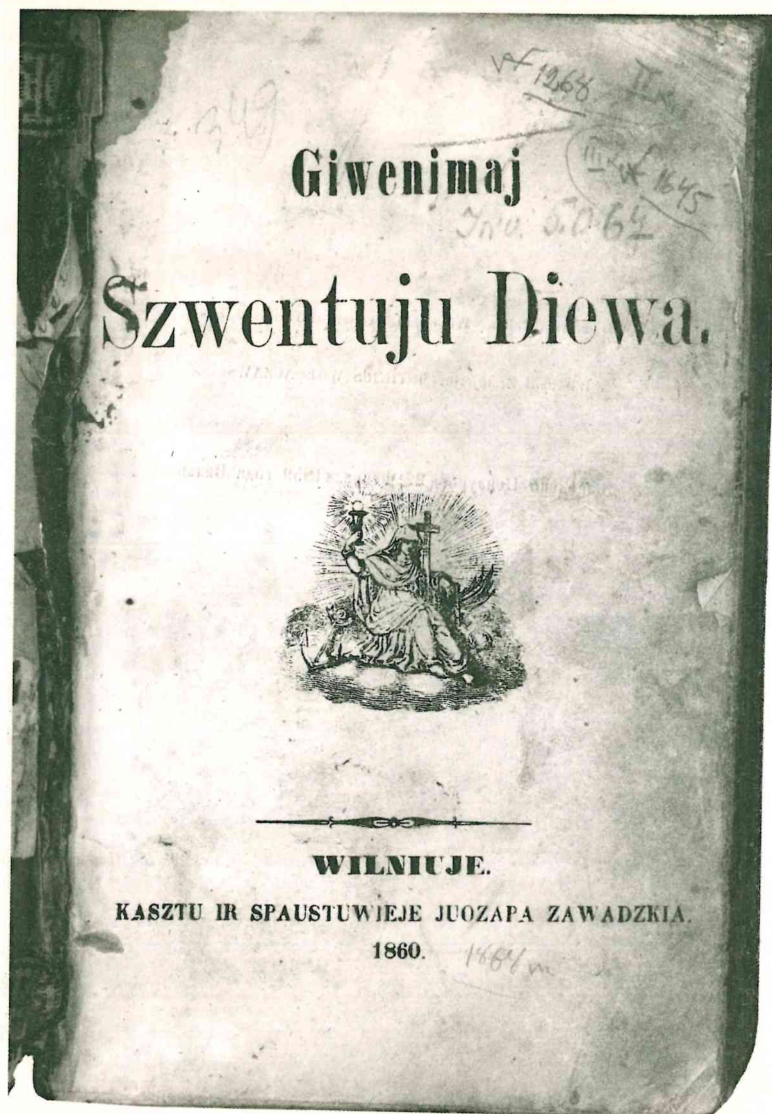
Tilzej

pas Albreghs ir Comp.

1868.

Gyvenimų šventųjų Dievo *leidimo titulinis puslapis*

Giwenimaj

Szwentuju Diewa.

WILNIUJE.

KASZTU IR SPAUSTUWIEJE JUOZAPA ZAWADZKIA.

1860.

Gyvenimų šventųjų Dievo *kontrafakcinio leidimo titulinis puslapis*

PAAIŠKINIMAI

TRUMPAI APIE HAGIOGRAFIJĄ IR M. VALANČIAUS ŠVENTŲJŲ „ŽYVATUS“ IR „GYVENIMUS“

Hagiografinė literatūra, arba šventųjų gyvenimų aprašymai, yra biografinės literatūros ar, kitaip sakant, žymių žmonių gyvenimų aprašymų atšaka. Genetiškai ji siejasi su senųjų graikų pasakojimais apie dievus ir stebuklingus jų darbus, su vadinamąja aretalogija. Istorinė dirva, į kurią remiasi hagiografijos šaknys, yra krikščionybės atsiradimo, plitimo ir jos persekiojimų laikai, davę šio žanro kūrėjams apsčiai realių siužetų ir personažų.

Kalbant apie hagiografijos pradžią, nurodomi trys pamatinę reikšmę turėję jos šaltiniai: kankinių aktai (acta martyrum), t.y. mirti nuteisiamų krikščionių apklausos protokolai, jų kankinimų aprašymai (martyria, passiones) ir legendiniai pasakojimai apie kankinius. Jie netolygios istorinės vertės. Savo dokumentiškumu svarbiausi pirmieji. Nors dažnai grindžiamų betarpiškais liudijimais, antrųjų istoriškumą menkina jų literatūrinimo tendencija, o vėliau radęsi legendiniai šventųjų gyvenimų aprašymai yra artimi Viduramžių literatūrai, kurioje realybė paprastai pinasi su fantastika, perdėjimais ir stebuklais. Tokiais šaltiniais, nusakant juos bendriausiais bruožais, naudojosi ankstyvieji ir vėlesni hagiografai – nežinomi ar mažai žinomi diakonai, vienuoliai, į Bažnyčios istoriją įėję vyskupai, žymūs teologai. Jų darbai irgi tapo hagiografijos šaltiniais, tekstais senųjų „gyvenimų" sekimui ar perkūrimui ir pavyzdžiais naujų rašymui.

Pirmieji šventųjų gyvenimų aprašymai radosi III–IV a. Artimųjų Rytų kraštuose, iš kur prasidėjo Kristaus mokymo sklaida. Tarp žinomiausiųjų pradininkų minimi Cezarėjos vyskupas Eusebijas (žr. p. 814), patys šventaisiais pripažinti Bažnyčios mokytojai Atanazas (žr. p. 821) ir Jeronimas (žr. p. 125). Prasidėjusi kone su krikščionybės pradžia, hagiografija tapo vienu gyvybingiausių jos raštijos žanrų. Buvo kuriamos ir perkuriamos šventųjų biografijos, jas pradėta sisteminti, sudarinėti daugiatomius jų rinkinius ir sąvadus. Hagiografinę literatūrą reprezentuojančių vardų ir veikalų esama nemaža. Imant svarbiausius, nurodytini: Simeonas (Simonas) Metafrastas (gr. metaphrastos – perpasakotojas) –

886–912 m. valdžiusio Bizantijos imperatoriaus Leono Išmintingojo kancleris (rink. *De actis sanctorum* - Apie šventųjų darbus); Jokūbas Voraginietis (apie 1230–1298) - Genujos arkivyskupas, palaimintasis (rink. *Legenda aurea* - Aukso legenda, 1255–1260); Aloyzas Lipomanas (Lippomani, 1500–1559) - Veronos ir Modenos vyskupas, popiežiaus nuncijos Lenkijoje-Lietuvoje (rink. *Vitae sanctorum* - Šventųjų gyvenimai, 8 t., 1551–1560); Laurynas Surius (1522–1587) - vokiečių kartūzų vienuolis, pamokslininkas (rink. *Vitae sanctorum*, 6 t., 1570–1575); Petras Skarga (1536–1612) - lenkų teologas ir pamokslininkas, pirmasis Vilniaus universiteto rektorius (rink. *Żywoty świętych*, 1579); Jonas Bolandas (Jean Bolland, 1596–1665) - olandų teologas jėzuitas, nuo 1643 m. Antverpene pradėjęs leisti hagiografijų sąvadą *Acta sanctorum* (Šventųjų darbai) ir *Vitae sanctorum*. Briuselyje įsikūrusi pastarojo pasekėjų, vadinamųjų balandininkų, draugija šį darbą su pertraukomis tęsė vėliau, XVIII–XIX a., ir tebetęsia iki mūsų laikų.

Nenutrūkstanti hagiografinės kūrybos tradicija turi savo priežastis. Ją palaikė šventųjų gretas nuolat gausinusios ir tebegausinančios jų kanonizacijos ir, matyt, nemažiau - pasakojimų apie juos etinė prasmė bei vertė. Šventųjų „gyvenimai" visada buvo ir liko realių žmonių gyvenimų aprašymais, kurių idėjos ir vaizdai mokė Bažnyčios ganomuosius evangeliško pasiaukojimo Dievui ir artimui.

Lietuvių hagiografija radosi veikiama ir maitinama europinių šio žanro pavyzdžių bei šaltinių. Jos užuomazgų yra jau senojoje raštijoje (pasakojimų apie šventuosius fragmentų, 1759 m. išleistas ir vėliau kartotas XIII a. gyvenusio Bažnyčios daktaro kardinolo šv. Bonaventūro parašyto Kristaus „gyvenimo" vertimas). Tačiau, iš esmės imant, lietuviškai šventųjų „gyvenimus" pradėta rašyti nuo XIX a. vidurio. Intensyvus jų rengimas ir publikavimas truko keletą dešimtmečių. Per tą laiką leidžiamų pirmą kartą ir pakartojamų išėjo per šimtą knygų, tarp jų sujungtų į kelių dalių rinkinius („Visų metų gyvenimai šventųjų", 1–4, 1889–1892; 1–6, 1892–1899). Nesustojo ši leidyba ir vėliau. Tarpukario metais knygomis bei brošiūromis pasirodė apie keturios dešimtys leidinių, tarp jų skirtų vieno šventojo gyvenimui aprašyti, tradicinis tominis rinkinys („Ištisų metų šventųjų gyvenimai", 1–3, 1927–1928). Pasikeitus istorinėms, kultūrinėms aplinkybėms, suprantama, kitokią prasmę ėmė įgauti ir šio žanro kūriniai. Mažėjo jų pamokomųjų intencijų aktualumas, ankstesnės reikšmės jie neteko kaip populiarūs, liaudžiai skiriami skaitiniai. Naujaisiais laikais lietuviški hagiografiniai aprašymai modernėjo savo turiniu ir forma, dažnai darėsi istorinio ar literatūrinio pobūdžio biografiniais pasakojimais.

Panaudodami europinę, visų pirma lenkų, hagiografiją, jos tekstus versdami, kompiliuodami ir perkurdami, lietuviškus šventųjų „gyvenimus" rašė nemažas būrys kultūrininkų. Vieni jų anonimai, kiti teminimi bibliografų. Bet negalima sakyti, kad lietuvių hagiografų vardynas būtų menkas ir nereikšmingas.

Be marginalinių, kultūrinei paraštei tepriklausančių plunksnos ir spaudos darbininkų, šventųjų gyvenimų aprašymų yra parengę – išvertę ar parašę – ir plačiau arba plačiai žinomi lietuvių literatūros bei kultūros žmonės. Tai poetas, kritikas ir filosofas A. Jakštas-Dambrauskas, istorikai A. Alekna ir S. Sužiedėlis, teologas P. Dogelis, prozininkas, publicistas, literatūros istorikas ir kritikas J. Tumas-Vaižgantas. Jiems, „elitiniams" lietuvių hagiografams, priklauso ir M. Valančius. Jis čia užima išskirtinę vietą, yra kalbamojo žanro lietuvių raštijoje pradininkas ir reprezentuotojas.

Tikslūs M. Valančiaus hagiografinių pasakojimų šaltiniai nėra įvardyti. Išskyrus bene vieną atvejį (žr. švento Jurgio „Žyvatą"), jų nenurodė pats šių pasakojimų autorius, tai padaryti nebandė ir ligtoliniai jo veiklos bei literatūrinio palikimo tyrinėtojai. Tenkintasi paprastai nuoroda į du labiausiai galimus šaltinius – P. Skargos ir bolandininkų šventųjų gyvenimų aprašymus. Iš tiesų, tai būtų specialių bibliografinių ir tekstologinių tyrinėjimų reikalaujantis darbas, kurio nesiimta ir rengiant šiame M. Valančiaus Raštų tome dedamą jo šventųjų „žyvatų" bei „gyvenimų" perspaudą. Vis dėlto kalbama tema šį tą pasakyti, bent jau hipotetiškai, yra įmanoma.

Rašydamas apie šventuosius, M. Valančius pasinaudojo ne vienu šaltiniu. Tarp atraminės reikšmės hagiografinių knygų jis, matyt, turėjo ir sisteminių, ir paskirų šio žanro leidinių. Pamatiniai jo šaltiniai, neabejotinai, buvo du – bolandininkų raštai, tebeleisti XIX a., ir P. Skargos „gyvenimų" rinkinys, šiame amžiuje irgi susilaukęs keliolikos leidimų. Iš M. Valančiaus panaudotų hagiografinių šaltinių pastariesiems, manytina, tenka lemiamas vaidmuo. Kuriuo P. Skargos „Šventųjų gyvenimų" leidimu jis rėmėsi, tegalima spėlioti, bet greičiausiai vienu iš pasirodžiusiųjų jo laikais (dvitomiais ir vienatomiais leidiniais jie išėjo 1836, 1842–1843, 1855, 1857, 1859–1860, 1862, 1866 m.), nors tai galėjo būti ir kuris nors 1747–1748 ir 1780 m. Vilniuje išėjęs ar ankstesnių metų Krokuvos leidimas.

P. Skarga, įžymus senosios Lenkijos kultūrininkas, kontrreformacijos veikėjas, pamokslininkas, publicistas, senesniais laikais ir M. Valančiaus gyvenimo dešimtmečiais Lietuvoje buvo gerai žinomas. Ir žinota jį visų pirma kaip hagiografą. Šventųjų „gyvenimų" klasikai priklausantys šio žanro jo kūriniai susilaukė daugiau kaip trijų dešimčių leidimų (iš jų 16-kos XIX a. ir kelių XX-jame) ir ilgai išlaikė išskirtinį pripažinimą, buvo populiarūs tarp šviesuomenės, ypač dvasinio luomo, turėjo parankinės lektūros vertę. P. Skargos „Gyvenimai šventųjų" parankine knyga tikriausiai buvo ir M. Valančiui. Ne be jos autoriteto bei reikšmės suvokimo jis turbūt ėmėsi ir hagiografo plunksnos, o ėmęsis pasinaudojo kaip pavyzdžiais ir šaltiniais joje papasakotų istorijų tekstais.

Didžiumą šventųjų (118 iš 128), kurių gyvenimus aprašė M. Valančius, yra aprašęs ir P. Skarga. Nusakant tų pat temų judviejų aprašymų sąlyčius ir skirtumus, išvados būtų ne vienaprasmės.

P. Skargos ir M. Valančiaus „gyvenimus" akivaizdžiai sieja juose pasakojamų įvykių eiga bei chronologija, epizodų sudėstymas, tapačios situacijos, istorinė faktografija (žmonių ir vietų vardai, datos), neretai pasitaikantys analogiški teiginiai, panašių konstrukcijų sakiniai. Bet dar labiau akivaizdūs jų skirtumai, ir jie yra kur kas esmingesni. M. Valančius, lyginant su P. Skarga, apie šventuosius pasakoja glausčiau, praleisdamas atskiras siužetines situacijas, faktus, o prie jo „gyvenimų" pridėtus plačius teologinius aiškinimus apie šventųjų šventumo ar kankinystės pavyzdžio prasmę tikintiesiems pakeičia trumpais pasakėčios moralus primenančiais nusakymais. Ir, be abejo, esmingiausiai abu šiuos hagiografus skiria jų „gyvenimų" literatūrinė raiška, pasakojimo tonacija, kalbos bei stiliaus tipai. M. Valančius nebuvo jo panaudotų P. Skargos ir kitų hagiografų „gyvenimų" kompiliuotojas ar juolab vertėjas. Pasiremdamas jų teikiamais siužetais ir duomenimis, jis rašė naujus, savitos, tik jam būdingos stilistikos kūrinius. P. Skargos „gyvenimų" tekstai yra, galima būtų pasakyti, teologiški, teikiantys medžiagos religinei meditacijai, M. Valančiaus - sužeminti, turintys literatūriškumo nestokojančių pasakojimų vertę.

Aiškia kūrybinio individualumo ir originalumo žyme paženklinti M. Valančiaus šventųjų gyvenimų aprašymai šliejasi prie didaktinei prozai skiriamų jo pasakojimų. Jie yra tarsi pastarųjų pirmtakai. Iš tiesų, daugelis M. Valančiui prozininkui būdingų, neretai topų prasmę įgavusių, kalbinės ir literatūrinės raiškos bruožų, kurie randami „Vaikų knygelės", „Paaugusių žmonių knygelės", „Pasakojimo Antano Tretininko", „Palangos Juzės" tekstuose, jau sutinkami „Žyvatų šventųjų" ir „Gyvenimų šventųjų Dievo" knygose.

Lietuvių literatūros istorijoje M. Valančius įsitvirtino kaip prozininkas, rėmęsis gyvos žemaičių šnekos žodynu bei retorika ir pats turėjęs originalaus pasakotojo dovaną. Atsiskleidžianti visų pirma iš grožinei prozai priskiriamų tekstų, ši esminė jo kūrybos savybė ryški ir šventųjų gyvenimų aprašymuose. Čia ji gal net labiau pastebima. Tai lemia „gyvenimuose" M. Valančiaus dažnai maišomi stiliai - kalbėjimas žemuoju, šiurkščiai buitiniu stiliumi ten, kur, atrodo, reikėtų aukštojo, draminio ar tragedinio. Pasakytina, kad tokiais situacijų prasmės ir jų nusakymo neadekvatiškumo atvejais, pačiam autoriui to nesiekiant, artėjama prie ironizuojančios stilistikos.

M. Valančiaus hagiografiniai pasakojimai, nors ir būdami specifiški savo turiniu ir žanru, apskritai imant, yra visos jo grožinės kūrybos dalis. Jie geru dešimtmečiu išplečia šios kūrybos chronologiją, sudaro ankstyvąjį jos etapą. Šventųjų „gyvenimais" M. Valančius pasireiškė kaip susiformavęs savito žodžio ir stiliaus bei pasakojimo intonacijų prozininkas. Hagiografinius ir vėliau rašytuosius „pasaulietinius" jo kūrinius sieja natūralūs autoriaus mentaliteto ir intencijų ryšiai, ta pati literatūrinė mokykla. Būdingos M. Valančiaus didaktinių pasakojimų žymės, kaip sakysime, tezės jų pradžiose ir moralai pabaigose, topų prasmę įgavę žodžiai bei vaizdingi pasakymai, randamos ir „gyvenimų"

tekstuose. Juos, kaip ir vėlesnius pasakojimus, M. Valančius rašė savo adrestų kalba. Todėl ir šventųjų gyvenimus aprašęs autorius bei pasakotojas, ir jo vaizduojami veikėjai - tolimų laikų ir kraštų žmonės, imperatoriai, karaliai, karo viršininkai, vyskupai ir t.t., kalba žemaičių sodiečių šneka, jos žodžiais ir intonacijomis.

Hagiografinė M. Valančiaus kūryba turi keleriopą literatūrinę bei istorinę vertę. Ji yra paties jos autoriaus prozinių raštų ir kartu visos XIX a. viduryje intensyviai pradėjusios rastis lietuviškos prozos tekstų papildymas, įgalinantis geriau suprasti jų ištakas ir tipologiją. Įsidėmėtina jai teikta ir jos atlikta šviečiamoji misija. Išėję dviemis rinkiniais ir iki XX a. pradžios susilaukę daugiatiražių (po 5-10 tūkstančių egzempliorių) jų pakartojimų, M. Valančiaus šventųjų gyvenimų aprašymų knygos buvo pasidarę vienomis plačiausiai skaitomų, savotiškais bestseleriais. Spaudos draudimo ir katalikybės Lietuvoje persekiojimo metais jos atliko realų lietuvių tautos krikščioniško švietimo, ištikimybės tėvų tikėjimui ir atsparos prieš primetinėjamą stačiatikystę ugdymo vaidmenį, pagaliau pratino žmones prie rašto ir skaitymo.

Lietuvių literatūros tyrinėtojai jau senokai yra suvokę M. Valančiaus hagiografinės kūrybos literatūrinę vertę, išryškinę jos stilistinės bei kalbinės raiškos savitumą (J. Štuopio straipsnis 1925 m. „Židinio" 1 nr., V. Maciūno - 1935 m. „Vairo" XIV t.). Šios vertės parodymas konkrečiomis tekstų analizėmis, tiesa, ilgai netapo, o sovietinių metų literatūrologijoje nė negalėjo tapti įrodymu, kad M. Valančiaus šventųjų gyvenimų aprašymai yra faktas, kurio negalima ignoruoti ir charakterizuojant jų autorių kaip prozininką, ir apibūdinant visą senąją, priešaušrinę, lietuvių prozą. Tų aprašymų įvairiopos prasmės suvokimas atėjo pastaraisiais, atgimimo, metais kartu su vyskupo ir rašytojo Motiejaus Valančiaus veiklos ir rašto darbų šiuolaikinės recepcijos atsiradimu. Nurodytinas čia V. Zaborskaitės portretinis straipsnis „Motiejus Valančius" knygoje „Lietuvių literatūros istorija. XIX amžius" (2001), kur hagiografinė M. Valančiaus kūryba įjungiama į lietuviškos prozos istorinę sklaidą ir interpretuojama kaip neabejotina etinė ir literatūrinė vertybė.

Redakcinės pastabos

Hagiografinei M. Valančiaus kūrybai skiriamas antrasis jo Raštų tomas parengtas laikantis pirmajame jų tome nusistatytų tekstų pateikimo, redagavimo, komentavimo ir techninio sutvarkymo principų. Ši kūryba savo kalba bei rašyba analogiška kitiems jos autoriaus kūriniams, visų pirma proziniams pasakojimams. Išimtį tesudaro dažnoki, greičiausiai pašaliniam redaguotojui įsikišus atsiradę, afrikatų hipernormalizmai (*macze* - matė, *pasimeldże* - pasimeldė, *diewajczi* -dievaitį ir pan.), kurie, tekstus perredaguojant dabartine kalba, keičiami jos formomis.

„Żyvatuose šventųjų" ir „Gyvenimuose šventųjų Dievo" gausu tolimų laikų ir kraštų realijų - Bažnyčios ir valstybių istorijoje žymesnį pėdsaką palikusių žmonių vardų, istorinių įvykių, geografinių pavadinimų. Tos iš šių realijų, apie kurias buvo įmanoma rasti ir pateikti būtiniausių žinių, aiškinamos tomo komentaruose. Nemaža jų sutinkamos ne vieną kartą, tad prie pasikartojančiųjų beduodamos nuorodos į puslapius, kur jos aiškinamos pirmą kartą.

Komentarinėse šventųjų „żyvatų" ir „gyvenimų" anotacijose pateikiama jų biografijas papildančių ar patikslinančių duomenų, paimtų iš šiuolaikinės hagiografinės, bažnytinės, enciklopedinės literatūros. Identifikuojant M. Valančiaus tekstuose randamų vardų ir pavadinimų formas, šifruojant žodžių reikšmes, nustatant morfologines jų lytis, be šios literatūros, panaudota taip pat P. Skargos „Gyvenimai šventųjų" („Żywoty świętych") - Vilniuje 1747 m., Varšuvoje 1857 m. ir Krokuvoje 1881-1882 m. išėję jų leidimai.

BIBLIOGRAFINIAI DUOMENYS IR TEKSTŲ KOMENTARAI

Žyvatai šventųjų, tų, kurių vardais žemaičiai už vis geba vadintis

„Žyvatai šventųjų" - 60-ties alfabetiškai (pagal šventųjų vardus) sudėtų hagiografinių pasakojimų knyga, jos autoriaus teigimu, parašyta 1858 m. (žr. Motiejus Valančius. Namų užrašai, V., 2003, p. 865). Tais pat metais ir išėjusi, iki XX a. pradžios ji buvo dar kelis kartus perleista: 1861 m. Vilniuje, 1878, 1881, 1883 m. Tilžėje (su 1863 m. kontrafakcija) ir 1901 m. Amerikoje (Šenandore). Bibliografai, be to, mini 1863, 1872 ir 1892 m. jos leidimus, bet jų buvimas abejotinas. Keli šios knygos „žyvatai" (Benedikto, Jurgio, Kazimiero, Lauryno, Stanislovo) yra įdėti į 1972 m. išleistų M. Valančiaus Raštų dvitomį (t. I, p. 425–445).

Žyvatas šv. Agotos

Šv. Agota kankinė nužudyta apie 250 m. Bažnyčios minima vasario 5 d. Laikoma gelbėtoja nuo gaisrų ir žemės drebėjimo. Gyvenimą aprašė viduramžių hagiografai (Simonas Metafrastas ir kt.).

[1] *Į žiemos saulėtekį* – į pietryčius, kur trumpiausių dienų metu teka saulė. Iš tikrųjų, žiūrint iš Lietuvos, Sicilija yra daugiau į pietvakarių pusę.

[2] *Panorma* – Palermas (Palermo); Panormus, Panormos – taip senovėje vadinosi šis svarbiausias Sicilijos miestas.

[3] Decijus (Caius Messius Quintus Decius) – Romos imperatorius 249–251 m. Pagarsėjo žiauriu krikščionių persekiojimu. Žuvo mūšyje su gotais.

[4] *Kvincianas* – iš tikrųjų Kvintinianas, Romos konsulas, Sicilijos valdytojas.

[5] Katana – Katanija (Catania) – Sicilijos salos miestas rytinėje jos pakrantėje.

[6] *Venus* – Venera, romėnų grožio ir meilės deivė, gaikų Afroditės atitikmuo.

[7] *Jovišas* – Jupiteris (Jos); romėnų dievų valdovas, Romos valstybės globėjas, dangaus ir šviesos dievas.

[8] *upę Premitę* – P. Skargos aprašyme *Psemitę*; greičiausiai kalba eina apie rytų Sicilijos upę *Simeto*.

[9] Etna - ugnikalnis rytinėje Sicilijos pusėje, aukščiausias iš veikiančių Europos ugnikalnių (3269 m.); užregistruota apie 130 jo išsiveržimų, didžiausias 1669 m.

Žyvatas šv. Anastazijos, arba Nastazijos

Šv. Anastazija kankinė nužudyta IV a. pradžioje. Bažnyčios minima gruodžio 25 d. Gyvenimą aprašė viduramžių hagiografai (Simonas Metafrastas ir kt.).

[1] Dioklecianas (Gaius Aurelius Valerius Diocletianus, 243 - tarp 313 ir 316) - Romos imperatorius 284-305 m.; išleido prieš krikščionis nukreiptus 303-304 m. ediktus.

[2] Akvilėja (Aquileia) - šiaurinėje Adrijos jūros pakrantėje 182 m. pr. Kr. įkurtas romėnų miestas, prekybos centras; VI a. sunaikintas Romą puolusių germanų.

[3] Bitinija (Bithynia) - istorinė sritis M. Azijos šiaurės vakaruose (dab. Turkijoje); buvo gyvenama trakų; nuo III a. pr. Kr. savarankiška valstybė, nuo I a. pr. Kr. Romos provincija.

Žyvatas antros šv. Anastazijos

Šv. Anastazija kankinė Bažnyčios minima spalio 27 d. Gyvenimą aprašė Simonas Metafrastas.

[1] Dioklecianas - žr. pirmosios Anastazijos „žyvato" 1 paaiškinimą.

Žyvatas šv. Antano, arba Untono, iš Padvos

Šv. Antanas Paduvietis (1195-1231) - vienuolis pranciškonas, pamokslininkas, Bažnyčios daktaras, išpažinėjas. Minimas birželio 13 d. Šventumu labiausiai išgarsėjo pamokslaudamas Paduvoje (it. Padova), šiaurės Italijos mieste, anuomet žymiame kultūros ir religinio gyvenimo centre.

[1] Šv. Augustinas - žr. jo „Žyvatą" (p. 39).

[2] Koimbra (Coimbra) - miestas vidurio Portugalijoje, į šiaurę nuo Lisabonos, XII-XIII a. šios šalies karalių rezidencija.

[3] *per jūrą Žemvidę (Śródziemne)* - per Viduržemio jūrą; *Śródziemne* (morze) - lenkiškas jos pavadinimas.

[4] Assyžius (Assisi) - vidurio Italijos miestas, garsėjęs šv. Pranciškaus Asyžiečio (žr. jo „Žyvatą, p. 253) 1209 m. įkurtu pranciškonų vienuolynu.

[5] Romanija (Romania) - šiaurės rytų Italijos sritis.

[6] Valakų žemė - Italija.

[7] Forla (Forli) - miestas šiaurės rytų Italijoje, netoli Bolonijos; viduramžiais turėjo laisvo miesto statusą.

[8] *popiežius, girdėdamas šv. Antano sakymą* - tai buvo arba Honorijus III (Cencio Savelli), popiežiavęs 1216-1227 m., arba Grigalius IX (Hugolinus von Segni, gim. apie 1170), popiežius 1227-1241.

[9] *Skrynia sandoro* - Sandoros skrynia - krikščionių liturgijos įvaizdis, simbolizuojantis sandorą tarp Dievo ir žmonių. S. Testamente - pranašo Mozės padaryta medinė paauksuota skrynia, kurioje buvo laikomos lentelės su Dešimties Dievo įsakymų įrašais. Reiškė susitarimą tarp Dievo ir jo tautos.

[10] *Podium* - Pogia; miestas šiaurinėje Italijoje, į vakarus nuo Paduvos.

[11] *Arimina* - šiaurės Italijos, Adrijos jūros pakrantės miestas Riminis (Rimini); įkurtas romėnų, jų vadintas *Ariminum.*

Tulūza - miestas pietų Prancūzijoje, netoli Ispanijos sienos (Toulouse).

Mediolanas - Milanas (Milano); šiaurės Italijos miestas, Lombardijos provincijos centras; *Mediolanum* - istorinis jo pavadinimas.

[12] *ties miestu Bikuriku* - turėjo būti Bituriku; tai Akvitanijos, istorinės pietvakarių Prancūzijos srities palei Pirėnų kalnus, vietovė, kurios pavadinimas, matyt, siejasi su čia gyvenusių keltų gentimi biturigais.

[13] *Kame yra iždas, arba skarbas, jūsų, ten ir širdis jūsų* - N. Testamentas, Mt 6,21; Lk 12,34.

[14] Verona - šiaurės Italijos miestas, nuo XII a. pradžios turėjęs laisvo miesto statusą. 1227-1259 m. jį valdė Ecelinų giminė, kurios vienas atstovų (greičiausiai Ezzelino da Romano, mir. 1259) minimas šv. Antano gyvenimo aprašyme.

[15] *Oi, garbinga Ponia!* (O gloriosa Domina) - Marijos garbinimo giesmė.

[16] Sėjos mėnuo - birželis.

[17] Šv. Benediktas - žr. jo „Žyvatą" (p. 53)

Žyvatas šv. Augustino

Šv. Augustinas (Aurelius Augustinus, 354-430) - vienas Bažnyčios daktarų ir tėvų, krikščionių filosofijos autoritetas, teologas. Bažnyčios minimas rugpjūčio 28 d. Gyvenimą aprašė jo mokinys Posidonijus, Katamės (Pelaponesas, Graikija) vyskupas.

[1] Tagasta, Tagastė - miestas šiaurės Afrikoje, dabartiniame Alžyre.

[2] *manichėjai* - manicheizmo išpažinėjai; manicheizmas - persų religinio reformatoriaus Maneso (Manes, apie 216 - apie 277) skelbtas mokymas, jungęs zoroastrizmo, budizmo ir krikščionybės elementus, būties pagrindu laikęs du tarpusavyje kovojančius pradus - šviesą (gėrį) ir tamsą (blogį). Paplito Azijoje, šiaurės Afrikoje, pietų Europoje.

[3] Šv. Monika - žr. jos „Gyvenimą" (p. 563)

[4] Kartagina - miestas valstybė šiaurės Afrikoje, egzistavusi VIII-II a. pr. Kr. netoli dabartinio Tuniso miesto. Išplėtė savo įtaką ir užkariavo kolonijų

Viduržemio jūros kraštuose. Sunaikinta per vadinamuosius Punų karus (264–146 m.) su Roma.

[5] Mediolanas – žr. p. 779.

[6] Šv. Ambraziejus (apie 337–397) – teologas, vienas Bažnyčios tėvų, nuo 374 m. Milano vyskupas. Parašė katalikybės teologiją ir katechezę pagrindžiančių darbų, liturginių himnų.

[7] Hipona – miestas šiaurės Afrikoje, į vakarus nuo Kartaginos.

[8] *Donatistai* – religinio judėjimo IV–V a. šiaurės Afrikoje, sukelto Kartaginos vyskupo Donato, šalininkai. Judėjimas priešinosi Krikščionių Bažnyčios centralizuotam valdymui, gynė plebėjų ir vergų interesus. *Pelagianai* – pelagianizmo pasekėjai; pelagianizmas – Pelagijaus (Pelagius, apie 350–apie 422), vienuolio iš Britanijos, šiaurės Afrikoje ir Romoje skelbtas mokymas apie Dievo malonės nebūtinumą žmogaus išganymui. Mokymas buvo pasmerktas 431 m. Bažnyčios susirinkime Efeze.

[9] *kada baisūs golai Afriką užėję* – kalbama apie vandalais vadinamas germanų gentis, kurios 429 m. iš Ispanijos įsiveržė į šiaurės Afrikos romėnų provinciją ir, ją nusiaubę, įkūrė savo karalystę, po šimtmečio (534 m.) nukariautą Bizantijos.

Žyvatas šv. Baltramiejaus apaštalo

Šv. Baltramiejus apaštalas – pamokslininkas, krikščionybės platintojas, nukankintas Armėnijoje ar Indijoje. Bažnyčios minimas rugpjūčio 24 d.

[1] *karalium Polimiusu* – P. Skargos apaštalo Baltramiejaus gyvenimo aprašyme šis karalius vadinamas Palemonu.

[2] Albana – miestas prie Kaspijos jūros, Albanijos sostinė, sugriauta X a. tiurkų; Albanija – senovės kraštas Kaukaze tarp Gruzijos ir Kaspijos, I a. pr. Kr. nukariautas romėnų.

[3] Lipara (Lipari) – sala į šiaurę nuo Sicilijos; II a. pr. Kr. užimta romėnų, buvo tremties vieta.

[4] Grigalius V (Bruno, gim. apie 970), popiežius 996–999 m.

Žyvatas šv. Barboros

Šv. Barbora kankinė laikoma saugotaja nuo staigios mirties; Bažnyčios minima gruodžio 4 d. Gyvenimą aprašė ankstyvieji hagiografai.

[1] Nikomedija – Bitinijos (žr. p. 778) miestas, I a. jos sostinė; įkurtas III a. pr. Kr. Marmuro jūros rytinėje pakrantėje (dab. turkų Izmit).

[2] Maksimianas – Galerijus Maksimianas (Gaius Galerius Maximianus, apie 242–311), nuo 305 m. rytinės Romos imperijos dalies imperatorius; vienas iniciatorių 303 m. Diokleciano (žr. p. 778) išleisto edikto, leidusio persekioti krikščionis.

Žyvatas šv. Benedikto

Šv. Benediktas Nursietis (apie 480–apie 550) – vienuoliškojo gyvenimo Vakarų Europoje pradininkas, benediktinų vienuolyno Monte Cassino steigėjas. Bažnyčios minimas kovo 21 d.

[1] Grigalius I Didysis – žr. jo „Žyvatą" (p. 115).
[2] Nursija (Nursia, dab. Norcia) – miestas vidurio Italijoje.
[3] Turimas galvoje vidurio Italijos Sabinų kalnynas.
[4] Totila – ostgotų karalius, valdęs Italijoje jų sukurtą karalystę. Žuvo 541 m. mūšyje su Bizantijos kariuomene.
[5] Longobardai – šiaurės germanai; gyveno Labos žemupyje, VI a. įsiveržę į šiaurės Italiją, įkūrė Longobardijos karalystę, kurią VIII a. sunaikino frankų karalius Karolis Didysis (žr. p. 819).
[6] Kasinas (Cassino) – miestas Italijoje, į šiaurę nuo Neapolio.

Žyvatas šv. Bernoto, arba Bernardo

Šv. Bernardas Klervietis (iš Clairvaux, 1091–1153) – teologas, Bažnyčios daktaras, cistersų vienuolijos steigėjas, pamokslininkas, raginęs į 1147 m. kryžiaus žygį Šventajai žemei vaduoti. Šventuoju paskelbtas 1174 m., Bažnyčios minimas rugpjūčio 20 d. Gyvenimą aprašė cistersų vienuoliai amžininkai.

[1] Cistersai – vienuolių ordinas, benediktinų (žr. „žyvatą" šv. Benedikto, p. 53) šaka. Įkurtas Prancūzijoje 1098 m., pavadinimas iš pirmojo vienuolyno vietovės lotynizuoto pavadinimo (Cistercium).
[2] *Vallis umbrosa* (lot.) – šešėlių slėnis.
[3] Akvitanija (Aquitania) – istorinė sritis Prancūzijos pietvakariuose, VII–XII a. savarankiška kunigaikštystė.
[4] Piktavija – galų genties piktavų, arba piktonų, gyventa vakarų Prancūzijos sritis, vienas ankstyvųjų krikščionybės židinių; istorinis jos centras buvo Limono miestas (dabar Poitiers).
[5] Inocentas II (Grigalius) – popiežius 1130–1143 m.
[6] Eugenijus III (Bernhardas) – popiežius 1145–1153 m.

Žyvatas šv. Cecilijos

Šv. Cecilija kankinė nužudyta 232 m. Bažnyčios minima gruodžio 22 d., laikoma muzikos globėja. Gyvenimą aprašė Romos diakonai, Simonas Metafrastas.

[1] Urbonas I, popiežius 222–230 m., šventasis.
[2] *Apia* (Via Apia) – 312 m. pr. Kr. nutiestas grįstas kelias iš Romos į Kapuą (Capua), Neapolio link.

[3] „*Vienas Dievas, vienas tikėjimas...*" - N. Testamentas, Ef 4,5-6.

Žyvatas šv. Ciprijono

Šv. Ciprijonas, Kiprijonas, kankinys, nužudytas 258 m.; paliko daug teologinių raštų, laiškų; Bažnyčios minimas rugsėjo 17 d. Gyvenimą aprašė ankstyvieji hagiagrafai ir šv. Augustinas (žr. jo „Žyvatą", p. 39).

[1] Tertulijonas (Quintus Septimus Tertulianus, 160-apie 240) - krikščionių teologas, filosofas, daugelio dogmatikos, apologetikos, etikos veikalų autorius.

[2] Valerijonas (Publius Aurelius Licinius Valerius Valerianus, 193-260) - Romos imperatorius nuo 253 m.; Galienas - jo sūnus, tėvo paskelbtas bendravaldžiu, imperatoriavo iki 268 m. Abu persekiojo krikščionis.

[3] Atlaso kalnai - kalnynas šiaurės vakarų Afrikoje (Maroko, Alžyro, Tuniso teritorijose).

[4] (*In tractat. de simpl. prael.*) - in tractatu de simplicitate praelatorum (lot.) - traktate apie prelatų paprastumą.

[5] (*Ep. ad Cornel.*) - Epistola ad Cornelium (lot.) - laiškai Kornelijui; Kornelijus - popiežius 251-253 m.

Žyvatas šv. Daratos

Šv. Darata, Dorotėja, kankinė nužudyta apie 313 m. Bažnyčios minima vasario 6 d. Gyvenimą aprašė ankstyvųjų viduramžių hagiografai (Beda Garbingasis, žr. p. 820, ir kt.).

[1] Kapadokija (gr. Kappadokia) - istorinė sritis Mažosios Azijos centre; nuo III a. pr. Kr. savarankiška karalystė, nuo I a. Romos provincija.

[2] Cezarėja - svarbiausias Kapadokijos miestas; anksčiau vadinosi Eusebija, I a. pradžioje Cezarėja pavadintas romėnų; jo liekanos yra vidurio Turkijoje, šalia Kayserio miesto.

Žyvatos šv. Domininko

Šv. Domininkas (Domingo de Guzman, 1170-1221) - teologas, dominikonų (Brolių pamokslininkų) vienuolijos įsteigėjas. Bažnyčios minimas rugpjūčio 4 d. Gyvenimą aprašė dominikonas Teodoras Apoldietis.

[1] Kalagura (Calahora) - miestas Ispanijos šiaurėje.

[2] Valensija - rytų Ispanijos miestas prie Viduržemio jūros; įkurtas II a. pr. Kr. romėnų, XIII-XIV a. Valensijos karalystės sostinė.

[3] Tulūza - žr. p. 779.

[4] Valdensai - valdiečiai, religinis visuomeninis judėjimas, kilęs XII a. Prancūzijoje; propagavo evangelišką gyvenseną, smerkė Bažnyčios turto siekimą, atmetė dvasininkijos reikalingumą.

[5] Minimas Inocentas III (Lotario Segni, apie 1160-1216), popiežius nuo 1198 m.; kryžiaus žygių į Baltijos kraštus iniciatorius.

[6] *zokaną Koznadiejų* - Kaznodziejski zakon (lenk.) - Pamokslininkų ordiną.

[7] Honorijus III - žr. p. 779.

[8] Šv. Pranciškus - žr. jo „Žyvatą" (p. 253).

[9] Bononija - šiaurės Italijos miestas Bolonija (Bologna); Bononija - lotynizuotas jo pavadinimas viduramžiais.

[10] Grigalius IX - žr. p. 779.

Žyvatos šv. Agnieškės

Šv. Agnieškė, Agnietė (291-304), kankinė Bažnyčios minima sausio 21 ir 28 d. Gyvenimą aprašė šv. Ambraziejus (žr. p. 780). Kitą šv. Agnietės gyvenimo aprašymo variantą žr. p. 331.

[1] *Sempronijus* - Sempronijai - garsi senovės Romos patricijų giminė.

[2] Vestė, Vesta - romėnų namų ir valstybės židinio deivė. Jos šventykloje vestalėmis vadinamos žynės saugojo valstybės stiprumo simbolį - amžinąją ugnį.

[3] Šv. Emerenciana, Emerencijona, kankinė; jos kankinystė nurodyta šv. Agnietės gyvenimo aprašyme; Bažnyčios minima sausio 23 d.

Žyvatas šv. Elzbietos

Šv. Elzbieta Vengrė (1207-1231) - pranciškonė tretininkė, asketė, vargšų globėja. Kanonizuota 1235 m. Bažnyčios minima lapkričio 19 d.

[1] Andriejus (Andrius) II - Vengrijos karalius 1205-1235 m.

[2] Liudvikas IV Romusis, Tiuringijos landsgrafas; mirė 1227 m. Italijoje, kryžiaus žygio į Šventąją žemę metu.

[3] *Popiežius pašaukė... eitų turkų mušti* - tai buvo popiežius Honorijus III (žr. p. 779).

[4] Henrikas, Tiuringijos landsgrafas, mirė 1247 m.

[5] Marburgas - miestas vidurio Vokietijoje, Hesijos žemėje.

[6] Grigalius IX - žr. p. 779.

Žyvatas šv. Andriejaus

Šv. Andriejus apaštalas platino krikščionybę Balkanuose, tarp skitų prie Juodosios jūros, 60 m. nukryžiuotas Romoje. Bažnyčios minimas lapkričio 30 d.

[1] Trakija (gr. Thrake) - sritis į šiaurę nuo Graikijos iki Dunojaus; Epiras (gr. Epeiros) - sritis šiaurinėje Graikijoje ir pietų Albanijoje, II a. pr. Kr. užimta romėnų; Achaja - šiaurinė Graikijos dalis, nuo II a. pr. Kr. Romos provincija.
[2] Patras (Patrai) - graikų miestas Peloponese, Korinto įlankos pakrantėje.

Žyvatas šv. Gertrūdos

Šv. Gertrūda - vienuolė asketė; Bažnyčios minima kovo 20 d. Gyvenimą aprašė ankstyvųjų viduramžių hagiografai.

[1] Dagobertas I (apie 600-638) - Merovingų dinastijos frankų karalius; karaliavo nuo 623 m.
[2] Pipinas (Pippin, mir. apie 640) - frankų karaliaus dvaro šambelionas, įtakingas politikas.
[3] Austrazija - Frankų valstybės rytinė dalis Reino, Maino ir Mozelio upyne; sostinė - Metzo miestas; VI-VIII a. tarpais buvo savarankiška karalystė.
[4] Šv. Sikstas - popiežius Sikstas I, popiežiavęs apie 115-125 m.
[5] Šv. Patricijus - šv. Patrikas (apie 390-461), škotų kilmės vyskupas, teologas, išpažinėjas, Irlandijos krikščionintojas.

Žyvatas šv. Grigaliaus Didžiojo

Šv. Grigalius I Didysis (apie 540-604, popiežius nuo 590) - teologas, Bažnyčios daktaras, vienas jos reformuotojų. Plėtė christianizacinę veiklą, išplėtojo sakralinę liturgiją, įvedė sakralinį giedojimą. Bažnyčios minimas kovo 12 d.

[1] Benediktas I, popiežius 575-579 m.
[2] Pelagijus II, popiežius 579-590 m.
[3] Tiberijus (Tiberius) - Bizantijos imperatorius 578-582 m.
[4] Eutichas (Eutyches, 378-440) - Konstantinopolio vienuolis, archimandritas, sukėlęs eutichijonų judėjimą, neigusį žmogiškąją Kristaus prigimtį.
[5] Antiochija (dab. Antakya) - miestas pietų Turkijoje, netoli Viduržemio jūros rytų pakrantės; įkurtas III a. pr. Kr., I a. užimtas romėnų.
[6] Šv. Augustinas - vienuolis, vyskupas, Anglijos christianizuotojas; gyveno VII a.
[7] Mauricijus (Maurikios) - Bizantijos imperatorius 582-608 m.
[8] Fokas (Phoka) - Bizantijos imperatorius 608-610 m.

Žyvatas šv. Ignacijaus Lojolos

Šv. Ignacas Lojola (Íñigo López de Loyola, 1491-1556) - ispanų atsiskyrėlis, teologas. Jėzuitų ordino steigėjas (1534), nuo 1541 m. jo generolas. Ordino regulą išdėstė traktate „Dvasiniai pratimai". Kanonizuotas šventuoju 1622 m. Bažnyčios minimas liepos 31 d.

[1] *ties miestu Pompelunu* – minima Pamplona, miestas šiaurės rytų Ispanijoje, netoli Prancūzijos sienos.

[2] Manzera – turėtų būti Manreza (Manresa), Ispanijos miestas į šiaurę nuo Barselonos.

[3] Padva – žr. p. 778; Venecija (Venezia) – Italijos miestas prie Adrijos jūros, viduramžiais turėjęs laisvo miesto – respublikos statusą.

[4] Barselona (Barcelona) ir Salamanka (Salamanca) – Ispanijos miestai, pirmasis jos pietryčiuose, prie Viduržemio jūros, antrasis vakaruose, į šiaurvakarius nuo Madrido. Abiejuose veikė universitetai (Barselonoje įsteigtas 1450 m., Salamankoje – 1218 m.), iš jų Europoje ypač garsėjo pastarasis.

[5] Siena – centrinės Italijos miestas, nuo 1240 m. universitetinis; Bononija – žr. p. 783.

[6] Povilas (Paulius) III (Alessandro Farnesi, 1468–1549) – popiežius nuo 1534 m.; kontrreformacijos organizatorius.

Žyvatas šv. Jeronimo

Šv. Jeronimas (Hieronymus, apie 345–420) – teologas, Bažnyčios daktaras, 366–384 m. popiežiaus Damazo I sekretorius; Šv. Rašto vertėjas į lotynų kalbą (Vulgata), dogmatinių, poleminių darbų autorius.

[1] Konstantinas I Didysis (Flavius Valerius Constantinus, apie 285–337) – Romos imperatorius nuo 306 m.; paskelbė Milano ediktą (313 m.), kuriuo pripažino tikėjimo laisvę krikščionims.

[2] Dalmacija, Dalmatija, – istorinė sritis palei Adrijos jūrą; dabar Chorvatijos ir Juodkalnijos dalis.

[3] Donatas (Donatus, IV a.) – romėnų gramatikas, viduramžiais plačiai vartoto lotynų kalbos vadovėlio autorius.

[4] Grigalius Nazianzietis (apie 330 – apie 390) – Nazianzos vyskupas, Konstantinopolio patriarchas; teologas, Bažnyčios mokytojas.

[5] Damazas I, popiežius 366–384 m.

[6] Antiochija – žr. p. 784.

[7] Šv. Augustinas – žr. jo „Žyvatą" (p. 39).

[8] Orozijus (Orosius) Povilas (gim. apie 390) – ispanų vyskupas, teologas, istorikas, lotynų kalba parašytos istorijos nuo biblinio pasaulio pradžios iki V a. autorius.

Žyvatas šv. Jokūbo mažesniojo apaštalo

Šv. Jokūbas mažasis apaštalas. Bažnyčios minimas gegužės 11 d. Gyvenimą aprašė šv. Jeronimas (žr. jo „Žyvatą" p. 125) knygoje „Apie garsius vyrus".

[1] (*1. Cor. 15*) – nuoroda į apaštalo Pauliaus 1 laišką Korintiečiams (N. Testamentas, 1 Kor 15,8).

[2] (*Gal.* 2) – nuoroda į apaštalo Pauliaus 2 laišką Galatams (N. Testamentas, Gal 2,9–14).

[3] Vespasianas (Titus Flavius Vespasianus, 9–79) – Romos imperatorius nuo 69 m.; jo kariuomenė Jeruzalę sugriovė 65–70 m., malšindama žydų sukilimą.

[4] Jokūbo laiškas skirtas žydams krikščionims, gyvenusiems už Palestinos ribų. Juo pradedamas N. Testamento „Apaštalų raštų" dalies „Visuotinių laiškų" skyrius. Ar šio laiško autoriumi laikytinas Jeruzalės vyskupas Jokūbas tarp naujųjų laikų krikščionybės istorijos tyrinėtojų esama abejonių.

Žyvatas šv. Jono Nepomuceno

Šv. Jonas Nepomukas (1340–1393) – Prahos arkivyskupijos kanauninkas. Nuskandintas už pasipriešinimą čekų karaliui Vaclovui IV, siekusiam taip pertvarkyti arkivyskupiją, kad atsirastų vieta jo statytiniui. Kanonizuotas 1752 m. Bažnyčios minimas gegužės 16 d., laikomas saugotoju nuo potvynių ir tiltų globėju.

[1] Vaclovas IV (1361–1419) – Čekijos karalius nuo 1378 m., šv. Romos imperijos imperatorius 1378–1400 m.

[2] *„Ne poilgo ir jau nebregėsit manęs"* – N. Testamentas, Jn 16,16.

[3] *nustūmė į upę Moldavą* – panašiai vadinama upė (Moldova) yra rytinėje Rumunijoje; per Prahą teka Vltava.

[4] Benediktas XIII (Pietro Francesco Orsini, 1649–1730), popiežius nuo 1724 m.

[5] Augustas II (1670–1733) – Lenkijos karalius ir Lietuvos didysis kunigaikštis 1697–1706 m. ir nuo 1709 m. iki mirties.

Žyvatas šv. Jono apaštalo ir evangelisto

Šv. Jonas apaštalas evangelistas yra N. Testamento ketvirtosios Evangelijos, trijų laiškų ir Apokalipsės autorius. Bažnyčios minimas gruodžio 27 d.

[1] *"Viešpatie, padarei jį nedaug ką mažesniu už aniolus..."* – Ps 8,6 („Kūrėjo didybė ir žmogaus vertingumas").

[2] Efezas (Ephesos) – senovės miestas Mažosios Azijos vakarų pakrantėje. Nuo II a. pr. Kr. priklausė Romai, viduramžiais sunyko.

[3] Domicianas (Titus Flavius Domitianus, 51–96) – Romos imperatorius nuo 81 m.

[4] Patmas (Patmos) – sala Egėjo jūroje, netoli Turkijos krantų; priklauso Graikijai.

[5] *parašė knygą Apreiškimo* – turima galvoje N. Testamento dalis „Apreiškimas Jonui".

[6] Nerva (Marcus Cocceius Nerva, 32–98) – Romos imperatorius nuo 96 m.

[7] *Išsigirdęs nedorą Cerintą su Ebionu gadinant mokslą Viešpaties* – kalbama apie ebionitų, vienos ankstyvosios krikščionybės srovių, judėjimą Palestinoje ir Sirijoje.

[8] Trys katalikiškaisiais laiškais vadinami šv. Jono apaštalo laiškai sudaro N. Testamento skyriaus „Visuotiniai laiškai" dalį.

Žyvatas šv. Jurgio kareivio

Šv. Jurgis - legendinis karžygys ir kankinys. Siejamas su žemdirbystės ir gyvulininkystės kultų apeigomis, viduramžiais paskelbtas riterių globėju. Bažnyčios minimas balandžio 23 d. Gyvenimą aprašė viduramžių hagiografai (Simonas Metafrastas ir kt.).

[1] Dioklecianas - žr. p. 778.
[2] *Jomylista* - kilminguoju; P. Skargos tekste *komesem albo hrabią* (pranc.., lenk.) - grafu.
[3] Kapadokija - žr. p. 782.
[4] Apolinas - Apolonas (Apollo); senovės graikų dievas, poezijos ir mokslo globėjas.
[5] (*sztukę czarodziejską*) (lenk.) - burtininkavimo meną.
[6] Nuo 1943 m. Beirutas yra nepriklausomo Libano sostinė. Šv. Jurgio gyvenimo aprašyme vaizduojamais laikais jis priklausė romėnų valdomai Sirijos provincijai.

Žyvatas šv. Jūzupo, arba Juozapo

Šv. Juozapas - N. Testamento personažas, Švč. Mergelės Marijos sužieduotinis, Jėzaus globėjas jo vaikystėje. Nuo 1621 m. minimas kovo 19 d., 1870 m. paskelbtas Katalikų Bažnyčios patronu.

Žyvatas šv. Julijonės

Šv. Julijona (288-306) - kankinė; gyvenimą aprašė ankstyvųjų viduramžių hagiografai (Simonas Metafrastas ir kt.), Bažnyčios minima vasario 16 d.

[1] Maksiminas (Caius Julius Verus Maximinus) - Romos imperatorius 235-238 m.
[2] Kapadokija - žr. p. 782.

Žyvatas šv. Kazimiero

Šv. Kazimieras - išpažinėjas. Garsėjo evangelišku gyvenimu, išsimokslinimu. Palaidotas Vilniaus katedroje. Šventuoju paskelbtas 1602 m. Bažnyčios minimas kovo 4 d. Nuo 1636 m. laikomas Lietuvos ir Lenkijos globėju, nuo 1948 m. - viso pasaulio lietuvių jaunimo patronu.

[1] Kazimieras Jogailaitis (1427–1492) – Lietuvos didysis kunigaikštis nuo 1440 m. ir Lenkijos karalius nuo 1447 m.

[2] *ciesorius Albrechtas* – Albrechtas II (1397–1439) – Austrijos kunigaikštis ir vokiečių, o nuo 1437 m. vengrų ir čekų karalius.

[3] Kazimiero Jogailaičio sūnūs: Vladislovas (1446–1516) – Čekijos karalius nuo 1471 m. ir Vengrijos nuo 1490 m.; Albrechtas (Jonas Albrechtas, 1459–1501) – Lenkijos karalius nuo 1492 m.; Aleksandras (1461–1506) – nuo 1492 m. Lietuvos didysis kunigaikštis, nuo 1501 m. ir Lenkijos karalius; Zigmantas (Žygimantas Senasis, 1467–1548) – Lietuvos didysis kunigaikštis ir nuo 1506 m. Lenkijos karalius; Friderikas (1468–1503) – Krokuvos vyskupas, Gniezno arkivyskupas, nuo 1493 m. kardinolas.

[4] Dlugošas (Jan Długosz, 1415–1480) – lenkų istorikas, diplomatas, pirmosios sisteminės Lenkijos istorijos (*Historia Polonica*, 1455–1480) autorius.

[5] Primenamas senas legendinis pasakojimas, kaip XVI a. pradžioje pasirodęs ant balto žirgo šv. Kazimieras pervedė per Dauguvos upę Lietuvos kariuomenę, kuri netikėtai užpuolė ir sumušė daug kartų gausesnius Polocką apgulusių rusų pulkus.

Žyvatas šv. Klemenso

Šv. Klemensas kankinys – popiežius Klemensas I, popiežiavęs apie 88–97 m. Bažnyčios minimas lakričio 23 d. Gyvenimą aprašė popiežius Damazas I (žr. p. 785).

[1] Šv. Linas popiežiumi buvo apie 67–76 m., šv. Kletas (Anakletas) – apie 76–88 m.

[2] Neronas (Claudius Caesar Nero, 37–68) – Romos imperatorius nuo 54 m.; žiauriai persekiojo krikščionis.

[3] Korintas (Korinthos) – miestas pietų Graikijoje, Pelaponeso pusiasalio šiaurės rytų pakrantėje; II a. pr. Kr. nukariautas romėnų.

[4] Efezas – žr. p. 786.

[5] Trajanas (Marcus Ulpius Traianus, 53–117) – Romos imperatorius nuo 98 m.

[6] Pontas – senovės kraštas Mažosios Azijos šiaurės rytuose palei Juodąją jūrą, III–I a. pr. Kr. karalystė, valdžiusi ir šiaurines šios jūros pakrantes, nuo 64 m. pr. Kr. Romos provincija; Chersonesas – miestas Kryme, dabartinio Sevastopolio dalis, įkurtas IV a. pr. Kr. graikų.

Žyvatas šv. Kotrynos

Šv. Kotryna Aleksandrietė (292–310) – kankinė. Gyvenimą aprašė vyskupas Eusebijas (žr. p. 814). Bažnyčios minima lapkričio 25 d.

[1] Maksencijus (Marcus Aurelius Valerius Maxentius, mir. 312) – Romos imperatorius nuo 306 m.

[2] Diodoras (Diodoros) Sicilietis (apie 90–21 pr. Kr.) – graikų kilmės istorikas ir filosofas. Parašė visuotinę istoriją nuo seniausių laikų iki I a. pr. Kr. („Bibliotheke", išliko fragmentai).

[3] Plutarchas (apie 45–apie 120) – graikų filosofas ir istorikas, moralistinių raštų, žymių graikų ir romėnų biografijų autorius.

[4] Prieš Maksencijų Romos imperatoriumi buvo Diokletianas (žr. p. 778).

[5] Sinajaus kalnas – Sinajaus pusiasalyje (Egiptui priklausantis kraštas tarp Izraelio ir Sueco kanalo) esančio kalnyno aukščiausia viršukalnė (2240 m.). Šv. Rašte vadinamas Horebu, laikoma, kad čia pranašas Mozė gavo iš Dievo dekalogą.

Žyvatas šv. Kristinos

Šv. Kristina, kankinė, nužudyta apie 300 m. Bažnyčios minima liepos 24 d. Gyvenimas aprašytas ankstyvųjų hagiografų.

[1] Šv. Augustinas – žr. jo „Žyvatą" (p. 39).

[2] Apolinas – žr. p. 787.

Žyvatas šv. Leono Didžiojo popiežiaus

Šv. Leonas I Didysis (Leo Magnus) – popiežius 440–461 m., Bažnyčios mokytojas. Padidino popiežių valdas, kovojo su evangelinį mokymą bandžiusiomis reviduoti sektomis, įtvirtino dogmą apie Kristaus dievišką ir žmogišką prigimtį. Pasak legendų, išgelbėjo Romą nuo hunų ir vandalų puolimų. Bažnyčios minimas balandžio 11 d.

[1] Etrurija – senųjų Italijos gyventojų etruskų gyventa sritis šios šalies vidurinėje dalyje (Toskanos provincijoje).

[2] M. Valančiaus neapsižiūrėjimas – kalbamu metu popiežiumi buvo Sikstas III (432–440). Pijus III (Francesco Todeschini) trumpai popiežiavo 1503 m.

[3] Eutichas – žr. p. 784.

[4] Efezas – žr. p. 786; Bažnyčios susirinkimai jame vyko 431, 449 m.

[5] Flavianas (mir. 449) – Konstantinopolio patriarchas nuo 446 m.; kovojo su Euticho šalininkais.

[6] Teodozijus (Theodosius) II – Romos imperijos rytinės dalies (Bizantijos) imperatorius 408–450 m.

[7] Marcijonas (Marcianus) – Bizantijos imperatorius 450–457 m.; Rytų Bažnyčios šventasis.

[8] Kalcedonas (Chalcedon) – miestas netoli Konstantinopolio; įkurtas VII a. pr. Kr., nuo 74 m. pr. Kr. priklausė romėnams.Jame vykęs visuotinis Bažnyčios sinodas 448 m. atmetė monofizitizmą (pažiūrą, pagal kurią Kristus nebuvo įgavęs žmogiškosios prigimties).

[9] Atila (mir. 453) - hunų genčių vadas (nuo 434 m.). Valdė teritoriją nuo Kaukazo iki Reino. Nusiaubė Romos imperiją. Laikytas „Dievo rykšte".

[10] Akvilėja - žr. p. 778.

[11] Po - upė Italijoje; prasideda Alpėse, teka pro Turiną, Pječencą, Kremoną, įteka į Adrijos jūrą.

[12] Genzerikas (Genzerich, Geiserich, mir. 477) - vandalų karalius; iš Ispanijos persikėlė į šiaurės Afriką, čia sukūrė stiprią valstybę; 455 m. nusiaubė Romą.

Žyvatas šv. Liudviko Prancūzų karaliaus

Šv. Liudvikas (1215-1270) - prancūzų karalius Liudvikas IX (nuo 1226 m.). Šventuoju paskelbtas 1297 m. Laikomas Paryžiaus globėju. Bažnyčios minimas rugpjūčio 25 d.

[1] Liudviko Šventojo sūnus Pilypas po tėvo mirties tapo Prancūzijos karaliumi Pilypu Drąsiuoju (Philippe le Hardi, 1245-1285).

[2] Į kryžiaus žygį 1248 m. paragino popiežius Inocentas IV, popiežiavęs 1243-1254 m.

[3] Kipras 1192-1489 m. buvo savarankiška karalystė, kurią valdė prancūzų didikų Lusignanų dinastija, atlikusi žymų vaidmenį kryžiaus žygiuose į Šventąją žemę.

[4] Damieta (arab. Dumijat) - Egipto miestas Nilo deltoje. Kryžiaus karų metu buvo kelis kartus paimtas kryžininkų (1196, 1219, 1249 m.).

[5] Šventuoju Liudviką paskelbė Bonifacas VIII (Benedikt Gaetani, apie 1235-1303), popiežius nuo 1294 m.

Žyvatas šv. Lauryno

Šv. Laurynas - popiežiaus Siksto II diakonas. Kilimo ispanas. Nukankintas 258 m. Bažnyčios minimas rugpjūčio 10 d. Laikomas bibliotekininkų globėju. Gyvenimą aprašė šv. Augustinas, šv. Ambraziejus (žr. p. 39, 780).

[1] Valerijonas - žr. p. 782.

[2] Mamertina - seniausias (IV a. pr. Kr.) Romos kalėjimas; jame buvo kalinami apaštalai Petras ir Paulius; iš pradžių vadinosi Tuliano kalėjimu (carcer Tulianum).

[3] Autentiškame tekste po žodžio *tiewiszkiej* esantis žodis *namoj* (viet., vard. būtų *nama*) nežinomas. Tai tikriausiai autoriaus rašymo ar spaudos klaida (gretimo žodžio *wadinamoj* antrosios dalies pakartojimas). Perredaguotame tekste jis praleidžiamas.

Žyvatas šv. Lukošiaus evangelisto

Šv. Lukas - vienas iš keturių evangelistų. Laikomas menininkų globėju. Bažnyčios minimas spalio 18 d. Gyvenimas žinomas iš N. Testamento duomenų, jį aprašė šv. Jeronimas (žr. p. 785).

[1] Antiochija - žr. p. 784.
[2] Paskutinysis pasakymas yra iš N. Testamento (Apd, 2 Tim 4, 11).
[3] „Apaštalų darbų" knyga, kurios autoriumi laikomas šv. Lukas, sudaro N. Testamento antrosios dalies („Apaštalų raštų") pradedamąją dalį.

Žyvatas šv. Marijos Magdalenos ir šv. Mortos

Šv. Marija Magdalena ir šv. Morta - N. Testamento personažai; Marija Magdalena (Magdalietė) - atgailaujančios nusidėjėlės, Morta - gyvenimo kontempliuotojos tipai. Pirmąją Bažnyčia mini liepos 22, antrąją - liepos 29 d.

[1] *„Atleisti yra griekai tavo, moteriške, eik pakajuj"* - N. Testamentas, Lk 7, 48, 50. Dabartiniai Šv. Rašto aiškintojai moters, kuriai skiriami šie Jėzaus žodžiai, nelaiko Marija Magdaliete.
[2] *„Morta, Morta, daugel daiktais suosies..."* - N. Testamentas, Lk 10, 41-42.
[3] Marsilija - Marselis (Marseille) - Prancūzijos miestas prie Viduržemio jūros.
[4] Pijus IX (Giovanni Maria Mastai Ferretti, 1792-1878), popiežius nuo 1846 m.

Žyvatas šv. Martyno vyskupo

Šv. Martynas Turietis (315-387) - pirma riteris, paskui atsiskyrėlis, vyskupas. Garsėjo kuklumu ir labdara. Bažnyčios minimas lapkričio 11 d. Gyvenimą aprašė jo mokinys Marselio kunigas krikščionybės istorikas Severas Sulpicijus (apie 363-425).

[1] *Panonijos mieste Sabače* - Panonija (Pannonia) - nuo I a. pr. Kr. Romos provincija, kurią sudarė dabartinės vakarų Vengrijos, rytų Austrijos ir šiaurės Serbijos teritorijos; Sabačas (P. Skargos tekste *Sabaria*) - Savaria, vienas svarbiausių šios provincijos miestų (dabar vengrų Szambathely, netoli Austrijos sienos).
[2] Nurodomi Romos imperatoriai: Konstantinas I Didysis - žr. p. 785; Julijonas - žr. p. 809.
[3] *Ambieras* (Ambert) - miestas vidurio Prancūzijoje prie Doro upės.
[4] *Piktavija* - žr. p. 781.
[5] Mediolanas - žr. p. 779.
[6] Galinarija (Gallinaria) - sala Ligurijos jūroje.

[7] *Turas* (Tours), *Turonija* - miestas ir turonų genties gyventa istorinė sritis vidurio Prancūzijoje.

[8] Maksimas (Magnus Clemens Maximus, mir. 388) - Romos imperatorius nuo 383 m.; žuvo imperijos vidaus karuose dėl valdžios.

[9] *Karnotas* - greičiausiai tai *Carnuntum* - miestas Panonijoje (žr. 1 paaiškinimą) prie Dunojaus (dab. Austrijoje).

Žyvatas šv. Mateušo apaštalo

Šv. Matas - vienas keturių evangelistų. Gyvenimo aprašymai grindžiami šv. Rašto duomenimis. Bažnyčios minimas rugsėjo 21 d.

[1] *Murinų žemė* - murinas (lenk. murzyn) - juodaodis, negras.

[2] Grigalius VII (Hildebrand, apie 1020-1085) - popiežius nuo 1073 m.; šventasis, kanonizuotas 1606 m.

[3] Salerna - Salernas (Salerno), miestas Italijoje, į pietus nuo Neapolio, prie Tirėnų jūros.

Žyvatas šv. Morkaus evangelisto

Šv. Morkus - vienas keturių evangelistų. Gyvenimo aprašymai grindžiami Šv. Rašto duomenimis. Bažnyčios minimas balandžio 25 d.

[1] Pentapolė, Libija, Marmorika - kraštai šiaurės Afrikoje prie Viduržemio jūros, į vakarus nuo Egipto.

[2] Neronas - žr p. 788.

Žyvatas šv. Morinės

Šv. Morinė, Marinė - asketė. Bažnyčios minima vasario 28 d. Gyvenimą aprašė viduramžių hagiografai (Simonas Metafrastas ir kt.).

[1] Bitinija - žr. p. 778.

Žyvatas šv. Motiejaus apaštalo

Šv. Motiejaus apaštalo gyvenimas aprašytas remiantis N. Testamentu ir apokrifiniais raštais. Bažnyčios minimas vasario 24 d.

Žyvatas šv. Onos

Šv. Oną, Švč. Mergelės Marijos motiną, įrašydamas tarp kitų savo „Žyvatų" rinkinio šventųjų, M. Valančius jos gyvenimo aprašymo nedavė, o pasitenkino nurodęs paties parengtą ir 1853 m. Vilniuje išleistą hagiografinę knygą „Żiwa-

tas Jezaus Kristaus Wieszpaties musu", kur šv. Onos gyvenimą jau buvo trumpai aprašęs (p. 7–9).

Žyvatas šv. Polonės, arba Apolonijos

Šv. Apolonija kankinė, sudeginta 250 m. Gyvenimą aprašė Aleksandrijos vyskupas Dionizas (mir. 265), Cezarėjos vyskupas Eusebijas (žr. p. 814). Bažnyčios minima vasario 9 d.

[1] Decijus - žr. p. 777.

Žyvatas šv. Felikso

Šv. Felikso atsiskyrėlio gyvenimą aprašė Nolos vyskupas, teologas ir religinių himnų kūrėjas šv. Paulinas (353–431), Beda Garbingasis (žr. p. 820). Bažnyčios minimas sausio 18 d.

[1] Nola - miestas pietų Italijoje, į rytus nuo Neapolio.
[2] Dioklecianas - žr. p. 778.

Žyvatas šv. Petro

Šv. Petras - žymiausias iš visų dvylikos apaštalų, pirmasis Romos popiežius. Gyvenimo aprašymai grindžiami N. Testamentu ir apokrifais. Bažnyčios minimas birželio 29 d.

[1] *Cepas* (aram. *kephas*) - uola; *Petra* (lot. *petra*) - uola, akmuo.
[2] Pontas, Bitinija, Kapadokija - žr. p. 788, 778, 782.
[3] Neronas - žr. p. 788.
[4] Šv. Linas - žr. p. 788.
[5] Šv. Kletas - žr. p. 788; šv. Klemensas - žr. jo „Žyvatą" (p. 167).

Žyvatas šv. Petronėlės

Šv. Petronėlė kai kurių šaltinių laikoma šv. Petro apaštalo dukterimi. Gyvenimą aprašė ankstyvieji hagiografai. Bažnyčios minima gegužės 31 d.

[1] Flakus (Flaccus) - pravardė, kuria vadinosi kelios Romos kilmingųjų giminės.

Žyvatas šv. Pilypo

Šv. Pilypo, vieno iš dvylikos apaštalų, gyvenimo aprašymai remiasi N. Testamentu ir apokrifais. Bažnyčios minimas gegužės 11 d.

[1] Frygija – kraštas Mažosios Azijos šiaurės vakaruose; X–VIII a. pr. Kr. savarankiška karalystė, vėliau valdyta įvairių užkariautojų, nuo II a. pr. Kr. priklausė Romos imperijai.

[2] Jerapolis – Hierapolis; Frygijos miestas, jame susikūrė viena pirmųjų krikščionių bendruomenių.

Žyvatas šv. Florijono

Šv. Florijono kankinio gyvenimą aprašė pirmieji hagiografai, vėliau Beda Garbingasis (žr. p. 820) ir kt. Laikomas gelbėtoju nuo gaisrų. Bažnyčios minimas gegužės 4 d.

[1] Dioklecianas, Maksimianas – žr. p. 778, 780.

[2] Laureakas (Laureacum) – romėnų įkurtas miestas dešiniajame Dunojaus krante (dab. Lorch, Aukštutinėje Austrijoje, netoli Linzo).

[3] Kazimieras II (1138–1194) – nuo 1166 m. lenkų kunigaikštis, nuo 1177 m. karalius.

[4] Lucijus III (Ubaldo Allucingoli), popiežius 1181–1185 m.

Žyvatas šv. Povilo apaštalo

Šv. Povilas, arba Paulius, apaštalas – krikščionybės platintojas. N. Testamento laiškų autorius. Gyvenimo aprašymai remiasi N. Testamentu ir apokrifais. Bažnyčios minimas birželio 29 d.

[1] Tarsas (gr. Tarsos) – miestas prie Viduržemio jūros Mažosios Azijos pietryčiuose (dab. turkų Tarsus).

[2] Gamalielis – Jeruzalės rabinas, apaštalo Pauliaus mokytojas, minimas N. Testamente (Apd 5, 34–39; 22,3).

[3] Antiochija – žr. p. 784.

[4] Salamina – senovėje svarbiausias Kipro salos miestas rytinėje jos pakrantėje.

[5] Pafas (Paphos) – miestas Kipro vakarų pakrantėje; nuo I a. pr. Kr. šios salos, tapusios Romos provincija, sostinė.

[6] Ikonium (Ikonion, Ikonija) – romėnų kolonija miestas Mažosios Azijos pietuose (dab. turkų Konya).

[7] Šv. Teklė – žr. jos „Žyvatą" (p. 277).

[8] Listrai (Listra) – miestas Mažosios Azijos pietuose (dab. griuvėsiai prie turkų miesto Catal Hüyük).

[9] Derben (Derbė) – miestas Mažosios Azijos pietuose (dab. turkų Cumra).

[10] Kilikija (Cilicija) – Mažosios Azijos pietryčių kraštas, nuo I a. pr. Kr. Romos provincija.

[11] Šv. Timotiejus – žr. jo „Gyvenimą" (p. 571).

[12] Misija (Mysia) - kraštas Mažosios Azijos šiaurės vakaruose, nuo II a. pradžios pr. Kr. priklausė Romos imperijai.

[13] Filipas (gr. Filippoj) - miestas Makedonijoje.

[14] Tesalonikai (gr. Thessalonikē) - graikų miestas Egėjo jūros pakrantėje, dabar Salonikai.

[15] Berėja (gr. Berroja) - miestas Makedonijoje, nuo II a. pr. Kr. priklausė romėnams.

[16] Korintas - žr. p. 788.

[17] Galijonas - Achajos (žr. p. 784) prokonsulas (52-53 m.), filosofo Senekos brolis.

[18] Efezas - žr. p. 786.

[19] Diana - romėnų medžioklės deivė, miškų, kalnų, gimdyvių globėja; tapatinama su graikų Artemide.

[20] Miletas (gr. Miletos) - graikų miestas kolonija Mažosios Azijos vakarų pakrantėje prie Meandros upės žočių; prekybos ir kultūros centras; nuo II a. pr. Kr. priklausė Romai, vėliau sunyko.

[21] Cezarėja - žr. p. 782.

[22] Festas (Porcius Festus) - Romos vietininkas Judėjoje apie 54-60 m.; Feliksas (Marcus Antonius Felix) - Judėjos prokuratorius I a. viduryje; Erodas Agripa I - Erodo Didžiojo anūkas, romėnų tituluojamas karaliumi, I a. viduryje valdė Judėją ir Samariją.

[23] Melita - sala Viduržemio jūroje tarp Sicilijos ir Afrikos (dab. Malta).

[24] Sirakūzai (Syracusae) - miestas Sicilijos salos rytų pakrantėje; 212 m. pr. Kr. nukariautas romėnų, kurie miestą užimdami nužudė garsųjį graikų matematiką ir fiziką Archimedą (287-212).

[25] Neronas - žr. p. 788.

[26] *Šv. Povilas parašė 14 gromatų* - minimi laiškai sudaro N. Testamento antrosios dalies „Apaštalų raštai" pagrindinę dalį.

[27] *Vienoj gromatoj pats šiaip pasisako, ką iškentėjo dėl Kristaus* - toliau cituojama iš N. Testamento (2 Kor 11, 23-27).

Žyvatas šv. Pranciškaus išpažintojo

Šv. Pranciškus Asyžietis (Francesco d'Assisi, tikr. Giovanni Bernardone, 1181-1226) - išpažinėjas, pamokslininkas, asketas, keliaujančių vienuolių brolijos (nuo 1223 m. Pranciškonų ordinas) steigėjas. Kanonizuotas 1228 m. Bažnyčios minimas spalio 4 d.

[1] Asyžius - žr. p. 778.

[2] Parcinkulis - Švč. Mergelės Marijos Angelinės diena (rugpjūčio 2).

[3] Inocentas III - žr. p. 783.

[4] Bernardinais buvo pavadinti visišką neturtą išpažinę pranciškonai observantai. Pranciškaus Asyžiečio įsteigtos pranciškonų vienuolijos skilimas į griežtos

regulos observantų šaką ir švelnesnės konventualų įvyko XIII a. viduryje, popiežius Leonas X jį įteisino 1517 m.

[5] Babilonijos karalystė egzistavo 1894–539 m. pr. Kr. Mezapotamijoje, prie Tigro ir Eufrato upių; buvo nukariauta persų, XI–XIV a. įėjo į Seledžiukų valstybę, apėmusią didžiąją Artimųjų Rytų dalį.

[6] Siena – žr. p. 785.

[7] *Tuskanelėj* – Tusculum – miestelis į pietryčius nuo Romos; *Narnijoj* – Narnija (Narni) – miestas Umbrijoje (vidurio Italija), nuo III a. pr. Kr. Romos kolonija.

[8] Aleksandras IV (Rinaldo Segni), popiežius 1254–1261 m.

Žyvatas šv. Salomėjos

Šv. Salomėja – XIII a. viduryje gyvenusi lenkų vienuolė, asketė ir labdarė, Krokuvos bernardinų vienuolyno fundatorė. Bažnyčios minima lapkričio 6 d.

[1] *Krokuvos ir Sandomiriaus kunigaikštis Leškas* (Leszek Biały, 1186 ar 1187–1227) – Sandomiro kunigaikštis nuo 1194 m., Krokuvos – 1194–1198 m. ir nuo 1202 m.

[2] Andriejus (Andrius) II – žr. p. 783.

[3] Buda – miestas dešiniajame Dunojaus krante; įkurtas I a. romėnų (jų karo tvirtovė Aquincum), nuo XIII a. vidurio vengrų sostinė, jų karalių rezidencija; 1872 m. sujungtas su kairiajame Dunojaus krante išaugusiu Peštu, tapo Vengrijos sostinės Budapešto dalimi.

Žyvatas šv. Skolastikos

Šv. Skolastika (Scholastika) – vienuolė, benediktinių vienuolyno prie Kasino steigėja. Šv. Benedikto sesuo. Gyvenimą aprašė popiežius Grigalius I Didysis (žr. p. 115).

[1] Justinianas (Flavius Iustinianus) – rytinės Romos imperijos dalies (Bizantijos) imperatorius 527–565 m.

[2] Šv. Benediktas – žr. jo „Žyvatą" (p. 53).

[3] Kasinas – žr. p. 781.

Žyvatas šv. Stanislovo, Krokuvos vyskupo mūčelninko

Šv. Stanislovas (1030–1079) kankinys kanonizuotas 1254 m. Bažnyčios minimas gegužės 7 d. Gyvenimą plačiausiai aprašė Janas Dlugošas (žr. p. 788).

[1] Gnieznas (Gniezno) – Lenkijos miestas į šiaurės rytus nuo Poznanės, senoji lenkų sostinė, nuo XI a. pr. arkivyskupijos centras, jai priklausė ir Lietuvos bažnyčios.

[2] Boleslavas II Drąsusis (1039–1081) – Lenkijos karalius nuo 1058 m.

[3] Aleksandras II (tikr. Anzelmas iš Baggio), popiežius 1061–1073 m.
[4] Grigalius VII - žr. p. 792.

Žyvatas šv. Stepono

Šv. Steponas - pirmasis krikščionių kankinys. Gyvenimo aprašymai paremti N. Testamentu (Apaštalų darbais). Bažnyčios minimas gruodžio 26 d.

Žyvatas šv. Simono ir Judo, arba Tadeušo

Šv. Simono ir šv. Judo (Tado), apaštalų, gyvenimai aprašyti remiantis N. Testamento duomenimis. Bažnyčios minimi spalio 28 d.

[1] *Chananeus, arba Zelotes* - Uolusis; *qańana'* (hebr.), *zēlōtēs* (gr.) - uolus.

Žyvatas šv. Tamošiaus

Šv. Tamošius (Tomas) - vienas iš dvylikos apaštalų. Gyvenimo aprašymai remiasi N. Testamentu ir apokrifais. Bažnyčios minimas gruodžio 20 d.

[1] Tomo vardas yra aramėjiškos kilmės ir reiškia dvynys; *didymos* tą pat reiškia graikiškai.

[2] Partai, medai, brakmanai, irkanai - į pietus nuo Kaspijos jūros, šiandieniniame Irane gyvenusios gentys, ankstyvaisiais viduramžiais nukariautos persų; baktrai - gentis, gyvenusi Vidurinėje Azijoje, Osos upės slėnyje (dab. Tadžikistanas).

Žyvatas šv. Teklės

Šv. Teklė kankinė nužudyta apie 100-sius metus. Gyvenimas aprašytas ankstyvųjų hagiografų. Bažnyčios minima rugsėjo 23 d.

[1] Likaonija - Mažosios Azijos vidurio istorinė sritis; I a. pr. Kr. nukariauta Romos, buvo jos provincija, sostinė - Ikonium miestas (žr. p. 794).

[2] Antiochija - žr. p. 784.

[3] Seleucija - miestas prie Tigro upės, Seleukidų valstybės sostinė; įkurtas 312 m. pr. Kr., II a. sunaikintas romėnų.

Žyvatas šv. Teresės

Šv. Teresė Avilietė (gim. 1515 m.) - ispanų vienuolė karmelitė, asketė. Daugelio religinių raštų autorė. 1622 m. kanonizuota šventąja, paskelbta Bažnyčios daktare.

[1] Karmelitai – vienuolių ordinas, įkurtas 1155 m. Karmelio kalne Palestinoje, XIII a. persikėlęs į Europą; karmeličių moterų vienuolynai atsirado XV a. Olandijoje.
[2] Profesas (lot.) – vienuolio pašventinimas.
[3] Avila – miestas centrinėje Ispanijoje, į šiaurės vakarus nuo Madrido.
[4] Šv. Jonas (Kryžiaus) (1542–1605) – išpažinėjas, Bažnyčios mokytojas; minimas lapkričio 24 d.
[5] Basieji karmelitai – griežtos regulos karmelitų atšaka, atsiradusi po XVI a. pabaigoje įvykusios šio ordino reformos.
[6] Šv. Teresė Avilietė mirė Albos de Liste vienuolyne gimtojoje Kastilijoje.
[7] Grigalius XV (tikr. Alessandro Lodovisi, 1554–1623), popiežius nuo 1621 m.

Žyvatas šv. Uršulės

Šv. Uršulė kankinė nužudyta apie 353 m. Gyvenimą aprašė ankstyvieji hagiografai, vėliau Beda Garbingasis (žr. p. 820) ir kt. Bažnyčios minima spalio 21 d.

[1] Gracianas (Flavius Gratianus, 359–383) – Romos vakarinės dalies imperatorius nuo 375 m.; persekiojo stabmeldžius, globojo krikščionis.
[2] Maksimas – žr. p. 792.
[3] Armarikų kraštas – istorinė sritis pietvakarių Prancūzijoje.
[4] Dionokas – karalius vienos iš septynių anglų karalysčių, egzistavusių ankstyvaisiais viduramžiais (V–IX a.) iki Anglijos suvienijimo 827 m.
[5] Kolonija Agripino (Colonia Agrippinensis) – I a. viduryje romėnų kolonizuota germanų gyvenvietė; dabar šiaurinės Vokietijos Kölno miestas.

Žyvatas šv. Viktorijos

Šv. Viktorija kankinė gyveno III a. viduryje. Gyvenimą aprašė ankstyvieji hagiografai, Beda Garbingasis (žr. p. 820). Bažnyčios minima gruodžio 20 d.

[1] Decijus – žr. p. 777.
[2] *„Aukit, dauginkitės ir pripildykit žemę"* – pasakymas iš S. Testamento (Pr 1,28).
[3] *„Aukit vieroj, dauginkitės meilėj ir pripildykit dangų, nes atėjo karalystė Dievo"* – tokio Kristaus pasakymo N. Testamente nėra, nors apie Dievo ar dangaus karalystę jo čia kalbama ne kartą. Toks yra P. Skargos pasakymas, kurį tiksliai išvertė M. Valančius.

Žyvatas šv. Vincento iš Paulo

Šv. Vincentas Paulietis (1581–1660) – vienuolis pranciškonas, Misionierių kongregacijos įkūrėjas, labdaros organizacijų steigėjas. Kanonizuotas 1737 m. Bažnyčios minimas liepos 19 d.

[1] Tulūza - žr. p. 779; Cezarausta - greičiausiai tai Saragosa, miestas šiaurės rytų Ispanijoje, įkurtas romėnų ir jų vadintas Cezaraugusta.
[2] Marsilija - žr. p. 791; Narbona (Narbonne) - Prancūzijos miestas prie Viduržemio jūros, nuo II a. pr. Kr. buvo romėnų kolonija.
[3] Avinjonas (Avignon) - pietų Prancūzijos miestas; 1309-1377 m. popiežių rezidencija.
[4] *Šatilion* - greičiausiai tai X a. bažnyčia Chatillono (Šatijono) mieste, įkurtame ankstyvaisiais viduramžiais prie Senos aukštupio (į pietus nuo Paryžiaus).
[5] Apaštalavimo tarp tikinčiųjų ir netikinčių siekiančią Misionierių kongregaciją šv. Vincentas Paulietis įkūrė 1625 m.
[6] Liudvikas XIII (1601-1643) - Prancūzijos karalius nuo 1610 m.
[7] *Vizitkos* - vizitietės; moterų vienuolija, įkurta 1610 m. Prancūzijoje; vykdė pedagoginę, šviečiamąją veiklą.
[8] Šv. Pranciškus Salezietis (François de Sales, 1567-1622) - vyskupas, teologas, pamokslininkas.
[9] *Seserys mielaširdystės* - gailestingosios seserys; jų draugiją (bendruomenę) 1617 m. suorganizavo šv. Vincentas Paulietis.
[10] Pikardija (Picardia) - Prancūzijos šiaurės provincija, centras Amjeno (Amiens) miestas; Kampanija (Campania, Campagna) - pietų Italijos sritis prie Neapolio įlankos; Lotaringija (pranc. Lorraine, vok. Lotharingen) - istorinis kraštas šiaurės rytų Prancūzijoje.

Žyvatas šv. Zofijos

Šv. Zofija (Sofija) - trijų dukterų kankinių motina. Gyvenimą aprašė ankstyvieji hagiografai, vėliau Simonas Metafrastas. Bažnyčios minima rugpjūčio 23 d.

[1] Adrianas (Publius Aelius Hadrianus) - Romos imperatorius 117-138 m.
[2] Diana - žr. p. 795.

Gyvenimai šventųjų Dievo

Šią hagiografinių pasakojimų knygą M. Valančius sakėsi parašęs 1866 m. ir ją laikė „Žyvatų šventųjų" antrąja dalimi (žr. Motiejus Valančius. Namų užrašai, p. 867). Knyga išėjo 1868 m. Tilžėje. Bibliografai fiksuoja du tų pat metų jos leidimus, kurie pagrindiniais tekstais (puslapių laužymu ir paginacija) yra visiškai identiški. Leidimus skiria: 1) tituliniuose jų puslapiuose įrašyti nevienodi išleidimo vietos, leidėjo ir metų duomenys (vieno leidimo kontrafakciniai: *Wilniuje / Kasztu ir spaustuwieje Juozapa Zawadzkia / 1860.*, kito realūs: *Tilzej / pas Albreghs ir Comp. / 1868.)*; 2) kontrafakcinio leidimo titulinio lapo antrojoje pusėje įrašytos cenzūrinės aprobatos (*Iszpausti dalejdu. Wilnuije 1859 metusi Waseria*

9 dienoj./ Wiskupas Zemajcziu: Motiejus Wołonczawskis./ Дозволено Цензурою 22 Февраля 1859 года Вильно), kurių kitame leidime nėra; 3) prakalba, esanti tik nekontrafakciniame leidime (nepaginuotame potituliniame jo lape). Daugiau leidimų „Gyvenimai šventųjų Dievo" nesusilaukė. Keletas jų „gyvenimų" (Gordijaus, Erazmo, Vincento, Monikos, Efremo, Lupiciano su Romanu, Jokūbo) buvo perspausdinti 1972 m. M. Valančiaus Raštų dvitomyje (t. I, p. 445–470).

Šiam M. Valančiaus Raštų tomui „Gyvenimų šventųjų Dievo" tekstas imtas iš nekontrafakcinio leidimo.

Gyvenimas šv. Edvardo Anglijos karaliaus

Šv. Edvardas (apie 1004–1066) – išpažinėjas. Anglijos karalius nuo 1042 m. Kanonizuotas 1161 m. Gyvenimą aprašė cistersų abatas Ealredas.

1 Etelredas (Ethelred II) – Anglijos karalius 978–1016 m.

2 Kanutas – Knutas I Didysis (Knud den Store, apie 995–1035), nuo 1018 m. Danijos, nuo 1016 m. Anglijos, nuo 1028 m. Norvegijos karalius; nukariavimais sukūrė didelę valstybę, kuri po jo mirties iširo.

3 Godvinas (Godwin, mir. 1053) – įtakingas anglų didikas, karaliaus Edvardo žmonos Eadgyth ir po jo mirties karalium išrinkto Haroldo II (1022–1066) tėvas.

4 Trojnejaka – taip M. Valančius pavadino per Londoną tekančios Temzės vingį (Thorney), kuriame karalius Edvardas perstatė anksčiau statytą šv. Petro bažnyčią ir bernardinų vienuolyną (dab. Vestminsterio abatija).

5 *mirė popiežius Leonas ir pastojo į jo vietą Mikalojus* – Leonas IX popiežiavo 1049–1054 m., Mikalojus II – 1059–1061 m.; tarp Leono IX ir Mikalojaus II popiežiais buvo: Viktoras II (1055–1057), Steponas X (1057–1058) ir Benediktas X (antipopiežius, 1058–1059).

6 Aleksandras III (Rolandas iš Sienos) – popiežius 1159–1181 m.

Gyvenimas šv. Julijono

Šv. Julijono kankinio gyvenimą aprašė Simonas Metafrastas.

1 Maksiminas Valerijus, Dioklecianas – žr. p. 789, 778.

2 Antiochija – žr. p. 784.

3 Minerva – romėnų deivė, menų ir amatų globėja; tapatinta su graikų Atėne.

Gyvenimas šv. Agnieškės

Šv. Agnieškės (Agnietės) trumpesnį gyvenimo aprašymą M. Valančius yra įdėjęs į „Žyvatus šventųjų"; jo tekstą ir paaiškinimus žr. p. 95.

Gyvenimas šv. Antaninos, arba Antanės, ir Aleksandro

Šventųjų Antaninos ir Aleksandro, kankinių, gyvenimus aprašė Simonas Metafrastas.

[1] Maksimianas – žr. p. 780.
[2] Diana – žr. p. 795.

Gyvenimas palaiminto Mykolo Giedraičio

Mykolas Giedraitis (XV a. I. pusė – 1485) – reguliariųjų kanauninkų vienuolis, asketas; 1544 m. paskelbtas palaimintuoju.

[1] Minimi kunigaikščiai Giedraičiai: Merkelis (apie 1536–1609), nuo 1576 m. Žemaičių vyskupas, lietuvių raštijos rėmėjas; Steponas Jonas (tarp 1720–1730–1803), Žemaičių vyskupas 1778–1801 m.; Juozapas Arnulfas (1757–1838), Žemaičių vyskupas nuo 1802 m., N. Testamento (1816) vertėjas, lietuvių literatūros rėmėjas; Simonas (1764–1844), Žemaičių vyskupijos pavyskupis nuo 1804 m., nuo 1838 m. iki mirties – jos administratorius.
[2] Bistrica – Bistryčia; miestelis dabartinėje Baltarusijoje, netoli Lietuvos sienos, prie Neries. Nuo XIV a. pabaigos iki 1523 m. jame buvo augustinų (atgailos kanauninkų) vienuolynas.
[3] Čia ir toliau santrumpa *p.* prieš Mykolo vardą reiškia *palaimintasis*.
[4] avinvedis, brolelis – vienuolis, renkantis aukas vienuolynui.
[5] Zigmantas I (Žygimantas I Senasis, 1467–1548) – Lenkijos karalius ir Lietuvos didysis kunigaikštis nuo 1506 m.
[6] Buda – žr. p. 796.

Gyvenimas šv. Kotrynos iš Sienos

Šv. Kotryna Sienietė (1347–1380) – dominikonė tretininkė, mistikė, religinių ir politinių laiškų autorė. Bažnyčios mokytoja, 1970 m. paskelbta jos daktare. Kanonizuota 1461 m. Bažnyčios minima balandžio 30 d.

[1] Siena – žr. p. 785.
[2] Šv. Kotrynos nuodėmklausys Raimundas Kapuanietis pirmasis aprašė jos gyvenimą; vėliau jis buvo Dominikonų ordino generolu. Kapua (Capua) – miestas pietų Italijoje, netoli nuo Neapolio.
[3] Šv. Domininkas – žr. jo „Žyvatą" (p. 89).
[4] Minimos šventosiomis pripažintos moterys: šv. Augustino motina Monika (žr. p. 563), Vengrijos karalienė Elžbieta (žr. p. 99), Švč. Mergelės Marijos motina Ona (žr. p. 792) ir viena iš šventųjų Joanų – I a. gyvenusi Joana arba Joana Pranciška Šantalietė (1575–1643).

[5] *Ryme toj gadynėj kilo didės nelaimės...* – kalbama apie vadinamąjį Didįjį Bažnyčios skilimą (1378–1417); jis prasidėjo, kai po Avinjone rezidavusio popiežiaus Grigaliaus XI (1370–1378) mirties italų kardinolai Romoje jo įpėdiniu išrinko Urboną VI (1378–1389), o prancūzų kardinolai Avinjone – Klemensą VII (1378–1394), antipopiežius. Šis skilimas tęsėsi iki Konstancos susirinkimo, kuriame buvo išrinktas vienas popiežius (Martynas V; žr. p. 812).

[6] Pijus II (Enea Silvio Piccolomini, 1405–1464) – popiežius nuo 1458 m.

Gyvenimas švento Andriejaus Bobolės

Šv. Andriejus Bobolė (Bobola, apie 1591–1657) – kankinys, apaštalautojas. 1835 m. paskelbtas palaimintuoju, 1938 m. kanonizuotas šventuoju. Palaikai 1924 m. iš Rusijos perkelti į Romą. Bažnyčios minimas gegužės 23 d. Gyvenimą aprašė lenkų jėzuitas Aleksandras Sobieszczańskis („Apostał piński", 1745) ir kiti hagiografai.

[1] *Braunsbergas, Pultava* – Braniewas, Pułtuskas, miestai Lenkijoje, pirmasis netoli Gdańsko užutekio, antrasis į šiaurės rytus nuo Varšuvos; abiejuose XVII–XVIII a. veikė jėzuitų kolegijų mokyklos.

[2] Czartoryskis – vienas kunigaikščių Czartoryskių giminės atstovų; giminė priklausė įtakingiems lenkų didikams, turėjo valdų rytinėse senosios Lenkijos žemėse.

[3] Augustas II – žr. p. 786.

[4] Pranciškus Osolinskis – vienas iš lenkų grafų Ossolińskių, politikų ir kultūrininkų, atstovų.

[5] Panaikinus 1773 m. Jėzuitų ordiną, iš Pinsko jo vienuoliai persikėlė į Polocką, 1772 m. prijungtą prie Rusijos, kur jėzuitų kasacijos aktas negaliojo. Polocke veikusi jų kolegija išliko iki 1820 m.

[6] Pijus IX – žr. p. 791.

[7] *praeses Congregationis rituum* (lot.) – Ritualų kongregacijos vadovas.

Gyvenimas šv. Vaitiekaus

Šv. Vaitiekus, arba Adalbertas (gim. apie 955), – kankinys. Kanonizuotas 999 m. Gyvenimą aprašė amžininkas vienuolis benediktinas ir vėlesni hagiografai.

[1] Slavnikai, Slavnikovičiai – čekų kilmingųjų (kunigaikščių) giminė.

[2] Šv. Vaitiekaus gimtinė Libičas (Libič) – miestelis šiaurės rytų Čekijoje.

[3] Boleslovas II Pamaldusis (mir. 999) – Čekijos kunigaikštis nuo 967 m.

[4] Verona – žr. p. 779; Otonas II (Otton, 955–983) – nuo 961 m. vokiečių karalius, nuo 967 m. Romos imperatorius.

[5] Moguncija – romėnų įkurtas miestas prie Reino, dabar Mainzas pietvakarių Vokietijoje.

[6] Jonas XV, popiežius 985–996 m.

[7] Gejza (Geza) – vengrų kunigaikštis 972–997 m.

[8] Ostryhovija (Ostryhom) – dab. Estergomas (Esztergom), šiaurės Vengrijos miestas prie Dunojaus; senovėje romėnų kolonija *Steigonium*.

[9] Steponas – Stefanas (Istvan) I Šventasis (apie 975–1038), nuo 997 m. Vengrijos kunigaikštis, nuo 1001 m. pirmasis jos karalius; įvedė Vengrijoje krikščionybę.

[10] Boleslavas I Narsusis (Bolesław Chrobry, 967–1025) – Lenkijos kunigaikštis nuo 992 m., karalius nuo 1025 m.

[11] Trzemesznas – Lenkijos miestas į rytus nuo Poznanės; X a. pab. jame pastatytas šv. Vaitiekaus vienuolynas su bažnyčia.

Gyvenimas šv. Melanijos

Šv. Melanija (mir. 439) – asketė. Gyvenimą aprašė ankstyvieji hagiografai, Simonas Metafrastas.

[1] *užėjo Valakų žemę gotai* – germanų gentys (ostgotai, longobardai) Romos imperiją puolė V–VI a.

[2] Penicija (gr. Fojnike, lot. Phoenice) – Finikija, kraštas į šiaurę nuo Sirijos, I. a. nukariautas romėnų, VII a. – arabų.

[3] Tagasta – žr. p. 779.

[4] Kartagina – žr. p. 779.

[5] Kirilas (Cyrillus, mir. 444) – Aleksandrijos patriarchas nuo 412 m.; Bažnyčios tėvas, daugelio apologetinių ir poleminių raštų autorius.

[6] Turėjo būti *pas Teodoziją*; minimas Teodozijus (Theodosius) II – žr. p. 789.

[7] Šv. Augustinas – žr. p. 39.

Gyvenimas šv. Ignacijaus

Šv. Ignacijus (Ignotas) Antiochietis – kankinys, nužudytas apie 108 m. Bažnyčios tėvas, laikomas prisidėjęs prie krikščionybės pagrindų formavimo. Gyvenimą aprašė šv. Jeronimas.

[1] Šv. Jeronimas – žr. jo „Žyvatą" (p. 125).

[2] Antiochija – žr. p. 784.

[3] *theophoros* (gr.) – dievanešys.

[4] Trajanas – žr. p. 788.

[5] *Dakai* – trakų kilmės gentys, gyvenusios kairiajame Dunojaus krante (dab. Vengrijos, Rumunijos teritorijos), nuo II a. jų kraštas buvo romėnų provincija; *partai* – žr. p. 797.

[6] Smirna – miestas Mažosios Azijos vakarų pakrantėje (dab. turkų Izmiras). Senovėje graikų kolonija, III a. užkariautas romėnų.

[7] Šv. Polikarpas - žr. jo „Gyvenimą" (p. 483).

Mūčelninkai Englikų žemėj

Pasakojama apie XVI a. nužudytus anglų dvasinio ir pasaulietinio luomo žmones, atsisakiusius išsižadėti katalikybės ir pripažinti karalių Henriką VIII reformuotos Anglikonų Bažnyčios galva.

[1] *Martynas Liuderis* - Martynas Liuteris (Martin Luther, 1483-1546) - vokiečių pamokslininkas ir rašytojas, Reformacijos judėjimo pradininkas.

[2] Henrikas VIII (1491-1547) - Anglijos karalius nuo 1509 m., reformuotos anglų Bažnyčios steigėjas (1534 m.).

[3] Minima prieš M. Lutherį nukreipta karaliaus Henriko VIII knyga vadinosi „Assertio septem sacramentorum" („Septynių sakramentų išlaisvinimas"). Ji išėjo Londone 1521 m.

[4] Tikėjimo Apgynėjo (Defensor Fidei) vardą Henrikui VIII suteikė popiežius Leonas X (popiežiavo 1513-1521 m.).

[5] Ona Bolena - Anna Boleyn (1507-1536), karaliaus Henriko VIII meilužė, nuo 1533 m. žmona karalienė; greitai apkaltinta neištikimybe, nukirsdinta.

[6] Turimas galvoje Klemensas VII (Giuliano de Medici, 1478-1584), popiežius nuo 1523 m.; humanistas, menų ir mokslo mecenatas.

[7] Jonas Fišeris (John Fisher, apie 1459-1535) - Ročesterio vyskupas, 1535 m. paskirtas kardinolu; religinis rašytojas, reformacijos priešininkas.

[8] *Tamošius Morus* - Tomas Moras (Thomas More, 1478-1535), anglų valstybininkas, rašytojas, humanistas, utopinio socializmo pradininkas, Katalikų Bažnyčios šventasis.

[9] Po žodžio *ant* greičiausiai praleistas žodis *galo* (P. Skargos tekste: *potem serce przebodzono*).

[10] Kartūzai - vienuolių kontempliuotojų ordinas, benediktinų atšaka; įkurtas apie 1086 m. Prancūzijoje Chartreuse (Cartusia).

[11] Kromvelis (Thomas Cromwell, apie 1485-1540) - Anglijos kancleris, Henriko VIII patarėjas; apkaltintas išdavyste, nukirsdintas.

[12] Marija I Tudor (1516-1558) - Anglijos karalienė nuo 1553 m.; protegavo katalikus, už žiaurų protestantų persekiojimą buvo vadinama Kruvinąja.

[13] Elžbieta I (1533-1603) - Anglijos karalienė nuo 1558 m.

Gyvenimas palaiminto Stanislovo

Palaimintasis Stanislovas - lenkų teologas, pamokslininkas, asketas; reguliariųjų kanauninkų (augustinų) vienuolis.

[1] Palaimintojo Stanislovo gimtasis miestelis vadinasi *Kazimierz*.

[2] Boneris (Izajasz Boner, 1380–1471) - nuo Krokuvos kilęs teologas, vienuolis augustinas; Simonas iš Lipnicos (mir. 1482) - teologas, vienuolis bernardinas, palaimintasis; Sventoslavas (Świętosław z Wojcieszyna, mir. tarp 1454–1476) - nuo Varšuvos kilęs ir Varšuvoje kunigavęs teologas, teisinių raštų rengėjas; Mykolas Giedraitis - žr. jo „Gyvenimą" (p. 345).

[3] Šv. Augustinas - žr. p. 39.

[4] Čia ir toliau santrumpa *p.* prieš Stanislovo vardą reiškia *palaimintasis.*

[5] Šv. Stanislovas vyskupas ir kankinys - žr. jo „Žyvatą" (p. 267).

Gyvenimas šv. Liudgardos

Šv. Liudgarda - vienuolė asketė. Buvo gimusi 1182 m. Gyvenimą aprašė jos nuodėmklausys dominikonas Tomas Kantripratietis.

[1] *Šv. Povilas... pasakė: „Jei kurs tėvas išrėdo dukterį savo..."* - N. Testamentas, 1 Kor 7, 38.

[2] P. Skarga šį miestelį vadina *Tugrov.*

[3] Šv. Benediktas - žr. jo „Žyvatą" (p. 53).

[4] P. Skargos tekste: *Huard Leodyjski.*

[5] *akvitanų* - Akvitanijos (žr. p. 781) gyventojų.

[6] Cistersai - žr. p. 781.

Gyvenimas šv. Gordijaus

Šv. Gordijaus kankinio gyvenimą aprašė Rytų krikščionių Bažnyčios tėvas Bazilijus Didysis (329–380).

[1] Licinijus (Licinius Valerius Augustus, apie 248–324) - Romos imperatorius (kartu su Konstantinu Didžiuoju, 280–337) nuo 308 m.

[2] Cezarėja - žr. p. 782.

Gyvenimas šv. Poleukto

Šv. Poleukto kankinio gyvenimą aprašė ankstyvieji hagiografai, Simonas Metafrastas.

[1] Valerijonas - žr. p. 782.

[2] Melitena (Melitene) - dabar rytų Turkijos miestas Malatya.

Gyvenimas šv. Luciano ir dviejų vaikų mūčelninkų

Šv. Luciano kankinio gyvenimą aprašė Cezarijos vyskupas Eusebijas (žr. p. 814).

[1] Samosata - miestas šiaurės Sirijoje, prie Eufrato upės.
[2] Antiochija - žr. p. 784.
[3] Maksimianas Galerijus - žr. p. 780.
[4] Nikomedija - žr. p. 780.
[5] Pelagija - šventoji, kankinė. Gyveno III a. Bažnyčios minima gegužės 29 d.

Gyvenimas šv. šv. Mariaus, Mortos, Audipakso ir Abukako

Šventųjų Marijaus, Mortos ir jų sūnų kankinių gyvenimus aprašė šv. Beda Garbingasis (žr. p. 820), šv. Grigalius (žr. p. 115).

[1] Flavijus Klaudijus II - Klaudijus Flavijus II (Marcus Aurelius Flavius Claudijus, apie 204–270), Romos imperatorius nuo 268 m.
[2] Tibras - Tiberis (it. Tevere), upė Italijoje, teka iš Apeninų kalnų pro Romą į Tirėnų jūrą.
[3] Minimas šv. Kvirinas gyveno ankstesniais laikais; jis priklausė popiežiaus Aleksandro I (popiežiavo 105–115 m.) aplinkai, buvo nukankintas II a. pradžioje.

Gyvenimas šv. Sebastiano... Marko ir Marcelino

Šventieji Sebastianas (Sebastijonas), Markas (Morkus) ir Marcelinas - III a. antrojoje pusėje gyvenę kankiniai. Gyvenimus aprašė ankstyvieji hagiografai, vėliau Beda Garbingasis (žr. p. 820).

[1] Narbona - žr. p. 799.
[2] Mediolanas - žr. p. 779.
[3] Dioklecianas, Maksimianas - žr. p. 778, 780.
[4] Gajus, arba Kajus (Gaius, Caius), popiežius 283–296 m.; šventasis.
[5] Šv. Tiburcijus nukankintas 288 m.; Bažnyčios minimas rugpjūčio 11 d.
[6] Šv. Liucina - šv. Liucija (283–303), kankinė; Bažnyčios minima gruodžio 13 d.

Gyvenimas šv. Erazmo

Šv. Erazmas Sirietis, Antiochijos vyskupas, nukankintas III a. Gyvenimą aprašė popiežius Damazas I (žr. p. 785), Beda Garbingasis (žr. p. 820). Bažnyčios minimas birželio 2 d.

[1] Antiochija - žr. p. 784.
[2] Galerijus - žr. p. 780.
[3] Nikomedija - žr. p. 780.

Gyvenimas šv. Vincento

Šv. Vincentas nukankintas apie 304 m. Gyvenimą aprašė šv. Augustinas (žr. p. 39).

[1] Oske - turėjo būti Oskoje; Oska (Osca) - šiaurės rytų Ispanijos miestas (dab. Huesca).

[2] Cezaraugusta - žr. p. 799.

[3] Dioklecianas - žr. p. 778.

[4] Decianas - Romos imperijai priklausiusios Ispanijos provincijos valdytojas (prokuratorius), romėnų kilmingųjų Decianų giminės atstovas.

Gyvenimas šv. Felikso kapucino

Šv. Feliksas kapucinas - asketas. Gyveno XVI a. Italijoje.

[1] Šv. Pranciškus - šv. Pranciškus Asyžietis (žr. jo „Žyvatą", p. 253).

Pranciškonai - šv. Pranciškaus 1208 m. įkurto ordino vienuoliai.

Bernardinai - vienuolių ordinas, cistersų (žr. p. 781) atšaka, įsteigtas XII a. pradžioje pagal Bernardo Klerviečio (žr. p. 61) regulą.

Reformatai - vienuolių ordinas, pranciškonų (observantų) atšaka, atskilusi 1532 m., 1897 m. susijungusi su bernardinais.

Kapucinai - vienuolių ordinas, pranciškonų atšaka, įsteigtas 1525 m. Italijoje.

[2] Povilas (Paulius) V (Camilio Borghese, 1552-1621), popiežius nuo 1605 m.

[3] Šv. Karolis Boromėjus (Carol Borromeo, 1538-1584) - Milano arkivyskupas, kardinolas, popiežiaus Pijaus IV sekretorius; kanonizuotas 1610 m., Bažnyčios minimas lapkričio 4 d.

Šv. Pilypas Nerijus (Filippo Neri, 1515-1595) - italų kunigas, labdaros ir kultūrinių Bažnyčios darbų skatintojas; kanonizuotas 1622 m., Bažnyčios minimas gegužės 26 d.

[4] Urbonas VIII (Maseo Barberini, 1568-1644), popiežius nuo 1623 m.; Klemensas XI (Giovanni Francesco Albani, 1649-1721), popiežius nuo 1700 m.

Gyvenimas šv. Blažiejaus

Šv. Blažiejus kankinys nužudytas 316 m. Gyvenimą aprašė viduramžių hagiografai (Simonas Metafrastas ir kt.).

[1] Kapadokija - žr. p. 782; Sebasta - senovės miestas dabartinės Armėnijos teritorijoje.

[2] Maksimianas Galerijus - žr. p. 780.

[3] Argeus - dabar Aragacas.

[4] Antiochija - žr. p. 784.

Gyvenimas šv. Magrietės

Šv. Magrietė - Margarita Kortonietė (1247–1297), pranciškonė tretininkė, atgailotoja. Laikoma ligonių ir vargšų globėja.

[1] Toskanija - Toskana (Toscana), centrinės Italijos sritis prie Ligurijos ir Tirėnų jūrų; svarbiausias jos miestas Florencija.

[2] Livornas (Livorno) - miestas šiaurės vakarų Italijoje, prie Ligurijos jūros. Šv. Margarita Kortonietė gimė Laviano miestelyje, esančiame piečiau Perudžijos (Perugia), centrinės Italijos Umbrijos provincijos centro.

[3] Montepulcianas (Montepulciano) - miestas centrinėje Italijoje, į vakarus nuo Perudžijos.

[4] Kortona (Cortona) - miestas centrinėje Italijoje, į šiaurę nuo Perudžijos.

[5] Prečiuoju vadinamam pranciškonų ordinui priklausė tretininkai ir tretininkės.

[6] Benediktas XIII (Orsini), popiežius 1724–1730 m.

Gyvenimas šv. Polikarpo

Šv. Polikarpo (apie 70- apie 155) kankinio vyskupo gyvenimą aprašė Cezarėjos vyskupas Eusebijas (žr. p. 814).

[1] *Smirna, Pergama, Aidin, Aksar* - miestai Mažosios Azijos vakariniame pakraštyje, šiandieninėje Turkijoje; dabar jie vadinasi *Izmir, Bergama, Aydin, Akhisar.*

[2] Šv. Ireniejus (120–202) - kankinys, vyskupas; šv. Polikarpo mokinys; Bažnyčios minimas liepos 3 d.

[3] Šv. Anicetas I, popiežius apie 155- apie 166 m., kankinys. Bažnyčios minimas balandžio 17 d.

[4] Pilipas - Filipas (Filippi), miestas Makedonijoje.

[5] Markus Aurelijus (121–180) - Romos imperatorius nuo 161 m.

[6] „Kas manęs užsigins prieš žmones, to aš užsiginsiu prieš tėvą mano" - N. Testamentas, Mt 10, 33.

Gyvenimas šv. Tiburcijaus

Šv. Tiburcijus kankinys nužudytas 288 m. Bažnyčios minimas rugpjūčio 11 d. Gyvenimą aprašė Romos diakonai.

[1] Dioklecianas - žr. p. 778.

[2] *Dar apaštalai užgynė katalikams valgyti valgius, dievaičiams apieravotus* - žr. N. Testamentas , Apd 21, 25; 15; 29; Acta (lot.; autentiškame tekste klaidingai *Actor*) - Darbai (t.y. Apaštalų darbai).

[3] Gajus (Gaius), arba Kajus (Caius), popiežius 283–296 m.

[4] Venera - žr. p. 777; Jovišas (lot. Jos, Jovis) - Jupiteris, žr. p. 777; Saturnas - romėnų žemdirbystės dievas.

[5] Levikano kelias - greičiausiai tai kelias iš Romos į šiaurę link Leviko (Levico) miesto pietų Tirolyje (dab. Austrija).

Gyvenimas šv. Anastazijaus

Šv. Anastazijus, Anastazas, kankinys nužudytas 628 m. Bažnyčios minimas sausio 22 d. Gyvenimą aprašė Simonas Metafrastas.

[1] Eraklius - Heraklijus (Heraklios), Bizantijos imperatorius, juo tapęs 641 m. ir tais pat metais miręs.

[2] Saporo vardu vadinosi keli persų karaliai, viešpatavę III–IV a. ir kariavę su Romos imperijos rytine dalimi. Laikais, kuriais laikoma gyvenęs šv. Anastazas, Persiją valdė karalius Chozrojus (590–628 m.).

[3] Jerapolis - žr. p. 794.

Nužudymas šventų Juventino ir Maksimo

Šventieji Juventinas ir Maksimas kankiniai nužudyti 356 m. Gyvenimus aprašė Jonas Krizostomas (žr. jo „Gyvenimą", p. 609).

[1] Konstantinas Didysis - žr. p. 785.

[2] Konstancijus (Constantius) - Konstantino Didžiojo sūnus, Romos imperatorius 337–361 m.; krikščionis, persekiojo pagonis.

[3] Julijonas (Flavius Claudius Julianus) - Konstancijaus sūnus; Romos imperatorius 361–363 m.; atšaukė Krikščionių Bažnyčiai anksčiau suteiktas teises, siekė grąžinti pagonybei viešpataujantį vaidmenį, vėliau už tai pavadintas Apostata (gr. atsimetėlis).

Gyvenimas šv. Klemenso

Šv. Klemenso kankinio gyvenimą aprašė Simonas Metafrastas.

[1] Galatija - istorinė sritis Mažosios Azijos centrinėje dalyje; Ancyra (vėliau Angora) - vienas jos miestų; dabar Ankara (Turkijos sostinė).

[2] Galerijus, Dioklecianas - žr. p. 780, 778.

[3] Nikomedija - žr. p. 780.

[4] Amazenas - Amazija, miestas dab. Turkijoje, į rytus nuo Ankaros.

[5] Tarsas - žr. p. 794.

[6] Autentiškame tekste tolesnis sakinys kartoja prieš jį ir po jo einančių sakinių dalis; iš redaguoto teksto jis išbraukiamas.

Gyvenimas šv. Valento

Šv. Valentinas - kankinys; kunigas, gydytojas. Nužudytas apie 269 m. Gyvenimą aprašė Romos diakonai, vėlesni viduramžių hagiografai. Nepagrįstai siejamas su vasario 14 d. minima Valentino diena, kuri yra adaptuota romėnų nuotakų rinkimosi (Luperkalijų) šventė, švęsta vasario viduryje deivės Junonos garbei.

[1] Klaudijus - žr. p. 806.
[2] Jovis - žr. p. 777; Merkurijus (Mercurius) - romėnų dievas, prekybos ir keliautojų globėjas, tapatinamas su graikų Hermiu.
[3] Kalpurnijus - vienas Kalpurnijų giminės atstovų; Kalpurnijai (Calpurnii) - iš plebėjų kilusi įtakinga senovės romėnų kilmingųjų giminė, davusi žymių politikų, karo vadų, kultūrininkų.
[4] Ostija - uostamiestis prie Tiberio žiočių, netoli Romos.

Gyvenimas šv. Faustino su Jovitu

Šv. Faustinas ir Jovitas - kankiniai. Gyvenimus aprašė viduramžių hagiografai (Adonas Treverietis ir kt.).

[1] Adrianas (Publius Aelius Hadrianus) - Romos imperatorius 117-138 m.
[2] Brescia - miestas šiaurės Italijoje, į rytus nuo Milano; įkurtas VI a. pr. Kr. keltų, vadinosi Brixia; III a. užimtas romėnų.
[3] Ligurija (Liguria) - šiaurės vakarų Italijos sritis prie Ligurijos jūros; svarbiausias jos miestas Genuja.
[4] Saturnas - žr. p. 809.
[5] Mediolanas - žr. p. 779.

Gyvenimas ir kančia šv. šv. Faustos, Evelazo ir Maksimino

Šventieji Fausta, Evelazas, Maksiminas - kankiniai. Gyvenimus aprašė Simonas Metafrastas.

[1] Marmuro jūra - jūra tarp Balkanų ir Mažosios Azijos pusiasalių, su Juodąja jūra jungiama Bosforo, su Egėjo - Dardanelų sąsiaurio.
[2] Maksimianas - žr. p. 780.
[3] Nikomedija - žr. p. 780.

Gyvenimas šv. Onezimo

Šv. Onezimas kankinys gyveno I a. Gyvenimą aprašė Simonas Metafrastas.

[1] Neronas - žr. p. 778.

[2] Puteolas (Puteoli) - miestas Italijoje, prie Tirėnų jūros; įkurtas V a. pr. Kr. graikų, nuo II a. pr. Kr. buvo romėnų kolonija.

Gyvenimas šv. Simeono

Šv. Simeono kankinio gyvenimą aprašė ankstyvųjų viduramžių hagiografai (Neapolio Kipre vyskupas Leontijus ir kt.).

[1] Saporas II Didysis - Persijos karalius 309–379 m.
[2] Seleucija - žr. p. 797; Ktecipontas, Ktesifonas - miestas prie Tigro upės, partų (žr. p. 797) karalių rezidencija, vėliau Partijos sostinė.

Gyvenimas šv. Elfego

Šv. Elfegas (954–1012) - kankinys. Gyvenimą aprašė Kantuarijos kanauninkas vienuolis Osbernas.

[1] Šv. Benediktas - žr. jo „Žyvatą" (p. 53).
[2] Derbiras (Derby) - miestas vidurio Anglijoje.
[3] Šv. Dunstanas (apie 925–988) - Kantuarijos arkivyskupas nuo 959 m., asketas; Kantuarija - Canterbery, miestas pietryčių Anglijoje, nuo 597 m. arkivyskupijos centras.
[4] Turkila - vienas dalinių Danijos kunigaikščių iki jos susivienijimo X a. I pusėje.

Nužudymas šv. Teodoros mergaitės ir Didimo žalnieriaus

Šventieji Teodora ir Didimas - kankiniai. Gyvenimus aprašė šv. Ambraziejus (žr. p. 780).

Gyvenimas šv. Justino

Šv. Justinas - kankinys, nužudytas apie 165 m. Krikščionybės filosofas, darbų iš jos apologetikos autorius. Gyvenimą aprašė šv. Jeronimas (žr. p. 125).

[1] Neapolis, arba Flavija, - miestelis šiaurės Palestinoje (dab. Nablus).
[2] Pitagoras (apie 572– apie 497 pr. Kr.) - graikų matematikas ir filosofas; skaičių teorijos pradininkas, filosofinio misticizmo atstovas.
Platonas (apie 427–347 pr. Kr.) - graikų filosofas, objektyviojo idealizmo sistemos kūrėjas.
[3] *gadynėj Titano* - senųjų graikų mituose vaizduojamais laikais, kai viešpatavo didžiąsias gamtos stichijas simbolizavusios jėgos - titanai.
[4] Antoninas - Antonijus (Antonius Pius, 86–161), Romos imperatorius nuo 138 m.

Gyvenimas ir kančia šv. Vitalio ir jo moters Valerijos

Šventieji Vitalis ir Valerija – kankiniai. Gyvenimus aprašė XI a. italų teologas ir pamokslininkas Petras Damianas.

[1] Mediolanas – žr. p. 779.
[2] Gervazas ir Protazas – šventieji, kankiniai; broliai dvyniai. Nukankinti I a. Bažnyčios minimi birželio 19 d. Gyvenimus aprašė šv. Ambraziejus (žr. p. 780).

Gyvenimas šv. Monikos

Šv. Monika (330–387) – evangeliškos gyvensenos moteris. Motina šv. Augustino, papasakojusio apie ją savo „Išpažinimuose".

[1] Šv. Augustinas – žr. jo „Žyvatą" (p. 39).
[2] Šv. Ambraziejus – žr. p. 780.
[3] Ostija – žr. p. 810.
[4] Martynas V (Odo Colonna, 1368–1431) – popiežius nuo 1417 m.

Gyvenimas šv. Timotiejaus

Šv. Timotiejus – kankinys. Apaštalo Pauliaus mokinys, Efezo (žr. p. 786) vyskupas. Gyvenimo aprašymai grindžiami N. Testamento duomenimis.

[1] Likaonija, Listrai – žr. p. 797, 794.
[2] Šv. Barnabas – N. Testamente (Apd) minimas krikščionybės platintojas tarp stabmeldžių, apaštalo Pauliaus bendradarbis. Bažnyčios paminimas birželio 11 d.
[3] Apaštalo Pauliaus laiškas Filipiečiams; NT, Apd, Fil 2, 19–22.
[4] Laiškas Tesalonikiečiams; NT, Apd, 1 Tes 3, 2-3.
[5] Laiškas Korintiečiams; NT, Apd, 1 Kor 16, 10.
[6] Laiškas Timotiejui; NT, Apd, 2 Tim 4, 1-8.
[7] Diana – žr. p. 795.

Gyvenimas šv. Akvilinos

Šv. Akvilina – kankinė. Gyvenimą aprašė viduramžių hagiografai (Simonas Metafrastas ir kt.).

[1] Biblos – senovės miestas prie Viduržemio jūros šiauriau dabartinio Libano sostinės Beiruto; įkurtas keleta šimtmečių prieš Kristų, naujesniais laikais sunykęs; arabų vadintas *Gebal.*
[2] Dioklecianas, Galerijus – žr. p. 778, 780.

Gyvenimas šv. Medardo ir jo brolio Gildardo

Šv. Medardas – krikščionybės platintojas, labdarys. Gyvenimą aprašė poetas ir hagiografas Puatje (Poitiers) vyskupas Venancijus Fortunatas (apie 530– po 600).

[1] Viromandas – miestas šiaurės Prancūzijoje, viromandais vadintos keltų genties istorinės teritorijos centras (dab. Saint Quentin).

[2] Klotaras (Chlotar I) – nuo 511 m. dalies, 558–561 m. visos Frankų valstybės karalius.

[3] *Gotai* – rytų germanų gentys, III a. persikraustę iš Skandinavijos prie Juodosios jūros; išsiskyrė į rytų gotus (ostrogotai) ir vakarų (vizegotai).

Vandalai – rytų germanų gentys, gyvenusios Dakijoje; persikėlę į Galiją ir Ispaniją, įsiveržė į šiaurės Afriką, V a. čia sukūrė valstybę, 455 m. nusiaubė Romą; 533–534 m. jų valstybė buvo sunaikinta Bizantijos.

Hunai – tiurkų klajoklių gentys; IV a. atklydo prie Juodosios jūros, sumušė gotus, sukėlė genčių kraustymąsi; V a. sukūrė valstybę nuo Kaukazo iki Reino; 451 m. sumušti romėnų.

[4] Noviomagas – Neumagen, miestas Mozelio upės pakrantėje, vakarų Vokietijoje; įkurtas romėnų, vadinosi *Noviomagus*.

[5] Ormizdas, Hormizdas – popiežius 514–523 m.

[6] Flandrija – istorinė sritis šiaurės vakarų Europoje, dab. Olandijos, Belgijos ir Prancūzijos teritorijose; ankstyvaisiais viduramžiais – vasalinė grafystė, nuo IX a. vidurio įėjo į Frankų karalystę.

[7] *Svesionas* – minimas šiaurės Prancūzijos miestas Soissons, viena iš frankų karalių rezidencijų, nuo III a. vyskupijos centras.

[8] Sigibertas I – Frankų valstybės rytinės dalies Austrazijos (žr. p. 784) karalius 561–575 m.

Gyvenimas šv. Magrietės

Šv. Magrietė (Margarita, Margaret, Margret, 1045–1093) – asketė, labdarė. Kanonizuota 1250 m. Gyvenimą aprašė amžininkas abatas Edelredas.

[1] *Edvardo su Agate... duktė* – šv. Magrietė (Margretė) kilo ne iš karalių, kaip teigė M. Valančius, šeimos. Jos tėvas buvo Anglijos karaliaus Edmundo (išrinktas 1016 m. ir tais pat metais žuvęs) sūnus princas Edvardas, motina Agata (Agatha) priklausė vienai anglų aukštuomenės šeimų.

[2] Kolomanas (1070–1114) – Vengrijos karalius nuo 1095 m. ir Chorvatijos nuo 1102 m.

[3] Malkolinas – Malkolmas (Malcolm) III – Škotijos karalius 1054–1093 m.

[4] Margaretos dukterį Matildą buvo vedęs Anglijos karalius Henrikas I (1068–1135, karalius nuo 1100 m.).

[5] Kalbama apie karą tarp škotų ir anglų. Škotijos karalius Malkolmas III šiame kare žuvo 1093 m. mūšiuose prie Alniwico (miestas šiaurrytinėje Anglijoje, netoli Šiaurės jūros).

Gyvenimas Primo ir Feliciano

Šventieji Primas ir Felicianas - kankiniai. Gyvenimus aprašė Beda Garbingasis (žr. p. 820).

[1] Dioklecianas - žr. p. 778.
[2] Jovišas - Jupiteris (žr. p. 777).
[3] Numenas - Romos imperijos laikais *Nomentum*, dabar *Mentana* - miestas į šiaurės rytus nuo Romos.

Gyvenimas šv. Bazilijaus Didžiojo

Šv. Bazilijus Didysis (gim. apie 329 m.) - asketas, teologas, vienas Rytų Bažnyčios tėvų. Gyvenimą aprašė Grigalius Nazianzietis (žr. p. 785).

[1] Grigalius I Didysis, Leonas, Didysis - jų „Žyvatus" žr. p. 115, 181.
[2] Kapadokija, Cezarėja - žr. p. 782.
[3] *Omerijus, Libanijus* - Homeras (Homeros, IV a.), Libanios (314-395), graikų filosofai.
[4] Julijonas - žr. p. 809.
[5] Konstantinas - žr. p. 785.
[6] Antiochija - žr. p. 784.
[7] Filoksenas (Philoxenos, mir. 523) - graikų filologas, šv. Rašto vertėjas, Hierapolio (žr. p. 794) vyskupas.
[8] Omeras - Homeras, „Iliados" ir „Odisėjos" autorius.
[9] Eusebijas (Eusebios, apie 265-340) - graikų bažnytinis rašytojas, istorikas, „Bažnyčios istorijos" autorius.
[10] Pontas - žr. p. 788.
[11] Bazilijonai - vienuolių ordinas, įkurtas IV a. šv. Bazilijaus Didžiojo; nuo 1054 m. ordinas yra stačiatikių ir Rytų apeigų katalikų bažnyčiose.
[12] Valensas (Valens Flavius, gim. 328) - Romos imperijos rytinės dalies imperatorius 364-378 m.
[13] Arijus (Arijas, apie 256-336) - Aleksandrijos kunigas, neigęs dievišką Kristaus prigimtį; arijonai - jo doktrinos pasekėjai; pasmerkta Nikėjos Bažnyčios susirinkime 325 m., ši doktrina Europoje plito iki VII a.
[14] Damazas - popiežius 366-384 m.
[15] Šv. Ambraziejus - žr. p. 780.
[16] Nikėja (gr. Nikea, lot. Nicaea) - svarbiausias Bitinijos (žr. p. 778) miestas, dabar turkų Iznik.

[17] Naujesnių šaltinių duomenimis, šv. Bazilijus Didysis mirė 379 m.

Gyvenimas šv. Jono Krizostomo

Šv. Jonas Krizostomas (gr. Chrisostomos, Auksaburnis, apie 350–407) – pamokslininkas, Rytų Bažnyčios daktaras, XX a. paskelbtas pamokslininkų globėju. Gyvenimą aprašė Bažnyčios istorikas ir hagiografas Paladijus (prieš 368–prieš 430), Simonas Metafrastas.

[1] Antiochija – žr. p. 784.
[2] Arkadijus (377–408) – rytinės Romos imperijos dalies (Bizantijos) imperatorius nuo 395 m.
[3] Arijus – žr. p. 814.
[4] Eudoksija (Eudoxia, mir. 405) – kilusi iš frankų, vieno iš jų karo vadų duktė, imperatoriaus Arkadijaus žmona, Jono Krizostomo priešininkė.
[5] Jezabelė – Izraelio karaliaus Ahabo (apie 875–853 pr. Kr.) žmona, S. Testamente moters gašlumo simbolis.
[6] Origenas (gr. Origenes, apie 185–225) – krikščionių teologas, filosofas neoplatonikas, Aleksandrijos katechetinės mokyklos vadovas; neoplatoninę metafiziką jungė su evangelijų idėjomis.
[7] Inocentas I – popiežius 401–417 m.
[8] Cezarėja – žr. p. 782; Kukus – miestas Kaukaze; Pituunta (Pityus) – greičiausiai tai Picunda prie Juodosios jūros.
[9] Romanas – Romania, miestas senovės Ponte (žr. p. 788).
[10] Šv. Baziliskas – šv. Bazilijus Didysis; jo „Gyvenimą" žr. p. 597–609.
[11] Ablius – Abelis; S. Testamente – antrasis Adomo ir Ievos sūnus, iš pavydo nužudytas brolio Kaino.
[12] Teodozijus – Teodosijus II, Romos imperatorius 408–450 m.

Gyvenimas šv. Onuprijaus

Šv. Onuprijus (Onufrijus, Anupras) – atsiskyrėlis, asketas. Laikomas gyvenusiu IV a., kilusiu iš pietų Egipto, Tėbų miesto. Bažnyčios minimas birželio 12 d.

[1] Ermopolis – Hermopolis, senovės miestas prie Nilo vidurio Egipte.
[2] Šv. Paunucijus (Pafnucijus) gyveno IV a. Egipte, buvo vyskupas, keliavo po dykumas, lankydamas ir guosdamas atsiskyrėlius.
[3] Klaida: turėjo būti Onuprijus.

Gyvenimas šv. Simeono Stulpininko

Šv. Simeonas (Simonas) Stulpininkas – vienuolis atsiskyrėlis, asketas. Gyveno ne XII a., kaip sakoma M. Valančiaus, o žymiai anksčiau. Žinomi du šiuo

vardu vadinami šventieji: Simeonas Stulpininkas vyresnysis, gyvenęs IV–V a. (apie 390–459), ir Simeonas Stulpininkas jaunesnysis, gyvenęs VI a. M. Valančius pasakoja apie pirmąjį. Jo gyvenimą aprašė Kyro prie Eufrato vyskupas Bažnyčios istorikas Teodoretas (386- apie 457), Simonas Metafrastas.

[1] Syzan - miestelis Sirijoje.

[2] *„Palaiminti verkiantys, o nelaimingi per daug linksmi..."* - N. Testamentas, Lk 6, 21.

[3] *it šv. Jonelis paupalėj* - aliuzija į šv. Joną Nepomuką (jo „Žyvatą" žr. p. 133-139) ir Lietuvoje kadaise plačiai įsigalėjusį paprotį pakelėse prie upių ir upelių statyti koplytstulpius su jų viršuje po stogeliu stovinčia šio šventojo, tiltų saugotojo ir gelbėtojo nuo potvynių, figūra.

[4] Izmailitai - IX a. atsiradusi musulmonų sekta, imamo Ismailo išpažinėjai, tikėję jo atėjimu, rėmęsi neoplatonizmo tradicija ir siekę islamizmo intelektualizavimo.

[5] Saracėnai - pietvakarių Arabijos klajoklių gentys; viduramžiais taip vadinta visus arabus, vėliau visus islamo išpažinėjus.

[6] *Leonas* - vadinęsi tokiu vardu Bizantiją yra valdę šeši imperatoriai, iš jų pirmasis 457–474, šeštasis (Leonas Filosofas) - 886–912 m.

Gyvenimas šv. Tamošiaus iš Akvino

Šv. Tomas Akvinietis (1225-1274) - vienuolis dominikonas, teologas, žymus filosofas. Kanonizuotas 1323 m., 1567 m. paskelbtas Bažnyčios daktaru. Gyvenimą yra aprašę daugelis hagiografų ir filosofijos istorikų.

[1] Akvinas (Aquinus) - miestas pietų Italijoje.

[2] *į klioštorių Kasino šv. Benedikto* - žr. p. 53.

[3] *į zokaną šv. Domininko* - žr. p. 89.

[4] Kolonija - žr. p. 798.

[5] Albertas Didysis (1193 ar 1207–1280) - vokiečių filosofas, gamtininkas, teologas; domininkonas, Bažnyčios mokytojas, šventasis.

[6] Urbonas IV (Jakob Pantaleon) - nuo 1255 m. Jeruzalės patriarchas, popiežius 1261–1264 m.

[7] Grigalius X (Tedald Visconti) - popiežius 1271–1276 m.

[8] Liono vyskupų susirinkimas - Bažnyčios susirinkimas, vykęs Prancūzijos Liono mieste 1274 m.

[9] Fossa Nova - miestas pietų Italijoje.

[10] Jonas XXII (Jacques d'Euse, apie 1245-1334) - popiežius nuo 1316 m.

[11] Tulūza - žr. p. 779.

Gyvenimas šv. Efremo

Šv. Efremas Siras (306–373) – asketas, išpažinėjas, Bažnyčios mokytojas, pirmųjų religinių himnų kūrėjas. Gyvenimą aprašė viduramžių hagiografai (Simonas Metafrastas ir kt.).

[1] Niziba, Nisibis (dab. Nasibiu) – senovės miestas graikų kolonija, vėliau romėnų tvirtovė.

[2] Edesa (Edessa, dab. Urfa) – miestas Turkijoje, netoli Sirijos sienos.

[3] Žr. „Gyvenimą šv. Bazilijaus Didžiojo" (p. 597).

[4] Kapadokija – žr. p. 782.

[5] Cezarėja – žr. p. 782.

[6] Apolinaras (gr. Apollinaris) – greičiausiai tai IV a. Laodikėjos mieste (dab. Al Ladhikija, Libanas) gyvenęs bažnytinis rašytojas ne ortodoksas ir poetas, kuris kartu su tėvu Apolinaru Vyresniuoju Homero hegzametrais perrašinėjo S. Testamentą, o Platono dialogais – Naująjį.

Gyvenimas šv. Lupiciano su Romanu

Šventieji Lupicianas (Lupicinas) ir Romanas – atsiskyrėliai, asketai. Gyveno VI a. (ne VIII kaip teigiama M. Valančiaus). Gyvenimus aprašė frankų istorikas ir hagiografas Turo vyskupas Grigalius (apie 540–594). Bažnyčios minimi vasario 28 d.

[1] Burgundija (Bourgogne) – istorinė sritis rytų Prancūzijoje; nuo V a. germanų genties burgundų sukurta karalystė, 534 m. nukariauta frankų.

[2] Ilperikas – Chilperikas I, frankų karalius 561–584 m.

Gyvenimas šv. Jono iš Matos

Šv. Jonas iš Matos (Matietis, 1160–1213) – vienuolis, išpažinėjas. Kanonizuotas 1632 m.

[1] *zokano Šventos Traicės* – Švenčiausiosios Trejybės, arba Trinitorių, ordino; šis vienuolių ordinas buvo įsteigtas 1198 m. Prancūzijoje krikščionims iš musulmonų nelaisvės išpirkinėti; XVI a. reformuotas, vykdo misijų ir labdaros veiklą.

[2] Minimas greičiausiai Nicos (Nice) kraštas pietų Prancūzijoje, Provanso (Provence) provincijoje.

[3] *Akvasekstine* – Aquae Sextiae (dab. Aix) – miestas pietų Prancūzijoje, netoli Marselio.

[4] Šv. Feliksas (1127–1212) – išpažinėjas; Bažnyčios minimas lapkričio 20 d.

[5] Inocentas III - žr. p. 783.
[6] *į Tunetą* - matyt, turėjo būti *į Tunisą*.
[7] Minimas vienas iš Dalmatijos (žr. p. 785) karalių, kurie ją valdė XI a. - nuo jos išsivadavimo iš priklausomybės Venecijai iki patekimo į priklausomybę vengrams.
[8] Ilirija - istorinis kraštas Balkanų pusiasalyje, nuo 1200 m. pr. Kr. gyventas indoeuropiečių ilirų; III a. pr. Kr. sukūrė valstybę, kurią nukariavo romėnai.
[9] Mauretanija - istorinė šiaurės vakarų Afrikos sritis; dabar vakarinė Alžyro ir rytinė Maroko dalis.
[10] Alfonsas - Kastilijos (centrinės Ispanijos dalies) karalius Alfonsas VIII, valdęs 1158-1214 m.
[11] Šv. Domininkas, šv. Pranciškus - žr. p. 89, 253.

Gyvenimas šv. Makarijaus

Šv. Makarijus - asketas, pamokslininkas. Gyvenimą aprašė XI a. hagiografai.

[1] Antiochija - žr. p. 784.
[2] *į Kalvariją ar į Daujėnus* - minimos atlaidais Lietuvoje garsios vietos: Žemaičių Kalvarija - Kryžiaus kelio, Daujėnai (Pasvalio raj.) - Sekminių, šv. Roko ir Angelų sargų.
[3] Bavarija (Bayern) - pietų Vokietijos kraštas (centras Miunchenas); buvo valdomas romėnų, vėliau užimtas germanų genties bavarų, VIII a. priklausė Frankų valstybei.
[4] Moguncija - žr. p. 802.
[5] Meklinas - Mechelnas (pranc. Malines), miestas Frandrijoje, dabartinės Belgijos Antverpeno provincijoje.
[6] Gandava - Gentas, IX a. įkurtas miestas dabartinėje Belgijoje.
[7] Šv. Bavonas - belgų šventasis, Gento miesto globėjas; miręs 655 m., Bažnyčios minimas spalio 1 d.
[8] Kalbamu metu Prancūziją valdė karalius Robertas II Pamaldusis (996-1031); pirmasis prancūzų karalius, vadinęsis Pilypo vardu (Filipas I), viešpatavo vėliau, 1060-1108 m.

Gyvenimas šv. Vulfrano

Šv. Vulfranas (638-720) - prancūzų christianizuotojas. Gyvenimą aprašė amžininkas abatas Jonas.

[1] *tarnavo karaliui Klodovėjui* - greičiausiai tai frankų karalius Chlodvigas II, nuo 639 m. valdęs jų valstybės vakarinę dalį (Neustriją), o 656-657 m. ją visą.
[2] Fryzija - šiaurės vakarų Europos istorinė sritis dab. Vokietijos ir Olandijos teritorijose; ankstyvaisiais viduramžiais priklausė Frankų valstybei.

Gyvenimas šv. Izaoko iš Sirijos

Šv. Izaokas iš Sirijos – asketas, atsiskyrėlis. Gyvenimą aprašė popiežius Grigalius I Didysis (žr. p. 115).

[1] Spoletas (Spoleto) – miestas vidurio Italijoje, į šiaurę nuo Romos.

Gyvenimas šv. Jono Kalibito

Šv. Jonas Kalibitas – asketas, atsiskyrėlis. Gyvenimą aprašė Simonas Metafrastas.

Gyvenimas šv. Ruperto

Šv. Rupertas – apaštalautojas, labdarys. Laikomas Bavarijos globėju. Gyveno VII–VIII a., buvo Vormso vyskupas. Gyvenimą aprašė vokiečių teologas ir hagiografas kartūzų vienuolis Laurynas Surius (žr. p. 772).

[1] Bavarija – žr. p. 818.
[2] Kildebertas – Childebertas III, frankų karalius 695–711 m.
[3] Regensburgas – miestas prie Dunojaus Bavarijoje.
[4] Panonija, Ilirija – žr. p. 791, 818; Norikas (Noricum) – Alpių kalnų sritis kairiajame Dunojaus krante, I a. pr. Kr. nukariauta romėnų, iki tol savarankiška karalystė.
[5] Juvavium (dab. Salzburgas Austrijoje) – Noriko miestas, jo karalių rezidencija.

Gyvenimas šv. Liudgero

Šv. Liudgeras (773–809) – apaštalautojas, asketas. Gyvenimą aprašė jo paties įsteigto Verdeno vienuolyno vienuoliai.

[1] Saksonija (Sachsen) – germanų genties saksų gyventa istorinė sritis pietų Vokietijoje; viduramžiais kunigaikštystė; svarbiausias miestas Drezdenas.
[2] Šv. Rupertas, Bavarija – žr. p. 689, 818.
[3] Fryzija – žr. p. 818.
[4] Alkuinas (apie 735–804) – anglų vienuolis, teologas ir filosofas; frankų karaliaus Karolio Didžiojo (742–814, karalius nuo 768, imperatorius nuo 800 m.) patarėjas ir mokytojas, jo rūmų kultūrinio gyvenimo organizuotojas.
[5] *Vindekindas* – Vidukindas (Widukind, Wittelkind, mir. tarp 804–812) – saksų karo vadas, vadovavo jų kovoms prieš frankų viešpatavimą.
[6] Beneventas (Benevento) – miestas Italijoje, į rytus nuo Neapolio.
[7] Kolonija – žr. p. 798.
[8] Monasteras – Münsteris (Münster) – miestas šiaurės vakarų Vokietijoje, netoli Olandijos sienos, nuo VIII a. vyskupijos centras.
[9] Šv. Benediktas – žr. p. 53–59.

Gyvenimas šv. Abramijaus

Šv. Abramijus - apaštalautojas, atsiskyrėlis. Gyvenimą aparšė šv. Efremas (žr. p. 645).

[1] Elespontas (gr. Hellespont) - Dardanelų sąsiauris.

Gyvenimas šv. Pursėjaus iš Irlandijos

Šv. Pursėjus, Fursėjus - atsiskyrėlis, apaštalautojas. Gyvenimą aprašė šv. Beda Garbingasis.

[1] Beda Garbingasis (Venerabilis, apie 673-735) - anglų vienuolis, teologas, istorikas. Parašė lotynų kalba Anglijos Bažnyčios istoriją (iki 731 m.), pradėjo laiko skaičiavimo tyrinėjimus.

[2] *eis šventi iš vienos dorybės į kitą...* - S. Testamentas, Ps 83 („Viešpaties šventyklos ilgesys"), 8.

[Gyvenimas] šv. Ilarijaus

Šv. Ilarijus (Hilarijus iš Puatje, tarp 310-320-367) - teologas, Bažnyčios mokytojas. Gyvenimą aprašė šv. Jeronimas (žr. p. 125).

[1] Piktava - Piktavija; žr. p. 781.

[2] *nuogastaudami šalininko netikėlių ciesoriaus Konstantino* - kalbama apie Konstantiną Didįjį (žr. p. 785) ir jo paramą Arijaus (žr. p. 814) sukeltam judėjimui (arijonizmui).

[3] Frygija - žr. p. 794.

[4] Konstancijus - žr. p. 809; Seleucija - žr. p. 797.

[5] Šv. Augustinas - žr. jo „Žyvatą" (p. 39).

[6] Šv. Martynas, Turo vyskupas - žr. jo „Žyvatą" (p. 203).

[7] Naujesnių laikų šaltiniuose nurodoma šv. Hilarijaus mirties data yra 367 m.

Gyvenimas šv. Sabo

Šv. Sabas (435-532) - kankinys. Gyvenimą aprašė Simonas Metafrastas.

[1] Gotai - žr. p. 780, 813.

[2] Valensas (Valens Flavius) - žr. p. 814 ; Valentianas (Valentianus Flavius, 321-375) - vakarinės Romos imperijos dalies imperatorius nuo 364 m., Valenso brolis.

[Gyvenimas] šv. Paulos

Šv. Paula (apie 348-404) - asketė. Gyvenimą aprašė šv. Jeronimas (žr. p. 125).

[1] *„Oi, kaip gražūs rūmai tavo, Viešpatie..."* - S. Testamentas, Ps 83 („Viešpaties šventyklos ilgesys").

Gyvenimas šv. Kutberto

Šv. Kutbertas - anglų apaštalautojas, asketas. Gyvenimą aprašė šv. Beda Garbingasis (žr. p. 820).

[1] Aidanas Lindisfarnietis (mir. 651) - vyskupas, vienas Anglijos krikščionintojų.
[2] *Parre (Farre)* - Farne; nedidelių salų grupė ir didžiausia jos sala su koplyčia rytų Anglijos pakrantėje.
[3] Turimas galvoje anksčiau minimas vyskupas Aidanas; *Lindipara* - Lindisfarnas, sala rytinėje Anglijos pakrantėje.

Gyvenimas šv. Povilo pirmojo pūstelninko

Šv. Povilas, Paulius, atsiskyrėlis (apie 240 - apie 345) - vienuoliško gyvenimo pradininkas, pirmasis krikščionių eremitas. Gyvenimą aprašė šv. Jeronimas (žr. p. 125).

[1] Decijus - žr. p. 777.
[2] Tėbaida - pagal Tėbų miestą vadinamas kraštas; Tėbai - senovės miestas pietų Egipte, religinio ir kultūrinio gyvenimo centras, tarpais Egipto sostinė.
[3] Šv. Antanas Didysis (Dykumų Antanas, 251-356) - asketas, atsiskyrėlis, bendruomeninės vienuolijos pradininkas.
[4] Atanazijus (Atanazas, apie 300-373) - nuo 325 m. Aleksandrijos, miesto Egipte prie Viduržemio jūros, vyskupas, teologas. Didžiuma jo rašto darbų nukreipti prieš to pat miesto kunigo Arijaus (žr. p. 814) skelbtą ir plitusią pažiūrą (arijonizmą), neigusią dieviškąją Kristaus prigimtį ir Švenčiausiąją Trejybę.

Gyvenimas šv. šv. Kirijako, Smaragdo, Largo ir kitų mūčelninkų

Šventieji Kirijakas, Smaragdas, Largas - kankiniai, nužudyti apie 303 m. Gyvenimus aprašė ankstyvieji Romos hagiografai. Bažnyčios minimi rugpjūčio 8 d.

[1] Dioklecianas, Maksimianas - žr. p. 778, 779.
[2] Saporas, Persų karalius - žr. p. 809.

Gyvenimas šv. Anzelmo

Šv. Anzelmas Kenterberietis (1033-1109) - išpažinėjas, Bažnyčios mokytojas. Gyvenimą aprašė amžininkai. Bažnyčios minimas balandžio 21 d.

[1] Kantuarija - žr. p. 811.

[2] Lombardija (Lombardia) - istorinė sritis šiaurės Italijoje; ankstyvaisiais viduramžiais germanų genties longobardų valstybė, nuo VIII a. priklausė Karolingų karalystei.

[3] Normandija (Normandie) - istorinė sritis vakarų Prancūzijoje; X a. pradžioje nukariauta normanų, XI-XII a. prijungta prie Anglijos, vėliau vasalinėmis teisėmis sujungta su Prancūzija.

[4] *Bekkum* (Bec) - vienuolynas Normandijoje.

[5] Lanfrankas (Lanfranc, 1005-1089) - teologas, Anglijos Bažnyčios reformuotojas; kilimo italas; Beco vienuolyno prioras, nuo 1070 m. Canterbury arkivyskupas.

[6] Vilhelmas I Užkariautojas (apie 1027-1087) - Anglijos karalius nuo 1066 m.; reformomis paskatino feodalinių santykių įsigalėjimą.

[7] Urbonas II (Otto, apie 1040-1099) - popiežius nuo 1088 m.

[8] *Baras* - Baris (Bari, seniau Barium), miestas Italijos pietuose prie Adrijos jūros.

[9] Paskalis II (Rainerius) - popiežius 1099-1118 m.

[10] Kliuniakas - Cluny; miestas pietryčių Prancūzijoje, į šiaurę nuo Liono; lotyniškai buvo vadinamas *Cluniacum*, garsėjo benediktinų vienuolijos abatija.

[11] Enrikas - Henrikas I (1068-1135) - Anglijos karalius nuo 1100 m.

Gyvenimas šv. Jokūbo pūstelninko

Šv. Jokūbas atsiskyrėlis - asketas, atgailotojas. Gyvenimą aprašė Simonas Metafrastas.

Gyvenimas šv. Izaakijaus

Šv. Izaakijus, Izaokas - vienuolis atsiskyrėlis. Gyvenimą aprašė Simonas Metafrastas.

[1] Arijonai - žr. p. 814.

[2] Valensas - žr. p. 820.

[3] Adrianapolis - dabar Edirne, miestas europinėje Turkijos dalyje, netoli Bulgarijos sienos.

[4] Viktoras ir toliau minimas Saturninas P. Skargos šv. Izaakijaus gyvenimo aprašyme vadinami imperatoriaus Valenso senatoriais.

Turinys

GYVENIMAI ŠVENTŲJŲ DIEVO 305

Motiejus VALANČIUS

Raštai

ANTRAS TOMAS

Redaktorė
Birutė Vanagienė
Dailininkas
Alfonsas Žvilius
Maketuotoja
Gražina Kazlauskienė

Spaudai parengė ir išleido
Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
Antakalnio g. 6, 2055 Vilnius,
tel. 212 53 32, fax 261 62 54
Spausdino AB Spauda
Laisvės pr. 60, LT-2056 Vilnius
LISPA narė